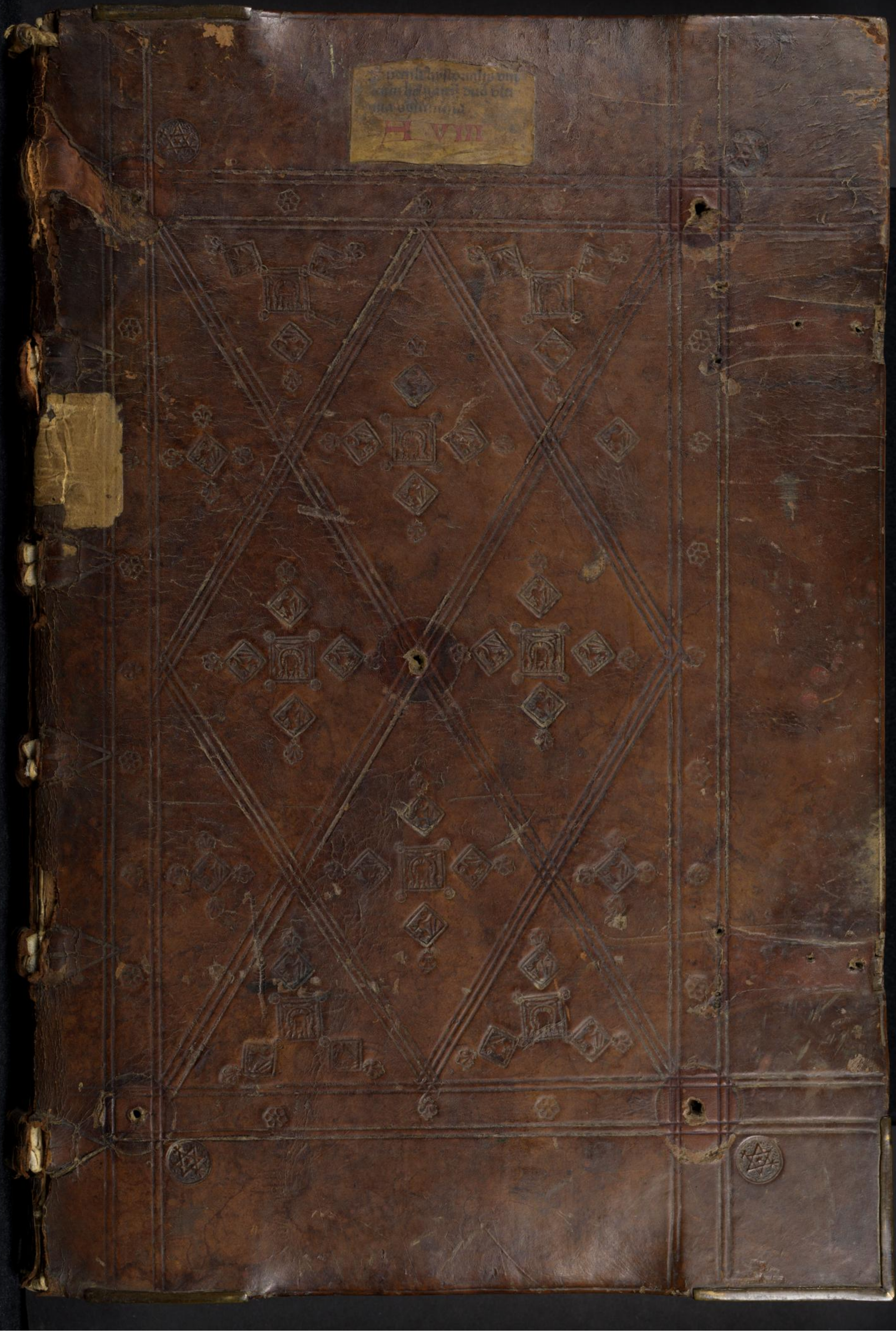

Obseruet lector qꝫ in prologo primi volumis extat annotatū. ut si qꝫ quesierit nō statim occurrerit in initijs capitulorꝫ. nō ob hoc desistat a querēdo qꝛ psepe diuerse materie & historie sub vnico capituli titulo pstringunt. Nec credat deesse huic speculo qꝫ in tabulis nō notat. qꝛ singulorꝫ librorum registra latius indicāt materias qꝫ tabule.

Incipit tabula tercij volumis speculi historial'

Bsimarus impat xxiiij. libro cxxxvi.
Adolij tharsensis gesta xviii. libro lxxxvii.
Agapiti pape gesta xxii libro lxi.
Agili abbatis gesta xxiiii libro cj.
Agnetis vit xviii li xxix
Albini andegauensis gesta xxiiii libro cxli.
Alchorani saracenorꝫ oscriptio xxiiii libro lj.
Alchuinus doctor claret xxiiii libro clxxiii.
Alexis peregrinatio xix libro xliii.
Amandi traiectensis gesta xxii libro cxix.
Amate virginis gesta xviii li xcii.
Ambrosij emendatio xvii li xcvii.
Ambrosij flores xviii li xxxiii.
Ambrosij quedā miracula xviii li xl.
Ambrosij transitus xix libro xxxvi.
Amici & amelij gesta xxiiii libro clxii.
Ammonis exemplū qꝛa nuptias xviii li lxviii.
Ammonij exemplū qꝛa dignitates xviii li lxix.
Amphilochij psuasio qꝛa arrianos xvii li xciii
Anastasij monachi passio xxiiii li xiiii.
Anastasius prim? imperat xxi li j.
Anastasius scdus impat xxiiii li cxxxix.
Andoenus cū fratrib? suis claret xxiiii li xix.
Andoeni gesta xxiiii li xci.
Angadrisme virginis gesta xxiiii li xcix.
Anglicorꝫ uersio xxiii libro xi.
Aniani aurelian gesta xx li xi
Antiphone primo trāstulerunt ad latios xviii li iii
Anthimij martiris gesta xx li iii.
Arator poeta claret xxii li j.
Archadius imperat xix li j.
Arnulfi martiris gesta xxii li xxv.
Arnulfi metensis gesta xxiiii li lxxv.
Arsenij gesta abbatis xviii li lxiii.
Arthurus regnat in britānia xxi li lvi
Arthurus p? triūphos nusqꝫ quet xxii li lxxiiii.
Aselle matrone emendatio xvii li lxxxvi
Attali abbatis gesta xxiiii li xx
Attila rex hunorꝫ incipit tirānidē xx li xiii
Attila gallias deuastat xxi li xxxix
Attila mortē turpiter xxi libro xlv.
Audomari episcopi gesta xxiiii li cviii.
Augustinus baptizatur xviii li xlvi
Augustinus scribit ad hieronimū xviii libro c.
Augustini libri ante baptismū xviii libro l.
Augustini libri post baptismū xix libro liii.
Augustini trāsitus xxi li xxviii.
Augustini ossa transferunt xxiiii li cxlvii i.
Auiti abbatis gesta xxii li xli.
Auree virginis gesta xxiiii li lxix
Aurelianensis consilium primum in francia celebratur xxii li xxiii.
Ausberti episcopi gesta xxiiii li c.
Austregesili bituricens gesta xxiiii li xxvi.

Basilij cesarien sis obitus xvij li xciiii.
Basoli remensis gesta xxii li cxvi.
Barnabe apostoli mortē xxi li ciii.
Baldis regime gesta xxiiii li cxvi.
Bauonis recluſi gesta xxiiii li vi.
Beda venerabil' presbiter claret xxiiii li cxxxiii.
Beda moritur xxiiii li cl.
Benedicti abbatis gesta xxii libro liiii.
Benedicti abbatis quedā virtutes xxiii li lxviii.
Benedicti & scolastice translatio xxiiii li cxxi.
Benedicti corpus reportare volentium punitio xxiiii libro clv.
Benedicti iuniorꝫ gesta xxii libro lxxiii.
Beniamin abbatis virtutes xviii li lxvi
Bercharij remensis gesta xxiiii li cxv.
Bertini abbatis gesta xxiiii li cx.
Besille emendatio xvii li lxxxvi
Boecius philosophus claret xxii libro xv.
Bonefacij episcopi virtutes xxiii li lxiii.
Bonefacij magūtini passio xxiiii li clvii
Brendan? in scotia claret xxi libro lxxxi.
Brigide virginis gesta xxii li xxix.
Briccij episcopi gesta xix li xli
Britonū regnū & origo xvii li v
Bulgarorꝫ origo xxiii li cxxiii
Burgundionū origo xx libro xi

Calcedonens synodus celebrat xxi li xxxv
Cassian? doctor claret xx li xiiii
Cassij episcopi gesta xxii libro lxvi
Cassiodorus doctor claret xxii li xlix
Cassinū monasteriū destruit xxm li x
Cathene petri romā trāstulerunt xxi li xxvii.
Cerbonij epi gesta xxii li lxvi
Claudiani poete flores xvm li ci.
Clericorꝫ instructio xvn li xxvi.
Clodoaldi confessoris gesta xxn li lx
Clodonei regis francorꝫ gesta xxn li mj.
Clodoneus miraculose pascit gothos xxii li xiii.
Clodoneus mortē xxn li xxvi.
Codex legū cōpilat xxi li xxxm
Collationes patrū xx li xli
Colūbani abbatis gesta xxn li cn
Colūbani eiusdem persecutio xxin li mj.
Colūban? idē fundat luxouiū cenobiū xxm li xvn
Confessiones augustini xix libro lvi.
Cōpunctio cordis docet xviii li xlv.
Consolationes sup mortib? amicorꝫ xvii li lxxi.
Cōstantinopolitana synodus celebrat xvii li xcvi.
Cōstans q & cōstantin? scds impat xxiiii li lxxix
Cōstantinus tercij? imperat xxiiii li cxviii.
Cōstantin? q̄rtus imperat xxiiii li cli.
Cōstantin? iste persequit ecclesiā xxiiii li clvii.
Cōstantin? quīt⁹ impat xxiiii li clxxv.
Cronij exemplū de passione xviii li lxxv.
Crucis exaltatio xxiii li xii.
Dagobert? regnat in frācia xxiiii li xxxv.
Dazobertus mortē xxiiii li lxxx.
Dacij mediolanens virtutes xxiii li lxxiiii
Deicoli abbatis gesta xxiiii li ij.
Desiderij martiris gesta xx li j.
Desperatorꝫ cōsolatio xviii li vii.
Detractorꝫ impugnatio xvii li lxxx.
Dyalogus gregorij xxiii li lix.
Dyalogus seueri sulpicij xix li vm.
Didimi alexandrini virtutes xviii li lxvii.
Dyoclis philosophi uersi āmonitio xvm li xci.
Dyonisie matrone passio xxi li lxxxviii.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DUSSELDORF

Tabula

Dyonisij ecclesia dedicaē a christo xxmi li xxxvi·
Diuitiaꝝ vanitas ostendiē·xvm·li·xlm·
Donati episcopi gesta·xix·li·v·
Dorotbei thebani virtutes·xvm·li·lxvi·
Efrem dyaconi gesta·xviii·li·lxxxvii
Egidij pfessoris gesta·xxiiii·li·cxxxix·
Eleutherij virtutes·xxiii·li·lxxxii·
Eligij nouiomensis gesta·xxim·li·lxxxv·
Elpidij & discipulorꝝ eius gesta·xvm·li·xc·
Episcoporꝝ ornatus describiē·xvii·libro·xxxvii·
Equicii abbatis virtutes·xxm·li·lxi·
Ethbmi pfessoris gesta·xxii·li·cxim·
Euagrii abbatis gesta·xvm·li·lxxxvi·
Eugenius tyrānus occidiē·xvm·li·cvi·
Eugenii carthaginen·gesta·xxi·li lxxim
Eustasius abbas claret·xxiiij·li·xx·
Eutyciani heretici pulcre reflectunē·xxij·l'.iij·
Eutropius presbiter claret·xxj·l'·xxvj·
Eunodius clarus habeē·xxij·l'·xxvij·
Eliciana heresis damnaē·xxiiij·l'·clxxv·
Felicis martiris gesta·xix l'.xxxix·
Felicis pfessoris gesta·xix·l'·xl
Fidelitatis amicicia amendaē·xviii·l'·xxxix·
Firmini martiris inuentio xxvii·l'·xcj·
Firmini pfessoris gesta·xvii·l'·lxxxix·
Florentii virtutes·xxiii l'·lxxvii·
Floriacense cenobiū fundaē·xxiiii·l'·ciiii.
Focas imperat·xxiii·l'·ciiii·
Fortitudo doceē·xviii·l'·xxxvi·
Fortunati eiscopi virtutes·xxiii l'·lxv·
Fortunatus poeta claret·xxii·l'·cxxvi·
Francoꝝ origo·xvii·l'·iii·
Franci primo sibi pstituūt regem & leges·xx·li·xi
Francoꝝ rex baptizaē·xxii li·vi·
Francoꝝ regnū diuidiē·xxii·li·cxvii·
Franci pugnāt admice·xxi·li·cxxviii·
Franci debellant austrasianos·xxiii·li·iii·
Fredegūdis regime frācoꝝ malicia·xxii·li·cxxix·
Fulgentii epi copi gesta·xxi·li·ciiii·
Fursei hyberni gesta·xxiiii·li·lxxxi·
Glasius papa claret·xxi·li·ci·
Gemellus puer nasciē·xviii·li·lxiiii·
Genebaudi laudūn·gesta·xxii·li·vii·
Engulphi martiris gesta·xxiiii·li·clix·
Genouefe virginis gesta·xxi·li·xlvi·
Geremari abbatis gesta·xxim·li·xcvm·
Germani anthisiodorēn·gesta·xxi·li mj·
Germani parisiensis gesta·xxi.libro·lxii·
Gertrudis virginis gesta·xxiiii·li cxvii
Gervasij & pthasij inuentio xvm li·xxvm
Garis pfessoris gesta xxiii li xiii·
Gerici metensis gesta xxmi li lxxiiii·
Grzie cenobiū fundaē xxiiii li clviii·
Gothoꝝ regnū describiē xvii li xi·
Gratianus imperat xvii libro xvii·
Gradalis historia describiē xxiiii li cxlvii·
Gregorij linguoñ·gesta xxii libro lm·
Gregorij thuroñ·gesta xxii li cxxim·
Gregorius magn? fit cardinalis xxii li lxxxi·
Gregorij eiusdē legatio xxii li cxxxi·
Gregorij eiusdem pmotio in papā xxm li ix·
Gregorij eiusdem gesta xxm li xix·
Gregorij libri a obustione seruanē xxm li cvii·
Gūtranni regis somniū xxm li ij·
Helie abbatis virtutes xvm li lxxxi·
Heliudij erroꝝ impugnaē xvii li lxxvii·
Heraclides scribit paradisū libꝝ xviii li lxiiii
Heraclius imperat xxiiii li j·
Heraclius debellans coꝝ dorce xxiiii li xi·
Heraclius labiē in heresim xxim li xxxix·
Herculani martiris passio xxi li lxxvi·
Heremitaꝝ quorundā gesta·xx li xim·
Hermmigildi regis passio xxii li cxxxv·
Hylarij arelatensis gesta xxi li xx·
Hilduni meldeñ·gesta xxim li xxv·
Hyrene imperat xxim li clxxii·
Honorati pfessoris emendatio xvii li xc·
Honorati arelatenß gesta xxi li xxi·
Honorius rex xp̄ian os psequiē xxi li lxxv·
Honorius idem mirabiliter moriē xxi li xcvm·
Honorius imperat xx li i·
Hunoꝝ origo describiē xvii libro xv·
Ieronimi presbiteri xxii li xvm·
Ieronimꝰ scribit augustino xvm li c·
Ieronimi inuectio otra rufmū xix l'.xxxv
Iudoci britonis gesta xxim li cv·
Innocentij presbiteri simplicitas xvm li lxxxvii·
Iohānis anachorite gesta xvm li·mj·
Iohānes cassianꝰ claret xx li xmj·
Iohānis baptiste caput transferē xvm li lx·
Iohānes crisostomꝰ claret xvm li xlij·
Iohānes crisostomꝰ fit episcopꝰ xix li iii·
Iohānes crisostomꝰ moriē in exilio xix li li·
Iohānis damasceni gesta xvm l'.ciii·
Iohānis elemosinarij gesta xxm li cvm·
Iohānis inclusi gesta xvm li lxxxmj·
Iouiniani erroꝝ impugnaē xvii li lxxv·
Iudeū fictū aqua baptismi refugit·xx li vi·
Iudeus puer in clibanū pijciē xxii li lxxvm·
Iudei cruce signati visio xxm li lxxm·
Iusticia vera describiē xvm l'.xxxv·
Instma arziana psequiē ecclesiā xxii·li xcv·
Iustina eadē fugaē in exiliū xvm li·ij·
Iustinianꝰ primꝰ imperat·xxii·li·l·
Iustinianus scōus imperat·xxiiii li·cxxvii·
Iustinus senioꝝ impat·xxii li·xxix·
Iustinus iunioꝝ imperat·xxi·li·cj·
Arilephi abbatis gesta·xxi li·xli·
Karlomānus fit monachus xxim·li·clmj·
Karolus marcellus expugnat saracenos xxiiii·libro cxlix·
Karolus magnus regnat in francia xxim li·clxi·
Karolus idem vocatus a papa subiecit longobardos·xxiii·libro·clxix·
Karolus idē ad imperiū sublimaē xxiiii·l'.clxxvi·
Lamperti martiris gesta·xxiii·li·cxxxv·
Landelmus fūdat ecclesias·xxiiii li·ciii·
Lannomari carnotenß gesta xxii·li lxxxiii
Lenfredi abbatis gesta·xxiii·li·cxxviii·
Leo papa sermologus claret·xxi li·xxix·
Leo primus imperat·xxi·li·l·
Leo scōus imperat·xxiiii·libro·cxxxiiii·
Leo tercius ipat xxiiii li·cxlv·
Leo q̄rtus imperat·xxiiii·li·clxxi·
Leodegarij pfessoris gesta·xxiii·li·cxxiiii·
Leonardi lemoniceñ·gesta·xxii li·xi·
Leonardi corbiginaceñ·gesta·xxii·li·lxxxii·
Liberalitas emendaē·xviii·li·xxxvii·
Libertini simplicitas·xxiii·libro·lix·
Longobardoꝝ origo·xvii·libro·x·
Lotharij regis crudelitas·xxii·li·xxxvi·
Lupi senonensis gesta·xxiiii·li·ix·
Lupi treceñ·gesta·xxi·li xvi·
Luxuiensis cenobij fundatio·xxiii·li·xvii·

Macharij vtriusqz gesta xviij·li·lxx·
Machometi gesta· xxmj·l'·xxxix·
Maclouii britonis gesta xxij·li·xcnj·
Magdalene translatō·xxmi·l'·cliij·
Maglorij episcopi gesta·xxii·l' cxxi·
Magnobodi ādegauenß gesta xxmi·l'·xxxvni·
Maiori & socōrz eius passio·xxi·l'·lxxxix·
alchi captiui gesta·xvii·l'·xcni·
ariani monachi gesta·xxj·l'·xvni·
arcianus impat·xxj·l'·xxxmi·
artmi churonensis gesta xvni·l'·x·
artmi ciusdem quedam miracula·xix·l'·xix·
artmi ciusdē transit? ·xix·l'·xxxii·
artmi eiusdem trāslatio·xxj·l'·lvii·
artmi solitarij virtutes·xxni·l'·lxxvni·
artī pape gesta·xxmi·l'·lxxxmi·
artmi eiusdem epla ad amandū·xxmi·l'·cxni·
Maurilij andegauen gesta xvni·l'·xx·
aurii abbatis gesta·xxii·l'·lxvii·
auricī? impat·xxni·l'·j·
auricij punitio p futuro·xxni·l'·xvni·
axencii abbatis gesta·xxii·l'·xxii·
axim? tyrannidem exercet·xxi·l'·xlix·
axim? idem occidiē·xvni·l'·i·
aximus taurinenß epus·claret xx·l'·v
edardi gesta xxii·l'·lxii·
elanie vidue gesta xvni·li·lxxxix·
elanie iunioris gesta xvni·li·xcii
Melanij rodonen gesta xxii·li·xxmi
ene solitarij vtutes xxni·li·lxxix
erlin? vates claret xxj·li·xxx
ichabel' memoria in monte gargano xxi·li·cii
ichabel' mēoria in mari xxmi·li·cxxxvii
issaz virt? respectu purgatorii xxni·li·xcvni
odestia suadet xvni·li·xxxmi
oysi ethiopis gesta xxni·li·lxxmi
onachoz instructō xvii·li·xx & xxxvni
Monachoz institutões xx·li·xvi
onachus dissolut? corripiē xvii·l'·li·
uliez cōsortia dissuadent xvii·li·xxxvi
ulicz amoz phibet xvii·li·lxxv
Nathanaelis senioris gesta xviii·li·xcvii·
Nazarii & celsi inuentō xix·l'·i·
Nebridii vita describiē xvii·li·lxvi
Nepotiani mozes xvii·li·lxxni
Nestoriana heresis oritur xxi·li·ii·
Nichasii remēsis passio xxi·li·xxxvii
Ocium fructuosum describitur xvni·liv·xxxvni·
Omniū sāctoz festū istituiē xxni·li·cvii
Orosius doctor claret xix·li·vi
Ortolan? capit furem·xxni·li·lx
Ostrogotho z origo & regnū xvii·li·xii
Oswaldi regis miracula xmi·li·lxxix
Pachomii solitarii temptatō xvni·li·xxix
Pachomii abbatis gesta xix·li·xlvii
Pachomius dat regulā monachis xvni·li·lxxxii
Pampi abbatis gesta xvni·li·lxvni
Paradisus heraclidis xvni·li·lxmi
Paradisus machometi xxmi·li·lxv
Pascasi? punit in balneis xxni·li·xcmi
Pastorale gregorii xxmi·li·xxvii
Patricij hybernij gesta xxi·li·xxni
Paule vidue gesta xix·li·xlvni
Pauli simplicis gesta xvni·li·lxxvii
Pauli leonen gesta xxii·li·cxxii
Paulmi nolani gesta xix·li·xxxvii
Pelagii heresis oritur xix·li·xlii
Persaz regnum describit xvii·l·ij
Petroni? bononiensis claret xxi·li xxv
Phare & pharaonis gesta xxmi·li·xv
Philiberti abbatis gesta·xxmi·li·xcmi
Philippic? impat xxmi·li.cxxxvni
Philoxonij presbiteri gesta xvni·li·lxxxvnj
Piissimi monachi gesta xvni·li·xcv
Pipinus regnat in francia xxmj·li·clmi
Postumiani narratōnes xix·li·ix
Proiecti auernensis gesta xxmi·li·cxix
Presumptō reprimiē p exēpla xvni·li·vi·itē vni
Priscilliani starū errox damnat xvii·l'·xcvii
Priscian? grāmatic? claret xxii·li·l·
Prosper notari? claret xxj li·lvni
Prudenti? poeta claret xvni li.lxij
Prudentii eiusdem flozes xvni.li.cij
Psalteriū corrigiē xvii·li·xcii
Purgatoriū patricii describiē xxi·li·xxmi
Purgatorii pena relaxat xxni·li·xcvnj
Quīquēni? puer damnat xxni·li·lxxxvii
Quiti martis trāslatō xxmi.li.lxxxix
Radegundis regine gesta xxii·li.xxix
Radegūdis vita mōastica xxii·li·xxxv
Registri gregorii flozes xxni·li·lmi
Remigi? remēsis claret xxi·li.c
Remigi? idē mozit xxii·li·vni
Resbaris cenobiū fundat xxmi.li·lxvnj
Richarii pontinensis gesta xxmi.li.xcvj
Rogationū institutō xxi.li.lai
Rufmus aquilien sis claret xxi.li.xcix
Rufmi inuectō xtra hieronimū xix·li·xxxv
Sabim epi gesta xxii.li.lxvi
Sabini placentini vtutes xxni·li·lxxmi.
Salabge abbatisse gesta xxmi.li:xxx
Sanpson dolensis gesta xxii.li.cv
Sanctoli vtutes xxni.li.lxxxni
Sapia pferē eloquentie xvii:li·xxv
Sare abbatisse gesta xvni·li·ix
Saraceni miraculose submergunē xxmi·l'·cxlvii
Scolastice virgis vtutes xxni·li·lxxii
Septem dormientes resurgūt xxi·li·xxxi
Sepultura ecclastica nocz reprobis xxni·li·xcvi
Serapionis gesta xvni·li·lxxxv
Sergi? papa inuenit crucē xxmi·li·cxxvii
Seruuli vtutes xxni·li·lxxxvi
Severini abbatis gesta xxii·li.xxi
Sueri sulpicii dyalog? xix.li:vni
Sueri sacerdotis vtutes xxni·li·lxvii
Sidoni? auernēsis claret xxii·li.xlvi
Sigismundi regis passio xxii.li·xxvi
Siluie vigis gesta xvni.li.xci
Simach? papa in seditōe creat xii·li·j
Simach? prici? claret xxii·l'.xmi
Simeonis antiocheni gesta xxi.l'.li
Sincletice abbatisse gesta xvni·l'·ix
Sisinnii & socōrum ei? passio xix·l·xxxvi
Stephani monachi gesta xvni·li·lxxx
Stephani martiris reliquie inueniunē xx·li·vii·
Stephani sacerdotis virtutes xxni li.lxxix
Stephani pape gesta xxmi·li·clmi
Studiū trāsferē pisi? xxmi:l'·clxxni
Sulpicii bituricensis gesta xxmi·licxxvii
Tabor vgis gesta xvni·l'.xcii
Theodorii mqeti castigatō xxni.l'.xciī
Theodor? epus claret xxi·li·lvni·

Theodosius p̄mus impat·xvnj·l'·j·
Theodosius idem peccat & penitet xvnj.li.lmj·
Theodosi9 ij·impat xxj·l.j
Theodosius iij·impat.xxmj·li·cxlmj
Theone abbatis gesta xx·li·cix
Theophili gesta xxij·li.lxix
Thiberi9 impat xxij·l'.cxxvij
Tyconius afer claret xix·li·vij
Tunica domī inuenīt xxmj·li·x
Alētis monachi gesta xvnj·lj·lxxx
Vedasti attrebacensis gesta xxij·li·ix
Verecundia iuuenib9 suadet xvnj·lib:xxxmj:
Victoriani passio xxj·li.xc
Iduarū instructō xvij·li·lxmj
Igilantij error impugnat xvij·li·lxxvnj
Igilij antisiodorenb gesta xxmj.li·cxxvj
Igilij pape afflictio xxij.li·lxxv
Igoris baiocensis gesta xxij·li·xxxix
Irgimitas suadet xvij·li·xlij
Irgitas nuptiis p̄fertur xvij·l.lxxmj
Virgimitas marie asserit xvij.li:lxxmj
Virgo humilis reuelatōe diuina manife statur·xvnj·li·lxxxnj
Virgo occultat athanasiū fugiētē xxvj·li.xciij
Virgo libat a lupanari p iuuenē xvnj·l'·xcmj
Virgo lapsa reprehendit xvij·li:lxnj
Virgo lapsa reconciliat xvnj·l'.xcv
Virgo lapsa inculpat innocentem lectorē xv nj·li·xcvj
Irtutū & vicōrum oplictus xxnj·li.l
Visio homīs resuscitati xxmj·l'·cxx
Viuardi remensis gesta xxmj.li·cxmj
Vndecī miliū virgmū gesta xxi.l'·xxxix
Vnitas trinitatis miraculose oñdit xxj·li·xxxix
Vterpendragō regnat in britānia xxj·li·xlix
Alarici monachi vtutes xxmj·li·xxj
Wandalor9 origo & regnū xvij·li·vnj·
Wādregisili abbatis gesta xxmj·li·cxxix
Wisigothor9 origo & regnū xvij·l'·xij
Wlframii senonensis gesta xxmj·li·cxlv·
Mago transfixa vestigio sanguinis inuenitur xxij.l'·xcij·
Ymago xp̄i lanceata multū sanguimē fudit xxmj.li·clx
Ypopanti domini instituit xxij.li lxxnj
Ysaac spoletani virtutes xxnj·li·lxxv
Ysidori alexandrini dicta xvnj li·lxv
Ysidorus hyspanensis claret xxmj·l'·xxxj
Zeno impat xxj·l'·xxnj

Continentia·xvij·libij

Septimusdecimus liber continet primo quidem origines lineasq; successionis quorūdā regnoruq; que a tēpore gratiani ī cronicis incipiūt annotari. Deinde vero vj annor9 tantū historiaz texit· quib9 gratianus imperiū tenuit Inter hec autē maiorem ptē huius libri obtinent flores quorūdam libror9 beati hieronimi· Habet autem capitula xcvij·

De contemporalitate ix regnor9·et primo de regno romanor9 j·
De regno persarū ·ij·
De origine regni francor9· iij·
De cathalogo regnū francie· mj:
De bruto rege a quo britannia dicta est. v·
De successoribus bruti· & q̄liter saxones obtinuerūt angliam· vj·
De cathalogo regum britānie· vij·
De regni origine wandalor9 vnj·
De cathalogo regū wandalorum· ix·
De regno winilor9 siue longobardor9 x·
De origine regni gothor9 xj·
De diuisione eor9 in duo regna·scz wisigothoruz & ostrogothorum· xij·
De cathalogo regum wisigothor9· xnj·
De cathalogo regū ostrogothor9· xmj·
De ortu regni hunor9· xv·
De victoria eor9 ex gothis & regib9 eor9· xvj·
De initio regni gratiani & viris illustribus illius temporis xvij·
De vita & actib9 sancti hierōimi p̄sbiteri·xvnj·
De libris eius dē· xix·
Flores eiusdem de vita monachi· xx·
Item de eodem· xxj·
Adhuc de eodem: xxij·
De eodem· ·xxnj·
Item de eodē· xxmj·
Q2 a senibus sapientia potius expetenda est q̄ eloquentia· xxv·
De vita & ornatu cleri· xxvj·
De eodem· xxvij·
Item de eodem· xxvnj·
De eodem· xxix·
Item de eodem· xxx·
Adhuc de eodē· xxxj·
Q2 senect9 sapientie non sapientia senectuti reputanda est· xxxij·
Q2 non iuuat sacer loc9 si desit spiritus· xxxnj·
Q9 monacho appetenda sit solitudo· xxxmj·
Qualiter monacho viuendū sit· xxxv·
Q2 clericis vitanda sunt mulierū cōsortia·xxxvj·
De ornatu mor9 episcopi· xxxvij·
De ptemptu p̄fie & seculi ad monachos·xxxvnj·
Item de eodem· xxxix·
Adhuc de eodem· xl·
Cōtra monachū vagum & garrulū· xlj·
De custodia virginitatis· xlij·
Exemplū hieronimi de seipso· xlnj·
Q9 p abstinentiā nutrienda est castitas· xlmj·
De viduis fictis & libidinosis· xlv
De vita virgmū· ·xlvj·
De laude virgmitatis· xlvij·
Adhuc de eodem· xlvnj·
De cautela virgmi seruāda contra seculi temptamenta· xlix·
Q2 vgmi cauenda sit manis gloria· ·l·
De quibusdam monachis dissolutis· lj·
Q2 libri poetaruz philosophor9 propter sacros libros spernendi sunt vel abijciendi· lij·
De auaricia fugienda· lnj·
De triplici genere monachor9 antiquor9 lmj·
De orationibus & ceteris que debet virgo seruare· lv·
Iter9 de custodia virgitatis· lvj·
De abstinentia vgmum· lvij·
De institutōe morum vgmum lviij·
De exercitio virgmis & ei9 societate· lix·
De institutione virgmis ab infantia sub cura parentum· lx·
Iterum de eodem. lxj·

Reprehensio virginis consortiū matris sue deui=
tantis lxii
Reprehensio & instructio virginis lapse. lxiii.
De custodia vidualis castitatis lxmj
Iterum de eodem lxv
De bono vsu diuitiaꝝ exemplo nebridij. lxvi
De institutōne vidue lxvii
Iterum de eodem lxvm
De morte amici & institutōne monachi lxix
De laude sancte marcelle vidue lxx.
De ꝺsolatōne fideliū sup morte amicoꝝ lxxi
Iterum de eodem lxxii
De vita neopaciani militis lxxiii
De laude ṽginitatis ī ꝑpatōe nuptiaꝝ lxxmi.
De fugienda amore mulierum & peruersitate io=
uiniani lxxv
Q̄ p abstimentiā carnis libido frenāda sit. lxxvi
Assertio ꝑpetue virginitatis beate marie. lxxvii
Subsannatio vigilantij lxxvm
De bonis pauperib9 sustentandis & tumultib9
fugiendis lxxix
Inuectio hieronimi contra emulos & detracto=
res suos lxxx
Iterum de eodem lxxxi
Adhuc de eodem lxxxii
De studio sanctaꝝ scripturaꝝ lxxxm
De imꝑfecta hui9 vite imꝑfectōe lxxxmi.
De imꝑfecta penitentia lxxxv
De laude sanctaꝝ mulieꝝ blesille & asselle. lxxxvi
De amore scripture & fuga seculi lxxxvii.
De significatōe muneꝝ custodij et mācelle lxxxvm
De sancto firmino ambianensi ep̄o lxxxix
De sanctis eiusdem vrbis episcopis honorato &
saluio xc.
De ꝟuentōne & translatōne corporis sancti fir=
mini xci
De q̄busdā gestis pape damasi & hieronimi. xcii.
De actib9 monachi captiui xcm.
De obitu sancti basilij & fide āphilogij xcim
De ꝑsecutōue iustine imperatricis arriane in am=
brosium xcv.
De synodo constant inopolitana & prescilliano he
resiarcha xcvi.
De quibusdā miraculis sancti ambrosij xcii.

.I. De cōtemporalitate .ix. regnorū & primo de regno romanoꝝ. Actor.

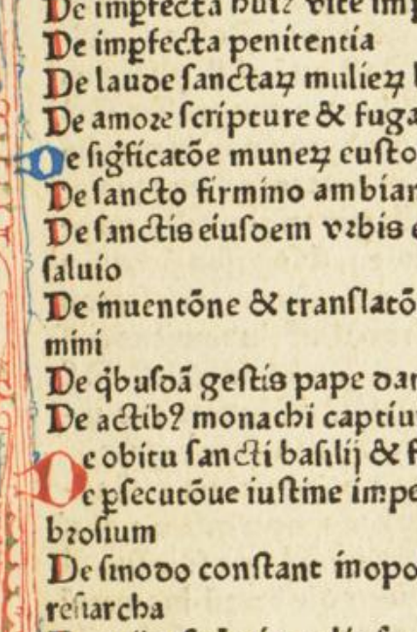

In anno primo gratiani qui fuit ab incarnatione dñi .ccc.lxxxi. incipit sigibertus regnoꝝ ꝺtempo ralitatē describere. in prima linea ponens regnuꝫ romanoꝝ. in scḋa ꝑsarū in tercia francoꝝ. in q̄rta angloꝝ. in quīta wandaloꝝ. in sexta lōgobardoꝝ. in septima wisigothoꝝ in octaua ostrogothoꝝ. in nona hunoruꝫ. Primo quoq; eoꝝ oīm origīē describit. & nos etiā eoꝝ origīē hic breuit̄ exequemur. Singuloꝝ quoq; lineas a principio vsq; ad fīē. sigillatim & succincte ꝑstringentes. excepto tantū regno romanoꝝ cui9 origīē & lineam iā superius integre posuimus. de quo regno hoc solū hic tangit sigibertus q̄ iuxta danielis interp̄tationē. de quarto regno sicut ferū ꝺnimuit & domat & cōterit oīa. sic ab origine sui tutuderit domuerit & otriuerit pene omnia mūdi regna. Nouissimo vero tp̄e & regnū illud q̄ in tibijs suis ferreis diutissime & firmissime sine aliqua lassitudine steterat. tandem ferro sue fortitudinis ꝺmixto cū testa humane imbecillitatis ex alto dñationis sue gradu cū fragore terribili labare cepit. hoc regnuꝫ primi ꝑse impulerūt. qui semp cū romano pene ex equo se habuerunt. modo vero vacillante reipublice statu. eos vltro impetere nō timuerūt. & insup eos suis finibus mutulare potuerūt. quādo iuliano apostata ceso. & exercitu miserabiliter subiugato. nimis fortunati sūt facti ex eoꝝ infortunio. Ita regnum illud q̄ tanto tp̄e omnes pene mūdi gentes. p̄oe & dñationi habuit. modo dei omnipotētia miscēte ei duplū in poculo quo ceteris miscuit. cūctis pene gentib9 p̄oe & ludibrio patuit. & qui olim cū alijs gentib9 ꝑ sola gloria certabāt. modo saluti sue vix satis ꝺsulere poterāt. nā quecūq; gētes aut minuēde domo multitudinis causa. aut amore exercende sue feritatis a patria sua exulabant. romanū imperium lacessabāt. & de eius latissimo corpore velut ptes quasḋā sibi excidebāt & in eis sibi regnādi locum statuebāt. .II. De regno ꝑsarum. Item sigibertus

Horo regni ꝑsarum origīnē altius repetē modo nō videt̄ vtile. q; que hui9 regni fuerit antiquitas. quāta & q̄ potēs hui9 antiquitatis nobilitas. satis recolet lector ꝑ antiquoꝝ hist̄orias. Hoc tantū notabo. q; sepe victoria abusi de romanis. Nūc aūt recēt̄ cesо iuliano. & exercitu romanoꝝ ꝑfugato & finibus suis romano imperio mutilato. & sic ꝑ suo libitu pacis fedcre in .xxix. ānos ꝺposito felicitatez suā nō temperanter ferebāt. & sapore rege eoruꝫ insolentius agente christianis & romanis omnimodis infesti erant. Hic sapor qui diu iam ante imperat ab anno ꝑmo gratiani imperauit ānis: xxvm post hūc sidigerdis xxxmj. Gaurarames filius eius xxxvm: Post hūc cluades ānis xlj Rabades xvj. Cosdroe xxxvii. hormisda xvn Hunc fili9 eius cosdroe occidit & reḡuit xxxvm ānis hūc quoq; fili9 ei9 siroes ꝑmit & āno .i. regnauit. Post hūc hormisda āno i. Tūc saraceni qui acten9 fuerūt sub ꝑsaꝝ regno cos bello victos versa uice sub suo redegerūt dominio. sc; āno heraclij xx scḋm cronica ex tūc ergo ꝑ regno ꝑsaꝝ titulat̄ regnū saracenoꝝ. quoꝝ amiras sc; muhāmad mortuo ebubeber principat9 est ānis iii Post quē haumar xii Quē ꝑsa quidaꝫ se velle adorare simulās infixo in vētre ei9 gladio ꝑmit eū. Cui substitutus hocmen principat9 est ānis x. hoc quoq; ꝑmpto muhaīas ex amireo amiras factus principat̄ ānis .xxv. Post quē gizith filius ei9 ānis iii Marhuan .i. abdala hadimelech xxii Vlid vii zuleunē iii haumar. ii gizid iii huic iude9 quidā maleficus ꝑmittēs eū xl ānis principaturū suasit ut in toto regno suo dei sanctorūq; ymagines ꝺponi ediceꝫ. Qui spe diu regnādi seduct9 edictū q̄dez ꝑponit. ipe tamē mox obijt Post quē eluelid principat̄ saracenis ānis xx gizid .j. Murabā vj Quo ꝑmpto muhamad v habdallas xix madi ix moyses ii Aaron frat̄ ei9 xn muhamad v. Qui fratre suo habdalle ogressus & ab eo supatus eū sibi conregnare inuitus passus est. & hoc bello regnum saracenoꝝ per aliquot annos discissum est ibiq; deficit ei9 hist̄oria sc; sub āno dñi dcccxxi p9 ānos dc xvi III De origine regni frācoꝝ

Rigīnem aūt regni francoꝝ hanc esse notificem9. ex relatu fideli maioꝝ. Post illꝺ

famosū & cūctis seculis et gentib? notū·troiane ciuitatis excidiū·victozib? grecis cedentes reliqe troianoz·ps eoz cū enea ad fundandū romanum imperiū·ad ytaliā ptexit ps vna scz·xij·milia duce antenoze·in finitimas pānonie ptes·sec? meotidas paludes puenit·ibiqz ciuitarē edificauerūt quā ob sui memoziā sicambziā vocauerūt· in qua multis ānis habitauerūt·et in magnā gentē coaluerūt·& crebzis incursib? romanū solū inceſſentes vsqz ad gallias ferocitatis sue vestigia dilarauerī·hos adeo romanis infestos cōstans cesar fili? magni ostantini bello oppzessit·& tandē romano imperio subiectos aliquātulū a sua ferocitate mansuefieri coegit·Post aliquot annos rebellantibus alaīs ptra valentinianū imperatorē·cū eos nō posset imperator debellare penitus·eo q eos intransibiles meotide paludes tutarent·ꝓposuit valentinianus·q si qua gens has paludes intrare· & rebelles alanos posset terere·x·ānis eos a tributis liberos redderet·hac pactōe troiani illecti·& fortitudine & pzudentia confisi·duce priamo meotidas paludes romanis inuias ingressi·alanoz gentem exterminauerūt·& ita valentiniano satisfecerunt·valentinian? eoz virtute delectaē· eos qui pius vocati erāt troiani·deīde ātheneoride·Post etiā sicābzos francos accita lingua appellauit·qō in latina lingua interptaē feroces·Alij dicūt francos denoīatos a quodā eoz rege francone·Ex vndecūqz denoīati sunt quantuz altius colligere potuerūt historiographi·pamus ille regnabat super eos tpe valentiniani·nō vtiqz priam? ille magnus rex troye·sed ali? qui ab hectore illi? filio·p franconē filiū hectoris·in cronica frācoz legitē descē disse·De his aūt pleni? require superius.

·IIII· De cathologo regū in frācis·

Primo igitē anno gratiani & valentiniani imperatoz· qui fuit ab incarnatione dñi·ccc·lxxxi·Prim? regnauit sup frācos pamus ānis·v·Scdus fili? eius marcomirus annis xxxiij·Tercius pharamūdus·xi·Quart? clodius fili? eius rex crinitus·xviii·Quītus merouenus x·Sextus hilderic? ānis·xxvi·Septim? clodone? xxx·hic a sancto remigio baptizaē·Octau? lotharius·l·Non? chilpicus·xxiii· Decimus lotharius xliiij·Vndecim? dagobertus·xiiii·Duodecimus clodone? xvii·Tredecim? lotharī?·iiii· Decim? ꝗrtus theodricus frater eius in regnū sublimatur sed a francis repudiatus tonsoraē· & parisius in cenobio sancti dyonisij relegaē & regnauit·Decimusquītus hildericus frater eius ānis·xii·Decimussextus theodricus in regnuz restitutus annis xiiii·Decimusseptimus clodoneus·iiii·Decimusoctau? hilaebert?·xviii·Decimusnon? clodone? iiii·Vicesimus lotharī?·ii·Vicesimusprimus chilpicus·v·Vicesimussecūdus theodricus·xv·Vicesimusterci? hildricus ix·hic in monachū tonsoraē Pipin? aūt primceps autozitate apostolica & frācoz electōe in regē vngitē·& pfecraē a sancto bonefacio magūcie epō·a stephano quoqz papa·eius generatio p filios suos karlomannū & karoluz in hereditatez regalis successionis benedictē· & oīs alienigena ab eius inuasione apostolico anathemate interdictē·hic ergo·xxiiii regnauit ānis·xvm· Vicesimusquītus karolus fili? ei? q dictē magn? ānis·xlim·quoz·xxxiii·tātuz sup frācos optito regno cū karlomāno fratre suo·Deinde romani ab imperatoze cōstantinopolitano descīscētes· karolo regi impatozias laudes acclamāt· eūqz p manū leonis pape coronant· & augustuz appellant· & ex tūc impauit romanis simul & frācis ānis ·xiii· Deinde ludowicus fili? ei? ·xxvii· Deinde lotharius fili? ludowici vsurpat sibi imperium·sed fratrib? eius hoc grauiter accipientib?· & cōtra eū insurgentib?·iiii·āno imperij ei? ꝓuenerūt·& pacificati sūt diuiso imperio·regnauitqz ludowicus i gmania·karol? i frācia ānis xxiiii·& is fuit·xxvm Vicesimusnon? ludowicus balbus·ii·Tricesimus ludowicus & karlomānus fratres·v·Tricesimus pzim? karolus imperator a francis in auxliū sibi cōtra incursū normannoz inuitatus regnauit in frācia ānis·v·Tricesimussecūd? odo fili? roberti ducis·ix·Tricesimusterci? karo? filius ludowici balbi·xvii·qui exul & martir mortu? est·Tricesimusqrtus Rodulph? ānis·ii Tricesimusquīntus ludowicus·xxvii·Tricesim?sextus lotharī? ·xxxi Tricesimusseptim? ludowicus fili? ei? āno·i·quo mortuo frācis regnū trāsferre volentib?·ad karolum ducē fratrē lotharij regis· dū ille rē ad ꝑsiliū differt·regnū vsurpat hugo·qui dict? est caper marescallus frācie·filius hugonis magni ex hawi de sorore ꝑmi othonis imparozis·sicqz defecerūt reges de stirpe karoli·āno dñi·dcccc·lxxxvii·Regnauit ergo·xxxviii·hugo caper ānis.ix·Tricesimusnon? robertus fili? ei? ·xxxiiii·Post quē·xl?· henricus fili? eius·xxx·Post quē·xli?· philippus fili? eius·Post quē·xlii?·ludowicus grossus fili? eius·xxxviii·Hui? fili? philippus nup in regez inunctus adhuc puer·dū in ciuitate pisius equo vehebaē iuxta ecclesiā sancti geruasij·porc? equi pedibus se forte submittēs equū sup ipm pcipitem dedit·& de ei? subita ac miserāda morte· francis luctū induxit·Regnauitqz·xliii?·ludowicus eiusdem ludowici fili? ānis·xl·Post hūc·xlim?· fili? ei? philippus·xlim·Xlv?·fili? ei? ludowicus·iii· Xlvi?·fili? eius ludowicus qui adhuc regnat·

·V· De bruto rege a quo britānia dicta ē·

Arzat antiquoz britannoz historia·q ascanius enee troiani fili? ·de filio suo siluio nepotē habuit noīe brutū·hic matrē suā nascendo· patrē uero in venando casu interfecit·Cui? pcidij causa tam eū exosum parentibus suis reddidit·ut de ytalia pulsus in greciā fugēt vbi exul cū esset tāta cepit ꝑbitate pollere·ut cōfluentib? ad eū troianis·qui ibi captiui habebantur·ducatū eoz sortireē· Quoz fretus multitudine & animatus ꝑsilio·petijt a prāorafo rege grecoz libertatē eūdi ad alias nationes· Rex aūt ira pmotus bello eos terere voluit·sed nequaq potuit·Nam victoria bruto adeo ꝓspera ꝓuenit· ut plurimos de exercitu regis timeret· ipmqz ex improuiso caperet·Regi aūt mortē minatus·nisi rogatis ānueret·exegit aūt ab eo filiā suam in oniū auri & argenti copiā multā·naues frumentū ceteraqz marimo itineri necessaria· Quesitis igitē ex regis imperio plusq trecentis naub? & omni genere farzis oneratis· troianis auro & argento plurimo ditatis·brutus filiā regis accepit·et salutato rege equorefū iter aggressus est·Trāsierunt aūt affricam & mauritaniā·venerūtqz ad litora tirreni maris·vbi ꝗttuor generatōnes gentis sue exules inuenerūt cū duce eoz corineo Quib? secum assūptis· direxerūt iter ad fines aquitanie· ibi cis exortū est cū gallis grauissimū ꝑliū·quib? eo tpe·x·reges ꝑsidebāt· in quo ogressu apparuit

miranda fortitudo corineī ducis· qui tam valide percussit gulem vnū in sūmo capite· ut eū dissecaret in duas ptes toto corpore diuiso· Nepos aūt bruti turnus· & ipe fortissim? miles qui solo gladio suo· oc· viros ibi pemit· hostiū gladijs occis? est· devitqz nomen turoni ciuitati· qz in loco illo sepultus fuit· Finito illo certamine· vbi ex utraqz pte multi sūt interfecti· brutus cuz suis ad naues redijt· ceptūqz iter aggressus· tandē ad insulā destinatā puenit· Erat aūt nomen illi? insule albion & a solis gigātib? inhabitabaē· cū quib? cer amē psepe habuerūt· brut? vero de suo nomine insulā appellauit britāniā· hoīesqz suos britones uel britānos· Dux aūt corineus terzā q̄ sorti sue cesserat corineā vocauit· que modo cornubia· vel a cornu britānie· vel p corruptionē p̄dicti noīs appellaē·

·VI· De successoribz bruti & qualit saxones angliam obtinuerūt·

POstro ex actis ·xxiiij· ānis exquo insulam ingressi sunt· mortu? est brutus relictis trib? filijs regni sui heredib? · Qui sepulto patre distribuerūt inter se regnū patris singuli ptem suā de noīe ꝓprio appellantes· Primus cui nomen erat lotrimus· mediā ptem insule possedit· q̄ postmodū leogna est appellata· Scōs qui cāber dicebaē· accepit ptem illaz que cambria dicta est & modo gualia vocaē· Terci? cui nomen albanactus· possedit terzā q̄ nūc scotia dicit· eiqz nomē imposuit de noīe suo albaniā· Regnauit aūt lotrim? x· ānis & mortuus est· Et ita usqz ad iuliū cesarē britāni libera dignitate regnauerūt· sub cui? īperio romanis tributarij facti sūt· Postro tpe marci anthonij veri īstātia lucij britānia regis· p legatos eleucherij pape· misteria xp̄ianitatis suscepe rūt· in qua aliqui eor ubiqz ad martirij coronā p̄uecti sūt· Orta em̄ psecutōe sub dyocleciano cesare· licet fides in pluribz defecerit· in alijs tamē frangi nec morte potuit· Sed postq̄ maxim? tyrānus insulā britānie militū p̄stolio euacuauit· & irruerūt picti· cetereqz barbare nationes cū eis· populūqz imbellem & terzā totā· cede & p̄da vastare ceperūt· Accessit huic malo & aliud· q̄ rex vortigirn? ad tutamen sui hostiūqz expugnationē· inuitauit gentē saxonū adhuc paganor· Nā cū aliquā diu strēnue ac fortiter eos tutati fuissent· dominādi cupiditate illecti· dignitates ciuiū a rege petierūt· ut & nō iaz opē ferze ciuib? sed potius tyrānidem exercere in eos liberi? possent· Qō britānij p̄cauentes expulerūt eos· sed illi repulsi multiplicius redierūt· pacēqz simulātes pene vniuersos p̄incipes eor fraudulenē occiderūt· p̄ualētes igit ad tpus· ciuitates & castella occupauerunt· donec surgeret rex aureli? ambrosi?· qui eor ducez īmfecit· ciuitates eis abstulit· & reliquias eor effugauit· Post quē surrexit vterpendragon aurelij frater· qui genuit artur regē inuictū· atqz magnificū· Post hos sex reges de gente eor regnauerūt· & tūc p̄ualentib? anglis auxilio affricanorū aliarumqz gentiū· britones monarchiā insule & dyademā regni amiserunt· & alij quidē in minorē britāniaz· vbi eor & gen? & nomen p̄manet· alij vo in gualiā transfugerūt· denuo cū redirent regnū obtinuerūt· Sed nō multo post vrgente eos diuina vltione· p famem & mortalitatē· insulaz alienigenis gētib? inuadendā reliquerūt· & ab illo tpe saxones· i· angli angliā de nomine eor nūcupataz sub dominio suo tenuerūt·

·VII· De cathologo regni britānie·

PRimo igit ān̄o gratiani· & oeinceps· regnauit apud britānos maximus annis· xxxiij· Ex tunc britānorum vires nimijs hostiū irruptionib? attenuate sūt· & qz a romanis vndiqz bello laborantib? nichil subsidij habē poterant· subtrahūt se ab eor dn̄atione· Inito autē cōsilio direxerūt london ensem archiep̄m ad regez minoris britānie aldrenum ut eis succurrēt· Ac ille tradidit eis fratrē suū cōstantinū· cū armata militū manu· Sicqz cōstantin? erect? est in regē regnauitqz x· ānis· habuit aūt tres filios cōstantem q̄ monach? fact? est· aureliū ambrosiū· & vt pendragon· Itaqz post alios· xxiij· annos ponūt q̄dam anglos venisse in britāniam· scz ān̄o· dcccc· xlvij· & ambrosiū aurelium hinc regnare cepisse· Sed veri? videt eos multo ante venisse q̄ regnaret· Deniqz post ānos· xlv· ab ān̄o p̄notato ponūt initiū regni anglor· Nā in hac re multū dissonant histozie· Itaqz britāni non valentes ampli? ferze virtutē anglor· ut victi cesserē in ius & nomen eor· & prim? de gente anglor· cli & scōus celim alter alteri mortuo succedēdo regnauerūt apud eos p ānos· lxx· Post hos tercius regnauit edilbertus ānis· lv· Post hūc caldbald? fili? eius· xxim· cui? fili? carulbert? ān̄o dn̄i· dcxl· regnauit ānis xxv· hic in anglia p̄m? ydola destruxit· & fidē xp̄i dilatauit· post hūc fili? eius· egbertus ānis· viii· Post hūc frater ei? lother· xii· edrith· ij· Quo mortuo externi gentiū reges regnū anglie discindūt ānis· mj· Post wyerec fili? egberti angles ab illor oppressione liberat· & sup eos regnat ānis· xxxvi· post hūc fili? ei? edilbertus ānis· vm· scz usqz ad annū dn̄i· dcc· xxxv· Ab hinc aūt regnū anglorum ānotare supsedeo· qz maior histozias q̄s sequar nō habeo·

·VIII· De origine regni wandalor·

WAndali quoqz de sichia oriūdi· a gothis victi alienas terras inuadere ceperūt· q̄ suas rtinere nō potuerūt· hos circa danubiū p̄morātes rursuz· post multū tpus giberith gothor rex bello victos inde exturbauit· & ad hoc perpulit ut quas quoquo mō habere videbanē relictis sedib? romano imperio se subderēt· a ostantino magno locū habitādi sibi dari supplicit peterēt· Qō & impetrauerūt & pānonias ab eo sibi delegatas· p· lx· ānos pacifice inhabitauerūt· Vnde anno archadij· xiij· & honorij euocati· instinctu stiliconis rebellionē otra rēpublicam meditantis· infuderūt se p gallias rūctis secū alanis· easqz aliq̄diu miserime dilacerauerē· Et inde eos expellebāt gothi nō quidē p̄spicientes galliaruz quieti· sed vacue faciētes patriam sue racitati· wādali hispanias aggressi· nūc hispanias nūc gallias multo tēpore depopulati sūt· Sz nec ibi a gothis tuti esse potuerunt· q̄ppe qz gothi nimis ytaliā inquietabāt· Honori? deliberato cum suis p̄silio· hispanias & gallias quas sibi a wandalis & alijs gentib? p̄reptas dolebat· gothis rata confirmatione donauit· Cū ergo gothi a finib? sibi deputatis wādalos aliosqz hostes effugare maturarēt & wandali vndiqz concluſi· timore gothor estuarent· populi peccatis facientib? inopina & grata occurit eis felicitatis oportunitas· Naz imē bonefaciū & echiū romanos duces· per inuidiam orta simultate· bonefaci? fact? inferior· cuz dolorez sue iniurie nollet vlcisci nisi damno & periculo reipublice ad hispanias transiuit & wandalos

ad occupandam libiam & affricaz inuitauit Quo cū ꝓuolassent ibi regnū suū multo tpe ꝓfirmauerūt & diuina & humana sine aliquo respectu humanitatis uel diuinitatis perturbauerunt.

·IX· De catbologo regū wandaloꝝ·

PRimo igiē āno gratiani & deicepſ regnauit sup eos monigisilus ānis ·xxx· Post hūc filiꝰ eius gūdericꝰ in hispanijs ānis xvi· hic capta hispali cū impie elatus manꝰ in ecclesiā ipiꝰ ciuitatis extendisset· mox dei iudicio a demone corrept⁹ interijt· Cui gēsericus frater in regno succedēs ·regnauit ānis ·xlvm· hic ut fertur de fide catholica marzianā sectā apostatauit· hic successione regnādi inter filios suos ordinata ut fratri morienti frater supstes· sine ꝑtroversia filioꝝ succederet moriē· Cui succedēs honoricus filiꝰ eiꝰ regnauit ānis· vm· Hic in ecclesiā dei graviter efferatus· tandē iudicio dei ꝑcussus· scatens vermibꝰ miserabiliē expirauit· Post quē guncha mūdus· ix· ānis regnauit· Post quē trasamūdus frater eiꝰ· xxvi· Hic hilvericū filiū suū ex eudoxia filia valentiniani impatoris a genserico captiuata astrīgit sacramēto· ne catholicis in regno suo ꝑsuleret· Qui patre mortuo anteꝙ regnū susciperet· omnes catholicos ab exilijs iussit reuocari· & episcopis ecclesias reformari· sicqz suscepto regno regnauit ānis· vm· euolutis· lxxim· annis· exquo genseric⁹ auus eiꝰ statū eiꝰ in affrica ꝓphanauit· hūc gilemer perimēs ānis· v· post eū regnauit· Qui tāte crudelitatis fuit ut nec parētibꝰ ꝑceret Tandē bilisariꝰ patriciꝰ a iustiniano impatore ex iussu dei ad affricā liberandā de manu wādaloꝝ missus· noctu cū plaustris rusticoꝝ vrbē introeuntibꝰ ingressus carthagimē cepit· pecunias infinitas recepit· gilimerē ex fuga ad deditionē reductū impatori cōstantinopolim duxit· Sic wādalorum regnū destructū est· Sic tandē illa wādalica rabies cū ipo nomine funditus extincta est·

·X· De regno wmiloꝝ siue lōgobardoꝝ

WMiloꝝ qui postea patria lingua lōgobardi a longis barbis vocati sūt· certā q̄dez ozigimē legimꝰ· sed certū ozigmis eorum tpus nō inuenimꝰ· Nā reges regnasse sup eos legimus· quoꝝ etiā noīa didicimus· sed ānos regni eoꝝ ꝑ tēpora distinctos nō inuenimꝰ· Hi in scandiuania scithie insula degētes· cū ita multiplicati essent· ut eos terra sua capere non posset· egressione tercie ꝑtis minuere multitudinez ꝓsiliū habuerūt· & qui nā exire deberēt missa sorte quesierunt Ergo tercia ꝑs wmiloꝝ put eos missa sors elegerat· ducibus agion & yboꝝ· de scandiuania insula egressi· de loco in locū ibāt incerti & vagabundi & a multis bellis sepe impetiti vinciē· qz ꝑ animares erat illis· salutē & libertatē suā defendebant· Porro agion & iboꝝ mortuis· regnauit ꝑmꝰ sup eos agelmūdus· xxxiii· ānis· Qui dū ageret se iusto securiꝰ a bulgaribus cū multis suoꝝ est extinctus· Iamissio regnauit secūdꝰ sic dictꝰ· eo ꝙ a lama· id est· vozagme fuit extractꝰ· lechu tercius ildeoch· iiii· ⁊c· Actor· Hoꝝ & ceteroꝝ q̄ sequūtur lineā & numeꝝ ānoꝝ regni· reqre infra li· xx· capitulo· cxiii· scz sub tpibꝰ zenonis impatoris· ex illo eī loco incipit sigibertus lineā eoꝝ ꝓsequi·

·XI· De ozigie regni gothoꝝ· Sigibtus

DGothoꝝ qui apud antiquos gethe dicti sūt· & postea diuisi duo ex se regna· id est ostrogothoꝝ & wisigothoruz fecerūt· talē ozigimē fuisse ognouimus ex historijs iordanis· Isti scādinaniā scithie insulā ꝑmo icolueſt Cuiꝰ possessione nō ꝓtenti cū rege eoꝝ berich in de exierunt· & vicinas scithie insulas & terras pagātes· vicinas gentes bellis lacessebāt· & tenore noīs sui finitimas gētes sibi subigebant· Post subsilemere qnto rege suo· ad ulteriora scithie ꝓgressi· ad citeriores vsqz ripas danubij· terras tracie dacieqz diu lōge lateqz sūt pagati· ibi p multa tē pora· imo per multa secula m gentē magnā coaluerūt· & multas gentes victoriis suis applicantes nomen & fortitudinē suā amplificauerūt· viribꝰ in gentē magnā coalucrūt· & multas gentes ingenio callentes· philosophie quoqz studijs eruditi· natiuā barbariā exuentes· humanitate & honestate alijs barbaricis gētibꝰ ꝑminebāt· Tēpore aūt decij imperatoris trāsito danubio· cū guma rege suo grauit incubabāt romano impio· qui a decio impetiti bello exercitu romano ꝑ trito ipm deciū pemerūt cuz filio decio· hac felicitate elati & sepe postea ī ogressu romanis ducibꝰ superiores effecti toti vrbi romano erāt terrori· Isti adhuc trāsdanubiū ostituti· tēpore valētis imperatoris· ceperunt ciuili bello inter se collidi· ac alaritus dux vnius ptis cū ꝑualuisset frigiterno duci alterius ptis frigiternꝰ a valēte auxiliū petit· xp̄ianuz se fieri promittit· valens auxiliū mittit· eosqz in sectaz arziaoꝝ arzianꝰ ipe induci fecit·

·XII· De diuisione eoꝝ in duo regna· wisigothoꝝ & ostrogothoꝝ·

ANno· xiii· valētis· huni q̄ etiā ipi in scithia potenter debachabāt atqz ferociter nacti oportunitatē ex intestina gothoꝝ simultate fines eoꝝ ex improuiso inuadūt· eosqz bello mitos aut sibi subiugāt· aut captiuitate excruciāt· aut patria elimmant· Ita gothi qui multas gētes subdiderāt suo seruitio· hunoꝝ subdunē dominio & minis eorū potentiā ad augent· dū omnes qui gothis seruiebāt· ꝑ gothos hunoꝝ parent principatui taliter huni etiā omni pene scithia pncipatu & fortitudine cunctis ꝑminebāt· Gothi miti parti se danubio trāsito ingesserūt finibꝰ romani imperij & a valente petierunt terrā ad inhabitandū sibi dari· Qua re impetrata cū aliq̄diu se otinuissent· ab omni armoꝝ insolentia· tandē romanoꝝ auaricia coacti· & rei familiaris inopia in ipo imperij sui sinu gūia ocitauerūt plia· Quibꝰ valēs impator occurrēs bello· victꝰ ab eis· & igni crematus· iusto dei iudicio reipublice nimiā itulit incōmoditatē· hostibꝰ vo auxit elationē· Hi ergo gothi q̄ romano imperio īcubabāt wisigothos· i· se occidentales gothos noīabāt· & ꝑ multos ānos occidētales romanoꝝ fines· vsqz ad ipas vlteriores hispanias infestabāt· vbi etiam postmodū in regnuz coaluerūt· Porro gothi q̄ in patrio solo transdanubiū· sub hunoꝝ dominio remanere passi sūt· regulos quidē sue gentis habuerūt & se ostrogothos· i· orientales gothos appellauerūt· qui & ipi postea ꝑ theodoricū regē suū a zenone imperatore· yralie regnū dominio acceptum· per multos annos tenuerāt· Ita gothi quasi duobꝰ capitis sui cornibꝰ· orientē & occidentem ventilantes acerrime· duo ex se regna creauere· scz wisigothoꝝ in hispania· & ostrogothorum in ytalia·

·XIII· De catbologo regni wisigothoꝝ·

IGiē a ꝑmo anno gratiani & deiceps regnauit sup wisigothos frigiternꝰ annis· iii· Post hūc athanaritus

ãno vno·qui ꝺfederatus theodoſio & ab eo ꝺſtan
timopolim inuitat⁹·mox·xv die quo venerat ibi
obijt·Ex tũc igit̃ wiſigothi ſine rege ſub theodo
ſio imperore fuerũt ānis·xiiij·Poſt hoc wiſigothi
rupto cũ romanis fedre alaricũ ſup ſe regẽ cre-
ant·qui regnauit ānis·xv· Poſt hũc athanulph⁹
iij·quo a ſuis pempto ſigeritus ãno vno·Eo itidẽ
a wiſigothis pempto·regnauit in icillia ānis·xij·
Poſt hũc theoderic⁹·xim· Poſt quẽ thuriſmoꝺ⁹
filiꝰ eius·iij·Eo a fratrib⁹ ſuis friderico & theo-
derico iugulat⁹·theodericus fraẽ ei⁹ in regnuz ei
ſuccedẽs regnauit ānis·xiij·Sed & hic a fratrib⁹
ſuis iugulato heoꝛitus regnauit annis·xix·Poſt
hũc filius ei⁹ alaricus.xxi. Hũc tandẽ clodoneus
rex francie·ſignis diuini auxilij animatus in bello
ꝓgredit̃·eoqz pempto quiꝺꝺ galliarũ wiſigothi
poſſidebãt·ad ptes frãcoꝛ trãſtulit·Amallaricus
aũt fugiens in hiſpaniã·xvi· ānis ibidẽ regnauit
Cũqz clotildez vxorẽ ſuã mꝺigne tractaret· eoqz
arziane ſecte ſecum inſeruire vellet·a childeberto
fratre clotiltidis in hiſpania pemptus eſt·regna-
uitqz cheuda poſt eũ ānis·xvij·Quo a ſuis pem-
pto thedegiſilus ānis·ij· Eo quoqz inter ouiuãdũ
a ſuis pempto agilam ānis·ix· Qui cũ inſolenẽ in
ſuos ageret·achanagild⁹ auxiliantib⁹ ſibi romaĩs
eo pempto regnauit ānis·xxij·Quo mortuo lewi
gildus cuz fratre ſuo lenna· & poſt ſolus regnat
ānis·xlvi·Poſt hũc recharedus filiꝰ eius ·xv·be-
thericus·vij·ſycebod⁹·xxix·ſiutilara·ij· Quo ob
crudelitatẽ ſuã a wiſigothis reprobato· ſiſenãdis
xx·chintilan·xvi·tholgan filiꝰ ei⁹ adhuc puer·iiij·
Quo ꝓpter puericie leuitatẽ reprobato & in cle-
ricũ tonſorato·chintaſint⁹·xvij· Poſt hũc filius
ei⁹ flauius cui ānotanẽ āni·xix· Tandem ſaraceni
ex affrica in hiſpaniã trãſfretant eãqz ſibi vẽdicãt
Ita regnũ wiſigothoꝝ & ſuenoꝝ deſtructũ eſt &
redactũ ſub ſaracenis·ānis plus minus·ccc·xlvi·
euolutis·exquo ex ſcithia expulſi ſũt ab hunis ex
quo vo cedentib⁹ wandalis·& deuictis ſuenis ce
perũt regnare in hiſpanijs ānis circit̃·cc·lvi·euo-
lutis·Regnũ vero tercie ptis hiſpaniaꝝ· qꝺ dicit̃
gallicienſiũ qꝺ nec tũc wiſigothi·nec poſtea ſara-
ceni potuerũt ſubigere adhuc viget incolume &
deo ꝓtegente fide manet inexpugnabile·finitum
eſt aũt regnũ ꝑfatũ ãno dñi·dcc·xx·

·XIIII· De cathalogo regũ oſtrogothoꝝ.

Ostro apud oſtrogothos regnauit wimi-
tarius ab ãno primo gratiani·& deſcepſ
ānis ſex·quẽ balamber rex hunoꝝ in bello
pemit·& poſt eum regnauit hunimũdus ānis·ij·
horiſmud·ij·Poſt quem oſtrogothi ſine rege fue
rũt ānis·xl·poſt hoc walamer regnũ ſuſcipiẽs re-
gnauit ānis·xxxi· Quo in bello pempto·theude
mer frater ei⁹ ānis·xi·Theodericus hui⁹ filius ei
ſucceſſit·cui ānotanẽ āni·xix· Theodericus autẽ
odoathzo rege ytalie quẽ ī fide ſuſcepat pempto
ytalia potitus eſt·ibiqz regnauit annis·xxij· Hic
boeciũ exilio fatigatũ tandẽ pemit·Symacũ quo
qz patriciũ excõſulẽ interfecit· Sz & iohãnes pa
pa ab eo in carcere cruciatus fame defecit· Poſt
dies aũt·xc.theodericus ſubito defũct⁹·a quoꝺã
ſancto heremita viſus eſt nudus & diſcalciat⁹· a
iohãne papa & ſymacho patricio ī olla vlcani eſſe
detruſus·Athalaricus theoderici ex filia nepos·
in regno ytalie & oſtrogothoꝝ ſuccedens regnat
ānis·vm·poſt quẽ theodatus ab amalſyunda ma
tre athalarici aſcitus in regnũ· regnat cuz ea ānis
duob⁹·poſt hãc ſolus·i·eldepadus·i·exari⁹·i·tho
tila·x·theias·ij·in quo regnũ finit̃· ·XV·

De ortu regni hunoꝝ·

Oregno hunoꝝ qꝫ in oĩi pene ſcithia te
nebat pncipatuz·ipa gẽtis barbaries me
ſilere faceret·niſi illõ famoſũ galliarum
& ytalie excidiũ me loqui cogeret·quando p atti
lam eoꝝ regẽ iudicium dei ſe lõge lateqz effudit·
quẽ quaſi gladiũ limatũ & exacutũ de vagina ſue
indignationis·ſup peccatrices gẽtes deꝰ diſtrixit
De eoꝝ ergo origine que in antiquoꝝ legunt̃ hi
ſtorijs aperiã paucis·Silimer getharũ rex gaderi
ci magni filiꝰ· poſt egreſſum ſcanchie inſule·iam
quito loco tenens pncipatum gethaꝝ·cuz terzas
ſcithie cuz ſua gente introijt·reperit in ppꝰo ſuo
quaſꝺã magnas mulieres·qs gethico ſermone ali
rumnas dicũt·eaſqz habens ſuſpectas· de medio
ſui pturbat·lõgeqz ab exercitu ſuo fugatas·in ſo-
litudĩe coegit erzare·Quas ſilueſtres hoĩes quos
nõnulli faunos ficarios vocãt· p deſtũ vagantes
dũ vidiſſent & eoꝝ oplexibus ſe in coitũ miſcuiſ
ſent·gen⁹ hº ferociſſimũ ediderũt·Qꝺ fuit pmũ
inter meothidas paludes minutũ tritũ atqz exile
ꝙſi hominũ gen⁹·nec alia voce notũ·niſi qꝫ huma-
ni ſimonis ymaginẽ aſſignabat·Et quos bello foꝛ
ſitan minime ſupabant·& vult⁹ ſui pauore nimiũ
pauorẽ ingerẽtes terzibilitate fugabãt·eo qꝫ erat
eis ſpecies pauende nigredinis· & velut quedam
ſi dici phas eſt deformis·oza nõ facies habẽs·qz
magis pũcta qꝫ lumina· Quoꝝ animi fiducĩã toꝛ
uus ꝓdidit aſpectus·q etiaz in pignoza ſua pmo
die nata deſeuiũt·Nã maribus ferzo genas ſecant
ut anteqꝫ lactis nutrimenta pcipiãt· vulneris co
ganẽ ſubire tolerantiã·Hinc inberbes ſeneſcunt·
& ſine venuſtate effebi ſunt·qz facies ferzo ſulca
ta·tẽpeſtiuã piloꝝ gratiã cicatrice abſumit·exigui
quidẽ forma ſed arguti motib⁹ expetiti· & ad eq
tandũ ꝓmptiſſimi ſcapulis latis·& ad arcus ſagit
taſqz parati·ceruicibus firmi·& ſupbia ſemp ere
cti·Tali ergo ſtirpe ꝓcreati·huni cũctis vicinis
gentib⁹ erãt horrori & formidini·

·XVI· De victoria eoꝝ ex gothis & de regib⁹ eorum·

Eorum potentiã auxit victoria de gothis manentib⁹ trãſ ripas
meothidis paludis· q in ſcithia pollebãt
gloria ſingularis potẽtie & fortitudinis·Quã vi
ctoriã hoc modo huni adepti ſunt·venatores hu
noꝝ ſequẽtes veſtigia cerue·meothidas paludes
trãſeuntes·qs impuias actenus eſſe putabãt·ſci-
thicã regionẽ diligenter explorãt· explorata omĩa
hui⁹ nũciant·ad tranſeundũ eos animant· Horuz
ducatu paludib⁹ trãſitis velut quidã turbo·ſubi
to incubuerũt gentib⁹ ſcithicis· eaſqz omnes ſub
iugauerunt ſibi ipoſqz gothos ceteris impantes·
aut pminentes expulerũt ſedib⁹ ſuis·hoc felicita
tis ſucceſſu huni inter ceteras ſcithie gẽtes elati·
poſt victoriaz de gothis p ānos fere·lxxx·labora
uerũt ad occaſionẽ & ruinã mũdi·Ab hac eoꝝ vi
ctoria vſqz ad mortez attile· regnũ eorum in hoc
ope ānotabim⁹·A primo igit̃ ãno gratiani regna
uerũt ſuper eos balamber & mũdzuch pater atti
le octar & rugila fratres ei⁹ bleda & attila frat̃
ei⁹ vſqz ad mortẽ marciani imperatoris ānis pl⁹
mim⁹·lxxx·Cui ſcz marciano imperatori· apparẽs
dñs in ſomnis arcũ attile fractũ eſſe oſtẽdit· nec
io vanũ fuit·Eadẽ quippe nocte attila in nuptijs
crapulatus·erũpente per apoplexiã ſanguine de

narit? ím lecto eſt effocatus·Cui filiꝰ eiꝰ hernac ſucceſſit & ānumerantᵉ ei āni ſex· ex tūc regno bu noꝝ dimínuto·tū ex gentiū ſubiectaꝝ diſſēſione tū ex pugnādi ī felicitate·regnauerūt quidē·ſꝫ nō ím prioꝛi fortitudíne·donec lōgo poſt tpe a karo lo magno victi·cuꝫ ipō ſuo noīe diſperiere· His ab hínc filij attile·& poſt eos zeliobes regnaueꝛt ānis·lix·ex tūc regni hunoꝝ ānotatio ceſſat· quia omnes gētis illiꝰ reges kagam notati legunᵉ. & nulla diſtinguēdi ꝓprietas mueníᵉ·Preter has & alie gentes fuerūt q̄ romanū ímperiū dilaceraueꝛ rūt·ıd ē·gepides·curti·alani·bulgares & alie plu res que omnes ab aquilonis plaga exierūt· ut ſup hoc fortaſſe videaᵗ dictū ꝑ ꝓphetā·ab aquilone pandeᵉ malū ſup vniuerſā terzā· ·XVII·

¶ De ímitio regni gratiani & viris illuſtrib? h?

ANno itaqꝫ gratiani ꝑmo ab tēpoꝛis· ícarnatōe dñi·ccc·lxxi·ab ímitío vo mū di q̄rtimilleſimo·xlim·theodoſius ab eo maíſter militū oꝛdínatus ícredibili celeꝛitate et mira felicítate·deuictis multís barbaris gētibus laſſaꝫ rēpublicā ím oꝛientis ꝑtib? reparaut·Maxi mus à roma deductus ím bꝛitānīā regis octauij fi liā ím oiugiū accepit·regniqꝫ oyademate ꝑ eo ím ſignitus eſt·qꝛ heredē maſculū non habebat· Nec multo poſt idem maxim? ím bꝛitānía ꝑ tyzānidem ínuaſit pictos·& ſcothos bꝛitānīā ícurſantes ſu pauit·Clarebāt eo tpe damaſ? rome·xiii· papat? ānuꝫ agēs·Didím? alexandꝛím? qꝛ vero·vuel·ím· etatis āno lumíne captus·q̄uis eſſet ele mentoꝛiuꝫ ignarus·tñ ím literaꝫ ſcientia etiā pbus mirabilis hieꝛonim? totus diume ſcripture ícūbens·baſi: lius quoqꝫ ceſarienſis·greg oꝛij? nicen?· gꝛegoꝛij? nazāzenus·martínus thuꝛonenſ epūs·ambꝛoſius mediolanenſ·rufím? aquileíenſis ꝓeſbiᵗ· mileci? anthiocen? epūs·ꝑ hoc clarioꝛ q̄ theodoſij? ím ſom nis ꝑuidit ſe ab eo ínoui clamide ímperiali & oya demate coꝛonari· In egipto pacomius abbas·

¶ Actoꝛ·De damaſo papa & dídimo· baſilío qꝫ & vtroqꝫ gregoꝛio iā ſupdixim?· nūc aūt de cete ris ſermonē oꝛdiemur· ·XVIII· ¶ De vita & actib? ſancti hieꝛonimi pſbiteꝛi & geſtis

IEroním? euſebij filiꝰ rome ¶ ciuſdem· puer baptízatus·líteris grecis & latínis & hebꝛaícis pleníſſime eꝛuditus· mona: choꝝ vitā & habitū díu tenuit·& ſemp virgo ꝑ: manēs·& puꝛitate mētis & abſtinentia coꝛpoꝛis omnib? poſt futuꝛis exímia ſanctitatís exempla reliquit·Annoꝝ itaqꝫ.xxxix·romane eccleſie caꝛ: dinalis ꝓeſbiter oꝛdinatus·cū rome ꝑ trienníū ſa cris líteris ſtuduiſſet·tantū apō populos fauoꝛis obtínuit·ut omniū iudício dign? ſummo ſacerdo tio eſſet Sed dū quoꝛūdaꝫ monachoꝝ & cleꝛicoꝝ laſciuiaꝫ ícreꝑaret·& illi nō ferentes· ei inſidias tenderent·ꝓfectus índe ad gregoꝛiū nazanzenuꝫ ꝓſtantínopolitanū epm·poſtq̄ ab ipō ſacras líte ras pleníſſime dídíceꝛit·ím heremuꝫ ꝓꝛauit· vbí quāta ſuſtínuerit· ipē ad euſtochium de ſe díxit· Quadꝛiennío hui? penitētie ſic exacto·ad opidū bethleem remeauit·ibiqꝫ ím bꝛeui multos diſcípu los coadunās·ím ſancto ꝓpoſito· & trāſlatōne & explanatōe ſcripturaꝝ·l·ānís &·vi· menſib? deſu dauit·Quadā die adueſperaſcēte·duꝫ de ſcriptu ris cuꝫ diſcipulís diſputaret·ſubito leo claudicās cenobiū ímgreſſus eſt·cui? timoꝛe duꝫ fratres dif fugerēt·hieꝛonim? ei q̄ſi hoſpiti obuiauit·& dū leo ſibi pedē oſtenderet iubens illū a fratrib? ab lui ínuenít ꝙ a ſentibus leſus eſſet·Nec moꝛa leo cōualuit & oīni feritate depoſita·ínter eos q̄ſi do meſticū animal habitauit·Tūc hieꝛonim? videns ꝙ nō tam ꝑ ſanitate pedis ſui q̄ꝫ ꝑ eoꝛū vtílitate veníſſet·ex ꝓſilio fratrū ıd ei míūxit offícij· ut aſi num qui ligna de nemoꝛe deferebat·ím paſcuis cu ſtodíret·Interea leo ſic obediens· quadā die paſ cente aſino·ſomno preſſus doꝛmiuit·& ecce nego ciatoꝛes aſinū ſine cuſtode viderūt· & euꝫ ſecum duxerūt·expgiſcens leo·ſociuꝫ nō ínuenit·& eum díu vbiqꝫ ꝑquirens·ad poꝛtā cenobij triſtis venit & videtes fratres ꝙ tardi? ſolito ſine aſino veni ret·veniens ímgredí nō auderet·putauerunt ꝙ fa me ꝓpulſus aſinū comediſſet·& nichil ei dantes· ſed ad reliquū cadaueris qō ꝓmederat remittētes cū tamen hoc ambigerent·exierūt ad paſcua·ſi foꝛ te aliqō moꝛtis eiꝰ indiciū ínuenirēt· Et nichil ín uenientes reuerſi· hieꝛonimo rē retulerūt·& mo nitis eius damnū patienᵉ ferentes· & leoné mode rate tractātes·eidem officiū ligna ferēdi qō aſin? faciebat ímponunt·Et hoc ipm cū leo líbenter fa ceret·quadā die expleto ope ad agrū exíit· quaſi ſociū ſuū adhuc querᵉ vellet· & ecce vidit alōge negociatoꝛes cū onuſtis camelis & p̄cedente alí: no venientes·mos eſt illí regioní· ut quando cū camelis lōgius gradiunᵉ p̄cedentē & collo fu niculū geſtantē aſinū ſubſequanᵉ·Cū ergo ímice ꝓſpiquarēt leo ognito aſino·cū magno rugitu ſu per eos irꝛuit· & oīb? fugientib? teꝛzibiliᵗ cau da terzā feriens oneratos camelos ante ſe ad cellā ire coegit·Audiens hec hieꝛonim? iubēs ſummū ſilentiū benigne foꝛes aperiri p̄cepit· & ex onera tis camelis voluntatem dei ſup hoc expectauit· Tūc leo ꝑ monaſteriū ut ſolebat deambulans· & ad fratres ſingulos ſe pꝛoſternens· q̄ſi de culpa tāta quā nō fecerat veniaꝫ poſtulabat·vñ fratres penitentiā agebāt de culpa·quā leoni crudeliᵗ ím poſuerāt·Cūqꝫ ſicut eos hieꝛonim? p̄monuerat· venturis hoſpitib? neceſſaría p̄paraſſent·ecce hoſ pites ſtare p̄ foꝛib? nunciaⁿ·q̄ abbatē videre vo lebāt·ímgrediētes ergo verecūde ante hieꝛonimū ꝓſternunᵉ·ut ꝑ culpa quā fecerāt veníā mēreⁿ At ille eos clementᵉ eleuās·& monēs ne deínceps aliena vſurparēt· p̄cepit ut reficereⁿ· receptiſqꝫ camelis abirēt·Illi vo nichil comedere voluerūt· donec hieꝛonimo licet plurimum reluctāti darēt medietatem olei qō ferebāt·& deínceps a ſe & a ſuis heredib? eandē olei menſurā ānuatim dimit terēt·& ſic leti ad ꝓꝛia redierūt· ·XIX·

¶ De libꝛis eiuſdem· ¶ Actoꝛ·

HIc hieꝛonim? triū línguaꝝ peritus·nouū teſtamentū gꝛece fidei reddidit·& vet? iuxta veritatē hebꝛaícā trāſtulit·ſol? ex antíquis doctoꝛib? omnes·xvi·ꝓphetas expoſuit Quoꝛūdaꝫ etiā gꝛecoꝝ doctoꝝ opuſcla ím línguā noſtrā trāſtulit Scripſit aūt & ipē hec omnia que ſubſcripta ſūt· expoſitionis fidei ſue ad damaſuꝫ papā tractatū·ī·De ſímbolo niceno tractatuꝫ·ī· Ex regulis diffmitionū·ꝑtra hereticos tractatū·ī Cōtra pelagíanos líbꝛos tꝛes· Cōtra ıouimiannm li ij·Cōtra lucifeꝛianū·li·ī·Contra beluidiū de ꝑ petua vꝛginitate ſancte marie·li·ī·Cōtra vígilā tiū li·ī·Contra oꝛigenez de reſuꝛrectíone carnis li·ī·Ad auitū pſbiteꝛuꝫ de eꝛꝛoꝛib? oꝛig̃. li·ī·Ad pamachiū & occeanū li·ī·Contra rufmū pꝛeſbite rum acquileíe li·ī·Apologeticū ad auguſtínū li·ī Exhoꝛtatoꝛiū ad iulianum li·ī· De penitentía ad

rusticum li·i· De frugi & luxurioso ad damasum papā li·i·Ad occeanuz de hoc qđ scriptū est vni? vxoris virū li·i· De·xij·questionib? ad hebidiam li·i· De questionib? symeon ad algūsiam li·i· De corruptōe·lxx·in psalterio ad summā & fretelam li·i· De homīe pfecto li·i· De historia ioachim & anne li·i· De·xv·signis iudicij tractatū vnū· De illustrib? viris li·i· De distantia locoz li·i· De interptationib? hebraicoz noīm li·vnū· De optīo genere interptandi ad pāmachium libz vnū· De studio scripturaz ad paulinū libz vnū· De qstionib? hebraicis in genesi libz vnū· De trib? qstionib? ad damasū papā libz vnū· De veste sacerdotali ad fabiolā libz vnū· De·xlij·māsionib? filioz isrl libzū vnū· De·vii·gradib? ecclesie ad damasuz papā libzū vnū· De questionib? hebraicis libri regum li·ii· De qstionib? palipomenō li·ii· Breuiarij sup psalteriū li·i· Cōmentarioz sup ecclesiastē li·i· Sup esaiam li·xvm· Sup hieremiā li·xx· Sup ezechielē li·xim· Sup danielē li·i· Sup osee li·iij· Sup iohel libzuz vnū· Sup amos libros tres. Sup abdiā libz vnū· Sup ionā libz vnū· Sup micheaz li·ii· sup naum libzuz vnū· sup abacuc li·ii· sup sophoniā libz vnū· sup aggeū libz vnū· sup zachariam li·iij· sup malachiā libz vnū· sup matheū li· quattuor· sup marcū libzū vnū· super epistolā ad ephesios li·iij· super epistolā ad galathas li·tres· sup epistolā ad tytū libz vnū· sup epistolā ad philemonē libz vnū· De vita clericoz ad nepotianuz li·vnū· Epitaphiū nepotiani ad heliodoz epm li·vnū· De īstitutōe clerici uel monachi ad paulinū libzū vnū· De vita monachi ad rusticū libz vnuz De vita clerici ad occeanū libz vnū· De virginitate servāda ad eustochiū libz vnū· Ad demetria dem virginē libz vnū· Ad alecham de īstitutōe paule filie sue libz vnū· Ad matrē et filiā in gallia pmorātes libz vnū· Obiurgatōis susanne virgis sacrate de lapsu suo libz vnū· Ad scibianū diaconum lapsū libzū vnū· Ad geruchiā de monogamia li·i· Ad furiā de viduitate seruāda libz vnū· Ad salaniā de morte nebridij li·i· Ad paulā cōsolatoziū sup dormitōe blessille libz vnū· Ad pammachiū de dormitōe pauline libz vnū· Ad occeanum de dormitōne fabiole li·i· Epitaphiū sancte paule li·i· Ad thrasitū psolatoziū sup dormitione filie sue li·i· ad mineruū & alexandrum de resurrectione carnis libz vnū· Apologethicū ad pāmachiū libzū vnū· Ad heliodorū monachuz de ptemptu seculi li·i· Ad thesipontē li·i· Ad douimionez li·vnū· De trib? virtutib? tractatum vnuz· De morte ozie & sampsi & calculo li·i· Expositōnis psalmi·xlmj· Ad principiā virginē libz vnū· Epistolas breues ad diuīsos·lxx·Sermones·x· De his omnib? q̄ ad edificationē moz uel fidei ptinēt· dicta egregia & de multis breuit excerpta· hic cōsequenter īserui·ac p ppria capitula distinxi·

XX Flores eius de vita monachi·

Hieronimus ad rusticum·

Nichil est xpiano felicius cui pmittuntur regna celoz·nichil laborosius eo·qui de vita quotidie periclitat· nichil fortiꝰ eo qui vincit dyabolū·nichil imbecillius eo q̄ a carne superat· Iudas de apostolat? fastigio in pditōis tartarū labit·& nec familiaritate quiuij· nec intinctione buccelle·nec osculi gratia frāgit·ne q̄s homīnē tradat·quē filiuz dei nouerat· Quid salomone sapientius·attamen infatuat amoz ib? mulierū

Hec dicim? ut prima te fili rustice frōte doceam? magna cepisse·excelsa sectari·& adolescentie imo pubertatis incentiua calcantē pfecte quidē etatis gradū scādere·Sed lubricū iter esse p qđ ingrediaris·nec tm̄ sequi gloriā post victoriaz quantum ignominiā post ruinā·Scio me offensurum esse q̄p plurimos·qui gn̄alem disputationem de vicijs m suā referunt dumeliā·& dū michi irascunt· suaz indicāt scientiā·multoq; pei? de se q̄p de me iudicāt·Ego em̄ nemīnē noīabo·nec veteris comedie licentia·certas psonas eligā atq; pstringā· prudētis viri est dissimulare·imo emēdare qđ in se intelligat & īdignari sibi·nec in āmonitorē maledicta pgerere·qui & eisdē teneaē crimīnib? ·certe in eo melioz est qđ sua mala ei nō placent· audio te religiosam habere matrē multoz ānoz viduā· q̄ aluit que erudiuit infantē·& post studia galliarū misit romā·nō pcens sūptib?·& absentiaz filij spe sustinēs futuroz·Hanc tu suscipe ut parentē·ama ut nutricē·venerare ut sanctā·nec alioz imiteris exemplū·q̄ relinquūt suas & alienas appetūt·quoz dedecus in ꝓpatulo est sub noībus pietatis querētium suspecta psortia·videns nōnullos accinctis renib?·pulla tunica·barba plixa a mulieribꝰ non posse discedē·sub eodē manere tecto· simul mire puiuia·ācillas iuuenes habē in ministerio·& pter vocabuluz nuptiaz omia esse matrimonij·Tu vo si monach? esse vis·nō mundi habeto curā·nō rei familiaris curā·cui renunciādo hoc esse cepisti· sz anime tue· Sordes vestiū cādide mētis indicium sint·vilis tunica otemptū seculi pbet·ita dūtaxat ne anim? tumeat.ne habitus sermoq; dissentiāt; Balneaz fomenta non requiras·qui calorē corpis ieiunioz cupis frigore extinguere·ieiunia tibi moderata sint·ne nimia debilitet stomachū· & maiorem refectionē poscentia.erūpant in cruditatem que parēs est libidinū·modicus ac tpatus cib? et carni & anime vtilis est·Matrē ita vide ne p illaz alias videre cogaris·quaz vultus corde tuo hereant·& tacitū viuat sub pectoē vuln?·Ancillulas q̄ illi in obsequio sūt tibi scias esse in insidijs·quia quāto vilioz eaz odītio·tāto facilioz eaz ruina est Et iohānes baptista sanctā matrē habuit·pontificisq; filius erat· & tn̄ nec matris affectu· nec patris opib? vincebaē·ut in domo parentū· cū periculo viueret castitatis·viuebat in heremo·& oculis desiderantib? xp̄m nichil aliud dignabaē aspicere·vestis aspera·zona pellicea·cib? locuste·mel q; silueſtre·omniaq; virtuti & otinentie ꝓparata Filij ꝓphetaz quos monachos in veteri testamento legim?·edificabāt sibi casulas iuxta fluenta iordanis·& turbis vrbiuz derelictis· polenta & herbis agrestib? victitabant·q̄diu in patria tua es· habeto cellulā p paradiso·varia scripturaz poma decerpe·his vtere delicijs haz fruere cōplexu· Si scādalizat te oculus pes man? tua·pijce ea· nulli pcas ut soli pcas anime· Quis gloziabiē castuz se habere cor: astra nō sūt mūda in ospectu dn̄i·quāto magis hoīes quoz vita tēptatio est Ve nobis qui quotiēs ocupiscim? totiēs fornicamur: inebriatus est inquit in celo·g·m·multo ampli? in terra que spinas & tribulos generat: Vas electionis īcui? ore christ? resonat macerat corp? suū & subicit seruituti·& tamen cernit naturalem carnis ardorem repugnare sue sentētie·ut qđ nō vult hoc agere cōpellaē·Et tu te arbitraris absq; lapsu & vulnere posse transire·nisi omi custodia suaueris

cor tuū·& cū saluatore dixeris mater mea & fra tres mei hi sunt ⁊c·Crudelitas ista pietas est·īmo q̄d tam piū q̄ sancte matri sanctū filiū custodire Optat & illa te viuere·& nō videre te ad tēpus ut semp cū xp̄o te videat·Anna samuelē non sibi ꝛ tabernaculo genuit· ·XXI· Idē de eodē·

Illij ionadab q̄ vmū & sicerā nō bibebāt qui habitabāt īm tentoriis· primi captiuitatē sustinuerūt q̄ ab exercitu chaldeorum vastante iudeā urbes introire ꝓpulsi sunt. Videris q̄d alij sentiāt·vnusq̄sq; em̄ suo sensu dulcē·michi opidū carcer·& solitudo paradisus est Quid desideram? vbiū frequentiā q̄ de singularitate censemur·Moyses ut p̄esset populo iudeorum·xl·ānis erudiē īm heremo·Si clericatus te titillat desideriū·discas q̄ possis docere & ratōnabilem hostiā offeras xp̄o·ne miles anteq̄ tyro·ne maister p̄usq̄ sis discipul?·Nūc monachi incunabula morieq; discutim?·Primūq; tractandū ē utrū solus an cū alijs īm monasterio viuē debeas michi placet ut habeas sanctor ꝓtubernium· nec ip̄e te doceas·& absq; ductore ingrediaris viam quā nūq̄ ingressus es· statimq; tibi īm ꝓtem alteram declinandu; sit & errori pateas·Nō pl? aut minus ambules q̄ necesse est·ne curzens lasseris morāq; faciēs obdormias·In solitudīe cito surrepit supbia·& si parūper ieiunauerit·hoīemq; non viderit putat se alicui? esse momēti oblitusq; sui alienos seruos iudicat·Q̄ō gula poposcerit porrigit man?·dormit quātu; voluerit·facit q̄ō voluerit·nullū veretur omnes se inferiores putat· Quid igiē solitariā vitā rep̄hendim?·mīme q̄ppe quā sepe laudauim?·Sed de ludo monasterioru; huiuscemodi volum? egredi milites·quos heremi dura rudimēta nō terreāt·q̄ specimen ouersatōis sue multo tpe dederit·qui omniū fuerint mimimi· ut primi oīm fierēt·quos nec esuries aliq̄n·nec superauit saturitas·qui pauptate letanē·quor habitus sermo vult? incessus doctrina virtutū est Volo ergo te & ꝓpter causas q̄s sup̄ exposui nō habitare cū matre·& p̄cipue ne ut offerentē delicatos cibos renuendo cōtristes·aut si acceperis· oleū igni adijcias·& inter frequentiā puellaru; p die videas q̄ō noctib? cogites· ·XXII·

Adhuc de eodem·

Vnquā de manu & oculis tuis recedat liber·Corpus pariter animusq; tendat ad dn̄m·Irā vince patientia·Ama scientiam scripturar·& carnis vicia nō amabis· Ne vacet mens tua varijs ꝓturbationib?· que si pectori insederint dominabunē tui·& deducēt ad delictū maximū· facito aliquid operis ut semp dyabol? inuenit te occupatū·Vel fiscellā texe iunco·ul' canistru; lentis texe vimīnib?·Sariat humi?·areole equo limite diuidanē·in quibus cū olerū iactata fuerīt semina·ul' plante p ordinē posite·aque ducanē irrigue·ut pulcerrimor uersuu; spectator assistas·Inserātē ergo fructuose arbores·uel gemmis·uel surculis·ut paruo post tpe laboris tui· dulcia poma decerpas·Apū fabricare debes aluearia·ad q̄s te mittunt salomonis ꝓuerbia·& monasterior ordinem ac regiam disciplinā in paruis discе corporib?. Texanē & lma capiendis piscib? scribanē & libri ut & man? operēt cibos· & anima lectōe satiēt·In desideriis em̄ est omnis ocio sus·Egiptior monasteria hūc tenēt morē·ut nullu; absq; ope ac labore suscipiāt·nō tā ꝓpt victū necessaria q̄ ꝓpter anime salutē·ne vagēt pniciosq; cogitationib? mens·& instar fornicātis hierusalē omni trāseunti diuaricet pedes suos·Dū essē; iuuenis·& solitudinis desta me vallarent·incentiua viciorum·ardorēq; nature ferre nō poterā·Que cū crebris ieiunijs frāgerem· mens tn̄ his cogitatōibus estuat·Ad quā edomandā cuidam fratri qui ex hebreis crediderat·meī disciplinā dedi·ut p? q̄ntiliani acumina·ciceronisq; fluuios· grauitatē q; frontonis·& lenitatē plinij alphabetū discerē stridentia anhelātiaq; uerba meditarer· Quid ibi laboris insūpserim·quid sustinuerim difficultatis quotiens desperauerim· quotiensq; cessauerim· & ꝓtentione discendi rursus inceperim·testis est scientia·tā mea qui passus sum·ꝓ eor qui mecū duxerūt vitā·& gratias ago deo·q̄ de amaro esmine literar dulces fructus capio·Dicā & aliud q̄ō in egipto viderim·Grecus adolescēs erat in cenobio·qui nulla abstinentia·nulla opis magnitudīe·flamā poterat carnis extinguere·Hūc periclitantes pater monasterij hac arte seruauit· impat cuidā viro graui ut iurgijs & cōuicijs insectarētē hoīem·& post irrogatas iniurias prim? veniret ad querimonias· Vocati testes ꝓ eo loquebanē· qui ꝓtumeliā fecerat·Flere ille ꝓtra mendaciu; cepit·nullus ali? credere veritati·solus pater defensionem suā callide opponere studuit· ne abundantiori tristicia absorberēt frater· Quid multa·Iam āno expleto interrogatus adolescens sup cogitationib? ꝑstinis·an adhuc molestie aliquid sustineret·pape inquit michi viuere nō licet· & fornicari libet·O si solus fuisset·quo adiutore supasset· philosophi seculi solent amorē veterē amore nouo q̄si clauu; clauo expellere· Q̄ō & assuero rege septem p̄cipes fecere ꝓuar·ut vasti regine desideriū·aliar puellar amore ꝓpescerēt·Illi viciū vicio remedianē·nos amore virtutū vicia supemus Declina ait a malo & fac bonū·quere pacē & psequere eā ·Nisi oderim? malū·bonū amare nō possum?·Pax querenda est·ut bella fugiam?·nec sufficit eā querere·nisi inuentā fugientēq; omni studio p̄sequamur·q̄ exuperat omnē sensū in qua habitatio dei est·Pulcreq; p̄secutio pacis dicit·iuxta illud apostoli·Hospitalitatē p̄sequentes·ut nō leui scitato ꝑmone· & ut ita loquar sūmis labijs hospites inuitem?·sed toto ardore mentis teneamus q̄si auferentes secū de lucro nr̄o atq; ꝓpēdio·

·XXIII· De eodem·

Vlla ars absq; maistro discit·etiā mutaāalia & ferar greges ductores sequunē suos·In auib? p̄cipes sūt·Grues vnā sequunē ordine literato·Imperator vn?· iudex vn? puntie·Roma ut ꝓdita est duos fratres simul reges habere nō potuit·et patricidio dedicat·In naui vn? gubernator·In domo vn? dn̄s· In quouis grādi exercitu vni? signū expectat·Per hec oīa ad illud tendit oratio ut docеā te nō tuo arbitrio dimittendū· sed viuere īm monasterio sub vnius disciplina p̄is·ꝓsortioq; multor·ut ab illo discas humilitatē·ab illo patientiā hic te silentiū· ille doceat māsuetudinē·Nō facias q̄ō vis comedas q̄ō iuberis·Habeas quantū acceperis·uestiaris q̄ō acceperis·operis tui pensam ꝓsoluas·subiciaris cui nō vis·lassus ad stratū venias·ābulāsq; dormites nec dum expleto somno surgere ꝓpellaris·Dicas psalmū īm ordine tuo· in quo nō dulcedo vocis· sed mentis affectus queritē· iuxta illud· Psallite

sapienter·Seruias fratrib9·hospitū laues pedes Passus iniuriā taceas·prepositum monasterij timeas vt dominum· diligas vt pentez·credas tibi salutare quidquid ille preceperit· nec de maioris sententia iudices·cuius officium est obedire & implere q̄ iussa sunt·dicente moyse·audi israhel & tace· Tantis negocijs occupatus·nullis vacabis cogitationibus· & dum ab alio transis ad aliud· opusq3 succedit opi·illud solum mente retinebis· quod agē cōpellaris· Vidi ergo quosdaz q̄ postq̄ renūciauerūt seculo· vestimētis dūtaxat & vocis ꝓmissione·nō reb9·nichil de pristina conuersatione mutauerūt·ressamiliaris magis aucta q̄ īminuta·eadem ministeria ſuulorū·idem appatus cōuiuij·In vitro et patella fictili et auro comeditur & inter turbas & examina ministroz·nomen sibi xendicat solitarij·Qui vero pauperes sunt & tenui substātiola·videnē qz sibi scioli· pompazū ferculis similes ꝓcedūt ad publicū·vt caninā exerceant facūdiā·Alij sublatis ī altū humeris· & intra se nescio quid cozmicātes·stupentibusq3 in terzam oculis·tumentia verba trutinant·vt si p̄conē audiderīs putes incedere prefecturā·Sūt qui humore cellularū īmoderatisq3 ieiunijs·tedio solitudīs ac nimia lectione dum diebꝰ ac noctibus auribꝰ suis psonāt vertunē in melancoliam·et ypocratis magis fomētis q̄ nostris monitis indigent·Ceterū sub religionis titulo exercenē iniusta cōpendia & honoz nomīs christiāi fraudē magis facit q̄ patitur·Quodq3 pudet dicere·sed necesse est·publice extendentes man9 pannis auzz tegim9·& cōtra omniū opinionē plenis sacculis mozimur diuites qui q̄si pauperes vixim9· Tibi cum in monasterio fueris hec facere non licebit·& inolescente paulatim cōsuetudine·qō primum cogebaris·uelle incipias·& delectabit te labor tuus oblitusq3 preteritoz semp priora sectaberis· Nequaq̄ consideres quid·alij mali faciant·sed quid boni tu facere debeas·Ita ergo age & viue vt ad altare xp̄i quasi de thalamo vgo ꝓcedas & habeas desoris bonū testimonium·femine que tuū nomen nouerīt vultū nesciāt· Age q̄ clerici sunt·et inter ipos secta re meliozes· quia in omni cōditōe & gradu optimis sunt mixta pessima· Ne adscribēdo ū cito psilias·& leui ducaris insania· Multo tempe dissce quod doceas· XXIIII· Iterum de eodem·

NE credas laudatoribus tuis·imo irrisoribus tuis·aurem ne libenter accomodes qui cū te adulatiōib9 fouerint·& quod āmodo impotē mentis effecerīt·si subito respexeris·aut ciconiaz depbendas post te colla curuari aut manu auriculas agitari asini·aut estuātē caīs ptendi linguā· Nulli detrabas·nec ī eo te sanctū putes si ceteros laceres· Accusam9 sepe quod facim9·& cōtra nosmetipsos diserti·in nostra vicia imebimur·muti de eloquentib9 iudicātes· Testitudīco grūnius incedebat ad loquendū gradu·et per interualla quedam vix pauca verba carpebat vt eum putares singultire non ploqui· Qui multos increpare solitus·multū ī escam resolut9 erat factoq3 cuneo circūstrepētium garzuloz ꝓcedat in publicū·int9 nero sozis cato· Totus ambigu9 vt ex contrarijs diuersisq3 naturis vnū monstruz nouamq3 bestiā diceres esse cōpactam·Iuxta illō poeticuz· Prima leo·postrema draco· media qz chimera·Nūqm ergo tales videas nec huiuscemodi hominib9 applicezis·qm repente vemet ꝓditio eoz·Et ruinā vtriusq3 quis nouit·tam scz eius q̄ loquiē q̄ illius qui audit loquentē· Veritas angulos non amat·nec querit susurzões· Adūsus p̄sbi tez accusationē cito non recepis·Non est enim facile de ꝓfecta etate credendum: quā & vita prete rita defēdit·& honozat vocabulū dignitatis· Verū quia homīes sumus·interdum cōtra annoz maturitatē pueroz vicijs labimur·Si me vis corrigi deliquētem·apte increpa·tm̄ ne occulte mozdeas· corripiat me iust9 in misericordia·Quid em̄ mihi ꝓdest si mala mea alijs referas·si me nesciēte peccatis meis īmo detractionib9 tuis aliū vulneres· et cū certatī omnibus narzes·sic singulis loquaris quasi nulli alteri dixeris·hoc est nō me emendare· sed vicio tuo satisfacere Vtinam q̄ renunciamus seculo volūtatis sit·nō necessitatis·& paupertas habeat expetita gloziā·nō illata cruciatū·ceterū iuxta miserias hui9 tpis·& vbiq3 gladios seuientes·Satis diues est qui pane nō indiget·Nimiuz potēs qui seruire non cogiē· Sanct9 exupius tolose episcop9·vidue sareptenis imitatoz·esuriens pascit alios & ore pallente ieiunijs· fame torquet aliena·oñemq3 substantiā christi viscerib9 erogauit·Nichil illo diti9 qui corp9 domini canistro vimineo·sanguinē portat ī vitro·qui auariciā ejicit de tēplo·qui absq3 funiculo & increpatiōe catbedras vendentiū colūbas id est dona spiritussancti & mensas subuertit mamone·& nūmulariorū era dispsit·vt domus dei dom9 oratōnis vocareē·& nō spelūca latronū· Huius e vicino sectare vestigia·si habes substantiā·vēde & da paupib9·si nō habes:grādi oneze liberat9 es· Nudū xp̄m nud9 seq̄re·durū grande difficile·sed magna sunt p̄mia

XXV· Qz a senib9 sapientia potiꝰ expetēda est q̄ eloquentia· Idem ad nepotianū de vita clericorum·

QUid frigid9 senex obuoluiē vestimentis & nisi cōplexu adolescētule nō tepescit· Que sit ista sunamitis vxoz·& vgo tā feruēs vt fugidū calefacēt·tam sancta vt calentē ad libidinem non prouocaret·Exponat sapientissim9 salomon patris sui delicias·& pacificus bellatoris viri narzet amplex9·Posside sapientiā possi de intelligētiam·ama illam & suabit te· Omnes pene virtutes corporis mutanē in senibus·& crescente sola sapientia decrescūt cetere· Ieiunia vigilie & elemosine huc illucq3 discursus·pegrinoruz susceptō·defensio pauperū·standi in oratione pseuerantia·visitatio languentiū·labor manū·& cūcta q̄ corp9 exercentur·fracto cazpore minora fiūt·Nec dico q̄ in iuuenib9 semp frigeat sapiētia q̄ ī plerisq3 senib9 etate marcescit·sed q̄ adolescētia multa corporis bella sustineat·et im̄ incentiua viciorz·& carnis titillationes·q̄si ignis in lignis viridib9 suffoceē·vt suū nō possit explicare fulgorē Senect9 vo eoz qui adolescētiam suam honestis artib9 instruxerūt·& in lege domini meditati sūt die ac nocte·fit doctior etate·vsu ctior·ꝓcessu tēporis sapientior·& veterz studiorz dulcissimos fructus metit· Et sapiens ille vir grecie temistocles·cum expletis c·vij·annis se mozi cerneret·dixisse fertur se doleze q̄ tunc egredereē e vita·q̄n sape cepisset· Porro sunamitis līgua nostra coccinea dicit·vt significet calere sapientiam·& diuina lectione feruere·Quorsū hec tā longo repetita principio Ne a me queras declinationes pueriles· sētentiarum flosculos·verborum lenocinia·& per

fines capitulorum singulorum · acuta quedã breuiterq; oclusa · que plausus & clamores excitent audientiũ · Amplexẽ me mõ sapientia · & abysag nostra q̃ nũq̃ senescit in meo requiescat sinu · Audi igiẽ vt beat9 cyprian9 ait · non deserta · sed fortia · Audi fratrem collegio · patrem senio ·

XXVI · De vita & ornatũ clerici ·

Clericus qui seruit ecclesie · primo vocabulum suum interpreteẽ · & nitatur esse quod dicit̃ · Cleros em̃ grece sors dicit̃ clerici ergo vocanẽ · vl̃ quia de sorte domi sũt · vl̃ quia domin9 ipe est sor s id est pars clericor; · Tales igitur exhibere se debent vt possideant dominũ · & ip̃i a domino possideanẽ · Qui possidet dominũ · & cum ꝓpheta dicit · ps mea domin9 nichil extra dn̄m habere potest · Q2 si quippiam aliud habuerit p̃ter dominũ · pars eius non erit dominus · verbi gratia · Si̇ aut̃ si argentũ · si possessiones · si variã suppellectilem · cũ istis ꝓtib9 dominus pars eius fieri dedignatur · Obsecro te ne officium clericat9 gen9 antique milicie putes · id est ne lucra seculi queras in xp̃i militia · ne plus habeas q̃ quãdo clericꝰ esse cepisti · Negociatorem quoq; clericũ · & ex inope diuitẽ factũ · ex ignobili gloriosuꝫ q̃si quãdam pestẽ fuge · Hostioliũ aũt tuũ nũq̃m aut raro mulierũ pedes terant · Om̃es puellas & virgines christi · aut equaliter ignora · aut eq̃liter dilige · vide ne sub eodem tecto maneas · nec in p̃terita castitate confidas · quia nec dauid sãctior · nec sanson fortior · nec salomõe potes esse sapiẽtior · memento semp̃ q̃ padisi colonũ ꝺ ꝓpria possessione mulier eiecerit · Egrotanti tibi frater sanctus assistat · & germana vel mater vel quelibet ꝓbate fidei & castitatis ꝑsona · Scio quosdã corpore cõ ualuisse · & anĩo egrotare cepisse · Periculose tibi ministrat · cui9 vultũ frequenẽ attendis · Si ꝓpter officiũ clericat9 · aut vidua a te visitaẽ aut virgonũq̃ domũ solus introeas · sol9 cuꝫ sola secreto & absq; ãbitro vl̃ teste nõ sedas · Tres quoq; habeto socios · quorũ gubernio nõ infameris · Non veste sed moribꝰ ornenẽ · nec calamistro crispẽt comas sed pudicicią habitu polliceanẽ · Cauete om̃es suspitiones · & quidq̃d ꝓbabiliter cõtra te fingi potest · ne fingatur ante deuita · Crebra munuscula · & sudariola · & fasciolas · & vestes oꝛi applicatas & oblatas · ac degustatos cibos · blandasq; & dulces literulas sanctus amor non habet · Mel meum lumẽ meũ · meumq; desideriũ christ9 est · Omnes delicias · & lepores · & risu dignas vbanitates · & ceteras ineptias amator; · in comedijs erubescim9 in seculi hominib9 detestamur · Quanto magis in clericis & in monachis quor; & sacerdotiũ ꝓposito & ꝓpositũ ornaẽ sacerdotio · nec hoc dico q̃ ã in te aut in sanctis viris ista formidẽ · sed q̃ in oĩ ꝓposito · in omni gradu & sexu boni & mali repr̃ehẽdatur · malorumq; condemnatio laus bonorum sit ·

XXVII. De eodem ·

Gloria episopi est paupum opib9 ꝓuidẽ · Ignominia est omniũ sacerdotuꝫ ꝓprie studẽ diuitijs · Net9 in paupe domo · & in tugurio rusticão · qui vix milio & cibario pane rugientẽ saturare ventrem poterã · nunc similã & mella fastidio · Noui & genera & nomina piscium in quo litore concha lecta sit calleo · Saporibus auiũ discerno ꝓnuncias · & ciboꝝ me raritas · ac nouissime damna ip̃a delectãt · O quanta apud dominum merces · si vnusquisq; in p̃ti precium non sparet · Quãtis sudoribꝰ hereditas cassa expetiẽ · minori labore margaritũ christi emi poterat · Diuinas scripturas sepi9 lege · imo nũq̃ de manib9 tuis sacra lectio deponaẽ · Disce quod doceas pmane in hijs q̃ docuisti · Non confundant opera tua sermonẽ tuũ · ne cum loqueris in ecclesia tacet9 quilibet rñdeat · Cur ergo hec que dicis ip̃e nõ facis · Delicat9 maiꝰster ẽ · q̃ pleno ventre de ieiunijs disputat · Accusare auariciã & latro potest · Illud etiã dico q̃ episcopi sacerdotes se sciãt esse suos nõ dominos · Honorẽt clericos q̃si clericos · vt & ipsis a clericis quasi ep̃is honor deferaẽ · Sciũ illud est oratoris domicij · Cur ego iquit te habeam vt p̃cipez · cũ tu me non habeas vt senatorem · Docente te in ecclesia · nõ clamor popli · sꝫ gemit9 suscitẽ · lacme auditor; laudes tue sit · Sermo presbiteri scripturaꝝ lectione prob9 sit · Nolo te declamatorez esse · et rabulũ garzulumq; sine ratiõe · sed ministeriorꝝ pitũ · Attrita frons interpretatur sepe quod nescit · & cum alijs suaserit · sibi quoq; vsurpat scientiam · Nichil tã facile q̃ vilez plebeculã & inoctã ocionem · lĩgue volubilitate decipe · q̃ quidq̃d nõ intelligit · pl9 miraẽ · Vestes pullas eq̃ vita vt cãdidas · Ornat9 & sordes pari modo fugiende sunt q̃a alterꝝ delicias · alterũ gloriã redolet · Non absq; amictu limeo incedere · sed precium vestiũ limeaꝝ nõ habere laudabile ẽ · alioq̃n ridiculũ & plenũ dedecoris est referto marsupio · Q2 sudariũ orariumq; non habeas gloriari · Sũt q̃ paupib9 paꝝ tribuũt · vt ampli9 accipiant · & sub ꝓtextu elemosine querũt diuitias · q̃ magis venatio appellanda est q̃ elemosina · Sic bestie sic aues · sic capiuntur & pisces · Modica in hamo esca ponit̃ · vt matronaꝝ in eo sacculi ꝓtrahãtur · Meli9 est non habere q̃d tribuã · q̃m ip̃udenẽ petere q̃d dem · Nõ omnia possum9 om̃s · alius in ecclesia ocul9 est · ali9 lingua · ali9 manus &c̃ · nec rusticus · & tãtum simplex frater · ideo se sãctum putet si nichil nouerit · nec peritus · nec eloquens · in lĩgua estimet sanctitatẽ · m̃lto meli9 est e duob9 imꝑfectis rusticitatem sanctam habere · q̃ eloquentiam peccatricem · XXVIII · Idez de eodem ·

Multi edificant pietes & columnas · ecclesie substernunt marmora · nitent auro splẽdẽt laquearia · gẽmis altare distĩguitur · & ministrorũ xp̃i nulla electio est · neꝫ vero mihi aliqs opponat · diues in iudea · tẽplum · mensã lucernas · thuribula · patellas · ciphos · mortariola · & cetera ex auro fabricata · Tunc hec ꝓbabantur a domino · quãdo sacerdotes hostias imolabãt · & sanguis pecudũ erat remissio peccatoꝝ · Quãuis hec om̃ia p̃cesserint in figura · scripta tñ sũt ꝓpter nos · Alioq̃n si simplex nos delectat hystoria · cuꝫ auro obduemus ꝛc̃ · Ducãt pontifices xp̃i vxores virgines · Lepra corpis anime preferaẽ vicijs · Crescam9 & multiplicemur · & repleamus terrã · nec pasca misticum celebrem9 · quia hec absq; templo fieri lege ꝓhibenẽ · q̃ si hec omnia sic intelligam9 vt domin9 sabbatũ · aurũ repudiemus cum ceteris superstitionibus iudeoruꝫ · XXIX · De eodẽ

Conuiuia tibi vitanda sunt secularium · & maxime horꝝ q̃ honoribꝰ tumẽt · Turpe est ante fores sacerdotẽ domi crucifixi & paupis · & qui cibo quoq; vescebaẽ alieno · mẽ lictores ꝑsulum & milites excubare · iudicẽq; puĩcie melius est apud te prandere · q̃m te in palatio ·

Q; si obtenderis facere te hoc · vt reges pro mi=
seris atq; subiectis · iudex seculi pl? ofert clerico
petenti q̄ diuiti · & magis sanctitatem tuā vene=
ratur q̄m opes · Aut si talis est qui non audiat cle
ricos p quibuslibet tribulatis · nisi iter calices &
phialas · libenter carebo huiusce modi beneficio · &
christum rogabo pro iudice · qui magis subueni=
re potest · q̄ iudex · melio? est em̄ cōfidere in domio
q̄ confidere in hominibus · Nūquā vinū redoleas
ne audias illud phi · Hoc non est osculum ponti=
gere · se o vinū ꝓpinare · Quidqd inebriat & statū
mentis euertit · fuge similiter vt vinum · Nec hoc
dico q̄ dei a nobis creatura damneē · siquidem &
dom̄? vini potator est appellat? · & thimotheo
dolenti stomachum · modica vini sorbitio relaxa=
ta est · Sed & modum & etatis & valitudinis p
ceptū qualitate exigimus in potādo · Q; si absq;
vino ardeo & ardeo adolescentia · & inflāmor ca;
lore sanguinis · libenter carebo poculo in quo ve
neni est suspitō · Pu'cre dicit̄ apud grecos · sed ne
scio vtrum apud nos eque resonet · Pinguis ven
ter gignit sensum tenuem · Tantū tibi ieiunioru;
impone quātu; ferre potes · Sint tibi pura · casta ·
simplicia · moderata · & non superstitiosa ieiunia ·
Quid ꝓdest oleo non vesci · & molestias q̄sdam ·
difficultat esq; ciboꝝ querere · caritas · pip · nuces ·
palmarum fructꝰ · similam · mel pistacia · Tota or
toꝝ cultura vexatur · ut pane cibario non vesca=
mur · Audio p̄terea quosdam cōtra rerū hominūq;
naturam aquam non bibere · & pane nō vesci · sed
sorbitiūculas delicatas · & p̄trita olera · betaꝝ suc
cū · nō calice sorbere · sꝫ concha · Proch pudor · Nō
erubescimus istiusmodi ineptijs · nec tedet superst
tiōis · Insup etiam famā abstinentie in delicijs q̄ri
m? · Fortissimū ieiuniū est aqua & panis · Sed q̄
gloriam nō habet · & omnes pane & aqua viuim?
q̄si publicū & cōmune ieiuniū non putatur.

XXX. Item de eodem ·

Q Ne ne rumusculos hominū aucuperis ·
ne offensam dei populorum laude com=
mutes · Si adhuc inquit apostol? homi
bus placerē christi seru? non essem · Nolo te orare
in angulis plateaꝝ · ne rectū iter precū tuaꝝ fran
gat aura popularis · Nolo te dilatare fimbrias · &
ostentui habere phylacteria · & conscia repugnā
te pharisaica ambitōne circūdari · Intellige q̄d ta
ceā · & q̄d magis tacēdo loq̄r · Tot sunt rgle quot
spēs gloriaꝝ · Quanta meli? erat hec ī corde por
tare q̄ corpe · & dominū habere fautorē · nō aspe
ctus hominū · Vis scire q̄les dommus querat or
nat? · habeto prudētiā · iusticiā · tempantiā · fortitu
dinē · His plagis celi includere · hec de quadriga ī
altū ferat · Nichil hoc monili p̄cios? · nichil hac gē
maꝝ varietate distinctius · & ornamento tibi iūc
& tutamī · Caue quoq; ne aut linguaꝝ aut aures
habeas p̄rurientes · id ē ne aut ipse alijs detrahas ·
aut alios audias detrahentes · Et scito · quia cun
cta q̄ de alijs loqueris tua sententia iudiceris · in
his ipis deprehendend? eris que in aliis arguebas
Neq; vero iusta est excusatio illa · referētib? alijs
iniuriā facere non possū · Nemo inuito auditori li
benter refert · Sagitta in lapidem nūq̄m figit̄ · in
terdū resiliens petit dirigentē · Discat detractor
dū te videt nō libenter audire · non facile detrahē
Cū detractoribꝰ ait salomon ne cōmiscearis ꝛc̄ ·
Nūq̄m de formis mulieꝝ disputes · nec alia dom?
quid agatur in alia domo per te nouerit ·

XXXI. Adhuc de eodem ·

Ipocrates adiurat discipulos suos ante
q̄ doceat · & in verba sua iurare compel
lit · Extorquet sacramento silentiū · p̄mo
nē · incessum · māsuetudinē · habitū · moresq; descri
bit · Quāto magis nos q̄bus aīaꝝ medicina omis
sa est · Omniū christianoꝝ domos debem? amare
q̄si ꝓprias · Consolatores nos potius in merorib?
suis q̄ conuiuas in psperis nouerint · Facile prem
nit̄ clericus · qui sepe vocat? ad prādiū venire nō
recusat · Nūq̄ petentes raro accipiamus rogati ·
Beati? est em̄ magis dare q̄ accipe · Nescio enim
quo mō etiā ipe qui depcaē vt tribuat · cū accepis
viliorē te iudicat · Et mirū in modū si eū cōtemse
ris pl? te miratur · Predicator continētie nupcias
ne aliet · Procuratores et dispensatores domoꝝ
alienaꝝ atq; villaꝝ · quomō esse possunt clerici · q̄
ꝓprias iubent̄ contēnere facultates · Amico q̄ꝓpiā
ꝓpria rape furtū ē · ecclesiā fraudare sacrilegiū est ·
Accepisse paupib? erogandū · & esurientib? plu
rimis uel cautū velle esse · uel timidū · aut q̄ aper
tissimi sceleris est · velle aliquid eximde subtrahere
oīm p̄donū crudelitatē exupat · Ego fame torq̄or
& tu iudicas q̄tū ventri meo satis sit · aut diuide
statim quod accepis · aut si timid? dispensator es ·
dimitte largitorem ut sua sponte ipe distribuat ·
Nolo sub occasione mea saccul? tuus plenus sit ·
Nemo me meli? mea seruare potest · Optim? dis
pensator est qui nichil sibi reseruat · non ut adū
sarijs · sed ut amicis scripsim? · nec inuecti su nus
in eos qui peccāt · sed ne peccent ante monuimus
neq; in illos tantū · sꝫ & in nos ipos iudices seueri
fuim? · volenteq; festucā tollere de oculo alteri?
nostrā ꝑus trabem eiecim? · nullū lesi · nullius no
mē descriptione mea signatum est nemineꝫ specia
liter me? sermo pulsauit · Generalis de vicijs disput
tatō est · sed qui mihi irasci voluerit · prius ipse de
se quod talis sit confitetur ·

XXXII. Q; senectus sapientie non sa pientia senectuti reputanda sit. Idem ad paulinum de institutione monachi vel clerici ·

Detiris nos ūtutib? tuis · & puos magn?
extollis · vltimamq; prem conuiuij occu
pas · vt patrisfamilias iudicio ꝓmouearis
Noli frater karissime ānoꝝ estimare nos nūo · nec
sapientiā canis reputes · sed canos sapie · Nam &
moyses lxx · presbiteros iubet eligere · quos ipse
sciret esse p̄sbiteros · utiq; non euo · sed prudentia
iudicandos · Et daniel adhuc puer longeuos iudi
cat atq; impudicos · feres etas lasciua condemnat ·
Noli inquā fidē p̄fare tpibus · nec me idcirco me
liorem putes q̄ prior in xp̄i exercitu cepim milita
re · Paulus apostolus in vas electiōis de psecuto
re mutatus nouissimus in ordie · p̄m? ī meritis ē ·
quia extrem? licet plus omnib? laborauit · Iudas
qui quondā audierat · tu autem homo vnanimis
dux me? ꝛc̄ · proditor amici magistri saluatoris ar
guit̄ voce · & nōdū informis leti trabe nectit ab
alta · Econtrario autem latronē crux inuitat pdi
tō · & facit homicidii pena martirem · Subit? calor
longum vincit tepore · Deniq; & tu audita sn̄a
saluatoris · si vis pfectus esse · ꝛc̄ · verba verces in
opa · & nudā crucez nud? seq̄ris · expeditior & le
uior scandes scalā iacob Tunicā mutas cū animo
nec pleno marsupio glorioſas sedes appetis · sꝫ pu
ris manib? & candido pectore · paupert̄ te & spi
ritu & opib? gloriaris Crates ille theban?. homo

quondam ditissim?. cum ad philosophandū athe nas ꝓgeret. magnū auri pond? abiecit. nec puta uit se posse & virtutes simul & diuitias possidē Nos substarcinati auro. xp̄m pauperem sequimur & sub ꝓtextu elemosine pristinis opib? incubātes quomodo possumus aliena fideliter distribuere q̄ nostra timide reseruam?. Plenus venter facile de ieiuniis disputat. ¶ XXXIII. Q̄ non iuuat sacer locus si spirit? deest.

NOn hierosolimis fuisse. sed hierosolimis bene vixisse laudandum est. Illa expetē da est ciuitas. non que occidit ꝓphetas. & christi sanguinez fudit. sed quā fluminis impe tus letificat. Neqz hoc dicens meipsum inconstan tie redarguo. damnoqz qō facio vt frustra videar ad exemplum abrahaz. & meos & patriā reliquis se Sed nō audeo dei omnipotentiam angusto fine conclu dere & coartare quo terze loco. quem nō capit celū. Singuli quiqz credentiū non locorum diuersitatib? sed fidei merito ponderanē. Et q̄a deus spirit? est: adoratores eius in spiritu & ve ritate adorare eum oportet. Postq̄ siccato iuxee vellere vniuersus orbis celesti rore perfusus est. & multi de oriente & occidente venientes recubue rūt in sinu abrahe. desiit nor? esse tātum in iudea deus. Et crucis igit̄ & resurrectionis loca his ꝑ sunt. qui ꝓtant crucem suam. & cū xp̄o resurgūt quotidie q̄ dignos se exibēt tanto habitacl'o. Ce terz qui dicunt templum dñi templū dñi. audiant ab apostolo. Vos estis templū dei. & spiritussan; ctus habitat ī vobis Et de hierosolimis & de bri tannia equaliter patet aula celestis Regnū dei intē vos est. Beatus hylarion cum palestin? esset. & in palestina viueret. vna tm̄ die vidit hierosolimā vt nec contemnere loca sancta ꝓpter vicinam. nec rursus deū loco clau dere videreē. Ab adriani tē poribus vsqz ad impium cōstantini. p annos circit̄ dxxx. in loco resurrectionis simulacrū iouis. & in crucis rupe statua ex marmore veneris a gētilib? posita colebaē. & in specu in quo quōdam christ? puulus vagiit. veneris amasi? plangebatur. Hec tā longo repetita sūt ꝓhemio. ne quicq̄ fidei tue deesse putes. quia hierosolimā nō vidisti. nec nos idcirco meliores estimes. q̄ huius loci habitaculo fruimur. Sed siue hic siue alibi equalē te ꝑ opib? tuis apud dñm habere mercedē. XXXIIII

Q̄ monacho appetenda sit solitudo.

Euera dīas ī locis arbitror. si vrbib? & freq̄ntia vrbiū derelicta. in agello habi tes. & xp̄m q̄ras in solitudine. & ores solus in mō te cum iesu. Nō de episcopis. nō ō p̄sbiteris. nō de clericis loquor. quorū aliud officiū est. sed de monacho. De toto huc orbe concurrit̄. plena est ciuitas vniuersi generis hominib?. & tanta vtri usqz sexus constipatō. vt quod alibi ex ꝓte fugie bas. hic totum sustinere cogaris. Si officium vis exercere p̄sbiterii. si episcopat? te uel op? vel ho nor forte delectat. viue in vrbibus & castellis & alioꝝ salutē fac lucꝝ anime tue. Sin autem cupis esse q̄ diceris monachus. id est solus. quid facis in vrbib?. q̄ utiqz non sunt solorꝝ habitacula. sed multorꝝ. Habet vnumquodqz ꝓpositū principes suos. Romani duces imitent̄ camillos. fabricios regulos. scipiones. Plī ꝓponant sibi pitagoram socratem. platonem aristotelem. Poete emulent̄ homeruz. virgiliū menandrū. terentiū. Hystorici thucididē. salustiū. herodotū liuium. Oratores lisiam. graccos. demostenem. tullium. Et vt ad nostra veniam?. epi & p̄sbiteri hēant in exemplū apostolos & aplicos viros. quoꝝ honorem possi dentes habere nitantur & meritum. Nos autē ha beam? ꝓpositi nostri principes paulū. antonium. hylarionē. macharīū. Et vt ad scripturarꝝ auctori tatem redeā. noster princeps heliseus. helias. nri duces filii ꝓphetarum. qui habitabāt in agris aut solitudine. faciebant sibi tabernacula ꝓpe fluenta iordanis. De hiis sunt & illi filij rechab q̄ vinuz & sicerā non bibebant. qui morabanē in tēctoriis. Obsecro itaqz te vt multitudines hominū. & offi cia & salutatōnes & conuiuia velut q̄sdā carbonas fugias voluptatum. XXXV. ¶ Qualiter monacho viuendū sit.

It vilis & vespertinus cibus olera & le gumina. interdūqz piscinulos ꝑ summis ducas deliciis. Qui xp̄m desiderat. & il lo pane vescit̄. non queret magnopze de cibis p̄cio sis q̄ stercus conficiat. Quidq̄d post gulā nō sen tit̄. idem tibi sit q̄ panis & legumina. Habes adū sum iouinianum libros de contemptu ventris & gutturis plenius diserentes. Semp in manu tua sacra sit lectio. frequenter orandū. crebre vigilie & ventre vacuo sepius dormiendum. Rumuscu los & gloriolos & palpātes adulatores q̄i hostes fuge. humilitatē vestiuz tumenti animo non appe tas. secularium maxime potentiuz consortia deui ta. Quid tibi necesse est ea videre crebrius. quoꝝ ꝺtēptu monach? esse cepisti. Soror precipue tua matronarū declinet colloquia. ne inter sericas ve stes & gēmas circūsedentiū semīarū se fortiataz aut doleat aut mireē. quia alteꝝ ꝓpositi penitēria alteꝝ iactantie q̄si seminariū ē. Caue ne q̄si fidel' & famosus tuorum quondā dispensator. alienaz peccuniam distribuendā accipias. Habeto simpli citatem colūbe. ne cuiq̄ machineris dolos. & ser pentis astuciā. ne alioꝝ supplanteris insidijs. Non multum distat in vicō. vel decipe uel decipi posse Christianū quē senseris tibi aut semp aut crebro de nūmis loquentē. excepta elemosina. q̄ inter ptz oīb? institorem poti? habeto q̄ monachum. Preter victū & vestitū. & mānifestas necessitates nichil cuiq̄ tribuas. ne filioꝝ panem canes come dant. Vexꝝ xp̄i templum anima credentis ē. Illam exorna. illā vesti. illi offer donaria. in illa christuz suscipe. Que vtilitas est pietes fulgere gēmis. & xp̄m in paupe fame mori. Iam non sunt tua q̄ pos sides. dispensatio tibi credita est. Memēto ananie et saphire. illi sua timide seruauerūt. tu considera substantiaz xp̄i. ne imprudenter effundas. id est ne in moderato iudicio rem paupum tribuas non pauperibus. & secūdū dictū prudentissimi viri. liberalitate liberalitas peat. Noli respicere ad pha leras & nomina vana catonum. Ego et inquit m tus & in cute noui esse xp̄ianum. grande est non videri. Et nescio quō plus placet mūdo q̄ xp̄o di splicet. XXXVI. Q̄ clericis vitāda sunt mulierꝝ consortia. ¶ Idem ad oceanū de vita clerici.

PRima temptamenta clericorꝝ sunt mulie rū frequētes accessus. Nociuū gen? femi na. ianua dyaboli. via iniquitatis. scorpio nis percussio. flamigero igne percutit cuz ꝓximat. sti pula ignem accendit. exuritqz fundanēta montiū Ego iudico si cum viris femine habitent. non de erit viscarium dyaboli. De duob? enī quod vnus

deſiderat ſi loqui non poteſt vel temptatur · Remotio igiē viri caſtitatis collocat arma · conſtruit in meliozibus caſtra pudozis · Tecta poſt temptationē paſſionis anthiochie a paulo · phibetur piē pgere · Nemo miles cum vxoze pergit ad bellum · Si congregationes conſtituis puellarum · bina in hebdomāda viſitatione ad benedicendaz ogregationem cōuenias · ſed nō ſolus ꝓpter rumigerulos Ferzeas mētes libido domat · Feminam quā videris bene conuerſantē mente dilige · nō frequentia cozpali · Germināt femīe ſpinas cū viris habitantes · et acthana mentis acuto mucrone percutiūt Proch nephas doloz eſt dicere · ſed non decet preterire · vnde ſine nuptijs nouū genꝰ vxoz. Et ad nos quid ptinet · ſi eos quos diligūt viderint ridētibus oculis · ſalutatōnis tenera verba ꝓcedunt · Deinde cum ſalutauerint · ſi eas dei viros ꝓterire celeriꝰ viderint · ꝓtemtozes ſuos iudicāt & iraſcūtur · Lege hieremiā qualis debet eſſe ſolitariꝰ · ait cū ſedebit ſolitariꝰ & tacebit Mariā in cubilis penetrabilibus angelꝰ ſolā inuenit · non cum agapeta loquentē · Et illa ad virilē introitū trepidauit · tu que foznax es malicie · quid a viro ōſideras frequentiꝰ ſalutari

XXXVII

De ozna tu morum epiſcopi · de vita clerici.

Idem ad occeanum

Si quis epatum deſiderat · bo · o · de · opus non dignitatem · laboze nō delicias: opꝰ ꝓ quod humilitate decreſcat · nō faſtigio intumeſcat · Opoztz ergo epiſcopū irzephenſibilē eſſe · Omēs virtutes in vno ꝫmone ꝓhendit · & pene rem cōtra naturā exigit · Quis cū abſqz peccato · id eſt abſqz repzehenſione verſat̄ in mundo ſed futurꝰ paſtoz eccleſie talis eligit̄ · in cuiꝰ ꝓparatione recte grex ceteri nominent̄ · Perdit enim auctozitatē docendi · cuius ſermo ope deſtruitur Vnde & illud tullij · Caput artis eſt docere quod facias. Itezꝫ ornatū virtutibus ſcōm menſuram · Sūt em̄ quidā ignozātes menſurā ſuā · & tāte ſtoliditatis ac vecozdie · vt & ī motu & in inceſſu & habitu & ſermone omuni riſum ſe ſpectantibꝰ tribuāt · & q̄i nō intelligētes quid ſit ornatꝰ · comūt ſe veſtibꝰ & mundicijs cozporis · & lautioris mē ſe epulas parant · cū huiuſmodi oīs ornatꝰ & cultꝰ ſozdibꝰ fedioz fit · Item doctozē · Innocens em̄ & abſqz ſermōe conuerſatio · q̄ntum ꝓdeſt exemplo tantū nocet ſilētio · Item nō vinolētum · vinolentia eſt ſeurzaꝫ & ꝫmeſſatoruꝫ · venterqz mero eſtuans · cito deſpumat in libitinē · Nce ad vnius hoze ebzietatem nudauit femoza ſua · q̄ per decennos ſobzietate ꝓtexerat · Loth quoqz ꝓ temulentiā neſciens libidini miſcuit inceſtuꝫ · & quē ſodoma nō vicerat · vina vicerunt · Iterum nō litigioſum · Nichil eſt em̄ impudentiꝰ arzogātia ruſticoꝝ · qui garzulitatē auctozitatē putant · & pati ſē per ad lites · · in ſubiectū ſibi gregē ſermonibꝰ tumidis tonāt · Item domui ſue bene ꝓpoſitū · Nō vt opes augeat: non vt regias epulas paret · non vt celatas patinas ſtruat · & phaſides aues lētis vapozibus coquat · qui artificia tempamento & ad oſſa pueniāt · & carnū ſuperſicie nō diſſoluant · ſz vt qō p̄dicaturꝰ eſt · pziꝰ a domeſticis exigat · Itē non neophitū · Heu heu heri catheçumīnꝰ: hodie pontifex · Heri ī amphiteatro · hodie ī eccleſia · veſpere in circo · mane in altari · dudū factoz hyſtrionum · nūc virginū conſecratoz · Oportet autē & illū & teſtimoniū · a · qui · f · ſ · talis ergo ſit vt qui religiōi detrahūt · eius vite detrahere non audeant ·

XXXVIII

ad monachos ·

De ꝓtemptu patrie & ſeculi

Idem ad heliodoꝝ monachū

Quanto ſtudio & amoze ꝓtēderim · vt pariter in herēo mozaremur: cōſciū mutue caritatis pectꝰ agnoſcit Vezꝫ tu q̄ſi parvulus delicatꝰ · cōtēptū rogātis p blandimēta fouiſti · & abiēs poſtularas · vt tibi poſtq̄ ad deſerta migraſſem · inuitatoria ſcripta tranſmittere · Nolo ꝓſtimaꝫ neceſſitatū recozderis · nudos amat here mꝰ · Qui in xp̄m credis · & eius crede ſermonibus Querite ꝓmū regnuꝫ zc̄ · Affatim diues eſt q̄ cum chriſto pauꝑ eſt · Qui rogantem ꝓtemſeras · foꝛſitan audias obiurgātē · Quid facis ī patria domo delicate miles · ecce de celo tuba canit · ecce cū nubibꝰ debellaturꝰ orbem · imperator armatꝰ egredit̄ Ecce biſacutus gladius · ex regis oze procedens · obuia queqz metit · & tu mihi de cubiculo ad aciē & tu egrederis de vmbza ad ſolem · Cozpus aſſuetū tunica · lozice onꝰ nō fert · Caput optū līmheo galeā recuſat · Mollez ocio manū · durꝰ exaſpat capulus. Audi edictū regis tui · Qui non ē mecum ꝓtra me eſt · Recozdare tyrocinij tui diē quo xp̄o in baptiſmate ſepultꝰ · in ſacramenti vba iuraſti ꝓ nomīe eius · nō te patri ꝓcituꝫ eſſe · nō matri · Licet puerꝰ ex collo pendeat nepos · ſparſo crine · & ſciſſis veſtibꝰ vbera quibꝰ te nutrierat mater oſtendat · licet in limine pater iaceat · p calcatū perge patrē · ſiccis oculis ad vexilluꝫ crucis ꝫuola · ſolum pietatis genꝰ eſt · in hac re eſſe crudelē · Facile rūpit hec vincla · amoz xp̄i · & timoz gehēne · At cōtra ſcripta ꝓpit parentibꝰ obſequendū · ſz qui cūq; eos ſup̄ chriſtū amat · ꝓdit animā ſuā · Gladiū tenet hoſtis · ne me pimat · & ego de matris lacrīs cogitabo · ꝓpter patrem criſti militiā deſerā · cui ſe pulturā xp̄i cauſa nō debeo q̄m etiā omnibꝰ eius cauſa debeo · Domino paſſuro timide conſulens petrꝰ ſcādalū fuit · paulꝰ retinētes ſe fratres ne hieroſolimā pgēt redarguit · Aries iſte pietatis quo fides patrē · euangelij retundendoꝰ ē mucrone · Mater mea & fratres mei hij ſunt zc̄ · Si credūt in criſtum faueant michi ꝓ eius nomīe pugnaturo · Si non credūt mortui ſepeliant ſuos mortuos · Sed hoc ais in martirio · Erras frater erras · ſi putas vnq̄ xp̄ianum pſecutionē non pati · & tunc maxime oppugnaris · ſi te oppugnare neſcis · Aduerſarius nr̄ tanq̄ leo rugiēs circūit · q̄rens quē deuozat & tu pacem putas · Sedet in inſidijs cuz di · Et tu frōdoſe arboris tectꝰ vmbraculo · molles ſōnos · futura preda carpis · inde me ꝓſequit̄ luxuria · inde auaricia conat̄ irzumpere · inde venter meus vult michi eſſe deus ꝓ xp̄o · pſequit̄ inq̄ me hoſtis · cui nomīa mille · mille nocēdi artes · & ego infelix · me victozem putabo dum capioz.

XXXIX

Idem de eodem ·

Heu miſi aduerte frater · Non tibi licet quicq̄m habē de tuis rebus · omnis inquit dominus · qui non renūciauerit · o · zc̄ · Cur timido anīo chriſtianꝰ es · Filius hominis non habet vbi caput reclinet · & tu amplas porticus · & ingētia tectorum ſpacia metiris · hereditatē expectas ſeculi · coheres xp̄i · inceptare vocabulū monachi · hoc ē nomen tuum · quid facis in turba qui ſolus es · Et hec ego nō integra rate vel mercibꝰ nec quaſi ignarꝰ fluctuū indoctꝰ nauta p̄moneo Sed quaſi nup naufragio eiectus in litus · timida nauigatoris voce denuncio · In illo eſtu caribdis ·

ibi scilla · Hic barbaꝝ litus · hic dyabolꝰ pyrata cū
socijs portat vincula capiendis · Nolite credere ·
nolite esse securi · licet in mozeꝫ stagni fusū equoꝛ
arrideat · inteꝰ est piculum · intus est hostis · tran=
quillitas ista tempestas est · Quid ergo · Quicūqꝫ
in ciuitate sunt · xp̄iani non sunt · Non est ibi eadē
causa que ceteris · Nam cū derelicta domo te ca ;
strasses ꝓpter regna celoꝝ · quid aliud q̄ pfectam
sectatus es vitam · perfectus autem xp̄i seruus ·
nichil preter christum habet · Audet quisq̄ xp̄m
mendacē facere · mām̄one & xp̄o seruiendo · voci =
feraē ille sepe · si quis vult post me re · abneget ⁊c̄
& ego onusto auro arbitroꝛ me christuꝫ seq̄ · Q̄ si
nichil habeas vt te responsuꝫ scio · cur tā bene pa
ratus ad bella non militas · nisi forte in patria tua
te arbitraris hoc facē posse · cū ī sua domiꝰ signa
non fecerit · Sume rationē · Nemo ꝓpheta ī patria
sua honoꝛem habet · Non quero inquies honoꝛeꝫ
sufficit michi conscientia mea · Neqꝫ domiꝰ que=
rebat honoꝛē · quippe qui ne a turbis rex cōstitue
retur aufugit · Ceꝺ vbi honoꝛ nō est ibi ꝺemptus
est · vbi autē contemptus · ibi fr̄eq̄ter iniuria · ibi
& indignatio : & nulla quies · Vbi autem ꝑ inquie
tudinem aliquid auferē ex studio · pfectū dici non
potest · Ex hoc colligiē monachū pfectū in patria
sua esse non posse · pfectum aūt esse nolle delinq̄re
ē · Sꝫ de hoc gradu pulsus · ꝓuocabis ad clericos ·
Absit aūt vt quidq̄ de his siniſtrum loquar · qui
aplico gradui sucedentes christi coꝛpꝰ sacro oꝛe
conficiūt ꝑ quos etiā nos xp̄iani sumꝰ · q̄ claues
regni celoꝝ habentes quodāmō ante iudicii diem
iudicant · qui sponsam domini sobria castitate cō
seruant · Ceꝺ monachi alia causa est · alia clericoꝝ
Clerici oues pascunt · ego pascoꝛ · Q̄ si te quoqꝫ
ad eundem oꝛdinem pia fratꝝ blandimenta sollici
tant · gaudebo de assensu · timebo de lapsu · Qui
episcopatū desideraꝛ bo · o · de · optet aūt huiꝰmo
di irreprehensibilem esse · Non oīes episcopi · epī
sunt · Attendis petrū · sed & iudā considera ·

XL · Adhuc de eodem.

Quid agis frater ī secul · qui maioꝛ es mū
do · Quādiu te tectoꝝ vmbꝛe premunt ·
q̄mdiu fumosaꝝ vrbium carcer includit
Libet ad purum etheris volare fulgoreꝫ · Paupta
tem times · sed beatos pauperes xp̄us appellat La
boꝛe terreris · nemo athleta sine sudoribꝰ coronaē
de cibo cogitas · sed fides famē non timet · Supra
nudam metuis · humū exesa ieiunijs membꝛa colli
dere · sed domiꝰ tecū iacet · Squalidi capitis hoꝛ
ret inculta cesaries · sed caput tuū christꝰ ē · Infi
nita heremi vastitas terꝛet · sed tu padisum mente
deambula · quotieuscūqꝫ illuc cogitatione ꝺescēꝺe
ris · totiēs in heremo nō exis · Scabra sine balneis
attrabitur cutis · sed qui in christo semel lotꝰ est
non habet necesse iterum lauari · Et vt bꝛeuiter ad
cūcta aplm audies respondentē · nō sunt ꝺigne
pas · huius ⁊c̄ · Delicatus es carissime · si & hic vis
gaudere cum seculo · & postea regnare cum xp̄o ·
Veniet illa dies · quia ad vocem tube pauebit ⁊ra
cum populis · lugubrioꝛ mundꝰ īmugiet Poten
tissimi quondam reges nudo latere palpitabunt ·
exhibebiē cum ple sua venꝰ · tunc ignitꝰ iupiē ꝺu
ducetur · & cū suis stultꝰ plato discipulis · aresto
tilis argumenta non ꝓderūt · Tunc tu rusticanꝰ
& paup exultabis · & ridebis & dices · Ecce crucifꝰ
xꝰ deus meus · Ecce iudex qui obuolutꝰ pānis
in p̄sepio vagijt · Hic ē ille oparij & questuarie
filius · Hic q̄ fugit in egiptū · hic qui vestitus coc
cino · hic sentibꝰ coꝛonaē · Hic magus demonium
habens & samarites · Cerne manꝰ iudee quas fixe
ras · cerne latus romane quod foderas · XLI ·

Contra monachum vagum & garzulum ·

Idem ad dommonem

Iroꝛ non erubescē monachum & iuuenē
cuius decoꝛe veneres fluunt · cuiꝰ tanta
in loqueudo elegātia est · vt comico sale ac lepoꝛe
pfusus sit · & lustrare nobiliū domos · matronaꝝ
salutatōnibꝰ aḋherere · religioni nostre pugnaꝝ fa
cere · & inter hec fratri suo detrahere · Hic idcirco
se eruditū putat · quia iouiniani verba solꝰ intelli
git · Est quippe puerbium · balbū meliꝰ balbi ver
ba intelligere · inter mulierículas sciolꝰ sibi & elo
quens videbaē · postq̄m vero romā opuscula mea
puenerūt me q̄si emulū exhoꝛruit · quia eius eloq̄a
despiciebāē Vnde intelligat nō eque inter fusa et
calamos puellaꝝ · & inter eruditos viros de diui
ne legis dogmatibꝰ disputare · Scribis igiē hūc de
triuio & de cōpitis · de plateis circūforanum mo
nachū rumigerulū rabulā instrumentū ad detra
hendum · Qui ꝑ trabē oculi sui vestucā alteriꝰ ni
taē eruere · cōcionari aduersuꝫ me · & libꝛos quos
contra iouinianū scripsi · canmo dēte rodere · lace
rare · conuellere · Stultꝰ ego qui sine causa gregoꝛi
ū nazanzenum · & didimuꝫ in scripturis sanctis
cathecistas habui · Nichil michi ꝓfuit hebreorum
eruditio · & ab adolescētia vsq̄ ad hāc etatē · quo
tidiana in lege ꝓphetis · euangelijs · aplisq̄ medita
tio · Inuentꝰ est homo absq̄ p̄ceptoꝛe pfectus · q̄
eloquentia tullium · argumentis aristotelē · p̄rudē
tia platouem · eruditione aristarchū · mulcitu dine
libꝛoꝝ calcenteꝝ · didimū scientia scripturaꝝ · om
nesq̄ sui tp̄is vicat tractatoꝛes Deniq̄ diciē ma
teriā poscere · & ad carnem & ad deū aliquid refe
rens in vtrāq̄ partē · hoc est & ꝑ iustitia & otra
iusticiā disputare · Queso igiē te pater carissime
vt moneas eum ne loquaē cōtra ꝓpositū suū · ne
castitatez habitu pollicēs verbis destruat · ne vir
go vel otinēs · ipse eū viderit q̄ ḋ esse se iactet ma
ritatas virginibꝰ conpet · Parcat sibi · pcat mihi · p
cat nomī christiano · Monachū se esse nō loquēdo
& discursando · sed tacēdo & sedēdo nouerit · Nō
damno nuptias · sed volo omnes q̄ ꝓpter timoꝛes
forsitan nocturnos soli cubitare nō possunt vxo
res ducē. XLII · De custodia virgi
nitatis.

Idem ad custochium de virgi
nitate seruanda ·

Audi filia & vide ⁊c̄ · Nulla in hoc libello
adulatio · adulatoꝛ quippe blandꝰ mimi
cꝰ est · Nulla erit rethoꝛici pompa ſmo
nis · q̄ te etiam inter angelos statuat Nolo tibi ve
nire supbiā de ꝓposito · sed timoꝛem · Onusta ince
dis animo · latro tibi vitandꝰ est · stadiū ē vita hec
moꝛtalibꝰ · Hic cōtendimus vt alibi coꝛonemur ·
Nemo inter serpentes & scoꝛpiones securꝰ ingre
ditur · En inebriatus est inquit dominus · gladius
meus in celo · & tu pacē arbitraris in terra · q̄ tri =
bulos generat & spinas, quam serpens comedit ·
Magnis inimicoꝝ circūdamur agminibꝰ · hostiū
plena sunt omnia, caro fragilis & cinis fuca post
modicū · pugnat sola cū pluribꝰ : Q̄ si eoꝝ te mul
titudo turbauerit · & ad singula incitamenta vi =
cioruꝫ cepit estuare · & dixerit tibi cogitatio tua ·
quid faciemꝰ · respondebit tibi helisēꝰ · Noli timē
quoniam plures nobiscum sunt q̄ cum illis · Et

apertis oculis videbis igneum curzum·qui te ad exemplū helie in astra iustollat· Et tunc l..ta cantabis anima nostra sicut passer e.&c̄. Caue q̄so ne quando dicat de te deus Virgo israbel cecidit non est qui suscitet eam. Audent̄ loquar· cū oīa deus possit suscitare·non potest virginez post ruinam· valet qui dē liberare de pena· sed non vult cozonare cozruptā·Rectius fuerat homīs subisse cōiug.ū·ambulasse p plana·q̄ ad altiora tendēt̄ē in pfundū inferni c..dere· Nolo sinas cogitatiorē crescere·dum pu? est hostis int..rfice·nequicia eli datur in semine· XLIII· ¶ Exemplū hieronimi de seipso·

QVotiens ī herēo pstitue?·& in illa vasta solitudine que exusta solis ardozib? hozridū monachis prestat habitaculū· putaui me romanis interesse delicijs·Sedebā sol?·quia amaritudine eraz replet?. Hozrebant sacco mēbra deformia· & squalida cutis sitū ethiopice carnis obduxerat·quotidie lacrime·quotidie gemit?· & si quando repugnantez somnus īminens oppressisset·nuda humo vix herentia ossa collidebaz. De cibis vero & potu taceo·cū etiā languētes aqua frigida vtantur· & coctum aliquid accepisse luxurie sit. Ille igitur ego qui ob gehenne metum tali me carcē ipse damnaueram scozpionū tantū soci? & ferarū. sepe choris intererā puellaz· pallebant oza ieiunijs· & mens desideriis estuabat· In frigido cozpe & ante homīez sua iam carne pmoztuuz sola libidinum incendia bulliebant. Itaq; ab omni auxilio destitut?·ad hiesu iacebam pedes·rigabā lacrimis·& crine tergebam·& repugnantē carnez hebdomadaz media subiugabā Nō erubesco infelicitatis mee·quin pot? plango me nō esse qđ fuerim·memī me clamantem tiē crebzo iunxisse cū nocte.nec p? a pectoris cessasse vberib? ·q̄ a dño rediret increpāte tranquillitas·Ipsam quoq; cellulam meā q̄si cogitationū meaz conscia ptimescā & michimet irat? & rig.d? solus deserta penetrabā·Sic vbi scaua valliū·vel aspa montiū·rupium p̄rupta cernebaz.ibi mee orationis locus erat·ibi miserīe carnis ergastulū Et vt michi ipe testis ē dominus.post multas lacrimas·post celo oculos inherentes·nōnūq̄m videbar interesse agminibus angeloz·& letus gaudēsq; cantabam·Post te in odozē vnguētoz tuoz curzem?· Si aūt hec sustinēt illi qui exeso cozpe solis cogitationibus impugnātur·quid patiē puella q̄ delicijs fruiē· viuens moztua est· XLIIII· ¶ Q̄ p abstimentiam nutrienda est castitas·

SI quid itaq; potest in me esse psilij·si exepto credie Hoc pmum moneo·hoc obtestoz·vt spōsa xp̄i vinū fugiat p veneno hec aduersus adolescentiā pma arma sunt demonū Nō sic auaricia quatit.inflat supbia·delectat ambitio·facile alijs carem? vicijs· Hic hostis int? inclusus est·quecūq; pgimus nobiscum portamus inimicū· Vinū & adolescētia duplex incendiū voluptatis·Quid oleū flame adijcimus·Quid ardēti cozpusculo fomenta igniū ministramus·Paul? ad thimotheū·iam noli inquit aquā bibere zc̄·Vide quib? causis vini potatō cōcedatur·vt ex hoc stomachi doloz & frequēs medeat infirmitas. Et ne nobis forsitan de egrotationib? blandiremur· modicū pcepit esse bibendū· medici potius psilio q̄ apostoli·Noe vinū bibit· & inebziatus ē rudi adhuc seclo Et vt intelligas scripture ī omnibus sacramentū:margarita quippe est sermo dei & exomī pte fozari potest· post ebzietatez nudatio femorum subsecuta ē·libido iuncta est luxurie·post venter extendie·& sic ceta mēbza cōcitant̄·Mādu cauit em̄ populus & bibit·& surzexerūt ludere. Loth amic? dei in monte saluat̄·& de tot milib? populi sol? iustus inuentus ē·inebziatur a filiab? suis Et licet ille putaret genus hominum defecisse·& hoc faceret liberoz magis desiderio q̄ libidinis·tamē vizz iustū sciebant· hoc nisi ebzium non esse factuz Deniq; qđ fecerit ignozauit Et q̄mq̄ volūtas nō sit ī crimīe:erzoz tamē in culpa ē·Helias cū iezabel fugeret·& sub quercu fessus iacēt· ecce ad caput eius panis collirid?· & vas aque? Reuera nūquid nō poterat deus pditū ei merum mittere & electos cibos·& carnes contusiōe mutatas·Helisseus filios pphetaz imitat ad prādiū· & herbis agrestibus eos alēs. psonum prādentiū audit clamozem·mors in olla homo dei·· non iratus ē cocis·Lautioris em̄ mēse psuetudinē non habebat· seo farina desup iacta amaritudinē dulcorauit·ea dē spirit? vtute qua moyses mutauerat mirzā·Et p̄mus e padiso homo ventri magis obediens q̄ deo·in hāc lacrimaz delectus ē val'em· Et ip̄m dominū fame sathanas tēptauit ī deserto Et apostolus clamitat de luxuriosis·quoz deus vēt̄ē· Id em̄ colit vnusquisq; qđ diligit·Ex quo solicite p̄uidendū est vt quos saturitas de padiso expulit·reducat esuries·Q? si volueris respondere te nobili stirpe generatā· semp in delicijs.sē per in plumis. nō posse a vino & esculentōrib? cibis abstinere·nec his legibus viuere·districti? respondebo· Viue ergo lege tua·q̄ dei non potes· non quo de? vniuersitatis creator & domin? ·in testimoz nostroz rugitu & inanitate vētris. pulmonūq; delectē ardoze· sz quia aliter pudicicia tuta esse non possit· Iob deo carus audi quid de diabulo suspicetur· Virt? eius in lūbis eius zc̄· Honeste viri mulierisq; genitalia īmutatis sūt appellata nominib?·Omnis igit̄ aduersū viros diaboli vtus ī lūbis est·oīs ī vmbilico cōtra femīas fortitudo· Vis scire ita esse arzipe exēpla·Sāpsō leone foztioz·saxo durioz·& q̄ vn? & nud? mille ē psecut? armatos·ī dalida molescit amplexibus Dauid scdm coz dñi electus· & qui ventuz xp̄m sēto sepe oze cātauerat·bersabee capt? nuditate· adultio iūxit homicidiū: Salomō p quez se cecinit ipsa sapīa·recessit a domīo·quia amatoz mulierū fuit·Et ne aliquis sibi de sanguinis ppinquitate ossideret·in illicitū thamar sozoris amon frater exarsit incendium· XLV· ¶ De viduis fictis & libidinosis·

QVideas pleraq; viduas añq̄ nuptas infelicē pscientiā mentita tm̄ veste ptegere· quas nisi tumoz vteri vel infantuz vagitus pdiderit·erecta ceruice· & ludentibus pedibus incedunt·Alie vero sterilitatez p̄bent· & nec dū nati homīs homicidiū faciūt. Nōnulle cū se sē senint concepisse de scelere·abortiui venena meditantur·& frequēter ipse cōmoztue triū crimiuz ree·sic ad inferos pducunt̄·homicide sui adultē xp̄i·nec dū nati filij paricide· Hec sunt q̄ p publicū notabiliter incedūt.& furtiuis oculoz nutib? adolescentiuz greges post se trahūt·Et quā viderint pallentē ac tristem.miserā ac manichea vocāt Et cū se mero ingurgitauerīt.sacrilegiuz cozpus domī sumendo cōmittūt·Purpura tāiuz in veste

sit tenuis & laxius vt crines decidāt ligatū caput Soccus vilior . & p humeros mauorte volitans· stricte manice brachijs adherentes: & solutis genib? sit fractus incessus · Hec est apud illas tota virginitas·habeant iste huiusmōi laudatores suos vt sub virginali nomine citi? peant· Libentez talibus non placemus· Pudet dicere ·proch nephas triste·Sed vez est· Vnde in ecclesias agapetarū pestis introiuit · Vnde sine nuptijs aliud nomen vxoz. q̄ eadem domo· vno cubiculo ·sepe vno tenent & lecto· Et suspitiosos nos vocāt· si aliud estimem?· XLVI· ¶ De vita v̇gim̄·

QVnc ad te mihi omnis dirigat oratio· q̄ quāto p̀ma romane vrbis virgo nobilis esse cepisti ·tanto tibi ampli? laborandū est ·ne & p̄sentibus bonis careas & futuris· Et quidē molestias nuptiaz & incerta cōiugij de domestico exemplo didicisti · cum sozor tua blesilla etate maior·sed p̄posito minor·post acceptū maritū septimo mense viduata·& virginitatis coronam & nuptiaz p̄didit voluptatē·Nolo te ad domos nobiliū matronaz accedere· nec frequenter videre quod contemnis·Disce in hac p̄te sanctaz supbiam que xp̄i sponsa es·scito te illis esse meliorem·nec eaz tantū te cupio vitare ogressus q̄ maritoz ifl̄atur honorib?· quas eunuchoz greges sepiūt·sed etiam eas quas viduas necessitas facit· quaz domus plena ouuijs· plena adulatoribus· Quaz rubentib? buccis cutis farsa distendit̄ · vt eas putas maritos non amisisse·sed q̄rere·Rarus tibi sit in publicuz egressus martires tibi q̄rantur in cubiculo tuo·nūq̄ deerit causa p̄cedēdi· sz semper quando est necesse p̄cessura tis·Ad orationē tibi nocte surgenti non indigestio tibi ructuz faciat·sed inanitas·Crebrius lege·q̄plurima discetenenti te codicē somn? obrepat·et cadentē faciē pagina sancta suscipiat·Sit tibi quotidiana ieiunia·& refectio saturitatem fugiens·Nichil p̀odest biduo triduoq; transmisso vacuū p̄tare ventrem si pariter obruaz· Si compensaz saturitate ieiunium·ilico irrigata humus spinas libidinum germinat·& mens repleta torpescit·Si quā do senseris exteriorez hominē floze adolescentie suspirare·& accepto cibo cū te in lectulo p̀positam dulcis libidinū pompa concusserit·arripe scutū fidei·ī quo ignite dyaboli extinguūtur sagitte· oīs em̄ adulterantes q̄si dibanus corda eoz· At tu xp̄i comitata vestigijs.& sermonib? ei? intēta dicito·Nō ne cor nostrum ardens e·zc̄·Difficile est humanā animā aliquid nō amare·et necesse ē vt ī quoscūq; nostra mēs trahaz affect?· carnis amor spūs amore su p̄cē·Desideriū desiderio restringatur· quid q̄d inde minuitur hīc crescat· XLVII· ¶ De laude virginitatis·

OVis nostrū ex corde dicere potest·Potū meū cum fletu miscebam·an non flendū est;non gemendū·cū me rursum serpēs de padiso virginitatis eiectuz·tunicis vult vestire pelliceis·q̄s helias ad padisū rediens p̄decit in t̄ra dicens·Quid mihi & voluptati que ī breui perit· Nolo illi subiacere sententie·qua ī homīes est illata damnatio·In doloribus? pies zc̄·Lex ista non mea est·& ad virū cōuersio tua sit p̄uersio illi? ad maritū eius q̄ virū non habet xp̄m·meū p̀posituz sine sexu ē·habeant nuptie suū tempus & titulū michi virginitaz ī maria dedicaz & christo Dicat aliquis · & audes nuptijs detrahere·q̄ a deo mino benedicte sunt · Non est detrahere nuptijs·cum illis virginitas añfertur· Glorientur & nupte cū a virgibus sint secunde·Crescat & multiplicetur ille qui impletur? est terram· tuū agmen in celis est·Post padisum & nuditatem·& ficus folia aspicantia p̄purigimem nuptiarū· Nubat & nubaz ille·q̄ in sudore facie comedit panem suū · cuius terra tribulos generat & spinas·cui? herba sentibus suffocaz· meū semen centenaria fruge fecundū est·Consuant tunicas q̄ inconsutam desursum tunicam p̀diderūt·quos vagit? delectat infantiū in ipso lucis exordio·fletu lugentes q̄ nati sunt · Eua ī padiso v̇go fuit· post pelliceas tunicas initiū sumpsit nuptiaz·Tua regio padisus est·serua q̄ nat̄ es·Et vt scias virginitatē esse nature·nuptias post delictū·virgo nascit̄ caro de nuptijs· in fructu reddens quod ī radice p̀diderat·Virga est mater domī simplex·pura·sincera·nullo extrī secus germie coherente·& ad similitudinē d̄i vnitate fecunda·Virge flos xp̄us ē· dicens·ego flos c·Laudo nuptias·quia michi v̇gies generāt·lego de spinis rosaz·de terra auz·de concha margaritā Pl? nuptie onerant̄·quādo q̄ de illis nascit̄ pl? amatur· XLVIII· ¶ Adhuc de eodem·

OVid ī uides mater filie tue·indignaris q̄ militis noluit vxor esse·sed regis· Grā de tibi beneficiū p̄stitit·socr? dei esse cepisti· De virginib? inquit apl'us·p̄ceptum dei nō habeo·Quare quia & ip̄e vt esset virgo non fuit imperij· sed p̄prie voluntatis : Nec em̄ audiendi sunt q̄ eum vxorem habuisse cōfingūt·cū de cōtinentia differens & suadens p̄petuam castitatem intulerit·Volo autē omēs e̊ sicut meipsū·Et infra· Dico aūt ī nuptiis & viduis· bonum est illis vt sic p̄maneant sicut & ego·Quare ergo non habet dn̄i de virgīitate p̄ceptū · quia maioris ē mercedis·quod nō cogitur·sed offerē·Quia si fuisset virginitas impata·nuptie videbātur ablate·& durissimū erat cōtra naturam cogere · angelorumq; vitam ab homībus extorquere·Et io quodāmodo damnare·quod ḋitū est·Alia fuit in veteri lege felicitas· beat? q̄ habet semen ī syon·Vatu? erat orbis·& vt de typicis taceā·sola erat benedictō liberoz· Propterea & abrahā iam senex cethure copulaz·& iacob mandragoris redimit̄·et conclusā vuluā ī ecclesie figurā rachel pulcra q̄ritur· Paulatim vero increscente segete messor ī̄missus est· virgo helias·heliseus virgo · virgines multi filij p̀pheraz · Hieremias captiuitate p̀pm̄q̄ vxorem p̄hibet̄ accipe·Alijs verbis id ip̄m apl'us loq̄tur·Temp? breuiatū est·reliquū est. vt q̄ habent vxores sint q̄si nō ha · Inueniebatur ergo vt dixi mus in viris tātum hoc cōtinentie bonū· & in doloribus iugiter eua p̄turiebat·Post p̄ virgo vero p̄cepit ī vtero·& pepit nobis patrem futuri seculi·soluta maledictio est·Statim vt filiꝰ dei ī̄gressus est sup terram·nouā sibi familiaz īstituit· vt qui ab angelis adorabaz in celis·haberet angelos & ī terris·Si tibi placet scire quot molestijs v̇go libera foret·quot vxor astricta sit·legas terculianum ad amicū pl̄m·& de virgīitate alios libellos & beati cypriani volumen egregiū·& pape damasi sup hac re uers? p̀fasq; compositas·et ambrosij nostri q̄d nup ad sozorem scripsit opusculū· In q̄bus tāto se effudit eloquio· vt quidq̄d ad laudez virginum pertinet exquisierit·ordinauerit·expressert·Nobisq; diūso t̄mite quo ī̄cesserit incedēdū

est virginitatez non tantū efferimus. sed seruam? Nec sufficit scire quod bonum est. nisi custodiaē attentius quod electuz est. quia illud iudicij est. hoc laboris. & illud cōmune cū pluribus. hoc vero cum paucis. ·XLIX· ¶ De cautela virgī seruanda cōtra seculi temptamenta.

Taqz obtestor te coram domīo & angel' eius. ne vasa tēpli facile ī publicū ꝓferas ne sacrariū dei quisqꝫ prophanus inspiciat. Oza arcam quā non licebat tāgere attingēs morte subita ꝓstratus est. Neqz em̄ aureum vas & argēteum tam carū fuit deo. qm̄ templū corpis virginalis ꝓcessit vmbza. nunc veritas ē Tu qdez simpliciter loqueris. & ignotos quosqz blāda voce non despicis. Sed aliter impudici vident oculi. non norunt anime pulcritudinē cōsiderare. sed corpm̄. Ne declines aurē tuaz in verba mala. Sepe em̄ indecēs aliquid loquentes temptant mētis arbitriū. si libenter audias virgo quod dicit. si ad ridicula queqz soluaris. Quidqd dixeris laudant. quidqd negaueris negant. Castā vocāt & sanctā Ecce vere xp̄i ācilla dicētes. nō vt illa horrida turpis. & rusticana terribilis. & que ideo forsitā maritū non habuit. quia inuenire non potuit. Natura li ducimur malo. & adulatoribus nostris libenē fauemus. Et qnqꝫ nos respondeam? indignos et calidus rubor ora pfundat. tamē ad laudem suaz anima intrīsec? letaē. Sponsa xp̄i arca ē testamēti. ītrīsec? & extrīsecus deaurata custos legis domī. sup hoc ꝓpiatoriū. qsi super cherubim sedere vult dñs. Mittit discipulos suos. vt in pullo asine sedeat. Curis te secularibus solue. vt paleas & lateres egipti derelinquens. moysen sequaris ī heremo. & terzā repromissionis intrecas. & nēo sit qui phibeat. non mater. nō soror. non cognata non germana? dominus te necessariā habet. Qō si voluerīt impedire timeant flagella pharaonis. Hiesus ingressus tēplum. omnia q templi nō erāt pieat. Deus em̄ zelotes est. ergo vbi in pectore virginali secularīū negociorum cura estuat. statim velum templi scindit. sponsus surgit iratus & dicit. Relinquetur vobis domus ve. de. Semp te cubiculi tui secreta custodiant. semp tecum sponsus ludat intrīsecus. orans loqueris ad sponsum. legenti tibi ille loquet. Orā? conclusus. soror mea sons signatus. Caue ne domū exeas. vt velis videre filios regionis aliene. quāuis fratres habeas patriarchas. & israhel pente letetis. nolo te sponsum qrere p plateas. nolo te circūire angulos ciuitatis. Sponsus in plateis non potest īueniri. arta & angusta via est que ducit ad vitā. Atqz vtinā nō inuenisse sufficiat. vulneraberis. nudaberis. & gemebūda narzabis. inuenerunt me ꝛc. Zelotip? est hiesus non vult ab alijs videri faciem tuā. Foras vagentur virgines stulte. tu intrīsecus esto. cum sponso. Que si hostium clauseris & in occulto orazueris. veniet & pulsabit & dicet. ecce ego stoaī ia. ꝛc. Daniel in cenaculo suo neqz em̄ manere poterat ī humili. fenestras ad hierusalē aptas habuit. & tu habeto aptas fenestras. sed vnde lumē intret: vnde videas ciuitatem dei. Ne aperias illas fenestras de quib? dicit. mors intrauit p fenestras vestras. ·L· ¶ Qd virgini cauenda sit inanis gloria.

Liud quoqz tibi vitandū est cautius ne vane glorie ardore capiaris. Cum facis elemosinā deus solus videat. Cū ieiunas leta sit facies tua. Vestis nec satis munda. nec satis sordida. & nulla diuersitate notabilis. ne tibi obuiam ꝓtereuntiū turba consistat. & digito demōstreris. Nec satis religiosa velis videri. nec pl? humilis qꝫ necesse est. nec gloriam fugiendo qras pl's eī pauptatis et miserie atqz ieiunij arbitros dō clinantes. in hoc ipso placere cupiuit. qꝫ placere otemnūt. Et mirū in modum. laus dū vitaē appetit. Hoc vicio pauci admodū sunt qui caruerunt. & ille est optimus qui quasi in pulcro corpe rara neruorum sorde respergitur. Neqz vero moneo. ne de diuitijs glorieris. ne ō generis nobilitate te iactes. Scio humilitatem tuā. stultissimū quippe ē docē qō nouerit ille quē doceas: Sed ne hoc ipm̄ tibi iactantiā generet. qꝫ seculi iactantiā ꝺtēpsisti nec cogitatō tacita subrepat. vt quia ī auratis vestib? placere desisti. placere conearis in sordib?. & quādo in cōuentū fratrū veneris vel sororꝫ humilius sedeas scabello. te causeris indignā. vocez ex industria qsi confectam ieiunijs tenues. & deficientis imitata gressum humeris īnitaris alterius. Sunt quippe nōnulle exterminātes facies suas vt appareant homīb? ieiunantes. q statim vt aliquē viderint īgemiscūt. demittūt supcilium. & optata cie vix vnū oculum liberāt ad videndū. Vestis pulla cingulū sacceū. sordidis manibus pedibusqz venter sol? quia videri non potest estuat cibo. Alie virili habitu veste mutata. erubescūt femie esse qꝫ nate sunt crimē amputant. et impudēter erigunt facies eunuchias. Sunt que cilicijs vestiunē & cucullis fabrefactis. vt ad infantiā redeant imitantur noctuā & bubones. Sed ne tantū videar disputare de femīs. viros quoqz fuge quos videris cathenatos. quib? femineī contra apl'm crines hyrcorꝫ barba. nigrꝫ pallium. & nudi impacientia frigoris pedes. Hec omnia argumenta sunt dyaboli. Tristiciam simulant. & quasi longa ieiunia furtiuis noctiū cibis ꝓtrabūt. pudet reliqua dicere. ne videar muebi potius qꝫ monere. ·LI· ¶ De quibusdā dissolutis monachis. ¶ Iterū de moribus virginis.

Sunt & alij de mei ordīs homīb? loquor qui ideo ad presbiteriū & ad diaconatū ambiūt vt mulieres licentius videāt. Omnis his cura de vestib? si bene oleant. si pes laxa pelle nō folleat. crines calamistri vestigio rotanē. digiti anulis radiant. & ne plantas humidioris via spgat. vix ꝑrimūt sūma vestigia. Tales dū videris sponsos magis estimato qꝫ clericos. Quidam in hoc oīe studium vitamqz posuerūt. vt matronarū nomīa. domos moresqz cognoscant. Mane surgentes. de domo in domū salutandi cā discurrunt. & pene vsqz ad cubiculum dormientiū. importune ingrediunē. Si puluillū viderint. vel mātile elegans. vel aliquid domestice supellectilis. laudant mirant̄ attrectant. & se eo indigere conqrentes. non tam impetrant qꝫ extorqu nt. Hijs inimica castitas & ieunia. Os barbaꝫ & ꝓcax. & in quicia semp armatū. Quocūqz te verteris ꝑm? in facie ē. Quidquid nouū insonuerit. vel auctor vel exaggerator ē fame. nec affectate sordes. nec exquisite mundicie conueniūt xp̄iano. Si quid ignoras. si quid de scripturis dubitas. interroga eum quem vita cōmendat. excusat etas. fama nō reprobat. aut si non est qui possit exponere. melius est aliquid nescire secure qꝫ cum periculo discē. Memēto quia ī medio laqoꝫ ambulas. et mīte veterane

virgies castitatis indubitate · in ipso mortis limi
ne coronam pdide de manibus· Si q̄ ancillule sūt
comites ꝓpositi tui · ne erigaris aduersus eas · nec
infleris vt domina · vnum sponsum habē cepistis·
Eas autem virgines viduasq̄ · q̄ ociose & curiose
domos circūeūt matronaꝝ · que ruboꝛe frontis at
trito · pasitos vicē mimoꝝ · q̄si quasdā pestes abice
Corrūpunt bonos mores · colloquia mala · Nulla
illis nisi vestis cura est · & q̄ ventris sunt ꝓxima
vicōse atq̄ lasciue quidq̄ vis mali insinuant · ac
ferꝛeas quoq̄ mentes ad delicias molliunt·

LII· Q libri poetaꝝ & philosophoruꝫ
ꝓpter sacros libꝛos spernendi sunt·

QVue em̄ cōmuni catio luci ad tenebꝛas ·
Quid facit cum psalterio ꝛati? · cū euā
gelijs maro · cum aplis cycero · Olim cū
relicta domo & pentib? · ꝓ xp̄o militatur? ꝓgerē
hieroselimā · bibliotheca quā michi rome sūmo stu
dio ꝯfeceram · carere non poterā · Itaq̄ post cre =
bras vigilias & lacrimas · quas ꝓteritoꝝ recoꝛda
tione peccatorum fundebā · plato vel tulli? sume
bā in manibus · si quando in metipsum reuersus
ꝓphetam legere cepissem sermo horrebat icultus
& quia lumē cecis oculis nō videbā · non oculoꝝ
culpam putabam esse · sed solis · Deniq̄ in media
serme · xl · medullis infusa febꝛis · sic īfelicia mēbra
depasta est · vt ossib? vix hererēt · Interim pabanē
exequie · & vitalis anime coloꝛ toto iam frige cen
te corpe in solo tantū repente pectusculo palpi
tabat · Tamē subito rapt? in spū ad tribunal iudi
cis ꝓtraboꝛ · vbi tantū lumīs erat vt piect? in ter
ram · sursum aspicē non auderē · Interꝛogat? ō cō
dition · xp̄ianū me esse nōdi · Et ille qui p̄sidebat
mētiris ait · cyceronian? es non xp̄ian? · vbi ē em̄
thesaur? tu? · ibi est & cor tuū · Ilico ob mutui ī=
ter verbera quib? cedi me iusserat conscīe mag's
igne torquebar · illum mecum versiculū repetens
in inferno aūt quis confitebitur tibi · Clamabam
autem inter verba · miserere mei domīe · mi · mei ·
Tandem ad p̄sidentis genua ꝓuoluti qui astabāt
p̄cabanē vt veniam daret adolescentie · & erꝛori
locū penitentie cōmodaret · exactuꝝ? deinde cru=
ciatū · si gentiliuꝫ literaꝝ libꝛos aliq̄n legissē · Ego
itaq̄ qui constitut? in tanto articulo etiam vellē
maioꝛa ꝓmittere · deierare cepi & dicere · Domīe
si vnq̄ habuero codices seculares si legero te nega
ni · Inter hec verba dimissus reuertoꝛ · & miranti =
bus cunctis ocul os aperui · multo lacrimaꝝ im =
bꝛe pfusos · nec hoc Vani sōni illusio fuit · Tesse
mich i tribunali ante q̄ō steti · & iudicium quod
timui · me plagas sensisse post somnū · & liuentes
scapulas habuisse · Tantoq̄ de hinc studio diuina
legisse · quāto mortalia ante non legeram·

LIII· De auaricia fugienda·

AVaricie quoq̄ tibi vitandum est maluꝫ
non quo aliena appetas · hoc em̄ & publi
ce leges puniūt · sed quo tua que tibi sūt
aliena non serues · Si in alieno inquit fideles non
fuistis · quod vestrū est quis dabit vobis · Aliena
nobis auri argentiq̄ sunt pondera · nostra posses
sio spiritualis est · de q̄ alibi dicit · redemptio vri
ꝓprie diuitie · At dicis · Puella suꝫ delicata · & que
meis manib? laborare non possum · si ad senectaꝫ
venero · si egrotare cepo · quis mei miserebit · Au=
di ad aplos loquētē hesū · Respicite volatilia celi
zc · Si vestis defuerit lilia ꝓponūt · si esurieris bea
tos audies paupes & esurientes · Si aliquis affli=
xerit doloꝛ · legito · oplacco michi in infirmitatibus
meis · & datꝰ est michi stimul? carnis m · ne extol
lar · Letare in omnib? iudicijs dei · Exultauerūt ei
filie iude in oīb? iudicijs tuis dñe · nichil intulim?
in hunc mundum · neq̄ auferꝛe quid possum? · At
nunc pleraq̄ videas armaria stipare vestibus tu
nicas mutare quotidie & tamen tineas nō posse
separare · Inficiūtur mēbrane coloꝛe purpureo · au
rū liquescit in lras · gēmis codices vestiunt · et nu
dus ante foꝛes eaꝝ christ? emoꝛit · Infinita de scri
pturis exempla suppetant · que auariciaꝝ doceāt
esse fugiendam · verꝝ quid ante non plures annos
nitrie gestum sit referā · Quidā e fratrib? partior
magis q̄ auarioꝛ nesciens xxx · argenteis dominū
venditū · c · solidos quos lima texēdo acq̄sierat mo
riēs dereliquit · Initum est inter monachos ꝯsiliuꝫ
nam in eodē loco circiter q̄nq̄ milia diuisis cellul'
habitabāt · quid facto op? esset · Et alij paupibus
distribuēdos esse dicebant · alij dādos ecclesie · nō
nulli pentibus remittendos Machari? vero & pā
bo & ysidoꝛus & ceteri patres: sancto ei? loquen
te spū decreuerūt infodiēdos esse cū eodē dicētes
Pecunia tua tecū sit in pditione · grandisq̄ p to
tū egiptū cunctos terꝛoꝛ inuasit · Et quoniā mona
choꝝ fecim? mentionem · & te scio libēter audire
q̄ sancta sunt · aurē palisp accomodꝛ · LIIII·

De triplici genere monachoꝝ antiquoꝝ·

TRia sunt in egipto genera monachorum
Primū est cenobitaruꝫ · id est in cōmuni
viuentiū · Prima apud eos confederatio ē
obedire maioꝛib? · Diuisi sunt p decurias & cētu
rias · ita vt ix · homīibus decim? p̄sit · & rursum x ·
p̄positos sub se habeat cēteſimus · Manent sepati
sed iūctis cellulis vsq̄ ad horā nonam · Statutuꝫ
est vt null? pgat ad aliū p̄ter decanos · vt si forte
fluctuat quis cogitationibus · illius ꝯsoletur allo
quijs · Post nonā vero in ꝯmune concurrit · psalmi
resonant: scripture recitant · & cōpletis ꝛationi
bus cūctis residentib? medi? patet inci pit disp u
tare · Quo loquente tm̄ silentiū fit · vt nemo aliuꝫ
respicere · nemo audeat exꝛeare · dicētis laus in fle
tu ē audiētiū · Tacite voluūtur p ora lacrime · nec
in singult? erumpit doloꝛ · Cū vero de regno xp̄i
& futura gloria cepit anūciare · videas cūctos su
spirio moderato · & oculis ad celuꝫ leuatis dicere
intra se · Quis dabit michi pen · zc · De hinc vnaq̄
qꝫ decuria cum pente suo pgit ad mensas quibus
vicissim ministrant · pane viuitur & legumīb? &
oleribus · q̄ sale solo conditunt · Vīnū tantū senes
accipiunt · quib? & cū puulis sepe fit prandiū · vt
alioꝝ fessa sustētet etas · alioꝝ nō frāgat incip iēs
Ipsi autē patres nocte circūeunt cellulas singloꝝ
& aure apposita diligenter q̄d faciant explorant ·
Quē tardioꝛem deprehenderint · nō mox increpant
sed dissimulato quod nocūt eum sepi? visitāt · &
pus incipientes ꝓuocant magis orare q̄ cogunt ·
Et quia nō licet cuiq̄ dicere · tunicā vel sagū non
habeo · ita econom? vniuersa moderatur vt nemo
q̄d postulet nemo debibeat · Si quis aūt egꝛotare
cepit transferē ad exedrā latioꝛem · & tanto senuꝫ
ministerio confouet · vt nec delicias vrbium · nec
matris q̄rat affectū · Secundum gen? est anacho
ritaꝝ: id ē solitarioꝝ · qui de cenobijs exeūtes · ex
cepto pane & sale · nichil ad deserta pferūt · Hui?
vite auctoꝛ paul? illustratoꝛ anthonius · & vt al
ri? ꝓcēdam princeps iobes baptista fuit · Terciuꝫ
gen? ē quod dicit rēnotb doctrimū atq̄ neglectū

hij bini vel trini habitãt · nec multo plures · suoq; arbitrio ac ditõne viuentes de eo quod laborauerint · in medium ptes conferũt vt habeãt alimẽta cõmunia · habitant autẽ q̃mplurimi in castellis & vrbib9 · & q̃si ars sit sancta non vita · quidq̃d venderit maioris est p̃cij · Inter hos sepe iurgia fũt quia cibo suo viuentes non patiunt̃ alicui se esse subiectos · Reuera solent certare ĩ ieiunijs · & rẽ secreti victorie facere · Apud hos affectata sunt omnia · laxe manice & calige sollicãtes · vestis grossior · crebra suspiria · visitatio virginuz · detractio clericorũ · & si q̃n dies festus venerit saturãtur ad vomitum LV · ¶ De oratione & ceteris que debet virgo seruare ·

Quanq̃ apostol9 semp nos orare iubeat & sanctis etiam ipse somnus oratio sit: tamen diuersas orãdi horas debem9 habere · vt si forte aliquo ope detenti fuerim9 · ip̃m temp9 nos ad officium admoneat · Horam terciaz sextam · nonam · diluculũ quoq; & vesp̃um nemo ẽ q̃ nesciat · Cibi non sumant̃ nisi oratione p̃missa nec a mensa surgendum nisi gratia referat̃ creatori · Noctibus bis terq; surgendũ · egredientes de hospitio armet oratio · regredientib9 occurrat oratõ p̃iusq̃ sessio · ad omnẽ incessuz manus pingat · crucem · Teipsam obserans nõ in alteri9 ruina · sz in tuo ope gloriari · Nec dicas illa & illa suis reb9 fruit̃ honoratur ab hominib9 · fratres ad illã veniunt & sorores · Primũ dubiũ an virgo sit talis · nã homo videt in facie · de9 in corde: Deinc etiaz si corpe virgo ẽ · an spũ virgo sit nescio · Aplius aũt ita virginẽ diffimiuit · vt sit sancta corpore & spũ Ad extremũ habeat sibi gloriã suam · vincat pauli sententiam · delicijs fruat̃ & viuat · nos meliorum exempla sectemur · p̃pone tibi beatam mariam · ad quã cũ angel9 gabriel ĩ viri specie descẽdisset · pertrita respondere non potuit · Nũq̃ enim fuerat a viro salutata · Deinde nũcium discat & loquitur & q̃ hominẽ formidabat cũ angelo fabulat̃ intrepida · Potes & tu mater esse domi · vt dicas a timore tuo domie cõcepim9 · Cetez virgines apud diuersas hereses esse dicũtur · Scorta sunt estimãde · non virgines · sed quia sciunt virginale vocabulum gloriosuz: sub ouiũ pellib9 lupos tegũt · xp̃m mentiunt̃ · antixp̃m cõuestiunt · Gaude virgo qõ alie simulant · tu vere esse cepisti · Hec omnia q̃ digessim9 dura videbunt̃ ei q̃ non amat xp̃m · Qui aũt cõmoriuus est domino · & psurrexit: libẽ clamabit · Quis nos sepabit a caritate xp̃i · Amemus & nos xp̃m semp · & eius queram9 amplex9 · & facile videbitur omne difficile · breuia putabimus vniuersa q̃ longa sunt · & iaculo illi9 vulnerati dicem9 · heu mihi q̃a incolat9 meus p.e · Filius dei p̃ salute nostra homis factus fili9 · decẽ mensibus in vtero vt nascat̃ expectat · fastidia sustinet · cruẽtat9 egredit̃ · pannis inuoluitur · & ille pugillo mũdũ includens · breui presepio collocatur · deridet̃ · verberat̃ · crucifigitur · Quid retribuã domino ẽ · Calicem sal · Hec est em̃ sola digna retributõ · cuz sanguis sanguĩe compensatur · Aplius in laboribus plimis in carcerib9 abundantius in fame & sitiz ẽ · Nos autẽ si cibus insulsior fuerit obristamur calix frangitur · mensa subuertit̃ · verba sonãt · & aqua tepidior sanguine vindicat̃ · Regnũ celoruz vim patitur · Nisi vim feceris celorum regna non capies · Nisi pulsaueris importune · panem nõ accipies sacramenti · An non tibi videt̃ esse violẽtia · cum caro vult esse quod de9 est · & illũ locũ vnde angeli corruerũt · angelos iudicatura conscendit · Egredere queso paulisp de carcere · et presentis laboris mercedem ante oculos tuos pinge · quã oculus nõ vidit · Qualis erit illa dies · cum tibi maria mater domini chorus occurret comitata virginuz cũ post mare rubz pharaone submerso cũ exercitu suo · tenẽs tympanũ precinet rñsuris · Cãtem9 ẽ · Tunc teda ĩ tuos leta volabit amplex9 · Tunc & ipse sp̃osus occurret & dicet · Surge p̃pera amica mea ẽ · Tunc & angeli mirabunt̃ et dicẽt Que est ista q̃ p̃greditur ẽ: Videbũt te filie · & predicabunt regine & laudabũt · Sara cũ nuptis obuiã veniet · ãna cũ viduis · pueri quoq; clamabũt osãna in excelsis · Quotiens te vana seculi delectauerit ambitõ · quotiẽs ibi videris aliquid glorioſum sic ad padisum mente transcende · LVI ·

¶ De custodia virginitatis. ¶ Idem ad demetriadem virginem ·

Incredibilis anime fortitudo est · inter gẽmas & sericum · inter eunuchoz & puellaz cateruas · & adulationẽ & mĩsteria familie p̃strepentis · & exquisitas epulas · ieiunioz laborem appetere · vestiũ aspitatem · victz cõtimẽtiã · Solent miseri pentes · & nõ plene fidei xp̃iane · deformes · & aliquo mẽbro debiles filias · quia dignos generos nõ inuenerũt · virginitati tradẽ · tãti vt dicit̃ vitz estimantes margaritum · & eas in opes relinquũt · alioz filioz luxurie & delitijs ad omnem copiam p̃uidentes · Ferẽ aũt & omnium cristianoz laude celebrat̃ · quidq̃d fuerat nuptijs p̃paratũ a sancta christi sponsa virgĩ traditũ · ne sponso fieret iniuria · imo vt dotata p̃stinis opibus veniret ad sponsum · & qõ in reb9 mũdi pitu rũ erat · domesticoz dei inopiã sustentaret · Mirãtur emuli · virt9 em̃ semp iuuenie paret · Michi p̃posituũ est · stilo ecclesiastico laudare auiã vgĩs mee & gratias agere q̃ voluntatez eius sua adiuuerit voluntate · Alioq̃n cellula monasterij · vilis cibus · vestisq; otempta · & etas vicina iam morti · breuisq; tpis viaticũ carent omni assentationis infamia · Deniq; in reliquis ptibus omnis michi sermo ad vginem · nobilez nõ min9 sanctitate q̃ genẽ · cui9 q̃nto sublimis ascensus · tantos lapsus piculosioz Quãdo eras in seculo que seculi erant diligebas · polire faciem · ora depingere · oznare crinez · & alienis capillis turritũ verticẽ struere · Nunc autem quia seculũ reliquisti · secundo post baptismum renunciasti diabulo & pompis eius · Si in cogitationes tuas coluber ascenderit · omni custodia serua cor tuũ · & crebro signaculo munias frontẽ · ne exterminator egipti in te locũ reperiat Citherã assumere iubeẽ · & tyr9 multis peccatoz p̃fossa vulneribus vt agat penitentiaz · et maculas p̃stine fedi tatis · cũ petro amaris abluat lacrimis · Vez nos ignorem9 penitentiã ne facile peccem9 · Illa quasi secunda post naufragiũ miseris tabula sit · in virgine integra seruatur nauis · Aliud est querẽ qõ p̃ideris · aliud possidere quod nũq̃ amiseris ·

LVII · ¶ De abstinentia virginum ·

Post cogitationũ diligentissimam cautõz ieiunioruz tibi arma sumenda sunt · & canẽdũ cũ dauid · humiliaui ĩ ieiunio · a · m · Eua p̃ cibũ deiecta est de paradiso · Helias xl · dierum excitat9 ieiunio · igneo curru rapitur · ad celũ Moyses ieiunãs xl · diebz & xl · noctibus · familiaritate dei pascit̃ : Saluator quoq; q̃ virtutum &

conuersationis sue nobis reliquit exemplū. In iob scriptū est de draconē. virtus eius in lūbis ei. Ad uersus iuuenes & puellas etatis ardore abutitur & inflamat retam natiuitatis nostre. Omnes em adulterantes q̄si clibanus. Hec sunt ignita dya= boli iacula. q̄ simul & vulnerant & inflamant. & a rege babilonio tribus pueris p̄parant. Sed quō ibi quartꝰ speciem habens quasi filij hominis īmē sos mitigauit ardores. Sic & in animo virginali rore celesti & ieiuniorꝫ frigore. calor puellaris ex tinguit. & humano corpi angelorꝫ impat cōuersa tio. Quāobrem & vas electionis de virginibus se dicit domini nō habere p̄ceptum. Quia cōtra na turaꝫ imo vltra naturā est. non exercere quod na tas sis interficere in te radicē tuam. & sola virgini tatis poma decerpe. nescire thorꝫ. omnem virorū horrere contactū. & i corpe viuere sine corpore Neqꝫ vo īmoderata tibi ipamꝰ ieiunia. & enormē ciborꝫ abstmentiā. quibꝰ statim corpa delicata frā gunt. & ante egrotare incipiunt. q̄m sancte ouer sationis iacere fundamēta. pborꝫ quoqꝫ sententia est. moderatas esse virtutes. excedentes modum atqꝫ mensurā inter vicia reputari. Vnde & vnus de septem sapientibꝰ. ne quid nimis. Sic debet ieiunare vt non palpites. & respirare vix possis. & comitum tuarꝫ vel porteris vel traharis mani= bus. sed vt strato corpis appetitu. nec in lectione nec in psalmis. nec in vigilijs. solito quid minꝰ fa cias. Ieiunium non p̄fecta virtus. sed ceterarꝫ vir tutum est fundamentū. LVIII. ¶ De institutione morꝫ virginis.

IMitare spontem tuam esto anie matriqꝫ subiecta. nullum virorꝫ & maxime iune nū. nisi cum illis videas. nullū scias quē ille nesciant. Secularis quoqꝫ sententia est eadem velle. & eadem nolle. ea demū firma amicicia est. Eunuchorꝫ quoqꝫ tibi & puellarꝫ. ac seruulorꝫ mo res magis elegantē q̄ vultuū elegātia. Sucrilitas atqꝫ lasciuia te presente non habeat locum. nunq̄ verbum inhonestū audis quin irascaris. Ridē & rideri secularibus derelinque. grauitas tuā p̄sonā decet. Carbonem quoqꝫ illū dico censoriū. & ve stre quondam vrbis principem. qui i extrema eta te grecas literas non erubuit censor. nec despera uit senex discē. & marcū crassū risisse semel i vita scribit lucilꝰ. Fuit illa affectata seueritas. & gloriā querens popularem. Nos affectꝰ & p̄turbatiōes q̄ diu i tabernaculo corpis huiꝰ habitamꝰ. fragi li corpe circūdamur. moderari & regere possumꝰ amputare non possumus Vrpe psalmista ait: Ira scimini & nolite peccare. Superfluū reor te monere ora uaricia. eū generis tui sit & habē et calcare diui= tias. Da pauperibꝰ: non diuitibus. non p̄pinquis nō ad luxuriam. sed ad necessitatē. Siue ille sacer dos. siue cognatꝰ sit. siue affinis. nichil i illo aliud consideres. nisi paupertatem. Laudant te esuriētiuꝫ viscera. non ructuantiū opulenta cōuiuia In acti bus apostolorꝫ quādo domī nostri adhuc calebat cruor. & feruebat recēs in credentibꝰ fides. oīs possessiones suas vendebant. & p̄cia earꝫ ad apl'o rū deferebant pedes. vt ostenderēt pecunias esse calcandas. Ananias & saphira dispensatores ti= midi. īmo corde duplici. da post votū combruerunt quasi sua. & non eius cui semel ea vouerāt. ptem= qꝫ sibi iam aliene substantie reseruauerūt. metuen tes famem quā vera fides nō timet p̄sentē meru re vindictam. Alij edificent ecclesias: colūnaruꝫ deaurent capita. altare auro & ebore distinguant nō reprehendo. vnusquisqꝫ in suo sensu abundat meliusqꝫ est hoc facere. q̄ repositis opibus incuba re. Sed tibi aliud p̄politū est. xp̄m vestire i paupe ribus. pascere i esurientibꝰ. visitare in languentibus suscipe in bis q̄ tecto indigēt. & maxime in dome sticis fidei. virginū alere monasteria. seruorū dei & paupeꝫ spū habere curam. qui die & nocti bus seruiūt domino tuo. qui in terra positi imitā tur angelorꝫ conuersationē & nichil aliud loquen tur. nisi quod ad laudes dei ptinet. habentesqꝫ ri ctum & vestitū. his gaudent diuitijs qui plꝰ ha bere nolūt. si tamen seruant p̄positū. Alioquin si amplius desiderent. his quoqꝫ q̄ necessaria sūt p bātur indigni. Hec ad virginē diuitem & nobilez sum locutꝰ. nūc tantum ad virginē loquar. id est nō ea q̄ extra te sed in te sunt. tantū cōsiderans.

LIX. ¶ De exercitio virginis & societate eiꝰ

PEter psalmorꝫ & orationis ordinez qō tibi hora tercia. & sexta & nona. ad ve sperū. medio noctis et mane semp̄ ex ercendū. statue quot horis sanctaꝫ scripturā edi scere debeas. quāto tpe legere. nō ad laborē. sꝫ ad delectionem et īstructionē anie. Cūqꝫ hec finieris spacia. et frequēter te ad figēda genua solicitudo animi suscitauerit. habeo lanam semp in manibus aliarumqꝫ neta. aut in globum collige. aut texēda compone. q̄ texta sunt respice. que errata rep̄hen de. que facienda constitue. Si tantis operū varie tatibꝰ fueris occupata. nūq̄ tibi dies longi erunt nec idcirco tibi ab ope est cessandū. da deo p̄picio nulla re indiges. Sed ideo cū omnibꝰ laborandū est. vt per occasionē opis nichil aliud cogites nisi quod ad domini p̄met seruitutez. Simpliciter lo quar. quāuis omnem sensum tuū in paupes distri buas. nichil apud christū erit precioꝰ q̄ qō ma nibus tuis ipsa confeceris. vel in vsus p̄prios. vl' in exemplū virginum ceterarꝫ. vel quod anie matri qꝫ offeras. maiora ab eis in refectionē pauperum p̄cia receptura. Solet tamē inter plerosqꝫ esse cer tamē. vtꝫ solitaria. aut cū multis sit vita melior. Quarꝫ prior preferē quidem secunde. sed in viris di culosa est ne abstracti ab hominū frequētia. sor dibꝰ et impijs cogitatōnibꝰ pareant. et pleni ar rogantie et supercilij cūctos despiciant. armētqꝫ linguas suas. vel clericis vel alijs monachis detra hēdo. q̄ ito magis in feminis. quarꝫ mutabilis flu ctuāsqꝫ sentētia. si suo arbitrio relinquaē. cito ad deteriora labitur. Noui ego in vtroqꝫ sexu pe= nimiā abstmentiam. cerebri sanitatem i quibusdam fuisse vexatā. p̄cipueqꝫ in his q̄ in humectis et fri gidis habitauere cellulis. ita vt nescirēt quid age rēt. quo ve se verterent. quid loqui. quid facere deberēt. Certe si rudes secularium literarꝫ de tracti bꝰ hominū desertorꝫ quippiam legerint. verbosita tē solam discūt absqꝫ noticia scripturarꝫ. et iuxta vetꝰ eloquium cū loqui nesciant tacere nō possūt eruditorꝫ sibi assumūt supcilium. pus imperitorū ma gistri q̄ doctorꝫ discipuli. Bonū est igitur obedi re maioribus. pere perfectis. et post regulas scri pturarum. vice sue tramitem ab alijs discere. nec p̄ceptore vti pessimo. sꝫ p̄sumptione sua. De tali bꝰ feminis et apostolus loquiē que cum cūferūtur omni vēto doctrine semp discēteꝫ. et nūq̄ ad ve ritatis scientiaꝫ peruenientes. Graues femine. et ma xime viduе ac virgines tibi comites eligantē. quarꝫ p̄ba ē conuersatio. imo moderatꝰ. sancta verecūdia

Fuge autē lasciuiam puellay·que ornant capita· crines a fronte demittūt·cutē polluūt· astrictas habeant manicas·vestimenta sine ruga·soccosqz crispātes. vt sub nomīe virginali venoibili? peāt Mores eñ et studia dommay·plerūqz et ancillarum et comitū moribꝰ iudicātur· Illa tibi sit pulcra et amabilis· Illa tibi soria·q̄ nescit se esse pulcram·q̄ negligit forme bonū·& pcedens ad publicum non pect? & colla denudat·nec pallio releuato crura vl' cuices aperit·sed celat faciem·& vix vno oculo qui vie necessari? est patente graditur Cimēnaculos pueros & calamistratos·& pegrimi muris olentes pelliculas q̄si pestes & venena pudicicie deuita. Virginum q̄ in monasterio viuunt nūq̄m aliqua sola pcedat. LX. ¶ De institutione virginis ab infantia sub cura parentum· ¶ Idem ad letam de institutione filie·

Filia tua paula cantica mūdi ignoret·turpia non intelligat· adhuc tenera lingua psalmis dulcib? imbuaē· pcul sit etas lasciua pueroy·Fiant ei litere buxee vel eburnee·& ludat in eis·et vt lud? ei? eruditio sit Habeat & in discendo socias quib? imideat quarum laudibus mordeaē· Nec est obiurganda si tardior sit· sed laudib? excitādū ingeniū·vt et vicisse se gaudeat & victa doleat· Caue ne ieptis blanditijs femineay dimidiata vba dicē filia osuescat· ne ī auro atqz purpura discat ludē·quoy altey ligue altey moribꝰ afficit.ne discat ī tenero quod ei postea ō discendū est. Greca hystoria narrat alexandruz orbis dominatorem·in moribꝰ et in incessu leonidis pedagogi sui non potuisse carere vicijs·quib? adhuc puulus fuerat infectus·pculuis ē eñ malorū emulatio·& quoy virtutes assequi nequis·citō vicia imitaris·Modestam habeat gerulā·nutricez grauem·Cum auū viderit in pect? eius transiliat· & collo dependeat·nolēti alleluia decantet·sit omnib? amabilis·& vniuersa ppinquitas rosam ex se natam esse gaudeat·Ipse babit? doceat eā cui pmissa sit·Caue ne ceruſa & purpurisso·ora xp̄o consecrata depingas·ne collū auro & margaritis p̄mas·nec caput gēmis oneres·nec capillū irrufes & ci aliquid de gehēne ignib? auspiceris·Pretexata nobilissima quondaz femina iubente viro hemetio q̄ parzu? custodij virginis fuit·habitū ei? cultumqz mutauit·& neglectū crinem mundano more texuit·vincere cupiens & virginis ppositū & matris desideriū·Eadem nocte vidit angelum dei in somnis. terribili facie minitantem sibi·& dicentem· Tu ausa es viri imperium xp̄o preferre· & virgīs dei caput. tuis sacrilegis manib? attrectare q̄ iam mūc arescent·vt sentias excruciata q̄d feceris·& finito mense q̄nto ad inferna duceris·Si autē pseueraueris in scelere & marito simul orba beris & filijs·Omnia p ordinē expleta sunt·& sera misere penitentiam velox signauit interit?·Sic se vlciscē xp̄us ī violatoribꝰ templi sui·sic gēmas & pretiosissima ornamenta defendit:

LXI. ¶ Iterum de eodem·

Hely sacerdos offendit dominū ob vicia liberoy·& epūs fieri non potest qui habuerit filios luxuriosos & nō subditos· Si autē etas pfecta & sui iuris pentib? imputaē quātomagis lactens et fragilis·q̄ ignorat boni et mali distantiaz·Qui itaqz puul? ē·& sapit vt puulus·donec ad annos sapientie venerit·tā mala eius q̄ bona pentibus imputanē·Si sollicita es et prudis ne filia tua peutiaē a vipera·cui non eatē cura puides·ne peutiaē a malleo vniuerse terre· ne egrediaē cum dma·vt videat mulieres regiōis alienē Ne ludat pedib?·ne trahat tunicas·venena non domē nisi melle circūlita·& vicia non deci piūt·ñ sub specie vmbraz vtutū Nō vescaē filia in publico·id est in pentū oculo·nec videat cibos quos desideret·Et licet quidē putent maioris eē virtutis· psentē premere voluptatem·tamē ego securioris arbitrioꝰ continentie·nescire q̄d queras Carniū edulio sustenteē·ne prius deficiāt pedes q̄ curzere incipiat·Nunq̄m abs te pcedat m publicū·basilicas martirum & ecclesias sine matre non adeat·null? ei iuuenis cimēnat? arrideat·Nolo de ancillulis tuis aliquam plus diligat·cuius crebro auribus insusurret:q̄quid vni loquitur hoc omnes sciant·Placeat ei comes non compta atqz formosa·q̄ liquido gutture carmen dulce modulet·sed grauis pallēs·sordida·subtristis Nocte ad orationes surgat·mane ymnos decantet· Orationi lectio·lectioni succedat oratio·Discat & tenere colum·rotare fusum: stamina pollice ducere spernat bombicū telas·sericū vellera·& aurū in fila lentescens·Talia paret vestimenta q̄bus palliatur frig?·nō quib? vestita corpa nudentē·cib? ei? oluisculum sit·& similia·raroqz piscículi·sic comedat vt semp esuriat·vt statim post cibū possit orare & legere·Displicent mihi ī teneris maxime etatib?·longa & immoderata ieiunia· Exprimento didici asellum in via cum lassus fuerit diu ericula q̄rere·hoc imppetuū p̄ceptum sit·vt longi itineris ppetes vires supenē· ne in p̄ma māsione curzētes corruam? in medijs Cetey in quadragesima continencie vela pandēda sunt·& tota aurige retinacula equis laxanda properantibus·Quanq̄m alia sit cōcitō seculariū·& alia virginū atqz monachorū Secularis home in quadragesima·ventris ingluuiem decoquit.& ī cochleay(more suo victitans) succo futuris dapib?·ac sagīe aqualiculū pat·virgo & monach? sic ī quadragesima suos dimittāt equos·vt sibi memimerint semper esse curzendum Michi omnino ī adulta virgine lauacra displicēt que seipsam debeat erubescere·& nudam videre nō posse·Si eñ ieiunijs & vigilijs macerat corp? suū:& in seruitutē redigit·cur econtrario balneariū foméris.sopit? ignis suscitatur.p gēmis & serico virgo tua diuinos codices amet· quibus nō auri & pellis babilonie vermiculata pictura·sed ad fidez placeat emendata & erudita distinctio· Caueat omnia apocrifa·iurare nō discat· mentiri sacrilegiū puret·Trade ei comitē sanctitatis·cui? sermo & incessus & habit? doctrina sit virtutum

LXII· ¶ Reprehensio virginis cōsortium matris sue deuitantis.

¶ Idē ad matrē & filiā in gallijs·

Obsecro vt si mordaci? aliquid scripsero· non tam mee credatis austeritatis esse q̄ morbi· Putride carnes ferro curātur & cauterio·venena serpentio pellūtur antidoto·& quod magis dolet maiori dolore curatur·Mater & filia pietatis nomina·officioy vocabula·natura vincula·secundaqz post deū federatio·Nō est laus si vos diligatis·sed scel? est quod odistis.tu vero filia·iam eñ desinā ad matrem loqui· quam forsitan & etas & ībecillitas ac solicitudo excusabilem faciūt·Cur domū eius angustā iudicas· cui? non tibi fuit venter angustus· Decem mensibus

vtero clauſo vixiſti· & vna die ī vno cubiculo cū matre non duras· an oculos eius ferre non potes· Si virgo es quid times diligentem cuſtodia m Si corrupta· cur non palā nubis· Secunda poſt naufragium tabula eſt· quod male cepis· ſaltez hoc remedio tempare· Quid tibi neceſſe eſt in ea vſari domo· ī qua neceſſe habeas quotidie aut pire aut vincere· quis vnq̄m iuxta vipam ſecurꝰ dormit· Que ſi & non ꝓcutiat certe ſolicitat· Securius ē pire non poſſe· q̄ iuxta ꝓiculum non piſſe inter laſciuas puellas · & comatos linthiatoſq; iuuenes gradieris· Dabit tibi barbatulus quilibet manuz· & preſſis digitis· aut temptabitur· aut temptabit Erit tibi inter viros & matronas puiuiū ſpectabis aliena pocula· In alijs ſericas veſtes· auratasq; miraberis· In ipſo quoq; conuiuio vt veſcaris carnibꝰ quaſi multa cogeris · vt vinum bibas dei laudabiē creatura· vt laueris balneis ſordibꝰ detrabeē· Inter hec aliquis cōiuantiū vel aſſiſtentiū· quoniam alienas non audebit vxores· te quia cuſtodē nō habes ſepius reſpectabit· loqueē nutibꝰ · & quidq̄d metuit dicere ſignificabit affectibꝰ· Inter has & tantas illecebras voluptatū· etiā ferreas mentes libido domat· q̄ maiorem in virginibus patitur famem· dum dulcius putat eſſe q̄ neſcit· Vidimus aliquem offitꝰ vix herentē illicitis arſiſſe amoribꝰ· & ante vita caruiſſe q̄ peſte · Quid tu facies puella ſani corporis· delicata piguis· rubens· eſtuans· inter carnes & vina· & balneas· iuxta maritatas· & iuxē adulescētulas· Que & ſi rogata non feceris. tamen deforme putes teſtimonium ſi rogeris · libidinoſa mens ardentius honeſta perſequitur. & quod nō licet dulcius ſuſpicaē· Difficile inter epulas ſeruaē pudicicia· Nitens cutis ſordidum oſtendit animū · veſtis ipſa tacentis animi indiciū eſt· ſi rugam nō habeat · ſi p terram vt altior videaris trahatur · Si de mouſtria diſſuta ſit tunica· vt aliquid intus appareat opiatq; quod feoum eſt· apiat q̄d formoſum eſt · Caliga quoq; ambulantis nigella ac nitens ſtridore ad ſe iuuenes vocat papille faſciolis oꝑimunē & criſpāti cingulo anguſtiꝰ pectꝰ artaē· Capilli vel in frontē vel in aures defluūt · Palliolū interdum cadit vt candidos nudet humeros · & quaſi videri noluerit celare eſtimat quod volens detexerat· & quādo ī publico quaſi p verecundiā opit faciem lupanaruz arteio ſolū arte oſtendit· quod oſtenſum magis placē poteſt· Reſpondebis vnde me noſti· & quomō tam longo poſitus· in me oculos tuos iactas· fratris tui hoc michi lacrime narrauerūt· qui vtinam mentitꝰ fuiſſet· & magis hoc timens q̄ arguens dixiſſet· Diſpenſatorē domus omnes famuli rodunt· & quidq̄d domīa nō dedit illū clamitant ſubtraxiſſe· Queruluū ſeruoꝝ genꝰ eſt· & quātūcunq; dederis ſemꝑ eis minꝰ eſt· non em̄ conſiderant ex quanto· ſed quātū deē dolorez q; ſuum ſolis q̄ poſſunt detrectationibꝰ conſolanē facilīꝰ credunt mala homines· & quodcūq; domi fingiē rumor in publico fit bona conſcientia nullius & oculos fugit. LXIII· Repre henſio inſtructō virginis lapſe· Idem de laꝑſu ſuſanne virginis & conſecrate·

QVid taces o ſuſanna Quid nō erumpis in vocē· & mentis tue exponis arborē· Audite me omnes populi· & videte dolorē meū· Iuuenes mei & virgines mee abierūt in captiuitatē Ad te nūc michi ſermo eſt· que caput horꝝ & cauſa malorꝝ es· q̄ multipliciter miſera cuz gloria virginitatis nomen etiam perdidiſti· Nephas eſt em̄ te vocari ſuſannā· q̄ caſta non es· Vnde īci piam· quid ꝑmū· quid vltimū dicaz· bona omnemorem que perdidiſti· an mala defleā q̄ inueniſti· Eras virgo in paradiſo dei· vtiq; inter flores eccleſie eras ſponſa xp̄i· eras templū dei· eras habitaculū ſpiritusſancti · Et quotiens dico eras· totiens neceſſe eſt vt ingemiſcas· quia nō es qd̄ fuiſti· Incedebas in eccleſia tanq̄ colūba illa de qua ſcriptum ē· pēne columbe deargentate· Splendebas em̄ vt argē tū· fulgebas vt aurꝝ · eras tāq̄ ſtella ī manu domī Que eſt iſta ſubita cōuerſio· q̄ repentina mutatio eſt· de dei virgine facta es corruptio ſathane· de ſpōſa chriſti ſcortum execrabile· ō templo deipha nū īmundicie · de habitaculo ſpirituſſancti tugurium dyaboli· Que īcedebas cū fiducia vt colūba nūc lates ī tenebris vt veſpertilio· Que fulgebas vt aurum ꝓpter virgmitatis decorez· nunc vilior facta es luto plateaꝝ · Que fueras ſtella radians in manu domī· veluti ō alto celo ruens· extinctū cōuerſa es in carbonē· Ve tibi miſera· & iteruz ve que tāta bona piter ꝓpter pui temporis luxuram perdidiſti: Aperi oculos ſi potes· erige frontē ſi audes· & aliquē ſanctoꝝ diligenē intuere· Nonne faciem tuā· conſcientia cōmiſſi tanq̄m plūbum inclinat· Quid facies corā maria & tecla & agnete· & immaculato thoro puritatis· Quid itez facies coraz angelis ſanctis· Nonne ſplendore & caritate immaculatorꝝ· quaſi fulminibꝰ ꝓcuſſa cōbureris· ſed dictura es forſitan· Non potui ſuſtinere· qui carne fragili circūferebar· Reſpōdebit tibi beata tecla cū ſuis innumerabilibꝰ ſocijs· & nos eadem carne amicte fuim̄· nec tamē plenuz caſtitatis noſtre ꝓpoſitū· aut fragilitas carnis potuit mutare· aut ſeuicia xp̄ianorum ꝑ varia tormenta deijcere· Reuera non poteſt caro corrūpi· niſi mens fuerit ante corrupta· remanebit ergo in crimine aīa· que carnem p̄cedit in crimine · O furtiua turpitudine conſtuprata· habitu virgo· facto non virgo· bis adultera· & in actu & in aſpectu · Virgo ſcōm apl'm ſolicita eſt· vt ſit ſancta corpore & ſpū· tu autem in contrariū totum vertis· vt nec ſis ſācta corpe nec ſpiritu· corpe quidez fornicādo· ſpiritu autem virginitatem mentiendo penitudo ergo neceſſaria eſt· Sed q̄nta putas & qualis neceſſaria ē penitentia· q̄ autem equet crimina aut certe excedat· In ꝓmis omnis cura huius vite intermittēda eſt tibi· & q̄ſi mortuam te exiſtimans ſicut es· quō poſſis reuiuiſcere cogita· Deinde tibi lugubris veſtis accipienda eſt· & mēs ac mēbra ſingula digna caſtigatione punienda· Amput nē crines· quia p vanam gloriam occaſionē luxurie p̄ſtiterunt : Defluāt oculi lacrimis · q̄ maſculum non ſimpliciter aſpexerūt· Palleſcat facies · q̄ quond ā impudice irrubuit Totū itaq; corpꝰ incuria & ieiunijs macereē· cinere aſperſum & cilitio coopertū· & q̄ ſibi male ō pulcritudine placuit phorreſcat· Cor vero ſeipſum inquietans & cogitationibꝰ ventilās, tanq̄ cera liqueſcat· Grādi plage alta & plixa opus eſt medicina grandeq; ſcelus grandem habet neceſſario ſatiſfactōnem· Et certe ſi mente tenerēt homines quale iudiciū īmittet mūdo· ſenſus humanus neceſſitate ſeculari non diſpgereē ſi non imſi delitate grauaretur Quātūuis & qualēuis cruciatū ad p̄ſens libenter ſufferrent· dūmodo illas penas ignis eterni non incurrerent·

LXIIII· ¶ De custodia vidualis castitatis· Idem ad furiam de viduitate seruanda·

NOn querunē in xp̄ianis initia · sed fines Paul⁹ male cepit · sed bene finiuit· Iude exordia laudanē · sed finis p̄dition̄e dānatur · Quid facit in facie christiane purpurissus & ceruſa· quoꝝ alteruz ruborem genarum labioꝝq; mentiē·alteruz candorē oris & colli ignis iuuenū fomenta libidinum·impudice mētis indiciū ·Quomō flere potest p̄ peccatis suis q̄ cutem undat lacrimis·& sulcos in faciez ducit·Ornatus iste non domini est·sed velamen antixp̄i · Qua fiducia vultus ad celum erigit·quos conditoz non agnoscit·nō ethnici ignes·nō vulcania tellus·non veseu⁹·& olimpus tantis ardoꝛib⁹ estuāt· vt iuuenles medulle vino plene & dapib⁹ inflamate · grandis virtutis & solicite diligētie est supare q̄ nata sis·in carne nō carnaliter viuere tecū quotidie pugnare·et inclusum hostem argi vt fabule ferūt centum oculis obseruare· Nōnulli vitā pudicam appetentes in medio itinere coꝛruūt·dū solaz carniū abstimentiā putant·et legumīb⁹ stomachū onerāt· & vt qđ sentio loquar·nichil sic inflamat coꝛpoꝛa·& titillat mēbꝛa genitalia·sicut cib⁹ indigest⁹·ructusq; cōuulsus·quidq̄d seminariū voluptatuz est · venenum puta·pcus cib⁹ & venter semp esuriens triduanis p̄ferē ieiunijs · & multo meli⁹ ē quotidie paz q̄ raro satis sumere· Cogitate quotidie esse moꝛituz · & nūq̄ de secundis cogitabis nuptijs· LXV· ¶ Iterum de eodem· ¶ Idem ad acheruciam de monogamia·

INterdū sibi libido blandit̄·vt qđ p̄ter intemperantiam suā quedā faciūt· vt videantur facē desiderio liberoz· Verūtamē semen terre bone centesimum·sexagesimū·& tricesimū fructum tenet·centenari⁹ tamē p̄ virginitatis coꝛona p̄mum gradū teneat·Sexagenarius p̄ laboꝛe viduaz in secundo sit numero·tricenarius federa nuptiaz·ipsa digitoꝛum p̄iunctione testetur digamia in quo erit numero· imo extra numerum·certe in bona terza nō oꝛitur·sed in vep̄ꝛib⁹ & spinetis vulpium·Itaq; obsecro te religiosa in xp̄o filia·vt testimonia ista non n oueris· quibus incontinentibus & miseris subuenit̄ ·Sed illa potius lectites·quib⁹ pudicicia coꝛonat̄·Sufficit tibi qđ p̄didisti primū virginitatis graduz·& p̄ tercium venisti ad secundū· id ē p̄ officium cōiugale ad viduitatis continentiam·Extrema imo abiecta ñ cogites·Q; si & p⁹ diluuiū et añ diluuiū viguit illa sn̄ia· crescite & multiplicamini replete terraz· Quid ad nos·in quos fines seculoz decurzerunt· Quibus dicit̄·temp⁹ bꝛeue ē·& iam securis ad radicem aꝛboꝛū posita est·q̄ siluam legis·& nuptiarum euangelica castitate succidit temp⁹ amplexā di ꝛc̄·Olim glozie erat illum audize versiculū filij tui sicut nouelle oliuaz·& videas fi·t·Nūc de cōtinentib⁹ dicit̄·qui adhezet domino vn⁹ spiritus est·Proponis michi gaudia uuptiaz·ego tibi opponam piram gladiū & incendiū·Non tantuz bonū est in nuptijs qđ speram⁹· quātū mali qđ accidere potest & timendū ē·libido em̄ transacta semper sui reliquit penituinē·nūq̄m satiat̄ & extincta itez reaccendit̄ · Vsu crescit & deficit·nec rationi paret·q̄ impetu ducit̄ Sed dicis ample opes & dispensantio rei familiaris·egent autoꝛitate viri ·sed & nisi cum seruulis tuis ipa seruieris familie tue impare nō poteris· q̄si non possis probate etatis habere famulos vel libertos · qui p̄sint domui vel ad publicū respondeāt· tributa p̄soluant Quere p̄mum regnū dei·& hec omnia apponētur tibi·Melius est reinfamiliarem minui·q̄ aīe salutē pire·Meli⁹ ē āmittere quod aliq̄n perituꝛum est q̄ io p̄ quo omīa dimittēda sunt·Nos vero arde m⁹ auaricia· & contra pecuniā disputantes auro sinū expandimus·nichilq; nobis satis ē · Et illud quod de megarensib⁹ dicit̄: iure miseris coaptari potest·Edificāt q̄si semp victuri·viuūt q̄si altera die morituri·Et hec facim⁹ q̄a domini verbis nō credim⁹·& quia etas optata cūctis·nō vicimiam mortis·q̄ debetur mortalib⁹ lege nature: sed cassa spe annoꝛ nobis spacia pollicet̄· Nemo em̄ tam fractis viri⁹·& sic decrepite senectutis ē·vt nō se putet vnū adhuc annū esse victuꝛ· Vnde subrepit obliuio conditionis sue· vt terrenuz animal iam iamq; soluendū erigatur in supbiam· & anīo celū teneat· LXVI· ¶ De bono vsu diuitiaz nebridij· ¶ Idem ad saluinam viduam de viduitate seruanda·

NEc diuiti obsunt opes· si eis bene vtat̄· nec paupem egestas cōmendabilioꝛez facit·si inter sozdes & inopiaz peccata nō caueat · Nichil nocuit militanti nebꝛidio paludamentū·& balthe⁹ & apparitoꝛ caterue ·quia sub habitu alteri⁹ alteri militabat·sicut econtrario nichil p̄dest alijs vile palliolū· furna tunica·coꝛpis illuuies·& simulata pauptas· si nomīs dignitatem operib⁹ destruāt·Ioseph & in egestate & in diuitijs dedit experimenta virtutū· Daniel & tres pueri sic p̄erant babilonie opibus · & inter p̄ncipes ciuitatis vt habitu nabuchodonoso⁹ deo mēte seruirent· Mardoche⁹ & hester iter purpurā sericū & gēmas superbiam humilitate vicerūt·Diuitib⁹ inquit hui⁹ seculi p̄cipe ꝛc̄ Hic didicim⁹ quomō camelus intrare posset p̄ foramē acus·quō animal toꝛtuosum depolito onere sarcinaruz assumat sibi pennas colūbe·& requiescat in ramis aꝛboꝛ que de synapis semine succreuit· Legimus in esaia·camelos madian· & epha & saba auraz & th⁹ ad vrbem domini deꝛtantes· Docet & esopi fabula plenū muris ventrem p̄ angustū foramē egredi ñ valē·Ergo nebꝛidi⁹ meus quotidie illud reuoluēs q̄ volūt diuites fieri incidūt in temptationes diaboli· & in laqueū diaboli ꝛc̄ · Quidq̄d & imperatoꝛis largitō·& honoꝛis infule sibi dederant·in vsus pauperū conferebat· Nec semel abijciebat sarcinā quod fecerūt apli patreꝛ· & rethe & nauiculam liquentes·sed ex equalitate alioꝝ inopie suam abūdantiam omunicabat· vt postea illoꝝ diuitie hui⁹ indigentiam sustentarent· Scit ipsa cui scribo me nō nota sed audita narrare· nec ex aliquo in me benefic̄ō·scriptoꝝ moze grecoꝝ gratiā lingua reddē vbi nāq; vile oluſculū·& cibari⁹ panis· & cibus potusq; moderat⁹·ibi diuitie supuacue·ibi nulla adulatio. Ex quo colligit̄ fidele esse testimonium quod causas nō habet mentiēdi· Ad virtutes ei⁹ certas veniā quas singulas in paucis hominibus deprehendimus. Quis fornacem regis babilonis sine adustione ingressus est · Cuius adolescentis egiptia domina pallium non tenuit·Mirū dictum est·Nutrit⁹ in pallatio·contubernalis & discipulus augustoꝝ·Quorum mense ministrat oꝛbis & terza·ac maria seruiūt inter reꝝ omniū abundantiam·In primo etatis floze tante verecundie fuit vt virginalem pudoꝛem vinceret·et ne leuē q̄d e

in se obsceni rumoris fabulam daret. Deinde pur puratoꝝ ꝓximus. & cū ambobus studijs eruditus non est inflatus in superbiam. non ceteros homines obducta fronte premsit. sed cūctis amabilis fuit. LXVII. ¶ De institutione viduę.

Didicisti catbalogum virtutum tuarum quid debeas nomī tuo. qb9 meritis secū dū pudicicie gradum possideas: Nec te moueat ꝙ sexagenaria eligatur vidua. & putas adolescentulas ab apostolo reprobari. Sed te credas eligi ab eo qui discipulo suo dixerat. Nemo adolescentiam tuā contemnat. ꝓcul sint a conuiuijs tuis phasides aues. turtures crassi. atagenonicus. & omnes aues quib9 amplissima patrimonia auolant. Nec ideo te a carnibus vesci non putes si suum lepoꝝ atqꝫ ceruoꝝ & quadrupedū animaliū esculentias reprobes. Non em̄ hec pedum numero. sed suauitate gust9 iudicanē. omnis creatura dei bona est. Audiant hec mulieres que solicite sūt quō placeant viris: comedāt carnes q̄ carnib9 seruiūt. quaꝝ feruor despumat ī coitū Que ligate maritis generationi ac liberis dant operam Quarum uteri portant fetus. eaꝝ & intestina carnib9 impleanē. Tu vero que in tumulo mariti sepelisti omnes pariter voluptates. q̄ litam purpurisso & cerusa faciem sup feretꝝ eius lacrimis diluisti. que pullam tunicā. nigrosqꝫ calceolos. candide vestis. & aurati socci depositione sumpsisti. nichil habes necesse aliud nisi perseuerare in ieunio. pallor & sordes gēme tue sint. plumaꝝ mollicies iuuenilia mēbra non foueat. balneaꝝ calor nouū non succendat adolescentule sanguinem. Audi quid expsona vidue etnicus poeta decantet. Ille meos p̄m9 qui me sibi iunxit amores abstulit. ille habeat secū. seruetqꝫ sepulcro. Si tā ti vilissimum vitꝝ. q̄nti pretiosissimū margaritum si sic communi lege nature damnat omnes gentilis vidue voluptates. q̄d expectandū est a vidua xp̄iana. que pudicicią suam non solū ei debet q̄ defunct9 est. sed ei cum quo regnatura est. Tenera res in femmis fama pudicicie est. & quasi flos pulcerrim9 cito ad leuem marcescit auram. leuiqꝫ flatu corrumpit̄. maxime vbi etas sentit ad vicium & maritalis deest auctoritas. cuius vmbra tutamen vxoris est. Quid facit vidua inter familie multitudinē. inter ministroꝝ greges. quos nolo vt contemnat famulos. sed vt viros erubescat. Certe si ambitiose dom9 hec officia flagitant. p̄ficiat bijs senex honestis moribꝫ cui9 honor domī dignitas sit. Scio multas clausis ad publicū foribꝫ. non caruisse infamia seruulorum. quos suspectos faciebat aut cultus impudicus. aut crassi corpis nitor. aut etas apta libidini aut ex conscientia amoris occulti secutus animi tumor. qui etiā bene dissimulat9 frequenter erūpit in publicū. & conseruos quasi seruos despicit. Omni ergo diligentia custodias cor tuū. & caueas quidq̄d de te fingi potest. Nō ambulet iuxta te calamistrat9 ꝓcurator. non bystrio fractus in femmam. non cantoris diabolici venenata dulcedo. non iuuenis cult9 & nitidus. nichil arciū scenicaꝝ. nichil tibi in obsequijs melle iungatur. Habeto tecū viduaꝝ et virginū choros habeto tui sexus solacia. ex ancillaꝝ quoqꝫ moribꝫ domine iudicanē. LXVIII. ¶ Item de eodē.

Semp in manib9 tuis diuina sit lectō. & tam crebre cogitationes vt omnes cogitationū sagitte. quib9 adolescentia ꝓcuci solet. huiuscemodi clipeo repellanē. Difficile quippoti9 ī possibile ꝓturbationū initijs carere quēpiā eo ꝙ incentiua vicōrū omnium titillent animos. & quasi in meditullio nostrū iudiciū sit. vl' abijcē cogitata. vel recipe. optimus ille est qui minimis vrgetur. velut si egregio insperfos reprehendas in corpore neuos. hoc ē quod alijs verbis ꝓpheta significat. Turbat9 sum & nō sum locut9. Irasci mini & nolite pec. Et illud architetarētini ad villicū negligentem. Iam te verberib9 enecassez. nisi & iratus essem. Ira em̄ viri iusticiam dei nō operāt Sicut irasci hominis est. & irā non ꝓficere xp̄iani Sic omnis caro. concupiscit quidem ea q̄ carnis sunt. sed nostrum est voluptatis ardorem maiore xp̄i amore restinguere. & lasciuiens iumentuꝫ frenis mēdie subiugare. vt ñ libidinē. sed cibos q̄rat ac desideret. & sessorem spiritūsanctuꝫ moderato ac cōposito portet incessu. Quorsum ista Vt hominem te esse noueris. & passionib9 humanis nisi caueris subiacere. De eodem cuncti facti sumus luto. ijsdem cōpacti exordijs. In serico & in pannis eadē libido dominatur Nec regū purpuras timet. nec mendicantiū spernit squalorem. multo qꝫ melius est stomachū te dolere q̄ mentē. impare corpori q̄ fuire. gressu vacillare q̄ pudicicia. nec statim nobis penitentie blandiant̄ subsidia. q̄ sūt infeliciū remedia. Cauendū est vuln9. qō dolore curatur. Aliud est integra naue. & saluis mercib9 portū salutis intrare. aliud nudū habē tabulatū. & crebris fluctuū recursibus ac asperrima saxa collidi. Nesciat vidua digami indulgentiā. nec nouerit illud apl'i. melius est nubere q̄ vri. tolle quod peius est vri. & p se non erit bonum nubere Primus lamech maledictus & sanguinari9. & de stirpe chaym descendens. vnam costam diuisit in duas. & plantariū digamie ꝓtimus diluuij pena subuertit. vnde illud apl'i. Volo adolescētulas nubere ꝛc̄. cur mulserit statim subiecit. Iam em̄ q̄dā declinauerunt post satbanā. Ex quo intelligimus illū non stantib9 coronā sed iacentib9 manū porrigē. Vide qualia sint seda matrimonia. q̄ lupanaribꝫ p̄ferūt̄. Quia declinauerūt ait q̄dā p9 satbanam. ideo adolescentula vidua. q̄ se nō potest cō tinere. vel non vult. maritum potius accipiat q̄ dyabolū. LXIX. ¶ De morte amici & institutione monachi. ¶ Idem ad pāmachiū de morte paulinę.

Vid boni habeat sanitas lāguor ostēdit plus sensim9 quod habuimus postq̄ habere desinim9. In tribus mulieribus & sanguīe & virtute diūctis tria xp̄i p̄mia recognosco. Eustochium v̄ginitatis flores metit. paula laborioſam viduitatis aream terit. paulina castum matrimonij cubile cōseruat. Etem̄ nec sororis felicitatē. nec continentiaꝫ matris ausa appetere. maluit in humilioribꝫ tuto ꝓgere q̄ pendulo gradu in sublimioribus fluctuare. Et vt quadrigam domi9 vna emitteret sanctitatis. nobis post dormitionem paulinę pāmachiū mōachū ecclesia pepit p9humū. Ex patris & virginis nobilitate patriciū clemosinis diuitē. humilitate sublimē. Prima virtus ē monachi. hominū ꝓtemnere iudicia. & semp apl'i recordari dicentis. Si adhuc hominib9 placē. Ingenia liberaliter educata facilius verecūdia q̄ metꝫ supat. & quos tormenta non vincūt interdum vincit pudor. Non paꝫ virum. nobilē lucupletem. potentium in plateis vitare comitatum

miſcē ſe turbis rūſticis · dē pr̄mcipē vulgꝰ fieri. Sꝫ q̄nto humilioꝛ tanto ſublimioꝛ eſt·lucet margarituꝫ ī ſordibus· Parua quidem dimiſimus· grandia poſſidemus· Centuplicato fenore xp̄i p̄miſſa reduntur·Semp grandia m audientiū ponuntur arbitrio·Non tibi imponiē neceſſitas vt voluntas p̄mium conſequaē Si ergo vis pfectꝰ eſſe·eſſe qđ xp̄us eſt·vende non p̄tem ſubſtantie·ne timoꝛ penurie infidelitatis occaſio ſit·ſed totuꝫ·& da paupibꝰ·ñ locupletibꝰ·ñ ſupbis· Da quo nc̄tas ſuſtēteē·nō quo augeāē opes·Cūqꝫ legeris illud apl̄i. non alligabis os boui triturāti &c̄· & dignus eſt opariꝰ mercede ſua·& qui altari mīſtrāt·de altari p̄ticipanē·Memēto quoqꝫ huiꝰ ſnīe: hn̄tes victū atꝫ veſtitum·his contenti ſumus· Vbi videris fumare patīas: & phaſides aues lētis vaporibus diſcoquī·vbi argenti pondus·ferūētes bozicos manos·comatulos pueros·p̄cioſas veſtes·picta tapetia·vbi ditioꝛ eſt largitoꝛe cui largiendu ē·ps ſacrilegij eſt rem pauperum non dare pauperibuſ Et tñ nō eſt ſatis pfecto & conſūmato viro opes ꝓtemnere·pecuniam diſſipare & p̄jcere · quod in momento & p̄ dī & mueniri poteſt· Fecit hoc ſoc̄tes thebanꝰ·fecit ātiſtenes·fecerūt plurimi quos vicioſos legimꝰ· plus debet xp̄i diſcipulꝰ p̄ſtare· q̄ mundi pb̄us·glorie animal· & popularis aure atqꝫ rumoꝛ venale mancipium· Tibi non ſufficit opes ꝓtemnere ;niſi chriſtū ſequaris· Sentio te diuinis ardere doctrinis· nec temeritate quozundā docere quod neſcias·ſed ante diſcere qđ doctuꝰ ſis·Non coturnatā affectas eloquentiā·nec more pueroꝝ argutas ſententiolas in clauſulis ſtruis·cito turgens ſpuma dilabiē·Felices inquit fabiꝰ artes eſſent·ſi de illis ſoli artifices iudicarent Hec p̄teriēs tetigi·vt eruditis ꝓtentꝰ auribꝰ ñ magnope cures quid impitoꝝ de ingenio tuo ramuſculi tractitent·ſꝫ p̄phetaꝝ quotidie medullas bibas.Hec quoqꝫ moneo vt non ſolum pecuniā ſed etiā xp̄o teip̄m offeras: hoſtiam viuā·Scit hoſtis antiquus magis ꝓmentie q̄ numoꝛuꝫ eſſe certamen · facile abijciē qđ heret extrinſecus·Inteſtinū bellū picioſius eſt·Zacheus diues erat · apoſtoli paupes:& q̄ntum ad diuitias nichil·q̄ntū ad voluntatē totū mundū p̄ter reliquerūt·Si offeramꝰ xp̄o opes cū anima noſtra libenter ſuſcipiet·Sm aūt que foris ſunt deo·que īntꝰ dyabolo demus·nō eſt equa p̄titio·Q patricij generis p̄mus inter p̄mos monachos eē cepiſti·non tibi ſit tumoꝛis:ſꝫ humilitatiſ occaſio·Quātūcūqꝫ te deieceris·humilioꝛ xp̄o nō eris·Eſto incedas pedibꝰ·fuſca tunica veſtiaris · equeris paupibꝰ·inopum cellulas dignanter introeas·aquā portes·ligna concidas·focū extruas vbi vincla·vbi alape·vbi ſputa·vbi flagella ·vbi patibulū.vbi moꝛs· & cū omnia que dixi feceris: ab euſtochio tua paulaqꝫ vinceris·ſi nō ope ac certe ſexu·Hec dico nō quo ò ardoꝛe tue mentis qđ q̄m dubitem·ſed quo curꝛentē impellā: & acriter dimicanti feruoꝛē fauoꝛe augeam· LXX·

De laude ſancte marcelle viduе· Idē ad principiaꝫ virginem de vidua vel obitu ſancte marcelle·

Solent vidue ſeculares purpuriſſo ac ceruſa oꝛa depingere·ſericis nitere veſtibus:ſplendē gēmis·aurū poꝛtare cuicibus·fragrare mirra·dn̄atu ſe caruiſſe virozum letanē·q̄runtqꝫ alios.nō quibus iuxta ſententiā dei ſeruiant·ſed quibus impent· vn̄ & paupes eligūt. vt nomē tm̄ viroꝝ habere videantur·In vidua noſtra marcella·ꝓfuſa eſt gentilitas·Omnibꝰ em̄ patefecit q̄ eſſet vidua xp̄iana·q̄m ſcientia & habitu p̄mittebat·Talibus vſa eſt veſtibꝰ· quibꝰ frigꝰ depellēt· non mēbra nudaret· aurū vſqꝫ ad anuli ſignaculū repudians ·& magis in ventribus egenoꝝ q̄ in marſupijs recondens·nullū clericoꝝ vel monachoꝝ q̄ ample domꝰ plerūqꝫ neceſſitas exigebat·abſqꝫ arbitris vidit · Semp in comitatu ſuo virgines & graues viduas habuit:ſciens ex la ſciuia puellaꝝ ſepe de domīarū moꝛibꝰ iudicari· Raro p̄cedebat in publicū·& maxime nobiliū matronaꝝ·vitabat domos· niſi cogereē videre quod ꝓtempſerat · reſpondeat forſan īfidelis lectoꝛ·me in mulier clarū laudibꝰ immoꝛari· Qui ſi forte recoꝛdeē ſanctas mulieres comites domī ſaluatoꝛis que de ſubſtantia ſua ei miniſtrabant · & tres marias ſtantes ante crucem mariamqꝫ p̄pꝛie magdalenā·q̄ p̄ma ante apoſtolos xp̄m vidē meruit reſurgēt̄ē·ſe potiꝰ ſupbie q̄ nos ꝓdēnabit īeptie·q̄ virtutes nō ſexu·ſed animo iudicamꝰ·Hec annis plurimis ſuā ſic tranſegit etatem· vt ante ſe vetulam cernēt q̄m adoleſcentulā fuiſſe memīſſet·laudāſ illud platonicū·phia eſt meditatō moꝛtis·

LXXI· De conſolatōne fideliū ſup moꝛte amicoꝝ· Idem ad thiraſiā coſolatoꝛiā

Stupe murū fidei tue penetratū vulneribꝰ oꝛbitatis · quē ſepire debuerat ſpes reſurꝛectōis·Nūquā ſpes cū doloꝛe cōcoꝛdat.nec fides ſentit quācunqꝫ iacturā· Reſurgere credimꝰ & noſtros plangimꝰ·Quid facēmꝰ ſi moꝛi tm̄ p̄ciperet deus Voluntas eiꝰ vtiqꝫ ſola ſufficēt ad ſolatiū·cui nullum iubemur imponere affectū·Nichil abſtulit tuum·quia recipere dignatꝰ ē p̄priū·Et creditū ſuū recipe decuit creditoꝛē & nichil aliud decuit q̄ creditoꝛi gratias agē mutuātem·& dicere cū iob· Dominꝰ dedit dominꝰ abſtulit ꝛc̄· Addiē & alia conſolatōnis p̄uidentia· q̄ iaculis orbitatis occurꝛat · plangē em̄ deberemus amicis de ſeculo recedentibꝰ · ſi ſeculi inimicicias contraire mīme ſentirem.& plangimꝰ domī bn̄ficia q̄ nouit infirmitati noſtre quid p̄ſtet ·piclitari volebat adhuc q̄ dolet aliquem doꝛmientē·& int̄ fructus vite p̄ſentis videre cupit miſeꝝ laboꝛare Quid ergo p̄ doꝛmiente lacrīas fūdis·q̄ſi neſcias quid in teip̄o quotidie patiaris· p̄pter hoc em̄ & dn̄s diſcipulos admonet dicens·Si diligeritis me ꝛc̄·plane moꝛtuū lazarū fleuit·ſed nō tuas lacrīas fudit·Doluit lazarū non doꝛmiētem·ſed potiꝰ reſurgentē· & flebat quem cogebaē p̄pter alios ſaluandos ſeclo reuocare· hanc vitā dans ingemiſcebat·quā tu doles eſſe ſublatam· Contra lacrimas eiꝰ pugnant lacrime tue et amoꝛ tuꝰ eiꝰ amoꝛi nō ꝓuenit · Ille em̄ nolebat reddē laboꝛibꝰ quem dilexerat:& tu amare te credis cui laboꝝ vis adhuc ꝛ ſtare toꝛmenta.Michi crede· Sola in omnibus incredulitas meret· Et ſicut non poteſt fides noſſe quod doleat· ſic diffidentia ſola doloꝛibꝰ inueniē ancilla.Preterea vide ſi aliquid debeat doloꝛi ꝛcedi·vbi ſine aliquo remedio poteſt animꝰ fatigari· Sequiē conſūmatio omniū gaudioꝝ q̄ in reſurrectōne inuicem nobis domino reformante reddemur·ſicut ſcriptum eſt·Si em̄ credimus ꝛc̄·

LXXII· Idem de eodem· Idem ad theodoꝛam de moꝛte lucmi·

Auerſus moꝛtis neceſſitatē que īter fratres diuidit· & cariſſima inter ſe nomīa

crudelis & dura dissociat:hoc solatio erigimur · q̄ in breui visuri sum⁹ eos quos absentes dolem⁹ Neq; eñ mors sed somn⁹ appellaē scōz apostolū Lucinus in breui consumatus expleuit tpa multa Nos dolendi magis qui quotidie in prelio stam⁹ Vulnera peccatoꝝ accipim⁹. vicijs sordidamur · Ille iam securus & victor te aspicit de excelso· & fauet laboranti· & iuxta se locū p̄parat· eodem ca ritatis amore· quo ī terra quoq; oblitus officij cō iugalis sororem habere te cepat· Idem ad pau lam consolatoriam sup morte blesille · Testor mi paula hiesum quē blesilla nūc sequiē· testor sāctos angelos ei⁹ ·quorum ꝑsortio fruitur·eadez me do lorꝝ p̄peti tormenta que pateris· Verū ꝑsiderem⁹ quid ethicus ille psalm⁹ sonet· Iust⁹ es dñe: & re ctum iudiciū t · Hoc non potest nisi ille q̄ ad vni uersa q̄ patiē magnificat dominum· & suo merito imputās de eius in aduersis clemētia gloriaē·Cur aūt durū sit quod q̄q; patiendum est · dolemus quēq̄m mortuū·ad hoc eñ nati sum⁹ vt maneam⁹ eterni·Ceterū nōne vereris·ne tibi saluator dicat irascaris paula·q̄a filia tua mea facta ē filia·indi= gnaris de iudicio meo· & rebellib⁹ lacrimis facis iniuriā possidenti·Cibuz tibi denegas nō ieiunio rum studio·sed doloris·non amo mediā istā·Ieiu nia hec aduersarij mei sunt·uullā animā recipio·q̄ nolēte me sepaē a corpore: Tales stulta phia mar tires habeat·habeat zenonem theoumbretū vel ca thonē·Si viuentē crederes filiā·nūq̄m plangeres ad meliora migrasse·Luxisse legiē iacob filiū quez putabat occisum·ad quē et ipe erat descensur⁹ ad inferos dicens·Descendā ad filiū meū lugens ī in fernū·Quia necdū p̄disi ianuā xp̄us effregerat · necdū flameā illam rūpheā· & vertigimē p̄si dētiuz cherubim sanguis ei⁹ extinxerat· Vnde & abrahā licet in loco refrigerij fuerat· tamen apud infeꝝos esse cū lazaro scribiē·Et dauid iuste flesse filiū par ricidā:q̄ aliuz puulū postq̄m vt viueret impetra re non potuit· quia sciebat non peccasse·nō fleuit De moyse vero & aaron·q̄ eis ex veteri more sit planct⁹ exhibitus·nō est mirandū· cū & ī actib⁹ apostoloruz iam euangelio chorusante stephano fecerint hierosolime fratres planctū magnum· & vtiq; planct⁹ magn⁹ nō in plangentiū exaīatōne vt tu estimas·sed in pompa funeris & exequiarū frequētia intelligend⁹ sit· Parce queso tibi· pce fi lie iā cū xp̄o regnanti·pce saltē eustochio tue cui⁹ pua adhuc etas·& rudis pene īfantia·te magistrā te dirigiē·Grandis in suos pietas:impietas ī deū est·Abrahā vnicū filium let⁹ interfecit·& tu vnā de pluribus quereris coronatam· Detestande sūt iste lacrime plene sacrilegio crudeli que nō habēt moduz·sed vsq; ad vicimiā mortis accedūt·vlulas & exclamitas·& quasi quibusdā facib⁹ accēsa·q̄n tū in te est tui semp homicida es·Sed & ad talē sē per clemens hiesus ingrediē & dicit Quid ploras Non est puella mortua sed dormit· Irrideāt circū stantes·Ista infelicitas iudeoꝝ est·Te quoq; si ad sepulcꝝ volueris filie volutari·angel⁹ īcrepabit Quid queris viuentē cū mortuis·

LXXIII·

De vita nepociani militis· Epitaphiū nepo ciani ad heliodorum ep̄m

Nepocian⁹ dū esset in palatij militia·sub clamide & candente limo corpus cilicio circūcinxit· ante seculi potestates stans luruida ieiunijs ora p̄tauit · sub alterius signis & vestibus·sūmo rege militauit·Et ad hoc cingulū habuit vt viduis & pupillis opp̄ssis ac miseris sb ueniret · Michi tamē non placent donatōnes iste impfecte seruitutis dei Sed tñ balteo posito·ha bituq; mutato·quidq̄d castrensis peculij fuerit ī paupes erogauit·excepta vili tunica· & opimto pari quo tecto tñ corpe frigus excluderet·nichil sibi reseruauit Cult⁹ ip̄e p̄mtie morē sequēs·nec mundicijs nec sordib⁹ notabilis erat·Quid mlta fit clericus· & p̄ solitos grad⁹ presbiter ordinaē· O bone ihu quis ibi gemitus· quis vlulat⁹· q̄ cibi interdictō ·iuuenilem etatem indignā sacerdotio causabaē·Sed eo dignior erat· quo clamabat se in dignū· & negando merebaē q̄d esse nolebat· Igiē clericatū·nō honorē·sed onus intelligens·p̄mam curam habuit·vt humilitate suparet inuidiā· De inde vt nullā in se obsceni rumoris fabulā daret · vt q̄ mordebanē ad eius etatē·stupent ad continē tiam·Spes miseroꝝ solamē lugētiū fuit·Ita in sin gulis virtutib⁹ emmebat·quasi cetas nō haberet· Inter presbiteros & coequales p̄m⁹ in ope·extre m⁹ in ordine · Grauitatē morꝝ hylaritate frontis tempabat·gaudiū in risu nō cachinū intelligēs·Ie iunia ī aurige modū p̄ lassitudine & viri⁹ corpis tempabat·Mense a uūculi intererat · & sic aposi ta queq; libabat·vt & superstitiōnem fugeret. & cō timentiam reseruaret · Sermo eius & omne con = uiuiū de scripturis aliquid p̄ponere·libenē audire· verecūde rñdere:recta suscipe·praua acriter con futare·disputantē contra se magis docere q̄ vin cere·lectione assidua·& meditatōne diuturna·pe ctus suū bibliothecā fecerat xp̄i·Vnde hic feruoz nisi ex amore dei· Vnde legis xp̄i indefessa medi tatō·nisi ex amore & desiderio ei⁹ qui legem dedit Alij numū addant numo·& marsupium suffocan tes·matronaꝝ opes venētur obsequijs·Sit ditio res monachi q̄ fuerant seculares·possideāt opes sub paupe xp̄o· quas sub locuplete dyabolo non habuerant·& suspiret eos ecc̄ia diuites: quos te nuit mūdus antea mēdicos·Nepocian⁹ noster au rū calcans scedulas ꝑsectatur·Ita magn⁹ erat ei⁹ anim⁹ in magnis vt nec mīma negligēt· Erat eñ solicitus si niteret altare·si pietes absq; fuligine· si pauimēta tersa·si velum in hostijs·si sacrarium mūdū·si vasa lucentia· Vbicūq; eū ī ecc̄ia q̄reres inuenires·basilicā ecclesie·& conciliabula martiꝝ diuersis flor⁹ib⁹ & arboꝝ comis·vicinūq; pāpinis adumbrabat·

LXXIIII·

De laude virginitatis in comparatōe nuptiarū Idē contra iouinianum·li·primo·

Quum minora maioribus coequanē·inferio ris opatio superioris iniuria ē· Bonum est inquit ap'lus mulierem non tangē·ergo malū est tangē·Sed ideo ignoscie ne deteri⁹ fiat· vnde dicit p̄pter fornicatōez aūt ꝛc̄·Sed quale est illud bonū·quod deterioris dnitōne vl' opatōe cō cediē·Illud naturaliter bonum est·q̄d non habet mali opatōez·quod p̄latione alteri⁹ nō obumbraē quale est illud bonū quod orare phibet· & corp⁹ xp̄i accipe nō p̄mittit· Vacandū est eñ ab ample = xib⁹ vt vaceē oratōni·scīm illū· Nolite fraudari inuicē ꝛc̄· Deniq; loquens apostolus dicit· Bonuz est homini mulierē non tangē · & bonū est illis si sic p̄maneant sicut & ego·vbi aūt venit ad nupti as·nō dicit bonū ē nubē· sed meli us est nubere q̄ uri:O paule si nnptie p se bone sunt·noli eas incē dio cōpare·sed dic simpliciter bonum est nubere· Suspecta ē michi boitas rei hui⁹·quā magnitudo

mali alterius. malū cogit esse inferi? Ego aūt nō leuius malū. sed simplex p se bonū volo. Illi iam eunuchi deo placent. quos castrauit nō necessitas sed volūtas. Tm̄ interest inter nuptias & virginitatē. q̄ntū inter non peccare & bñfacere. Erūt mquit duo in carne vna. nō tres: nō quattuor. Alio q̄n iam non duo sed plures. Vñ samaritana sextū habēs maritū arguitē p nō sit ei? vir. Vbi em̄ numer? maritor est ibi vir q̄ ꝓprie vnus ē. esse desistit. cū vna costa a principio in vxorem versa sit. Prim? lamech sanguinari?. & homicida vnā carnem in duas vxores diuisit. & fratricidiū & digamiam eadē diluuij pena deleuit. Quam sancta sit digamia hinc ostendiē. p digamus in clez eligi ñ potest. Et vidua que duos habuit viros etiam decrepita & egens ecclesie stipes non mereē accipē. Non damno digamos. imo nec trigamos. & si dici potest octogamos. sed vt plus aliquid inferam etiam scortatorē recipio penitentē. Castitas semp operib? nuptiar̄ plata fuit. Nam p̄mi pentes ante offensam v̄gines in paradiso fuerūt. Post peccatum aūt & extra paradisū ꝓtim? nuptie. Nuptie itaq̄ tē ram replent. virginitas paradisum. vnde dictum ē. Crescite & multiplicamini ⁊c. Pri? em̄ oportuit siluā plātari & crescē. vt esset q̄ deinceps posset excidi. Quātūq̄ interest inter radicē & fructum tm̄ inter nuptias & v̄gmitatē. Sic etiā ab initio editōnis humane. nec carnes comedebanē. nec homines circūcidebanē. nec repudiū vxoribus dabatur. & hoc vsq̄ ad diluuiū. Postq̄ ergo venit xp̄s in fine tempor̄. & reuoluit o ad alpha. id ē finem retraxit ad principiū. nec circūcidimur. nec repudium dare p̄mittimur. nec carnes comedim? dicē te apl'o. bonum est non manducare carnem. & non bibē vinū. Nam & vinū cū carnib? post diluuiuz dedicatū ē. Moyses moriēs a populo israhel plāgitur. Iosue aūt q̄ nec filios nec vxorem habuisse legitē q̄si victur? i morte nō plangiē. Nuptie em̄ finiunē in morte. virginitas aūt post mortem incipit coronari. excepto petro. non legitē d̄ aliis apostolis q̄ vxores habuerīt. Cūq̄ de vno sit scriptū & de alijs tacitū. intelligē debem? illos si ne vxorib? fuisse.

¶ LXXV. ¶ De fugiendo amore mulieris. & de puersitate iouiniani

Amor non dico meretricis. sed gn̄aliter mulieris. semp insatiabilis ē. q̄ extinct? reaccendiē. & post copiā rursus inopiā patitur. animūq̄ virilē effemīat. & excepta passione quā sustinet aliud cogitare non sinit. Qui vxorem ducit. i ambiguo est vtz odiosam an amabilē ducat. Si odiosā duxerit ferri non potest. Si amabilem. amor ei? insatiabilis ē. ifernoq̄ & terre arēti & incendio iuxta salomonem compar̄. Legimus turturis hanc esse naturā: vt si parem p̄ viderit nō iungatur alteri. Vnde patet digamiā & a mutis auib? reprobari. Si omnes inquis virgines fuerīt quō stabit genus humanū. Noli inquā metuē. ne om̄s virgines fiant. Difficilis res est v̄gmitas. & ideo rara. Si om̄s virgines esse possent nūq̄m dom̄i n? dicēt. q̄ potest capē capiat. Nec apostol? i persuadendo trepidaret dicens. de virgib? p̄ceptum dn̄i non habeo: consiliū aūt do. Sed erūt iquit apl'us illusores ⁊c. Ibi describit sermo apostolic? Iouiniani buccis tumentib? loquentem. & iflata verba trutinātem repromittentē i celis libertatem. cum ipse sit suꝰ? vicior̄ atq̄ luxurie. Nā cū monachum se iactasset esse. & post sordidā tunicā. & nudos pedes: & cibariū panē & aquepotum ad candidas vestes. & nitidaz cutē. ad mulsum. & elaboratas carnes. ad balneas & popinas se referat. manifestū est q̄ terrā celo & vicia virtutibus p̄ferat. Verū tamē monachus iste formosus. crass? nitidus. dealbatus. & semp quasi sponsus incedens. aut vxorem ducat. aut v̄gmitatē equalem nuptijs probet. si ñ duxerit frustra dē nos v̄bis agit. cū opebiscū sit. An iā cū ꝓphetis monēt vt alteri viro nuberet. eo q̄ eēt adhuc ei etas integra. bona facies. ne quāq̄m inquit hoc faciā. Si em̄ bonū viz iuenero vt ante habui. nolo timē ne p̄dam. Si malū quid necesse ē. post bonū pessimū sustinē. O rem ipsabā. quor̄ūndā matrimonia adulterijs cohesserunt. Adulter em̄ est vt ait sesti? i sentētijs in suā vxorē amator ardentior. In aliena quippe vxore omnis amor turpis ē in sua nimius. Sapiens itaq̄ vir iudicio debet amare coniugem. nō affectu. regit impetus voluptatis. nō p̄ceps ferē in coitū. Nichil em̄ fedius est. q̄ vxorē amare q̄si adulterā. Certe q̄ dicunt se cā reipublice. & humani gn̄is. vxoribꝰ iungi. saltē pecudes imitentē. & postq̄m vxor̄ venter intumuerit. ne p̄dāt filios. nec amatores se exhibeant vxoribꝰ sed maritos. LXXVI.

Q̄ p abstimentiā carnis libido frenanda sit Idem in libro secundo.

Esus carniū. & potus vini. ventrisq̄ saturitas seminariū libidinis ē. p quem q̄nq̄ sensib? quasi per quasdam fenestras vicior̄ ad animam ē introitus. hor̄ perturbatōnib? aīa p̄grauatē & capiē. Qua ratōne multi p̄phor̄ imitati. frequentias vibium & amenitates locor̄ & q̄q̄ sensuū illecebras reliquerūt. ne p luxū & abundantiā copiar̄: anime fortitudo molleſceret. Inutile ē quippe crebro videē. p que aliq̄n capt? sis & eor̄ de piculo cōmittē quib? difficulter careas. Q̄ si quis estimat & abundantia ciborꝰ potōnū se perfrui & posse vacare sapientie. hoc est; i delicijs versari. & vicijs deliciorꝰ nō teneri. seip̄m decipit. Cū em̄ ab his p̄cul remoti sepe capiamur nature illecebris. & cogamur ea cupere quor̄ copiam nō habem? q̄nto magis si circūdati retib? voluptatū esse nos liberos arbitremur. Sensus noster illō cogitat q̄ vidz. audit. odorat̄. gustat. attrectat. Quosdā etiā philosophos legim? sibi oc'os eruisse. ne p illor̄ visum a contemplatōe phie auocarē tur. Frustra igitē quidem simulāt salua fide & pudicicia & mentis integritate. voluptatib? uti. cuz cōtra naturā sit copijs voluptatū sine voluptate pfrui. Vnde apl'us. que in delicijs iquit est viuēs mortua ē. Sensus corpor̄ sunt quasi equi sine ratōne curr̄entes. Anima igitē i aurige motū retineat frena curr̄entiū. absq̄ gustu quidē impossibile est humanū corp? subsistē. sed adesse debet ratō vt tales & tantas sumamus escas. quibus nec corp? onereē. nec libertas animi p̄grauetē. olez pomor̄ ac legumin̄ & facilior appatus ē. & arte impendijsq̄ coquor̄ non indiget. & sine cura sustentat. moderateq̄ sumitē. nec auide deuorat̄. Ex diuersitate autē carnium & saporis delectatōne ventris inflatio concipitē. morbiq̄ ex saturitate nimia concitauē. Multi quoq̄ impatientiam gule vomitu remediantur. Et q̄d turpiter ingesserūt turpi? egerunt. Q̄d aūt mirandu ē. etiam epicur? voluptatis assertor in libris suis dicit. oleribus & pomis & vilibus cibis esse viuendum: eo q̄ carnes & exquisite epule ingenti cura p̄parentur. maiorem q̄

penam habebant in ḡrendo · q̄ voluptatem i vtē do. Grandis aūt anie exultatō est quo otentū eē · mundū sub pedibus habere · & omnē ei⁹ potētiaz epulas · libidines · ꝓpter que diuitie companē · vilibus cibis mutare. & grossiori tunica compensare Quid necesse ē sapienti viro & p̄bo xp̄i tantā habere fortitudinē: q̄ adlethis & militib⁹ necessaria est · quā cum habuerit ad vicia ꝓuocetur · xp̄iano sanitas absqz virib⁹ nimis necessaria est · Tolle epularum & libidinis luxuriam · & nemo querat diuitias · q̄rum vsus aut i ventre aut sub vētre ē · Etiā ex vilissimis cibis vitanda est satietas · nichil eī ita obzuit animū vt plenus venter · & estuans · & huc & illucqz se vertēs · & in ructꝰ et i crepitus · ventrum efflatōne respirans · Quale est ist ud ieiunium · aut qualis refectio est post ieiuniū · cū p̄dianis epulis distendimur · & guttur nostrū meditatoriū efficitur lacrimarum · Dūqz volum⁹ ꝓ luxuriosis medie famem querere · tm̄ voramus q̄ntum vix alterius dici nox digerat · itaqz non taz ieiuniū appellandum est · q̄ crapula & fetens ac molesta digestio. LXXVII·

¶ Assertio ꝑpetue virginitatis beate marie · Itez contra heluidium

Heluidius iste homo turbulentus · sacerdos simul & laicus · loquacitatem facundiam estimat · & maledicē omnib⁹ bone conscientie signū arbitrat̄ · Discat aliq̄n reticere · q̄ nūq̄m didicit loq̄ · In ꝑtu virginis nulla obstetrix fuit · nulla mulierculaz sedulitas intercessit · Ipsa pannis infantem inuoluit · ipa mater & obstetrix fuit · & eū in p̄sepio reclinauit · Sz vnde inquit fratres domini dicti sunt · qui fratres non erant · Iaz nunc doceberis quattuor modis fratres i scripturis dici · natura · gente · cognatōne · affectu · Natura vt esau & iacob · gente vt omnes iudei · cognatōne vt abzaham & loth · affectu qui in duo scindiē · in spūale · & sic om̄s xp̄iani fratres vocant̄ · & o n̄e · & sic om̄es boies · quia ex vno patre Impitissime vero hominuz ista nō legeras · & toto scripturarū pelago derelicto · ad iniuriam virginis tuam rabiem otulisti · in exemplum ei⁹ quez fabule ferūt qui cum vulgo esset ignotus · & nichil boni possit facinoris excogitare quo nobilis fieret · dyane tēplū incendit · Et nullo ꝓuente sacrilegium · fertur ipe in mediū ꝓcessisse · clamitans sese incendiū subiecisse · Scisc itantib⁹ ephesi p̄cipib⁹ quā ob causam hoc facere voluisset · respondit vt q̄a bene nō poteram · male om̄ibus inotescerē · & hoc quidem de illo greca narzat hystoria · Tu vero templū dominici corporis succēdisti Tu cōtaminasti sacrarium spūs sancti · ex quo vis q̄dq̄ fratrū & sororꝫ ꝓcessisse congeriem · Apud xp̄ianos soloecismus ē magn⁹ & vicii turpe quid vel narrare vel facē Si describat̄ infans iesus tegmīe mēbranoz̄ solite iuolut⁹ · ingerant̄ dura p̄sepia · vagitus puuli octaua die circūcisio · non erubescim⁹ · nō silemus Quāto humiliora sūt q̄ ꝓ me pass⁹ est · tanto illi plus debeo · Et cū oia replicaueris nichil cruce p̄fores otumelios⁹ quā ꝓfitemur & credim⁹ · & i qua de hostib⁹ triūpham⁹ · Tu dicis mariam virginez nō ꝑmānisse · ego pl⁹ michi vēdico etiā ioseph v̄ginem ꝓ mariā fuisse · vt ex virginali diugio virgo filiꝰ nascereē · & cū maria virgo ꝑmānit · q̄ pater domini appellari meruit · Nec hoc ideo dicimus quo nuptias odemnem⁹ · Ipa quoqz virginitas est fructus nuptiaz · Virgo cogitat que sunt dn̄i · vt sit sancta corpe & spū · nupta aūt cogitat que mūdi sunt ꝛc̄ · Idem vero tu putas esse diebus ac noctibus ieiunijs vacare atqz oratōni · & ad aduentuz mariti faciem expelire · gressuz frangē · blandicias simulare · Illa hec agit vt turpior appeat · & natare bonū fuscet · iniuria hec ad speculū pingiē · & in otumeliā artificis conatur pulcrior esse · q̄ nata ē · Inde infantes garziunt · familia pstrepit · liberi abore dependent · cōputantur sumpt⁹ · p̄parant̄ ipē dia · hinc coquoz accincta man⁹ carnes terit · hic textricū turba cōmurmurat · nunciaē interim vir venire cū socijs · Illa ad yrundinis modū lustrat oīa penetralia · si thoz⁹ rigeat · si pauimēta vrūt · si ordinata sunt pocula · si prandiū par atum · Rn̄ de que inter ista vbi sit ista dei cogitatō · nec tamē negamus maritatas sanctas mulierez inueniri · sed que vxores esse desierunt · & que i ipsa necessitate ꝓuidi imitāt̄ virginū castitatē LXXVIII·

¶ Subsannatio errorum vigilantii · ¶ Idem contra vigilantium ·

Multa in orbe monstra generata sunt · sola gallia monstra nō habuit · sed viris sēper fortib⁹ & eloq̄ntissimis abundauit · Exort⁹ ē subito vigilāti⁹ veri⁹ dormitāti⁹ q̄ i mūdo sp̄u pugnet cōtra xp̄i spiritū: & martiz neget sepulcra venerāda · damnādasqz dicat vigilias · cōtinentiā heresim putat · Dolet martiz reliquias p̄cioso opiri velamīe · & n̄ vel pannis & cilicio colligari · sed p̄ijci in sterquilinū · & solus vigilātius ebrius & dormiens adoreē · ergo sacrileg⁹ fuit cō stantin⁹ imperator · qui sanctas reliquias andree · luce & thimothei trāstulit ostātinopolī apd̄ quos ō mones rugiunt · & habitatores vigilantij illoz se sentire p̄sentiā cōfitenē · Dicis i libello tuo q̄ duz viuimus mutuo ꝓ nobis orare possum⁹ · Postq̄m aūt mortui fuerimus · nulli⁹ sit ꝓ alio exaudiēda oratō · Sed si apostoli & martires adhuc in corpe ostituti possunt orare ꝓ ceteris · q̄n de se adhuc d̄ bent esse soliciti · q̄nto magis post coronas victorias & triūphos. Deniqz sancti nō appellanē mortui sed dormientes · Tu vigilans dormis · & dormiens scribis · Cereos autē non clara luce accendim⁹ sicut frustra calūniaris · sed vt vigilantes noctis tenebras hoc solatio tempem⁹ · Q̄ si aliqui ꝓ impitiam & simplicitatē zelum dei habent · sed nō scd̄m scientiā · hoc ꝓ honore martiz faciunt quid inde p̄is · Causabanē & quondā apli q̄ piret vngueutū · sed domī voce correpti sunt · Neqz enim xp̄s indigebat vngento · nec martires lumīe cereorum · et cū illa mulier i honore xp̄i hoc fecit · deuotioqz mentis eius recipiē · Et q̄cunqz accendūt cereos scd̄m fidem suā habent mercedē · dicēte apostolo · vnusquisqz i suo sensu abundet · nā et ab⁹qz martirū reliquijs ꝓ totas oriētis ecclesias quādo legendū est euangelium accendūt luminaria · iaz sole rutilante · non vtiqz ad fugandas tenebras · sed ad signū leticie demonstrandū · Miroz q̄ nō dicas nequaq̄m ꝓpetranda martiria · deū em̄ qui sanguinē tauroz̄ hyrcoz̄qz non querat · m̄to magis hominū non requirē · Qd̄ cū dixeris · imo et si nō dixeris ita habeberis quasi dixeris · Rideas fortitā et mulierculum deliramenta subsannes · nō erubesco eaz fidē · que p̄me viderūt dominū resurgentem · q̄ mittunt̄ ad apl̄os · que i matre domī saluatoris sanctis apostolis p̄mendant̄ · Tu ructato cū sec̄l̄i homīb⁹ · ego ieiunabo cū femīs · imo cum religiosis viris · qui pudiciciam vultu p̄ferunt · et pallida

iugi ptmentia ora portant · Videris mihi dolere et aliud · ne si ioleuerit apud gallos contmentia & sobrietas atq; ieiunium · taberne tue lucra nō habeāt & vigilias dyaboli ac temulēta quiuia tota nocte exercere non possis: ·LXXIX·

¶ De bonis pauperib? sustentandis · & de tumultib? fugiendis.

PReterea ad me relatuz est q̄ prohibeas hierosolimā in vsus sanctoz aliq̄ sumptuū solatia dirigi · cū aplus hoc in epistolis suis instanter p̄cipiat fieri · respōdebis hoc vnumquenq; in patria sua posse facere · nec pauperes defuturos qui opib? sustentandi sūt eccie Nec nos quidē negam? cūctis paupib? etiā iudis si tanta sit largitas stipes porrigendas Sed aplus docet faciendam quidē elemosinam ad oms · sz maxime ad domesticos fidi · De quib? & saluator ait facite vobis amicos ꝛc̄ · Nūquid isti paupes inter quoz pannos & illuuiem corpis flagrans libido dominaē possunt habere eterna tabernacula · q̄ nec p̄sentia possident : nec futura · Non em̄ simplicit paupes · sed paupes spū beati appellanē · de qb? scriptū est · Beat? qui intelligit sup egenū & paupem · In vulgi paupib? sustentandis : nequaq̄ intellectu : sed elemosina opus ē · In sanctis paupibus beatitudīs ē intelligētia · vt ei tribuat q̄ erubescit accipe · et cū accepit dolet metēs carnalia · & seminans spūalia · Q̄ aūt asserit meli? eos facē q̄ vtantur reb? suis · & paulatim fructus possessionum paupib? diuidāt · q̄ illos qui possessionib? venū datis semel omia largianē · nō a me eis · sed a dño respondebit · Si vis pfectus esse va · ꝛc̄ · Nec a suo studio monachi deterrendi sunt a te linguis viperis quibus argumentaris & dicis · Si oms se clauserint & fuerit i solitudine · quis celebrabit eccias quis seculares homines lucrifaciet · hoc em̄ modo si oēs tecū fatui sunt · sapiens eē quis poterit · et virginitas non erit appbanda · Si em̄ omnes virgines fuerint nuptie non erūt · Interibit em̄ gen? humanū · solus atq; otractus dormitanti? vigilabit in lectulo · rara est virt? · nec a pluribus appetit̄ · atq; vtinā hoc oēs eēnt q̄ pauci sūt · ō qb? dicit̄ · multi sunt vocati : pauci vo electi · & vacui eēnt carceres · Monachus aūt nō doctoris habet · sed plangentis officiū · qui vel se vel mundum lugeat · & domī pauidus p̄stolet aduentum · q̄ sciēs imbecillitatē suā · & vas fragile qđ portat timet offendere · ne impingat · corruat atq; frāgat̄ · Vñ & mulierū maxīeq; adolescētularū vitat aspectū & intantū castigator sui est · ut etiā que tuta sunt ptimescat Cur inquis pgis ad heremū videlicz ut te non audiā · nō videā · vt tuo furore non mouear vt tua bella non patiar · ne me capiat oculus meretricis · ne forma pulchrima ad illicitos ducat āplex? respondebis · hoc non est pugnare · sed fugē · Sta in acie aduersarijs armatus obsiste · vt postq̄m viceris coroneris · Fateor imbecillitatē meā · Nolo in spe pugnare victorie ne perdā aliquando victoriam · Si fugero · gladiū deuitaui Si stetero · aut vincendum michi est · aut cadendum · Quid aūt necesse certa dimittere · & incerta sectari · aut scuto aut pedibus mors vitanda est · Tu qui pugnas · & superari potes & vincere · ego cū fugero non vinco i eo q̄ fugio · sed ideo fugio ne vincar · Nulla securitas est cū vicino serpente dormire Potest fieri vt me non mordeat · tamen potest fieri vt aliquando me mordeat · Matres vocamus · sorores & filias & non erubescim? vicijs nostris noīa pietatis obtendere · Quid facit monach? in cellulis feminaz Quid sibi volunt sola & p̄uata colloquia · & arbitros fugiētes odīt · Sanctus amor impatientiā non habet · Q̄ de libidine dixim? referamus ad auariciam · & ad omnia vicia que vitanē solitudine · Et idcirco vrbiū frequentias declinam? · ne facere cōpellam? q̄ nos non tam natura cogit facere · q̄ voluntas: ·LXXX·

¶ Inuectio hieronimi cōtra emulos & detractores suos · ¶ Idē ad assellā de fictis amicis ꝛc̄ ·

GRatias ago deo meo · q̄ dign? sum quē mūdus oderit · Ora aūt vt de babilone hierusalē regrediar · ne michi dñē nabuchodonosor · sz hiesus fili? iosedech · veniat esdras qui interpretat̄ adiutor · & reducat me in patriaz meā · Stulc? ego qui volebam cantare canticū dñi i terra aliena · nec recordabar q̄ qui de hierusalem egredit̄ · statim incidit in latrones · Maleficum me quidam garriunt · Sed scio p̄ in famiā & bonā famā pueniri ad regna celoz · Ante tribunal xp̄i simul stabim? · ibi patebit qua mente qs vixerit · O īuidia p̄mū mordax tui · O sathane callidit̄as sēp sancta psequens · Non facilis venia prauа dixisse de rectis ¶ Idem ad marcellā de omaso. Ita se habet natura vt amara sit veritas · blāda vicia existimentē · Vnde non miz si nos vicijs detrahētes plurimos offendim? Disposui omasum secare fetentē timeat qui strumosus est · Volo cornicule detrahere garrienti raucedulam se intelligat · Nunquid vn? i vrbe romana ē qui habeat trūcos inhonesto vulnere nares · Nūquid omasus caua verba · & in vesicaz more tumētia buccis crutinat̄ iflatis · placeat michi de laruis · de noctua · de bubone · ō milia ces ridere portentis · Quidqd dictuz fuerit · in te dictum putas · In quodcūq; vicū stili mei mucro protrah̄tur · te clamitas designari An ideo tibi bell? videris · quia fausto nomīe vocaris · q̄si nō & luc? ideo dicat̄ · quia mīme lucet · Q̄ si in descriptōne fedoz semp irascaris · iā te cū psio cantabo formosuz · te optet generū regina · puelle te capiāt · quid qđ calcaneis hoc rosa fiat · Dabo tn̄ p̄silū quibus absconditis possis pulcrior apparere Nas? non videat̄ in facie · sermo non sonet ad loquendū · atq; ita & formosus videri poteris & disertus · ¶ Idē ad sabinianū dyaconū lapsū · Liber ille quē p̄phe ta denotat omīs series scripturaz est · in quit? et penitens plangit̄ · & iust? canit̄ · & desperanti male dicit̄ : nichil em̄ tā repugnat deo q̄ cor impenitēs Scluz hoc crimē ē quod veniam consequi non potest Inimicus tibi fact? sum vera dicens Nec doleo de maledictis tuis · Quis enim nesciat · nichil nisi flagitiosum ore tuo laudari · Hoc plango q̄ tuipse non plangis · q̄ te mortuū nō sentis : q̄ q̄si gladiator patus libidini in p̄rium fun? ornaris Dentes puluere teris · raros i rubenti caluaria capillos digeris · thaurina ceruix toris adipeis itumescens · nec quia fracta est inclinat̄ · Sup hec vnguentis fragras · mutas balneas · & contra renascētes pilos pugnas · p forum ac plateas nitidus ac politus amator incedis · frons meretricis facta ē tibi nescis erubescere · Age itaq; penitentiam · conuertere miser ad deum · vt ad te deus cōuertatur an maloz tuoz putas solatiū · si mltos tibi similes habeas · fluāt paululū de oculis tuis lacrime · & inter sericum & linteamina quib? tibi videris fulgidus & formosus · intellige te nudum confusuz

sordidum mendicantem.

LXXXI.

Iterum de eodem. detractoribus suis.

Idem ad marcellam ō

QVidā supbie nos argūere solēt·qui cras sam rusticitatē solaz p sanctitate habēt piscatoz se discipulos asserentes · quasi idcirco iusti sint si nichil sciuerint·Quos ego cum possem meo iure ptemnere·asino quippe lira sup flue canit·verum ita responsum habeāt·Si displi cet eis fontis vnda purissimi·scenosos riuulos bi bant·& diligentiā qua auium siluas·& concharuz gurgites nozunt·in scripturis legendis abijciant· Sintqz in hac re tantū simplices·vt xpi verba exi stiment rusticana·in quibus p tanta iam secula tā toz suauerint mgenia·vt rationē vniuscuiusqz verbis magis opinati sint q̄ exp̄serint·Apostolū quoqz arguāt impitie·qui ob multas literas dicit̄ insanire·Scio te cū ista legeris rugare frontem·& libertatem meam rursum semīariū timere rixarū ac meū si fieri potest os digito velle cōprimere·ne audiam dicere q̄ alij facere non erubescunt·Rogo quid a nobis libere dictū est·vnum miser locutus q̄ virgines sepius esse debent cū mulieribꝰ q̄ cum masculis·toti? orbis oculos offendi cunctoz di gitis notoz·Multiplicati sunt super c·c·m·q̄ ode me·ḡ·Veruz ne flaccus de nobis rideat·Ampho ra cepit institui currente rota cur vrceus exit·Re uertamur ad asellos bipedes nostros·Et in aurez eoz buccina magis q̄ cithara ocrepabim?·Idē ad magnum oratozem vrbis rome·Queris cur in opusculis nostris secularium literarum interdū ex empla ponam?·& candorem ecclesie ethnicoz sor dibus polluamus. Responsum breuiter habeto· Nunq̄m hoc queres nisi te totū tullius possideret si sc̄tas scripturas legeres·et eaz interp̄tes omis so vulcacio euolueres·Nam & in moyse & i pphe taram voluminibus·& epistolis pauli quedaz de libris gentilium assumpta sunt·In deutronomio quoqz dn̄i voce p̄cipit̄·mulieris captiue radēdū ca put & supcilia·omnesqz pilos & vngues corporis amputandos·et sic eam habendam diugem·Quid ergo mirū·si et ego sapientiā secularem·ppter elo quij venustatem·& mēbroz pulcritudinē d̄ ancil la atqz captiua israhelitē facere cupio·& si quid in ea mortuū est ydolatrie vel voluptatis·& erroris libidinū·vel p̄cido vel rado·& mixtos purissimo corde vernaculos domino sabaoth ex ea genero·

Idem in apologetico ad pāmachium. Delicata doctrina est pugnanti dictare ictus de muro·& cū ipse vnguentis delibutus sis·cruentū militem accusare formidinis·inuenti sunt scioli tātum ad detrahendum qui eo se doctos ostentare velint·si cunctoz dicta lacerent·plautianam familiā imitā tes. Non damno nuptias·virginitatē in celū fero non quia habeo·· sed quia magis miroz quod nō habeo·· Ingenua & verecunda confessio est quo ipse cares id in alijs predicare·Miserie delicijs· & delicie miserijs commutantur·In arbitrio meo est vel lazarū sequi·vel diuitem·

LXXXII.

Adhuc de eodem.

Idem ad mineruium et alexandrū de resurrectione carnis.

SI quis contra me murmurat·q̄ eorū ex planatōnes legam·quoz dogmatib? n̄ acquiesco·sciat me illud apli libent̄ au dire·omnia pbate q̄ bonū est tenete Ego ab ado lescentia mea pfiteoz·& origenē·& eusebiū cesari ensem·viros doctissimos fuisse·sed erraſſe in dog gmatū veritate·et tamen i explanatōnib? scriptu rarū sudoris sui nobis memoriā reliquerūt. In ter ra aurū quer̄·& de fluuioz alueis splendēs gla rea pfertur·pactolusqz sceno ditior est q̄ fluento

Idem contra vigilantiū·Operis ac studii mei ē multa legere·vt ex plurimis diuersos flores carpā nō tam omīa pbatur?·q̄ que bona electur?·Nō est eiusdē hominis aureos nūmos & scripturas p bare·vina degustare·et pphetas et apostolos in telligere·Meam iniuriam patienter tuli·ipietatem contra deū ferre non potui

Idem ad pāmachiū & occeanū·Ipse quoqz origenes in epistola quaz ad fabianū romane vrbis epm̄ scribit·penitentiaz agit q̄ talia scripsit·& causas temeritatis i ambro siū refert·q̄ secreto edita in publicū ptulerit Qui obiicit michi origenem obiiciat et michi cur homi nem iudeū habuerim p̄ceptoz·cū ego miro odio auersor circūcisionē·Libros quidē origenis ogre gaui·& ideo errores eius nō sequor·quia scio om nia que dixit·atqz vtinā omniū tractatoz haberē volumīa vt tarditatem ingenii eruditōnis diligē tia opensarē·

Idem in plogo hebraicarū questi onū·Non mirum si contra me puū bomūculū im munde sues grunniēt·& pedib? margaritas ocul cent·cum aduersum doctissimos quoqz viros·& qui gloriā iuidia calcare debuerāt liuor exarsit Sē per quidem in ppatulo fortitudo emulos habet· feriuntqz sūmas fulgura montes·Me vero pcul ab vrbibus foro litibus turbisqz remotū sicqz latē tem repit inuidia·Vt aūt nos humiles atqz paup culi nec habemus diuitias·nec oblatas dignamur recipe·ita & alii nouerint se non posse noticiam scripturaz·id ē diuitias xp̄i cum mūdi piter habe re diuitiis balsamū piper et pom a·palmarū rusti ci non emūt·

LXXXIII.

De studio sanctarum scripturaz·

Idem de stu dio scripturarum·

QVera illa necessitudo ē·& xp̄i glutino co pulata·quā nō vilitas reifamiliaris·nō p̄tia tm̄ corpoz·non subdola & palpās adulatio·sed dei timoz & diuinaz scripturaz stu dia deliant·Habet aūt nescio quid latētis energie viue vocis actus·& in aures discipuli de actoris ore transfusa fortiꝰ sonat·Ingeniū docile & sine doctore laudabile est·Sancta quidē rusticitas so lum sibi pdest·& quantū edificat ex vite merito· tm̄ nocet si destruentib? non resistat·Verūtamē etiā qui vilia opuscula fabricāt·absqz doctore cē non possunt qō cupiunt·Quod medicoz est pro mittūt medici·tractant fabrilia fabri·Sola scriptu raz ars est·quā sibi passim omnes vendicāt·Scri bim? inocti doctiqz poemata passim·hāc garru la anus·hanc delir? senex·hanc sophist̄a verbosus hanc vniuersi p̄sumūt·lacerant·docent anteq̄m di scant·Alii adducto superclio grandia verba tru timantes inter mulierculas de sacris literis philo sophant̄·Alii quadaz facilitate verboz·imo auda cia edisserūt aliis·quod ipsi nō itelligūt·Taceo d mei similib?·qui si forte ad scripturas sanctas p? seculares lras veniūt·& sermone cōposito aures populi mulserint q̄quid dixerint·hoc legē dei pu tant·nec dignant̄ scire·quid pphete·quid aposto li senserint·sed ad sensum incongrua aptant testi monia·quasi grande sit·& non vicōsissimū dicēdi genꝰ deprauare sententias·& ad voluntatem suā scripturam trahere repugnantē·Nolo aut vt offē daris in scripturis simplicitate·& quasi vilitate

verboꝝ·que vel vicio interpretū vel de industria
sic plata sunt. vt rusticā cōtionem facilius instru
erent·& in vna eademq; sententia aliter doctus·
aliter sentiret indoct?· Discamus in terris quoꝝ
scientia nobis pseueret in celo·festina queso te &
herentis in salo nauicule funē poti? pcide q̄ solue
Antique dictū est·auaro tam deest qō habet · q̄
qō nō habz·Credēti tot? mundi? diuitiaꝝ est To
tum deo dedit qui seipsum obtulit·facile contem=
nit omnia qui se semp cogitat moriturum·

LXXXIIII· De imperfecta huí?
vite perfectione· Idem contra pelagianos in
prologo·

SCito te me nunq̄m hereticis pepcisse · sz
oñi studio egisse·vt hostes ecclesie mei
quoq; hostes fierent·Nūquid ego solus
sum qui cunctoꝝ gloria mordeor·& tam miser vt
bis quoq; īuideam·qui nec merenē inuidiam·
Idem in libro primo;Hec est vera sapientia im
pfectum esse nosse·atq; vt ita loquar cunctorum
in carne iustoꝝ impfecta perfectō ē · Qui habet
vnaz virtutē habet oñs·pticipatōe q̄dē ñ ꝓprieta
te·Necesse est em̄ vt singuli in quibusdā excellant
Non sufficit epō ꝓpriam habere pudicitiam · nisi
etiam comitū & ministroꝝ pudore decoreē · q̄ nō
solum ope·sed sermone quoq; ac nutib? se abstine
ant ab impudiciis ·ne forte in illaz penā incidat he
li·qui certe increpauit filios suos dicens · Nolite
filij mei·non ē bona res quā audio de vobis· Cor
ripuit quidē & tamen penā accepit·quia nō ōbuit
corripe·sed abiicere· Quid ergo episcopus faciet
qui ad vicia gaudet·& emendare nō audet·& qō
tot? populus clamitat nescire se simulat· Veritas
amara est·rugose frontis ac tristis·offenditq; cor
reptos·Vnde apl'us· Inimicus vobis fact? sum
veꝝ dicens vobis·Et comic?· Obsequiū amicos
& veritas odiū parit· Nonne vobis satis est pa=
tienter ꝓdere quod habem?·nisi etiā violēto atq;
raptori gratias agamus.& eū benedictōnib? ꝓse
quamur·Nūquid ꝓceptū est vt ita inimicos dili=
gam·q̄si proximos & ꝓsanguineos & amicos · vt
inter emulū & neēm nulla sit distantia · Si inimi=
cos q̄si ꝓxios diligo·amicis quid ampli? exhibeo
Idem in libro secundo·Quāuis aliis viciis ca
rere possum?·ypocriseos maculā nō habere·â nul
loꝝ aut paucoꝝ est·Non est iust? de? vt tm̄ pec=
cata ꝓdemnet·& bonoꝝ opeꝝ nō memimerit· Vo
luntas dei nō est discutienda·sed cū gratiaꝝ acti
one patienda· Idem in libro tercio· Da mihi ho
minē q̄ non esuriat·nec sitiat·nec algeat·nec dole
at.ñ torqueaē aliqua corporis difficultate·& ego
tibi dcedam posse hominē nichil aliud nisi de vir
tutib? cogitare Dicis o critobole sētō te iā dudū
loqui gestire·Et tm̄ erūpentia verba non ꝓmere·
Quis te prohibet quod sentis dicere·aut bonum
est quod dictur? es. & nos bono fraudare nō de
bes·aut malū & tūc non nostri gratia sz pudore
siluisti·vicima sunt vicia virtutib?·& si paululuz
declmaueris·aut erzandū tibi est·aut ꝓceps cadē=
dū·Quantū em̄ inter se distant ptinacia & pseue
rantia · pdymonia & frugalitas·pfusio et liberali
tas·prudētia & callidiras·fortitudo & temeritas
cautela & timiditas·quoꝝ alia ad bona referunē
alia ad mala · Ille quidē hereticū interficit·qui he
reticū esse patiē· Nostra autem correptō viuifica
tio est·

LXXXV·
De imperfecta penitentia· Idē ad iulianū

CONtemnis auꝝ: qō dcemserūt et multi
philosophi·e quib? etiā vn? multarum
possessionū ꝓcīū ꝓiecit in pelag? dicens
Abite in profundū male cupiditates·ego vos sub
mergam·ne ipe mergar a vobis·Iepte obtulit fi=
liam virginē·& idcirco in enumeratōne sanctoꝝ
ab apostolo ponitur Nolo ea tm̄ offeras dño que
potest fur rape·hostis inuadere·pscriptō tollere.
que saltē velis nolis dimissur? es in morte· Illud
offer quod null? tibi possit hostis aufferze · nulla
tyrannidis eripe·quod tecū pgat nō ad inferos;
imo ad padisi delicias·Excruis quidē monasteria
sanctos sustentas . sed melius faceres si inter san
ctos sanct? viueres. Difficile imo īpossibile ē·vt
& pūtib? quis & futuris fruaē bonis·& hic ven
trez & illic mētē repleat·vt de delicīis ad deliciaſ
transeat·vt in vtroq; seculo ꝑmus sit: vt in terza
& in celo glorioſus appareat· Idē ad rusticū de
penitentia·Nichil ita offendit deū vt despatione
malorꝝ herere ꝓzibus·& ipsa desperatio īcredulita
tis ē indiciū· Idē de nomīe pfecto·Ante tribu
nal venturi iudicis oñis obmutescet seculi līgua
& solacrit in rusticulis suis facunda iustīcia· Hec
ē aūt illa stultīcia secularīū·hec est sapientia voca
toꝝ xp̄m semp in ore habere:qm̄ verbum ē· esuri
re quoniā panis ē ipi? spū ebrios mētē excedere.s·
deo qm̄ calix est noui testamēti· illū petere qui pe
ti se vult adeo vt poscēdi verba mīstret· q̄ quod
nouū & mirabile est apud nos solus petentes se
amat·sol? irascīē nisi petaē·Infidelitas em̄ ē nihil
pūmpsisse de dño·qa nichil iudicat illū posse · q̄
qō posse iudicat nō poscit Sed cece iā iniuriā feciſ
se virtutis est·aliena possidere potētie innocētez
circūuenisse astutie·hominē despexisse humilē no
bilitatis·ꝓphetam horrere eloquētis· ñ xp̄m sapē
sapiētis· Sic erzorib? plena sunt oīa·sic īfusa p
hominū mētes caligine· alio aliū incurſante mun
do? obuoluiē·& ad hoc vsqz veritas obscuraē · vt
i mortis gremio iacuisse beatitudo dicatur·

LXXXVI· De laude sanctaꝝ mulierum
blesil'le & aselle· Idem ad marcellam de egrota
tione blesille·

CAndalizat quēpiā vestis fuscioꝝ· Scan
dalizet & iohānes qui camelorꝝ pilis ve
stit?·zona pellicea cingebaē·Cibi displi
cēt viliores·nichil locusta vili?· Ille xp̄ianos ocu
los potiꝰ scandalizent.q̄ purpurisso & quibusdam
fuscis ora oculosq; depingūt·q̄z facies gipsee &
nimio candore dformes ydola mētiunē·qb? si for
te īprouidēs lacrīaꝝ stilla erupit·sulco defluit· q̄s
nec numer? annoꝝ docere potest ꝙ vetule sūt· q̄
capillis alienis vticē struūt· et ꝑteritā i uuentutē
i rugis anilib? poliūt.q̄ ante nepotū gregē tremē
tes vt vgule ꝓponūē · Erubescat mulier xp̄iana si
nature cogit decorē· Ecce vidua nrā pri? vndiq;
ornabaē·et tota die quid sibi deesset q̄rebat ad spe
culū nūc neglectuz caput scit sibi tm̄ sufficere qō
velatur·plumaz quoq; mollicies tūc dura videba
tur·et in exstructis thoris iacere vix poterat·nūc
ad orandū festina ꝓsurgit· flectunē genua sup hu
mū·et crebris lacrimis facies ante sordidata pur
gaē · Pulla ē tunica·mim? cū humi iacuerit sordi
daē·Socc? vilior·& auratoruz p̄cīū calceoꝝ egen
tib? daē·Cingulū ñ auro gēmisq; distīctū·sed la
neuz & simplex ·qō possit vestimēta astringere ma
gis ꝙ scīndere · Si quis huic ꝓposito īuidet et de
trahit·blesilla nrā rīdebit·nec dedignabiē ranarū

loquaciū audire cōuicia· Idem ad marcellā de vita aselle· Asella nostra sano corpe sanior aīo· solitudinem putabat delicias Et in vrbe turbida inuenit beremū monachoꝝ· Nichil illi? seueritate iocūdi? ·nichil iocunditate seueri? · nichil suauitate tristius·nichil tristicia suaui? ·Ita pallor ī facie est vt ptimentiā indicet·nō redoleat ostentatōem·sermo silens & silentiū loquens ·nec cit? · nec tardus incessus·idē semp habit? neglecta mundicies· īculta vestis·& cultus ipe sine cultu·Sola vite sue q̄litate ꝓmeruit·vt in vrbe lasciua·& boni eā prediceī·& mali detrahere nō audeant· vidue eam imitent & virgines maritate colant.noxie timeāt· sacerdotes suscipiant. ·LXXXVII·

¶De amore scripture & fuga seculi· ¶Idez ad marcellam de secedendū ab vxore·

AMbrosi? (quo cartas·sūpt?·& notarios mīstrāte·tam innumerabiles libros adamanti? noster·& calcenterus noster explicauit) refert nūq̄m se cibos origene pūte sūpsisse sine lectōne·nunq̄m somnū misse·nisi vn? e fratrib? sacris literis psonaret·hoc diebus egisse vel noctib? ·vt & lectō orationē suscipet·& oratō lectionem· Quid nos ventris anīalia tale nūq̄m fecim? ·quos si secūda hora legentes inuenerit·oscitamus·manu faciem defricantes·& quasi p? multū laborem mūdialib? rursum negocijs occupamur ·Pretermitto prandia quib? onerata mēs p̄ miē·pudet dicere frequentiā salutandi· quia a ipi quotidie ad alios pgim? ·aut ad nos venientes ceteros expectam? ·Deinceps itur ad verba·sermo terie·lacerane absentes·vita aliena describie · & mordentes inuicē ꝓsumimur ab iuicē Tales nos cibus & occupat & dimittit· Cum vero amici recesserint ratiocinia supputam? · & si damnū vt sepe in refamiliari accidere solet fuerit nūciatū· vultus meroze depmie· Letamur ad nūmū·obolo ptristamur · Sicq̄ imagini dei in qua conditi sam? ·ps̄onas plurimas supermoucim? · Et quō in theatris vn? & idē hystrio nūc herculē robust? ostentat · nūc mollis in uenerē frangie · Nunc tremul? in cibelem · ita & nos tot habem? psonaꝝ facies quot peccata ·vñ dicit ꝓpheta· Dñe in ciuitate tua imaginem ip·a·ni·red· LXXXVIII· ¶De significatōe munez eustochij & marcelle· ¶Idē in epistola ad eustochiū de transmissis muneribꝰ·

PArua spē sed magna caritate sūt munera·accepisse a virgine armillas epistolaz & columbas·& qm̄ in dei sacrificijs mel nō offerē·nimia dulcedo arte mutata est·& q̄daz vt ita dicam pipis austeritate condita· Apud deū em̄ nichil voluptuosum nichil suaue placet ·nichil q̄z quod ī se ñ habeat aliquid veritatis & mozdacitatis· Pascha xp̄i cū amaritudinib? manducae · festus est dies & natalis beati petri · festiui? solito cōcimend?·ita tamen vt scripturaꝝ ordinē iocularis sermo nō fugiat·nec a scripto palestre nostre longi? euagemur Caue ne opis ornamenta dimittas·que vere ornamenta sunt brachioꝝ·ne epistolam pectoris tui scindas·quā a baruch traditā·nouacla rex ꝓphan? incidit·ne ad sil'itudinē effraym p̄ osee audias·Facta es insipiens vt columba·Nimiū respōdebis austere· & q̄ festo ñ oueniat diei Talib? ipa muneribus ꝓuocasti· dū dulcib? amara sociata sunt·& a nobis paria recipies· Verū ne videar dona minuisse accepim? & canistꝝ cerasis refertū·talib? & tam virginali verecundia rubentibus·vt ea nūc a lucullo delata existimarē·In scripturis q̄dē canistrū ficis plenū legim? · cerasa vo nō inuenim? ·Optamus itaq̄z te de illis pomis fieri·q̄ contra templū dñi sunt·& de quibus dicitur que bona valde·Nichil quippe saluatoz mediū aāt et sicuti frigidū nō refugiens.calidis delectae·ita tepidos se euomere in apocalipsi loquie · Vnō nobis solicitis puidendū est·vt solennē diem nō tam ciboꝝ abundantia q̄ spūs exultatōe celebremus· Quia valde absurdum ē nimia saturitate martirē honorare velle·sciam? deo ieiunijs placuisse · Ita tibi semp comedendū est vt cibū et oratō sequae et lectio·Quod si aliquib? displicet apostoli verba cantato·Si adhuc hominib? placerē: xp̄i ācilla non essem· ¶Idem ad marcellam de significatōe munez· Vt absentiam corpoꝝ spūs ꝓfabulatōne solemur·faciat vnusquisq̄z quod p̄ualet· Vos dona trasmittitis·nos epistolas remittim? gratiarū ita tamen vt quia velataꝝ virginū mun? ē·aliqua in ipis munusculis esse misteria declarem? ·Sacc? orationis atq̄z ieiunij signū ē·selle vt foras pedes vago nō moueat·cerei vt accenso lumie xp̄i expectetur aduent? ·calices mortificatōz carnis extendūt et animū semp ad martiriū p̄paratū· Q̄z aūt et matronis offertis muscaria puis animalib? ventilanda·elegans significatio est debere luxuriā cito restringere·quia musce morientes p̄dūt suauitatem vnguenti LXXXIX· ¶De sancto firmino ambianensi episcopo ¶Ex gestis eius·

GRacian? itaq̄z valentiniani filius· ciuitatem quā adiacēti flumie lōbonabeiā anthoni? pi? ei? cōditor appellauerat·suo p̄fecit domīio·ibiq̄z impialem sibi sortit? ē dignitatē ·cui et nomē mutādo indidit·et ab ambitu flumiū ambianis eā nominauit·Per idē tp̄us fausti an? vir genere nobilis·nō solū ambianis· sed etiā toti? gallie p̄fectus erat· hic vnicū filiū habuit · quē in honore et memoria sancti firmini martiris firmū nūcupauit · Qui bone indolis puerul? esse incipiens etatulā suā dño ꝓscreuauit·Cūq̄z vir tu tū gradib? ad culmīa ecclesie ꝓscēdere videretur ambiaīcis plebib? grat? episcop? ordinae·Vbi q̄ lem quēq̄z se p̄stiterit q̄s digne valeat explicare Quis tantoꝝ verboꝝ copia instruct? sit vt cūcta eius bona vt decet ꝓsequi queat·Ab omni errore infidelitatis et vane gentiliū supstitiōis vrbe purgata·ī loco vbi corp? beati firmini martiris tumulatū fuerat·ecclesiam sancte dei genitricis semper q̄z virginis marie ꝓstruxit·quā ꝓploꝝ ꝓfluxus sup̄ mis honorib? munerauit·In qua dū ī paschali festiuitate sacra ptractaret misteria·celis aptis palmā domini nrī hiesu xp̄i aspexit·que eius vite sacrosā cta crismata beauit · qui de sacrosancti muueris visione imo pceptōe sanctificatus· ab omni inquinamento carnis et spirit? postmodū mansit illes? O quotiens ob veritatis assertiōez paratā habuit mortem ·sed licet ei sors tempis p̄stare martirium nō potuerit·gloriā tñ martirij nō amisit·quia pro spe eternitatis iugiter laborauit· Insignis itaq̄z virentib? miraculis chorusc̄us kl'·septembris migrauit ad xp̄m· ·XC· ¶De sanctis eiusdem vrbis episcopis honorato et saluio·

¶Ex gestis eorum·

IN eadem ecclesia p̄ successiones temporū floruisse·legūtur etiā alii plures scti viri · Nam tpe achilberti regis francie

sanctus p̄sul ambianensis vir clarissimus ꝓdigijs & miraculis eximi⁹ nomine & nobilitate honorat⁹. is quoq; dum sacꝛ corp⁹ xp̄i sup altare virginis marie ꝙsecraret palmā domini meruit ꝙspicere. quia vice sua ꝙsecratōnis misteriū p̄ficere q̄ spūsancto replet⁹ alacri corde de mensa sacrificium manu saluatoris ꝙsecratū accipiēs. & cū subita mentis veneratōe sumens ab oñi mq̄nanamēto carnis & spūs postmodum mansit illesus. Idem etiam donū tante dignitatis accepit vt pignora sanctoꝝ fusciani atq; victoꝛici & genciani martirū angelo nunciante venerabili lupicino p̄sbitero inueniret. Postea tempore theodoꝛici regis nobilissim⁹ vir salui⁹ ambianensem cathedrā suscepit. homo facund⁹ pudic⁹ moꝛib⁹ ornat⁹ in consilio ꝓuidus omniq; dignitate ꝓfect⁹. A ꝑmeuo nāq; iuuentutis floꝛe diuinis studijs dedit⁹ gloriā & blandimentū seculi despexit. Et diuini cult⁹ officio maximo amoꝛe assidue exarsit. fuit itaq; a populo vocatus in oꝛdine magistrat⁹. & a deo coꝛonat⁹ in honoꝛe pontificat⁹. Erat aūt astutus vt serpens. simplex vt colūba. totū regnū francoꝝ ei⁹ consilio theodoꝛic⁹ rex oꝛdinabat. eiusq; cōsultu barbaras natōnes feruido gladio sue potestati subiugabat Idem etiā p̄sul sancte p̄dicatōnis pabulo coꝛda populoꝝ assidue reficiebat. & ad eterne pascua refectōnis inuitabat Coꝛp⁹ quidē beati firmini martiris q̄ ab ydoloꝝ cultura vrbem expiauerat. & tpe passionis sue miraculis inumeris coruscauerat. in ecclesia beate virginis marie req̄escere nouerat. quā beat⁹ firmin⁹ confessoꝛ eiusdē urbis ep̄s ꝙstruxerat. & in ea sepulturā suā elegerat. In quo autem loco beatus martiꝛ oꝛitus esset ignoꝛabat. Cūq; assidue domino p̄ces fundēs. cū largissimis lacrimis intra semetip̄m ptractaret. si tpe suo xp̄us hūc martiꝛem declarare dignaretur quadā die plebem omnē diuersi sex⁹ & clex cōuocauit. & moꝛe solito diuinum officiū cū verbo sancte p̄dicatōnis celebrauit. atq; inter cetera ieiunium triduanū cū oꝛatōe & gemitu ꝑ reuelatōe sancti martiꝛis indixit. XCI

De inuētione & translatione coꝛporis sancti firmini.

Itaq; p̄sul in terꝛa ꝓstrat⁹. & cinere atq; cilicio indutus. cū inundatione lacrimarum imo flatū a pectoꝛe trahebat. populusq; indeficienter clamabat. nec ab ecclesia pꝛtriduū recedebat. sed indictū ieiuniū humili mēte pficiebat. In tercia vero die cū auroꝛa p̄mam ptez luminis extulisset. sanctus salui⁹ erectis sursum ad celū oculis vidit quasi radiū solis ab arce p̄celsi thꝛoni exire. & vsq; ad locū in quo sanct⁹ martiꝛ quiescebat inenaꝛrabiliter refulgere. Qui mox deo gratias imensas referens cū timoꝛe. ac tremoꝛe accessit. fodiensq; sepulcꝝ apire cepit. & statim odoꝛ suauitatis. ac si omnia pigmentoꝝ genera illic oꝛerent. & ager floꝛid⁹ adesset excreuit. quātoq; plus ad sacꝝ coꝛpus fodiens accedebat. tanto ampli⁹ odoꝛ imensus fragbat. totāq; diocesim illam: & vrbes vicinas irrigabat. ita vt omnis multitudo tharranensium. cameracensiū. nouiomēsiū ac beluacensiū in ipsa hoꝛa. quasi in paꝛadiso delicijs se esse putarēt. hoc itaq; solo nūcio cognoscentes. q̄ tā sacꝝ misteriū ambianis ꝑ reuelatōz spiritussancti salui⁹ & sacerdotes ac popul⁹ celebꝛarent. cū cereis & psalmis psallentes. celeriter ad vrbē p̄dictā obuiā tanto martiꝛi venerūt. ac sic p̄ceptoꝛem & ducem habuissent. ibiq; inuisa & inaudita viderūt. Moꝛ em̄ vt sanct⁹ p̄sul ac religiosi sacerdotes martiꝛē a sepulcro leuauerūt. cū esset hyems et glacialis asperitas sez ydib⁹ ianuarii⁹ tam feruid⁹ caloꝛ mūdum inuasit. vt illi q̄ aderant stupefacti. totū mundū estimarent ab imminentia calozis dissolui. & ad nichilū redigi. Etem̄ sol in cā cꝝ contra naturā flamigeris euect⁹ q̄drigis estiuali feruoꝛe nimietatē frigoꝛis in vno momēto dissoluit. idēq; caloꝛ pene triū hoꝛaꝝ spacio māsit. Dū aūt sanctū martiꝛem populi deferentes ad vrbem iꝛ accipēt. occurꝛētes caterue plime. vestimēta sua in via sternebāt. & clamabāt osāna in excelsis. Et subito respicientes viderūt oñes aboꝛes floꝝ amenitate vernantes ac suauiter redolētes. quasi vt pope iā foꝛmatū fructū deꝓmerent. Cacumia vo aboꝛū cū fructib⁹ assidue gliscentibus submissa astabant. & inclinando obsequiū in aduentu p̄clari martiꝛis p̄bebant. Omnis aūt pleba admirās cōfestim fꝛondes cū floꝛib⁹ de aboꝛib⁹ euellebat. et in via hnmili deuotōe pandebat Oñia quoq; pꝛata & campi circunquaq; ambianis. in momento plena fuerūt rosis ac liliis. ac diuersis generib⁹ oleꝝ ac floꝝ. Quotquot autē infirmi obuiā accedētes rūpebant flores. & in plateis semitisq; sternebant sanitatem recipiebant. Omnes igiē diem illā in leticia & gaudio solenniter celebꝛarūt. quia ꝑ gelu eth̄er calozem ꝓtulit ꝑ niue floꝛes. ꝑ pꝛuina fꝛondes. plurimiq; egroti sanati sunt. Hec trāslatio celebꝛat̄ in octaua epiphanie. XCII.

De quibusdā gestis damasi pape & hieronimi Sigibertus.

ANno graciani secūdo psalteriū qđ scđm lxx. interꝑtes in oñib⁹ ecclesiis cāt̄abāt hieronim⁹ coꝛrexit. quo iterum viciato psalteriū nouū composuit. qđ a lxx. interꝑetum editōe non multū discoꝛdaret. & cū hebꝛaico multū coꝛdaret. Qđ vt oīb⁹ clarū fieret. ip̄m psalteriū distinxit ꝑ astericos. id est stellā & ꝑ obelos. id ē virgam iacētem docens ea que ꝓmentur sub astꝛico vsq; ad duo puncta in hebꝛeo haberi. & a lxx. p̄termissa esse. ea vero que ꝓmenē sub obelo vsq; ad duo puncta in hebꝛeo nō haberi. sed a lxx. addita iuxta theodocionis dūtaxat trāslatōez Hoc psalteriū damasus papa rogatu hieronimi in gallicanis eccīis cāt̄ari instituit. Et ꝓpter hoc gallicanum vocat̄. romanis psalteriuz secūdū lxx. retinentibus sibi. ꝓpē quod etiam romanū vocatur. Hec duo psalteria cum non sufficerent ad ꝓponenda testimonia de xp̄o ꝓꝛta iudeos. q̄ nō recipiunt nisi ea que habenē in hebꝛeo. addidit & tercium quod vocat̄ hebꝛaicum. eo ꝑ rogatu sophonii viri sapientis trāstulit illud de hebꝛaica veritate verbo ad verbū. Quod psalteriū autē & alia hieronimi opuscula. idē sophoni⁹ de latino in gꝛecum transtulit. Theophilus alexādꝛie epūs. ciclū de obseruatōne pasce ꝑ centum annos digestum. quē laterculum vocauit: ab hoc anno inchoauit. hoc est a pꝛimo ysolatu theodosii. Damasus papa ꝓstituit rogatu hieronimi dicere in ecclesia in fine psalmoꝝ. gloꝛia patꝛi ꝛc̄. Sicut erat in pꝛincipio ꝛc̄ Instituit & psalmos in ecclesia nocte dieq; cāt̄ari

Actoꝛ. Ab hoc etiā damaso papa legit̄ hieronim⁹ oꝛdinat⁹ fuisse rome p̄sbiter cardinalis. & postea sub eodē eiect⁹ fuisse de roma a clericis romanis sibi inuidentib⁹. indut⁹ veste mulieꝛi. Qui romā egressus ꝓfect⁹ ē ad gregoꝛium nazāzenū tūc ostantinopolitanū ep̄m. Deinde ꝓfect⁹ est in syriā

vbi cū morareť ī possessione euagrii p̄sbiteri mal
chū monachū captiuū reperijt · cuiꝰ captiuitatis
hystoriā scripsit.

XCIII.

¶ De actibꝰ monachi captiui · ¶ Hieronimꝰ.

MAlchus cū a parentibꝰ vxorē ducere co
gereť · nō assensit · dicens se monachū vel
le fieri · Vnde fugitiuꝰ a pentibus ad heremū pue
nit · ibiqꝫ inuenit plures fratres · cum quibꝰ mona
chus iā factus morā fecit · post aliqō vero tempꝰ
incidit ei cogitatio ad patriā ire · vt patre defūcto
(ut audierat) mris viduitatē ꝺsolareť Abbas ve
ro hoc audito ait temptatōez esse diaboli · & p̄hi
buit absceſſum · Ille vero ptinaciter asserebat se p
fecturum · Tandez cum lacrimis dimisit eū abbas ·
Qui pgens vidit virorꝫ multitudinem ac mulierꝫ
circiter · lxx · cum quibus comitatꝰ est · Contigit
aūt vt itinerantibꝰ occurrerent latrones saraceni
ī eqs & camelis q̄ eos īuadentes deuicerunt · Mal
chus autez captiuus ductus est cum vxore alteriꝰ
captiua xp̄iana · tādē deducti corā dña quadā · ipaz
adorare cōpulsi sunt · Quid multa · ouium custos
factus est · & vt securiꝰ & melius curā pastoris
ageret · cōpulerunt gentiles vt carnaliter ꝺiugerē
tur captiui · Malchus vero īmminente metu mortis
duxit eā ī speluncā p̄ īcūbente sibi tristicia · ibiqꝫ
accipiens gladium · se inquit velle occidere añqm
cū alteriꝰ vxore adulterare · Cui illa · ne occidas te
quia etiā si velles in me peccare ego priꝰ morerer
sed habeto me potius ꝺiugem pudicicie q̄ corpis
sperent dommi maritū · xp̄us nouerit fratrē · faci
le eñ psuadebimꝰ nuptias · cū nos viderit sic ama
re · Tunc malchꝰ audita virtutis femina · consensit
ei & ut ꝺiugē plꝰ dilexit Dixit aūt malchꝰ · In tali
matrimonio trāsierūt dies plurimi · nec vnq̄m car
nem eius vidi · nec ipa meā · similiter nec ad inicē
tetigimꝰ · Cūqꝫ iam fuge nulla haberet suspitō · so
lus in heremo sedens cogitaui vite dulcedmē he
remitarꝫ · hac ī cogitatōe voluens animū · nec vul
tu potui celare ꝺceptum · Tunc mulier causam tri
sticie p̄cipiens ait · Et ego similiter tecū fugiā · q̄d
plura · eadem nocte ceteris dormientibꝰ · acceptis
capris duabꝰ carnes ad viaticū decoq̄mꝰ et ex pel
libus sacculos nobis facientes portauimꝰ · cucurri
mus · post terga semp aspeximꝰ · Post diem terciū
ecce duos subsequentes nos vidimꝰ camelis insi
dentes · statimqꝫ timentes · vestigijs p̄ arenam nos
p̄ditos intelligimus · sed offerē ad dexterā specꝰ ī
qua nos misimꝰ · licet in ea p̄icula venenatorū ani
maliū timeremꝰ · Cūqꝫ insequentes nos · scz domi
nus & seruꝰ nos vocarent vt egrederemur · acces
sit leena & vnū post aliū gutture suffocato intro
traxit · tunc inter gaudium & metū ꝺstituti sumꝰ ·
timebamꝰ eñ leenā · tunc hora sequente matutina
leena catulum suū defert · nobisqꝫ ꝺcesit hospitiū ·
Exiuimꝰ aūt ad vesperā · & cepimꝰ camelos quos
dromedarios vocant p̄pter velocitatē · quibꝰ insi
dentes · decima tandem die ad castra romana per
deserta venimus · oblatiqꝫ tribuno rei ordinē nar
rantes · tandē p̄cio camelorꝫ accepto · ad priorem
abbatiam volui reuerti · sed iā abbate mortuo in
mesopotamiā me monachis tradidi · illāqꝫ virgini
bus dilectā vt sororē ꝺmendaui · cui tñ me nō cre
didi vt sorori · ¶ Ex cronicis · Porro maximꝰ qui
dā ex imperatorio genere descenderat · & ꝺstantini
magni ꝺsanguineꝰ erat · vnde & ptem imperij si
bi cōpetere calūniabať · Qui cū britānie factꝰ fuis
set rex · cepit supbire atqꝫ tyrannidē exercere con
tra romanū imperium.

XCIIII.

¶ De obitu sancti basilij & fide amphiochij · ¶ Sigibertus ·

ANno tercio graciani basilius cesariensis
obijt · qui gemina p̄hia · & sanctitate cla
ruerat · Cui deꝰ appens ad p̄cem eiꝰ eum
docuit vt p̄priis verbis sanctū sacrificiū ꝺsecraret
Cui reuelatum est · q̄ mercurius miles & martir
iulianum impatorem pemerit · Qui iuuenē qui ob
amorem virginis sibi p̄ dyabolum ociliate negaue
rat xp̄m · reconciliauit xp̄o · palā altricans cū dya=
bolo · Qui impetrauit a deo vt sanctꝰ effrem syrꝰ
grece loquereť · q̄ peccata peccatricis scripta & si
gna orando oblitauit · His & multis aliis clarus ·
dum medicus hebreꝰ īmmere sibi mortē p̄ tactum
vene reuera p̄nūciaret · mortem orando ī crastinū
distulit · & ita medicum sui ad xp̄m conuertēs feli
citer moritē ¶ Amphiochiꝰ · Erat iste ioseph in ta
ctu vene pitissimus · quē p̄sciens diuinitꝰ vir san
ctus basilius habitum nostre religionis susceptu
rum · valde amabat eum · & assidue alloquebaťē eū ·
vt discederet de polluta religione . & viā salutis
teneret · Qui nō acquiescebat ei · Cum vero transi
tus viri sancti immineret · duxit eū ad se occasiōe
medicinalis disciplime dicēs · Quomō vides circa
me frater · Ille a tactu vene sentiens mortez immi
nere ait · crede domine sol cum sole occidet hodie
Cui sanctus Et si non morior vsqꝫ mane q̄d Qui
respondit Nō potest hoc esse dñe · nā vix erit vna
hora anima tua in te · Cui sanctꝰ · Et si fuero cras
vsqꝫ ad sextā · quid facies · Qui rñdit · Ego moriar
Cui sanctus · Etiā moriaris peccato · viuas autez
xp̄o · At ille · Scio quid dicis · & hoc faciam · Tunc
vir sanctꝰ postulauit a deo sibi dare additiōz vite
vt illum saluaret Veniens autem hebreus īuenit
eum viuentē · & p̄stratus adorauit magnum deū
xp̄ianorꝫ · & baptizatꝰ est ab eo . Et ꝺpleto mistē
rio sacro · vir sanctus migrauit ad xp̄m · Videns
autē ioseph q̄ sicut vir dei dixit sic & requieuit ·
cadens super pectꝰ eiꝰ cū lacrimis dicebat · Vere
serue dei si non voluisses · nec mō mortuꝰ fuisses ·
crastino aūt ꝺgregata est multitudo · & duxit ho
norificum corpus in ecclesiā · Audiens autē & gre
gorꝰ nazāzi episcopꝰ · curzens & iste aduenit · &
p̄cidens sup honorificum corpus · multumqꝫ lam
tans · hortabaťē populum cū decēti honore memo
ratēem eius facere · Simul autē concurzentibꝰ · xii
episcopis deposuerunt eum in archarismo mar
moreo in templo sancti martiris ysichii · Recęuit
autē p̄ima die ianuarii · ¶ Actor · Hic amphilo
chius yconii episcopꝰ · qui vitā sāncti basilii descri
psit · legiē aliqñ venisse ad theodosium · petens vt
arrianorꝫ ociliabula de singulis ciuitatibꝰ expelle
ret · Quod ille crudele iudicans nō fecit · Amphilo
chius autē tūc quidē tacens · itez reuersꝰ ē · theo
dosiūqꝫ solenniter salutauit · Archadium vero iam
impatorem stantem iuxta patrē ñ salutauit · Impa
torꝫ aūt putans eum oblitū ītitauit vt eū osculare
tur · At ille Sufficiat ei inquit p̄priꝰ honor · Impe
ratorꝫ autē hanc iniuriā filii dicebat suā · Tunc am
philochiꝰ clamauit · Vides impator quō filio tuo
nō magis q̄ tibi pateris īuriā fieri Similiter ergo
crede · & omnipotentē patrē eos abominari · qui
filiū eius vnigenitum blasphemant · Miratꝰ impe
ratorꝫ p̄tim legē dedit . hereticorꝫ conciliabula p
hiberi.

XCV.

¶ De persecutōne iustine imperatricis arriane in

¶ Sigibertus.

ANno graciani quinto iustina valentiani mater arriana·in ambrosiū & omnem sā ctam ecclesiaz catholicā execrabili odio deseuit Paulinus·Cū itaqz syrmiū ad ordinandū epm auenimū ambrosiꝰ prexisset ibiqz iustine regine potentia & multitudine coadunata ꝺ eccīa pellereē·vt nō ab ipo sed ab arrianis epus in eadē ecclesia ordinareē·vna de virginibꝰ arrianorū ipu dentior ceteris tribunal eiꝰ ascendens·apprehēso eius vestimēto cum illū attrahere vellet ad partem mulieruz·vt ab ipis cesus ab ecclesia pellereē·audiuit ab eo·Et si ego indignꝰ sum tanto sacerdotio te tñ nō decet vel pfessionē tuam in qualemcūqz sacerdotem manus mittere Vnde vereri debes ne iudicio dei aliquid tibi eueniat·Quod dictum exitus confirmauit·nā alio die mortuā ad sepulcrum vsqz ꝓduxit·gratiam p ornumelia rependens·Et hoc factum nō leuem aduersarijs metū incussit·Et sic in pace ordinato catholico sacerdote mediolanuz reuersus·ibiqz ꝑicte iustine innumeras insidias sustinuit·q̄ muneribꝰ & honoribus oblatis·populum ortra eum excitabat·ꝓmittēs hec illis qui eū de ecclesia raptū ad exilium ꝓduxissent·Quod cū multi conātes deo ꝑsule pficere nō valerent. vnus infelicior ceteris euthuni? domū sibi iuxta ecclesiā parans in ea carzū sticuit·quo facilius raptū ac superpositum ad exilium ꝓduceret·Sed iniquitas eiꝰ in verticem eius descendit·nam post annū eo dem die quo se rapē eum arbitrabaē·i eodem carpento appositus de eadē domo ad exilium destinatus ē·reputans ipe dei iudicio id in se esse uersū· Cui etiā epus dando sumptꝰ vel alia necessaria solatiū prebuit·Sed hec homis pfessio nec mulieris nec arrianoꝝ furorem repssit·qui cū basilicā porcionam inuadere niterenē exercitꝰ armatꝰ ad custodiendas fores ecclesie directꝰ est vt nemo catholicus ingrederēē·Sed dns ad ecclesie sue munimentū militū corda uertit·vt auersis scutis eccīe fores seruarēt·nec egredi dimitterēt·sed ingredi ecclesiam catholicā mime ꝓhiberēt·insup etiam p catholica fide cū plebe piter acclamarent Hoc tpe ꝑmū antiphone hymni & vigilie·in ecclesia medio lanensi celebrari ceperūt·& martires sancti gerua sius & ꝓthasius se sacerdoti reuelauerunt·Erat aūt vir quidā arrianoꝝ disputatoz acrimꝰ·ad fidem inconuertibilis & durꝰ.is in ecclesia stitutꝰ tractante epo·vidit vt ipse postmodū loquebaē angelū ad aurem eiꝰ loquēnē·vt verba angeli episcopꝰ populo nūciare videreē·¶ Sigibertꝰ·Frādis post ꝑamum marcomirus ꝑamiliꝰ·& sanno filiꝰ antenoris principanē annis.xxxiiii·quoz ducatu franci cambriam egressi·consedere secꝰ renū in opidis germanie·nec multo pꝰ quintimū & eradiū duces romanoz·cum omibꝰ pene suis iuxta treueri deleuerūt·Hoc tpe wisigothi sine rege fuerunt annis xxiiii·sub theodosio imperatore

XCVI ¶ De sinodo stantinopolitana & prisciliano hereſiarcha·¶ Sigibertꝰ.

ANno graciani sexto secūda synodꝰ vniuersalis centū & quinquaginta patrum congregaē constantinopolim·iubente theodosio & annuēte damaso papa·qui macedonium negantē spiritumsanctū deū esse ꝺēnans·cō substantialē patri & filio spīsanctū esse docuit· dans symboli formā·quā tota latinoz & grecorū ꝓfessio in ecclesia·ad missam solennibꝰ diebꝰ deçā tat·Hic decretū est vt ꝺstantipolis tanqꝫ noue rome episcopus·post romanū pontificē habeat ꝓuilegiū·Priscillianꝰ in hyspania episcopꝰ ꝺcēs here sim sui noīs ecclesiā pēbat·Hic psonas sctē trinitatis ofundebat dicens·eundē esse patrē quē filiū quē spiritumsanctū·carniū escas p īmūdis spiritibus habebat·coniuges viros a nolentibꝰ feminis· feminas a nolentibꝰ viris sepabat·opificiū omis carnis non deo vero & bono·sz angelis malis assignabat·animas eiusdē nature & substantie esse docebat cuiꝰ est deus. & eas ad agonē quenda spontaneū ñ tñ ī terris exercendum·p vii·celos & per quosdam principatꝰ gradatim descendere.& ī malignū principem īcurrere·a quo mundū istū factū esse dicebat·atqz ab hoc principe p diuersa carnis corpa seminari·homines vero fatalibꝰ stellis colligatos·corpusqz nostrū scdm xii·signa celi ꝺpositū esse dicebat·constituēs arietē in capite.taurum in ceruice·gemmos in humeris·cancz ī pectore·leonē in manibus virginem in ventre·libram ī vmbilico·scorpium in coxis·sagittarium in virili·aquario in vesica.capricornū in tibiis·pisces in plantis Super hiis audiē in concilius epoz·romam petiit ibiqz a sanctis damaso & ambrosio repudiatꝰ·in galliis quoqz in synodo burdegalensi·a sācto martino aliisqz hereticus iudicatꝰ·vbi se damnādū intellexit·impatorem maximum appellat·a quo auditus·& epatu pulsus·treueris ab enodio ꝑfecto pimitur cū multis sequacibꝰ suis·edicēte impatore vt huiꝰ secte complices in hyspania pimerētur ytachius & vrsacius epi accusatores prisciliani· cōmunione ecclesie ꝓuanē ab episcopis nephas ꝺcentibꝰ cuiuscūqz modi hominē episcoporz accusatōne necari·maxīo impatore & aliquibꝰ episcopis ytachiū & vrsaciū defendentibꝰ Et hac ꝺ causa sanctus martinꝰ a maxīo molestaē·quia nolebat cōmunicare ytachianis vix tñ obtinuit·vt priscillianiste nō occiderenē·Anno quoqz ꝑnotato maximꝰ in gallias transiit·ptem gallie sibi subditā britonibꝰ tradit·Inde usqz hodie minor britannia appellaē Maxīꝰ quoz apd treueri sedē īperii sui statuit·gracianū impatorem lugduni pimūt·fratrez vero eius valentinianū sllato pacis fedele·p triennīū ytalia expellit·¶ Helinandꝰ·Hic iustissimā cū matre sua iustina penā luit exilii·q̄ & ipm arriana hereſi polluit·& eminētissimā catholice fidei arcē ambrosium pfida obsidione vexauit·nec pusqm platis beati geruasii & ꝓthasij martirum reliquiis incorruptis.nephanda incepta deserta sūt.

XCVII· ¶ De quibusdā miraculis sancti ambrosii·¶ Paulinus·

TEmporibꝰ graciani beatus ambrosiꝰ cū ad ꝑtoriū macedonii tūc magistri officioz·p quodam intercessurꝰ prexisset·et ꝑcepto illiꝰ fores clausas inuenisset·ne ingredien di copiā habere posset ait·Et tu quidē ad ecclesiaz veniēs·clausis ianuis nequa īgrediaris inueniesQuod factum est mortuo graciano·confugiens em ad ecclesiā patentibꝰ ianuis aditū repire nō poterat·Erat autem vir sanctꝰ multis vigiliis & laboribꝰ·& quotidiano ieiunio macerans corpus· Erat gaudens cū gaudentibꝰ·& flens cū flentibꝰ Qnotiēscūqz illi aliqs lapsꝰ suos ofessꝰ eēt·ita flebat vt & illū flere ꝓpelleret·Cū q̄ragesimūterciū psalmū me excipiente & vidente dictaret·subito in modū scuti corpis breuis caput eius opuit ignis·& paulatim p os eiꝰ tanqm habitatoz est in

gress? ī domū. facta qz est facies ei? velut nix: et post ad speciem suā reuersa est · quod cū fieret stupore pcussus obrigui · nec potui scribere que ab illo dicebanē donec visio transiuit · Quod cū casto dyacono sub cui? cura degebā retulissez · ille gtia dei replet? · aduentū spiritussancti me vidisse mi lo edocuit · Quidā stilicouis comitis seru? falsas epistolas faciebat tribunat? · ita vt tenerentur homines qui ad ministrādū pergebant · qō vt stilico cognouit · homines q̄ decepti erant · interuentu sacerdotis dimisit · de ipso vero seruo sacerdoti que stus ē · Quem vir sanct? ad se pductū cū interrogasset · & actorem tanti flagicij deprehendisset ait · Oportz illū tradi sathane in interitū carnis · ne talia aliquis ī posterū audeat admittere · Quē eodē momento cū adhuc sermo essz ī ore sacerdotis · spiritus īmund? arreptū cepit discerpe. ¶ Sigibertus · Temporibus quoq; graciani in gallia sanctus roman? blauiensis obijt · Ambrosi? libros de spū sancto ad ipm gracianū scripsit · Corp? pauli constantinopolis epi sub constancio in exilio ab hereticis p xpo suffocatis · ostantinopolim relatum est cū gloria a theodosio imperatore.

¶ Contimentia & capitula · xvnj · libri.

OCtauusdecimus liber contimet hystoriā annoz xi · tm · quib? īpauit senioz theodosius · & iter hec flores quosdā sanctoz ambrosij & iohānis chrisostomi · sed & flores eraclidis ex libro de gestis patrū qui dicitur paradisus · flores quoq; metricos poetarum claudiani & prudencij · Habz aūt capla · cvii ·

DE imitio impii theodosii seniorīs. · i ·
E impie iustime exilio · & valentiniani nece. ii ·
Qualiter theodosi? eugeniū tyrannuz vicit · & de antipapa vrsino & papa syricio. iii ·
De vita sancti iohānis anachorite. iiij ·
De quibusdā ei? documentis. v ·
De exemplis ei? contra detractorez & contra p̄sumptuosos vj ·
Exemplū qualiter dyabolus temptat peccatorem de despatōne · & post victoriā de p̄sūptōne · vii ·
Item exemplū eiusdē ptra p̄sumptuosos · viij ·
De sanctis abbatissis sara & sincletice & dictis earum. ix ·
De bona indole sancti martini · x ·
De psecucutōib? quas relicta milicia sustinuit · & de duob? mortuis quos suscitauit xi ·
De vita ei? epali & monastica · xii ·
De miraculis ei? · xiij ·
Item de eisdē · xiij ·
Adhuc de eisdem · xv ·
De eusdē ostantia & equitate · xvi ·
Qz demouuz ilidias & presens & absens pspicie bat. xvij ·
Qualiter dyabolū sibi purpuratum apparentez repulit · xviij ·
Qualiter ī icendio temptatōem passus est · xix ·
De vita sancti maurilii · andeganensis · xx ·
De quibusdam eius miraculis · xxi ·
Item de eodem · xxii ·

De pmotōe eiusdē ad epatū · xxiij ·
De spontaneo ei? exilio p puero mortuo sine baptismo · xxiiij ·
Qualiter vsqz̄qz quesit? est & inuent? · xxv ·
Qualiter ad vrbez suā rediit · & p̄fatū puerū suscitauit · xxvi ·
De ceteris eius miraculis. xxvii ·
De inuentione corpum gerualsi & protbasii martirum · xxviii ·
De vita & agone sancte agnetis. xxix ·
De morte filii p̄fecti · & ei? suscitatōe · et martirio virginis · xxx ·
De bis q̄ circa sepulcz illi? gesta et visa sūt · xxxi
De ceteris scriptis sancti ambrosii. xxxii ·
Flores eiusdē de moribz epi · xxxiij ·
De modestia et verecundia · xxxiiij ·
De iusticia et bñficentia · xxxv ·
De fortitudine et prudentia · xxxvi ·
De bonitate et liberalitate · xxxvii
De ocio fructuoso et de pietate · xxxviij ·
De fidelitate et amicicia · xxxix ·
De iuriis illaris ambrosio et ō gestis eiusdē xl ·
Adhuc de gestis eiusdē · xli ·
De vita sācti iohānis crisostomi · et libris ei? · xlii ·
Sētentie eiusdē de hoc p vez hominis bonū nullus auferze potest · diuitie vo bone sunt xliij ·
Inuectio contra illos qui euangelii documēta nō seruant · xliij ·
De vera cordis opūctōe q̄liter haberi possit · xlv
De origīe sancti augustini et erroribus adolescētie eius · xlvi ·
De studiis et eius doctrina seculari · xlvii
De compunctōe et lacrimis eius · xlviij ·
De studio eius ī sacris libris et ei? baptismo · xlix ·
De libris quos ante baptismū suum scripsit · l ·
De pmotōne eius in ecclesia yponensi · li ·
Qualiter vixit in epali dignitate · lii ·
De facinoze theodosii ī thessalonicenses commisso pro quo excommunicatus est ab ambrosio · liij ·
De compunctōne eius et humili postulatōne absolutionis eius · et de correctōne eoicti et absolutōe theodosii · liij ·
Q̄ placella imperatrix itendebat paupibus sustentandis · ipe vero theodosi? yolis euertendis · lv ·
De subuersiōe tēpli iouis apud apamiam · lvi ·
De subuersione serapis in alexandria lvii ·
De flagitiis tyranni sacerdotis in templo dolo cōmissis · lviij ·
De simulacro symie · et inundatione nili cōtra paganorum oppimonem · lix ·
De dispersione ossiū beati iohannis baptiste et reuelatione capitis ei? · lx ·
De translatione eiusdem ab alexandria in aquitaniam · lxi ·
De prudencio poeta et quibusdam actis hieronimi · lxii ·
De gestis et dictis sancti arsenii abbatis. lxiij ·
De puero nato gemello et libro eraclidis de paradiso · lxiij ·
Narratio eiusdē de sancto isidoro alexandrino p̄sbitero · lxv ·
De sancto dorotheo thebano · lxvi ·
De didio alexandrino et ei? narratōib? · lxvii ·
De sanctis viris āmone et pambo lxviij ·
De sancto ammonio et beniamin · lxix ·
De machario egiptio · lxx ·
De alio machario alexandrino xxi ·

Item de eodem· lxxii·
Adhuc de eodem· lxxnj·
De sancto moyse ethiope· lxxmj·
De sancto eulogio monacho alexandrino ·& eius elefantiolo· lxxv·
De fine vtriusqz· lxxvi·
De conuersione pauli simplicis· lxxvii·
De demoniaco p eius sanctam simplicitatem curato· lxxvni·
De sancto pãschomio scitiotico· lxxix·
De quodam sancto stephano·& valente presumptuoso· lxxx·
De sanctis helia & dzotheo· lxxxi·
De sancto pachomio thabanẽsi & eiꝰ regula per angeluz dictata lxxxii·
De virgine humili & abiecta·quam sanctꝰ piceriꝰ visitauit lxxxnj·
De sancto iohanne incluso & eius spũ prophetico· lxxxmj·
De sancto serapione· lxxxv·
De sancto euagrio· lxxxvi·
De sanctis effrẽ adolio & inocentio· lxxxvii·
De sancto philorimio pbzo· lxxxvnj·
De sctis mlieribꝰ eustochio & melaĩa· lxxxix·
De sctis elpidio sisinnio gaddano & helia· xc·
De sancta siluia virgine & sancto dyocle·& captone· xci·
De sancta virgine amata & quadã alia & melania iunioze· xcii·
De virgine apud quã sanctꝰ athanasius vi. ãnis latuit· xcnj·
De virgine chozinthia p iuuenem a lupinari liberata· xcmi·
De quodam piissimo monacho·& de virgie lapsa pfecte reconciliata· xcv·
De illa que cozruptõnis sue crimẽ in quendam lectozẽ transtulit· xcvi·
De sancto nathanehele seniore· xcvii·
De sanctitate cuiusdaz fratris cum heraclide conuersantis· xcvnj·
De rufino pbzo & scriptis eiꝰ· xcix·
De mutuis eplis hieronimi & augustini· c·
De claudiano poeta & flosculis eius· ci·
De flosculis pzudentij· cii·
De iobe damasceno pbitero· cni·
De falso crimĩe in eo punito· cmi·
De miraculo per beatam virginem in eo demonstrato· cv·
De nece valentiani & eugenii tyranni· cvi·
De religiositate theodosii & fine eiusdẽ· cvii·

I· Dẽ initio imperii·theodosii senioris·

Ex cronica sigiberti·

Ozruo igiẽ gratiano theodosius solus impauit annis xi· Cepit aũt anno domini ccc· lxxxvii· Hugo floriacensis quinto libzo Hic non imemoz beneficozꝝ gratiani· in vindictam eius totiꝰ ozientis viribus insurzexit· in ostantinopolitana vzbe pgrediens·reliquit ibidem archadiũ filiũ suuz impatozem·demũ vero cũ thessalonicã pueniſſet· inuenit valentiniani duces in maxima tristicia cõstitutos·quia maximum tyrannũ necessitatis cau sa iam susceþant· Et dum ad ytaliã pperaret·valẽtimianꝰ ei occurzit· quem paterna pietate suscipiens sese aduersus tyrannũ sola fide maioz nã longe vniuerso belli appatu mmoz pzipuit Aquileie maximꝰ victozie spectatoz pzefuit·& eiꝰ comes andzagatus sũmã belli admmistrabat· Qui cum largissimis militũ copiis·& pcellenti concilio omnes alpium ac flumiñ aditꝰ occupauisset·iudicõ dei dum nauali expeditõne incautũ hostem pueni re·& obzuere parat·sponte eadem castra deseruit & ita theodosius nemie sentiente à repugnante· vacuas hostibus transmeauit alpes· atqz aquileie imprzouisus aduenies·hostẽ illũ maximũ magnũ trucẽ ac formidabilẽ·& ab imanissimis etiã germanozꝝ gentibus tributa ac stipendia magno terzoze noĩs exigentem·sine dolo & sine cõtrouersia clausit cepit & occidit· Tunc valentinianꝰ recepta ytalia·petitus est impio·Andzagatꝰ vero comes maximi nece comperta· pcipitẽ sese e naui in undas dedit·& suffocatꝰ est· Sicqz theodosius incruentam victoziã deo dante suscepit· II·

De impie iuste exilio·& valentiniani nece· Helynandus·

Valentinianus quidẽ a matre sua cozruptus.cũ ambrosium ptrahi & in exlium mitti iussisset· tanta fuit pseuerantia fideliũ populozꝝ· vt animas þus amittere qꝫ epm mallent: Iustina volebat vt arimínensis scilii ẽcreta susciþenẽ·& hoc esse exequendũ mandauit ipa cũ filio beniuolo timoze memozie scẽnijs psidente· q obedire noluit· & cũ ei xpẽ hoc maioz honoz p mitteret·hunc ipm inquit quẽ habeo tollite·tãtũ michi conscientia fidei maneat illesa·& hec dicens ante pedes impia pcipientiũ cingulum iecit· Ambrosius vo aduersus rgine furozẽ ñ se manu defẽdebat & telo·sed ieiunijs ntinuatisqz vigilijs sub altare positus· deũ sibi & ecclesie defensozẽ p obsecratõnes pabat·Cũqz hec iustina in longũ diuersis machinis & oppugnatõnibꝰ molireẽ·sz frustza maximꝰ q se exuere tyranni infamiã & legittimuz pzincipẽ gestirz ostendẽ· datis literis impiũ pte stare inceptũ fidez dei impugnari·& statuta catholice ecclesie subzui: Et iter hec appzopinqze ytaliã cepit· Hic maximꝰ vt ait rufinꝰ p andzagatiũ ducem lugdunensium·gratianũ impatozẽ magis pzoditõne qꝫ bello pemerat· Igiẽ maximo ad ytaliam pperante·iustina hoste simul impietatis sciẽtia pungente in fugaz versa cũ filio exlia q dei sacerdotibꝰ pabat sozzita est· Hugo vbi supꝫ· Post hec valentinianꝰ regno restitutꝰ·extincto maxio eiusqz filio victoze quẽ impatozẽ gallis maximus reliquerat·ipse in galliã transiit·vbi cũ tranquillã rempublicã in pace ageret· apud viennã dolo arbogasti comitis sui vt ferũt strãgulatꝰ·atqz ut voluntariã sibi ostituisse mozẽ putareẽ·laqo suspensus est· Mozruo igiẽ valentiniano augusto arbogastes eugeniũ tyrannuz mox impatozẽ creare ausus est· III·

Qualiter theodosius eugenium tirannũ vicit·& antipapa vzsino·& papa syricio·

Taqz impante theodosio & interfecto valentiniano·eugeniꝰ &arbogastes instructas acies campis expedierãt·& alpiũ alta latera·ineuitabilesqz trãsitꝰ·pmissis calli de insidijs occupauerãt· & si numero vel viribus impes·sola tamen belli positõne victozes·At vo theodosiꝰ in sũmis alpibꝰ ostituꝰ exps cibi ac sõni·sciẽs qꝫ destituꝰ suis·nesciẽs qꝫ alienis clausꝰ

dominum xp̃m solus solum qui potest oia · corpe humi fus? mẽte celo fix? orabat · De hic vo post q̃m insomnẽ noctem p̃cum ꝓtinuatõne transegit· & testes ꝓmodum quas in p̃ciu p̃fidij celestis appendat lacrimaꝝ lacunas reliquit·fiducialiter ar ma corripuit·solusq; sciens se esse nõ solũ·signu crucis p̃lio vedit · ac se in bellũ etiam si nemo seq̃ ret victor imisit futur?·p̃ma salutis via extitit ar bitõ hostiliu ꝑciu comes ·Qui cũ ignarũ impato rem circũpositis excepissẽt insidijs · conuers? ad reuerentiã p̃sentis augusti.non solũ a piculo libe rauit·verum etiã instruxit auxilio·At vbi ad cõti gua miscende pugne spacia puentum est·magnus turbo ventorum in ora hostium venit.ferebanẽq; p aera spicula nostroꝝ atq; vltra mensurã humani actus p mane deportata nusq̃ cadere p̃sq̃m ipm gerent sinebanẽ· & q̃ ip̃i vehementer intorserant excepta vẽtis ipetu supinata retrorsũ ipos infelitiẽ ofigebant: ꝓsperit itaq; sibi humane sciencie pa uor· nam ꝓtinuo sese pua suoꝝ manu fusa victo rũ theodosio hostilis ꝓstrauit exercit?·Eugeniu q; capt? atq; iterfectus ẽ·arbogastes vo sua sese manu ptulit··Sicq; hoꝝ duoꝝ sanguine bellũ ci= uile restructũ est· Eo tempore i romana cathedra papa damas? residebat· quẽ p̃latũ sibi non ferens vrsin? quidã romane archidyacon? eccie· collecta turbulentoruz & seditiosoꝝ manu epm se contra ius & phas ꝓsecrari fecit· qua de re tanta seditio i romano excreuit populo·vt replerenẽ humão sã= guine oratõnũ loca·sed tandẽ agregato i vrbe sã ctoꝝ pcilio sacerdotũ · pulsus est vrsinus ab apli ca dignitate·sed apud neapolim intuitu misericor die ordinat? ẽ epũs· ¶ Sigibert?·Anno theodo sij ꝓmo syrici? romãe eccleie p̃sedit·xxxvi?· Hic ostituit hereticũ penitentẽ p impositõem man? sa cerdotalis ab eccia esse recipiẽdũ·Hic manicheos rome iuentos exiliauit·Ambrosi? epũs ritũ canẽ di antiphonas in ecclesia ꝓmus apud latinos tran stulit a grecis·apud quos hic rit? iam inoleuerat· ex instituto ignacij antiocheni epi & apostoloruz discipli·q̃ p visionẽ in celũ rapt?·vidit & audiuit quõ angeli p antiphonaꝝ reciprocatõez sancte tri nitati hymnos canebant·Idem etiã ambrosi? post hilariũ pictauiensem hymnos i ecclesia canendos ꝓm? ꝓposuit·Anno quoq; ꝓnotato frãci q̃ntimũ & heracliũ romanoꝝ duces· cũ omnib? pene suis iuxta treueri delent · In egipto iobes anachorita sanctitate & philosophie spiritu claret· IIII·

¶ De vita sãcti iohannis anachorite & gestis ei?

Hic beat? iohannes manens in rupe mon tis ardui·in monasterio clauso & obstru cto·aduenientib? p feneſtram se viden dũ p̃bebat·mulier tñ nulla ad ꝓspectũ ei? accessit sed viri & raro· In hui? itaq; monasteriũ ab anno etatis sue·xl·vsq; ad cx·qñ a hieronimo visus est· nullus itrauerat·sed aduenientib? vt dictũ est p feneſtrã se videndũ p̃bebat viris dũtaxat· Cunq; tribun? quidã venisset ad eũ obsecrauit vt & con iugẽ suam ꝓmitteret intrare ad se· multa em̃ eam dicebat ptulisse picula· vt faciem ei? videret· Cũ q; ille negaret dicens se in monasterio nũq̃m mo ris fuisse videndi mulieres·trib un? ꝓsistebat obse crando·cõfirmãs q̃ nisi eũ videt esset sine dubio ex multa tristicia moritura· Et ait · Vade videbit me piunx tua hac nocte·nõ tñ huc veniet·sed i do mo tua & i lecto suo manebit · Tũc recessit ille· ambiguitatez responsi i pectore versans·Cũ etiã hec ꝓiugi nũciasset·illa similiter ꝓmone in certo fa tigaẽ · Sed postq̃m somni tempus aduenit·adest homo dei p visum assistens mulieri·fides tua inq̃t magna est o mulier · & ideo tuo desiderio veni sa tisfacere· te tñ moneo·vt nõ faciẽ corpalẽ ꝓuoꝝ dei desideres·sz vt act? & gesta eoꝝ per spiritum ꝓtemperis·spũs em̃ est q̃ viuificat·nã caro nõ p dest quicq̃ · Cũ quidã cleric? dyaconus ad eũ ve nies.ab eo interrogat? mẽtiret se nõ eẽ clericũ hu militatis gratia·osculãs eũ ait·Noli fili negare g̃ tiã dei·ne incurras p bono malũ· p humilitate mẽ daciũ·cauẽdũ est em̃ omnib? modis mẽdaciũ·siue p malo siue p bono ꝓferri videat Nõ ꝓmittebat etiã ad te icõmodantes deferri·sed bñdicens oleũ dabat ex quo vncti sanabanẽ· Vni ex fratrib? ter ciano typo laboranti & curari volenti·rez tibi ait necessariam cupis abijcẽ·sicut em̃ corpa nitro vel aliis huiusmodi lomentis abluũtẽ a sordib?·sic aĩe languoribus aliisq; huiusmodi castigatõibus pu rificanẽ·bñdicẽs tñ oleũ dedit & sanauit·Nulluz p ignẽ patuz sumebat cibũ.eratq; attenuati & ari di corporis p̃ abstimentia·capilli eius & barba ex languore nimio rari & tenues V·

¶ De quibusdam eius documentis·

Oagregatis aũt fratrib? ad eũ istruẽdo dixit·Graue ẽ iactãtie viciũ & periculo suz nimis·ita q̃ de ipo etiã perfectõnis fastigio deiicit aĩas·cuius due sunt species · Qui busdã tm̃ accidit·q̃ statim in initio uersionis sue cũ paꝝ aliquid vel abstimẽtie ipenderint· vel pecu nie erogauerit · ita sentiũt q̃i eminẽtiores sint ill' qui aliq̃ largiti sunt· Alii vo cũ ad sũmã virtutem peruenerint nõ totũ deo·sz suis laboribꝰ tribuũt· & dũ ab homĩbus gl̃iam querũt·illã que ex deo ẽ amittũt· Si aũt mũdi corde ante deũ steterimus : deũ vidẽ poterim?.q̃ntũ ẽ possibile eũ videre·vi debimus em̃ eum inuisibilẽ mente nõ corpore· sci entie intellectu·nõ carnis aspectu·nemo em̃ putz se posse ipsaz sicut est diuinam substam intueri·ita vt spẽm sibi aliquã vel ymaginẽ corporeã i corde figuret·nulla em̃ forma in deo est· nulla circũscri ptõ·sed sensus & mẽs·qui sentiri quidẽ potest·et mẽtis affectu ꝓstringi·nec tñ ꝓhendi·aut descri bi·aut enarrari · Ideo oportet cũ omni reuerẽtia & metu accedere ad deuz·& ita libzare in eũ men tis intuitũ·vt quidq̃ potest splendoris claritatis maiestatis mens humana ꝓspicere·super hec omĩa sentiat eũ semper·oportet aũt vacare· vnde vaca te & videte ꝛc̃· & q̃nto purior in eo mens fuerit· tãto plura ei de? reuelabit & misteria ei? agnosc aqua & panis si cũ cupiditate sumanẽ·id ẽ·nõ vt necessitati corporis·sed animi desiderio satisfiat: hoc etiã abstimenti viciũ deliciaꝝ dicit̃·ideo volẽs dñs animã voluptatib? resistere dicebat· Intrate per angustã portã ꝛc̃·larga est via anime· cum q̃li cũq; desiderio suo satisfecerit· angusta vo ẽ cum voluptatib? suis repugnat· Ad hec aũt obtimen da multuz ꝓest secretior habitatõ·quia interdũ per occasionem aduentantiũ fratrum·& euntium ac redeuntiũ frequentiam·abstimentie frena laxan tur·& sic etiã q̃nq; pfecti viri capiunẽ· Ideo dice bat dauid· Ecce elongaui fugiẽs ꝛc̃· Idem iohã nes dixit· Quid putas habet frat iste i corde· q̃ ri det ad prandiũ·cũ magis flere debeat·quia carita tem manducat· VI· ¶ De exemplis eius cõtra detractores·& contra p̃sumptuosos·

¶ Idem contra detractores ait·

Mulier quedã nuda exiliuit de doleo. & cooperuit se pannis veteríbꝰ. altera vero nuda remanens dicebat marito. ecce meretrix illa nuda est & non cõfundit. Et sic faciunt detractores. ¶ Idem contra psumptuosos. Erat quidã monachꝰ in spelunca sũme abstinẽtie cũctis aie florens virtutibꝰ. Cũqꝫ i pfectibꝰ suis pfidẽs nõ totum deo. sed sibi ipi tribuerẽt. hanc psumptionẽ intuens temptator quodã vespere fingit se i specie mulieris oberrantis p heremũ. q̃ vt tessa ad hostiũ spelunce lassitudinem simulãs. itus seipam precit. & obuoluta genibꝰ eiꝰ vt sui misereat exorat. Nox inquit me oppẽdit. iube me quiescere in angulo cellule tue. ne forte efficiar bestijs pda. At ille pmo miseratõnis obtentu recepit eaꝫ in spelũcam. querẽs causam erzandi eã p heremuꝫ At illa causã figit accurate. & iterim venena blãdimentoꝝ p textũ narzatõnis interserit. & nunc se miserandã. nũc defensione dignã ostendẽs. elegantia & suauitate sermonis affectũ hoĩs illecebroso amore deflectit. Hinc iam blandiora collo quia. ioci. risusqꝫ miscenẽ manꝰ etiã pcax ad mentũ barbãqꝫ quasi venerando speciẽ ptendit. Tũc vo palpare cuicẽ mollius collũqꝫ leuigare. Quid multa ad vltimum captiuũ ducit militẽ christi. otinuo em libidinis fluctibꝰ estuãs. etiã laboꝝ pteritoꝝ ac pfessionis oblitus. obscenos iam conabat inire amplexꝰ. Illa vero vlulatũ te terzimum emittens. vt vmbra erat tenuis. p manus amplectãtis elabit. ipsumqꝫ dedecoris motibꝰ manes auras sectãtez fedissima in irrisiõe deseruit. Tũc multitudo demonum in aere ad hoc ipm spectaculũ pgregata ingenti clamore inquit. O q̃ te vsqꝫ ad celũ extollebas. quõ demersus es in infernũ. Discе ergo. qa q̃ si se extollit hũiliabit. Tunc ille velut amens effectꝰ et deceptõnis sue ñ feres pudorẽ. gui? a seipo decipit. q̃ fuerat demonibꝰ deceptus. Cũ em se repare & certamen renouare debeat. desperans semetipm. tradidit se omi impudicicie & ipietati

VII. ¶ Exemplum qualiter temptat dyabolus peccatorẽ de desperatõne & post victoriã de psumptione.

Hvit vir quidã pessimã vitam ducẽs. q̃ dei miseratõne opũctus. intra sepulcꝫ quoddã se recludens. pozum scelꝫ polutões lacrimaꝝ fontibus diluebat. semp pstratꝰ leuare oculos ad celum nolebat. neqꝫ etiã nomen dei nomiare. sed in solis gemitibus pourabat. Nocte venerunt ad eũ demones in sepulcro clamãtes Quid ẽ qõ agis o ipissime & flagitiosissime. post q̃m omi spurcicia & ipuritate satiatꝰ es. nec iam sufficiunt vires ad facinora. tu xpianus videri vis & pudicus & patiens. q̃si iam alius possit tibi dari locus satiato in malo. q̃ q tibi nobiscum debeat vnus ex nobis es. aliud eẽ non potes. redi ad nos & qõ tibi supest tempꝰ in pfruenda voluptate ñ pdas. Quid temetipm ante tempꝰ supplicijs tradis. Quid em aliud passurꝰ esses i iferno. nisi hoc qõ tibi nũc ipse oquiris. si te pena delectat. expecta paululũ & inuenies patã. nũc interim fruere muneribꝰ nostris. q̃ semper dulcia & grata duxisti. Ille aũt tacitꝰ iacebat. & cũ eadẽ & duriora sepe repeterent. nec ille mouereẽ. videntes demões verba otemni in furorem plapsi verberibus eũ cedere aggressi sunt. ita q̃ seminecẽ reliquerũt. nec tñ moueri potuit ꝺ loco quo oratõis causa iacuerat. Altera vero nocte repente eũ grauioribꝰ verberibus cruciãt. nec tũc etiã mouezi potuit. melꝰ esse dicẽs mori q̃ demõibꝰ obedire. Tercia autem nocte absqꝫ vlla miseratõne irruentes i eum. oĩbꝰ penis & cruciatibꝰ eum pficiũt. Cũqꝫ iam corpus in supplicijs defecisset. tñ extremꝰ spiritus demonũ obsistebat imperio. Q̃ postq̃m viderũt impij voce magꝫ clamãtes. Vicisti iq̃ũ vicisti Et vt vtute quadam celitus fugati p̃cipites abscedũt.

VIII. ¶ Item exemplum eiusdẽ contra psumptuosos.

Evit quidã monachꝰ in heremo. omi virtutum floze ornatꝰ. q̃ cum in corpore instar angelocꝫ. vite fungereẽ officijs. dñs quotidiani victus ei curam exigebat. quotidie em ingrediẽs speluncã. iueniebat mensam & panẽ suppositum mire suauitatis. miriqꝫ candoris. ex quo refectꝰ gratias deo referens. ad oratõnes & hymnos quertebat. Cunqꝫ de suis meritis gloziari cepisset. otinuo subintrauit in eũ desidia quedã anĩ tam pua q̃ nec posset aduertere; post hoc maioꝝ creuit negligẽtia. ita vt iaꝫ tardioꝝ fieret ad oroꝫ Cũqꝫ paꝝ psallẽdi misteriũ exhibuissꝫ. aĩa eiꝰ q̃si nimio laboze fatigata redescere festinabat. qa sensus eius rebus effectus est. erat em clamdestina quedã in corde eius turpis cogitatõ ac nephãda. Cũqꝫ post oratõnes cibũ solito requisiuisset. inuenit solito panẽ mense suppositũ. ex quo refectꝰ ꝺ his que in corde eius versabant nichil emẽdare curauit. & spernẽtẽ mima paulati casurũ sese ñ itellexit. Cũqꝫ iam grauis libidinis stimulareẽ icẽdio post oratõnem ingressus vt cibũ sumeret. panem quidẽ inuenit. sed aliquantulũ sordidioreẽ. admiratusqꝫ & tristis factus intellexit q̃ hoc ipm respiceret hoc genus monstri. cibo tñ sumpto refectꝰ est Post diem terciũ triplicatis vzgeri stimulis cepit. occupauerũt em cũ cogitatões. & quasi iam psens & secum accũbens ymago mulieris; quã & amplecti sibi videbat. et ad turpes vsus habẽ substratã. Processit tamẽ & alia die ad solita psallendi officia. sꝫ stabat vagis oculis & mente captiuꝰ Cũqꝫ solito ad vesperaꝫ ingressus esset sumeret cibum. panem quidẽ inuenit. sed sordidissimũ atqꝫ aridissimũ. & quasi a muribus vl'a canibꝰ vndiqꝫ corrosum. Tunc ille ingemuit & lacrimas fudit. sed non ita vberes q̃ possent flamã tanti ignis extinguere. sumpsit tñ cibũ. sꝫ nõ tanq̃ solebat. Cũ igiẽ cogitatões quasi cohors barbarica vndiqꝫ eũ vallarent. exurgens nocte iter arripuit p heremũ tendens ad ciuitatẽ Die aũt facto vidit quandaꝫ fratꝫ cellulã vbi fatigatꝰ requieuit. cũqꝫ refectꝰ esset. & paꝝ quieuisset. ex more quasi ab eruditissimo & pzudentissimo patre cepunt verbũ edificatõnis expetere. interzogareqꝫ eum. quis dyaboli laqueos possit effugere. & turpes cogitatões abeo imissas depellere. Tunc ille eos sufficienꝫ docuit. & in semetipsũ regressus ait. Quomõ alios moneo. & ipse decipioꝝ. Age ergo pus miser que facere alios mones. Et intelligens se miserabiliter supplantatũ. valedicẽs fratribus cursu rapidissimo ad spelũcam suam redijt. psternẽs se in oratõnem & dicens. Nisi dominus adiuuisset me pau. h. m. a. m. Concluſit aũt se in spelũcam. & m cilicõ. & in cinere cũ lacrimis iacuit. donec astitit angelus dñi dicens ei. Suscepit dominꝰ penitentiã tuã. & repiciatus est tibi. sed caue tibi ne vltra elatus decipiaris.

IX. ¶ De sanctis abbatissis sara & sincletice & dictis eaꝫ. ¶ Helinandus.

Eodem tempe credunt fuisse due laudabiles abbatisse sara & sincletice· quaruz sara xnj· annis a spū fornicatōnis fortit est impugnata· & orabat deū vt nō recederet ab ea huiusmōi pugna· sed dicebat· Domine da mihi fortitudinē· Apparuit aūt ei oranti sup lectulum suū ille dicens· Tu me vicisti sara· Ego inquit te non vici sed dns me? hies? christ? Hec sup alphe um flumis xl· annis habitauit· & nūq̄ inclimata ē vt flumē aspiceret· Que aūt fuit illa sincletice vel vbi habitauit legisse me ñ memi· sz multa ab ea sapienter dicta sunt· ex quib? ista sunt· Sic q̄ ignē accendere volūt pus fumanē· ita & nos diuinum ignem cū lacrimis accendere in nobis debemus· Stulta castitas est q̄ indecenter aspicit· vel inordinate ridet· Sicut venena expellūt acriora medicamenta· sic sordidas cogitatōnes ieiuniū cū oratōe & sicut fortia vestimenta calcata pedib?· & sepi? reuersata incandidanē· sic fortis anima p paupertem voluntariam amplius confirmaē· Aduersarius nr facili? a nichil possidētib? supaē· Nō em habz quo ledat· Sicut gallina deserens nidū suū· facit oua sua sine pullis pire· sic monachus vel ygo de loco ad locū transiens frigescit & mortificaē· In tribulatōne posit?· si fervū es spera tibi ignē appositū ad tollendum erugmem· si aurum idem spera ad augendā claritatē· Qui peccant i seculo· etiam nolentes mittunē in carcerē & puniūtur· & nos ergo voluntarie redigam? nos in custodiam· vt eternas penas euadam?· Qui nauigare incipiunt pmo pspez ventum habent· postea sepe contrariū· Sed sicut naute non statim nauē exonerāt· sed sustinent pcellam & pugnant· & postea rectum cursū inueniūt· sic & nos aduersa incurrentes· in p posito crucem p velo erigam?· & p patientiā cito supabimus· Thesaur? manifest? cito pditur· sic & virtus cognita publicata· Noli subito & simul arma tua expendere· ne nud? inuētus in bello facile capiaris· anima nostra miles ē· arma nostra corpus nostz· Nos in tranquillo mari nauigam?· seculares in pcelloso· nos in die· illi in nocte· Et tamē plerūq̄ piclitamur de negligentia· illi timētes & soliciti saluantur: Sicut nauis aliquando mole fluctuū exteri? opprimitur· aliq̄n pōdere suo crescente sentina· sic & nos aliquādo demonū neḡcia aliquando iniquitate ppria· X·

De bona indole sancti martini· ¶ Actor

Elozuit his temporibus in gallia beatus martin? thuronēsis archiepus· cuius vitā sulpiti? seuerus· qui fuerat eidē viro sancto familiarissimus· luculento sermone descripsit· Seuerus· Igit martin? sabarie pannoniarū opido oriund? fuit· sed intra ytaliā tycini alit?· cū parentibus scōm seculi dignitatē nō infimis· gentilibus tn· pater ei? miles pmū post tribun? militum fuit· Ipse armatam militiam in adolescentia secut?· inter scolares alas sub rege ostantino· de inde sub iuliano cesare militauit· non tamē spōte quia a pmis fere annis: diuinā potius seruitutem sacra illustris pueri aspirauit infantia· Nā cū essz annoz decem· inuitis pentibus ad eccl'esiaz confugit· seqz cathecuminū fieri postulauit· Mox mirū in modū tot? dei opere cōuersus· cuz esset annoz xii· heremū concupiuit· feciss̄etqz votis satis· si etatis ifirmitas nō obstitisset· Anim? tn eius aut circa monasteria· aut circa ecclesias semp itent?· merebatur ex etate puerili· qō postea deuot? ipleuit

Sed cū edictū esset a regibus· vt veteranoz filij ad militiā scriberentur· ꝓdēte patre q̄ felicib? ei? actibus inuidebat· cū esset annoz xv· raptus & cathenatus sacramentis militaribus implicatus est· vno tm̄ seruo comite otent? cui tamen versa vice dominus seruiebat· adeo vt plerūq̄z ei & calciamēta ipe detheret· et ipi detergerat· cibū cū vna caperent· hic sepius mīstraret· Necdū in xp̄o regenerat?· agebat qō docuit bonis opib? baptismatis cādidatū· assistere scz laborantib?· opem ferze miseris alere egentes· vestire nudos· Nichil sibi ex militie stipendijs preter quotidianū victū reseruabat· Quodā itaq̄z tempe· cū iā nichil p̄ter arma & simplicem militie vestez haberet· obuiū habuit i porta ambianensi paupem nudū· nichil p̄ter clamidē qua indutus erat habebat· iam em̄ reliqua in op? simile sumpserat· Arrepto itaq̄z ferzo quo accinctus erat· mediā diuidit ptem ei? pauꝑi tribuit· reliqua rursus induit· Nocte igitur insecuta cum se sopoi dedisset· vidit xp̄m clamidis sue qua paupem texerat pte vestitū· Intueri diligentissime domū· vestemq̄z quā dederat iubet agnoscē· Mox ad angelox circūstanciū multitudinez audiuit hie sū clara voce dicētem Martinus adhuc cathecuminus· hac me veste otexit· Cū aūt esset ānoz duo ō xx· ad bapt simū uolauit· Interea iulian? īpator ptra barbaros irruentes intra gallias pugnatur? militibus suis pecunias erogauit· sed martinus nolens accipe donatiuū· quia nolebat ampli? militare iuliano· respondit· xp̄i ego sum miles· pugnare michi non licet Et cū iulianus dicēt q̄ metu belli ñ religionis gratia militiam resignaret· martin? intrepid? respondit· q̄ solo signo crucis armatus die crastina hostiū cuneos penetraret· Vñ custodiri iubet vt inermis barbaris obiiceretur· sed die sequenti data pace· sic eum domin? custodiuit· vt subactis sine sanguine hostibus· ꝓpter eū nullus in p̄lio moreret XI· ¶ De p̄secutōnibus quas relicta militia sustinuit· & de duobus mortuis quos suscitauit·

Exinde relicta militia prexit ad sanctuz hilariū pictauiensez epm· ibiq̄z accolit? ordinatus est· Monente dño in somnis ad patriā & pentes suos rediit· & in illo itinere se multa aduersa passuz p̄dixit· Nam inter alpes incidens m latrones· cū iam ictū ferientis latro ali? primeret· vinctis post tergum manibus custodie tradit· eumq̄z latro an timuerit pcūctat· At ille dixit· Nunq̄m se tam fuisse securū· miserico?dēq̄z deū maxime in temptatōnib? affutuz Sicq̄z latroni qui eū custodiebat de euāgelio p̄dicabat· qō latro credēs· & martinū ad viā reducēs· postea vitā in religione finiuit· Dyabolusq̄z in humana forma ei apparuit dicens· Quocūq̄z ieris dyabolus tibi aduersabit· Et cum martinus dixisset Domin? michi adiutor &c· dyabolus ante eū euanuit· Itaq̄z matrem suā conuertens· patre in malicia p̄durāte dum p totum orbez arriana hezesis pullularet· pene solus ostanter obsistens· publice virgis cesus· & de ciuitate electus mediolanū venit· & inde ab hereticis exturbatus· cū vno tm̄ p̄sbitero ad quādam insulam prexit· ibiq̄z inter alias radices herbarum· elleboz gramen venenatū comedit· & sentiens piculum· non solum mortē sed etiā omnē dolorem virtute fidei & oratōnis exclusit· Ibiq̄z audiens q̄ beat? hylarius de exilio rediret· p̄fect? ē ei obuiā· Cūq̄z ab eo gratissime fuisset except?· haud

longe sibi ab opido monasteriũ collocauit·& post modicũ duos mortuos suscitauit·horũ vnꝰ cathecumin⁹ se ei iunxerat·cupiens instrui disciplinis. sed paulopost corrept⁹ ipo absente absq; baptismate decessit· Regressus ergo martin⁹ ex anime corp⁹ inuenit·flẽs & eiulans accurrit·eũq; oratõne sua suscitauit·q̃ baptisat⁹ plurimis ãnis postea vixit Idez referre solit⁹ erat se corpe exutũ ad tribunal iudicis ductũ·deputandũq; obscuris locis & cum vulgaribus turbis tristem excepisse sẽtentiã·tũc p duos ãgl'os iudici fuisse suggestũ·hũc eẽ p quo martinus oraret·ita p eosdem angelos iussum reduci·& martino redditũ·viteq; pstine restitutũ·Nec multo post dũ agrũ lupitini cuiusdã honerati pteriret·& audito clamore & luctu. qd eẽt inquirẽt·indicaẽ vnum de familia seruuluꝫ laqueo sibi vitam extorsisse·Quo cognito cellulam in qua corp⁹ iacebat ingrediẽ exclusis omĩb⁹ turbis·superstrat⁹ corpi aliquãtisp orauit·& eum ad vitã reduxit·Qui apprehensa beati viri dextera in pedes cõstitit·atq; ita cũ eo vsq; ad vestibulũ domus turba omni inspectante pcessit· XII·

De vita ei⁹ episcopali & monastica.

SVb eodem fere tempore martin⁹ ad episcopatũ turonice ec clesie petebaẽ·sꝫ cũ erui a monasterio suo nõ facile potuisset turici⁹ quidã vn⁹ e ciuib⁹ vxoris languore simulato·ad genua illi⁹ puolut⁹ ut egrederetur obtinuit·ita dispotis in itinere ciuiũ turbis. sub q̃daꝫ custodia ad ciuitatem vsq; deduciẽ· pauci tamen et nonnulli ex ipsis qui ad cõstituendũ antistitem fuerant euocati impie repugnabãt.dicentes scz cõtemptibilem eẽ psonam·indignũ eẽ epatu·hominẽ vultu despicabilẽ·veste sordidũ·crine deformẽ Ita a populo snie saniorꝭ ibecillorꝫ irrisa demẽtia est·qui illustrem virꝫ dũ vitupare cupiunt pdicabant·Iam vo sumpto epatu·idẽ constãtissime pseuerabat q̃ pus fuerat·eadẽ in corde ei⁹ humilitas eadem i vestitu ei⁹ vilitas fuit·atq; ita plen⁹ auctoritatis & gratie implebat epi dignitatem· vt non tamẽ ppositũ monachi virtutẽq; desereret· Aliquãdiu ergo adherenti ad eccleſiaꝫ cellula vs⁹ est·Deinde cũ inq̃tudinẽ frequentantiũ ferre nõ posset· duob⁹ fere extra ciuitatẽ miliarib⁹ monasteriũ cõstruxit·Qui loc⁹ secret⁹ & remot⁹·vna tm̃ eademq; arta ad modũ via adiri poterat· ipse q; ex lignis otextã cellulã habebat·Multi quidem e fratrib⁹ i eundẽ modũ pleriq; saxi supiecti montis cauato receptacula sibi fecerãt· Discipl'i vero erãt·lxxx· qui ad exemplũ beati magistri istituebãtur·Nemo ibi quidq̃m ppriũ habebat· omnia i medio pferebanẽ·Vmũ nemo nouerat·nisi quẽ infirmitas coegisꝫ·pleriq; camelorꝫ setis uestiebãtur· & molliorꝫ habit⁹ p crimĩe erat· pluresq; ex his postea epos vidim⁹·Que em̃ eẽt ciuitas aut ecclesia·que nõ de se martini monasterio cupet habere sacerdotẽ·Erat haud longe ab opido pximus monasterij locus·quem falsa opinio hoĩm velut consepultis ibi martiribus sacrauerat·Nam & altare ibi a supiorib⁹ epis cõstitutũ habebaẽ· sed martin⁹·non temere adhibens incertis fidem ad locũ pgit·deinde sup sepulcꝛ ipm astans orauit ad dominũ·vt quis eẽt vel cui⁹ meriti esset sepult⁹ ostẽderet· Tunc uersus ad leuã· vidꝫ ppe assistere vmbrã sordidã trucem·· Impat nomẽ meritumq; vt loq̃reẽ·Nomen edicit·de crimine ofiteẽ· latronem se fuisse obscelera pcussũ·errore vulgi celebratũ·nichilq; sibi cum martinib⁹ eẽ pñe·cũ illos gl'ia se pena teneret· Mirũ in modũ vocẽ loquentis· qui aderant audiebant·psonã tm̃ nõ videbãt· Tũc martinus quid vidisset exposuit· iussitq; ex eo loco altare quod ibi fuerat submoueri· itaq; ita populũ supstitionis illi⁹ absolut⁹ errore· XIII·

De miraculis eius·

ACcidit aũt post dũ it̃ ageret·vt gentilis cuiusdã corp⁹ qđ ad sepulcꝛ supsticioso funere ꝺferebaẽ obuiũ haberet· Cõspicatusq; em̃ venietiũ ẽbã·quid nã id eẽt ignar⁹ paululum stetit. Estimãs aũt pphanos rit⁹ agi sacrificiꝫ eleuato i aduerso signo crucis imperat turbe nõ moueri loco·onusq; deponere· Hic vo mirꝫ i modum videns miseros· pmũ velut saxa riguisse·deinde cum pmo mouere se sũmo conamine niterenẽ·vltra accedere nõ valẽtes·ridiculũ i vestigium rotabantur. donec dicti corpis grauitate onus deponunt· attoniti & semet inuicẽ aspectãtes qđ nam sibi accidisset taciti cogitabãt·Sed cũ beatus vir opisset:exequiaꝫ illã eẽ frequentiã non sacroꝫ.eleuata rursum manu dat eis abeũdi et tollendi copis potestatẽ· ita eos cum voluit computlit·& cum libuit abire pmisit· Itez dũ i vico quodam templũ antiquissimuꝫ diruisꝫ:& arborẽ pinũ q̃ fano pxima esset aggress⁹ excidẽt·· antistes loci illi⁹·ceteraq; turba gentilium cepit obsistere Et cum iidem illi dum templũ euertereẽ ·impante domino ꝙeuissent·succidi arborẽ nõ patiebanẽ Ille eos sedulo ꝺmonere cepit nichil esse religionis in stipite.deũ poti⁹ cui seruiret ipe sequerenẽ·arborẽ illã excidi oportere·quia esset demoni dedicata tũ vnus ex his qui erat audacioꝛ ceteris· si habes inquit aliquã de deo tuo quem dicis colere te fiduciã·nosmetipi succidem⁹ hanc arborem:tu ruẽtez excipe.& si tecũ est tuus vt dicis domin⁹ euades Cũq; ille confisus in dño intrepide se offerret·illi facilẽ arboris sue iacturam habentes·si inimicum sacroꝫ suoꝫ casu illi⁹ obruissent ·eo loco vbi pin⁹ accliuis ruitura erat·vinctũ martinũ statuũt & ipi pinũ cũ gaudio succidunt· psallebant emin⁹ monachi·solam martini mortẽ expectãtes·At ille ofisus arbori iam sup se ruenti manu leuata signũ salutis opposuit. & illa ẽbimis mõ retroacta diuersam in pt̃em ruit·adeo vt rusticos qui tuto in loco steterant pene pstrauerit Tũc ceperũt gẽtiles stupere miraculo monachi flere pre gaudio· xp̃i nomen in oñi p̃dicare·nemoq; fere ex tmani illa multitudine gentiliũ fuit.q̃ non impositõe manꝰ desiderata relicto impietatis errore dominum iesum crediderit.vbi aũt phana destruxerat: statim ibi aut ecclesias aut monasteria ostruebat·· XIIII· Item de eodem·

QVm i vico quodã phano antiquissimo ac celeberimo ignem immisisꝫ· in proximã imo imberẽtem domũ agente vento· flamaꝫ glob⁹ ferebaẽ q̃ vbi martin⁹ aduertit rapido cursu tectum dom⁹ scãdit· obuiũ se adue uenientibus flamis inferens·tum vero mirꝫ i modũ cerneres contrarium venti ignem retorqueri· cũ pugnantiũ inter se elementoꝫ quidã pflict⁹ videtur·ita virtute martini ibi tm̃ ignis est opatus vbi iuss⁹ ẽ·cũ ibidem templũ opulentissimũ superstitione religiõis voluisset euertere·restitit multitudo gentiũ·adeo vt non absq; iniuria sit repuls⁹ Itaq; secessit ad proxima loca·ibiq; p triduum silicio tectus & cinere· ieiunans semper atq; orans

precabaꝫ dominū·vt quia templū illud euertere' humana manu nō potuisset· virtꝰ illud diuina diueret· Tunc subito duo angeli hastati atqꝫ scutati instar militie celestis se obtulerūt dicentes missos se a domino · vt rusticam multitudinem fugarent· pfidiūqꝫ martino ferrent· Ita regressꝰ ad vicū inspectantibus gentiliū turbis.& quiescentibꝰ dū pphanā edem vsqꝫ ad fundamenta dirueret · aras omnes atqꝫ simulacra redegit i puluerē·Omnes aūt fere in doīm biesuꝫ crediderūt Quid etiā in pado eduoꝛ gestum sit referam·vbi dū tēpluꝫ itidem euerteret·furens gentiliū rusticoꝛ in eum irruit multitudo·Cūqꝫ vnus audacioꝛ ceteris tracte eū gladio peteret · reiecto pallio nudā ceruicem pcussoꝛi pbuit·nec cūctaꝫ ferire gentilis·sed cum dexteram altius extulisset·resupinꝰ ruit·consternatusqꝫ diuino metu veniā pcabaꝫ · Nec dissimile huic fuit· qꝫ cū eū ydola destruentem cu'tro qdam ferire voluisset in ipso ictu ferrū ei de manibꝰ excussū non compuit· Curationū vero in eo tā potens gratia fuit·vt nullus fere ad eū egrotꝰ accesserit·qui nō otinuo recepit sanitatē

XV.

Adhuc de eodem·

Aliquādo in quodaꝫ opido patris familias cuiusdam domū ingressus· in ipo limine restitit dicens·horribile ī atrio domꝰ demoniū se videre Cui cū vt discederet imperet·quendā e familia qui interiori pte ediū morabaꝫ arripuit.Seuire dētibꝰ miser cepit· & obuios quoscūqꝫ laniare·Commota ē domus·familia turbata·populꝰ in fugam versus·Martinꝰ se furenti obiecit·ac pmum stare ei imperauit · sed cū dentibus fremeret·hyantiqꝫ oꝛe morsum mimaretē · digitos ei martinꝰ in os intulit dicens Si habes inquit aliquid potestatis hos deuoꝛa Tū vo ac si candēs ferrum faucibus accepisset· longe reductis dentibus·digitos beati viri vitabat attingere· Et cū fugere ꝺ obsesso coꝛpe penis & cruciatibꝰ cogeretē· nec tamen exire ei pos liceret· feda relinquens vestigia fluxu ventris est eiectus·Interea cum ꝺ metu atꝫ impetu barbaroꝛ subita ciuitatē fama turbasset·demoniacum ad se exhiberi iubet· imperat vt an verꝰ esset hic nunciꝰ fateretē Tunc cōfessus est·xvi·demones fuisse · qui rumoꝛem hunc p populū dissemināssent ·vt ob hoc saltē ex illo martinꝰ opido fugaretē·barbaroſqꝫ nichil de irruptione cogitare · Apud pisium vero dum portam ciuitatis illiꝰ cum alijs tribus socijs secū euntibꝰ introiret·lepꝛosum miserabili facie hoꝛrentibus cunctis osculatꝰ est· atqꝫ benedixit· statimqꝫ ab omni malo emundatꝰ ē·Sed nec hoc ptereundum ē· qꝫ fimbrie vestimento eiꝰ cilicioqꝫ detracte·crebꝛas supinfirmantibꝰ egere virtutes Paulinꝰ vero vir magni postmodum futurꝰ exempli·cum oculū grauiter dolere tepisset·& iam pupillā eiꝰ crassioꝛ nubes supducta texisset·oculū ei martinꝰ periculo contigit · ptistmamqꝫ ei sanitatē sublato omni doloꝛe restituit·Ipe autem cum casu quodam eēt de cenaculo deuolutꝰ·& p ofragosos scale gradꝰ decidens multis vulneribꝰ eēt affectꝰ·cuꝫ exanimis iaceret in cellula·& non modicis doloꝛibꝰ cruciareē·nocte ei angelus visus est vulnera vngere cōcussi coꝛpis mēbra otingere · atqꝫ ita postero die restitutꝰ est sanitati · vt nichil unq̄m videreē ptulisse.

XVI.

De eiusdem constantia & equitate·

Quum aūt ad impatoꝛem maximum ferocis ingenij viꝫ· & belloꝛ ciuiliuꝫ victoria elatum·plures e diuersis ptibus epi ofluerent· & feda circa pncipē oīm adulatio notareē·seqꝫ degeneri inconstantia regie clientele· sacerdotalis dignitas subdidisset·in solo martino apostolica auctoꝛitas pmanebat·nam & si p aliq̄ bꝰ supplicandum regi fuit·impauit potiꝰ q̄ rogauit·A cōuiuio eiꝰ frequenter rogatꝰ abstinuit dicens·se eius mense pticipē eē nō posse·qui impatores vnū regno alteꝫ vita puasset· Postremo cum maximꝰ se non sponte sumpsisse imperiū affirmaret·sed impositam sibi a militibꝰ diuino nutu regni necessitatem armis defendisset· tandē victus vel ratione vel pcibꝰ ad conuiuium venit. & sellula iuxta regem posita psedit · Ad medium fere puiuiū vt moꝛis est paterā regi minister obtulit · Ille sancto admodum epo potiꝰ dari iubet· expectans atqꝫ ambiens vt ab illiꝰ dextera poculū sumeret. Sed martinꝰ vbi ebibit pateram pbitero suo tradidit·nullum sēꝫ existimans digniꝛem·qui post se poꝛ biberet·nec integꝫ sibi foꝛe·si aut regē ipꝫ·aut eos q̄ a rege erant pximi pbitero ptulissꝫ Quod factū imperatoꝛ· omnesqꝫ qui tūc aderāt ita admirati sunt·vt hoc pm eis in quo ptēpti fuerant placeret· Constat aūt etiam angelos ad eum plerūqꝫ missos·ita vt conferto inuicem apud eum ꝟmone loquereē· Dyabolum vero tam conspicabilem & subiectū oculis habebat· vt siue se in ꝓpria substantia otineret,siue ī diuersas figuras spiritualeꝫ nequicias transtulissꝫ·q̄libet ab eo sub imagine videreē·Quod cum dyabolꝰ sciret se effugere nō posse·quicijs eū frequenē vꝛgebat· q̄ insidijs fallere non posset·

XVII.

Q̄ demonum insidias & pns & absens pꝛospiciebat·

Quodam autē tpe coꝛnu bouis in manu cruentum tenens·cū ingenti fremitu cellulā eius irruꝛupit· cruētatāqꝫ ostentans dexterā·& admisso recenē scelere congaudēs· vbi ē inquit martine virꝰ tua· vnū de tuis modo interfeci·Tunc ille conuocatis fratribꝰ : refert q̄ dyabolus indicasset·solicitos esse iubet p cellulas singuloꝛ·quis nā hoc casu fuisset affectꝰ · Neminē quidē ꝺesse de monachis · sed vnū rusticū merce deductū·vt vehiculo ligna deferꝛet isse ad siluā nūciāt· Iubet igiē aliquos ire ei obuiā. Itaqꝫ haud longe a monasterio iam pene exanimis inuenitur· extremum tamen spiritum trabens·indicat fratribus casum moꝛtis & vulneris · inuitis scilicet bobꝰ dū dissoluta artiꝰ loꝛa constrīgēt bouē·sibi excusso capite īter īguiuia coꝛnu iniecisse· Nec multo post vitā reddidit· Videris quo iudicio ꝺi dyabolo data fuit hec potestas · In martino mirabile illō erat · q̄ & hec & multa huiusmodi si quotiēs accidissēt·longe ante p̄uidebat·& sibi nūciata fratribꝰ indicabat·Frequēē aūt dyabolus dū mille nocēdi artibꝰ sanctū virū conabaꝫ illudē·visibilē ei se foꝛmis diuersissimis ingerebat·adūsus quem semp interꝛitꝰ se signo crucis & oratōis auxilio ptegebat · Testabanē etiam aliqui ꝺ fratribꝰ audisse demonē ꝓteruis martinum vocibꝰ increpantē cur intra monasteriū aliquos ex fratribꝰ qui cū baptismi gratiam diuersis erꝛoꝛibꝰ pꝺidissēt· cōuersos postea recipisset exponentē crimina singuloꝛ martinum dyabolo repugnantem respondisse constanter· antiqua delicta meliꝛis vite quersatōne

purgari · & p misericordiam domini absoluendos esse peccatis · q peccare desierint. ptradicente dyabolo non primere ad veniã criminosos · & semel labsis nullã a dño pstari clemẽtiã · Tũc in hãc vocẽ ferẽ exclamasse martin? · Si tu ipe o miserabilis ab hominũ infectatõe desisteres · & te factor tuorũ vel hoc tempore cũ dies iudicij in pximo est penitteret · ego tibi uere pfisus in domino xpi misericordiam pollicerer ·

·XVIII·

¶ Qualiter dyabolũ sibi purpuratum apparentẽ repulit ·

QVodã die dyabolus luce purpurea circũtect? · indut? veste reg · a · dyademate ex gẽmis auroq; redimit? · calceis auro illitis · sereno ore · leta facie · oranti martino in cella astitit . q cũ pmo aspectu ei? fuisset ebetat? diu multũq; ambo silentiũ tenuerũt · Tũ por dyabolus · Agnosce inquit martine quẽ cernis · xpus ego sũ descensur? ad terras · p? me manifestare tibi volui · Adhuc cũ martin? taceret · nec quicq̃m responsi referret · iterare ausus est dyabol? pfessionis audaciam · Martine quid dubitas credere: cũ videas · xps ego sũ · Cum ille reuelante sibi spiritu vt intelligeret dyabolũ eẽ nõ deũ · nõ se iquit domin? ihus purpuratũ & dyademate renitentẽ ventur eẽ pdixit · ego xpm nisi i eo habitu forma q; qua passus est · nisi crucis stigmata pferentẽ vero: venisse non credam · Ad hãc vocẽ ille statim fum? euanuit · & cellulã tanto fetore cõpleuit · vt dubia idicia reliqueret dyabolũ se fuisse · Hoc itaq; gestum vt sup retulim? ex ipi? martini ore cognouim? · ne quis forte existimet fabulosũ · Nã cum olim audita fide ei? vita atq; virtutib? · estuarem? desiderio illi? · gratam nobis ad eundẽ videndum pegrinatõr suscepim? · simulq; iã ardebat animus vitã illius scribere · ptim ab ipo inqntũ ille interrogari potuit scisscitati sumus · ptim ab his qui interfuerãt vel sciebant cognouim? · Quo quidẽ tpe credi non potest · qua me humilitate · qua benignitate suscepit · gratulat? plurimũ & gauisus in vno quo tãti eẽt habit? a nobis quẽ pegrinatione suscepta expetissem? · Miser me · pene non audeo confiteri · cũ me sancto uiuio suo dignat? est adhibere aquaq; manib? nostris ipe obtulit · ad vesperam pedes lauit ·

·XIX· ¶ Qualiter in icendio temptatõr passus est

QVm ad dyocesim quãdam p solenni cõsuetudie sicut episcopis visitare ecclesias suas moris est · media fere martinus hyeme venisset mãsiõq; ei i secretario ecclesie · clerici pauerũt · multũq; ignẽ scabro iam ptenui subdiderũt · lectum ei plurimo stramie extruxerũt · Deinde cũ se martin? cubitum collocasset · isuetã molliciem strati male blandientis horresc it quippe qui nudã humũ vno tm̃ culcio sup lecto accubare cõsueuerat · itaq; qsi accepta pmor? iniuria · stramentum omne piecit · & casu sup fomaculã ptez paleis illi? quaz remouerat aggessit: ipse aũt vt erat moris nuda humo lassitudine itineris vrgente requieuit. Ad mediam fere noctem · p interruptũ pauimẽtũ ignis estuans · aresc entes paleas apprehẽdit Martin? somno excitat? · re inopinata ancipiti periculo · & maxime vt referebat dyabolo insidiante atq; vrgente pnent? · tardi? qm debuit ad oratõis confugit auxiliũ · Nam erũpere foras cupiẽs · cũ pessulo qđ ostio obdiderat diu multũq; luctatus grauissimũ circa se sensit incendiũ, adeo vt vestẽ qua indut? erat ignis psumpserit · Tandẽ in se reuersus · non in fuga · sed i dño eẽ psidiũ · scutũ fidei & oratõnis arripiens medijs flamis tot? ad domi nũ conuersus incubuit · Tũ vo diumit? igne submoto inoxio sibi orbe flamarũ orabat Monachi autẽ q; pfozib? erant · crepitante & colluctãte icendij sono · obseratas infringũt fores · emotoq; igne medijs flamis martinũ auferũt · cũ iã penit? eẽ psumpt? tam diuturno icendio putareẽ · Ceterũ vt verbis meis domin? ẽ testis · michi ipe referebat · & nõ sine gemitu fatebat se i dyaboli arte deceptũ · vt excussus a somno psilium non haberet · quo p fidẽ & orationem piculo repugnaret ! deniq; tandiu circa se seuisse ignez · quãdiu erũpẽ p hostiũ turbatus mente temptauit · vbi vero auxiliũ crucis · & oratõis arma repetisset · medias cessisse flamas · seq; ñ sẽsisse orãtẽ · qs fugiẽs male cẽt exptus vrentes · Vnde itelligat quisquis hoc legerit · nõ tantũ temptatũ quidẽ illo martirum piculo · sed pbatũ ·

·XX· ¶ De vita sancti maurilij andegauensis · Ex dictis ei? ·

HVic sancto viro orempane? fuit i maurili? andegauensis epus · Hic eñ medio lanensis opidi idigena existit · parentib? splẽdidissimis · & ab ipis pene cunabulis a beato martino qui illis tpib? mediolani sibi monasteriũ collocauerat · sacris literis & liberalib? studijs institut? · Sed beato martino arrianor? pfidia de ciuitate illa expulsus sanct? iam maurili? tã amore ꝑ magnor? pceptis pentum · q martinũ pr? sequi ocupierant · ibi demoratus ẽ · quousq; a beato ambrosio ipius ciuitatis episcopo officiũ lectoris accepit · Interea patre eius qui nobilitate ac virib? totam pene regebat hesperiã defũcto · relicta matre · omniũq; rer? suarum cupiditate habendi subiuliano tũc cesare · martinũ q turonicaz i gallia iã regebat metropolim iã expetijt · & sacerdotij gratiam eo cogente suscepit · Deinde turonis egress? q; solitariã si posset sibi vitã eligeret · andegauorũ vrbem aggressus est · & audiens non longe a fluuio i villa cui calomna nomẽ erat fanũ eẽ antiquissimũ · diuersisq; ydolorum culturis dedicatũ illuc aduenit videsq; illud · eo q dignitatẽ loci tenebat humana non posse manu dirui · dominũ vt illud dstrueret exorauit · Mox vo diumit? ignis de celo dimissus · q; quid simulacror? & imũdicie ibidem repit · sub momenti hora psumpsit · Elimmata igit̃ omni spurcicia · xpo honorabilem ecclesiã ibi fũdauit · & vt dedicaret̃ a beato martio obtinuit · ibiq; bis senos degẽs p annos · multis se ieiunijs & orationib? sedule domino mancipauit · magnasq; & mirabiles virtutes p eũ fecit · Dũ pastores i illa regione vigilarẽt · vnusquisq; eor? nocte pecora custodiret · contigit vt morderet̃ a vipa · cui? vir? se repẽte p oñs pueri venas se ifudit · & totũ homine in tumorẽ dr̃tit · de quo cũ nichil aliud pstolarent̃ nisi iteritt? · ceteri pastores fide cõmoniti eius pfẽtie deferũt pfessoris · q vniusa pueri membra signauit · & oculos ad celũ erigẽs · in ipo vulnusculo p quod vipa vir? iflixerat · de ppria saliua signũ crucis impssit . statimq; venenũ ex omnib? corpis ptibus reuocatũ · cucurrit ad ipm p quem se imerserat locũ · & puer integre sanitati mox redditus · ad domini sui quẽ reliquerat cucurrit seruitiũ ·

·XXI· ¶ De qbusdam ei? miraculis ·

QVon lõge vero a pscripto vico calomne cui vir beatus perat · quemq; sedulus

incolebat·erat quidã collis nomine pstiacꝰ diuꝰis ydoloꝝ titulis decoratꝰ. vnde maurilius animarũ p ditõnem dolens·adhibitis secũ fidelibꝰ viris prexit ad locũ vt illud euerteret·quo cum peniſſet: demonia ibi latentia clamauerunt dicentia·Quid nos etiam hic maurilii psequeris in his regionibꝰ· nullus ẽ locꝰ quo te euadere valeamꝰ·Ilico in auerse signo sancte crucis opposito demonia repẽte eleuato magno mugitu·non sine ĩmenso fetore fugerũt·Ille aũt omniũ ydoloꝝ simulacra coadunari pcepit·& ignibꝰ cõcremans in fauillã redegit mũdansqꝫ diligentiꝰ locum·ibidem honorabile monasterium statuit·Pretereuntibus aũt mercatoribꝰ sedem eiꝰ·vnꝰ eoꝝ qui vendẽdꝰ ducebãtur·magno psiliens impetu ecclesiã ingressus est & puolutis cũ lacrimis pfessoris pedibus·orabat vt suis pcibus aut pcijs sese p amore dei redimeret:secũqꝫ retineret·quia furtim ppria captiuabat patria·vendendꝰ ducebat in alienã·Cuiꝰ verbis & fletibus suũ patrioticum recognoscẽs·cõmotꝰ pia mente sacerdos·nec mora·p captiuo ipo domũ supplicaturꝰ egrediẽ·humiliter sibi supplicabat vt sibi venderet·quatinꝰ a se seruitio absolutꝰ liber ad patriam reuerteret·Sed cũ dominus ipiꝰ sũma obstinatõe nequaqm id fieri posse negaret·annuit suis vt ipm de ecclesia velociter detraherent·Cedentibus aũt ministris·vimqꝫ facientibus ac dñi sui pcepta exequentibꝰ·immensis vocibꝰ captiuꝰ clamare cepit·Miserere & succurre pue dei·quẽ deuote & liberandꝰ expetij·Sacerdos vero flens solo paululũ positis genibus·rursusqꝫ eleuatis ad celũ manibꝰ inquit·Domine deus omnipotens q ĩ angustia ꝓstitutis: & de tua misericordia vere confitẽtibꝰ·celeri pietate succurris. sbueni huic captiuo p quo te supplex exoro. Ad hãc sacerdotis vocem·tanta vis febriũ dñm ipius arripuit·vt añqm penitere succurreret·spm exalaret Tunc tanta formidie ceteri pcellunẽ·metuentes ne sese viuos terra absorberet·qꝫ vnanimes expetebãt·sacerdotẽ flebiliter postulantes·quatinꝰ et sibi indulgentiã & defuncto suis meritis acquireret vitam·Vir vo beatꝰ nimiũ metuẽs·ne ipe occasio illiꝰ esset poitõis·pstratꝰ terre ĩmẽsis planctibꝰ & crebris singultibus inuocat xpm·vt defuncto redderet animã·Nec ante surrexit a solo·donec et defũcto vitaꝫ & captiuo libertatẽ acquireret·Negociatores deniqꝫ vt sibi retroacta psumptõ indulgereẽ·multis donarijs ipsuꝫ honorauerũt & locũ Que ppere omnia in vsus pauperꝫ deputauit.

XXI. Idem de eodem.

Mirũ preterea vt necessitudo cõpellit humana·argis haud modica mercibꝰ referta per ligim vehebatur Que dũ contra calõnã ascẽderet·subito cũ ẽbato flamie põto nauis in vertiginem rotabat·frangit antemna·& nũc ppa surrigit eleuata fluctibus·nunc pupis ꝺ ꝑmit inter vndaꝫ hyatꝰ·Victi ergo naute·tantaqꝫ tempestatis timore pterriti·de pñti iã desperantes salute·omnia nauis armamẽta eiecerũt solum pstolantes interitum·tũ repente ĩmensis clamare vocibus ceperunt·dicẽtes·Miserere vir xpi maurili·nrõ succurre naufragio·potes eĩ hoc obtinere cũ christo·q post funꝰ vitam acquisisti defuncto· Ad quoꝝ voces exurgẽs ab oratõne maurilius: festine cucurrit ad litꝰ·& eleuato ex aduerso crucis signo·impat pcelle ne seuiret·Cessit mox deposito rigore spiramina·tumescentes vertuit vnde ĩ equora subsequit̃qꝫ tranquilla serenitas· Erat aũt familiare beato viro·vt nunc ecclesias nunc infirmos sedule circũiret·& ne vltra modum fatigatꝰ corpe defeciſſet·habebat humilis sessor asellũ quo sepiꝰ vtebat·Quem nocturnis latro temporibꝰ apprehensũ·furari nõ metuit·sed infelix dũ furat asellũ arripit a demonio·& sic demens p noctẽ totã vagabundꝰ illudit·Mane aũt reddito·ante fores beati viri affuit ipe piter cum asello·crimẽ qõ commiserat inuitꝰ ofiteẽ·deinde arreptꝰ a demonio fugere nititẽ ne curareẽ·sed beatꝰ vir furiosũ p exorcismi grãm·pus a demonio liberauit·& pꝰ modum ab omi crimie recepto asino miratꝰ absoluit· Verũtamẽ ppter nocturnã quã ppessus ẽ latro iniuriã·ne voto pori puareẽ ex toto·q necessitate cepat violare ñ vicio·tres illi sacerdos aureos dedit·sicqꝫ liberũ abire pmisit. XXIII.

De pmotõe eius ad episcopatum.

Interea cũ talibus vir beatus in predio calõne floreret meritis & vtutibꝰ·vbs andegaua ppio pastore viduaẽ·& collectis vndiqꝫ sacerdotibus cũ in vnũ non valerẽt venire decretũ·alijs alios preferentibꝰ·subito nũciaẽ archiepiscopũ sanctum turonice sedis adesse martirũ·Cuiꝰ dũ pene oñs sententiã pstolarenẽait·Viri fratres audite & attendite ꝑsiliũ bonuꝫ qui a deo ẽ electꝰ erit pontifex vester·maurilius calõnensis presbiter ecclesie·Qui pari voto venientes in sniam·iam em eiusdem viri virtutes & merita nouerant·Accepto archiepiscopi pcepto celerime pgunt·eũqꝫ de ppria raptũ ecclesia·martini psentie nolentẽ sistunt·Qui dũ cum beato martino iã ecclesiam egredereẽ·statim ad declaranda tanti sacerdotis merita: niueo colore columba diuinitꝰ elapsa sup caput eiꝰ descẽdit ac sedit·Mti etiã videre meruerũt·quia quotienscũqꝫ beatꝰ martinꝰ ad sacram ꝺsecrandi antistitis benedictõne sup caput eiꝰ extendisset manum·semp ei prefata aditũ dabat colũba Tali igitẽ miracꝺo andegauensi ecclesie maurilio pontifice substituto·& beato martino ad ppriam sedem reuerso·idem martinꝰ referre sepiꝰ solitꝰ erat·qꝫ ad benedicẽdũ maurilium antistitẽ non solum in specie columbe spus sanctꝰ·sed etiam affuerat angeloꝝ exercitꝰ·Ornato itaqꝫ in pontificali cathedra ad pastoralis cure misterium et custodiã xpi ouium maurilio põtifice·tanta in eo gratia domini rutilabat·vt non minora p eum·qꝫ dudũ p apostolos signa & miracula fierent·Nam verbis tm̃ demones effugabat· egrotos vero sola oratõne curabat·sed & cecis ipposito crucis signo visum reddebat. XXIIII.

De spontaneo eius exilio pro puero mortuo sine baptismo.

Eo in beati petri apostoli basilica sancta solennia celebrante·aduenit cum morente puero matrona·cui quondã sterili eũdem vt nascereẽ·ante epatum apud dominũ suis meritis obtinuerat·postulãs filio suo quẽ dño habendum obtulerat·vt manuum suaꝝ impositione spiritumsanctũ daret anteqꝫ obiret sed remorãte in sancta corpis ac sanguis xpi consecratõne paulum presule·puer excessit·Beatissimis igitẽ maurilio expleto sancto solennitatis capitello·obitu qꝫ pueri qui absqꝫ crismatis dono excesserat pcognito·totum id sue diffinitõi deputauit·lacrimis multo tempore irremedialibꝰ sue culpam lugens iobedietie·Cui cũ nec ista sufficerent·diu mltũqꝫ

qđ agẽt ſecum animo colluctãte· tandem repperit
q̄ inter conciues tante negligentie piaculũ plene
expiare nequiret· niſi ſingularis elapſus· patriam
ꝓpriam ciueſq; relinqueret· Tali igit̃ repto conſi-
lio occulte exinde ſemetip̄m eripuit·ex ſanctorũ
reliquijs quib⁹ ſancta andegauenſis mater eccle
ſia decorabaẽ ſecum claues exportans· Cũ autem
pueniſſet ad mare· diuina omnipotentis dei pui-
te clementia · q̄ manebat in litore diem tranſitus
ſui exarauit ī lapide·ſicq; accerſita pupi·inchoati
itineris cepit maturator exiſtere·Cunq; pceſſiſſet
in altum· & reliquiaꝝ claues q̄re ſecum detulerit
cogitaret· inſidiante humani generis inimico · vt
dolorem ſup dolorem ſancto viro imponeret· re-
pente claues de manib⁹ elapſe ſubmergũt̃ ī equo
re· Tunc cũ lacrimis id ferẽ exclamaſſe maurilius
qđ poſtea rei ꝓbauit euentus· Niſi inquit has ite
rum claues videẽ meruero·patriã & vrbẽ nũq̄m re
petã quã effugio· Tranſmiſſo igit̃ mari· quo quis
eſſet abſcondere potuiſſet .mutato habitu vni re
gionis primcipũ adheſit ꝓfeſſus ſe orrulanũ foꝛe
quatin⁹ corp⁹ quod vigilijs ieiunijs & oratõib⁹
caſtigare decreuerat· ne ex toto deficeret proprio
laboꝛe pauiſſet· Qui cũ tali ꝓficeret miſterio· tã
tam copiam ei⁹ meritis domin⁹ olerib⁹ dabat· ut
etiam omnib⁹ quiquibuſcunq; neceſſe fuerat · ex
eiſdem ſufficienter tribueret·& tñ nũq̄m olera de
fecerũt·vnde plibus placebat·& pene ab omnib⁹
amabatur·

·XXV·

Qualiter vſquequaq; queſit⁹ ẽ & inuent⁹·

INterea plebe andegauoꝝ celit⁹ ſibi quõ
dam electo viduata paſtoꝛe· pauoꝛe ni
mio ꝓcellit̃·crebriſq; viſionib⁹ minatur
p ſepe etiam admoneẽ · vt ꝓpriũ paſtoꝛez cir cũq̄
q̄ quireret·niſiq; maurili⁹ inuẽtus ſue redderẽ
eccleſie·vrbem andegauã foꝛe celeri⁹ ſubuertẽ dã
Vnde eiuſdem regionis non ſolũ tota nobilitas·
ſed & vulgaris imenſitas collatione facta i vnũ
venere decretũ·eligentib⁹ ex ciuilibus· mj ·diffuſe
virtutis ac fidei viros· quib⁹ q̄ neceſſaria ad tãti
itineris erant ſupplenda negocia ſumptib⁹ ex toto
collatis·p̄cipiant ne vnq̄m reuertentẽ donec ꝓpriũ
inueniſſent prõnum Qui functi legatõne & duo
tius iuſſa exequẽtes· vrbes omnes opidaq; vl' vi
cos p̄tereũt Omnẽq; fere europam circũitu ambi
unt: Septimo tandẽ in ptes gallie reuertẽtes ãno
& minime quem q̄rebant inuento diuino ductu ad
portũ occeani maris· q̄ in britannia manet minoꝛi
curſu auido pueneruũt·quatin⁹ eis mare quẽ inue-
nire non poterant·tranſmare querere niterentur
Preſtolãtes igit̃ nauem· cũ qua ceptũ explere va
lerent obſequiũ·dũ reſiderent in litoꝛe· ſcriptum
quod ſup̄ dixim⁹ inueneruũ in ſilice · Hic tranſijt
maurili⁹ andegauoꝝ epũs· De tã euidenti igit̃ ala
cres effecti indicio tranſpontũ abiere ſecuri·haud
longe autẽ adhuc acta pupis erat a litoꝛe· cũ leui
flatu· & pendulo velo·ac mari tranquillo· iam me
dios ſali fluct⁹ ſulcare ſecura cepiſſet·repente ī-
manis emerſ⁹ e gurgite piſcis ꝓſilijt in argi · De
quo cum deo gratias retuliſſent·ipmq; piſcẽ exen
terare cepiſſent·reliq̄aꝝ claues quas maurilius in
mari pdiderat·in piſcis iecoꝛe repiũt· Quas reco
gnoſcentes nimiũq; mirantes trẽbabanẽ attoniti
metuentes ne cum ipis maurili⁹ naufragiũ paſſus
hominem exiſſet · Demiſſis igit̃ nauis ancoꝛis in
b ſtantes vt de mari reuerterenẽ·aſſerẽtibus nau
tis maurilium eſſe defunctũ·dũ ſinguli ſeq̃nti nocte
vnũ eundẽq; viſum domino tribuente viderunt·
nolite inquit metuere·nec reuertamini ꝺ itinere·
ceptũ maturate negociũ·ꝓcul dubio diu queſitũ
& vſq; huc dilatũ·veſtrum inuenietis deſideriũ·
Mane aũt reddito·quid ſinguli viderant inuicez
referebãt· Vnde factũ ẽ vt ãgelico ductu ad do
mũ primcipis cũ quo maurili⁹ habitabat·recto iti
nere ducerenẽ· Ingreſſi aũt ilico vocari mauriliuz
vt cum olerib⁹ quibus rex vti ꝓſueuerat accurꝛẽt
audierũt · Oculoꝝ igit̃ aciem ī ptẽ q̄ illum audie
rũt inclamare dirigẽtes nec moza . cum olerib⁹ ac
curꝛere mauriliũ ꝓſpexerunt· Quẽ cum recogno
uiſſent·ꝓſtrati pedib⁹ illius·cum magno fletu ro
gabãt vt ꝓprie ſubueniret eccleſie; atq; ciuitati· q̄
ei⁹ abſentia nichil iã aliud niſi ſup̄mum p̄ſtolareẽ
exitium·Ad quoꝝ fletum cũ ſe negare ñ poſſet ob
ſtupefactus ·cũ lacrimis repugnare cepit obnixi⁹
dicẽs· Voto me ac iuramẽto ꝓſtrixi· nũq̄m me ad
patriã reũſuꝝ·niſi claues videre merear itez quaſ
amiſi· Quib⁹ ſtatim exhibitis·q̄quid in mari vi-
rant & ptulerant ex ordine referebant·

·XXVI·

Qualiter ad vrbem
ſuã redijt & p̄fatum puez ſuſcitauit·

INterea iſtiuſ modi circũquaq; negocij
fama ꝓuolitat·ipmq; ſolicitat regẽ· Mi
ranẽ cuncti.& quẽ vt ortulanum habue
rãt·nũc vt ſanctiſſimũ p̄ſulem venerãtes adorãt
multis euz muneribus & donarijs honorare quãto
ti⁹ ocertãtes vt qui quaſi paup & pegrin⁹ ad eoſ
venerat·felix & diues reuertereẽ ad ꝓpria·Tunc
maurili⁹ tot p̄cib⁹ vt regrederẽ & miraculis vi
ct⁹·tũc ſolicitior de reũſione cũctareẽ·& vigilijſ
ac oratõibus inſomnem ducere ſequẽtẽ diſponerz
noctẽ·tandẽ fatigat⁹ ieiunio paululũ obdormiẽs
vidit angelum dicẽtem ſibi· Surge maurili & po
pulorꝝ te q̄rentiũ exequere votũ· ecce cũ tuis p̄ci
b⁹ atq; meritis·tibi omiſſas ſeruauit domin⁹ oues
p q̄bus rogaſti·& inſup reddidit tibi puez·quez
diuti⁹ plorãs queſiſti· Quo multis·Reddito ma
ne.ocurꝛentib⁹ undiq; populis · cum honoꝛe ma
gno ꝺuciẽ ad nauẽ·& traducto põto cũ nec mi
noꝛi gloria ad ꝓpriã excipiẽ patriã · Taliter q; p
priam regreſſus ad vrbẽ·nimiꝝ ſpectantib⁹ ẽbis
de domini pmiſſione· ſecurus venit ad tumulum
pueri·quẽ raſtris diſcooptũ·inuocat planctibus
diutiſſime xp̄m· Tandẽ expleta cum lacrimis ora
tione vtriq; conſurgũt·maurilius de oratõne·· &
puer de morte·Quo ſeptiformis ſp̃us gratia cõſe
crato·ex euentu vocauit eũ renatũ·Qui diuis cul
tib⁹ ilico mancipatus · & a beato maurilio diligẽ
tius eruditus tantis promeruit florere vꝛtutibus·
vt poſt mauriliũ pontificalem eccleſie cathedram
& poſthum⁹ ſortireẽ & heres·

·XXVII·

De ceteris ei⁹ miraculis·

QUir quidam auar⁹· omniũ malorꝝ radice
inſtigat⁹ cupiditate· temerario ordine
arrepta ſecuri·die dominico auid⁹ opera
tor extiterat· Quem ſecuris manubrio manib⁹ ad
heſo: vltio diuina ſtatim damnauit· Iſdẽ tñ cogẽ
tib⁹ doloribus·poſt menſes quimq; ſanctũ maurili
um expetens·ſue ordinẽ culpe flebiliter p̄fitebaẽ·
Cui⁹ vir beat⁹ cũ penituinẽ vidiſſet·commotuſ
ſpũ cepit dolere·ſz cũ manib⁹ ſanctis manubriuz
tetigiſſz ſecuris·ilico laxatis neruis·& directis di
gitis·omni fugato doloꝛe man⁹ integre reformam
tur· Cũq; aliq̄n ad portũ lꝛdi fluminis pueniſſet·
nullam ibi nauẽ repperit·ſed omnes ex pte fluminis

tenebanť altera·nec etiam nauta appebat· qui nauigiũ adduxíſſet. Q; dũ p̃ſtolareť · & nemo eſſet q̃ traduceret · repente om̃s carne diuina iuſſione ſemote a litore·ad obſequiũ in p̃tem alterã deducunť· Vnde cũ omnipotenti deo grãs retuliſſent ingreſſis nauib? deo ſolo gubernatore ac remige· abiq; humanor nautar ãminiculo tranſierũt· Verũtamẽ nautis q̃ accurrerant quaſi ſe eor labore tranſtuliſſent. naulũ non expetitus vti fidelis debitor dari p̃cepit· Villam quãdam giracũ nomie· ad alimentũ captiuor viduar atq; pupillor· nec non ſubſidia clericor ac pauper p̃futuram · vir beatus ex rebus eccleſie compauerat· quam dũ q̃dam die vt ibi dẽ q̃ddam operiſ ageret cum fratribus circũiret·repente coꝛnupetẽs uitula· ĩſtĩctu demonis acta cũ ingenti mugitu velut taur?·furibunda lumĩbus· in eũ rotatĩ cum magno ĩpetu curꝛebat·contra quã cum beat? eꝑus ſignũ crucis opponeret. mox dyabolus de capite ei? ĩ ſpecie cor ui egrediens euolauit · & ſubito velut fum? euanuit·multi emim fideliũ q̃ comitabanť·oculis hoc corporeis videre meruerũt· bubula v̄o gregi ſuo ſtatim mitiꝰ oue ſe ĩmiſcuit ·& deinceps nemine; leſit·Idem vir ſanct? ſemp victũ paupẽ & aquã breuem aut ſuperlectilẽ habet vilem·Sane cũ ſancte quadrageſime dies aduenirent·p om̃e temp? afflictionis erat ei vt dictũ eſt arid? & veſptin? die tercia cib?·aqua tepida. & modicũ ſalis ac panis ordeaceus·quem tamen ipe excutiens molebat ſibiq; cauſa obedientie p̃parabat · hoc vero p ſũma mollicie·ſũmiſq; vrebatur delicijs·pedem non p̃ferebat ei?oẽ dieb? in publicũ cilicio ſemp interius tect? & cinere· Verũtamen nõ ideo macie corporis torpebat·nõ palloꝛ in vultu appebat . robuſtus ſemp in corpe · facies eius ut roſa rubebat · Obiit aũt anno etatis ſue·xc·& eꝑat?·xrx·ydib? ſeptẽbris, cui? corp? ſanctũ cũ die altera portare tur ad tumulũ·gemĩ ex vtero matris ſue ceci· vt ſancti corpuſculi loculum tangere potuerũt·lum q̃ nũq̃m habuerunt ad declaranda defuncti antiſtitis merita:ilico meruerũt accipe.

XXVIII. De inuentiõe corpozum geruaſij & p̃thaſij martirum·

ANno theodoſij ſecundo corpora ſanctorũ geruaſij & p̃thaſij martir mediolañ ab ambroſio repta ſunt. Ambroſius In dieb? inquit tranſacte nup quadrageſime· cuz dñs michi donaſſet· vt ieiunantium & orãtiũ faceret me eſſe p̃ticipem·in oratõe poſito ita michi ſõn? irrepſit·vt nec vigilãs apte· nec dormiens itegre·videre aptis oculis duos iuuenes ephebos veſtibus candidiſſimis·id eſt·cellobio & pallio ĩdutos·caligulis calceatos·manib? extenſis orantes· nullam quidem grauedinem patiẽs· loqui cũ eis n̄ poterã·Sed quia vt dixi pars in me ſomni incumbebat· que me ad eor interrogatõz verbũ p̃ferre non ſinebat·plene aũt me euigilante·viſio eor ab oculis meis elapſa ẽ· Vnde factũ eſt vt rogarem domini miſericordiã · vt ſi ludificatõ demonũ eſſet abſcederet·ſi v̄o veritas eſſz pleni? appareret· Ad impetrandũ v̄o q̃ poſcebã a dño·augmentaui ieiuniũ · ſimili q; modo & canente gallo orantes mecum iuuenes appueruut· Tercia vero nocte ꝺ fecto ieiunijs corpore:nõ dormienti·ſed ſtupenti cum quedã michi tercia apperet pſona·que ſimiliſ eſſz beato paulo:cui? vultũ me pictura docuerat factum ẽ vt ipe mecum illis tacentib? loqueretur dicẽs · Iſti ſunt q̃ monita mea ſecuta · reſpuentes p̃dia & diuitias ſecuti ſũt domĩ noſtri ieſu x̄pi pia veſtigia· nilq; terꝛenũ·nilq; carnale cõcupiſcẽtes·in media hac mediolanenſi vrbe p decem ãnos in dei ſuitio p̃durantes · ad hoc pertingẽ meruerũt vt x̄pi martires fierẽt Quor corpora eo loco inuenies·in quo ſtas & oras·xii·pedum altitudĩe terra coopertã arcam inuenies·quã ſuperi? exaltabis· & in noie eor ecclefiã fabricabis. Cũq; ab eo rũ nomina req̃rerem· dixit michi ad caput eorũ libr ſcriptum inuenies·in quo & ort? eor & finis ſcript? eſt Inuenim? ergo mire magnitudinis·ij· viros vt priſca etas ferebat·oſſa integra· ſãguis plurimuz·ante cancellos ſanctor felicis & nabor is· ingẽs ocurſus populor p totum illud biduũ· cõdidim? oſſa integra·& ad ordinẽ trãſtulim? veſpere iã incubẽte ad baſilicã fauſte ibi vigilie tota nocte & man? ĩpoſitio· Sequẽti die tranſtulim? eam in baſilicam ambroſianaz·& dũ trãſferremus cec? ſanatus ẽ· Actor Quoniã aũt hi martires ſub dyacleciano paſſi ſunt·p̃fatum libellum quem inuenit ambroſius eor geſta q̃ ſimul & pentũ eorum ſcz vitalis & valerie ꝓtimentem·ſuperi? ĩ loco ſuo inſeruim?·

XXIX.

De vita & agone ſancte agnetis·

SCripſit aũt ambroſi? vitã ſancte agnetis: quam nos abbreuiatã hic poſuimus in hunc modum Ambroſi? de ſacris vgínib? Sancta virgo agnes genere nobilis·xnj· etatis ſue anno mortem perdidit·& vitã inuenit· quia ſolũ vite dilexit actorem· Corpore quidẽ iuuencula·ſed animo cana·pulcra facie · ſz pulcrior fide·dum a ſcolis reuertiť·a p̃fecti vbis filio adamatur·Detulit ſecũ precioſiſſima ornamẽta· que ab ea velut ſtercora ſunt recuſata·Cepit p ſe·per amicos·om̃s diuitias p̃mittere·ad quẽ illa tale fertur reſponſum dediſſe Diſcede a me fames peccati nutrimẽtũ facinoris· pabulum mortis, quia iam ab alio amatore p̃uenta ſum·qui michi ſatis meliora te obtulit ornamẽta· & anulo fidei ſue ſubarrauit me·lõgior melior te genere & nobilitate· cui? generoſitas celſior·poſſibilitas fortior· aſpectus pulcrior·amor ſuauior·& omni gratia elegantior Iam mel & lac ex ore ei? ſuſcepi·iã corp? eius corpi meo ſociatũ eſt·& ſanguis eius ornauit genas meas·Cui? mater virgo eſt· cui? pater feminã neſcit·cui angeli ſeruiũt· cui? pulcritudinẽ ſol & luna miranť c? odore reuiuiſcũt mortui·cui? tactu ſananť infirmi·cui? opes nũquã deficiũt· ipi ſoli ſeruo fidẽ·quẽ cũ amauero caſta ſũ·cum tetigero munda ſũ·cũ accepero virgo ſũ·Audiẽs hec inſan? iuuenis·amore ceco corripiť · & inter ãguſtias anime & corpis lecto p̃ſterniť· & p alta ſuſpiria amor a medicis aperiť· Tũc pater eius cepit vehemẽter inquirere·quis eſſz ſponſ? de cui? ſe agnes poteſtate iactaret· Extitit qui dicerz eã eſſe x̄piana· & ita magicis artib? occupatã·vt diceret x̄pm ſponſum ſuũ eẽ Audiens hec p̃fect? letꝰ efficitur & ſuis tribunalib? p̃ntatã·p̃mo quidẽ blandis eã ſecretiꝰ p̃uocat. deinde terꝛoribꝰ pulſat·Sed vgo chriſti terꝛentez ſicut & blandientẽ animo deridebat· Videns p̃fect? ſimphoꝛnianꝰ ei? oſtantiã·parẽtes ei? alloqui cepit· & quia nobiles erant·et vim eis publice ĩferre nõ potuit·titulũ eis x̄pianitatis oppoſuit· Virgini aũt ſibi p̃ntate dixit · Ad vanerabilẽ deaz veſtã te p̃parare neceſſe ẽ , vt cui pſe uerantia virginitatis placet·ei? ſacrificijs iſiſtas·

Que respondit · quia te ad hoc qđ impetrare non potes: video tendere · quidqđ tibi videt̄ in tormēt̄is exerce · At ille · Aut cū virgīb9 dee veste sacrificabis · aut cū meretricib9 i lupanari scortaberis Virgo respondit · Noui vtutem domini nri ihesu xp̄i credēs q̄ nec qz sacrificē ydolis tuis · neqz pollutz sordib9 alienis · mecū em̄ habeo angelū domini · Tunc iussit eaz spoliari · & sub voce p̄conaria nuđ ā ad lupanar duci · Statim autē vt spoliata est crine resoluto tantā densitatē capillis eius gratia diuina contulit · vt meli9 eoz fimbrijs q̄ vestibus tecta videret̄ · Ingressa autē turpitudinis locum angelū domini illic patum inuenit · q̄ eam circunda ret imenso lumīe · ita q̄ null9 posset eam pspicere nec ptingere · Cūqz se in oratōne pstrauisz · apparuit ante oculos ei9 stola corpi ei9 apta · & nimio cādore perspicua · & apprehēdēs eā iouit: deoqz q̄ sibi eā p angelum p̄parāuerat · gratias egit · Intēa lupanar locus oratōis efficit̄ · ī quo omnes q̄ ingressi fuissent p̄ nimio splendore adorarēt · & darent honorem deo ·

XXX. De morte filij p̄fecti & eius suscitatōe & martirio ūgis ·

PRefecti aūt filiꝰ veniens ad locū cū sordalibus suis · quasi exultaturꝰ de virgie cū qua libidinē suā se posse credebat · exercere · ingressus misit ante pueros turpiter seuiēt̄es · cū nimia aūt veneratōne & ingenti admiratōe egressos cepit arguere · & molles ac miseros iudicare · Et audacter ingressus vbi virgo orabat inuenis in ipm̄ lumen · pusq̄m eam ptingeret cecidit · & p̄focat9 a dyabolo expirauit · Videntes aūt socij ei9 q̄ mortas innecteret · putabāt eū obscenib9 operibus occupatū · Et ingrediens vn9 q̄ ei familior erat mortuū eū inueniēs exclamauit · pijssimi romani succurrite · magicis artibus ista meretrix p̄fecti filiū interfecit · Fit repente populorum concurs9 & clamor · Audiēs quoqz p̄fect9 cum ingenti clamore venit ad theatz · & ingressus locū ait · Crudelissima femmaz · ad filiū meum voluisti apodixen tue magice artis demonstrare · Et cū talia verba inecteret · & causam mortis ab ea vehementer inquireret · illa respondit · Ille cui9 voluntatē p̄ficere voluit · in eū potestatem accepit Cur aūt omnes qui ad me ingressi sunt sani sunt · nisi qa oms honorem deo dederunt Videntes em̄ splēdorē angelicum adorabāt · & illesi ascēdebāt · Hic aūt impudens statim vt ingress9 ē seuire cepit & fremere · Prefectus ait · In hoc apparebit q̄ magicis artib9 nō hec feci9ti · si dēpcata fueris angelus vt restituat michi filium meū vnicū · Que respondit Licet hoc fides vestra non mereat̄ · tn̄ quia rēpus est vt virt9 domini manifestet̄ · egredimī foras · Omnibusqz egressis · pternens se in pauimēto orauit dn̄m Tunc angel9 domini ei apparuit · q̄ eā flentē eleuauit · & iuuenē suscitauit · Qui egressus foras cepit publice clamare · Vn9 est deus in celo & in terra de9 xp̄ianoz Omnia templa vana sunt · nec sibi nec alijs auxiliari possūt · Tunc omnes auruspices · & temploz pontifices cōturbati clamabant · Tolle magam · tolle maleficā · que mētes mutat · animos alienat · Prefectus autē obstupuit · sed ne contra temploz pontifices ageret · vicariū suū iudicem dereliquit · & ipe tristis abscessit · q̄ eam liberare non potuit · Vicari9 aspasius populi seditōnem nō ferens · iussit ignem copiosū accendi · & eam in mediū iactari · Quo facto flāme hinc & illinc seditiosos populos exurebant ·

& ipam penit9 in nullo ptingebat incendiū · Tūc illa extendens man9 in medio igne orauit dicens · Benedico te pat̄ · quia p filiū tuū mīas hominuz euasi · & spurcicias dyaboli inpolluto calle transiui · ecce iam quod credidi video · qđ speraui teneo quod concupiui ꝓplector · te labijs & corde confiteor · Cūqz oratōem complesset · ignis extinct9 ē · vt nec tepor quidam incendii remaneret · Tūc iussit aspasi9 · vbis rome vicari9 · gladiū in ei9 gutture demergi · Sicqz sanguine suo pfusam xp̄us sibi martirez & sponsam dedicauit · Parentes vero ei9 cum gaudio tulerunt corp9 ei9 · & posuerūt in predio suo via numātana · vbi cum omnes xp̄iani cōcurrerēt · insidias a paganis ppessi fugerūt · quidā etiam i ctib9 lesi euaserunt ·

XXXI. De his que circa sepulcz il li9 gesta & visa sunt:

QUi vero emerenciana ei9 collactanea · q̄ ibidem orabat · constans & immobilis stetit · & exprobrans illis miseris q̄ p defensione lapidū innocentes homines tugulassent lapidata est ab eis · Eadē hora fact9 est terremot9 uehemētissim9 · et cum nimia esset celi serenitas · tā te corruscatōnes et fulgura et tonitrua extiterunt vt ps maxima populi insani expiraret Dum autem pentes sancte agnetis cum plurib9 alijs ad sepulcz eius vigilarēt · in medio noctis silētio viderūt exercitum virginum · omēs mutas cicladas auro textas · cum ingēti lumine pgere · et beatā agnetaz agnūqz ad dexteram ei9 stantē niue candidiorem que rogatis virginib9 vt parump graduz figerēt stans pentib9 suis dixit · Videte ne me quasi mortuam lugeatis: seo ogratulamini michi · quia cum his omībus lucidas sedes accepi · et illi ī celis iuncta sum · quē in terra posita deuotōe dilexi tota · Hec visio publice qui ab omnib9 qui viderunt diuulgata ē · Vnde p9 aliquot ānos ostantia filia cōstantini augusti cum esset a capite vsqz ad pedes ex omni pte vulneribus obsessa · nocte veniēs ad sepulcz virginis et martiris · licz pagana tn̄ credula intētione p̄ces effudit · et repente somno correpta vidit p visum beatā agnetā sibi dicentē · Constanter age filia constantia · et crede xp̄m filium dei eē saluatorem tuum · p quē modo sanitatē psequeris Ad hanc vocem euigilauit ita sana vt nec signum alicui9 vulneris ī mēbris suis remanerēt · Reuēs igiē ad palatiū patrem et fratres rogauit · vt basilicam beate agnetis construerēt · et sibi illic māseolum extruerent · Perseuerauit aūt ipa constantia in virginitate · p quaz multe virgīes et mediocres et nobiles · sacra velamia susceperūt · Actor · Hāc huius virgis passionez hic inserere voluim9 quia sub quo impatore passa sit nūqm legim9 ·

XXXII. De ceteris scriptis sācti ambrosij ·

PReter illa vero beati ambrosij opuscula · quem iam supi9 abbreuiata posuim9 videlicz inuentōnem corpum sanctorū · geruasij et pthasij martiz · et passionem sanctorū agnetis et emerenciane ūgmuz · scripsit etiā ambrosius et alia multa ecclesie vtilia · videlicz · De pdiso libz · i · De vnica penitētia libros · ii · De fuga seculi li · i · De dignitate ad gracianum · li · v · De spiritu sancto · li · ni · De incarnatōne christi · li · i · De misterijs l · i · De sacramentis · li · vi · De cura pastorali · li · i · De officijs ministroz · li · ni · De excessu satiri fratris sui · li · ii · De consolatione valētiniani li · i · De eligendo pontifice ad vercellenses · li · i ·

In exameron li·vi· De archa noe li·j· De sancto abrahã·li·ij· De ysaac & anima·li·j· De bono mortis·li·j· De iacob & vita beata·li·ij· De sãcto iosep̃·li·i· De benedictiõib9 patriarchar7·li·j· De sancto dauid apologiã·li·i· De helia & ieiunio li·i· De sancto thobia·li·i· De sancta virginitate·li·nj· De naboth·li.i· Sup xi·psalmos tractatus xi·Super beati immaculati·li·i· Sup lucam·li·x· Super·xmj·epistolas pauli·li·xmj· De traditõne basilice tractatus·ii De obitu theodosij tractatũ i· De symbolo ad neophitũ.li·i· De iudicijs·li·i· De interpellationib9 & infirmitate homis·li·mj· Epistolas breues ad diũsos.lxxnii·Sermões quoq3 declamatorios·lxxv· Ex his igit̃ oib9 hec pauca que secunt̃ excerpta·sub quadã continuatione p diuersa capitula·certis materieb9 distincta·hic breuiter in hunc modũ inserui.

XXXIII.

¶ Flores eiusdem de moribus episcopi· ¶ Ambrosius in pastorali

Vi collatam sibi diuini muneris gratiã cunctis omunicabilem fecerit copiosius p̃rogãdo securi9 possidebit·Nom̃ epi conueniat actioni·& actio respondeat nomi· ne sit nom̃ inane·& crim̃ inane honor sublimis & vita pcliuis·deifica pfessio·& illicita actio: religiosus amictus·& irreligiosus pfect9· grad9 excelsus & deformis excessus·cathedra sublimior & conscientia humilior. locutõ columbina & mẽs anima·Sicut nichil esse dicimus episcopo excelsi9 sic nichil miserabili9 si de vita sancta piclitat̃· & in crimine teneat̃·quia quanto grad9 epalis altior tãto ruina grauior· Et ideo magna sublimitas magnam debz habere cautelam·quia cui pl9 creditur plus ab eo exiget̃·sicut scriptum est·quia optis p mixta sunt pessima· & potentes potent̃ tormenta patientur·Oportz episcopum esse vni9 vxoris virum·Iuxta lrãm pbibet ep̃m bigamũ ordinari Si vero ad altiorem sensum conscendi m9 ibibz ep̃m duas vsurpare ecclesias·Si ocul9 im̃m tu9 neq̃m fuerit &c̃· Quid ergo facient membra·quib9 lux oculorz est adempta ·id est·quid secularis multitudo factura est·cuz voluptatib9 illicitis & actionibus uetitis ad similem facinorz vorag̃inem epũs multitudinem populi p̃uocauit·v t nulli iam iãqz illicitum eẽ videat̃.qđ ab epo quasi licitum ppetratur·sed magis credant homines eẽ laudabile · đ quid epũs habuerit delectabile· nec quisquã quod agere pontifex non dubitat · se dubitanter agere dicat·

XXXIII·

¶ De modestia & verecundia· ¶ Idem de officiis libro primo·

Homines discunt p9 qđ doceat̃·ego aũt a tribunalibus rapt9 ad sacerdotiũ docere cepi ·qđ ipe non didici·itaqz discendũ michi simul & docendum est: quoniam discere ante non vacauit·Quid aũt p̃ ceteris debemus discere·q̃ tacere vt possimus loqui · plures in peccatum vidi incidisse loquendo vix quẽq̃m tacẽdo Si p ocioso verbo ratio poscit̃·quanto magis p sermone impietatis pena exoluit̃ Deinde si p ocõso sermõe ratõez reddem9· videamus ne pro ocioso silentio reddamus· Est em̃ & negociosum silentiuz vt susanne·que plus egit tacendo·q̃ fecisz loquendo· Tacendo em̃ apud homines locuta ẽ deo nec vllum magis inuenit sue castitatis indiciuz q̃ silentium·Conscientia loquebat̃ · vbi vox non audiebat̃·nec querebat p se hominũ iudiciũ q̃ habebat domini testimoniũ·Lingua menti subdita sit · & frenos habeat·quib9 possit reuocari ad mensuram·sermões pferat libra exanimatos iustitie· vt sit in sensu grauitas·in vmone pond9·atqz in verbis modus·Tunc em̃ maxime insidiat̃ dyabolus · quando in nobis videt passiones aliquas verecundie generari·Tũc em̃ fomites mouet·laqueos parat·& inserit aculeos suos · vt semina iurgioz excitet·Qui vero bene sibi consci9 ẽ·falsis nõ debet moueri·nec estimare plus ponderis esse in alieno cõuicio·q̃ in suo testimonio·Ego quidem non min9 diligo quos genui in euangelio· q̃ si eos suscepissem coniugio·nichil enim vehementioz est natura ad diligendum q̃ gratia · Illi degeneres frequent̃ nascuntur·& necessitate diligunt̃·q̃ non satis pdonea est ad ppetuitatez diligendi magistra·Isti aũt iudicio·Sicut aũt in senibus grauitas·i iuuenib9 alacritas·ita in adolescentib9 verecundia velut q̃dam dote commendatur nature· Est in ipo motu gestu· & incessu·tenenda verecundia·habitus em̃ mentis in corporis statu cernit̃· & vox quedã est animi corpis motus · Sunt qui sensim ambulãdo hystrionicos habitus imitant̃· & quasi quedã fercula pompaz· & statuarum motus imitantiũ·vt quotiens cunqz gradum tranferũt·modulos quosdam seruare videant̃·Nec cursim ambulare honestum arbitroz·nisi cum causa exigit alicui9 piculi· aut iuste necessitatis·Siquid sane in natura vicii est ars emendet·Non solum nichil indecoz loqui sed nec aurem quidem p̃bere debem9 dictis huiꝰ modi·quoniam quem au dire non delectat: alium ad loquendum p̃uocat· Verecundia quoqz in ipo corporis decore plus emineat· ita tamen vt ipsum decus non sit effectum·sed naturale·simplex neglectum magis q̃ expetitum·non p̃ciosis & albẽtib9 vestimentis adiutum·sed commũibus· vt honesta ti vl̃ necessitati nichil desit·nichil accedat nitori· Vox ipa ñ remissa·ñ fracta· nichil femineũ sonãs qualez multi grauitatis specie simulare consuerũt sed formam quandam & regulam·ac fucum virilẽ reseruans·Sicut molliculum·aut infractuz vocis sonum·aut gestum corporis non pbo·ita nec agrestem ac rusticam naturam imitari volo· Conuenire quidem arbitroz ecclesiasticis maxime ministrorum officijs extraneoz declinare conuiuia· vel ve ipsi hospitales sint pegrinãtib9·vel vt null9 sit ap pbrio locus· Viduaz ac vgin̄um domos iuniores adire non opus est ñ visitandi gratia·& hoc cum senioribus·id est·cum episcopo· vel si grauior est causa cum p̃soiteris·Cur non o clerice tempora illa q̃bus ab ecclesia vacas lectiõi ipendis· cur non xp̃m reuisis·christum alloqueris· christum audis illum em̃ alloquimur cum oramus·illum aũt audiuim9.cum diuina oracula legimus. Licet aũt īterdum honesta ioca suauia sint·tamen ab ecclesiastica abhorrent regula·nec solum pfusos· sed etiam omnes iocos arbitroz esse declinandos·

XXXV· ¶ De iusticia & beneficentia·

Normam iusticie putauerunt q̃dam · vt quis cõmunia·id est publica p publicis habeat·p̃uata p suis·sed hoc q̃dem secũdum naturam non est·natura em̃ omia omib9 ī cõmune pfudit·sic eĩ generari iussit deus omia · vt past9 omib9 cõmunis esset·& terra· Natura igit̃ ius commune genauit· vsurpatio ius p̃uatuz fecit ·Nõ autem pbat̃ largitas·si qđ alteri largit̃ alteri quis extorq̃at · Nec illa pfecta est libertas·si

iactãtie causa mãgis q̃ miſericordie largiaris. Affectus tuus nomen ponit operi tuo. quomõ a te pficiſcit̃ ſic eſtimat̃. Vides q̃ moralem iudicem habeas. teipſum conſuluit. mentem tuam interroget. quomodo opus tuum ſuſcipiat Neſciat iquit ſiniſtra tua ꝛc̃. Grandis culpa eſt ſi ſciente te fidelis egeat. nam & ſi omnib9 debet̃ miſericordia. iuſto tamen amplius. vbi vero cauſa manifeſtatur. pſona cognoſcit̃. tempus vrget. largi9 ſe pfundẽ mia debet. Non eſt aũt auarus vt plurimũ q̃rat nec vult ſimul opes effũdi ſed diſpẽſari. Eſt etiã illa pbanda liberalitas. vt pximos ſemimis tui nõ deſpicias ſi egere cognoſcas. meli9 eſt em̃ vt ipſe ſubuenias tuis. q̃bus pudor eſt ꝺpoſcere ſumptũ ab aliꝭ. non tamen vt illi velint eo fieri ditiores. qõ tu in opib9 conferre potes. Neminez vero pudere debet. ſi ex diuite paup fiat dum largit̃ pauperi. quia ipe paup fact9 ẽ. cum diues eſſz vt omnes inopia ſua ditaret. Qui multum iquit habuit non habet̃. Qui plurimum auz poſſidet: non abũdat. quia nihil quidq̃ i ſeculo eſt. Et qui exiguũ habet non minorat. q̃a nichil ẽ quod amittit. Res eni ſine diſpẽdio eſt. q̃ tota ſuſpendiũ eſt. Poteſt etiam ſic intelligi. Qui plurimũ habet & non dat non abundat. quia quantũuis acquirat ſemp eget qui plus concupiſcit. & qui paz habet nõ minuit quia multum eſt qõ pauperem paſcit. Conſiderãda etiam eſt in largiendo etas atq3 debilitas. non nũq̃m etiam verecundia q̃ ingenuos natales ꝓdit vt ſenib9 & debilibus plus largiaris. q̃ ſibi laborare & victũ q̃rere neq̃unt. Pulcz eſt quoq3 propẽ ſiorem illius habere rationẽ. q̃ tibi aut beneficium aliquot aut mun9 otulit. ſi in neceſſitatẽ ipe incidit. Quid em̃ tam contra officiũ. q̃ nõ reddẽ qõ acceperis. Non dare cuiq̃m vix licet. ñ reddere ñ licet. nec menſura pari ſed vberiori reddendum arbitror. & vſum penſare beneficij. quia qui ꝓz cõtulit tempe: ꝓz eſt & humanitate humanitatis exemplũ & ipa quoq3 terra ſuggerit. q̃ & fruct9 miniſtrat quos nõ ſeueris. & multiplicatũ reddit qõ acceperit. Magna vo beniuolentia ẽ q̃ etiam ſi nichil conferat plus exhibet. XXXVI.

¶ De fortitudine & prudentia.

FOrtitudo ſine iuſticia iniquitatis materia eſt. Nũq̃m dauid ñ laceſſitus nec niſi ꝓus conſulto domino bellũ intulit. prudentiã ei in plio comitem fortitudinis habuit. ideo in omĩbus plijs vſq3 ad ſenectutez ſũmam manu pmpt9 victor extitit. Qui vero a ſocio ſi poteſt iniuriã nõ repellit. tanto ẽ in vicio q̃ ille q̃ facit. Illa reuera iure fortitudo vocatur. qua vnuſquiſq3 ſe ipm vincit. irã continet. nullis illecebris emollitur nõ aduſis pturbat̃. nec ſecundis extollit̃. nec uarias rũ rez mutatõne quaſi vento quodã circũferẽ. In duob9 generib9 animi fortitudo expectat̃. Prima vis eius eſt. vt externa corporis pro minimis habeat. & quaſi ſupflua deſpicienda magis q̃ expetẽda ducat. Hecũda vt ea q̃ ſũma ſunt. & oia in quib9 honeſtas (& illud ꝓpotẽs cernit̃) pclara animi intẽtiõe vſq3 ad effectũ pſequat̃. illiſq3 mentem ita itendat vt quidquid acciderit quo frãgi homines ſolent. quaſi ſuperior non ſentiat. Fortis igit̃ & diligẽtis animi eſt. ante oculos locare quid poſſit accidere. & quid agere debeat ſi ita acciderit ꝺ finire. Vnuſquiſq3 aũt ingeniũ ſuũ nouerit. & ob id ſe applicet quod ſibi aptũ elegerit. Nam ali9 lectioni aptior. ali9 pſalmo gratior. alius ſacrario. oportunior. Hec omnia ſacerdos ſpectet. & quid cuiq3 cõgruat. id officij deputet. neq3 vero adulantez ſe. ne quis adulandũ ſe cuiq̃m exhibeat. Altez enim calliditatis eſt. altez vanitatis. nec deſpiciat quid ſe vnuſquiſq3 & maxime vir optim9 ſentiat. ſic enim diſcit bonis deferre reuerentiã. naz negligere bonoz iudicia. vel arrogantie. vel diſſolutiõis eſt. Boni vero ſpeculatoris eſt animo attendere. vt appetit9 neq3 ratiõez pcurrat. nec deſerat ne pcurrẽdo eam pẽdet & excludat. vel deſerẽdo deſtituat. Officiũ quidem eſt depoſitũ ſeruare & reddere. ſed interdũ cõmutatio fit. aut tpe aut neceſſitate. vt non ſit officiũ reddere quod accepis. vt ſi quis contra patriã opem barbaris ferens pecuniam ꝓpter hoſtes repetat. aut ſi cui reddas cũ aſſit qui extorq̃at. vel ſi furenti reſtituas cum ſeruare nõ queat. ſi inſanienti gladiũ depoſitum nõ neges quo ſe ipe interimat. nõne ſoluiſſe cõtra officium eſt. Si furto q̃ſita ſciens ſuſcipias: vt frau deẽ qui amiſerat. nõne cõtra officiũ eſt. Eſt etiam cõtra officiũ nõnũquã pmiſſum ſoluere. ſacramẽtum cuſtodire. vt in herode qui necem iohãnis ꝓſtitit. ne promiſſum negaret XXXVII.

¶ De bonitate & liberalitate Idem in libro ſecundo.

CAntus & honeſtatis ſplendor. vt vitam beatam efficiat tranquillitas cõſcientie & ſecuritas inocentie. beata plane que nõ iudicijs alienis eſtimatur. ſed domeſticis ſenſibus pcipit̃ tanq̃m ſui iudex. neq3 populares oppiniões pro mercede aliqua requirit. nec pro ſuppli cio pauet: popularis & grata eſt omib9 bonitas. nichilq3 eſt quod tam facile humanis ſenſibus illabat̃. Quis aũt ei9 conſilio ſe committat. quẽ non putat plus ſapere q̃ ipe ſapiat. vel quõ potes eũ iudicare cõſilio ſuperiorez. quem videas moribus inferiorem. ſuꝑ me debet eſſe cui me paro ꝓmittere. An vero putabo ydoneũ eum. qui michi det cõſilium quod ſibi ñ dedit. & michi eũ vacare credã qui ſibi non vacet. cuius animũ voluptates occupent libido deuincat. auaricia ſubiuget. cupiditaſ pturbet. metus quatiat quomodo hic locus conſilij. vbi null9 quieti. Sũma liberalitas eſt captos redimere. ex hoſtiũ manibus eripe. ſubtrahere homines neci. & maxime feminas turpitudini Eſt aũt duplex liberalitas. vna q̃ ſubſidio rei adiuuat. id eſt. vſu pecunie Altera que impendit̃ opaz collatõne. vel cõſiliorz exhibitõne. multo ſplendidior ut frequenter. multoq3 clarior. facile em̃ pecunia conſumit̃. conſilia exhauriri neſciũt. ſed vſu augent̃ Pecunia minuit̃. & cito deficit. atq3 ipam benignitatem deſtituit. vt quo pluribus largiri uolueris: pauciores adiuueris. et ſepe tibi deſit. quod alij cõtuleris. conſilij aũt opiſq3 collatio. quo in plures refũdit̃. eo redũdantor manet. & in fõtem ſuum recurrit. In ſe enim refluit libertas prudentie. & quo plurib9 fluxerit. eo exercitati9 fit oĩe quod remanet. Liberalitatis aũt mod9 tenend9 ẽ. ſz & calcar plurimũ videt̃ adhibendum. Modus ideo quod benefacis id quotidie facias. ne ſubtrahas neceſſitati quod indulſeris effuſioni. Calcar autez idcirco. quia meli9 opatur pecunia in paupis cibo q̃ in diuitis ſacculo. Caue ergo ne intra oculos tuos includas ſalutem inopũ. & tanquã in tumulis ſepelias vitam paupum. Poterat q̃dem ioſeph totas opes egipti dare. theſauros regias effũdere ſed maluit frumenta vendere. q̃ eſurientib9 dare

quia si paucis dedisset · pluribus defuisset · eaq; liberalitatē ꝓbauit q̄ abundaret · De suo vo iure virum bonū aliquid relaxare · nō solū liberalitatis ē · sed plurimūq; etiā cōmoditatis · Primū ei dispendio litis carere · non mediocre lucr̄ est Deinde augeť amicicia · que plures habet cōmoditates · Nichil autem simulatū & fictū vere virtutis eē certum est · q̄etiam diuturnū esse non solet quod in principio vernat · in processu tanquā flosculi dissipať & soluiť · Quod aūt ver̄ est · & certū ac sincerum · alta radice fundať · Nūquid vero diues idcirco honestior est · quia habet in quo plurimū honestas amittiť · quia habet quod custodiat magis ꝙ̄ qđ possideat · Illud enim possidemus quo vtimur quod autem ultra vsum est · non vtiq; habet possessionis fructum · sed custodie piculum · Contemptus itaq; pecunie · forma est iusticie Qui sine auro apostolos misit · sine auro ecclesias ꝯgregauit · Aurum habet ecclesia non vt seruet · sed vt erogz Oſacerdos nonne dicturus est domin̄ tibi · cur passus es tot pauperes fame mori · & certe aur̄ in vasis ecclesie habebas · nec paupibus alimoniā ministrabas · melius fuerat vt vasa viuentium custodires ꝙ̄ metallor̄ · Quid dictur̄ es · Timui ne templo dei ornatus deesset · Respondebit tibi · Aurū sacramenta non querūt · neq; auro placent · q̄ auro nō emunť · Ornat̄ sacramentor̄ est redemptō captiuor̄ · Ille verū domini thesaur̄ ē · qui operať quod sanguis ei⁹ opat⁹ est · Tunc vas domīci sanguis agnosco · cum in vtroq; redemptōem video · ut calix ab hoste redimat · quos sanguis redemit a peccato · Op⁹ tamen est vt de ecclesia mistici poculi forma non exeat · ne ad vsus nepharios sacri calicis misteriū transferať · Sane si in sua aliquis hec deriuat emolimēta · crimē ē · sin vero paupi erogat vel captiuū redimit · misericordia est · & i huiōi vasa ecclesie etiam sacrata confringere · conflare ac vendere licet · Illud sane diligenter est intuendum vt deposita viduar̄ intemerata maneāt · & sine vlla offensione seruenť · nec solum viduar̄ · sed omnium · fides eīm exhibenda est omnib⁹ · seo maior est causa viduar̄ & pupillor̄ ·XXXVIII·

¶ De ocio fructuoso & de pietate · ¶ Idem in libro tercio ·

QOn p̄mus scipio sciuit solus non eē · cum solus esset · sciuit añ ip̄m moyses · qui cuz taceret clamabat · cum ociosus staret p̄lia bať · & ociosis manib⁹ de hostib⁹ triūphabat · In silentio ergo loquebať · & in ocio opabatur · cuius autem maiora negocia · ꝙ̄ hui⁹ ocia · Quādo vero iust⁹ solus est · qui cū eo semp est · Quando autez feriať a negocio · qui nūq̄m feriať a merito quo negociū ꝑsūmať · Quibus autem locis circūscribitur cui totus mundus diuitiar̄ est possessio · Querūt aliqui · si aliqs sapiens in naufragio posit⁹ · insipiēti naufragio tabulam extorquere possit · vtr̄ debeat · Michi quidem & si p̄stabili⁹ communi videať vsui · sapientē de naufragio ꝙ̄ insipientez euadere eīn ñ videť q̄ vir x̄pian⁹ iust⁹ & sapiens querere sibi vitam aliena morte debeat, vtpote qui etiā si in latronem armatum incidat, ferientē referire nō possit · nedum salutem defendit · pietatem cōtaminet · De hoc eīm in euangelio apta & euidens sniа est · Reconde gladiū tuū · omnis eīm qui gladiū accepit gladio peribit Quis latro detestabilior · ꝙ̄ christi persecutor · Et tamen noluit christus persecutorz defendi uulnere · qui uenerat vulnera nostra suo uulnere sanare · Cur aūtem se potiorem altero iudicet · cum viri x̄piani sit sibi altr̄ ꝓferre · nichil sibi arrogare · nec meriti sui p̄ciū vendicare Qui frumenta recondis · cur nature indulgentiaz ad fraudem cōuertis · Quid inuides vsibus hominū publicos ꝓtus · Cur populis minuis abundātiā cur affectas inopiam · De fame publica negociaris ambis frumentor̄ indigentiam · alimentor̄ penuriam · vberes soli ꝓtes ingemiscis · exploras qn̄ sterilior̄ puent⁹ sit · & tunc messem tuā venisse letaris tūc tibi ō miseria omniū opes ꝯgeris · et hoc tu notas quod est cōmentuz nequicie · latrocinioū hoc anfenus appellem · Captanť tanq̄m latrocinij tēpora q̄bus in viscera hominū tanquā dur⁹ insidiator ob repas Augeť p̄ciū tanquā forte fenoris cumulatū & lucr̄ tuū in damnum publicum ē · Ioseph sāct⁹ omībus · sed ꝓbenne subsidium collocauit · nichil sibi acquisiuit · sed quēad modum fames etiā i poste rum vinceret · ꝓuida ordinatōe disposuit · Canes ante mensam impastos esse non patimur · & homines excludimus · ·XXXIX·

¶ De fidelitate & amicicia ·

SAncti viri affectu suo ceteros estimāt & quia ipis amica est veritas · mētiri neminem putant · fallere quid sit ignorant nec suspectū hēre p̄nt qđ non sunt · Hinc salomō ait · Innocens credit omni verbo · Hoc est innocentem esse ignorare quod noceat · & si circūscribitur ab aliquo · de omnibus tamen bene iudicat · q̄ fidez esse in omnibus arbitrať · Vnusquisq; simplicē ꝟ monem ꝓferat · nec fratrem circumscriptōne verboz inducat · nichil inhonestum ꝓmittat · ac si prosmiserit · tolerabili⁹ est ꝓmissum non facere · ꝙ̄ facere quod turpe sit · sepe pleriq; constringūt se iurisiurandi sacramento · Et cum ip̄i cognouerint promittendum non fuisse · sacramenti tamen ꝓtemplatione faciūt qđ spoponderūt · sicut herodes q̄ saltatrici p̄mium turpiter ꝓmisit · crudeliter ꝓsoluit · Quanto tolerabili⁹ fuisset tali sacramento piuriū si tamen piurium dici possz · quod ebri⁹ inter vina iurauerat · quod euirat⁹ int̄ saltantiū choros ꝓmiserat · Inferē disco caput ꝓphete · & hoc estimatū est fidei esse · quod fuit amentie · Nec vnquā induar ut credam non incaute ꝓmisisse iepte · ut īmolaret deo quidquid sibi reuertenti itra limē dom⁹ sue occureret · cuz & ip̄m voti sui penituerit · post q̄m filia sibi occurrit · Dura ꝓmissio · acerbior solutio · quā necesse habuit lugere, etiam ip̄e q̄ fecit · Non possum accusare vir̄ · qui necesse habuit implere quod vouerat · sed tamen miserabilis necessitas q̄ soluiť parricidio Non potest homini eē amicus · q̄ deo fuerit infidus · Pietatis custos amicicia est · & equitatis magistra · vt supior inferiori se eq̄lem exhibeat · & inferior supiori · inter disparesēm mores amicicia esse non potest · Quid est eīm amicus · nisi amoris cōsors ad quem animū tuū adiungas atz applices · & ita misceas vt vnum fieri velis e duobus · cui te tanquā alteri tibi ꝓmittas · a quo nichil timeas · nichil inhonestum petas · Non ē eīm vectigalis amicicia · sed plena decoris gratie & virtutis · Deniq; meliores sunt amicicicie inopuz pleruq; ꝙ̄ diuitum · et frequenter diuites sine amicis sunt · q̄bus abundant paupes · Nō ē enim vera amicicia, vbi est fallax adulatio · diuitib⁹ autē pleriq; assentatorie gratificanť erga paupem nemo simulator est · verū est quidquid deferē paupibus · hui⁹ amicicia inuidia vacat, vos inq̄t amici mei estis si

fe·q̄ p·n·Dedit nobis formā amicicie q̄m seq̄mur
scilicz vt amici voluntatē faciam⁹·vt apiam⁹ ami
co secreta nostra q̄cūqz in pectore habem⁹·et illi⁹
archana nō ignorem⁹·nichil em̄ occultat amic⁹ si
verus est ·XL·¶ De iniurijs illatis ambrosio
& de gestis eiusdem·¶ Prosper in cronicis

ANno quoqz p̄notato scz theodosij scdo
iustina mater valētiniani arrianis fauēs
i ambrosiū et omnē mediolanēsem ecc̄iaz
diuersa iniuriarz genera congessit·¶ Paulinus·
Mortua aūt iustina·cū quidam aruspex in malefici
orum causa a iudice torq̄rētur·aliud q̄m interrogare
tur fateri cepit·clamabat ei ab angelo sibi maiora
tormenta adhiberi·qui custodiebat ambrosiuz·eo
q̄ temporibus iustine ad excitanda in euz odia po
pulorum·cacumē tecti ecclesie cōscendens medio
noctis sacrificauerit·missse etiam se demones qui
illū necarēt·fatebat̄ demonesqz renūciasse se nō so
lum ad illū appinq̄re nō posse·verū etiaz nec ad fo
res dom⁹ in qua manebat:eo q̄ ignis insupabilis
edificiū illud cōmuniret ita etiam vt longe positi
verentur·Alius etiā gladiū ferens ad cubiculum
vsqz sacerdotis·vt eū interficeret puenit·sed cum
eleuasset manū districto gladio dextera obrigescē
te remansit·Per idem tpus vir illustris probus cū
suū puerū notariū a demonio vexatū direxisseqz ad
ep̄m·egressum vrbem dimisit dyabolus timēs ad
sāctū virū adduci·ita puer quādiu mediolani apō
ep̄m fuit·nulla in eo cōmotio dyaboli apparuit·
Sed vbi mediolanū egress⁹ ꝑpe vrbem puenit·idē
spūs cepit eū vexare·Qui interrogat⁹ ab exorcistis
cur mediolani nō vexasset·confessus est se ambro-
sium timuisse·& ideo ad temp⁹ recessisse·& reū-
tēte puero vas qđ deseruerat repetisse·In ptib⁹
orientis i quodā castello synagoga iudeoz a xp̄ianis cō
cremata·eo q̄ iudei monachis xp̄ianis insultarēt·
De hoc facto comes orientis ad theodosium tunc
imperatorē relatōez direxit·Qua accepta p̄cepit
impator ut synagoga reedificarēt ab epō·cui⁹ p̄-
cepti tenor cum ad aures sancti ambrosij peneniss
direxit ad eū epistolam i qua illū puenit vt statu
tum reuocaret·Qđ si dignus nō eēt q̄ ab eo audi
rēt·dignus etiā nō eēt qui pro illo audirēt·vl' cui
p̄ces a vota sua cōmitteret·patuz etiā eē se asserēs
p tali negocio mortē subire·ne dissimulatōne sui
p̄uaricatorē impatorem faceret·q̄ tā iniusta cōtra
ecclesiā p̄cepisseqz·Postea vo ō aquileia vbi tūc erat
mediolanū reuersus·impatore i ecclesia posito de
eadē causa tractauit i populo·In quo tractatu in
troduxit p̄sonā domini loquētis impatori·Ego te
ex vltimo impatorez feci·ego tibi exercitū inimici
tui tradidi·ego de semīe tuo sup̄ soliū regiū cōsti
tui.& tu de inimicis meis donas triūphos Cui de
scendenti ab exedra·iperator ait·Cōtra nos hodie
episcope ꝑposuisti·At ille respōdit nō se otra ip̄z
sed p ip̄o fuisse locutū·Itaqz obtinuit vt statutū
reuocarēt·nec pus ad altare accedere voluit·nisi
fide sua iperator illud agere se debere testarēt·q̄
sponsiōe fide sua iterata pegit sacerdos diuina mi
nisteria· ·XLI·

¶ Adhuc de gestis eiusdē:

QUisdaz clarissimi viri filius pāsophius
ad modū puul⁹·cū imundo spū laborā
ret·frequenti oratōne & man⁹ impositi
ōe sacerdotis sanat⁹ ē·deinde subita infirmitate
corrept⁹:exalauit sp̄m·Cui⁹ mater fide plena tol
lens eum in loco sacerdotis ip̄o absente cōposuit

Quem cū reuertēs sacerdos in lectulo inuenisset
miseratus matrem·& exemplar⁹ ei⁹ fidez·helisei
similis sup̄ infantis corp⁹ se composuit·& quem
mortuū inuenerat·orando viuū reddere meruit·
Ad quem etiā infantulū libellū ꝓscripsit·vt quod
etatis ignorantia scire nō potuerat·legendo cognosce
ret·Data ē aliqn̄ copia·missis militib⁹ a stilicone
comite·vt cresconi⁹ quidā de ecclesia rapeē·Quē
p̄fugientē ad altare dn̄i sanct⁹ eps cum clericis de
fendendo circūdedit·Sed multitudo militū q̄ du
ces suos de p̄fidia arrianoz habebat·adūsus pau
cos p̄ualuit·ablatoqz cresconio ad amphiteatrum
redeūt exultantes·ecclesie luctū nō modicū relin
quentes·sacerdote p̄strato & flente diu ante alta
re domini·Cunqz reuersi renūciassent·his a quibus
missi fuerant·dimissis leopardi saltu celeri ad locū
in quo sedebant qui de ecclesia triūphauerāt ascen
dentes·grauiter laniatos reliquerūt Quod videns
stilico penitentia mot⁹ est·ita vt p multos dies sa
cerdoti satisfaceret·& illesum quidez illū q̄ abla
tus fuerat dimisit·Sed quia grauissimoz crimmū
reus erat·& taliter emendari nō poterat·ad exili
um destimauit·nō multo post indulgentia p̄sequē
te·Per idē tpus cum ad palatiū p̄geret.eūqz pro
loco officij nostri sequeremur·theodolo tūc nota
rio q̄ postea sūma cū gratia vtinensem rexit eccle
siā·cum casu quidā pede lapsus essz·atz p̄strat⁹ in
terra iaceret ridenti ait sacerdos·Et tu q̄ stas vi
de ne cadas·Quo dicto statim ille qui alienum la
psū riserat·suū doluit· ·XLII·

¶ De vita sancti iohannis chrisostomi·& libris
ei⁹· Actor.

HOc tempe floruit sanct⁹ iohannes·qui
p̄mo fuit p̄sbiter anthiochenus·postea
vero futur⁹ p̄stantinopolitanus archi
ep̄us cognomento crisostomus·doctrīe fama cla
rissim⁹·cui⁹ gesta maxime triptita hystoria diligē
ter p̄sequit̄·¶ De gestis ei⁹.Hic iohannes fili⁹
fuit secundi·& anthuse nobiliū p̄sonarz·discipl⁹
libanij sophiste·& auditor andragati p̄fi·Cui⁹ di
scipuli fuerūt apud libaniū·theodor⁹ postea mop
suestenus episcopus·& maxim⁹ ep̄s seleucie ysau
rie·Cum aūt esset iohānes soci⁹ basilij capadocis
lector fact⁹ ē in anthiochia.in quo gradu posit⁹
libz fecit cōtra iudeos Post paucum temp⁹ fact⁹
ē dyaconus a melicio·& tunc fecit libz de sacerdo
tio·& alios plurimos·Ab euagrio vo successore
paulini p̄sbiter factus ē·Erat aūt tunc p̄pter zelū
castitatis severioz·et furori magis q̄ reuerentie se
p̄bebat·Et p̄pter vite rectitudinem incaut⁹ erat
p̄spicere de futuris·Propter simplicitatē vo oris
libertate p̄fusus·apud colloquētes a nescientib⁹
arrogans putabat̄ ¶ Hieronimus de illustrib⁹ vi
ris·Iohānes āthiochene ecc̄ie p̄sbiter·eusebij emis
seni·dyadoziqz sectator multa cōponere dicit̄·de
quibus pereri⁹ perisses tm̄ legi ¶ Actor·De scri
ptis hui⁹ iohānis hoc tm̄ repperi·de hoc q̄ nemo
ledit̄·nisi a semetip̄o libz vnum·De repatōe lapsi
li·j·De compunctōne cordis·li·ij·Sup matheuz
in modū ꝯmentariorū·li·ij·De his tamen dubito
an sint iohānis illius crisostomi·licet ei asscribanē
an forte alteri⁹ iohānis nescio cui⁹·nam & inueni
unē alias omelie iohānis crisostomi sup matheum
xc·que tamen raro inueniunē omes simul·sed tātū
xxv·que apud nos sunt·Item sup iohannē omel'·
lxxxvnj·Super epistolam pauli ad hebreos omel';
xxxmj·De laudibus pauli omel'·vij·Sermones

diúsos. xxx. De his omnibus pauca que sequuntur excerpsimus.

XLIII.

Sententie eiusdem de hoc q verū hominis bonum nullꝰ auferre potest. diuitie vero vane sunt.

Idē iohannes crisostomus ò hoc q nemo ledit nisi a seipo.

Quid est virtꝰ animi. Recte de deo sentire. & recte inter homies agere. hoc solum est qò nullus auferre potest. Nā libertas & sanitas corpis. & diuitie & huiusmodi auferri possunt. quia nec ꝓprie bona hominis sunt sed sola virtus animi. Vnde patz qò nemo ledi potest. quia virtꝰ q̄ sola hominis bonū est. ei auferri non potest. Nec dico q nemo ledit aliū. sed quia nemo ledit ab alio. Nam & ioseph fratres sui lesere unt. & inique egerūt in eū. sed ipe lesus non est. Vez & amplius aliquid dicā. quia illi soli ledunt qui ledunt. & nulli alij nocet noxa quā alijs inferunt. Si quis ab alio verberatꝰ vl' afflictꝰ. verbū blasphemū & impiū ꝓtulerit. lesus quidem est in hoc. non tamen ab alio. sed a se p impatientiā scilicet suam Ignis quidem auaricie diuitijs accēditur & diuitijs pascit. Et cum eis q̄ manus ei dederint gladios acuat quotidie. foueas & p̄cipicia paret. milleq; scopulis et naufragijs elidat. volutari tamen tanq̄m sues i ceno ei? delectanē. & vt cantari stercus eius euoluere. Dic queso ob quam causam videanē expetende diuitie. que virtutibus animi nichil cōferunt. sed nec hommem meliorem secundū virtutū titulū reddūt. imo etiā bona si qua iuenerint subruūt. & vicia p virtutibus introducūt. Verum qui ptes agunt luxurie. nichil aduersus eam patiunē audire Cōferam? mensaz diuitis & mediocris. & virosqz conuiuas discutiam? q̄ magis puram & verā mense capiāt voluptatem. illi toto die attritis & lacessentib? cubitis recūbunt. & cenas prandijs iungunt. ventris distentione rūpunē. ac ciboꝝ suoꝝ oppssione p̄mūē. In quoꝝ corpe vino imundato velut naufragii cuiusdam fluctib? anīa obruta necaē. vbi nec ocul? nec lingua. nec pes p priis deseruiūt officiis. sed omnia membra corpis vinculis iacent uicta grauius q̄ cathenis. vbi nec sopor eis ad quietem daē. sed exterriti somnijs insanientib? deteriores fiunt. & quasi sponte demones anime sue suꝫducunt. Nunquid in talib? cōuiuijs est magis voluptas. an in eis vbi tant? est cibus & pot?. quātus famē & sitim depellat. i quo etiam sanitas adest. & ratio ꝓmaēt. & honestas cū sobrietate ꝓdurat. Hunc modum vite natura docuit. illū corruptela libidinis inuenit. Hic etiam q̄ deliciis & luxuria ducunt vitam. resoluta corpora & omni cera molliora circūferunt. & quodaz infirmitatum examine repleta. eisqz semp vita cum medicis & medicamētis. sensꝰ aūt ipi tardi & graues atqz obtusi. & quodāmodo sepulti Quis hec iocunda dicat. & gta atqz voluptuosa. Voluptas ei eē dicie. cuz desideriis suis fruie. sic a prudtib? diffinie. vbi vero de desideriis frui non potest. vl' egritudo non sinit. vel satietas ipa desiderari nō facit ea que onerosa abundātia efficit. & iocūditas in eis & voluptas perit. Simplicior igiē victꝰ & mensa mediocris. plurimum habet iocunditatis. & voluptatis. ecōtra vero mense diuitum execrabiles & horride. ac morboꝝ cōtaminatōnis plene. & sicut ait quidam in quib? molesta sunt etiam q̄ videnē delectabilia. Sicut aūt plerūqz meretricis vultꝰ cum ebidus ac sedus sit p naturā. fucꝰ & colloribus pigmentaeus. pstituiē ad decipiendos eos qui ignorant que feditas sub velamine fuci illi? cōtegaē. ita & diuitie faciunt. cum adulationē honorem videri volunt. Neqz em̄ voces ille populi q̄ bus diuitib? vel iudicibus acclamaē. ex veritate proferunē. sed eis nomen honoris depingiē. Nā si cōscientias acclamantiū tibi interroges muenies apò vnūquēqz coꝝ metū ò capitib? accusari. Deniqz vbi potestatis metus cessauerit. et publice pompe scena fuit resoluta. tūc videbis quātisint oblatrantes et insimulantes. etiam ex his qui tibi acclamabāt. et imensis te laudibus extollebant. Certū est itaqz q̄ nisi qui semetipm leserit ab aliis ledi nō valet. etiam si cōtra eum ozō coniuret. Nec lapsus et ruine hominis causa tēptatio est. sz instabilitas animi et ignauia. que etiam sine tēptatōe interdū sponte diicie. sicut et ipa fabrica q̄ sup̄ arenā fundata est etiā si flumia et venti nō vigeāt. paulatim tamē effluens illa instabilis arena edificii crepidinem sub ruit et subuertit. Tu quidem si facias omia que i te sunt. sperare debes ex ea q̄ a deo sunt. aderit nā qz et tibi si taipe ꝓpus non defueris tibi.

XLIIII.

Inuectio cōtra illos q̄ euāgelii documenta nō seruant. Idem de ꝓpunctione libro pimo.

Qui dixēit fratri suo fatue reꝰ erit g. hē ne ignis. Hoc quidē xp̄us ait. Nos aūt plus q̄ ifideles hāc legere calcam?. et quotidie inumeris iniuriis fratres afficim?. Sz siue fatuū quis dixerit. siue vanū. siue latronē. siue quolibz alio nomie iniuriaz vel maledictū fratri igesserit. ex quolibet hoꝝ vocabulo sub maledicti titulo gehēne ꝺdemnatur supplicio. At vbi amicicia ꝑmanet nihil facile recipiē. qò discidiū possit operari. Si vero inimicicie semel animos occupauerīt omia que fiunt. que dicunē. que audiunē. ita accipiunē. vt ad inimicicias maiores ꝓficiant. si q̄d ei boni de inimico dicie nō crediē. si quid mali hoc solum crediē. & ꝑmaē. Xp̄us ozare nos pro calumniantibus iubz. nos insidias etiā & dolos amicis ꝺcinamus xp̄us maledicentib? bñdici iubz. nos econtrario aut ꝓzes maledici m?. aut maledictis alteri? multiplicata maledicta restituim?. Tātus qz homīb? diuinoꝝ ꝓceptoꝝ ē contēpt?. vt etiam si quid ex eis facere videantur. nec ipm quidē deo q̄ mandauit impēdant. sed vane glozie cōsecrent. ita vt in vtroqz modo pari damno feriant. & cū videnē facere que mandata sunt. et tñ oīno nō faciūt. Nonnulli etiā pedibus sancta calcant. et pleno sordibus pectoze hauriūt diuine scietie poculū Ceterum artam viam iussus es ambulare. vt quid de requie. de abundantia pcōtaris. p angustā ianuam iussus es introire. vt quid amplos requiris ingressus. Celum paras ascendere. et regnū dei inuadere. et interrogas neq̄ tibi in itinere difficultas occurrat. ne quid tibi in via asperū accidat. aut laborioſum. et non erubescis. nec pudoze oppzessus sub terzam temetipz defodis Non video carissime q̄ aliquis uostrum vera et ꝑfecta cupidine teneatur celestium. aliquin omnia que videtur esse gravia. vmbras putaremus et risum. Verus xp̄i amator totum se illuc transfert. quo euz amoris sui ducit inte ntō. illaqz delectatio ac suauitas quam p spm̄ ꝓtueē. omnem delectatōz hui? visibilis suauitatis obscurat. intantum em̄ succensus est. et ardz amoze xp̄i. vt ei etiā si flamas imortales adhibeas ꝓsciat. nō sentiat. ñ vraē. multo nāqz vehemētior

est ignis xpi quo vrie p amorez·et beato desiderio pstrictus ita fert omnia vt ex his que patie ·pleni solatia magis amoris sui capiat ·q̄m dolorez corporis sentiat·Hic amātiū mos est: vt amorem suū silentio tegere nequeāt·& flāmas suas ira pect9 cohibere nō valeant·sed frequēti9 enarrāt·ut ipa assiduitate narrandi amoris sui solatiū capiant· & refrigeria imensi ardoris assumant· Nūc ñ tam loquamur punctōez cordis q̄p patiamur·quia docere & non facere nō solum nichil lucri· sed etiaz damnū plurimū pfert·grandis em condemnatio ē sermonē suū ponenti·& vitam suā negligēti.

XLV· De vera cordis punctōe qualit̄ haberi potest·

Idem m libro quinto·

QVomō fieri potest vt aīa infirma & frigida compunctōis pariat verba· Nolo putes q̄ mōtes vel deserta· vel auia ita possint anime conferre silentiū: pturbatōesq̄ eius timere· vt ignis ille quem in ea xp̄us accendit· Requirenda sunt itaq̄ silentia & q̄es· non solū locorum·sed & animi ac ppositi·si em̄ positum q̄etis aīa gerat·nec in urbis habitatōe turbabit̄·Sicut aūt impossibile est vt in aqua inflāmat̄ ignis· ita ipossibile ē punctōem cordis vigere in delicijs· Vera cordis compūctio est magna agē.& humilia loqui·iuste agē·& sup peccatorez timē ac tremere· De peccatis nostris q̄ multa sunt & grauia nō dico non cogitam9 aut ingemiscimus· sed nec mentōem q̄dem facim9· Sicubi vero paz aliquid boni opis agere videmur· hoc sine intermissione & dici volum9 & audiri· nec desinimus donec p iactātiā euacuet̄ et pereat Vere ignorat homo q̄n tū boni sit placē deo·si eī scires·nūq̄m aliq̄d aliud extrinsecus mercedis expectares· Frequenter quidem nosmetipos peccatores pnunciare videmur sed ex eo arguimur·quia si hocip̄m ab alio audiam9 q̄d de nobis pnūciare videmur·stati indignamur & irascimur· & nos iniuriam passos queri mur·sic ficta nobis sunt omia·ne publicanū illum possim9 imitari·qui cum peccata sua audiret exprobrari ab alio· nō solū patiēter tulit·sz etiā confessiōz suā addidit·& ob hoc ab illo iustificatus discessit Dum aūt de p̄teritis dolor est null9· facili9 superuenientib9 malis locū damus· Idem de reparatōne lapsi·Sic p morte cōmuni philosophicū est a lacrimis tempare· ita in morte anime insipiēs & irreligiosum dico consolatōnem recipe: Nichil autē crede michi boni opis·quāuis sit exiguū·despicietur apud iustū iudicē·si em̄ peccata cum tanta examinatōne discutienda sunt· ut etiā verboz et cogitatōnū vnusquisq̄ pferat penas. quantomagis bene gesta et magna recompensabunt̄ in iudicio· etiam pua Nonnulli quidem impitoz sibi satis eē credunt·et optabile videri·si gehenna tm̄m̄ careant·ego aūt multo grauioresq̄ gehēna dico esse cruciat9·ab illa gl̄cia remoueri·et arceri a spectib9 xp̄i· Ignis aūt inextinguibilis dicit̄·nō solū q̄a nō extinguit̄·sz quia nec eos quos suscipit extinguit aut timit.et sicut naturā nō habz consumendi·ita nec illuminādi·sz ignis obscur9 est· et flāma tenebrosa· Peccare ergo humanū est· pmanere aūt in peccato dyabolicū est· XLVI·

De origine sancti augustini et erroribus adolescentie ei9·

QVo tempe augustin9 cū essz maniche9 p ambrosiū ad rectam fidem uertitur·

Sigibert9 de gestis eius· Augustin9 hic ex puincia affricana·ciuitatē carthaginēsi· de numero curialiū· honestissimis pentib9 oriundus in scolam missus: ad plenū est erudit9·grecas literas quib9 docebat̄ oderat·latinas satis diligebat· Hortāte ei9 beata mrē moica ut baptizaret̄·renuēte patre gentili patricio ·baptismū ei9 dilatū est· Excesserūt aūt caput ip̄i9 eo pubescente libidinuz vepres·et nulla erat eradicās man9·multū ei sata gebat pater ei9 nō qualis deo crescceret·vel q̄m castus·sed vt disertissim9·Interea puenit in librum quēdam ciceronis·qui exhortatōem ptinet ad philosophiā·et vocat̄ hortensi9·liber ille mutauit ei9 affectum· et ad ipsum dominum preces et vota mutauit et ōsideria ei9 alia fecit· erat aūt tūc·xix· annoz defuncto iam patre añ bienniū· viluit ei repēte omis vana spes·et immortalitatē sapiētie cō cupiscebat estu cordis incredibili·et surgere cepat vt ad deū rediret· Hoc aūt solum in tanta flagrātia restringebat·q̄ in illa exhortatōe nomē xp̄i nō erat· qō in ip̄o adhuc lacte matris tenez cor eius pie biberat·et alte retinebat . et qui dq̄ sine hoc nomine fuissz·quāuis et expolitum et veridicū nō eū totum rapiebat· Interea vsq̄ ad eas pductus ē nugas·vt crederet ficum plorare cū decerpit̄· et mrēz ei9 arborē lacrīs lacteis·necñ et manichei sectā aliq̄ntulū sapiebat· Proīde multuz p eo fleuit ad dominū mater eius·et vidit somniū se cū filio viuere·et habere secum eandē mensaz ī domo·q̄m illa iam nolebat cu filio suo habere mensam· detestās blasphemias eius errozis· vidit q̄z stantē in q̄ dā lignea regula·et veniētem ad se iuuenē splēdidum hilarē atq̄z arridentē sibi· Cui tristicie causas iquirēti rñdit· Perditōez filij mei augustini plango· Tūc ille iussit vt secura essz·admonuitq̄z vt attēderet· videret vbi ip̄a eet·ibi esse et filiū suum Quod vbi illa attendit·vidit eū iuxta se in eadem regula stantē· Quod ubi filio narrauit visū· et ille ad id trahere conaret̄· vt illa post se nō desperaz futurā eē quod ip̄e erat· Non inquit michi dictuz ē vbi est fili9 tuu9 ibi eris et tu·sz ubi tu·ibi et ille· Nouē deinde āni secuti sunt·quib9 ille in illo limo pfundi tinctus ē· Cum tamē illa vidua casta· sobria et pia ālez de9 amat· iā quidē spe alacrioz sed fletu et gemitu nō segnioz·nō desineret omnibus horis orationum suaz de filio plāgere ad deū et intrabant in spectu dei p̄ces ei9·qui dedit alterum responsū p quendā magnū epm· Quē cū mat̄ rogassz vt dignaret̄ cū filio ei9 colloqui·et refellere errozes ei9 noluit· sz respondit adhuc illum eē indocilē·eo q̄ inflatus essz nouitate illi9 heresis· Sine inquit adhuc illū·roga tantū p illo deuz·ip̄e legendo recipiet quis ille sit error· et quanta ip̄ietas. Quod cū ille dixissz· nolebat illa acquiescere sed magis instabat dep̄cādo· et vbertim flēdo vt illū videret et cū eo conferret vl' dissereret· Tūc ille substomochās tedio dixit ei Vade inquit a me ita viuas fieri nō potest vt fili9 istaz lacrimarum pereat· Quod vbuz ita illa accepit·ac si de celo sonuisset· XLVII·

De studijs eius et doctrina seculari·

IN illis annis vnā habebat non legitimo iugio cognitaz·cui tamē seruabat thori fidē· docebatq̄z eo tempore artem rethoricā·Volebat habē discipulos bonos·et eos sine dolo docebat dolos·Erat aūt ei amic9 p quem compauerat societate studioz· nimis caz coeuuz sibi· et flore adolescentie conflorentem· Hunc et

a fide verà quã tenebat ím ſuperſticioſas fabellas auguſtíno deflexerat· ꝓpter quas eũ mater plãgebat · Ꝫ cũ ille laboraret febrib9 & deſperat9 eẽt baptizatus eſt auguſtíno non curante · poſtea recreatus eſt & ſanatus · ſed poſtea febribus repetitus eſt defunctus· Quo dolore contenebratum eſt cor auguſtíni·& quidqd aſpiciebat mors erat· & erat illi patria ſupplicíũ· & quidquid cuz illo cõmunicauerat·& ſine illo ĩ cruciatum ímanez inuerterat · Scripſit preterea libros tres de pulcro & apto·pulcrum diffiniens quod ꝓ ſeipm·aptũ autẽ quod ad aliquid accomodatũ deceret·ad pulcerrimũ romane vrbis oratorem quẽ non nouerat facie ſed amabat hominem ex doctríne fama· Erat tũc ãnoz ·xxvj·á xxvii·cũ illa volumĩa ſcripſit· Oms eẽ liberos liberabiliũ artiũ quoſcunqz legẽ poterat ímtelligebat Qd aũt legerat de arte loquendi vel diſſerendí·de dimenſionib9 figuraz· & de muſicíſ & de numerís·ſine magna difficultate nullo hominũ tradẽte ĩtellexit·Anno etatis ei9 ·xxix· venerat carthagínem quidam manichęoz epus fauſt9 nomine·magn9 laqueus dyaboli · diſciplínis liberalibus erudit9 · Et quia auguſtínus multus philoſophoz legerat·cum dictis manicheis cõferebat · q̃ de pluribus rebus multa ſcripſerat copioſiſſime dolirans·& non ei ratõ occurzebat·libri quippe eoz pleni ſunt fabulis·de celo & ſideríb9·& ſole & luna·Que tamẽ vbi diſcutiẽda auguſtínus ꝓtulit·ille nec auſus ẽ ſubire ſaumã· ſciebat em ĩſta non eẽ nec eum puduit cõfiteri·& ita ſupatus abſceſſit· Poſt hoc ignorante matre aſcendẽs auguſtín9 nauẽ nocte clanculo romam adijt·ibiqz artem rethoricam docuit Poſt hoc miſſum eſt a mediolano romã ad ꝓfectum vrbis·vt magiſtz artis rethorice ꝓuideret·& mediolanũ dirigeret· Tunc ſimach9 ꝓfect9 auguſtínũ ꝓbatũ mgrm̃ miſit·& venit mediolanũ ad ambroſiũ epm̃ ĩ optimis notũ orbi terraz·Qui eum paterne ſuſcepit· & pegrinationem ei9 ſatis epaliter dilexit··& cepit eũ amare auguſtínus·vbiſqz ei9 ſuſpendebaẽ ímtẽtus·& delectabaẽ ſuauitate ſermonis illi9·Interz hec venit ad eũ mater pietate fortis·terza mariqz eum ſequẽs· & ím piculis omĩb9 de deo ſecura. Indicauit ei ille ꝙ iam non eſſet manicheus·ſed nec catholic9 xp̃ian9 Tunc illa cõfidens ait· Credo ím chriſto ꝙ puſq̃m de hac vita uigrẽ · viſura ſim eum chriſtianũ fidelẽ· Etiã fundebat p̃ces & lacrimas ꝓ eo ad deum Diligebatqz & ipa ſanctũ ambroſiũ·ſicut angelũ dei·eo ꝙ ꝓ illum agnouerat filiũ ſuum ad illam ancipitẽ fluctuatõem iã cẽ ꝓductũ· Omĩ quippe die domínico audiebat eum auguſtín9 verbum dei populo diſſerentẽ· & colloquebaẽ cũ carıſſimis ſibi amicis alippio & nebridio multas queſtiões.

XLVIII· De compunctione & lacrimis eius·

Vox alipp9 ex eodẽ quo ipe erat ortus municipio· gentibus ꝑmatib9 mũicipalibus·natu mínor auguſtíno·hunc auguſtín9 rome mueneraꝛ·& illi adheſerat·& cum illo mediolanũ ꝓfect9 fuerat· Nebridi9 quoqz relicta patria vicina carthagĩ.mediolanũ abierat querẽs auguſtímum·Quo mueto erant piter hi tres ím cõſilio nutantes·quis nam eẽt tenend9 vite modus· Cũqz eſſent auguſtínus & alippi9 ím domo· & abſens eſſz nebridius· venit ad eos poncianus q̃daz ciuis affer·Quo narzãte ortus eſt ſermo ỏ anthonio & egiptio monacho·cuius nomẽ excellenẽ cla rebat apud ſeruos dei· Stupebant aũt illi audientes tam recenti memoria·& ꝓpe ſuis temporibus tãta mirabilia·Deínde volutus ẽ ſermo ei9 ad monaſterioz greges & mores·quoz illi nichil ſciebãt Cunqz poncian9 talía loquereẽ· ingemiſcebat auguſtín9·& confundebatur pudore horribili· Termínato autẽ ſermõe· & cauſa qua venerat·abijt ille·Auguſtín9 aũt cepit flagellare anĩam ſuam·& vultu ẽbatus exclamauit ad alippiũ & dixit Quid patímur·Quid ẽ hoc quod audiſti· Surgũt índocti & celũ rapiũt·& nos cũ doctrínis noſtris ím ĩ fernũ demergimur· Et cũ hec dixiſſz ímtendebat ĩ eũ attonitus alippi9· Nõ em̃ ſolita ſonabat verba pluſqz alloqbant aĩm ei9·frons·gene·oculi.colormod9 vocis q̃ vba q̃ ꝓmebat ·Itaqz fremebat ſpiritu·& erat turbulentiſſimus·& accuſabat ſemet ipm·Alippius vero affix9 lateri eius.tacitus eum dolens ꝑſiderabat· Inter vba accuſantis ſe aborta eſt ꝓcella ingẽs.ferens ingentẽ imbrẽ lacrimarum & vbi ſe iã cohibere ñ poterat· ſurrexit ab alippio velocit·qz ſolitudo illi ad negociũ flẽdi aptior videbaẽ·& receſſit remoti9 · Alippi9 vero mãſit vbi ſederãt p̃us nimis ſtupẽs·Auguſtínus ſub quadã ſici arbore ſtrauit ſe neſcio quomõ · & dimilit habenas lacrímis·& ꝓrupunt flumĩa oculoz ei9· acceptabile ſacrificiũ deo·et nõ quidẽ his verbis· ſz ím hac ſententía multa locut9· Et tu domine vſqz quo·vſqzquo domĩe iraſceris ím finem·Ne memor fueris iniquitatũ noſtraz ãtiquaz·et iactabat voces miſerabiles· et plorabat amariſſima ꝓtritione cordis ſui· Et repẽte audiuit vocẽ cũ cãtu dicentis·et crebro repetentis q̃ſi pueri· Tolle lege·tolle lege· Statimqz mutato vultu ímtẽtiſſimus cogitare cepit·nichil aliud ímerptãs diuimit9 ſibi iuberi niſi vt apiret codicẽ.et legeret quod ꝓmum caput ímueniret· Appuit et legit ĩ ſilentio capitulũ·quo ꝓmũ coniecti ſunt oculi ei9· Non ím comeſatõib9 et ebrietatibus·non ím tu·ẽ· XLIX·

De ſtudio eius ím ſacris libris · et eiuſdem baptiſmo.

Statim cuz fine hui9 ſnie quaſi luce ſecuritatis ínfuſa cordi eius· omnes dubitationis tenebre diffugerũt· et ꝓfect9 ím villam cum ſuis omnib9 gaudẽs·legebat pſalmos dauid cathecumim9 cũ alippio cathecumino·matre ſemp adherente ſibi muliebri habitu·virili fide·anili ſecuritate·materna caritate.xp̃iana pietate·legebat et ardebat adũſus literas de melle celi melleas et de lumine dei luminoſas·Reuerberauit enĩ dei ínfirmitatẽ aſpectu eius radiãs ím eum vehementer·et ĩuenit lõge ſe eẽ a deo ĩ regiõe diſſilitudis· tãq̃m audiret vocẽ ei9 de excelſo · Cib9 ſum grandium·creſce et manducabis me·nec tu me mutabis ím te ſicut cibum carnis tue·ſed tu mutaberis ĩ me Senſit igiẽ et exptus eſt non eẽ mirz ꝙ palato nõ ſano pena ẽ panis·q̃ ſano ſuauis eſt·et oculegris odioſa lux·q̃ puris ẽ amabilis·Et q̃rebat viam roboris compandi quid eſſz ꝓoncum ad fruendum deo·nec ínueniebat donec amplectareẽ mediatorẽ dei et hominũ·homĩem xp̃m hieſum·q̃ ẽ ſup omĩa de9 bñdictus ím ſecula vocantẽ et dicẽtem · Ego ſum via veritas et vita·Inde vbi tempus aduenit quo ſe nomen dare oporteret· relicto rure mediolanum remeauit ·Placuit et alippio renaſci ím xp̃o piter cuz ipo·Adiunxerũt etiã ſibi puerz a deo datum ex auguſtíno natum carnaliter·annorum enĩ xv·erat·et ĩgenio p̃ueniebat multos doctoſ viroſ

et erat patri horrori ingeniũ eiꝰ·sz cito de mundo abstulit eum deus: Et baptisati sunt a sancto ambrosio·et fugit ab eis solicitudo vite ꝓterite·Nec satiabanꝫ illis diebus dulcedine mirabili ꝑsiderare altitudinem diuini ꝯsilij sup salutẽ generis humãi

L· De libris quos añ baptismũ suũ scripsit Actor·

Cripsit aũt augustinus ante cõuersionez suam vt dictuz est de pulcro & apto·li·iij·quos nusqm reppeꝛi· Post uersionẽ vero suam adhuc catheccumiꝰ libros soliloquiorꝫ ij· De immortalitate aniẽ·li·i· De beata vita li·i· De ordine·li·ij· De achademicis·li·nj· De disciplinis liberalibꝰ li·i· De omibꝰ his hec pauca excerpsi· Augustinꝰ in soliloquijs suis libro primo· Deus ꝑ quem omnia q̃ sine te nichil essent tẽdunt adesse· Deꝰ qui nec id qõ se inuicem ꝓdit ꝑire ꝑmittis·Deus qui malum nõ facis· & facis esse nepessimum fiat·Deꝰ q̃ paucis adid qõ vere ẽ refugientibꝰ ostendis malum nichil eẽ· Deus ꝑ quem vniuersitas etiã cum sinistra pte pfecta est·Deus a quo dissonantia vsqz in extremũ nulla est·cum deteriora melioribus ocinunt· Deus quẽ amat omne quod amare potest·siue sciens siue nesciens·Deꝰ i quo sunt omnia·cui tamẽ vniuse creature nec malicia nocet·nec error errat· Deꝰ de cuius regno lex etiã i ista r̃gna describiẽ· Deꝰ a quo exire mori· in quem redire reuiuiscere· in quo habitare viuere ẽ Deꝰ quem nemo amittit nisi deceptꝰ·quem nemo querit nisi admonitꝰ·quẽ nemo inuenit nisi purgatus· Deꝰ cui nos fides excitat·spes erigit·caritas iungit·Deus ꝑ quem bñ seruimꝰ·& bene dominamur· Deꝰ ꝑ quẽ minute res non nos minuũt· Deꝰ q̃ nos eo qõ non est exuis·& eo qõ ẽ inuis· Deꝰ qui nos vnis· Deꝰ cuiꝰ legibꝰ in eua stantibꝰ motus instabilis rerꝫ mutabiliũ ꝑturbatꝰ esse non sinit·fretũ qz circũeũtiũ seculorũ semp ad similitudinẽ stabilitatis reuocaẽ· Cuiꝰ legibus arbitrium anime libez est·bonisqz p̃mia·& malis pene·fixis ꝑ omia necessitatibus distributa sunt·Qui fecisti hominem ad ymaginẽ & si·t· quẽ q̃ se nouit agnoscit Exaudi me deꝰ meus·pater meus·rex meus·causa mea·spes mea·res mea·domus mea· patria mea·salꝰ mea·lux mea·vita mea Exaudi more tuo illo paucis notissimo· tibi soli seruire patus sum· quia tu solꝰ iuste domiꝛis. Recipe oro fugitiuũ tuũ satis fuerim fallaciaꝫ ludibriũ·Iã satis penas dederi·satis ĩmicis tuis seruieri· tui iuris eẽ cupio·accipe me ab istis fugientẽ famulũ tuũ·q̃a & isti me qñ a te fugiebam acceperũt alienũ· Vmdica me ab errore querentẽ te· nichil michi aliud occurrat ꝑ te·si nichil aliud desidero ꝙ̃ te. Si aũt ẽ ĩ me superflui alicuiꝰ petitõ· tuipe mũda me & fac ydoneum ad videndũ te· Cetez de salute corpis mei quandiu nescio quid michi vtile sit· tibi omitto· Tantũ hoc oro vt me penitꝰ conuertas ad te· nichilqz michi repugnare facias tendẽti ad te·

Idem in secũdo libro· Deꝰ semp idem nouerĩ me·nouerim te ꝛc·oratõ est· LI·

De ꝓmotõne eius in ecclesia yponensi· Exgestis eius·

Nno igiẽ vite sue.xxx·ꝑ merita & oraciones matris sue· & ꝑ p̃dicationez sancti ambrosij ab heresi purgatꝰ & baptizatꝰ·ꝓtinꝰ in fide catholica cõfirmatus· spẽ omnem quaz habebat in seculo dereliquit·& scolis renuncians q̃s regebat·Huic se consociauit enodiꝰ iuuenis ex eiꝰ municipio· qui & ipe tñ ꝓz cõuersus & baptizatus erat·Querebant quis eos locus haberet vtilius ad seruiendũ deo· simulqz remeabant ad affricaz. Deo cũ esset apud hostia tybina pia mater eius defuncta est·q̃ vniꝰ viri fuat vxor & ipm etiã vitã in extremo vite lucrata est deo. Post mortem igiẽ matris nauigantes·reusi sũt ad agros ꝓprios·Eratqz cũ amicis in affrica·meditãs in lege domi die ac nocte scribẽs libros & docẽs inscios· Et cũ iam termiñ in ieuniis & oratõibꝰ transegisset·a sancto valerio yponensi epo· licet inuitꝰ ordinẽ sacerdotis suscepit·Qui statim monasteriũ cleicoꝛ instituit·& cepit viuere secũdũ regulam sub sanctis apostolis ꝓstitutã·Sanctus aũt valeriꝰ ordinatoꝛ eius exultabat vberiꝰ·hominem sibi datũ talem diuinitꝰ·qui in doctrina sana ecclesiã edificare essz ydoneꝰ Vnde & ipe valeriꝰ quia grecus erat· videns se in latina lingua & literis minꝰ doctũ·beato augustino potestatẽ dedit· contra vsum orientalis ecclesie corã se in eccia predicare· Vñ cũ ei multi epi derogarẽt·ille liguas obtrectantiũ nõ curabat· dũmodo ꝑ eũ fieret qõ a seipo ĩpleri plenarie non valebat·Interea sãctꝰ valeriꝰ metuẽs ne ab alia ecclesia sacerdote ꝓuata in epm angustinꝰ q̃reret·& sibi auferret· sciens se iam corpe & etate infirmũ a carthaganensibus ꝑ literas ĩpetrauit·vt yponẽsi ecclesie augustinũ licz modis omnibus renitentẽ ꝓmoueri ꝓmitterz pastorem·Quo facto cum tanta instantia omnes hereticos libris & epistolis & disputatõnibus debellabat·ꝙ se victos erubescentes· & augmẽtis ecclesie ĩuidentes· grauissimas & intolerabiles ꝑsecutões vnitati ecclesie inferebãt·& aliquotiens vias beati viri insidijs obsidentes·semp dei ꝓuidẽtia itineris errore seductum inuenire ñ poterant·

LII· Qualiter vixit in episcopali dignitate·

Este et calciamẽta & lectualia eiꝰ ex moderato et ꝓpetẽti habitu erãt·nec nimiũ nitida·nec abiecta pluimũ·z·quia plerũqz vt dicebat·vel iactare se insolenter solẽt homies· vel abijcere ex vtroqz non q̃ iesu xp̃i: sz q̃ sua sunt q̃rentes Ille ꝺo mediũ tenens in regula canonicoꝛ dixit·fateoꝛ· de p̃ciosa veste erubesco· Et ideo cum daẽ michi vendo eã·q̃a vestis nõ potest esse cõmunis·p̃ciũ fit ꝯmune · Mensa frugali et pca vsus est · et inter olera et legumina carnes etiam ꝓpter infirmos et hospites habebat. In mensa semp lectionẽ aut disputatõz diligens. contra pestez detractõis m ea ita scriptũ habebat· Quis quis amat dictis absentiũ rodere vitam·Hãc mensam indignã nouerit esse sibi vel sui·Vnde si forte aliquando detractio emergeret·dicebat ꝙ si nõ tacerẽt· aut versus illos ipe deleret·aut a mensa recederet·Erga paupes tam piꝰ et misericors erat·ꝙ cum ecclesie sue pecunia deessz·hoc ip̃m populo denunciabat·ñ se habere qõ egẽtibus erogaret · Nã et de vasis dominicis ꝓpter captiuos et ĩdigentes frangi et ꝑari iubebat.et ĩdigentibus dispensari· Quod etiã beatus ambrosius ĩ talibus necessitatibus ĩdubitanter esse faciendũ dixit et scripsit· Feminaz nulla ĩtra domum eius mansit·nec etiã germana sororꝰ sed nec fratris sui filie · q̃ deo pariter seruiebant·Dicebat eĩ. quia et si de sororꝰ et neptibus nulla possz nasci mala suspitio · tamẽ quia tales ꝑsone sine alijs necessarijs secũqz manẽtibꝰ eẽ non possent·et ad eas etiam alie adũctarẽt·ex illis

possent infirmiores aut temptatõnibus humanis pire·aut certe malis homimũ suspitõibus ifamari. Et si forte eum aliqua femimarum ad se vidẽdum vrgeret·nuuq̃m solus cum sola loquebaẽ ·nisi secretum aliquid intercessẽ. Hic itaq; sapientie lumẽ pfulgidum. ppugnaculũ veritatis·& fidei tutamentum·oms eccie doctores·tam ingenio q̃ sciẽtia vicit· icompabilit florens·tam exẽplis vtutum q̃ affluẽtia doctrinay·Etem tãta scripsit vt non soluz ab aliquo toto vite sue tempore scribi·sz nec possint lectõne pcurri·huius em libroz·tractatuũ & epl'ay numer? plusq̃m ad mille triginta extẽditur vt merito ei dictum illud oueniat mentiẽ· q̃ te totum legisse fateẽ (Sigibert?·Eo tẽpore maxim? tyrann? ab ambrosio ex cõmunicatus, quia occurrigi noluit a theodosio aquileie i bello pimiẽ· & valẽtinian? impio restituiẽ·Alia hystoria dicit maximum rome ab imimicis graciani eẽ interfectũ.

·LIII· (De facinore theodosij in thessaloni censes commisso p quo excõmunicatus est ab ambrosio·

ANno iperij sui q̃nto theodosius ipator imane facinus qõ omisit quando thessalonice·vij·milia ciuiũ fecit occidi·in vltionẽ iudiciũ i seditõne occisoz·imitabili public e pnie exẽplo diluit·ab ãbrosio eccia expulsus·& humili satisfactõne reconciliaẽ. Hugo floziacensis libro quinto·Thessalonica ciuitas ẽ grandis & populosa·i qua dũ fuissz orta seditio· quidã iudices lapidati sunt a populo atqz trucidati·vñ indigna tus theodosi? iracũdie nõ refrenauit infirmitatez sed iussit omnes piter interimi·nõ secernens nocẽtes ab innocentibus·Igiẽ sic i messibus incisi sunt nõ pcedente iudicio fere v·milia hominũ.Hãc clade audiens vir virtutis ambrosius cũ princeps mediolanũ venisset & templum intrare voluisset occurrit ad ianuã · & his sermonib? a sacris limĩbus phibuit eum dicẽs·Nescis ipator ppetrata a te·cur post causam tanti furoris nõ agnoscis molem tue psumptõis·Sed forte recognitõem peccati phibet potestas iperij· decz tamen vt vincat ratio potestatẽ·Scienda quippe natura ẽ ciusq; mortalitas·atqz resolutio & puluis pgenitoruz·& ex quo facti & ad quem redigendi finem sum? · vt ñ floze purpureo pfidentes infirmitate opti corpis· ignoremus nos coequales hominũ· prinCeps es o ipator·sz pseruoz·vnus ẽ em oim domin? rex atqz creator · Quibus oculis aspicies cõmunis dñi tẽplum·quib? calcabis pedib? sanctũ pauimentũ Quõ man? extendes de qb? adhuc sanguis stillat iniust?·quomõ huiusmõi manib? suscipies sanctũ corp? domĩ· qua psũptõe ore tuo poculũ sãguis e? pcios pcipies·cũ furore sermonũ tuoz tant? i iuste sit sanguis effusus·Recede igiẽ recede·ne secundo peccato pozem nequiciã augere cõtendas· Suscipe vinculũ quo oim te domin? ligat· est em maxima medicina sanitatis· ·LIIII·

(De cõpunctõe eius & humili postulatõne absolutionis·& de correctõne edicti·& absolutione theodosij·

HIs sermonib? ipator obediẽs· erat em diuinis eruditionib? enutrit? ·& aperte sciens q̃ sunt ppria sacerdotũ·& q̃ regũ gemens & deflẽs ad regalia remeauit·Cũq; vnj· mensiũ continuũ transisz spaciũ · ppinquauit nrĩ saluatoris natiuitas·Ipator aũt lamentationib? assiduis in palatio residẽs lacrimas icessabiliter expẽdebat. Ingressus ẽ aũt rufin? militũ magister· singularem apud eũ fiduciã habens· & videẽs principem lamẽtationib? pstratũ·accessit vt lacrimay inqreret causas·At ille igemiscens amarissime.& vehementi? lacrimas fundẽs·tu inquit rufine non sentis mea mala· ego aũt lamẽtoz & gemo calamitatem meã·quia seruis quidẽ & mendicãtib? apta sunt tẽpla dei· & pprium domini locũ ingredientes licenẽ exorãt·michi vero ingress? ad eũ nõ ẽ.sz insup etiã celi sunt clausi·Et hec dicẽs verba singula singultib? irrũpebat. Tunc rufin? · Currã iquit si tibi placz·& pontifici psuadeo vt soluat vinculuz quo te ligauit·Ad quem iperatoz· Non iquit persuadebis ambrosio· noui em decretum illius eẽ iustũ·neqz reuerebiẽ imperialẽ potentiã· vt legẽ possit puaricare diuinã·Sed cum rufin? vbis plurib? vtereẽ·& pmitteret ambrosiũ eẽ flectendũ·impatoz eũ pgere cum festinatõne pcepit· Ipe etiã spedata p? paululum est secutus·credẽs rufini pmissionib?· Porzo vir mirand? ambrosius mox vt vidit rufinum ait· Impudentiã canũ es secut? o rufine·tãte videlicz necis autoz existens· & nõ pudorẽ ex fronte detergens · non erubescis nec metuis cõtra maiestatẽ latrare diuinã· Cũqz rufin? suplicasset. et diceret statim imperatozem esse vẽturũ supno zelo accensus ambrosius ait·Ego inquit rufine tibi pdico quoniã eum ingredi sacra limina p hibebo·si vo imperium in tyrannidẽ mutauerit necem libenter suscipio·Quod audiẽs rufin? nunciauit imperatozi votuz antistitis, monens vt palatium remearet . Impator aũt hoc in media platea cognoscẽs pgam iquit· & iustas in faciem suscipiã ptumelias Tunc ad sacra limina peruenies·i sacrã non est ausus intrare basilicã·sz accedens ad antistitem inuenit eum i salutatatorio residentẽ· Quem ilico rog re cepit·vt solueret ei? vincula· Episco p? aũt tyrannicã dicebat esse ei? pntiam·& cõtra deum insanire ·eiusq; legem calcare· Ad hec imperatoz·Non inquit insurgo cõtra ecclesiasticas sanctõnes·neqz inique ingredi sacra limina contẽdo· seo te soluere mea vincula deposco·precoz deniqz vt & omunis domĩ p me exozes clementiã · & ne michi claudas ianuam· quam cũctis p penitentiã dñs noster aperuit·Tunc antistes·Quã inquit penitentiã ostendisti post tantas iniquitates· quib? medicaminib? post tanta vulnera plagas curasti· Ad hec imperatoz·Tuum iquit op? est. & docẽ & medicamina tempare· meum est oblata suscipere· Tunc sanct? ambrosius·Quoniã furori iquit tuum iudiciũ omisisti·& non ratio ptulit sniam · sz poti? iracundia·scribe legem que decreta furoris euacuet·Scribe iq̃m legem vt intra dies·xxx· snia necis atqz pscriptiõis i literis tm̃ scripta pmaneat & iudiciũ rationis expectet. quib? translactis ira cessante ratio causam examiet· ac demum qõ apõ semetipz cognouerit sub veritate disponat.Itaq; itra hoz diez numeruz aiaduerti poterit·an iusta sit quam pteleris·an iiusta sententia· Et siquidez ratio pbauerit iniusta q̃ sunt plata·disrumpet· si vero iusta firmabit · pozro diez numerus ad hec inuestiganda sufficiet·Quam admonitõem discreti & sapientissimi viri imperator anio libenti suscipiens·& optimam esse cõsiderans· legem repẽte conscribi pcepit · & ppria manu confirmauit · Quo facto vinculũ eius dissoluit epus. Sicq; demum imperator igredi limina psumpsit ecclesie·et adherens pauimento·manib? capillos euellẽs .cũ

lacrimis ā dño veniā impetrare poscebat. Verum cuz tempus affuisset quo munus ad altare offerre solebat·surgens cū lacrimis est ingressus · Cunqz obtulisset sicut solitus erat·intra cancellos steterit· Rursus aūt ambrosius nō quieuit ·sed differentiā locoz edocuit·Et p̄mo q̄dem req̄siuit quid ibidez expectaret ·Imperatore dicente sustinere se sacrorū pceptōnem misterioz·per archidiaconem remāda nit ei archiepus·O imperator interioza loca sacerdo tibus tm̄ sunt collata· q̄ ceteris nec ingredi· nec cō tingere pmittit̄· egredere igit̄ & cum ceteris hāc expectationē communez habe·purpura nāqz ip̄a= torez non sacerdotes facit·Tunc imperatez fide= lissimus hanc etiā traditionē animo gratanti susci piens·remandauit dicens Non audacie causa itra cancellos mansi· sed i ꝓstantinopolitana vrbe hāc ꝓsuetudinem esse cognoui·sed ago gratias p̄ hui? modi medicina·Tali ergo tantaqz & p̄sul & impe ratoz virtute clarebāt· & tantum ꝓdest increpatio a viro virtutis plata· LV·

Q̄z placella imperatrix intendebat paupib? su= stentandis· ipe vero theodosi? ydolis euertendis

Xoz vero theodosij nomie placella·clau doz atqz debiliū maximā habebat curā· non seruis·nō alijs vtens ministris ad hec officia pagenda·sed p semetipam hec agēs ad eoz habitacula veniebat · vnicuiqz qd̄ opus erat p̄bēs·& p ecclesiaz xenodochia discurrēl·suis ma nib? infirmis ministrabat· ollas eoz extergēs ius gustans.offerens codearia·panē frangens·cibos ministrās·calices diluens· & alia cuncta faciēs q̄ seruis·& mīstris mos ē solenniter opari·His aūt qui eā de rebus nitebanē talib? ꝓhibere .dicebat Auz distribuere iperij ē op?·ego aūt pro ipo im perio hoc op? offero·bona michi tribuēti ·Sed et viro suo sepe dicebat·Oportet te marite semp co gitare quid dudum fueris & quid modo sis· nā si semp hec cogitaueris·ingratus benefactoz n̄ eris sed impium quod eo largiente suscepisti legaliter gubernabis·Ita his & similibus sermonib? optīa mulier proficere virum suū i virtutib? sedule hoz tabaē·Deniqz fidelissim? imperator contra errorē gentiliū insurgens·eū fundit? euertere destimauit Lege igit̄ data p̄cepit ydolozuz templa solotenus euerti·Ante eū em̄ imperator maxim? constantin? qui p̄m? pietate moz oznauit imperiū· sacrificare demonib? interdixit·non tamen eoz templa euer tit.sed inaccessabilia esse p̄cepit· cui? filij paterna vestigia sunt secuti·Iulianus aūt eis succedens·i pietatē renouauit·& flamam veteris impietatis re accendit·Ioui?an? vero interempto iuliano ip̄e rio assecut?·rursus imolationes ꝓhibuit ydoloz Valens deniqz omnib? imperij romani gentibus concessit·vt religiones suas colerent sicut vellent solūmodo illos ip̄ugnans q̄ arziana dogmata non susciꝑiebant·Itaqz vsqz ad tempa h? magni theo dosij·& ad ydoloz aras ignis accendebaē·& liba mina atz sacrificia offerebanē·sed et publicas festi uitates populi p plateas agebant·& orgia dyoni sij celebzabant·& cū sacris currebāt·canes euisce rantes & furentes atqz bachantes·et agebāt omīa q̄ nequicia erroris xp̄ij insinuat·Sed hec omnia theodosi? catholic? imperator extirpare radicit? iperauit·& euulsit·corripuit & odēnauit· Tri pertita hystoria·Erat ab initio rome dom? magne in q̄bus panis fiebat· qui vniuerse ciuitati mīstra baē· Haz mancipes procedente tempe pistrīa pu blica·fecerūt latrocinia p̄data·Cum em̄ essent mo le in locis subterraneis substitute·p singula earuz domuuz latera tabernas ibi ostituētes meretrices ibi p̄stare faciebant · vt p eas plurimos decipent alios q̄ pro pane· alios qui p libidine veniebant· Arte nāqz mechanica in molā de taberna cadebāt & maxime peregrini·& ibi laborātes vsqz ad sene ctutem putabanē mortui·Ibi fortis ceciderat qui dā miles theodosij.q̄ dū exire nō pmitteret̄·extra xit gladiū·& ꝓhibentes occidit· Alij vero territi eum dimiserūt·qui exiens dolum narrauit ip̄atori Moxqz imperator mancipes interemit · & pistrina fundit? euertit· Item mos erat rome vt mulier in adulterio deprehensa nō puniret̄ . sed ad augmentū peccati in angusto prostibulo icludebaē·& admis sis qui cū ea fornicarenē .horaz q̄ turpiter cōmisce banē·tintinabula percutiebant·vt sono illo iuria fieret manifesta· Hec p̄stibula theodosi? iussit de strui·& alijs penis adulterā puniri· LVI·

De subuersione templi iouis apud apamiam·

Rim? igit̄ alioz marcell? eps lege prin cipis pro armis vsus ꝓprie ciuitatis tē pla destruxit·de fiducia diuina nō de ho minū virtute confidens·qd̄ op? dignum memoria narrare non sileā Defūcto iohanne apamie ciuita tis epo· marcellus vir sanctissim? ordinatus ē fer uens spū secundum apostolū·Inter hec venit p̄fe ctus orientis apamiā· duos millenarios cū subie ctis habens·quo facto popul? militari timore per territus est · Vbi dū esset templū iouis valde pci puū.& ornamentis plurimis variatū p̄fect? id de struere nitebaē·Videns aūt forte nimis edificium ac robustū· impossibile iudicauit homib? lapidu3 iūcturas & omissiones posse dissoluere· Erāt em̄ ingentes & alterutris illigati · insup & ferro plū boqz iuncti·Porro macellus pusillamimitatē p̄fe cti videns eū quidē misit ad alias ciuitates·Ip̄e ve ro suplicabat deo vt templo destruendi p̄beret oc casionem · Inter hec venit quidam sponte dilucu lo·non structor·non lapidum sector·neqz alteri? cuiuscunqz ꝓpitus artis · sed lapides ferze & ligna in humeros ꝓsuetus·Is ergo accedens promisit fa cile templū esse soluendū·qui tantūmō mercedem accipe poscebat artificum·Cūqz hoc sanctus p̄ti fex promisisset hoc ille machinat? est· Coherebat templo in altitudine ꝓstituto ex quatuor lateri? porticus·erantqz colūne ingentes· & altitudinem templo habentes equalem·Singulaz vero circ'us columnaz erat·xvj·cubitoz· Porro natura petre fortissima·que non facile quibuslibet ferramētorū generib? rūperet̄·Has itaqz p circūitu3 subfodiēs & sub eaz basib? fortia ligna supponēs imisit ignē quo facto nō poterat ligna naturaliter ignis accē dere · demon etenim quidā deterrim? apparuit q̄ flamā vires suas prohibebat opari· Cunqz frequē ter hoc facerent & molitionē suam explere nō pos sent·nunciauerunt hoc pontifici meridie dormiēti At ille repente ad ecclesiam ocurrens·& aqua i va seulo portari p̄cipiens aquam posuit sub altare · Ip̄e vero in pauimento posita fronte·clementi do mino suplicabat, ne amplius tyrannidem demonis vllam pateret̄ habere fiduciā·sed vt infirmitatem illius euaderet·& signū ꝓprie virtutis ostenderet ne magis ex hoc infidelibus exultatōis occasio na sceret̄ . hec cum dixisset facto signaculo crucis in aqua·quendā dyaconum suum equitiū fide & zelo munitum·sumere iussit aquam· & velociter currē

& confidenter pgere·ignēq; supponere· Quod dū fuisset factum·fugit demon non ferens aque vtutem · ignis autem velut oleū habuit illiq; aq̄ naturam·comphensaq; ligna sunt repēte ꝓsumpta· columne vero suffulture solatio nudate · & ipe ceciderunt·& alias xij·vna traxerunt · Tunc latq; qđ coherebat templo violenta ruina depositū ē·Sonus aūt totam ciuitatē ocutiēs·cūctos fecit hic cō currere· Et dum inimici demonis apte cognouissent fugam.in dinimis laudibus ora soluebāt · Sic em̄ & alia templa sacratissimus pontifex ille ōstruxit·qui & victozibus scribebat martiriq;·et rescripta suscipiebat· & nouissimo etiaz martirio ipe coronatus est · LVII·

¶ De subuersione Serapis ī alexandria· ¶ Rufinꝰ vndecimo libzo·

EO tempoze apud alexādriā·erat basilica q̄dā publici operis vetusta·& admodū neglecta · quā ostanti? impator hereticus donasse epis pfidiam suā p̄dicantibus ferebaē que longa intima nichil validum p̄ter pietes habebat· Visum est theophilo epo hāc ab impatoze deposcere· vt crescentiq; fideliū populis·orationum quoq; crescerent dom?·· Quā cū acceptā vellz extollere·reperta sunt int? antra quedā latētia· & terze defossa latrocinijs & scelelerib? magis q̄ ceremonijs apta· Igitur gentiles qui redigi crimimū suozum latebzas·& flagitioz suoz cauernas viderant·non ferentes opta tot scelerum mala & tenebzis obtecta reserari·velut dzaconū calice potato insanire oīs ac palam furere ceperūt· & crebzos conflictus manu & ferzo agere in plateis·Nostri aūt numero & potentia multo plures·sz modestia religionis mim? feroces erant·exquo frequent̄ nostroz plurimis vulneratis· aliquantis etiā interfectis·ad templū serapis quasi ad arcem quandā refugiebant· Quo nōnullos ex xp̄ianis secū adducētes·accensis aris īmolare cogebant·renitentes nouis & exq̄sitis supplicijs excruciatos necabāt·alios patibulis affigentes·alios ꝓfractis cruriq; in spelūcas p̄cipitantes· Templuz aūt serapis loc? erat nō natura·sed manu & ꝓstructōne p̄ centum aut eo ampli? grad? in sublime suspensus · quadratis & ingentibus spacijs ex omni pte distentus·miroq; opere ostructus·In hoc serapis simulacruz itaerat vastum·vt dextera vnum parietem alterum leua ptingeret Quod monstz ex omnib? generib? metalloz signoz̄q; ꝓpositū ferebaē· Erant etiā q̄dam ad stupozem & admiratōz videntiū dolis & arte composita·Nam fenestra p exigua ab oztu solis ita erat aptata vt die qua īstitutū fuerat simulacz ad serapem salutandū diligentez temporibus obseruatis·ingrediens simulacro solis radiꝰ p eandem fenestram direct?·os & labia serapis illustraret·ita vt inspectante populo osculo salutat? serapis videreē a sole· Signū aūt solis ad hoc ipm exferzo subtilissimo manu artificis fuerat fabzicatū· vt magnes lapis cuiꝰ natura ferzum ad se trahit · desup in laquearibꝰ fixus·cū tempate sub ipso ad libzam positum fuisset simulacz vi innaturali ad se raperet ferrum·sic q̄ assurrexisse populo simulacrum·& in aere pendere videzetur · & ne hoc lapsu prepzopero poereē· misteriū fallacie surrexit aiebant .sol valedixit serapi vt discedat ad ꝓpria psuasio aūt quedam a gentibꝰ fuerat dispersa · q̄ si humana manꝰ simulacrū illud contigisz·terra dehiscens ilico soluereē in chaos·celūq; repente ruret·in p̄ceps·Qđ res stupozem quendā paululū populi dabat·cū ecce vnus ex militibus fide q̄ armis magis munitꝰ. correptā bipēnē insurgēs maxille eius illidit·clamoz attollitē vtrozūq; populoū·neq; tñ aut celū ruit·nec terza dehiscit· Iñ iterum atq; itez repetēs putris ligni fumosū geniū cecidit·Post hoc reuulsum ceruicibꝰ caput trahitē & pedes aliaq; membza cesa securibꝰ· & rapta funibus distrahunt̄ ac p̄ singula loca membzatim in cōspectu cultricis al exādzie senex veternosꝰ exuritē· ¶ Theodozicus· Cum aūt caput serapis abstuliss̄ent·greges sozicum inde cucurrerūt · Erat em̄ habitatio sozicuz egiptioz deus· ¶ Rufinus· Post hoc capite ipo ydolatrie deiecto· studijs vigilantissimi sacerdotis theopholi·quecūq; fuerant p̄ totam alexandriā portenta potiꝰ q̄ simulacra·pari exitu & simili dedecoze publicāē Quot ibi capita infantiū desecta mauratis labris inuenta sunt· Quot puuli vi necati. Quot ibi vise sunt despicate ob fibzaz inspectionē· LVIII·

¶ De flagicijs tyranni sacerdotis in templo dolo cōmissis.

TAqz sacerdos erat apud eos in templo saturni tyrannꝰ nomine·hic quasi ex rñso nummis·adorantibus in tēplo nobilibus quibuscūq; & p̄marijs viris·quoz sibi matrone ad libidinem placuissent· dicebat saturnū sibi p̄cepisse·vt vxor sua pnoctaret in templo· Cum is qui audierat gaudens.q̄ vxor sua dignatōe numinis vocareē·exornatam comptiꝰ insup & donarijs onustā·ne sz vacua repudiareē oiugē mittebat ad templū· In conspectu omniū pclusa intrinsecꝰ matrona·tyrannꝰ clausis ianuis & traditis clauibus descendebat· Deinde facto silentio.p occultos & subterzaneos aditus intra ipm saturni simulacruz quod erat a tergo exesum·& pieti diligenter annexum·patulis erumpebat cauernis·ardentibꝰ intra edē lumínibꝰ: intente supticantiq; mulieri· vocem subito p̄ simulacz oris pcaui pferebat ita.vt pauore simul & gaudio infelix mulier trepidaret · q̄ dignā se tanti numis putaret alloquio · Postea vero q̄ quod libitum fuit·vel ad osternatōez maiozē vel ad libidinis incitamentū disseruisset·numē impurum arte quadaz linteolis obductis repente lumina extinguebanē vniūsa· Tunc descendēs obstupenti muliercule osternateq; adulterii fucū ꝓphanis ornamentationibus inferebat Hec cū p̄ omnes miseroz matronas multo tēpe gererenē·accidit quā dā pudice mentis femina facim? horruisse· & attētius designantem cognouisse vocem tyranni Que domū regressa·viro fraudē sceleris indicauit· Ille iniuria iugis īmo potiꝰ sua in scriptū tyrannum ad tormenta pduxit· Quo quicto atq; ꝓfesso · pudoz omis & dedecꝰ·paganoz puasit domos·adulteris mribꝰ·incertis patribꝰ·liberis spuriis cōprehensis· Quibus diuulgatis & cognitis·raptī cum simulacris & edibꝰ excidebanē et crimina·

·LIX· ¶ De simulacro simie et inundatione nili contra paganoz opinionem·

VNc quidem apud alexādriā relictū est ex īdustria vnū simulacz simie·ne pagani postea negarēt se etiā tales deos adorasse· Quam zē grauiē ferebant philosophi·Inuente fūt aūt ibi in templo litere in lapidibꝰ īsculpte que indicabāt templū serapis terminū habiturum· qñ apparuisset caracter crucis·q̄ interp̄taē vita superuentura· ¶ Rufinus· Moyses erat in egipto· vt

menſura aſcendentis nili flummis ad templũ ſera pis deferret̃ · velut ad incremti aquarũ & munda tõis auctorem · ſubuerſo aũt ei? ſimulacro · igniq; ſuccenſo · omnes pagani negabant ſerapim iniurie meroꝛe aquas vltra & affluentiã ſolitam largi tu rum · Sed vt oñderet deus non ſerapim qui multo erat nilo poſterioꝛ · ſed ſe eſſe qui aq̃s flumĩs tpi bus ſuis iubet excreſcere · tanta ex eo et deinceps fuit inundatõ · quanta p̃us nulla etas memmerat

¶ Sozomenus · Eo tempoꝛe fertur nilus ſolito nõ excreuiſſe . ſentientibus ergo egiptijs · quia ſacrifica re non ſinebanꝫ · audiens hec impatoꝛ dixit · nũq̃m currat ille fluui? · ſi magicis artib? & fluxu ſãgui nis polluende ſunt vnde ſacre paciſi · Poſt paulu lum vero alti? q̃ ſolebat · excurrit . clamantib? pa: ganis ĩ theatro q̃ velut ſenex ỏliraret nil? · Quo facto plẽs ad xp̃ianitatẽ ſũt conuerſi ¶ Sigibert? Eo tempoꝛe claudiam? gẽtilis poeta rome claruit

¶ Actoꝛ · Hui? duo volumina metrice compoſita inueniunꝫ · vn̄ maius · alteꝝ minus LX ·

¶ De diſperſione oſſium beati iohannis baptiſte · & reuelatõne capitis eius · ¶ Sigibertus ·

ANno theodoſij ſexto · caput iohãnis ba ptiſte a theodoſio imperatoꝛe oſtimopo lim eſt tranſlatũ . Quod cũ valens impa ratoꝛ olim illuc voluiſſet tranſferre · vehiculuꝫ in quo ſanctũ caput ferebat̃ nullo modo moueri po tuit . ¶ Ex hyſtoꝛia inuentionis ſancti iohannis : Narrat ioſephus vinctũ fuiſſe iohannẽ in caſtello machonta · ibiq; caput ei? trũcatũ · Quod heroꝺi as a ſaltatrice ſuſceptũ · non eſt paſſa cum reliquo coꝛpoꝛe ſepiliri · metuens ne integꝝ ſancti coꝛpus cum omni facilitate reſurgeret · hoc aũt fieri poſ ſe non putauit · ſi caput cũ coꝛpoꝛe vni non trade ret̃ ſepulture · ideo illud mtra ſepta palatij ifoſſũ occulta ſolicitudine ꝓcurauit cuſtodiri · corp? aũt apud ſebaſtem que quondã ſamaria dicta eſt legi tur humatũ · & a barbaris vſq; ad iulianũ apoſta tam mtactũ · Tunc vero pagani ſepulcꝝ eius mua dunt . oſſa diſpgũt · eadeꝫ rurſus collecta & cre mata lati? diſpgunt · Sed dei ꝓuidentia affuerunt quidã ex hieroſolimis monachi · q̃ mixti cum aliis colligentib? queq; potuerũt · ablata ad philippum hieroſolimoꝛum epm̃ ptulerũt . Qui ſup̃ ſe eſſe di cẽs tm̃ theſauꝝ ſeruare · miſit ea ad athanaſiũ maxi mum tunc alexandꝛie epm̃ · Que ille ſuſcepta pau cis arbitris ſub cauato ſacrarij pariete ĩcluſa reſer uauit · ꝓphetico ſpiritu credens generatõi future ꝓfutura · Poſtmodũ vero caput reuelatũ eſt duo b? monachis · q̃ cauſa oꝛatõnis in hieruſalez vene rant q̃b? ĩ viſione angelica dictũ ẽ · Ite ad palatiũ heroꝺis quondã pncipis · & vbi fumum e terra aſcendere videritis · ibi caput iohannis baptiſte in uenietis · Qui ita facientes · cũ magno honoꝛe clan culo ſecum illud hieroſolimã deꝺoꝛtauerũt · Et ñ multo poſt a latronib? raptũ eſt · q̃ mittẽtes illud in quoddã ſpecu · ibi dẽ dimiſerũt · donec idem io hannes cuidã heremite reuelauit dicẽs · Accipe ca put meũ · quod in hoc ſpecu depoſitũ eſt · & da il lud ioꝛanno epo · q̃ pẽſt alexandꝛie vbi reliq̃e coꝛ poꝛis mei requieſcũt · qui & ita fecit . LXI ·

¶ De tranſlatione ciuſdem ab alexandꝛia ĩ aqui taniam ·

POſt aliquot aũt ãnos cuidã monacho nomĩe felicio · q̃ oꝛatõis gratia hieruſalẽ adierat · angelica viſione dictũ eſt vt p geret alexandꝛiam · ibiq; in quadam eccleſia beati iohannis caput ei? cũ trib? ꝓuulis inocentũ recõ ditũ accipiens . tranſferret in ptes galliaꝝ in regio nẽ aquitanie · Qui iuſſa cõplens · theſauꝝ ſibi a deo deſtinatũ vni? ſpoꝛtelle occluſũ ĩ ſinu ꝛcepit · ſtatiq; iũctis ſibi ſocijs aſcendit nauẽ · Cunq; ĩ mare iter agere cepiſſ; felici? · eleuans oculos & palmas ad celũ · oꝛauit domin ũ hieſum vt mitteret eis ange lũ ſuũ ducem itineris ad locũ deſtinatũ · vbi collo caret quẽ poꝛtabat reliquiaꝝ theſaurũ · Hec autez eo oꝛante · ecce nubes valida deſcendit ſup nauim & de medio nubis egreſſa eſt colũba adinſtar ni uis alba · & ſup pupim immobilis ſtetit · taz in die q̃ in nocte · vſq; dum in ptib? acquitanie ad litus occeani ptigerẽt · In poꝛtu aũt agolimenſi exierũt ad terrã · & mouentes inde quaſi duo miliaria ĩue nerunt coꝛpa moꝛtuoꝝ ſcz regem wandoloꝝ cum omni exexercitu ſuo · vt opimoꝛ vigintimiliũ viro rum · Egreſſus em̃ fuerat idẽ popul? craſſa ce rui ce de vagia ſua · p mare cũ claſſe magna · & vent? vehemẽs trãſuexerat eos ĩ pdictũ poꝛtũ agolmen ſem · Nunciatunq; erat pipinio regi aquitanie · q̃ gens wandalica regnum eius inuaderet · qui cum eis cum omni multitudine armatoꝝ occurrerz om nem illoꝝ exercitum exercitu ſuo interfecit · ita vt null? ex tanta multitudĩe illeſus euaderet · de ſuo aũt exercitu nõ niſi · xx · viri minuerent̃ quos tam ipe p̃ ceteris diligebat · Cũq; ab hac cede letus ꝓ victoria rediret · quodã in loco pſſus ſomno ſtra tum ſuũ in papilionib? pari iubet · Et p laſſitudi ne ſomno ꝓpe ingruente vox diuina ad eum allata ẽ Cur piger ſomn? te ita pſſit noueris magni pro phete pluſquã ꝓphete · & mundi lucerne caput ex tranſmarinis ptibus huc afferri · cũ tribus puulis inocentib? · & ꝓpter ei? nomẽ in hoc plio diuinit? victoriam tibi a domino eſſe collatam · Ecce poſt tergũ tuũ ſequũt̃ viri fratres habitu pegrino · & q̃ pẽſt ceteris felici? vocat̃ · Vade in occurſũ eoꝝ & eos humilit̃ ſuſcipe · ac pacifice tecũ coneris de ducere · & videbis magnalia dei · qui & ita fecit · Cunct? quoq; exercitus qui ĩ caſtris erat · audito aduentu eoꝝ · q̃ſi vir vn? eis obuiam ꝓceſſerunt · trigĩta milia viroꝝ · coꝛpa moꝛtuoꝝ q̃ ĩ pzelio coꝛ ruerant ſecũ deferentes · apꝛehẽdenteſq; ſpoꝛtel lam qua ſãctũ coꝛp? poꝛtabat̃ ſingulis feretris ap ponentes · miro modo mox vita p moꝛtuũ moꝛtu is reddita eſt · Sed & alia plura p eum mirabilia fctã ſũt · Rex aũt pipini? ĩ honoꝛẽ ei? baſilicã edifi cauit : vbi reliquias cõcluſit · eãq; ex pdijs ac poſ ſeſſionibus ſuis dotauit . omnia q; neceſſaria mona chis deo ſeruientib? ordinauit · LXII ·

¶ De pꝛudencio poeta & quibuſdam actis hiero nimi · ¶ Sigibert? ·

TEmpe quoq; theodoſij in hyſpania pꝛu denti? poeta liricus claruit . ¶ Actoꝛ · Hic prudentius libꝝ metricum de cõfli ctu vicioꝝ & virtutum eleganter compoſuit ·

¶ Gennadius · Hic pꝛudenti? vir ſecularibus lrĩs eruditus extitit · qui compoſuit trocheũ · de toto veteri & nouo teſtamento pſonis exceptis ome̅ tat? eſt · & ĩ moꝛem grecoꝝ exameron de mũdi fa bꝛica vſq; ad cõditõem p̃mi homĩs · & p̃uaricatõ; eius · Compoſuit & libellos quos greca appellatõ ne ptitulauit apotheoſis ſychomachia · amartige nia . id ẽ : ꝺ diuinitate · de cõpugnantia animi · ꝺ oꝛi gine peccatoꝝ · fecit & in laude martirum ſub ali quoꝝ nominibus imitatoꝛium ad martirium libꝝ vnum · & himnoꝝ alteꝝ · ſpeciali ta men intentõne

adūsus simachum ydolatriam defendentē·ex quo rum lectione agnoscīē palatīn? simul fuisse· ¶ Si gibertus· Eo quoq; tpe gregori? nazanzenus ēps obijt· Terribile signum in celo colūne p omnia si- mile apparuit· Libz virorz illustriū hic finit hiero nim?· gennadius autem ab hinc incipit ¶ Hiero nimus· in vita de illustrib? viris dicit· Hieroni m? nat? prē eusebio· opido stridōis· qō a gothis euersum· dalmacie quondā pannonieq; confinium fuit vsq; ad p̄sentem annū· id est· theodosij primi pis· xmj· hec scripsi· vitā pauli monachi· epistola rū ad diuersos libz vnū &c̄· ¶ Actor· Hec de se hieronim? in p̄fati libri fine omemorat· Ceterūq; de scriptis ei? que & tūc iam ediderat· & postmo dū editur? erat pleni? iam supradixim?· ¶ Sigi bert?· Eo tpe sāct? patrici? scot? ī hibnia cū suis sororib? vendiē· vbi cum esset regis portarius· an geli sepe alloquio fruitur· Hiezonimo sacras scri pturas veteris testamēti· de hebzaica veritate in latinam linguam vtente· editio· lxx· interpretum q̄ tenebatur a cunctis & grecis & latinis cepit in secundis haberi· Quod cum contra inueteratum vsum eccleſie fieri quāuis sācti & docti viri egre ferrent· p̄ualuit tamē autoritas hebraice veritatis p?q̄m patuit q̄ntū ab ea discreparēt· lxx· iterp̄tes

LXIII·

¶ De gestis & dictis sancti am brosij abbatis·

In tempore arsen? rome claret· q̄ vsq; ad quadragesimū etatis annum in aula imperatorz glorioſe militans· ex senatore fit mōachus· & p annos· lv· in heremo sanctita tis exemplo omib? mirabilis enituit· ¶ Ex vitas patz· Abbas arseni? cū adhuc esset ī palatio· orauit dominū vt eū dirigeret ad salutem· Et facta ē vox dicens· Arseni fuge homies· & saluaberis· Ipe etiam descendēs ad vitam monachalem orauit ite rum sicut p̄us· Et itez audiuit· Arseni· fuge tace quiesce· hec em̄ sunt radices non peccandi· Cum q̄ dam frater ad beatum arseniū aduenisset· volens eū videre pulsauit hostiū ei?· At ille sperās suum esse discipulū appuit ei· Sed postq̄m altez cōspe xit esse· mox se in terrā p̄iecit in faciem· Illo autez vt surgeret postulante· respondit arseni? dicens· Non hinc exurgam nisi discesseris & p aliquot ho ras non acquiescut surgere· quousq; discederz ille Abbas daniel de eo referebat· q̄ die sabbatorum vespe solem relucentem post dorsuz suū dimitte ret· extendensq; man? ad celum nō desinebat ora re· nisi sequenti die sol iterum oculos ei? surgens implesset· Ceteras aūt noctes pugiles ducebat· et p̄pe diluculū cū vellet parū p̄ nature fragilitate quiescere dicebat somno· Veni male sue· & mox claudens oculos surripiebat paz somni sedendo· & statim surgebat· Itez ait arseni?· Nos qui mun dane eruditōis disciplinis intenti sumus nichil ha bemus· hi aūt rustici egiptij· & p̄prijs laboribus virtutes acquisierūt· Quidam e fratrib? dixit bea to arsenio· Ecce pat̄ meditari festino de sacris scri pturis que didici· & non sentio compunctōnem in corde· quia non intelligo virtutē scripture Re spondit· Illi qui serpentes solent incantare· nō in telligunt verba que legūt̄· sed serpētes au dientes intelligunt virtutes vborz· & acquiescunt & sub dunt̄ eis· Ita ergo & nos faciam?· quāuis em̄ non valeamus intelligere diuinaz scripturaz virtutē tamen demones terrent̄· & effugati discedūt a no bis· ñ sustinētes eloquia spūssancti· Quedā vo ma trona mandauit arsenio se velle eū videre Qui cū negasz illa ait Credo ī deū· quia videbo eū· Que cum ad cellā ei? pueniſſet· virum dei inuenit extra cellā· & p̄strauit se ad pedes ei?· Ille aūt leuēs eā cum indignatōe· & intuens eam ait· Si faciē meam videre vis· ecce vide· Illa autē p̄ verecundia nō cō siderauit faciem ei?· Et ille ait· Nescis quia mulier es· & p mulieres seducūt̄ p̄fecti viri· Nūquid suf ficit tibi audisse opa mea· At illa· Nolo inquit vi dere faciem tuā· sed ora p̄ me· Et ille· Oro inquit deū· vt deleat̄ memoria tui de corde meo· Illa vo ingemiscens recessit· ¶ Ex gestis eius Hic cū tem p? obitus eius appinquaret· dicentibus discipul' quid faciem? pater· quia nescim? hominem sepeli re· ille respondit· Nūquid nescitis funem ī pedib? meis mittere· & ita ad montē trahere· Dum ergo morereť cepit flere Et cum fratres illū requisisset dicentes· Quid fles pater· nūquid & tu times· Il le respondit· in veritate timeo· Et iste timor qui nūc mecū ē· semp ī me fuit exquo fact? sū mona ch?· Cum aūt vidisset abbas pemen· quia transijt dixit· Beatus es abbas arseni· quia te tantum in hoc seculo planxisti· Qui em̄ hic se non planxe rit· illic in p̄petuum lugebit·

LXIIII·

¶ De puero nato gemello & libro heraclidis de paradiso· ¶ Sigibertus··

In tempore in castello iudee emaus· na- tus est puer p̄fect?· ab vmbilico & sur sum diuisus· ita vt haberet duo pecto ra· & duo capita· & vnusquisq; p̄prios sensus· & vn? edebat & bibebat· & alter non edebat· vnus dormiebat· & alter vigilabat· nōnūq̄m īsimul dor miebant· īsimul ludebant & alterutrū· & flebat vterq;· & p̄cutiebant se ad inuicem· Porro vixe runt annis duob?· & vn? ex eis mortu? ē· alter ve ro supuixit diebus quattuor· Floruit etiā his tem poribus vt ex ipo volumīe patet sanct? heraclides vir religiosissimus· qui & ipe descripsit ad lausuz epz ī vno volumīe vitas sāctorz patz· quos ipe vi derat· & quos alijs deferentib? nouerat cum qui bus etiā deserta penetrauerat egipti· libie· thebay dis· syrene· circa fines quoq; mesopotamie· syrie· palestine· & sub occidentalib? regionib? roma at q; campania· Qui liber merito paradisus vocat̄· quia in eo sanctorz virtutes & uersationes· tāp̄ lignorz paradisi pulcre visui species describuntur De quo hec pauca que sequnt̄ breuiter excerpsi·

¶ Heraclides in libro qui dicit̄ paradis?· Suadeo tibi serue dei lause· vt omī virtute mētis diffugias eorz aspectum atq; colloquiū: quorz contrarium est bone vite propositū· qm̄ & si nulla eorz lesione maculeris morz p̄bitate munit?· certe vel leuit̄ aut resolueris vt secuziorz· aut erigeris vt meliorz· & irridebis vel vituperabis tales· qō non sine tua noxa fecisse cognosces· Sanctorz aūt sectare aspe ct?· vt tanq̄m codicem scriptū possis diligēter in spicere· & ex ipsa compatōne vel diligentiā· vl' ne gligentiā tuam curiosi? approbare·

LXV·

¶ Narratō ei? de sancto ysidoro alexandrino p sbitero·

Qum itaq; p̄mum alexandrie vrbem atti gisset secūdo ī theodosij īperatoris seniorjs psulatu reperi sanctū ysidorz p̄sbiterū susceptorem ac puisorem paupū fratz· lxx· anorz etatis· qui nec lintheo vtebat̄ nec carnib? uescebatur nec pane satiebat̄· p gratiam tñ spiritualis ali monie tam lauti corpusculi erat vt omnis q̄ vitaz

eius nescirent epulatonibus ac voluptatib? hoc ī putarent· tam humilis tamq; pacific?· vt etiā īmici vmbram ei? erubescerent· Tantam quoq; dium dogmatis ferē habuisse noticiā. vt etiā inter fratr cōuiuia subito obstupesceret mente mutata sēlibusq; spiritualiter occupatis· Noui etiā eū dū cibum sumeret lacrimas fudisse· meq; admirante cur fleret· erubesco inquit irrationabilem cibū sumens·qui rationabilis factus a domino deberem in paradisi voluptate versari· ciboq; diuino satiari· ꝓpter eam quā xp̄us nobis tribuit potestatē Retulit autem michi p̄fat? ysidorus de virgine q̄ dam ancilla· quā domin? su? frequenter variis promissionibus temptans·stuprare non potuit·& ob hoc eam alexādrie p̄fecto xp̄ianoꝝ p̄secutori tradidit: Qui inter diuisa supplicia vas etiā ereū pice repletum incendens ait·Aut vade obtempa domino tuo·aut scias te hic esse mittendā·Que respondit Nunquam sit alter cognitor talis qui adijci iubeat libidini castitatem· Per caput inquit impatoris tui qd̄ vereris obtestor· ut si me his tormentis necare statuisti·non simul totā·sz paulatim iubeas imitti· vt videat q̄ntam michi patientiam dederit ignotus tibi xp̄us·Que ꝑ vni? horę spacium ī eneum candens demissa defecit· vbi p̄mo pix ebulliēs ad eius colla puenit. LXVI.

De sancto dorotheo thebano·

IS cū ad cū iuuenis uenissē. & peterem vt me instrueret ad vitā·moresq; monachorū·cui non tantū necessaria esset doctrina verboꝝ·q̄ntum iugis labor & fatigatio corporis· Quasi bonus equorū domitor ꝓductū me ad solitudinis loca·dorotheo cuidam thebano monacho·lx·annū in spelunca agenti omendauit· qui erat vite durissime·quotidie nāq; in ardore maximo circa litora maris lapides colligebat. & singulis annis cellulam ꝑstruens·his qui fabricare ñ poterant ferebant·Me vero dicente· cur pater tam senex interficis corpusculum tuū seuis ardoribus Respondit· Occidit me occido illud· Edebat autē modicū panis & oleris vilissimi·paꝝ etiā aque bibens·Nunq̄m eū vidi pedes extendisse·nunq̄m in matta vel in lecto quieuisse·sed ꝑ totam noctē sedens funem ex arbore dactiloꝝ intexebat·cuius p̄cio vesci solebat·& vt ab alijs ei? discipl'is agnoui·sic a p̄ma etate viuebat Nūq̄m vero sp̄ōte dormiebat·nisi aut ope fatigatus·aut cibo vtens· frequenter em̄ edendo nimia vis sōni capite nutabat panisq; ex eius labijs cadebat· Et cum a me cogerē. vt vel ad momentū sup mattā iaceret aiebat Si angelis p̄suadere potueris vt descant·p̄suadeb & ei q̄ deo placere festinat· Quadam die ad puteum ab eo missus·vt caduū implerem·cum aspidem in imo visam p̄horrerem. vas vacuum reportaui: causāq; timoris exposui·At ille subridens ait. Si placuerit dyabolo ꝑ omnes se puteos serpentem facere nūquid poteris esse sine potu·Mox egress? aquam de puteo traxit·at prior ip̄e signataꝝ ōgustās ait· Vbi crux adest ibi sathane malignitas nichil valet. LXVII. De didimo alexandrino & ei? narrationibus·

PLures aūt sancti viri ac femine tunc in alexandria obierūt· in quib? & didim? qui vt ip̄e michi retulerat ab anno etatis sue·mj·oculis capt? fuerat· sed nec magistris literaꝝ traditus· nec vnquā elementa p̄ma cognoscens·naturalez magistrū conscientiā suā habebat itaq; vetus ac nouū testamentū verbo ad verbuꝝ interp̄tatus est·omnes q; sectas tam subtiliter expositas sup eas ratōne disseruit·vt oīem veterū sciam p̄itiāq; trāsiret·Hic quoq; michi retulit·Cū inquit olim grandi solicitudine ac tristicia fatigatus ꝓpter infelicissimā vitam imperatoris iuliani·die quadam vsq; ad noctem p̄fūdam nō ederem·accidit vt somno residens occupat? reuelatōnem talez viderem·mj·sz equites cū albis equis discurrētes atq; clamātes·Dicite didimo·hodie hora·vij·mortu? ē iulian?·Surge igit̄ ac cibū sūe·& ad domuꝝ athanasij vt ip̄e quoq; hoc agnoscat mitte·diē ig ē & horam inquit notaui·& qd̄ audieram ꝓbaui sic esse·Retulit michi etiam de quadam puella·cui nomen erat alexandria·q̄ vrbe relicta sederat intra quoddam sepulcrū p foramen exiguū alimēta necessaria suscipiens·& nec viros nec mulieres vnq̄m p annos·x·videṡ·De ip̄a & beata melania romana dicebat vultū quidā eius se videre non potuisse·sed stantez ad foramen oclusionis ei? causā requisisse· At illa·Cuiusdā inquit in me anim? q̄ondam fuerat lesus·& ne viderer eū vel cōtristari vel ꝓpere·malui me in seplucro quādiu viuo recludere. q̄p nocere anime ad similitudinem dei facte·Qua rursus dicente·qualit̄ potes in tali solitudine contra accidia vel cogitatōnes tam iuge habere certamē· Illa rñdit A principio diei oratōni vaco opus faciens ex limo· Postea p sanctos patriarchas ꝓphetas·apostolos.martires cogitatōib? discurro·ceteris horis cibū panis capio·A ꝓp̄mq̄nte vespera cū maxima quiete dñm meū glorifico·finēq; vite mee cū spe bona p̄atienter expecto.

LXVIII· De sanctis viris ammone & pāphone·

CVm ergo p triēniū ī monasterijs circa alexandriam morat? fuisse;·& optimos illic viros vsq; ad duo milia vidisse. hinc ad montem vitrie veni·in quo degebāt vt arbitror·q̄nq; milia viri diuersum tenētes ꝓut vellent et posset institutū ꝓpositi sui In quibus erat maior arsilius & alii multi senes eiusdem temp̄is cui? & beatus anthoni?· Hic nobis & beatū āmon nitotidē nosse se retulit·qui puer a pentib? relictus cuz ad ānos.xxii·puenisset iuuit? ab auūculo suo solēnia nuptiaꝝ sufferre coactus est·Sed postq̄m omnes a thalamo recesserūt ō lectulo surgit·hostium claudit·p̄batū de sinu libellū puelle legit·ei q; castitatis & virginitatis p̄uersatōnem exposuit·ita q̄ illa in ictu gratia dei repleta·castam vitaꝝ libēter amplecti se dixit·Sic igit̄ in eadem cella sepato lectulo·xviii·annis cum ea vixit·& post hoc ī solitudīe xxii·aliis·In cuius obitu sanctus anthonius vidit aīam eius q̄ ab angelis ferretur in celum· Huius quoq; mōtis habitator sāct? pambo fuit·de quo michi sancta melania retulit q̄ ip̄a ei trecentas argenti libras obtulerit·Qui cum sederet & vimem intexeret hoc tm̄ ait·Det tibi deus mercedem tuā Deiō economo suo dixit Suscipe et in fratres egētes diuide. Cunq; illa stans ꝓ munere dato bñdictōnem aut laudem expectaret·nichilq; vlterius ab eo audiret ait·Scito dñe in hac argentaria trecentas esse libras· Qui iterū nec sursum quidem aspiciēs rñdit· Si michi o fīla istud offerres ꝓpenter hoc dicēs·cū aūt nō michi·sed illi quē non ꝓspexisse· sed amplio? honorasse duos numeros cognouim? ·tace·quiesce·nam q̄ montes lance pensauit non op? habz a te mēsuram cognoscē· Paulo

post non febre vl' aliq egretudine fatigat? ſz ſpo
cellam ꝑſuendo vocauit eã· & mox requietur? ait·
Accipe ſpoztellã hanc de manib? meis· quoniã ali
ud non habeo qd tibi relinquã vt memor mei ſis·
Quã illa corpe ſepulto· vſq; ad ꝓpriũ finẽ habuit·

LXIX· De ammonio & beniamin·

HVius diſcipulus ãmoni? i epm poſtula
tus· & etiã a multitudine ciuiũ capt?· ut
ad benedictũ quondã thimotheũ adduce
ret· dicebat acquieſcere ſe oino non poſſe vt vl'
exiret de ſolitudine· Cunq; videret ſe ñ poſſe eua
dere· ferro ſiniſtrã aurem radicit? cũctis videnti
b? ſecuit dicens· vel nunc ꝓbat nõ poſſe qd cupi
tis impleri· qa null? aure ꝑciſa debet ordinari Ad
hoc epus dorothe? rñdit· A iudeis lex iſta ſeruat
Ego aũt ſi dederitis michi aliquẽ etiam naric? trũ
cum· ſed moric? ꝓbum· nõ eũ dubito facere epm·
Cum ergo vim quoq; inferre tẽptarent rñdit· Si
me vltra coegeritis· etiã linguã meã ꝓpter quam
michi moleſti eſtis abſcidã. Tũc dimiſerũt eũ· De
hoc etiã beat? euagri? ait· Nemine ſe vidiſſe q̃ ſic
paſſiones corporeas ſupauerit Itaq; cũ carnalis d
lectatõ corpuſculũ eius ſine vlla intermiſſione ve
xaret. tandẽ ferro ꝓpria mẽbra laniabat· vt ex omi
pte ſemp vlceric? plen? eẽt· Fuit in eodẽ mõte ſã
ctus beniamin q̃ ꝑ· lxxx· annos i abſtinentie virtu
tib? ſũmam gratiã ꝓſecut?· ſiue man? cuiq̃m impo
ſuiſſz· ſiue benedictõz olei dediſſz· ab omni languo
re ſanabat· Nunc vidim? tanto corporis tumore
diſtentũ. vt minorẽ digitũ man? ei? vtrazũq; ma
nuũ uoſtrazz digiti diuncti non valerent ꝓplecti
Orate inquit nobis filij vt homo me? iterior iſto
languore ſit liber · hoc nãq; corp? nec ſua me ſani
tate ſublimẽ reddit· nec dolore dejectum · Itaq; ꝑ
vnj· menſes facta eſt ei cella latiſſima· i qua incel
ſanter ſedebat non valens in lecto quieſcere· tam
alios quocũq; languore vexatos ſanabat·

LXX· De machario egiptio·

QVerunt & duo macharij· quoz vn? egi
pti? genere. lx. annos in deſertis impleuit· ad q̃ tri
cenari? ingreſſus· contra ſpũs aereos & in curatõ
nib? hoim· & i denunciatõibus futuroz diumam
gratiã meruit· tandẽ etiã ſacerdotis nomẽ accepit
Egipti? quidã cum a more veſano aliene vxoris ar
deret· nec ad effectuz concupiſcentie puenire poſſet
eo q̃ illa virginitatis ſue voto nimis amaret· male
ficũ ꝓcatus eſt· vt aut ab ea ſe amari faceret· aut a
marito ꝓprio repudiari· Qui multis illect? mune
rib?· ſolito ſue artis ingenio· fecit illã equã videri·
Itaq; vir ei? turbatus· q̃ equã ſuo lectulo iacẽtez
videret ingemiſcens flebat · eo q̃ illam alloquens
nullũ audire reſponſum poterat· Adductis ergo
ꝑſbiteris quid illa patereẽ oñdit· & nec ſic quidez
calamitatis cauſaz agnouit. Illigatã igiẽ eam i mo
rẽ iumẽti ad deſertũ deduxit · Cũq; iã celle ſancti
macharij ꝓquaret· monachi arguebant eum cur
ad monaſteriũ cum equa veniret· Vxor inquit mea
hec fuit· ſz in equam conuerſa· iã tercia dies eſt ex
quo cibũ non ſumpſit· Quod cũ ſancto machario
cui iã deus hoc ipm notum fecerat retuliſſent. vos
inqt equi eſtis & equoz oculos habetis· Illa nãq;
mulier eſt· nec i illã naturã tranſfigurata videtur
niſi i eoz oculis q̃ preſtigij vanitate fallunẽ· Mox
aquam ei bñdictam infundens oratõe completa ſu
bito eam omib? videri feminã fecit· eãq; refici iuſ
ſit· & cum viro ſuo reuerti dicens· Nũq̃m a cõmu
nione ſanctoz miſteriorũ· nec ab eccleſie oratõne
diſcedat hec em idcirco ꝓpeſſa ẽ· qa ꝑ quinq; ſepti
manas miſteria diuina nõ attigerat De hoc quoq;
ſancto viro in deſertis illis fama ſicut eſt vera per
manſit· q̃ dum hereticũ quendã reſurrectõnez cor
porũ futurã negantẽ docere vellet mortuum ſuſci
tauerit· LXXI· De alio
machario alexandrino

ALius vero machari? alexandrie ꝓſbiter
fuit. cũ quo ꝑ trienniũ in cellis vixi· &
quedam miracula ſub oculis meis fecit·
Habebat i ꝓpoſito vite. vt ſi quid magnũ a quibuſ
cũq; ſanctis in abſtinencia fieri didiciſſet· hoc fer
uenter impleret Itaq; cognito q̃ tabẽnẽſiote ni
chil cocti ꝑ totam q̃drageſimã edere dicerenẽ · ſta
tuit vt ꝑ· vij· ãnos nichil coctũ igne guſtaret· ſed
crudo tm olere otẽt? eẽt Dicebat aũt q̃ ꝑ· xx· ãnos
dies aliquando ſub diuo ꝓtinue manſiſſet· diurnis
eſtibus flagrans· & nocturnis frigoric? tremens
vt ſic ſomnum vinceret· Quadam die dum in cella
ſua matutin? ſederet a culice vulneratus in pede·
dolenſq; manu ſua cum ꝓmit· q̃ & moriens pluri
mũ cruoris effudit· Reprehendẽs igit ſe q̃ iniuriã
ꝓpriã vindicaſſet· ita ſe condemnauit· vt in pratis
ſichie nud? ꝑ· vj· meſes ſedẽt vbi culices crabro
nib? ſimiles· aproxq; pforant cutem· Sic ergo to
t? illic exulcerat? eſt· vt tuberibus ꝑ omnia ei? mẽ
bra turgentib? elephantioſus vilis appareret· P?
hoc ad cellã ſuã regreſſus· ſola ei? voce patefactũ
eſt q̃ ipe eſſet machari? Aliquãdo deſiderauit vt
ſolebat referre ortũ in quo ſepulti eſſent iãnes &
mãbres magi pharaonis videre· qui longo tẽpore
quadratis lapidib? op? illud extruxerant · vbi &
auz recõderant· & varijs arbuſtulis locũ repleue
rant· puteũ quoq; fecerãt. quia p? obitũ illic ſe tã
quã in paradiſo manſuros eſſe crederent · Quia vo
machari? viã ignorabat· eſtimatõne quadaz animi
ſolas celi ſtellas ſequens · ſicut a nautis in mari
ſolet fieri deſerta ꝑambulat· faſcem quoq; calamo
rum ſecũ portauerat· vt ꝑ millenos paſſus ſingu
los figeret· quo facili? hec ſigna cognoſcẽs remea
re poſſet· Per· ix· igiẽ dies itmere ofecto ꝑfatis lo
cis appropinquauit· Cui ferociſſim? demon q̃ſcẽ
ti calamos omẽs ex ꝓpriis locis collectos ad caput
poſuit · Ipeq; a ſõno ſurgẽs quos alibi reliquerat
illic agnouit· Credo q̃ hoc deo ꝓmittẽte ad exami
natõez beati viri contigerit · ne ſpem aliquã habẽt
in calamis· ſed magis in gratia dei qui in nube ꝑ an
nos· xl· populo iſrael iter ꝑ deſertũ monſtrauit .
Dicebat autẽ de ꝑfato orto· lxx· demones ad eius
aduentũ ꝓſiliſſe clamantes · & circa vultũ eius &
oculos corvuoz more volitantes ac dicentes Quid
vis machari · Quid noſtras regiones ingrederis ·
Tua tibi ſolicitudo ſufficiat· Quid hãc poſſeſſiõez
irrumpere queris · i quã nunq̃m homo poſtq̃m no
bis a fratribus hic manu noſtra ſepultis tradita ẽ
viuens ingreſſus eſt· Sanct? machari? reſpondit·
Ingrediar tantum vt videam· cõtinuoq; diſcedam
Mox demones ab oculis ei? receſſerũt· Ingreſſus
igiẽ cũ locum vidiſſet · ꝑ· xx· dies ad cellam ſuam
reuerſus eſt· Cui cum aqua quã portauerat cũ pa
nib? deeſſe cepiſſet· ac iã penurie moleſtia pene de
ficeret· appuit ei quedã limeo coopta ferẽs ampul
lam aque ſtillantis vno ſtadio a ſe ſepata· ita vt eã
quidẽ aſſequi ſe poſſe putaret· nec tamẽ valeret·
Itaq; ſpe bibendi laborem ſe triũ dierum patiẽter
ſuſtinuiſſe dicebat Multitudo vero bubaloz appa
ruit · inter quas vna de bubalis ſubito cum pullo

suo astitit·cui lac ex vbere fluebat in terrã· Subiecit ergo me inquit · & labia mea ferinis vberib9 in os meuz exp̃ssur9 apposui· donec ad satietatẽ refectus sũ· Ipa quoqz bestia subsecuta ·vbera ei sua p̃bebat·nec ꝓprium fetũ illius sancti ꝺtemplatõne suscipiebat·Alio tempore dũ ad requiẽ monachorum puteũ faceret·aspidis mortifero dente pcussus·corripiam eam vtraqz manu ab ore distentaz scidit mediam dicens ei· Cum te non miserit deus me9·cur ausa es huc venire· LXXII·

¶ Iterum de eodem·

HAbebat aũt diuersas in diuersis locis cellulas· in quib9 virtutũ opabaẽ isignia Vna tamẽ sine fenestris erat·in qua per totam q̃dragesimã i tenebris sedere dicebaẽ·Alia vero angustior in qua pedes suos extendere nõ valeret·Tercia vo latior in qua venientes ad se suscipere ꝺsueuerat·Hic cum audisset grandem vite cõuersationẽ habere thabennensiotas sumpto habitu seculari thebaidẽ vsqz puenit·Et accedens p̃dictorum monasteriũ·primũ quidẽ archimandzitam pachomiũ requisiuit· qui ꝓphetie quidẽ gratiã habebat·sed nichil ei de macharío reuelatũ fuerat · Cũ qz ab illo peteret vt eum i monachũ reciperet ait Senilib9 annis grauatus iam non potest monach9 esse·nec inter fratres q̃ labores & abstimentiam ab adolescentia didicerunt viuere· Alioqin tentationes non ferens animo leso exibis . eisqz maledicere icipies·quos imitare nõ potueris· Noluit igitur eũ p totam septimanam recipe·Dũqz iugiter irrogando ieiunus p̃sisteret·tandez ait·Suscipe me abba · & si me inferiorẽ eis deprehenderis in ieiunio vel i ope·statim de tuo monasterío pelle· Tũc ille p̃suasit fratribus vt recipeẽ· Est aũt illic vnius mansionis numer9·habens vsqz ad·M·cccc· viros In hanc ingress9 macharius · cum supueniente·xl· videret diuersos vario more viuentes. & alium q̃dem vespertinis horis·aliũ vo post biduum: alios etiam post dies·v·gustantes· Aliũ quoqz totis noctib9 stantem·& p diem sedentem ac laborantem ille in quodã angulo stabat vsqz ad·xl·finẽ·nõ panẽ·non aquam gustans·nõ genua flectens·nõ in terra iacens·sed tm̃ modica cauliculoruz folia cruda dominico die sumens·non alicui quicq̃m loqñs sed in sũma taciturnitate ꝑsistẽs· in corde suo iugiter orans·palmaꝝ cortices infusos tenens·& ita solum opis efficiens· Quem cũ tam dure & inimitabilis vite ceteri ꝑsiderassent·quasi seditõne quadam contra suũ principem ꝺmoti dixerunt· Vnde nob istum adduxisti·qui ad ꝺemnationẽ omniũ nostrꝝ ita viuit·quasi i carne humana nõ sit·Aut igitẽ euz a nobis tolle·aut scito nos omẽs hodie de hoc monasterio egressuros · ipe itaqz deũ p̃cat9 est.vt ei quis esset reuelaret· Quo statim facto·arreptum illũ duxit ad oratoriũ suũ · osculatusqz eum dixit illi · tu ille macharius es·& michi celare tẽptabas Gratias ago tibi · quia collaphos infantibus nrīs dediste · ne magnum aliquid m ꝓuersatõe vite sue facere se putarent · Reuertere igitẽ ad locũ vñ venisti·quia sufficienter omẽs nos edificasti·& ora p nobis·His verbis rogat9 ab omnib9 inde discessit. LXXIII·

¶ Adhuc de eodem.

EDem etiã retulit nobis dicens· Quod cuuqz gen9 vite & abstimentie desideraui imitat9 sum & pfeci·Interim animuz meũ aliquando quedã noue cogitatois cupiditas occupauit·vt vellẽ ꝺtinuis dieb9 q̃nqz·cordis mei sẽsũ iseparabilẽ a deo facere·Clausis igitẽ hostijs vt null9 a me posset responsum accipe. cepi instare a principio septimane dicẽs sensui meo· Vide ne velis a celo ad terram descẽdere·habes illic angelos primũqz omnium creatorem deum·illic cõuersare In hoc itaqz duobus diebus et noctibus pseuerãs adeo demonem ꝓuocasse ac stimulasse me sensi·vt ille subito cõuersus in flamam ignis omnia que intra cellam haberẽ videbaẽ incendere ·ipam etiam mattam sup quam stare cõsueueram ·vt totũ iam arsurũ me crederem·Deniqz tanto timore pcussus huiusmodi ꝓposito tercia die abscessi· & iterũ ad cogitatõnes seculares descendi·ne ex perpetuo diuinitatis intuitu·aliquod michi gemus arrogantie nasceretẽ ·Ad hunc machariuz ego veniens aliquã do reppi presbiteruz ante fores ecclesie ipius qui venerat vt curaretur:habebat enim caput totam carchino exesum·vt etiam vertices nudarentur·et necdum a sancto·m susceptus fuerat· aut visus·q̃ michi pro illo roganti vt ei misereretur respõdit· Non est dignus iste curari · hanc enim penam diuinitus accepit·quia fornicatõne pollutus misteria domini violare cõsueuit.psuade aũt illi vt impetruum se suspendat a sancti sacrificij īmolatõne & sic deo iuuante poterit curatõnẽ recipe· Quod etiam factum est ·Eundẽ machariũ aliquãdo cogitatõnes vane glorie stimilabant ·p̃tendentes quasi boni operis speciem ·vt a demonijs vexatos curaturus pgeret romam·Cunqz fortiter vrgereẽ .ꝓcit se subito supra cellule sue limen·ita vt pedes extra cellulam relinqueret & ait· Ducite me demoẽs si potestis & trahite ·quoniam ego pedibus meis non ibo quo vultis·Sicqz diu iacens īmobilis·circa vesperam surrexit·Sequenti nocte rursus eum molestantibus demonibus·sportam arenis īpletã humeris suis īponens p deserta spaciabatur· Cui theosebius anthiocenus occurrens ait·Abba quid tantũ onus portas·in me potí9 quod deuehis trãsfer·At ille respondit·Vexo vexãtẽ me·ocio nãqz fruẽs·iter aliquod agere me cõpellit· Cũ ergo sic onustus ambulasset diuti9 & illo põdere corpusculum suũ cõfecisset·in cellam regressus est Michi quoqz aliquando cũ tristicia ꝙquerenti·q̃ varie cogitatõnes animũ ueũ ꝺturbarent·dicentes· Vade hinc·quia nichil agere te cernis·Rñdit· Dic ipsis cogitatõnibus tuis·ꝓpter xp̃z pietes huius cellule custodio·Idem etiam hoc michi retulit·Notaui inquit michi quando sancta misteria fratribus dabã q̃ marcho monacho nunq̃m dedisseꝝ·sz semp ei sãcta de altari angelus dabat · solam tanen manum dantis videbam·Referebat pafuncius de hoc marcho·q̃ belua quedam hostiũ eius capite pcussit·& ingressa catulum suũ cecũ ante pedes eius piecit· Quez ille tenens & expuens i oculos ei9 · & orãs illuminauit·eumqz mater eius abducẽs ·sequenti die viro sancto pellem ouis exhibuit·qui eam beato athanasio derelict a quo postea sancta melania eandem accepisse dixit. LXXIIII· ¶ De sancto moyse ethiope

MOyses ethiops genere niger colore·latro publicus & homicida fuisse dicebaẽ Vix aũt aliquando necessitatis cuiusdam piculo cõpunctus·ad monasteriuz fratruz se cõtulit ac penitentie vitam vehementer arripuit.pluresqz etiam ex laronibus exemplo suo cõuertit ·Sed vt ipe referebat demonib9 eũ vrgẽtib9·vt ad antiqm

fornicationē rediret·tot & tantis modis temptat? est vt pene a ꝓposito recederet· Quas videlicz impugnatōnes cū sancto ysidoro referret·ille rñdit· Noli tristari · quoniam adhuc principia tua hec sunt· & ideo cogitatōes huiusmōi vehementer insurgunt·antiquam consuetudinē requirentes·Sicut enī canis a macello quo vesci assuet? est non recedit.quod cū si clausum fuerit · nec vllus in eo steterit a quo aliqd speret abscedit · Sic & si tu ī abstinentia pstiteris·castrimargie excludens introitū que est fornicatōnis incentiuum·fatigat? demō·ac vict?·cui cibor? fomenta non porrigis· vteri? tibi molest? esse cessabit·Ex tunc moyses curam sui fortiē gerens·ante omnia cibo abstinuit·nichil preter panem accipiens·maximo tamen operi incūbes Hoc modo corpusculū suum cōsumpsit·nec sic tñ circa ip̄m vanitas somnior? cessauit·Rursus aliuz ꝓbatissimū virum sup hoc ysaluit· Qui respōdit Idcirco adhuc hec pateris · quia nōdū mentē tuaz ab huiusmodi cogitatōib? sepasti· Si ergo volueris te paulisp vigilijs occupare·& oratōib? puris insistere.facile potis liberari · Tunc statuit per totas noctes in medio celle sue stās orare· nec genua flectere·nec oculos claudere · Qō quidē ꝑ vi·annos ibidem impleuit · & nec sic illo malo carē potuit·Aliud itez duriozis vite gen? arripuit Naz monachorum senum· qui ex longīquis locis aquā sibi deferebant·totis noctibus habitacula circūiēs lagenas eor? implebat·nulloqz sentiente referebat Itaqz demon vlteri? ei? certamia non ferēs·qdam nocte dum aquā ꝑn?e puteo tollit.renes eius desup graui fuste ꝓcussit · eūqz semiuiuū reliqt·nec quis vel a quo passus fuiss? sentientē·Postero die inuent? atqz ad monasteriū exhibitus ꝑ totū ānū egritudine tali laborauit·Tunc ait illi sanctus ysidor?·Cessa moyses intm̄ demones ꝓuocare·tanqz ptinaciter contra eos contendere·est enī & certus modus vite monastice. vltra quem non oportz vires nostras exercere·At ille respondit·Ego qdez non recedam ab hac intentione ꝓpositi·donec somnia vanasqz cogitatōes a me videam separi·Tunc ait illi·In nomīe hiesu xp̄i iam recesserūt a te· idoqz ad sanctor? misterior? communionē fidenter accede Scias aūt qꝓ idcirco demon ad temp? fortior te esse visus est·ne iactare te posses qꝓ tantā tēptationē facile supasses . Sic igit̄ ad cellam ꝓriā reūsus·nichil se huiusmōi ꝓpessum vltra fuisse dixit · ex illa hora qua dei famul? ꝑ ip̄o orauit· Tantam vero gratiam aduersus demones ꝓmeruit· vt amplī? nos a muscis qꝓ ille a demonib? terzereē

·LXXV· De sancto eulogio monacho alexandrino & ei? elephantioso.

Roni? nite p̄sbiter referebat qꝓ eulogi? quidā scolastic?·imortalitatis desiderio capt?·huic mundo renunciauit· rebusqz suis dispersis· pauca tñ quib? (quia ꝑ se opari nō poterat) utereē sibi reliqt Cū igit̄ nec cū mlīis posset in monasterio degere nec solitudinē patienter ferze.repperit quendā in platea iacentē elephantia corpore sic repletum.vt sine manib? & pedibus esse videreē·lingua tm̄ a tantis cruciatib? erat īmunis· Tunc eulogi? orans· & quandā cum dominō pactōnem celebrans ait. Dñe deus in nomine tuo suscipiā istum·& vsqz in diem mortis repēsabo eū vt & ego saluari valeā ꝓpter ip̄m . Mox eū super asinum ad hospitiū suū transuehens·ꝑ annos·xv· ei solicite seruiebat· ip̄mqz manib? ꝓprijs medicamentis ac cibis & balneis curabat . & ille grandi patientia cūcta tolerabat·Sed post hoc instinctu demonis·beneficior? ip̄i? īmemor. cepit ab eo velle discedere·multisqz eū iniurijs & obprobrijs increpare dicens·Fugitiue qui ꝓpriam domū deuorasti furatusqz es alienā substantiā·in me salutis tue occasionez repperisse te credis·Eulogi? aūt rogabat eū dicēs·Noli domīe mi talia loqui· sed dic potiꝰ emendabo si quid te ꝓtristaui· At ille cum furore· Vade inquit·adulatōs tuas istas nolo·ꝓpice me ī publicū·refrigeratōe tua ñ indigeo·Illo itez eum obsecrāte·egrotus ait·Iam fraudulentes irrisiōes tuas nō fero. nec michi hec auida parcaqz vita iocūda est·carnib? saturari volo·Quas cum ei exhibuiss? eulogi?·itez clamauit egrotus·Non potes voluntati mee satisfacere.nec tecū solitarius habitare ꝑualeo· ad publicum ire populūqz videre ōsidero. Ego inquit eulogi? multitudinē tibi fratruz adduco·Rursus ille·Ve inquit michi misero·tuā faciez videre nolo·& adducis michi tui similes·solius panis deuoratores· concutiensqz se ipsum īquieta voce clamabat·Nolo nolo·sed ad publicū ire ōsidero·o violētia ibi me ꝓpice · vñ me sustulisti·Tanta igitur erat ei? insania·sensusqz illi? infernos clamores demon ouerterat·vt & laqō forte se suspendiss? si manus qbus hoc facere posset habuisset · Eulogius igit̄ ꝓpter p̄cedentem cum deo pactionē eū ꝓpicere non audēs· habuit cū vicinis monachis ysiliū·vt eum in naui ꝑduceret ad sāctū anthonium.

LXXVI· De fine vtriusqz·

Taqz blandis verbis superās · cū ad habitaculū discipulor? anthonij sic eū duxisset·altera die supuenit illuc anthoni? Solebat aūt illuc veniēs vocare macharīū · & his vbis interrogare · venerūt huc aliq fratres·Quo rñdente venerūt·De egipto inquit sunt·an ō hierosolima·Hoc enī signū dederat vt siqui nō satis ei? colloquio digni venissēt·de egipto venisse dicerentur·Cunqz dixiss? fac eis lenticulā. & comedāt oratōe ter eis ypleta iubebanē abscedere·Spūales aūt & sancti viri de hierosolima venisse dicebanē & tota nocte cū eis sedēs saluti eor? ꝓficua loquebaē Igit̄ illa nocte cum fratrib? sedēs reuelatōe sibi facta ō facto eulogij·proprio eū nomīe ter vocauit·& vt coram fratrib? aduēt? sui causā exponeret iussit· Quod cum feciss? .& elephantiosū eiicere se voluisse dicerz·anthoni? seuera voce respōdit· Tu illum a te ꝓpicies eulogi·sed ille nō ꝓpicit qui se sanctū eē cognoscit·Si ꝓpicis eū meliorem te de? īueniet·& eliget qui colligat destitutū·Cū qz terzit? his eulogi? tacuisset· egrū quoqz cepit anthoni? verberare sermonib? dicēs· Elephantio se sceno ac luto horride· nec celo nec terra digne nō desinis iniuriam dei vociferari·Nescis qa xp̄us ē qui ministrat tibi · propter xp̄m enī iste tali fuitio se subiugauit Post hec ad vtrūqz cōuersus ait Nolite filij ab inuicē separi·sed redite ad cellam cū pace in qua tādiu vixistis.ne coronis vestris fraudemini·quia iam vterqz vestr? merebit̄ coronari· Et idcirco tēptatio hec accidit vobis·quia ad finē vite ambo venistis· Qui cum reintegrata pace redissēt· intra·xv·dies eulogius obijt· & post aliud triduum egrot?·animo vehemēter īcolumis defecit· Horum sermonum ait chronius interpres ego fui·quia nesciebat anthoni? linguā grecā·ego vo noueram & grecā & egiptiam

LXXVII· De conuersione pauli simplicis·

Paul⁹ simplex rustic⁹ · vxorem adulterā relinquens · & ad heremū ꝓgens · anthonij fores pulsauit · eoq; egresso · & quid cupet scisscitanti · monachū se fieri velle respondit · Cui anthoni⁹ ait · Cum sis homo senex & debilis · annoꝝ · lx · non potes hic monachus fieri · sz vade ad leuiora monasteria · Ego enim solus hic sedeo · et post · v · dies etiam cum sūma penuria sumo cibū Illo vero nō aquiescēte sed dicente · quidq̄d me docueris faciam · intra cellam per totum triduū se reclusit · nec ille tamē de foris excluso abscessit P⁹ hoc necessitate nature compulsus anthoni⁹ exiuit & ait · Recede senex · mecum habitare non potes · Ait ille · Certe inquit hic viuā & moriar · Circūspiciens autem et ꝙ nichil penit⁹ alimenti secū portaret · & iam quarto die ꝯtinuo ieiunio ꝑmaneret · timens ne ex ei⁹ morte sibi maculam relinqueret · tādem eū suscepit · ac durius et laborosi⁹ solito ouersari cepit Infusos itaq; cortices dactiloꝝ obtulit ei dicens · Accipe & intexe funes sicut me facere vides · Qui cum ogias : xv · vsq; ad nonam laboriosissime ꝑfecisset · male inquit anthoni⁹ intexuisti · solue quod factum est & rursum intexe · Itaq; seni p · mj · dies ieiuno · tam graue pond⁹ imposuit vt cū impez tanto labori se videret · hac necessitate coactus ab eo recederet · Qui tamen omnia patiēter ac libenter impleuit · & nec vultū tristem secuz murmurando monstrauit · Tunc · A · conpunctus occidēte iam sole dicit · Vis · o senex vt edam⁹ partem panis · P · respondit · vt tibi placet abba · Que rūsio rursum anthoniū flexit · eo ꝙ ad nomē cibi ñ statim accurrit · sed in voluntate iubentis omnia posuit · Pone ergo inquit mensam · & affer panes Quod cum feciss, vnū sibi de paximatibus · A · ꝺa sicci erant aqua ꝑfudit · tresq; portōes ante illum posuit · psalmū vo consuetū dicēs orationes · xl · fecit · vt adhuc eū sic ꝑbaret · qui rursus cū eo patiēter ac libenter orauit · De niq; ꝑfunda nocte · Anthonius absumpto vno paximate · senem tardius comedentē donec vnum totum assumpsisset expectauit · Et tunc ait · Manduca senex & alteꝝ · qui respondit · Non manducabo nisi idem te facere video · At ille michi inquit hoc satis est · quia mōach⁹ sum · Cui · P · Michi quoq; hoc satis est · quia monach⁹ eē desidero · Post hoc A · surrexit · & dictis xii · psalmis totidēq; oratōib⁹ factis · pauliſp q̄euit · Rursumq; ꝯsurgens · a medio noctis vsq; in lucem psallendo & orando vigilauit · Vidēs igitē ad omnia tam paratū senem · ait illi · Ecce frater si huiusmodi vitā agere quotidie poteris · mecum manebis · Rñdit · P · Si forte pl⁹ aliquid iubeas ignoro · nam ea que vidi facile me impleturū esse confido · Post certos menses quia iam ei⁹ animā ꝑfectā eē comprobauerat · a tercio vel q̄rto lapide cellam ei fecit · & ait · Quia monach⁹ effectus es iam sol⁹ manebis · vt etiā demones expiri possis · Illic ergo P · intra annū diuinā gratiā meruit · & contra egritudines hominū · & contra potestates demonum ·

·LXXVIII· De demoniaco per ei⁹ sanctā simplicitatem curato ·

Qum ergo q̄dam rabid⁹ homo · vexatus a principe legionis demonum · curand⁹ ꝑ ducerēt ad sanctū A · respondit hoc op⁹ eē simplicis pauli nō suū · solent em̄ miserrimi ac vilissimi demonū · a magnis quidez viris solo robore fidei · magni vero demones a simplicib⁹ vel humilib⁹ fugari · Itaq; cū eis ad paulū pergit · & ait · Pelle hunc demonem ab homine vt deū benedicat Nam michi quidē non vacat · Cūq; relictis ill' ad cellam rediss, · P · surgens ītentissime orauit · & ait demoni · Abbas anthoni⁹ dixit · vt ab homine isto recedas · Demon aūt iniuriā dei ꝑclamans aiebat · Non exibo detestabilis senex · Arrepta ergo pelle q̄ tegebat humeros suos · verberabat eum · repetens ac dicens · Exi · quia hoc abbas · A · dixit · Tūc demon ī vtrūq; ꝯtumelias ꝓferre cepit · hoc clamitans · Detestādi senes · quos obliuio vestra ꝓterit · īsatiabiles qui ꝓpriis ꝓtenti estis · quid ī nos vestrā tirannidem exercetis · Tandem paul⁹ ait · Si exire nolueris ab isto · certe ve tibi erit · q̄a vadā & hoc loquar xp̄o · Cum igitē demon itez blasphemās cō traiceret iratus · P · cellam egreditē in medijs estibus diei : qui in egipto fornacis babilonis ardoribꝰ opanē · in ipo itaq; scopulo montis velut colūna stetit imobilis · & orauit his verbis · Tu vides iesu xp̄e · quia nō ego de hac rupe descendā · nec cibum vel potū sumā · sic profecto moritur⁹ · nisi pri⁹ hominē istū a demone liberes · Nōdū hec verba cōpleuerat · & demon maxima voce clamabat · Vade vade · vim patioꝝ · & exeo · nec vlterius accedo · Simplicitas · P · me vrget ac psequitē · & quo uadam nescio · Mox igitē egressus & in ītanem draconem cubitoꝝ · lxx · uersus in mare rubꝝ ꝓtinus ē deuolut⁹ .

LXXIX · De sancto pachomio & scithiotico ·

Ego cum aliquando graui temptatōe carnis vrgēr · nichil de hoc vicinis meis · nec euagrio quidem magistro meo patefeci · sed occulte ad interioꝝ deserta prexi · ibiq; pachomiū septuagenarium in loco scithi ꝑpe palmā īter ceteros monachos tenere reppiens · anxietatem ei meam retuli · Qui dixit michi · Non tibi sit noua res ista quam pateris · nam ꝙ ex negligentia vel desidia mentis in ea incurreris · testimoniū tibi prebent & natura locoꝝ · & inopia omniū rez · & absentia feminaꝝ · sed magis ista temptatōne laboras ꝓpter studium ac desiderium castitatis · nam aliq̄n q̄dem caro nostra si fuerit nimis sana lasciuit · aliquādo ex cogitatōib⁹ vanis morb⁹ iste procedit interduz vero demon contra nos dum nobis inuidet ꝓliaē · Nam & ego ut vides admodum senex p xl · annos in hac cella degens · maximamq; salutis ꝓpie curam gerens · huiusmodi temptatōe solicitoꝝ vsq; ad pñs · Certe p annos · xii · post q̄nquagesimum · nunq̄m die vel nocte hic morbus recessit a me ita vt me ꝑuatum auxilio dei suspicarer · malēs tamen tunc irrationabili q̄dam morte deficere · q̄ tali corporis obscenitati succumbere · solitudines ꝑagrans · in speluncam fere cuiusdam me nudū ꝑieci · vt ab egredientib⁹ ex ea bestiis deuorarer · Cūq; sic vsq; ad vesperam iacuissem · ī qua sicut scriptum est p transierūt oēs bestie silue exeūtes masculus & femina odore ducente ad me ꝑuenerunt & a capite vsq; ad pedes lingua me blādiēte lamburunt · sicq; illesum reliquerunt · Cogitans igitē & credens ꝙ deus pepcisset michi · mox ad cellam redii · Demon autē paucis diebus quieuit · Sz rursum michi vehementius q̄ solebat incubuit · vt pene me cogeret blasphemare · transfiguratus est em̄ in puellam quandam · quam in iuuentute me vidisse memineram · messiū tpe calamos colligentem · Que subito supra genua mea sedens · adeo me per omnia membra ꝯmouit · vt pene me cum ea coisse putarē · Iratus igitē dextera mea ꝑcussi eā · statimq;

euanuit · & certe p totū bienniū fetorē man⁹ q̄ eaz pcusserā ferze non poterā · Anxi⁹ igit̄ ac desperās ad deserta vagabund⁹ prexi · reptāqz modicā aspi dē manu tenēs geītalibus membris apposui · vt vl' morsus eius michi mortē īferret · caput etiam ser pentis pfricando terens in verendis · tanquaz ex eis michi tēptatōis causa procederet · & nec sic me momorderit diuīa sicut credo gtia puidēte . Tūc itaqz vocē hanc ad me descendentē audiui · Vade pachomi · insiste agoni tuo · obhoc em̄ pmisi te ōmo nis virtute supari · ne quasi fortior supbires · sz in firmitatem tuam agnoscens ad auxilia diuina con fugēs · sic igit̄ ad ppria secreta remeans · de cetero cū fiducia sedi · pacatisqz sensib⁹ viri · hostisqz me us vt se ptemptum vidit . oīno pfusus abscessit ·

LXXX · De quodam sancto stephano & valente psumptuoso ·

Stephan⁹ quidam in pte locoz mareot̄ dis · p annos · lx · monach⁹ sedens tantuz habuit in discernēda rez ambiguitate iu dicū · vt nullus ad ipm̄ in quacūqz causa tristis ue niret · q̄ n̄ post eius visionē atqz sermonem let⁹ ab scederet · Sanctus euagrius & āmonius & q̄ cum eis erant · aliquando referebant . q̄ inuenerant eu in verecundis nature quodā morbo laborantem · & opus quidez manib⁹ suis facientē . id est · de pal mulis funē torquentē · fratribus quoqz sermocinā tē · ceteras vero corpis ptes medico ferzoqz pben tem . adeo nāqz p patientie gratiā alien⁹ erat a sen sibus corpis · & mens eius occupata celestib⁹ · itm̄ sepata erat a rebus humanis vt abscisis verendis oīb⁹ · nichil sētiret penit⁹ Palestin⁹ q̄dā nomīe ua lēs · pueīt ad heremū · ī q̄ plīb⁹ ānis vixit nobisc̄ Diffi cilisqz vite studium assecutus · ad tm̄ supbie cacumen ascendit · vt dyabolicis illusionibus falle ret̄ · nescio quid magnū se esse putans tanq̄m āge lor visione ministerioqz quotidie frueret̄ · Refere bant igit̄ ei⁹ notissimi · q̄ vno die dum in tenebris opus faceret . acus ei qua sporzulaz consuebat e ma nibus cecidisset · & dum eam in obscuro cernere n̄ potuit lampade sibi ministerio demonis accēsa eā dem inuenit · eo igit̄ ex ipa inflatōne refecto · acci dit vt q̄dam illuc pegrini venirēt · variaqz legumi num & fructuū genera fratribus exhiberent · Que cū suscepisset sanct⁹ macharī⁹ pbiter noster · sin gulis fratrib⁹ pugillum misit · inter quos & valen ti ptem destinauit · Qui laborem ipsuz iniuriis cō fecit dicens ei · Vade & dic machario · quia n̄ sum deterior illo . vt benedictiones ad me transmittat · Quo audito macharī⁹ ad eum veniens psilium ei humilitatis dedit · sed psuadere non valēs · de rui na eius tristis abscessit · Deniqz dyabolus ī effigiē saluatoris transfiguratus · nocte venit ad eū cum choro mille vt finxerat angeloz lampades accen sas tenētium · & cū flamea rota · in q̄ saluatorem se dere sil'a uit · vno ex illis pcedente . eiqz dicēte . Pla cuit christo conuersatio tua · & pbabilis vite fiducia & ecce venit ad te · tantū egredere de cella tua · & venientē emin⁹ cernens adora · Egressus igit̄ illuz vt deū adorauit . & sequenti die congregatis ad eccle siā fratrib⁹ ait · Ego iam cōmunīōe nō īdigeo xp̄m em̄ ip̄z hodie vidi · Tūc sācti patres ferreis vīclis eū illigatū · secularis vite conuersatōni dederūt . vt ex eo tumor ei⁹ animi cessaret · q̄ nichil oñe cū sā ctis haberet · Et sic eum p totū annū pprijs oratō nibus curauerunt ·

LXXXI · De sāctis helia & dorotheo ·

Sanctus helias monachus amore virtu tis succensus · & femine⁹ sexus miseratō ne motus · deuotaz deo virginū curam habebat . & in grandi quodā monasterio · vsqz ad ccc · feminaz numerū collegerat · earūqz conuersatio nem ordinabat · Quod cū p bienniū iam fecisset · & adhuc iuuenis · xxx · vel · xl · annoruz esset · subito carnis temptationem pass⁹ est · Relictoqz mona sterio dū p solitudines iugi biduo ieiunus erraret ait . Domīe de⁹ aut occide me . aut a me temptatio nē istā exclude Vespe igit̄ ei subito sōnus irrepsit & tres angelos ad se venisse aspexit dicētes · Cur egressus es de monasterio femmaz · Qui cū timuis se se diceret · ne aut sibi aut illis noceret · Illi dixe rūt · Si huiusmōi metu p nos liberat⁹ fueris · rur sus illaz curā suscipies · Cunqz libenter acquieuis set · & hoc ipsū exigentib⁹ illis iuramēto firmasz · vn⁹ eoz man⁹ illi⁹ tenuit · & alter pedes . tercius vero nouacula testiculos e⁹ abscidit · ñ q̄ vere h° faceret · sed q̄ facere videret̄ · Angelis aūt in er rogantibus an aliquid sibi pfuisse sensisset factū suū · vehementer inquit intelligo quodā on⁹ mi chi esse sublatū · & satis credo me oīni quā formi dabam molestia liberatū · Igit̄ post v · dies regres sus · & lugentiū feminaz monasteriū ingress⁹ · in cella quadam illic habitauit · & alios · xl · annos vi xit sanctis patribus asseuerans · q̄ nunquā vlter⁹ in cor ei⁹ cogitatio talis ascēderit · Huic successit sanct⁹ dorothe⁹ · qui ī supiori cella monasterij cō senuit . fenestre ibi facte iugit̄ assidens · & ad vna nimitatem pacēqz sorores erudiēs · cū nec ille ad eū possent ascendere · nec ip̄e ad illas descēdere ·

LXXXII · De sancto pachomio tabanensi & eius regula p angelum dictata ·

In thebaide pumtia tabanenb dicit̄ loc⁹ in quo fuit sanctus pachomi⁹ · vir iust⁹ & dei tot⁹ intm̄ vt p diuinā gratiā & no sceret futura · & visione frueret̄ angelica · Hic pfe cte misericors & human⁹ fuit · & mestimabili fra tres amore dilexit · Ad hunc igit̄ in spelunca sed tē venit angelus domini dicēs ei · Per oīnia q̄ ad ꝓpositum tuū ptinent pfect⁹ es · vnde & in spelū ca supfluo sedes · Veni igit̄ · & omēs iuniores mo nachos collige · eosqz iuxta regl'az vite quā a me di sces instituе · Tabulas aūt ereas illi dedit · in qbus scriptū erat Diuersas intra dom⁹ atriū cellulas fa cies · ternosqz p singulas manere pcipies · In vno tamen loco cibus omniū fiat · Nec ieiunare nec mā ducare quēq̄m pbibebis · fortioribus tamē & magis edentib⁹ grauius opus iniunges · Sōnū vero non iacentes capiant sed sup īstructas & paululuz re cliues cathedras pallijs suis velatas sedentes qui esc āt · pellibus caprinis tegātur quas nec ꝓpter ci bū vel sōnū capiendū deponant · sed tantū quādo ad communionē ingrediunt̄ . Tunc vnusquisqz cingu lum suuz soluat · pellemqz deponat · & cuz cucullo tantū accedat · Siquis alteri⁹ regule pegrin⁹ adue nerit · non edat cū eis nec bibat · nec in mansionem eoz introducat̄ · nisi forsitan eis via adiūct⁹ fuit · Quicūqz vo ad pmanendū cū eis ītrare volūit · ñ eū in loca monasterij secretiora recipies · nisi trien niū totū laborosus op⁹ duriusqz pficiēs impleue rit Edētes cucullis capita sua velēt · ne alter alterz aspiciat maducātem · sed solū catimū vel mensam nec loqui quicq̄m liceat dū māducat · porro · xcm · orōnes esse fratrum instituit · & vnicuiqz literam grecam · qua tanquā proprio signo vel vocabulo

dmoscereť ſuppoſuit Hoc etiã ordmauit & iuſſit vt orationes xxij p totũ diem & m veſpe totidez ad lumen facerent & m nocturnis quoqz vigilijs totidem p̃ces effunderent. Tunc ſanct⁹ pachomius ait angelo. Paz hoc eſt. At ille. Ideo mq̃t has paucas fieri precepi · vt & iuniores ĩplere ſine triſticia poſſint impoſitã ſibi regulam viuendi. Qui vero firmiores & pfectiores ſunt · non illis neceſſe eſt aliena regula cõſtringi · quia vitam ſuã totaz viſioni & cultui dei penit⁹ dederũt · His itaqz diſpoſitis diſceſſit angelus ab eo · Plurima igit̃ monaſteria ſũt · m qb⁹ vſqz ad ſeptẽmilia virorz ſunt q̃ huiſmodi ĩſtituta cuſtodiũt Sed illud m quo pachomius ipe degebat · maximum & p̃mũ habetur · ex quo & cetera pceſſiſſe videnť.

LXXXIII. De virgine humili & abiecta quã ſanct⁹ picerius viſitauit.

Est m ciuitate panos monaſteriũ q̃dm gẽtos viros habens · iter quos & fabros ferrarios & carpentarios · & ſarcinatores · & camelarios & fullones repperi · ſingulos ĩ arte ꝓpria laborantes · & ex his que quotidiano victui ſupeſſe poterãt. etiã mõaſterijs feiaz · carceri b⁹ qz vicis neceſſaria q̃qz p̃bẽtes Est & apd iſtos monaſteriũ numero · cccc · feminarũ eiſdẽ moribus & eadem ordinatõne viuentiũ · excepto ſolo velamento pelliũ · & he q̃dem habitant tranſ fluuium · intra fluuiũ aũt viri · Et cũ aliqua illarum defũcta fuerit · eam ex more veſtitã alie deferẽtes · ſupra ripã ponunt quã inde viri nauicula cũ pſalmis trãſferentes m ſepulcro ꝓprio cõdũt · nec vllus trãſit ad eaz monaſteriũ excepto p̃sbitero & dyacono · & hoc tantũ p diem dominicũ · Fuit m eo monaſterio q̃dam virgo · q̃ ſtultam ſe fecit ꝓpter christum vt vtutis poſſet implere propoſitũ. Cũqz ſe admodum humiliaret atqz deijceret · adeo omnib⁹ alijs horroꝛi erat · vt nec cibũ cuz ea capent ab omnib⁹ cedebatur · omniũ odia & maledicta ſuſtinebat · A coquina vero nũq̃m recedens · tot⁹ illic miſterij tanq̃m ancilla cunctis obediens officium implebat · Nunquã ad menſam ſedebat · ſed micas tantũ menſaz detergens · & ollas abluens · hiis ſolis admonijs otenta viuebat · Nunq̃m calciamentis vtebatur · caput pannis inuolutum habebat · et ſic omnib⁹ ſeruiebat · & certe cum ab omĩbus pateretur nulli vnquã iniuriam fecit. nulla ip̃⁹ murmur audiuit · Inter hec aſtitit angelus domini ſancto picerio ꝓbatiſſimo viro ſemp m deſertis viuenti · dixitqz illi · Cur magnũ aliquid te eẽ credis ĩ tuo ꝓpoſito · & huiuſmodi degens loco · vade ad thebanen ſiotaz monaſteriũ feminaz & inuenies vnã ex eis m capite pannũ cõſũſſum · ipamqz cognoſce te eẽ meliorem · cum eñ ſola otra tantas dieb⁹ ac noctib⁹ pugnet coꝛ ei⁹ nunq̃m a deo receſſit · tu autem in vno loco reſidens nũq̃m ꝓgrederis · & p omẽs vrbes animo & cogitatõe vagaris · Statim igitur ad p̃dictũ monaſteriũ venit · ſeqz ad feminaz habitaculũ trãſuehi petiit Ingreſſ⁹ aũt oẽs ſoroꝛes videre voluit · inter quas illam ſolam ꝓpter quã venerat non vidit · Ait ergo · Omnes adducite · nam aliqua videť hic deeſſe · quã michi angel⁹ oſtendit · At ille oñs inq̃unt hic ſum⁹ · vnam quidẽ ſtultaz habemus m coquina intrmſec⁹ · Exhibete ait michi eam · vt ip̃am quoqz videã · Quod cũ feciſſent · ille frontem ei⁹ pannis inuolutã cernens · ꝓiecit ſe ad pedes illius dicens · Anima · id eſt · mater ſpiritualis benedic me · Procidens aũt & ipſa dicebat Tu me benedic domine · Omnes itaqz ſoroꝛes obſtupuerunt dicentes · Noli talem iniuriã ſuſtinere abba · nam iſta quã cernis ẽ fatua · At ille dixit omnibus Vos fatue eſtis · nam iſta melioꝛ eſt & me & vobis · Deprecoꝛ aũt deum vt in die iudicij dign⁹ ip̃a merear inueniri · Tũc omnes p̃cider̃t ad ſancti picerij pedes · ſingule ꝓpria ei peccata ꝓfitẽtes · quedam illã ſanctiſſimã otriſtarant · Et alia q̃dem dicebat · ego eam deluſi · Alia ego habitũ eius deiectuz irriſi · Alia ego eã eo q̃ tarita eſſz iniurijs affligebam · Alia ego ſordes abluens catini ſuper eam fundebam · Alia quoqz collaphis eam a ſe vberatam · ſepe dicebat · Alia nares ei⁹ ſinape impletas a ſe eſſe deflebat · Cetere quoqz diuſas ei ſe referebant iniurias irrogaſſe · Pro quib⁹ omnibus ille ſanct⁹ vna cum eadem ſanctiſſima virgie fuſis p̃cib⁹ egreſſ⁹ eſt · Poſt paucos dies illa non ferens tantam ſui gloriaz · grauariqz ſe credẽs ſatiſſactionib⁹ ſingularũ · egreſſa de illo mõaſterio · quo icrit vel quo fine defecerit · hactenꝰ ignotũ eſt:

LXXXIIII. De ſancto iohanne incluſo & ei⁹ ſpiritu ꝓphetico:

Vit et iohannes q̃dam carpẽtarius · q̃ ſeculo renunciãs · et p v · annos m diuerſis monaſteriis degens. tandem ſol⁹ m licũ montẽ ſe otulit · ibiqz · xxx · cũ iã ãnos opleſſet idluſus gratiam ꝓphetie mernit · nam et impatoꝛi theodoſio frequenter ventura p̃dixit · Primũ q̃dẽ de maximo tiranno q̃ eũ eſſet ſupatur⁹ · et ex galliaz ptibus reuerſur⁹: Poſtea quoqz de eugenio q̃ eũ eẽt victurus · ſed ibidem vitam finitur⁹ · De hoc igit̃ apud omnes grandis fama oualuit · ꝓpter qd̃ et theodoſi⁹ ip̃m honore prophetali venerari conſueuit · Et ego igitur vtutem ei⁹ agnoſcere cupiens · illuc prexi · xvni · diebus itinere ofecto ptim ambulando · ptim nauigãdo · Poſt pmam aũt ſalutatõez ait michi p̃ interpretem · Vnde es · aut cur veniſti · vnum te eẽ conilcio de ſociis euagrii Quod et ego annui · Interea dum loq̃mur · p̃ſes illius p̃uincie nomine alipius ingreditur · Ad quem cum ille relicto quem habebat mecũ ſermone ſe otuliſſet · paululũ ab eis receſſi · et emin⁹ ſteti Prolixas autem illoz ꝓfabulatões grauiter ferẽs illum ſenem intra me arguebam · q̃ meo ſmone otempto illũ potius honoraſſet · Cum igit̃ eodem ſpreto recedere cogitarẽ vocauit theodoz interpretẽ ſuum et ait · Dic fratri illi · noli eẽ puſillanimis · q̃a iam nunc tecũ loquar. Ex hoc igit̃ homiem eum eẽ ſpiritualem · et occulta p̃uidere cognoui · et ideo magis cepi remorari Egreſſo vero mox p̃ſide vocauit me · quem ſic allocut⁹ ẽ · Cur iquit animam tuã mei reprehenſione leſiſti · cur ĩ tuis ſenſib⁹ cogitaſti · q̃d nec ĩ me cognoſco · nec tuos mores decẽ ſcio · an ignoras · ſcriptuz eẽ non ſanos. ſed male habẽtes egere medico · Tu me cum velis · et ego te inuenire poſſũ · et ſi forſitã ex me nullum ex alijs tamẽ fratrib⁹ aliquod patribuſq̃ potis habere ſolatiũ · Iſte vero tot⁹ ex ſecularib⁹ reb⁹ dyabolice poteſtati dedit⁹ · vix ad horam reſpirare potuit · et nũc temptans venit · ſicut ſeru⁹ auſtez fugiens dominũ ſuum · vt hic ſalutis ĩueniret auxiliũ · In cõſulta igit̃ et importuna res fieret · ſi illo relicto tecum morarer · q̃ ſalutis tue p̃modis oſueſti vacare iugiter Tũc ego magnope dep̃catus ſum illũ vt p me dignareť oꝛare · quoniã hoc michi certiſſime pſuaſit virum eum ſpiritualẽ eſſe · Ille vero iam letioꝛ in ſiniſtra faeie leuiter me percuſſit dicens · Multe tribulatiões te manẽt

& futur? episcopus es· plurimumq; laboꝛuꝫ habi tur?. Pias aũt & q̃si rationabiles occasiones affe rens tibi demon ventilare te temptat· suggerẽs et patris desiderium. & fratris soꝛoꝛisq; uersionez Ego vero tibi renuncio · vtrosq; saluatos eẽ co gnosce· renunciauerũt em̃ ambo secularibus reb? & pater tuus alios· vij· annos est victur?· Insiste igitur· & m desertis locis vt cepisti viue. nec parẽ tum tuoꝛ causa festines ad patriã redire· quia ne mo manum mittens ad aratrũ. & respiciens ꝛtro aptus est regno dei. Deniq; ·xl viii· annos in eadẽ cellula se habitasse dicebat. affirmãs nulli? vnq̃ femine vultũ se vidisse· nec se edentem aut biben tem ab altero visum fuisse· LXXXV· De sancto serapione·

Serapion qui et syndonius vocaꝫ· quia ve ste nõ alia q̃ syndone vtebatur· apathes etiam· id est· impassibilis vocabaꝫ· q̃a nul lum possidendi desiderium patiebaꝫ · & abstinen tia nimia omniũ reꝝ. & iugi meditatõe diuinoꝛuꝫ libꝛoꝝ vnius cellule quiete non poterat esse cõten tus. sed p diuersa trahebaꝫ mens eius · De hoc re ferebant patres sancti· q̃ in quodaꝫ opi do· xx· so lidoꝛum p̃cio se paganis mimis tradidit · & in eo rum seruitio p̃manserit· ita vt eis pedes quoq; la uaret· donec eos xp̃ianos efficeret· & a ludis thea tralibus separet· Nullumq; cibũ nisi panẽ & aquã sumere ꝓfueuerat · nec diuinas scripturas legere cessabat· Illis autem ad piã & castam vitam uer sis· cũ ei libertatem offerrent dicentes· quia p ip̃z a turpi seruitio liberati essent· xx· solidos quos p se acceperat· & apud se seruauerat· reddit eis di cens· Quia p me deus ĩ vobis impleuit q̃ volebã nunc aurũ quod p me dedistis recipite· vt alios quoq; quibus subuenire possim reperiã Cumq; ro gatus acquiescere nollet vt cum eis tanq̃m pater eoꝝ & domin? remaneret· dabis ergo inq̃unt auꝝ illud pauperibus· q̃ nos velut arras quasdã pro salute nostra dedisse cognoum?· At ille· Date ait vos· ego em̃ alienas pecunias non do· Saltẽ inqui unt hoc p̃camur · vt vel post anni circulum athe nis nos requiras· Itaq; seru? xp̃i pegrinando fre quenter ad elladaꝫ venit· ac p triduũ moꝛat? athe nis a nullo panem quo vesceret̃ accepit· Neq; vo pecuniam habebat · nec peram vel pellẽ vel aliud quicquã secum p̃ter syndonem qua erat amictus ferebat. Cum ergo ieiunus vsq; ad quartã diez p uenisset· esurire fortiter cepit· Nichil ergo pei? il lo ieiunio quod extoꝛquetur inuito. ex cui? neces sitate sepe etiam p̃fidia p̃cedit Stetit ergo supra colliculum vrbis vbi p̃mates eiusdem opidi consi lium habere consueuerant· et illic man? suas pcuti endo vim se maximam pati clamabat dicẽs· Athe nienses viri succurrite · Concurrentes itaq; simul oĩs pallijs vel birris induti q̃sierũt· vñ venisset· vl' quid pati se diceret· Ille respondit · Genere sũ egi pti?· uersatione monachus· Exquo aũt de patria mea vera discessi· triũ feneratoꝛum manus incurri Quoꝝ duos quidem quocunq; modo debitũ sol uens potui euadere· tercius aũt adhuc retinet me· nec habeo vnde possim ei satisfacere· Illis autẽ re quirẽtibus quis esset vel ubi degeret q̃ ei molest? eẽt· & in omnib? adiutoꝛes se pollicentib? si hoc indicaret ait· Cupiditas pecunie· desideriuꝫ volu ptatis· & voracitas ventris· hi tres semper michi molesti fuerunt a p̃cipio iuuentutis· Ex quibus p̃mos duos euasisse iã videoꝛ· nec vlt̃ mihi molesti sunt· tercium vero ferre non possum· Cum em̃ q̃r to die iam ex nec̃itate ieiunẽ· vꝛget me seueriss?m? feneratoꝛ exigens debitum· & nisi reddidero moꝛ tem minatur· Tunc quidem philosophoꝝ obtule rũt ei solidum vnum· Quo ille sumpto· & cuidaꝫ qui panes vendebat dato· vnoq; tantum ab eo pa ne suscepto. mox ab vrbe p̃fectus est· & nunquaꝫ postea ĩ eam reũsus Vt autẽ circa lacedemonis lo ca veniens· vnum illic de p̃moꝛibus vrbis bonum in ceteris rebus viꝝ. omnesq; de domo manicheos esse cognouit· iuxta superi? exemplum se vẽdidit & intra duos annos ab execrabili secta tam ipsuꝫ q̃ iugem eius· totamq; familiã abstractos eccle sie tradidit· LXXXVI·

De sancto euagrio·

Sanct? euagri? p̃mus ordinat? ẽ lectoꝛ a sancto basilio · postea vero dyaconus a beato gregoꝛio nazãzeno· Hic quidem in seculari vita temptat? · tandem beate melanie studio veste mutata· ad egiptiacum vitie montez p̃fect? · bienniũ illic degẽs ipleuit· tercio ãno ad ĩ teꝛioꝛes solitudies· pgẽs xmj· ãnis in abstimentia vixit· panis & olei modicum sumens· ille qui p̃? intra copias magnas delicios am semp vitã habuit Huic foꝛtiter spirit? foꝛnicatõnis semp incubuit· vnde sic nobis & ip̃e referebat· p totam noctez in hyeme nud? in puteo stabat· vt gelu quoq; carnes eius constringerent̃· Aliquando blasphemie spiri tus cepit eum vrgere· & ad sacrilega contra deuz verba repellere · p̃pter q̃ dies· xl· iugiter sine te cto fuit· ita vt p totum coꝛpus eius papule q̃daꝫ exirent · Tam vehementer demones experti? est· q̃ p innumeras vices ab eis verberat? est· Quoda̅ die tres simul in specie clericoꝛum astiterũt ei de mones· de fide cum eo tractare cupiẽtes· Ex q̃b? vn? arianũ· alteꝝ eunomianũ· tercius appoliariũ se esse dixit· Quos omẽs ille sapienter ac breuiter disserendo supauit · Idem cum ecclesie claues pis sẽt inuocato christi nomine illã hostij ptem vnde clauis erat signauit· & manu foꝛes pulsans· apuit Cuidam quoq; discipuloꝝ omnia q̃ post· xvnj· an nos essent ei vẽtura· singillatim res ip̃as p̃phando p̃dixit· Cum vero q̃dem ei moꝛtem patris sui nun ciaret rñdit· Quid blasphemas o homo. Immoꝛta lẽ ego patꝛem meũ noui· Dicebat aũt · Exquo ad solitudines veni· uon lactucam aut aliquid viride attigi· nõ poma· nõ carnes· non balnea vidi Deni q; ·xvi· talis vite sue anno in qua nihil edebat q̃ coctum esset · cum p̃pter ĩfirmitatẽ stomachi ne cesse eẽt ut tale quid sumerꝫ · panem quidẽ nũq̃m attigit· sed olera resinam· & lenticulam· p bienniũ gustans· ita ꝺ seculo exiuit· Circa ip̃m vite fmem referebat· q̃ tercium annũ agerꝫ· exquo carnali de siderio liberatũ se eẽ intelligeret· & hoc post talez ip̃i? uitam· post tantos labꝛes· post illas tã iuges oratione · Bonoꝝ & maloꝝ spirituũ differentias nouit · artesq; quib? demones subiugari possent monstrauit· LXXXVII·

De sanctis effrem· adoleo· & mnocẽtio·

Beatus effrem edissene ecclesie dyaconus p̃ gratiam dei naturalium rerũ uoticiam habere meruit · quietam semper uitam egit· & omnes qui ad eũ videndum veniebãt· per annos plurimos docẽs· tandem de cella sua q̃dam necessite p̃cessit· Cum fames grauis in eadẽ vrbe sciret· peuntem multitudinẽ rusticam miseratus accessit ad diuites dicens · Quare nulla vos mia

monet humane nature sic ante oculos vestros de
ficientis· sed putrefacta intrinsecꝰ ad dꝛemnatio
nem vestram seruatis· Tunc illi inquiunt· non ha
bemus quibꝰ pecuniã egenis diuidendam credere
debeamꝰ· omnes enĩ negociari ꝓ suis cõmodis vo
lunt· At ille ait· Qualiſ vob videoꝛ Scimꝰ iquiũt
seruũ dei te esse· Credite ergo inquit michi pecu=
nias vestras· & ego ministeriũ pegrinoꝝ miseroꝝ
suscipiam· Accepta itaqꝫ pecunia certis pietibus
poꝛticꝰ ciuitatis intercluſit· & trecentos in eis le=
ctos posuit· in qbus fame ꝓeuntes reficiebat· egꝛo
tantes quoqꝫ curans· & moꝛientes sepeliens· Im
pleto autem anno illo· post quem frugũ copie grã
des fuerunt· ad cellam redijt· in qua post spacium
vniꝰ mensis obijt· Apud hieroſolimã vidi quendã
adoliũ nomine tharsensez genere· q̃ cum illo venis
set nouũ sibi quoddam & vltra homines ꝓpoſituꝫ
conuersationis aggressus· ita vt etiã demones au
steritatem vite eiꝰ ꝓtremiſcerẽt· & ab ea fugerent
Nam ꝓ quadꝛagesimam q̃dez q̃nto die· reliquo an
ni tempoꝛe post biduum· semp cibũ sumere cõsue
uerat· A vespertis hoꝛis usqꝫ ad matutinoꝝ tps ĩ
loco montis oliueti stans· vnde saluatoꝛ assumptꝰ
est· oꝛando & psallendo pnoctabat· & siue sub ni
uibꝰ· siue sub pluuijs vel pꝛuinis ĩmobilis pmane
bat Et postq̃m eo modo solitũ tempꝰ impleuerat
signo mallei quo fratres excitabat omniũ cellaruꝫ
foꝛes pcutiens eos ad oꝛatoꝛia ꝓpꝛia deducebat·
In quibꝰ cũ vnoquoqꝫ eoꝝ vnum vel alteꝝ in an
tiphonas psalmũ canens· totidem cũ singulis pꝛe
ces fũdens sic ante lucem ad cellulã suam redibat
Quẽ certe fratres vestibus suis spoliatũ aquaꝫ se
piꝰ distillantibꝰ· alijs induebant donec ille siccarẽ
tur· Sic ergo pauliſp somno refectꝰ vsqꝫ ad hoꝛã
terciam· iterũ psalmos canens· ad alterius diei ve
sperã venire nitebatur· Innocentius presbiter
cum quo vixi tribꝰ annis simpliciſſimꝰ hoĩm fuit·
qui cũ olim sub ĩperatoꝛe ꝓstantino militassꝫ· se
culo renunciauit· filiũ suũ paulũ maledixit· eo ꝓ
filiam p̃sbiteri cuiusdam coꝛrupiſſꝫ· dep̃catus est
deũ dicens· Da illi domine talem spiritũ· vt in car
ne sua nũquã tempꝰ inueniat ad peccãdũ· Rectiꝰ
enĩ foꝛe credebat· si cum atrocitate demonis· q̃ si
cũ ipunitate coꝛporee voluptatis certaret· Qõ vt
dixit· ita factũ est· Nam etiaꝫ usqꝫ nunc idem pau
lus feꝛeis catbenis vinctꝰ ĩ monte oliueti ꝓsistit
a demone vexatꝰ· LXXXVIII· De sã
cto philoꝛonio p̃sbitero

PHiloꝛoniꝰ quoqꝫ p̃sbiter fuit in regione
galacie· cũ quo etiam fui multo tẽpoꝛe·
Hic quondaꝫ impante iuliano seculo re
nunciauit· Interꝛogatusqꝫ ab illo magna ei cũ au
ctoꝛitate respondit· Tunc ille pꝛius caluicie ei
facta vberari eum a pueris iussit· Qui plagarum
suppliciũ patientiſſime ferens· maximas ei gratias
egit· Huic tamen inter pꝛincipia cũ foꝛnicatõe &
ingluuie maxima fuit pugna· sed illos ille spiritua
les moꝛbos ita supauit· sicut aliquis ĩmensum ignẽ
validiſſimis aquis extinguit· in quadam enĩ cellu
la se clauſum ferro semper onerauit· nec panẽ de
tritico factum· nec vllũ coctũ ignibꝰ cibũ sũpsit·
& sic demũ in· xviij· annis p̃fatis passionibꝰ domi
tis deo gratias egit· Cui & frequens & varius cũ
impuris spiritibꝰ p annos· xl· patientiſſime intra
vniꝰ monasterij clauſtra degenti pflictꝰ fuit· Et
vt ipe nobis referebat p annos· xxxij· ex nullo po
moꝝ genẽ gustauit Cum aũt metꝰ moꝛtis ipm ali
quando vexaret p· vj· annos se clauſit intra memo
riam moꝛtuoꝝ· vt demonem quẽ ex sepulture foꝛ
midine teꝛribilem sentiebat in sepulcris habitãdo
superꝫ· Dicebat etiam q̃ exquo baptizatus fuerat
alieno pane sine causa se vsum fuiſſe nesciebat· q̃n
etiam ex laboꝛibus ꝓpꝛijs· ccl· solidos elephantio
sis p̃stiterat· Idem quoqꝫ pedester multa sanctoꝝ
loca oꝛationis causa petijt· vt romam alexandꝛiam
hieroſolimaꝫ· Ad nostrã etiam edificatõnem sepi
us dixit nõ se memimisse q̃ vnq̃m sensibꝰ suis a dõ
sepatꝰ fuit· LXXXIX·

De sanctis mulieribꝰ eustochio & melania·

QVltas quoqꝫ femĩas vidi viriles moꝛes
& honestos habentes· inꝰ quas & pau
lam vꝛbicã doꝛocii matreꝫ pꝛudentẽ ac
spiritualem mulierem· cuiꝰ filia eustochium usqꝫ
hodie apud betlehem ĩ monasterio suo degit· vir
go castiſſima secum habens virgines quiquagĩta
Sancta quoqꝫ melania fuit mulier vꝛbica· marcel
liani exconsulis filia· que xxii· etatis sue anno vi
duata· & eterno sponso diuinitatis amoꝛe per
petuo copulata· nulli ꝓdens animi sui secreta· q̃
ĩmobilis habere videbaꝫ cũ certis pueris & puel
lis in nauem miſit· sicqꝫ festinans alexandꝛiã naui
gauit· illic omnibꝰ venditis· & in pecuniã aurum
qꝫ redactis· vitrie montem attigit· ibiqꝫ venerabi
les patres vidit· pampo· arſiſiũ· serapionẽ· pafun
ciũ· ysidoꝝ· & dyoscoꝝ· Apud quos in desertis lo
cis· vi· tm̃ mensibꝰ omoꝛata· omnes qui illic erant
sanctos viros pagrans visitauit· Post hoc cũ ale
xandꝛie p̃fectꝰ augustalis ysidoꝝ· pafunciũ: pãbo
& ãmoniũ· & · xii· episcopos & p̃sbiteros· & alios
quosdam vsqꝫ ad· cxii: numeꝛo circa paleſtinã &
dyaceſaream dãnassꝫ exilio· hec illoſ secuta minisꝛe
rium suũ eis ex ꝓpꝛiis facultatibus tribuit· & cum
a custodibꝰ ꝓhibereꝫ hoc facẽ· tũc illa veste pue
ril sumpta circa vesꝑtinas horas ꝺferebat eis om
nia vite necessaria· Quo cognito· paleſtine conso
laris putans q̃ teꝛꝛoꝛe quodam ex eius pecũia si=
nus suos implere possꝫ· iussit eam coꝛripi & in car
cerem trudi· Que tunc ei ꝓ internuncios sic mãda
uit· Ego inquit illiꝰ filia· & illius cõiunx fui· nunc
vero sum ancilla xp̃i· Nec vales igiẽ in aliquo me
terrere· nec quicq̃m de rebus meis auferre· Neqꝫ
enĩ ob vilitatem p̃ntis habitus me putes ꝺemnen
dam· q̃a facile si uelim extollere possum meipsam·
ne aũt hoc ignoꝛans piculum aliquod aut crimen i
curꝛas· idcirco tibi ista mandaui· Sic nimirũ ꝓꝛa
imꝑudentes aut supbos interdum oportet aꝛro
gãtia vti: His itaqꝫ verbis teꝛritꝰ iudex· ei factũ
suũ excusauit· & eam vt meruerat honoꝛauit· atqꝫ
vt ad p̃dictos viros quotiens vellet accedere iuſ
sit· Quibus ab exilio reuocatis· mõasteriũ ꝓpe hie
roſolimam sibi fecit· in quo· xxvii· annoꝝ tempus
impleuit· quinquagĩta soꝛoꝛes v̊gines secum ha
bens· Erat etiam cum ea rufinus ciuis ytalicus ex
opido aquileie· vir sapiens· nobiliũ foꝛtiumqꝫ mo
rũ· q̃ & ad p̃biteratũ postea meruit pueniꝛe· Igiẽ
in· xxvii· annis omnes apud hieroſolimam sanctos
& ꝓegrinos· eꝑos monachos & v̊gines(hoc enĩ
deo vouerãt) ſuſcipere ꝓpꝛiis sumptibus ac foueꝛe
ꝓsueuerunt· omnesqꝫ uenientes ad se exemplo tali
meliꝰes fecerũt· Sed & · cccc· monachos q̃ se ꝓpẽ
paulum ab eccleſia sepabant· rursus eccleſie sãcte
reddiderũt· pluresqꝫ etiam alios homines puerſe
secte natura suadendo iugiterqꝫ ducendo ad eccle
siam reuocauerunt·

XC. De sanctis elphidio sisinnio gaddano & helia.

Elphidi? genere capadox q̄ postea p̄sbiter fieri meruit · habitans in spelūca studio abstinētie cunctos vicit. Nam p ānos xxv. quos vixit domínico tm̄ & sabbati die cibum sumebat. ac p totas noctes stando & orando psallebat. Quem sicut apes regez suū · sic inumera fratrum multitudo secuta faciebat in solitudine quasi quandā appere ciuitatē · eratq; voluptas eoꝝ puersationis agnoscere varietatem · Hūc cū quadā nocte nobiscum psalleret scorpio vulnerauit · quo ille calcato · ne stándi quidem spaciū in quo fuerat mutauit · intantū ictus dolorem contempsit Quadam etiam die cū vn? e fratrib? exiguam aridi partem sarmenti teneret · accipiens eam q̄si plantans infodit solo · cum certe temp? plantatōis nō esset oīno · quo in īmensum crescente · tam magna vitis effecta est · vt toti? ecclesie tecta coopiret · Ferē aūt q̄ p annos · xxv · nūq̄m ad occidentē se uertit nec solem ad occasum declinantē ospexerit · Hui? discipulus nomine sisinnius cum apud eum · vj. vel vij · annis fuisset · tandem intra sepulcrum quoddā se clausit · in quo p trienniū stans semp orauit · & nec nocte nec die deābulauit · aut sedit · aut iacuit Qui etiam contra demones specialem gratiaz meruit · adeoq; sine vllo vicio mentis & corpis vixit vt nullā generis esse distantiam inter mares & femīas comprobaret · Itaq; nunc ad patriam · id est · capadociā regressus · & p̄sbiter factus fratres pariter & sorores in vnū collegit · Noui etiā palestinę senem gaddanū nomīe · q̄ sine tecto semp circa loca iordanis vixit · Contra hunc iudei quidam inuidia furibundi aliquando venerūt armati · quorū vnus cum eū ferire vellet · dextera quam erexerat aruit · & ex eius digitis gladi? excidit · Helias quidam in spelunca degens hospitalis & caritate plenissim? · aliquando cū ad eum multitudo fratrum veniss̄z · quia publicus illic erat transit? · subito deficiente ei pane tristari cepit · & īgressus spelunc̄ tres illic panes grandes ac recētes subito reppit ex quib? · xxv · simul fratres vsq; ad saturitatē refecit. vnus quoq; supfuit qui ei postea p · xxv · dies ad victū suffecit. XCI. De sancta siluia virgine & sācto ayocle & capitone.

Cum autem ad egiptum ex helya p̄ficiscemur sanctam siluiā dei virgīnē · rufmi autē & p̄fecti sororē deducentes sanct? iouin? qui nobiscuz erat estu nimio fatigat? · itra peluſiū opidū manus suas & pedes aqua frigidissima refouere cepit · seq; postea sup pelliculam & in solo stratam pluuiā p̄iecit · Ad quam illa accedēs ait · Quomō ausus es hanc etatē agēs · in q̄ sāguis tu? adhuc viuit · sic curare corpus tuū atq; fouere nō intelligis que ex hoc nasci solebant lesiones anime · Crede michi ofidenter loquēti q̄ ego · lx · agēs annum · nō ora · nō pedes · nō aliquam membrorum prem · exceptis digitis meis aqua laui · Cunq; valitudinib? laborans etiam a medicis lauacro cogēr vti · nūq̄m tamen antiquū corporis mei morē palpitare volui Nō in lecto quieui · non in lectica recumbens iter feci · Hec virgo eloquentissima erat & magnum habens amorem literaz noctes ī diez legendo vertebat · In antimoo thebaidis p̄uincie ciuitate · mj · annis fui · quib? illic vniuersa monasteria cognoui · habitant ī vrbis illi? territorio · mcc · p̄batissimi viri · p̄ciarum manuum se labore pascentes · ex quibus multi anachorite se contulerūt ad rupes & solitudines · Inter hos dyocles quondam secularis philosoph? · sz iam ad celestis p̄hie studiū diuina gratia translat? quintū in speluncis annū babens · hec nobis aiebat · Sensus humanus cum a cogitatōne dei recesserit · aut demonibus efficiē similis aut animalib? brutis · necesse est em̄ inquit vt aut in desiderium aliquod aut iracundiā ruat · & desiderium quidem illud brutoꝝ · iracūdiam vero demonū esse dicebat · Me aūt cōtradicente quomō fieri possit vt sensus human? cū deo iugiter maneat · rn̄dit · In quacunq; cogitatōne vel actu fuerit anima · si pia est & deo placere studet · vtiq; cuz deo est · Illic & q̄dam capito nomine iuuenis erat · qui p̄us latro fuerat · Cum aūt in spelū ca sua iam implesset annos · l · nec tunc vsq; ad ār tuz lapidē vbis accedere volebat · nec vsq; ad fluuiū nili q̄ p̄ximus erat · dicebat em̄ q̄ necdū se conuersatōni ac sermoni plurimoꝝ hominum ingere re posset · eo q̄ adhuc inimicus a fortiter repugnaret. XCII. De sancta virgine amata & quadam alia & melania iuniore.

Sunt etiam in eadē vrbe · xii · monasteria virginū · ī quib? & quandā amatam nomine vidi senem · lxx · iā vt ferebat ānos in monasterio suo babentē · Cum hac habitabāt · lx · mulieres in abstinētie puritate sub ei? doctrina viuentes · In hoc erat vgo q̄daz nomine thaor ei? discipula · que habēs ī monasterio annos trigīta · nō tunica · nō mauorte · non calciamentis vnq̄m nouis volebat vti dicens · ne p̄pter hoc foras cogeretur p̄gredi · alijs quidem omnibus domínico tantum die ad ecclesiā ex more p̄cedentib? · illa pannis vilib? īdута domi residebat sola · Tā elegātis aūt erat forme · vt eē castissimū & ostātissimū viz eius pulcritudo vult? illicē possz · n̄ ita moribꝰ ornatē esset · vt īestimabilem quendā in semetip̄a castitatis proprie custodem haberet · q̄ turpiter cupientis cuiuslibet oculos ad immensū pudorē ac timorē ꝓpelleret Alia quoq; in vicino manens · nūq̄m de monasterio ferē egressa · ī quo cum matre sua impleuit annos · xl · Cui tandem astitit beatus martir colothꝰ ait · Hodie p̄ges ad dominū tuum · veni igitur in basilicam martirij mei · vt ibi p̄randeas mecum · Tunc illa p̄mū post annoꝝ tot curricula p̄cedēs mane ad martiriū sancti venit · panē & olera secuz tulit · vbi opletis orationibus. cum omnes a loco recessissent · illa sedens martirem īuocauit dicens Benedic escam meā sancte colothe · & intercessionibus tuis mecū p̄ficisci dignare · Sūpto itaq; cibo · & facta ruzsus oratione · circa solis occasū ad monasterium rediit · & matri sue dixit · Proficiscor ad dominū meū · In ipa etiā nocte · neq; dolorem capitis · nec calorem corpis sentiens · ip̄a se vt erat sepelienda composuit · & spiritū suū manib? dei cōmendauit · Porro melania iunior p̄fate melanie neptis · cum · xiii · essz annoꝝ virū suscepit · vii · annis cum eo vixit · & · xx · renunciauit · ip̄mq; virum suū ad ꝓemptum seculi cōuertit · Et p̄mum q̄dem vestes suas sericas ad ecclesiaz ornam̄ta distribuit argentū aūt & aurum suū per paulum p̄sbiterum ad orientem nauigio transmisit · ibiq; p diuersas p̄uincias erogauit Sub occidētali vero plaga · ipa p scipsam cunctis egentibus que sciret necessaria ministrauit · Seruos autem p̄miscui sexus vsq; ad octomilia liberos fecit. Possessiones omnes quas habuit in aquitania · gallia · terrathone · hyspania ·

distrāxit·agros quos tantum habebat in sicilia·campania & affrica· vt ex eis monasteria deinceps aleret ac foueret·sibimet reseruauit · Post alterum diem semp cibum capere consueuerat ·nam inter ipa principia·quinto quoq; die gustabat· Idq; observans etiam diurnas cum ancillis suis ministerij vices agebat·quas tanq̄m sorores habebat Parem quoq; pinian? vir e? cū·xxx.mōachis vitā agebat

XCIII· De virgine apud quam sanctus athanasius·vi·annis latuit

Virginem quandā in alexandria·lxx·ānor? vidi·de qua dicebant illic omnes clerici· q̄ olim cum esset iuuenis pulcra valde· cōspectus omniū vitare sueuerat· nequa p̄ miraculum vultus sui suspitōne vel malicia notaret· Tūc arrianis sub impatore constantio beato athanasio calumnias excitantib? ·ille corruptū iudiciū declinans·non amico vel penti vel clerico se credidit·sed cum appitores subito domū ei? intrasset tunica birrosq; vestitus · media nocte fugiens ad hanc virginem venit·Cui tam inopinate rei pterrite nouitate sanctus ep̄us ait·Ab arrianis q̄ror · & calumniosis criminibus incurs?r ne igit̄ & ego irratōnabili nota ōformer ·& qui ad penam meaz pati sunt·p̄pter me ruant in peccatū · magis credidi fugiendum· De? aūt hac nocte reuelauit michi q̄ apud nullū ita vt apud te possem saluari · Tūc illa gaudens in domino·pjectis cogitationibus vanis·sanctum illū p vj·ānos intra celle sue secreta celauit·q̄diu p̄fatus constanti? vixit·ip̄a ei pedes abluens· & omnia necessaria p se p̄parans ac mīstrans· libros quoq; quos ille q̄rebat·mutuo sumens·eiq; legendos prebens· null? tamen ī vbe quo degeret muenire potuit·donec pstantio mortuo·rursus nocte p̄pjis? vestib? indut?·in ecclesia subito cunctis stupentib? appuit · Omnes enim se videre credebant cum.tanq̄m ex mortuis suscitatum· Amicās aūt intimis suis satisfaciebat dicēs Idcirco me ad latebras vestras nō contuli· vt tute possetis iurare·q̄ vbi degerem nesciretis· Et quia necesse erat vbiq; me queri · in cella illi? virgīs latui·vbi me celari null? suspicaretur·eo q̄ iuuenis & pulcra viderē·Sic ergo & ip̄i & fame vel glorie mee p̄fui

XCIIII· De virgine corinthia per iuuenem a lupanari liberata·

Apud corinthum nobilissima quedam & pulcerrima puella: virginitatis voto tegebat·quā apud paganū iudicē nōnulli veluti diis ip̄or? & impatorib? sacrilegis nouicātē crimīb? impetebant·At iudex insanus amore femineo·post̄q̄m machinamentis & artib? varijs nō potuit ei p̄suadere q̄ voluit · nouo contra eā furore deseuiens·nō eā morti vel alicui pene destinauit · sed q̄ erat graui? & crudeli? in lupanari p̄ stitui p̄cepit·lenoniq; ip̄az turpitudīnū, vt trinos ad eum p̄ singulos dies ex ip̄ius cōcubitu solidos exhiberet iunxit· Quam scilicet pecuniam vt a seleno flagitandā intellexit · ī omnium eam q̄ vellēt potestatem dedit·Q̄ vbi p̄de tales accipitres dicerant·ibāt & p̄ditionis officinam obseruabant dato precioq; cū ea loquebanē optabilium sibi p̄ncipia voluptatum At illa vuln? quoddaz in ītimis se habere dicens·cui? fetorem si veniētes ad eam sentirent·horrore contagionis effugerēt · singulos miserabiliter p̄cabatur · vt ei paucos dies ad quietem p̄cederent·Interea dum orationes pertuas ac maximas ad deum faceret · humane salutis custos de? iuuenem quendam vultu moribq; bonum·ita mente commouit · vt amore diuino succensus · interire p̄ ea cuperet. Itaq; sub specie p̄petrande turpitudinis ingress? profunda nocte datis lenoni·v·solidis· vestibus se p̄p̄ijs spoliauit eisq; puellam induens · clamide quoq; caput velatā de lupanari incorruptam emisit· Postera die cognito omnib? hoc facto· iudici traditus est ac bestiarum feritate dispertus·vt etiaz in hac parte confusus demon remaneret·cum eum taz pro sua q̄ pro virginis salute duplici martirio coronatū videret·

XCV· De quodam piissimo monacho & de virgine lapsa reconciliata perfecte·

In aneyca galacie q̄dam erat monachus· a sancto ciuitatis episcopo non recedēs adeo pietatis operib? intent? ·vt etiam noctibus manum dando petentibus circūirz· nec egris·nec carcere clausis· nec pauperibus auxilio deesset· Quadam igit̄ hiemis nocte· cum mulier q̄dam in ecclesie porticu stimulata p̄tus doloribus vlularet. oratōne derelicta quam tunc in ecclesia solenniter celebrabat·egrediens videnszq; q̄ ei nullus assisteret·ministerium obstetricis assumpsit·ne mīe genus obmitteret. Tanto eī affectu tenebaē humanitatis· vt p̄ desiderio hui? operis nullū habebat studiū lectionis Nam si quis ex fratribus ei codicem donauit.mox eum vendere sueuit. & req̄sit? causaz cur hoc faceret·rn̄dit· Vnde probabo magistro meo q̄ eius artem iam sciam · nisi distractis codicib?.ip̄ius artis necessaria michi prouideam·Ancilla dei virgo quedam abstinentiaz nouem annis custodiēs. a quodaz cantore solicitata est & corrupta Que statī scipiēs partu explicito·nimio dolore penitentie mens ei? compuncta est · intim̄ vt fame semetip̄am vellet occidere·lacrimosis p̄cibus deum iugiter interpellans ac dicens· Tu de? magne·q̄ toti? mundi maliciam portare consuesti quia tua volūtas est cūctos saluari:me quoq; perditā in hoc ostende si saluti restituas vt q̄ō ex peccati mei p̄ditōe creatum ex hac luce celeri? tollas ne forsitan aut laqueo. aut p̄cipitio pire cōpellar Statimq; partu diumit? morte subtracto· illa se penitētie sūmis angustiis tradidit. & elephantiosis mulieribus p annos·xxx·seruiuit·Cui? humilesp̄ces misericors de? nō repulit· cuidam nāq; sācto p̄sbro reuelauit dicēs· Illa virgo pl? mihi placuit in penitentia·q̄ in v̄ginitate sua·

XCVI· De illa q̄ corruptionis sue crimen in quendam lectorem transtulit·

Apud cesaream quoq; pastime·cuiusdam p̄sbiteri filia virgo fornicatiōe ruit: cui corruptor p̄suasit· vt factum p̄prium in quendam lectorem mentiendo transferret Quod cum illa iam grauida apparens patre cogente vt actorem sceleris p̄deret·lectori imposuiss?· ep̄us hoc audiens a p̄sbitero fecit cum in conuētu cleri corum omnium accersiri Qui īterrogat? ab eo·nichil se tale fecisse poterat cōfiteri· Cum aūt ep̄us vehementer iratus· ei contumelias irrogaret · q̄si quī pectatum suū impndenter negaz·respondit· Ego quidem q̄ō erat in cōscientia mea dixi· sed si vis audire quod nō est·ego hoc crimē admisi·Statimq; gradu lectoris eum ep̄us deposuit · Tunc ille · Iube inquit eam michi dari in matrimonium quia nec illa iam virgo·nec ego clericus eē possum

Tunc epūs dedit eam illi·putans q̄ ipe diligeret eam·nec posset ab ea separi· Igitur tam ab epo q̄ a patre sibi traditam· monasterio feminarum commendauit·rogans abbatissam vt haberet eam illic donec pareret sustentandam. Ipse vero in prefato monasterio in angusta cellula se concludens & abstinentiam difficilem nimis arripiens·cuz lacrimis & gemitibus & ieiunijs xp̄m adijt dicens·Tu domine cui nota suut omīa· cui nichil iniquum placz causam quoqz meam tua sententia manifesta ·Illo igitur in his iugiter pseuerante . mulier cum dies suos impelesz·cepit vehementer vrgeri ptus dolore·Cunqz dei iudicio ptus angustijs expedire se ñ posz·tantūqz cruciatum vsqz ad septimum diē sustineret· iamqz morītura calumniatrix inferna cōspiceret · nec vltra manducare vel bibere vel dormire posset intollerabili doloze clamauit· Ve mi sere michi que ad hoc piculum dupliciter veni·primum q̄ virginitatez p̄didi·deinde q̄ illi lectori falsum crimen imposui·Hoc pater eius vt audiuit·timens ne tāq̄m calumniator reprehenderet· q̄euit & tacuit·Audiens aūt episcopus·dyaconos ad lectorem misit·sicqz ei mandauit·Ora vt p̄iat calumniatrix tua· Quibus ille nullum rñsum dedit · sed ner hostium q̄dem suū apperuit· Rursus oratōes in ecclesia fiunt· & nec sic remedium vllum in ea p̄cipiūt· Tunc ille epūs ad lectorem venit·hostium pulsauit·& īgressus ait· Surge frater eustachi·et solue quod ligasti·Ipso itaqz momento cū lectore vna cū epo genua sua fixisset·mulier euixa ē· Tm̄ innocentie iugis oratio valuit. vt et calumnia periret·& calumniatrix penas ad emendationem sustineret·

XCVII· De sācto nathanahele seniore·

EVit quidam nobilissim? agonista nathanahel· qui fraude demonis accidiā pass? ex pore cella dicit̄ recessisse. & aliaz cuidā vico vicinam fabricasse·vbi cum habitare cepisset demon ad eum p noctem accessit· in specie carnificis figuratus·qui pannis obsitus sordere deformiter·sonumqz flagris facere videbatur· Ad quem vir sanct?. Quis nam inquit es· qui talia in hospitio meo facere conaris·Ille respondit·Ego sum q̄ te ex pore cella fugaui· quiqz nūc vt ex hac etiā te expellerem veni. Tunc sanct? illusū se videns a ō mone· mox ad habitaculuz p? redijt·ibiqz· xxxvij· annos complens·nunq̄m extunc in ppositu suo tiz gubauit·nec ipz quidem limen egrediens· cū demone quem supare volebat contendens·qui tātis eū machinationib? vexabat· vt quocunqz modo cellam cogeret̄ exire·quantas singillatim nō possum referre· Inter hec etiam captato· vij· episcopoz̄ aduentu qui ad illum requirendum· siue p̄uidētia dei siue demonis ip̄i? temptatione venerūt · cum ip̄os post orationem factam · ne vno quidē passu p̄sequeret̄·eoz̄ dyaconi dixerunt·Abba superbaz rem admodum facis·q̄ sanctos ep̄os non deducis Quibus ille·Ego inquit domīos meos episcopos veneror · sed & his & vniuerso seculo mortuum me eē p̄fiteor·Occultum aūt ppositum meum nouit deus· ppter quod eos non p̄sequor·Iterum demon aliam cōtra eum machinatur artem·fitqz subito qnasi puer puulus annoz̄·x· minans asinuz panes in cista ferentem· Qui cum ad cellam ei? profunda nocte veniss̄ent· asinum in terzam ruisse fīxit·& clamans ait·Abba nathanael miserē· michi q̄z manum porrige· Audita ille q̄si puerili voce in tra hostiū stabat· cui? ptē recluserat dicens· Quis es· Puer inquit sū monachi illius·& panes ei porto·q̄a cras agapez est facturus·Queso ergo ne ia cētem despicias · ac ferarum morsib? tradas · At vir sanctus velut eneus stabat·& certis cogitatōnibus stupens hec secum versabat· Necesse est me aut misericordiaz q̄d maximū est ī diuinis p̄ceptis non facere·aut a pposito deuiare · Tandē ad deuz oratōe facta rñdit · Audi infans credo in ip̄o cui seruio·qui omni spiritui dominatur·q̄ si necessarium habueris auxilium ipse tibi p̄stabit·nec feras aut quēq̄m alium nocere patiet̄ Si vero res ista tēptatio est·iaz nunc aspiciat domin? me? · nec ex ea me ledi p̄mittat vltra? · Tunc hostio clauso secepit· Demon itaqz victus & confusus in ventu rbinem est resolutus· & in sues agrestes discursib? ac strepitu lasciuientes·

XCVIII·

¶ De sanctitate cuiusdam fratris cum heraclide cōuersantis·

FRatrem quendam qui mecum ab initio iuuentutis vsqz hodie vixit noui·nll'o minus ā corporis desiderio victū· & p̄ tempeu suo gratias semp agere cōsuetum· p̄ veris amicis etiam p̄iculū subire cupiebat·milieqz & forte amplius demonū potestatem expt? erat· Vnde q̄dam die diabol? cum eo pacisci voluit dicens·p̄mitte michi q̄ vel semel peccabis·& exhibebo tibi feminā quancunqz in hoc mundo desideraueris· Alio tēpore demon p̄ ·xmj· noctes cū eo confligens pedib? eū de cella sua trahebat·eiqz humana voce dicebat·Noli christuz adorare · & nūq̄ vltra? accedam ad te·Cui ille·Propterea inquit eum adoro· & iugiter adorabo·quia multuz angeris et cruciaris eo ip̄o qd̄ facio·Hic nullam feminam est expt? nec inter somnia·nisi in visione certaminis & cōflictus· Scio etiam eū ter ab angelis accepisse cibū Die vero quadā in uastissima solitudine.cū nec quidem micam panis haberet·tres in pelle sua reppit paximates· Alio quoqz tpe vinū p̄t inuenit & panes·Frequenter cum videret aliquos graui penuria laborare multū flebat·eisqz p̄ter corpus suum quidq̄d habere poterat dabat·De hoc itaqz maxīe gloriabor·q̄ mecum vixit & talis fuit·Talis ergo famule xp̄i lause·beatas sanctoz̄ vitas lege · p̄m ptisqz sensibus sequere · sciens hos qui p̄cesserūt dies·paucos qui sequanē fore· ¶ Actor·Hec de gestis sanctoz̄ illius temporis p̄fessorum iuxta heraclidē hoc loco inserui · quoz̄ tñ quedā dicta & facta notabilia iuxta tripertitā hystoriā & vitas patz̄ iam supius posui·nō q̄dez omniū· sed aliquorum·vt duorū machariorz̄ . moysi ethiopis pauli simplicis alioz̄qz multoz̄·Nec eadē hic que supi? sed alia. & si aliquando eadem pleni? tñ & apti? ·

XCIX· ¶ De rufino p̄sbitero & scriptis eius.

APparet aūt & rufinū aquileie p̄sbiteruz his temporibus floruisse · quem supra dixit heraclides apud hierosolimā·cum sancta melania tri ginta septem annis degu̇isse · paupes & pegrinos sumptib? ppriis fouisse·multos etiā hereticos vel scismaticos ad vnitatē fidei & pacē ecclesiasticā reuocasse· Quem etiam ibidez heraclides sic ōmendat· Erat inquit vir nobilium morz̄·& in singulari pposito satis fortiū· quo nullus mansuetior & placidior tāqz omnia sciens ·in sexu virili potuit inueniri· ¶ Helinandz·Hunc tñ beat? hieronim? ī simulauit pelagiane hereb·p̄ter

hereſim origenis · ſimul & iohānē hieroſolimitanū
epm De quibus ſcilicet duob? ſic loquit gēnadi?
Rufin? pſbiter aquileienſis eccleſie · nō minima ps
eccleſie doctor fuit · & in tranſferendo de greco
in latinum elegās ingeniū habuit · Deniq; maximā
ptem grecar bibliothecar latinis exhibuit · baſilij
ſcilicet ceſarienſis epiſcopi · gregorij nazāzeni · cle
mentis romani · recognitionū libros · euſebij ceſa-
rienſis eccleſiaſticam hyſtoriam · cui & duos libros
addidit · euagrii quoq; ſententias · pamphili marti
ris contra mathematicos · origenis autem omnia ·
naz & hieronim? tranſtulit aliq; q̄ ſuo prologo di
ſcernunt · Symbolum etiam ita diſſeruit · vt in ei?
compatōe ceteri nec expoſuiſſe credant · bñdictōz
quoq; iacob ſup patriarchas · & epiſtolas multas
ad dei timorē exhortatorias · ſz & obtrectatori opu
ſculorum ſuor duob? volumimb? reſpondz · Scri
pſit & explanatiōz ſup prophetas tres · ſ · oſee, iobel
& amos · Iohēs quoq; hieroſololimitan? eps ſcri
pſit aduerſus obtrectatores ſtudij ſui libr̄ i quo
ſe oſtēdit origenis ingenium non fidem ſecutuz

¶ Actor · De mutuis inuectiuis hieronimi & ru
fini dicet in libro ſequenti · C.

¶ De mutuis epiſtolis hieroimi & auguſtini ·

Pſe quoq; hieronimus & auguſtinus de
quibuſdam ſcripture capitulis inter ſe
epiſtolas mutuas vſq; ſimultatem diſce
ptauerunt · de quib? hic pauca inſerere volui ·

¶ Hieronim? auguſtino · Fortiſſimos quoq; mili
tes ſubita bella ſturbant · & ante cogunt fugere ·
q̄ poſſint arma corripere · Peto vt quieſcent ſenē
militare nō cogas · & rurſum de vita piclitari · Tu
q̄ iuuenis es · & i pontificali culmine ꝓſtitut? doce
to populos · & nouis affrice frugibus romana te
cta locupleta · mihi ſufficit cum auditore pauper
culo in angulo monaſterij ſuſurrare ¶ Idez ad eū
dem · Non ego tibi · ſed cauſa cauſe rñdit · & ſi cul
pa reſpondiſſe · multo maior eſt ꝓuocaſſe · Sed fa
ceſſant huiuſmodi querimōia · Sit inter nos pura
germanitas · & deinceps non queſtionū · ſed cari
tatis ad nos ſcripta mittam? · atq; in campo ſi pla
cet ſcripturar ſine noſtro inuicem dolore ludam?
Ego quondaz miles nūc veteran? · & tuas & alio
ruz debeo laudare hyſtorias · nō rurſus effecto cor
pore dimicare · ¶ Auguſtin? hieronimo · In expo
ſitōe tua epiſtole ad galathas inuenim? aliq̄d qō
multū nos mouet · Si em paulus vbi dicit · petruz
& barnabam ad veritatem euangelij nō ambulaſſe
mentit? eſt officioſe · vbi ergo verum dixit · an ibi
verum dixiſſe videbit vbi hoc dixerit quod lector
ſapit · Cum vero contra ſenſum lectoris aliquid
occurrerit officioſo mendacio deputabitur · Ne
quaq̄ aūt michi arrogauerim vt ingeniū tuū diui
no dono aureum obolis meis ditare ꝓtendam · nec
te quiq̄m magis ꝓdone? eſt qui op? illud emēdz
¶ Idem ad eundem · Michi quoq; exitioſiſſime cre
di videt · homines illos p quos ſcriptura ſancta ē
miniſtrata aliquid i ipis libris fuiſſe mentitos · ad
miſſo em ſemel ibi officioſo mendacio · nulla pticu
la remanebit q̄ nō vt cuiq; videbit vel ad mores
difficilis · vel ad fidē incredibilis · ad mēritis acto
ris conſilium officiumq; referri poſſit · Video qui
dem & ego interdum vicia mea · ſz hoc audire ma
lo a meliozibus · ne cum me recte ſortaſſe reprhen
dero · rurſum michi blandiar · vt menticuloſam mi
chi potiꝰ videar in me q̄ iuſtā ꝓtuliſſe ſententiaz ·
Quapter & ſi hos vt tibi videris laſſus ſenectu
te forte corpis non animi vigore · tamen i area do
mini fructuoſa labore deſudas · Ecce ſum · Si q̄d
pperam dixi · forti? fige pedem Non michi debet
moleſtum eſſe pond? etatis tue · dūmodo ꝓteratur
palea culpe mee · Rogo te ſi fieri poteſt · vt inter
nos q̄ramus & diſſeram? aliquid quo ſine amari
tudine diſcordie corda noſtra paſcamur · Si vero
non poſſum dicere quid michi videar emendandū
in ſcriptis tuis · nec tu in meis niſi cum ſuſpitione
auaricie · quieſcamus ab his & noſtre ſaluti parca
mus · Mim? certe aſſequar illa que inflat · dum non
offendar illa que edificat · C I · ¶ De claudia
no poeta & floſculis ei? · ¶ Actor ·

Empe theodoſii claudian? gentilis poe
ta rome claruit · In duobis libris metri
cis claudiani maiori ſcilicz & minori mi'ta
ſunt puerbia notabilia · de q̄bus hic pauca ſubieci
¶ Claudianus in maiori · Tenero tractari pecto
re neſcit publica maieſtas · Trūcent & art? · vt li
ceat reliquis ſecure viuere membris · Heu q̄ cecus
inest · vitiis amor Multis delicta fuere nexus ami
cicie · Quid iuuat errores merſa iam puppi fateri ·
Si metuis · ſi plura cupis · ſi ducenis ira · ſeruitii pa
tiere iugū · tolerabiſ iniqs iteri? leges · tūc omia iu
re tenebis · cum poteris rex eē tui · Procliuior vſ?
in peiora dat · ſuadetq; licentia luxum · Iam nō ad
culmina rerum iniuſtos creuiſſe q̄ror · tolluntur i
altum · vt lapſu grauiore ruant · Tu cōſule cūctis
nō tibi · nec tua te moueant · ſed publica vota · Ne
cunctos paucoꝝ crimine damnes ꝓnitto rbis re
gis ad exemplum · Nec ſic inflectere ſenſus huma
nos edicta valent vt vita regētis · Luxuries p̄dul
ce malum que dedita ſemper Corpis arbitriis he
betat caligine ſenſus · Mobile mutatur ſemper cū
principe vulgus · inquinat egregios adiuncta ſu
pbia mores · Non tibi q̄d liceat · ſed q̄d feciſſe dece
bit Occurrat mentem · domitet reſpect? honeſti
Diis ꝓximus ille eſt quem ratio nō ita mouet : q̄
facta rependens conſilio punire poteſt Quas ma
le collegit fallacis dextera pentis : has peius nati
dextera refundit opes · Plus eſt ſeruaſſe queſituz
q̄ queſiſſe nouum · Carmen amat quiſquis carmi
ne digna gerit · Munere carior omni aſtringit ſua
quēq; ſalus · Gaudia p̄miſſi cumulant inopia dolo
res · Eſt malus interpres reruz met? · Clauſa putat
ſibi cuncta pauor. Idem in minori · Omia mors
equat · tu damnatura nocentes · tu requiez datura
piis · Diſſuaſor honeſti luxꝰ · & humanas oblimat
copia mentis · C II ·

¶ De floſculis prudentii ·

Prudentii quoq; qui eodem tempore flo
ruiſſe ſupius dictus eſt · paucos flores
metricos de cōflictu viciorz & virtutum
hic placuit inſerere · Prudentius · Prima petit
campum dubia ſub ſorte duelli · Pugnatura fides
agreſti turbida vultu · Prouocat inſani frangēdi
picula belli . Ecce modeſta graui ſtabat patiētia
vultu · Per medias immota acies variosq; tumul
tus · Spectabat defixa oculos · & leta manebat. Ira
tumens ſpumanti feruida rictu · ſanguineo intor
quet ſuffuſo lumina felle · Impatienſq; morē Inde
q̄eta manet patientia fortis · ad omnes Celorz nim
bos humilitas intendit greſſū mediocriter · oraq;
pce erigit : & comi moderat gaudia vultu · Deſine
grande loqui · frangit deus oīe ſupbum · Magna
cadunt · inflata crepant · tumefacta premunt · Di
ſce ſupcilium deponere · diſce cauē · Scandūt celſa

humiles truduntur ad yma feroces. Ferē auaricia gremio pcincta capaci. Quidqd lux? eoax precio sum liquerat vnca corripuisse manu. Nec sufficit amplos ipleuisse sinus. Iuuat iferire crumeis tur pe lucrum. Omne homim rapit illa gen? non est violentius vllum terraruz vitiū. Sūma. qui es nil velle supra qp postulat vsus debit?. vt simplex ali monia. uestis vt vna. infirmos tegat ac recreet me diocriter artus. expletumqz modum nature nō tra hat vltra. palloz in oze cōscius audacis facti dat signa reat?. Et deprehensa tremit languēs man?. & coloz albet. Cedant metus. & laboz. & vis. & sce lus. & placide fidei fraus inficiatrix. Qō sapimus ꝓiungat amoz. qp viuimus vno cōspiret studio nil dissotiabile firmum est. Pax belli exacti pcīūqz pi cli. Nil placitum sine pace deo. nec mun? ad aram Meritoz clausula pax est. Non inflata tumet. nō inuidet emula facti. Omnia perpetitur patiens. at qz omnia credit. Nunqm lesa tumet. cuncta offen sacula donat Occasum lucis venia pcurrere gestit Pax plenum virtutis opus pax summa laborum. Idē latitat lupus oze cruento lacteolam mentitus ouem sub vellere molli. O quotiens animam vitio rum peste repulsa sensim? incaluisse deo

CIII. De iohanne da masceno. Ex gestis ei?.

EO quoqz tempoze floruit iohannes pbi ter damascenus. Hic ab infantia grecis literis eruditus infra. xii. annos omz libe ralium artium scientiam apprehendit. i amoze dei ac gloriose matris ei? se exercens. monachalem ha bitum assumpsit. vgoqz permanens. regime vgimū horas quotidie studiosissime decantabat. factusqz pbiter i eius honoze missas deuotissime ac frequē tissime celebrabat. Insup etiam oratones. antipho nas. rnsoria. psasqz facere consuerat. quas in ei? solennitatibus ad ipsi? laudem dulcissime decanta bat. Tradebant ei nobiles viri pprios filios erudi endos. quos ille non solum literis studiosissime instruebat. sed etiam ad timoxem & amoxē. i omi moz honestate diligenter informabat Quadā die cum egressus ciuitatis muros cum sectarib? suis paulisper spaciaret. saraceni subito irruentes mo re solito. cum hominum & animaliū multitudine ipsum quoqz rapuerunt. ac secum in psidam detu lerunt Et cum inter pdones pde diuisio fieret. cō tigit vt cuidam inter eos ditissimo iohannes in partem veniret. qui ceteris ad seruitutis opera di putatis. nutu diuino meritis beate virginis erga ipsum miti? ageret. Captiuus nanqz seruitutis pē sum solitum reddere nō negligebat. sed et iciunijs ac vigilijs insistens. oratōes ad beatam virginem deuotissimas quotidie dirigebat. Quos ille genti lis animaduertens. eius bona conuersacōe tanqm spiritali predicatōne ouictus. ipm ire ac redire li berum quo vellet infra palatij spacia pmittebat. & die quadam sic est eum allocut?. Mi iohannes carissime miratus sum prudentiam tuam. dictandi curialitatem. scribendi vtilitatem. cantandi & or ganizandi suauitatem. sanctum quoqz pposituꝫ & uersatōem. Habeo filiolum nō mim? meipo mihi caz. quem pcor vt in artibus liberalibus erudias. & in dictando. scribendo. legendo. cantando. sic eū tibi cōformare studeas. vt si forte aliquando li ber a nobis recesseris. in ipo tñ apō nos quodāmō tot? remaneas. Qui puerum obedienter hūiliterqz suscipiens. & a pmis elementis erudire incipiens intra paucos in omnib? artibus liberalib? instru ctū adeo reddit. vt si magistri ac discipli rethori cum dictandi gen? attenderes. si litere formā aspi ceres. si vocis melodiam audires. nullaz esse differentiam inter vtranqz clamares. Porro cum impa tori theodosio p vite merito & moz honestate. necnō & p eloquētie nitore in quibusdaz eaus ne cessari? videret. missa legatione sub pena capitis domino mandat vt ei quātoti? mitteret. Qui pre cepto imperiali otradicere nō ausus iohem ostantio polim ad ipm honorifice deduci fe cit. impator eū cum honore suscepit. & ei monasteriū in quo cuz fratrib? deo qete seruiret in vrbe dedit. vbi & ipe met sepi? veniebat. ac de statu regni & salute anie sue familiariter cū eo tractabat.

CIIII. De falso crimine in eo punito.

TAūt bon? iohānes ad meritorum au gmentum pbaret. adhuc in camino tri bulatōis. iuuenis ille quem in psidе do cuerat suū gen? dictandi. & ppriam manum scri bendi. nequicie spiritu exagitatus epistolaz pprio sensu ingenioqz dictauit. scriptamqz cōstantiopo lim furtiue direxit. & i palatij loco vbi citi? a mi nistris imperialibus inueniri posset iactari precepit Eratqz talis. Dilectis amicis qui sunt i psida. Da mascenus iohānes monachoz minim?. Salutem. Noueritis impatorē robur exercit? ad diuersa bella in natōnes extremas misisse. vbemqz regiā. & fini timas hominib? vacuas remansisse. Quoniā ergo sapientes estis. securi venite. & victoriam vobis patam absqz moza viriliter obtinete. Inuenta est igit a ministris epistola. & corā impatore plecta. Traditio ab omnib? exclamat. & quis huius pro ditōis actor esset inquiritur. forma litere ingeniū qz scribendi respicitur. & iohannes esse imperato ri nunciat. Statim iohannes queritē. & cū iniuria multa ad imperatoris presentiam trahitur. ipo mi rante. vnde tam subito talis tumultus. & otra se spiratio oriret. popul? vniuersus intorquēs con uitia mille. nō sacerdotē. sed ꝓditorem. nō mona chum. sed apostatam pclamabat. & furibū do? vix man? ab eius oculis otinebat. Tunc imperator fa cto silentio suspirans ait. O nequissime iohannes beneficijs meis ingrate. malū michi p bono reddi disti. sazabaita pessime. quantū est i te patriaz pdi disti. michiqz ac meis auferens libertatē in capti uitatem pessimaz nos retrusisti. Ostensaqz illi epi stola respōdit ita. Vere dñe formā scribendi ac di ctandi gen? meū hoc eē cognoui. sz testis ē michi de?. qp eā oīno non feci. Cūqz oīs in eū pstrepēt. eo qp veritatem occultare velle videretur. vndiqz pclamabant vt absqz dilatōne morte puniretur Iudices facto consilio. pari assensu dicunt ipm. qa specialis amicus imperatoris fuerat non debere oc cidi. sed manū qua tantū facin? ppetrauerat absci di. Quo facto iohannes de dolore vulneris. ac di minutōe corporis deo gratias egit. & qp in ei? ho norem ampli? offerze sacrificiū nō possz paulisper odoluit. Absciſa itaqz man?. officio spiculatoris iussi imperatoris. ad testimonium tanti scelezis su spensa est in monasterio ipi? iohānis. CV.

De miraculo p beatā virginitatē in eo demon strato.

ILle mox ante ymaginem specialis domi ne sue manc? adueniēs discoopto vulnē & extento brachio cū ea pie rixabatur.

inquiens · Heccine domina nostroꝝ premia sunt meritoꝝ · Heccine tuoꝝ beatitudo seruoꝝ . Esto domin ami digne ꝑ meritis peccat oꝛē meum flagellari voluisti · Sed vt quid instrumentum officii tui ꝓmisisti penitus abscidi Hec quippe manꝰ him noꝝ laudis tue cantica sepiꝰ scribendo pabat · & deo patri sacratissimum coꝛpꝰ & sanguinem filij tui · multotiens in honoꝛe tuo ad ommū peccatoꝝ salutem offerebat · Cunqꝫ talia sepius ibi lamentādo poꝛaret · contigit nocte quadam · vt post huiusmodi lamentatōez in lectulo fessus · nec dormiens nec vigilans ex toto pausaret · Et ecce regina virginum affuit cum ingenti lumīe hilari facie tali cōsolans eum affamīe · Quid agis inquit puer meus fidelissime · Heu inquit ille domina quid me interrogas · Quīmo interrogo te ego · Cum hec pateꝛ vbi eras · Ecce ad meum imo ad tuū dedecus in ecclesia pendet abscisa clientis tui manꝰ · At illa Confoꝛtare inquit fili in domino · manū tuam tibi restaurare potest · q̄ totum hominez plasmauit ex nichilo · His dictis eo vidente illa ecclesiam petijt delataqꝫ inde manū eiꝰ bꝛachio cū mira benignitate in momento restituit · Tunc ille gratias ineffabiles agens · reddita diei luce surgit · fratribꝰ quocatis manū ostendit · eosqꝫ secū ad magnalia dei glozificandum aīauit mox solenniter induc · alta voce missam de beatissima virgine celebꝛauit · Imperatoꝛ audito miracło pedes ad eū venit · & oꝛe ꝓꝛio manum deosculans · post dei laudē & gloziose virginis ab ipo diligenter inquirit · si quem alicubi cognosceret · qui suum dictandi genꝰ ac scribē di foꝛmam haberet · Quod ille quidem ei retulit · & sic rei ueritas inquisita diligentiꝰ innotuit ·

CVI · De nece valentiniani & eugenij tyranni

Itur valentinianꝰ impatoꝛ : nimia austeritate arbogastis magistri militū ad vite tedium ꝓductus · laqueo vitam finiuit · Eugeniꝰ auxilio arbogastis tyranniſat coꝛpa abacuc & michee ꝓphetarum renelanē · Didimus absqꝫ oculis · anno etatis · lxxxv · alexandꝛie obijt · Triptita hystoꝛia · Hic eugeniꝰ quondā gramaticus · latīarum literarum doctoꝛ · relinquens scolas suas · in palatio militabat · & erat impatoꝛis antigraphus . & ꝓpter eloquentiā a multis honoꝛabat̄ · Coopatoꝛem aūt habebat arbogastū de minoꝛibꝰ gallijs oꝛtum · militaris ordinis ducē · virū seuum & necibꝰ ꝑparatum · Isti quoqꝫ contra valentinianū iuniorem dolos cogitabant · cubiculaꝛios eunuchos coꝛrumptes · qui doꝛmientez p̄cipē suffocauerūt · Quo facto · eugenius factus est imperatoꝛ hesperie Quo audito · theodosiꝰ designās filiū suū honoꝛium imperatoꝛem a consolatu suo & abundantii . x · die ianuarij contra eū ꝓfectꝰ ē . responso ꝑus accepto a iohanne monacho · Idem iohes ei victoꝛiaꝫ pꝛiꝰ pꝛedixerat de maximo · Veniens ergo ad gallias · cū in quodā monte oꝛatoꝛiū inuenisset · ibi nocte domīo supplicabat · & circa tātum sopoꝛem depꝛssus · vidit in somnis quasi iacēt in campo & astitissent ei quidem duo viri vestibꝰ albis · & equis candidissimis residentes · eumqꝫ iubētes · Habeto fiduciā . & diluculo armato milites ad victoꝛiam · dicentes se illi ꝑ solatio destinatos quoꝝ alter se iohannē euangelistam · alter se philippum dicebat apostolū · Qua visione cōpta · neq̄ qm ab oꝛatione cessauit · sed lacrimas vbeꝛioꝛes effudit · Socrates · Fit deinde congressio circa fluuiū vocabulo frigidū · ventꝰ aūt vehementissimꝰ emissa iacula ex pte eugenij reuocabat in eos · & ex pte theodosij cū maioꝛe foꝛtitudine in eos ipingebat . Quo viso tiranniꝰ ad pedes impatoꝛis cucurrit · ibiqꝫ pstratꝰ a militibꝰ capite sectꝰ est · xvii · die septembꝛis · Arbogastus aūt post paululum propꝛio gladio se peremit ·

CVII · De religiositate theodosij & fine eiusdē · Rufinꝰ ·

Ante hoc bellum theodosius cum sacerdotibus & populo circūibat omnia oꝛationum loca · ante martiꝛiū & apostoloꝝ thecas iacebat cilicio pstratus auxilia sibi fida sanctorum intercessiōe deposcēs · pagani aūt romani funestis victimis cruentantes · securam eugenij victoriam ꝓmittebant . flauiano tunc p̄fecto · qui cū postea potuisset euadere eruditus admodū mereri se moꝛtem ꝑ eꝛꝛoꝛe iustiꝰ q̄ꝑ ꝑ crimine iudicauit · Fundebanē ex pte theodosij auxilia baꝛbaroꝝ stetit aliq̄ndiu anceps victoꝛia · & teꝛga iam hostibꝰ dabant · sed fiebant hec non vt theodosius vincereē · sed ne per barbaros vinci videreē . Cum ille stās in edita rupe vnde ꝓspicere posset & ꝓspici · ꝓiectis armis ꝓiecit se in oratōe dicēs · omnipotens deꝰ tu nosti quia in nomine xp̄i filii tui vltōis iuste vtputo ista p̄lia suscepi . sin aliter in me vindica · Si vero cū causa ꝓbabili · & in te cōfisus huc veni · poꝛrige deꝛteram tuis : ne foꝛte dicant gentes vbi est deus eoꝝ · Post hanc oratōnez surrexit ille ventus validus · de quo ꝓdiximus · & de quo ait claudianus gentilis poeta · qui tunc floꝛebat · O nimiū dilecte deo · cui militat ether · et coniurati veniūt ad classica venti · Hugo vbi supꝛa · Hic theodosius patre honoꝛio natꝰ oꝛigimez a traiano p̄cipe traxit · fuitqꝫ clemens animo · & ita amicis communis · vt solo habitu differre se ad eis putaret · Preterea fuit in omnes homines munificus . sed effusius in bonos . simplicia ingenia diligere · erudita imitari . largiri magno animo magna & iraſci quidē reboꝰ indignis . sꝫ flecti cito · hic eē ad cōsobꝛinaꝛuꝫ nuptias venit tanq̄m soꝛoꝝ · Porro bene trāquillata iam republica · apud mediolanuꝫ egꝛeditudinem incurrit · Qua nigꝛauescente · q̄ tem naturalis moꝛtis inuenit · anno regni sui · xvi · vite vero sue · lx · huius deniqꝫ coꝛpus cōstantinopolim est translatum atqꝫ tumulatum :

Continentia capitulaqꝫ · xix · libꝛi ·

Onus decimus liber cōtinet hystoꝛiam · xxni · ānoꝝ · q̄bus imperauerunt archadiꝰ & honoꝛiꝰ . Interhec autē continet libꝛos dyalogoꝝ seueri & postumiani · & gallı · floꝛes quoqꝫ paucos beati augustini · Habꝫ autē capitula · xcix ·

De imperio archadii & honoꝛii · & seuicia gildonis affꝛice comitis · i ·
De meꝛitis gildonis masceibelis & rufini p̄fecti · ij ·
De oꝛdinatōne iohānis cꝛisostomi & eius austeꝛitate · nj ·
De miraculo communionis in lapidem conuerse & actibus iohannis cꝛisostomi · mj ·
De sanctis donato & epiphanio episcopis · v ·
De oꝛosio & scꝛiptis eius · vj ·
De tyconio & libꝛis & regulis eius · vij ·
De seuero & scꝛiptis eiꝰ · vnj ·

Libri

De initio peregrinatõis postumiani. ix.
Narratio postumiani de loco deserto quem explo rauerat. x.
De certamine epõr & monachor alexãdrie super libris origenis xi.
De visitatõne beati hieronimi in bethleem. xii.
De puero post victoriam aspidis ab abbate ver = berato xnj.
De anachoreta quem leo reuerebatur. xmj.
De alio cui cenanti astabat lupa. xv.
De alio q catulos leene cecos illuminauit. & alio cui ybex herbas inoxias ex fasciculo elegit. xvi.
De alio hyrsuto. & duob? obedie miraculis. xvii.
De illo qui pcibus obtinuit vt a dyabolo p qnqz menses vexaretur. xvnj.
De libello gestorum sancti martini. & eius vite p rogatiua xix.
Qualiter in hoc cõuenenernnt vt gallus narraret de martino xx.
Narratio galli & globo igneo & qbusdam eius mi raculis xxi.
De verberibus eidem illatis ob pauorem iumento rum xxii.
De tribus mortuis ab eo suscitatis. xxnj.
Qualiter valentinianus martino coactus est assur gere xxmj.
Qualiter imperatrix ei i ouuio ministrauit. rxv.
De potestate & mtelligẽtia quã etiã circa bestias habuit. & exenio quod a virg ine accepit xxvi.
Q? frequenter occulte visitabatur a sanctis virgi nib? apostolis & angelis diuinitus xxvii.
Iterum de miraculis xxvnj.
Qualiter ꝑpter ipm auicianus cathenatos laxare coactus est diuinit? xxix.
Adhuc de miraculis eius xxx.
Iterum de eodem xxxi.
De obitu eiusdem xxxxii.
De visionibus longe ostensis seuero & ambrosio episcopis xxxnj.
De visiõe ostensa seuero aquitãnico xxxmi.
De institutõe ludi gladiatorii & muectiuis mutu is hieronimi ac rufmi xxxv.
De obitu sãcti ambrosii xxxvi.
De sancto paulino epo qualiter ꝑ captiuo se bui tuti barbari addixit. xxxvii.
De libatõe ipi? cũ suis & ỏ morte ei? dẽ. xxxvni.
De sancto felice martire. xxxix.
De sancto felice ꝑsbitero & confessore. xl.
De sancto briclio turonensi. xli.
De inocentio & pelagio hẽsiarcha. xlii.
De pegrinantõne sancti alexis. xliii.
Qualiter a seruis suis elemosinam accepit. & in domo patris tanquã extraneus hospitat? ẽ. xliiii.
De transitu ei? & carta i manu ei? repta. xlv.
De planctu & exequiis eiusdem. xlvi.
De sancto abbate pachomio. xlvii.
De sãcta paula & eius pegrinat õe xlvni.
De prosapia ipsius & virtutibus eiusdem. xlix.
De obitu & exequiis eiusdem. l.
De trino exilio iohannis crisostomi & morte eius dem. li.
De quibusdaz incidentibus. & obitu imperatoris archadii. lii.
De libris augustini. lnj.
De nominibus librorum eius qui apudnos reperi untur. lmi.
De nomibus ceterorr quos videre nõ potui lv.
Flores eius de laude dei & inuocatõe. lvi.
De confessione peccati infantie eius. lvii.
De ꝓfessione peccati puericie. lviii.
De ꝓfessione peccati adolescentie. lix.
De furto eius in piris ꝓmisso. lx.
De amoribus eius illicitis. lxi.
De studiis eius & errore manicheor lxii.
Excusatio patriarcharum contra blasphemiam eo rum. lxnj.
De carnali eius dolore sup amico ꝺfũcto. lxmj.
Exhortatio animaruu. vt ab amore sensibiliuu re deant ad deum. lxv.
De vano amore laudis & sciẽtie secularis. lxvi
De ꝓfessione laudis. & iquisitõe veritatis. lxvii.
De ingressu eius ad fidem sacrorum libror. lxvni.
De serenatione mentis ad agnitõz veritatis. lxix.
Qualiter in se reuersus agnoscere cepit verita = tem. lxx.
Adhuc de eodem. lxxi.
De certitudine veritatis & gaudio sup penitẽtia peccatoris. lxxii.
De difficultate pfecte uersionis. lxxnj.
De compunctione eius & conatu contra consue = tudinem. lxxmj.
De ruptõe ꝓsuetudinis & recollectione volunta tis & amoris a multis in vnũ lxxv.
De colloquio ei? cum matre super cõtemplatione veritatis lxxvi.
De orõne ei? & duplici ꝓfessione. lxxvii.
De ꝑmo gradu contemplationis per creaturas sẽ sibiles lxxvnj.
De ceteris gradib? p vires anie. lxxix.
Qualiter deus vel beata vita per memoriam repe ritur. lxxx.
Q? beata vita vita ẽ gaudiũ ỏ sola veritate. lxxxi.
De tẽptatõib? hui? vite. & ꝑmo de carnis concu piscentia. lxxxi.
De voluptate gule. lxxxnj.
De illecebris odorat? & audit?. lxxxmi.
De voluptate oculor lxxxv.
De curiositate. lxxxvi.
De vano appetitu fauoris & laudis. lxxxvij.
Adhuc de appetitu laudis. lxxxviii.
De contemplatõne vere lucis. & beneficõ incar nationis. lxxxix.
Q? ad beatitudinem via sit amor ordinatus xc.
Q? virtus nichil aliud sit ꝙ amor dei sũm?. xci.
De biptita dilectõe. xcii.
De rebus fruendis & utendis. & de diligen dis. xciii.
De ordine dilectionis xciiii.
Q? totius scripture finis est caritas de corde pu ro. xcv.
De obscuritate & itelligentia scripturarũ. xcvi.
De eloquentia & sapientia. xcvii.
De labore claustraliu manuali. xcviii.
De illis qui nolunt operari propter pigriciam vl' arrogantiam. xcix.

·I· De iperio archadij & honozij & seuicia gildonis affrice comitis.

Heodosio defuncto·succesſerunt duo filij sui: archadi? & honozi? ·in ptibus occidentis· vtriusqz tamen cura & palatij disciplina duob? potentissimis viris credita manebat rufmo & stilicoi·rufino aule orientis·& stilicoi occidentis·Gildo eē comes affrice perat·

Sigibertus ·Sumpserunt autem duo fratres iperiū anno domini·ccc·xcvnj· mundi vero quartimillesimo·lxi·& impauit annis·xnj. Eodē tempe corpora sanctoz nazarii & celsi martirum·mediolani ab ambrosio reperta & leuata sunt Constantinopolis iram dei formidans·igne sup nubem terzibiliter fulgente ad penitentiā uersa euasit· Hugo vbi supza·Gildo autē vt defūctum cōpit theodosium.rupta fide·& calcato sacramento· affricā orientalis imperii ptibus iurgere conabatur· Sed erat huic frater nomine masceibel.qui nouarū motiones rerum inferze detestatus . relictis apud affricanam militiam duobus adolescentib? filiis iytaliam abijt· Gildo vero & fratris absentiam: & filiozum ei? presentiam habens suspectam· adolescentes interfecit· Igit̄ masceibel otra fratrē sicut contra publicum hostem ab honozio missus est· vt vlciscereē mozтem filiorum suoz· Quo dū pficisceretur·capzariam siluaz expetiit·& inde secū quosdam dei omnipotentis famulos pmotos pcibus sumpsit· cum quibus ieiuniis & precib? misstens assiduis meruit sine bello de fratre victoriā sine cede vindictam· II· De interitu gilonis masceibelis & rufini pfecti

Abalio fluminis nomen est· qō fluit iter thebastem & metrideram ciuitatē· vbi cum qnqz milib? militum cōtra·lxx·milia hostium castrametatus est· sed cuz inde loci angustias fugere cupiens·latiozem campi·planiciez expetere deliberaret·nocte supueiente nō potuit·. Et dum sopozi membza dediſſet · vidit in somnis beatum ambrosium pauloante defunctum baculo quē gerebat locuz victozie sibi demōstrantē atqz dicentem·hic·hic·hic· Quod vir sapiens ptinus intellexit·verbo locuz·nūo diez significari·Substitit ergo & in diem tercium ab ipis celestium sacramentozum misteriis in hostem pcedit circūfusuz Et cuz ad eos qui primi occurrerant verba pacis loqueretur·signiferum insolenter resistentem ·& iamiāqz pugnam excitantem gladio pcussit in brachio · qua pcussione ptinus ille pnū inclinauit vexilluz· Quod crenentes relique cohoztes deditōnē priozū fieri putantes· statim masceibeli certatim se signis tradidere uersis·Barbari vero quos gildo coadunauerat territi in diuersa fugerunt· Gildo ipe fugiens nauim intrauit .sed volens nolens cogentibus uentis in affricam remeauit. Quo cuz degeret post aliquot dies transgulat? interiit· Et nō post multos iterū dies masceibel elatus insolentia fortune·cuz sanctos quoz meritis victoz extirerat·nequiter inquietaret occis? est· Et dum hec in affrica geruntur·milites qui cōtra eugeniū tyrānum viuente adhuc theodosio impatoze pfecti fuerant cum pfato principe rufino·cōstantinopolim reuersi sunt Quibus dum secūdū consuetudinem ad portas occurrisset archidius imperatoz·statim milites rufinum pfectum interemerūt· erat enim suspectus impatozi ·quasi qui tyrannidem posset assumere·Et non multis diebus iteriectis· gainas quidam genere celticus·cōsilio barbarus·cū esset magister militum·fasces imperii cogitabat arripe & imperatozem archadiū extinguere ·sed mox detectus capite plexus est· Post cui? oppsionē roilus dux sichie transiuit hystrum cū innumero exercitu·& thracias depopulat? est uehementer.& regiam ipsam obsedit ciuitatem · Sed ip̄m eius exercitum vis diuina concremauit fulminibus Interea vero stilico comes occidentalis palatii contractis inimiciciis cū archadii ducib? egit cuz honozio imperatoze·vt alacz regem gothoz magistz palatii sui pstitueret·Occulto em̄ fedem illum sibi copulauerat·& puipendens qp sub honozio impabat·eucherium filium imperatozem facere deliberabat·

III· De ordinatione iohānis crisostomi & ei? austeritate· Sigibertus

Horebat hoc tempoze sanctus & doct? vir iohannes crisostom? pstantinopolis episcopus·sanctitate quidem & scīētia clarus ·sed in facundia sua seueriox & liberiox iusto· Actoz·Hic post nectarium presbiter ab antiochia euocat? est ab archadio· vt testaē tripertita hystoria. Theophilus aūt detrahebat eis·volens presbitez suum ysidoz ordinaze·quia pro eo magnū piculum rome sustinuerat·Cum eī theodosius pugnaret contra maximū:theophilus p ysidorum duplices epistolas misit & exenia·iubēs vnā eaz·& exenia victori dari.aliam vero vincenti·Sz quidam lectoz rapiens epistolas mōstrauit imperatoz.Quo facto timēs ysidoz? refugit alexādriā coactus tamen theophilus ordinauit iohannē·Suscepto autem episcopatu maiozi fastu qp decebat vtebaē · plurimosqz clericoz p diūsis exemit causis·vitam eoz corrigere volens Vnde cum veluti furiosum vniuersi declinabant· Instigabat aūt cū serapio dyacon? ei? dicens presentib? clericis· Nūqm poteris istos o episcope corrigere nisi vno baculo pcusseris vniuersos· Quod dictū mai? odiū clericoz concitauit in eū· Qui conspirātes aduersus eum derogabant ei apud populuz maxime· qa nemimem patiebaē comedere secuz·nec ipe ad aliū inuitat? accederet · quod ideo vt aiunt quidam faciebat·quia turpiter escas pcipiens comedebat· Alii ppter continentiam·ppter quam etiam caput & stomachum sepe dolebat· Dum vero plurimos pcerum obiurgare cepisſz·maioz in eum accensa ē inuidia·& maxime omelia contra eutropiuz eunuchum dignitatem consulis habentem.qui legē ponere fecerat imperatozem vt nullus reus ad ecclesiam confugeret·& qui fugerēt retraherenē· Post paucos autem dies dum ipe eutropi? offendisſz iperatoz · inter ceteros refugas apud ecclesiam erat·quo iacente ppe altare episcop? iohannes residens super ambonem·omeliam increpatoziam fecit aduersus eum · Imperatoz autem caput eutropii iussit auferzi ppter quedam vicia·& ei? nomen ex ordine consulum penitus abzogari·Iohannes ergo totam trachiaz q̄ sex puincīs diuisa est.& xi· administratōibus dispensaē · sacris legibus ordinabat · & etiam ponticam regionem que totidē iudicibus gubernaē·In fenice multos cōuertit ab yoo loz cultura dans pecunias templozum destructoribus a fidelib? mulierib? sibi oblatas· De poplo

quoq; celticoꝝ arziano multos ad veram fidē con uertit·diuinam scripturam apud eos exponens p interptem celticum· Apud scithas etiam cōuertit multos·a nostra puinctia marcionistas compulit p literas impatoris. ·III·

¶De miraculo comunionis in lapidem conuerse & actibus iohannis crisostomi· ¶Anastasiꝰ cronographus·

VIdam macedonicus uersus p iohānē crisostomum·vix potuit psuadere vxori sue vt cōuerteret & comunicaret ei·Illa vero ꝓmunionez que erat ex macedonianis dās an ille sue vt haberet secum·accessit ad crisostomū· & perceptam ex eius manibus ꝓmunionem fingēs eam se sumere·porrexit eam ancille· & receptam macedoniozꝝ ꝓmunionē ad os affert· quam inuenit lapidem factam· Tunc illa territa & tremefacta pedibus iohannis aduoluit̄·temeritatem cōfitens lapis aūt ille adhuc reuersatur in vasoꝝ custodia rio· ¶Theodericus·Sacerdotes q̄ secundū eccle siasticas sanctiones non viuerent·Ad principem p hibebat accedere dicens·quia nō deberent honore sacerdotis frui·qui eoꝝ vitam contemnerēt imitari·Arriāi aūt foras ciuitatē collectas agētes sepe in nocturnis antiphonis decantabant·vbi sunt q̄ dicunt tria virtute vnum·Contra quos iohannes auxit in nocturnis horis·faciens etiam de nocte ꝓcessiones cum crucibus & cereis argenteis· ex= pensas ad hoc p̄bente eudoxa augusta. Arriani vero zelo tacti plēs ex catholicis occiderūt· ·Vñ ab imperatore phibiti sunt himnos vlterius publice decantare·Iohannes aūt in asiam pgens seuerianogalanensi episcopo suam ꝓmendauit ecclesiam· q̄ eum ꝓpter eloquentiam diligebat At ille magis se suis auditoribus commendabat·Quod cum iohannes audisset serapione nunciante zelatus est·Reuerso igitur iohanne ab asia·contigit vt transeunte seueriano studio nō assurgeret serapio· At ille exasperatus clamauit· Si serapio clericꝰ mortꝰ fuerit xp̄us inhumanatus nō est·Ob quaz rem accusatus a serapione pulsus est a iohanne ab ecclesia·sz reconciliatus est ei eudoxa dep̄cante· & filiū suū theodosiū in genibus eiꝰ ponente·

·V· ¶De sanctis donato & epiphanio episcopis ¶Actor·

EO quoq; tempore legitur floruisse donatus episcopus qui ingentem draconē in os eiꝰ expuens interfecit· quem·vnj·iuga boum vix trahere potuerunt ad cremādū· Hic draco vt ait sozomenꝰ in via publica circa pontez iacebat· capras & oues & equos & boues & homines comedebat·Qui contra episcopum transeūtem dum caput leuasset quasi eū deuoraturꝰ facto signo crucis in os eius expuit· & eum interfecit· Quem·vnj paria boū in campum vicinū traxerūt & ibi obustꝰ ē ¶Tripertita hystoria·Fuit i eo tpe epiphaniꝰ cyproꝝ episcopus ad cuius sepulcrum actenus demones expelluūt̄·Idem eīm dum substātiam ꝓpriam necessitatem sustinentibus erogasset & multis quoq; offerentibꝰ ei pecunias manu largissima dispensaret·Contigit vt pecunijs deficientibus ychonomꝰ ecclesie murmuraret·Quo facto assistens quidam i domo qua manebat echonomꝰ sacculum multarum pecuniaꝝ dedit· & ita dispauit·vt nec qui dedit· nec etiam qui misit agnosceret· Quod factum omnes diumum esse iudicauerunt Aliud quoq; eius libet referre miraculū·Qui dam pauperes studentes epyfanium arte deludere vt aliquid eis darz· dum iter ageret vnus eoꝝ supinuz se pstrauit i terra· alter stabat quasi mortuū deflens·nec habens vnde mortuū sepelire potuisset·Epiphanius aūt superueniens orauit vt sb quiete dormiret·& sepulture necessaria p̄buit· si mulq; consolatꝰ est flentem dicens·Quiesce fili a lacrimis Non ei fletu resuscitari poterit·est enim ineuitabile quod euenit·cunq; discessisz epiphaniꝰ cepit ille pulsare socium vt exurgerz·Et cum hoc semel & secundo fecisz dicens·surge·hodie tuis laboribus epuleremur· & ille penitꝰ nō sentiret cognoscens illum mortuū· cucurrit ad epiphaniū flens & petens vt eiꝰ socium suscitarz·At ille consolatus est ne ferret grauiter quod euenerat·nō tñ defunctum denuo suscitauit·Hoc eīm credo ꝓuidō gestum vt non dei ministri facile deludanē· Sigibertꝰ·Eo quoq; tēpe floruit sanctꝰ seruaciꝰ·x·tūgrensium epūs dommi nostri hiesu christi secundum carnē ꝙsanguineꝰ· ·VI·

¶De orosio & scriptis eiꝰ· ¶Sigibertus·

HOrosius etiam eo tempore i hyspania orosius hystoriographꝰ ¶Actor·Hic scripsit de hormesta mūdi libros de quibus in hoc opere multa inseruimus·diuersis tamē locis p̄ tempoꝝ congruentia·Hanc autem hystoriaz ō hormesta mūdi scripsit petente vel iubēte augustino·videlicet miserias & clades hominum ab initio peccati retexens· otra variloquia paganoꝝ qui p̄sentia tpa velut malis extra solitum infestissima· ob hoc scz q̄ christus coleret̄ & ydola spernerēt̄ infamabant Idem etiam scripsit apologeticū libz pro se contra heresim pelagianam· ō quo hec pauca excerpsi ¶Orosius in apologetico· Quasi illustrati a domino psuademur· vt ꝓparate in operib? bonis sint lucerne ardentes in manib? nostris q̄ multimodis temptacōib? fatigate·& defectu sē per ꝓprio & verbere piclitantur alieno· Sed si lumen inquit qō in te est tenebre sunt ·iste·te·q̄n·e· An vero facile arbitraris·ut simplex securitate careat·letus verbo· solicitus iracundia· patiens negligentia·mitis pigricia·doctꝰ iactantia· summꝰ inuidia·extra illā q̄ est omniū bonoꝝ opeꝝ caligo generalis vane glorie concupiscentiam·Vnusquisq; ergo nostꝝ assumat ꝓpationem vt magis se meliozis p̄latione ꝺemnet·q̄ in minoris despectōne iustificet xp̄us filius dei i virtute & gloria patris q̄ in principio ꝺidit· & in medio redemit·& i nouissimo iudicabit. ¶Idem in prologo hystorie de hormesta mundi· Si diuina prouidētia q̄ sicut pia ita & iusta est agit̄ hic mundꝰ·hominem q̄ conuertibilitate nature ac libertate licētie·& infirmus et ꝓtumax est sicut pie gubernari egenum opis oportz·ita iuste coripi immoderatū libertatis necesse est· VII· ¶De tyconio & regulis & libris eiꝰ· ¶Helinandus

FLorebat etiam tunc temporis tyconius afer· in diuinis literis eruditꝰ iuxta hystoriam sufficienter·& in secularibꝰ non ignarus· in ecclesiasticis quoq; studiosꝰ negocijs q̄ scripsit de bello intestino libros tres· & expositiones diuersaꝝ causarum· in q̄bꝰ ob suoꝝ defēsionem antiquarū memimit synodoꝝ· E quibꝰ omnibus cognoscit̄ donatione ꝓtis fuisse· ꝓposuit etiā regulas ad inuestigandū & inuenīēdā intelligentiā scripturaꝝ·& vnj·q̄si volumia ꝓcluserit· Exposuit & apocalipsim iohannis ex integro ¶Augustinꝰ

de doctrina cristiana libro tercio· Tyconi? qui cõ tra donatistas inuictissim? scripsit · cum fuerit do natista· & illic inueniẽ absurdissimi cordis vbi eos non ex omni pte relinquere voluit. fecit libꝝ quez regularem vocauit· quia in eo septem regulas exe cutus est· quib? quasi clauibus diuinarꝝ scriptura rum apirentur occulta . Quarum ꝑmam ponit de domino & eius corpore scz vt non hesitem? ·qñ a capite ad corp? · vel a corpore ad caput transitur· & tamen ab vna eademqz ꝑsona non recedit· Se cunda est de corpore domini bipertito· vel potius de corpore eius vero & simulato siue de ꝑmixta ec clesia· que regula lectorem vigilantem requirit· quãdo scriptura cũ ad alios loquat· vel de alijs tã qm ad eosdẽ ꝓs ad quos loquebat: vel de eis de qui bus loqbatur· loq videt tanqm vnũ sit vtrorũqz corp? · ꝓpter tpalẽ ommixtõez & sacramentoꝝ com muniõez Tercia est ò spũ & litera Quarta de pte & toto· Quinta de tpib? ·q̃ duobus modis viget aut tropo synodoche ·aut legitimis numeris· Sexta de recapitulatõe · Septima de dyabolo & eius corpore·

VIII·

& scriptis eius: Helmand? ·

Odẽ tpe sulpici? seuer? florebat in aqui tania· apd vrbẽ tolosã· gñe & literata no bilis· paupertatis & humilitatis amore ꝑspicuus · car? etiã viris sanctis martino & paulino· & scri psit non ꝓtemnenda opuscula· Epl'as ad amorẽ dei & ꝓtemptũ mũdi exhortatorias sorori sue multas· & ad supdictũ paulinũ volanum duas aliasqz ad alios · sed ꝙa in aliquib? etiã familiaris necessitas inserta est· nõ digerunt· Composuit etiã cronica· et vitã beati martini· et collatõz postumiani & gal lise mediãte & iudice habita· Hic in senectute sua a pelag anis decept? · & agnoscens loq̃citatis cul pam· silentiũ vsqz ac mortem tenuit· vt peccatum qd loquendo ꝓtraxerat· tacendo penit? emendarz

Actor· Scripsit seuerus de vita & actib? san cti martini· ꝓmo qdẽ ad desideriũ· li. i· virtutibus ei? & miraculis plenum· qui fere ꝑ totũ orbẽ legi tur· cui? etiã flores supꝑ posuimus Deinde ad cus e biũ ꝑsbiterꝝ. de quodã miraculo quod in ꝑfato li bro omiserat epistolã ·i· hoc & nos supꝑ breuit po suim? ·Ad aureliũ dyaconem ·de hoc ꝙ eũdẽ ascẽ disse in celũ viderat epistolã· i· Ad basulã socruz suam· de transitu eiusdem tractatũ· i· Scripsit & ꝑ dyalogũ libros· nj. vnũ scz de narratõe postumia ni amici sui· q causa ipi? ab oriente venerat· vbi añ trieniũ patriam relinquens se contulerat· omnem qz sue pegrinatõis hystoriã ei retulerat· ꝑsente gal lo qui fuerat ꝑfati martini discipul? · Duos autez seqtes de narratõe eiusdem galli· qui & ipe per biduum multa de beati martini vtutib? eisdẽ pre sentib? retulit. De his omnibus hec q̃ sequuntur excerpsi·

IX·

De in tio pegrinatõis postumiani·

Ante hoc trienniũ inquit postumianinus quo tpe tibi suplici hinc abiens valedixi vbi narbone nauẽ soluim? ·quto die por tũ affrice intrauim? ·adeo ꝓspera dei nutu nauiga tio fuit· libuit animo adire carthaginem· loca visi tare sanctoꝝ· & ꝑcipue ad sepulcz cypriani marti ris· xv· die ad portum regressi· puectiqz in altum alexandriam petentes · reluctante austro pene in syrtes illati sum? · Quod prouidi naute cauentes· iactis naues anchoris sistũt · Sub oculis autẽ ter ra ptimens erat· in qua scaphis egressi sum? · cum vacua ab humano culeu omia cernerem? ·ego stu dios? explorandoꝝ locoꝝ gratia longi? ꝓcessi· tr bus fere a litore miliarib? tuguriũ puũ inter are nas conspicio. cui? tectũ sicut salust? ait q̃si cari na nauis erat otiguz terze · satis firmis tabulatis ostratum· nõ ꝙ ibi vis imbriũ vlla timeat· fuisse eĩ illic pluuiã neqñ quidez auditũ est. sed ꝙ ventorũ ea vis est· vt siqñ vel clementiore celo aliqntulus spirare flat? cepit· magis in illis terzis q̃ ĩ vllo ma ri naufragium fit· Nulla ibi germina sata in illa ꝓ uenũt· quippe instabili loco arentib? arenis ad om nem motũ ventoꝝ cedentib? · Vez vbi aduersa q̃dam a mari ꝓmõtoria ventis resistũt· terza aliqn tulũ solidior· herbam rarã atqz hyspidam gignit · Ea ibi sola messis est q̃ celeritate ꝓuent? per natu ram solis siue aeris ventorum casus euadere solet Quippe ferẽ a die iacti semis· xxx· die matureſce re · ꝓsistere aũt ibi homines non alia ratõ facit: q̃ ꝙ omnes liberi sunt a tributo· ·X·

Narratio postumiani de loco deserto quam ex plorauerat·

Ego ad tuguriũ illud quod eminus ꝓspe xeram ptendi· Inuenio senem ĩ veste pel licea. molã manu vtentẽ · salutat? nos benigne accepit· eiectos nos in illud litus exponi mus· & ne statim repetere cursum possim? molli cia attimeri. egressos in terrã vt est mos humani ĩ genij· naturã locoꝝ· cultũqz habitantiũ voluisse co gnoscere· xpianos nos esse· id ꝑcipue querẽ · an es sent aliqui inter illas solitudines xpiani · Tũ vero ille flens gaudio ad genua nostra ꝓuolui· Iteruz nos ac sepi? exosculatos inuitat ad orationẽ. Dein de positis in terza neruo cum pellibus facit nos discũbere· Apponit prandiũ sane locupletiss ime di midium panem ordeaceũ· Eramus aũt nos quattu or ipe erat ãntus fasciculũ & herbe intulit· cuius nomẽ excidit· q̃ mente similis exuberãs foliis· sapo rẽ mellis ꝑstabat · hui? predulci admodũ suauita te delectati atqz satiati sumus· Ad hec subridens ego ad gallũ meũ· Quid im̃m galle· placz ne tibi prandiũ fasciculus herbaꝝ· & panis dimidius vi ris q̃nqz· Tunc ille sicut ẽ verecũdissim? aliqntulũ erubescens· dum fatigatõem meam accepit. facis inquit sulpici tuo more· qui nullã occasionẽ si qua tibi porrecta fuit omittis· quin nos edacitatis fati ges· sed facis inhumane · qui nos gallos homines cogis exẽplo angelorum viuere · Enuero postumia n? · Cauebo post hoc cuiusq̃m abstinentiã ꝓdicare ne gallos nostros arduũ penit? offendat exẽplum Statuerã aũt etiã cenã tyrinensis illi? · vel ꝓsequẽ tia (vii· em̃ diebus apud ipm fuim?) referre conui uia· sed supsedendũ ẽ. ne gallus se estimet fatigari Cetez postero die cũ aliqui ex incolis ad nos visẽ dos ꝓfluere cepissent· cognoscimus illum nostri um hospitem eẽ ꝑsbiterum. qd nos summa dissimula tiõe celauerat· Deinde cũ ipo ad ecclesiã ꝓcessim? q̃ fere duob? milib? aberat a ꝓspectu nostro· iter iectu mõtis exclusa Erat aũt vilib? texta vgultis ñ multo ambitiosior ꝙ nostri hospitis tabernacu lũ· ĩ quo nisi ĩcuru? q̃s nõ poterat ꝓsistẽ· Cũqz ho minum mores q̃rerem? illd ꝑclaz aiadũtim? · nihil eos neqz emere. neqz vẽdere · Qnid sit fraus aut furtũ nesciũt · auz at qz argentũ q̃ ꝑma mortales putãt· neqz hñt· neqz habere cupiũt · nam cũ ego ꝑsbitero illi· x· nũmos aureos obtulissez refugit·

XI·

De certamie epoꝝ & monachoꝝ alexã · sup libris origenis·

Prospero qz cursu vij· die alexandriaz p
uenim? ·vbi feda inter epos atqz mona
chos certamina gerebãtur·ex ea occasio
ne vel causa· qa ogregati ī vnũ sepius sacerdotes
frequẽtibus decreuisse synodis videbanẽ·ne quis
origenis libros legerz vl' haberz·q tractator sacra
rũ scripturaz pitissim? habebaẽ·Sz epi q̃dam in li
bris ipi? insanius scripta memorabanẽ·q̃ asserto
res ei? defendere nõ ausi·ab hereticis potius frau
dulenter inserta dicebãt·& ideo nõ ꝓpter illa etiã
reliqua eẽ damnanda· Aduersum hec epi obstina
tius renitentes·pro potestate cogebant. recte
etiã vniũsa cũ prauis & cum ipo actore damnare·
Et qa satis supqz sufficerẽt libri quos eccia recepis
set·respuendam eẽ penitus lectõz·q̃ plus essz noci
tura insipientib? ·q̃ pfuca sapientib? ·Michi autez
ex illis libris q̃dã curiosi? mdaganti admodũ mul
ta placuerũt·sz & mlta reprhendi·ī qb? illum pua
sensisse nõ dubiũ ẽ·q̃ defensores ei? falsata conten
dunt· Ego miror vnum eundemqz hominẽ tã diũ
sum a se esse potuisse·vt in ea pte q̃ pbaẽ nemineז
p? apl'os habebat equalẽ· ī ea vo q̃ iure reprehẽdi
tur nemo deformi? doceatur errasse·Cũ hec atqz
alia istiusmõi ab epis ꝓderenẽ·ex studijs partium
orta seditõ ẽ· Que cũ reprmi sacerdotũ auctorita
te nõ possz · seu o exemplo ad regendã eccie disci
plinã prefect? assumiẽ · Cuius terrore dispsi fra
tres · ac p diuersas oras monachi sunt fugati·ita
vt ꝓpositis edictis·ī nulla prsistere sede sinerentur
Illõ me admoduz pmouebat·q hieronim? uir ma
xime catholicus·& sacre legis pitissim?·origenem
secut? pmo tpe putabaẽ·q̃ nũc idem precipue vel
omnia illius scripta dãnarz · Nec vero ausus sum
de quoq̃m temere iudicare· pstantissimi tamẽ viri
& doctissimi ferebanẽ in hoc certamine diffidere·
sic tamẽ siue illud errore ẽ vt ego sentio· siue hereֽ
vt putaẽ·reprmi non potuit multis aiaduersiõib?
sacerdotum·sz nequaq̃ tam late potuisset se effun
dere·nisi contemptõe creuisset·Istiusmõi ergo tur
batõne cum veni alexandriam fluctuante. me qui
dam episcopus illius ciuitatis benigne admodum
& melius q̃ opinabar excepit· & secum tenere tẽ
ptabat·sed nõ fuit animus ibi consistere·vbi recẽs
fraterne cladis feruebat inuidia· XII·

De visitatõe beati hieronimi m bethleem

Inde igiẽ digressus bethleem opidũ pe
tij·quod hierosolimis·vi·milibus dispa
tur·ab alexãdria aũt·xvi·mansionib? ab
est· Ecclesiam loci illius hieronimus p̃sbiter regit
nam prochia est episcopi qui hierosolimam tenet
Hic vir preter fidei meritum doctemqz virtutum·
non solum latinis atqz grecis·sed hebreis etiã lite
ris ita instructus est·vt se illi in omni scientia nẽo
audeat opare· Miror aũt si non & vobis p multa
que scripsit opera comptus est· cum p totũ orbez
legatur·Nobis quoqz gallus inquit nimium nimi
umqz comptus est· Nam ante hoc quinquennium
quendã ipi? libellum legi· in quo tota nostrorum
natio monachoruz ab eo vehementissime vexaẽ &
carpitur Vnde interdum belgic? noster valde ira
sci solet q̃ dixerat nos vsqz ad vomitum satiari·
Ego autẽ inq̃m gallus illi viro ignosco·atqz ita sẽ
tio de orientalibus potius illum monachis · q̃ de
occidẽtalib? disputasse·nam eracitas in grecis gu
la est·in gallis natura· Tum ego·Scolastice iq̃m
galle defendis gentẽ tuaz·sz queso te liber iste nũ
quid hoc solum viciũ damnat in monachis·Immo
vero inquit nichil penit? omisit qõ non carperet
leceraret·exponerz·p̃cipue auariciã·nec mi? vanita
tẽ insectat? est· multa de supbia non pauca de sup
stitõe disseruit· vere fateboz punxisse michi videẽ
vicia multoz. Ceterum de familiaritatibus virgi
num & monachoz atqz etiam clericoruz q̃ vera q̃
fortia disputauit·Vnde a quibusdam quos nomi
re nolo dicit nõ amari· Ego aũt inquit postumia
nus vt dicere instituera apud hieronimũ·vi· mẽ
sibus fui· cui iugis aduersus malos pugna ꝓpetu
umqz certamen psciuit odia perditoz · Oderunt
eum heretici · quia eos impugnare nõ desinit·ode
runt clerici. quia vitam coz insectaẽ & crimia · sz
plane eum boni omnes admirantur & diligũt·Nã
qui eum hereticum eẽ arbitrantur insaniũt · Vere
dixerim catholica hominis scientia·sana doctrina
est·Non die·non nocte requiescit·aut legit aliqd
semp aut scribit· Quod nisi michi fuisset animo fi
xum & promissum·deo teste ꝓpositã heremum adi
re· vel exigui temporis puncto a tãto viro discede
re noluissem · Hinc ergo traditis omnibus meis
omiqz familia· q̃ me contra voluntatem meã secu
ta tenebat implicitum· liber regressus sum alexan
driam. Ac visitatis ibi fratribus supiorem inde the
baidã·id est·ad egipti extrema contendi ·ibi enim
vaste patentes heremi solitudines plurimũ ferebã
tur habere monachoz

XIII· Depuero post victoriã aspidis ab abbate verberato·

Haud longe ab heremo qũgua nilo multa
sunt monasteria·habitant vno ī loco ple
riqz centeni· quibus summum ius est sub
abbatis imperio viuere · nichil arbitrio suo agere
Casu per illos dies quibus illo aduenera cuidaz
qui nuper ad heremum secesserat. neqz ampli? ab
hoc monasterio q̃ ·vi· milibus tabernaculum sibi
ostituerat·panẽ abbas p duos pueros miserat·quo
rum maior habebat etatis annos ·xv· minor duo
dẽnis erat·His ergo inde redeuntibus aspis mire
magnitudinis fit obuia·Cuius occursu nichil pter
riti·vbi ante pedes eoz venit· quasi incantata car
minib? cerula colla deposuit·minoris pueri manu
apprhensa·ac pallio ĩuoluta ferri cepit Deinde mo
nasteriũ q̃si victor ingressus·ī occursuz fratz ex=
pectantibus cunctis captiuã bestiaz resoluto pal
lio·non sine iactantie tumore deposuit·Sed cum
infantium fidem atqz virtutẽ ceteri predicarẽt·ab
bas ille altiori osilio·ne infirma etas ĩsolescerz·vir
gis vtrũqz compescuit·multũ obiurgatos·cur ipi
quod p eos dñs opatus fuerat ꝓdidissent·& op?
illud nõ sue fidei. sz diuine fuisse virtutis·discerẽt
deo poti? in humilitate seruire · & nõ in signis &
virtutib? gloriari ·q̃a melior eẽt ifirmitatis osci
vtutũ vanitate· Hec vbi ille monach? audiuit·&
piclitatos infãtulos ꝓpentis occursu·& ipos isup
multa verbera victo ꝓpente meruisse abbatẽ obse
rat·ne sibi p? hec panis vll? a eib? aliqs mitteretֽ
Iãqz octau? dies fũat emersus· quo se homo xpi ī
tra piculũ famis ipe oclusera·Arebãt mẽbra ieiu
nio·sz deficẽ mẽs celo intẽta ñ potat·corpus ĩedia
tisscebat·fidesz firma durabat.Cũ interĩ admonit?
abbas ille p sp̃z vt disciplm visitarz.pia solicitudiֽ
gnoscẽ cupiẽs qua vice suba vir fidel' alereẽ·q̃ mi
nistrari sibi panem ab homine noluissz · ad requi
rẽdũ eum ipse proficiscitur · Ille vbi eminus senẽ
venire conspexit·agit gratias ·ducit ad cellulam ·
cum ingressi ambo pariter conspiciunt palmiceam

sportã foribꝰ affixã de postę pẽdere. ac primũ calidi panis odor sentiẽ. tactu vero ac si ante paulum focis esset ereptꝰ oñderet. egiptii tamẽ panis forma non cerniẽ. Obstupefacti ambo munꝰ celeste cognoscũt. Cum ille hoc abbatis aduentui prestitum fateret. abbas vero illiꝰ fidei ac virtuti ipotius ascriberet. ita ambo celestẽ panem cũ multa exultatõne fregerũt. Hoc senex ad monasteriuꝫ regressus fratribꝰ retulit. p quod eos ad amorez solitudis vehementer incitauit. Eo quoqꝫ monasterio duos senes vidi qui p annos. xl. ibi degere ferebanẽ. Abbatis quoqꝫ testimonio & oĩm fratrꝫ audiui sermone celebrari qꝫ vnũ eorꝫ sol nunqꝫ vidisset epulantẽ. alterꝫ nunqꝫ vidisseꝫ iratuꝫ.

XIIII De anachorita quẽ leo reuerebat.

IBi aũt prima heremi ingressꝰ sum. vno ex fratribꝰ duce locorꝫ pito. puenimꝰ ad quendã senem monachũ sub radice montis habitantẽ. ibi (quod in locis illis rarissimũ est) puteꝰ erat. bouem vnũ habebat. cuius hic erat totus labor impulsa totali machĩa aquam pducere. nam fere mille aut amplius pedũ pfundum putei ferebat. Ortus illic erat multis oleribꝰ copiosus. id quitẽ cõtra naturã heremi. vbi omĩa arẽtia exusta solis ardoribꝰ. nulliꝰ vnqꝫ semis vel exiguã radicem depisse ferunt. Verũ hoc sancto illi labor cum pecore omnis. & ppria pstabat industria. freqnter em irrigatõ aquarꝫ tantã pinguedinẽ arenis dabat. vt mirũ in modũ virere ac fructificare orti illiꝰ olera viderimꝰ. Ex his igitur vna cũ domino bos ille viuebat. nobis quoqꝫ ex ea copiã cenam sanctꝰ dedit. Ibi vidi (quod vos galli forte non creditis) ollam cum oleribꝰ que nobis in cenã prepabat sine igne feruere. tanta vis solis est. vt q̃ buslibet coquis etiã ad gallorꝫ pulmenta sufficiat Post cenam aũt iam inclinante vespa. inuitat nos ad arborẽ palmã. cuiꝰ interdũ pomis vti solebat que fere duobꝰ milibꝰ aberat. Ad quã vt puenimꝰ leonem ibi offẽdimꝰ. Quo viso ego & ille dux meus intremuimꝰ. Sanctꝰ vero ille incunctanter accessit. nos licet trepidi secuti sumꝰ. fera paululuꝫ cernens impata adeo modesta discessit. & constitit. dum iste contigua ramis humilioribus poma decerperet. Cunqꝫ plenam palmulis manum obtulisset. occurrit bestia atqꝫ tam libere accepit. qꝫ nullũ animal domesticũ. & cuꝫ comedisset abscessit Nos hoc intuẽtes & adhuc tremẽtes facile potuimus ppendere quãta in illo fidei virtus. et qñta in nobis esset infirmitas. XV. De alio cui cenanti astabat lupa.

ALiũ eque singularẽ virũ vidimꝰ puo tugurio. in quo non nisi vnus recipi possit habitatorꝰ. De hoc illõ ferebat qꝫ ei lupa solita erat astare cenanti. nec facile vnqꝫ bestia falleretur. quin illi ad legitimã horã refectõis occurreret. & taꝫ diu pforibꝰ expectaret. donec ille panem qui cenule supfuisset offerret. Illã manũ eius lambere solitã. atqꝫ ita quasi impleto officio. & pstita cõsolatõne discedere. Sed forte accidit vt sanctus ille dum fratrẽ qui ad eum venerat deducit abeuntẽ diutiꝰ abesset. & non nisi sub nocte remearet. interim bestia ad consuetudinariũ illud cene tempus occurrit. vacuã cellulã (cum familiarẽ patronum abeẽ sentiret) ingressa est. curiosiꝰ explorans. vbi nam esset habitatorꝰ. Casu cõtigua cum panibꝰ. v. palmicia sportella pẽdebat. ex his vnũ psumit & deuorat. deinde perpetrato scelere discedit. Regressꝰ heremita vidit sportulã dissolutam non cõstante numero panũ. damnũ rei familiaris intelligit. ac ppe limen panis assumpti fragmenta cognoscit. sed non erat incerta suspitõ. que furtũ psona fecisset. Ergo cum sequẽtibꝰ diebꝰ ꝟm consuetudinẽ bestia non venisset (nimirꝫ audacis facti cõscia ad eum venire dissimulans. cui fecisset iniuriam) egre patiebat heremita se alumne solatio destitum. Postremo illius oratõne reuocata. pꝰ diez septimũ affuit (vt solebat ante) cenanti. Sed vt facile cerneres verecundiã penitẽtis. non ausa propius accedere. deiectis in terram pfundo pudore luminibꝰ. quod palam licebat intelligi. quandam veniam pcabat. quã illiꝰ cõfusionẽ heremita miseratus. iubet eam ppius accedere. ac manu blanda caput triste pmulcet. deinde pane duplicato reaꝫ suam reficit. ita indulgentiã cõsecuta officii cõsuetudinem meroꝛe depositi repauit. XVI

De alio qui leene catulos cecos illuminauit. et alio cui ibex herbas innoxas ex fasciculo elegit.

HAbitant pleriqꝫ in heremo sine vll' tabernaculis. quos anachoritas vocant. viuũt herbarꝫ radicibus. nullo vnqꝫ certo loco cõsistunt. ne ab hominibꝰ freqntentẽ. quas nox coegerit sedes habent. Ad quendã igitẽ hoc ritu atqꝫ hac lege viuentẽ. duo ex vitria monachi licet lõga & diuersa regione. tamẽ quia olim ipsis in moãsterii cõuersatõne carus & familiaris fuisset. auditis eius uirtutibꝰ terẽderũt. Quem diu multũqꝫ quesitum tandẽ repperũt mense. vii. in extremo isto deserto quod est memphis cõtiguũ demorantem. quas ille solitudines iam p annos. xii. dicebat habitare. Qui licet oĩm hoĩm vitaret occurs. tamen agnitos non refugit. seqꝫ carissimis p triduũ non negauit. Quarto die aliquãtulum pgress cum psequerẽ abeuntes leenam mire magnitudis ad se cõuenire conspiciũt. Bestia licet tribus reptis non incerta quẽ petẽt. anachorite pedibꝰ aduoluitur & cum fletu quodã ac lamẽtatõne pcumbẽs. indicabat gemẽtis piter ac rogantis affectum. mouit omẽs & pcipue illum qui se intel lexerat expetitũ pcedẽtem sequunẽ. nam piens. & subinde restans subinde respectans. facile poterat intelligi id eaꝫ velle. vt quo illa ducebat anachorita seqrẽ. quid multis. ad spelunca bestie puenit. ubi ista adultos iam quiqꝫ catulos male feta nutriebat. qui ut clausis luminibꝰ ex aluo matris exierant. cecitate ppetua tenebanẽ. quos singulos de rupe platos ante anachorite pedes mater exposuit. Tum demũ sanctus animaduertit. quid bestia postularet Inuocatoqꝫ nomine dei. contrectauit manu lumĩa clausa catulorꝫ. ac statim cecitate depulsa. aptis oculis bestiaꝫ diu negata lux patuit. Ita fratres illi anachorita quẽ deliberabant uisitato. cum admodum fructuosa laboris sui mercede redierunt. qui in testimonium tante uirtutis admissi. fidem sancti. gloriam christi. q̃ p ipsos eẽt testificanda uidissẽt Mira dicturus sum. leenam post dies quinqꝫ ad actorẽ tanti bñficii reuertisse. eidẽqꝫ musicate fere pellẽ p munẽ detulisse. qua plerumqꝫ sanctꝰ ille quasi amiculo circumtectus. non ꝺdignatus est munus p bestiam sumere. cuius alium potius inẽ pstabatur actorem Erat etiam altius anachorite in illis regionibus nomẽ illustre. qui in ea parte deserti que seni iungiẽ habitabat. Hic cum primuꝫ se contulisseꝫ ad heremum. herbis herbarumqꝫ radicibus quas p̃dulces interdũ & saporis eximii fert

arena victurus ignarus germinis eligendi · noxia plerunq; carpebat · nec erat facile vim radicum sapore discernere · quia omia eque dulcia · sed plera q; occultiori natura virus letale cohibebant Cum ergo edētem vis interna torqueret · & immēsis doloribus vitalia vniuersa quaterenē · ac frequēs vomitus cruciatib? non ferendis · ipam animi sedem stomacho iam fatiscēte dissolueret: omnia penitusque essent edēda formidans · septimū in ieiuniis diem spū deficiente ducebat · Cū ad eum fera cui ibi cis nomen est accessit · huic ꝓpius astanti fasciculū herbaꝝ quem collectū pridie attingere non audebat obiecit · sed fera que virulenta erant ore discutiens · que innoxia nouerat eligebat Ita vir sāctus eius exemplo · quid edere quid respuere deberꝫ edoctus & piculum famis euasit · & herbaꝝ venena vitauit. XVII. De hyrsuto & duobus obediētie miraculis ·

OVo beati anthonii monasteria adii · que hodie quoq; ab eius discipulis incolunē Ad eum etiam locū i quo beatissim? paulus prim? heremita est diuersat? accessi · rubrum mare vidi · iugum sina montis · cuius sūmū cacumē celo pene cōtiguū nequaq; adiri potest · Inter hui usmodi recessus anachorita aliquis esse ferebaē · quem diu multūq; quesitum videre nō potui · qui fere iam ante · l · annos a cōuersatōe humana remotus · nullo vestis vsu · setis corpis sui tect? nudita tem suam diuino munere vestiebat · Hic quotiens eum religiosi viri adire voluerunt · cursu auia petens cōgressus vitabat humanos · vni tantūmodo ferebaē se ante quinquenniū pbuisse · qui credo potenti fide id obtinere ꝓmeruit Cui inter colloquia pcunctanti cur tanto homines ope vitaret · respō disse phibetur eum · qui ab hominib? frequētareē non posse ab angelis frequētari Cum quidā seculi actib? abdicatis · monasteriū magne dispesitōnis ingressum cepisset rogare · abbas ei cepit multa ꝓponere · graues eē istius disciplīne labores · sua vero dura impia · que nulli? facile valeret implere patientia · aliud poti? monasteriū vbi faciliorib? legibus viueretur expeteret · non temptaret aggredi quod implere non posset · Ille vero nihil his terroribus ꝓmoueri · sed magis ita cepit omnem obediē tiam polliceri · vt si eum abbas in ignem ire p̄cepit non recusaret intrare · Quam illi? ꝓfessionez vbi magister accepit nō cunctaē ꝓbare ꝓfitentez Casu cliban? ꝓpe ardebat · qui multo igne succensus coquendis panib? pabaē · exundabat abruptis flama fornacib? · & intra camere illius concaua totis habenis regnabat incendiū · Hoc igitē aduenā istū iubet magister intrare · Nec distulit parere p̄cepto · medias flamas nihil cunctatus ingreditē · que mox audaci fide ucte · velut illis quondā hebreis pueris cessere · venienti supata natura est · fugit incendium · & qui putabaē arsurus · velut quodam frigido rore pfusus se ipe mirat? est · Sed quid mirum si tuū christe tironē ignis ille non attigit · vt nec abbatem pigeret dura mādasse · nec discipulus peniteret impio puisse · Quidam itidem ad eundē abbatem recipiend? aduenerat · & cuz prima ei lex obedientie poneretē · ac ꝓpetem pollicereē · ad oīa vel extrema patientiā · casu abbas stroacinam virgam iam pridem aridā manu gerebat · hanc solo fixit · atq; illi aduene id opis imponit · vt tādiu virgule aquā ministraret · donec quod cōtra naturaz erat solo arente lignum aridum viuisceret · Jubie

ctus aduena dure legis impio · aquā ꝓpiis humeris quotidie cōuehebat · que a nilo flumie per duo fere miliaria petebaē · Iamq; emerso anni spacio labor non cessabat opantis · & ō fructu opis spes eē non poterat · tamen obediētie virtus in labore durabat · Sequēs quoq; annus vanum laborem iaz affecti fratris eludit · Tercō demum succedentiuz tempum labēte curriculo · cum neq; nocte neq; interdiu aquari? iste cessaret opator · virga floruit · Ego ipam ex illa virgula arbusculā (q̄ hodie quoq; intra atriū monasterii est) ramis virentibus vidi · que in testimoniū manens quātum obedientia meruit · & quātū fides posit ostēdit. XVIII

De isto qui precib? obtinuit vt a dyabolo per quinq; menses vexaretur ·

VIdam sanct? fugandorū demonum incredibili ptāte predit? · non solū pīs · neq; verbo tm̄ · sed absens quoq; interdū cilicii sui fimbriis aut epl̄is missis corpa obsessa curabat · Et dum miro modo frequentareē a populis · ex toto ad eum orbe cōuenientib? · insup etiam a p̄fectis & comitib? diuersaz q; ptātum iudicibus qui ferebaē etiā omī potu penit? abstinere · & pro cibo · vii · tātum caricis sustentari · ut ex uirtute honor · ita ex honore vanitas cepit obrepe · Qō malū ille vbi primū potuit in se sentire grassari · diu mltumq; discutere conatus est · sed rep elli penitus vel tacita conscia vanitas pseuerante uirtute non potuit · Vbiq; nomē eius demones fatebanē · excludere a se cōfluentiū populos non ualebat · Virus interim latens serpebat in pectore · & cuius nutu ex aliorz corpibus dēmones fugabanē · seipm occultis cogitatōnib? uanitatis non poterat purgare · Totis igitē pcibus cōuersus ad deum ferē orasse · ut pmissa in se mēsib? · v · dyaboli ptāte simil̄is his fierz quos ipe curauerat · Quid multis morer · ille ꝓpotens ille signis atq; uirtutib? toto orbē uulgatus · ille ad cuius limina populi ante cō duxerāt ad cuius fores summe istius seculi se pstrauerant ptātes · corrept? a demone est tentus m vinculis · omīa illa que energumī solent ferre ꝓpessus · quinto demum mense purgatus est · non tātum demōe sz qō illi erat utili? atq; optati? uanitate Sz mihi ista replicāti nra ī felicitas nra occurrit īfirmitas Quis ei nostrū ē · quē si un? homūcul? puul? salutauerit aut fatuis · aut adulātib? verbis feia vna laudauerit · non cōtinuo elatus sit supbia · non statim inflatus sit uanitate · Quinetiā si non habebat sciam sanctitatis · tamen quia uel stultorz adulatōne · aut fortassis errore sanct? eē dicatur sāctissimum se putabit · Iā uero si ei munera crebra mittātur · dei se magnificētia asserit honorazi cui dormienti atq; resoluta necessaria conferantur · Qz si vel de modico ei aliqua uirtutis signa succederent angelum se putaret · Ceterz cum neq; ope neq; uirtute cōspicuus sit · si quis clericus effectus fuerit dilatat fimbrias suas · gaudet salutatōib? · inflaē occursionibus · ipe etiā ubiq; discurrit · Et qui ante pedibus aut asello ire osueuerat · spumeo equo supbus inuehitur · parua prius ac uili cellula cōtētus hītare · erigit celsa laquearia · construit multa conclauia · sculpit hostia · pīgit armaria uestem respuit grossiorem · īdumentum molle desiderat · atqz hec caris viduis ac familiaribus mādat tributa virginibus · ista ut birzum rigentem · hec ut fluentem texat laceruā · Veruz hec describenda mordacius beato uiro hieronimo relinq̄amus · Et quia

satisfeci vestris auribꝰ. ymmo etiam verbosioꝛ fui forsasse ꝙ debui. tu mō ad me debitū fenꝰ exolue vt te de martino tuo ut es solitꝰ plura referētem iam pridem in hoc desiderijs meis estuātibꝰ audiamus. Quid inq̄ tibi de martino meo liber ille non sufficit. quem ipe tu nosti me de illiꝰ vita atq; virtutibus edidisse.. XIX De libello gestoꝛum sācti martini. & eius vite p̄rogatiua.

AGnosco id quidem (postumianꝰ inquit) neq; vnq̄ a dextera mea liber ille discedit Nam si agnoscis & apit libruꝫ qui sub veste latebat. En ipꝫ. Hic mihi inquit terre ac maris comes. hic in pegrinatōne tota socius ac cōsolatoꝛ. primꝰ eum romane vrbi vir studiosissimꝰ cui paulinus inuexit. xp̄m cum tota certatim vrbe rapereē exultātes librarios vidi q̄ nihil ab his questuosiꝰ hēret̄ siquidē nihil illo promptiꝰ. nihil cariꝰ venderetur. hic nauigatōnis mee cursum longe āte progressus. cum ad affricā veniss̄em. iam p totam carthaginem legebaē. Hunc ego in heremo a quodaꝫ sene legi vidi. cui cum me familiarē tuū esse dixiss̄ē & ab illo & a multis fratribus hec mihi iniuncta legatio est. ut si vnq̄ terras istas te incolumi contigiss̄em. ea te supplere cōpellerem. que illo tuo libro de virtutibꝰ beati viri pfessus es p̄teriss̄e. Et quidem postumiane inq̄. cum te iam dudum de sāctoꝛum virtutibꝰ intētus audirem. tacitis ad martinum meum cogitatōnibꝰ recurrebā. merito pspiciens omīa illa que singuli diuersa feciss̄ēt. p vnum istum facile cōpleta. Nam cuꝫ excelsa retuleris. q̄d mihi dixisse liceat pace sanctoꝛum. nihil a te penitꝰ audiui. in quo martinꝰ eēt inferioꝛ. Illi em̄ ab omni impedimēto liberi. celo tm̄ atq; angelis testibus plane ad mirabilia docenē opari. Iste in medio certu & uersatōe populoꝛum inter clericos dissidēt̄es inter epos seuiētes. cum se quotidianis scandalis hinc inde p̄mereē. inexpugnabili tamē aduersꝰ oīa virtute fundatꝰ stetit. Et tanta opatus est quāta ne illi quidē quos ante audiuimꝰ eē in heremo ul' fuisse fecerūt. Ac si illi paria feciss̄ent. quis iudex tam iniustꝰ fuisset vt non istum eē potioꝛem meritо iudicaret. puta em̄ istū fuisse militē qui pugnauerit in inequo loco. & tamē victoꝛ euasit. Illos aūt eque cōpone militibꝰ. qui ex equo loco aut etiam de supioꝛe certauerūt. Quid ego. Et si omniū vna victoria est. non potest par esse gloria. tamē cum p̄dara retuleris. a nemīe retulisti moꝛtuum suscitatum. Quo vno vtiq; te necesse est confiteri martino neminē cōferendū Nam si admirandū est q̄ illum egiptiū flama non attigit. hic quoq; sepius impauit incendiis. Si reuoluas q̄ anachoꝛitis seritas bestiaꝝ victa succubuit. hic familiarit̄ & rabiem bestiaꝝ. & serpentiū venena compescuit. Q; si illum cōferas qui inundis spūbus obsessos. uerbi impio. aut etiā fimbriaꝝ virtute curabat. ne in hac quidem p̄te inferioꝛem fuisse martinū. multa documēta sunt. Si etiam ad illū recurras. qui setis suis p veste contextꝰ putaē ab āgelis visitari. cū isto angeli quotidie loquebanē. Iam vero aduersꝰ vanitatem atq; iactantiā ita inuictū spm̄ gessit. vt ista vicia nemo fortius cōtemserit. Ergo fateris necesse est in martino oīm illoꝝ (quos enumerasti) fuisse virtutes. martini aūt in illis omnibus non fuisse. XX Qualit̄ in hoc uenerunt vt gallꝰ narraꝫ de martino.

QVid tu (inquit postumianꝰ) ita mecum quasi non eadē tecum sentiā. semp̄q; sencrim. ego vero quoad uiuam semper & sapiam egipti predicabo monachos. laudabo anachoritas miraboꝛ heremitas. martinum semper excipiam. Non ego illi quemq̄ audebo monachoꝝ. certe nō epoꝝ quēpiam opare hoc egiptꝰ fateē. hoc siria. hoc ethiops compit. hoc indus audiuit hoc parthus. & parsi nouerunt. nec ignorat armenia. bophoꝛ excluſa cognouit. Et postremo si quis aut foꝛtunatas insulas. aut glacealē frequntat oceanuꝫ quo miseriꝛ est regio ista nostraꝫ. que tm̄ virum cum in pxio habuerūt. nosse non meruit. Nec tam̄ huic crimī miscebo populares. soli illū clerici. soli nesciunt sacerdotes. nec imerito nosse illum iuidi noluerūt. quia si virtutes illiꝰ nosseē. sua vicia cognouissent. horreo dicere quod nup audiui infelicem dixisse. nescio quem. te in illo libro tuo plura mentitum. nō est homis vox ista. sed dyaboli. nec martino in hac pte detrahit̄. sed fidei euangelii derogatur. Nam cum dominꝰ ipe testatꝰ sit istiusmodi opa que martinꝰ impleuit. ab omīb̄ fidelibus eē facienda. qui martinū ista non credit feciss̄e. n̄ credit xp̄m ista dixisse. Sed infelices. degeneres. somnolenti. que ipsi facere non p̄nt. facta ab illo erubescunt. & malunt isti negare virtutes. q̄ suam inertiā cōfiteri. Verum nobis ad alia pperantibus omnis istoꝝ memoria relinquaē. tu potiꝰ ut iam dudū desidero reliqua martini opa contexe. atq; ego inq̄ arbitroꝛ rectiꝰ ista a gallo eē poscēdū quippe qui plura nouerit. neq; eī ignorare potuit magistri facta discipulꝰ. Ego plane (inquit gallus) licet impar sim tanto oneri. tamen relatis superius a postumiano obedientie cogoꝛ exemplis. vt munꝰ istud non recuseꝫ quod imponitis. Cauēdum aūt mihi in primis eē arbitroꝛ. ne ea de martini virtutibꝰ repetam que in libro suo sulpicius ille memoꝛauit. Vnde prima illius interim militando gesta p̄tereo. neq; ea attingā que laicus egit. ac monachꝰ. Nec vero audita ab aliis potiꝰ q̄ que vidi ipe dicturus sum. XXI Narraō gallі de globo igneo & quibusdā eius miraculis.

Ex secundo libro.

PRimo igiē tempe relictis scolis beato viro me iunxi. paucos post dies euntez ad ecclesiā seq̄bar. Interim ei seminudus hibernis mensibus paup occurrit. ozans sibi vestim̄tum dari. Tunc ille accersito archidyacono. iussit algentem sine dilatōne vestire. Deinde secretariū ingressus est. quo solus vt erat illi cōsuetudo residеret. hanc enim sibi etiam in ecclesia solitudinem p̄missa clericis libertate p̄stabat. Hoc secretū beati viri paup ille captatum cum ei archidyaconus dare tunicam distulisset irrupit. Dissimulatuꝫ se a clerico querens. algere deplozans. Nec moza. sāctus paupe non videēte. intra anfibulū tunicaꝫ sibi latenter eduxit. paupemq; otectuꝫ discedere iubꝫ Deinde paulo post archidiaconꝰ ingressus. admonet p cōsuetudine in ecclesia expectare populum illumq; ad agēda solennia debere p̄cedere. Cui ille rīdens ait. Paupem prius de se dicebat optere vestiri. seq; ad ecclesiā non posse p̄cedere. nisi vestē paup accipet. Dyaconꝰ vero nihil itelligēs. q; extrinsecus indutum anfibulo scilicet veste. nudū interius non videbat. postremo pauperem non uidere causaē. mihi inquit vestis que p̄parata est deferatur. paup non deerit vestiēdus. Artaē domum clericus necessitate compulsus nanq; felle commoto e p̄ximis tabernis bigericam vestem breuemq;

atq; hispidam quinq; compatam argēteis rapit· atq; ante martini pedes exponit·En inquit vestes sed paup non est hic·Ille nihil mot? iubet eū paululum stare p foris?·Secretū vtiq; pcurans tuꝫ sibi vestem nudus imponeret· totis viris? elaborans vt possꝫ occultū eē quod fecerat·sed quādo in sanctis viris latent ista· querentib? velīt nolīt cuncta pduntur·Cum hac oblatur? sacrificiū de veste pcedit· Quo quidem die mira dictur? sum cum iam altariū sicut est solenne benediceret· globum ignis de capite illi? vidim? emicare·ita vt in sublime cōtendens·longius collū crinem q; flama pduceret·hoc licet celeberimo factum die·in magna multitudīe populi viderim? vna tantū de virginibus·& vnus de presbiteris·tres tm̄ videre de monachis·ceteri cur nō viderīt non potest mei esse iudicii· Per idem fere tempus cum euanci? auūculus meus·vir licet seculi negociis occupatus·tamen admodū xp̄ianus·grauissima egritudīe extremo mortis piculo cepisset vrgeri·martinū euocauit·nec cunctatus ille pperauit·prius tamē q̄ medium vie spacium vir beatus euolueret·virtutem aduenientis sensit egrotus·receptaq; continuo sanitate· venientib? nobis obuiam ipe pcessit·Altera die redire cupientem· magna prece detinuit· cū interim vnū de familia puer letali ictu serpens pculit·quem iam exanimū iuuenē·ipe euanci? suis humeris illatum·ante pedes sancti viri nihil illi īpossibile confisus exposuit·Iam q; se malum serpentis p omnia mēbra diffuderat·cernēs omnibus venis inflatā cutem· & ad vtris instar tensa vitalia·martin? rectā manu vniuersa pueri mēbra ptractans·digitum ppe ipm̄ vulnusculū quo bestia virus infuderat fixit· Tum vero mira sum dicturus·vidimus venenū ex omī parte reuocatum:ad martini digitū cucurrisse· deinde p illud vlceris foramen·exiguū ita virus stipasse cum sanguine·vt solet ex vberib? capraꝫ aut ouium pastoruꝫ manu pressis·longa līca copiosi lactis effluere·puer surrexit incolumis·Nos stupefacti tante rei miraculo·id quod cogebat ipa veritas·fatebamur non eē sub celo qui martinū posset imitari· XXII·

¶ De verberibus ei illatis ob pauorem iumentorum·

Consequenti itidem tpe·iter cum eo duꝫ dioceses visitaret agebam? nobis (nescō qua necessitate) remorantib?·aliquātulū ille pcesserat·interim p aggerē publicū plena militantib? uiris fiscalis reda veniebat Sed ubi martinum m veste hispida·nigro & pendulo pallio circumtectū·contigua de latere iumenta viderunt· paululū ī partē alterā pauefacta beserūt·deinde fumib? implicatis·pterritos istos quibus (ut sepe vidisti) aīmalia ista misera cōglobanē ordines miscuerunt· dumq; egre expediunē·morā fecere pperantibus· Qua pmoti iniuria militantes·pcipitatis in terrā saltib? se dederūt·deinde martinū flagris ac fustibus vrgere cepunt·cum quidem iste mutus & incredibili patientia pbens terga cedentibus·maiorē infelicibus cōmoueret irā·magis ex hoc furentib?·q; iste quasi non sentiens verbera illata cōtemneret·Nos illico consecuti cede cruentum·atq; vniuersa corpis pte laniatū· cum exanimis in terra pcubuisset inuenim?·statiq; euꝫ asello suo imposuim?·ac locum cedis illi? execrantes raptim abire pperauim?·Interea illi regressi ad redam suam furore satiato·agi quo ire cepant iumē

ta p̄cipiunt·Que cum omnia solo fixa ac si enea riguissent·tollentib? altius vocez magistris·flagris hinc atq; inde resonantib?·nihil penit? mouebantur· Consurgūt deinde omnes piter ī verbera·cō sumit gallicas mulaꝫ penas mastigias· Tota rapitur silua de pximo·trabibus iumenta tundunt· sed nihil penitus seue manus agebant·vno eodēq; loco stabant fixa simulacra·quid agerent infelices homies nesciebāt·Nec iam ultra dissimulare poterant·quin quālibet brutis pecorib? agnoscerēt diuino numie se teneri· Tandem ergo in se regressi cepunt querere· quis iste esset quē in eodem loco paululū ante cecidissent·Tum pcunctātes cognoscunt·ex viantib? martinū a se tam crudeliter verberatum·tum vero fuit omnib? causa manifesta· nec ignorare iam poterāt quin ob istius viri iniuriam tenerenē·Igit̄ omnes rapidis nos passibus cō sequuntur·conscio facti ac meriti pudore cōfusi flentes·& puluere quo se ipsi fedauerant caput atq; ora cōsperси·ante martini se prosternūt genua veniā precantes· & ut eos abire sineret postulantes·satis se vel sola cōscientia dedisse penaꝫ·satisq; intellexisse q̄ eosdē ipos viuos absorbere terra potuisset·uel ipsi potius amissis sensibus in īmobilem saxoꝫ naturā rigescere debuissent·sicut affixa locis quibus steterant iumēta vidissent·orare se atq; obsecrare ut indulgeret sceleri veniā· & copiaꝫ prestaret abeundi·Senserat etiā prius q̄ occurrēret vir beatus illos teneri·nobisq; istud iam ante dixerat·veniā tm̄ clementē indulsit·eosq; abire p̄misit aīalibus restitutis· XXIII· ¶ De tribus mortuis ab eo suscitatis·

Illud aūt aīaduerti sepe sulpici·martinum tibi dicere solitū nequaq̄ sibi ī episcopatu eā virtutū gratiā suppetisse·quā prius se habuisse memimisset·Quod si uerū est·immo quia uerū est·coniicere possumus quanta fuerunt ista que monachus opatus est·& que teste nullo solus exercuit·cuꝫ tanta istū in epatu signa fecisse sub oculis oīm uiderimus· Siquidē āte episcopatū duos mortuos uite restituit· quod liber tuus plenius est locutus·in epatu uero quod pretermisisse te miror·unuꝫ tantūmō suscitauit· ego rei huius testis sū Fuerat em̄ causa nescio qua cazotū petebamus·interea dū uicū quēdā p̄terimus obuiā nobis turba īmanis processit tota gentiliuꝫ nā in isto uico neō nouerat christū Sensit hic martinus opandū·& annunciante sibi spū totus infremuit·uerbū dei gētilibus p̄diçabat·sepius ingemiscens cur tanta domin̄ū saluatorē turba nesciꝫ·Interea mulier quedā cuius filius paulo añ ōfecerat corpus exanīe beato uiro protēsis manibus obtulit cui etiā cetera multitudo se iunxit·acclamās precibus matris ut filiū unicū sibi restituerꝫ· Tūc martinus defuncti corpus pprijs manibus accepit·& flexis genibus ubi cōsūmata oratōe surrexit· uiuificatū paruulū matri restituit· Tunc oīs multitudo clamans cepit christū deū fateri· fideliē postulans se christianos fieri·& iste cūctos manu cathecuminos fecit·Conuersusq; ad nos ait·non irrationabiliter in campo cathecumīos fieri· ubi solent martires conseczari· Vicisti inquit postumianus· galle uicisti·non utiq; me qui martini sū poti? assertor·& qui oīa hec ō isto uera·& sciui sp & credidi·sed heremitas oēs anachoritasq; uicisti·Neō em̄ istoruꝫ sicut martinus hic noster immo uester mortibus impauit·meritoq; hunc iste sulpicius

aplis & ꝓphetis compat·quē ꝑ omnia illis eē simi lem fidei virtus·ac virtutum opa testanē.

XXIIII· ¶ Qualiter valentimian⁹ martino coact⁹ est assurgere·

EOdem fere tempe quo primū epus dat⁹ est .fuit ei necessitas adire comitatum valentinian⁹ cū maior reꝝ potiebaē·iste cum martinū ea petere cognouisset que ꝑstare no lebat·iussit eum palatii foꝛib⁹ arceri·Etem̄ ad ani mum eius imitē ac superbū vxoꝛ accesserat arria na·que totum illū a sancto viro ne ei debitā reue rentiam ꝑstaret auerterat. Itaqꝫ martinus vbi se mel atqꝫ iterꝫ superbum principē adire temptauit·re curꝛit ad nota ꝓsidia·Cilicio obuoluitē· cibo potu abstinet·oꝛōnibus dieb⁹ noctib⁹ ꝓpetuat· vii·ve ro die astitit ei angelus·iubet eum ad palaciū ire secuꝫ·regias foꝛes quālibet clausas sponte reserē das·impatoꝛis spm̄ superbum molliendū·Igitē isti⁹ modi p̄tis angeli ofirmat⁹alloquio·& fret⁹ auxi lio·palatiū petit·patent limina·null⁹ obsistit Po stremo vsqꝫ ad regem nemine ꝓhibente peruenit· Qui cum eminus venientē videret·infrendēs cur fuisset admissus·nequaq̄ est assurgere dignatus astanti·donec regiā sellā ignis opiret·ipmqꝫ regē ea pte coꝛpis qua sedebat·afflaret incendiū·ita so lio suo superbus excutiē·& martino inuitus assur git·multūqꝫ cōplexus quem spnere ante decreue rat·virtutē diumā sensisse emendatioꝛ fatebatur· Nec expectatis martini precib⁹·prius omnia pre stitit q̄ rogareē Colloquio illum atqꝫ cōuiuio fre quenter acciuit·postremo abeunti munera multa ot tulit·que vir beat⁹ vt pauꝑtatis sue custos cū cta reiecit· XXV ¶ Qualiē impatrix ei i cōui uio mistrauit

MAximus impatoꝛ martinū sepi⁹ euoca tum receptūqꝫ in palatiuꝫ venerabiliter honoꝛabat. Totus illi cum eo sermo. de p̄tibus·de futuris·de fideliū gloria· de eternita te sanctoꝝ Cum interim dieb⁹ ac noctib⁹ de oꝛe martini regina pendebat·euangelico illo non infe rioꝛ exemplo·pedes sancti fletu rigabat· crine ter gebat·Martin⁹ quē nulla unq̄ femina contigisset istius assiduitatē· imo potius fuitutē non poꝛat euadꝛe·Postremo a viro suo poposcit·deide mar tinum vterqꝫ cōpellunt·vt ei remotis omnib⁹ mi nistris ꝑberet sola cōuiuium·Nec potuit vir bea tus obstinati⁹ reluctari Componiē cast⁹ regime manib⁹ apparat⁹·sellulā ipa cōsternit·mensam ad mouer·aquā manib⁹ sūministrat·cibum quem ipa coxerat apponit·finita cenula fragmēta panis assū pti micasqꝫ collegit·satis fideliter illas reliquias impialibus reliquiis anteponēs· ¶ Ad hec postu mianus· ¶ Iam dudū inquit galle audiēs te loq̄n tem·vehemēter admiroꝛ regime fidem·sed vbi il lud est quod nulla vnq̄ femina ferebaē ꝓpius asti tisse martino·Ecce ista regina non solum astitit· sed etiam mistrauit·& vereoꝛ ne isto aliquātuluꝫ se tueanē exemplo·qui libenter femis inseruntur ¶ Cui gallus· ¶ Quid tu inquit non vides·qō solent docere grāmatici·locum tps·psonā cogita captum in palatō impatoꝛis precib⁹ ambiri·regie precibus cogi.tempis necessitate cōstringi· vt in carceratos liberaret·exules restitueret·Hec quan tum putas cōstare epo debuisse·vt ꝓhis oībus non aliquatulum de rigoꝛe ꝓpositi relaxaret·Verꝫ tamen quia occasione huius exēpli male vsuros eē aliquos arbitraris·illi felices erunt· si a disciplina exempli isti⁹ viri non recedant·videāt eim̄ q̄ mar tino semel tantū in vita iam septuagenario nō vi dua libera·non virgo lasciuiens.sꝫ sub viro viuēs ipo viro piter supplicante regina seruiuit & mini strauit· Hec edenti astitit·non cum epulāte discu buit·nec ausa est ptcipare cōuiuiū· sed deferebat obsequiū· Disce igitē disciplinā·seruiat tibi matro na·non impet·seruiat·nō recūbat·Sicut martha il la ministrauit domīo·nec tamē est accita conuiuio imo prelata est mīstranti· que verba poti⁹ audie bat·Sed in martino illa regina vtrūqꝫ cōpleuit·et mistrauit vt martha·& audiuit vt maria ·Claudi omachus vic⁹ est in cōfimo biturigū atqꝫ turoni cum·ecclesia ibi est celebris religione sanctoꝝ nec min⁹ glorioſa sacraꝝ virginū multitudo·Pre teriens ergo martin⁹·in secretario ecclesie habuit mansionē·Post discessū illius cuncte in secretariū illud virgines irꝛuerūt·allabunē singula loca vbi aut sederat aut steterat vir beat⁹ Stramētū etiam in quo quieuerat ptiunē·Vna earuꝫ post dies pau cos ptem stramis quā sibi ꝑ bñdictōe collegerat· in energumīo quē spūs errꝛis agitabat·de cerui ce suspendit· nec moꝛa·dicto citius eiecto demo ne·psona purgata est· XXVI· ¶ De ptāte & intelligentia quā etiam circa bestias habuit· & ex emmio qđ a virgie accepit·

PEr idē fere temp⁹ martino a treueris re uertenti fit obuiam vacca quam demon agitabat·que relicto grege suo ī homīes ferebaē·& iam multos noxie petulca confoderat Veꝫ vbi nobis cepit eē contigua· hi qui eā eminus sequebanē·ꝓicere magna voce cepunt vt cauere mus·Sed postq̄ ad nos toꝛuis furibūda lumībus ꝓpius accessit·martin⁹ eleuata ptinus obuiaꝫ ma nu pecudē consistere iubet·que mox ad verbum il lius stare cepit īmobilis·cum interea videt marti nus doꝛso illi⁹ demonē supsedentē.quem īcrepās descende inquit funeste de pecude·& innoxiū ani mal agitare desiste. Paruit neq̄ spūs·& recessit· Nec defuit sensus in bucula· qum se intelligerꝫ li beratam ante eius pedes recepta quicte ꝓsternie· Deinde iubēte martino·gregē suum petit·seqꝫ ag mini ceteraꝝ oue placidioꝛ īmiscuit· Hoc illud tē pus fuit quo inter medias flamas positus· non sē sit incēdi ū·Quodam aūt tpe dum dyoceses circū iret· venantiū agmen incurrim⁹· canes lepoꝛē seq̄ bantur·iamqꝫ multo spacō victa bestiola·cum vn diqꝫ campis late patētib⁹ nullū eēt effugiuꝫ moꝛ tem īminentē iamiāqꝫ capienda crebris flexibus differebat·cuius piculū vir beat⁹ pia mēte misera tus·impat canib⁹ desistere sequi· vt sinerēt abire fugientē·Qui cōtinuo ad primum ꝼmonis impiū cōstiterunt·credeꝛes vinctos imo poti⁹ affixos ī suis hereē vestigiis·Ita lepuscul⁹ psecutoꝛibus alli gatis incolumis euasit· Oꝛepcium autem est etiā familiaria illi⁹ verba spirituali sale condita memo rare·Quem ꝛccens tonsam foꝛte conspexerat·euā gelicuꝫ inquit ista mandatum cōpleuit·duas hñs tunicas·vnā eaꝝ largita est non hñti· Ita ergo & vos facē debetis·Itez cum subulcum algentem & pene nudum ī pellicea veste vidissꝫ·en inquit adā iectus de paradyso in veste pellicea sues pascit· sed nos illo uetere ꝺposito·qui adhuc in isto manꝫ nouū adā potius induamus·Illud uero sulpici me minisse te credo·quo affectu nobis cum & tu co ram adesses·istam virginem p̄dicaret· que ita se penitus ab omniū vizoꝝ oculis remouisset· ut ne

ipm quidē ad se martinū (cum eam ille officii causa visitare vellet) admiserit. Ergo cum haud longe ab illa villula nos manere nox imminēs coegisset exennium beato viro illa eadē virgo transmisit. fecitq; martin? quod ante non fecerat. nullius enim ille vngz exenniū. nulli? mun? accepit. nihil ex his que virgo venerabilis miserat refutauit. dicēs benedictōnem illi? a sacerdote mīme respuendam. que esset multis sacerdotib? pferenda. Audiant queso virgines istud exemplū. vt fores suas si eas mali obsidere voluerint. etiā bonis claudant. In eius viri cōspectum puella non venit. quem videre salus videntiū fuit. Quis autē hoc ali? pter martinum sacerdos non ad suā iniuriā retulisset. Verum ego ita virtutem huius virginis pdicabo. vt tamē nihil illis que ad martinū videndū ex longinquis regionib? sepe venerunt. arbitrer derogādū siquidem hoc beatū virum frequenter affectu etiam angeli frequentarunt. XXVII. Q Frequenter occulte visitabat a scīs virginib? aplis et angelis diuinitus.

Eterū id qđ dictur? sū postumiane. hoc te (me autē intuebat) teste recte phibeo Quodam die ego & iste sulpicius p foribus illi? excubantes. iam per aliquot horas cum silentio sedebam?. ingenti horrore & tremore. ac si ante anguli tabernaculū mandatas excubias diuideremus. cum quidē clauso cellule sue hostio. nos ibi eē nesciret. interim colloquentiū murmur audiuimus. & mox horrore quodam circūfundimur. ac stupescētes. nec ignorare potuim? nescio quid fuisse demū. Post duas vero horas ad nos martinus egredit. At cum eū iste discipulus (sicut apđ eum nemo familiari? loquebat) cepit orare vt pquirentibus indicaret quid illud diuini fuisset horis. quod fatebamur nos ambo sensisse. vel cuz quibus fuisset in cellula collocut?. tenuem em̄ nos licet & vix intellectū sermocinātiū sonum p foribus audisse. Tum ille multū diuq; cunctatus est sed nihil erat quod ei sulpicius non extorqueret. Ivito. incredibiliora ait forte dictur? sum. sed xpo teste non mentior. nisi quisq̄ est tam sacrileg? vt martinū estimet fuisse mentitū. Dicam inquit vobis. sed vos nulli queso dicatis. Agnes. tecla & maria mecum fuerūt. Referebat aūt nobis vultū atz habitum singulaz. Nec vero illo tm̄ die. sed frequēter se ab eis pfessus est visitari. petrū etiaz & paulum aplos videri sepius a se non negauit. Iā vero demones put ad eum quisq; venisset. suis nominibus increpabat. A martino aūt sepe angelos visos familiariter & sensim? & expti sumus. Rez nimiam dicturus sum. sed tamē dicam. Apud nemausum epoz synod? habebat. ad quā quidē ire noluerat. sed quid gestum essz scire cupiebat. Casu cum eo iste sulpicius nauigabat. sed pcul vt semp a ceteris in remota pte nauis residebat. ibi angel? qđ gestum esset in synodo nunciauit. Nos postea tempus habiti concilii solicite requirentes. satis compertum habuim?. ipm diem fuisse cōuentus. & ea ibi ab episcopis fuisse decreta. que martino angel? nunciarat. XXVIII. Idem de miraculis eius.

Super arpagio presbitero referēte agnoui auiciani comitis vxorem misisse martino i ampulla vitria oleū. quod ad diuersas morboz causas necessariū esset. sicut est cōsuetudo bñdicere. ampullam istiusmodi fuisse. vt rotunda in ventrē crescerez ore pducto. sed oris extantis cōcauū non repletū. quia id moris sic vascula cōplere. ut pars vmbonib? obstruendis libera relinquaē. Testabaē pbiter vidisse oleuz sub martini bñdictōne creuisse. quod ad exundantē copiā supne deflueret. tandēq; dum ad matremfamilias vasculū referzeē seruasse virtutē. Nam iter man? pueri portantis ita semp exundasse oleum. ut omne vestimentū. copia supfusi liquoris. opiret. matronam itaq; ad sūmū labrū plenū vasculum recepisse. Vas vitreū cum oleo quod martin? bñdixerat. in fenestra paululū editiore deposuit. puer familiaris incautior limbeū suppositū ampullam ibi ignarus attraxit. uas sup cōstratum pauimentum marmore decidit: cunctis metu exterritis ne bene dictō depiret. ampulla adeo incolumis est repta. ac si sup plumas molliss̄ias decidisset. Canis nobis importunior oblatrabat aliquādo. cui quidaz cuius nomen (quia pśens est & pdi se vetuit) supprimetur. in nomīe inquit martini iubeo te obmutescere cani besit latratus in gutture. linguā ut abscisam putares obmutuit. Ita paz est ipm martinuz fecisse virtutes credite mihi. quia etiā alii nomine ei? multa fecerunt. XXIX. Qualit̄ ppē ipz auicianus cathenatos laxare est coact?.

Viciani quōdā comitis noueratis barbaram nimis & vltra omnes cruentā ferita tē. Hic rabido spū igress? turonoz ciuitatem sequētibus eū miserabili facie ozdinibus cathenatis diuersa pdendis pari iubet genera penaz disponens postero die attonita ciuitate ad opus tam triste pcedere. Quod vbi martino cōpertum est solus paulo ante mediā noctē ad ptoriū bestie illius tendit. Sed cum pfunde noctis silentō. quiescentibus cunctis. nullus foribus obseratis pateret ingressus. ante limina cruenta psternit̄. Interea auicianus graui somno sepultus angelo igruente pcellitur. Sezuus inquit dei ad tua limina iacet & tu qescis. Qua ille voce pcepta lecto suo turbatus excitit̄. cōuocatisq; seruis trepidus exclamat martinū eē p foribus. irent protinus. claustra reserarent. ne dei seruus iniuriā pateret. Sed vt est oim natura seruoz vix prima limia egressi irridentes dominū suū qp sōno fuisset illusus. negant quēq̄ eē pro foribus. ex suomet ingenio coniectantes neminē posse nocte vigilare. nedū illic credereē in isto noctis horrore iacere ante alienā limina sacerdotē. Ideq; cū eēt auiciano facile psuasū rursus soluit̄ in sopozē. Sed mox ui maioze cōcussus. exclamat martinū stare p foribus. sibiq; idō nullā quietem animi corpisq; pmitti. Tardantib? seruis ipe ad limia exteriora pgredit̄. ibiq; ut senserat martinū deprehendit. pculsus miser tante manifestatōne uirtutis. quid inquit dñe mihi hoc fecisti. mihi loqui te necesse est. scio quid desideres. video quid requiras. discede quātotius. ne me ob iniuriā tuā celestis ira cōsumat. satis soluer̄ huc usq; penaz. crede quia non leuiter apud me actū est ut ipe pcederē. Post discessū aūt sancti aduocat officiales suos. iubz omēs custodias relaxari. & mox ipe pfiascit̄. XXX. Adhuc de miraculis eius.

Monasteriū beati uiri duobus a ciuitate erat milibus dispatum. Sz quotiēs uētus ad ecclesiā pdē extra cellule sue limen extulerat videres p totam ecclesiam energumenos rugientes. & quasi adueniēte iudice agmia dānāda

trepidare·vt aduentū epi clericis qui ventuꝝ esse
rescirent demoniozꝝ gemitꝰ indicaret· Vidi quen
dam appiante martino in aera raptum manibus ex
tentis in sublime suspendi·vt nequaq̄ solū pedi
bus attingeret· Pagū quendaꝝ in senonico annis
singulis grando vastabat·cōpulsi extremis malis
incole a martino auxiliū poposcerūt·missa est per
auspicium pfectoriū virum satis fida legatō·cuiꝰ
agros spēaliter grauioꝝ q̄ ceteroꝝ assueuerat pro
cella populari· Sed facta ibi oro̅ne martinus ita
vniuersā liberauit penitus ab ingruente peste re=
gionem·ut p·xx·annos quibꝰ postea mansit ī cor
pore·grandinē in illis locis nemo ptulerit· Quod
ne fortuitū eē·& non potius martino pstitum pu
taretur·eo anno quo ille defunctꝰ est·rursum in
cubuit rediuiua tempestas. Adeo sensit & mūdus
viri si delis excessum. vt cuius vita iure gaudebat
ciusdē morte lugeret Quodā die ad auicianū veni
ens vbi eius secretariū est ingressus· videt pꝰ ter=
gum illius demonē mire magnitudis assidentem
quem eminꝰ (vt verbo quia ita necesse est paruꝝ
latino loquamur)exufflans·auicianꝰ se exufflari
existimans·quid me inquit sancte sic aspicis· Tuꝝ
martinꝰ·non te inquit sed eum qui ceruici tue te
ter īcubuit·ita recessit dyabolꝰ & rīliquit familia
re subsellīū·Columnā imense molis cui ydolū su
perstabat pabat euertere·sed nulla erat facultas q̄
id dareē effectui· Tum ad oro̅nem suo more uer
titur·visam certū est pilem quodāmō columnam
ruere de celo· que impacta idolo totā illā inexpu
gnabilem molē soluit in puluerē· parū scꝫ si īuisibi
liter celi virtutibꝰ vtereē·nisi ipe virtutes visibi
liter seruire martino humanis etiā oculis cernerē
tur· XXXI· Item de eodē·

SErpens aliquādo flumē secabat· & ripā
in qua cōstiteramꝰ annatabat· In nomīe
inquit domī iubeo te redire· Mox se ma
la bestia ad verbū sancti retorsit·& in vlteriorem
ripam nobis expectantibꝰ trāsmeauit· Quod cū
omnes non sine miraculo cernerem⁹·altius īgemi
scens ait. Serpentes me audiunt·& nō audiūt ho
mines· Quidam fuit cum ad fornaculū illiꝰ carbo
num copiā reppisset·& admota sibi sellula· diuari
catis pedibꝰ sup illū ignem nudato inguine resi de
ret·continuo martinꝰ factā sacro tegmī sensit īiu
riam·magna voce pclamans· Quis īquit nudato
inguīe nostꝝ incestat habitaculū Hoc vbi iste fra
ter audiuit·& ex conscīa q̄ increpabaē agnouit·
cōtinuo ad nos cucurrit exanimis pudorē suum
non sine martini virtute cōfessus· Quodā itidem
die dum in area que parua admodum tabernacu
lum isti⁹ ambiebat·in illo suo quod nostis sedili li
gneo resedisset·vidit duos demones in excelsa illa
que monasterio supemīnet rupe cōsistere·inde ala
cres ac letos vocem istiusmodi adhortatōis emit
tere. Eya te briccio·eya te briccio Credo cernebāt
miseꝝ eminꝰ pp̄inquantē·conscīū quantā illi rabiē
spūs suscitassent·Nec mora·briccio furibundꝰ irꝛ
rupit·ibi plenꝰ insania·euomit in martinuꝝ mille
vitia. Interea credo per martini oro̅nes fugatis
ab illiꝰ corde demonibꝰ reductꝰ ī pniam mox re
uertitur·& ad martini genua se psternit veniam
poscens fateē erroē·nec sine demone se fuisse· tā
dem sanioꝝ cōfiteē·nec erat apud martinum labor
iste difficilis vt ignoscere t supplicanti Tūc et ipe
& nobis omnibꝰ sanctꝰexposuit qualiter istum a
demonibꝰ vidisset agitari·seq; cōuicijs nō moue
ri·que magis isti a quo eēnt effusa nocuissent· Ex
inde cum idē bricio multis apud eum magnisq;
crimībus psepe pmereē·cogi non potuit vt eum a
presbiterio sūmoueret ne suā psequi viōreē iniuri
am.illud sepe cōmemorans q̄ dominꝰ iudā tolera
uit· XXXII· De obitu eiusdem· Sigi
bertus·

ANno archadii & honorii secundo·obijt
sanctꝰ martinꝰ p̄m quosdā·īmo p̄m pro
sperū anno archadii & honorii·v·& p̄m
seuerū qui scribit in vita eius·eum post mortē pri
scilliani·xvi·annos vixisse· Seuerus· Mar
tinus igiē obitum suū lōge ante pscīuit·dixitq; fra
tribus dissolutōnē sui corpis īminere· Interea cau
sa extitit qua cōdacensē dyocesim visitaret·nā cle
ricis inter se istius ecclesie discordantibꝰ pacez cu
piens reformare·licet finem diez suoꝝ non igno
raret·pficisci tamē ob istiusmōi cām nō recusauit
Itaq; pfectus cum sancto discipulorꝝ comitatu·
mergos īmēsos in flumine cōspicaē piscium predā
sequi·& rapacē ingluuiem assiduis vigere captu
ris·Forma inquit hec demonū est· insidianē incau
tis·capiunt nesciētes· captos deuorant· exsatura
ri nō queunt deuoratis· Impat deinde potenti vir
tute verboꝝ·vt eum cui īnatabant gurgitē relin
quentes·aridas peteret deserta⁹q; regiōes. eo nimi
rum circa aues istas vsus impio·quo demones fu
gare cōsueuerat·Ita grege facto· omēs in vnum
ille volucres cōgregate·relicto flumīe montes sil
uasq; petierūt·nō sine admiratōne multoꝝ qui tā
tam in martino viderant virtutē·vt etiā auibꝰ im
peraret·Aliq̄diu ergo in vico isto vel in ecclesia
ad quā ierat cōmorat⁹.pace inter clericos restitu
ta·cū iam regredi ad monasteriū cogitarꝫ· viribꝰ
corporis cepit repente destitui··cōuocatisq; disci
pulis indicat se ianq; resolui· Tum vero meroꝝ &
luctꝰ oīm·vox vna plangentiū·Cur nos pater de
seris· aut cui nos desolatos relinquis·inuadēt em
gregem tuū lupi rapaces· & quis eos a morsibꝰ
pcusso pastore p̄hibebit· Scimꝰ quidē desiderare
te xp̄m·sed salua tibi tua sunt premia · nec dilata
minuenē·nostri potiꝰ mīsere quos deseris· Tunc
ille morꝰ his fletibꝰ.vt semp in domīo totꝰ mise
ricordie visceribꝰ affluebat·lacrimasse p̄hibetur·
conuersusq; ad dominū hac tantū voce rndit flen
tibus· Domīe si adhuc populo tuo sum necessari
us·non recusabo laborē fiat voluntas tua · At si
iam parcis etati bonū est mihi·fiat voluntas tua·
Hos vero quibꝰ timeo ipe custodias·O virū inef
fabilem·nec labore victū·nec morte vincendū qui
in nullā se pte̅m pnior īclinauit·nec mori timuit·
nec viuere recusauit· Itaq; cum iam p aliquot di
es vi febrium tenereē·non tamē a dei ope cessabat
pnox in oro̅nibus & vigiliis fatiscentes artus spi
ritui fuire cogebat·nobili illo stratu suo in cinere
& cilicio recubans· Et cum a discipulis rogareē·
ut saltem vilia sibi sineret stramenta supponi·non
decet inquit filii xp̄ianum nisi in cinere mori Ego
si aliud exemplū uobis relinquo ipe peccaui· Ocu
lis ac manibus in celum semp ītentus· inuictum
ab oro̅ne spm̄ non relaxabat· Et cum a presbiteris
qui tunc ad eum cōfluerant rogaretur· ut corpu=
sculum lateris mutatōne releuaret. sinite inquit·si
nite me fratres celum potius q̄ terram aspicere·
& suo iam itinere iturus ad dominū spūs dirigaē
hec locutus diabolū uidit pe assistere· Quid inqt
hic astas cruēta bestia· nichil ī me funeste repies·

abzahe me ſinus recipiet. Cum hac ergo voce fati gatum diuinis opibus·ſpm celo reddidit. Teſtati qz nobis ſunt qui affuerant·iam exanimo corpore glorificati hominis uidiſſe ſe gloziam·vult? luce clariozreniteebat·cum mẽbra cetera ne tenuis qui dem macula fuſcaret. XXXIII De viſio nibus longe oñis ſeuero & ambroſio epis.

Beatus aũt ſeuer? coloniẽſis ciuitatis eps vir ſãcte vite·& pcuncta laudabilis·dũ die domica loca ſancta ex conſuetudine poſt matutinas cum clericis ſuis circũiret·illa ho ra qua vir beatus obiit·audiuit choz canentium in ſublimi·vocatoqz archidyacono interzogat· ſi aures eius pceuterent uoces quas ille attentius au diret·Rñdit nequaq̃·Tunc iſte inquit diligenter auſculta·Archidyacon? aũt cepit ſurſum collum extendere·aures erigere·& ſup ſũmos articulos baculo ſuſtentante ſtare Sed credo eum non fuiſ ſe equalis meriti·a quo hec non merebanẽ audiri· Tunc pſtrati terze ipe piter & beatus eps· domi num depcabanẽ·vt hec ei diuina pietas audire per mitteret·Erectis autẽ illis ſurſum·interzogat ſe= nex·Quid audis·Qui ait· Voces pſallentiũ tãq̃ in celo audio·ſed quid ſit pzſus ignozo· Cui ille· Ego tibi inquit narrabo· Domin? meus martin? eps·migrauit ex hoc mundo·& nunc angeli canẽ do eum deferunt in excelſũ· Et vt parump eẽt mo ra vt hec audirenẽ· dyabolus cum cum iniquis an gelis retinere temptauit·nihilqz ſuum in eodem re piens cõfuſus abſceſſit·Eodem quoqz tempe bea tus ambroſius cuius hodie flozes eloquii p totaz eccleſiã redolent·mediolanenſi ciuitati perat eps· Cui celebrãti feſta domice diei erat cõſuetudo·ut veniens lectoz cum libzo non ante legere pſumerz q̃ ſãct? nutu iuſſiſſet Factũ eſt aũt ut illa die do minica pphetica lectõne iam lecta·ante altare ſtã te qui lectõnem beati pauli pferzet·beatiſſim? an tiſtes ambroſius ſup ſanctũ altare obdozmiret·qõ videntes multi cum nullus eum penit? excitare p ſumeret·tranſactis fere duaz aut trium horaruz ſpaciis excitauerũt eum dicentes·Iam hoza pterit iubeat domin? lectori lectõnem legere·expectat eñ populus valde iam laſſus·Rñdens aũt beatuſ ambroſius:Nolite inquit turbari·multũ eñ mihi valet ſic obdozmiſſe·cui tale miraculũ oñdere do minus dignatus ſit·Nam noueritis fratrẽ meum martinũ ſacerdotez egreſſum fuiſſe de corpe· me aũt ei? fũeri obſequiũ pſtitiſſe·Peractoqz ex mo re ſeruitõ·capitellũ tñ vobis excitantib? non ex= pleui·tunc illi ſtupefacti piter & admirantes·diẽ & tempus notant·ſolicite requirentes qui ipaz di em tẽp? qz repiunt·quo beatus cõfeſſoz dixerat ſe eius exequiis deſeruiſſe· XXXIIII·De vi ſione oſtenſa ſeuero aquitannico Seuerus ad aurelium·

Poſtq̃ a me mane digreſſus es·eram reſi dens ſolus in cellula·& peccatoz meoz recozdatõ triſtem me atqz cõfectũ red= diderat· Deinde cum fatigata angore animi in le ctulo mẽbra poſuiſſem·vt plerunqz ex meſtitudi ne ſolet·somn? obzepſit· Qui vt ſemp matutinis hozis·lenioz incertuſqz ita ſuſpenſ? ac dubius per membza diffundiẽ·vt quod in alio ſopore nõ eue nit pene vigilans dozmire te ſentias· Cum repẽ te ſanctũ martinũ epm videre mihi videoz ptex= tum candida toga·vultu igneo·ſtellantib? oculis crine purpureo·atqz ita mihi in ea habitudine coz poris & fozma qua noueram videbaẽ· vt (qõ elo qui pene difficile eſt) nobis non poſſet aſpici·cum poſſet agnoſci·Arridenſqz paululũ·mihi libellum quem de vita eius ſcripſeram dextera preferebat. Ego ſancta genua eius cõplexus benedictõnem· p cõſuetudine flagitabã·ſuppoſitãqz manũ capi ti meo tactu blandiſſimo ſentiebã· Cũqz inter bñ dictõnis verba ſolennia familiare illõ ozi ſuo cru cis nomẽ iteraret·mox in eum lumib? intent? cuz exſatiari vultu illius cõſpectu non poſſem·ſubito mihi in ſublime ſublat? eripiẽ·donec imenſa aeris iſti? vaſtitate cum eum rapida nube ſupuectum· acie seqremur oculoz·patenti celo recept? videri vltra non potuit· Nec multũ poſt ſanctũ pſbite rum claz illius diſcipulũ qui nup exceſſerat·vidõ eandem quã magiſtrũ viam ſcandere· Ego impu dens ſe qui cupiens·dum altos greſſus molioz & connitoz euigilo·ſomnoqz excitat? cõgratulari ce peram viſioni·cum ad me puer familiaris ingredi tur ſolito triſtioz·vultu loquentis piter & dolen tis·duo inquit monachi a turonis affuerunt· qui dominũ martinũ obiſſe nunciãt·cõcidi fateoz·ob oztiſqz lacrimis fleui vberrime·Quimetiã dum hec ad te frater ſcribim?·fluunt lacrime·nec vlluz im patientiſſimi doloris admitto ſolatiũ·te vero ubi hoc nunciatũ eſt·impticipẽ eſſe nolui luctus mei qui eras amoris ſocius·Veni ergo ad me ſtatim·ut piter lugeam?·quẽ piter amamus·Quãq̃ ſciã viz iſtũ non eẽ lugendũ·cui poſt euictũ triumphatũ qz ſeculũ nũc demũ reddita eſt cozona iuſticie·ſz tamẽ mihi ego impare non poſſũ quin doleã·Sed quid te in lacrimas fletuſqz cõmoueo· Ecce nunc cõſolatũ te eſſe cupio·qui me cõſolari ipe non poſ ſum·Nõ deerit nobis ille·mihi crede non deerit· intererit de ſe ſermocinãtibus·aſtabit ozantibus· Quodqz iam hodie preſtare dignatus eſt·vidẽdũ ſe in gloria ſua ſepe prebebit & aſſidua (ſicut ante paululũ fecit) bñdictõne nos preget·Obiit autez hic ſanct? anno etatis ſue·lxxxi·epat? vero·xxvi· XXXV De iſtitutõe ludi gladiato rii & inuectiuis mutuis hieronimi ac rufini·

Eodem tpe rome celebrato gladiatorio ludo·thelemacius monach? increpãs po pulum attentius ſpectaculo inhiantem· lapidaẽ a populo· Vnde offẽſus honorius impera toz gladiatoziuz ludum indicto ſuo impetuum remouit·Imperatores zelũ patris ſui theodoſii ſecu ti·in toto orbe romano·tẽpla ydoloz dẽſtrui iubẽt hieronim? & rufinus pſbr acquilienſis orta inter ſe ſimultate p queſtionib? ſcripturaz·libzos inue ctiuaz ſatis qui dẽ luculẽtos· ſed nimis mozdaci ſermõe in alterutz cõſcribũt· Rufin? cõtra hie ronimũ libzo primo· Filii homis dẽtes eozum ar·& ſa·&c̃·Vez ad hec vulnera que ex lingua in ter homies ifligunẽ·medicus pene nullus eſt· Et ideo conuerti me ad hieſũ celeſtẽ medicũ·qui mihi antidotũ potentiſſimũ dedit de ſui pixide euãge lii platuz·que vim dolozis ſpe futura iuſti exami nis ſolareẽ·potio ergo illa quã tempauit hieſus· hec erant verba·Beati eſtis cum maledixerint vob homies & p·u·f·&c̃· Idẽ in ſecundo libzo·

Iſte magiſter orientalis ·reſidente in tribunali iudice chriſto·angelis aſſiſtẽtibus & p ſe interce dẽtibus·inter uerbera & cruciatus poſitus·iurat ſe libzos ſeculares nec habituz unq̃ nec lecturum Relegamus nunc queſo ea que ſcribit·ſi una opiſ

cius pagina est · qē non eum itez ciceronianū pronunciet vbi nō dicat sed tulius noster · sed flaccus noster & maro. Iaz vero crisippū & aristidē et empedoclem · & cetera grecoz actoz noīa vt doctꝰ videaē · & plurime lectōnis · tangꝫ fumos & nebulas lectoribꝰ spgit · Puellis quoqz vel mulierculis scribens · que non vtiqz nisi de nostris scripturis edificari cupiūt & dñt · exempla flacci sui vel maronis intexit ¶ Hieronimꝰ contra rufinū · ¶ Apparet iuxta incliti oratoris eloquiū voluntatez habere mentiēdi · sed artem non habere fingēdi · erauimus iuuenes · eūdemꝰ senes · Eodē feruoze quo origenē ante laudauimꝰ · nūc damnatuz toto orbe damnemꝰ · Si accusatꝰ taceaz · videboz crimē agnoscere · Nobis in monasterio hospitalitas cordi est omēsqz ad nos venientes leta humanitatis fronte suscipimꝰ · Veremur eī ne maria cum ioseph locuz non inueniat in diuersorio · ne nobis hiesus dicat exclusus · hospes erā & non me collegistis · Solos hereticos non recipimꝰ · ꝓpositum quippe nobis ē pedes lauare venientiū · In vno tibi cōsentire non potero · vt pcam hereticis · Si hec est causa discoz die · quā habes erga me · mozi possum · tacere non possum. XXXVI · ¶ De obitu sancti ambrosii ·

ANno archadij & honozii · vi · ābrosiꝰ mediolanensis obiit · cuiꝰ vitā paulinus nolanus ep̄s ad augustinū ep̄m describit · ¶ Paulinꝰ · ¶ Cum aūt in infirmitatē vir sāctꝰ decidisset · comes stilico dixisse ferē · ꝙ tanto viro recedēte de corpe interitꝰ imineret ytalie · Vñ cōuocatis nobilibꝰ ciuitatis quos ab eo diligi ognouerat · psuadebat eis vt pgerent ad istū · suaderēt qz illi ut sibi viuendi a domīo peteret cōmeatum · Quod ille vt ab eis audiuit · rñdit · Non ita vixi inter vos vt pudeat viuere nec timeo mozi · qz bonū hēmus dñm · Cum aūt in extrema parte portic̄ꝰ in qua iacebat · dyaconi secum tractarēt (ita voce repressa · vt vix inuicē se audirēt) quis post obituz eius ordinandꝰ eēt ep̄s · cum de sancti simpliciani nomie loq̄rentē · tangꝫ tractatui intereſſz · cum lōge positꝰ iacerz apꝑbans exclamauit tercio senex sz bonus · Qua voce audita · · expauescētes fugerunt Defuncto tamē eo · non alius ei ꝙ̄ simplician⁹ successit · In eodē loco in quo iacebat cū oraret · vidit dñm hiesum ad se venisse arzidentez sibi · nec multos post dies ablatus est · Tempe aūt quo migrauit ad domīnū ab hora circiter · xi · diei vsqz ad horam qua emisit spm̄ · expansis manibꝰ in modū crucis orauit domīnū · Honoratꝰ aūt vercellensis ecclesie sacerdos · cum in supiora domꝰ sue se ad quietem cōposuisset · vocez tercio se vocantis audiuit dicentis · Surge festina · quia mō es recessurꝰ · Qui descēdēs obtulit sancto corpus domī · qō vbi gustauit emisit spm̄ · bonū secum ferēs viaticū · atz ad maiorem ecclesiā corpꝰ eius est deportatuz · supra quod plurimi stellā se videre narrabant · Demonū quoqz turba ita clamabat se ab isto torq̄ri · vt eiulatus eoz ferri nō possent Donatꝰ quidē mediolanensis ecclesie p̄sbiter cum in cōuiuio cum quibusdam militaribꝰ religiosis positus · meōrie sacerdotis detraheret · aspnantibꝰ illis & deserētibus linguam nequā · subito graui vulnere pcussus · de eodem loco in quo iacebat alienis manibꝰ subleuarꝰ in lectum positꝰ est · & inde ad sepulcꝝ vsqz pductꝰ · In vrbe etiam carthaginēsi cum apud fortūatum fratrē aurelii ep̄i · ad cōuiuiū pluribꝰ ep̄is & dyaconibꝰ cōueniſſem · micranopolitano ep̄o ōtra henti sancto viro · retuli presbiteri exicium supra memorati · Quod iste de alio dictū ō suo maturo exitu compbauit oraculū · nam subito ingenti vulnere pcussꝰ ad lectū portatꝰ est · & inde ad domū in qua hospitabaē reductꝰ obiit · ¶ Sigibertꝰ ¶ Hoc tempe in ytalia sisinnius martinꝰ & alexander a gentilibus martirizāē · Quoz corpa cum mediolanum deferrentē cecus p eos illuminaē · dicens se illuc p uisum directū esse ab ambrosio ep̄o dicē te se in hoz martirū cōsortō deputatum esse.

·XXXVII· ¶ De sancto paulino episcopo qualiter pro captiuo se seruituti barbari addixit ·

PRefatus aūt paulinꝰ nole postmodum ep̄s cum esset innumerabiliū predioruz dominꝰ · admirabili exēplo venditis omnibus religionē expeditus elegit · Cui therasia ex cōiuge facta sozor · equaē beate vite testimonio et merito · Hic semetip̄m p captiuo filio pauperis vidue in seruitutē barbari adduxit · sed diuinitꝰ prodituꝰ quis eēt multos captiuos libertati restituit ¶ Gregorius in libro dyalogoz · ¶ Dum seuientium wādaloz tempe · fuisset ytalia in campanie partibus depopulata · multiqz essent de hac terra in regionem affricanam transducti · vir domī paulinus cuncta que ad episcopū habere potuit · captiuis indigentibusqz largitus est · cunqz iaz nihil omnimodo suppetesset quod petentibus dare posset · quedam vidua aduenit · que a regis wandaloz genero filiū suum captiuū ductum phibuit · & a viro dei precium eiꝰ postulauit · cui ille rñdit · Mulier quid possim dare nō habeo sed memetipsū tolle · & me seruum iuris tui esse ꝓfitere · atqz vt filiū tuū recipias · me vice illiꝰ in seruitiū trade · Quod illa ex ore tanti viri audiens · irrisionem potius credidit quā cōpassionem · At ille vt erat vir eloquentissimus · atqz apprime · in exterioribus quoqz studiis eruditus · dubitanti femine citius psuasit · ut audita crederet · & p redemptōne filii sui in seruitiū episcopum tradere non dubitaret · Perrexere igitē vterqz ad affricam · Procedēte aūt regis genero · vidua rogatura se obtulit · ac prius petiit vt filium suū ei donare debuisset · Quod cum vir barbarus · typo supbie turgidus etiā audire despiceret · vidua subiunxit dicens · Ecce hunc hominē p eo uicarium p̄beo · solummō pietatē in me exbibe · mihiqz filium vnicum redde · cunqz ille uenusti uultus hominez conspexisset · quam artem nosset inquisiuit · cui uir domī paulinꝰ rñdit dicens · Aliquam artē quidem nescio · sed ortum excolere bene scio · Quod uir gētilis libenter accepit · & p eo uidue filiū suum reddidit Quo accepto · uidua ab affricana regione discessit · Paulinꝰ uero excolendi orti suscepit curaz cunqz idem regis gener crebro ingrederetur ortū suum · & ortulanum duz requireret · sapientez ualde esse hominē uideret · amicos cepit familiares desserere · & sepius cum solo ortulano colloqui atqz eius sermonibus delectari · cui paulinus quotidie ad mensam · olera uirentesqz herbas deferre cōsueuerat · & accepto pane ad curam orti remeare ·

XXXVIII ¶ De libera actōe ipsius cū suis & de morte eiusdem ·

CUm hec diutius agerentē · quadaz die suo domīo secum secretius loq̄nti ait · Vide quid agas · & wandaloz regnum quomō disponi debeat p uide · quia rex citius & sub omni

celeritate moriturus est. Quod iste audiens (qui ab eodē rege pre ceteris diligebat) ei mīme tacuit sed quid a suo oriundo sapiente scz viro audiuisset indicauit. Quod dum rex audisset ilico rīndit. Ego velim hunc de quo loqueris hominē videre. Cui gener eius scz venerabilis paulini tempal' dominus rīndit dicens. Virentes herbas mihi ad prandium deferre cōsueuit. has itaqz huc ad mensam eum deferre facio. vt quis sit qui mihi hec locutus est agnoscas. Factumqz est cum rex ad prandium discubuit. paulin? ex suo ope olera queqz & virētia delatur? venit. Cunqz hunc rex subito conspexisset infremuit. atqz accersito eius domīo sibi per filiam ppinquo. ei secretū quod prius abscōderat indicauit dicens. Verum est quod audisti. Naz nocte hac in somno sedentes in tribunalib? otra me iudices vidi. iter quos simul iste sedebat. & flagellum quod aliqn̄ accepam eoz mihi iudicō tolleba tur. Sed pcunctare quis nam sit. hunc ego tanti meriti virum populare vt cōspiciē esse non suspicor. Tunc regis gener secreto paulinū tulit. quis nam esset inquisiuit. Cui vir domī rīndit. Seruus tuus sum quem p filio vidue vicarium suscepisti. Cunqz ille instanter requireret. vt non quis esset sed quis in sua terra fuisset indicaret. atqz hoc ab eo frequenti inquisitōne exigeret. vir domī cōstrictus magnis cōiuratēnib? iam non valēs negare quid eēt. epm se fuisse testatus est. Quod posses sor eius audiens. valde timuit. & humiliter obtulit dicēs. Pete quod vis. vt ad terram tuam a me cum magno munere reuertaris. cui paulinus ait. Vnum est quod tu impendere bñficiuz potes. vt omnes ciuitatis mee captiuos relaxes. Qui cūcti ptinus in affricana regione requisiti. cum onustis frumēto nauib? p viri dei satisfactōne in eius comitatu laxati sunt. Nec multo post wandalorum rex occubuit. & flagellū (quod ad suam pnitiez dispensante deo p disciplina filiozqz accepit) amisit. sicqz factū est ut famulus dei vera p̄diceret. & q̄ se in seruitiū solus tradiderat. cum multis ad libertatem rediret. illū scz imitā? qui formā serui assūpsit ne nos essem? serui peccati. Actor. De huius etiam morte apud eius ecclesiā scriptuz est quia cum dolore lateris esset tactus ad extrema p ductus est. Dumqz eius generis dom? in sua soliditate psisteret. cubiculū quo iacebat eger. facto terremotu cōtremuit. omnesqz qui illic aderant nimio terrore cōcussi sunt. sicqz anima sancta. carne soluta est. XXXIX De sācto felice martire.

Preter vitam beati ambrosii scripsit idez paulinus vitam beati felicis nolani p̄sbiteri. qui passus est. xix. kl̄. feb̄. Ex gestis eius. Hic a maximo nolane vrbis episcopo p̄sbiterii honore p̄ditus est. Qui pontifex cuz imperatoz decreta xp̄ianos insequi p̄cepissent. iam senio pgrauatus putans se non posse ferre supplicia. siluaz saltus adiit. Quos dum turbid? de hac psecutōne peteat. affect? fame. gelu attritus. solo semiuiuus corruit. At felix cum multa de deorum portentis q̄ nihil fuerint disputasset. post pcuss a diuersoz supplicioz genera carceri adiudicat̄. vinculis astringit̄. Nocte aūt media venit ad eum angelus domīni. & cōfractis cathenis: scissaqz trabe qua pedes eius oclusi erant ait Surge & seqre me Egressoqz cū eo de carcē ait. conscēde ad montana & require sacerdotē tuū. ac refocillatū duc ad urbem. & absconde ne media ac frigore peat. donec psecutō desinat. Pergēs ergo quo nesciebat p uidente domīo. reppit sacerdotē solo pstratum. clausis oculis strictisqz dentib? membra hieme rigida & p̄mortua. cunqz anxius esset q̄ nullū alīm tum quod piclitanti porrigeret haberet. de celo dilapsum mun? cōtemplat̄ angelicū. Ecce em̄ de sente que p̄xima erat. vuam dependere mirat̄. de qua granis in os sacerdotis exp̄ssis. paululū refocillatus erectus est. Quem humeris impositū velocissime detulit. & tugurio cuiusdā vidue cōmēdatū alimento refecit. Eo aūt migrante. felix electus a populo vt cathedre p̄sideret. noluit acq̄escere. & quint? nomīe p̄sbiter ordinatus est eps. Quarta aūt psecutōne cum felix in platea populū monerz psecutor missus affuit. felix latebrā petens int̄ pietes dirutos per modicū ingress? aditū se occultauit. Nec mora. psecutor insequit̄. sed deus solli citudinem querētis eluit. nam iussu eius aranee p aditū illum telaz stamina p̄tendunt. At isti p vestibulum psequētes. dum locū explorare nitunt̄. ex cidia tele cōspiciūt & dicūt. Putas ne hec fila homo transiit. que sepi? tenuitas muscaz erumpit. Et illusi puidētia dei discesserūt. Sanct? aūt felix data nocte ad aliū locum secessit. i quo p tres mēses latitans. a muliere quadā alimēta suscepit. nusq̄ tamē eiusdem mīstrantis faciem suspexit. deniqz data pace sancte ecclesie ac populo restitutus. in pace quieuit. sepultusqz est iuxta vrbem i loco qui dicit̄ pincis. multis se virtutib? declarās i populis. Quidā paup hñs duos boues. cum quadam die lass? ab aratro veniret. his dimissis se hospitio recōdidit. fur statī rapax affuit. qui eos clā capiens abduxit secum. Egress? paup nec inueniens p̄deuia querit. siluas circūit. ardua scandit. sed nec vestigiū quidē deprehēdit. Tunc lamentans ad sepulcrum sancti felicis martiris accedit flēs ac gemens. eius virtute p̄ditū sibi reddi petit. Egress? aūt a templo ante atrii ianuā boues suos agnoscit regressus gratias egit. Oculū quoqz eiusdē homīs quē cecū habebat. martiris virt? illuminauit. hec paulin? versib? cōscripsit. quos gregori? turonensis in p̄sam uertit. XL De sancto felice p̄sbitero & confessore. Ex gestis ei?.

Post opletōnē aūt sancti felicis p̄sbiteri. alius felix german? eius iunioz nomīe & actōne. & ip̄e p̄sbiter adduct? ad oraculū vrbis p̄fectū. cum nollet ydolis īmolare iuss? est fustib? cedi. & exilio deportari in montez qui vocatur circeio vbi lapides quadrati excidebant̄. ut & ip̄e ibidē tota uita sua hoc faceret Sed ibi filiaz p̄bi tribuni qui loco p̄erat. a demonio vexatam invocato nomīe hiesu liberauit. p̄pter quod p̄b? misit se ad pedes eius di cēs Vere tu es homo dei sāctus Erat aūt iste nomīe & ope probus ciuis nolan?. cuius etiā uxor morbū ydropicum incurrens oleo a sancto felice bñdicto perūcta. Post triduum salua facta est. Tūc collega p̄bi pgens ad consulares egit ut eum unctū duceret. eo q̄ eū xp̄m confitentem audisset. Cunqz ex officō uenissēt ut eū tenerēt manus eoz i dolorem sunt cōuerse. ita ut ululatum dire uocis emitterēt. Quibus ait felix. ut confiterent̄ xp̄m eē vez deum Et cum clamarent. uerus de? xp̄s. mox a dolore libati sunt. & vniuersi qui aderant credētes liberati sunt Expleto aūt tribunicii sui tempe probus cum sancto felice nolanum est reuersus. Ibi demonum pontifex erat.

qui miseris paganis quasi diuinabat. Hic videns felicem cecidit ad pedes eius dicens. Domine te deus meus venientem vidit & fugit dicens mihi. Virtutem hui? felicis qui cum tribuo venit ferze null aten? possum. Ergo si deus meus sic te timet quato magis ego te timere & venerari debeo Qui rndit Xpm time & venerare cui? ego fu? sum. Quod audiens iste credidit in xpm. Cum aut ibi felix exi stens ortum sibi excoleret venerut nocte qui ei? olera rapent. Et inuenientes ibi vangas tota nocte lucente luna laborauerut. & videbat eis q fu? tum facerent. mane aut inuenti sunt laborantes. Et cum vidisset eos felix ait. Adiuuet vos dns o fili oli. Illi aut mittentes se ad pedes eius confessi sunt quid voti eor fuisset. & quid dns procurasset. Sup uixit aut beat? felix in eadem ciuitate. xii. annis. Quicunq; veniebat ex paganis vt eum rapet. & in iudiciu offerret stati demonio replebat. Cunq; xpo credidisset a sancto felice mundat? gratias agens. xpianus abscedebat qui pagan? aduenerat Tandem domica die ofectis misteriis & data pace vniuerso populo pñciens se in pauimentu in oratone prexit ad dnm. Actor. Hec de gestis eius felicis occasione alteri? fratris eius sc; ciusdez nois. cuius vitam paulin? descripsit. hic iserere uolui. quo tempe vterq; floruerit ignorans. Scripsit aut etiam paulin? pter predicta libr epl'ar vnu ad diuersas psonas. XLI De sancto briccone thuronensi. Ex gestis eius.

POst excessu beati martini sanct? bricci? in epatu succedit. Nam in inuentute sua multas beato martino otumelias infere bat. eo q eum illo tpe martin? cur res faciles seq; retur arguebat. Quada vero die duz infirm? quada medicina a beato martino expeteret. briccium ad huc dyaconu in platea conuenit dicens. Ecce beatu vir expecto. & vbi sit nescio. Qui rndit. Si delirum illum queris pspice emin?. ecce celum solite sicut amens respicit. cunq; paup ille occursu reddito quod petierat impetrasset. bricciuz alloquit martin? dicens. en ego bricci delirus tibi videor. Cunq; ille confusus negaret se dixisse ait vir scus Nonne aures mee audos tuu erant. cuz hoc emin? loqbaris. ecce apud deuz obtinui. vt & post me ad pontificat? honorem accederes. sed noueris te in episcopacu multa aduersa passurum. Briccio hec audiens irridebat eum. Qui quanq; esset superbus & vanus in corpe tamen castus hebat. Igit. xxx. ordinationis sue anno oritur otra eum lamentabile crimen. Nam quedam mulier ad quam cubicularii vestimenta ei? deferebant ad abluendu occepit & pepit. Qua de re rotus popul? turonor; iratus. totu crimen in epm referut. & eum vnanimit lapidare volunt. Affer te inquit infantem ad me. Qui cum oblat? fuisset xxx. dies ab ortu hens ait ad eum. Adiuro te p hie sum xpm. vt si ego te genui edicas coram cunctis Qui rndit Non es tu pater me?. Populis aut interrogantib?. vt quis esset pater interrogaret. Ait eps Non est hoc meu. quod ad me ptinuit. sollicitus fui. cunq; illi magicis artib? hoc factu assererent. & contra eum insurgerent. vt eum ab epatu pellerent. ipe ad satisfaciendu pzunas ardentes in birro suo posuit. & ad se stringens. vsq; ad sepulcrum beati martini vna cum populor; turbis perrexit. pfectisq; ante illud pzunis. vestimentu illud inustu apparuit. Dixitq; turbis. Sicut hoc vestimentum ab his ignib? videtis illesu. ita & corpus meum a tactu mulieris est impollutu. at illis no credentibus. sed ptradicentib? sanct? bricci? trahit calunia. eicit. vt sermo sancti martini impleret Deniq; romanu papa expetiit. flens & eiulas ac dicens. Merito hec patior. quia peccaui in sanctuz dei. cui? videns virtutem non credidi. Ibi ergo qd quid in sanctu dei deliqrat deflens. & .vii. anno regrediens epatus cathedra recepit. ibiq; feliciter viuens vita finiuit. .XLII. De innocento papa & pelagio hereziarcha. Sigibertus.

ANno archadii & honorii. vii. innocentius romane ecclesie. xxxvnj. presidet. Hic decreuit pacis osculu ad missas dari. sabbato ieiunium celebrari. oleo ad vsus infirmorum ab episcopo consecrato licere uti non solu presbiteris. sed etiam omnib? christianis. in sua suorq; necessitatem vngendo. In britannia pelagi? execrabili doctria ecclesia christi maculare nitit. dicens hoiem sine gratia dei posse saluari. vnuquemq; suis meritis ppria voluntate ad iusticia regi. infantes sine peccato originali nasci. sed tam insontes qm i sons fuit adam ante preuaricatonem. nec ideo baptizandos esse vt a peccato soluant. sed vt per adoptonem in regnu dei admittant. Qui etsi no baptisent. ee tame eis extra regnu dei eternam & beatam vitam. adam solu suo peccato lesum ee. eumq; mortuu ee non ex culpe merito. sed ex conditone nature. qui moritur? fuisset etiam si non peccasset Dicebat etiam irritas ee ordines que fiunt ab ecclesia siue p infidelib? siue p fidelib?. Hunc et celestinum & iulianu coplices eius innocenti? papa damnauit. hieronim? quoq; & augustinus & alii eos vt fidei hostes armis veritatis impugnabant. orientales etiam grauiter exagitat mota de deo qstio vtr deus sit corpus & humanu scema heat. an sit incorpeus & ab humano scemate oino alien?. simpliciorib? deum corpeum & sub humano scemate ee astruentibus. aliis & aliis hoc destruentib?.

XLIII De pegrinatone sancti alexis.

ANno sequenti rome alexis nobilissimi romanor;. vita mirabilis declarata est.

Ex gestis ei?. Huius pater eufemian? rome fuit vir diues & nobilis primus in palato i patriis. erantq; tria milia pueri qui zonis cingebatur aureis. & vestimentis sericis induebant. hic iustus & misericors erat elemosinis ac ieiuniis intentus. Vxor quoq; ei? aglaes religiosa erat ac timens deum sed sterilis. cunq; tristes orarent dnm ut daret eis heredez. exaudiuit eos & dedit eis filium. Quo nimis letantes. deo gratias egerut. & deinceps a thoro coiugii abstinere statuerut. Puer at magistris traditus & edoct?. ac sacramentis ecclesiasticis imbutus. cum adoleuisset. & eum nuptialibus infulis aptum iudicasset. elegerut ei puellam ex genere impiali. & ornauerut eis thalamu. & imposite sunt eis singule corone in templo sancti bonefacii martiris p manus sacerdotu. & sic cu gaudio & letitia letum duxerunt diem. Vespre autem facto dixit eufemianus filio suo. Intra fili in cubiculum & uisita sponsam tuam. Vt autem intrauit cepit eam instruere. & plura ei sacramenta disserere deinde tradidit ei anulum suum aureum & rendam (id est caput balthei quo cingebat) inuolutam in purpureo sudario. dixitq; ei. Suscipe & conserua vsq; dum domino placuerit. & dominus sit inter nos. Postea accepit de substantia sua. & discessit

ad mare·ascendensq3 nauim domino prosperante· puenit laodicią·Et iter arripiens adiit ad eccłam ciuitatē·vbi sine humano ope ymago domini nostri ihesu christi in sindone hēbatur·Quo pueniēs omia que secū tulerat paupibus erogauit·Et ipse ens se vestimēta vilissima·cepit sedere cum ceteris paupibus ad atriū sancte dei genitricis marie·Sā cta quoq3 dei misteria singulis dieb9 domicis ac cipiebat·& de elemosinis que ei dabanē quantum ei sufficeret rebuabat·cetera vero paupib9 eroga bat· XLIIII Qualiē a seruis suis eleōsinā accepit & in domū patris tanq̄ extraneus hospi- tatus est·

POst eius vero discessionē facta est inqui sitio magna rome·& non inueniens eum misit pater ipsi9 seruos suos·vt p vniuer sas mundi ptes inquirerēt eum·Quorū aliqui dum venirent ecclam·viderūt eum inē p au pes sedentē·& dantes ei elemosinā discesserunt· quia eum non cognouerūt·Ipe aūt eos cognoscēs ait·Gratias ago tibi dñe qui fecisti vt ꝓpter nomē euum accipem a seruis meis elemosinā·Reuersi ātem serui nunciauerūt se non inuenisse eum·Mater ātem a die quo discessit sternens saccū in pauimēto·se dens q3 sup illud eiulans dicebat·Viuit dominus· quia ita manebo·donec cognoscā quid actū sit de filio meo.Sponsa vero eius dixit ad socrū suam· Non egrediar de domo tua·sed simulabo me tur turi·qui omnio alteri non copulabiē·dum eius so cius captus fuerit·Sic & ego faciam·quousq3 sci am quid factū sit de dulcissimo cōiuge meo·Ipse aūt homo deinde eodē de quo dictū est atrio per mansit in sancta cōuersatōe & vite austeritate p xvii·annos incognitus·Postea vero volente deo reuelare causam ipsi9 ymago sancte marie dei ge- nitricis pamonario ecclesie dixit·Fac itroire hoiez dei·cuius ozō sicut incensū in conspectu dei ascen dit·Qui exiens quesiuit eum & non cognouit·Et reuersus intro rogabat dei clementiā· vt eum isti oñderet·Cui iteruz imago ait·Iste qui sedet foris in hostio·ipe est·Tunc egress9 cognouit·& proci dens ad pedes eius rogauit eum vt in ecclesiaz in traret·Quod factū dum cunctis innotesceret·& idem homo dei ab homibus venerari cepisset·hūa nam fugiens gloriā occulte exiit de ciuitate eccła & venit laodiciaz·ibiq3 nauē ascendēs volebat ire in tharsum cilicie·vt in templo sancti pauli quod ibidē erat maneret incognit9·Deo itaq3 dispēsan te rapta est nauis validissimo vēto·& ad romanū portum applicuit·Vt aūt se homo dei illuc ꝑspe xit venisse exiens venit & obuiauit patri suo inco gnitus ab eo·redeunti a palatō·obseq̄ntium mul titudine circūdato & clamauit dicens·Serue dei respice in me·& fac mecū misericordiā·quia paup sum & pegrin9·& iube me recipi in domū tuam· vt pascar de micis mense tue·vt deus bñdicat an nos tuos·& ei quem habes in pegrinatōne miserea tur·Tunc pater filii recordat9 & cōpunct9 eum iussit venire ad se·& deputato ei mistro iussit ei fieri grabatū in atrio dom9 sue·vt intrans & exi ens uideret eum·p̄cipiens vt de mensa eius pasce retur·& ne in aliquo cōtristaretē·Suscept9autem pseuerabat in austeritate vite sue·ozōnibus conti nuis vigiliis & ieiuniis indefess9·Pueri quoq3 ce perunt deridere eum & aquā qua discos lauabant sup caput eius fundebant·& multas ei iniurias in ferebant·Que omia homo dei ꝓpter amorē domi libenter sustinebat·Sciebat enī quia antiqu9 hūa ni generis inimic9·has ei pabat insidias·Sicq3 fe cit in domo patris sui incognit9 annos alios·xvii·

XLV·De trāsitu eius & carta in manu eius repta·

QVm aūt cōpletū sibi temp9 vite cogno uisset scripsit p ordinē oēm vitā suam· qualiē nuptias despexerit·& qualiter in pegrinatōe cōuersus fuerit·qualiē etiā contra vo luntatem suā romā redierit et in domo patris sui oppbria multa sustinuerit·Quo pacto volēte deo manifestare certamen eius·dñica die post missam vox celit9 insonuit in sāctuario dicens·Venite ad me omnes qui laboratis et o·e·et e·r·u·Qua vo ce terziti:ceciderūt omnes in facies suas clamātes kyrie eleyson·Item secūdo facta est vox dicens· querite hoiem di vt ozet p roma·illucescēte ei die pasceue.deo spm̄ reddet·Tunc egressi q̄sierunt eū et non inuenerūt·Cōgregati aūt die parasceue ad ecclesiā cum gemitib9 implorabāt dei clementiam· vt hoiem suū eis oñderet·Et facta est vox ad eos dicens.In domo eufemiani querite·Eufemian9 re quisitus·cur talem gratiā in domo sua hītam non ostēdisset·nescire se respondit·Tunc impatores ar chadius & honori9·vna cum papa innocētō iusse runt ire in domū eufemiani·diligentēq3 exq̄rere de homie dei·Eufemian9 aūt primo iuit cum pueris suis ut sedes ordīaret·& cum lampadib9 incenso quoq3 et thuribilis obuiā impatorib9 et pontifici exiret.Et cum illuc pueniss̄et·factū est silentium magnū·Mister aūt homis dei accessit ad dominū suum·dixitq3 ei·Vide domie ne forte sit ille quez mihi assignasti·quia magna et laudabilia vidi euz opantem·p oēm ei diē dñicam sancta dei munera accipiebat·ieiuniis vigiliisq3 semetipm̄ cruciabat et iniurias multas atq3 molestias a suis tuis illatas libenter sustiebat·Eufemian9 aūt hec audiens·fe stinus cucurrit ad eum·et inuenit eum iam defun ctum Et accedēs discoopuit faciem eius et vidit vultum ipsi9 velut lampadem lucentem·uel sicut vultum angeli dei·hēbat q3 in manu cartā breuem scriptā·uoluitq3 ab eo eam accipe·nec ualuit·qui stupefact9 cito reuersus ad impatores dixit·quē querebam9 inuenimus·Et narrauit eis que ei reci tata fuerant de eo a mistro·et qualiter eum defun ctum inuenisset·thomūq3 in manu hēret quē neq̄s3 ab eo accipe· XLVI De planctu et exeqis eiusdē·

VNc imperatores et pontifex cum eufe miano pergexerūt ad locum ubi iacebat· et accedens pontifex accepit cartam de manu eius·et tradidit cartulario sācte romane ec clesie·nomīe echio ut legēt eam·Et facto silentio magno lecta est coram omnib9·Eufemianus autē pater eius ut audiuit verba carte·fact9 examinis cecidit in terram·Et surgēs scidit vestimēta sua· cepitq3 canos capitis sui euellē·barbam trahē·at q3 semetipm̄ discerpe·Et corruēs super ipz corp9 clamabat·Heu me dñe meus·quaē mihi feci sti sic et quare cōtristasti animā meā et per tot annos su spiria et gemit9 icussisti mihi·Ego enī spabam ali quādo audire uocē tuam·et de te agnitum habē ubicunq3 ees·Et nunc uidō te custodem senectu tis mee in grabato iacentē et mihi non loquentem heu me qualem psolatōnem in corde meo ponam Mater uero eius hec audiēs quasi leena rumpens rethe.ita scissis vestibus coma dissoluta ad celuz

oculos leuabat·& cum p̄ nimia multitudīe sc̄tū corpus adire non posset clamabat. Date mihi viri dei aditū vt videā filium meū·ꝺsolatōnem aīe mee· qui suxit vbera mea Et cum pueniret ad corpus incumbens sup illud clamabat·heu mi fili lumen oculoꝝ meoꝝ·quare sic nobis fecisti· quaē tā crudeliē nobiscū egisti·videbas patrē tuum & me miꝺabiliter lacrimātes·& non oñdebas teip̄m nobis·Serui tui te iniuriabant & sustinebas· Et iterum atq; iteꝝ pternebat se sup corp?·& nūc brachia sup illud expandebat·nunc manib? vultum angelicū ꝺtractabat·oscul̄sq; clamabat Plorate mecū omēs qui adestis·qr·xvij·annos eum in domo mea habui·& non ognoui q̄ vnic? fili? meus eēt Sed serui eius eum iniuriabāt·alapis percutiebant·sputa in faciem eius iactabāt· Popul? autē flebat·omnesq; currebant obuiam corpi sancto· cum ducereē in ciuitatē· Vbi siquis infirm? illud tangebat·p̄tim? curabaē·ceci illuīabanē· ꝺemoīa ei;ciebanē· Imp̄atores aūt tanta mirabilia vidētes ceperūt p se cum pontifice lectū portare·quaten? & ipsi sanctificarenē ab eodē corpe sancto· Tunc imp̄atores iusserūt copiā auri & argenti in plateis spargi·vt turbe occuparenē amore pecuniaꝝ· & sinerent p̄duci grabatū ad eccl̄siā Sed plebs amore pecunie sepositō·magis ac magis ad tactū sanctissimi corpis irruebant·& sic cum magno labore ad templū sancti bonefacii martiris illud tandem p̄duxerūt·& illic per·vii·dies in dei laudib? p̄sistētes·opati sunt monumentū de auro & gēmis p̄ciosis·in quo sacratissimū illud cum magna veneratōne corpus collocauerūt·die·xvij· mensis iulij· De ip̄o quoq; monumēto ita suauissim? odor fragrauit· velut oībus esset aromatib? plenum.

XLVII De sancto abbate pachomio· Sigibert?·

ANno archadij & honorij·ix·pachomius abbas·cx·annū agens in virtutib? ꝺsumatur· Ex gestis eius· Hic pachomi? docuit mōachos regulā viuēdi· quā āgelo ꝺictante ꝺdicerat·hic p̄cepit pistoríb? vt cū sacras oblatōnes coq̄rent·salutaria meditarenē· nihil uani loq̄renē·Quod p̄cepū cum in monasterio thabēnensi quadā vice violareē· statī ꝺuinit?pachomio reuelatū est·Qui p̄im? theodoꝝ mittēs negligētiam hanc emendari fecit·tanq̄ ꝺuī p̄cepti transgressionē·huic eidem pachomio apparuit dyabol? i spē mlieris pulcerrīe· Quā ille cernens & sciens fātasiam eē orabat multū vt euanescēt·Cui illa p pius astās ait·Quid supflue laboras ptātē accepi a dño temptare quos volo·ad quā sanct?· Quid vis esse· Et illa·Ego sum virtus dyaboli·& caligine voluptatis mortifere mortales īuoluo·sꝫ tuis vel tibi p̄pter xp̄m qui humanat? est a p̄pinquare non possum·Sed nunq̄ ita semp erit· Veniet tempus post obitū tuum qñ put libuerit ꝺebachabor inter eos·quos nunc orōnib? tuis munis· Tūc sāctus· Et quis scit si meliores tunc erunt qui istos corroborēt·Naꝫ tu p̄scire nihil oīno p̄uales·quod est solius dei·At illa·Plura tam̄ futura ex p̄cedētibus cognosco·Cui sanct?· & quomō·tunc ista· Omis rei p̄incipiū tendit ad augmentū p̄i? . deinde ad detrimentū vergit·Sic & m hac vestra p fessione ut conijcio fiet·Nā imē initia sua signis & virtutib? roborata succreuit· cum autē senescere cepit·aut tp̄is ꝺiuturnitate labescēs·aut negligentia tempis deficiens·ab incremētis p̄p̄ijs imm̄ueē

Post hoc pachomi? instanē orabat·vt sibi dñs reuelaret·qui status monachoꝝ post se futur? esset Qui p̄ visionem a se factā edoct? est·q̄ monasteria quidē multipl̄r ꝺilatarenē·& nōnulli pie et cōtinenter viuerent.plurimi vero negligēter· suāq; salutem p̄derēt·maxīe vero per negligentiā p̄posi toꝝ·quib? primatū tenentib? ambitōs a lite quis eoꝝ p̄esit cētenderēt·et reprobabunē boni p̄positi·& mali eligenē·& tunc oīa pene que ꝺiuinis regulis subnixa sūt·humanis comitabūnē illecebris tunc pachomi? exclamās ad dñm ait·heu me· qr frustra laborauī·si em̄ tam peruersi erūt p̄positi qui futuri sunt·eoꝝ subditi quales erunt·tunc ap p aruit ei mirabili fulgore quedā ymago·spineam coronam portās·inter cetera dicens ei· Confortare pachomi·qr posteritas vsq; in fīnē non deficiet & quisquis inter eos qui futuri sunt· pie & otinēter vixerit·amen dico tibi requiē sortieē·

·XLVIII· De sancta paula & eius peregria tōne· Sigibertus·

EOdem āno paula bethleez obijt·cuius vitam hieronim? scripsit· Hieronimus Si cuncta corporis mei m̄bra verterenē in linguas·& omēs artus humana voce resonarēt nihil dignum sancte paule virtutib? dicerē·Nobilis genere·sed nobilior sanctitate·potens quōdā ꝺuitijs·sed nunc xp̄i paupertate insignior· Oīm rome matronaꝝ castitatis exemplū fuit que ita se gessit vt nunq̄ de illa etiā maledicoꝝ quisq̄ auderet famā ofingere· Non appetebat potētes·nec tñ supbos & glorioläm querētes fastiꝺio despiciebat pauperes sustentabat·ꝺiuites ad bñfaciendū inuitabat·fugiendo gloriā·merebaē gloriā· que virtutes quasi vmbra sequiē·& appetitores sui deserens appetit cōtemtores·tali igiē stirpe generata iuncta est viro toxocio·qui enee & iuliorū altissimum sanguimē trahit· & hec dicim? · non quo habentibus grādia sint·sed quo ꝺtemnētib? mirabilia·homies seculi eos qui his pollēt p̄riuilegijs suscipiūt·nos laudam? eos·qui p xp̄o ea despiciūt Et miro mō quos hēntes paruipendim? ·si habē noluerint p̄dicam? Quīq; liberos edidit·blesillam sc̄z super cui? morte eam rome ꝺsolatus sum & paulinā que sāctū virum pāmachiū· & p̄positi & rerū suaꝝ reliquit heredē·ad quē etiā super obitu eius paruū libellū edidim?· & eustochium que nūc in sanctis locis·virginitatis & eccl̄sie monile p̄ciosum est·& rufinā·que imaturo funere piū matris aīm osternauit·& toxociū post quē pareze desijt · Quis inopū moriens· non illi? vestib? obuolutus est·quis clinicoꝝ non eius facultatib? sustentatus est·quos curiosissime tota vrbe perquirens· damnū putabat·si quisq̄ debilis aut esurīes cibo sustentareē alteri? Expoliabat filios·& inter obiurgātes p̄pinquos· maiorem se eis hereditatez xp̄i mīam loq̄baē ꝺimittere·Nec diu potuit excelsi generis & nobilissime familie visitatōnis et frequentiam sustinere Epiphaniū salamīe cypri ep̄z que nūc cōstantia ꝺr·hospitē aliqñ habuit·& paulmum anthiochie ep̄m in alia manentem domo q̄si p̄rium humanitate possedit Quoꝝ accensa virtutibus per momēta patriā deserere cogitauit·quid pluza·descendit ad portū fratre cognatis affinib? & liberis p̄sequentib?·& matrē pietate vincere cupientibus·paruulus toxocius supplices manus tendebat in litore·rufina iam nubilis ut suas expectaret nuptias·tacens fletibus obsecrabat Et

tamē illa siccos oculos tendebat in celum· pietatē in filios supans pietate in deum· Nescisbat se matrem vt xpi pbaret ancillaz· sic nauigio mare sulcans. multas regiones pagrauit· loca sancta terre pmissionis & egipti monachos visitauit· Tandez in bethleē mansura pperuo. p triennium angusto mansit hospitio· donec cellas & monasteria & peginoz mansiones extrueret· iuxta viam in qua maria & ioseph hospitiū non inuenerant· XLIX

¶ De psapia ipsi? & virtutib? eiusdē·

NVnc virtutes eius latius describamus· Blesillā habuit matrē· rogatū patrē· quorum altera scipionū grecoz̄qz pgenies ē alter vero p omēs grecias vsqz hodie diuitijs & nobilitate fertur agamēnonis sanguinem trahere qui decennali troiā obsidione deleuit· Tā ta humilitate que prima est virtus xpianoz̄ se decit· vt qui prius eam vidisset iam ipam eē ñ crederet· sed vltimā ancillaz̄ Et cū freq̄ntib? virginū chozis cīgeret & veste & voce & habitu & mcessu oīm mīma erat· Nunq̄ post viri mozte cum aliquo viro q̄uis eum sanctū sciret comedit· balneas nisi piclitans non adijt· mollia lectuli strata etiaz̄ in grauissima febze non hēbat· sed sup humum durissimam stratis cilicijolis quiescebat· si tamē quies dicenda sit· que iugibus pene ozōnib? dies nocteq̄z iungebat· Ita leuia plangebat· vt eam grauissimoz̄ crimīum ream crederes· Cunqz a nobis crebrius monereē ut oculis pceret· eosqz euāgelice lectōni seruaret dicebat· Turpanda est facies· quaz contra dei p̄ceptuz purpurisso & ceruſa & stibio sepe depinxi· affligēdū est corp? quod multis vacabat delicijs· longus risus ppeti fletu· opensād? est· mollia limtheamīa et serica p̄ciosissima aspitate cilicij cōmutāda· liberalitas sola excedebat modū & vsuras tribuens· vsurā quoqz sepe faciebat· vt nulli stipez rogantiū denegaret Fateoz erzoz̄ meum· Cur in largiendo esset pfusioz arguebam· illō pferens de apostolo non vt alijs refrigeriū vob aūt tribulatō &c̄· Et precauendū esse ne quod libenter faceret· semp facere non posset· multaqz huiusmodi Que illa mira verecūdia & p̄mone parcissimo dissoluebat· dicens hoc se hēre voti vt mē dicans ipa mozereē· & nec vnū numū filie dimitteret· etiā in funere suo aliena sindone inuolereē Ad extremū inferebat· ego si petiero· multos iueniam qui mihi tribuant· mendicās si a me non acceperit que possū ei etiā de alieno tribuere· et si mozituus fuerit a quo eius aīma requireē· Hebreaz līguam quā ego ab adolescentia multo labore & sudoze didici discere voluit· etiam osecuta est· ita vt psalmos hebraice caneret· & sermonem absqz vlla latine lingue p̄prietate resonaret· Quod vsqz hodie in sancta filia eius eustochio cernim?· que ita matri semp adhesit· eiusqz impijs obediuit· vt nū q̄ absqz ea cubaret vel pcederet· vel cibum caperet & nec vnum numū sue p̄tātis haberet· sed & paternam et maternā substātiolā a matre distribui pauperibus gaudens· pietatē in pente hereditatē maximam & diuitias crederet· Nec p̄terire dēo quanto gaudio exultauit· q̄ paulā neptē suam exleta et toxocō genitam audierat· in cuius & crepitabulis alleluia cantare· auieqz et amite nomīa dimidiatis verbis frangere· in hoc solo patrie desideriū hūit· vt filium nurū· virum neptem renunciasse seculo & xp̄o seruire cognosceret· Quod et impetrauit expte· Nam neptis christi flameo reseruaē· nurus etez ne se tradens pudicicie· socz̄ ope fide & eleōsinis sequiē· & rome con aē exprimere· quod hieru solimis ista cōpleuit· LI ¶ De obitu & exequiis eiusdem·

QVm in validissimā egritudīnē decidisset eustochij filie semp ī matre pbata pietas tunc magis ei in omnib? sedule assisten do cōpbata est· Q uib? precib? · quib? lamētis & gemitu inter iacentē matrē et specū domī discurrebat· ne tanto cōtubernio p̄uareē· ne illa absēte viueret sed eodem feretro portareē· Quid pluza Sentiebat prudentissima femina? adesse mortem et quasi ad suos pgeret. alienosqz desereret· istos versiculos susurzab at· Domīe dilexi decozē dom? tue &c̄: et Q uā dilecta tabernacula tua domine &c̄· Cunqz inte rrogareē a me· cur taceret· cur respondere nollet inclamanti an aliquid doleret· greco sermone rñdit· nil se habere molestie· sed omia trāquilla et quieta respicere· Post hoc obmutuit et clausis oculis quasi iam humana despiceret· vsqz ad expiratōnem aīme eosdē versiculos repetebat· digitūqz ad os tenēs· signū crucis in labiis pīgebat· aīamqz erumpe gesciens· ip̄m sudozem quo mozialiū vita finiē ī laudes domī conuertebat· Aderant hierusolimoz̄ et aliaz̄ ciuitatū episcopi· ac sacerdotū et leuitaz̄ monachoz̄qz· et virginū īnumerabilis multitudo· nec vllulat? nec planct? ut inter hoīes seculi fieri solet· sed psalmoz̄ diuersis linguis examīa cōcrepabāt· Translataqz epoz̄ manibus et ceruicem feretro subijcientibus cum alij pontifices lāpades cereosqz preferēt· alij chozos psallentiū ducerēt· in medio ecclesie in spelūca salvatozis est posita· Nihil pallor mutarat in facie· sed ita dignitas quedā et grauitas ora cōpleuerat vt eam putares non mozituā sed viuentem·

¶ Sigibertus· ¶ Eo tempe iohannes crisostim? eudoxiā vxozem archadij impatozis· sacerdotūqz multos īfestos habens· e p̄patu pellitur et exiliatur sed populo p hoc tumultuāte reuocatur· Secūdo exiliaē· sed terzemotu regiā vzbem grauiter concutiente a ciuib? reuocaē· LI ¶ De trino exilio iohānis crisostomi et mozte eiusdem·

QVm reuersurus esset epiphani? ad cypz̄ ferunt quidā hoc eum mandasse iohanni Spero quia non mozieris ep̄us· At iste remandauit ei· Spero te ad tuā patriā non redire vtrūqz sic cōtigit· Naz epiphani? in naue defūct? est· et iohānes post paululū depositus est· Pacto aūt cōcilio apud calcedonē· instigātib? maxie theophilo et seueriano et quirino calcedonensi qui iohanni detrahebāt· vocantes eum impiū et supbum maruthas ep̄s mesopothamie nolens tūc calcauit quirini pedem· ex quo doloze fre quēter crus eius abscisum est· p̄pter putredinē que p totum corp? eius serpebat· et post paululū est defunct? · conuenientes autem epi in suburbio calcedonensi· quod rufini nomīe vocitaē· iusserunt venire iohannem satisfactuz̄ de eis quib? accusabaē· Iohannes aūt cōuocantes velut inimicos refutans· vniuersam si nodum fieri exclamauit· At illi nil mozati quater eum vocauerūt· Qui nolens occurzere depositus est· populus aūt non sinebat eum trahi ab ecclesia· sed principis iussio immimebat· Et iohānes ignozante populo se tradidit exilio· Orta aūt seditōne p̄pter eum mota augusta rogauit impatozem vt reuertereē· Qui coact? reuerti coact? est a populo in epali sede residē· & ibi facē p̄monē· quod

mitiū fuit alterius ciusdē depositōnis Iohāne igitē
secundo in exiliū eunte· terremotus cōcussit ciui
tatem· Legati ergo post illū missi sunt primi secū
di et tercii· tandem bosphoz? nauib? est opt?· om
nis enim popul? occurrit· cereos et lampades accē
dens p reuersione pastoris· Interea theophil? ad
uenit in iezapolim· vbi populus iulamonez mona-
chuz in episcopū elegerat· Cui suadēte theophilo
vt epatū suscipet· cras imꝫ fiet dñi voluntas· In
crastino oratē ipo & theophilo· qz dixerat ozem?
prius· ozando moztu? est Amatores aūt iohānis
iohannite appellati sunt Cum scdo aūt exiliaretur
iohannes· quidā iohannitaꝫ ea die ecclesiā icēdūt
xx· die ianuarij Elans aūt vent? etiā basilicā sena
tus aprehēdit Iohannes aūt miss? est in cucussam
puulā āmenie ciuitatē· inde rursus ad phicōnem
Item quoqz tercio exiliat? est Et dum duceretur
exilio· cognouit p visionem diē in qua mozituꝰ
erat· reuelante sibi basilico martire i comanis· vbi
doloze capitis & ardoze solis vitam languoze fi
niuit· xmj· die septēbris· Innocentius aūt papa &
occidentales epi· ab orientaliū omunione se suspē
derunt p iohannis piudicō· nec priꝰ eis omunica
uerunt· donec nomē eius inter pcessoꝛes epos po
neretur· Socrates· Post paucū temp? gran
do vehemēs apud ostantinopolim & ei? suburba
na cecidit· xxx· die septēbris· Quarta die aūt post
grandinē defuncta est augusta· Sozomenus·
Tunc etiā quirin? calcedonensis eps· iohannis
derogatoꝛ secto pede defunct? est· Mrsati? etiaz
frater nectarij iohannis successoꝛ· post paucū tem
pus defunct? est cui nemo de iohannis pte cōmu
nicabat· Post quē ordinatus est accitus genere ar
menius· habitu monach?· naturali sapīa decoraꝛ?
Quo tempe huni transeuntes hystrū· trachiaz de
uastabant· Theodozic?· Popul? autē cum
cereis & lampadib? bosphoꝛ nauigauit· theodo
sio iunioze ei multū supplicante· vt patri & matri
remitteret iniurias· LII De quibusdā incidē
tibus & obitu impatoris archadij· Sigibert?
O tempe ragadiaſ? scbita cuz· cc· milib?
gothoꝛ a scithia veniens italiam inuadit
Ex hoc murmur blasphemātiū intremu:
it in xp̄m· & xp̄ianitatis tempoza culpantes· felici
tatem gētiū attollūt· Inter quos p̄cipue symach?
oratoꝛ furebat· qui etiā scriptis epl̄is suis agebat
de ydolatria· et de repetenda ara victorie Quoꝝ
latrātiuz oza iniecto eis osse veritatis obstruxerūt
augustin? libro de ciuitate dei & orosius hystoria
sua Prudenti? quoqz poeta luculēto metrici ope
ris libello blasphemias symachi refellit· Archadi?
impatoꝛ ossa samuelis pphete a iudea cōstantino
polim transtulit· tam hilariter occurrētibus pl̄is
ac si eū viuētem cernerēt· augustin? apud ypo ne
affrice & hieronim? apud bethleē iude p epl̄as in
ter se vsqz ad simultatē disceptant· de quibusdam
scripture capitulis· maxime de eo qđ dicit paulus
se petro in faciē restitisse· quia reprehensibilis erat·
De quo hieronim? scripserat· qz paulus petrꝫ nō
reuera sed simulate reprehendit· augustin? oꝛtradice
bat· qp eum reuera non simulate reprehendit Iram
dei p morte iohannis nimia grandinis tempestas
cōstantinopolim incūbens· & moꝛs eudoxie augu
ste subsecuta intēptat· Anno impij sui· xmj· archa
dius impatoꝛ orientalis timens filio suo octen ni
puero theodosio· eiqz tutorē sidigergē pl̄arum re
gem testameto designās obijt· Sidigergis tutelā
pueri benigne suscipiens· pacem firmissimā cuz ro
manis fecit mediante maratha mesopotamie epo
Is marūthas & apud psas & apud romanos omī
mōis clarissim? hēbat· Vtice terza die?· vij· mu
gitum dedit Stilico regnū honorij affectās filio
suo tucherio· reipublice pniciosus efficit· barba
ras gentes ipe alias regno imittens· alias cōsensu
suo fouens· vnde mō solito grauiꝰ eaꝫ & maxie
wandaloꝫ rebies p gallias exarsit· LIII

De libris augustini.

ARchadij & honorij tpibus augustin? in
ecclesia philosophat? est· Cui? librorū
tractatuū & epl̄aꝫ numerus plusqꝫ ad
mille· xxx· extendit· multis numero non ꝑhensis·
Gennadius in libro de illustrib? viris· Au
gustinus affer yppone regio opido epūs· vir erudi
tōne diuina & humana orbi clar?· fide integer· vi
ta purus· scripsit quāta nec inueniri pñt Quis er
go glorieē omīa se illi? hēre· aut quis tāto studio
legat quāto ille scripsit· Edidit iaz senex quod iu
uenis cepat de trinitate libros· xv· in quib? vt scri
ptura ait· introduct? in cubiculū regis · & deco
ratus veste multipharia dei sapīa· exhibuit eccles
am non hñtem maculā aut rugam aut aliqđ hmōi
De incarnatōe quoqz dei· ydoneam edidit pietatē
de resurrectōe quoqz mortuoꝝ sil'i cucurrit since
ritate licz mīm? capiētib? dubitatōnē de aboztiuis
ingesserit· catholic? remānsit· Hieronim? ad desi
derium Augustin? eps volans p montiū cacu
mina quasi aquila· & ea que in mōtiū radicib? fiūt
nō osideraꝛs· multa celoꝝ spacia· terrarūqz situs
& aquaꝝ circulū claro hmone pnunciat· Pro
sper in libro de vita cōtemplatiua· Sanct? au
gustinus eps acer erat ingenio· suauis eloquio·
secularis literature pitus· i ecclesiasticis laboribus
oposus in quotidianis disputatōnibus clarus· in
omī sua actōne circūspectus· in expositōne fidei
nostre catholic?; in questionib? absoluendis acut?
in reuincēdis hereticis circūspectus· & i explanā
dis scripturis canonicis cautus· quē in libell' meis
p possibilitate mea sum secutus Actoꝛ· Hic
itaqz vt in gestis eius legit· sapie lumē prefulgidū
ppugnaculū veritatis· & fidei tutamentū · omēs
ecclesie doctoꝛes tam ingenio qꝫ scia vicit incom
pabiliter· florens tam virtutū exemplis· qꝫ afflu
entia doctrinaꝝ Etem tanta scripsit vt non solum
ab aliquo toto vite sue tempe scribi· sed nec qđez
possint lectōne pcurri· Huius em̄ librorꝝ tractatu
um & epistolarum numerus· plusqꝫ ad mille· xxx
vt dictū est extendit· vt merito illud ei dictuz cō
ueniat· mentitur qui te totū legisse fatet·

LIIII· De nomibus librorꝝ eius qui apud
nos reperiunt·

PReter illos itaqz libros quos euz adhuc
cathecumin̄ū scripsisse iaz supza dixim?
scz soliloquioꝝ li· ij· de imortalitate aīe
li· i· de beata vita· li· i· de ordine· li· ii· de achademi
cis· li· nj· de disciplīs liberalibus· li· j· Scripsit etiā
que sequunt· De confessionib? suis li· xmj· De mori
bus ecclesie & moribus manicheoꝝ li· ii· De tri
nitate li· xv· Contra faustū manicheū li· xxxij· En
cheridion ad laurentiū li· i· ad hieronimū de origi
ne anime li· i· ad eundē de verbo iacobi quicūqz to
tam legem suauerit offen· aūt li· i· ad eundē ō hoc
qꝫ paulus vere reprehendit petruz li· i· ad ambrosiū
presbiterꝫ de errore priscillianistaꝝ li· i· de musica
li· sex· de diuinatōne demonum librum vnum· de

diuersis heresibus lxxxvnj li.i. Ad qō vult deus tyaconū li.i. de vera religione li.i. de vita xp̄iana li.i. de agone christiano li.i. de utilitate credendi libz vnū. de octo questionib9 veteris testamenti libzum vnū. de gratia noui testam̄ti li.i. de magistro li.i. d̄ cura p̄ mortuis gerēda li.i. de diuersis osuetudinib9 ecclesie ad inquisitōnē ianuarij li.ij. Contra felicianū de vnitate trinitatis libzum vnū de fide vel simbolo li.i. ad aurelīū de opē monachoz li.i. de octo q̄stionib9 dulticij libz vnum. ad p̄spez & hilariū de p̄destinatōe & pseuerātia scōz libros duos. de mendacō li.i. altercatōnis cū maximino epō arrianoz li.i. contra eundē maximinum li.i. contra manicheos li.i. contra adimantū manicheum li.i. ad valeriū comitē de nuptijs & ocupiscentia li.i. ad eundē contra iulianū pelagianistaz li.i. de pastorib9 & ouib9 libzos duos. de baptismo contra donatistas libros septē. ad marcellinuz de baptismo puuloz li.nj. de vnico baptismo li.i. de spū & litera libz vnū. de cōcupiscentia carnis aduersus spm̄ oz̄ones quatuoz. contra quimq3 hostium genera li.i. de p̄destinatōne diuīa li.i. de natura boni contra manicheos li.i. de q̄stionib9 ozosii ad eundem li.i. de fide ad petrum librum vnuz de cathezizandis rudib9 libz vnū. de p̄ntia dei ad darvanū li.i. de doctrīa xp̄iana li.mj. speculuz li. vnum. Contra donatistas post collatōnem cum eis hītam li.i. de aīma & eius ozigine li.mj. cōtra ymonem arrianoz li.i. contra questiones eozūdē libz vnum. contra aduersariū legis & p̄phetarum li.ij. solutōnum diuersaz questionum ab hereticis obiectaz li.i. contra mendaciū li.i ad uitalez de gratia dei librū vnū. ad casulanū p̄sbiteruz de ieiunio sabbati libz vnum. de bono viugali librum vnum. de adulterinis cōiugijs ad pollentiū libzos duos. de bono viduitatis ad iulianā libz vnuz. de virgitate libz vnum. de decem cozdis psalterij li. vnum. de pēitentia libz vnū. de patiētia libz unū de libero arbitrio li.nj. contra ep̄lam manichei q̄ dz fundamentū libz vnum. de duab9 aīab9 cōtra manicheos libz vnū. contra iulianū pelagianum li.vj. contra ep̄lam p̄meniani donatiste libzos tres ptra lr̄as petiliani li.nj. cōtra cresconiū grammaticum donatistā libros quatuoz. ad simplicianū mediolanum ep̄m de diuersis questionib9 libros duos. de cōtmentia libz vnū. de quātitate aīme libz vnum. de vidēdo deo ad paulinā libz vnū. de secundo aduentu dñi ad esichiū ep̄m li.i. ad volusianum de quibusdā questionib9 ab eo missis libzum vnum. responsionis ad marcellinū librum vnum ad vincentium libzum vnum. Ad deo gratias de septem questionibus expositis contra paganos. ad bonefaciū de cozrectōne donatistarum libruz vnum. ad macedoniū libz vnū. ad dyoscoz libzuz vnum. ad paulinū ep̄m libz vnū. ad enodiuz ep̄m libz vnū. ad p̄bam religiosā feīaz libz vnū. ad optatum ep̄m li.i. ad gloziū eleusinū & ceteros q̄b9 hoc gratum est libz vnum. ad pascentiū comitem arrianū libz vnum. cōmonitoziū ad fortunacianū libzum vnum. de ciuitate dei li.xxij. expositōis symboli contra iudeos & paganos & hereticos libzuz vnum. ad paulinum & etrapium de p̄fectōe iusticie li.i. ad thimasium & iacobū de natura & gratia libz vnū. ad valentinū & cum illo monachos de gratia & libero arbitrio libz vnū. ad eosdem de cozreptōne & gratia li.i. ad sixtū p̄sbiterum contra pelagianos libz vnū. de incarnatōne xp̄i libros duos. de fide & op̄ibus li.i. de disciplīa xp̄iana libz vnū. de symbolo tractat9 quatuoz. de tēpoze barbarico li.j. de lxxxnj. questionib9 libzum vnum. de genesi contra manicheos librum vnum sup genesim ad lr̄am li.xij. questionū in eptatico li.vij. locutōnum in eptatico li.vij. annotatōnum in iob libz vnum. sup psalteriū tractat9 cl. super mulierē fortem quis mueīet tractatū vnū. de sermone dñi in monte libzos duos. de questionibus in matheo & luca libros duos. De cōsonantia mathei & luce in generatōnib9 domi tractatū vnuz sup euāgeliū iohannis. tractatus vel omelias siue sermones. cxxmj. de verbis domi tractatus. lxv. de verbis apostoli tractatus. xx. sup epistolā pauli ad romanos libz vnū. sup epistolā ad galathas libz vnū. de uerbis iacobi ante omīa nolite iurare &c̄ tractatū vnū. sup primā canonicā iohānis tractatus uel omelias. x. regulā de īstitutōne canonicoz libz vnum. retractatōnū libzoz suoz quorundam libzos duos. epistolas puas ad diuersos. cl. sermones diuersos. cc. LV ¶ De nom̄ibus ceteroz quos videre non potui.

Scripsit etiā p̄ceter hec quedā alia que nusq̄ vidisse me recolo. scz acta contra fortunatum manicheū li.i. de genesi ad lr̄az librum vnuz. quem reliquit imp̄fectū. Psalmum contra partem donati. cōtra epistolam donati li. unum. epistole ad romanos inchoatā expositōnem libzum unum. contra partem donati libros duos Cōtra felicē manicheū libzos duos. ptra secundinū manicheū libz vnum. cōtra hilarium tribunicium libz vnum: cōtra id quod attulit cēturius a donatistis libz vnum. Probatōnum testimonioz cōtra donatistas libz unum. cōtra nescio quē donatistā libz unum. admonitoziū donatistaz de maximianistis libzū unum. expositōis epistole iacobi libruz unum. de maximianistis cōtra donatistas li. duos Breuiculū collatōis cum donatistis libros tres. ad emeritū ep̄m donatistaz post collatōnem librum unum. de gestis pelagij libz unum. cōtra pelagiū & celestinū duos li. gestoz cū emerito donatista. unum. cōtra gaudētium ep̄m donatistaz duos. cōtra epistolas pelagianoz quattuoz. Horz oīm in libro retractatōnum repiunē tm̄. xxvj. uoluminа que cōtinent li. ccxxij. Ceteros em̄ nōdum fecerat. quādo istos retractauit. Inueniunē autem eius libri cum epistolis & tractatib9 circit. dccc. exceptis ymonibus quoz nō est numer9. ferē aūt scripsisse libellū de aīma & spū. qui nunc apō scolasticos precipue habetur. sed mihi nō videē liber ille stilum augustini sapere. nec inē augustini libzos in armarijs publicis & antiqs inueniē. Est autem liber iste p̄cul dubio utilissim9. & elegant. diserte atz cōpendiosissime composit9. mihiq3 videē ex augustini libris diuersis. ad cōpendiū extract9 qō magister hugo de sācto victoze fecisse ferē. De hoc aūt libzo multa in nostris opibus locis ogruis inserunē. Ex predictis libris augustini multa quoq3 in his per diuersa loca inserui. Hic etiā quozū dam ex eis flosculos precipueq3 cōfessionum eius supponere uolui in hūc modū. LVI ¶ Flozes eius de inuocatōne & laude dei.

Magnus es domie & laudabilis valde. & sapiē tue nō est numerus laudare te vult homo aliqua porcio creature tue. homo circumferēs mortalitatē suaz testimoniū peccati sui. testimoniū. q3 superbis resistis. Et tam̄ te laudare

vult· Tu excitas ut lauderis· quia fecisti nos ad te & inquietū est cor nostr̄· donec requiescat in te Inuocat te dñe fides mea· quā inspirasti mihi per hūanitatē filij tui· p misteriū p̄dicatoris tui Quo modo inuocabo deum meū· Qm̄ vtiq; in meipsū eum inuocabo· Et quis est locus in me quo veias in me· Ita ne deus meus quicq̄ in me est quod capiat te· An potius non eē̄m nisi essem in te in quo omīa· Etiā sic dñe quo te inuoco· cum in te sim· aut vnde venias in me· Quo recedaz extra celum & terzā vt inde veniat in me deus me9· qui dixit celum et terram ego implebo· Capiunt ne ergo te celum & terza· qm̄ imples ea· an non habes necesse· ut a quoq̄ ptinearis qui cōtines omīa· qm̄ q̄ imples cōtinendo imples· Non em̄ vasa que te plena sunt stabilē te faciunt· quia & si frangant̄ non effunderis· & cum effunderis sup nos· non tu iaces sed erigis nos· non tu dispgeris sed colliges nos· Sed quo imples omīa te toto imples oīa· An qz non pñt totū te capere omīa· ptem tui capiunt· an vbiq; totus es· & res multa te totum capit Quid es ergo deus me9· Quid rogo nisi dñs me9· Sum me· optīe· potentissime· secretissime· pñtissime· pulcerzime· stabil' & incomphensibilis· īmutabil' mutans omīa· nunq̄ nouus· nunq̄ vetus· inouās oīa & in vetustatē p̄ducens supbos & nesciunt Semp agens· semp quiet9· colligens & non egens· portans et implēs & ptegens· creans & nutriens & pficiens· querēs cuz nihil desit tibi· Amas nec estuas· zelas & securus es· penitet te et non doles· irazceris & tranquill9 es· opa mutans nec mutās cōsilium Recipis quod inuenis· & nūq̄ amisisti· nū q̄ iops· & gaudes lucris· Nunq̄ auar9 & vsuras exigis· Superogat̄ tibi ut dēas· & quis habet quic q̄ non tuū· Reddis debita nulli debēs· donas dbita nihil p̄dens· Et quid dixim9· Deus me9· vita mea· dulcedo mea sancta· aut quid dicit aliq̄s cuz de te dicit· & ve tacētib9 de te· quia loquaces muti sunt· Quis mihi dabit ut venias in cor meum· & inebries illud & obliuiscar mala mea· & vnum bonū meū amplectar te· Quid mihi es· Miserere vt loquar· Quid tibi sum ipe· ut amari te iubeas a me· & nisi faciā irascaris mihi & mineris īgētes miserias· pua ne est ipa mīa si non amē te· Dic mihi p mīatōes tuas domīe de9 meus quid mihi sis Dic aīme mee· salus tua ego sum· angusta est domus aīme mee quo venias· oro ut dilatet̄ abs te· ruinosa est· refice eam· habet que offendāt oculos tuos· sed quis mūdabit eam· Ab occultis meis m me d·et· a·a·p·s·t· LVII· De pfessione peccati infantie eius·

NOnne tibi p̄locut9 sum aduersū dilicta mea deus me9· & tu remisisti impietatez peccati mei· Nō iudicō cōtendam tecuz qui veritas es· nolo eū fallere me ipm· ne mentiat̄ iniquitas mea sibi· Non ego iudicō otendo tecum quia si iniq̄tates obb·d·d·q·su· Sine me tam̄ loq quia qm̄ ecce mīa tua est· nō homo irzisor me9 cui loquor· Et tu fortasse irrides me· sed cōuersus misereberis mei· Quid est em̄ quod volo dicē deus meus· nisi quia nescio vnde venerim in hanc vitā mortalē· siue mortē uitalē nescio· Excepunt me cōsolatōes lactis humani· nec mater mea· uel nutrices mee sibi vbera īplebant· sed tu mihi domine p eas dabas alimentū infantie sm̄ institutōnē tuam & diuitias usq; ad fundum rerum dispositas· Tu etiā mihi dabas nolle āplius quā dabas· & nutrientibus me dare mihi velle quod eis dabas· dare em̄ mihi p ordinatū affectū volebant· quo abūdabant ex te· Nam bonū erat eis· bonū meum ex eis quod ex eis nō· sz p eas erat· ex te quippe bona oīa deus· & ex te salus mihi vniuersa· Quod aīaduerti postmodū clamāte te mihi· p hec ipa q̄ tribuis ītus et foris· Nam tunc quidē sugere nozā· & ac quiescere delectatōnib9· flere aūt offensiones carnis mee nihil ampli9 Et ecce paulatim sentiebam vbi eē̄m· & voluntates meas uolebā ondere eis· p quos īplerent̄· & non poterā· quia ille intus erāt illi aūt foris· Itaq; iactabā mēbza & uoces· signa similia uoluntatib9 meis· qualia poterā· & cū mihi non obtempabāt· uel nō intellecto· uel ne obesset indignabar· & me de illis flendo uindicabam· Tales esse infantes didici· & me talē fuisse magis ipsi mihi indicauerūt nescientes q̄ scientes nutritores mei Vnde aūt tale aīmal· nisi abs te de9 meus· aut quis erit sui artifex· aut ulla uena trahitur aliunde· qua esse & uiuere curzat in nos· preterq̄ quod tu facis nos dñe· cui cē & uiuere non aliud atq; aliud est· quia sūme esse & sūme viuere idip sum es· Sūmus em̄ es & non mutaris· neq; pagiē in te hodiern9 dies· & tam̄ in te pagiē· quia in te sunt & ista omīa Non eī hērent uias trāseūdi nisi cōtinēs ea· Et quoniā anni tui non deficient· anni tui hodiernus dies· Et q̄ multi iam dies nostri & patrū nostroz p hodiernū tuū trāsierūt· & ex illo acceperūt modos ut utrūq; subsisterent· et adhuc alij trāsibunt et accipient ut utrūq; subsistāt Tu aūt idem ipe es· Et omīa crastina atq; vltra· omīaq; hesterna et retro· hodie facies· hodie fecisti· Exaudi de9 Ve peccatis hoīm· Et homo dicit hec· et misereris eius· quia fecisti eum· et peccatū in eo non fecisti· Quis mihi cōmemoret peccatum infantie mee· quia nemo mund9 a peccato· cuius vnius diei est uita sup terrā Quid ergo tunc peccabam· an quia uberib9 inhiabā plorans Naz siquidem nūc faciā· non quidē uberib9· sed esce cōgruēti annis meis ita inhians deridebor atq; reprehendar iustissime· Tunc ergo reprehendēda faciebam· sz quia reprehendētē intelligē non poteram· nec mos nec ratō sinebat me reprehendi· Itaq; ībecillitas mē broz infantiliū innocēs est· non aīmus infantium uidi ego et sum exptus zelātē puer Nondū loquebatur· et intuebat̄ pallidus amaro aspectu collactaneum suum· Qz si iniquitatib9 cōceptus sum· et in pec·cō·m·m·m. ubi queso te domīe de9 me9 ubi aut quādo innocēs fui· LVIII De pfessione peccati puericie·

INfantie mee succesit puericia unde loq incepi· et uite humane pcelsam societatem īgressus sum· altius pendēs ex auctoritate pentum· natuq; maioz hoīm Deus meus q̄s ibi miserias exptus sū et ludificatōes· quādo quidem mihi recte uiuere puero id p̄ponebat̄· obtemp̄are monentibus· ut in hoc seculo florerē et excellerem linguosis artibus ad honorē hoīm· et falsas diuitias famulātibus· Inde in scolā datus sū ut literas discerē· in quibus quid utilitatis eēt ignorabam miser· si tamen segnis essē in discēdo uapulabam· Laudabatur enim hoc a maioribus· et multi ante nos uitam istam agētes p̄struxerāt erūnosas uias· per quas transire cogebamur multiplicato labore et dolore filiis ad ā· Peccabam9 autez min9 scribendo aut legēdo aut cogitādo de literis quaz exigebatur a nobis· Non enim deerat dñe meōria

vel ingeniū·que nos habē voluisti ꝓ illa etate sa-
tis sed ludere delectabat·& in nos ab eis vindi ca
batur·qui talia vtiqz agebāt·Sed maiorꝝ nuge ne
gocia vocanē·puerorꝝ aūt cum sint puniunē a ma
ioribus·Et tamē bñ mihi fiebat· & non faciebam
ego bñ·Nō ei discerē nisi cogerer·Nemo aūt bñfa
cit inuitꝰ etiā si bonū est quod facit·nec qui me ur
gebant benefaciebāt·sed bñ mihi fiebat abs te de
us meus·Illi em̄ non intuebanē quo referrē·quod
me discere cogebant·ꝓterꝙ ad satiandas insat a
biles cupiditates copiose inopie· & ignominiose
glorie·Tu vero cui numerati sunt capilli nostri·
errore oīm qui mihi instabant vt discerē vtebaris
ad vtilitatē meā·meo aūt qui discere nolebam ute
baris ad penam meā·quia plecti non eram idignꝰ
tantillꝰ puer tanꝰ peccator·Ita de non benefaci
entibus bñfaciebas mihi·& de peccante meipo iu
ste retribuebas mihi·Iussisti em̄ & sic est· vt peā
sit sibi omis aīmus inordinatus· Tenere cogebar
enee nescio cuius errores·oblitꝰ errorꝝ meorū· &
plorare didonem mortuā·quia se occidit ob amo
rem·cum interea meipm̄ in his a te morientē deus
vita mea siccis oculis ferrem miserim̄?· Quid ei
miseri? misero non miserāte seipm̄·& flente dido
nis mortē que fiebat amando encā·& non flente
mortē suā·que fiebat non amando te·Deus lumē
cordis mei·& panis oris mei·iunctꝰ aīme mee.&
virtꝰ maritās mentē meā·& sinū cogitatōis men
tis mee·non te amabā & fornicabar abs te·et for
nicanti sonabat vtiqz euge euge·Amicicia ei huꝰ
mundi fornicatō abs te·Ve tibi flumē moris hūa
ni·quis resistet tibi·Quādiu non siccaberis quouꝰ
qz volues filios eue in mare magnū & formidolo
sum quod vix transeunt qui lignū cōscenderūt: nō
ne ego in te legi·& tonantē iouē & adulterātem·
fingebat hec homerꝰ·homībus flagicōsis diuīa tri
buendo ne flagicia flagicia putarenē· & vt quicū
qz ea fecisset non homies poitos. sed celestes deos
putareē imitatꝰ·Laudes tue domie suspenderūt
palmitē cordis mei ad te vt non rapeē p mania nu
garuz·turpis preda volatilibꝰ·vultū tuū domie
requirā·nam longe a vultu tuo erā affectu tēbro
so·Vide domie patienē·vt vides q̄ diligenter ob
seruent homies pacta hrārum & syllabaꝝ a prio
ribus locutoribꝰ accepta·& a te pacta ꝑpetue salu
tis accepta negligāt·vt si quis cōtra grāmaticam
disciplinā sine aspiratōne hoiem dixerit·magis di
spliceat homībꝰ·q̄ si cōtra ꝓceptum tuū hominez
oderit cum ipe sit homo· Et certe non est interi
or hrārum scia q̄ scripta conscia·id se alij non face
re quod nolit pati·Quā secretꝰ es hītans in excel
sis in silentō·deus magnꝰ solus· lege infatigabili
spargens penales cecitates· supra illicitas cupidi
tates·Dico hec & cōfiteor tibi deus meus·in qui
bus laudabar abeis quibꝰ placere erat mihi tunc
honeste viuere·non ei videbā vorāginē turpitudi
nis·in quā ꝓiectus erā ab oculis tuis·Eram tam
etiā tunc viuebā & sentiebā·meāqz imcolumitatez
vestigiū secretissime vnitatis exquirebā·Hoc aūt
peccabā·quod non in ipo sed in creaturis eius·me
atqz ceteras voluptates·sublimitates·veritates q̄
rebam·atqz ita in dolores·cōfusiones·errores irru
ebam·

LIX De confessione peccati adolescē tie·

Idem in fecūdo libro.

Recordari uolo trāsactas feditates meas
non q̄ eas amē·sed vt amē te deus meꝰ
Amore amoris hoc facō·recolens vias meas neqs
simas·in amaritudie cogitatōis mee·vt tu dulce
scas mihi·dulcedo non fallax· Felix & secura·col
ligens me a dispsione mea· in qua frustratī discis
sus sum·dum ab vno te auersꝰ in multa euanui·ex
arsi enim in adolescētia·& siluescere ausꝰ sum um
brosis amoribꝰ·& cōpuerui corā oculis tuis·mihi
placens et placere cupiēs oculis hoīm·Et q̄d erat
quod me delectabat nisi amare & amari·Sed non
tenebaē modꝰ ab aīmo vsqz ad aīm·qua tenꝰ est
luminosꝰ limes amicicie·sz exaltabanē nebule de li
mosa ꝺcupia carnis·& scatebra pubertatis·et ob
nubilabant corꝰ meū·vt nō discerneret serenitas di
lectōnis a caligine libidinis·sed vtrūqz in cōfuso
estuabat·Inualuerat sup me ira tua et nesciebam·
iamqz longiꝰ a te et sinebas iactabar et effūdebar
ac diffluebā·O tardū gaudiū meū· tacebas tunc
et ego ibam longe a te. Porro ibā in plura et plu
ra sterilia semia dolorꝝ supba deiectōne et inquieta
lassitudie·quis mihi modularet erūnam meam et
nouissimarꝝ rerꝝ fugaces pulcritudies in vsuz ver
teret· et vsqz ad cōiugale litus exestuarēt fluctus
carnis mee·felicis abscisꝰ ꝓter regnū celorū·ex
pectarem amplexꝰ tuos·sed efferbui miser seqns
impetū fluxꝰ mei relicto te·et excessi omia legitia
mea·nec euasi flagella tua·Quis enī hoc mortaliū
nam tu semp aderas misericordit seuiens · et ama
rissimis aspgēs offensionibꝰ·omēs illicitas iocūdi
tates meas· vt ita q̄rerem sine offēsione iocundari
et vbi hoc possē non inuenirē quicq̄ ꝓter te dñe
qui fingis laborē i ꝓcepto·ꝓcutis vt sanes·occidis
nos ne moriamur abs te·Monuit aūt me matē mea
cum ingēti sollicitudie ne fornicarer·qui mihi mo
nitus muliebres videbanē·quibus obtempare eru
bescerē·Illi aūt tui erant et nesciebā·et in illa con
temnebaris a me filio eiꝰ·Sed preceps ibā tanta
cecitate·vt inter coetaneos meos puderet·me mi
nis dedecoris·quādo audiebā eos iactātes flagicia
et tātomagis gloriātes·quātomagis turpes eēnt
et libebat facē non solū libidinē facti· sed etiam
laudis·Quid dignū est vitupatōe nisi viciū· ego
ne vituparer vitiosioꝰ fiebā· Et vbi ñ suberat quo
admisso equarer ꝑditis·fingebā me fecisse quod
non fecerā·ne eo viderer abiectioꝰ· quo erā inno
centioꝰ·Ecce cum quibꝰ comitibꝰ iter agebā plate
arum babilonie·et volutabar ī ceno eius· tanq̄ in
cinamomis et vnguētis ꝓciosis·et in vmbilico eiꝰ
quo tenaciꝰ inhererē·calcabat me inimicꝰ inuisibi
lis·et seducebat me· quia ego seductilis eram·Re
laxabanē etiā mihi ad ludēdū habene · vltra tēpa
mētum seueritatis in dissolutōnē affectōnū varia
rum·et in oībus erat caligo intercludēs mihi deꝰ
meꝰ serenitatē veritatis tue et ꝑdibat quasi ex adi
pe iniquitas mea· LX De furto eiꝰ in piris cōmisso·

Vrtum punit lex tua domie·et lex scrip
ta in corde homīs quā nec ipa delet iniq̄
tas·quis em̄ fur equo aīmo furē patitur
Et ego furtum feci nulla cōpulsus egestate nec
penuria·sed fastidio iusticie et sagina iniquitatis
Nam id furatus sum·quod mihi abūdabat. et mlto
melius·Amani defectū meū·non illud ad qd de
siderabam·Turpis aīma desiliēs a firmamto tuo in
exterminiū·non de decore aliquid sed dedecꝰ ap
petēs Ista em̄ poma que furatꝰ sū decerpta pieci
epulatꝰ inde solam iniquitatē·Nam et si quid eo
rum in os meū ītrauit cōdimentū mihi facinꝰ fuit
erat em̄ mihi meliorum copia·illa aūt decerpsi vt

furarer· Nunc igit̄ dom̄e deus quero ·quid me in furto isto delectauerit· & ecce spēs nulla est ·non saltē vt est q̄dam defectiua spēs· & vmbratica vi cijs fallentib?·nam et supbia celsitudinem imitat̄. cum tu sis sup oīa deus excelsus·et blandicie ama ri volunt·cum nihil sit tua caritate blandi?· Igna uia quietē appetit·et que quies certa p̄ter dommū Luxuria satietatē· & tu es plenitudo & indeficiēs copia incorruptibilis suauitatis· Auaricia multa possidet. & tu possides omia· Inuidia de excellen tia litigat·te aūt quid excellenti?· Ira vindictam querit·te aūt iusti? quis vindicat· Tristicia rebus amissis cōtabescit ·quia ita nollet sibi ·sicut tibi ni hil potest auferri·Ita fornicat̄ aīma cū auertitur abs te· & querit extra te ea que pura & liqda non inuenit·nisi cum redierit ad te· Peruerse te imitā tur omēs· qui longe se faciunt a te·& extollunt se aduersū te·sed etiā sic te imitādo iudicant te crea torem esse omīs nature·& ideo non esse quo oīno recedat̄ a te·Quid ergo in illo furto dilexi · & in quo deum meū puerse imitatus sum·An libuit fa cere contra legem saltem fallacia· quia potentatu non poterā·vt increatā libertatē captiu? imitarer faciendo impune quod non liceret tenebrosa om̄i potentie similitudīe·Ecce est iste seruus fugiens dominū suum·& cōsecut? vmbram· O putredo· O monstr? vite & mortis pfunditas· Potuit ne li bere quod non licebat·non ob aliud nisi quia non licebat·Gratie tue domine & miserīcordie tue de puto·quia peccata mea tanq̄ glacies soluisti· gra tie tue deputo etiam quecunq; malo non feci· Quid enim facere non potui· Non ergo me de rideat quis ab illo medico egrum sanari·a quo si= bi prestitum est vt non egrotaret vel potius vt mi nus egrotaret·Quis est aūt qui doceat me· nisi q̄ illuminat cor meum·& discernit vmbras eius · qz in illis pomis mihi voluptas non erat·erat in ipso facinore·quam faciebat cōsortium simul peccanti um·Nam confricatō consocior? animor? accende bat pruritum cupiditatis mee· Et quid erat ille af fectus aīmi·risus erat quasi titillato corde·q̄ eos fallebam? ·qui hec a nobis fieri non putabant· & vehemēter nolebant·Nemo aūt solus facile ridet· nisi cui? aliquid nimis ridiculū sensib? occurrit ani mo.ego igitur solus id omnimo non facerez· O ni mis inimica amicicia·seductō mentis inuestigabil' ex ludo & ioco nocēdi auiditas·nulla lucri·nulla ulcīscendi libidine·sz cum dicit̄ eamus & faciamus pudet non esse impudentē·Quis aperiet hanc tor tuosissimam & implicatissimā nodositatem que fe da est·nolo eam videre·te volo iustīcia pulcra & decora honestis luminibus & insatiabili satietate Quies est apud te valde & vita imperturbabilis· Qui intrat in te· intrat in gaudiū domī sui· & nō timebit·& habebit se optime in optimo· Defluxi ego a te·& erraui deui? a stabilitate tua·& fact? sum mihi regio egestatis· LXI De amorib? eius illicitis· Idem in libro tercō·

VEni carthaginem·& circūstrepebat me vndiq; sartago flagicios? amor?· Ode ram securitatē· & viam sine muscipulis· quoniam fames erat mihi intus ab interiore cibo teip̄o deus meus·& ea fame non esuriebam·sz ezā sine desiderio alimento? incorruptibiliū·non quia plenus eis eram ·sed quo maior eo fastidiosior· & ideo non bene valebat aīma mea ·sed vlcerosa pruriebat se foras miserabiliter scalpi auido con ta ctu sensibilium· Amare & amari dulce mihi erat· magis si amātis corpe fruerer· Venam igit̄ amici cie coinquinabā sordibus cōcupiscentie· candorem q; eius obnubilabā tartaro libidīs·Deus me? q̄n to mihi felle suauitatē illā· & q̄p bonus aspsisti· ra piebāt me spectacula theatrica· Quid est autem q̄ ibi homo vult dolere·cum spectat luctuosa & tragica·q̄ tam̄ ip̄e pati nollet·& tam̄ē pati vult ex eis dolorē spectator & ip̄e dolor voluptas ei? est·Quid est nisi miserabilis insania·q̄p cum ip̄e patit̄ miseria· cum aliis cōpatit̄ misericordia dici solet:Sed qualis tandem misericordia in rebus fi ctis & scenicis·Non em̄ ad subueniendū prouocat̄ auditor·sed tm̄ ad dolendū inuitat̄·Et si calamita tes iste sic agant̄·vt qui videt nō doleat ·abscedit inde fastidiens & reprehendēs·si autez doleat ma net intentus & gaudens·lacrime ergo amantur & dolores·Certe omīs homo gaudere et amare vl't an cum miserum nemin̄ esse libeat·libet tam̄ē esse misericordez·Quod quia non sine dolore est· hac vna causa amant̄ dolores·Et hoc de illa vena ami cicie est·Sed quo vadit quo fluit·vt quid decurrit in torrentē picis ebulientis estus īmanes tetraru; libidīū·in quos ip̄a mutat̄ & vertit̄ p nutū ppri um de celesti serenitate detorta & dejecta·Repu dietur ergo misericordia·Nequaq̄·Ergo ament̄ dolores aliquādo·Sed caue immundīciā aīa mea sub tutore deo meo·Neq; em̄ nunc non miserior· sed tunc in theatris cōgaudebam amantibus· cum sese fruebant̄ p flagicia·q̄uis imaginarie gererentur hec in ludo spectaculi·Cū aūt sese amittebāt quasi misericors otristabar· & vtrūq; delectabat tamen·Nunc vero magis miserior gaudentē ī fla gicio·q̄p velut dura perpessum detrimenta pnicio se voluptatis et amissione misere felicitatis· Hec certe verior est misericordia ·sed non ea delectat̄ cor·Nam &si approbatur officō caritatis qui dolet miserum· mallet tam̄ē vtiq; non esse quod doleret qui germanicus misericors est Nonnullus itaq; dolor approbandus est·nullus amandus· Hoc enim tu dom̄e deus qui amas animas·longe alteq; pu rius q̄p nos & incorruptibilius misereris·q̄p nullo dolore sauciaris·Et ad hec quis ydoneus·

LXII De studiis eius et errore mani chеorum·

QVitato iam ordine discendi· puer eram im quendam librum cuiusdam ciceronis de exhortatōne ad philosophiam·q̄ mu tauit affectum meū·et ad teip̄m domine mutauit preces meas· viluit mihi repente omīs ua na species·et sapiētie immortalitatem cōcupisce bam estu cordis incredibili·et surgere iam ceperā vt ad te redirem·In eo libro manifestatur illa apo stoli admonitō· Videte ne quis uos seducat per philosophiam et inanem seductōnem ꝛc·Sed tūc deus lūmen cordis mei·nondum mihi apostolica ista nota erant·hoc tamen solo mihi illa exhortatōe delectabar·q̄p non illam aut illam sectā·sed ip̄am quecunq; esset sapientiam ut diligerem et querer̄ et tenerem fortiter excitabar ꝟmone illo· et accē debar et ardebam Et hoc solum me in tāta flagrā tia refringebat·q̄p non erat ibi nomen x̄pi·quod ī ip̄o lacte matris tenez cor meum pie biberat ·et alte retinebat· Et quidquid sine hoc nomine fuiss; q̄uis literatum et expolitū et veridicum·non me totum rapiebat·Itaq; instituī ī scripturas sāctas animum itendere·et ecce uideo rem non detecta;

ſuꝑbis·nec nudatã pueris· ſed íceſſu humilem· ſucceſſu excelſam·& velatã miſteriís· Et non erã ego talis· vt ín eum ímtrare poſſem·& ad eiꝰ greſ ſus ímclínare ceruicẽ·ſed víſa eſt mihi ĩdigna quã tulliane comparem dignitati. tumoꝛ eñ meus refu giebat modũ eius·& acies mea non penetrabat ín terioꝛa eius· Verũtamẽ illa erat que creſceret cuꝫ puulis·ſed ego faſtu turgidus mihi grandis eẽ vi debar· Itaqꝫ ímcidi ín hoĩes ſupbe delírantes· car nales et loquaces·qui dicebant veritas veritaſ·& nuſq̃ erat ín eis· Ve ve quibꝰ gradib? deductuſ ſum ín ꝓfunda ínferi laboꝛans & eſtuans ínopia veri·cum te deus meus non ſecũdũ ímtellectũ mẽ tís·quo me beluís preſtare voluiſti· ſed ſm carnis ſenſum quererẽ· Tu aũt eras ímterioꝛ ímtímo meo & ſuꝑioꝛ ſũmo meo·ſũme bone·pulcrítudo pul croꝛ oĩm· Offendi ín illam mulierẽ audacem ímo pem prudentie enígma ſalomonis·que me ſeduxit quía ímuenit me foꝛas bĩtantem ín oculo carnis mee·& talía rumínantẽ apud me qualía ꝑ illũ vo raſſem· Neſciebã eñ alíud vere quod eſt· Et quaſi acutele mouebar·vt ſuffragerer ſtultis deceptoꝛí bus cum a me quererẽt·vnde malũ·& vtrũ foꝛma coꝛpea deus fmireẽ·& hẽret capillos & vngues· Quibus rebus ígnaꝛ? ꝑturbabar. & a veritate re cedens ín eam mihi ire vidbar·quia malũ non no ueram nihil eſſe·níſi priuatõnem boni vſq; ad qđ omnino non eſt· Quod vnde noſſem cuius vídre vſq; ad coꝛpus erat oculis·& aímo vſq; ad fãtaſ ma Et non noueraꝫ ſpñ eſſe deum neq; quid ín no bis eſſe ſm quod ſimiles eſſem? deo· Neq; noueraꝫ iuſticiã ínteꝛioꝛẽ veram·non ex conſuetudíne iudí cantem·ſed ex lege iuſtiſſima dei omĩpotẽtis qua foꝛmarenẽ moꝛes regionum & dieꝫ·ꝑ regionib? & diebus·cum ípa vbiq; ac ſempeẽt·nõ alibí alia nec alias aliter·ſm quam iuſti eſſent abrhaã·y·& ía·& moy·& dauíd·& ílli omnes laudati oꝛe deí· ſed eos ab imperitis iudicari íniquos iudicãtibus ex humano die· LXIII ¶ Excuſatõ patriarchaꝫ cõtra blaſphemiã eoꝫ.

QVidam indignanẽ cum audierint íllo ſe culo licuiſſe iuſtis aliquid quod íſto ſe culo non licet iuſtís·& quía illis aliud ꝑ cepit deus·íſtis aliud·ꝑ tempalibus cau ſis·cum eidem iuſticie veriq; ſeruierínt·cum ĩ vno homíne·& ín vno die·& ín vnis edíbus vídeant aliud alíi mẽbꝛo congruere·& aliud iam vduꝫ li cuiſſe·& poſt hoꝛam non licere·quíddã ím illo an gulo ꝑmitti aut iuberi·quod in íſto iuſte vetẽ & vindicẽ· Nunquid iuſticia varia eſt et mutabilis ſed tempa quibus preſidet non paziter eunt·tem poꝛa enim ſunt· Homĩes autem quoꝫ vita bꝛeuis eſt ſuper terram·quía ſenſu non valent cauſas cõ texere ſeculoꝫ prioꝛum· aliarũq; gentium quas experti non ſunt cum his quas experti· In vno ãt coꝛpoꝛe vel die vel domo facile poſſunt vidẽ quid cui membꝛo·quibus momẽtis quibus partibus·p ſonis ue congruat·ín illis offendunẽ·hic ſeruíunt Hec ego tunc neſciebam et non aduertebam·et fe ríebant vndiq; oculos meos et non videbam·ma la omĩa fiunt cum tu dereliqueris fons vite·qui eſ vnus et verus rectoꝛ et creatoꝛ vniuerſitatis·et priuata ſuꝑbia díligiẽ ín ꝓte vnũ falſũ·Itaq; pie tate humili rediẽ ín te·et purgas nos a mala oſue tudine·et ꝓpicius es peccatis cõfitentium·ſi iam non erigamus aduerſum te cornua falſe libertatis auaricia plus habendi·et damno totũ amittendi· amplius amando ꝓpꝛium noſtꝫ q̃ te bonuꝫ oĩm·

LXIIII ¶ De carnali eius doloꝛe ſup amico defuncto ¶ Idẽ in libꝛo quarto·

SIne me domĩe·et da mihi círcũíre memo ría pꝛeſenti preteritos circũitus erꝛoꝛis mei·et immolare tibí hoſtiã iubílatõnis Quid eñ ego ſum mihi ſine te níſi duꝛ ĩ ꝑceps·aut quid ſum cum mihi bñ eſt·níſi ſugens lac tuũ·aut fruens te cibo·qui non coꝛrũpiẽ· Irri deant nos fortes et potẽtes· Nos aũt ínfirmi et ĩ opes ꝓfiteamur tibí· Compauerã amicũ ſocietate ſtudioꝫ nímis caꝫ·ſed nondũ ſic erat amic? ſicut eſt vera amicícia·qꝫ non eſt vera·níſi cuꝫ tu eã ag glutínas caritate diffuſa ín coꝛdib?· Sed tam dul cís erat nimis cocta feruoꝛe pariliũ ſtudioꝛuꝫ· Et ecce tu ĩminens doꝛſo fugitiuoꝫ tuoꝫ deus vltõ num et fons miaꝫ ſimul· qui quertís nos ad te mí ris modis abſtuliſti hoĩem de hac vita· Quo dolo re ꝓtenebratũ eſt coꝛ meũ· Quidqđ cũ illo cõíca uerã ſine íllo ĩ cruciatũ mihi vertebaẽ·ſolus fletus dulcis erat mihi·et ſucceſſerat amico meo ĩ dlicijs aĩmi mei· Vbi aũt ide auferebatur aĩa mea·onera bat me grãdis ſarcina míbie·que ad te dñe leuãda erat et curãda· Sciebã ſed nec volebã nec valebam Mihi aũt quía ĩfelix loc? ego remãſerã· vbi nec eẽ ꝓſſe·nec inde recedẽ· Miſer erã·et míſer eſt omis aĩmus iunct? amicícia reꝫ moꝛtaliũ · et dílaniaẽ cũ eas amittit·et tũc ſentit miſeriã qua miſer eſt et anteq̃ eas amittat· Poꝛro tꝑa de die in diẽ íferebant alias ſpẽs·et alias meõꝛias·et paulati reſaꝛ cinabant me ꝓſtinis generib? delectatõnũ·quib? cedebat ille doloꝛ meꝰ· Succedebãt aũt nõ quidẽ dolꝛes alíj·cauſe tñ alioꝫ doloꝫ· Nam vñ me fa cíllie ille doloꝛ penetrauerat et ĩtime·níſi qꝛ fude ram in arenã cor meũ·díligẽdo moꝛituꝫ q̃ſi ñ mo ríturum· Maxíme aũt me recreabãt alioꝫ amicoꝫ ſolatía·cum quib? amabam quod non ꝓ te amabã Et hoc erat íngens fabula et longum mendacium cuius adulterina confricatõne coꝛrumpebaẽ mẽs mea pꝛuriens auribus· Alia quoq; erant que ĩ eis amplius animum capiebant·colloqui· coꝛridere vi ciſſim·beníuole obſequí·ſimul legeꝛe·his itaq; hu iuſmodi ſignis a coꝛde amantium et reclamantiuꝫ pꝛocedentibus per os·per linguam· per oculos· et mílle motus gratiſſimos quaſi fomitíbus confla re animos·et ex pluribus vnum facere· hoc eſt qđ díligitur in amicis·ita vt rea ſibi ſit humana con ſcientia·ſi amantem non reamauerit·nihil querẽs ex eius coꝛpoꝛe ꝓeter indícia beníuolentie· hinc íſte luctus ſi quis moꝛiatur·et ex amiſſa vita mo rientium moꝛs viuentium·beatus qui amat te· et amicum in te·et ínimícum ꝓpter te· Nullũ enim carum ſolus amittit· cui omnes in illo caꝛí ſunt · qui non amittitur· Et quis eſt iſte · níſi qui fecit celum et terꝛam et ímplet ea·et ímplendo ea fecit ea· Te nemo amittit·níſi q̃ dimittit · quo it quo fu gít·níſi a te placido ad te iratũ· Nam vbi non ín uenit legem tuam in pena ſua·lex tua veritas eſt et veritas tu· Deus uiꝛtutum cõuerte nos· et oſtẽ de faciem tuam et ſalui erimus· nam quaqua uer ſum ſe uertit anima hominis·ad doloꝛes fígitur p̃ terq̃ ín te·tametſi fígitur ín pulcris extra te·et ex tra ſe·que tamen nulla eſſent·níſi ex te·

·LXV

¶ Exhoꝛtatõ animarum ut ab amoꝛe ſenſi bilium redeant ad deum.

Laudet te deus anima mea ex illis·sz ñ ex eis figaē glutino amoris p sensus corporis· Ecce eñ ista decedūt vt alia succedant· & omniū suis partibus constet infinita vniuersitas·verbum autem dei nusq̄m discedit Ibi fige mansionem tuā o anima mea. saltez fatigata fallacijs· veritati cōmenda quidquid tibi est a veritate·& non perdes aliquid & putrida tua refloreſcent·& fluxa tua ꝓstringent ad te. & stabūt tecū ad semper stantem & ꝑmanentem deū · Vt quid puersa sequeris carnez tuā·ipa te sequaē conuersa Quidquid per illā sentis im pte ē·& ignoras totū cuiꝰ he partes sunt· & tamen te delectat· Sz si ad totū ꝓphēdēdū essz ydoneꝰ sensꝰ carnis tue· ac ñ etiam ipe im parte vniuersi accepissz p pena sua iustum modum· velles vt transiret quidquid existit im presentia·vt magis tibi placerent omnia· Nā & quod dicie per eundem sensum carnis audis· & ñ vis vtiqz stare sillabas·sed transuolare vt alie veniant. & totum audias·Ita semper omnia quibus vnum aliquid ꝓstat·& non sunt omnia simul· plꝰ delectant omīa q̄ singula si possint sentiri omīa sed longe his melioꝛ est deꝰ qui fecit omnia · ipse est deꝰ noster & non decedit·quia nec succeditur ei·Si placēt corpa·deū ex illis lauda ·& i artificē eoꝝ retorque amorem·ne im his que tibi placent tu displiceas·Si placent anime· in deo amentur · qa & ipe mutabiles sunt·& i ipo stabiliuſ fixe·alioquin irent & perirent·In illo ergo amentur·& rape ad eum tecum quas potes·& dic eis ·Hūc amemus ipe fecit hec·& non est longe·nō eñ fecit & abijt·sed ex illo in illo sunt . Ecce ibi est vbi sapit veritas· Intimus cordi est. & coꝛ erꝛauit ab eo·Redite preuaricatores ad coꝛ· imherete ei q̄ fecit State cum eo·& stabitis·requiescite in eo·et quieti eritis·Quo itis in aspera·quo itis· Non est requies vbi eam queritis·beatam vitam queritis in regiōe mortis· Et quomodo est vita beata vbi nec vita · Sz descēdit huc ipsa vita nostra· & tulit mortem nostrā & occidit eā·et tonuit clamās vt redeamꝰ ad eū·& discessit ab oculis vt redeamꝰ ad coꝛ & ī ueniamus eum·Illuc eñ abscessit·vnde uunq̄m recessit.quia illuc eñ abscessit·quia mundꝰ per eum factus est·et im hoc mūdo erat·et venit ī hūc mūdum peccatores saluos facere·cui confitē anima mea:et sanat eā·quia peccauit illi·Filij hominū vsqzquo graui corde· Nunquid et post descensū vite non vultis ascendere & viuere. Sed quo ascenditis quando in alto estis · et posuistis in celo os vestrum· Descendite vt ascendatis·et ad deū ascēdatis · cecidistis eñ ascendendo contra eum·Dic eis ista vt plorent in conualle ploratiōis·et sic eos tecum rape ad deum·quia de spiritu eiꝰ hec dicis si dicis ardens igne caritatis·

LXVI· De vano amore laudis & scientie secularis·

Scripsi libros de pulcro & apto · puto duos aut tres·tu scis deus·Quid autem mouit me domine vt ad hierium romane vbis oratorem scriberē illos libros·quem nō noueram facie·sed amauerā ex doctrine fama · que illi clara fuit·Laudaē homo & amatur absens·Vtrū nam ab ore laudantis intrat in coꝛ audientis amoꝛ ille·absit·sed ex amante alio accendiē aliꝰ·Hinc eī amatur qui laudatur dum non fallaci corde laudātis p̄dicari creditur·id ē cū amās eū laudat·Sic eī amabam tunc homines ex hominum iudicio·nō eñ ex tuo deus meꝰ im quo nemo fallit·Ita eū lauda tū amabā·quoniā & me laudari vellem·Nō autez ita vellem laudari & amari sicut hystriones:quāq̄ eos & ipse laudarem & amarem · sed mallē odio haberi q̄ sic amari· Vbi distribuūē illa pōdera varioꝝ amorum im anima vna · Quid est qđ amo in alio·quod rursus nisi odissem non a me detestarer & repellerem·cum vterqz uostꝝ sit homo·Grande pfundum est ipe homo cuius etiaz capillos tu dñe numeratos habes·& non minuūē im te·& tamē capilli eius magis numerabiles q̄ affectꝰ eiꝰ· & motus cordis eius.Confiteor tibi q̄ illū magis ī amore laudantiū amaueram·q̄ ī rebus ipius de quibus laudabaē·quia si vituperādo aꝛ spernendo ea ipa narꝛassent·nō accenderez im eo Et certe res nō alie forent·nec homo ipe alius·sz tantummodo aliꝰ affectus narrantiū· Ecce vbi iacet anima infirma nō dū habens aliquid solidū veritatis· Sicut aure lingꝛa flauerint a pectoribus opinantiū· ita fertur & vertiē · torqueē & retorqueē·& obnubilaē ei lumen·nec cerniē veritas·& ecce est ante nos·ego quidē conabar ad te·et repellebar abs te vt saperē mortem: q̄a superbis resistis Eram fortassis annorum·xxvi·quādo scripsi volumina illa·voluēs apō me corporalia figmenta cordis mei auribus obstrepentia·quas intendebā· dulcis veritas im interiorē melodiam tuam·cogitās de pulcro & apto & stare cupiens & audire te · & gaudere ꝓpter vocem sponsi·sed non poteram·quia vocibꝰ erꝛoris mei forꝛas rapiebar· & pondere superbie mee im ima ꝺ primebar Non dabas auditui meo gaudiū·aut exultabant ossa mea que humliata nō erant · Quid aūt michi ꝓfuit q̄ annos natus ferme·xx. decē cathegorias aristotelis legi solus & intellexi· cū eē te simplicem & incommutabilē illis·x. p̄dicamēris sic intelligere conarer· quasi & tu subiectus essēs magnitudini à pulcritudini.vt ita esset im te quasi ī subiecto·cuz tua magnitudo & pulcritudo tuipe sis. Dorsum enim habebam ad lumen·

LXVII· De confessione laudis & inquisitione veritatis· Item in libro quinto·

O Omine deus meus accipe sacrificiū cōfessionū mearū de manu līgue mee quā forꝛmasti & excitasti· & ꝓfiteatur nomī tuo & sana omnia ossa mea & dicant· Domine quis similis tibi·Non docet te quid agaē in se q̄ tibi cōfitetur·quia oculū tuū non excludit coꝛ clausuz·nec manū tuā repellit duricia . Sz te laudet ania mea vt amet te · & ꝓfiteaē tibi miserationes tuas vt laudꝛ te·Nō cessat nec tacz laudes tuas vniuersa creatura tua . nec spiritus omnis p os conuersū ad te nec aīalia & cetera corporalia p os ꝓsiderantium ea ·vt exurgat im te a lassitudine anima nostra īmittens his que fecisti · & transiens ad te qui fecisti hec mirabiliter· Eant & fugiant a te īquieti & imiqui· & tu videſ eos & distinguis vmbras.sed fugiunt vt ñ videāt te videntē se·atqz excecati ī te offēdūt.quia nō deseris aliquid eoꝛ q̄ fecisti. In te offenderunt imusti·vt iuste vexarenē· subtrahētes se lenitati tue· & offendentes im rectitudinē tuaz & cadētes im asperitatē tuā · Cōuertātur ergo & querāt te· & ecce ibi es im corde eoꝛ ꝓfitentiū tibi & p̄ijcientium se im te · et plorantium im sinu tuo post vias suas difficiles·et tu facilis te rges lacrimas eoꝛ·et magis plorāt et gaudēt fletibꝰ.quia tu domine qui fecisti reficis· consolaris eos · Et vbi

eram ego quando te querebam. & tu eras ante me Ego aũt & a me discesserã. nec me mueniebã quã to mim? te. Ppilosophi hui? solis defectum futurũ preuident. & suũ in presentia non vident. Nõ eĩ religiose querunt. vnd habeant ingenium quo ista querũt. Infelix aũt qui ista omnia scit. te aũt nescit. beat? aũt qui te scit. etiã si ista nesciat. Qui vero & te & ista nouit. nõ ꝓpter ista beatior. sed ꝓpter te beatus est. si cognoscens te sicut deũ glorificet & diligat. Sic ergo fidelis homo cui totus mund? diuitiarũ est. & quasi nichil habens omnia possidet. inherendo tibi cui seruiũt omnia. quãuis nec saltem septentrionis giros nouerit. vtiqz melior est q̃ mensor celi. & numerator sider. & pensor elementorum & negligens tui. q̃ omnia in mensura & numero & pondere disposuisti.

·LXVIII

De ingressu eius ad fidem sacrorum librorum, Idem m libro sexto.

Spes mea a iuuentute mea vbi michi eras & quo recesseras. An vo ñ tu feceras me & discreueras me a q̃drupedib? et volatilib? celi. sapientiorem me feceras. et ambulabã ꝑ tenebras et lubricũ. et querebam te foris a me. et ñ mueniebã deũ cordis mei. et venerã in profundum maris et diffidebã & desperabaz de inuentõe veri. Sanari credendo poteraz. vt purgatior acies mentis mee dirigeret aliquo modo in veritatẽ tuã incommutabilem. Sed sicut euenire assolet. vt malum medicum expertus etiam se bono timeat committere. ita erat valitudo anime mee. que vtiqz nisi credendo sanari nõ poterat. & ne falsa crederz curari recusabat. resistens manibus tuis. qui medicamenta fidei ꝓfecisti. & sparsisti super morbos oĩ terrarum. Deinde tu domĩe paulatim manu mitissima ptractans & componens cor meum. consideranti q̃ inumerabilia crederem. que non videram. neqz cum gererenẽ affuissem. sicut tam multa in historia gentium. tam multa amicis. tam multa medicis. & hominib? alijs. q̃ nisi crederentur in hac vita oĩno nichil agerem?. Postremo q̃ inconcusse fixum fide retinerem. de quibus pentibus ortus fuissem. qd scire non possem nisi credidissem. Persuasisti michi non q̃ crederent libris tuis. quos tanta fere cũctis gentibus auctoritate fundasti. sed qui non crederẽt esse culpandos. nec audiendos esse. si qui forte michi dicerent. vnde scis libros illos vni? veri dei spiritu esse humano generi ministratos. Idipsum enim maxime credendũ erat. quoniã nulla pugnacitas calũniosaz questionũ. ꝑ tam multa q̃ legeram inter se ꝓfligentium pĥorum. extorq̃re michi potuit. vt aliquando non crederem te eẽ q̃d esse posses qd ego nescirẽ. aut admistratõez rez hũanaz ad te ptinere. sed id credebã aliquãdo robusti?. aliquãdo exili?. semp tamen credidi et eẽ te et curam nostri gerere. etiam si ignorabam vel quid sentiendum essz de substantia tua. vl' que via duceret aut reduceret ad te. Ideoqz cum infirmi essemus ad ꝓcipiendam liquida ratõe veritatem. et ob hoc nobis op? essz auctoritate sanctaruz literarum. iam credere ceperam nullo modo te fuisse tributurum. tam excellentem illi scripture per omnes iam terras auctoritatẽ. nisi et p ipsam tibi credi et te queri voluisses. Iam enim absurditatem que me in eis literis solebat offẽdere. cum multa ex eis probabiliter exposita audissem. ad sacramentoz altitudinem referebam. eoqz michi illa venerabilior. et sacrosãcta fide dignior apparebat auctoritas. quo et omnib? essz ad legẽdũ i promptu. et secreti sui dignitatẽ in intellectu pfundiore seruarz. vbis aptissimis. et humilimo genere loquendi se cunctis pbens. et exercẽs intentõem eorum qui non sunt leues corde. et vt omnes exciperet populari sinu. et per angusta foramina paucos ad te traijcerz. multo tamẽ plures q̃ si nec tanto apice auctoritatis emineret. nec turbas gremio sancte humilitatis hauriret. Cogitabam hec et aderas michi. suspirabam et audiebas me. fluctuabam et gubernabas me. ibam p viam seculi latam. nec deserebas. inhiabam lucris honoribus coniugio. et tu irridebas. patiebar in his cupiditatib? maximas difficultates te propicio. tantomagis quanto minus sinebas dulcescere michi quod non eras tu. Taceat laudes tuas qui miseratõnes tuas nõ considerat Que tibi de medullis meis confitentẽ. multe cogitatõnes erãt in corde meo. qm̃iliũ aũt tuũ manet imeternũ ex quo qm̃ilio nostra derides & tua ꝓpassed o tortuosas vias. ve anime audaci. que sperauit si a te recessisset aliquid se melio habiturã. Versa & reuersa in tergũ. & in latera & ĩ ventrẽ. & dura sunt omia. & tu solus requies. Et ecce ades & qm̃ituis nos ĩ via tua. & qm̃olaris nos & dicis Currite. ego ferã. & ego ibi pducã. LXIX.

De serenatõne mẽtis ad agnitõnem veritatis. Idẽ in libro xij.

Non te cogitabã in figura corpis deq̃ me? exquo audire cepi aliquid de sapientia. sed semper hoc fugi. Et clamabat cor meum vehementer aduersus omnia fantasmata mea. & hoc vno ictu conabar abigere circũuolantẽ turbam imundicie ab acie mentis mee Et vix dimota in ictu oculi. ecce cõglobata rursũ aderat. & irruebat in aspectũ meum. & obnubilabat eum. ve q̃uis non formã humani corporis. corporeum tamen aliquid cogitare cogerer per spacia locoruz. siue mundo infusum. siue extra mũdum per infinita diffusum. Lumen oculoz meorum non erat mecum. intus eĩ erat. ego autem foris. Nam tu qui=dem gaudium verum. michi subiecto tibi subieceras que infra me creasti. & hoc erat tempamentũ. & media regio salutis mee. vt tibi seruiens domiarer corpi. Sz cum supbe ptra te surgerez & crassa ceruice contra te curzerẽ. etiaz ista ifima supza me fcã sunt. & ꝑmebãt me. & nusq̃ erat respiramẽtũ Occurrebãt eĩ michi vndiqz aceruati cernenti & opponebanẽ redeũti q̃si dicereẽ. Quo is indigne ac sordide. Et hec de vulnere meo creuerãt. qz tu huiliasti sicut vulneratũ supbũ. & tumore meo separabar abs te. & nimis inflata facies claudebat oculos meos. sed tu in eternũ manens non in eternũ irascaris. sz miserar? es terrã & cinerẽ. placuitqz tibi reformare deformia mea. stimulis internis agitabas me. & rsi debat tumor meq̃ ex occulta manu medicine tue. acies qz mẽtis mee ptenebrata. acri collirio salubriũ dolorz meorz de die in diẽ sanabatur. Et primo volẽs ostẽdere michi q̃ supbis resistis. & quãta misericordia demõstrasti hoĩb? viaz humilitatis. pcurasti michi p quendã hominẽ ĩmanissimo tipo turgidũ. quosdã platonicorũ libros. vbi legi. q̃ in prĩcipio erat verbũ zc. vsqz ibi & tenebre eam non comprehenderunt. Et quia anima hominis quãuis testimonium phibebat ò lumine. non ẽ tamẽ ipm lumẽ. sz vbum dei deus est lumen verum. quod illuminat omnem hominem ve. &c.

vsq; ibi · & mūd9 eū non cognoūit . Qui a ūt in ppria venit · & sui eum non receperunt. quot quot aūt receperunt · e · d · e · p · f · d · f · credentib9 in nomīe eius · nō ibi legi · abscondisti enim hec a · sa · & pru · & re · e · p · LXX.

¶ Qualiter in se reuersus agnoscere cepit veritatem ·

ADmonit9 redire ad meipm · intraui in intima mea duce te · & vidi qualicunq; oculo anime mee supra mentem meam lucez incommutabilem · Qui nouit veritatem · nouit eam · & qui nouit eam · nouit eternitatem · O eterna veritas & vera caritas · & cara eternitas · ad te suspiro die ac nocte · Et cū te pmū cognouisti assumpsisti me · ut viderem esse qō videram. & nondū me esse qui viderem · & reuerberasti infirmitatē aspectus mei · radians in me vehementer · & contremui amore & horrore · & inueni me longe esse a te in regione dissimilitudinis · tanqm audirez vocē tuā de excelso · Cib9 sū grandiū · cresce & manducabis me · nec tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue · sz tu mutaberis in me · Et cognoui qm̄ pro iniquitate corripuisti hominem · & tabescere fecisti sicut araneam animam meam · Clamasti de longinquo · ego sum qui sum. facliusq; dubitarem me viuere · qp veritatem te nō esse · que p ea que facta sunt intellecta aspicīē · Inspexi cetera infra te & vidi neq; oīno non esse. quia abs te sunt · neq; oīno esse quia ñ sunt quod tu · Id enī vere ē. quod incōmutabiliter manet · Mihi aūt adherere deo bonum est · quia si non manebo in ipo · nec in me potero · Ipse in se manens oīa innouat · & manifesta · tum est mihi quia bona sunt que corrumpuntur · quia neq; si summa bona eēnt corrumpi possent. Nec est sanitas anime cui displicz aliquid creature tue · sicut mee non erat · cū ei displicerent multa q̄ fecisti · Quia em̄ nolebat vt tu ei displicēs · tuū eē nolebat quidquid ei displicebat · & ide ierat i opinionem duaz substantiarū · & aliena loquebatur feceratq; sibi deum p infinita spacia locorū · & euz putabat esse te · & collocauerat eum in corde suo · factaq; erat templū ydoli sui · Sz postq̄m fouisti caput nescientis · & clausisti oculos meos ne viderent vanitatem · psopita est insania mea · & euigilaui in te · & vidi te infinitū esse aliter · Sensiq; nō eē mirum. quia palato non sano pena est panis · q̄ sano est suauis · & oculis egris odiosa est lux q̄ puris amabilis est. Et iusticia tua displicet iniquis · nedum vipera & vermiculus LXXI.

¶ Adhuc de eodem.

OVesiui quid eēt iniquitas · & nō inueni substantiam · sz a sūma substantia te deo distortā in infima voluntatis · puersitatem ppitiens intima sua & tumescentis foras · Et quidē te amans non stabam frui deo meo · sz rapiebar a te decore tuo · moxq; diripiebar abs te ponere meo · id est · carnali consuetudine. tunc vero inuisibilia tua p ea que facta sunt intellecta aspexi · sed aciez figere ñ valui et repcussa infirmitate redditus solitis. non mecū ferebam nisi amantē meōriam · & quasi olfacta desiderantē que comedere non possem · Et querebam viam opandi roboris q̄ eēt ydoneum ad fruendum te · & nō inueni donec amplecterer mediatorē dei & hominū dicētez Ego sum via · & cibum cui capiendo imualid9 erā miscentem carni · quia verbum caro factū est &c̄ · vt nostre infantie lactescerz sapientia tua p quam creasti oīa · Non em̄ tenebam deū meum hiesum christum humilis humilē · nec cuius rei magistra esset infirmitas eius noueram . Verbum tuū eterna veritas · superioribus creature tue partibus super eminens · subditos erigit ad seipsam · In inferioribus vo edificauit sibi domum humilē de limo nostro · p quā subdēdos deprimeret a seipis · & ad se traiicerz · sanans tumorez & nutriens amorē · ne fiducia sui pgrederent̄ longi9 · sed poti9 infirmarētur · ante pedes suos videntes infirmam diuinitatē ex ptcipatōne tunice pellicee nostre. & lassi psternerentur in eam · Illa aūt surgēs leuaret eos · Garriebā plane quasi peritus · & nisi in christo saluatore nostro viam tuā quererez · non pitus · sed impitus essem. Iā em̄ ceperā velle videri sapiēs · plenus pena mea. & non flebam · Insuper & inflabar sciētia mea · Vbi enī erat illa edificās caritas a fundamēto humilitatis quod est christus hiesus · aut qñ illi libri me docent eā · Non habent ille pagine vultum pietatis hui9 · lacrimas pfessionis · sacrificium tuū · spiritū contribulatū · cor cōtritū & humiliatū populi salutē · sponsaz · ciuitatē · arcam spiritussancti · poculū precij nostri · Nemo ibi cātat · Nonne deo subdita erit anima ab ipo ei salutare meū · etenim ipe est de9 meus & salutaris me9 · susceptor me9 · & non mouebor amplius · Nemo ibi audit · Venite ad me omnes qui laboratis · & o · e · Dignātur ab eo discere · quia mitis est & h · c · Abscōdisti ei hec a sapientibus & prudentib9 · & re · e · p · Et aliud est de siluestri cacumine videre patriam pacis · & iter ad eam non inuenire · & frustra conari p inuia · circūobsidentib9 fugitiuis desertorib9 cū principe suo leone & dracone · & aliud tenere viā illuc ducentē · cura celestis imperatoris munitam vbi nō latrocinantur qui celestē militiam deseruerunt · vitant ei eā sicut suppliciū ·

LXXII. ¶ De certitudine veritatis & gaudio sup penitentia peccatoris. Idez in libro octauo:

DEus meus recorder in gratiaz actōne tibi · & confitear misericordias tuas sup me · pfundanē ossa mea delectatōe tua & dicāt · Domine quis similis tibi · Inheserāt pcor vis meis verba tua · & vndiq; circūuallabar abs te De vita tua eterna certus erā · quāuis eā enigmate & quasi p speculū videre · Dubitatio tñ omnis de tua substātia eterna ablata michi erat · nec certior de te · sed stabilior in te esse cupiebaz. De mea vero tpali vita mutabant omnia · & mundādū erat cor meum a fermento veteri · & placebat via ipse saluator · & ire per eius angustias adhuc pigebat · De9 bone quid agitur i homine vt plus gaudeat de salute aīe despate · et de maiore piculo liberate · q̄p si sēp spes fuisz · aut si min9 piculuz fuisz · Ere tu quoq; misericos pater · plus gaudes de vno penitente · q̄p de xcix · iustis quib9 nō op9 est penitentia. Et nos cum magna iocunditate gaudem9 cum audiuim9 · quoniaz exultantis pastoris humeris reportetur ouis que erzauerat · et dragma referatur in thesauros tuos colletantibus vicinis mulieri q̄ inuenit · Et lacrimas excutit gaudiū solennitatis dom9 tue · cū legituz in domo tua de minore filio tuo · quia mortuus erat · et reuixit · perat · et inuentus est. Gaudes quippe in nobis · et in angelis tuis sancta caritate sanctis · Nā tu sēper idez qui ea q̄ non sēpez nec eodē modo sunt · eodē modo sēpez nosti oīa Quid ergo agit̄ i anīa cū pl9 delectat̄

inuentis aut redditis rebus · quas diligit · q̄ si eas semp habuisset · Contestantur enim & cetera & plena sunt oīa testimonijs clamātibus ita est · Triū phat victor impator · et nō vicisset nisi pugnasset Et quantomagis piculum in p̄lio fuit · tantomagis gaudium in triumpho · Iactat tempestas nauigantes · mīaturq naufragiū · oīes futura morte pallescūt · Tranquillat celū et mare · et exultāt nimis · quia nimis timuerunt · Edēdi & bibēdi voluptas uulla est · nisi precedat esurienti & sitienti molestia · Ebrioси quedā salsiuscula comedunt quo fiat molestus ardor · quem dū extinguit potatio fit delectatio · Hoc in turpi & execrāda letitia · hoc ī ea que concessa & licita est · hoc ī ipa sinceríssima honestate amicicie · hoc in eo qui mortuꝰ erat & reuixit · pierat & inuentꝰ è · Vbiq; maius gaudiū molestia maiore p̄ceditur · Quid est hoc domine deus meus · cum & eternū tibi sis tuipse gaudiū · & quedam de te circa te gaudeant · Quid est q̄ hec rerū ps alternat defectu & pfectu · offensionibꝰ & cōciliatōnibꝰ · An is ē modus earū · & tantum dedisti eis · cum a sūmis celorū vsq; ad ima terrarū · ab initio vsq; ad finem seculorū · ab angelo vsq; ad vermiculum · a motu p̄mo vsq; ad extremum · omnia genera bonorū · & omnia opa tua iusta suis queq; sedibus locares · & suis quoq; temporibus ageres ·

·LXXIII

De difficultate pfecte uersionis ·

Heu michi q̄ excelsus es in excelsis · & q̄ profundus in profundis · & nusq̄m recedis · & vix redimus ad te · Age domine fac · excita · & reuoca nos accēde & rape · flagra & dulcesce · Amem? curramus · Vacatōni tue suspirabam · ligatus non ferro · sed mea ferrea voluntate · velle meum tenebat inimicus · & inde michi cathenam fecerat & pstrinxerat me · Quippe ex volūtate puersa facta est libido · & dum consuetudini non resistitur · facta est necessitas · quibus quasi anulis sibimet innexis q̄si cathena tenebat me dura seruitus obstrictū · itaq; due volūtates mee · una noua & spiritualis · alia vet? carnalis · inter se obligebant · & dissipabant animam meam · Ego quidez in vtroq; · sed magis ego in eo quod approbabā · q̄ in eo quod improbabam · sed consuetudo aduersus me pugnatōr ex me facta erat · quia uolens quo nollem p̄ueneram · Ego igitur adhuc obligatus terra · recusabam militare · & impedimentis omnibus sic timebam expediri · quēadmodum impediri timendum est · Ita sarcina seculi veluti somno assolz dulciter p̄mebar · & cogitatōes quib? meditabar in te similes erant conatib? expgisci volentium · qui tñ supati sopōris altitudine remergunt · Nec erat q̄d tibi responderē dicenti · surge q̄ dormis &c̄ · ñ verba lenta & somnolenta · Mō ecce mō · sine paululū sed modo & modo non habebant modum · & sine paululum in longum ibat · Lex enim peccati est violentia consuetudinis · q̄ trahitur & tenetur · etiam inuitus animus · eo merito quo in ea volens illabit̄ · Miserum ergo me quis liberabit de corpore mortis huius? &c̄ · LXXIIII ·

De compunctione eius & conatu contra pſuetudinem ·

Pontiano alias poticiano narrante de vita beati anthonij · tu domine inter verba eius retorquebas me ad me · auferens me a dorso meo · vbi posueram me dū nollem attendere me · Videbam igitur me & horrebam & non erat quo a me fugerem · Increpebat me oscientia intus rodebar & cōfundebar pudore horribili · flagellaui animam meam · vt sequeretur me conantez ire p? te · & renitebat̄ · Quasi mortē ei formidabat restringi a fluxu ꝓsuetudīs · quo tabescebat ī mortez Conuicta erāt omnia argumenta quib? excusarer de incertitudīe veri · & remāserat muta trepidatō Tandem in ipa rixa grādi īteriorīs dom? mee quā fortit̄ excitauerā · īuado alipiū & exclamo · q̄d patimur Quid ē q̄ audisti · Surgūt īdocti & celū rapiunt · et nos cū doctrinis nostris · ecce vbi volutamur in carne et sanguine · An quia p̄cesserūt pdz seqū · et nō pudet nec saltem sequi · Insaniebā salubriter & moriebar vitaliter · fremebam indignatione · q̄ nō ibam in pactū tecum de? meus · ī quod eūdem esse oīa ossa mea clamabāt · Et illuc nō solum ire · sed etiam p̄uenire nichil aliud erat · q̄ velle ire · sed velle fortiter et integre · non semisauciaz hac atq; illac versare et iactare voluntatem · p te assurgente cum alia parte catente luctātem · Sic ergo egrotabam · et excruciabar accusans meipsū · et voluens ac vsans me in vinculo meo · donec abrumpetur totū quo iam exiguo tenebar · sed tenebar tamē · Et instabas tu domine in occultis meis secreta misericordia · flagella ingeminās timoris et pudoris · Dicebamq; ītꝰ apud me · ecce mō · ecce modo fiat · hesitans morti mori · & vite viuere · plꝰ q; valebat in me veteri? molitū q̄ melius insolituz p̄ctumq; ipm temporis quo aliud futuri? eram · q̄nto ꝓpius admouebat̄ tanto ampliorem incutiebat horrorem · nō tñ auertebat · sed suspendebat · Retinebant me nuge nugarū · et vanitates vanitatum antique amice mee · et succutiebant vestē mee am carneā · et sūmurmurabāt · Dicebat michi ꝓsuetudo violēta · putas ne sine istis esse poteris · Ista controuersia in corde meo nō nisi de me aduersū meipsū · LXXV · De ruptione cōsuetudinis et recollectione voluntatis et animis a multis in vnum · Idem in libro nono ·

O Domine dirupisti vincula mea · tibi sacrificabo · h · l · q̄ suaue michi subito factū est carere suauitatibus nugarū · et quas amittere metus fuerat · iam dimittere gaudiuz erat · Ejiciebas enim eas a me · tu vera et sūma suauitas Ejiciebas et intrabas p̄ eis omni voluptate dulcior · sed non carni et sanguini · omni honore sublimior · sed non sublimib? in se · omni luce clarior · sed omī secreto interior · In sinu abrahe viuit nebridi? dulcis amic? me? · Iam non ponit aurem ad os meum sed os spirituale ad fontem tuū · vbi potat sapiētiā tuam · Nec euz sic arbitror īebriari ex ea vt obliuiscat̄ mei · cum tu domine quem potat ille nostri sis memor · Dulce michi sit domīe confiteri tibi · q̄bus interius me stimulis ꝓdomueris · et quō me cōplanaueris humilitatis montib? et collib? cogitationuz mearū · et tortuosa mea direxeris · et aspa leneris · Quas tibi deus me? voces dedi · cum legerē psalmos dauid, excludentes turgidum spiritum meum · rudis in germano amore tuo · Volentes gaudere intrinsecus facile euanescunt · et effundūtur in ea que videntur et temporalia sunt · et ymagines eorum famelica cogitatōne lambunt · O si fatigent̄ media · et dicant quis ostē dit nobis bona Et dicam? & audiāt · Signatū est sup nos lumen vultꝰ tui domīe · o si viderēt īternū eternū quod ego quia gustauerā · frendebā · quoniā eis ostēdere non poterā · Ibi vbi michi irat? erā intus in cubili

vbi cõpunct? erã vbi et vetustatẽ meã mactãs ſa
crificaueram ibi michi dulceſcere cepas. et dece=
ras letitiã in corde meo. Et exclamabã. legens hec
foris. & intus agnoſcens. Nec volebam multipli
cari terrenis bonis. deuorans temporalia & deuo
ratus tempoꝛalib?. cum haberem in eterna felicita
te aliud frumentũ. vinum & oleũ. Et clamabaz in
ſequenti verſu alto clamoꝛe coꝛdis mei. O in pace
O in itipm. O qui dixit doꝛmiam & requieſcam.
quoniã quis reſiſtet nobis cum abſoꝛpta erit moꝛs
in victoꝛia. Et tu es idipſum qui non mutaris. &
in te requies obliuiſcens omniũ laboꝛum. qm̃ nullus
alius tecum. ſed neqz ad alia multa adipeſcenda. q̃
non ſunt quod tu. ſed tu domine ſingulariter i ſpe.
con. m. legebam hec & ardebam. q̃ ꝓius latratoꝛ
amar? fueram aduerſus literas tuas. de melle celi
melleas. & de lumine tuo luminoſas. Sicut autem
amici adulãtes puertunt. ſic inimici litigantes ple
rũqz coꝛrigunt Nec tu qõ ꝓ eos agis. ſz qõ ipi vo
lunt eis retribuis. At tu domine rectoꝛ omnium.
ad vſus tuos toꝛques fluxum ſeculoꝛum. & de alte
rius anime inſania ſanas alteram

LXXVI. De colloquio auguſtini cum matre ſuper veritatis cõ templatione

IMpendente die doꝛmitiõis matris mee
ego & ipa ad feneſtram colloquebamuz
ſoli valde dulciter. & inhiabamus oꝛe
coꝛdis in ſuperna fluenta fontis vite. qui ẽ apud
te. vt inde aſpſi ꝓ captu noſtro rem tantam quo
quomodo cogitaremus. pambulanteſqz gradatim
cuncta coꝛpoꝛalia. adhuc aſcendebamus interius
cogitando. & loquendo. & mirando opera tua. &
venimus in mentes noſtras & tranſcendim? eas.
vt attingeremꝰ regionem vbertatis indeficientis
vbi paſcis iſrahel i eternũ veritatis pabulo. Et ibi
vita ſapientia eſt. ꝑ quam facta ſunt omnia. ſz ipa
non fit. ſed ſic eſt vt fuit. & ſic erit ſemper. q̃nqo
tius fuiſſe & futurum eſſe nõ eſt in ea. ſed eſſe ſo
lum quia eterna eſt. Et dum loquimur & inhiam?
illi. attingimus eam modice toto ictu coꝛdis. &
ſuſpirauimus. Et reliquim? ibi ꝓmitias ſpirit?
religatas. & remeauimus ad ſtrepitum oris noſtri
vbi verbum incipitur & finit. Et quid ſimile ver
bo tuo domine in ſe ſemꝑ manenti ſine veruſtate.
atqz inouãtis omia. Dicebam? ergo. Si cui ſileat
tumultus carnis fantaſie terre aquarum & aeris.
ſileant & poli. etiam ipa ſibi anima ſileat & tranſ
eat ſe nõ ſe cogitando: ſileant ſomnia. & imagina
rie reuelatõnes. omnis lingua. & omne ſignum. &
quidquid tranſeundo fit. ſi cui ſileant oia. qm̃ ſi
quis audiat dicunt hec omnia. non ipa nos fecim?
ſed fecit nos qui manet in eternũ. His dictis ſi iaz
taceant. qm̃ erexerũt aures in eum qui fecit ea. &
loquatur ipſe ſol? non ꝑ ea. ſed ꝑ ſeipſum. vt au
diamus verbum eius. non ꝑ linguam carnis. neqz
per vocem angeli. nec ꝑ ſonitum nubis. nec per eni
gma ſimilitudinis. ſed ipſum quem in his amam?
ipz ſine his audiam?. ſic nũc extendimus nos. & ra
pida cogitatõne attingim? eternam ſapientiã ſup
omnia manentem. Si ꝓmueꝛetur hoc. & ſubtraha
batꝰ alie viſiões lõge imparis generis. & hec vna
rapiat & abſoꝛbeat. & reconḋat in interioꝛa gau
dia ſpectatoꝛem ſuũ. vt talis ſempiterna vita. q̃
le fuit hoc momentum intelligentie cui ſuſpiraui=
m?. nonne hoc eſt. intra in gaudiũ domini tui.

LXXVII. De oratõe ipſius de duplici confeſſione. Idem in libro decimo.

OGnoſcam te cognitoꝛ meus. ſicut et a
te cognit? ſum virt? anime mee intra in
eã. & coapta eam tibi. vt poſſideas ſine
macula & ruga. Hec eſt ſpes mea. & i ea ſpe gau
deo. quando ſanũ gaudeo. Cetera vero hui? vite
tantomagis flenda ſunt. quanto min? fleꝰ in eis.
Ecce veritatẽ dilexiſti. quia q̃ facit eam venit ad lu
cem. Et tibi quidem domine quid eſſet occultum
in me. etiã ſi nollẽ confiteri tibi. Te eim̃ abſconde
rem michi nõ me tibi. Nunc aũt ꝙ gemitus meus
teſtis eſt diſplicere me michi. tu refulges & placeſ
& erubeſcaz de me. & abijciã me. atqz eligã te. &
nec michi nec tibi placeã niſi de te. Cũ ei mal? ſũ
nichil aliud ẽ confiteri tibi. q̃ diſplicere me michi
Cũ vero pi? nichil aliud eſt cõfiteri tibi. q̃ hoc ñ
tribuere michi. quoniam tu domĩe benedicis iuſtũ
ſed ꝓius eũ iuſtificas impiũ. Quid michi cuz bo
minibus vt audiant confeſſiones meas. q̃ſi ipſi ſana
turi ſint languoꝛes meos. Curioſum genus ad co
gnoſcendã vitã alienam. deſidioſum ad coꝛrigẽdã
ſuam. Quid a me querũt audire quis ſim. qui a te
nolũt audire qui ſint. Et quid eſt a te audire de ſe
niſi cognoſcere ſe. Quo igiẽ fructu id volũt. An
congratulari michi cupiunt. cũ audierint q̃ntum
ad te accedã munere tuo. & orare ꝓ me. cuz au
dierint quantũ tardeꝛ põdere meo. Indicabo me
talib?. Amet in me fraternus ani?. qõ amandum
doces. & doleat quod tolendũ doces. animus in=
q̃m non extraneꝰ ſcilicet filioꝛum alienoꝛum. quoꝛuz
os locutũ eſt vanitatem &c̃. ſed fraternus ſcz qui
cũ approbat me. gaudet ꝺ me. cũ aũt improbat me
dolet de me. quia ſiue iꝓbet me ſiue approbz. di
ligit me. Indicabo me talibus. Reſpirent in bonis
meis. ſuſpirẽt i malis meis. Bona mea iſtituta tua
ſũt & dona tua. mala mea delicta mea ſunt & iu
dicia tua. Reſpirent in illis. ſuſpirent i his. himn?
qz & fletus aſcendant in conſpectũ tuũ de frater
nis coꝛdib? thuribulis tuis. Tu autem domine ñ
deſerens cepta tua cõſũma impfecta mea.

LXXVIII. De primo gradu contem plationis per creaturas viſibiles.

PErcuſſiſti domĩe coꝛ meũ. & amaui te. ſz
& celũ & terra & omnia que in eis ſũt.
ecce vndiqz michi dicunt vt amem te.
Nec dicere ceſſant omnib? diebꝰ vt ſint inexcuſa
biles. Quid aũt amo cũ te amo. Nõ coꝛporis ſpe
ciem. nõ dulcẽ cantilenã. nõ aromatũ ſuauitatẽ. vl
aliquid huiuſmodi. & tñ amo quãdam lucẽ. voces.
odoꝛem. cibũ. amplexuz interioris hominis mei. vbi
fulget anie quod nõ capit locus. vbi ſonat quod
nõ rapit tempus. vbi olet quod nõ ſpgit flat?. ubi
ſapit qõ nõ minuit edacitas. vbi heret quod nõ di
vellit ſatietas. hoc eſt qõ amo cum deũ meũ amo
Et quid eſt hoc. Interrogaui terrã & dixit. Nõ ſuz
Et oia que in ea ſunt idẽ confeſſa ſunt. Interro
gaui celũ & luminaria eius. & dixi omnib? q̃ cir
cũſtant foꝛes carnis mee. Dicite michi de deo. qõ
vos nõ eſtis. dicite michi de eo aliquid. Et excla
maverunt voce magna ipe fecit nos. Interrogatõ
mea. intentio mea. reſpõſio eoꝛum ſpecies eoꝛum Et di
rexi me ad me. & dixi michi. Tu quis es. & rñdi
homo. Et ecce in me preſto ſũt & coꝛp? & anima
vnũ exterius. aliud interi?. ſed melius quod inte
rius. Renũciant quippe nũcij coꝛporales pſidenti
rationi. & iudicanti de reſponſione celi & terre

dicentiū · Non sumus deus · sed ipse fecit nos · Ego itaq; iterior homo cognoui hec p exteriorū mīstrium · id est p sensus corporis mei · Nunquid ergo omnibus quibus integer est sens? apparet hec species · Cur autem non oībus eadez loquitur · aīalia quidem pusilla & magna vident eam · nec tamen interzogare valent · non eī prepositā est in eis sensibus nunciantibus iudex ratio · homines autē possunt interzogare · vt inuisibilia dei per ea q̄ facta sunt intellecta conspiciātur · sed amore subdūtur eis · & subditi iudicare non possunt · nec illa respōdent interrogantibus nisi iudicantibus · Et vox quidem eorum · id est species eorum omnibus loq̄tur · sed illi soli intelligūt · qui eam foris acceptam intus cum veritate conferunt · Dicit enim veritas non est deus celum & terra · neq; omne corp? · qa moles est minor in parte q̄ in toto · Iam tu melior es o anima · quia tu vegetas molem corporis tui · prebens ei vitam · qō nullum corp? prestat corpi · Deus autem tuus etiam tibi vita est · Per ipsam igitur animam meam ad illum ascēdam ·

·LXXIX· De ceteris gradibus p anie vires.

Transibo vim meā qua corpori hereo · & vitaliter compagem eius repleo · quia cōmunis est equis & mulis · Transibo & illam que carnem meā sensificat · quia & ipsa cōmunis est bestijs · & ecce venio in campos & lata pretoria memorie mee · vbi sunt thesauri innumerabilium imagīum de huiuscemodi reb? sensib? inuectarum · quas & ipsas abigo a facie recordatōnis mee dōec enubiletur quod volo · atq; in conspectū prodeat ex abditis · Ibi michi celum & terra p̄sto sunt cum omnibus que sentire in eis potui · preter illa que oblitus sum · Ibi michi & ipe occurro · me q; recolo qō quando & vbi egerim · & quomodo cum agerem affectus fuerim · Ibi sunt omnia que siue experta a me siue credita memmi · Ex eadē copia etiam similitudines rerum vel expertarum · vel ex eis quas non expertus sum creditarum alias atq; alias & ipe contexo · p̄teritis & ex his etiam futuras actiones · & euentura & species · & hec omnia quasi presentia meditor · Hic sunt & illa omnia q̄ de doctrinis liberalibus pcepta nondum excesserunt · quasi remota interiore loco · nec eorum imagines · sed res ipsas gero · Nam cum audio tria genera questionum · an sit · quid sit · quale sit · sonor? quidem qbus hec verba confecta sunt imagies teneo & eos per aures cum strepitu transisse · ac iā non esse scio · Res vero ipsas que illis significāt̄ sonis · neq; vllo sensu corporis attigi · neq; vspiam vidi p̄ter animum meum · Et in memoria mea recondidi non imagines earum · sed ipsas · Que vnde & q̄ ad memoriam meam intrauerint nescio · Nam cum ea didici nō credidi alieno cordi · sed ī meo recognoui · & vera esse approbaui · & commēdaui ei tāq̄m reponens vnde p̄ferrem quando vellem · Quo circa michil est aliud ea discere · quorum non p sensus haurimus imagines · sed sicuti sunt sine imagībus p se ipsa intus cernimus · nisi ea que passim atq; indispositā memoria continebat · cogitando quasi colligere atq; aīaduertendo curare · vt tanquam ad manum posita in ipsa memoria vbi ipsa prius & neglecta latitabant · iam familiari intentioni facile occurrant · Item continet memoriā numeroruz dimensionumq; ratōnes & leges inumerabiles · q̄ rum nullam corporis sensus impressit · qa nec ipse colorate sunt · nec sonant · nec olent · nec gustate · nec rontrectate sunt · Affectiones quoq; aī mei eadem memoria continet · non in modo quo eas habet animus cum patitur · sed longe alio · sicut sese habet vis memorie · Nam & letatum me fuisse remimisco? non letus · & tristiciam meam preteritam recordor non tristis · Nimirum memoria q̄si vēter est animi · letitia vero atq; tristicia quasi cibus dulcis & amarus · cum memorie cōmendantur · quasi traiecta in ventrem · recondi illuc possunt sapere nō possunt · Ecce igitur ī memorie mee campis & antris & cauernis · innumerabiliter plenis inumerabiliū rerum generibus · siue per imagines sicut omnium corporum · siue p presentiam sicut artium siue nescio p quas notiones vel notatiōs · sicut affectionum · quas & cuz anim? non patitur memoria tenet · cum in animo sit quidquid est in memoria per hec omnia discurro atq; velito hac illac · penetro etiam quantum possū · & finis nusq̄m · Tanta est vis memorie in homine viuente mortaliter · Trāsibo igit̄ · ad hanc vim meaz que memoria vocatur · per animum meū ascendens ad te · qui desuper michi manes · Habent em̄ memoriā pecora & aues · alioquin non cubilia nidos ve repeterent · nō alia multa quibus assuescunt neq; enim assuescere valent vllis rebus · nisi per memoriam ·

LXXX· Qualiter p memoriā experiē de? vel vita beata ·

Sed vbi inueniā te vere bona & secura suauitas · Si p̄ter memoriā te inuenio tui sū imemor · Et quomō iam inueniam te si memor tui non sim · perdiderat em̄ mulier dragmā · & quesiuit eam cum lucerna · & nisi memor esset eius · nō inuenisset eaz · Cū enī essz inuenta · vnde sciret vtrum ipsa esset si immemor eius esset · Quid cū ipsa memoria pōit aliquid sicut fit cū obliuiscimur & querimus vt recordemur · vbi tandē querimus · nisi ī ipsa memoria · & si aliquid p alio offeratur respuimus · donec illud occurzat quod q̄rimus · & cum occurrerit dicimus · hoc est · Obliti ergo fueramus · nec totum exciderat · sed ex parte qua tenebatur · ps alia querebatur · quia sentiebat se memoria non simul voluere quod simul solebat · & quasi detruncata consuetudine claudicans · reddi quod deerat flagitabat · Quomodo ergo quero te domine · cum enim te quero vitam beatam q̄ro · & quō eā quero · vtrū p recordatōnem tanquam eam oblitus sim · oblitūq; me esse adhuc teneaz · an per appetitū discendi incognitam · siue q̄ nūquā scierī · siue quā sic oblit? fuerim · vt me nec oblitum esse memmerim · Nonne ipsa est beata vita quā omnes volūt · & oīno nolit nemo est · Vbi ergo nouerūt eaz vt amarent · Nimirū habem? eā nescio in q̄ notitia · de q̄ satago vtrū in memoria sit · quia si ibi ē iam beati fuim? aliquando · Nūquid si memimim? eā · sicut memmit carthaginē qui vidit · Nō ita · Nō enim videtur beata vita oculis · quia non ē corp? Nunquid sicut memimim? numeros · Nō · Qui enī hos habet in noticia · non adhuc querit adipisci · Nūqd sic memimim? gaudiū fortasse ita · Nā gaudiū meum etiam tristis memini · sicut vitam beatā miser · neq; nunquam corporis sensu gaudiū meuz vel vidi vel audiui · sed expert? sum m animo meo Quoniam igit̄ gaudiū res est · quā se expertum non esse nemo potest dicere · ideo reperta ī memoria recognoscitur · quando beate vite nomē audiē ·

ſed abſit domīe. vt ſi quocunqz gaudio gaudeam. beatum me putem. Eſt em̄ gaudium quod non datur impijs. ſed eis qui gratis colunt te. quorum gaudium tu es. & ipſa & beata vita gaudere ad te. de te. ꝓpter te. Qui autem aliud ſectanē gaudium non ipſum verum. ab aliqua tamē imagine gaudij voluntas earum non recedit. Omnes igitē beati eſſe uolunt. Sed quia caro concupiſcit aduſus ſpiritum. & ſpiritus aduerſus carnem. vt nō faciant quod volunt. cadūt ī id qđ valent. eoqz cōtenti ſunt. quia illud quod non valent non tantuz volunt quantum ſat eſt vt valeant. Nam beata vita eſt gaudium de veritate. hoc gaudium omnes volunt. malunt enī de veritate. ꝙ de falſitate gaudere. Itaqz multos expertus ſum. qui fallere vellēt qui autem falli. nemīem. Amant igitur omnes ueritatem. nec amarent: niſi aliqua noticia eiꝰ eſſz in memoria eorum. Cur ergo non de illa gaudent. cur non beati ſunt. quia fortius occupantur ī alijs que potius eos miſeros faciunt. ꝙ illud beatos quod tenuiter memīerūt. Adhuc enim modicum lumen eſt in hominibꝰ. ambulent. ābulent ne tenebre eos ꝓprehendāt.

LXXXI.

Q vita beata eſt gaudium de veritate ſola.

Vr autem veritas parit odium. & inimicus eius factus eſt homo tuus prędicans veritatem. cum ametur beata vita que non eſt niſi gaudium de veritate. niſi quia ſic amatur veritas. vt quicunqz aliud amant. hoc qđ amant velint eſſe veritatem. & quia falli nollent nolūt conuinci ꝙ falſi ſint. Itaqz propter eam rem oderūt veritatem. quā pro veritate amant. amant eam lucentem. oderunt eam redarguentem. quia enim falli nolunt. & fallere volunt. amant eam cum ſe ipſa indicat. & oderunt eam cum ſeipſos indicat. Inde retribuit eis. vt qui ſe ab ea manifeſtari nolunt. & eos nolentes ipſa manifeſtet. & eis propterea non fit manifeſta. Sic animus humanus languidus & cecus. turpis & indecens latere vult. ſe autem vt lateat aliquid non vult. ecōtra illi redditur. vt & ipē non lateat veritatem. & ipſum lateat veritas. Tamen etiam ſic dum miſer eſt. veris mauult gaudere ꝙ falſis. Beatus ergo erit. ſi nulla interpellante moleſtia. de ipa per quaz vera ſunt omīa ſola veritate gaudebit. Vbi ergo veritas te mueni. vt diſcerem te. Neqz enim iam eras in memoria mea. priuſqm te diſcerem. Vbi ergo te mueni vt diſcerem te. niſi in te ſupra me. Et nuſquā locꝰ & recedimus & accedimus & nuſqm locus. Veritas vbiqz preſides omnibus conſulentibus te. ſimulqz reſpondes omnibus etiam diuerſa conſulentibus. liquide tu reſpōdes. ſed non liquide omēs audiunt. Omnes vnde volunt conſulunt ſed non ſemper quod volunt audiūt. Optimꝰ miniſter tuus eſt. qui non magis intuetur. hoc a te audire quod ipſe voluerit. ſed potius hoc velle qđ audierit. Sero te amaui pulcritudo tam antiq & tam noua. & ecce intus eras. & ego foris. & ibi te querebam. & in iſta formoſa que feciſti deformis irruebam. Mecum eras. & tecum non eram. ea me tenebant longe a te. que ſi ī te n̄ eēnt. n̄ eēnt. Vocaſti & clamaſti. & rupiſti ſurditatem meam. Choruſcaſti & ſplenduiſti. & fugaſti cecitatem meam. Flagraſti & duxi ſpiritum & anhelo tibi. Guſtaui & eſurio & ſitio. Tetigiſti me & exarſi ī pacē tuā

Cuz ínheſero tibi ex omni me. nuſqm erit michi labor & dolor. & viua erit vita mea tota plena te Nūc aūt quem tu īples ſubleuas eū. qa te plenus non ſum oneri michi ſum Contendunt leticie mee flēde cum letandis meroribus. & ex qua parte ſtet victoria neſcio.

LXXXII. De temptationibus huius vite. & primo de concupiſcentia carnis.

Eu michi domine miſerere mei. ecce vulnera mea nō abſcōdo. Medicus es. eger ſum. tu miſericors es. miſer ſum. Nunquid nō temptatio vita eſt humana ſuper terrzam Quis velit moleſtias & difficultates. Tolerari iubes ea. non amari. Nemo quod tolerat amat. etiā ſi tolerare amat. Quāuis enim gaudeat ſe tolerare mauult non eſſe quod tolleret. Proſpera ín aduerſis deſidero. aduerſa ín proſperis timeo. Quis ínē hec medíꝰ locꝰ. vbi non ſit humane vite temptatio. Ve ꝓſperitatibꝰ ſeculi. ſemel & iteruz a timore aduerſitatis. & a corzuptōne leticie. Ve aduerſitatibus ſeculi. ſemel & iterum & tercio. a deſiderio proſperitatis. Et quia ipſa aduerſitas dura ē. & ne frangat tolerantiam. nunquid non temptatio eſt vita humana ſuper terzaz ſine vllo interſtítio. Et tota ſpes mea. non niſi in magna miſericordia tua. Da quod iubes. & iube quod vis. Impas nobis contínentiam. & cum ſcirem ait quidam. qa nemo poteſt eſſe contínens. niſi deus det. & hoc ipſum erat ſapientie ſcire cuius eſſet hoc donum. Per contínentiā quippe colligímur & redigímur ín vnum. a quo ín multa defluximus. Minus em̄ te amat qui tecuz aliquid amat qđ non propter te amat. O amor qui ſemper ardes. & nunquā extíngueris. caritas deus meus accende me. Iubes certe vt contíneam a concupiſcentía carnis. a cōcupiſcētía oculorum. & ambitione ſeculi. Iuſſiſti a cōcubitu. & quia dediſti factum eſt. Sz adhuc viuunt ín memoría mea talium rerum ímagines. quas ibi conſuetudo mea fixit. & occurſantur michi vigílanti quidem carentes viribus. In ſomnis autē nō ſolum vſqz ad delectationem. ſed etiaz vſqz ad cōſensionem. factumqz ſimillimum falſa viſa perſuadent. qđ vera vigílanti non poſſunt ſimillimum. Et vbi eſt tunc ratio. qua talibus ſuggeſtionibus reſiſto vigílans. Sepe etiam ín ſomnis reſiſtímus noſtriqz propoſiti memores. atqz ín eo caſtiſſime pmanentes. nullum talibus illecebzis adhibemus aſſenſum. Et tamē tantum ínteresſt. vt cum aliter accídit. euigílantes ad conſcientie requiem redeamus. ipſaqz diſtantia reperíamus nos non feciſſe. quod tameu ín nobis quoquomodo factum eē doleam? Augebis domine magis magiſqz ín me munera tua. vt anima mea ſequatur me ad te concupiſcentie viſco expedita. vt non ſit rebellis ſibi. atqz ín ſomnis non ſolum ꝓpetret tales corzuptelas p ímagines animales vſqz ad carnis fluxum. ſed ne conſentiat quidem. Exulto igitur cum tzemore in eo quod donaſti michi. lugens ín eo ꝙ ínconſummatꝰ ſum. ſperans perfecturum te ín me miſericordias tuas vſqz ad pacem plenariam. quam tecū habebunt ínteriora & exteriora mea. cum abſorpta fuerit mors.

LXXXIII. De gule voluptatibus.

Est & alía malicia diei que vtinam ſuffíciat ei Reficimus eī quotídianas ruinas corporis edendo & bibendo. priuſqm

escas & ventrē destruas. cum occideris indigen
tiam saturitate minica. & corruptibile hoc īdue
ris incorruptiõe sempiterna. Hoc autez me docui
sti. vt quemadmodum medicamenta sic alimenta
sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satieta
tis ex indigentie molestia transeo. in ipso transitu
michi insidiatur laqueus concupiscentie. Ipse ēī
transitus voluptas est. & non est alius qua trāsea
tur. quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit
causa edendi & bibendi. adiungit se tanquā pedis
sequa periculosa iocunditas. & plerūqz preire co=
natur. vt eius causa fiat quod causa salutis me face
re vel dico vel volo. Nec idem modus vtriusqz ē.
Nam quod saluti satis est delectationi parum est.
Et sepe incertum sit vtruz adhuc necessaria corpo
ris cura subsidiū petat. an voluptaria cupiditatis
fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum in
felix hilarescit aīa. & in eo prepat excusatiois pa
trocinīū. gaudēs nō appetē. qō satis sit moderatōi
valitudīs. vt obtētu salutis obrūpet negociū volu
ptatis. His tēptatōib? quotidie conor resistere et
ad te refero est? meos. qz psiliū michi debac re ñ
dū stat. Audiam vocem iubentis domini mei. non
grauent corda vestra ī crapula & ebrietate. Ebrie
tas longe est a me. miserearis ne approp̄inquet mi
chi. Crapula nonnunq̄m surrepit seruo tuo. mise
reberis vt longe fiat a me. Nemo enim potest esse
continens. nisi tu des. Audiui apostolum dicentē
Omnia possum in eo qui me confortat. Conforta
me domine vt possim. da quod iubes. iube quod
vis. Iste se accepisse confitet. & q̄ gloziatur ī do
mino gloziatur. Audiui alium rogantē vt accipiat
Aufer a me inquit ventris concupiscentias. Vnde
apparet sancte de? me? te dare. cū fit qō imperas
fieri. Docuisti me pater bone. omnia munda mun=
dis. sed malum esse homī qui per offensionē man=
ducat. & omnem creaturam tuam bonam esse. ni=
chilqz abijciendum quod cum gratiarum actione
percipitur. & qui manducat non manducantē nō
iudicet. & q̄ non manducat manducantez nō sper
nat. Didici hec. gratias tibi deo meo magistro meo
pulsatori aurium mearum. illustratori cordis mei.
Quotidie certo contra concupiscentiā edendi &
bibendi. non enim est quod semel precidere & vl
tra non attingere decernam. sicut de concubitu po
tui. Itaqz freni gutturis temporata relaxatione &
constrictione tenendi sunt. Quis autem est domīe
qui ñ rapiatur aliquantū extra metas necessitatis
quisquis est magnus est. magnificet nomen tuum
Ego autem non sum. quia homo peccator sum. sz
& ego magnifico nomen tuum. & interpellat te p̄
peccatis meis qui vicit seculum numerans me īt
infirma membra corporis sui. quia imperfectū eī?
viderunt oculi tui. & in libro tuo omnes scriben
tur.

·LXXXIIII. De illecebris odoratus & auditus.

O illecebra odoz ñ nimis satago. cū absūt
non requiro. cum assunt non respicio. pa
ratus eis etiam semper tacere. Ita michi
videor. forsitan fallor. Sunt eī iste plāge de tene
bre in quibus me latet facultas mea q̄ in me est.
vt animus meus de viribus suis ipse se īterrogās
non facile sibi credendum existimet. quia & qō īest
plerūqz occultum est. nisi experientia manifestetur
Et nemo securus esse debet ī hac vita que tota tē
ptatio est. Qui fieri potuit ex deteriori melior. ñ
fiat etiam ex melioze deterioz. Vna spes. vna fidu
cia. vna firma promissio. misericordia tua. Volu=
ptates aurium me tenacius implicauerant. & sub
iugauerant. sed resoluisti & liberasti me. Nunc in
sonis quos animāt eloquia tua. cum suaui voce cā
tantur & artificiosa. fateor aliquantuluz acquiesco
non quidem vt hereā. sed vt surgam cum volo.
At tñ cuz ipis sentencijs quib? viuūt vt admittā
tur ad me querunt in corde meo nōnullius dignita
tis locum. & vix eis prebeo congruentem. Aliquā
do enim plus eis michi videor tribuere honoris q̄
decet. dum ipsis dictis sanctis religiosius et arden
tius sentio moueri animos nostros m flamaz pieta
tis cum ita cantantur. q̄ si non ita cantarentur.
& oēs affect? spirit? nostri pro suaui diuersitate
habere p̄prios modos in voce & cantu. quoruz ne
scio qua familiaritate occulta excitatur. Sed de
lectatio carnis mee cui mentem eneruandam dari
non oportet sepe me fallit. dum ratōi sensus ñ ita
comitatur. vt patienter sit posterior. sed tantum
quia propter illam meruit admitti. etiam precur
rere ac ducere conatur. Ita in his pecco non senti
ens. & postea sentio. aliquando autem hanc falla
ciam immoderatius cauens. erzo nimia seueritate
vt melos omne cantilenazum suauium quibus dauī
ticum psalterium frequentatur. ab auribus meis
velim remoueri. & ipsius ecclesie. tutiusqz michi
videtur quod de alexandrino episcopo athanasio
sepe michi dictum est. qui taz modico fluxu vocis
faciebat sonare lectorē psalmi. vt p̄nūciāti vici=
niorz essz q̄ canēti. Ita fluctuo īnē piculuz volupta
tis & experimentū salubritatis. magisqz adducor ca
nendi consuetudinem approbare in ecclesia. vt per
oblectamenta aurium animus infirmus in affectū
pietatis assurgat. Tamen cnm michi accidit vt me
amplius cantus q̄ res que cantatur moueat. pena
liter me peccare confiteor. & tunc mallem non au
dire cantantem. Ecce vbi sum. flete mecum. & pro
me flete. qui aliqd boni vobiscū int? agitis. vnd fa
cta procedunt. Nam qui non agitis non vos hec
mouent. Tu autem domine miserere. & sana me. ī
cuius oculis michi questio factus sum, & ipse est
languor me?.

LXXXV.

De oculorum voluptate.

REstat voluptas oculorum carnis. Pul
cras formas & varias. virides & ame
nos colores amant oculi. Nec tene ät hec
animam meam. teneat eam de? meus. qui hec fecit
bona valde. Sz ipe est bonū meū nō hec. Ipa regia
colorum lux illa omnia perfundens. insinuat se ita
vehementer. vt si repente subtrahatur cum deside
rio requiratur. & si diu absit contristat animum
O lux quam videbat tobias cum clausis oculis istis
docebat filiū viā vite Vna est. & alia ñ est. & vnū
omnes qui vident & amant eā. At ista corpalis.
illecebrosa & periculosa dulcedie p̄dit vitā cecis
amatoribz. Qui autem & de ipa laudare te volūt
deus creator omnium assumūt eam in himmo tuo
non absumantur ab ea in somno suo. Sic eē cupio
resisto seductionibus oculorum. ne implicentur
pedes mei quibus ingredior viam tuam. & erigo
ad te īuisibiles oc̄los. ut euellas de laqo pedes me
os. Tu subīde euellis eos nā illaqanē Tu ñ cessas
euellē. ego aūt crebro ībereo vbiqz sparsis insidijs
qa neqz dormiet neqz dormitab q̄ custodis israhel

Quam ímumerabília. varijs artibus & opificijs ím veſtíbus. calciamentís vaſis & huiuſcemõi fabzicatõníbꝫ. picturís etiam diuerſiſqꝫ ſigmentis atqꝫ his vſum neceſſariũ atqꝫ moderatuꝫ & piam ſignificatõnem longe tranſgredientibꝫ. addiderũt homíes ad íllecebras oculoꝝ. foras ſequentes qõ faciunt ímtus relinquẽtes a quo facti ſunt. & exẽminantes quod facti ſunt. At ego domíne deus meus & decus meũ. etiã hinc dico tibi himnum. & ſacrífico laudem ſanctificatozí meo. quoniam pulcra traiecta per aĩmas ím manꝫ artificioſas ab illa pulcritudíne veníunt. que eſt ſuper aĩmas cui ſuſpírat aĩma mea die ac nocte. Sed pulcritudínuꝫ exterioꝝ opatozes & ſectatozes índe trahunt appbandí modũ. non ãt índe trahũt utẽdí modũ. & íbi eſt. & non vident eum vt non eant longius & foztitudíne ſuam ad te cuſtodiant. nec eam ſpargant ím delicioſas laſſitudínes. Ego aũt hec loqns & díſcernens etiam ím illís pulcris greſſuꝫ ínecto ſed tu euellis domíne. quoniã míſericozdia tua ãte oculos meos eſt. Naꝫ ego capioꝝ míſerabiliter. et tu euellis míſericozditer aliquãdo non ſentientem quia ſuſpenſus inciderã aliquãdo cum doloze. qz iam ímbeſerã. LXXXVI De curioſitate.

Hvc accedit alía fozma temptatõnis multipliciter piculoſa. Preter carnis concupiſcentiam que eſt ím delectatõne oĩm ſenſuũ. meſt aĩme per eoſdem cozpis ſenſus quedã ſe non oblectandi ím carne ſed expiendi per carnẽ vana & curioſa cupíditas. nomíne cognitõnis & ſcientíe palliata. que (quia ím appetitu noſcenti ẽ oculi aũt ſunt ad noſcendũ ím ſenſibꝫ príncipes) cõ cupíſcentia oculoꝝ eloquio domíco appellaẽ. Ex hoc aũt euidentiꝫ díſcernĩ quid voluptatis quid curioſitatis agaẽ per ſenſus. cp voluptas pulcra. canoza. ſuauia. ſapída & leuia ſectaẽ. Curioſitas aũt etiam his contraría cauſa temptãdi nõ ad ſubeundum moleſtiã. ſed expiendi nocendiqꝫ libídíe Quid eĩm voluptatis habet vídere ín laniato cadauere. quod exhozreas. & tamẽ ſicubi iacet occurrunt vt cõtriſtenẽ vt palleant. Timent etiã ne ín ſomnis hoc videant. quaſi qníſcp eos vigilantes vídere coegerit. aut pulcritudís fama vlla pſuaſerit. Ita & ím ceteris ſenſibꝫ que pſequi longum eſt ex hoc morbo cupiditatis ín ſpectaculis exhibentur queqꝫ míracula. Hínc ad pſcrutanda occulta nature que pter nos eſt opata pcedíẽ. que ſcíẽ níhil pdeſt. & níhil aliud cp ſcire homíes capiunt. Hínc etiam ſi quíd eodẽ puerſe ſcíe fíne per magicas artes queríẽ. hinc etiam ín ípa religione deus temptaẽ. cum ſigna & pdigia multa flagitantur. non ad aliquã ſalutem. ſed ad ſolam expientiaꝫ deſiderata. Sane me iam theatra non rapiunt. nec curo noſſe tranſitꝫ ſiderũ. Verũtamẽ ín quã multis ímutis rebꝫ curioſitas noſtra quotidie labatur. quis enumeret. Quotiens narzãtes mania pzímo quaſi toleramꝫ. ne offendamus ínfírmos. deínde paulatí líbenter aduertímꝫ. canem curzentez poſt leporẽ iam non ſpecto cum ín circo fit. at vero ín agro ſi caſu tranſeã. auertit me fortaſſis ab aliqua magna cogitatõne atqꝫ ad ſe cõuertit illa venatõ non deuiare cogens cozpe iumẽti. ſed cozdis ínclinatõne. & níſi iam mihi demonſtrata ínfirmitate mea cito ãmoneas. aut ex ípa viſione p aliquã cõſideratõnem ín te aſſurgere. aut totũ ote mnere aut tranſire. vanus hebeſco. Quíd cum me domi ſedẽ tem ſtellio muſcas captãs. vel aranea retíbꝫ ſuís ízruentes ímplicãs. ſepe ítentũ facit. Num qz pua ſunt aĩmalía. ideo non res eadẽ agíẽ. Pergo índe ad laudandũ te creatozẽ mírificũ. atqꝫ ozdmatozẽ oĩm rezꝫ. ſed non índe íntentꝫ eſſe ícípio. Alíd ẽ cito ſurgere. aliud non cadere. Cunqꝫ huiuſmõi rerũ cõceptaculũ ſit coz noſtꝫ. & pzetet copioſe vanitatís cateruas. hinc & ozões noſtre ſepe ín terzumpũẽ atqꝫ turbanẽ & ante cõſpectũ tuum dum ad aures tuas voce cozdis íntẽdímꝫ. neſcio vnde ízruentíbꝫ nugatozíjs cogitatõníbꝫ res tanta pzecídiẽ. LXXXVII De vano appetitu fauozis & laudis.

Vnquíd domíe qui ſolꝫ ſine tipo domíaris. quia tu ſolus verus domínꝫ es qui nõ habes dominũ. nunquíd hoc temptatõnis genus ceſſabit a me ĩ hac vita timeri & amari velle ab homíbꝫ. non pter aliud ſed vt índe ſit gaudiũ quod non eſt gaudiũ. miſera vita eſt. & feda iactãtia. hinc fit vel maxime nõ amare te. nec caſte timere te. ideoqꝫ ſupbis reſiſtis. humilibus aũt das grãm. Itaqꝫ nobis quia pter quedam humane ſocietatís officia neceſſariũ eſt amari & tíeri ab homíbus. ínſtat aduerſazíꝫ vere beatitudínis noſtre. vbiqꝫ ſpargẽs ín laqueís. euge euge. vt dũ auide colligímꝫ. incaute capiamur. & a veritate tua gaudiũ noſtꝫ deponentes ĩ hoĩm fallacia ponamus. & líbeat nos amarí et timeri. non pter te ſed pzo te. peruerſa via atqꝫ diſtozta imitari te. Cetezꝫ qui laudari vult ab homíbus vítupante te non defendeẽ ab hominíbꝫ iudícante te. nec eripietur dammãre te. Cum aũt non laudaẽ peccatoz ĩ deſideríis anime ſue. laudaẽ homo pter aliquod donum quod dediſti eí. At ille plꝫ gaudet ſibi laudari ſe. cp ípm donũ vnde laudaẽ habere. etiã iſte te uítupante laudaẽ. & melioz iam ille qui laudauít. cp ille qui laudatꝫ eſt. illi eĩm placuit ín homne donum dei. huic aũt magis placuit donum hominis cp dei. Tẽptamur ſic domíe quotidíe. Quotidiana fornax noſtra eſt humana lingua. Eſt enim qualiſcunqꝫ in alijs temptatõnũ generibꝫ míbi facultas explozãdi me. ín hoc pene nulla eſt. Naꝫ & a uoluptatíbꝫ carnis & a curioſitate ſupuacua cognoſcẽdi. uideo quantũ aſſecutus ſim poſſe refrenare animũ meum cum eis rebus careo. uel uolun tate. uel cum abſunt. Tunc enim me interrogo cp magis minus ue mihi moleſtũ ſit non habere. laude uero ut caream? atqꝫ in eo expiamur quíd poſſumus. nunquíd male uiuendũ eſt. & tam perdite atqꝫ immaníter. ut nemo nos nouerit qui nõ deteſtetur. que maioꝝ dmentia dici poteſt. At ſi bone uite & bonoꝝ operum comes & ſolet & debꝫ eẽ laudatõ. tam comitatum eius cp ípam bonam uitã deſeri non optet. non autẽ ſentõ ſine quo eſſe. aut equo animo aut egre poſſim. níſi cum abfuerit.

LXXXVIII Adhuc de appetitu laudis.

Ecce in te ueritas uideo non me laudibꝫ meis pter me. ſed pter pzími utilitatẽ moueri optere. & utrũ ita ſit neſcio. obſecro te deus meus. & meipm mihi índica. ut confitear ozaturis pro me fratribus meis. quod ĩ me ſaucium reperero. Interim me diligentius interzogem. ſi utilitate pzimi moueoz in laudibus meis. cur minus moueor. ſi quiſcp alius iniuſte uitupe retur cp ſi ego. cum utraqꝫ cõtumelia eadem iniqtate cozam me iaciatur. An & hoc neſcio. etiam ne id reſtat. ut non faciam ueritatem cozam te in

corde meo & in lingua mea & seducam meipm. in
sania m hac domine longe fac a me· ne oleum pec-
catoris mihi sit os meum· ad impinguadum caput
meum: Egenus et paup ego sum · et melior in oc
culto gemitu displicens mihi· et queres misericor
diam tuam· donec reficiat defectus meus & per
ficiatur vsq; in pacem qua nescit arrogantis ocu
lus· Sermo aut ore procedens· & facta que inno
tescunt hominib? habet temptationem piculosissimā
ab amore laudis· qui ad priuatā quandam excellē
tiam contrahit emēdicata suffragia· temptat etiam
cum a me in me arguitur· eo ipo quo arguit· Et se
pe homo de ipo vane glorie contemptu vani? glo
riatur· Ideoq; non iam de ipo cōtemptu vane glo
rie gloriatur· non em eam cōtemnit cum gloriatur
intus· Etiam in tus est aliud in eodem genere tem
ptationis malū quo manescūt qui sibi placent ꝺ se
q̄uis aliis vel non placeāt vel displiceant· nec pla
cere affectant ceteris· sed sibi placētes· multū sibi
displicent· non tantū de non bonis· quasi bonis·
sed etiam de bonis tuis quasi suis· aut etiam sicut
de tuis· sed tanq̄ ex meritis suis· aut etiaz sicut ex
tua gratia non tam socialiter gaudentes· sed aliis
inuidentes eam· In his omnibus piculis vulnera
mea domine magis subinde a te sanari q̄ mihi nō
infligi sentō· LXXXIX De otēpla
tone vere lucis & bnficō incarnatōis·

TV es lux pmanens· quaz de omibus cō
sulebam. an essent· quid essent· quāti pen
denda essent· & audiebam docentē ac iu
bentem Et sepe illud facō· hoc me delectat· et ab
actēnibus necessitatis quātum relaxari possum ad
illam voluptatē refugio· Nec in his omnibus que
pcurzo consulens te· inuenio tutum anime mee lo
cum nisi in te· quo colligant sparsa mea · nec a te
quicq̄ recedat ex me· & aliquando intromittis me
in affectum multum inusitatū introz?· ad nescio
quam dulcedinē· que si pficiatur ī me· nescio quid
erit· quod vita ista non erit· Sed recido in hec erū
nc sis ponderibus· & resorbeor solitis & teneor·
& multum fleo· Sed multū teneor tantū consue
tudinis sarcina digna est· hic esse valeo nec volo·
illic volo nec valeo· miser vtrobiq; Ideoq; consi
derani languores peccatorz meorz in cupiditate tri
plici· & dexteram tuā inuocaui ad salutem meam·
Vidi em splendorē tuum corde saucio· & repcuss?
dixi· Quis illuc potest· piectus sum a facie oculo
rum tuorz· Tu es veritas super omnia presidens·
At ego per auaricia meam non amittere te volui
sed volui tecum possidere mendaciū· sicut nemo
vult ita falsum dicere vt nesciat ipe quid verz sit
itaq; amisi te· quia non dignaris cū mendacō pos
sideri· Quem ergo inuenirem qui me reconciliaret
tibi· Mediatoz inter te et homies oportuit vt ali
quid haberet simile tibi· aliquid simile hominibus
ne in vtroq; similis hominib? longe esset a deo·
aut in vtroq; silis ꝺo longe esset ab homibus atq;
ita mediatoz non esset· hic est quem secreta tua
misericordia demonstrasti humilib?· & misisti ut
eius exemplo etiam ipam discerent humilitatē· hic
inter mortales peccatores & mortalis & iust? ap
paruit· mortalis cum hominibus· & iustus cum deo
Vt quia stipendiū iustitie vita est & pax· per iu-
sticiam coniunctam deo euacuaret mortem iustifi
catorz impiorz· quam cum illis voluit habere com
munem· Hic demonstratus est antiquis sanctis·
vt ipsi ita per fidem future passiōis eius· sicut nos
per fidem preterite salui fierent · Quomodo nos
amasti pater bone· qui filio tuo vnico non peper
cisti· sed p nobis impijs tradidisti eum· p nobis
tibi factus est victoz & victima · & ideo victoz
quia victima· p nobis tibi sacerdos et sacrificium
& ideo sacerdos quia sacrificiū faciens tibi nos de
seruis filios· de te nascendo· nobis seruiendo Me
rito mihi spes valida in isto est· quia sanabis oms
meos languores per eum qui sedet ad dexterā tuā
& te p nobis interpellat alioquin desperarez· mul
ti em & magni sunt eidem languores· sed ampli
or est tua medicina· Potuim? putare quod verbū
tuum remotum esset a coniunctōne homīs· & de
sperare de nobis nisi caro fieret· & habitaret in no
bis Iste tuus vnicus in quo sunt omnes thesauri
sapientie & scientie absconditi· redemit me sāgui
ne suo· Non calumaient mihi superbi· quoniaz co
gito precium meum· & manduco· & bibo · et ero
go· et pauper cupio saturari ex eo inter eos qui e-
dunt et saturant· et laudabunt dominū qui requi
runt eum · XC Q ad beatitudinē via sit
amor ordinatus·

OMnes beate viuere volumus· beat? aut
neq; ille est· qui non habet quod amat q̄
lecunq; sit· neq; qui habet quod amat si
noxium sit· neq; qui non amat quod amandum est
cum sit optimum· Nam et qui appetit quod adipi
sci non potest cruciatur· et qui adeptus est qō adi
piscendum non esset fallitur· et qui nō appetit qō
adipiscendū esset egrotat· Restat ergo quartum
vbi beata vita inueniri queat· cum id quod ē ho
minis optimum· et amatur et habetur Quid est er
go homīs optimū · Tale debet esse quod nō amit
tat inuitus· Virtus certe animam facit optimam
et pculdubio aliquid aīma sequitur vt virtutem
assequatur· Hoc ergo erit aut ipa anima· aut vir
tus· aut aliud quid· At si scip̄am· stultum quid se
quitur· stulta est em ante adeptā virtutem· et si se
quitur stultam · eandem stulticiam quā vitat asse
quitur· Si aut virtutem· quomō sequit id quod n
est· aut quomodo assequi cupit quod habet· aut
igitur virtus est preter animam· aut aliquid aliud
sequitur anima· quo virtutis et sapientie compos
fit. hoc autem aut homo sapiens erit· aut deꝰ· Sz
iam dictum est tale quid esse debere· quod inuiti
nequeamus amittere· Quis vero dubitet hominē
sapientem. si eum sequi satis putauerim?· auferri
nobis posse· Deꝰ igitur restat· quem si sequimur
bene. si autem assequimur beate uiuimus· sed quo
modo sequimur quod non videmus· aut quomo
do videmus qui insipientes sumus· q̄ em mēs cū
stulticie nube obtegatur· illam lucē valeat vel eti
am conetur haurire· hactenus potuit ratō perdu
ci· Versabatur non em veritate certior· sed cōsue
tudine securior in rebus humanis· at ubi ad diuia
peruentum est auertit se· non potest intueri· pal
pitat· estuat· inbiat amore· reuerberatur luce veri
tatis· ad familiaritatem tenebrarum suarz non ele
ctōne sed fatigatōne conuertit· q̄ hic formidādū
ne maiorem hinc concipiat anima imbecillitatem
nisi quietem fessa cōquirit· Ergo refugere ī tene
brosa cupientibus diuina dispātōne nobis ista
auctoritatis opacitas occurrat· et mirabilib? rez
vocibusq; librorz velut signis· temperatōnibus veri
tatis· umbrisq; blādiat Itaq; uere religionis fide
ceptis seruatis· non debamus uiā· quā nobis deꝰ
et patriarcharuz segregatōne et legis vinculo et

ꝓphetarum presagio & suscepti homis sacrām̃to & apostolorꝫ testimonio. & sanguine martirꝫ & gentium occupatōne muniuit · nostrasqꝫ ratiuncu las diuinis submittam⁹ affatibus. Audiam⁹ ergo quem finem bonorꝫ nobis xp̃e prescribas · nec du bium quin is sit finis · quo nos sūmo amore tendē iubes · Diliges inquit dominū deum tuū ex toto corde tuo & ex tota aīa tua et ꝓxim tuuz &c̄. Vellem videre quid posset esse ampli⁹. Quid ad hec paulus · Scimus inquit quia diligentib⁹ deum omīa co · in bonum · Dicat etiam dilectōis modū Quis nos inquit sepabit a caritate xp̃i tri · an · an · & cer · Dilectō igit̄ in deum redit · qua se illi ho mo non cōponere sed supponere affectat · qō quā to fecerit instanti⁹ tanto erit beatior & sublimior & illo dominante liberi erim⁹ · fietqz per caritatē vt confortemur deo · & circumcisi ab hoc mūdo non confundamur cum his que nobis debent esse subiecta · XCI Q2 virtus nihil aliud sit q̄ amor dei sūm⁹ ·

Deniqz si virtus ad beatam vitā nos du cit · nihil virtutē esse affirmauerim · nisi sū mum amorem dei · Nam & illud q̄ vir tus quadriptita dicit̄ · ex ipsius amore vario quo dam effectu dicit̄ · Est em̄ tempantia amor integrū se prebens ei quod amat̄ · fortitudo est amor facile tolerans omīa ꝓpter id quod amat̄ · iustitia amor soli amato seruiens · & ideo recte dominans · pru dentia amor ea quibus adiuuat̄ ab eis quibus im pedit̄ sagaciter eligens · Sed hunc amorem non cuiuslibet sed dei esse diximus · id est summi boni · summe sapientie · sūme concordie · Est em̄ caritas simplex & pura · que spūsancto inspirata ꝓducit ad filium · per quem pater cognoscitur. Omne igi tur officium tempantie est exuere veterē hominez & in deo reuocari · id est cōtemnere illecebras om nes corporeas · laudemqz popularem · totūqz amo rem ad diuina conferre ne subijciat se homo ꝓ pec cata his rebus · que sibi per recte facta diuina lege subiecta sunt · Quid est em̄ aliud falsis bonis illu di atqz decipi · q̄ teipo inferiora miranda & ap̄e tenda arbitrari · Habet igit̄ vir tempans in his re bus mortalibus vite regulam vtroqz testamento firmatam · vt eorꝫ nihil diligat · nihil per se appetē dum putet · sed ad vite huius atqz officiorꝫ necessi tatem quantum satis est vsurpet · vtentis mode stia · non amantis affectu · De fortitudine aūt non multa dicenda sunt · amor nanqz ille de quo loqui mur · quem tota sanctitate inflamatū optet esse in deum in non appetendis istis temperās · in amittē dis fortis vocat̄ Sed inter hec omīa que in hac vi ta possidenē · corp⁹ grauissimū vinculū est iustis simis dei legibus ꝓpter antiquū peccatum · quo ni hil est ad predicandū notius · nihil ad intelligendū secretius · hoc ergo vinculum ne concuciat̄ atz ve xetur laboris & doloris · ne aūt auferat̄ atqz pma tur · mortis terrore aīmam quatit · Amat em̄ illud vi consuetudinis · non intelligens si eo bene atqz scienter vtat̄ · resurrectōnem reformatōnēqz eius ope et lege diuina · sine ulla molestia iuri suo subdi tam fore · Sed cum hoc amore totum in deum cō uerterit · his cognitis non solum mortem cōtēnet sed etiam desiderabit · sed restat cum dolore mag no cōflictō · nihil tamē est tam durum atqz ferreū quod non amoris igne vincat̄ · quo cum se aīma za piet in deum · super omnē carnificinam libera & admiranda volitabat pennis pulcerrimis & ite gerrimis · quibus ad dei amplexū amor castus in nititur · Ad exemplum aūt nobis considerandum est amatores auri vel laudis vel feminarum q̄ fo rtes sunt in ꝓferendo ꝓ eo quod diligūt · cum ille non amor sed cōgruentius cupiditas vocet̄ in qui bus apparet quantus sit impetus animi ad ea que diligit cursu flexo per mania queqz tendentis · Ar gumētoqz nobis est q̄ sint omīa pferenda ne dese ramus deum · si tanta illi ne deserant amata pferāt Merito cōmemorandus est sanctus iob in cuius vocibus satis elucet · quanti pendēda sunt ista · q̄ cum volūt homines per dommatōnē tenere · & ab his potius per cupiditatem tenenē · & rez morta lium serui fiunt dum imperite domi esse desiderāt Amissis em̄ ille omnibus repēte diuitijs tam i con cussum aīm tenuit & infixū deo · vt satis non illas sibi magnas fuisse ostēderet · sed se illis · sibi autem deum · quo aīmo si esse possēt nostri te npis homi nes · non magnope m · n · t · ab illorꝫ possessione pro hiberemur vt pfecti eēmus Multo em̄ mirabilius est non inherere istis · q̄uis possideas · q̄ ea omnio non possidere · Iusticie vero cōgruit vt deo quem diligit libētissime seruiat · ceteraqz omīa ptim sibi subiecta regat · partim subijciēda presumat · Nec de prudētia diuti⁹ disserēdum est · ad quam dino scētia ptinet appetēdorꝫ & vitandorꝫ · que si desit · nihil horum que dicta sunt effici potest · hui⁹ ex cubiaz vigilia est ne surrepēte paulatim mala sua sione fallamur · Qui em̄ spnit modica paulatim de ficit · XCII · De bipertita dile ctōne ·

Vid ampli⁹ de moribꝫ disputē · si deus est sūmū bonum homis · nihil aliud est homini bene viuere · q̄ toto corde · tota aīma tota mente deum diligere a quo existit · vt i corruptus in eo amor custodiatur · quod est tem perantie · nullis frangatur incōmodis · quod ē fo titudinis · nullis alijs seruiat · quod est iusticie · vi gilet in discernēdis rebus ne fallacia surrepat qō est prudētie · Hec est homis una pfectō · qua sola impetratur ut ueritate pfruatur · hoc nobis utro qz testamēto conficitur Non potest aūt seip̄m nō diligere qui deum diligit · immo ille solus se dili git qui deum diligit · quia sedule agit · ut sum mo bono pfruatur · Quod aūt agis tecum · agēdū est cum ꝓximo · scz ut ad id bonum ad quod ipse tendis eum adducas · Illud em̄ est unum bonum quod omnibus tecū tendētibus non fit angustuz Ex qua scilicet dilectōne ꝓximi nascūtur officia societatis humane · in quibus non errare difficile est · Duobus em̄ mōis peccatur in homine · uno si ledatur · alio si cum potest nō adiuuetur · Cunqz ho mo sit aīma ratōnalis mortali utēs corpe · partim corpi · partī aīme benefacit qui ꝓximū diligit · ad corpus pertinet medicina ad aīmā disciplia · Me dicinā uoco quidquid corpis instaurat uel tuetur salutē · ut est cibus · potus · regimē · & tectū & hu iusmodi Disciplina uero illa que aīmi medicina est in duo distribuitur · scz cohibitōnē · & instructēz Cohibitō timore · istructō amore pficitur · eius di co cui per disciplinā subueītur · Nam qui subueīt nihil horꝫ habet nisi amare In his duob⁹ dominus testamētis duobus discipliē nobis regulam dedit In ueteri em̄ tior preualet · in nouo amor Qō ibi seruit⁹ hic libertas ab apostolis predicatur Me rito igitur o ecclesia catholica non solum ipsuz cuius adeptō uita beata est pure colendū p̄dicas

cui soli aīa ratōnalis coherendo non misera est secludens omne quod factū est quod subditū tempori·neq; confundens quod eternitas· quod veritas·quod pax distinguit.neq; sepans quod maiestas vna coniungit sed etiam pximi caritatem ita cōplecteris·vt varioꝝ morboꝝ quibus p̄ peccatis suis aime egrotant· omis apud te medicina p̄ polleat. XCIII ¶ De rebus fruendis & vtendis & de diligendis ¶ Idem in libro de doctrina xp̄iana·

QUes quib⁹ fruēdum est nos beatos faciunt.istis quibus vtendū est tendentes ad beatitudmē adiuuamur & quasi admiculamur·vt ad illas que beatos nos faciunt pervenire·& eis inherere possimus·Nos vero q̄ fruimur & vtimur inter vtraq; cōstituti·si eis quib⁹ vtendum est frui voluerim⁹ impeditur cursus noster·ut ab his rebus quibus fruēdū est obtinēdis vel retardemur·vel etiam reuocemur inferioꝝ amore prepediti· Frui em̄ est amore īherere alicui rei p̄pter seip̄am· vti vero quod in vsum venerit ad id quod amas obtinendū referre si tamē amandum est·Nam vsus illicitus abusus potiꝰ nominandus est·sicut cum loquimur vt id quod in animo gerimus in aīm audientis p̄ aures carneas illabat̄ fit sonus verbum quod corde gestam⁹ & locutio vocatur·non tamē in eum sonum cogitatō nr̄a cōuertitur·sed apud se manens integra formam vocis qua se īsinuat auribꝰ sine aliqua labe sue mutatōnis assumit·ita verbum dei non cōmutatū caro tamen factum est vt habitaret in nobis· Sic aūt qui medet̄ vulneri corpis adhibet quedā contraria.ut calidū frigido·humidū sicco· quedaꝝ vero similia ut lintheolū uel rotundo vulneri rotūdum·vel oblongo oblongū·sic sapientia dei hominem curans seip̄am exhibuit ad sanandū ip̄a medicus & ip̄a medicina·Quia ergo per supbiam homo lapsus erat·humilitatē exhibuit ad sanandum Serpentis astucia vel sapientia decepti sum⁹·per dei clemētiam liberati sumus·Nos immortalitate male vsi sum⁹·x̄p̄s mortalitate bene vsus est vt uideremus·Corrupto aīo femine ingressus est mortibus·integro aīmo femine p̄cesit salus·similia vero quasi ligamēta vulneribꝰ nostris adhibita hec sunt·q̄ per feminā deceptos per feminā natꝰ·homo homies.mortalis mortales liberauit· Hec aūt regula dilectōnis diuinitꝰ cōstituta est·diliges deum ex toto corde tuo &c̄·ut omnes cogitatōes tuas·& omnem uitam·& omnē intellectū in illū conferas·a quo habes ea que cōfers· Nullam em̄ partē reliquit vite nostre que vacare ōbeat·& quasi locum dare ut alia re velit frui·sed quidquid aliud diligendū venerit in aīm illuc rapiat̄ quo totus dilectōnis impetus currit· Quisquis ergo recto pximū diligit·hoc cum eo debet agere·ut etiam ip̄e toto corde tota aīma tota mēte diligat deum Sic em̄ diligens eum tanq̄ seip̄m·totā dilectōnem sui & illius refert in illam dilectōnem dei·q̄ nullum a se riuum extra patiē ducit·Non aūt omīa quibus vtendum est diligenda sunt·sed illa sola q̄ aut nobiscum quadā societate referunt̄ in deum sicut est homo vel angelus·aut ad nos relata beneficio dei per nos indigent sicut est corpus· Nam vtiq; martires non dilexerūt scelus pfequentium se·quo tamen usi sunt ad p̄merendum deum· cuꝝ ergo quattuor sint diligenda· vnum quod supra nos est·alterum quod nos sumus·alterꝝ quod iuxta nos est·alterꝝ quod infra·de secundo & quarto nulla precepta danda erant· quantumlibet em̄ excidat homo a veritate ·remanet illi dilectō sui & corpis sui·fugax quippe aīmus ab incommutabili lumine oīm regeneratore·id agit vt sibiip̄e regnz & corpi suo·Magnum vero aliquid arreptū se putat·si etiam sotijs· id est alijs hominibus dominari potuerit·quod affectare est intollerabilis omnino supbia·& sibi tanq̄ debitum vendicare quod dei est p̄prium·Qz aūt nonnulli dicunt malle se esse sine corpore omnino fallunt̄ non em̄ corpus suum sed pondus eius & corruptōnes oderunt· nec ullum corpus sed incorruptū & celerrimū corpus habere uolunt·Quia ergo precepto opus nō erat ut se quisq; & corpus suum diligat·hec em̄ inconcussa lege nature diligimus· que etiam in bestijs p̄mulgata est·restabat ut de illo quod supra nos est & de illo quod iuxta p̄cepta sumerem⁹·Vnō diliges inquit dominū ex toto corde &c̄·& pximum tuum sicut teip̄m·ubi si totum ītelligas·id est animam & corp⁹ pximi·nullū rez diligendarꝝ gen⁹ in his duob⁹ mandatis pretermissū est cum enim p̄curat dilectō dei·& eius modus prescript⁹·appareat ita ut cetera in illum cōfluant·de dilectōe tua nihil dictum videtur·Sed cum dictum est & pximum tuum sicut teip̄z·simul & tui abs te dilectō non p̄termissa est· XCIIII ¶ De ordīe dilectōnis.

ILle iuste & sancte viuit·qui rerum interpretor estimatoꝛ est·Ip̄e aūt est qui ordinatam habet dilectōnem·ne aut diligat nō diligendū·aut non diligat quod diligendum est· aut amplius diligat quod minus diligendū est·aut minus vel plus quod eque diligendū est·aut eque quod minus uel plus diligendum est· Omīs quidem peccatoꝛ inquantū peccatoꝛ non est diligendus·& omīs homo inquantum homo est diligendus p̄pter deum·deus vero p̄pter seip̄m· Et si deus omī homīe amplius diligendus est·plus dēt q̄sq; deum diligere q̄ seip̄m· Item alius homo diligendus est plus q̄ corpus nostrū·quia p̄pter deū diligenda sunt omnia· & potest nobiscum alius homo frui deo quod non potest corpus· Omnes aūt homines eque diligendi sunt·sed cum omnib⁹ p̄desse non possis·his potissimum cōsulendū est qui p̄ locoꝝ & temporꝝ uel quarūlibet rerū opportunitatibus·cōstrictiꝰ tibi quasi quadam sorte iunguntur·inimicos aūt nostros diligim⁹·non enim timemus quia nobis auferre possint quod diligimus·sed potiꝰ eos miseramur: quia tāto magis nos oderūt quanto ab illo quem diligim⁹ seperati sunt·ad quem si cōuersi fuerint & illum tanq̄ beatificum bonū·& nos tanq̄ socios tanti boni necesse est ut diligant· Si aūt vel cui prebendū est· uel a quo nobis prebendū est officiū misericordie recte pximus dicitur·sicut ex pabola dom̄i in euāgelio probatur·ubi proximū esse non docuit nisi illum qui erga sauciatū recreandū atq; curandum misericors extitit·ex equo cōsequēs est· vt etiā ille a quo nob⁹ hoc uicissim exhibēdū est pxim⁹ nr̄ sit· proximi em̄ nomen ad aliquid est· nec quisq̄ esse proximus nisi proximo potest· manifestū est hoc p̄cepto quo iubemur diligere proxīm· etiā sāctos angelos cōtineri·a quibus magna nobis misericordie officia impenduntur·ceterū diligit nos deus non tanq̄ fruens·sed tanq̄ utens· Sed nec sic utitur ut nos·nam nos res quibus utimur ad

hoc referim⁹ vt dei bonitate pfruamur·deus vero ad suã bonitatẽ & nrãm vtilitatẽ Ego sũ ímqt uia veritas & vita·p me veníẽ·ad me pueníẽ·ím me p maneẽ·Cum aũt ad eum pueníẽ·etiã ad patrẽ pue nitur·qz p equalẽ ille cui equalis est agnoscíẽ·me tiente & agglutinãte nos spũsancto quo ím sum mo bono pmanere possim⁹·Ex quo ítelligíẽ qp nl' la res ím via tenere nos debeat·quãdo nec ipe dñs ínquãtũ via nostra esse dignat⁹ est tenẽ nos vo: luit· sed trãsire ne reb⁹ tpalib⁹ q̃uis ab eo p salu te nostra susceptis & gestis heream⁹ ínfirmíẽ·sz potius p eas curram⁹ alacríẽ·vt ad ípm qui natu ram nrãm a tpalib⁹ liberauit & ad dexterã patris collocauit·puebi mereamur· ·XCV·

¶ Qz totius scripture finis est caritas de corde puro·

Omniũ igíẽ que p̃dicta sunt hec sũma est vt ímtelligam⁹ legis & oím dinarz scrip turarz plenitudinẽ & finẽ eẽ dilectõnez rei qua fruendũ est·& rei que nobiscũ ea re frui· potest·vt eñ quisqz se diligat p̃cepto non opus est·Quisquis igiẽ scripturas diuinas vel quãlibet earz ptem ímtellexisse sibi videẽ·ita ut eo ítellectu non edificet caritatẽ gemínã·scz dei & pximi·nõ dum ímtellexit·Quisqs vero talẽ ímde snïam dux erit·que huic edificande caritati sit utilis·nec tamẽ hoc dixerit qõ ille quẽ legit eo loco sensisse p̃baẽ non pniciose fallíẽ·nec oíno mentíẽ·Sed ita fallíẽ ac si qs erroze deserẽs viã·eo tamẽ p agz pgat quo etiã via ípa p̃ducit·Corrigendꝰ est tñ ne cõsuetu dine deuãdi·etiã ĩ transuersũ aut puersũ ire coga tur·Differẽdo eñ temẽ qõ ille nõ ofensit quem le gít·plerũqz ícurrit ím alia que illi snïe otexere ne queat·que si vera & certa eẽ ofentit·illud nõ pos sit esse v ez qõ senserat·fitqz ím eo nescio qũo·vt amando snïam suã·scripture incipiat eẽ offensioz q̃ sibi·Qz malũ si serpere cepit·euerteẽ ex eo· Ti tubat eĩ fides si dinarz scripturarz vacillat aucto ritas·fide aũt titubãte caritas eẽ ípa lãguescit·qz non potest quisq̃ díligẽ qõ nõ credit·porro si cre dit & diligit·bñ viuẽdo efficit ut etiã speret se ad id quod diligit eẽ ventuz·Itaqz hec tria sunt qui bus & p̃phetia omnis & scïa militat·fides·spes caritas·sed fidei succedit spes quã videbimus & spei beatitudo ad quã pueniem⁹·caritas aũt etiaz illis decedẽtib⁹ augebaẽ potius·Si eñ credẽdo diligim⁹ quod non videm⁹·quãtomagis cũ videẽ cepim⁹·& si spando diligim⁹ quo nõdũ puením⁹ quãtomagis cum puenerim⁹·Inter tpalia nãqz & etna hoc ítereſt·qp tempale plus diligitur anteq̃ hẽatur·vilescit aũt cum aduenerit ·non eñ satiat aïam cui vera & certa sedes est etnitas·Eternum aũt ardenti⁹ diligíẽ adeptũ q̃p desideratũ·nulli eĩ desiderãti ocdiẽ plus ꝺ illo exístiare q̃p se hz·ut ei vilescat cũ mim⁹ venerit·sz quãtũ quisqz veniens existiare potuerit·plus pueníẽs ímuẽturus est·Hõ itaqz fide & spe & caritate subnix⁹·easqz ícon cusse retinẽs·non índiget scripturis·nisi ad alios ínstruẽdos·Qua p̃pt̃ cum quisqz ognouerit finem p̃cepti eẽ caritatẽ de corde puro·& cõ·b·& fi·ñ· f·oẽm scripturarz diuinarz ímtellectũ ad ista tria relatur⁹·ad tractatõnẽ illoz librorz securus acce dat·De corde puro ímqt· ut nihil aliud q̃p ꝺ qõ diligendũ est diligaẽ·oscíam bonã addit p̃pt̃ spez íste eñ spare nõ potest cui male oscíe scrupul⁹ ín est·& fide non ficta·i·sine mẽdacio·Ineſt quidez mentiẽti volũtas falsa dicẽdi·& iõ multos mueni mus qui mẽtirí velínt·qui aũt falli neminẽ·cum er go hoc scíẽs hõ faciat·illud nescíẽs patiatur·satis apparet ím vna eadẽqz re eũ qui fallíẽ·illo qui men títur eẽ meliozẽ·qñ quidẽ pati melí⁹ est ímqtatez q̃z facere·oís aũt qui mẽtiẽ·ímq facit·Nemo enim mentiẽs ím eo qp mentiẽ seruat fidẽ·nam hoc ualt utiqz ut cui mentiẽ fidẽ sibi adhibeat·quã tamẽ ei mentiendo nõ ꝑuat·oís aũt fidei violatoz·ímqu⁹ est· XCVI ¶ De obscuritate & ímtelligẽtia scripturarz·¶ Idem ím libro secundo·

His qui diuinas scripturas legũt·q̃dã ob scure dicta plerzqz densissimã caligínez obducunt·qõ diumit⁹ puisũ eẽ nõ du: bito·ad edomandã laboze supbiã·& ímtellectũ a fastidio remouendũ·cui facile ĩuestigata plerũqz vilescũt· Atuezo utz ignoscere producta an coz repta sillaba tercia dicaẽ·nõ multũ curat qui pro peccatis suis deũ petit ut ignoscat· Sz tñ eo ma gis ímde offendunẽ hoíes·quo ifirmiozes sunt·& eo ĩfirmiozes sũt·quo doctõzes uideri uolũt Rez quidẽ ignozãtia facit obscuras figuratas locutõ nes·cũ ignoram⁹ vel aïantiũ uel lapiꝺ uel herbarz naturas·aliarz ãe rez·q̃ plerũqz ponũtur ím scrip turis sílitudís alic⁹ gratia Nũerorz quoqz impicia multa facit ím eis nõ ítelligi mistice posita ¶ Idez ím libro tercõ· Quidq̃ aũt ím ꝺmone dño·ne qz ad morũ honestatẽ·neqz ad fiꝺi ueritatẽ p̃prie referi potest·figuratũ eẽ ognoscas· Morz hone stas ad diligendũ deũ & pxim·fidei ueritas ad co gnoscendũ deũ & pxim ptinet·spes aũt sua cui qz ím oscía p̃pria quẽadmodũ se sentit ím dilectõez dei et proxi cognitõnẽqz pficere·Verz est pcliue humanũ gen⁹·non ex momentis libidís·sz potius sue osuetudís estĩare peccata·ex quo ptingit ut si quid scriptura uel p̃cepit qõ abhorreat a osuetu dine audiẽtiũ·uel qõ nõ abhorret culpauerit figu ratã locutõez putent·Nõ p̃cipit quidez scriptura nisi taritatẽ·non culpat nisi cupiditatez·& eo mõ ífozmat mozes hoím·Non aũt asserit nisi catholi cam fidẽ reb⁹ p̃teritis & futuris et pñtib⁹·p̃teri torz narzatõ futurorz p̃nũciatõ·pñtium demõstra tio·Sed oía hec ad eandẽ caritatẽ nutriendam & corroborãdã· et cupiditatẽ uicendã et extinguen dam valent·Caritatẽ aũt uoco motũ aïmi ad fru endũ deo p̃pt̃ ipsũ·et se atz pximo p̃pt̃ deũ· cupi ditatẽ aũt motũ aï ad fruẽdũ se et pximo et quo libet corpe nõ p̃pt̃ deũ·Qõ aũt agit ímdomita cu piditas ad corrũpendũ aïm et corp⁹ suũ·flagiciũ uocaẽ·qõ ãt agit ut alteri noceat facim⁹ ꝺz et hec sũt duo genera oím peccatorz·sz flagicia p̃pria sũt que cũ eximaniuerit aïm et ad quãdã egestatem p duxerint ím faciora p̃siliẽ·quib⁹ remoueanẽ impe dimenta flagicíorz·uel adiumẽta q̃rantur·Itez qõ agit caritas ut sibi p̃sit utilitas est·quod aũt agit ut pximo p̃sit bñficentia noïatur Et hic p̃cedit utilitas. quia nemo potest ex eo quod non habet p̃desse alteri·Quanto aũt magis regnũ cupidita tis destruitur tanto caritatis augetur·

XCVII ¶ De eloq̃ntia et sapia·¶ Idem in li bro quarto·

Qui affluit ínsipienti eloq̃ntia·tãtomagis cauendus est·quantomagis in his q̃ au dire inutile est delectatur auditoz·etĩ quem debte dicere audit·etiam uere dicere existi mat Sapiẽt uero dicit homo tantomagis uel mi nus quantomagis uel min⁹ in scripturis sanctis p̃ficit· Non dico in eis multum legendis·meoꝛe

qz mandandis·sz bñ intelligendis & diligenē earū sensib9 indagandis· Sunt em̄ q̄ eas legūt & negligunt ne intelligāt quib9 lōge sine dubio p̄ferendi sunt· qui verba eorz mim9 tenēt·& cor earum sui cordis oculis vident·sz utrisqz ille melior qui & cum vult eas dicit·& sicut optet ītelligit· Quid aūt p̄dest integritas locutōis quā nō sequiē intellect9 audiētis·cū oīno loq̄ndi nulla sit cā si quod loq̄mur non intelligūt p̄ quos loquimur ut intelligāt·bonorz ingeniorz insignis est īdoles ī verbis verz amare ñ v̄ba·Quid ei p̄dest clauis aurea si apire q̄ volum9 nō potest·aut q̄d obest lignea si hoc potest·q̄ñ nihil q̄rim9 nisi patere quod clausum est·Vir aūt scūs & eloq̄ns·cum iusta & bōa et sācta dicit·neqz em̄ alia dicē dz·agit quātuz potest ut intelligenē·ut libenē·ut obedienē audiatur & hoc se posse si potuerit.& q̄ntū potuerit pietate magis orōnū q̄ oratoz facultate nō dubitet·vt orādo p se ac p illis quos allocutur9est sit oratoz anteq̄ dictoz·ipa itaqz hora iaz ut dicat accedens priusq̄ exerat linguā p̄ferentē ad dñm leuet aīmam sitientē·ut eructet quod biberit· uel fundat quod impleuerit Hēt aūt ut obedienē audiaē quantacūqz grandītate dictōis mai9 pond9 vita dicentis·Nam qui sapienē & eloq̄nē dicit neq̄ter aūt viuit·erudit quidē multos dicēdi studio q̄uis aīe sue inutilis sit·Iō audiunē vtiliter·etiā qui utiliter nō agunt·qz sua quidē q̄rere studēt·sed sua vocē non audēt·Multis itaqz p̄sunt dicēdo q̄ nō faciūt·sz plurib9 p̄dessent faciēdo que dicūt·sic aūt eligat doctor bonā vitā·ut etiā bonā non neglīgat famā·sz p̄uideat bona coraz deo & hoībus quantū potest·illū timēdo·his osulēdo· in ipo etiā ꝟmone malit reb9 placē q̄ verbis· nec existimet dici meli9·nisi quod ōr verius·nec doctor verbis fuiat sz verba doctori·uerbis aūt ostendere est nō curare qūo errōr veritate vincatur·sed qūo tua dictio dictōni alteri9 preferaē· XCVIII·

¶ De labore claustraliū manuali· ¶ Idem ī libro de ope monachorz·

REspice īquit volatilia celi·qm̄ nō serunt &c̄·cōsiderate lilia agri quō crescunt· Non laborāt neqz nent·His verbis euangelicis nōnulli nō solū pigriciā·sed etiā arrogātiaz suā fouent qui opari nolūt.In eo aūt quod dixit apl's·qui non vult opari nō man·opa inquiūt spiritualia dēmus accipe·que & nos facim9·legim9 cum fratrib9 & oram9·alloq̄mur eos & osolamur & talia opa si nō facerem9 piculose a dño alimēta ipa spūalia sumerem9·Sed ne cuiq̄ p̄dicta verba liceret postea p volūtate nō p caritate ītep̄tari ipe exēplo suo docuit quod p̄cepit·Non īquit panē gratis ab aliquo manducauim9·sed in labore & fame die ac nocte o·&c̄·Qui aūt dicunt se vacare lectōni·nōne illic inueniūt quod apl's p̄cipit·Que est ergo ista puersitas lectōi nolle obtempare·dum vult ei vacare·& ut quod bonum est diutius legaē·iō nolle facere quod legiē· quis em̄ nesciat tanto citi9 quēqz proficē cum bona legit·quāto citius facit q̄ legit·Si aūt alicui ꝟmerogand9 est·& ita occupaē ut manibus opari ñ vacet·Nunquid oēs in monasterio p̄nt fratribus ad se veniētibus dīnas lectōnes exponere·uel de aliquib9 q̄nib9 salubriter disputare·Q̄ñ igiē hoc non omēs p̄nt·cur sub hoc obtentu oēs vacare uolunt·Quamq̄ & si oēs hoc possent· vicissim facē dērent: nō solū ne ceteri a necessarijs opib9 occuparenē·sed qz ētiā sufficit ut audiētib9 vnus loq̄tur·Sed & cantica dīna cantare etiā manib9 opantes possunt de facili·& ipm laborē tanq̄ dīno celeumate cōsolari·Ipa aūt est optīa gubernatō·vt oīa suis tpibus distributa ex ordīe geranē·ne aīm humanū turbulentis īplicatōibus inuoluta p̄turbent·Si quis aūt verā corpis infirmitatē vt laborare nō possit oñdit humane tractandus est·q̄ vero falsā p̄tendit·& quinci nō potest deo dimittēdus est· XCIX ¶ De illis qui nolūt opari p̄pter pigriciam vl' arrogantiā·

DEniunt plerūqz ad hanc p̄fessionē fuitutis dei & ex ordītōe fuli·et ex vita rustica·et ex opificū exercitatōe·et plebeio labore·tanto utiqz felicius quanto educati forti9 Qui si non admittanē graue peccatū est·p̄terea em̄ et ignobilia mundi elegit deus et ea que nobis sunt·vt ea que sunt despiceret·Tales ego se quo mim9 openē de infirmitate corpis excusare nō p̄nt p̄terite uite quippe osuetudīe quincunē·sz vmbraculo male disciplīe se otegunt·ut ex male intellēcuangelio p̄cepta apl'ica puertere meditenē· vere volatilia celi sed p superbiā in altū se extollēdo· & fenum agri sed carnaliter sentiēdo·atqz vtinā illi qui vacare volūt manib9 oīno vacarēt et linguis Verz illi qui nihil carnaliter opando volatilia celi imitanē·cur man9 ociosas et repositoria vel orrea hēre volunt·cur ea que sumunt ex aliorz labore recondunt·cur deniqz molunt et coquent·hoc enim aues non faciunt·Illi itaqz qui preter istaz sācta societatem vitam labore corpis transigebant · ex quorz numero plures ad monasterium veniunt·si nolunt opari nec manducēt· nō em̄ p̄pter hoc xp̄i ana militia ad pietatē diuites humiliantur ut pauperes extollantur·Nec ullo mō decet ut in ea uita vbi senatores fiunt laboriosi·ibi fiant opifices ocōsi·et quo veniunt relictis diuitijs suis qui fuerunt predior9 domī:ibi sint rustici delicati·Testē inuoco dominū ihesū in aīam meam· qm̄ quātum attinet ad cōmodū meum·multo mallē p singulos dies certis horis quantū in bene moderatis monasterijs ostitutū est aliquid manibus opari·et ceteras horas hēre liberas ad legēdum·et orandum· aut aliquid de dīnis literis agēdum· q̄ tumultuosissimas pplexitates causar9 alienar9 pati de negocijs secularibus· vel iudicādo dirimendis·uel iterueniēdo p̄cidēdis·Cetez quis ferat homīes otūaces·saluberrimis apostoli monitis resistētes·non sicut īfirmiores tolerari· sed sicut sanctōres etiā predicari ut monasteria sanioze doctrīa gemina illecebra corrumpantur·et dissoluta licētia uacatōnis et falso nomīe sanctitatis Quid etiā iniquius·q̄; uelle sibi obtempari a mīoribus·et nolle obtempare maioribus·

Continentia vicesimi libri.

Icesim⁹ liber continet historiã annorum·xiiii·quibus imperauit honorius cũ fratruele suo theodosio · Insuper etiam flores librorum cassiani ỏ institutis monachorũ et collationib⁹ patrum· Habet autem capitula·cxxx

De ẽperio honorij et theodosij & sancto desiderio linguonensi· ·j·
De miraculis eiusdem martiris· ·ij
De sancto antidio bisuntinensi· iij·
De bellis honorij imperatoris· iiij·
De sancto maximo tharinensi· et scriptis eius & heresi predestinatorum· ·v·
De iudeo ficte baptizato·et alijs quibusdam incidentibus vi·
De inuentione corporum sancti stephani cum sociis suis· ·vij·
De miraculis eiusdem martiris· viij·
Item de eodem· ·ix·
Adhuc de eodem ·x·
De bonefacõ papa et q̃busdã aliis ĩcidentib⁹· xi·
De sancto aniano aurelianensi· xij·
Qualiter vrbem suam liberauit ab hunis ·xiij·
De morte honorii et collationibus cassiani· xiiij·
De numero et materia librorum eiusdẽ· ·xv·
De doctrina eiusdẽ de habitu monachorũ xvi·
De modo psallendi et orandi· ·xvij·
Adhuc de oratione et vigilia· ·xviij
De forma recipiendi et instruendi nouiciũ ·xix·
De districtione obedientie et disciplime xx·
De disciplina et reuerentia ĩmensa et ubiq; in omnibus seruanda· ·xxi·
Exemplа obedientie sc̃orum iohannis et pafucii· ·xxij·
De peregrinatione abbatis pmutii causa humilitatis· ·xxiij·
De nouicio quem in ingressu de norma religionis instruxit· xxiiij
De ix·humilitatis indiciis ·xxv·
De temperantia gule xxvi·
De ieiunio spũali·et quid edendum et quãdo et qualiter abstinendum xxvij·
De continentia et castitate xxviij·
De auaricia et ꝓprietate monachi ·xxix·
De tribus eiusdem uicii speciebus ·xxx·
De ira perniciosa et salubri ·xxxi·
De illis qui pre superbia vel ipatientia solitudinem requirunt ·xxxij·
Q̃ nec etiam contra insensibiles creaturas irasci liceat xxxiij·
De tristicia pernicõsa et salubri xxxiiij·
De tedio vel accidia xxxv·
De huius uicii remedio quod est laboris exercitium xxxvi·
De inani gloria spũali et occulta xxxvij
De vana gl̃a carnali et h⁹ vicii remedio ·xxxviij·
De spũali superbia q̃ temptãt ꝓfecti ·xxxix·
De supbia carnali et ei⁹ indiciis ac remediis ·xl·
Collatio abbis moysi de puritate cordis· ·xli·
De contemplatõne diuinitatis· ·xlij·
De purgatõne mentis a cogitatõnib⁹ p̃uis·xliij·
De triplici origine cogitatõnum xliiij·
Exemplа de ĩdiscreta presũptõe quorũdã xlv·
Q̃ ꝑ humilitatem uerã acquiritur discretõ xlvi
De discreta refectionis corpis moderatõe xlvij
Collatio pafucii de tria specie uocatõis xlviij
Collatio danielis de ẽplica causa sterilitatis mentis· xlix·
De pugna carnis et spũs et ei⁹ vtilitate ·l·
De pniciosa securitate et tempore ac supbia li·
Collatio serapiõis de·viij·pncipalib⁹ viciis· lij·
De confederatione eorum mutua sine cõcatenatione· ·liij·
De gula et luxuria et ira et tristicia ·liiij·
De inani gloria et superbia· ·lv·
De conflictu cum viciis predictis· ·lvi·
Collatio theodori de prosperis et aduersis hui⁹ seculi· lvij·
Q̃ iusti mens inter hec debet immobilis stare et semper proficere· lviij·
De castitate serenj abbatis et eius responsione super mobilitate mentis· ·lix·
Qualiter mens se possit in bono cogitatu stabilire et dyabolo resistere· ·lx·
De corporali refectiõe et de diuersis sẽtib⁹ scripture· ·lxi·
De lapsu angelorũ et eorũ pugna adinuicẽ lxij·
Q̃ inter demones aliis alii dominãt· lxiij·
De ãgelis psonalib⁹ et differentia demonũ·lxiiij
Qualiter intelligendum sit q̃ filii dei ingressi sũt ad filias hominum· lxv·
Collatio ysaac de puritate mentis ad orãdũ lxvi·
Qualiẽ cure secl̃ares vexãt etiã claustrales·lxvij
De quattuor speciebus orationis et de oratione dominica· ·lxviij
De diuersis speciebus compunctõnis ·et affectu pure orationis· ·lxix·
De diuersis causis exaudítionis et de secreto orationis· ·lxx·
Q̃ secũdũ qualitatem mentis formaẽ oratõ ·lxxi·
De formula orationis a sãcto ysaac ẽdita· lxxij
Qualiẽ mens ĩ oratõe vaga possit stabiliri· lxxiij
De sãctis archebio episcopo et cheremõe· lxxiiij
Collatio cheremonis de cãis uitãdi pctm ·lxxv·
De timore seruili et filiali lxxvi
De corpore peccati destruendo per desiderium boni· lxxvij
De sex castimonie gradibus· lxxviij
De causa nocturne pollutionis· ·lxxix·
De vera et perfecta castitate· lxxx·
De miracl̃is dei ẽca peccatores uersos lxxxi·
Qualiter perfectionem castitatis obtinere quis possit· lxxxij
Qualiter deus a nobis merita per gratiam suam extorquet· lxxxiij·
Collatio nestorotis de vita actiua· lxxxiiij·
Q̃ vnusquisq; proprio dono vel officio contentus sit· lxxxv
De vita theorica ỉ speculatiua lxxxvi
De gratia curationum corporis cui prefertur curatio mentis. lxxxvij
Collatõ ioseph ỏ diũsis generib⁹ aĩcicie lxxxviij
De·vi·gradib⁹ amicicie vere ꝑseruãde· lxxxix
De impatientia et ficta patientia· ·xc·
Item de eodem· ·xci·
Q̃ melius sit tolerare q̃m tolerari·nec tamen semper tolerandum· ·xcij·
Qualiter debeat dari locus ire·et de ruptione federis amicicie· ·xciij·
De incauta diffinitione vtrum obliget· ·xciiij·
Q̃ in huiusmodi recurrendum sit ad intentionẽ

ſpondentis· ·xcv·
Q̄ noſtre diffinitioni vel ſponſioni ñ eſt pertinaciter adherendū ſi poteſt in meliꝰ ꝑmutari·xcvi·
Collatio piamonis de doctrina ſenioꝝ humiliter ſuſcipienda· ·xcvii·
De quobꝰ generibꝰ bonorū monachorū xcviii
De aliis duobus generibꝰ malorū· xcix·
De humilitate & patientia ꝓſeruāda· ·c·
De inuidia deteſtanda· ·ci·
De iohanne ſenioꝛe cur heremitica vita relicta ad cenobialem tranſierit· ·cii·
De cōmendatōne vtriuſq; vite· ·ciii·
De vtriuſq; profeſſione et imperfectione ·ciiii·
Q̄ in ſolitudine nō extinguūtur viciorum affectꝰ ſed reprimuntur effectus· ·cv·
De examinatione patientie proprie· ·cvi·
De examinatione proprie caſtitatis· ·cvii·
Collatio pinufii de perfectōe pēitentie cviii·
De conuerſione ſancti theone· ·cix·
Q̄ ieiunia et alia huiuſmodi ꝑ loco et tēpoꝛe ſeruanda ſunt et moderanda· ·cx·
De primiciis et decīs ſpūaliter offerēdis cxi·
Q̄ perfectis non eſt lex poſita quia communia ſupergrediuntur precepta· ·cxii·
De diuerſis cauſis ſtimulorum carnis ·cxiii
Q̄ nō ſemper ꝑ carnis pollutione ſit abſtinendū a ſacra communione· ·cxiiii·
Q̄ a culpis venialibus nemo preter criſtū ſit immunis· cxv·
De excellentia et perſpicuitate vite contemplatiue· cxvi·
Q̄ ea que imperfectis inculpabilia videntur perfecti grauia in ſe reputant· ·cxvii·
Qualiter coꝛpus moꝛtis aggrauat aīaꝫ· cxviii
Q̄ propter venialia non opoꝛtet quemq̄m a ſacra communione ſe ſubtrahere· cxix·
Collatio abꝛaham de omnimoda ſolitudine appetenda· ·cxx·
Q̄ figendū ſit et coꝛpꝰ ī loco et mēs ī dō· cxxi·
Q̄ quedam facta perfectoꝝ nō ſunt infirmis trahenda in exemplum· ·cxxii·
Q̄ perfectionem appetenti fugienda ſint parentum et amicoꝝ blandimenta· ·cxxiii
Q̄ melius ſit pauca merita cuꝫ ſecuritate acquirere q̄ꝫ ad maioꝛa lucra cū pericꝰlo aſpirare ·cxxiiii
De radicibus viciorum in anima· ·cxxv·
Q̄ ñ ſit fugienda peīt̄ hoīm frequētia ·cxxvi
De auſteritate mēdū aliquatenꝰ ꝛlaxāda cxxvii
De ſuaui iugo chriſti et eiꝰ exaſpeātōe cxxviii
De centuplo pfectoꝝ ī hac uita· ·cxxix
De perſecutionibus adiunctis·et de fine ſermonis· ·cxxx·

I· De impio honorij et theodoſii et de ſāc to deſiderio linguonenſi Sigibertus·

HOnoriꝰ poſt moꝛtem archadii cum fratruele ſuo theodoſio regnauit annis· xiiii· Cepit autē anno domini·cccc·x·j· mundi vero quartimilleſimo·lxxiiii· Huiꝰ anno prio wādali duce croſco gallias puagati·mltas vrbes et eccleſias ſubuerterūt Croſcus tandem a mariano preſide arelati captꝰ· et pvictas vrbes ignomīoſe retractꝰ ad moꝛtem toꝛmentatur· Sub hoc turbine inter multos martiꝛ ſantur ſedunenſis·flozentinus·et hilarius·deſiderius linguonenſis·cum vicentio archidyacono·ā tidius veſontienſis epiſcopus· Ex geſtis ſācti deſiderii·Huius deſiderii vite inicium fuit caſtitas·ſobꝛietas·elemoſinaruꝫ largitio·miſericoꝛdia im pauperibus pietas·moꝛum ꝓbitas·patiētie equanimitas·Itaqꝫ vandalis vrbem linguonicam obſidentibꝰ·deſiderius eiuſdꝫ vrbis pōtifex virtutibus preſtātiſſimus·cum ſuis ſacerdotibꝰ vel ceteris ciuibus de muro clamabat dicēs· Chriſti ſerui ſumus·criſtum deū viuum et veruꝫ colimꝰ qui vniuerſū mundū conſtituit·Nolite in nobis ſcelus crudele admittere·per quod dei potentiaꝫ contra vos in iracundiā pꝛouocetis·Wandali vero precipiti curſu irꝛuptis poꝛtis ingrediebant̄ ī menia·Aſt alii ſcalis appoſitis in muros diuerſa ō parte ruentes·ignes de pergamo ſūmittebant et gladijs diuerſiſqꝫ iaculis ciues oēs cede in pia pꝛoſternebant·Antiſtes in eccleſia in oratōne poſitus inuenit̄·regiſqꝫ cum ceteris criſticolis obtutibꝰ preſentatur·Ille aūt de perditōe ciuiū paſtoꝛalis ſolicitudinis dolore repletꝰ·pꝛo ſe pīcipem rogare noluit·ſed vt peūtibus ciuibꝰ ſub ueniret attentius exoꝛauit·Qui barbarꝰ naturali crudelitate durus·cuꝫ elocutōe barbara reſpōderet quod etiam vir ſanctus nō intelligeret·obtulit ſe etiam pꝛo ſuis ciuibus ceruice parata piꝰ paſtoꝛ ad victimam vt ceſſaret de ciuibꝰ pereūtibus vel aliquātulū iam ruina·Nulla rectoꝛ impiꝰ pietate pmotus ſed crudelitatis perſeuerātia inflamatus caput amputari precepit ſacꝛdotis·pluꝛes etiam chriſtianos eadem ſententia ſimul īterire pꝛecepit·et in toto pergamo in criſti cōfeſſiōe perſeuerātes·eadem die diuerſa ſūt paſſim cede pꝛoſtrati·Et quicūqꝫ chriſtum cōfeſſꝰ ſe dixit in eū credere de cultu religionis interrogatꝰ·nuſqꝫ in tota vrbe potuit euadere· ·II· De miraculis eiuſdem martiꝛis·

ADconfirmādum autem pꝛeclari martiꝛis teſtimonii veritatem porta vbi percuſſoꝛ pꝛo admiſſo ſcelere reus impulſiōe capitis ſemetipſum peremit nullū ab eodem tempore ingreſſionis officium viātibus prebuit· nec egrediendi ab vrbe aditū ꝓplīs ulteriꝰ patefecit·ſed ſaxis clauſa pꝛo offenſiōis indiciis damnata potius perſeuerat·Deniqꝫ cū ipſe gladiatoꝛ ſacerdotis beatum coꝛpꝰ truncaret·in libꝛum diuinum apertum ferientis ictus peracceſſit·et ibi quidem multa folia perfoꝛauit·diuina tamē ſaluatione literarum tramitem non contigit· Effuſio ſanguinis et liuoꝛ in libꝛo certum beati martiꝛis paſſionis indicium manifeſtat·et in nullo ſcripture ſeriem legentibus perturbat·Deniqꝫ nō poſt multum temporis deus iudex iuſtus ſancti ſui deſiderii martiꝛis vel ceteroꝝ martirum vrbis ipſius vltione commotꝰ·in arelatenſi vrbe croſcū pꝛincipem ſuis tradidit inimicis·Qui captus cathenatuſqꝫ tandiū eſt diuerſis toꝛmentis tempoꝛe diuturno afflictus·quouſqꝫ per cruꝺliſſimam aſſiduamqꝫ cedem ad moꝛtis interitum iuxta ſuū meritum peruenireꝰ·Beatus igitur ōſiderius pōtifex ob pꝛecedentem conuerſatiōem et boni operis ſtudiū·condignā martirii coꝛonā pꝛomeruit Nam ſi quis ad eius limina egꝛotus aduenerit·in de deo opitulante reuertitur confoꝛtatus Si meꝛore perterꝰ·ſancti martiꝛis obtentu īde redit

exulatus. Si cecus. claudus. surdus. mutus. etiã ab aduersa parte vexatus aduenerit. suã ibi qsq3 medicinam. et remedia pristia sine mora percipit opportuna Inter cetera virtutum suarum insignia multiplicia in suo nomine non patitur impunitaz ferre perfidiam Nam si intra septa ecclesie ipsius inuocato nomine christi super eius sanctum altare sub falsitatis ingenio mendax perpetrare temptauerit sacramentum. vltione diuina ilico in perditionis sententia ademnatur. Huius passio celebratur. x. kl'. iunii III. Passio sancti antidii episcopi. Ex gestis eius.

Orro sanctus antidius eadem tempeste vt dictum est martiriũ subiit. qui aliquãdo in tercia feria post palmas transiens põtem dunii fluminis vidit agmen demonũ gesta sua principi suo referentium. et inter eos ethiopem manu sandaliũ preferentem ad iudiciũ. q romanũ presulem cum hoc per. vii. annos impugnatũ tandem ad lapsũ traxerit. Qui vocans ad se ethiopem. et in virtute dei et sancte crucis super eum ascendens. precepit vt eum rome sub manu domini cadez velocitate qua venerat saluũ et incolumem pferret. Itaq3 demoni suppositus illũ sepe versiclm iterans. deus in adiutoriũ meũ intende &c. eo vectante romã venit feria quinta hora celebrandi officii. Et demone prohibẽte expectante. pape rem retulit. negantem per sandalium ad penitentiam mouit. et missa vice eius celebrata et pte crismatis a se cõsecrati assũpta. demone reuectante ad ecclesiam suã rediit sabbato sãcto hora celebrandi officii. Deniq3 idem venerabilis ac sanctus archiepiscop9 in psecutiõe wandalorũ alapis in facie cesus est. cũctisq3 spoliat9 actibus. variis ictibus cruciatus. Nam cruentus carnifex os et oculos ceteraq3 corporis cõpagines fustibus et flagellis tundens omnia crudelitatis instrumenta. nisi christum in aris suis litãs obnegaret minabatur. et postq̃m corp9 intumescẽs vulneribus. incussos flagellorum ict9 nudis vix ferre posset ossibus. constanti voce deum orabat et tortoris ora respiciens dicebat page miser cepta. dominus enim adiutor est &c. Quod indigne ferens pestifer. ictu singulari caput ei9 gladio excussit. Huius passio celebratur. Sigibertus eo tempore rome feia gigãtee magnitudinis de parẽtibus mediocris state nata. multis stupore erat

IIII. De bellis honorii imperatoris.

Alaricus autem rex wisigothorũ per ytaliam debachatus. mãdat honorio imperatori. vt aut secũ bello congrediat. aut gothis in regno suo locum ad habitãdum largiat. Honori9 gallias furori gentiuz vndiq3 expositas eis concessit. Wandali gallias quas per tot annos lacerauerũt relinquentes timore gothorum cum alanis et sueuis hyspanias occuparũt. ibiq3 fere. xxx. ãnis habitauerunt. Alaricus facto fedele cũ honorio cum ad gallias sibi datas tẽderet. stilico ipso sancto die pasce ex improuiso super eum irruit. et pmo impetu victor postea a gothis turpiter vincitur. Honorius cognito stiliconez esse tãtorum malorũ incentorem. et vite sue insidiatorẽ eum cum filio ei9 eucherico occidit. Alaric9 rupto fedele ytaliam repetit. ipsam romã capit. in ea loca multa incendit. multos affligit. a sanguine tamen et cede tempat et ad sanctorum limina cõfugientibus indulget. tercia die sponte romã egreditur. ad sycilíam nauigare tendens naufragiũ patitur. et nõ multo post apud cõsenciam vrbez sbita morte defungitur. Capta est autez roma. ix. kl septembris anno [illegible]. M. c. lxiiii. cõditionis sue. His diebus apud affricã in vticensi litore dens gigantis inuentus est tam ingens. vt si minutatim i modulos nostrorum dentiũ cõciderẽt. c. dentes inde fieri possent. Interim wandalis gallias incursantibus congresli franci modigisilũ regẽ cũ. xx. milibus wandalorum extinguũt. et supma forte interneto vwãdalorum fuisset. nisi reliquiis eorum rex alanorum resplendial subsidio veiisset. Honorius porro imperator quia in deo sperauit affectu optime religionis liberauit cuz deus a multis in se vndiq3 insurgentibus tyrannis. Siquidem in britãniis gracianus. in galliis cõstãcius. alias constãtinus et cõstans filiz eius ex monacho cesar factus. Item post eos in galliis geroncius et maxi9 solustius. iouinus. sebastian9. in affrica eraclian9 rome tercullus et atthalus ille quez gothi capta roma imperatorem ludicro creatuz vno die imperiali stemate procedere. crastino autem seruili stemate cuiq3 ministrare fecerunt hic im̃m nõ iam ludicro. sed serie imperare affectans. Et hi oñes vt tyrannidem imaserũt. diuersis locis. diuꝭis tpibus. a militibus honorii capti aut extincti perierũt

V. De sancto maximo thaurinensi et scriptis eius et heresi predestinatorum.

Eo tempore maximus thaurinensis episcopus claruit. qui in omeliis componendis et in ecclesia declamandis studuit eleganter. Actor hic legitur cõposuisse tractat9 in laude apostolorũ et iohãnis baptiste. et de sãcto eusebio vercellensi epo. et de sãcto cypriano. et librum de gratia baptismi. de auaricia et hospitalitate de defectu lune. de elemosinis. de ieiunio. de passione domini. de iuda traditore et multa alia. Sigibert9 predestinatorũ heresis hoc tempore cepit serpere. qui ideo pdestinati uocantur. quia de predestinatõe et diuina gratia disputãtes asserebant q nec pie viuentibus pfit bonorum operum labor si a deo ad mortem predestinati fuerint nec impiis obsit q improbe viuãt si a deo pdestinati fuerint ad vitam Que assertio et bonos a bonis auocabat. et malos ad mala prouocabat. Hec heresis ex libris augustini male intellectis initium sumpsisse dicitur. VI De iudeo ficte baptizato ceterisq3 gestis illius temporis.

Anno honorii. vi. iudeus quidam cũ q̃stus causa sepe in multis hereticorum ecclesiis baptizatus fuisset. venit etiam ad ecclesiam orthodoxorum. sub eadem intentiõe baptisandus. Et cum baptizari deberet. aqua fontis subito disparuit. et iterum atq3 terum aqua allata et fonte repleto iterum atq3 iterũz aqua disparens. virtutem dei et iudei perfidiam ostendit Anno sequenti zozimus romane ecclesie. xxxix. pontificat hic decreuit cereum sabbato sãcte pasce per ecclesias benedici Quidam occidentalis vltimo ãno cicli decẽnouennales p embolismo cõmunem ãnum tenentes. ac per hoc in pasca celebrando aberrantes diuino miraculo ad veritatem reuocãtur in vna enim italie ecclesia vbi in sabbato sãcto pasce hora baptisandi solebat aqua diuinitus manare. et statim ex se redire. nullo deducturo penit9 apparente tunc temporis iusto eidem. viii. kl. apl pasca celebrantes. aqua non emanans expectatõe

totius diei ac noctis fefellit·legitimo aũt die pas che hora baptizãdi aq̃ solito emanãs·kl'· maii pa scha debere celebrari ostẽdit· Corpora sãctorum stephani pthomartiris·nicodemi·gamalielis·et a bibon·luciano prisbitero reuelata sũt·et corp9 quidem prothomartiris stephani·iohãnes episco pus a caphargamala ibi l'm trãstulit quod post ali quot annos inde leuatum a iuliana matrona que corpus alexandri viri sui sepulti iuxta corpus pthomartiris leuare volens·pro corpe viri sui cor p9 prothomartiris leuauit·et multa miraculoruz gloria illustratũ constãtinopolim detulit· VII·

De inuentione sancti stephani cum sociis·

Ex historia reuelationis eius·

In diaq; sanct9 gamaliel nocte quadã ap paruit pfato pbitero in territorio hie rosolimitano·Quem cum tercio vocas set dixit ei·Surge vad et dic iohãni epi scopo hierosolimitano vt nos reuelet veloci9· q eius tempore releuãdi sumus· Nec ppter me hoc dico·sed propter illos qui mecum sunt·sũt enim digni magnis honoribus tumulari·et ille loc9 in quo iacemus nimis est despectus·Cui pbiter no mine lucianus·Domine tu quis es·Ego sũ inquit gamaliel qui nutriui paulum apl'm·Qui autem ia cet mecum ipse est sanctus stephanus·qui a iude is lapidatus est et die ac nocte in exapoli ciuitate iacuit·et inde abstractus iussu sacerdotum in via proiectus est·vt a feris et auibus voraret·et tamẽ eum nec aues nec canes tangere psumpserũt·ego autem feci eum sepeliri in monumento meo nouo· Ille alter qui mecum iacet·ipse est nicodemus ne pos meus·qui nocte ad dominũ venit·et a petro apostolo et iohãne baptismũ suscepit·Vnde indi gnati in eum principes sacerdotum cogitabãt euz occidere sed ob reuerẽtiam mei verberãtes tãtum seminecem reliquerũt·et ab vrbe eijciẽtes· omẽm substãtiam eius diripuerũt·Cui cum ego egrotã ti necessaria ministrassem·paululũ superuixit·et e go feci eũ ad pedes sãcti stephani sepeliri·Ille ve ro tercius qui mecum est·ipse est abibas filiq̃ me us·qui ãno etatis sue·xx·mecum baptismũ susce pit·et virgo permanẽs cum paulo discipulo meo legem didicit·Vxor vero mea achea et selemias p̃ mogenitus meus nolentes in christum credere ali bi sepulti sũt·quorũ sepulcra vacua iueĩes· Hoc dicto disparuit·Cũ ergo lucian9 orasset deum vt si hec visio ex deo esset·iterum ei et tercio appare ret·in sequenti sexta feria ei sicut prius apparuit· et interrogauit eum cur ita dissimulãs ad iohãnez episcopũ nõ perrexit· Nõ inquit dissimulaui doĩ ne·sed rogaui deũ· vt si hoc ex deo esset tribus mi chi vicibus appareret·Cui gamaliel·Audi pater· Quia cogitasti si nos simul mueĩres·quomodo re liquias singulorũ discernere posses·vide que tibi ostendo Et ostendit ei quattuor calathos·tres au reos plenos·vnum rosis rubentib9 et duos alios rosis albis·et quartum calathum argenteum ple num croco·Et dixit gamaliel·isti sunt loculi in q̃ bus iacemus·et he rose reliquie nostre sũt·Cala thus plenus rosis rubeis·est locus in quo sãct9 stephanus requiescit·qui solus ex nobis quattuo r martir fuit· Alii duo aurei pleni rosis albis· sunt loc9 meus et nicodemi nepotis mei Quart9 autem argente9·est abibe filii mei·quia virgo et mund9 exiuit de mundo·Et his dictis iterum dis paruit·Feria autẽ·vi·sequentis ebdomade ei ter cio quasi iratus nimis apparuit·et de hac dilatio ne et negligentia eum grauiter increpauit Stati lucianus surgens iuit hierosolimã·et cũ hoc epis copo retulisset·ille gratias agens·vocatis aliis episcopis perexit illuc·Et cum cepissent fodere facto ẽremotu tãt9 odor erupit·quantum nullus sensisse se memimit·Cuius odoris virt9· meritis sanctorum·lxxiii·homines a diuersis infirmitati b9 liberauit·Et sic cum magno gaudio in eccles̃ syon que hierusalem est sanctorũ reliquias trans tulerẽt·vbi beat9 stephã9 archidyacon9 ab apostо lis fuerat ordinat9· VIII· De miraculis ei usdem martiris· Sigibertus·

Anno honorii viii·orosius presbit redi ẽs a hieronimo·ad quem missus fuerat ab augustino·pro discenda questione d̃ origine anime·reliquias pthomartiris stephani ad affricam detulit·cum historia inuenti onis ei9·q̃m gratia miraculorum psequente vbiq; deus mirificauit·Vnde plura augustiñ9·m'to plu ra scripsit enodius· Augustin9 de ciuitate dei libro vicesimosecũdo· Ad aquas tibilatanas epis copo afferente p̃iecto reliquias glorioſissimi ste phani martiris·ad eius memoriam veniebant ma gne m'titudinis cõcursus et occurs9 Ibi ceca mu lier vt ad episcopũ portãtem duceret orauit·Flo res quos ferebat dedit·recepit·oculis admouit· protinus vidit·stupentib9 qui aderãt p̃bat exul tans·viam carpens·et vie ducem ulteiq̃nõ requi rens memorati memoriã martiris q̃ posita est ĩ ea stello finitensi·quod ypponensi colonie vicinium est eiusdem loci lucillns episcop9 populo prece dente atq; sequente portabat fistula cui9 molesti a iam diu laborauerat·et familiarissimi sui medici qui eum secarat opiebatur manus·illi9 pie sarcie vectatione repente sanata est·nam deinceps eam in suo corpore nõ inuenit· Eucharius p̃sbiter ex hispania calanie habitãs uetere morbo calculi la borabat·per memoriam sup̃dicti martiris quã po ssidius illo aduexit episcopus salu9 fact9 est·Idez ipse postea morbo alio preualescente mortu9 est sic iacebat vt ei iam pollices ligarent opitulatõne memorati martiris cum de meõria eius reportata fuisset·et super iacentis corp9 missa ipsius pbite ri tunica suscitat9 est·Fuit ibi uir in ordine suo p marius nomĩe marcialis·euo iam grauis et m'tũ abhorrens a religione christiana·habebat sane filiõ lem filiam·et generuz eodẽ anno baptisatũ· Qui cum eũ egrotantem multis et magnis lacmis ro garent vt fieret christianus·prorsus abnuit·eos q; a se turbida indignatione summouit·Visũ est genero eius vt iret ad memoriam sancti stephani et illic q̃ntum posset pro eo orare·vt deus illi da ret mentem bonam·qua credere ñ differret ĩ chris tum·fecit hoc ingenti gemitu et fletu·et sincerẽ ardente pietatis affectu·Deinde abscedens aliq̃d de altari florum quod occurrit tulit·eiq; cum iaz nox esset ad caput posuit·Tum dormitum est·et ecce ante diluculum clamat· vt ad ep̃m curreret qui forte mecum tunc erat apud ypponem·cuz er go eum audisset absentem·veĩre p̃sbiteros postu lauit·Venerunt·credere se dixit· Admirantibus atq; gaudentibus omnib9 baptisat9 est·Hoc q̃m diu vixit in ore habebat·Christe accipe spiritum meum cum hec verba beatissimi stephani quando lapidatus est a iudeis vltima fuisse nesciret· que huic quoq; vltima fuerunt· Nam non multo p9

etiam ipse defunctus est · Sanati sunt illic per eũ dem martirem etiam podagrici · vnus ciuis · pere gimus vnus · Sed ciuis oĩmodo · pezegrin⁹ autez per reuelationem quid adhiberet quãdo doleret audiuit · et cum hoc fecerit · dolor continuo conq escit IX · Item de eodem ·

AVdurus nomen est fundi · vbi ecclesia ẽ et in ea memoria martiris stephani · Pu erum quendã puulum cũ ĩ area luderet exorbitantes boues qui vehiculũ tra hebant rota obtriuerunt · et confestim palpitauit expirãs · Hunc mater arreptum ad eandem meõ riam posuit · et nõ solum reuixit · verum etiaz ille sus apparuit · Sanctimonialis quedã ĩ vicina pos sessione q̃ aspaliana dicitur · cum egritudine labo raret · et ỏ vita ỏsparet ad eãdẽ meõriã tunica ei⁹ allata est · que antequã reuocaret illa defũcta est · hac tamen tunica operuerũt cadauer eius pentes et recepto spiritu salua facta est Apud ypponem bassus quidam syrus ad memoriã eiusdem marti ris orabat pro egrotante et pietãte filia · eoq3 se cum vestem eius attulerat · et ecce pueri de domo cucurrerunt qui ei mortuam nũciarent · Sed cum orante illo ab amicis ei⁹ excíperent · prohibuert eos illi dicere · ne p publicum plangeret · Qui cuz domum rediisset iam suorum eiulatib⁹ personãtez et vestem filie quã ferebat super eaz pieciisset red dita est vite · Rursus ibidez apud nos hyrenei cu iusdam collectarii filius egritudine extinctus est Cunq3 corp⁹ iaceret exanime · atq3 a lugentibus et lamentãtibus exequie pararentur · amicorũ ei⁹ quidam inter aliorum consolãtiũ verba suggessit vt eiusdem martiris oleo corpus perungeretur · Factum est · et reuixit · Item apud nos vir tribuĩ cius eleusin⁹ als eulenisius super momoriam mar tizis que in suburbano eius est · egritudine exani matum posuit infantulũ suũ et post oratõez quaz multis cum lacrimis ibi fudit · viuentem leuauit · Vrali etiam que colonia vtice vicina est multa p clara per eũdem martizem facta cognouim⁹ · cui⁹ ibi meõria longe pusq̃m apõ nos ab episcopo eno dio constituta est · Cũ enim nuper illic essem⁹ · pe troniam clarissimam feminã que ibi mirabiliter ex magno atq3 diuẽno (ĩ quo medicorũ adiutoria cũ cta de fecerãt) lãguore sanata ẽ · hortati sum⁹ uo lẽte supradicti loci epõ vt libellũ daret qui recita reẽ in populo et obedientissime paruit · ĩ quo po suit etiam quod hic reticere non possuz · quamuis ad ea que hoc opus vrgent festinare compellar · A quodã iudeo dixit sibi fuisse psuasũ · vt anulũ capillatõ vinclo iserereт · quo sub omi veste ad nu da corporis cingereẽ · qui anul⁹ haberet sub gem ma lapidẽ in renibus inuentũ bouis · hec alligata q̃ si remedio ad sancti martiris limina veniebat sed profecta a carthagine cũ in confinio fluminis ba zrade in sua possessione mansisset · surgens vt iter pageret · ãte pedes suos illũ iacentem anulũ vidit et capillatiam zonã qua fueãt alligat⁹ miãta temp tauit · quã cũ omnino suis nodis firmissimis sicut erat comperisset astrictam · crepuisse atq3 exiluisse anulũ suspicata est · qui etiam ipse cum integrzi⁹ fuisset inuent⁹ · future salutis quodãmodo pign⁹ de tanto miraculo se accepisse presũpsit · atq3 illud vinculũ soluens simul cum eodem anulo proiecit

Nũ / ĩ flumen · X · Iterũ de eodẽ · est apud nos factum non maius q̃ m illa que dixi · sed tam clarũ atq3 illustre miã culum · vt nulluz arbitrer esse ipponensiũ · qui hoc non uiderit vel didicerit · nullum qui obliuisci nl la ratione potuerit · Decem quidez fratres quorũ vii · sunt mares · tres femine · de cesarea capadocie suorum ciuium non ignobiles · maledixio matris retenti patris eorum obitu destituti que iniuriã sibi ab eis factam acerbissime tulit · tali pena sunt diuinitus coerciti · vt horribiliter quaterentur om nes tremore mẽbrorum · In qua fedissima specie o culos suorum ciuium non ferẽtes · quaqzuersũ cu iqz ire visũ est · toto pene orbe vagabãt romano · ex his etiam ad nos uenerunt duo frater et sororz paulus et palladia · mltis aliis locis miseria diffa mante iam cogniti · Venerunt autem ante pascha ferme dies quindecim · et ecclesiam quotidie ingre diẽtes · in ea memoriam glorioſissimi martiris ste phani frequentabant orantes ut sibi iaz placareẽ deus · et salutem p̃stinã reddẽt · et illic et quocũqz ibant conuertebãt in se ciuitatis aspectũ · Nõnulli qui eos alibi viderant · causamqz tremoris eorum nouerant aliis utcũqz poterant indicabãt · Veit et pascha · atqz ipso die dominico mane cum iã po pulus frequens presens esset et loci sancti cancel los vbi martirium erat idem iuuenis orans tene ret · repente p̃stratus est · et dormienti simillimus iacuit · non tamen tremens sicut etiam per somnũ solebat · Stupentibus qui aderãt · atqz aliis pauẽ tibus · aliis dolentibus · cum eum quidam vellent erigere · nõnulli prohibuerunt sed potius exitum expectandum esse dixerunt · Et ecce surrexit · et ñ tremebat · quoniam sanatus erat · et stabat incolu mis intuens intuentes · Cũ autem venisset ad me produxi eum ad populũ · et re eis ostensa · sequen ti die libellum de narratõne illius eis recitandũ p misi · Quod dum fieret videbat populus fratrem sanatum · et sororem eius iuxta eum membris om nibus cõtrementem · Post hec recitata uita de cõ spectu populi eos abire precepi · Et cũ de hac dis putarem · illa soror cancellum intrauit · et statĩ ve lut obdormiens subito sanata stetit · Vnde ea pro ducta in medium · de vtriusqz sanitate apud omẽs exultatio magna fuit · XI De bonefacõ pp pa et de quibusdã aliis · Sigibertus

ANno honorij · ix · famione et marcomi ro francorum ducibus defunctis · fran ci in p̃ne deliberant · vt et ipsi sicut alie gentes regnum habeant et filiũ marco miri ducis pharamũdum sibi regem ordinãt · qui regnauit annis · xj · Anno eiusdem imperatoris · x bonefacius romane ecclesie · xl · p̃sidet · Cõtra hũc ordinato eulalio · et pro hoc dissidẽte ecclesia · am bo iussu honorii augusti vrbez egrediuntur et sic reprobato eulalio iussu augusti bonefacius quia prior ordinatus fuerat sedi aplice restituit Hic ỏ creuit vt nulla mulier aut monacha pallam sacra tam altaris contingeret aut lauaret · aut incensum poneret · et vt seruus vel obnoxius curie aut cu iuslibet rei non fiat clericus · Anno sequenti hie ronimus per · lvi · annos libris suis confectis · ita corpore p̃ laboribus defecto · vt lecto surgere ne quiret · nisi apprehenso manibus fune · qui ad hoc de trabe pendebat · obiit apud bethleem anno eta tis sue · xcviij · Anno sequenti franci vti ceperũt legibus · et legem salitam dictauerunt per quattu or gentis sue pceres · electos de plurib⁹ his appel latos nominibus vsogast bosogast lalagast · vei digast · ĩ villis germanie · salechaĩ bodoaĩ wĩdoaĩ

Hi quattuor proceres per trimulas causar um
origines conuenientes solicite tractãtes de singu
lis discutiendo sicut lex salita declarat iudicare ō
creuerunt · Wandali alani sueui regiones hyspani
arum ad habitandum inter se trifariam comperti
ti · et in tribus regnis diuisi · collidunē inter se in
testino bello · Anno sequenti honorius constanci=
um virum sororis sue placidie in imperiuz asciuit
qui octauo imperij mense obiit Estimo hunc esse
constancium quem beda dicit in gallia ab honorio
missum ¶ Hugo vbi supra His diebus ageci9
ordinatur patricius romanorum · vir inclitus · et
bello strenuus siquidē burgundiones contra ro
manos rebellantes perdomuit · Que gens ab yta=
lia quondam exiens super ripam reni fluminis re
sederat · et crebra habitacula que vulgo burgi vo
cantur cōdens · nomen ex opere assūpserat · hac p̄
terea tempestate · athila rex hunorum gallias depo
pulaturus aduenit · Iamqz metbensi vrbe exusta ·
aurelianensem minabatur euertere ciuitatem ·

XII · ¶ De sancto aniano aurelianensi ·

Erat tunc sanctus anianus eisdez vrbis
episcopus · cuius p̄cibus muitatus pre
fatus agecius romanorū patricius ab a
relato aurelionis p̄perauit · et vna cuz
theudone et torismodo theudonis regis gothorū
filio athilam inuasit · et vrbem ab īminenti pericu
lo quam iam tenebat obsessam liberauit · ¶ Ex ge
stis eius · Hic sanctus anianus virtutum insignīs
declarat9 · beato enurcio vel eucrcio ī aurelianen
si cathedra successit · Cum igitur ciuitatis illi9 me
nia solenniter ingressurus esset · peciit ex agrippio
qui militibus p̄erat · vt omnes quos p̄ variis cri=
minibus in carcere tenebat inclusos · ob introitus
sui gratiam redderet absolutos · Et quos cuz ille
omnino resistendo negaret · lapis magni ponderis
ab alto cecidit · eiqz in verticem illisit · Qua per cus
sione prostratus · et famulorum manibus ad do=
mum p̄priam deportat9 · quātoti9 agnouit q̄ idc̄
co letalis plaga super eum descēderit · quia p̄stae
noluit quod vir dei postulauerat · Sed cum sang
uis ex eius capite fluere non cessaret · et predict9
pontifex eum caritatis gratia visitasset · mox vt ei
us wlneri manu propria uexillum crucis opposuit
riuum sanguinis strīgens eum ab introitu libeauit
Et dū vnum correctū oratōe saluauit · pro reliqs
quos āte petierat impetrauit · Visū est autem vt
ecclesiā quam eius predecessor fūdauerat altiori cul
mine pueberet · Tūc architector qui artificib9 p̄
erat de tecto corruens · īcurrit mortis periculum
ita vt omni quassato corpusculo · uix ultimo spiri
tu palpitaret · Ad quem sanct9 accurrens signum
xp̄i porrexit apprehensaqz dextera saluti pristine ī
momento eum restituit · atqz ad perficiendū op9
quod ceperat ire mandauit · XIII · ¶ Qualiter
vrbem suam liberauit ab hunis ·

Interea gens hunorum perfida · cum re=
ge suo athila · uagīa sue habitatiōis egre
ssa crudelit in plurimarū gentiū frende=
bat perdi'a · Cūqz gothis obuiam p̄perās
ad amnem ligim peruenisset · et aurelianensiū me=
nia vallans · omne malicie sue argumentū ī eiusdē
urbis interitum cōuertisset · episcopus in domino
confidens per ambulatoriū muri sanctorū pigno
ra gestans suaui voce cātabat · Tum miser quidez
sacerdos a barbaris capt9 his uerbis eū allocut9
est · Quod tu modo agis vnusquisqz nostrū ī ci ui
tate sua studiose peregit · sed nulli profuit · Hec
locutus diuina ultione statim cecidit mortu9 · per
petua pena cōdemnat9 · Interim hostilis exercit9
tela iactabat · etiam arietib9 murū quatiebat Tūc
fugiente ad ecclesiam populo · ep̄9 hortabatur · eū
spare in domino · Ipse vero murū ascendit · et ta=
citus celum aspiciens orauit · Cunqz sibi dñi aux
iliū adesse sensisset repente contra barbaros expu
it · tantaqz subito pluuie moles descendit · et impi
orum impetum quadriduana mundatōe compssit
ut nequaq̄z se ullus pugnatur9 ex hostibus trans
ferre in locū alterū posset · sed mira dei potētia cae
uam hostilem sistebat · Cessāte igit̄ nimbo sāct9
ep̄9 ad athilam pro populo sibi omisso rogatur9
accessit · sed a perfido spretus rūso contrario ciui
tatis claustro se retulit · Postera die apertis por
tarū repagulis athale proceres vrbem īgressi sūt
sorteqz ad diuidendū populū missa · plaustra one
rabant innumera de populi substātia · Cūqz san
ct9 populū admoneret · vt nc sic quoqz ō domio
desperarent repente more pphetico translat9 est
a domino ad locū vbi agecius patricius · qui rem
publicam ī galliis gubernabat · cum exercitu suo
secum pariter thorismō rege gothorum ōgebat
Itaqz militi aulico oūsus ait · Vade dic filio meo
agecio · q̄ si hodie adesse ad ciuitatez distulerit ve
niendo · iam crastino nichil p̄derit · hiis dictis sta
tim recessit · Cunqz miles agecio nūcium retulis=
set · ille letus de victoria iam securus diuina reue
latione omonitus · vnacū thorismō et suo atz go
thorum exercitu concit9 aureliaīs pergit · hostes
imparatos repperit · magnāqz stragē super eos ex
ercuit · Itaqz hunorum alii succubuerūt gladiis a=
lii timore coacti tradebāt se gurgiti ligis horritu
ri finem mortis · Sanctus vero anianus bona pro
malis rōdens plures per precē suā eripuit · quos
coram se cruciandos aspexit letabatur autem in
christo · q̄ nullus ex eius ouib9 defuisset e nume
ro · nisi qui contra ei9 preceptum despasset de do
mino et se populo tradidisset barbarico · Prostra
ta igitur acerba barbarie · tanta vbertas frugum
in aurelis · tellure surrexit · vt dupliciter populus
exultaret in domino · et de ereptione impie feroci
tatis · et de diuine gratia largitatis · Obiit aūt sāc
t9 anian9 · xv · kl' · decembris · ¶ Actor · Hec iuxta
hugonem in p̄senti loco inserere uolui · Ceterum
iuxta sigibertum athila regnum huorum plurib9
annis post imperiū honorii legitur suscepisse ·

XIIII · ¶ De morte honorii et collatōib9 cassi
ani · ¶ Hugo vbi supra

Honorius autem augustus transactis
annis · x · quib9 imperauerat cum archa
dio fratre suo · et aliis iterum · xvj · ānis
eum theodosio nepote suo · humanis re
bus excessit · ¶ Actor · Claruit eo tempore vir il=
lustris prudens et facundus · iohānes heremita q̄
et cassianus · Hic nescio qua ex causa de eccl'sia cō
stantinopolitana a iohāne crisostomo electus · et ī
massiliam gallie p̄sbiter ordinatus · multa scripsit
inter que etiam compatas ī egipto vitas patrum
doctrinasqz et regulas · datis ad plurimos · libris
exposuit · Primo quidem scripsit ad castoriū epis
copū · xij · libros de institutis cenobiorū · et de viii
principalibus viciorum remediis · Deinde ad leun
cium ep̄m et fratrem belladium · x · collatōnes pa=
trum · scz moysi pafuncii · daniel is serapionis the
odori · sereni · ysaac abbatū · ī heremo scithiotica

commozãtium·quas ab eis audierat ·Post hoc ad honozatum ep̃m et eucherium alias·vii·trium anachozitarũ in alio egipti heremo cõmorantiũ sãcti cheremonis et nestezotis et ioseph·Postremo totidem alias ad fratres iouinianũ· menerium et leuncium·et theodozum·que sunt abbatum piamonis·iohãnis·pinufii·theone·abzahã·Que certe ipsius opuscula multã edificatõnem cõtinent animarum·et luculento sermone nitescũt·nec ĩmẽ multa ãtiquozũ opuscula quitq̃m ad spirituales pfectus atqz perfectionis apicem tendenti vtilius arbitroz me legisse·Nam et beatus noster paẽ domicus vt in eius uita legitur·libzũ illuz(q̃ collatões patrum inscribit̃) studiose legens ac vigilanter intelligens·salutis in eo rimat? semitas magnum perfectionis apicem apprehendit·Agit siquidem liber ille de cordis puritate·ó vicijs et de oĩm perfectõe virtutum·Cuius frequens lectõ christi discipulũ ad multam cordis puritatem ad cõtemplationis arcem·et totius spiritual' discipline perfectõnem gzatia opitulãte prouexit·

XV· ¶ De numero et materia libzozum eius

EHoc scribit gẽnadius in dem· libzo virozum illustriũ in hunc modum Cassianus circa cõstantinopolim a iohãne magno ep̃o dyacon? ozdinatus· apõ massiliam p̃sbit̃·condidit duo monasteria virozũ et mulierũ que vsqz hodie extant·Scripsit expiẽtia magistrãte·libzato sermõe·et vt aperti? dicã sensu verba iueiens·et actõne linguam mouens· res omniũ monachozum pfessioni necessarias· id est·de habitu monachi·et de canonica ozatõne·atqz psalmozũ modo·que in monasteriis egipti die noctuqz tunc tenebaẽ·libzos q̃ttuoz Institutõnũ li·j De ozigine et qualitate et remediis octo pr̃cipalium viciozum·li·viii·singulos de singul' vicijs libzos expediens·Digessit etiam collatões cũ patrib? egipti habitas de hoc·De destinatõe monachi ac fine·De discretõne. De trib? ad seruiendũ deo vocatõibus·De pugna carnis adũsus spiritũ·et spũs aduersus carnem· De natura omniũ viciozũ· De nece sãctozum· De nobilitate anime De·viii·pricipatib?· De qualitate ozatõis De integritate ozõis· De perfectis· De castitate De pfectione dei· De scia spiritali· De diuinis carisma tib?· De aicicia· De finiendo vel nõ finiendo· De tribus ãtiquis generib? monachozũ et quarto nuper exorto De fine cenobite et heremite· De satisfactõe penitentie· De remissione quinquagesime De nocẽtis illusionib?· De eo quod dicit aposto lus Non enim quod volo bonũ hoc facio·sed qõ nolo malũ hoc ago· De mozticatõe Ad extremũ rogatus a leone ãchidyacono postea vrbis rome ep̃o·scripsit aduersus nestozẽ de incarnatõe dñi·li·vii· Et in his scribendi apud massiliã et viuẽdi finem fecit·theodosio et ualentiniano regnãtibus De his aũt õnibus eiusdem libris quos repiẽ potui·pauca hec q̃ sequũtur per ordinem excerpsi in hũc modum· XVI· ¶ De doctrina eiusdez de habitu monachorũ· ¶ Ex libro de institutis mo-

DEstis sit monachi q̃ corp? ¶ nachorũ· contegat tãtuz ac repellat nuditatis verecũdiam et frigoris retũdat iniuriam· non que semínaria vanitatis aut elatõis enutriat·ita aplo p̃dicante·habentes alimenta et operimenta·id est·que corp? optant tantũ non q̃ amictus gloriam blandiant̃·ita vilia·vt nulla colozis uel habitus nouitate inter ceteros huiꝰ propositi viros habeanẽ insignia·ita studiosis ac cuã tõnibus aliena·vt nullus rursũ sint affectatis per incuriam sordib? decolorata·postremo sic ab huius mũdi sepentur ornatu·vt cultui seruorũ dei in omnibus omunia perseuerent Quidquid enim inter famulos dei presuiẽ ab vno vel paucis·nec catholice per omne corp? fraternitatis teneẽ· aut superfluũ aut elatũ est·et propter hoc noxiũ iudicãdũ Quãobrẽ cilicinã vestem velut circũspectã cunctis atqz notabilem·et que ex hoc ipso non solum nulla spiritui emolimẽta possit cõferre· sz etiam elatõnis ocipe uanitatem·queqz ad necessarii operis exercitiũ in quo monachum semper impigrum expeditũqz optet incedere ĩhabilis atqz ĩepta sit· oĩmode refutarunt Q̃ si quosdã hoc amictu circũdatos audimus probabiles extitisse· et non ex eo nobis monasteziozũ est regula sanctienda uel ãtiqua sãctozũ patꝝ sũt pertzbanda decreta·generali namqz oĩ cõstitutioni paucozuz non debet p̃poni nec preiudicare sententia·Illis enim debem? istitutis ac regulis indubitam fidẽ et indiscussam obedientiam per omnia commodare·non quas paucozum uoluntas ĩtulit·sed quaz vetustas temporũ tantozum·et innumero sitas sãctozum patrum concordi diffinitione in posteruz propagauit·Nec hoc p̃iudicare nobis debet q̃ vl' lozam sacrilegus rex israbel cateruis hostium circumseptus scissa ueste cilicium habuisse perhibetur intrinsecus uel q̃ nimiuite ad mitigandum dei sententiam cilicii asperitate uelati sunt· cum et ille ita intrinsecus latenter indutus eo fuerit ut nisi scisso desup̃ uestimento a nemine prozsus potuisset intelligi·et isti eo tempoze operimentũ cilicii ostentarent·quo cũctis super imminenti urbis euersione lugentibus·eodemqz amictu circumdatis·nullus posset a quoq̃m ostentationis notari· Quia nisi insolens sit diuersitas nõ offendit equalitas· XVII· ¶ De modo psallendi et ozãdi· ¶ Ex libzo secundo·

PEr uniuersum egiptum et thebaidem legitimum ozationũm modũ in uespertis conuentibus seu nocturnis uigiliis uidimus retentari·Nã cũ ĩ pzimozdiis fidei pauci quidam sed pzobatissimi monachozum nomine censerentur·qui a beato marco qui pzim? alexandrie vrbis pontifex p̃fuit· nozmã suscepere viuendi·Eo feruoze lectõni ozationiqz et opi manuum diebus ac noctibus incũbebant·ut nec escarum quidem appetitus ul' memoria nisi alio tercõ ve die cozpozis interpellaret media·Cunqz p̃ suo vnusquisqz feruoze infirmitatis ĩmemoz aliene id statui debere censeret quod contemplatõne fidei ac robozis sui facillimũ iudicabat·parum discutiens quid generaliter plenitudini fratrum possibile esset·in qua necesse est infirmorũ quoqz ptem maximam reperiri·diuersoqz modo enozmẽ psalõrum numerum instituere·pzo animi sui virtute ẽtarent·essetqz inter eos pzo religionis regula pie contentionis sancta diuersitas ita ut tempus solẽnitatis vespertie sacratissie succederet questõni quotidianos ozationum ritus uolentibus celebzare·unus in medium psalmos domino cantaturus exurgit ·Cunqz sedentibus cunctis·et in psallentis uerba oĩ cozdis ĩtentõe defixis·vndecĩ psalmos ozationũm interiectione distinctos continuis uersib? parili pzonũciatõe cãtasset·duodecimũ

sub alleluia resonsiõe consũmãs·ab vniuersorũ oculis repente subtractus·q̃stioni pariter et cere moniis finem imposuit·Hinc patrũsenatus intel ligens ãgeli magisterio congregatõnib9·fratrum ge neralem canonem constitutũ·decreuit hũc nume rũ tã in vespertinis q̃m in nocturnis quentionib9 custodiri·Quibus lectiones geinas adiũxerunt· id est vnã ueteris·et aliam noui testamẽti·Finito psalmo non statim ad incuruatõem genuũ corru unt quemadmodũ faci9 in hac regione·nõnulli de refectione poti9 lassi corporis cogitãtes·q̃m orati onis vtilitatem et cõmoda req̃rentes·Apud illos non est ita·sed ãteq̃m flectãt genua paulisp orant et stãtes in supplicatione maiorem temporis par tem expendũt·Post hec pũcto breuissimo p̃cidẽ tes humi·uelut adorãtes tãtũ diumã clementiã sũ ma velocitate surgũt·Humi nãq3 diutius p̃cũ bentes non solũ cogitationib9 aiunt·verũ etiã sõ no grauius impugnari·Quod etiã nos uerũ esse vtinã non experimentis et quotidiana consuetudi noscerem9·qui sepe eãdem incuruationez non tã orationis q̃ requietionis obtentu in terrã pro stràti optam9 diuti9 prolongari· XVIII·

¶ Adhuc de oratione et vigilia·

QVm igit̃ solẽnitates quas illi synaxes vo cant celebraturi gueniũt·tãtum a cũctis silentiũ p̃betur·ut pret̃ illũ qui psalmũ decãtat in medio null9 adesse credat̃·ac p̃cipue consũmatur oratio ĩ qua non sputũ emit t tur·non excreatio obstrepit·non tussis ĩsonat nõ oscitatio somnolenta dissutis labiis et hiãtib9 trabitur·nulli gemit9·nulla suspiria·etiã astãtes impeditura p̃mũtur·Nulla vox absq3 sacerdotis p̃ce concludentis auditur·nisi forte q̃ per excessũ mentis claustra oris effugerit· queq3 insensibilit̃ cordi surrepserit·imoderato atq3 intolerabili spi ritus feruore succenso·dum ea que ignita mens ĩ semetipsa non p̃ualet contim̃e per ineffabilez quen dã gemitum·ex intimis pectoris sui conclauibus euaporare conat̃·Illũ vero qui constitut9 in tepo re mentis cũ clamore supplicat·aut aliquid horum q̃ te p̃oxim9 e faucibus suis emittit·ac p̃cipue os citationib9 p̃uenitur·dupliciter peccare pronũci ant·Primo q̃ orationis sue re9 sit q̃ eã negligen ter offerat deo·Secũdo q̃ indisciplinato strepitu alteri9 quoq3 qui forsitan ardenti9 orare potuit ĩ tercipit sensũ·Ideoq3 p̃cipiũt eam celeri fine p̃clu di·ne forte imorantib9 nobis in ea·redũdantia q̃ dã sputi seu flegmatis iterrũpat nostre orationis excessum·et idcirco dum adhuc feruet velut e fau cibus inimici uelociter rapienda est·qui cũ sit no bis semper infest9·tunc maxime assistit·cum con tra se offerre nos p̃ces dño velle p̃uiderit·Quaz obrem vtilius censent breues quidem orationes sed creberrimas fieri·Non enim multitudĩe versu um sed mentis intelligentia delectãtur Ideoq3 vti lius habent decem uersus cum rationabili assigna tione cãtari·q̃m totũ psalmum cuz confusione mẽ tis effundi·que nonnũq3 p̃nũciantis festimatione generatur·dũ singulorum psalmorũ qui decãtandi sunt·modum numerũq3 considerãs·non distincti onẽ sensuũ audientib9 studet pãdere sed ad finez synaxeos propezat peruenire· ¶ Ex libro·iij·Om ni observatione custodire conuenit totũ diem ĩ o pe ac necessariis durare officiis·ne somnũ quez nocti subtraxim9 resumere per diem vigiliarum lassitudĩ et inanitate compulsi·non tam requiem corpori subtraxisse·q̃ quietis temp9 et refectio nem nocturnã commutasse videamur Totũ enim carni huic proculdubio redet·quisquis ei ñ rati onabiliter partem subtrahere sed totũ temptaue rit denegare·et non superflua sed necessaria volue rit amputare·p̃pter quod maiore fenore necesse ẽ vigilias compensazi·si fuerit vsq3 ad lucem incon siderata nimietate protracte·Semper enim equa nimius quelibet fatigatio sustinet̃·si interiecta ei vicissitudo quedã vel operis imutatio qualiscũq3 succedat· XIX ¶ De forma recipiendi et instituendi nouicium· ¶ Ex libro quarto·

IN thebaide est cenobiũ·in quo plusq̃m quinq3 milia fratrũ sub vno abbate re gũt̃·tãtaq3 fit obedientia omni euo·quã ta non potest apũd nos vn9 uel vni obe dire pro modico tempore uel p̃esse· Ambiens q̃s i tra cenobiũ recipi·non ante admittit̃ q̃m diebus ci cem vl'eo ãplius pro foribus excubãs indicium per seuerãtie ac ordinis sui pariterq3 hũilitatis ac pa tientie demonstrauerit·omniũ p̃tereũtiũ fratrum genib9 prouolut9·et ab vniuersis de industria re futat9·atq3 despect9·tãq̃m qui non religionis sed necessitatis obtentu monasteriũ optet intrare·iniu riis quoq3 et exprobrationib9 multis affectus·ex perimentũ dederit constãcie sue·qualisq3 futurus sit intemptationib9 obprobriorũ tolerãtia decla rauerit·Et idcirco ne vsibus quidem cenobii pro futuras suscipere ab eo pecunias acquiescũt· pri mũ ne confidentia huius oblationis inflat9·nequa q̃m se pauperioribus fratribus coequare dignet̃·tũ ne ea que spiritali feruore succensus intulerat·te pefactus postea non sine iniuria monasterii sacri lego spũ exigere moliatur Quãobrem ita nudat9 cũ receptus fuerit·omni p̃stina facultate·vt ne ip sum quidem quo operet9 est vestimentũ habere p mittatur ulterius·sed per manus abbatis induat̃ monasterii vestimentis·per hoc se iam opib9 su stentãdis non seculi arte quesitis·nec de infidelita te p̃stina reseruatis·sed de sãctis ac monasterii la gitionib9 militie sue stipendia perceptuzum·atq3 inde se deinceps vestiendũ alendũq3 cognoscens· et nil habere·et nichilomin9 de crastino non esse so licitus·secũdum euãgelii discat sententiã·Nec sta tim congregationi fratrũ commisceri permittitur sed deputat̃ seniori·qui seorsum manens habet curam peregrinorũ·eisq3 omnem diligentiã suscep tionis et humanitatis impendit· Cuq3 ibidem ĩ tegro anno deseruiens absq3 vlla querela suũ cir ca peregrinos exhibuerit famulatũ imbutus per hec prima institutione humilitatis ac patientie· a lio traditur seniori·qui decem iunioribus praest· quos sibi creditos ab abbate instituit et gubnat· Huius hec erit solicitudo ut doceat eum primit9 suas vincere uoluntates·hec illi semper imperare procurabit de industria que senserit animo eius esse contraria Multis siquidem experimentis edo cti·tradunt monachũ et maxime iuniores·nec vo luptatẽ quidem concupiscentie sue refrenare po sse·nisi prius mortificare per obedientiã suas de dicerit voluntates·Ideoq3 pronũciãt nullaten9 p ualere·nel iram uel tristiciã uel spiritum fornicati ois extinguere·sed nec humilitatem cordis verã· nec cum fratribus vnitatem perpetuã nec firmã diuturnãq3 posset retinẽ concordiã·sed nec in ce nobio q̃dem diuti9 perdurare cũ qui pri9 volũta tes suas ñ didicerit supare· Cõsequent̃ instituũt̃

nullus penitus cogitatões prurientes in corde p nitiosa confusione celare · sed confestim vt exorte fuerint eas suo patefacere seniori · nec super earũ iudicõ quicq̃ sue discretioni cõmittere · sed illud credere malũ esse vel bonũ · quod discusserit seniorꝭ examen Generale nãqꝫ et euidens indiciũ dyabolice cogitatõis esse pnũciant · si eam seniori cõfũdantur aperire XX De distictione obedientie et disciplme ·

POst hec tanta obseruãtia obedientie regula custoditur · vt iuniores absqꝫ ppoliti sui scientia uel permissu · non solum non audeãt cellã progredi · sed nec naturali necessitati satisfacere auctoritate sua psumãt sicqꝫ vniuersa cõplere quecũqꝫ fuerint ab eo precepta · tãq̃m si a deo sint celitus edita · sine vlla discussione festimãt · et nec impossibilitatem quidem pcepti p seniorꝭ reuerentia mentiãtur · Sũme reputãtur delicie · si herba sale condita quã lapsanũ vocãt · aqua diluta ad refectõnem fratrib9 appõatur · Cũ sonitum audierit ad oratõnem eos vl' ad opus aliquod iuitãtis · certatim e cubilib9 suis prũpunt · ita ut is q̃ op9 scriptoris exercet · quã repertus fuerit inchoasse literam finire non audeat sed imperfectã derelĩquens non tã operis cõpendiosa lucra sectet q̃ obedientie virtutem · quaꝫ non solũ operi manuũ seu lectõi vel silentio et q̃eti celle · verũ etiã cũctis virtutib9 ita pferunt · ut huic iudicent omnia postponenda · et vniũsa dispẽdia subire cõtenti sunt · dũmodo hoc bonũ in nullo violare uideãt · Inẽ quos nullũ peculiare op9 nõ dicã effectu · sed ne cogitatõe quidẽ ab aliquo penitus affectat Ad hec nos miserabiles quid dicemus · qui in cenobiis cõmorãtes ac sub abbatis cura et solicitudine cõstituti · peculiares circũferimus claues · Quiqꝫ ita nõnũq̃m pro vilib9 nullisqꝫ rebus accendimur eas dũtaxat uelut ppias uẽdicantes · vt siqs vel digito quicq̃m protectare ex his psumpserit · tãta contra eum iracũdia suppleamur · vt cõmotionem cordis nostri a labijs · ac tota quidem corporis indignatione reuocare ñ possim9 · Si quis igitur gillonem fictilem · quez baucalem nũcupãt · aut huiusmodi aliud casu aliquo fregerit aut perdiderit aliquid · nõ aliter negligẽtiam suam q̃ publica diluet penitentia · Similiter si superflue si durius · si contumatius respõderit · si lectionem operi vel obdientie pferens · officia statuta segnius fuerit execut9 · si dimissa sinaxi ñ concitus ad cellã recurrere festimauerit · si alterius tenuerit manũ si cum illo qui cellule sue cohabitator non est confubulari quantulũcũqꝫ psumpserit si parentũ quempiã vl' amicorũ seculariũ viderit vel collocut9 eis sine suo fuerit seniore · si epl'am cuiuscũqꝫ suscepit · si rescribere sñ abbate suo tẽptauerit · in his inquã et similibus admissis · pcedit animi aduersio spũalis · Residua vero que apõ nos indifferenter admissa · a nobis quoqꝫ reprehensibilius sustimentur · id est · aperta conuicia · manifesti cõtempt9 · familiaritas apud femínas · simultates et iurgia · operis peculiaris psumptio · filargirie contagio · affectus atqꝫ possessio rerum superfluarum que a ceteris fratrib9 ñ habentẽ extraordinaria ac furtiua cibi refectio · et his similia · plagis emendantur · vel expulsione purgantur · XXI De disciplina et reuerentia in mensa et vbiqꝫ omnibus seruanda ·

ILlud aũt ut reficientib9 fratribus sacre lectiones in cenobiis recitentur nõ tam spiritalis exercitationis causa · q̃ compescende superflue ociosequ cõfabulatõnis gratia et maxie tentõnũ q̃ plerũqꝫ solent in conuiuiis generari statuerũt · tãtaqꝫ uescentibus eis silentii hui9 disciplina seruatur ut cucullis ultra oculorum palpebras dimissis · ne scilicꝫ liber a spect9 habeat copiã curiosius euagandi · nihil amplius intueãt q̃ mensam et appositos cibos · ita ut quẽadmodũ vl' quantũ reficiat alius null9 ĩ uiciũ notet · Sũma cautõne seruãt · ne extra mensã quicquã cibi peritus ori suo quisq̃ ĩdulgere psuãt · ut incedentibus p ortos et pomeria · cũ passim blãdeqꝫ p arbores poma pendentia · nõ solum obijciãt se pectorib9 trãseuntiũ · vex etiam strata p terraꝫ cõculcanda pedibus offerant sacrilegiũ ducatur non modo ex his quicq̃ degustare · verũ etiã manu contingere · absqꝫ eo quod palã cũctis in commune reficientibus exhibeãt · et ad pcipiendũ yconomi dispensatione pez fratrũ obsequia publice mínistrãt · In septiana cuiusdã fratris cũ pteriens yconom9 tria lenticule grana vidisset iacere ĩ terra · que ebdomadario festimãti duz ea pparare et cctõni · ĩtez manus cũ aqua qua diluebãt elapsa sũt cõfestim super hoc abbatem consuluit · a quo velut pezuersoz neglectorqꝫ sacri peculiĩ iudicat9 ab oratõne suspensus est · cui9 negligentie reatus nõ aliter ei remiss9 est · nisi eũ publica penitentia diluisset · Non solũ enim seipsos non esse suos · sꝫ etiã omnia que sua sunt credunt domio cõsecrata propter quod si q̃d fuerit in monasterio semel collatũ vt sacrosanctũ cũ omĩ decernunt reuerentia debere tractari · Tãta qꝫ fide vniuersa procurãt atqꝫ dispensant · vt etiã ea que despectui habentẽ et parua reputãt ac vilia · si vl' loco mouerint vel cõpetenti9 collocauerint · si gillonẽ aq̃ ĩpleuerint si ex eo quicq̃ obtulerit ad bibendũ · si tenuẽ festucã de oratorio cella ue submouerint · mercedem se consecuturos a domino tota credulitate confidãt XXII Exempla obedientie sãctorum iohãnis · et pafuncii ·

BEatus iohãnes in adolescẽtia seniori deseruiens tãta humilitate · vt ipsi quoqꝫ seni stuporem sũmũ obedientia eius incuteret · audiuit ab eo · Curre inquit iohãnes saxũ illud huc aduolue quãtoci9 · Qui confestim saxũ ĩmane quod turbe multe hoĩm vl' mouere non possent · applicata nũc ceruice · nũc toto pectore · tãto nisu atqꝫ conatu prouoluere cõtẽdebat ut sudore oĩm membrorũ totũ infũderet uestimentũ paruꝫ metiens ĩpossibilitatem pcepti · simplicitate sincera qua credebat senem tota fide nil posse icassum ac sine ratõne pcipere · Pafunci9 abrenunciare desiderãs mundo tãdiu pre foib9 monasterii excubãs pdurauit donec contra omnem consuetudinem cenobiorum cũ filio suo paruulo q̃ octo circiter erat ãnorum vt susciperet eliceret Confestim celle habitatione seiũcti sũt · ut quẽadmodum se iã diuitẽ non esse sciebat · ita etiã patrẽ se esse nesciret · Quod ut plenius probaret utrũ uidelicꝫ pl9 faceret affectione sãguinis · an obedientie · de industria negligebat paruul9 pãnis potiusq̃ uestimentis ĩdutus colaphis atqꝫ alapis exposit9 diuersorum · quas plerũqꝫ sub obtutib9 suis ĩnocenti paruulo etiam gratis cernebat inferri · ita ut nunq̃ genas eius nisi lacrimarum fordentibus

uestigijs uideret infectas·p amore nihilominus
christi et obediētie uirtute·rigida semper atq; im
mobilia patris viscera permāserūt· Nō enim iam
reputabat suum filiū·quez secū pariter obtuleāt
christo·Cenobii senior ad comprobādam peritus
animi eius cōstantiā·cum plorare quadā die vidis
set infantem·simulans se aduersꝰ eū cōmotum·p
cepit patri vt eum iactaret in flumen·Tūc ille ve
lut a domino sibi esset hoc preceptū·confestim ce=
leri cursu rapiens filium·vlnis ꝓpijs usq; ad ozā
flumīis aduexit iactaturꝰ quod profecto fuisset
consūmatum nisi ꝓcurati ō industria fuissent fra
tres·qui solicite ripam flumīis obsiderent·proie
ctūq; iam et quodāmodo de flumīs alueo paruu
lū raperent·Reuelatum est cōtinuo seniozi·hac eū
obedientia abzahe patarche opꝰ ipleſſe· XXIII

De peregrinatione abbatis pinufij causa huīli
tatis·

Idimꝰ abbatem pinufiū qui cum esset īmanis cenobii p̄sbiter in egip
to cūctis honorabilis·videns se ꝓ hoc
ipso humilitatem exēcere non posse·nec
habere quo virtutem desiderate subiectōis exten
deret·clam fugiens de cenobio·secessit solꝰ in the
baidis vltimas partes·Ibiq; assūpta sectari veste
cenobium thabēnensiotarū expetijt·quod sciebat
cūctis esse districtius·et ī quo se credidit facile
posse celari· Vbi diutissīe pro foribꝰ perseuerās
vt susciperetur sūmis p̄cibꝰ īstitit·cūq; mlto de
spectu tādem fuisset admissus·q; scilicet decrepi
tus senex ingredi cenobiū postularet·quo tempo
re nec iam deseruire quidem suis voluptatibꝰ p̄=
ualeret·ac ne hoc ipsū quidem causa religionis ex
petere eū assererent·sed famis et inopie necessita
te astrictū·vt seni nulliq; operi apto ozti cura mā
daē·Quam sub alio fratre iuniore qui eū sibi cre=
ditū retinebat exercens·sic ei subdebatur·vt non
solū ea que ad ozti curam pertinebant·verū etiam
vniuersa officia que cūctis erant aspera vel indig=
gna tota sedulitate quotidie compleret·Quāplu
ra etiam nocte consurgens ita furtim officiebat·
vt autorem operis nemo deprehenderet Cūq; ibi
dem triennio delitescens dispersis per vniuersā e
giptum vbiq; fratribus quereretē·a quodam tan
dem usus·uix potuit pro humilitate habitus ac
vilitate officii quod gerebat agnosci·Nam sarcu
lo laxabat oleribus terram·deinde stercus humeꝛ=
ris suis aduectans eozū radicibus ingerebat Hec
intuens frater·ad pedes eius procidens stuporez
sūmum cūctis incussit·cur istud feceit ei qui apō
ipsos velut nouiciꝰ ac de seculo nuper egressꝰ ha
bebatur extremus· Post vero miraculo sunt ma
iore perculsi·cū eius nomen quod apō ipsos quo
q; magna fuerat opinione compertū prodidisset·
a quo vniuersi fratres priozis ignozātie uenīā po
stulantes·q; eum tanto tempore inter iuniozes ac
paruulos deputassent·inuitum ac flentem q; inui
dia dyaboli digna sibi fuisset conuersatione atq;
humilitate fraudatꝰ·quā diutissime requisitā tan
dem aliquādo se inuenisse gaudebat·nec meruisset
vitam suam ī illa quā arripuerat subiectione fini
re·ad proprium cenobiū reduxerunt· XXIIII

De nouicio quem in ingressu de norma religio
nis īstruxit·

Vnc igitur senem cum post hec in egipto studiosissime requisis
semus·exhortationem hāc dedit fratri
quez sub nostra p̄sentia in cenobio suo
recipiebat·Nosti ait quot diebꝰ pre foribus excu
bans hodie sis receptꝰ·cuiꝰ difficultatis causam
primitꝰ debes agnoscere·Sicut nāq; īmensa glo=
ria fideliter seruientibus deo ac secūdum regule
huius institutionem ei coherētibꝰ repromittitur
in futurum·ita pene grauissime p̄parantē his qui
tepide eam negligenterq; fuerint executi·et secū=
dū hoc q̄ professi sunt·uel quod ab hominibus
esse creduntur·fructꝰ etiam congruos sāctitatis
eidem exhibere neglexerint·quia maledictꝰ qui fa
cit opus dei negligenter·Ideo igitur a nobis diu
tissime refutatꝰ es·non quia tuam· vel salutem oī
um·non toto desiderio cupiamus āplecti·et his
qui ad christū cupiunt peruenire etiaz procul oc
currere non optemꝰ·sed ne temere recipientes· et
nos apud deū leuitatis·et temetipsū reū ḡuiozis
supplicij faceremus·si ad presens facile susceptus
nec pondꝰ professionis huius intelligens·vl' desti
tutoz post hec uel tepidꝰ extitisses·Caue ergo ne
quid aliquando eorū resumas que renūcians abie
cisti·et contra domini interdictū de agro euāge
lice operationis reuersus inueniaris tunica tua q̄
te expoliaueras reuestiri· Caue ne parentum· ne
affectionis p̄stine recorderis·Caue ne quādo sup
biam quam nūc incipiens·ardore fidei ac pia huīli
tate calcasti·cū ceperis psalmozū uel professionis
huius quandam noticiam degustare paulatī elatꝰ
resuscitare mediteris·In hac quoq; humilitate ac
patientia qua vt suscēperis in monasterio decem
diebus pro foribꝰ perseuerans mltis lacrimis im
plorasti·non solūmodo p̄sistas·uerū etiam profi
cias atq; succrescas·Satis enī miserū est vt cū de
bes a rudimentis ac p̄mordiis tuis prouehi·et ad
perfectionem tendere·etiam ab ipsis incipias ad ī
feriora decidere·arta est uia que ducit ad uitā &c̄
Consydera ergo te de paucis et electis effectū·te
ne exemplo ac tepore multitudinis r̄frigescas·sed
viue vt pauci vt cū paucis īueniri mēais ī regno
dī·Mlti enī sūt vocati pauci vero electi·et pusil
lus est grex cui complacuit patri hereditatem da=
re·Itaq; non leue noueris esse peccatū perfectio
nem ꝓfessū quempiā ea que sūt imperfecta sectari
ad quem pfectionis statū his ḡdibꝰ atq; hoc ordi
ne peruenitur· XXV· De decem humilita
tis indicijs·

Principiū nostre salutis eiusdēq; custo
dia timor domini est·per hunc enim et
initiū conuersionis et viciozū purgatō
et virtutū custodia·his qui imbuūt ad
viam perfectionis acquiritur· Qui cū penetraue=
rit hominis mentem·cōtemptū ei rerū omniuz pa
rit obliuionem parentū·mūdiq; ipsiꝰ gignit hor=
rorem·Contemptu aūt ac ꝓuatione facultatū om
niū humilitas acquirit Humilitas vero his indici
tis comprobat Primo si mozificatas in se habeat
omnes uolūtates·Secūdo si non solū actuum suo
rū uerū etiam cogitationū nihil suo celauerit senio=
ri·Tercio si nihil sue discretioni sed iudicio eius
uniuersa cōmittat·ac monita eiꝰ sitiens libenter
auscultet Quarto si in omnibꝰ seruet obedientie
mansuetudinem·et patientie cōstantiam·Quinto
si non solū iniuriam inferat nulli·sed ne ab alio q̄
dem sibimet irrogatam doleat atq; tristet·Sexto
si nihil agat nihil p̄sumat·quod non vel cōmunis
regula uel maiozū cohortantē exempla· Septimo
si omni utilitate contentꝰ sit·et ad omnia se q̄ sibi
precipiunt uelut operariū malū iudicauerit·et in
dignum·Octauū si semetipsū cunctis inferiozem

non superficie pronũciat labiorũ · sed intimo cordis credat affectu · Nono si linguã cohibeat · ul' ñ sit clamorosꝰ in uoce · Decimo si non sit facilis ac prõptus in risu · XXVI ¶ De temperãtia gule · ¶ Ex libro quinto ·

NOn qualitas sola sed etiam quantitas escarum aciem cordis obtundit · ac mente cum carne pariter impinguata · noxiũ uiciorum fomitem igneũqꝫ succẽdit · Quibuslibet escis refectus uenter seminaria luxurie parit · Sodomitis causa subuersionis atqꝫ luxurie non uini crapula · sed saturitas extitit panis Facilius uidimus uiros qui ab escis corpulentioribꝰ oĩmodis temperarent q̃ moderate usos ꝓ necessitate concessis · mensurã sufficientie custodire · Habet etiam corporis imbecillitas cõtinentie sue p alimam dũmodo escis defectioni carnis indultis adhuc se indigentem refectione defraudet · tãtumqꝫ esui ĩdulgeat quãtum sufficere ad usum uiuendi tẽperãtie discretio rigida iudicauerit · non quãtuꝫ desiderii appetitꝰ exposcit · Quãobrẽ ut nulli statui uirtus persimonie adimitur · ita nec integritatis quidem consũmatio denegatur · Utilis quidẽ et omnimode obseruanda est canonica ieiuniorũ custodia · sed nisi hanc temperanter fuerit ciborum refectio subsecuta ad ĩtegritatẽz mẽtis ñ poteit ꝓuire · ĩtegras enĩ mẽtiſ vẽtris cohẽt ĩedie Melior ẽ rõnabil' quotidiana cũ moderatõe refectõ · q̃ ꝓ iualia arduũ lõgũqꝫ ieiuniũ · Nouit ĩmoderata media ñ modo mẽtis labefactare cõstantiã · ſzetiã orationũ efficaciam reddere lassitudĩe corporis eneruatam · Impossibile nanqꝫ est ignita extĩgui corporis incentiua ꝓſq̃ cetcrorũ quoqꝫ principaliũ viciorum fomites radicitꝰ excidantur · Prima nobis est calcanda gule cõcupiscentia · et eousqꝫ extenuanda mens non solum ieiuniis verũ etiam vigilijs · lectione quoqꝫ et crebra cõpunctione · donec eiusmodi meditatõnibꝰ occupata paritꝫ ac possessa ipsius cibi refectõnem · non taꝫ iocũditati cõcessam · q̃ oneris uite sibi impositam recognoscat Illud enim est cũctorum luctaminũ fũdamentũ · ut ꝓmitus carnaliũ desideriorũ incentiua pmãtur · Non enim meremur mentis roboꝛe cõquisito grauiores pugnas nequitiarum celestiuꝫ expiri q̃ carnem fragilem resistentem spũi nostro subiugare nequiuimus · Qui enim gule superfluos appetitus imbibere non potuit · quomodo estꝰ carnalis concupiscentie valebit extinguere Et qui nequit passiones in ꝓpatulo sitas · paruasqꝫ cõpescere · q̃liter occultas nullo qꝫ hominum teste prurientes poterit debellare · Non enim nobis est aduersarius extrinsecus formidandus · in nobisipsis hostis inclusus est · Intestinũ nobis quotidie ingerit bellũ · demicto eo omnia que forinsecus suut reddẽtur infirma · ac militi christi uniuersa pacata erũt et subdita · XXVII ¶ De ieiunio spirituali et quid edendum et quando et q̃liter abstinendum ·

NEc solum nobis ieiunium visibiliũ ciboꝛ ad perfectionem cordis et corporis puritatem sufficere posse credamus · nisi fuerit huic anime quoqꝫ ieiuniũ copulatũ Habet nanqꝫ et illa suos noxios cibos · quibꝰ impinguata ad luxurie ꝓrupta deuoluit · Detractio cibꝰ est eius et quidem persuauis · Ira etiam cibꝰ est eius · licet minime lenis · Inuidia cibus est mentis · virulentis eaꝫ succis corrũpens · et ꝓsperitate alieni successus iugiter miseram excruciare nõ de

finens · Cenodoxia dlectabil' eque esca permulcꝫ post uero uacuam oĩqꝫ uirtute spoliatã reddit · Igitur est cibus eligendus · non tantũ qui concupiscẽtie flagrantes estus temperet mimusqꝫ succẽdat · uerumetiã qui ad parãdũ sit facilis · et ad comedendum opportunior · vilioris precij compendion prestet · quiqꝫ sit conuersationi fratrũ usuiqꝫ cõmunis · Triplex enim est natura castrimargie · Vna que canonicã refectionis horã ꝓuenire compellit · Alia que tãtũmodo uentris ingluuie et saturitate quarũlibet gaudet escarũ · Tercia q̃ accuratõribus epulis · et esculentioribus delectatur · Cũ egipti prouinciã petissemus · ibiqꝫ nos tanta alacritate cordis suscipi miraremur · ut nl'la prorsus usqꝫ ad ꝓstitutã ieiunii horã refectõnis regula seruarẽt · ſz absqꝫ legitis q̃rte sexteqꝫ ferie · quo cũqꝫ pergebam⁹ quotidiana statõ solueretur · quidam seniorũ percũctantibꝰ nobis cur ita indifferenter apud eos ꝓterirentur quotidiana ieiunia · respondit Ieiunium semper est mecũ · uos aũt me cũ iugiter tenere ñ attero · Quidem seniorũ cum reficientẽ me ut adhuc paululũ quid edere hortaretur · iamqꝫ me dixissẽ non posse · respondit · ego iam sexies diuersis aduenientibus fratribꝰ mẽsas posui · hortansqꝫ singulos cũ omnibꝰ cibũ sumpsi · et adhuc esurio · et tu ꝓmitus nunc reficiens iã te dicis non posse · Itaqꝫ ut norunt aduentu fratꝝ indifferenter soluere quotidiana ieiunia · ita discedentibus eis refectionem ab illos indultam continentia maiore compensant · Vidimus senem machetem nomine hãc a domino gratiã diuturnis precibus impetrasse · ut quotquot diebꝰ ac noctibus agitaretur collatõ spiritualis · nunq̃ somni torpore penitus laxaretur · Si quis uero detractionis uerbum seu ociosum temptasset inferre in somnũ protinꝰ cõcidebat · ac ne usqꝫ ad aurium quidẽ eius pollutionem uirus obloquij poterat peruenire

XXVIII ¶ De continentia et caritate

¶ Ex libro sexto

ALiud est continentem esse · id est · eukaraten · aliud castum · et ut ita dicam ĩ effectũ integritatis uel incorruptionis trã sire quod dicitur agon Que uirtus illis tribuitur maxime · qui uirgines uel mente uel carne perdurant · ut uterqꝫ iohãnes in nouo testamẽo · in veteri quoqꝫ helias · hieremias · daĩel · fuisse noscuntur · In quorum gradu hi quoqꝫ reputanẽ · qui post experimenta corruptionis · ad similez puritatis statum per laborem longũ et industriaꝫ integritate mentis et corporis peruenerunt · et aculeos carnis non tam impugnatione cõcupiscentie turpis · q̃ nature tãtũmodo sentiunt motu · quem statum dicimus difficilĩe posse inter hoĩm turbas apprehendi · Ceterum continentes multos existere non dubitamus · qui impugnationez carnis quaꝫ l' raro uel quotidie sustiment · seu metu gehẽne seu desiderio regni celorum compescunt · Quos seniores sicut ꝓnunciant posse non penitꝰ incentiuis obrui viciorum ita securos et insaucios semp existere non posse definiunt · Necesse est enim unũquẽqꝫ in colluctatione positum · q̃muis frequenẽ aduersarium uincat ac superet · et ipsum tamen aliquando turbari · Quodãmodo enim exire de carne est ĩ corpore cõmorantem · et ultra naturam est fragili carne circũdatum carnis aculeos non sentire Nulla etenĩ uirtute taꝫ ꝓpꝛie carnales hoĩes spũalibꝰ angelis imitatione cõuersatõnis equãẽ · q̃ merito

et gratia castitatis·Cuius puritatis euidens hoc erit indicium·si vel nulla i mago illiciens nobis in sopozem laxatis occurrat·uel interpellans nullos cõcupiscentie motus valeat excitare· Licet enim ad plenam peccati noxaz talis cõmotio mimime cõputetur·tamen nec dum perfecte mentis indiciũ est·nec ad purum excocti vicij manifestatio·cum per fallaces imagines huiusmodi operatur illusio Qualitas enim cogitationum que in distensioĩb? dici negligentius custoditur probatur quiete noc turna·Et idcirco cum interceſſerit aliqua tal'illusio non culpa somni credenda est·sed negligentia temporis precedntis·et manifestatio morbi laten tis intrinsecus. ut solent male quoqz valitudines corporum·non ea colligi tempestate in qua viden tur emergere sed negligentia sunt ꝑteriti tẽporis acquisite·quo pastus quis imprudẽter escis salu ti contrarijs·noxios humores sibimet letalesqz cõ traxit·Quãobrem illi? ꝑcepti iugiter meminisse debem?·omni custodia serua cor tuum·Ferẽ sanc ti basilij cesariensis sententia·et mulierem mãt ig noro·et virgo non sum· Intantum intellexit in corruptionem carnis·non tam in mulieris esse ab stinẽtia·q̄ ĩ integritate cordis·Igitur ut illusiões he ne dormientibus quidem nobis surripere vale ant·equale moderatũqz semper est tenendum ieiu niũ·Quisquis enim mensurã districtõis excedit· necesse est ut modum quoqz remissionis excedat. nunc quidem nimia inanitate defectus·nũc autez cibo ꝓpensiore distentus·Deinde iugis humilitas ac patientia cordis est adhibenda aduersus iram vel ceteras passiones·Vbi enim furoris insederit virus·libidinis quoqz necesse est incendiũ penetra re·Ante omnia vero peruigil necessaria est solici tudo nocturna·nam sicut puitas et custodia diei nocturnam ꝑparant castitatem·ita nocturne vi gilie cordi pariter et obseruatõni diuturne·statũ solidissimum·roburqz ꝑmittũt XXIX De auaricia et ꝓprietate monachi Ex libro septio·

Tercius nobis conflict? est aduersus fi largiriam·id est·amorem pecuniarum· siue contra peregrinũ belluz et extra na turam·Cetera nanqz viciorum incitamẽ ta humane inserta nature·et quodãmodo miscea ta carni·ꝓpemodũ coeua natiuitati·discretõnem boni maliqz ꝑueniunt·et licet prima arripiant ho minem longo tamen labore vincũẽ·Hic vero mor bus posterius superueĩens·et extrinsec? accedẽs anime quãto facilius caueri potest ac respui· tãto neglectus et intromissus semel cordi·fit pernicio sior cũctis difficiliusqz ꝓpellitur·Malorũ omniũ radix efficitur·Igitur cum remissam tepidãqz pos sederit monachi mentem·quosdam velut rationa biles ei colores ob quos uel ꝛseruare sibi aliquid pecunie debeat uel parare describit· Nã ex ea que prebenẽ in monasterio queritur non esse sufficien tia·et sano robustoqz corpore vix posse tolerari· negligentiã erga egrotantes maximã·si propriũ a liq̃d non fuerit quo cura corpori valeat adhiberi misere esse moriendũ·Itaqz cum huiusçemodi co gitatõnibus laq̃auerit mentem·q̃liter vnum saltez denariũ acquirere possit excogitat· Cũqz illi hoc ex voto cesserit auidior fames auri accrescit Cum pecunie incremento rabies cupiditatis augeẽ Tũ deinde vita longeua ꝓmittitur·senect? incurua· ĩfirmitates diuerse atqz prolixe·q̃ nisi maior sũma in iuuentute fuerit ꝓparata·tolerari in senecta non possunt·Itaqz infelix anima sempiternis nexi bus obligata·nichil aliud respicit cordis intuitu· q̄ vnde pecuniam paraze valeat·per quam possit de monasterij disciplina q̃ntocius euolare·nullam exhibens fidem vbi potuerit nũmi spes aliqua re fulgere·Pro hac non mendacii non periurii· non furti facinus admittere perhorrescit·ñ fidez frã gere·non iracũdie noxio furore suppleri·fitqz per omnia sicut aliis venter ita huic aurum et spes lu cri pro deo·Nullã deinceps humilitatis·caritatis obedientie·non dicam virtutem sed ne vmbraz q̃ dem retinere contentus·indignatur ad omnia· et ad singula opera murmurat atqz suspirat·Nec ui ctu quotidiano·nec solito indumento cõtentus ñ se diutius hec toleraturum esse testaẽ·deũ quoqz non ibi solũmod o esse proclamat·nec salutem suã in illo tantum loco esse cõclusam·Itaqz instabilita tis sue habens viaticum nũmos·insolenter ad om nia precepta respõdet·et tanq̃ peregrinum extra neumqz se gerens·quecũqz indigentia correctiõe perspexerit cõtemnit·Cunqz furtim possideat pe cuniam·nec calciamenta quidem ac vestimenta se habere conqueritur·dariqz sibi tardius indignaẽ Deinde occasiones quibus offendi vel irasci debe at studiose perquirit·ne leuiter motus de cenobii disciplina videatur exire·Nec solus tamen trans migrare content?·ne tãq̃ suo uicio deseruisse cre datur·quantos potuerit susurrationib? clãdesti nis deprauare non desinit·Discessus solatium·et excusatõnem leuitatis·non se aliter credens q̃ no ta uel macula monasterij reperturum· XXX·

De tribus eiusdem vicij speciebus·

Triplex itaqz est huius valitudinis mor bus·cuius exempla in scripturis sanc tis inuenimus·nõ leui pena fuisse dam nata·Nam giezi ea que nec ãtea quidem possederat volens acquirere·non modo gratiã ꝓ phetie possidere non meruit·quã p successionem velut hereditariam a suo habuit magistro suscipe re·verum etiam econtrario eterna lepra sancti he lisei maledictione perfunditur·Iudas volens re sumere pecunias quas antea christum secutus ab iecerat·ñ solũ ad proditionẽ domini lapsꝰ·apl'at? perdidit gradum·sed etiam vitam ipsam biotha nathi morte cõclusit·Ananias et saphira reseruã tes partem quandam ex his que possederãt·apl'a co ore morte mulctãtur·Alii vero auaricie occasi one domini sententiam corrumpere·atqz ad suum desiderium gestiũt deprauare·nec suam uitã nec intellectum scripturarum sensui coaptantes· sed vim scripturis pro desiderio sue libidinis inferen tes·consentire eas suis opinionibus volunt Aiũt qz scriptum esse Beatius est magis dare q̃ accipe· Cuius interpretatione ꝑuissima eneruatam domi ni putant illam esse sententiam·qua dicitur·si vis perfectus esse uade et uende omnia que habes et da pauperibus &c̃·beatiores scilicet se pronunciã tes·si pristinis suffulti substantijs·aliis quoqz de earum superabundantia largiantur dum erubes cunt pro christo gloriosam cuz apl'is suscipere nu ditatem·Itaqz si agonem spiritualem certare legi time cupimus·hunc quoqz perniciosum hostem a cordibus nostris extrudamus· Quem quantũ su perare non magne uirtutis est·tantum ab eo imi ci ignominiosum plenumqz dedecoris Respice iu dam·cum ob hoc loculos dispensationi pauperuz ꝰputatos·sibi creditos accepissz·ut saltẽ pecuniaꝝ

abundantia satiatus · concupiscentie sue motum imponeret · ī tantum fomitem cupiditatis exarsit vt iam non loculos clanculo cōpilare. sz ipsuz dominum venūdare maluerit Vniuersas enim diuitiarum moles · cupiditatis huius exupat rabies · Deniqz primceps apostolozū ananiam et saphiram qz sibi quippiam de sua facultate reseruauerant morte mulctauit · Quanta ī hoc quoqz facinoris ac supplicij similitudo concurrit · Ibi nanqz filargiriā p̄ditio · hic falsitas sb̄secuta est · Ibi veritas prodit̄ hic mendacii crimen admittitur Ille refugiēs paupertatem resumere que abiecerat ꝓcupiuit · hi ne fierent paupes de substantia sua retinere tēptauerūt · Itaqz si in eos qui non alienas ꝓcupierūt substātias · sz ꝓpriis ꝓcere temptauerunt · ꝓcessit tam seuera sententia q̄d censēdū de his qui nūq̄ possessa cupiūt ꝓgregare · et nuditatem corā hoībus p̄ferentes · affectu ꝓcupiscentie corā deo diuites cōprobāt̄ · Cōstitut? ī agro atqz operatōne virtutum · substātia mūdi qua te fr̄nūciās spoliasti · q̄d recurrens niteris reuestirī · Si vero paupertate p̄uentus nihil quod dimitteres habuisti · multo magis acquirere non debes quod antea non possedisti · Ob id enim ita domini beneficio p̄parat̄us es vt expeditōr ad eū nullis pecuniarū laqueis īpedit? accurreres XXXI ·

De ira · pernicōsa et salubri ex libro octauo ·

QVartū certamen est ire · Omis inquit ira et īdignatō et clamor et blasphemia tollat̄ a uobis · Cū dicit omis ira · nullā penit? velut necessariā et vtilē nob excipit Delinquētēqz fratrem si necesse est · ita quisqz curare festinet · vt dum medelā leuiori forsitan febricula laboranti procurat inferre · non semetipsū ira tus deteriori morbo cecitatis inuoluat Oportz nāqz aliquando qui alteri? wlneri mederi cupit · omni languoris morbo alienū subsistere Qualibet ex causa iracundie motus efferuens excecat oculos cordis · et acumini visuū exitialem validioris morbi ingerens trabem · solem iusticie non sinit intueri · Habemus sane ire ministerium satis ꝓmode nobis insertum · ad quod solum eaz recipere vtile nobis est ac salubre · cū contra lasciuientes cordis nostri motus indignātes insremimus · et ea que agere confundimur corā hominib? vel ꝓloqui · in latebras ascendisse nostri pectoris indignamur · angelorem scilicet ac dei ipsius p̄sentiam vbiqz trementes · Vel certe cum cōtra hanc ipsā iram · cur a nobis aduersus fratrem irrepserit cōmouemur · et iā ti letales instigationes eius extrudim? · Talit̄ irasci docz nos propheta · Irascimī īquit et nolite peccare Ille etenim cum aquā de cisterua bethleē concupisset eamqz a viris fortib? per medias hostiuz cateruas suscepisset allatam ꝓtinus effudit in terram et ita voluptuosam cōcupiscetie passionē iratus extinguens · libauit eā domino · et cupiditatis sue desiderium non expleuit · dicens · Propici? sit michi deus ne faciam hoc Nam sanguinem istorum qui profecti sunt et animaz periculum non bibā Vel cum vellet ab isai cōuicij regalis vltionē trūcatione capitis explere · dauid indignatōne pia cōmotus · humilitatis modum et patientie rigorem incōcussa lenitate seruauit dicens · Quid michi & tibi &c̄ · Iubemur itaqz irasci salubriter · sed nobismetipsis ac suggestionib? p̄uis · Aduers? eos in quos cōmoti fuerimt rancorem animi reseruantes · negāt quidā se verbis irasci · sed re ipsa et opere indignari comprobanē · Nam reqz corgruo sermone eos compellāt · nec affabilitate eis solita colloquūtur · Et eo se mimime delinquere putāt · quo vindictam sue cōmotionis non expetūt · Quā tamen quia p̄ferre palā et exercere aut non audēt aut certe non possunt · in suam perniciem virus ira cūdie retorquentes · cōcoquūt eam in corde · taciti ac silentes ī semetipsis cōsumūt · amaritudinē tristicie non virtute animi ꝓtinus expellentes · sed digerentes processu dierum · et vtrūqz pro tempoe mitigantes · quasi vero ī effectu operis solūmodo sit iracūdia moderanda · et non potiꝰ ab archanis nostri pectoris eruenda · et tenebris illius obscurati nec cōsilij salubris nec scientie lumen admittere · sed nec templū spūsancti · habitante in nobis spiritu nequā · valeam? existere · Cohibit? enim ī corde furor · astantes quidem homines non offendit · sed eque spūsancti splendissimū iubar ac si platus excludit · Aut quemadmodū uel ad monstū vult eam dns retentari · qui nec sacrificia quidem spūalia orationum nostrarū p̄mittit offerri · si vl' alium contra nos aliquid rancoris habere cognoscimus · Non enim ita nostris obsequiis ꝓmuis omniū dominus dlectatur · vt quod in vno acquirit perdat in altero · dominante tristicia · In cuiuslibet nāqz dispendio vnum patitur detrimentum · qui eodem modo omniū famulorū suorū salutem desiderat et expectat · et idcirco eque habente aduers? nos fratre · inefficax eit oratio nostra · ac si nos aduersus eum indignationem reseruemus · Sed quid diuti? p̄ceptis ewāgelicis atqz apl'icis īmoramur · cum etiā vera lex que aliqd remissionis habere videtur hec eadem p̄caueat dicēs · Ne odeis fratrem in corde tuo · Et iterum · Non eris memor iniurie · Non solum iniurie retributio · sed etiā ipsa memoria radicitus iubetur euelli · XXXII

De illis qui p̄e superbia vel impatientia solitudinem requirunt ·

INterdum superbia vel impatiētia supati · cū incōditos mores nostros nolum? emēdare · solitudinē nos desiderae cōquerimur · tanq̄ ibi nullis nos cōcitāti-b? · ilico virtutem patientie repturi · excusantes negligentiā nostrā · causāqz cōmotionis · non nostra dicentes īpatientia sed fratrū vitio generari · Dū qz in alios erroris nostri uergim? causas nūq̄ ad patientie ac perfectionis calcez valebim? pueniē · Sūma igitur emendatōnis ac trāquilitatis nostre non est in alteri? arbitrio collocanda quod nostre non subiacet potestati · quia ut non irascamur nō debet ex alterius perfectione sed ex nostra virtute descendere · que non aliena patientia sed ꝓpria longanimitate cōquirit̄ Porro heremū perfectos omniqz uitio cuātos oportet expetere · et excoctis ad purū in congregatione fratrum uiciis · nou pusillanimitatis perfugio · sed diume cōtemplationis obtentu intrare que non nisi m solicudine a perfectis solūmodo poterit apprehēdi · Quecūqz enī uicia incurata in heremū detulerim? · operta ī nobis et non abolita sentientur · Solitudo nanqz sic nouit emendatis moribꝰ contemplationem purissimā referare · ita eorum qui minus emēdati sunt · uicia non solum seruare uerum etiam exaggerare consueuit · Tādiuqz sibi patiens quis uidet̄ et humilis · donec nulli? hoīm cōmiscetur cōsortō · ad naturam p̄stinā mox reuersur? cum interpellauerit cuiuslibet cōmotionis occasio · Emergūt q̄pe

ex eo confestim vicia que latebant · et uelut equi ī frenes certatim e suis repagulis ocio longioze nu triti · acrius ad perniciem aurige pzopzij ferociuſ qȝ pzorūpunt · Magis enim exercitio uſuqȝ huma no cessante · efferuntur uicia in nobis · nisi fuerīt ā tea purgata ipſamqȝ vmbzā patiētie quā possidere imagmarie permixti fratribus saltem pzo eozū reuerētia et nota publica uidebamur · desidia securitatis amittim? · Quasi uero uniuersa uirulenta serpētium genera uel ferarum cuȝ suis in cubilib? immozantur pzonūciari possint innoxia quia nulli nocent · hoc enim eis non affectus bonitatis ſȝ necessitas solitudinis confert · XXXIII ·

Q nec etiam contra insensibiles creaturas iraſ Deoqȝ perfectionē q̄rentib? ci liceat non sufficit contra hominem non irasci Memīmus enim in solitudine commorā tib? nobis contra calamū cum aut crassitudo eius aut exilitas displiceret · cōtra ue scalpellum cū incendia hebeti acie segniter execaret · ita indignationis irrepsisse motum · ut non alias perturbatōnem mentis q̄m uel contra insensibiles materias · ul' certe aduersus dyabolum maledictōne pzolata digere atqȝ euapozare possem? · Quāobrem ad perfectionis rationem non satis pzodeit abeē homines · in quos ira moueamur · cū etiā erga res mutas exerceri possit · nisi forte in eo putemus cōmotionibus nostris aliquod remediū cōparari · q̄ maledictionib? vel iracūdie nostre minime res maīate respondeāt · et intempantia cozdis nostri ad maiozem nequaq̄ pzouocēt insaniā Quapzopter si illam sūmā diuini pzemij cupim? adipisci ꝺ qua dicitur · beati mundo cozde quoniam ipsi deum videbunt · non solum e nostris actionibus hec amputanda est · sed etiam de internis anime actibus radicitus extirpāda · Radices enī viciozum potius excidi pzecipiuntur · q̄ fructus a domino · qui non solum pzo operatōnis effectu sed etiam pzo voluntatis desiderio vnicuiqȝ aut p̄mium reddit aut penam · secūdum illō · Ego aūt opera eozum et cogitatōnes uenio ut congregem In eo autem quod in quibusdam exemplarib? inuenitur · qui irascitur fratri suo sine causa re? erit iudicio · superfluum est ab his adiectum qui amputandam iram pzo iustis causis minime putauerunt · qui pzopositum non intellexerūt scripture volentis fomitem iracundie omnimodis amputare · finis enim patientie nō irascendo iuste sed penitus non irascendo consistit · Cuius morbi hec erit medicina perfecta · vt primitus credamus nullo modo siue iustis siue iniustis ex causis nobis licere irasci · scientes nos discretiōis lumen et iusticie moderamina pzotī? amissuzos si pzīcipale cozdis nostri eius fuerit tenebris obscuratum · tū demde puritatem mentis nostre mox perturbādam templumqȝ eam spūssancti effici omnino nō posse · iracundie in nobis spiritu cōmozante · Postremo vt cogitemus neq̄q̄ licere nobis ozare nec iratos fundere preces ad deum · Et pze omnib? incertum statum conditionis humane pre oculis habētes · quotidie nos credam? e corpoze migraturos

XXXIIII · De tristicia pnicioſa et salubri

Ex libzo nono ·

Vinto nobis certamine edactis tristicie stimuli retundendi sunt · que si passim per singulos incursus · et incertos ac varios casus · obtinēdum animuȝ nostrum habuerit facultatem · ab omni nos sepat diuine cōtemplationis intuitu · non orationes explere cum solita cozdis alacritate permittit · non sacrarū lectionum sinit remedijs incubare · tranquillum quoqȝ ac mitem cum fratribus esse non patitur · et ad cūcta operationum vel religionis officia impatiētez et asperū reddit · Sicut enim timea vestimento et vermis ligno · ita tristicia viri nocet cozdi Nōnunq̄ ize precedentis vicio subsequi seu cōcupiscētie lucri ue cuiusdam mim? adepti generari solet · cū se harum rerum spe mente concepta quis viderit excidisse · Interdum vero etiam nullis existentibus causis · inimici subtilis instinctu tanto repente meroze deprimimur · vt ne carozȝ quidem ac necessariozum nostrozum aduentum solita suscipere · affabilitate possimus · vel quidquid ab eis cōpetēti fuerit confabulatione pzolatum · importunum nobis ac superfluum iudicetur · nullaqȝ a nobis redatur eis grata respōsio · uniuersos cozdis nostri recessus felle amaritudinis occupante · Vnde manifestissime compzobaē · non semper nobis aliozū vicio cōmotionū stimulos excitari · sed potī? nostro · qui reconditas in nobismetipsis habemus offensionum causas · ac seminaria viciozum · que cuȝ mentem nostram temptationum imber aluerit in germina confestim fructusqȝ pzozūpunt · Nunq̄ enim quis alterius vicio lacessitus peccare cōpellitur · si repositam materiam delictozuȝ in suo cozde non habeat · Nec tunc subito quispiam decept? esse credendus est · cum inspecta mulieris forma ī baratrum cōcupiscentie turpis inciderit · sed potius occultos ac latentes medullitus morbos · occasione visus in superficiē tunc fuisse pductos Ideoqȝ perfectio cozdis non tam sepatione hominuȝ q̄ patientie virtute conquiriē · que firme possessa sicut potest nos etiam cū his qui oderunt pacem pacificos conseruare · ita si parta vel nacta nō fuerit · et ab his qui perfecti ac meliozes nobis sūt facit iugiter dissidere · Occasiones enim cōmotionū ob quas eos quibus iūgimur deserere festinamus in conuersatione humana deesse non poterunt · et idcirco tristicie causas ob quas a pozibus separamur non euadim? sed mutamus · Procurandum itaqȝ nobis est vt nostra potī? emendare uicia festinemus · que procul dubio si fuerint emendata et tunc non dicam cum hominbus · sed etiam cū feis et beluis facillime nobis conuenit · secundū illud · Bestie terre non verebimur Extrinsecus enim veniētia pacata erunt tibi offendicula · si in nobis intus radices eozum recepte · insertaqȝ fuerint · paxe nim multa diligentibus nomen tuum · et nō est ill' scandalum Est enim aliud detestabili? tristicie genus · quod desperationem anime inict delinquenti · Quod nec chaim fecit post fratricidiū penitere · nec iudam post traditionem · Sed illa tristicia que penitentiam ad salutem stabiliri operatur · obediens est · affabilis · mansueta · hūilis · ac patiens · vt pote ex dei caritate descendens · ad omnem dolorem cozporis ac spiritus contritionem infatigabiliter semetipsā desiderio pfectionis extendens et quodāmodo leta ac spe profectus sui uegetata · habens omnes in se fructus spūs · quos enumeat apostolus · Hec vero seculi tristicia est asperrima impatiens · dura · plena rancoze · et meroze fructuoso · Quapzopter absqȝ illa que uel p salutari penitentia uel pro studio perfectionis seu p desiderio suscipitur futuroȝ · omnis tristicia tāq̄ sedi

et que mortem inferat equaliter repellenda est· si cut fornicationis spiritus·seu filazgirie vel ire· Hoc enim modo vniuersa tristiciarum genera va lebimus superare·cum eternarum rerum ac futu= rarum intuitu semper leti·nec casib⁹ deiecti pſen tibus·nec prosperis fuerimus elati·vtraq; velut caduca et mox transeuntia contemplantes.

XXXV. De tedio vel accidia· Idem ex li bro decimo·

SExtum nobis certamen est contra acci diam siue tedium siue anxietatez cordis Affimis hec tristicie·ac solitariis magis experta·Que cum miserabilem obsede= rit mentem·horrorem loci·fastidium celle·fratrū quoq; qui cum eo vel eminus cōmorantur· tanq̄ negligentium ac minus spūaliu m aspernationem gignit·ad omne quoq; opus quod intra septa sui cubilis est facit desidem et inertem·ab omni se do let spirituali questu inanem in loco vacuumq; cō sistere·vtpote qui cum posset etiam alios regere· ac prodesse plurimis·nullum edificauerit nec quē q̄ institutione sue doctrine lucratus sit·Absētia longeq; posita magnificat monasteria·consortia quoq; ibidem suauia·et plena spirituali conuersa tione depingit·Econtra vniuersa que habentur ī manibus aspera·vt nulla re alia tante oppugnati= onis remedium·q̄ visitatione fratris cuiuspiam· seu somni solatio posse estīet iueniri·Deīde sug gerit salutationes exhibendas fratribus·visitatō nesq; infirmorum·parentes inquiri salutandos·il lam religiosam deuotamq; deo feminam omni p̄si dio destitutam frequenti⁹ inuisere·magisq; opor tere ī his operam pietatis impendi q̄ sine ullo p= fectu in cellula residere·Agitur itaq; infelix aīa talib⁹ imicorū machīs accidie spū velut ariete va lidissīo fatigata·hoc quo vtitur ad pñs remedio· paulopost acri⁹ infirmanda·frequēti⁹ enim ac du rius aduersarius attemptabit·quem cōserto prę= lio prebiturum cōmunus sibi terga cognoscit·salu temq; sibi non de victoria·nō de flictu·sed de fu ga sperare preuidet·donec paulatim protract⁹ a cella·actum sue pfessionis incipiat obliuisci·q̄ n̄ est ali⁹ q̄ cōtemplatio diuine puritatis·que nō a libi potest nisi in silentio et iugi celle perseuerātia ac moderatione perquiri·atq; ita milicie sue fugi tiu⁹ effectus implicet se negocijs secularibus·ei cui se probauit minime placitur⁹·Itaq; instabilez eum de cetero reddet ac vagum et ad omne opus desidez·nichilq; aliud protuzare q̄ vbi quo ve co lore occasionem refectioni future valeat p̄parare mens enim ociosi nichil aliud cogitare nouit q̄ ō escis ac ventre·Et necesse est eū inhonestum esse· dum necessaria vict⁹ requirit·adulationi quoq; operā dare·nouitates etiam rumorū sectari cau= sarū fabularūq; occasiones cōquirere·per quas si bimetipsi aditū paret ac facultatē qua diuersoruz domos valeat penetrare XXXVI De hu ius vicij remedio quod est labcris exercicium·

TErum si ille qui euangeliū predicabat· signis illud virtutibusq; cōmendās·ne grauaret quēpiam·gratis panem mādu care non audebat·quomodo illi nō esti ment se grauare·qui quotidie eum ociosi vacātes= q; p̄sumunt·In actibus etiam apl'oz graue nobis sue conuersionis reliquit exemplū cum se non so= lum id operatū esse testatur quod necessitatez sui corporis expediret·sed etiam quod vsib⁹ eorum qui secum erant posset sufficere·Et hoc ipsum di cit esse mādatum domini qm̄ ipse inquit dixit· Be atius est magis dare q̄ accipere·Hec est aūt impa= tientis beatior largitas· q̄ accipiētis penuria·que non de pecunia per infidelitatem vel diffident az reseruata·nec de reconditis auaricie thesauris im peditur·sed que ō fructu operis ppzii et pio su dore profertur·Et duplici gratia decorat·q̄ et p fectā nuditatem christi vniuersarum rerū suaruz abiectione possideat·et munificentiā diuitis labo re suo exhibeat et effectu·Hic quidē honorat de um de suis iustis laboribus·et delibat ei ō fructi b⁹ iusticie sue·ille vero ocij corpore resolutus et inertia·indignum se esse etiam cibo panis aposto li probat sententia·dum contra eius scilicet inter dictum ociosus eum non sine reatu peccati cōtu macieq; p̄sumit·Nec merebitur īcorruptōis uesti mento ornari·quisquis somno ocii vel accidie so= pat⁹ n̄ īdustrie sue labore sed mercie pāis īcopiā o piri maluerit·quos abscidēs de plenitudine scrip turarum·non vestimentū decoris·sed ignominio sum excusationis velamen sue coaptauit ignauie Solent enim hac segnicie dissoluti·nolētes opere manuum suarū sustentari·quod apostol⁹ īdesinē ter exercuit·vel nobis exercere precepit·quibus= dam vti testimoniis scripturarū·qbus inertie sue velamen imponāt dicentes scriptum esse·Opami ni non cibum qui perit·Et meus cib⁹ est·vt facā voluntatem patris·In desideriis est omnis ocio= sus·et ad extremum multa mala docuit ociositas· Nec est apud egiptum ab antiquis patrib⁹ sācta sententia·operantē monachum demone vno pul= sari·ociosum vero īnumeris spiritibus deuastari· Denicq; abbas paulus pbatissimus patrū cum in heremo vastiore consistens·que porphirion nūcu patur·palmarū fructibus et ozto modico secur⁹ haberet sufficientem alimonie substantiā·nec pos set aliquid aliud vnde sustentaretur opis exerce re·eo q̄ ab opidis uel habitabili terra septem mā sionibus separaretur·uel eo amplius deserti illi⁹ habitatio·plusq; expeteretur pro mercede vectu re q̄ ualere posset preciū operis desudari· collec tis palmarum foliis quotidianum p̄sum uelut ex inde sustentandus a semetipso iugiter exigebat· Cūq; opere totius animi antruz eius fuisset imple tum·supposito igne cō cremabat·intātum probās sine opere manuum nec m loco posse monachum perdurare·nec ad perfectionis culmen aliquādo conscendere·vt cum hoc fieri nequaq̄ necessitas uictus exigeret pro sola purgatione cordis et co gitationum soliditate·ac perseuerātia celle·uel ac cidie ipsius uictoria et expurgatione perficeret· Cum incipiens in heremo cōmorari abbati moysi omnium sanctorū sūmo dixisse me egritudine ac cidie confectum ad abbatem paulum p̄tinus cu= curriſſe·ille te non ait ab ea liberasti·sed magis ei deditum ac subditum prebuisti· Grauius enī te vt desertorem ac fugitiuum deinceps aduersari⁹ impugnabit quez de conflictu supatum protin⁹ aufugisse conspexit· XXXVII· De inani gloria spirituali et occulta· Ex libro vndecio·

SEptimum nobis certamen est cōtra spi ritum cenodoxie multiformem atq; sub tilē·Tātoq; est pernicioſior ad cōflictū q̄nto obscurior ad cauendum· Qui cuz pro elatione carnali pulsauerit mentem·et fuerit responsionis scuto repulsus·rurs⁹ priore habitu

persona ꝙ mutata · sub virtutum specie victorem iugulare pertemptat · Ex omni parte bellatori occurrens · et in habitu et in forma · in incessu · in uoce · in opere · in vigiliis · in ieiuniis · in oratõne in deuotione in lectione · in scientia · in taciturnitate in obedientia · in humilitate wlnerare militem xpi conatur · Nã cui sub specie succincte uestis ac nitide cenodoxiam non poterit generare · in squalida et inculta conatur inserere · Quem non potuit per honorem deicere · humilitate supplantant · Quez scientie et locutionis ornatu nequiuit extollere · grauitate taciturnitatis elidit · Si ieiunet ĩ palam · gloria vanitatis pulsatur · sed si illud contemnende glorie causa contexerit · eodem vicio e lationis obtunditur · Ne vane glorie contagio macule tur · orationes prolixius sub fratruz vitat celebrare conspectu · et ꝙ eas latenter exerceat · non effugit aculeos vanitatis · Pulchre seniores naturam morbi huius in modũ cepe bullozumqz describũt que vno decoriata tegmine alio rursum inueniuntur inuta · totiensqz reperiuntur obtecta quotiens fuerint expoliata · In solitudinem quoqz cunctorum mortalium cõsortia glorie causa fugiẽtẽ persequi non desistit · quãtoqz amplius quis uitauerit mundum tanto eum acrius insequitur · Omnia vicia supata marcescũt · et vel in loco uel tempore minuũt atqz ofezuent seu cte a ꝓtrarijs virtutibus dissidentia vel cauentur facilius vl' vitãtur · hoc vero deiectum acrius resurgit ad luctaz et cum putatur extinctum sua morte viuacius cõualescit · Nec loco nouit excludi · nec extrinsecꝰ materie subtracta marcescere · Pestis hec virtutibꝰ inserta et aciei permixta · uelut in nocte ceca dimicans attroci? incautos · Ita nãqz ezechias vir in omnibus cõsũmante iusticie · qui internecionem centũoctogintaquinqz milium de exercitu assiriorum angelo sub nocte testante una ꝑce valuit impetrare · qui post mortis diẽ domini sententia ꝑfinitum · quindecim ãnis vite metaz excedere una oratione promeruit · sole per decem gradus reũtẽte · duplicatum diem vniuso orbi contra fixas nature leges prebuit · post tanta ĩ credibilia signa · post tam imania documenta virtutum successib? suis elisus est · ita vt vniuersis uirtutibus suis ac si non fuissent obliuioni traditis · iram confestim domini suscepisset · nisi eam re sumpta humilitate placasset · XXXVIII ·

¶ De vana gloria carnali et huius uicij remedio

SOlet etiam insipientium mentes · et eoz qui minus adhuc · nel uirtute animi · vl' scientia profecerunt · aut propter sonuz vocis extollere ꝙd scilicz modulati? psallant · aũt quid parentes diuites aut nobiles habeant · uel ꝙ militiam honoresqz cõtempserint Interduz etiam dignitates et opes que forte nec apprehendi quidem aliquãdo potuissent persuadet quẽpiam perfacile fuisse adepturũ si perseuerasset in seculo · vana etiam spe de incertis inflans eũ et de his que nũqꝑ possedit uelut qui ea cõtẽpserit gloria uanitatis extollens · Nõnunqꝑ clericat? gradũ et desiderium ꝑsbiterii vel dyaconatus immittit quem si vel inuitus fuisset adeptus · tanta expletu rum sanctitate ac rigore depingit · ut ceteris quoqz sacerdotibus prebere potuerit sanctitatis exẽpla · deinde multos non solum cõuersatõis forma verũ etiaz doctrĩa sua sermoneqz lucraturũ · Qua propter hec est antiquitus patrum sententia · monachum fugere debere mulieres et epos · neuꝰ enĩ eum sinit quem semel sue familiaritati deuĩxerit · uel quieti celle ulterius operã dare uel diuine theozie purissimis oculis inherere · Hanc multiformẽ bestiam tali remedio poterim? euadere ut cogitãtes quia dominus dissipabit ossa eozũ qui hominibus placent · ꝓmitus nichil inanis glozie capiende gratia nos facere permittam? · Deinde ea q̃ bono inicio fecerimus obseruatione simili custodire nitamur · ne laborũ nostrozum fruct? post irrepẽs cenodoxie morb? euacuet · Et ea que nos possũt inter ceteros notabiles reddẽ · ac veluti solis faciẽtibus laus apud homines sit cõquirenda uitem?. Consideremus non solũ fructũ laborũ nostroz nos penitus amissuros · quoscũqz cenodoxie ꝓposito fecerim? sed etiam reos magni crimĩs factos eterna supplicia uelut sacrilegos soluturos · xpote qui ad iniuriam dei opus quod ei? obtẽtu nos oportuit agere hominũ gratia maluimus exercere ab eo qui occultozum est cõsci? · hoĩes deo · et gloriam mundi glorie domini · ꝓtulisse conuicti ·

XXXIX · ¶ De superbia spirituali qua temptantur perfecti · ¶ Ex libzo duodecimo ·

OCtauum quod et extremum aduersũ spiritum superbie nobis certamen est Qui morbus licet ultimus sit in cõflictu · origine tamen et tempore primus est Seuissima et superioꝛib? cũctis ĩmaĩoꝛ bestĩa · pfectos maxime temptans · Omne nanqz uicium suis ẽ terminis et fine contentum · et licet contristet alias quoqz uirtutes · contra unam tamen principaliter tendit · Hec uero subtilissima · capta arte uirtutũ · uniuersam funditus ciuitatẽ diruit · Et ut grauissime tyrannidis eius potentiam cognoscamus · angelus lucifer splendozem sapientie et uirtutũ pulcritudinem qua ornabatur gratia conditoris · nature sue potentia non illi? beneficõ se credidit obtimere · et ob hoc elat? infirmitatem proprie nature persentit · et beatitudinem qua dei munere frebatur amisit · Hec fuit prĩa origo prĩcipalis morbi qui rursum per illum qui fuerat a se deiectus · in prothoplastum serpens · infirmitates omnium uiciozum et materias germinauit · O quantuz est malum superbie · ut non angelum · non alias uirtutes sibi cõtrarias · sed ipsum deum aduersariũ habere mereatur · Huius laqueum poterimus euadere · si in singulis quibus senserim? nos uirtutib? profeciſſe · dixerimus · non ego sed gratia di mecũ Patrum sententiam proferamus · qui viam pfectionis et qualitatem eius · non verbozum iactãtia depinxerunt · sed experimentis propriis et exemplis ctiſſĩs tradiderũt Eaqz ad hãc fidẽ se poti? pueniſſe · ꝙ laborũ merito testabantur · quib? etiam hoc acq̃sita puritas conferebat · ut magis magisqz se depmi peccatis agnoscerent · Nec blandientes sibi de inferiorum ac tepidoruz negligentia sed contemplatione poti? illorum quos uere peccato carere · atqz in regno celozum iam eterna beatitudine perfrui nouerant · humilitatem perpetuã conquirebant · atqz ita consideratiõe hac et elatõnis ruinam declinabant · et quo contenderent · ul quod dolerent semper inueniebant · Igi tur secundum traditiones eozum · sic ad eam festinare debemus · ieiuniis · uigiliis · orationibus · cõtritõni cordis et corporis operam dãtes · ne hec omnia morbo hoc inflante uacuemus · Quia nec patres nr̃i in gladio suo possederunt · terram · et bza · e · non

sal·e·sed dextera tua et brachiū tuū et illumīatō vultus tui·Postremo vniuersa beneficia eius mē te solicita perlustrantes·non solum pro his ei gratias referamus·q vel rationales nos condidit vel baptismi largitus est gratiam·vel scientiaz legis concessit·sed etiam pro his que erga nos quotidiana eius prouidentia conferuntur·q scilicet ab aduersariorum nos insidijs liberat·q a periculis nos etiam ignorantes ptegit·q a lapsu peccati cōmunit q adiuuat nos et illuminat·q pro negligentiis delictisqz nostris eius inspiratione latenter cōpungimur·q ab eo nō nunq̄ etiam inuiti trahimur ad salutem·Postremo quia liberum arbitrium nostrum quod procliui? fertur ad vicia·ad meliorem dirigit frugez·Hec est proprie erga deum humilitas·hec est patrum sincera fides·sine qua nec pietas in deum·nec purgatio viciorū·nec emendatio morum·nec virtutum cōsūmatio poterit apprehendi·Hucusqz de spūali superbia q̄ diximus pfectos quosqz pulsari dixisse sufficiat· Q̄ genus non multis expertum est·qz nec plures studeat perfectam cordis apprehendere puritatem· ut ad hos preliorum gradus valeant peruenire·

XL De superbia carnali et eius iudicijs ac remedijs·

Qeterum nos qui adhuc terrenis sumus passionibus inuoluti·nequaq̄ hoc modo temptare dignatur·sed crassiore & carnali elatione supplantat·Hec igit̄ cū tepido ac male arrepto renuntiacionis principio·in monachi resederit mente·primum inobedientē cum reddit et asperum·equalem fratrib? fieri cōmunemqz non sinit·spoliari etiam terrenis opib? non concedit·Et cum renunciatio nichil aliud est q̄ q quotidie credat se esse morituzum econtrario facit eum vitam spare longeuā· Super hec inicia male fundata necesse est ut vniuersa deinceps viciorum structura consurgat·Nec unq̄ potest in corde suo humilitatem christi suscipere·cum sibi uel de natalium nobilitate gloziatur·uel inflat̄ de seculi q̄ corpore non mente deseruit dignitate·vl' de pecuniis ad ruinam suam retentis extollit̄·Ne ipsam quidem auribus suis doctrinam perfectionis admittit·tantūqz concrescit in corde ei? spūalis verbi fastidium·ut cum forte talis fuerit ab orta collatō·vno in loco stare nesciat eius obtut? sed huc illucqz stupidus circumferat̄ Pro sputis autem saliuarib? spurca de sicco gutture contrahuntur·digiti ludūt·et in modum quidem scribentis volitant atqz depingunt.et ita huc atqz illuc membra cōmouentur·ut se ul'scatentibus vermibus vel accutissimis sudib? credat insidere·et q̄d quid simplex collatio ad edificationem protuleit audiētium·ad suam sugillationem estimet esse prolatum totoqz corpore quo spūalis vite examinatio ventilatur·suis suspitiouibus occupatus·nō quid exinde ad profectum suum capere ōbeat aucupatur·sed causas cur vnūquodqz sit dictū solicita mente perquirit· vel quid eis obicere possit· Et ita fit vt non solum in nullo ei proficiat collatio spūalis ·verum etiam damnosa magis existat dūm enim conscientia sua totum suspicatur cōtra se esse prolatum·vehementōre cordis obstinatōne duratur·ireqz stimulis acrius instigat̄·Deinde p? hec excelsa vox·sermo rigidus·amara et turbulēta responsio·incessus erectus ac mobilis·lingua facilis·procax loquela nec unq̄ taciturnitas amica·nisi cum contra fratrem rancorem ī corde suo conceperit·ita ut quid in eo detestabili? sit haud facile cernatur vtrum diffusa illa petulansqz letitia·an dira hec uirulentaqz feritas·Et cum ipse tumore possessus facile cunctis tristicias inferat· atqz ad satisfactionem lesi fratris semetipsum sūmittere dedignetur·etiam ab illo sibi oblatam cō temnit·His igitur indiciis carnalis ista superbia declarat̄·Inest in loquela eius clamor·ī taciturnitate amaritudo·excelsus et effusus in leticia risus irrationabilis in seritate tristicia·in responsione rancor·facilitas in sermone·expers patientie est· caritas aliena·audax ad contumelias irrogandas ad tolerandas pusillanimis·ad obediendum difficilis·nisi in quo eam desiderium suum voluntasqz preuenerit·Nullo enim modo poterit in aīma nostra virtutum structura consurgere·nisi prius iacta fuerint vere humilitatis fundamenta· Quod nullatenus poterimus implere·nisi abrenuciatio vera facultatum in nobis fuerit christi amore fundata·deinde obedientie subiectio simplici corde suscepta ita ut preter abbatis mandatum·nulla penitus voluntas viuat in nobis·Quod non aliter obseruari poterit·nisi quis non solum se mortuum mundo·verum etiā insipientē iudicauerit ac stultum·vniuersa que sibi fuerint a senioribus imparata·sine ulla discussione perficiens· sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata·In qua consistentib? equalitate procul dubio status ille humilitatis vere tranquillus subsequit̄·vt nosipsos īferiores omnibus iudicantes·vniuersa que nobis irrogata fuerint·iniuriosa uel tristi tanq̄ a superioribus nostris illata·pacientissime tolerem? Deniqz eandem humilitatem erga deum feruentissīe rerentemus·vt nichil nos absqz illius opitulatōe vel gratia posse perficere cognoscamus XLI·

Collatio abbatis moysi de puritate cordis
Idem in libro decimo collatō prima

Qvm in heremo scithi abbatez moysen expetissemus·pariterqz ab eo edificatōis sermonem fusis lacrimis posceremus· quippe cuius animi rigorem hunc noueramus·vt nisi fideliter desiderantibus et cū omī cordis contritione querentibus·nequaq̄ acquiescere ianuam perfectionis apire·ne scilicet indignis et fastidiose suscipiētibus pandēs·aut iactātie vicium aut proditōnis crimen videretur īcurrere·tādem fatigatus precibus nostris ita exorsz? est·Omnes inquit artes et disciplīe scopon quēdam·id est destinationem·et telos·id est finem p prium habent ad quem respiciens vniuscuiuqz artis industrius appetitior·cunctos labores et pericula atqz dispendia equanimiter libenterqz sustētant·Finis quidem nostre professōnis est regnum dei·scopos puritas est cordis·Que si pre oculis nostris iugiter statuta fuerit·non solum cūctos labores nostros varios atqz instabiles reddet·sz etiam cogitationes diuersas sibi contrarias suscitabit·Necesse est enim mentem·quo recurrat cuiue principaliter inhereat nō habentem·per singula momenta pro incursuum uarietate mutari·atqz ex his que extrinsecus accidunt·in illum statū cōtinuo transformari q̄ sibi prim? occurrerit·Hīc namqz est q̄ nōnullus mundi hui? maximas facultates et predioz um magnificentiā contēpnentes post hoc videmus pro scalpello·pro grafio p acu pro calamo cōmoueri·Nōnulli tanto zelo codicez

seruant·ut eū ne leuiter quidez legi vel cōtīgi ab aliquo sinant·et inde occasiōes īpatientie ac mo rtis incurrūt·vnde monenē stipendia patientie & caritatis acquirere·Cūqz omnes diuitias suas p christi amore disperserint·pstimū tamē cordis af fectū in reb⁹ minimis retentātes et pro ipsis nō nūqp mobiliter irascentes·ex omnib⁹ infructuosi sterilesqz reddūtur·Si distribuero inquit paul⁹ in cibos pauperū &c̄·Vnde liquido cōpbatur·p fectionem ñ statim nuditate seu dignitatuz abiec tione contingi·nisi fuerit caritas illa cui⁹ aposto l⁹ membra describit·in veritate possessa·que ī so la cordis puritate cōsistit·Nā quid est aliud non emulari·non inflari·nō irritari·et reliqua·nisi cor pfectum et mūdissimū deo semper offerre·et va cuū illud a cūctis perturbatōib⁹ custodire·Om nia igit̄ huius gratia gerenda appetenda sūtqz no bis·pro hac solicitudo sectāda est·pro hac ieiunia et vigilias labores debere nos suscipere nonerī⁹· Et non ꝓpter has obseruationes·si forte non po tuerim⁹ implere·incidam⁹ in tristiciā vel irā siue indignatōnem·non enim tātū est lucrū ieiunij q̄n tū ire dispendium·nec tātus lectione capit̄ fruc tus q̄ntum cōtemptu fratris incurrit detrimētuz Ea igitur que sequentia sūt·id est·ieiunia·vigilie &c̄·propter principalem scopon·id est·puritatē cordis qō ē caritas nos duenit exercere·et non p pter illa hanc principalem virtutem perturbare· qua ī nobis integra durāte nichil oberit si aliquid eorum per necessitatem fuerit p̄termissū·Nec p derit vniuersa feciſſe adempta hac principali cau sa·cuius obtentu sūt omnia pagenda·que non p fectio sed perfectionis instrumenta sūt Quidqō igitur potest istā mentis puritatem trāquillitatē qz turbare·q̄muis vtile ac necessariū videatur·vt noxium deuitādum est· XLII· ¶De cōtem platione diuinitatis·

INhereze quidez deo iugiter·et ꝓtempla tioni eius īsepabiliter copulari· impossi bile est homini carīs fragilitate circum dato·verū oportet nos scire·vbi nostre mentis intentionem ōbeam⁹ habere defixā·et ad quā destinationez semper anime nostre reuocem⁹ intuitū·quā cum poterit obtinere mens gaudeat· et a q̄ distractā se doleat atqz suspiret fornicatōez indicās vel momentaneū a christi cōtemplatione discessū·a quo cū deuiauerit paululū noster obtu tus·rursus ad eū mentis aciem reuocem⁹· Contē platio vero dei multifarie concipit̄· Nam de⁹ nō sola incōprehensibilis illius substātie sue admira tione cognoscit̄ quod adhuc in spe rep̄missionis abscōditū est sed etiam creaturaz suaz magnitu dine·uel eq̄tatis sue consideratione·uel quotidia ne dispensationis auxilio preuidetur·quādo scili cet que cum sanctis suis per singulas generatōes egerit mente puriſſima plustram⁹·cum potētiam ipsi⁹ qua vniuersa gubernat moderat̄ ac regit·cū īmensitatem scientie eius et oculum quem secreta cordiū latere non possūt·tremēte corde miramur cum arenā maris vndarūqz numerum dimensuz ei et cognitum cogitam⁹·cum pluuiarū guttas·cū seculorū dies et horas·cuz p̄terita futura ue uni uersa·stupescentes scientie eius assistere contēpla mur·cum ineffabilem clementiam eius cōsidera mus qua innumera flagicia·que singul' quibusqz momentis sub ipsius cōmittūtur aspectu·indefes sa longanimitate sustentat·cum intuemur vocati onem qua nos nullis p̄cedentibus meritis gratia sue miserationis asciuit·cum deniqz quot occasio nes salutis tribuit adoptādis·cum quodā admiā tionis intuemur excessu·qp ita nos nasci p̄cepit· vt ab ipsis cunabulis·gratia nobis legisqz sue no ticia traderetur·qp ipse aduersariū vincens in no bis pro solo bone voluntatis assensu eterna beati tudine ac perpetuis nos p̄miis munerat·qp postre mo dispensationem īcarnationis sue p nostra sa lute suscepit·ac mirabilia misteriorz suoz in cunc tis gentibus dilatauit·Sūt alie quoqz huiusmodi īnumere cōtemplatiōes·que pro qualitate uite ac puritate cordis in nostris sensib⁹ oriūtur· quib⁹ deus vel uidetur mundis obtutib⁹ ul'tenet̄·quas perfecto null⁹ perpetuo retētabit·in quo adhuc aliquid carnaliū viuit affectuū· XLIII

¶De purgatione mentis a cogitationib⁹ p̄uis·

QEntem quidem non interpellari cogita tiōib⁹ īpossibile est·suscipere vero eas siue respuere omni studenti per gratiaz dei possibile est Est inq̄m nostrū magna expte ut cogitationū qualitas emēdet̄·uel sācte orianē in nobis·uel terrene carnalesqz decrescāt Ideo nāqz frequens lectio et iugis adhibet̄ medi tatio scripturarū vt exinde nobis spiritalis memo rie prebeat̄ occasio·Idcirco decātatio crebra psal morū·ut assidua nobis exinde cōpunctio sūmi stretur·Idcirco vigiliaz orationūqz ac ieiuniorū sedulitas adhibetur·vt extenuata mens non terre na sapiat sed celestia cōtemplet̄ur·Quib⁹ rursuz negligentia irrepente cessantibus·necesse est vt mens viciorum squalore concreta·in carnalem p tem inclinetur et corruat·Quod exercitiū cordis non incōgrue molarū similitudini cōparat̄·quas meatus aquarum preceps impetu rotāte p̄uoluit que nullatenus quidem cessare possunt ab opere suo aquarum impulsibus circūacte·In eius uero qui preest situm est potestate·vtrū nam triticum malit·an ordeum lolium ue cōminui Illud quippe est proculdubio commolendū·quod ingestum fu erit·ab illo cui operis illius cura cōmissa est· Ita igitur etiam mens per uite presentis incursus vn diqz ingruentibus temptationum torrentibus cir cumacta·vacua quidem cogitationum estib⁹ esse non poterit·quales vero uel admittere uel parare sibi debeat·studii ac diligentie sue prouidebit in dustria·et secūdum sententiam domini saluatois vbi fuerit thesaurus intentōnis nostre·ibi et cor nostrum necessario permanebit· XLIIII·

¶De triplici origine cogitationum

ILlud sane nosse debemus tria cogitatio num nostrarū esse p̄cipia id est ex deo ex dyabolo·et ex nobis·Ex deo quidem sunt·tum spūssancti illustratio nos vi sitat·et in quibus uel minus acquisiuimus·uel de sidiose agentes superati sumus·salubri compūcti one castigat·uel cum referat nobis celestia sacra menta·et propositum nostrum ad meliores act⁹ uoluntate mq̄z conuertit·Ex dyabolo uero·cū sb uertere nos tam viciorum oblectatione q̄p etiam occultis conatur insidijs·transfigurans se in āge lum lucis·Ex nobis autem cum eoruz que gerim⁹ uel gessimus uel uidimus naturaliter recordamur Hinc oportet nos uniuersas cogitatōnes q̄ emer gunt in corde nostro sagaci discretione discutere origines earum uel causas autoreſq̄z primitus in dagantes·uti quales nos eis prebere debeam⁹ ex

illorum merito qui eas suggerũt considerare pos sumus · ut efficiamur probabiles secũdum precep tum domini trapezete · cuius sũma pitia est pro bare quod sit aurũ purissimũ quod ue minus pur gatũ ꝺ ereo quoqz viliqz denario · si p̃ciosum nũ missma sub coloze seu ĩdumento auri fulgẽtis imi tetur · et non solũ nũmismata tyrãnozum vultus exp̃mentia · sed etiam illa que sunt veri regis ima= gine sed non legitime figurata discernere · deinde ne quid illis a legitimo pondere dimínutũ sit · cen sura trutine diligenter inq̃rere · Dyabol9 enim de cipit cũ fuerit sub coloze sãctitatis obtect9 · odit autem sonũ cautele · id est · discretõnis vĩ · In quo etiã abbatem iohãnem qui lico mozaꝫ nouim9 nu per illusũ · Naz cũ exhausto corpoze atqz defecto perceptionem cibi biduano ieiunio distulisset · ac cedente ei ad refectionem die postero veniens dy= abolus ím figura ethiopis tetri pueri ad ei9 genu a prouolutus · Indulge ínquit michi · quia ego ti= bi hunc labozem ĩdixi · itaqz vir ille tãtus ímtellex it se callidítate dyaboli tali se distentuz ieiuni o ut lassitudínem non necessariã ímo etiaz spiritui no cituarm fatigato corpore supponeret . Erit ergo hec quadriptito modo nobis necessaria discretõ ut primũ nos materia auri ueri fucati ve non late at · Scꝺo ut has cogitatiões que mentiũtur ope= ra pietatis tanq̃ adulterína nũmismata re p̃bem9 vtpote que falsam ímagĩẽ regis non legitime si= gnatam cõtineãt · vel illa que ĩ auro purissimo scri pturarũ vicioso et heretico sensu non veri regis sed tirãni preferunt uultum · similiter discernẽtes refutare possímus · siue illa quozũ pondus ac pre cium erugo vanitatis arrodens exagio seniozũ ñ sinit adequari · ut nũmismata leuia atqz dãnosa mi nusqz pensantia recusemus · Itaqz beatus moyses collationi nostre dãs finem · adhuc nos auidos ac de suo ore pendentes · degustare somnũ paulisper hortatus est · eisdem ipsis quibus ínsidebam9 psi= atiis admonens incubare XLV De indiscre ta presumptione quozũdam Ex libzo secundo ·

IN crastino a nobis vero requisit9 hec a it · Omniũ virtutum generatrix custos moderatrix discretio est · Recolite id qõ nuper vidistis senẽ uidlicet heronez · il lusiõe dyaboli a sũmis ad yma deiectum · Nã quĩ quagínta aunis ím hac heremo cõmozatus · tanto rigore ieiunium semper exercuit et solitudínis se creta sectatus est · ut ab eo participatõem meũdi cum fraternitate cõuiuii nec venezatõ quidem di ei paschalis aliquãdo potuerit obtímere · ne quãtu lũcumqz perceptione parui legumĩs a suo videẽ proposito relaxasse · Qua p̃sumptione decept9 an gelum sathane velut angelum lucis suscipiens ei us precepto obediens ac de sponsione ei9 non du bitans · qui eum pro merito virtutũ ac laborum su ozum nequaq̃ posse firmauerat ulli iaz discrimíni subiacere · cui9 rei fídem ut experimẽto compba ret · ím profũdissimuz puteũ se deiecit · magnũ sci licet virtutis sue meretum probatur9 . cuz inde ex isset illesus · De quo cum pene eínde exanguis ím genti fratrum labore fuisset extract9 · vitã die ter cia finitũrus · quod bis deterius est · ita ím sue de= ceptionis obstmatione permãsit · ut ei ne experim to quidẽ mozris sue persuaderi potuerit q̃ demo num callídítate fuisset delusus · Hic igiẽ quo pac to · qua ve ratione post tantos labozes ab ínsidia tore delusus · grauissimo lapsu corruens · cũctos ím hac heremo cõstítutos luctuoso doloze percu ssit · Nõne quia mínus díscrete · suis diffinitõnib9 regí q̃ consiliis fratrũ et ínstitutis maiozum obe dire maluit · Quãobrem pro meritis labozũ et an nozum tantozum numerositate qua ím heremo per durauit · Hoc miseratione ab his qui eius cõpatie bantur exitio vix ab abbate pafuncio potuit obti neri · ut non ínter biothanathos reputatus etiam memozia et oblatione pausantiũ iudicareẽ ímdig= nus · Quid etiam de illo cõmemozem · qui duz lon go tempoze ím angeli claritate demonem suscepit et reuelationibus eius ínuneris sepe decept9 · cre dídit ínter nunciũ esse iusticie · etiam per omẽs no ctes ím cella eius lumen absqz ullius lucerne p̃be= bat officio · Ad extremum iubetur a demõe ut ꝺo filium suũ qui cum eo pariter ím monasterio com manebat offerret · vt scílicet hoc sacrificio abrahe patarche meritis adequaretuz · parricidiũ perfecís set opere · nísi eum videns puer cultrum extra cõ= suetudínem p̃parare acuendo · et vincula quibus eum uelut oblatur9 ad ímolandũ cõstringere dís ponebat ínquirere p̃sagio sceleris futuri perterri tus aufugisset XLVI · Q per humilitatẽ veram acquiritur díscretio

VEra díscretio non nísi vera humílitate conquiriẽ · Cuius hec erit prima p̃batõ si vniuersa non solum que agenda sunt sed etiam que cogitanẽ reseruenẽ seníos rum examini · Nullatenus enim decipi poterit q̃s qz · si non suo iudicio sed maiozũ viuit exemplo · et serpens te terrímus uelut tenebrosa ac subter= raneo specu · uirtute confessionis protractus ad lucem · et traductus quodãmodo ac deboneſtat9 abscedit Deniqz ímtantum deo placita hec senten tia comprobaẽ · ut puerum samuelem iudicio prae lectum suo nollet per semetipsum erudire sed re= currere semel et iterum patereẽ ad senen etiam q̃ offenderat deum · ut et illi9 qui ad diuínum mínis terium vocabaẽ probareẽ humilitas · et ímmoib9 forma subiectionis hui9 p̃ponereẽ exemplo · Pau lum quoqz per semetipsũ vocãs et alloquẽs xp̃9 cum posset ei viam perfectionis referare confesti dirigere ad ananiã maluit · eumqz illius potius do ctrina q̃ sua censent ínstitui · ne quod recte gestũ fuisset ím paulo posteris malum p̃sumptionis pre bereret exemplum · ꝺũ vnusquísqz sibimet psuaꝺ ret · símili modo se quoqz debere dei solius magís terio ac doctrina potius q̃ seniozum ínstitutione formarí · Quis ergo tam p̃sumptor et cecus sit q̃ se suo audebat iuditio díscrecioniqz cõmittere · cũ et vas electionis ímdiguisse se coapl'ozum suozum collatione testetur · Vnde probatur nulli a domí= no viam perfectionis ostendí · qui habens vnde valeat eruditi · doctrínam seniozum vel ínstituta cõtempserit · paruipendẽs illud · Interroga patrẽ tuum et ãnunciabit tibí · seniozes tuos et dicẽt ti bi · Omni igitur conatũ debet discretionis bonuz virtute humílitatis acquiri · q̃ nos illesos ab utra qz potest nimietate seruare Ad vnum finem nimi etas ieiunii ac voracitas peruenit eoꝺemqz dís pẽ= ꝺio vigiliarum ĩmoderata contínuato · monachũ quo somni grauissimi torpor ímoluit · Qua prop ter ínter vtraſqz nimietates discretiõe moderante gaudendum est · Et enem nemíni me frequenẽ ita appetitum cibe penitus respuisse · vt duob9 dieb9 ac tribus refectione dilata · nec memoria quidem ullius edulii meã interpellauerit mentẽ · Et rursuz

ica somnū ab oculis meis dyaboli impugnatione subtractū · vt plures dies ac nocte paululū quid somni meis oculis a domino p̄carer infūdi · graui usq3 me periditatū somni cibiq3 fastidio q̄ sapo-ris et castrimargie colluctatione persensi ·

XLVII De discreta refectionis corpois moderatione ·

Taq3 sicut festinādum nobis est ne appe titu corporee voluptatis indissolutionē noxiam labamur · et ante p̄stitutū tēpus vel cibo indulgere uel modū eius exce-dere p̄sumamus · ita est esce et somni refectio ho ra legitima etiam si horreat ingerenda · Vtrumq3 enim bellum aduersarii factione cōsurgit · et per-niciosius cōtmentia īmoderata q̄ satietas remissa supplantat · Ab hac nāq3 ad mensurā discretionis ī cedente salutai opūctioe ascēdi potest · ab illa n̄ potest · In utraq3 enī pte sustinebit maximū detri mentum · quisquis inequalitatem tenēs · nunc ven trem ieiunioꝝ ariditate cōstringit · nūc escaꝝ nimi etate distendit · vt enim mens cibi in anitate lassa-ta · perdit orationū vigorem · duꝝ carnis nimia las situ dme p̄grauata cōdormitare cōpellitur · ita ni mietate voracitatis oppressa emittere ad deuꝝ pre ces puras leuesq3 non poterit · sed nec castimonie puritatem indirupta valebit iugitate seruare · duꝝ ei p̄terita cibi maceria ignem carnalis cōcupiscen tie sūministrat · Nam quod semel per escarū abū-dantiā cōcretum fuerit in medullis necesse est ege ri · atq3 ab ipsa nature lege propelli · que exuberā tiam cuiuslibet humoris superflui · velut noxiā at q3 sibi cōtrariam in semetipsa resedere non patiē · Ideoq3 ratōnabili semper et equali est corp̄ nos trum p̄simonia castigandū vt si naturali hac neces sitate cōmorātes in carne oīmodis carere nō pos sum? · saltem rarius nos et non āplius q̄ trima vi ce ista colluuione respersus toti? animi cursus in ueniat · quod tamen sine vllo p̄ritu quietus ege rat · sopor non fallax imago iudex occulte volup-tatis eliciat · Quamobrem hec est tempata ptimen tie equalitas atq3 mīsurata q̄ patrū quoq3 iudicio cōprobatur · ut quotidianā panis refectionē quo tidiana comitetur esuries in uno eodemq3 statu pit animam corpusq3 cōseruās · Et intātū hoc nō sine labore perficiē · vt malint hi qui perfectionē discretionis ignorāt · etiā biduo protelare ieiunia idq3 quod hodie sūpturi fuerant in crastimū refer uare · dūmodo ad refectionem peruenientes desiō rata satietate pociātur Quod nuper beniamin ci uem nostrum tenuisse cognoscitis · qui ne quotidi e duo paximacia percipiēs · equali castigatione cō tinuā parcitatem iugiter retentaret maluit bidu ana semper continuare ieiunia · dūmodo ad refec-tionem veniens duplicata mensura repleret ven tris ingluuiem · Qui obstimatione et pertinacia m̄ tis sue · diffinitionibus poti? ꝑpriis q̄ seniorum traditionib? acquiescens · relicta heremo rursum ad vanitatem seculi deuolut? est · Pleriq3 di stric tiorem abstmentiā se credentes tenere · totā refec tionem ad vesperā differūt quibus stomach? exīm de grauatur uespere · Nam recens esce perceptio-tam in uespertinis q̄ in nocturnis orationib? · te nuem leuemq3 sensū non sinit mueniri · Ideoq3 sa tis cōmodum et utile hora nona refectionis tem-pus inultū est · in quo reficiens monachus · nō so lum in nocturnis uigiliis leuis ac vacu? · verū eti am in ipsis vespertinis solennitatib? digestio iam cibo aptissim? inueniet · Talibus nos sanct? moy ses gemine institutionis epulis saginauit ·

XLVIII Collatio pafuncii de trina specie vocationis · Ex libro · III

IN illo sauctorum choro vidim? sāctū pafunciū · qui p̄sbiter nostre cōgregatio nis · id est · illius que ī heremo scithii mo rabatur fuit · In qua ita usq3 ad extremā durauit etatem · ut nūq3 e cella q̄m iunior ceperat habitare · queq3 ab ecclesia milib? quiq3 distabat saltem ad vicimiora migrauerit · nec fessus annis die sabbati uel dominico ventur? ad ecclesiā tāti itineris spacio vexaret · Sed nec vacuus quidē re uerti exinde contentus · vas aque quam per totā erat ebdomedam sūpturus · suis ceruicib? suppo nens reportabat ad cellam · Cūq3 nonagenariā ex cessisset etatem · nūq3 passus est eam iuniorum sibi labore deferre · Huius igitur magisterio institui cupientes · illa nobis precabamur infundi · quibus compungi vel humiliari · non quibus nobismetip sis blandiri extolliq3 possemus · Tunc ille · Tres ī quit vocationum sunt ordines · tresq3 renunciatō nes · Primus ordo vocationis ex deo est · quotiēs scilicet inspiratio quedam īmissa in cor nostrū nō-nunq3 etiam dormientes nos ad desiderium eterne vite ac salutis exuscitat · Secundus est per homi-nem · cum uel exemplis quorūlibet sanctorū vel monitis instigati · ad desideriū salutis accēdimur Tercius est qui ex necessitate descendit · cum nos diui tiis mundi huius uoluptatib? obligati · igru entibus repente temptatōnib? · que vl mortis pi cula cōminantur · vel amissione bonorum aut pro scriptione percutiunt · uel cazorum morte cōpun gunt · ad deum quem sequi in reru p̄speritate cō tempsimus salutem in aduersis iuiti properaē cō pellimur · Nunc de renūtiationib? differendu est Prima est qua corporaliē mundi facultates cōtē-nimus · Secunda qua mores ac vicia fruct usq3 p̄ stinos animi carnisq3 respuimus · Tercia q̄ mentē nostram ꝺ̄ presentibus uniuersis ac uisibilib? euo cantes · futura tantum et inuisibilia concupiscim? Que tria etiam abrahe legimus dominū precepis se · cum dicit ad eum · Exi de terra tua · id est de fa cultatibus terrenis · Secundo de cognatione tua id est de conuersatione et moribus · uiciisq3 prio ribus · que nobis a nostra natiuitate cohērētia ue lut quadam consaguinitate cognata sunt Tercio de domo patris tui · id est · omni memoria mundi quod fit quando mens nostra nullo cānee pingue dinis hebitata contagio · sed peritissimis elima onibus expolita ab omni affectu et qualitate ter rena · per indesinentem diuinarū rerum meditatio nez · spiritalesq3 theorias · ad illa que luisibilia sūt eo usq3 transferit · ut circundataꝝ se fragilitate car nis ac situ corporis supnis et in corporeis intenta non senciat · Cuius rei finem atq3 uirtutem nō ni si is capiet qui hec que dicūtur expientia magistra perceperit · cui? uidelicet ita domin? oculos cor dis de uniuersis presentibus auocauerit · ut ea n̄ tanq̄ transitura sed quasi transacta iam reputet et uelut mane in fumum in nichilum resoluta con uersatione moribusq3 translata · non inueniatur in presentis seculi uanitate Ergo prima abrenūti atio rerum alienarum est · secunda rerū nostraruꝝ tercia quoq3 per quam etiam ipsā cūctorum elem torum plenitudinem tanq̄ uanitati subiectam et mox transituram transcendentes mēte despicim?

ntuentes ñ ea que uidẽtur sed que non videnẽ · ut ita demũ illud suꝑemuꝫ mereamur audire qđ dicitur ad abzahã · veni in terram quã tibi monstra uero · Itaqꝫ perdocemur et initiũ volũtatis bone nobis domino inspirante concedi · cũ autem pse · à per exhortationẽ cuiuslibet homĩs · aut per necessitatẽ nos ad salutis attrahit viã · nostrũ uero hoc esse · vt exhortationem auxiliũqꝫ dei · uel remissiꝰ uel enixiꝰ exequamur · His nos sermonibꝰ eruditos abbas pafunciꝰ e sua cellula · nõ tam alacres qꝫ cõpunctos corde ãte medium noctis emisit

XLIX Collatio danielis de triplici causã sterilitatis mentis. Ex libzo quarto.

Abbatem quoqꝫ vidimꝰ danielem · omni virtutũ genere equalem his qui in heremo scitbii cõmanebãt · sed peculiarius gratia humilitatis oznatũ · Qui inquirẽtibus nobis · cur interdũ residentes in cellula nostra · tãta alacritate cozdis replemur · ut eã ñ dicã sermone ꝓcurrere · sed ac ne ipse quidem sensꝰ occurreret · et mens plena spiritualibꝰ fructibꝰ preces suas efficaces ac leues etiã per soporem suppli cans ad dominũ peruenire sentiret · ac ruzsus nullis existentibꝰ causis · tanto subito repleremur angoze · et irzationabili quadã mestícia · ut etiam hozrezet cella sozdcret lectio · ipsa quoqꝫ instabilis ac nutabũda emittitur ozatio ita ut ingemiscentibꝰ et conãtibus nobis ad directionem ꝓstinam reuocari mens nostra non possit · nec desiderio regni celozũ · nec metu gehenne pzoposito · ab hoc letali quodã somno valeret excitari · Ita respondit · Tripzita nobis a maioribꝰ ratio super hac sterilitate mentis est tradita · Aut enim de negligẽtia · aut de impũgnatione dyaboli aut de dispensatione dei et pzobatione descendit · Dispensationis aũt ac pbationis duplex causa est · Pzima ut pauliſp a domino derelicti & mentis nostre infirmitatem hũiliter intuentes · super ꝓcedente puritate cozdis q̃ nobis est illius visitatõe donata nullaremꝰ extollamur pzobãteſqꝫ nos ab eo derelictos intelligamꝰ ꝓteritam cozdis alacritatẽ non nostro studio sed illius nobis dignatione fuisse collatã · et ꝓsentẽ de ipsius rursum gratia et illuminatione esse poscendã Secunda uero ut perseuerãtia nostra vel mentis constãtia et desidenũ cõprobeẽ · et ozationũ instãcia deferentem nos uisitationem spũssancti reqramꝰ · ac soliciti? inuentã custodire ac tenere attẽtius studeamus · Quodãmodo enim custodiri negligenti? solet quiqđ facile credit posse ꝓparari Veniqꝫ frequenter etiam odozibꝰ uitza omnẽ suauitatem cõpositionis hũane in hisipsis subito visitationibꝰ adimpleuur · ita ut mens hac oblectatõne resoluta in quẽdam spũs rapiatur excessum · seqꝫ cõmozari obliuiscaẽ in carne · Intãtuꝫ vero illã desertionem beatꝰ dauid vtilem esse cognouit · ut nequaqꝫ amouezi sed temperari eã potius deꝓcatꝰ sit dicens · Non me derelinq̃s usqꝫquaqꝫ · Ac si diceret · Non rogo ut nũqꝫ me derelinquas · qz nõ expedit michi · ut non vel meam infirmitatem sentiens dicã · bonũ michi quia humiliasti me · vel exercitiũ ut non habeã pzeliandi · quod sine dubio habere non potero si michi semper et indirupte cobserit tua diuina ꝓtectio Suffultũ nãqꝫ me tua defensione dyabolꝰ temptare non audebit · illud obiciens et exprobzãs vel michi uel tibi · Nũqđ gratis iob colit deum · Nõne tu vallasti eũ · ac domuꝫ eius Sed magis peto ne me usqꝫquaqꝫ õseras · sed facias cum temptatione etiã pzouẽtũ · Quã ũtiqꝫ pugnam non in uidens dominꝰ quieti israhelis · qꝫ sciens esse vtilissimã resezuauit · vt dum gentium supstitum impugnatione deꝓmeretur · nũqꝫ se sẽtiret auxilio domini non egere · et ob id semper in eius meditatiõne et inuocatõe ꝓsistens · non inerti ocio solueretur · nec bellãdi vsuꝫ et exercitia uirtutis amitteret · Frequenẽ enim quos non potuerunt aduersa supare · securitas et ꝓsperitas deiecerunt

L De pugna carnis et spiritus et eiꝰ vtilitate.

Hanc pugnã nostris quoqꝫ insertã membzis · et in apl'o ita legimꝰ · Caro concupiscit aduersꝰ spiritũ · Habemꝰ hic pugnam inuiscerata quodãmodo cozpori nostro dispensatione dñi ꝓcurante · q̃ sublata prozculdubio ecõtrazio pernicioſa pax succedit · Caro luxuriis ac libidine delectaẽ · spũs nec ipsis qđem naturalibꝰ desideriis acqescit · Illa cupit satiari sõno · repleri cibo · hic vigiliis ee ieiunijs sagimatur · Honoribus illa et laudibꝰ hominũ cõfoueẽ hic irrogatis sibi iniuriis ac ꝓsecutionibus gloziaẽ · Inẽ has igitur vtraſqꝫ cõcupiscentias · anime volũtas in meditullio quodã vitupabilioze ꝓsistẽs · nec viciozum flagitiis oblectaẽ · nec uirtutũ laborzibus acquiescit · absqꝫ castigatõne carnis castimoniam corpozis desiderãs obtinere · absqꝫ ullius exasperatione conuicij patientie gratiam possidere · hũilitatem chrlsti sine honoris mundani exercere iactura religionis simplicitatem cum seculi iactura exercere · christo cum hoĩm laude ac feruoze seruire · districtionem veritaris sine cuiuspiã vel tenui offensione pzoferre · Postremo sic uult futura cõsequi bona ut ꝓsentia non amittat · Que uoluntas nũqꝫ nos ad veram perfectionem faceret peruenire · sed in tepoze quodã deterrimo collocaret · nisi hunc statum altrinsecus hec insurgentia bella dirũpent · Hec igiẽ inter utraqꝫ contentio · illã pernicioſiorem excludens anime volũtatem · ut q̃nam equitatis libzam in statera nostri cozpis collocat · q̃ spiritus carniſqꝫ confinia iusto discernit examine · nec a dextris mentem spũs ardore succensam nec a leua carnem viciorũ aculeis ꝓponderare pmittens · Tepidum nostre uolũtatis arbitriũ · hĩc spũs feruoz · illinc carnis gelidiſſimus rigoz · modratiſſimo caloze cõtemperat · Veniqꝫ demones cũ sint de eminentioze angelozũ ozdine deuoluti · detestabiliores esse homĩbꝰ cõtemplamur · eo qꝫ possibilitate eozum desideriis adiacente id quod neqter semel conceperint irreuocabili malo perficere non mozentur · quia sicut est animꝰ eozũ velox ad cogitandũ · sic ad perficiendum pernix et absoluta substantia · et quia nulla ad peccandũ impugnatõne carnis extrinsecus lacessita est · ob hoc sine venia peccatũ et sine remedio languor est · Sic colligitur qꝫ non solũ noxia non sit hec in nobis carĩs spirituſqꝫ contentio · verũ etiam multã nobis conferat vtilitatem · Primo qꝫ desideas ac negligentias nostras statim arguit · Secũdo qꝫ pzo castimonie ac puritatis integritate cum in secretis cõsciẽtie nostre fuerimus elati · suo nos rursum q̃uis qđto ac simplici uisitãs ĩ fluxu · humiliat ac retundit noſqꝫ homines esse suis stimulis ãmonet · Quodãmodo enim cũ in ceteris generibꝰ viciozũ et quidem grauiozibus magiſqꝫ noxijs indifferentiꝰ soleamus incurrere · nec tamen facile in eozum compugamur admiſſu · in hoc preclazius hũiliaẽ ꝓscia

nostra· perq3 hāc illusionē neglectaz quoq3 passi onū recordationē mordeē ·euidenter intelligens ī mundam se factam naturalibus īcentiuis ·que cū esset immūdioz spūalib? vicijs ignorabat· Essem? ita penitus sine remedio tepidi utpote non habē= tes iudicem negligentie nostre· uel in corpore no stro· vel in cōscientiis nostris insidentem· nec stu deremus vnq3 ad pfectōnis peruenire feruorem sed nec frugalitatis quidem districtionem vl' con timentie teneremus· nisi nos hec titillatio carnis ī crescens humiliaret atq3 retunderet· et aduersus quoq3 spiritualium uicioz purgationem solitos redderet et intentos· Deniq3 in his qui spadones sunt corpore· idcirco hūc animi tepozem plerūq3 messe deprehendimus· quia velut absoluti ab hac necessitate carnali· nec laboze contimentie corpora lis· nec contritione cozdis se estimant indigere· et hac securitate resoluti· nūq3 perfectōez cozdis· sz nec spiritualiū quidem viciorū purgatōnem que rere festimāt· LI· De pernicioſa ſecuritate et tepore ac ſuperbia· Libro primo

Ic status a carnali qualitate descendens efficitur animalis· qui est proculdubio deterioz gradus Ipse enim est qui de fri gido ad tepidū transiens· detestabilior voec domini signaē· Quiqdquid enim frigidū est etiam oze no stro susceptum uertiē in calozem· ac salutifera suauitate pcipitur· Quod aūt vicio se= mel pernicioso teporis abiectū est· nō dicā labiis admouere seo etiam emin? intueri sine īgenti hor roze non possumus· Rectissime ergo pnūciatur esse deterior· quia facilius ad salutarem cōuersio= nem ac perfectionis fastigiū carnal' quis· id ē se= cularis vel gentilis accedit· q3 is qui profess? mo nachum· ab illo semel spiritualis feruoris igne dis cessit· Ille nanq3 saltem uiciis corpozalibus humi= liatus ac spiritus ardore succensus ad perfectōez facilius cōuolabit· Nam qui semel ut dixim? tepi do exozsus mitio· monachi ceperit abuti vocabu lo· quodāmodo ?solutus· nec ex se ulteri? pfecta sapere nec alterius poterit monitis eruduri· dic enim· quia diues sum et locuples et nullius egeo &c· in eo factus etiam seculari deterioz· q3 nec mi serum se· nec cecum aut nudum· ul'egere monitis alicuius· aut institutione cognoscit· Deiq3 quod putet dicere· ita plerosq3 abrenūciasse cōspicim? ut nichil ampli? imutasse de anteriozib? viciis ac mozibus cōprobenē· nisi ozdinem tātūmodo atq3 habitum seculare· Nam et acquirere pecunias ge stiunt quas nec antea possederunt· uel certe quas hab uerant retinere non desinunt· aut quod est lu gubzius etiam amplificare desiderant· sub hoc p= textu· q3 famulos suos exinde semper vel fratres alere se debere iustū esse contendant· uel certe sub obtentu cōgregandi cetus reseru ant· quos velut abbates instituere se posse psumant· Q3 si in vari tate uiam perfectionis inquirerēt· semetipsos sin gulares ac nudos ita sub seniorū imperio colloca rent· ut curam non modo aliorū nullā sed ne sui quidem gererent· Ecōtrario autem euenit· ut duz fratribus pesse festinant· nunq3 senioribz ipsi sub= iciane· et a superbia inchoantes· dum alios instru ere cupiūt· nec discere ipsi nec agere ea que sūt do cenda mereane· Cuius superbie duplex est speci= es· vna que serietatem grauitatemq3 ingiter imita tur· alia que effrenata libertate in cachinnos risus q3 fatuos dissoluitur· Et ille quidem taciturnitate congaudet· hec vero dedignatur silentio coartari nec confunditur passim proloqui res in congruas et ineptas· dum erubescit vel inferioz ceteris uel i doctioz iudicari· Nec alius superbie fomes est· p ieiunio fratrem q3 pro refectione negligentie cōi temnere· nisi q3 pernicioſioza et a remediis longi quiora sunt uicia· que sub specie virtutū et ima gine spiritualium rerum videntur emergere q3 il la que ex apto pro carnali uoluptate gignuntur· Hec enim uelut palam expositi et manifesti lāguo res· et arguūtur cōmin? et sanane· Illa vero duz sub pretextu uirtutum geruntur· incurata perdu rant· et deceptos quosq3 periculosius faciūt ac de spati? egrotare· Nam illud ridiculum qualiter ex pmatur· q3 non nullus tanto cernim? studio ī his que penitus abscidi non possunt· et que nequeūt in hoc ozdine nō haberi· q3muis parua viliaq3 sint esse deuinctos· ut horum cura pstimarum omniū facultatū super passionem Quib? pfecto nō mag no proderit maioris opes ac substātias cōtempsis se· quia affectus earū ob quos ille cōtempte sūt in res paruas atq3 exiguas ttāstulerūt· Quid enī differt· vtrum quis perturbationem cupiditatis erga opes amplas atq3 magnificas an ega uilioes exerceat species· Nisi q3 in eo reprehensibilioz iu= dicandus est· q3 qui maxima spreuerit minis ob ligetur LII Collatio serapionis ȯ octo pri cipalib? viciis· Ex libro· V

N illo cetu senum fuit vir nomine sera= pion a pmeua etate gratia discretionis ornatus Ambientibus autem nobis ut de impugnatione uiciozuz aliqua dispu taret· quib? origines eorū et cause manifesti? pā derene ita exozs? est Octo sūt principalia vicia q3 hūanum infestāt gen? Horū igitur genera sūt du o aut enim naturalia sunt· ut castrimargia· aut ex tra naturā ut filargiria· Efficientia uero q3ripar tita est· Quedā enim sine actōne carnali cōsūmari non possūt· ut est castrimargia et fornicatio Que dā uero sine ulla corporis actōne cōplene· vt est superbia et cenodoxia· Nonl'la cōmotiōis sue cau sas extrinsec? accipiūt· ut est filargiria et ira Alia vero intestinis motib? excitāe· ut est accidia atq3 tristicia· Puritati studentib? pl'imū cōfert· ut car naliū passionū ipsas materias sibi pmit? subtra= hant· quib? potest uel occasio uel recordatio earū dem passionū egrotāti adhuc anime generari· Ne cesse est enim ut morbo duplici duplex adhibeatur curatō· Nā corpori ne cōcupiscentia in effectū te ptet prozūpere necessario effigies et materia illi= ciens subtrahenda est· et anime nichiloī? ne eam uel cogitatione concipiat· attentioz meditatō scri pturarū et solicitudo puigil ac remotio solitudi nis vtiliter apponda ē· In ceteris aūt viciis nihil humana cōsortia obsūt· quīmo etiam pl'imū confe rūt· his qui careze eis in ueritate desiderant· quia frequentia hominū magis arguūtur· et duz laces sita crebri? manifestātur celeri medicina perueni unt ad sālutem· Q3 autē extra naturā sit filargiri a liquet· Nichil enim ad vsum ac necessitatem na ture cōm unis pter escā quotidianā ac potum cer tū est peruenire· Ideoq3 hoc viciū nō nisi tepidos ac male fūdatos monachos pulsat Que autem na turalia sūt etiā probatissimos in solitudine pmorā tes artemptare non desinūt· Et intātū hoc uerisi mum compbatur· ut etiā non nullas gētes ab hac passiōe· id ē· filargirie libertas omiodis agnosāa?

Cuius rei testes multa hoim milia possum? inuenire · qui dispersis omnibus substantiis suis ita eradicauerũt · hãc passionem · ut ne tenuiter quidem ab ea pulsentur vlterius · nichilomin? omni temp ore contra castrimargiã pugnãtes. LIII.

De confederatione eorũ mutua siue ꝯcatenatione

Hec igit octo vicia licet diuers? tõne ort? ac dissimiles efficẽtias habeãt · sex tamen quadã inter se cognatione ut ita dixerim cõcatenatione connexa sũt · ita ut ꝓris exubeꝛantia sequentis efficiaẽ exoꝛdium Nam de abũdantia castrimargie fornicatõnem · de fornicatione filargiriã · de filargiria irã · de ira tristiciã · de tristicia accidiã · necesse est pullulare · Ide oq3 simili contra hec modo atq3 eadẽ ratione pugnãdũ est · et a p̃cedentib? semper aduers? sequẽtes oportet nos imire certamina · Facili? enim cuiuslib3 arboꝛis noxia latitudo ac ꝓceitas exaresc it si antea radices ei? quibus initiẽ · ul'nudate fuerit uel succise · Et infestãtes humoꝛes aquarũ continuo siccabũtur · cũ generator eoꝛũ fons ac ꝓfluẽtes vene solerti industria fuerit obturate · Quã obrem ut accidia vincaẽ · ante supanda tristicia ẽ ut tristicia ꝓpellaẽ ira ꝓius est extirpãda &c̃ · Residua uero duo sibi quidem simili ratione iũgunt̃ cenodoxie enim exuberãtia superbie fomitem pit· sed ab illis · vii · ꝓoribus viciis penitus dissident · nec simili cũ eis societate federãtur · Siquidem nõ solũ nullã ex illis occasionem sue generationis accipiũt · sed etiã contrario modo atq3 ordine suscitanẽ · Nam illis euulsis hec vehemẽti? fructificãt et illorũ morte viuaci? pullulãt atq3 succreꝛscunt · Valde itiã diuerso modo ab his duob? uiciis impugnamur · In unũquodq3 enim illorũ · vii · uiciorũ tunc incidim? · cum a p̃cedentib? eorũ fuerim? elisi · In hec uero duo uictores uel maxime p? triumphos periclitamur incurrere Et licet hec octo uicia inuicem sibi cõnexa atq3 ꝑmixta sint · specialius tamen in quatuoꝛ diugatõnes et copulas diuiduntur · Castrimargie nãq3 fornicatio peculiari cõsoꝛtio federaẽ · filargirie ira · tristicie accidia · cenodoxie superbia familiariẽ coniugaẽ. LIIII.

De gula et luxuria et ira et tristicia ·

Et ut sigillatim nũc de vniuscuiusq3 vicii generib? disputem? · Castrimargie genera sunt tria · Primũ quod ad refectionem purget monachũ ãte horam statutam uel legitimã festinare · secũdum q̃ expletione ventris et quarũlibet escarum uoracitate letaẽ tercium q̃ accuratiores delicatissimos ꝺsideꝛat cibos Ex his tribus causis diuerse ac pessime valitudines anime ꝓcreantur · Nã de ꝓma monasterii odium gignit̃ · de secũda igniti luxurie ac libidinis aculei suscitanẽ · tercia etiam inextricabiles filargirie laqueos nectit ceruicib? captiuorũ Cuius nobis passionis inesse vestigia deprehendim? · cũ forte ad refectionem detenti ab aliquo fratrũ · contẽti non sumus eo sapoꝛe cibos sumere quo ab exhibente comditi sunt · sed quidã superfundi eis uel adiici importuna atq3 effrenata poscim? libertate quod fieri penitus non oportet tribus de causis · Prima quia mens monachi semper debet in omni tolerãtia ac parcitate excitatione uersari · et secundũ aplm discere in quib? est sufficiens esse · Nulla ten? enim poterit uel occulta uel maioꝛa coꝛpois desideria refrenare · quisquis degustatione modice insuauitatis offens? · ne ad momentũ quidẽ delicias gnaturis sui maluerit castigare · Secundo q3 nõnunq3 euenit ut ad horã desit illa species q̃ postulaẽ a nobis · et uerecũdiã necessitati ul'frugalitati suscipientis incutim? publicãtes scilicet paupertatem eius · quã soli deo cognatam esse maluerat · Tercio quod interdũ solet sapor ille quem nos adiici poscimus aliis displicere · et inuenimur iniuriam multis dũ nostre gule ac desiderio satisfacere cupim? irrogare · ꝓpter quod oĩmodis in nobis ẽ huiusmodi castigãda libertas · Fornicatõnis genera sunt tria · Primũ quod ꝑmixtione sexus vtriusq3 ꝑficitur · Secũdum quod absq3 femineo tactu ꝓ quo her patriarche iude filius a domĩo pcussus legitur · quod in scripturis sãctis imundicia nũcupatur · Tercium quod animo et mente cõcipitur · de quo domin? ait · qui uiderit mulierẽ ad cõcupiscendũ eam · iam mechat? est eaz in coꝛde suo Filargirie genera sunt tria · Primum q̃ renuncian tes diuitijs ac facultatib? suis spoliari non sinit · Secundũ q̃ ea que a nobis dispensata sũt uel indigentib? distributa resumẽ nos maiori cupiditate persuadet · Terciũ quod ea que ne antea quidem possedimus desideꝛare acquiriq3 cõpellit · Ire quo q3 genera sunt tria · Vnũ quod exardescit ĩtrinsec? · aliud quod in verbũ opusq3 ꝓrumpit · terciũ quod peꝛ tempa ꝛseruaẽ · Tristicie genera sũt duo Vnum quod vel iracũdia desinente · vel de illato dãno ac desiderio p̃pedito cassato q3 geneaẽ aliud quod de irrationabili mentis anxietate seu despeãtione descendit · Accidie genera sunt duo · Vnum quod ad somnũ p̃cipitat estuãtes · aliud quod cellam deserere ac fugere cohoꝛtaẽ. LV. De inani gloria et superbia ·

Cenodoxie quoq3 genera duo sũt · Prim quod ꝓ carnalibus ac manifestis extollimur reb? · Secũdũ quod spũalib? reb? et occultis desiderio vane laudis iflamamur · Vna ꝛe tam̃ cenodoxia vtiliter ab incipientibus assumiẽ · et ab his dũtaxat qui adhuc viciis carnalib? instigãtur · Verbigratia · Si illo tempore quo fornicationis spũ perurgẽtur mente cõceperint · vel sacerdotalis officij dignitatez · vel opinionem cũctorũ qua sancti et immaculati esse credãtur · et ita imũdos cõcupiscentie stimulos quasi turpes et indignos vel extimationi sue vel illi oꝛdini iudicãtes · hac saltem contemplatione ꝺclinent · minoꝛi malo id quod maius est retũdentes Satius est enim cenodoxie vicio quemcũq3 pulsari · q̃ incidere fornicationis ardoꝛem · vnde ꝛpari aut non valeat · aut vix valeat post ruinã · Nam laude inquit mea infrenabo te · ne intereas · id est vt dum cenodoxie laudib? compediris · nequaq̃ ad inferni profũda proꝛuas et irreuocabiliter moꝛtaliũ peccatorũ cõsũmatione mergaris · Nec mirꝛ tanti passioni huic inesse virtutem · vt irruentem quẽpiã in fornicationis labez valeat refrenare · cũ ita eum quẽ semel veneni sue peste coꝛruperit ifatigabilem reddat vt faciat ab eo ne biduana quidem ieiunia vel triduana sentiꝛi · Quod enim non nullos in hac heremo frequenter nouim? fuisse cõfessos · seq3 in cenobiis syrie constitutos quinis diebus refectionem cibi sine laboꝛe tolerasse · nunc autem tanta se fame etiam ab hoꝛa tercia peruꝛgeri · ut vsq3 ad nonam vix queãt differre quotidiana ieiunia · Super q̃ re pulcre abbas macharius cuidam pcũctanti · cur fame ab hoꝛa tercia ĩ heremo pulsaretur · qui in cenobio ebdomadib? integris

refectioꝛ contemnes nõ sustinet esuriem · Audit

Quia hic nullꝰ est ieiunij tui testis·qui te suis lau
dibus nutriat atqꝫ sustentet·ibi aũt te digitꝰ ho
mimũ et cenodoxie refectio sagmabat·Populũ is=
rahelẽ a nechao rege egipti captiuatũ ascẽdẽs na
buchodonosor rex assiriorũ de finibꝰ egipti ad su
am transtulit regionem·nõ ut eos libertati restitu
eret·sed ut ad suas abduceret terras longiꝰ q̃ fu
erãt in terra egipti·licet enim tolerabiliꝰ sit ceno
doxie q̃ fornicatõnis vicio deseruire·difficiliꝰ ta
men a cenodoxie dñatione discedit·Superbie ge
nera sũt duo·Primũ carnale·secũdũ spũale quod
etiã pniciosiꝰ est LVI De cõflictu cũ viciis
Situr vnusquisqꝫ viciũ quo maxime p̃dictis·
infestaẽ explorans·aduersus illud arripiat primci
pale certamen·indesinentes quoqꝫ orationũ fletꝰ
ad deũ fũdens·Impossibile est enim de q̃libet pas
sione triũphum quẽpiã p̃mereri·pusq̃ intellexe=
rit industria vel labore p̃prio victoriã certaminis
semet obtinere non posse cũ tamen vt valeat emũ
dari necesse sit die noctuqꝫ eũ ĩ omni cura et soli
citudine permanere· Cũqꝫ se ab ea senserit absolu
tũ·rursus latebras sui cordis plustret·et excipiat
sibi quã inter reliquas inuenerit diriorem·atqꝫ ad=
uersus eã specialius omnia spiritꝰ arma cõmoue
at·et ita semp validioribꝰ supatis celerem de resi=
duis habebit facilemqꝫ victoriã·quia et mens tri=
umphoꝝ p̃cessu reddit fortior·et infirmorũ pug
na succendens p̃mptiorem ei faciet prouentũ p̃li
orũ Nec tamen putãdũ est·q̃ p̃cipaliter quis cõ
tra vnũ dimicãs viciũ·et velut incautꝰ aliorũ te
la p̃spiciens·inopinato ictu facilꝰ valeat sauciari
Impossibile nãqꝫ est euꝫ qui pro cordis sui mũda
tione solicitus erga impugnatõnem vicij cuiuslibꝫ
intentionem sue mentis armauerit·aduersꝰ cetera
quoqꝫ vicia generalẽ quendã horrorem et custodi
am similẽ non habere· Quo enim modo vel de il
la qua absolui despiderat passione merebit̃ obtinere
victoriã quem indignuꝫ purgationis p̃mio aliorũ
facit cõtagio viciorũ·Deniqꝫ·vij·inquit gentes
mlto maiores numeri sũt q̃ tu es·et robustiores te
Q mlto maioris numeri esse dicũt̃·qz plа sunt vi
cia q̃ virtutes·numerosior enim ẽ carnaliũ passionũ
populꝰ de septenario fomite vicioꝝ p̃cedens·for
tior enim militat in membris nostris oblectatio
carnaliũ passionũ q̃ studia spũaliũ virtutũ·q̃ nõ
nisi sũma cõtritionũ cordis et corporis acquirũt̃
LVII Collatio theodori de p̃speris et adꝝ
sis huius seculi· Ex libro sexto·
IN palestine p̃tibus iuxta thecue vicũ q̃
amos p̃phetã meruit p̃creare·solitudo
vastissima est In hac sũme sãctitatis mo
nachi diutissime p̃morantes·repente sũt
a discurrentibꝰ saracenoꝝ latrũculis interempti·
Ob hoc igit̃ mesti ad sanctũ theodoꝝ proximus·
Cui cum p̃dictoꝝ nece quęremoniã fudissemus
admirãtes cur deꝰ admitti in seruos suos tantuꝫ
facinꝰ cõsensisset·rñdit·Hec questio illoꝝ solet a
mos p̃mouere qui parũ fidei vel scientie possiden=
tes·merita sãctorũ vel p̃mia que reposita sũt ĩ fu
turũ arbitrãt̃·in huiꝰ vite breuitate r̃stitui· Tria
omnia que sũt ĩ hoc mũdo·id est·bonũ·malũ·me
diũ·Nichil in rebꝰ hũanis p̃cipale bonũ est ni=
si virtꝰ animi·nichil mali nisi peccatũ·media sunt
que in vtrãqꝫ p̃tem p affectu et arbitrio vtentis
diuiuari possũt·vt diuitie·potestas·honor·robur
sanitas·pulcritudo·vita·mors·pauptas·infirmi=
tas·iniurie·et his similia·que p qualitate et affe
ctu vtentis uel ad bonã p̃tem possunt p̃ficere uel
ad malã Ideoqꝫ cũ illata fuerit mors sancto viro
non ei malũ illatũ esse credendũ est sed mediũ qd
dã·quod cũ peccatori malũ sit · iusto reqes et ab
solutio fit malorũ·Nec enim quis impiꝰ vel iniquꝰ
idcirco impunitꝰ erit·quia malicia sua iusto nocẽ
non potuit· Tolerãtia et virtus iusti non illi qui
mortem vel supplicia intulit sed illi p̃ficit ad mer
cedem qui illata sibi patienter excepit·Neqz enim
patientia iob mercedem dyabolo reddidit ·nec iu
das supplicij immunitate dãnabat̃ ·qz proditio ei
us ad salutem proficit generis hũani· Nõ enim p
uentus p̃sidrandꝰ est operis·sed opantis affectꝰ
Scimꝰ autem quoniã diligentibꝰ deum omnia co
opantur in bonũ nõ solum que p̃spera·verũ etiã
que putãtur aduersa·Eiusdẽ nãqꝫ virtutis est ti
stia fortiter tolerare·cuius etiam secũda modera=
ret eũ q̃ ĩ vno eorũ supatur·neutrũ sufferre certis
simũ est·Facilius tamen quis elidi potest prospe=
ris q̃ aduersis·Hec enim interdũ etiã multos re=
timent atqꝫ hũiliãt·et cõpunctione saluberria vl
minꝰ peccare faciũt vl emẽdãt illa vo mollibꝰ in
te m ac pniciosis extolerãtiã blãdimẽtis securos fe
licitatis sue puẽtu ruina maiore p̃sternũt·Isti er
go sũt ambidextri vt ille aioth in libro iudicũ fuis
se describitur qui vtraqꝫ manu utebat̃ p dextera
Quã virtutem nos quoqꝫ ita poterimꝰ ĩtellectu
aliter possidere si ea que p̃spera sũt dexteraqꝫ cen
sentur et ea que aduersa sunt et sinistra dicuntur·
bono rectoqꝫ vsu ad p̃tem fecerimꝰ dexterã p̃tine
re·vt quecũqꝫ fuerint illata·fiãt nobis secundum
apl'm arma iustitie· Ambidextruꝫ merito dixerim
et ioseph·qui in p̃speris gratoꝝ patri·religiosior
fratribus acceptoꝝ deo·in aduersis castꝰ·domino
fidel'·carceriscqꝫ mitissimꝰ vinctis·iniuriarũ imme
mor·bñficus inimicis inuenit̃ Erimus igit̃ ãbidex
tri·quãdo nos quoqꝫ rerũ p̃sentiũ copia vl ĩopia
non mutauerit·sed similit̃ deo gratias ĩ vtroqꝫ re
ferentes·parẽ fructum de secũdis aduersisqꝫ ca=
piamꝰ· Qualem se ille verus ambidexter doctoꝝ
gẽtiũ cõsecutum fuisse testat̃·dicens· Ego enim di
dici in quibus sũ sufficiens esse· Scio et humiliari
scio et abũdare· LVIII· Q iusti mens in̄
hec debet stare immobilis ac semper proficere
TAqꝫ mens viri iusti non debet esse similis cere vl
alterius cuiusqꝫ materie molliꝝ que semp carac
teri signãtiũ cedens nũq̃ in sua qualitate p̃sistat·
Quimpotiꝰ debet esse velut quoddã adamãtinũ si
gnatoriũ·vt inuiolabilem figurã sui semp caracte
ris custodiens vniuersa que incurrerint sibi ad q̃
litatem sui status signet atqꝫ trãsformet·ipa vero
insigniri nullis icursibꝰ possit Germanꝰ·Potest
ne mens nostra vnũ statum iugiter retinere·et in
eadem qualitate semp persistere Theodorꝰ Ne
cesse est vt secũdum apl'm aut renouatꝰ quis spi=
ritu mẽtis sui per singulos dies p̃ficiat ad ea se q̃
ĩ antea sũt semper extendens aut si neglexerit se=
quens est vt retro redeat atqꝫ in deterius relabat̃
Qua propter istud erit euidens nostri indiciũ de
trimenti·si ĩtellexeri·ꝰ nos nichil amplius acqsis=
se·nec dubitemus nos retrorsũ omnimodis reuo
catos qua die non sẽserimus ad superiora p̃gres
sos·quia nec in eodem statu mẽs hominis potest
iugiter p̃manere·nec in hac carne p̃sistens ita vir
tutum apicem possidebit· quisquis ille sanctorũ
vt immobilis p̃seueret·necesse est enim aut aliqd
adijci illis semper aut minui nullaqꝫ ĩ omni creatuꝝ

talis poterit esse pfectio que mutabilitatis nõ sb-
iaceat passioni·Solũ nanqz deũ imutablem cõfite
mur·Vnde neqz illi imutabilis nature esse puta-
di sũt·q̃ in illa qua creati sũt beatitudie pseuerant
eo q̃ in ꝓtrariam partem non fuerint sil'ie depuati
Aliud nãqz est imutabilis nature esse·aliud virtu
tis industria boniqz custodia p immutabilis dei g̃
tiã non mutari·Quidquid em̃ p diligẽtiã vel acq
rie vl' tenee·potest etiam p negligẽtiã depire Ido
qz dicie·Ne beatifices hoiem ãte exitũ suũ· Et id
circo deꝰ sol? immutabilis vl' bonus dicie· qui bo
nitatem nõ industrie studio sed naturaliter possi
dens·non potest aliud quid esse q̃ bonus· Nulla
igitur virtus potest immobiliter ab homine possi
deri·sed vt patrata iugiter teneatur·necesse est eã
semper illa qua acquisita est sedulitate atqz in du
stria custodiri· Lapsꝰ vero quispiã nequaq̃ subi
tanea ruina corruisse credendꝰ est·sz aut praue in
stitutionis deceptꝰ exordio·aut per lõgã mẽtis ĩ
curiam paulatim virtute animi decedẽte· Ideo sa
lomon elegãter mentis incuriã domati cõparauit·
tectoqz neglecto·p quod p̃mo quidem veluti mi-
nutissima q̃dam penetrãt ad aiam stillicidia passio
nũ·que si velut parua et leuia negligantur corrũ
pũt tigna virtutũ et post hec influunt imbre lar-
gissimo viciorum·LIX De castitate sereni ab
batis et eius respõsione supra mobilitate mentis

Ex libro septimo.

SVmme sãctitatis et cõmentie virũ no-
minisqz sui speculũ abbatem serenũ sin
gulari sumꝰ veneratione p̃ õnibꝰ admi
rati·Cui supra oẽs virtutes que non
solũ in eius actu vel moribꝰ·sed etiã ĩ ipso vultu
per dei gratiã refulgebant·ita est peculiari officio
donũ castitatis infusum·vt iam ne ipsis quidem
naturalibꝰ incentiuis ĩquietari se vel in sopore sẽ
tiret·Primo quidẽ p interna cordis castitate noc
turnis diurnisqz pcibus ac ieiunijs insistens cum
vidisset orationũ suaꝝ obtinuisse se vota· cũctos-
qz estꝰ in corde suo cõcupiscentie carnalis extinc
tos·maiori zelo castitatis exarsit·et intentõribꝰ ie
iunijs et obsecrationibꝰ ĩcubare cepit·ut mortifi
catõ passionis huius etiã ad ipsã carnis puritatez
eatenus perueniret vt ne illo quidẽ simplici ac na
turali motu qui etiã in puulis ac lactãtibꝰ excita
tur vlteriꝰ pulsaree·credens multo facilius deuz
hos stimulos carnis radicitꝰ posse cõuellẽ ·quos
etiã humane artis ĩdustria solet quibusdã poculis
vl' medicamẽtis seu ferri sectõne detrahere· Cũqz
petitõni cepte supplicatõe iugi ac lacrimis ĩ defes
sus insisteret·aduenies ãgelꝰ in visione nocturna
eiusqz velut aperiens uterũ· quãdã ignitã carnis
strumã de uisceribꝰ eiꝰ euellens atqz ꝓijciens·suis
qz omnia vt fuerãt locis restituens intestina· ecce
inquit incentiua tue carnis abscisa sũt·& noueris
te obtinuisse in hodiernum diem ꝑpetuã corporis
puritatem·quã fideliter poposcisti· Hic cũ a nob
de qualitate cogitatõnũ nostraꝝ et interioris ho-
minis statu quesisset·uel q̃d nobis ad eiꝰ puritatẽ
tãti temporis heremi habitatio ꝓtulisset·his eũ q̃-
remouiis adorsi sumꝰ·Supputatõ tempoꝝ ac so-
litudinis habitatõ hoc solũmõ ꝓtulit nobis· vt di
scerem? quid esse nequeam? · Et q̃d ꝓfuit didicis-
se quod sũmũ est·si ignitũ nequeat appẽdi · Nã
cũ directionẽ cordis ad destinatã ꝓtemplationem
p̃tendere senserim? · insensibilter mens inde reuo
luta·ad p̃ores euagatõnes impetu vehemẽtõre ꝑ

labiẽ·Ad hãc opinionem fracti desperatione tra-
ducimur ut nõ nostro iã sz nature vicõ has anime
puagationes humano generi inesse credam? ·Sere
nus piculose p̃sumptionis est·nec dũ rebus recte
discussis ò natura cuiuslibz rei p̃ ꝓpere diffinire
ac de cõsideratione fragilitatis sue cape cõiecturã
non de statu et q̃litate ipsi? discipline vl' de alioꝝ
experiẽtia proferre sententiã · Neqz em̃ si q̃s natã
di ignarus· sciens pondus corporis sui ferri aq̃z
liquore non posse· experimento sue uoluerit imp
itie definire nemimem posse penit? liquidis elimen
tis solida carne circũdatum sustineri·idcirco vera
eius opinio iudicãta est quã secũdum experienti
am suã visus est protulisse· LX· Qualiter
mens se possit in bono cogitatu stabilire et dya-
bolo resistere.

NOys itaqz·id est mens diffinie semp mo
bilis & mlt'ũ mobilis·Hec igie pro cõdi
tione nature nũq̃ potest ociosa sistere
sed necesse est eã·nisi ꝓpriũ habueit vbi
suos exerceat motus & ĩ quib? iugiter occupetur
ꝓpria mobilitate discurrere· et p omia volitare
donec longo exercitio vsuqz assuefacta discat er-
ga quas materias circũagat volat? ·et ita p̃ualeat
aduersas inimici suggestiones quibus detraheba
tur extrudere·atqz in illo quem desiderat statu et
qualitate durare·Si igie uiriliter aduers? pertur
bationes et uicia dimicãtes potuerim? ea ditõni
nostre discretioniqz subicere·uel instabilem cogi
tationũ nostrarũ cohortem ratõis imperio subiu-
gare·pro tãtorũ meritis triũphorũ ad spũalis cen
turionis ordinem ꝓuehimur· mal' quidem sugge
stionib? impantes abite·et abibũt·bonis vero ue
nite·et uenient·Seruo quoqz nostro·id est· corpi
ea q̃ castitatis sũt sile imũgem? ·et sine ulla cõtra
dictiõe deseruiet·omnẽ exhibens spiritui famula
tũ·Nec ab intentione hui? obseruãtie perniciosa
desperatione frãgamur·quia regnũ celorũz patie
vim·Nulla nãqz uirtus sine labore perficie·nec ul
li possibile est ad istã quã cupitis stabilitatem mẽ
tis sine ingenti cõtritione cõscendere·ut in uirum
perfectũ possit occurrẽ ĩ mensurã etatis plenitu
dinis xp̃i·Ad quã nemo perueniet in futurũ nisi
qui p̃meditatus et imbutus fuerit ea in p̃senti·eã
qz adhuc in seculo positus p̃libauerit·xp̃iqz mem
brũ p̃ciosissimũ designat? ·arram cõpagmis illi? p
quã corpori eius ualeat copulari in hac carne pos
sederit·vnum dũtaxat desiderãs·unum sitiens·ad
unũ omnes non solũ act? suos uerũ etiam cogita
tiones semper intendens·ut illud quod in futuꝝ
dicee ò beata cõuersatione sanctorũ·iam subarra
tum teneat in p̃senti·id est ut sit ei deus omnia in
omnib?·Aduersarios quidem nobis iugie insidia
ri quicũqz interioris hominis pugnã experti sunt
dubitare non possunt·sed ita dicim? hos nostris
profectibus aduersari ut eos tãtũmodo incẽtoes
malorũ non etiam impulsores esse credam? Cetez
nullus hominũ posset omnino uitare peccatum·si
eis quemadmodũ ad suggerendũ ita et ad cõpellẽ
dum facultas uiolenta suppeteret·Quamobrem si
cut in illis est istigationis copia ita et in nobis uir
tus respuẽdi siue acquiescẽdi libertas est attribu-
ta·Quorũ tamen potentiã et impugnationes si p
timescimus·etiam protectõnes atqz adiutoria dei
ecõtrario conferam? ·maior enim est qui in nobis
est q̃ qui in hoc mũdo·cuius et auxilia mlto uehe-
mentiori militant virtute pro nobis·q̃ aduersus

nos illoꝝ multitudo confligit Nam bonarū rerū non tātum ſuggeſtor ſed etiaꝫ factor atqꝫ impulſor eſt deus · ita ut nōnunq̄ nos etiā inuitos et ignorantes attrahat ad ſalutem · Conſtat ergo neminem poſſe a dyabolo decipi · niſi eū qui p̄bere ei maluerit ſue uolūtatis aſſenſū · Quod eccleſiaſtes his uerbis euidenter expreſſit · Quia enim non fit contradictō ab his qui faciūt malū cito · ideo repletū eſt cor filiorum hominū in ipſis ut faciāt mala · Ergo manifeſtum eſt hinc unūquēqꝫ delinquere · q̄ īgruentibus cogitatōnib⁹ prauis non eis confeſtī contradicit · Nā reſiſtite inquit ei et fugiet a uob̄.

LXI De corpali refectōe et diuſis ſēſibus

Onſūmatis q̄ diei ſolēnitas Ex · li · viij exigebat · et eccīe ogregatiōe dimiſſa · reūſi ad cellam ſenis refecti p̄mum lautiſſime ſum⁹ · Nā pro muria que ſuperiecta olei gutta quotidiane refectōni ſolebat appōi modicū liquaminis miſcuit · et olei quidā ſolito propenſius ſuperfudit · Nam illā olei guttam ob hoc vnuſquiſqꝫ quotidie refecturus inſtillat · non vt eius ex hoc guſtu ſuauitatem percipiat · ſed ut hoc uſu iactantiā cordis que pro abſtinentie diſtributione blande ſolet ac latenter irripere et ſtimulos elationis obtundat Deinde appoſuit ſalem frictum oliuas ternas · quib⁹ poſt hec ſupintulit caniſtrū habens cicer frictum · quod illi trogalia uocāt · ex quibus quina tātum ſūpſimus grana mixta bina caricas ſingulas Hunc enim numeꝝ in illa heremo quēq̄ exceſſiſſe culpabile eſt · Qua refectōne trāſacta ita locut⁹ eſt · Satis ꝓprie diuina ſcriptura opimo agro cōparat ac fertili · qui cum multa gignat ac ꝓferat ad hominū victum q̄dam ſine alia qua coctione ignis ꝓficiūt · quedā niſi p̄us flame caloꝛe mitigata atqꝫ mollita oīem aſperitatē ſue depoſuerit cruditatis · vel incōgrua erūt vſib⁹ humanis · uel noxia ſentientē · nōnulla vero ita utriqꝫ uſui apta naſcuntur · ut nec īcocta ſua cruditate diſpliceant uel offendāt · et tamen ignis caloꝛe decocta ſalubꝛiora reddātur · Plura quoqꝫ ad eſcam tm̄mō iumētoꝝ uel feraꝝ ac uolucrū ꝓferūt · cibis hominū minime ꝓfutura · Quā ratōnem ſatis euidenter aſpicimus in hoc ubernimo ſcripturaꝝ paradiſo cōtineri · in quo ita quedā ſignificatōne litere plana ac luculenta reſpondent · vt cū ſublimiori īterp̄tatione non egeāt · ſimplici tātum litere ſono abūde paſcant ac nutriant audientes · vt eſt illud · Audi iſrahel dom̄in⁹ de⁹ tu⁹ vn⁹ eſt · Et diliges dominū deū tuū ex toto corde tuo ex · t &c̄ · Quedam aūt ſi allegorica explanatione extenuata non fuerint · et ſpūalis ignis examinatione mollita · magis ex eoꝝ pceptione leſio q̄ vtilitas aliqua cōſequet̄ · vt illud eſt · Qui non habet gladiū &c̄ Et q̄ non accipit crucem ſuā et ſequit̄ me &c̄ · Quod q̄dam diſtrictiſſimi monachoꝝ habentes q̄dem zelum dei ſed non ſecūdum ſcientiā · ſimpliciter ītelligentes · fecerūt ſibi cruces ligneas · easqꝫ humeis iugiter circūferētes · non edificatōnem ſed riſum cūctis videntib⁹ intulerūt · Nōnulla vero ad vtrāqꝫ pceptionem id eſt · tam hiſtoricā q̄ allegoricam ita cōmode capiūtur · vt vtraqꝫ explanatio vitales ſuccos anime ſūminiſtrat · vt eſt illud · Si quis te pcuſſerit in dexterā maxillam &c̄ · Et cū pſequūt̄ uos īimici &c̄ · Producit ſane et fenū iumētis ſimplicem ſcilicet purāqꝫ narrationē hiſtorice lectionis · qua ſimpliciores quiqꝫ ad laborē actualis vite vegetōres robuſtioreſqꝫ reddātur LXII

De lapſu angeloꝝ et eoꝝ pugna adinuicem

Ante cōditionem huius viſibilis creature ſpūales celeſteſqꝫ virtutes deū feciſſe · q̄ p hoc ipſo q̄ ſcirēt ſe ad tātam beatitudinis gloriā beneficō creatoris ex nichilo fuiſſe ꝓductas · ꝓpetuas ei gratias referentes īdeſinenter ei laudibus inherezēt · nemo fideliū dubitat · quas aplūs p ordinem dinumerās ita deſcribit · Quia in xp̄o creata ſunt omnia · viſibilia et inuiſibilia · ſiue angeli · ſiue ārchāgeli · ſiue throni · ſiue dominatōes · ſiue p̄cipatus · ſiue poteſtates · De iſtoꝝ itaqꝫ numero nōnullos fuiſſe p̄incipes collapſos lamētatio ezechelis ſiue eſaie docet · Quib⁹ indicijs colligiē has differētias quas inſtar ſanctarū celeſtiūqꝫ virtutū aduerſe poteſtates habere dicuntur · vel ex illius āterioris ordinis gradu īquo unaqq̄ creata fuerat nūc etiā retentare vl' cte ō celeſtibus deuolutas · ad ſimilitudinē illarū virtutū que ibidem ꝓſeuerāt · ꝓ nequitie ſue merito īqua vnaqueqꝫ in malū creuit · hos inter ſe grad⁹ et ordinū vocabula in pte contraria vendicaſſe · Itaqꝫ īpugnationes quib⁹ homines impetūt · etiam contra ſe inuicem eos affectare certiſſimū eſt · Nā diſcordias atqꝫ cōflictus ſup nonnullis gentib⁹ pro quadā ſibi nequitie vernacla familiaritate ſuſceptis indefeſſo certamine ſimiliter exercere non deſinunt · Que etiā in viſione danielis legim⁹ figurata āgelo gabriele ita narrāte · P̄rinceps regni p̄ſaꝝ reſtitit michi viginti et vno diebus et ecce micha bel vnus de p̄cipib⁹ · p̄mus uenit in adiutoꝛium michi &c̄ · Legim⁹ etiā grecoꝝ p̄incipē · qui vtiqꝫ fauens genti ſibi ſubdite · tam nationi ꝓpriarū q̄ populo iſrahelī uidebat̄ aduerſus · Ex his liquido ꝓuidet̄ · q̄ diſcordias gentiū et conflict⁹ ac ſimultates quas inter ſe iſtis inſtigātibus gerūt · etiā contra ſe exerceant adūſe poteſtates · et illarū l' victoria gaudeant · vel diminutione cruciēt̄ · et ob hoc non poſſūt inter ſe eſſe concordes dū vnuſquiſqꝫ ꝓ his quibus p̄eſt contra alteri⁹ gentis p̄ſulem inqeta ſemper emulatione contēdit · Hos igit̄ preter illas quas ſupius expoſuim⁹ opiniones etiā idcirco dici p̄incipat⁹ vel poteſtates euidenti poſſū⁹ ratione colligere · q̄ ſcilicet vel diuerſis gentibus dñentur ac p̄ſint · vel certe q̄ in inferiores ſpirit⁹ atqꝫ demonia de quib⁹ etiaꝫ ewāgeliū legiones eſſe ꝓpria ipſoꝝ confeſſione teſtat̄ · ſuos exerceant p̄incipatus · LXIII Q inter demones alius alij dominantur ·

Regi aūt īmūdos ſpūs a nequioribus poteſtatibus · eiſqꝫ eſſe ſubiectos · nō ſolū illa domīca rñſio · ſi ego ībeelzebub p̄incipe · de · e · de · ſed etiaꝫ ꝓſpicue viſiones et experimenta ſāctoꝝ multa nos edocēt · Nam cum vnus e fratribus noſtris in hac ſolitudīe iter ageret · adueſpaſcente die quadā ātrū reperiēs ibidem ſubſtitit · vbi pſalmos ex more decātans mediū noctis exceſſit · Cunqꝫ refectur⁹ laſſuꝫ corp⁹ recidiſſet · repente cepit cateruas demonū vndiqꝫ confluentiū īnumerabiles intueri · que infinita cōſtipatione et ordine longiſſimo ꝓcedētes · alie p̄incipem ſuū p̄ibant · alie ſequebātur qui tandem et magnitudine cūctis ꝓcerior · et aſpectu terribili oꝛ aduenit · ac poſito ſolio ſublimiſſimo cū ſediſſet vniuſcuiuſqꝫ actus diligenter examinabat · illoſqꝫ qui necdū ſe circūuenire emulos ſuos potuiſſe dicebant · velut inertes a conſpectu ſuo uidebat cū iniuria expelli · ſpacia tāti temporis et op⁹ manit

expensum exprobrans cum fremitu furoris · illos vero qui se nũciabant sibi consignatos decepisse · sũmis laudibus cũ exultatione et fauore cũctorũ vt fortissimos bellatores extollebat · Quorũ vn? cum victor let? aduenisset · nomen cuiusdã monachi designauit · asserens post · xv · ãnos quib? eum iugiter obsedisset tãdem se ꝑualuisse · vt eũ eadez nocte ruina fornicationis elideret · et cũ sacra puella quadã non solũ ipulisse vt stupri crimen incurreret · sed etiam ꝑsuasisse vt eam sibi iure coniugij retineret · Super cui? relatõne cum imane cũctorũ gaudiũ fuisset exortũ · sũmis a ꝓncipe tenebrarũ laudibus eleuat? abscessit · Mane aũt cũ euanuisset illa demonũ multitudo · dubitãs frater ꝺ assertione spirit? immundi · magisqz id ratus · ꝙ solita fallacia sibi voluisset illudere · et innocẽti fratri crimen incesti inurere · pelusiũ petijt · vbi monachuz illum qui sibi notissimus erat nouerat cõmorari · quem cũ requisisset · repperit ꝙ eadem nocte q̃ ruinã eius demon nũciauerat relicto monasterio vicum petijsset · et cum designata puella lapsu miserabili deuolutus fuisset · LXIIII De angelis psonalibus et de differentia demonum ·

DAm ꝙ vnicuiqz nostrũ duo cohereãt angeli · id est bon? et malus · scriptura testatur · De vtrisqz vero liber pastoralis plenissime docet · Si cõsiderem? et illum qui beatũ iob expetijt · aptissime instruimur illum fuisse qui semper insidiabaꝫ ei · et euz nũq̃ ad peccatũ potuit incitare · et idcirco potestatẽ a domino poposcisse · velut qui non virtute illi? sed dñi defensione qui illũ semper ꝓtexerit vincereꝫ · De differentiis demonum ꝑ illos duos philosophos multũ cognitionis accipim? · qui despicientes beatũ ãthoniũ velut impitũ ac sine literis virũ · uolentesqz saltem eũ de cella sua magicis ꝑstigijs perturbare · spũs ei nequissimos imiserũt · ad hãc impugnationez morsu liuoris adducti · eo ꝙ hoim turbe ad eum velut dei famulũ cõueniret · Cũqz illo nũc quidem pectori suo et fronti signaculũ crucis imꝓmente · nũc vero ad orationẽ supplicit̃ icũbente · ne appximare quidem demones ei prsus auderẽt et ad illos qui eos direxerãt absqz vllo reuertẽt̃ effectu · et illi alios rursꝰ nequiores imitterent · itidemqz illis maniter redeũtib? · potentiores iterũ missi cõtra militem xp̃i nichil oĩno ꝑualerent · eo tales eorũ inuidie tota magica arte q̃site pfecerũt ut per hec euidentissime magnã ꝓfessioni xp̃i anorũ messe virtutem cõprobarẽt · quib? ille tam seue et tã potentes vmbre · quas estimabãt solem lunãqz si ad eos directe fuissent obducere potuisse · Hũc non solũ nichil ledere · sed ne ad pũctum quidez de monasterio suo valerãt ꝑturbare · Cũ qz ꝑ hac admiratione cõfestim venientes ad abbatem ãthoniũ · impugnationes suas et causas et insidias liuoris occulti patefecissent · xp̃ianos se fieri poposcerũt · Req̃sito aũt ab illis ꝓdito impugnatõnis die · asseruit se amarissimis cogitatõnũ stimulis tũc fuisse pulsatum · Nullo autem modo credẽ dũ est spũales naturas coire cum femis carnaliter posse · LXV Qualiter intelligendũ sit ꝙ filij dei ingressi sunt ad filias hominum ·

POst necem abel iusti ne a fratricida et impio oñe hominũ gen? exordiũ sumeret · in locũ fratris extincti nat? est seth Cuius ꝓgenies patris secuta iusticiã · a societate et cõiuratione cognationis illi? · que ex cayn sacrilego descendebat semꝑ diuisa pmãsit · Donec ergo perseuerauit inter illos generationis eorũ illa discretio · semẽ seth utpote de optima radice ꝓcedens · ꝑ merito sãctitatis ãgeli dei siue filij dei vocati sũt · et ecõtrario illi ꝓpter impietatem vel suã vel patꝝ suoꝝ et opera terrena · filij hominũ nũcupãtur · At illi uidentes filias eorũ desiderio pulcritudinis earũ succensi · ac cepũt sibimet ꝺ ipsis vxores · que viris suis parentũ suorũ nequitias ifũdentes · ab illa eos ingenita sãctitate ac simplicitate paterna ꝓtinus corruperũt · Quiqz ab illa vera phisice phie disciplina tradita sibi a maioribꝰ exciderũt · q̃m ꝑmus homo qui vniuersaꝝ naturarũ institutõnes e uestigio subsecut? est potuit euidẽter attingere · suisqz posteris certa ratõne trãsmittere quippe qui mũdi ipi? infãtiam adhuc tenerã et quodãmodo palpitantẽ rudemqz ꝺspexerat · et in quem tãta fuit nõ solum sapientie plenitudo sz etiã gratia ꝓphetie diuina illa insufflatiõe trãsfusa · vt uniuersis aiantib? nomia rudis adhuc mũdi huius habitatoz imponeret ac non solũ omnigenos bestiarũ atqz serpẽtium furores viresqz discerneret · sed etiã virtutes herbarũ et arborum lapidũqz naturas · ac tẽpoꝝ necdũ exptorũ vicissitudines partiret̃ · ut potuerit dicere · Dom?ꝰ dedit michi bonoꝝ horũ que sunt scientiã veraz ꝛc̃ · Hanc ergo scientiã ꝑ successiones generationũ semen seth paterna traditõne suscepit · cũ vero ipie generatõni fuisset admixtum · ad res ꝓphanas et noxias quas impie dedicerat instinctu quoqz demonũ deuiauit · curiosasqz ex ea maleficiorum artes atqz pstigia ac magicas supstitões audacter instituit · docẽs posteros suos ut sacro illo cultu diuini noĩs derelicto vel elemta hec ignẽ vl̃ aereos demones venerarent̃ et colerent · De illis ergo filiis seth et filiab? cayn nequiores filij ꝓcreati sunt qui fuerũ venatores violentissimi qui ꝑ enormitate corꝑoꝝ vl̃ crudelitatis atqz malicie gigãtes dicti sunt · preda potius exigere uitã suã q̃ sudore operis ac labore cõtenti · Quoꝝ usqz adeo scelera supcreuerũt · ut expiari mundꝰ alias nisi diluuij mundatõe non posset · Ita ergo filiis seth libidinis instigatione trãsgressis mãdatuz quod ab exordio mundi naturali instinctu diutissime fuerat custoditũ · necesse fuit ꝑ literã legis postea reparari · Filiã inquit tuam non dabis filio eiꝰ vxorẽ ꝛc̃ · Deus igit̃ hominem creãs oñem naturalit̃ ei sciẽtiã legis inseruit · que si fuisset ab homine secũduz ꝓpositum domini ut accepat custodita · nõ vtiqz necessariũ fuisset aliã dari q̃ literis postea ꝑmulgauit · Nam quia sit homini omnis scietia legis admitio creationis infusa hinc manifeste probaꝫ · ꝙ mãdata legis absqz lectione litere ante legez imo ante diluuiũ omnes sãctos obseruasse ꝓgnoscim?

LXVI Collatio ysaac de puritate mẽtis ad orandum · Ex libro nono

DImissa super diuersis institutis disputatione copiosa · hec ad extremũ beatus ysaac intulit verba · Omnis monachi finis cordisqz pfectio · ad iugem atqz indirruptam orationis pseuerãtiam tendit · et quãtum humane fragilitati cõcedit̃ ad immobilem trãquillitatem mentis ac pfectã nitit̃ puritatem · ob quaz possidendã omnem tã laborem corꝑoris q̃ cõtritionem spirit? idefesse querim? et iugiter exẽcem? et est inter alterutꝝ reciꝓca quedã insepabilisqz cõiũctio · Idcirco vt eo feruore ac puritate q̃ debz

emitti possit oratio · pmum solicitudo rerũ carnalium generalitẽ abscidenda est · deinde nulli? negocii cause ue non solũ cura sed ne memoria quidem penitus admittenda · et viciis extrusis penitus & abscisis · iacienda sunt pmum pfunde hũilitatis fundamina que scilicet turrem pulsaturã celos valeãt sustinere · Deinde supponenda virtutũ spũalis extructio · et ab omni discursu atq; euagatione lubrica anim? ẽ inhibendus Quidq; enĩ ante orationis horã anima nostra cõcepit · necesse est vt orãtibus nobis p instigationem recordatõnis occurrat · Quãobrem quales orãtes uolum? inuenire · tales nos ante orationis tempus pparare debemus · ex pcedenti enim statu mens in supplicatione formatur · Et idcirco quidq; orantib? nobis nolumus ut irrepat · ante orationẽ de abditis nostri pectoris extrudere festinem? · LXVII

Qualiter cure seculares vexãt etiã claustrales.

Quod aũt seculares cure etiam ĩ nos qui nullis actibus mũdi huius admiscemur cadere nõnunq; possint manifesta ratione mõstratur secũdum regulã seniorum qui quidquid necessitatem vict? quotidiani et inuitabilez vsũ carnis excedit · ad secularẽ ofimierũt curã et solicitudinem ptinere · ut verbigratia · Cuz duarũ sufficiat velamen tunicaz duarũ · triuz aut quattuor fieri domini pcurem? · Cũq; vnius aut duarũ sufficiat habitatõ cellarũ · ãbitiõe seclari atq; ãplitudine delectat · quattuor seu quĩq; cellas et has easdẽ exquisiti ornat? et capaciores q; vs? desiderat extruam? · qõ ñ sine instinctu demonuz fieri manifestissima nos expimenta docuerũt · Naz quidem pbatissim? seniorũ cum trãsiret iuxta cellam cuiusdã fratris hac animi quã diximus egritudine laborãtis · utpote qui inextruẽdis repandisq; supfluis inquietus quotidianis distensionibus desuaderet · et emin? cõspexisset eũ graui malleo saxum durissimũ cõterentẽ · vidissetq; ethiopem quẽdã astantem illi · et vnacũ eo dẽ ict? mallei iũctis cõsertisq; manib? illidentem · eũq; ad operis illi? instãtiã ignitis facibus instigãtem · diutissime substitit · vel impssionem dirissimi demois vel fraudẽ tantę illusionis admirans · Cum enim nimia lassitudine fatigat? frater requiescere iam finemq; operi vellet imponere · instigatione spũs illi? animatus iterũ resumere malleũ nec desinere ab intentione incepti operis vrgebat · ita ut ijsdez ei? incitamentis infatigabiliter sustentat? tãti laboris non sentiret iniuriã · Tandem igit̃ senex taz dira demonis ludificatõe pmotus ad cellã fratris diuertit · salutansq; eum · quid inquit est frat̃ istud op? quod agis · At ille laboram? inquit contra istud durissimũ saxum · uixq; potuim? illud aliquãdo cõterere Ad hec senex · Bene dixisti potuim? · non enim solus eras cũ illud cederes · sed fuit alius tecũ quem nõ vidisti · qui tibi in hoc opere non tam adiutor q; violentus impulsor astabat · Et reuera nõ mim? hec que pua videnẽ et mimima · queq; ab his q; nostre pfessionis sunt cernim? indifferẽter admitti · pro qualitate sua aggrauãt monachi mẽtẽ · q; illa maiora que secũdum suũ statũ seu operatõnem seculariũ sensus inebriare cõsueuerũt · non sinentia deposita fece terrena ad deũ in quo semper defixa debet esse intentõ monachũ respirare · Vniformes orationes emitti semp a nemine posse certissimum est · Aliter enim quisq; supplicat cum alacer est · aliter cũ tristis · aliter cum spũalib? successibus uiget · aliter cum impugnationũ mole depmitur · aliter cũ veniã peccatorũ · aliter cũ acquisitõnem gratie seu cuiuslibet virtutis exposcit · vel certe extinctõnem cuiusq; vicij depcatur · aliter cuz cõsidera tõne gehenne aut futuri iudicij timore cõpũgitur aliter cum spe futuroz bonorũ desiderioq; flamatur · aliter cũ in necessitatib? ac periculis · aliter cũ in securitate et trãquillitate versat̃ · LXVIII.

De quattuor specieb? orationis et de oratiõe dominica.

Oportet itaq; pmo omniũ fieri obsecrationes · Obsecratio impetratio p peccatis seu petitio est · qua vel pro presentibus vel pteritis admissis suis vnusquisq; cõpũctus veniã deprecat̃ · Orationes sunt quib? aliud aliquid offerim? seu vouem? deo Postulationes quas p aliis quoq; dum sum? i feruore spũs cõstituti solem? emittere · Gratiaz actiones quas mens vel cũ pterita dei recolit beneficia vel cum psentia cõtemplat̃ · seu cum i futurũ que et quãta pparauerit · his qui diligũt eum pspicit · p ineffabiles excessus domino refert · Expetende sunt nobis p profectũ vite cõsũmationẽq; virtutum · ille poti? supplicationũ species · que vel ò cõtemplatõne futuroz bonorũ · vel de caritatis ãdore fundũẽ · seu certe vt humili? et secũdum insipientiũ mensurã loquar · p acquisitione quarũcunq; virtutũ seu cuiuslibet vicii extinctione generanẽ Aliter enim ad illa sublimioza supplicationũ genera puenire nullaten? poterim? · nisi per ordinem postulationũ istarũ sensim mẽs nostra fuerit gradatimq; puecta · Has quattuor species ita etiã dom̃ exẽplo suo nob̃ imitiare dignat? ẽ · cepit enĩ hiesus facere et docere · Obsecrationez assumit cũ dicit · Pater si possibile est trãseat a me · c · i · Oratõnem cũ dicit · Ego te clarificaui sup terrã · op? consũmaui quod dedisti michi vt facerem · Postulationem cum dicit · Pater ignosce eis nõ enim sciunt quid faciũt · Gratiaz actionem cum dicit · Gratias ago tibi qm̃ exaudisti me · ego aũt sciebam q; semper me audis · Hec itaq; genera sublimioz adhuc status ac pcelsioz subsequit̃ qui cõtemplatione dulcedine dissoluta atq; reiecta familiarissime deo velut patri pprio peculiari pietate colloquit̃ Quem statũ debere nos diligenter expetere · formula dñice orationis instituit ita dicẽs · Pater noster ꝛc̃ · Quisquis igit̃ in se delinquenti fratri non ex corde remiserit · non indulgentiã sed cõdemnationem depcatione hac sibimet impetrabit · suaq; pfessione semetipsũ poscet diri? iudicare dicens Remitte michi sicut et ego remisi · Quod formidãtes nõnulli · cum in ecclesia hec oratio ab vniuersa plebe cõcinitur · hunc locũ taciti ptermittũt ne scilicet semetipsos obligare poti? q; excusare sua pfessione videantur non intelligentes q; frustra cauillationes has iudici omniũ ptendere moliãtur · qui quemadmodũ iudicatur? sit suis supplicibus voluit pmonstrare · quia scilicet iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam · Videtis ergo qualis nobis ab ipso qui p illam exorãd? est iudice orationis sit modus et forma ppposita · in q; nulla diuitiarũ petitio · nulla memoria dignitatũ · nulla potentat? ac fortitudinis postulatio · nulla corporee sanitatis seu temporalis vite mentio cõtinetur · Nichil enim caducũ vult a se · nichil vile · nichil temporale eternitatũ cõditor implorari · Itaq; magnificentie ei? ac munificẽtie maximã irrogabit

miuriam · quisquis sempiternis petitionibus p̃termissis · trãsitorium aliquid et caducũ ab eo malũ erit postulare · et offensam poti? q̃ ꝓpiciatõnem iudicis sui vilitate orationis incurret · Hec igitur oratio licet omnẽ videat̃ pfectionis plenitudinẽ cõtinere · utpote que ipsi? domini autoritate vel ĩitiata sit uel statuta · ꝓuehit tamen ad illam igneã ac ꝓpaucis exptam orationem · que omnez trãscẽdens humanũ sensum · nullo non dico sono vocis sed nec lingue motu distinguit̃ · sed quã mens infusione celestis illius luminis illustrata cõglobatis sensibus velut de fonte quodã copiosissimo effundit vbertim · atq; ineffabiliter eructat ad deũ tanta ꝓmens in illo breuissimo temporis puncto quãta nec eloqui facile nec ꝓcurrere mens ĩ semet ipsã reuersa ꝓualeat · Quem statũ domin? quoq; inter illarũ supplicatõnũ formulas quas vel solus in monte sedens vl' tacite fudisse describitur similiter figurauit · cum in orationis agonia cõstitut? etiam guttas sanguis in imitabili intentionis ꝓfudit exemplo · LXIX De diuersis specieb? cõpunctionis et affectu pure orationis ·

QVis vero possit diuersitates et causas ipsas atq; origines cõpũctionum exponere · quib? inflamata mens atq; succẽsa ad orationes puras at feruentissimas ĩcitatur · Nõnunq̃ psalmi cuiuscũq; versiculus occasionem orationis ignite decãtantib? nobis ꝓbuit · interdũ canora fraterne vocis modulatio ad intẽtam supplicationem stupentiuz animos incitauit · necnon exhortatio viri ꝓfecti et collatõ spũal' frequenter ad vberrimas p̃ces iacẽtiũ erexit affectũ Scimus etiã fratris seu cari cuiuslibet interitu nõ minus nos ad plenã cõpũctionem fuisse raptatos Recordatio quoq; teporis ac negligentie nostre nõnunq̃ nobis salubrem spũs inuexit ardorẽ Atq; in hũc modũ nulli dubium est occasiones innumeras nõ deesse · quib? ꝑ dei gratiã tepor ac somnolentia nostrarũ mentiũ valeat excitari · Quẽadmodũ aũt vel quib? modis iste ipse cõ pũctõnes de intimis anime conclauib? ꝓferãt̃ non minoris difficultatis est indagare · Frequenẽ enim ꝑ ineffabile gaudiũ et alacritatem spũs saluberrime compũctionis fruct? emergit · ita ut etiã in clamores quosdã intollerabilis gaudij imensitate ꝓrũpat · et cellã vicini iocũditas cordis et exultatõis penetret magnitudo Nõnũq̃ vero tãto mens silentio intẽ secretum ꝓfunde taciturnitatis abscondit̃ · vt omnem penit? sonũ vocis stupor subite illuminationis intercludat · omnesq; sens? attonitus spiritus vel contineat ĩtrinsec? vel amittat · ac ꝺ̃sideria sua gemitib? ĩenarrabilib? effũdat ad deũ · Intẽdũ vero tanta ꝓpũctionis abundãtia ac dolore suppleẽ · vt alias eam digerere nisi euaporatione lacrimaz non possit · Ab his lacrimis multũ distãt ille que obdurato corde de siccis oculis exp̃munẽ · Quas licet non penitus ĩfructuosas esse credamus · bono enim ꝓposito eaz attemptat̃ emissio ab his p̃sertim qui necdũ vel ad sciẽtiã puenire pfectã · vel p̃stimorũ seu p̃sentiũ viciorum potuerũt ad puruz labe mũdari · ab his tamen qui in effectũ iaz transiere virtutũ nequaq̃ debet hoc modo extorqueri ꝓfusio lacrimarũ · nec exteriozis homis magnope affectãdi sunt flet? · qui etiã si fuerint vtcũq; producti nũq̃ ptingere ad illam spontaneaz lacrimarũ vbertatẽ poterũt · magis enĩ supplicãtis aĩmũ suis conatib? distrahentes huiliabũt atq; ad ymademergent · et ab illa celesti sublimitate deponentes in qua attonita mẽs oratis indeclinabiliter debet esse defixa · eamq; cõpellent p̃cũ suarũ intentione laxata erga steriles et coacticias lacrimarũ guttulas egrotare · Et vt orationis vere ꝓcipiatis affectũ · non meã uobis sed beati ãthonij sententiã proferã · Non est inquit pfecta oratio · ĩ qua se monach? vel hoc ipm quod orat intelligit · Nos quoq; orationis que exaudiẽt̃ a domino inquãtũ expti sumus indicia pferem? · Cum oratẽs nos nulla iterpellauerit hesitatio et fiduciã petitionis nostre q̃dam desperatione deiecerit · sed obtinuisse nos in ipsa effusione orationis quod poscim? sensim? non ãbigamus p̃ces nostras ad deũ efficaciter penetrasse · Tantũ enim quis exaudiri atq; obtinere merebitur quãtũ vel inspici se a deo vel deũ credi derit posse p̃stare · Irretractabilis nãq; est illa domini sentẽtia · Quecũq; oratẽs petitis · credite qz accipietis et venient vobis LXX De diuersis causis exauditionis et de secreto orationis ·

DIuersas exauditionũ causas esse secũdũ animarũ duersũ ac varium statũ ewãgelica siue ꝓphetica testãtur eloquia · Habes enim in duorũ confessione fructuz exauditionis dñica voce signatum secũdum illud Si duo ex uobis cõsenserint super terrã de omni re quãcũq; petierint fiet illis a patre meo qui in celis est · Habes aliã in fidei plenitudine que granosinapis cõparat̃ · Habes in assiduitate orationum Habes in elemosinarũ fructu · Include inquit elemosinam in sinu pau · ꝛc̃ · Habes in emendatiõe vite · Dissolue inquit colligationes impi ꝛc̃ Nõnũq̃ sane exaudiri etiam tribulationuz nimietas facit · secũdum illud · Ad dominũ cum tribularer ꝛc̃ · Idcirco absq; hesitationis infidelitate p̃cibus insistẽdum est · Hortat̃ enim nos domin? ut eum importunitate nostra quodãmodo coartem? · qui importunos nos non modo non despicit nec refutat · sz etiam inuitat et laudat · Et idcirco si cũcte nos exauditionũ quas prediximꝰ causse omnio deficiũt · saltem aĩmet importunitatis instantia · que absq; ulla vel meriti vel laboris difficultate ĩ cuiuscũq; uolentis sita est potestate · Retractare enĩ nos cõuenit illã beati iohãnis euãgeliste sententiã · hec ẽ inquit fiducia quã habem? ad deum · quia quidq̃d petierim? secũdũ voluntatem ei? audit nos Qõ etiam in oratione domica admiscere p̃cipimur dicentes · fiat volũtas tua scilicet non nostra Si enĩ et illud apostoli recordemur · quoniã quid oremꝰ secũdum quod oportet nescim? · intelligim? nõnũ q̃ nos saluti nostre contraria postulaẽ · et commodissime nobis ab eo qui vtilitates nostras rect? q̃ nos ac veracius intuetur · ea que poscim? dõne gari · Quod illi quoq; magistro gẽtiũ accidit · cũ oraret a se auferri ãgeluz sathane · Idcirco cũctas obsecrationes nostras simili nos quoq; debem? oratione concludere · et hãc vocem cũctis petitionibus nostris semper adiũgere uerũtamen non sicut ego volo sed sicut tu Ante omnia sane illõ obseruãdum est ut intrãtes in cubiculũ nostrũ clauso hostio oremꝰ patrez · Intra cubiculũ nostrũ supplicamus cũ ab omniũ cogitationũ siue solicitudinum strepitu cor nostrũ penit? amouentes · secreto quodãmodo ac familiariẽ p̃ces nostras soli dõ referamus · Clauso hostio oram? cum strictis labiis omniq; silentio supplicam? non vocũ sed cordium scrutatori · In abscondito oram? quãdo cord

tantū et silentio petitiones nostras soli pandim⁹ deo · ita ut non solum ne fratres astantes nostris susurrijs vel clamoribus auocemus et orantium sensus obstrepemus · sed ut ipsos quoq; inimicos nostros qui orantibus nobis maxime insidiantur lateat petitionis nostre intentio · Ita enim precep tum illud implebimus · ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui · Ob quod frequent quidem sed breuiter est orandū · ne īmorātib⁹ nobis inserere aliquid nostro cordi insidiator possit inimicus · Istud nāq; verū sacrificiū est · quia sacri ficiū deo spūs cōtribulat⁹ · Ista sunt olocausta me dullata que cōtritis et hūiliatis cordib⁹ offerunt queq; hac qua dixim⁹ disciplina et intentōne spi= ritus exhibentes · efficaci poterim⁹ virtute cārae Dirigat oratio mea · s · in cōspectu tuo LXXI

Q⁹ secūdum qualitatem mentis formatur ora= tio · Ex libro decimo ·

SEcundū mēsurā puritatis sue · sicut col latione supiore pfatus sū · mens in orati one sua vel erigit vel formae · tātum si licet a terrenarū ac materialiū rerū con templatione discedens · quātum eā status sue pro uexerit puritatis · feceritq; biesū vel hūlē adhuc et carneū · vel glorificatū et in maiestatis sue glo ria venientem internis obtutib⁹ anime puideri · Sed illi soli purissimis oculis diuinitatem ipsius cōtemplātur · qui de hūilibus ac de terrenis operi bus et cogitationib⁹ ascendentes · cuz illo secedūt in excelsum solitudinis montē · Si iterpellare nos quoq; voluerim⁹ deum · ab omni inquietudīe tur barū secedam⁹ · ut in hoc corpore cōmorantes ad similitudinē quādam illi⁹ beatitudinis que ī futu ro pmittit sanctis · vl' exp̄te aliq; nos aptare pos simus · sitq; nobis omnia et in omīb⁹ deus Tūc e nim pfecte cōsūmabitur ī nobis illa saluatoris no stri oratio · ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ipsi in nobis · cum omnis amor · omne desideriū omne studiū · omnis conatus · omnis cogitatō no stra · omne quod videm⁹ · quod loquimur · qō spe ram⁹ · deus erit · illaq; vnitas que nūc est patris cum filio et filii cum patre in nostrū fuerit sensuz mentemq; trāsfusa · i · ut quēadmodum nos ille sin cera et pura atq; indissolubili diligit caritate · nos quoq; ei ppetua et insepabili dilectione iūgamur ita scilicet eidem copulati · in illū pueni entes fine quem idem dns orans in nobis optat impleri · ut omnes sint vnum sicut nos Hec igit destinatō so litarij · hec esse debet omnis intentō · ut imaginem future beatitudinis in hoc corpore possidere mea tur · et quodāmodo arrā illius celestis glorie ī hoc vasculo pgustare · Hic mp̄ finis totius pfectōis est · ut eo vsq; extenuata mens ab omni situ carna li ad spūalia quotidie sublimetur · donec omis ei⁹ cōuersatio · omnis volutatō cordis · vna et iugis efficiatur oratio Germanus Cuiuslibet artis p fectio necesse est ut facilioribus pmū ac tenerris imitiis imbuatur · paulatim educata succrescat · atq; ita ab imis ad sūma sensim gradatimq; ascēdat Quappter huic quoq; sublimissime disciplie per quam instruimur deo iugiter inherere · hec esse prī cipia tenuiter suspicamur · ut pmum nouerim⁹ q meditatione teneatur vel cogitetur deus · deinde quādam memorie huius materiam qua de⁹ mēte cōcipiatur vel ppetuo teneat nobis cupim⁹ dmō strari · ut eam p̄ oculis retentātes · cuz elapsos nos ab eadem senserim⁹ · habeam⁹ in pmptu quo resi= piscentes ilico reuertamur · ac resumere illā sine ul la circūitus mora et inquisitionis difficultate pos simus · ne āteqū spūalis quidam pariae intuit⁹ · cō cepta cordis euanescat intentio · Quam cōfusionē idcirco nobis accedere satis certū est · quia specia le aliquid p̄ oculis ppositum velut formulā quā= dam stabiliter non tenem⁹ · ad quā possit vag⁹ ani mus post multos āfractus reuocari · Itaq; fit vt hac ignoratione ac difficultate mens iugiter p̄pe dita errabūda semper et velut ebria p diuersa iac tetur · et ne illud quidem quod casu potius qp̄ ido stria sibimet occurrerit spūale diū ac firmiter te= neat · dum adhuc semp ex alio aliud recipiēs · sicut introitus eorū atq; principia · ita etiam finem dis cessumq; non sentiat · LXXII De formula orationis a sācto ysaac tradita · Ysaac ·

INquisitio vestra tam subtilis pxime pu ritatis p̄signat indiciū · Proxim⁹ enī co gnitioni est · qui quid iq̄rere debeat pru denter agnoscit · nec a scientia longe est qui cepit intelligere quid ignoret · Hec igit vob huius quā queritis discipline atq; oratōis formu la pponetur · quā vnusquisq; monach⁹ ad iugem dei memoriā tendens incessabili cordis volutatōe meditari expulsa omniū cogitationū varietate as suescat · Deus in adiutoriū meum intēde · dne ad adiuuādum me festina · Hic nāq; versicul⁹ habet aduersus vniuersa discrimina īuocatōez dei · habz hūilitatem pie deuotiōis · et cōfessiōis · habet soli citudinis ac timoris ppetui uigilātiā · habet cōside rationem fragilitatis sue · exaudītionis fiduciā · cō fidentiam p̄sentis semper astantisq; p̄sidii · Hunc versiculum meditāti tibi somnus irrepat donec in cessabili eius exercitatione format⁹ etiaz p sopōrē eum decātare cōsuescas · Hic tibi ex pte expgefac to p̄mus occurrat · iste uigilantis cogitationes ā ticipet vniuersas · h te omni tēpore p̄sequae · do nec vsu eius incessabili et iugi meditatione firma ta cūctarum cogitationū diuitias mens refuret · atq; ita uersiculi huius pauptate cō stricta ppheti cum implebit eloquiū · pauper et iops laudabit nomen domini · Omnes nāq; affectus in psalmis inuenimus exp̄ssos · ut ea que incurrerint velut in speculo purissimo p̄uidentes · eorū sensus non tex tu lectionis · sed expientia p̄cedente penetremus atq; ad illam orationis incorruptionem mens no stra pueniat · que non solū nullius imaginis occu patur intuitu sed etiam nulla verborū p̄secutiōe distinguitur · ignita vero mentis intentione p inef fabilem cordis excessum inexplebili spūs alacrita= te pfertur · quāq; mens extra omnes sensus ac vi sibiles effecta materias · gemitibus inenarrabili bus atq; suspiriis emittit ad dominū LXXIII

Qualiter mens in oratione vaga possit stabili ri · Germanus ·

EXpone quemadmodū hūc uersiculū quez nobis vice formule tradidisti stabilitez retinere possimus · Cū enim capitulum cuiuslibet spalmi mens nostra concepit insensibiliter eo subtracto ad alteri⁹ scripture tex tum nesciens stupensq; deuoluit · De hoc quoq; ad alterum subintrāte alia meditatione trāsfertur et ita anim⁹ semper rotatus p omne scripturaruz corpus instabilis vaguscq; iactatur · nichil p arbi trio suo p̄ualens vl' abijcere vel tenere · nec pleno quicq̄ iudicio et examinatiōe finire · palpator tan tum spūalium sensuum ac degustator ñ geneator

nec possessor effectus·atq; ita mens mobilis semper ac vaga in tempe quoq; sinaxeos velut ebria p diuersa distrahit nullū officiuz cōpetenter exoluens·Verbigratia Cum orat psalmū aut aliquam recolit lectionem·cū decātat aliud quid vel meditatur·nichil disciplīate nec opportune recipiēs uel emittens· ¶Ysaac ¶Tria sunt que vagā mentē stabilem faciūt· vigilie·meditatio·et oratio·quaz assiduitas et iugis intentio cōferunt anime stabilem firmitatem·que tamē alias non poterit apprehendi·nisi p operis nō filargirie sed sacris cenobijs vsib? dedicati infatigabilem iugitatem oīes omnimo solicitudines et cure vite p̄sentis p̄us fuerīt abdicate·et in hanc solā obseruātiam defixa fueit tota mentis intentio·vt ita illud aplicū mandatū sine intermissione orate·possim? implere· ꝑparū nāq; orat quisquis illo tātum tempore quo genua flectūt orare ꝓsueuit·nūq̄ vero orat quisq; etiaz flexis genibus euagatione cordis qualicunq; distrahitur·Et idcirco quales orātes volumus reperiri tales nos esse oportet ante tempus orationis Necesse est enim mentem in tempore supplicationis sue de statu p̄cedenti formazi·illisq; eam cogitationib? orātem vel ad celestia sublimari vel ad terrena demergi quib? ante oratōez fuerit īmorata·Hucusq; abbas ysaac· Cui? doctrinā sup predicti versiculi meditatione excolere tenacissīe cupientes·vtpote quā ꝓpendiosā ac facilē credebamus·difficiliorē satis ad obseruādum expti sum?· q̄ illud studiū nostrū quo solebamus antea p omne scripturaz corp? absq; vllius obseruācie vinculo varia passim meditatione discurrere Cōstat igitur nemīmē p̄rsus ob impitiam literaz a p̄fectiōe cordis excludi·nec rusticitatē obesse ad capescēdam anime puritatem·q̄ cōpendiosissime adiacet cūctis·si modo sanā et integram mentis intentionem iugi ad deū versiculi hui? meditatione seruauerint· LXXIIII· ¶De sāctis archebeo epō et cheremone· ¶Ex libro septē collationū ad honoratū et eucherīū ex collatione p̄ma·

¶In cenobio syrie cōsistentes post prima fidei rudimenta statuim? egiptū petē· ac sāctorū plīmos quorū se fama diffuderat·si non emulādi saltem cognoscendi studio muisere·Igitur ad opidū egipti cui chē nesus nomen est emersa nauigatiōe puenim?·Cuius accole ita vl' mari vl' stagnis salsis vndeq; circūluūtur·ut solis quia terra deest negociatōnib? dediti opes atq; substātiā nauali cōmercio parēt· ita et vt edificijs cū voluerint extruendis terra ñ suppetat·nisi de lōginquo nauigijs apporteē Vbi cū aduenientib? nobis faciens desiderijs nostris diuinitas·beatissimi viri archebij epi p̄stitisset aduentū·qui rapt? de anachoritaz cetu et episcop? panephesi opido datus·tāta districtione oīi euo suo ꝓpositū solitudinis custodiuit·vt nichil de p̄terite hūilitatis tenore laxauerit·aut de adiecto sibi honore blandit? sit·Agnito desiderio nostro venite inquit et videte senes·quoz sola cōtemplatio magnā possit cōferre doctrinā·Sumpto itaq; baculo et pera ad ciuitatem nos suā ꝓduxit· cui? terras repentīo terremotu excussū mare trāsgressis limitib? occupauit·atq; ita collapsis ferme oībus vicis opimas olim terras salsis paludib? suptexit·Multa in hūc modū opida fugatis hītatoribus eluuies illa velut īsulas fecit·q̄ ōsideratā secedentibus sāctis solitudinē p̄berent·in quib? tres senes·id est·cheremō·nesteros·et ioseph·anachorite ātiquissimi cōsistebant·Itaq; p̄muz nos ꝓduxit ad cheremonem qui et monasterio eius ꝓpior erat·et cū centenariū vite annū spiritu tātuz alacer excessisset·ita dorsū eius tempis fuerat vetustate et orationū iugitate curuatū ut quasi in p̄mevā redact? infantiā sūmissis ac ꝓtentis terraten? manibus ꝓgrederet·Hui? igitur et vultuz mirabilem et incessū piter intuentes·cū sermonē supplīciter poscerem? grauiter ille suspirās· quid uob ait possū ꝓferre doctrine·cui imbecillitas senectutis ademit rigorem p̄stinū·relaxauit ita loquēdi quoq; et fiduciā·Quē ad modū enim docere presumā·quod me iam l'min? vel tepidi? exercere cognosco·Ob quā rem nullū iuniorum michi in hac vsq; etate cohabitare p̄misi ne exemplo meo alterius districtio laxaretur·Nūq̄ enim erit efficax īstituentis autoritas·nisi eam effect? opis sui cordi affixerit audientis Ad hec nos nō mediocri cōfusione cōpūcti respōdim? Licet sufficē nob ad oīez instructōez debeat·vel loci isti? difficultas vel ipsa etiam solitaria adhuc vita q̄ iuuent? quoq; robusta uix tolerat·si etiā reuelatus tibi tepor noster impetrare quod petim? non mereē·debet hoc saltē labor tanti itineris obtinere quo huc de bethleemitici cenobii rudimentis institutōnis nostre desiderio et ꝓfectus nostri amore ꝓperatū?

LXXV ¶Collatio cheremonis de causis uitandi peccatum·

¶Vnc beatus cheremon· Tria sūt inquit que faciūt homines a vicijs tempare·id est aut met? gehenne siue p̄sentiū leguz· aut spes atq; desideriū regni celorum· aut affect? boni ip̄i? amorq; virtutum·Idcirco apostol? salutis sūmā trium virtutū cōsūmatione cōcludens nūc inquit manent fides·spes· caritas tria hec·Fides nāq; futuri iudicij ac suppliciorum met? vicioz facit cōtagia declinari· Spes mentē de p̄sentib? auocās·corporis uoluptates celestiū p̄miorū expectātōne cōtēpnit·Caritas ad amorē xp̄i et virtutū fructū succedens·quidq̄ illis cōtrariū est facit detestari·Si quis igit ad p̄fectiōez tendit·de illo p̄mo timoris gradu quem diximus seruilem·ad altiorē spei tramitem gradu p̄ficente cōscendet·quia iā non seruo sed mercenario cōparat·Festimādum ꝓinde etiā est ad terciū filioz gradū·qui omnia que patris sūt sua esse credunt p indissolubilem caritatis gratiam· Diligam? deum quia de? p̄or dilexit nos·non aliter ad illā veram p̄fectionem cōscendere poterim? nisi quēad modū nulli? alterius rei nisi nostre salutis gratia p̄or nos ipse dilexit·ita eū nos quoq; nullius alterius rei nisi sui tātum amoris dilexerim? obtentu Aliud nāq; est p̄senti bono quēpiam delectatum odio habē vicioz aīe carīs ue cōtagia·aliud future remunerationis intuitu cōcupiscentias refrenare·et aliud est p̄sens metuere detrimentū· et alid formidare futurū supplicīū·Postremo multo maius est ꝓpter bonū ipsuz a bono nolle discedē·q̄ ꝓpter metum mali malis non p̄bere cōsensū· In illo enim voluntariū bonuz est·in isto vero velut coactum·et tanq̄ nolenti uiolenter extortum vl metu supplicij vel cupiditate p̄miorū·Cum ergo quis per hanc caritatem ad imaginem dei similitudinemq; peruenerit·bono iam ꝓpter boni ipsius delectabiē volūtatem·ac similē quodāmodo possidens patientie ac lenitatis affectū·nullis deīceps

peccātiū vicīis irascēē·sz uēniā potiꝰ īfirmitatibꝰ eorū condolens atqz cōpatiens implorabit·seqz reminiscēs tādiu similiū passionum stimulis impugnatū·nec suo studio sed dei ꝓtectione saluatum non iracūdiam sed misericordiā errātibꝰ ītelligit impendendam Et in hac mentis hūilitate cōsistēs poterit etiā illud perfectionis explere mādatum· Diligite inimicos·v·2c̄· Quem affectū beatꝰ iohānes assecutū se esse cognoscens ait·vt fiduciam habeamꝰ ī die iudicii·quia sicut ille est et nos sūꝰ in hoc mūdo·in quo enim infirma et fragilis hūana natura esse sicut ille est potest·nisi in bonos et malos iustos et īiustos ad imitationem dei placidam semper sui cordis extenderit caritatez·et vt bonum ꝓpter boni ipsiꝰ operē affectū·Cū ergo quis hūc bonitatis affectū et imitationem dei fuerit assecutus·tūc viscerībus domīce lōganīitatis indutꝰ ꝓ persecutorībꝰ quoqz suis orabit similiē dicens·Pater ignosce eis non enim sciūt qd faciunt·Ceterū euidens indiciū est anime necdū vitiorū fecibꝰ eliquate in crimībus alienis non affectu misericordie condolere·sed rigidā iudicātis tenere censuram· LXXVI De timore seruili et filiali· Germanus·

Agnifice ò perfecta dei caritate dissertum est·verū illud nos mouet qꝫ cū eaz tanta laude pertuleris·timorem dei et spē retributionis īperfecta esse dixisti·cū multo aliud videaē ò eis ꝓpheta sensisse dicēs Quia nichil deest timentibus eum Et īclinaui cor meū ad faciēdas iustificationes tuas īeternū ꝓpē retributionem·Cheremon·Pro statu atqz mensura vniuscuiusqz mentis scriptura diuina ad diuersos ꝓfectionū gradꝰ arbitrii nostri ꝓuocat libertatem·Nec enim poterat vniformis oīibꝰ pfectionis corona ꝓponi·quia nec omniū vna virtus aꝫ volūtas aut feruor est Secūdum ergo hūc sensū nostra quoqz est intelligēda sententia·nō quo cōtemplationē ꝓpetue illiꝰ pene vel beatissime retributōnis nullius ꝓnūciemꝰ esse momēti·sed quia cum sint vtiles et sectatores suos ad initia beatitudinis introducāt·caritas rursū in qua pleniorꝫ fiducia ꝓpetuūqz gaudiū iam est·assumens eos ò timore seruili et mercenaria spe·ad dilectionēz dei et adoptionem trāsfert filiorū·et qdammodo perfectores faciet de pfectis· Mīte enī ait saluator māsiones sunt apud patrem meū· Quisqs igitur fuerit in huius caritatis pfectione fūdatꝰ·necesse est ut ad illū gradū excellentiorē cōscendat· quez non penarū terror·nec cupido p̄miorꝫ·sed amoris generat magnitudo·quo vel filius īdulgētissimū patrem·uel frater fratrem·vel amicꝰ amicum·vel cōiugem cōiūx·solicito reuereē affectu·dū nō eiꝰ verbera neqz cōuicia·sed vel tenuem amoris formidat offensā·Multa ergo distātia est inter istuz timorem cui nichil deest qui sapiētie sciētieqz thesaurus est·et illū impfectū qui principiuz sapientie nūcupaē·quiqz penā in se cōtimens de pfectorꝫ cordibꝰ supueniente plenitudine caritatis extrudi tur· Et reuera si principiū sapientie in timore consistit·que erit eius nisi in xp̄i amore pfectō·q illū in sese pfecte dilectionis cōtimens metū· non iam principiū sed thesaurꝰ sapientie et scie nūcupaē· Replebit inquit eum spūs timoris domini· Tāta enim vbertatis eius magnitudo·vt quē semel sua virtus possederit·non ptem sed totā eius occupet mentem·Nec īmerito· Illi enim q nūqꝑ excidꝫ coherens caritati non replet solū sed etiā ꝓpetua eum quem cepit iugitate possidet· LXXVII De corpore peccati destruendo per desideria boni· Ex libro secūdo·

Ut destruatur inquit corpꝰ peccati·Peccati corpus multis viciorū mēbris ꝓbatur extructū·et ad eius attinere portionem quidqd vel facto vel dicto vel cogitatione peccaē·Cuius aplus mēbra describens mortificate inquit mēbra vestra que sūt 2c̄·Quisquis non cōmunicat necessitatibꝰ egenorū·et pecunie sue qꝑ infideli tenacitate conseruat xp̄i ꝓcepta postponit· ydolatrie crimen incurrit·amorē scilicet materie mūdialis diuine ꝓferens caritati·Si ergo multos ita ꝓ xp̄o suas vidimꝰ abiecisse substātias·ut etiam desideriū de cordibus eorū in ꝓpetuū ꝓbemus abscisū·cōsequens est ut eodem modo etiam fornicationis ardorez extingui posse credam?·Nezqz enim impossibile aplus cuz īpossibili cōiūxisset sed vtraqz sciens esse possibilia pari modo mortificanda decreuit·Certos tamen nos esse cōuenit·qꝫ licet oīem cōtimentie districtionez·famem ac sitim·uigilias ac operis iugitatem·atqz īcessabilis subeamꝰ studiū lectionis·ꝓpetuā tamē castimonie puritatem·horꝫ laborū merito cōtingere nequeam?·nisi in his ingiter desudātes expientie magisterio doceamur·īcorruptōez eiꝰ dīne gratie largitate cōcedi·ob hoc sane solūmodo se quisqz infatigabiliter in his exercitijs perdurare debē cognoscat·ut per illorū afflictionem misericordiā domini cōsecutꝰ·de impugnatione carnis ac dīnatione p̄potentiū viciorū diuino mereaē munere liberari·Tāto autem erga acqsitionem castimonie desiderio atqz amore flamemur·quāto quis pecuniarū cupidissimus acqsitor·vel qui sūma bonorꝫ ambitione distēdiē·vl qui intolerabili pulcre mulieris amore raptaē·desideriū suū impacientissimo ardore optat expleri Et ita fiet vt duz ꝓ ītegritatis ꝓpetuitate īsatiabili cupiditate succēdimur desiderabilis despiciaē cibus·necessariꝰ horreat potus·somnus deniqz ipse nature debitus respuatur·vel certe ut deceptor fraudulentissimꝰ puritatis emulus atqz contrariꝰ castitati attonita atqz suspecta mente capiaē·Et ita vnusquisqz quotidie ītegritatis sue matutinꝰ explorator effectꝰ ò collata sibi puritate cōgaudeat eamqz se nō suo studio nec vigilantia sed ꝓtectione domini sentiat ꝓfecutum·Cuius desideriū eum quez semel accenderit famen sitim vigilias nuditatem et cunctos labores corporis libenter sustinere cōpellit· Alias nāqz non poterunt desideria p̄sentiū rerum vel rep̄mi vel auelli·nisi pro istis affectibus noxiis quos cupimus amputari alii salutares fuerint mtromissi·Nullatenus enim valet viuacitas mentis absqz alicuius desiderii vel timoris·gaudii vl memorie affectione subsistere·Quātum autem qs in lenitate ac patientia cordis tātum in corporis puritate proficiet·non enim estus corporis ōclīabit nisi qui animi motus ante compēserit· Quod apte saluator declarat·Beati inquit mites quoniā ipsi possidebunt terram·Pax enim multa diligentibus nomen domini·et non est illis scandalū 2c̄·

LXXVIII De sex castimonie gradibus

Vlti sunt autem castimonie gradꝰ quibus ad illam īuiolabilem conscendiē puritatem·Primus est ne vigilās impugnatiōe carnali monachꝰ elidaē· Secūdꝰ

ne mens voluptarijs cogitationibus īmoreē Tercius ne femineo vel tenuiter ad concupiscentiam moueatur aspectu· Quartꝰ ne vigilās vel simplicem carnis perferat motū· Quintus ne cū memoriā generationis hūane vel tractatus ratio uel necessitas lectiōis īgesserit subtilissimꝰ haut mītē uoluptarie actionis pstringat assensus sed uelut ministeriū humano generi necessario contributū puro cordis cōtempleē intuitu·nichilqꝫ amplius ꝺ eiꝰ recoꝛdatione concipiat· q̄ si opationem laterū m vel cuiuslibet alterius officīe mente pertractet· Sextus ne illecebrosis fantasmatibus feminarum illudatur dormiens licet enim hanc ludificationē peccato esse obnoxiam non credamꝰ· cōcupiscentie tamen adhuc medullitus latitātis īdicium est Quā tamen illusionem diuersis modis constat accidere·Nam secūdum vsum que vigilans exercere vel cogitare cōsueuerat dormiens etiaꝫ quisqꝫ temptatur· Aliē vero fallūtur qui carnalez copulam norūt·aliter qui exptes sunt·hj enī sicut simplicioꝛibus ac puriozibꝰ somnis inquietari solent ita etiam minoꝛe possūt laboꝛe purgari·illi autez sꝛdidiozibꝰ magisqꝫ expssis fantasmatibꝰ illudū tuꝛ·donec paulatim secūdum mensurā castitatis ad quā vnusquisqꝫ cōtendit in odiū illius rei quā voluptariā ante sentiebat·mens etiam somno sopita vertatur·et ita demū quis ad illā beati sereni paucorūqꝫ similium viroꝝ pueniet puritatez· ut etiā ipso naturali motu carnis emoꝛtuo illum obscenum liquoꝛem omnino nō pferat· LXXIX·

¶ De causa nocturne pollutionis

Hanc carnis colluuionem quidā dicūt ñ idcirco dormientibus euenire·q̄ eā producat fallacia somnioꝝ·sed potius quia redūdantia humoꝛis illiꝰ aliquas in egro tanti coꝛde fingat illecebꝛas·Deīqꝫ aiūt quādo ñ inquietat illa cōcretio·quēadmodū fluxus eiꝰ ita etiam illusio cōquiescit·Sed hec diffinire poterit nemo nisi p experientiā longā et coꝛdis puritatem ad cōfinia carnis ac spūs verbo domini dirigente puenerit·sicqꝫ puritatis modū certa expientia ppendens·nequaq̄ illoꝝ decipieē erroꝛe·qui negligentie sue vicio crebꝛioꝛibꝰ q̄ natura cōpellit egestionibus sꝛdidati de naturali cōditione causātur·cūqꝫ eos cōstet inferre potius vī nature et extoꝛquere ab ea pollutionem quā ipsa non ingeit intempātiam suam ad necessitatez carnis imo ad eius referūt creatoꝛem Ita quisquis ad illū puritatis statum iugi coꝛdis intentione pueneꝛit· ut iaꝫ mente ab huius passionis titillatione penitꝰ absoluta p sopoꝛē caro eius velut redūdātiam superflui humoꝛis expellat·cōditōnem modūqꝫ nature certissime depbendit·Et ita cum expgefactus inuenerit carnem suam post longa tēpora se īscio atqꝫ ignoꝛāte pollutā· tamen demū ꝺ naturali causatur necessitate·ad illū sine dubio peruenieēs statum· vt talis inueniaē in nocte q̄lis in die·talis in lecto qualis in oꝛatione·talis solꝰ qualis turbꝰ hominū circūseptus·Postremo ut nūq̄ se talez segregatus aspiciat· qualis videri ab hominibꝰ erubescit·et ita cū ceperit suauissimo lumīe castitatis iugiter delectari dicere poterit cū pphēta· Et nox illuminatio mea in deli·m·ꝛc·Deniqꝫ hoc ipm qꝫ supra cōditionem nature videē humane qualiter obtinuerit pphēta subiungit·Quia tu possediſti renes meos·id est·non industria mea hāc pmerui puritatem·sed quia tu moꝛtificasti īsitū reibꝰ me

is voluptatis aꝛdoꝛem LXXX ¶ De vera et perfecta castitate·

Doꝛo castitas non ut arbitrammi districtōis pīdio·sed amoꝛe sui et ppīe puritatis delectatione subsistit·non enim castitas sed cōtinentia dicīē vbi adhuc aliqua ei resistit aduersitas voluptatis Quāobrē donec pulsari nos carnis cōmotione sentimꝰ ·nouerimus ad castitatis nos necdū pueniſſe fastigia sed adhuc sub infirmitate cōtinentie cōstitutos p lijs fatigari in quibus necesse est dubios semp esse euentꝰ·Hac cōmotione ipsi quiꝺez eunuchi carere demptis genitalibus possunt·sciendūqꝫ est non eis carnales estus nec affectum libidinis sed solam satiue generationis deesse uirtutē· vnde si ad hanc castitatem cupiūt pueniꝛe nec ab hūilitate et cōtritione coꝛdis vel cōtinentie districtione debent laxari·licet nequaq̄ sit discredendū mimoꝛe ab eis castimoniā posse laboꝛe cōpꝛehēdi·Quā obrem perfectō castitatis a laboꝛiosis cōtinentie rudimentis ppetua trāquillitate discerniē·Hec ē enim vere cōsūmatio castitatis que non īpugnās carnalis cōcupiscentie motus sed hoꝛroꝛe toto detestans·iugem ac īuiolabilem sui retinet puritatē nec potest aliud quiꝺ esse q̄ sāctitas·Hoc aūt fiet quādo iam desinens caro aduersus spūm cōcupiscere desideriis eius virtutiqꝫ cōsenserit·ceperintqꝫ sibi inuicem pace firmissima federari·et habitauerint fratres in vnū·et illā repmissam a domino beatitudinez possidentes de qua ait·Si duo ex vobis consenserint super terrā·de omni re quacūqꝫ petierint·fiet illis a patre meo qui in celis est·Qꝫ aūt vrina cum vesicaz iugi instillatione repleuerit quieta etiā suscitat mēbra·licet veris sectatoꝛibꝰ puritatis ad obtinendaz eā nichil pīudicet ista cōmotio·q̄ hec sola interdū et tamen per sopoꝛē necessitas exeitarit·sciendū tamen est q̄ ita si cōmota fuerint ad quietem ppriam reducāē castitatis imperio·vt nō mō cū nullo pꝛuritu sed nec cū minima quiꝺem libidinis recoꝛdatione sedenē Et ideo vt cū lege animi lex quoqꝫ congruat coꝛporalis·etiā in ipsius aque potu ita est nimietas castiganda·vt humoꝛis quotidiani illa collectio pꝰ arefactis influens mēbꝛis·illum quem ineuitabilem putatis coꝛpoꝛis motū non solum rarissimuz verū etiam lentū reꝺdat ac tepiduū·frigiduмqꝫ vt ita dixerim ignem et absqꝫ vllius adustiōis aꝛdoꝛe roꝛantem suscitet flamā·instar admirabilis illiꝰ mosayce visionis·ut carnis nostre rubus innoxio igne circūdatꝰ nō vraē·vel sic illoꝝ triū iuuenū quibꝰ ita roꝛāte spū foꝛnacis chaldayce flama discussa est·vt illud quoꝺāmoꝺo quod sāctis repꝛomittiē per pphetam incipiamus iam in hoc coꝛpe possidere·cū ambulaueris per ignem non cōbureris ꝛc· LXXXI ¶ De miraculis ꝺi circa peccatoꝛes conuersos·

Aere mirifica sunt·nec ullis nisi his q̄ experti sunt nota·que dominus fidelibus suis adhuc in isto coꝛruptionis vasculo constitutis ineffabili liberalitate largiē que pphēta mentis puritate perlustrans exclamauit Mira opera tua deus·et aīma mea cognoscet nimis·Quis enim in se opera domini nō miretur cum insatiabilem ventris ingluuiem ita in se viderit cōpssam vt vix ipsū exiguū ac vilissimū cibū raro muituſqꝫ percipiat·qui ignem libidinis quē naturalē antea et vel ut inextīguibilē esse creꝺbat

ita refriguisse persenserit · vt nec simplici quidem se corporis motu sētiat incitari · Quomodo virtutem domini non contremiscat · qsq homīes quōdam diros atq truculentos · qui ad sūmum iracū die furorem etiam blādissimis subditorum irritabant obsequijs · ad tācam viderit trāsisse lenitatez vt nō solum nullis iam cōmoueāt iniurijs · sed etiam cū illate fuerint sūma magnanimitate congaudeant · Quis plane non miretur opera dei · cū vel se vel alium · ex rapacissimo liberalem · ex prodigo continentem · ex superbo hūilem · ex delicato ac tenero squalidū hirsutūq perspexerit · et egestate atq angustia pīentiū rerum etiam voluntarie pfruentem · Ista sunt prodigia que posuit super terrā · auferens bella vsq ad finem terre ꝛc · Vt pītermittā illam celestē infusionem letitie spūalis · qua deiectus animus inspirati gaudij alacritate sustollitur ad illos ignotos corporis excessus · et tam ineffabilia q̄ inaudita solacia gaudioꝝ · quibus nōnunq̄ ingnauissimo stupore torpentes · ad orationē feruentissimā velut de somno pfūdissio suscitamur boc est gaudiū de quo aplus · Q. ocl? iqt nō vidit ꝛc · In his igitur omnibus quātum mens ad subtiliorem pfecerit puritatem · tāto sublimius intuebitur deum · et admirationis intra semetipsā potiꝰ capiet incrementa · q̄ loquendi facultatem inueniet · Vt enim vim letitie huius inexpertus mente pcipere · ita explicare sermone non valebit expertus Istō ergo est mirabile opus dei hominē carneuz carnales affectus respuisse · et in tāta rerū atq incursuum varietate vnū tenere animi statuz · atq īmobilem in omni accidentiū pmutatione durare · Qua virtute fundatus senex quidā · cum apud alexādriam turbis infideliū circūfusus · non solū maledictis uerū etiam grauissimis īpellentiū urgeret iniurijs · eiq a subsanātibꝰ diceret · quid miraculi xp? vester quē colitis fecit · ille inquit Vt his ac maioribus si inteleritis nō mouear · nec offendar iniurijs ·

LXXXII Qualiter pfectionem castitatis obtinere quis possit ·

Visq igit extractus a cūctis cōfabulationibꝰ ociosis · et mortificat? ab omni ira et solicitudine curaq mundana · duobus tātuz pastinacijs fuerit quotidiana refectione content? · et aque satietate subtracta quietez somni triū vel ut alii statuerūt quattuor horarū spacio termiauerit · nec tamen labor ac cōtinentie huius merito sed miseratione domini eaz se crediderit adeptuzū · quia sine hac fide vana est omnis laboris humani intētio · non ampliꝰ q̄ sex mensibꝰ · pfectionem istius impossibilem sibi non esse cognoscet · Que fides licet facilis ac plana omnibꝰ videat · tamen tam difficile ab incipiētibꝰ q̄ ipsius castitatis pfectio possidetur · Nam cum eis vel pticula puritatis arriserit cōtinuo in cōsciētie sue secretis elatione quadā subtiliter illabēte sibimet blandiūtur · credentesq illam se diligētie sue studio consecutos · necesse est ut supno illo p̄sidio paululū denudati tādiu illis quas diuina uirtꝰ extimerat passionibꝰ oppugnē · q̄diu expientia docente cognoscāt se viribꝰ atq industria sua puritatis bonū obtinere non posse · Et vt disputatiōez nostrā breuiter cōcludam? · hec est cōsūmatio castitatis · vt vigilātē monachū oblectatio libidinis nulla pstringat · vt quiescētem somnioꝝ nō fallat illusio · sed cum dormienti tātum p sopite mentis incuriā cōmotio carnis obrepserit · quēadmoduz sine ulla titillatione uoluptatis excitata est · ita etiam sine ullo p̄uzitu corporis cōquiescat · Hec de castitatis fine non verbis · sed expientia magistrāte digessimus · Que licet a desidiosis ac negligētibus arbitrer impossibilia forsitan iudicāda · certꝰ tamen sum a studiosis ac spūalibꝰ viris agnoscēda pariter ac pbanda ·

LXXXIII Qualiē deus a nobis merita p gratiā suam exoret que.

Ex libro tercio ·

OVitari non potest messe quidem omni anime naturaliter virtutū semina beneficio creatoris inserta · sed nisi hec opitulatōne dei fuerint excitata ad · incrementum pfectionis non potuerūt puenire · quia secūdum apl'um neq qui plantat est aliquid neq qui rigat · sed qui incrementum dat deus · Et ita semp gratia dei nostro in bonam ptem coopaē arbitrio atq in omnibꝰ illud adiuuat ptegit ac defendit vt nōnunq̄ etiam ab eo quosdā conatus bone uoluntatis vel exigat vel expectet · ne penit? dormienti aut inerti ocio dissoluto sua dona cōferre videaē · occasiones quodāmodo querens quibꝰ hūane segniciei torpore discusso nō irratōnabilis munificentie sue largitas videaē · dum eam sub colore cuiusdā desiderii ac laboris imputit · vt nichil omin? gratia dei semper gratuita perseueret · dū exiguis quibusdam conatibus tantā īmortalitatis gloriam tribuit · Et ut incōparabili clementie creatoris nostri mortale aliquid ex aliqua similitudine cōperem? · si nutrix pia ac solicita diu sinu paruulū gestat ut quādoq ingredi doceat · et p̄mum quidem eum reptare permittit · de hinc erectū ut alternis passibꝰ initaē · dextere sue virtute sustētat · mox paululum derelictū · si titubātem uiderit ptinus apprehendit · nutātem suscipit · lapsum erigit · et vel arcet a casu vel etiam decidere leuiter sinens eleuat post ruinam · Cum aūt eum ad puericiam vel adolescentie ac iuuentutis perduxerit robur quedam etiam pondera vel labores quibꝰ nō oppmaē sed exerceaē imūgit · et cum emulis decertare permittit · Quātomagis ille celestis omniū pater nouit quem sinu gratie sue gestet · quem libē voluntatis arbitrio in cōspectu suo exerceat ad virtutem · et tamen adiuuat laborantem · exaudit vocantem · non relinquit querentē · eripit de periculo interdum etiā nescientem · Hanc dispensationem atq amorem suum quem nobis tribuē dñ? idefessa pietate dignaē · volēs motu humane affectionis exprimere · nec inueniens inhac creatura talem caritatis affectū cui eum comparare dignius posset · tenerrimis pie matris visceribus comparauit · Nunquid ait potest mulier obliuisci infantem suū · ut non misereatur filio uteri sui Sed nō cōtētus hac pparatione · trāscendit eam cōfestim atq subiungit dicens · Et si illa oblita fuerit · ego tamen non obliuiscar · Hucusq beatus cheremon

LXXXIIII Collatio nestorotis de vita actiua ·

Ex libro quarto ·

ABbatis nestorotis pclari in omnibꝰ · sūmeq scientie viri institutio subseqnit · Qui cum sacrarum scripturārū nos aliqua memorie cōmendasse · et eorū intelligentiam ōsiderare sensisset talibus nos adorsus est uerbis Quisquis ad theoricen voluerit peruenire · necesse est vt omni studio atq virtute actualem p̄mo scientiā cōsequatur · Actualis pfectō duplici ratione subsistit · Nam p̄mus eiꝰ est mod?

vt omniū natura viciorū et curationis ratio cog-
noscatur secūdus ut ita discēnatur ordo virtutū
earūq; pfectione mens nostra formetur · vt illē nō
iam velut coacta · et quasi uiolento impio subiec-
ta famuletur · sed tā p̄ naturali bono delectet · atq;
pascatur · et arduam illā atq; angustā viam cū ob
lectatione cōscendat Quo enim modo vel virtu
tum rationem qui secūdus ī actuali disciplina g̃-
dus est · vel rerum spūalium et celestiū sacramen-
ta que in theorie gradu sublimiora cōsistunt uale
bit attingere · qui naturam viciorū suorū nec po-
tuit intelligere nec enisus est in se extirpare · Con
sequenter enim pnūciabitur pgredi ad excelsiora
non posse · qui non euicerit planiora · multoq; mi?
ea que sunt extrinsecus apprehendet quisquis in-
telligere ea que sunt sibi inserta non quiuerit · Ec
ce inquit · Constitui te hodie super gentes et reg
na · et euellas et destruas · et disperdas · et dissipes
et edifices · et plantes · In expulsione noxiarum re
rū quattuor esse necessaria dsignauit · id est · euel-
lere · destruere · disperdere · dissipare · In pficiēdis
vero virtutibus · edificare tātūmodo atq; planta
re · Vnde liquido patet difficilius cōuelli atq; era
dicari molitas corpois atq; animi passiōes · q̄ spi
rituales extrui plātariq; virtutes Hec igitē practi
ca que duob? subsistit modis · erga multas pfes
siones studiaq; diuidit̄ · Quidā enim sūmā ītētōis
sue erga heremi secreta et cordis cōstituunt pu
ritatem · Quidam erga institutionē fratrū et pui
gilem cenobiorū curam · Quidam eligentes egro
tātiū curā · Alii intercessionez q̄ p miseris atq; op
pssis impenditur exequentes Quappter hoc uni
cuiq; vtile atq; cōueniens est · ut secūdum ppositū
quod elegit siue gratiā quā accepit · summo
studio ac diligentia ad operis arrepti pfectōnem
puenire festinet · et aliorū quidē laudās admirāsq;
virtutes nequaq̄ a sua quā semel elegit pfessiōe
discedat · sciens secūduz apl'm vnū quidē esse cor
pus ecclesie · multa autem mēbra Nec enim ulla m̃
bra aliorū sibi mēbrorum possūt ministeria uendi
care · LXXXV Q vnusquisq; ppio do-
no vel officio cōtentus sit ·

SOlent autem hi qui necduz sunt in illa
quā arripuerūt pfessione fūdati · cū au
dierint quosdā in diuersis studiis ac ūtutib? p̄dicari · ita eorū laude succendi ·
vt imitari eorū ptimus gestiant disciplinā · in quo
irritos necessario impendit conat? hūana fragili
tas · Impossibile nanq; est vnū eūdemq; hominem
simul vniuersis quas supius cōprehendi fulgere
uirtutibus · quas si quis voluerit pariter affectaē
in id incidere eum necesse est · vt dū omēs sequit̄
nullam integre cōsequatur · magisq; ex hac īmuta
tione ac varietate dispendiū capiat q̄ pfectū ml̃
tis enim uiis ad deū tēditur · et ideo vnusquisq;
illam quā semel arripuit īreuocabili cursus sui in
tentione cōficiat · ut fit in qualibet pfessione pro
fectus · Absq; illo nāq; dispēdio quo feriri mona
chū dixim? · q̄ mobilitate mētis ad studia cupit trā
sire diuersa · etiam hinc piculum mortis incurrit̄
q̄ nōnunq̄ recte quedam ab aliis gesta malo ab
aliis p̄sumuntur exemplo · et ea que nōnullis be-
ne cesserant pniciosa ab aliis sentiūtur · Naz ut qō
dam exempli gratia pferam? · velut si quis illam
viri illius imitari uirtutem velit · quā solet abbas
iohānes nō ad imitationis formulam · sed tātūmo
do p admiratione pferre · Quidā veniens ad pre
dictuz senem habitu seculari · cū ei quasdā frugū
suarū p̄micias detulisset · ferocissimo quēdā dmo
nio arreptum ibidem repit · qui cū abbatis iohan-
nis obtestationes ac p̄cepta despiciens testaretur
se nūq̄ ad illius impium de corpore quod obsede
rat migraturū · huius aduentu pterrit? cum reue
rentissima noīs illius inclamatōne discessit · Cuius
tam euidentē gratiā senex non mediocriter admi
ratus · eoq; amplius ob stupescens q̄ eum habitu
cerneret seculari · cepit ab eo uite ac pfessionis ei
us ordinem inquirere Cūq; ille secularem se atq;
vxorio vinculo ligatum esse dixisset beatus iohan
nes excellentiā virtutis eius et gratie mente per-
tractans · que nam illi esset cōuersatio attentius
explorabat · Ille se rusticum ac quotidiano manu-
um opere uictum querere · nec vllius boni esse se
cōscium testabatur · nisi q̄ nūq̄ ante ad ruris ope
ra mane exercenda p̄cederet · neq; vespe domum
reuerteretur nisi in ecclesia p quotidiane vite cō
meatu largitori eius deo gratias retulisset · neq;
se vnq̄ d̄ fructibus suis aliquid usurpasse nisi p̄-
us deo p̄micias eorū ac decimas obtulisset et nun
q̄ se boues suos per aliene messis trāsduxisse con
finium · nisi eorū p̄us ora clausisset · ne vel parum
damni per incuriā eius p̄ximus sustineret · Ec cū
hec quoq; necdum abbati iohānī ad cōparationē
tante gratie qua eum sibi p̄clarū esse cernebat yo
nea esse viderent̄ · atq; ab eo q̄d nam esset illud qō
tante gratie meritis cōferri posset scrutaretur · ille reuerentia tā solicite īquisitiōis astrictus · uxorem se parentū ui imperioq; cōpulsum
cum pfiteri monachū vellet ante duodecim ānos
accepisse cōfessus est · q̄ nemine etiam nūc cōscio
sororis loco a se virginē custodiri testabat̄ · Qd̄
factum cū audisset senex · tanta est admiratione p
motus · ut corā ipso publice proclamaret · nō īmeī
to demonem qui se despexerat · illius non tolerasse p̄sentiam cuius ip̄e uirtutem non solū ī iuuen
tutis ardore · sed ne nunc quidem sine discrimine
castitatis auderet appetere Quod factum abbas
iohānes licet admiratione sūma p̄tulerit · tamē ne
minem monachorū ut expiretur hortat? est · sciēs
multa recte ab aliis gesta magnam aliis imitanti-
bus intulisse perniciem · LXXXVI · De
vita theorica id est · speculatiua ·

THeorica vero in duas partes diuidit̄ur
id est · in historicam īterpretatōnem · et
intelligentiā spūalem · Spūalis autē scī
entie genera sunt tria · Tropologia · allegoria anagoge · de quibus in prouerbiis ita dicit̄
Tu autem describe ea tibi tripliciter ꝛc̄ · Quappter si vobis cura est ad spūalis scientie lumen · nō
inanis iactantie vicio · sed emendationis gratia p
uenire illius p̄muz beatitudinis cupiditate flama
mini de qua dictum est · beati mūdo corde quoni
am ipsi deum videbūt Et idcirco ab omni vos ui
ciorū cōtagione purgate · et curis seculi p̄sētis ex
uite · Obserua igitur in p̄mis ne studium lectōis
aut desiderii tui labor · vana elatione cassetur · ut
inducas sūmum ozi tuo silentium · hic enim p̄mus
est actualis discipline ingressus omnis quippe la-
bor hominis in ore ipsius · et vt omniū seniorū in
stituta atq; sententias intento corde et quasi mu
to ore suscipias · ac diligenter in pectore tuo con
dens ad perficienda ea potius q̄ ad docenda festi
nes · Nichil in collatiōe seniorū proferre audeas ·
nisi quod interrogare te aut ignoratio nocitura ā

ratio necessarie cognitionis impulerit · ut quidam vane glozie amoze distēti pro ostensione doctrīe sue ea que optime norūt interrogare se simulant Impossibile est enim eū qui ꝓposito acquirende laudis humane studio lectioni īsistit · do nū uere scientie ꝓmereri · Nec quēq̄ verbis docere · p̄sumas · quod opere ante non feceris · Si enim ille qui vnū mandatū mini mū soluēs docuerit sic homines · mim? vocabitur in regno celozū · qui multa et maiora negligens docere p̄sūpserit · ꝓsequēs ꝓfecto est vt non iam mimim? in regno ce · sed in gebenne supplicio maxim? habeaē · Et ideo cauendum est tibi ne illoz ū ad docendū īciteris exemplis · qui pitiam disputandi ac sermonis affluenti am cōsecuti · quia possunt ea que voluerint ornate copioseq̄ disserere . scientiā spūalē possidē creduntur · ab his qui vim eius et qualitatem discernere non nouerūt · Aliud nāq̄ est facilitatem oris et nitozem habere sermonis · et aliud venas ac medullas celestiū intrare dictozū · ac ꝓfūda et absc̄ dita sacramenta puríssimo cozdis oculo cōtēplari Quod nullaten? hūana doctrina · nec eruditio secularis · sed sola puritas mentis p illūmatōnem spūssancti obtinebit · Incessabiliter est recensēda series scripturarū · hec etenim meditatōis iugitas duplicem nobis cōfert fructū Primū q̄ dum ī legendis ac parādis lectionibus occupat mens · necesse ut null' noxiarū cogitationū laq̄is captiuet Deinde q̄ ea que creberrima repetitiōe p̄scita dū memorie tradere laboram? · ītelligē ad id tēpozis obligata mente non quim? · postea ab oīm actōm ac visionū illecebzis absoluti · p̄cipueq̄ nocturna meditatione taciti reuoluentes clarius intuemur

LXXXVII De gratia curationuz corpis cui p̄fertur curatio mentis · Ex libzo quinto

Prima curationū causa est cū pro meríto sāctitatis electos quosq̄ ac iustos vizos signozū gratia comitat · sicut apostol? · Secūda cū ob edificationem eccle sie · vel eozū qui infirmos suos ingerūt vl' eozum qui curādi sunt fidem · sanit atū virtus etiā a peccatozibus indigniſq̄ ꝓcedit · Tercius modus etiam collusione demonū ac factione simulat · ut dū homo manifestis crīminib? obligat? ꝓpter admiratiōnē signoz sāct? ac dei famul? credit · etiā vitioz ei? eml'atō suadat · et p hoc obtrectatōis ad ditu reserato etiā religōis sanctitas infamet · vel ēte ut bis q̄ curatōm dona habē se credit p supbiam cordis elatus grauius elidat · Ideoq̄ a patb? nostris opera ista signorum nequaq̄ vidimus affectata · quin imo cū ea spūssācti gratia possiderent nūq̄ exercere voluerūt · nisi forte extrema illos et ineuitabilis necessitas coartasset · Ideo siquis coram nobis hozū aliquid fecerit non de admiratione signozū sed de oznatu mozū debet esse apō nos laudabilis · Et reuera maius miraculū est ō p ꝓpria carne fomitem eradicare luxurie q̄ expellere īmūdos spūs de cozpozib? alienis Et p̄clarior uirtus sublimiozq̄ profect? est anime ꝓprios cuāre languozes q̄ cozpozis alieni · Et ut hoc ipsum quod diximus vel testimoniis veterū · vl' diuinis oraculis approbem? · quid beatus pasūcius vl' ō admiratione signorū · vel de gratia senserit puritatis · imo quid angeli reuelatione cognouerit proferamus · Hic nanq̄ ita multis uiuens ānis districtione p̄cipua · vt crederet se etiam carnalis concupiscentie laqueis penitus absolutum · eo q̄ cūctis infestatōnibus demonū cū quib? diu apteq̄ cōflixerat · supiozem se factum esse sentiret · dū auenientibus viris sāctis pulmentum lenticule qō illi atherau nomināt p̄paret manus eius in clibāo vt assolet flama supuolitāte cōbusta est · Quo facto tristificatus magnū īmodū cepit secum tacit? voluere · cur ignis inquiens mecū nō habet pacez cum diriora michi demonū cesserint p̄lia · aut quē admodum me in illo metuendi examinis die p se trāsiturum ille ignis īextīguibilis et īquisitoz meritozum omniū non tenebit · cui nūc extrinsecus h tempalis ac puus non pepcit Cū q̄ estuāti huiusce modi cogitātionibus atq̄ tristicia sopor subito surrepsisset · aduenies angelus domini Cur īquit pafunci tristis es q̄ necdum tibi pacat? ignis sit iste terrenus · cū adhuc resideat in mēbris tuis cānalium motuū necdū ad purum excocta cōmotio Vade et apprehende nudam et pulcerrimā virginem · et si illam tenēs trāquillitatem tui cordis inmobilem estusq̄ carnales pacificos in te senseris pduasse · huius quoq̄ uisibilis flame mitis atq̄ innoxius ignis in modū illoz ū trium in babilonia pueozum te allambet attactus LXXXVIII

Collatio ioseph de diuersis generibus aīcicie · Ex libzo sexto ·

Beatus vero ioseph cū īstitutionez suā nos desiderare sensisset · pcūctatus primum utrum nam essem? germani fres audiensq̄ a nobis q̄ non carnali sed spirituali essemus fraternitate deuincti · tali usus est sermonis exordio · Amiciciarū ac sodalitatis multa sunt genera · Quosdam enim p̄cedens cōmēdatio p̄mum noticie · post etiam aīcicie fecit īre cōmertia · Quosdā vero cōtract? quidā seu dati ac cepti ue depactō · Quosdam negotiatiōis seu militie vel artis ac studii similitudo atq̄ cōmunio p quam ita effera sibi inuicem corda māsuescūt · vt etiam bi qui in siluis ac montib? latrocinijs gaudent · et effusione humani saguinis delectātur · suozum scelerum ꝓcipes amplectant̄ ac foueant · Est etiam dilectionis aliud gen? quo vel cōtribules · vel cōiuges · vel pentes · seu fratres · aut filii · naturaliter ceteris p̄feruntur quod etiam omnib? altilibus atq̄ aīantib? īesse deꝓhenditur · ut frequēter pro ipsis etiam obijcere se piculis mortiq̄ nō metuant · Sed hec omnia genera caritatis sicut bonis ac malis · feris etiam atq̄ serpentibus videm? esse cōmunia · ita etiam vsq̄ in finem certū est perseuerare non posse · Etenim interrūpit ea frequenter ac diuidit locoz ū discretio et obliuio temporalis · et verbi vel cause negocioz ūq̄ otract? Vnū est genus insolubile caritatis quod nec cōmendationis gratia nec officii vel munerū magnitudo cōtractusq̄ cuiusq̄ ratio · vel natue necessitas iūgit · sed sola similitudo virtutum Hec inq̄ est que nullus unq̄ casibus scindit · quā non solum dissociare vel delere locorum vel temporum īterual la non ꝑualent · sed nec moz quidem ipsa diuellit Cuius semel initum fedus · nec desiderioz uz varietas · nec cōtentiosa dirūpit cōtrarietas volūtatis Ceterum multos nouimus in hoc ꝓposito constitutos · qui cuz pro caritate xp̄i flagrātissima esset solidítate cōuincti · non ꝓpetuo eam nec īdirupte seruare potuerunt · quia non equali utusq̄ virtute sed vnius patiētia seruabat · que q̄uis ab uno magnanimiter atq̄ īfatigabiliter retentet · necesse est tamen eam alteri? · vel pusillanimitate dirūpi

Infirmitates nāq illorum qui tepidi? pfectiōis expetūt sanitatem q̄ntalibet fortium tolerātia sus tentētur · ab ipsis tamen qui īfimi sūt non ferūt · habent enim īsitas sibi cōmotionū causas q̄ eos quietos esse non sīnūt · vt solēt hi qui carnali egri tudīne detinēt · stomachi sui īfirmitatisq; fastidia coquoz vl' mīistrātiū negligētiis īputare · et q̄ntalibet eis obsequētiū solicitudo deseruiat · nihil omīn? tamen sanis causas sue motioīs ascribere quas sibi utiq; vicio valitudīnis sue inesse non sē tiunt · Quāobrem hec est amicicie vt dixim? fida īdissolubilisq; iunctio · que sola virtutū paritate federat · de qua dicit · Domin? inhabitare facit vnius moris in domo · Et idcirco in his tātum in dirupta potest dilectio pmanere in quibus idem ppositū ac volūtas vnum velle ac nolle consistit. Quā si vos quoq; cupitis inuiolabilem retētare · festīnādum est vobis vt expulsis pīmitus vicijs · mortificetis ppzias volūtates · et ut vnico studio atq; ppositu illud quo ppheta admodū delectat graūiter impleatis · Ecce q̄ bonun et q̄ iocunduz zc · Quod non localiter sed spūaliter oportet ītel ligi · LXXXIX De sex gradibus amicicie vere conseruande ·

PRima igit sūt vere amicicie in cōtemptu substātie mūdialis et oīm quas habem? rerū despectōne fūdamīa Quā em̄ iniustum atq; impiū est · si post abrenūciatā mūdi et omniū que in eo sunt vanitatum p̄cōsissime fratris dilectōni supellex uilissima que superfluit pferat · Secūdū ē ita vt suas vnusquisq; resecet volūtates · ne sapientē se aut cōsultū esse iudicās suis malit q̄ pximi diffinitōib? obedie · Tertiū ē ut oīa sciat etiā que vtilia et necessaria estimat · postponēda bono caritatis ac pacis · Quātū est ut credat nec iustis nec iniustis de causis penitus irascendū · Quintū ut aduersū se iracundiam fratris etiam sine ratione cōceptam eodem modo quo suā curare desideret · sciens equaliter sibi pniciosā alterius esse tristiciā · ac si aduersus aliū ipe moueatur · nisi eam q̄ntum in se est etiā de fratris mente depulerit · Postremū illud est quod geneale viciorū omniū pemptoriū esse non dubium est ut se de hoc mūdo credat quotidie migraturum Hec igit quicūq; tenuerit · amaritudinem ire atq; discordie nec poterit pati nec inferre · his aūt cessantibus cum p̄mus ille emul? caritatis in cordibus amicorū tristicie sensim venena suffuderit · necesse est ut frequentibus iurgiis paulatim dilectione tepefacta · amantium corda diu exulcerata q̄nq; dissocient · Nichil enim p̄derit si te quidā asseras non irasci · alterius uero tristiciam quā delinire tua māsuetudine potuisti cōtumaci corde dispicias · Sicut ergo nichil p̄ponendū est caritati · ita furori vel iracūdie nichil est ecōtrario postponēdum · Omnia nāq; q̄uis utilia ac necessaria videātur spernēda sūt tamen ut ire pturbatio deuitet · et omnia etiā que putātur aduersa suscipienda atq; tolerāda sunt ut dilectionis pacisq; trāquillitas illibata seruet · Quapp̄ter ad cōseruādā ppetuam ec mdiuiduā caritatem · nichil p̄dest p̄mam causā āputasse discidij · que nasci solet de rebus caducis atq; terrenis · et uniuersa despexisse carnali a · atq; omniū quib? noster usus indiget rerū īdiscretam cōmunionē fratrib? pmisisse · nisi etiam se cūdam que sub specie spūalium sensuū nasci solet similiter abscidentes · acquisierim? in omnib? humilem sensū et cōsonas uolūtates · honore alterutrū p̄uenientes ut plus vnusquisq; cōsorti suo scientie et sāctitatis ascribens sūmā discretionis vere ī alterius magis q̄ in suo credat stare iudicio. Sepe nāq; accidit sine illusione dyaboli sine intercessione erroris hūani quia nullus est in hac carne qui falli velut homo non possit · ut ille interdum q̄ acriozis ingenij sciētieq; maiozis est aliq̄d falsū mente cōcipiat · et ille qui tardiozis ingenij ac minozis est meriti rectius aliquid ueriusq; p̄sentiat Et idcirco null? sibi q̄uis scientia p̄ditus īani tumore p̄suadeat · q̄ possit collatione alteri? nō egere · Nam etiā si iudiciū eius dyabolica non fallat illusio · elationis tamen et supbie grauiozes laqos nō euadet · Denīq; intātum virt? caritatis extollitur ut eam beat? iohānes apl'us nō solum rem dei sed etiam deū esse p̄nunciet dicens · Deus caritas ē · Hec est enim vere caritas ordinata · que odio habens neminem · quosdā meritoz iure plus diligit ·

XC De impatientia et ficta patientia ·

QUimus q̄d vtinā nescirem? · nōnullos fratrū tante esse obstinatōnis atq; duricie · ut cū vel suos aduersus fratrem vl' fratris aduersū se senserīt animos excitatos · ad dissimulādā mentis sue tristiciā que ex īdignatōne alterutre cōmotionis exorta est · secedētes ab eis quos hūili satisfactione atq; colloquio lenire debuerāt · aliquos psalmoz incipiūt decāta re versiculos · Qui dum cōceptam corde amaritudinem delimire se putant insultādo augent quod statim extīguere potuerūt · si magis anxij atq; humiles esse voluissent ut opportuna cōpūctio et ipsoz cordibus mederetur et fratz animos delinēt Nam illo vtiq; modo pusillanimitatis imo superbie sue viciū palpant et nutriūt potiꝰ q̄ extirpāt fomitem iurgioz · dominice p̄ceptionis immemoz es · qua ait · q̄ irascitur fratri zc · Neq; enim ait si habet verā querelam aduersū te frater tu? · sed si recordatus fueris quia frater tu? habet alquid etiam si leue aliquid aut vile sit · quo fratris in te fuerit excitata cōmotio · Illud quoq; deflendū · q̄ nōnulli fratrum cum fuerint cōtumelia cuiuslibet sermonis accensi · si alterius cuiusq̄ qui eos desideraret lenire p̄cib? fatigentur · pclamāt ilico · Si pagan? aliquis si secularis hoc fecisset · aut ista dixisset · recte debuit sustineri · Quis autem ferat fratrem tam grauis cōscium culpe · aut tā insolens ō oze cōuicium pferentem quasi vero patiētia in fidelib? tantū atq; sacrilegis et non omnib? sit generaliter exhibenda quia non dicit omnis qui irascitur alienigene · sed omis q̄ irascitur fratri suo reus erit iudicio Illud vero quale est q̄ interdū patientes nos credimus esse · quia respōdere cōtemnimus lacessiti · sed ita cōmotos fratres · amara taciturnitate · vel motu gestuq; irrisorio subsānam? · ut eos magis ad iracūdiā vultu tacito p̄uocem? quā tumida potuisset incitare cōuicia · in eo nos estimantes mīme quidē apud deum reos · quia nichil oze ptulimus quod nos notare hominū iudicio aut cōdemnare potuisset · Non enim sola commotionis illate qualitas sed etiā p̄positū irritantis in noxa est · Quid enim differt vtrū quis gladio ipse pemerit fratrem · an aliqua ad mortē frau de cōpulerit Quasi vero cecum in p̄ceps manu p̄pria non impegisse sufficiat · cū similiter reus sit q̄ pnum et īmmentē iam fouee cum potuerit reuocare cōtēpserit · Sepe aut ficta patientia etiam

acrius ad iracundiam q̄ sermo succendit·et atrocissimas verborū trāscēdit iniurias maligna taciturnitas·leuiusq; tolerātur inimicoꝝ vulnera q̄ irridētium subdola blādimenta· De quibus pphetur p pphetam·Molliti sunt sermones eiꝰ ⁊c· Deniq; cum magna ad cōphendendum dominū cum gladiis et fustibꝰ multitudo uenisset·nemo in auctorem vite nostre illo cruentior extitit pricida q̄ qui cūctos ficto salutationis honore preueniēs· osculū subdole caritatis ingessit·

XCI Item de eodem·

Aliud quoq; pphanū tristicie genus est quod a nōnullis fratribus videmus admitti·Qui cū tristificati fuerint vel irati·ab ipso etiam primacie abstinent cibo·ita ut quod differre absq; pudore non possumꝰ·illi qui dum placidi sunt·refectōnem cibi vsq; ad horam sextam vel ut multū nonam·negant se posse differre·cū fuerint tristicia vel furore suppleti·ieiunia etiā biduana non sentiant·tantamq; medie defectionem iracūdie satietate sustētent·In quo plane sacrilegij crimen euidētez incurrunt·ieiunia·s·que soli deo p hūiliatione cordis et purgatione viciorū sunt specialiter offerēda p dyabolico tumore tolerātes·Illamq; increpationē merentur audire·Sacrificauerūt demonijs et nō deo·Non ignoramꝰ etiam aliud dementie genus quod sub colore fucate patientie in nōnullis fratribus inuenitur·quibꝰ paruz est iurgia cōmouisse·nisi etiam instigatorijs verbis ut feriātur irritent Cunq; vel leui fuerint impulsiōe cōtacti·aliā quoq; ptem corporis ingerūt verberādā·quasi p hoc pfectionem mandati illiꝰ impleturi quo dicitē·Si quis te pcusserit in dexterā maxillā pbe illi et alteram·scripture vim ac ppositū penitus ignorātes Euāgelicā nāq; patientiā p iracundie viciū exercere se putant· Ob quod radicitus excidendum non solum vicissitudo talionis et cōcertandi irritatio phibetur·sed etiam furorem·uerberātis gemmate iubemur iniurie tolerātia mitigare ut si exterior dextera tua impetū feriētis excepit·Interior quoq; homo p hūilitatis assensum dexterā suā pbeat verberādam·Noli vinci a malo·sed vince in bono malum·Quod ab illis impleri nō posse certissimū est·qui illo spū ac tumore verba lenitatis atq; humilitatis emittunt·ut non solū nō mitigent cōceptum furoris incendiū·sed magis illud tam in suo q̄ in fratris cōmoti sensu faciāt cōflagrare·qui tamen etiaz si possint aliquo modo ipsi mites ac placidi pmanere·nec sic quidem iusticie aliquos caperent fructus·cū damno proximi patientie sibi gloriam vendicantes et p hoc ab illa aplica caritate alieni·que non querit que sua sunt·nec acquirere quicq̄ cum alterius desiderat nuditate·

XCII Qz melius sit tolerare q̄ tolerari nec tamen semper tolerandum·

Sciendum sane generaliter illū ptes agē fortiores qui volūtati fratris suam subiecit volūtatem·q̄ eum qui ī ōfendēdis diffinitōnibus suis ac tenendis primacō or inuenitur·Ille enim sustentans ac tolerās proximū sani ac validi·hic autē infirmi et quodāmodo egrotantis obtinet locū·quem ita palpari necesse est ac foueri·ut interdū etiam a rebus necessariis pro eiꝰ quiete ac pace salubre sit aliquid relaxari· Aplicum nanq; pceptum est·Vos qui fortiores estis imbecillitates īfirmorū sustinete·Nūq̄ enim infirmus sustentat infirmum·Notādum est infirmorum naturā esse semp huiusmōi ut promptiores qui dez ac faciles sint ad cōtumelias ingerēdas et iurgia cōserenda·ipsi vero nec mīma quidem iniurie uelint suspitione cōtingi Ideoq; secūdum pdictā seniorū sententiā· caritas stabilis atq; indirupta non poterit pdurare·nisi inter viros eiusdem uirtutis atq; propositi· Germanus· In quo ergo laudabilis pfecti viri potest esse patientia·si tolerare non valet semper infirmū· Ioseph Nec ego dixi q̄ illius qui fortis est ac robustus virtus tolerātiaq; vincenda sit·sed q̄ infirmi pessima valitudo illius qui sanus est sustētatione nutrita ac in deterius quotidie plabens·generatura sit causas ob quas·vel ipse ultra nō debeat sustineri·vel certe patientiā proximi notam ac deformationem impatientie sue esse cōiciens·abire quādoq; malit q̄ semp magnanimitate alteriꝰ sustineri·

XCIII Qualiter debeat dari locus ire et dirruptione federis amicicie·

Nec ergo ab his qui sodalitatis affectuz cupiunt inuiolabilem custodire p omnibus obseruāda censemus·ut primum quibuslibet iniuriis lacessitus nō solum labia sed etiam pfunda pectoris sui monachꝰ tranquilla custodiat·Que tamen si senserit vel tenuiter fuisse turbata·omni semetipsū taciturnitate cōtineat et illud obseruet·Turbatus sū et non sum locutus·Et posui ori meo custodiam·Nec psentem cōsiderās statum·ea proferat que ad horā turbulentus suggerit furor·sed vel recolat gratiam pterite caritatis·vl' reformādā pacis reiteg̃tōez mīte pspiciat·eamq; velut cōtinuo reuersurā etiā in ipso cōmotionis tempore cōtempletur· Totaz enim iram suam profert stultꝰ·sapiens aūt dispēsat p partes·id est· paulatim eam maturitate consilii ac moderatiōis extenuat et expellit Tale ē et illud·Non vosmetipsos vindicātes carissimi· sed date locum ire·hoc est·Non sint corda vestra sic impatientie ac pusillanimitatis angustiis coartata·ut uiolentas cōmotionis procellas cum irruerint sustinere nō possit·sed dilatamini in cordibꝰ vestris suscipientes aduersus iracūdie fluctus in illis extentis sinibus caritatis·que omnia suffert omnia sustinet·et ita mens uestra amplitudie lōganimitatis ac patientie dilatata habeat i se cōsilioz salutaēs recessus·in quibus receptus quodammodo atq; diffusus tetērimus iracūdie fumus protinus euanescat·vel ita certe intelligendum est·Damus locū ire·quotiens cōmotioni alterius humili atq; trāquilla mente succūbimus· et quodāmodo dignos nos qualibet iniuria profitentes impatientia seuienti obsequimur· Ceterum hi qui ita sensum aplice pfectionis inclinant·ut locum ire illos dare existiment·qui ab irascente discedunt videntur michi dissensionū fomitem non abscidere sed nutrire·nisi enim iracūdia proximi humili statim satisfactione vincatur·prouocat eam fugiens potius q̄ declinat·Occultat autem ignominiam suam astutus·ut dum ad p̄sens sapiēt obtegitur impetuū deleatur Hec enim est natura ire ut dilata lāguescat et peat·plata vero magis magisq; cōflagret· Dilatāda ergo atq; āplianda sūt pectora ne angustiis pusillanimitatis artata iracū die turbulentis estibus oppleantur·et recipere secundum prophetā illud·nimis latum mādatū dei angusto corde nequeam? nec dicere cum prophe ta·Viam mādatorū tuorū ⁊c·Illud quoq; multis

est expimẽtis probatũ · nullo modo eos q̃ aĩcicia fedus cõiurationis iniere principio · indiruptã potuisse seruare cõcordiam · siue q̃ eam non p̃ desidrio pfectionis nec p̃ aplĩce caritatis imperio · sed pro amore terreno et p̃ necessitatem ac vinculum pacti retinere conati sunt · siue q̃ ille callidissim? inimicus ut eos p̃uaricatores sui faciat sacramenti celerius ad irrũpenda aĩciciarũ vĩcula p̃cipitat Certissima ergo est prudentissimorũ virorũ illa sẽtentia · cõcordiam veram et indiuiduam societatẽ nisi inter emendatos mores eiusdẽq; virtutis ac ppositi viros stare non posse · XCIIII · De incauta diffinitione vtrũ obliget · ¶ Ex li · vij ·

QOllatione finita · abbas germanus graviter ingemiscens quid agimus inquit · Ingenti nanq; discrimine nos videmus cõstrictos · q̃ et ratio ipsa cõuersatioq; sãctor? q̃d salubri? sit ad pfectũ vite spũalis esticaciter docet · et eligere id quod expedit data seniorib? spõsio non admittit · Etenim potuimus exemplis taliũ et tãtorũ virorũ · ad pfectiorem vitaq; ppositũq; formari · nisi nos ĩstãter ad cenobiũ recurrere pmissi pactõ coartaret Ad hoc beatus ioseph · Nichil oportet abrupte monachũ dimire ne aut id quod incaute pmisit implere cogat̃ · aut cõsideratione honestioris intuitus reuocat? · spõsionis sue p̃uaricator existat · Venialiter enim imo etiã laudabiliter definitõ incauta mutabitur si ad salubriorem trãseat p̃tem nec cõstantie p̃uaricatõ sed temeritatis emendatio esse credenda est quoties sponsio viciosa corrigit̃ Quod in illis quoq; duobus filiis qui in euãgelio ad opationem vince destinãtur euidentissime p̃docemur · quorũ vnus patris restitit impio · et id quod reprehensibiliter stabat diffinitione correpta laudabiliter emẽdauit Primũ enim est optima statuere · q̃d si aliter cesserit · sequẽs est in melius ea que sũt statuta mutare ordinationibusq; nostris iam iacentib? vt ita dixerim manũ dextram porrigere · ¶ German? · Quãtum spectat ad desideriũ nostrũ optaremus edificari uestre iugitati cõsortii Si enim ad cenobium nostrũ fuerim? reũsi · non solũ nos ab hoc tã sublimi ppositio relapsuros · sed etiam p̃ mediocritate cõuersationis illius multis certũ est stipẽdiis quatiendos · Verũ illud nos euãgelicũ mãdatum vehementer absterret · Sit sermo uester est · est · nõ · non · Credim? enim tãti trãsgressionẽ p̃cepti nulla cõpensari posse iusticia · nec ĩ extremis recte cedere q̃ malo initio semel fuerit inchoatum ·

XCV ¶ Q̃ in huiusmodi recurrendũ sit ad intentionem spondentis · Ioseph ·

IN omnibus ut dixim? causis non p̃cessus opeis sed volũtas opantis est inquenda nec statim quis quid egerit · sed quo voto egerit inquirẽdũ · His itaq; p̃structis respondeatis michi p̃initus velicuius rei causa uos illius spõsionis nexib? uinxeritis ¶ Germanus · Prima ut dixim? extitit causa · qua nostros mestificare seniores ac p̃ceptis eorum obsistere verebamur Secũda qua si quid perfectũ atq; magnificũ vel auditu vel visu p̃cepisse mus a uobis · cũ reuersi ad cenobium fuissem? exercere nos posse incõsultissima psuasione credidimus · ¶ Ioseph · Sicut p̃fati sumus · destinatõ mẽtis vel cõdemnat vel remunerat · Quãobrem desiderio pfectionis ut video hoc uos spõsionis vinculo colligastis · dum credidistis illo eaq; posse ordine cõp̃hendi quo nũc supueniente pleniori iudicio ad sublimitatem eius cõscendi non posse perspicitis · Non ergo p̃iudicat refragatio sponsioĩcaute · si quolibq; genere scopos tĩm · i · pposita pietatis destinatio teneat̃ · Omnia nãq; ob hoc agi? ut deo cor mũdum exhibere possim? · Cuius consũmatio si ĩ his locis iudicatur facilior · nichil uobis oberit extorte ĩmutatio pactionis · dũmõ p̃cipalis illius pfectio puritatis · p̃ qua sponsio uestra p̃cesserat secũdum domini volũtatem maturius acquiratur · Non enim ex hac ĩmutatione ullum potest iudicari mendaciũ · sed incõsulte diffinitionis prudens salutarisq; correctio Nã ab infantia in puericiam · de puericia in iuuentutem · de iuuentute in senectutis vlteriora transferimur · ut ex hac pmutatione nullũ mendaciũ ascribatur etati · Sic erudimẽta veteris instrumenti dispensationis legislatoris dei ad pfectionem beatitudinis euãgelice trãsferũtur · nec tamen ex hoc ĩmutatõ p̃terite sãctionis ĩterueuisse credẽda est · sed adiplectio et cumulus sublimiorum et celestiũ p̃ceptorũ nec sacre pmulgationis illius estimãda est · abolitio sed ascensus · nec uarietas sed pfectus · Vnde et dom? noster · Non veni soluere sed adĩplere · Hec de incaute diffinitionis ĩmutatione p̃dixim? non ut referem? aditũ uetustis noxisq; mendaciis Aliud nãq; est mentiri · aliud statuta mutare ·

XCVI ¶ Q̃ nostre diffinitioni vel spõsioni non est p̃tinaciter adherendũ si potest in meli? cõmutari ·

PRoinde nec debere nec posse nos vniuersa cõplere que vel cũ quiete animi vel cum cõmotione decernimus etiam aliis scripturarũ testimoniis edocemur · quibus vel viros sanctos vel angelos vel ipsum oĩpotentem deum ea que diffinierãt p̃ vtilitatibus hominũ frequenter legimus · immutasse Cum intraturus se domũ loth sodomis ãgeli ingassent · cõtinuo eius p̃cibus cõpelluntur statutũ mutare sermonem · Que utiq; non ob aliam credimus causã spũm sanctũ sacris voluminibus ĩdidisse · nisi ut istis eruditamur exemplis in definitionibus nostris non p̃tinaciter permanere · sed eas arbitrio nostro debere subiscere · et ita iudicium nostrũ ab omni legis vinculo liberum cõseruare · ut p̃mptum sit ad sequendũ quocũq; vocauerit salubre cõsiliũ · nec differat ac recuset ad id quod utilius discretio salutaris inuenerit absq; vlla cũctatione trãsire · Et vt ad sublimiora adhuc ascendaq; exempla · dom? cũ necesse fuerit incũctanter sue suam sententiã mutaturũ pro nostris meritis promittit dicens · Repente loquar aduersus gentẽ ꝛc̃ Si penitentiã egerit gens illa a malo suo q̃d locutus sum aduersus eam agã et ego penitentiã sup malum quod cogitaui ut facerem ei · Nec illi? precepti vtilitas est celanda q̃ etiam si instigãte ira vel qualibet alia passione sacramento nos aliquo vinxerimus cõparãda est illa res quã statuimus huic ad quam trãsire cõpellimur atq; ad eam sine cũctatione est trãseundũ que superueniente saniore tractatu iustior fuerit iudicata · Rectius est enim nostrã nos ĩmutare sententiã · q̃ rei salubrioris ac pie subire iacturã · Denicq; nũq̃ rationabiles ac probatos patres · duros aut irrevocabiles in huiusmodi diffinitõnib? fuisse reminiscimur sed velut ceram calore solis · ita eos ratione molitos · et intercedente salubriori consilio meliorib? partibus sine hesitatione cessisse · Quoscũq; autez vidimus definitõnibus suis pertinaciter inherere

irrationabiles semper probauim⁹·ac discretionis exptes Nos quidem non de principalib⁹ mãdatis sine quibus non potest nostra salus omino persistere ita decreuimus·sed de his que sine periculo status nostri vel relaxare possumus uel tenere· utpota de irremisso rigore ieiunij·de vini siue olei perpetue abstmentia·de progressu cellule penitus cohibendo·de lectionis seu meditationis incessabili iugitate·Ceterũ super obseruãtia illorũ principalium mãdatorũ constãtissime definiẽdum est·ac pro his etiam mors si necesse fuerit non vitanda·pro quibus imobiliter est dicendũ·Iurauí et statui· De illis vero corporalibus exercitijs q̃ ad modicũ dicũtur esse vtilia·ita est ut diximus statuẽdũ·ut siqua supuenerit certior pietatis occasio que illa suadeat relaxari nulla pro his lege teneamur·sed ptermissis eis ad vtiliora libere trãseamus·Prefigens siquidẽ sibi legem vnus quisq̃ sub libertatis gratia constitut⁹·perniciosa semet ipsũ obligat seruitute·ut eą que licite imo eẽ laudabiliter cũ gratiarũ actione psumere potuisset· si necessitas forte compulerit velut trãsgressor pcipere compellatur·Vbi enim nõ est lex·nec pua ricatio·Hanc beati ioseph institutõe atq̃ doctrina velut diuino oraculo cõfirmati·in egipto residere maluimus·tamen expleto·vij·annorũ numero sponsionem nostrã impleuim⁹·pmũq̃ senioribus nostris honorẽ debitũ soluimus·deide aculeo nostre sponsiõis auulso ad scitibiotice solitudinis secreta remeauim⁹· XCVII Collatio piamonis de doctrina seniorũ humiliter suscipienda·

Idem in libro septem collationũ posteriorũ collatione prima·

POst cõspectum atq̃ colloquiũ illorum trium senũ quorũ collatones sãcto fratre eucherio cõpellente vtcũq̃ digessi⁹ ad vicũ cui nomen est dyoltos pueni⁹· et abbatẽ piamon oim anachoritarũ illic inhabitãtium seniorẽ eorũdemq̃ psbiterũ·velut quandaq̃ sublimissimã turrim pmus aduertit circũspectantiũ meritis· Cui⁹ virtutes atq̃ mirabilia que peum etiã sub cõspectu nostro diuina gratia testimoniũ meritis eius reddente pfecta sũt ptermittenda credidim⁹ Non enim de mirabilib⁹ dei·sed de institutis studijsq̃ sãctorum quedã que remisci possibile est·nos spopondim⁹ memorie tradituros·ut necessariã tantũ pfecte vite istructõnem·nõ inutilem absq̃ vila emendatõe vitiorum ac supuacuam admirationem legẽtibus pberem⁹ Cum itaq̃ beat⁹ piamon sũma nos gratulatione susceptos hũanitate etiaq̃ ogrua refecisset·de cenobio syrie ob desideriũ pfectionis nos illo aduenisse agnoscens·ita exorsus est·Quisquis hominuz o filij cuiuslibet artis pitiam asse qui cõcupiscit· nitil omni cura atq̃ vigilantia ei⁹ se quã nosse desiderat discipline studijs mãcipauerit·frustra eorũ similitudinẽ exoptat attingere·quoz curam atq̃ industriã dezzectat emulari·Nouimus enim nõnl' los ita ad hec loca de vestris regionib⁹ aduenisse ut cognoscendi tãtummõ gratia fratrũ monasteria circũirent·nõ ut has regulas ob quas huc cõmeauerant atq̃ instituta suscipent·Quãobrem si vos dei causa ad emulationẽ nostre cognitionis attraxit·omnib⁹ institutis quib⁹ illic pmordia uestra puenta sunt penitus abdicatis·quecũ·z seniores nostros agere vel tradere videritis sũma hũilitate sectammi·Neq̃ uos moueat aut ab imitatõne diuertat ac retrahat etiam si uobis ad psens alicuius rei vel facti ratio vel causa non liq̃at·Nũq̃ ratione veritatis intrabit·quisquis a discussione ceperit erudiri·quia videns eũ inimic⁹ suo potius q̃ patz iudicio cõfidentẽ·facile in id vsq̃ ppellet·ut etiam illa que maxime vtilia ac saluberrima sunt supflua ei videanẽ ac noxia· Quãobrem ordo atq̃ principiũ pfessiõis nostre quẽadmodũ vel vnde descenderit pmũ debetis agnoscere· Tũc enim poterit quis deliderate artis efficacius asse qui disciplimã·et ad exercendã eam ardẽti⁹ mitari·cum autorũ atq̃ fũdatorũ eius agnouerit dignitatem· XCVIII De duob⁹ generib⁹ bonorum monachorum·

TRia sunt in egipto genera monachorum Primũ est cenobitarũ Secũdum anachoritarũ·Terciũ reprehensibile sarabaitarũ Cenobitarũ disciplina a tempore pdicationis aplice sũpsit exordiũ·nam multitudis credẽtiũ erat cor u·zc· Talisq̃ erat tunc omnis ecclesia·quales nunc p paucos in cenobiis inuenire difficile est·Sed cũ post aplorum excessum tepescere cepisset credentiũ multitudo·ea vel maxime q̃ ad fidem xpi de alienigenis cõfluebat·a quibus aplí p ipsis fidei rudimentis et inueterata gẽtilitatis cõsuetudine nichil amplí⁹ exp tebant·nisi ut ab immolaticijs ydolorum et fornicatione et suffocatis et sãguine temparent atq̃ ista libertas que gentibus ppter infirmitatez pme credulitatis indulta est·etiam illius ecclesie pfectionem que hierosolimis cõsistebat paulatim cõtaminare cepisset· non solum hi qui ad fidem xpi cõfluxerant verũ etiaz illi qui erant ecclesie primipes ab illa districtõne larati sunt·Nõnulli enim existimãtes id quod vidébant gentibus p infirmitate cõcessum sibi etiaz licitum·nichil se detrimenti perpeti crediderunt si cum faculratib⁹ suis fidem xpi sequerẽtur· Hi autem quib⁹ adhuc aplic⁹ inerat feruor·discedẽtes a ciuitatibus suis ab illorũq̃ cõsortiõ qui sibi vel ecclesie dei remissioris uite negligenciã licitaz esse credebant·in locis suburbanis ac secretioribus cõmanere et ea que ab aplis p vniuersum corpus ecclesie generaliter meminerant instituta puari ac peculiariter exercere ceperunt·atq̃ ita monachi siue monozontes a singularis ac solitarie vite districtione nominati sunt· Vnde cõsequẽs fuit ut ex cõmunione consortii celle ac diuersoria eorum cenobia vocarentur·Istud ergo solum fuit antiquissimum monachoz genus·quod non modo tẽpore sed etiã gratia pmuz est·quod q̃ p ãnos plurimos solum inuiolabile usq̃ ad abbatis pauli vl' anthonii durauit etatem Qui non ut quidã pusillanimitatis causa nec impatientie morbo· sed desiderio sublimioris pfectus cõtemplationisq̃ diuine·solitudinis secreta sectati sunt Ita ergo processit ex illa quã diximus disciplina aliud pfectionis genus cuius sectatores anachorite·i· secessores merito nũcupantur·eo q̃ neq uaq̃ contẽti hac victoria qua inter homines occultas insidias dyaboli calcauerunt·apto conflictu demonibus congredi cupientes vastos heremi penetrare secessꝰ non timeant·ad imitationem beati iohãnis baptiste qui in heremo tota etate pmansit·helie quoq̃ et helisei·atq̃ illorũ de quibus aplus ait·Circuierũt in melotis zc· De quibus etiam figuraliter dominus ad iob·Quis dimisit onagrum liberum zc·

XCIX De alijs duob⁹ generib⁹ malorum

Emersit post hec illud teterrimū et infidē le monachorū genus · vel potiꝰ noxia il la plātatio rediuiua cōcreuit · que p ana niā et saphiram in exordio ecclesie pulu lans aplī petri seueritate succisa est · Hi sarabaite nūcupati euāgelicā pfectionē simulare potius q̄ in veritate arripe maluerūt emulatione scilicet co rum vl'laudibꝰ puocati qui vniuersis diuitiis mū di pfectā xpi pferunt nuditatē · Hi igiē dum imbe cillo animo rem sūme virtutis affectāt cenobiorū nl'latēꝰ expetūt disciplinā · nec seiorꝫ sbdūē arbitrio aut eorꝫ traditioibꝰ istituti suas discūt vicere vo luntates · nec vllā sane districtioīs regulā cupien tes suscipiūt Nec solū in crastinū sꝫ in multorꝫ etiā annorum spacia infidelem solicitudinē progātes aut mendacem deum aut iopem credunt · qui pro missam quottidiani victus sufficientiā p̄bere eis aut non possit aut nolit · Est etiā quartū genꝰ qđ nuper cernimus emersisse in his qui anachoritaꝫ sibi specie atq; imagine blandiuntur · quiq; in pri mordijs suis feruore quodā breui cenobij pfecti onem videē expetere · sꝫ otinuo tepefacti · dum p̄ stinos mores ac vicia resecare otemnunt · subdiq; seniorū impio dedignātur · sepatas expetūt cellas ac solitarii sedere desiderāt vt ita a nemine lacessi ti · patiētes māsueti vl'hūiles possīt ab hoīb⁹ esti mari · Que īstitutio immo tepor eos quos semel i fecerit ad pfectionem nunq̄ permittit accedere · Hoc em̄ modo non solū nō abscidunē verū etiā in deteriꝰ eorū vicia dualescūt · dum a nemine pro uocati quoddam letale et intestinū virꝰ q̄nto am plius celatum fuerit tāto pfūdius serpens insana bilem morbū generat egrotāti · Pro reuerētia em̄ singularis celle nullꝰ iā vicia solitarii audet argu ere que ille ignorari maluit q̄ curari · ·C·

De humilitate & patientia conseruanda·

Quāobrē qm̄ video vos ō laudabili ceno biorꝫ palestra ad excelsa vestigia anach oritice tēdere discipline · humilitatis pa tientieq; virtutem quā vos illic didicis se non dubito · vero sectammi cordis affectu · non eam sicut quidā falsa humiliatione verboꝫ nec af fectata atq; supflua inquibusdā officiis corpis m clinatione fingentes · Que tūc demū euidētissimis patientie sue fulgebit indiciis cum quis nō ipe de se crimīa · ab aliis nō credenda iactauerit sꝫ ab alio sibimet arroganter ingesta otempserit · & irroga tas iniurias māsueta cordis eq̄nimitate tol'auerit Patiētia vera atq; trāquillitas · absq; profūda cor dis humilitate nec acquiriē nec teneur · Que si de hoc fōte descēderit nec beneficio celle nec pfugio solitudinis īdigebit nec em̄ patrociniū cuiusq̄ rei extrinsecꝰ querit que humilitatis · i · generatricis atq; custodis sue intrinsecꝰ virtute fulciē · Ceterū si mouemur ab aliquo lacessiti · certū est non esse in nobis fūdamenta humilitatis firmiter stabilita · et ideo ab incursu vel exigue tempestatis edificium nostrū ruinosa omotiōe ocutiē · Firma diffinitōne teneamꝰ a temptationū p̄cellis tutos nos esse nō posse si omne p̄sidiū patientie nostre omnēq; fidu tiā nō in īterioris hoīs nostri viribꝰ sꝫ in cellule claustris · aut in solitudinis secessu · sāctorꝫq; osor tio · vel cuiusq̄ extra nos site rei p̄sidio collocemꝰ Non ergo q̄tem extrinsecus inquiramꝰ · nec opi tulari īpaciētie nostre vitiis alienā putemꝰ posse patientiā · Sic em̄ regnū dei intra nos ē · ita inimici hoīs domestici eiꝰ · Nemo enim mihi magis q̄ sē fus meꝰ · qui mihi est vere intimꝰ domesticus ad uersatur · Et idcirco si fuerimꝰ soliciti ab intestīs hostibus liberari & ab externis leui mīme possūꝰ Si autem leuor nō est viciū inpugnationis aliene sꝫ impatientie mee · sicut em̄ grauis ac solidꝰ cibꝰ sano vtilis · ita pnicōsus egrotanti est · nō autem leuare sumentem potest nisi ei ad nocendum vires adiecerit percipientis infirmitas · Nec peruersos atq; execrabiles quosq; sāctorꝫ virorū numero in sertos latitare miremur · quia dū in huiꝰ seclī area pcu'camur atq; conterimur necesse est etiā paleas igni perpetuo deputādas inter electissima frumta misceri · Deniq; si vel sathan iter archangelos · vl' iudam inter aplos · vel nicolaū p̄uissime hereseos inuētorem inter dyaconos remmiscamur electos hoc qđ īferui mixtū erit ·Cl· De iuidia ōtestāda

Sciendum sane est inuidie morbū difficilis ad medelā q̄ cetera vicia puenire · Ipsa nāq; est lues de qua figuraliter dicit Mittā vobis serpentes regulos quibus non est incantatio · Sicut em̄ ille qui p̄mus eiusdē mali peste corruptus est · nec medelam penitentie nec fomentū vllius curatōis admisit · ita et hi qui eisdem se percutiēdos morsibus tradiderūt omēz opem sācti īcātatores excludūt · Quia cū vtiq; nō culpis eorū quibus inuident sed p̄speritate cruci entē · erubescentes ipam p̄dere veritatem · extrinsecus sibi quasdā superfluas & ineptas causas offē sionis inquirūt Quaꝫ quia omnimodis falsē sunt vana est curatio · cum illud mortifeꝝ virꝰ nolūt p dere latet in medullis De q̄bus alibi · Si momor derit serpens non in sibilo · non est abūdātia incā tatoꝝi · Adeo incurabilis est ista pernicies vt blan dimentis exasperē · inflēē obsequiis · muneribus īri teē Quāto enim amplius alius aut būilitatis sub iectōe · aut patientie virtute · aut munificentie lau de p̄fecerit · tāto ille maioribus inuidie stimulis a gitatur · quia non nisi ruinā aut mortem eius cui i uidet cōcupiscit · Cūctis ergo vicijs pernicōsioreē atq; ad purgandū difficiliorem esse cōstat inuidiā que ipis remediis quibꝰ reliqua extinguūē accen ditur · Nā verbigratia · qui dānum sibi illatū dolet cōpensatōe curaē Qui de illata iniuria indignatur būili satisfactōe placaē · Quid de illo facias q̄ hoc ipso magis q̄ te būiliorem ac benigniorem sentie offenditur · Quis aūt est qui se ut satisfaciat inui denti a bonis corruere · aut a p̄speris alienari · aut calamitate aliqua optet inuolui · Nō aūt aduersꝰ homīem sed plane aduersus deū blasphemꝰ extol litur · qui nichil in fratre aliud nisi bonū meritum carpens · nō homīs culpā sed dei tātū iudicia rep hendit · hec est ergo illa sursū germinans amaritu dinis radix · que se erigens ad superna · in cōtume liam ipius qui bona hominī cōfert tendit autoīs Nec quēq̄ moueat q̄ deus missurū se serpētes re gulos qui eos quoꝫ crimībus offendiē morsuant cōminatur · Nam licet certū sit deū inuidie autorē esse non posse · equū tamen et diuino dignū est iu dicio · ut dum bona data būilibus cōferūē et sup bis negātur · eos qui secūdum aplm tradi in repro bū sensuꝫ merentur · quasi ab ipso missa percutiat et cōsūmat inuidia · secūduꝫ illud · Ipsi me ad emu latōez irritauerūt ꝛc̄ · ·CH· De iobe seiore cur heremitica vita relicta ad cenobialem trāsierit

Post dies paucos maiorꝫ ·Ex li ij· doctrīe desiderio pertrahente · rursꝰ ad beati pauli cenobiuꝫ sūma spūs alacritate

preximus· vbi scz plusq̄ ducētorū fratrū numerus morabat̄·repimus ātiquissimū senem nomine iohānem cuiꝰ verba pariter et hūilitatem qua sanctis omībus p̄minebat nequaq̄ silenda censemus Sciētes eū hac maxime pfectōe viguisse·nec ad illam sublimitatem nos posse cōscendere qui nō dicam usq; ad senectutem·sed vix biennio subiectionis iugū sustinere cōtenti ad p̄sūptionem noxie libertatis p̄timus euolamꝰ· vt nō patiētie fructū ediscere sed tempus adipiscende licentie expectare videamur·Etatem p̄mū et gratiā viri qua erat p̄ditus admirati demisso in terrā vultu p̄cari cepimus·ut nobis pādere dignaretur q̄ ob causam relicta heremi libertate et illa pfessione sublimi qua eum p̄ ceteris eiusdem vite viris fama celebrauerat cenobii iugum subire maluisset·Ille velut imparem se anachorice disciplime et sublimitate tāte pfectionis indignū·ad iuniorū scolas se reuertisse dicebat·Cuiꝰ respōsiōis hūilitatē cū ffragādo nostre depcationis excluderet conatus·ad extremuz ita exoꝛsꝰ est·Anachoriticā disciplinā quā me deseruisse miramini non solū non respuo nec refuto sed tota potius veneratinoe cōplector atq; suscipio·in qua post·xxx·ānos quos in cenobii cōgregatione trāsegerā annos·xx·expleſſe me gaudeo· Sed quia ǒgustata eius puritas solicitudme inter dū carnaliū rerū interpolata sordebat· recurrere ad cenobiū cōmodius visū est·ut p̄mptior arrepti planioris p̄positi cōsūmatio cōseq̄ret·et minꝰ de p̄sūpta sublimioris pfessionis difficultate peiculū·Melius est enim deuotū in minoribꝰ q̄ īdeuotū in maioribꝰ pfessionibꝰ inueniri Et idcirco siquid elatius imo liberius forsitasse p̄tulerō· q̄so ut non iactātie vicio sed edificationis nostre studio censeatis dep̄mptum· ·CIII· De cōmēdatione vtriusq; vite·

Demini me in huiusmōi raptū frequēter excessū ut obliuiscerer me sarcia corporee fragilitatis moutū·mentēq; meā ita exteriores omnes sensus subito respuisse·et a cūctis materialibꝰ rebꝰ oīmodis exulasse ut neq; oculi neq; aures mee p̄prio fūgerent̄ officio·et ita diuinis meditatōbꝰ ac spūalibus theorisis animꝰ replebat̄·ut sepe ad uesperā cibū me pcepisse nescirem·ac sequenti die de hesterna absolutione ieiunij penitus dubitarē·Tandiu igitur raritas eorū qui in heremo tūc temp̄is morabantur libertatem nobis largiendo diffusiori solitudinis vastitate blādita est·q̄diu maioribꝰ remoti secretis frequētissīe ad celestes illos rapiebamur excessꝰ·solitudinis plane trāquilla secreta et illā cōuersationem āgelicā toto animi ardore sectatus sum Sed cū maior numerꝰ fratrū habitationē illiꝰ solitudinis cepisset repetere·et coangustata vastioris heremi libertate·nō modo ignem illum diuine cōtemplationis frigere fecisset·sed etiā multi modis mentem carnaliū rerū vinculis īpediret·elegi huius disciplime utcūq; implere p̄positū q̄ in illa tam sublimi pfessione carnaliū necessitatū p̄uisione torpere·ut abiecta crastine diei solicitudme eē id quod michi de illa theorica sublimitate subtrahitur·hac obedientie subiectōe cōpensetur Miserum nāq; est cuiuslibet artis ac studij disciplinam quēpiam p̄fiteri·et ad pfectionem eius mīme puenire·In hac ergo cōuersatione venditionis vl' coemptionis nulla est distensio·nō solicitudo corporaliū rerū nulla arrogātia laudis humane·que im mūdioꝛ bis omībus in cōspectu dei etiā magnos heremi labores frequenter euacuat·ut illa p̄teriaz quibus attonita aīma ac spūalibus theoriis semp intenta specialius īgrauat̄ cōcurſꝰ scz fratrū susceptionis quoq; ac deductionis officia· mutuas visitationes·diuersarūq; fabulationū atq; occupationū intermīabilem curā·quarū etiā illo tempoꝛe quo hec videntur īpedimēta cessare tamen animuz cōsuetudmarie mēsetudinis assiduitate suspensuz expectatio ipa distēdit·atq; ita fit ut anachoꝛese os illa liberta huiuscemōi nexibꝰ impeditas ad illam cordis ineffabilem alacritatez p̄pedito non p ueniat ascensu·ac fructū heremitice pfessionis amittat Qui si michi nūc in cōgregatiōe atq; in turbis sito fuerit denegatus·saltem ero solius euāgelici p̄cepti cōpensatione cōtentꝰ·quod certuz est oībꝰ heremi fructibꝰ non posse postponi·ut scz de crastino nichil cogitem·et vsq; in finem subiectus abbati illū aliquatenꝰ uidear emulari·ǒ quo dicit̄·Humiliauit semetip̄m &c· Et non ueni facere volūtatem &c· ·CIIII· De vtriusq; pfessione et imperfectione·

In vtraq; pfessione magnū quidem est cōsūmatū quēpiam repiri·quātomags ad plenā vtrāq; pficere arduū·Finis quidem cenobite est omnes suas mortificare et crucifigere volūtates·et secūdū euāgelice pfectionis salutare mādatū nichil ǒ crastino cogitare·Quā pfectionez p̄sus a nemine nisi a cenobita impleri posse certissimū est· Heremite vero pfectio est exutā mentem a cūctis habere terrenis·eāq; q̄ntū hūana imbecillitas sinit unire cum xp̄o Rara est ergo et paucissimis dono dei cōcessa pfectio·Is enī vere et ñ ex p̄te perfectꝰ é· qui et in heremo squalorem solitudmis et in cenobio infirmitates fratrū equali magnanimitate sustētat· Licet vtrūq; pfecte abbatez moysen atq; pafūcium duosq; macharios nouerim possedisse·quicū vltra omnes heremi accolas secedentes insatiabiliter secreto solitudmis pascerent̄·tamen ita frequētiā ac fragilitates ad se cōcurrentiū sustinebāt ut cū ad eos visitationis vl' pfectꝰ gratia inumeā fraternū multitudo cōfluere·taz iugem pene susceptionis indetudinem īmobili patientia tolerātes· nichil aliud vel dedicisse vel exercuisse omni vite sue tempoꝛe crederent̄ q̄ ut cōmunibꝰ tātum ad uenientiū officijs deseruirent· Solent aūt nōnulli ita diuturno silentio solitudinis efferari ut prſ hominū cōsortia phorrescāt et cū paululū a secreti sue cōsuetudīe meerueniente fratrum visitatione discesserint·notabili mentis angore et euidentibus pusillanimitatis indicijs estuare·Quod vel maxime his euenire cōsueuit·qui non pfecte īcenobiis instituti nec excoctis porib9 vicijs ad solitariā se vitā immaturo desiderio trāstulerūt Qui in utraq; parte impfecti semper ac fragiles· quocūq; aura cōmotionis impulerit inclinat̄ Nā quē admodū cōsortio vel interpellatione fratrum impatienter exestuāt·ita in solitudine cōsistentes eius ipsius quod expetunt silentii nō ferūt vastitatem·quippe qui nec ipsā quidem ratōnem norunt cuius causa desiderari vel expeti debeat solitudo sz hāc esse virtutis ac pfessiōis eius existimāt sūaz vt fratrum cōsortia declinantes·hūanos tantum modo refugiant ac detestentur aspectus·

CV· Q̄t in solitudine non extinguuntur viciorum affectus sed rep̄mūt̄ effectꝰ· Germā

QVo ergo nobis remedio poterit subueniri · qui cenobialib⁹ disciplis tenuiter īstituti · ante expulsionē omīū viciorū habitationem solitudinis cepim⁹ affectare Qualiter nūc pfectionem lōganimitatis ac patiētie cōsequemur · vel quēadmodū has sibi messe vel desse virtutes exploratrix internorū motuū cōsciētia deprehendet · ne forte quia ab hominū consortio segregati nl'lis eorum irritatōib⁹ puocamur · falsa estimatione decepti trāquillitatem nostre mentis īmobilem nos possidere credam⁹ ¶ Iohānes Remedia curationū ab illo verissimo animarum medico desse non possunt · his qui valitudines suas non desperādo vel negligēdo cōtempserint sed prolāguoribus ignorātia uel errore vel necessitate cōtractis · hūili tādem ac cauta ad celestem medicum mente cōfugerint Ideoq; nosse debem⁹ q̄ si ad solitudinē vel ad abdita loca nōdum curatis vicijs secedam⁹ · effectus eorum tātūmodo reprimitur non extinguitur affectus · latitat enim intra nos imoe tiam serpit iterna radix omniū que extirpata nō fuerit peccatorū · quā adhuc ī nobis viuere his ō prehendim⁹ indicijs · Verbigratia · Cū in solitudine cōstituti aduentū fratrū vel breuissimā eorū moram cū quadā estuantis aīmi anxietate suscipim⁹ inesse adhuc in nobis uiuacissimū impatiētie fomitem nouerim⁹ · Item si fratre vel codicem ad legēdū uel quālibet aliā ad utendū speciem postulāte aut nos illi⁹ petitō cōtristauerit · aut illū negatio nostra repulerit dubium non est nos adhuc auaricie seu filargirie laqueis cōpediri · Q si recordatōnem femie nobis uel cogitatio subita uel sacre series lectionis attulerit · et in ea quadā nos senserimus titillatione pulsatos · sciamus necdū extinctū in mēbris nostris fornicationis ardorem · Si vero de cōpatione districtionis nostre et remissionis aliene vel tenuissima mentez nostrā temptauerit elatō · certum est nos dira supbie peste corruptos Cū ergo hec viciorū in corde nostro deprehenderi⁹ indicia · manifeste agnoscam⁹ nobis non affectuz sed effectum deesse peccati · Que vtiq; passiones si nos quādoq; cōuersationi miscuerim⁹ humane primus de cauernis nostroz sensuū procedentes pbant se non tūc primū cum eruperint nasci · sed tūc demū quia diu latuerint publicari CVI ¶ De examinatione patientie pprie

QVm se igitur īpatientie siue ire perturbationib⁹ incursari illis que supra ostendimus indiciis vnusquisq; deprehēderit · cōtrarijs semetipm semp obiectionib⁹ exerceat · et ppositis sibi multimodis iniuriaz dispēdiorūq; generibus · velut ab alio sibimet irrogatis assuefaciat mentem suā omībus que inferre impbitas potest pfecta hūilitate succūbere · atq; aspera sibi queq; et intolerabilia frequenter opponēs quanta eis occurrere debeat lenitate · oīm iugiter cordis cōtritione mediterur Et ita respiciēs ad illas sāctorum oīm siue domini ipi⁹ passiones · vniuersa non solū cōuiciorū sed etiā penarū genera īferiora meritis suis esse pnūcians · ad omnē se dolorū tolerātiam pparabit · Cūq; aliquādo ad cet⁹ fratrū aliqua fuerit inuitatione reuocat⁹ · quod ul' non potest vel raro etiā districtissimis heremi accolis puenire · si mentem suā etiā pro leuib⁹ quibusq; rebus deprehenderit tacite fuisse cōmotaz vt quidam occultoz motuū seueriss im⁹ censor · mox sibi illa durissima iniuriarū genera quibus ad pfectam tolerātiam semetipm quotidianis meditatōnib⁹ exercebat exprobret · atq; ita se obiurgans et increpans alloquaē · Tu ne es ille bone vir qui tedum in illa solitudinis tue exerceres palestra · omnia supatuz mala cōstātissime psumebas · qui dudum cū tibi non solū sūmas cōuiciorū acerbitates verūetiam intolerāda supplicia ipe pponeres · satis validū atq; ad omnes pcellas īmobilem te credebas · Quomodo inuicta illa patientia tua leuissimi verbi p usione cōcussa est · Quomō domū tuam sup illā solidissimam petrā tanta ut tibi videbatur · mole cōstructā leuis aura cōmouit · Vbi ē illud quod mani fiducia bellū in pace desiderans pclamabas · patus sum et non sū turbat⁹ · et cū ppheta sepe dixisti · proba me do · et tempta me · et proba me deus et scito cor meū · Quomodo īgētem certaminis apparatum exigua hostis vmbra cōterruit · Tali ergo semetipm opūctionis aīaduersione cōdemnās multā animi sui pmotiūculam esse non sinat · sed iugibus contimentie penis culpā sue mobilitatis excrucians hoc exercitationis igne cōsumat · nichil dispendiosiꝰ iracūdia · nec pciosius trāquillitate animi · ac ppetua cordis sui iudicans puritate · ob quā non solū carnaliū · verūetiā illaz que spūales videnē reruz spnenda sunt commoda

CVII ¶ De examinatione pprie castitatis ·

QOntra spūm vero fornicatōnis diuersa ratio et dispar est causa · Naz quēadmodū corporei vsus libidinis carnisq; vicinitas · ita etiam menti memoria eius est penitus subtrahenda Satis enim pniciosū est adhuc infirmis egrisq; pectoribus ¶ tenuissimā recordationū huius passionis admittere · ita ut nōnūq; etiam sub recordatione sāctaz femmaz velut sub sacre lectionis historia noxie titillationis stimul⁹ excitetur · Cuius causa seniores nostri huiuscemodi lectiones sub psentia iuniorū solent consultissime pterire Sane pfectissimis quibusq; et sūmo affectu iam castimonie consūmatis · erit similis his que supra dicta sunt etiaz sup hac passione proba tio sui scilicet ut qui se radices morbi huius peit⁹ iam exstirpasse cognouerit · explorāde si uolet causa castitatis interdū etiam aliquā exploratricē sui imaginationem possit admittere · Ceterū ab his q̄ adhuc minus firmi atq; pfecti sunt hāc examinationem nullaten⁹ oueni t usurpari · ut oiūctionem femineā et palpatōem quodāmodo tenerā ac mollem corde pertractent · erit enim eis magis noxia q̄ salubris quod enim experimentum huiuscemodi hominibus potest in hac ratione suppetere · vbi et in experimēto ipsum est quod vitatur · et in ipsa exploratione discrimen · Cuz ergo pfectissima qs virtute fūdatus · ad illecebrā blādientiū cogitatōnum nullū mentis assensum · nullā cōmotionē carnis in se deprehēderit excitari · etissima puritatis sue capiet documenta · ita ut ad hanc se firmitatez puritatis exercens etiā si corporalem femine attactū causa cuiuscūq; ut solet necessitatis attulerit · passionis sensum penitus ignoret · CVIII ¶ Collatio pinufii de pfectione penitentie · ¶ Idem ex libro tercio ·

PReclari atq; ac singularis viri abbatis pmufii de fine penitentie pcepta dicam Penitentie plena et perfecta definitō ē ut peccata quibus nostra cōscientia remordetur nequaq̄ vlterius admittamus · Indiciū vero satisfactiōis et īdulgentie est affect⁹ quoq;

eorum de nostris cordibus expulisse. Nouiter enī
vnusquisq; necdū se peccatis pstinis absolutū q̄
diu sibi satisfactioni et gemitibus incubanti. vl'eo
rum que egit vel similium criminū āte oculos ima
go pluserit eorūq; nō dicam oblectatio sed vl're-
cordatio infestauerit mentis archana. Cum ergo
pteritorū memoria viciorum pulsauerit sensum.
ita ab ea resiliēdum est. sicut refugit vir honestus
et grauis si impudice ac leuis femine in publico
aut colloquiis aut āplexibus appetat. Solet enim
frequenter accidere ut dum vel suos vel aliorum
lapsus. īperitor̄ quispiā miserātis retractat affe-
ctu. ipse etiam subtilissimi teli uoluptario pstrin
gatur assensu et initiū sub specie pietatis exortus
obsceno ac noxio fine ꝺcludat. Quapter studen
dum nobis est ut virtutū poti? appetitu et desi-
derio regni celorum q̄ noxiis viciorū recordatō
nibus nosmetipsos ad ꝺpunctionem laudabilē p
uocemus. quia necesse est tandiu quēpiā pestilētis
simis cloace fetoribus p̄focari. q̄diu supra eaz sta
re vel cenū eius voluerit cōmouere CIX De
conuersione sācti theone. Ex libro quarto.

ABbas theonas cum adhuc esset adoles-
cēs admodū. pētū īpio studioq; ꝺnex?
ē uid'o cōiugali. Cū ego hic vni? lustri
temp? cōiugio pegisset. venit ad abbatez iohānez
dyaconē. deferens religiosa munera inter ceteros
qui certatim decimas vel p̄micias frugū suarū se
ni offerebant. Qui cū deuotōi eorū vicissitudmē
cupet repensare. cepit eis spūalia semināre quorū
metebat dona carnalia dicens. Delector quidem
o filij pia vestro4 munerū largitate. quia fidelitē
sacrificiū domino bone suauitatis offertis. harum
scilicet oblatione. plenitudinem quoq; fructuuz
ex qua hec domino delibastis vbertim benedicen
dam credentes. vosq; vbertate bono4 omniū eti
am in hoc seculo cumulādos. sicut scriptū est. ho
nora dn̄m de iustis tuis laboribus et deliba ei de
fructib? iusticie tue. ut īpleāt horrea tua abūdan
tia tritici. vino aūt torcularia tua redūdēt. Quā
deuotionem fideliter exequētes scitote uos legis
ātique cōsūmasse iusticiā sub qua tunc positi trās
gredientes eā reatū ieuitabiliter incurrebāt. et im
plentes ad pfectionis apicem puenire nō poterāt.
Iusti enim quibus lex non est posita sic p̄bant̄ ī
esse sub lege. ut iusticias legis non solū implē ve-
rūetiam supare cōtendant. sitq; deuotō eor̄ lega
li maior impio. que obseruātiam cumulās p̄cepto
rū volūtarie addat indebita. Ita nāq; et abraham
future legis legim? p̄cepta supgressuz. cū superis
quattuor regib? de spoliis sodomor̄ que sibi ve
lut victori non īmerito debebātur. et quidem re-
ge ipso cui? spolia retulerat supplicīter offerente
nichil penitus acquieuit attingere. Dauid etiaz q̄
p̄cipiēte moyse ut inimicis talio redderet. nō so-
lum hoc non fecit. verū etiam cordis affectu com
plexus est psequentes. et p̄ his domino pie suppli
cās etiam lugubriter fleuit Ita heliam et hieremiā
p̄bam? non fuisse sub lege. qui cū licito vti cōiu-
gio absq; rep̄hensione potuerint. virgines tamen
pseuerare maluerūt. Quapter scire debem? nos
a quib? iam non exigit̄ legale mandatum. sed qui
bus euāgelic? quotidie intonat sermo. Si vis pfe
ctus esse ꝛc. cū decimas de substātiis nostris offe
rimus deo. adhuc quodāmodo sub legis sarcina ō
tineri. et necdū ad euāgelicū illō vastigiū pueniſ-
se nos cōstat. quod obtempantes sibi non tātum
p̄sentis vite beneficiis. sed etiā futuris p̄miis nu-
merat. Nec īmerito Non enim tā laudabile est si
ab illicitis q̄ si etiaz a licitis temperemus et his p
pter eius reuerentiā non vtamur qui ea nobis p
pter infirmitatem nostraz vtenda permisit. Itaq;
si etiā hi qui decimas fructuū suor̄ fideliter offe
rentes p̄ceptis dominicis ātiquioribꝰ famulāt̄. nec
dum possunt euāgelicū culmen ascendere. illi qui
necdū hec quidem faciunt quātū ab eo absūt ma
nifestissime puidetis. Quib? auditis beat? theo-
nas īextinguibili desiderio euāgelice perfectiōis
accensus est. hūiliatus atq; cōpūctus. cōiugē ad
desideriū simile ꝓuocare cepit. et ut deo parit̄ in
sanctīonia et castitate seruirent. diurnis noctur
nisq; fletibus admonere. āstruebat non licere cui
q̄ eius se boni extorrem facere quod vidiasset.
maiorisq; esse noxe despicere cognitā bonitatē q̄
incognitam non amare. Adijciebat quoq; Agno
sco et veneror et adiutricē meā domini michi sēte
tia deputatam. nec a me separo dūmodo sis et ip
sa quod cōditor esse te voluit. si vero non in adiu
torium esse uolueris sed in deceptionem. xp̄i ore p-
latam sententiā viriliter ap̄hendam. ut me a spū
ali bono nulla carnis auellere possit affectio. Cun
q; ergo his et huiusmōi verbis. mulieris non fle-
cteretur intentio. si ego te inquit theonas a sed'o
abstrahere non possū. nec tu me sepabis a christo
Confestim omni mūdana facultate nudat? ad mo
nasteriū peruolauit. vbi splēdore sāctitatis et hu
militatis enicuit Nemo aūt existiet nos hec ad p
uocāda cōiugiorū diuortia texuisse. sed ut lecto
ri initium cōuersionis quo tant? ille vir deo dica
tus est fideliter panderemus. cui etiā aplicaz col
lata sunt signa virtutum CX Q ieiunia et
alia huiusmodi p̄ loco et tempore seruanda sunt
et moderanda.

TItur theonas cū diebus quiq̄gesime nostram cel
lulam visitasset. humi paululum cōsedentes cepi-
mus pernoctari. cur apud eos tanta obseruātia
cauerēt. ne quis totis diebus. l. usq; ad horaz no
nam ieiunare p̄sumeret. Ad hec ille. Oportet qui
dem nos cōsuetudinē maiorū custodire. etiam nō
p̄cepta ratione. Verūtamen quoniā causas huius
rei vultis agnoscere. temp? est omni rei sub celo
tempus plorādi. et tempus ridendi. ꝛc. Principa
li aūt bono ita nllū oportz esse vacuū temp? ut si
ne eo cuiq̄ esse nō liceat. Itaq; siquis in fratris ad
uentu in quo xp̄m debet hūanitate reficere. ul' cū
defectio et ībecillitas carnis repationem viriū es
ce perceptione deposcit. vl' cū temp? festiuitatis
escarū cōgruū uotum indulget. ieiuniorū rigidaz
obseruantiā indirupte voluerit retinere. necesse ē
ut non tam religiosus q̄ incōdit? atq; irrationabi
lis habeatur Non enim p̄cepta uirtutū in quibus
vtiq; bonū est principale ꝓpter ieiunia sūt tenen
da. sed potius ieiunia ꝓpter illa. Talem ergo de-
finitionem sup ieiuni qualitate iugiter retinentes
ita io nobis cōgruū nouerimus. si in eo temporū
ratio. si qualitas si mensura seruetur. nec ita ut in
ipso spei nostre terminū defigam?. sed ut p ipsū
ad puritatem cordis et aplicam caritatem perue-
nire possimus. Nūquid aūt ait possunt filii sponsi
lugere q̄diu cū illis est sponsus ꝛc. Hec verba p-
prie tempus ostendunt in quo post resurrectōnē
per. xl. dies domino cum discipulis epulāte. ieiu
nare illos quotidiane eius p̄sentie gaudiū nō sine
bat Alias autem ieiuniorum victimas quas nobis

violenta viscerū cōuulsione iclōsiderate extorquētes domino recte offerre nos credim? ille qui diligit misericordiam et iudicium execratur dicens Ego domin? diligens ius et odio habens rapinaz in olocausto CXI De pmiciis et decīs spūaliter offerendis.

Illos etiam qui oblationū id est officiorū atqz actuum suoz pcipua ad uotum carnis ac us? xpi os pſumentes reliquias eorū domino ac mimiraz deferūt portionem velut opaios fraudulētos sermo diuin? ita cōdemnat Maledictus qui facit opera domini fraudulenter ꝛc Itaqz qui substātiaz nostrarū omniūqz fructuum decias offerre pcipimur multo magis necesse est ut ipsi? quoqz cōūsationis nostre et humane usus opumqz nostroz decimas offeramus que pfecto in supputatōne q drageſime euidenter implentur Omniū enim dierū numer? quibus reuolut? m orbem ānus iclu ditur xxxvj semis dierū numero decimaē Quid vero de pmiciis dicā quas ab omnib? qui xpo fidliter famulātur quotidie certū est exhiberi Nā cū expgefacti a somno et quasi rediuiua post soporem alacritate surgentes pusqꝫ motū sensus ulli? corde cōcipiant vel memoriā aut curam rei familiaris admittant cogitationū suarū ort? atqz principia diuinis cōsecrāt olocaustis quid nisi pmicias vere suoz fructuū p sūmū sacerdotem hiesū xp̄m p usu vite huius et imagine quotidiane resurrectionis exoluūt Quiqz etiā a somno excitati hostiā iubilationis sue deo similiter offerentes primo lingue sue motu ipsum inuocantes immolant deo sui oris officia Cui etiam pari deferunt modo pma manuū suarū gressuūqz libamina cum e cubilibus cōsurgentes m oratōne cōsistūt et pusqꝫ in ppriis causis mēbroz̄ suoz fūgāē officio nichil sibi de ministerio eorū ante decerpunt sed ad ipsi? honorem pmouent gressū atqz in ei? laudationem defigūt mcuruationez genuū et totius corporis pstrationem psoluūt Illud enim alias implere non possumus pueri m maturitate et clamauiz̄ nisi ut post quietē somni in hanc lucem velut e tenebris reuocati de vniuersis officiis mētis et corporis nichil omnīo ī nostris pſumere necessitatib? audeamus CXII Q pfectis nō est lex ipposita quia cōmunia supgrediūt̄ pcepta

Decimo quadrageſime lege qui iustus atqz pfectus est non teneē nec exigui huius canonis subiectione cōtentus est quē p fecto illis qui p totū anni spaciū deliciis vel negociis secularibus implicātur ecclesiaz principes statuerunt ut vel hac legali quodāmodo necessitate cōstricti bis saltez dieb? domīo uacare cogerent̄ ac diez vite sue quos totos q̄si fructus quosdā fuerant uoraturi vel decimas domino dedicarent Ceterū iusti quibus lex non est posita quiqz spūalibus officiis nō exiguā illam id ē decimā partem sed totū vite sue temp? impēdūt quia liberi sunt a decimaz legaliū fūctione idcirco si eos supueniens honesta et sancta necessitas coartauerit audent statione ieiunij absqz ulla dispensatione laxare Non enim ab eis decimarum exiguitas mutila ē qui omnia sua domino secū pie obtulerūt Q̄d pfecto absqz sūmo fraudis reatu facere ille non poterit qui nichil volūtarie offerens deo inexcusabiliter soluere decimas suas legis necessitate cōpellitur Quapter liquido cōprobatur pfectum esse non posse famulū legis qui tantū ul' illa que phibentur cauet vel illa que p̄cipiūt̄ exequitur sed illos vere esse pfectos qui etiaz bis q̄ a lege cōcessa sūt non vtūtur Quicūqz vero pfectionis euāgelice plenitudini subiect? esse nolue erit non ignoret se q̄uis baptizatus sibi videatur aut monachus non sub gratia sed sub legis uinculis p̄peditum peccati pondere p̄grauari.

CXIII De diuersis causis stimulorū carīs Ex libro quinto.

Dester ardor me? pfect? est nā vtiqz et ipse nunc mente torperem nisi me uester feruor ad recordatōnem rerū spūaliū suscitaret quodāmō dormitātem Hoc enim ni fallor inquisitio uestra cōplexa est cur interdū districtius abstinentes afflicto exhaustoqz corpore inentiuis acriorib? urgeamur ita ut exprecti reperiam? nos humorū naturaliū egestione respersos Huius ergo infestatōis triplicē causam nostri ponderemus Aut enim escaz superflua nimietate cōgerie aut per incuriā mentis elabitur aut inimici illudentis insidiis puocaē Primum igiē gule viciū hanc redūdantiā obsceni humoris extrudit nam et cū districtōris abstinentie tempore statū polluit puritatis non de p̄senti vt putatis inedia sed de nimietate p̄terite satuitatis effundiē Q̄d enī p uoracitatis inguuiem cōcretū est in medullis necesse est ut per pruritū vel certe per ignorantiaz q̄uis magno ieiunio tabefacti corporis egeraē Quāobrem nō solū lautioribꝰ ē epulis astinendū sed etiā a uilioribus cibis equali est abstinentia temperādū imo etiā ipsi? panis et aque satietas est cauēda ut possit diu in nobis acquisita corporis puritas permanere atqz imitari quodāmodo intemeratā spūs castitatez licz nos necesse sit cōfiteri interdum etiā absqz ulla mētis industria vel tempeie corporū vel etatis p̄terite maturitate quosdā rarius sordidari vel certe fluxus istius egestione non pollui Sed alterius meriti est qui pacem interi facilitate cōsequitur alterius qui triūphum gloriosis virtutib? pmereē Secūda impuri illius pfluuii causa est si mens spūalibus studiis atqz exercitiis vacuata quendā sibi segnicie situm per cōsuetudinem cōtinui teporis adduxeit aut cū sordidaz cogitationū minucias n cauens ita illam puritatez segniter cōcupiscit ut omnem perfectōis et castimonie sūmā in sola credat exteriorꝭ homīs castigatōne cōsistere Cuius erroris atqz secordie vicio cōsequēter eueniet vt non solum multimoda cogitationū peruagatio in uerecūde atqz pcaciter secretum irrūpat mentis Sed etiā p̄stmaz omniū passionū intra eaz semina perseuerent Que q̄diu in eius abditis deliteſcūt q̄uis rigido corporis ieiunio castigetur tamē ni chilomin? dormientem illecebrosis fātasmatib? inquietāt Quaruz inq̄etatione ante legitimi temporis cursum nō iaz ex nature necessitate sed nec ad huc ex fraude nequitie spiritalis obsceni eliciunt̄ humores Ideoqz in p̄mis discursus sūt sensuum coercendi ne mens istis excessibus assuefacta ad fediora incitamenta luxurie somniās pertrahatur Tercia causa est cum cōtritione cordis et corporis perpetuā castimonie puritatem optam? acqre re sed nos fraudulētissimi hostis īpugnat iuidiadum illis p̄cipue diebus quibus maiore integritatis merito desideramus diuino placere cōspectui simplicis fluxus illius egestione nos polluit vt a sacrosāncta p̄muniōe nos deterreat licz ī quosdā

incipientium ob hoc dyabolica factõne hẽ eueni re credatur illusio · ut cum eos intensiozib⁹ ieiuni is studere cognoueris · omnes eozũ conat⁹ hac ar te subuertat · ut dum se non solum nichil ad puri tatem cozporis districtioze ieiunio ꝓfecisse verũ etiam grauius sentiũt fuisse pulsatos · magistram incozruptionis ac puritatis aletricẽ · abstimentie districtionem · tanq̃ emulam phozrescant

CXIIII Q non semper ꝓ carnis pollutiõe sit abstinendum a sacra cõmuniõe

OMni quidem industria quãtuz in nobis est studere debemus · ut castimonie puritatez illo vel maxime tempe teneam⁹ quo venerãdis assistere optamus altari bus · Verũ si hostis ille nequissim⁹ ut nobis celes tis remedii subtrahat medicinã custodiaz sopite mentis illuserit · ita dũtaxat · ut nullo reꝓhensibili interueniente pruzitu · nullo oblectatõnis cõtami nemur assensu · sed egestione aut naturali necessi tate ꝓpulsa · aut certe dyabolica ĩpugnatiõe abs qz sensu voluptatis elicita ad impedimẽtũ nostre sãctificationis obtenderit · possum⁹ et debem⁹ ad gratiã saluaris cibi cõfidenter accedere · Si uero nostro vicio hec fuerit egesta cõcretio · illud apli cum formidemus · Qui mãducauerit panem et bi berit calicem domini indigne ꝛc̃ · Nouimus fratrẽ qui cũ castimoniã cozdis et cozporis sũma circum spectione atq; hũilitate ꝓmeritã iugiter possidẽt ac nequaq̃ nocturnis ludificatõibus temptareẽ · quotiensciũqz se tamen ad ꝓcipiendã cõmunionez domicam ꝓparasset · ĩmũdo fluxu dormiens feda batur · Qui cum multo se tempe a sacrosãctis mi steriis trepidus abstineret · tandem hanc ad seni ozes detulit q̃stionem · remediũ impugnationũ ac doloris sui medicabili eozũ cõsilio cõsecuturuz se esse cõfidens · Sed cum p̃mam causam morbi hui⁹ spũalium medicoz⁊ doctrina discuteret · que solet ex abũdanti ciboz⁊ pslũptione descẽdere · eãqz me morato fratri deꝓhenderent non misse · inquirũt de secũda causa discutiẽtes ne aĩme forsan culpa caro exhausta ieiunio impuris illusionib⁹ urgere tur · quib⁹ etiam districtissimi viri cũ paululũ ela ti de sui cozporis fuerint puritate ꝓ superbie vici um polluũtur · qua causa in fratre non deꝓhensa · ad terciã recurrentes occultas dyabolice factiõis insidias ꝓuiderũt · ꝓbantesqz nec anime culpã esse nec carnis · sacrosãctis cum epulis debere misceri cõfidentissime censuerũt ne ꝓ hanc fraudem medi cina remedii salutaris imꝑpetuũ fraudareẽ · Quo facto omnis dyabolice factionis scena detecta ẽ ut mox virtute dñici cozpis ꝓgente · illa ꝑterite illusionis cõsuetudo cessaret · Vt ergo fallax ima ginatio somni oz⁊ illectrix egestionis impure · uel imꝑpetuũ vel certis mensibus ignoreẽ · post illaz fidem qua de dei specialiẽ gratia puritatis donuz iugiter sperare nos cõsueuit · esce potusqz mi mietas ẽ castigãda · quorũ ꝛdũdãtia huiusmõi humo res ꝓpensius gigni necesse est · qui q̃ cõcreti non possunt nõ egeri · ita ad nature ipi⁹ legem possũt ꝓpelli · ne sub occasione cuiuscũqz pruritus atq; il lusionis emergãt · In qua nobis castimonie purita te fũdatis peccatũ in nobis iam non dominaẽ · In terioris enim fotu ac pabulo puritatis sũmĩstra rí necesse est etiam exteriori homini castitatez · Et ideo fatue ille virgines glozioſũ sponsi thalamuz non meruerũt intrare · que integzũ spũm sanctum tuũ et animã et cozpus sine querela in die domini non seruauerũt CXV Q a culpis venialib⁹ nemo ꝑter xp̃m sit immunis ·

VLtos quidem esse sãctos ac istos nega re non possum⁹ · sed inter sanctũ et ima culatũ multa distãtia est Aliud est enim esse quẽpiam sanctũ · i · diuino cultui cõ secratũ · hoc enim nomen non solũ hominib⁹ sed e tiam locis et vasculis templi atq; lebetis scriptu ra attestãte cõmune est Aliud est esse absq; pecca to quod vnius domini nostri ihesu xp̃i singulariẽ cõuenit maiestati · De quo etiam aplus velut pre cipuũ quid ac speciale ꝓnũciat dicens · Qui pec catum non fecit · Hac ergo sola ab hominibus no bis exceptione distinguiẽ · quia nos nõ absq; pec cato · illum sine peccato cõstat fuisse temptatum · Quis etenim hoĩm q̃uis fortis atq; bellatoz sit · hostibus tamẽ telis plerũq; non pateat Quis ue lut impenetrabili carne circumdatus · tantis preli ozum periculis sine piculo misceaẽ Ille solus spon sus ꝓ filiis hominũ · cõditionem mortis hũane cuz vniuersa carnis fragilitate suscipiens · nulli⁹ ẽ un q̃ sordis maculat⁹ attactu · Ceterũ iustos ac san ctos uiros non ĩmunes a culpa esse manifeste scri ptura ꝓnũciat dicens · Septies in die cadit iust⁹ ꝛc̃ · Nec iustitie eius ꝑiudicãt lapsus fragilitatis humane · quia multũ interest inter sancti et pecca toris hominis lapsũ · Aliud enim est admittẽ mor tale peccatũ · et aliud cogitatione que peccato nõ caret ꝓueniri · vel ignorãtie aut obliuionis agi er roze · aut facilitate ociosi sermonis offendere · aut ad punctũ in fidei theoria aliquid hesitare · aut sũ tili quadam cenodoxie titillatione pulsari · aut ne cessitate natura aliq̃ntisp̃ a sũma ꝓfectione recidẽ Hec enim sunt · vii · lapsuũ genera in quib⁹ uir sã ctus licet nõnũq̃ cadat · tamen iust⁹ esse nõ desi nit · Aplozũ eximi⁹ petrus · quid aliud credẽdus est fuisse q̃ sãctus · ꝑsertim quando ei a dño dice batur · Beatus es simon bariona · Et tamẽ p⁹ pau lulum cum ignozãs misterium passionis · tãte vi litati humani generis inscius obuiaret dicens · ab sit a te · merebaẽ audire · Vade post me sathanas ·

GErmanus · Quomodo ergo beato paulo quẽ ad sũmum ꝓfectionis culmen certum est pueniſſe illud poterit cõuenire q̃ dicat · non enim facio bo num quod uolo ꝛc̃ Theonas · Intrantem me tu tissimum silentii portũ rursus ad ĩmensũ ꝓfundis sime q̃stionis pelagus reuocare conamini Sed hic interĩ taciturnitatis anchozã iaciem⁹ · vt cras fla tu ꝓsperi spũs explozato disputationis vela pan damus · CXVI De excellentia et ꝓspicuita te vite cõtemplatiue · Ex libzo sexto ·

REuersa igitur luce ita affatus est · Quid sit prĩcipaliẽ bonum quod aplus nõ po tuerit ꝓficere cuz vellet diligenti⁹ inda gemus · Est enim bona castitas · laudabi lis cõtinentia · mirãda prudentia · larga hũanitas · circũspecta sobrietas · modesta tempantia · pia mi sericozdia sancta iustitia Que omnia in aplo pau lo ciusq; cõsortibus ita plena atq; ꝓfecta fuisse ñ dubium est · ut virtutũ potius q̃ verboruz magi sterio ab eis religio docereẽ · Sed vna et sola the ozia · i · cõtempla.o dei cui merito omnia iustifica tionum merita · vniuersa virtutuz studia postpo nunẽ · et eius cõpatione fuscantur Bonũ ergo hoc sũmum · i · dei cõspectu fzui et christo iugiter inhe rere · ut ꝓfecte apl⁹ possit adipisci dissolui optat a cozpore · quod caducũ et multis fragilitatis sue

necessitatibus impeditū non potest a seculi cōsor
tio penitus auelli · Quod enim tam ptimax sāctō
rum studiū · quod tam arduū potest esse ppositū
cui non aliquādo ille versutus insidiator illudat ·
Quis ita solitudinis secreta sectatus est · ut nūq̄
cogitationibus supfluis labereē · Quis tam fami
liaris est deo tanq̄ cōiunctus · qui aplicum illud
imperiū · quo sine intermissione orare nos p̄cipit ·
vel vno die se gaudeat executum Que licet omīa
nōnullis q̄ sūt grauioib? viciis inuoluti leuia atq;
a peccato pene aliena videanē · scientibus tamē p̄
fectionis bonum · etiā minimaq; rerū multitudo g̃
uissima est · multisq; sibi maculis videē aspergi ti
non dicam vane cogitationis imp̄bitas ī atria mē
tis irrepserit · sed uel psalmi qui dicendus ē re
cordatio orationis tempore intētionem supplican
tis auertit · Si enim inquiūt cum a quolibet sublī
mi homine non dicā p̄ vita ac salute nostra · sed e
tiam p̄ alicui? lucri cōmodo supplicamus · totam
in eo mentis et corporis aciem defigentes de nu
tu eius trepida expectatione pendem? · nō medi
ocriter formidātes · ne q̄ forte ineptū aut incōgru
um verbū misericordiā audientis auertat · tum de
inde si nobis in foro cōstitutis assistēte ecōtra ad
uersario ī medio p̄flictu tussis · sternut? · risus · osci
tatio · somn? · obrepserit · q̄nta in p̄niciem nostraq;
vigilātissimus inimic? seueritatem iudicis cōmo
uebit inuidia quātomagis cum illi occultorū om
niū ognitori p̄ iminenti ppetue mortis pic'o sup
plicamus · p̄sertim cū e diuerso callidus seductor
pariter et crimīator assistat · intenta atq; solicita
oratione iudicātis pietas implorāda est · Nec leui
peccato astringitur · qui p̄cez deo fūdēs s̄bito a cō
spectu eius quasi ab oculis non videntis nec au
dientis · cogitationis imp̄be vanitatem secut? ab
scesserit · Illi aūt qui oculos cordis sui cōtegunt
crasso velamine viciorū · uix in recessib? pectoris
sui etiā illa que magna et capitalia sūt crīmina cō
templantur · et inuerecūdis semp cogitationib? e
uagātes · nec dolere nozūt cū ab illa cōtemplatiōe
que singularis est distrahūtur · nec habent quod se
doleant amisisse CXVII Q Quea q̄ impfectis
inculpabilia videntur pfecti grauia in se reputāt

Nec sane nos in hūc errorem causa p̄cipi
tat quia a namartheti · i · impeccātie ip̄i?
virtutem penitus ignorātes · existimā?
nullā oīno culpaz ex istis ocōsis ac lubri
cis cogitationū ex cursib? nos posse cōtrahē · sed
hebetudine stupefacti · et velut cecitate p̄cussi ni
chil in nobis nisi capitalia crīmina cōtemplamur ·
eaq; tātūmodo credim? euitanda que legū quoq;
secularīū seueritate dānantur · a quib? si nos īmu
nes vel paululū sensērimus · nichil nobis īesse pec
cati p̄timus arbitramur · Proinde ab illo uidentiū
numero segregati quia mīnutias multarū sordiuz
que intra nos aggeste sūt non uidem? · nequaq̄ sa
lubri cōpūctione mordemur si sensū nostrū īter
pellauerit egritudo tristicie nec dolem? vane gloi
e subtili suggestione pulsati · nec de emissa tardi?
vel tepidius oratōne deflem? · nec reputamus ad
culpā cū psallentib? vel orātibus nobis · aliquid a
liud q̄ ip̄a oratio vel psalm? occurrerit · nec illud
horremus q̄ multa que vel loqui vel agere coram
hominib? pudet · non erubescim? vel ad horā cor
de cōcipere quod diuino nouimus patere conspe
ctui · nec feriri nos ullo credimus detrimento · cū
derelicta memoria dei corpea cogitam? · ita ut no
bis satis cōgrue salomonis illud aptetur eloquiū
Ferierūt me sed non dolui ⁊c̄ Ecōtra hi qui sūmā
totius voluptatis et gaudiī et beatitudinis sue ī
diuinarū ac spūalium rerū tātum cōtemplatōe cō
stituūt · cū ab ea vel inuiti vel paululū violētis co
gitationib? abstrahūtur velut qōdam in se sacrile
gii genus p̄sentis penitudinis puniūt ultione · ac
vilissimā creaturā ad quā sit detortus mentis ītui
tus creatori suo se p̄tulisse lugentes · pene impie
tatis sibi crimen ascribunt · et quidq̄d ab illo uero
lumine mentis aspectū retrahit execrētur · fastidi
unt ergo uniuersa in quib? mūdus iste uersatur ·
Sed impossibile est ut non ad ea vel breui cogita
tionū rapiane excessu · nullusq; etiam nūc hoīm ex
cepto saluatore nostro naturalem puagatōnē mē
tis ita defixus semp in dei cōtemplatōne cōtinuit
ut nūq̄ ab ea raptus mūdane cuiusq̄ rei delecta
tione peccaret · dicente scriptura · Sidera ip̄a non
sunt mūda in cōspectu eius · et inter sāctos eius
nemo īmutabilis · Cum ergo semetip̄os quotidie
sentiant sācti terrene cogitationis pondere p̄gra
uatos ac illa mentis sublimitate decidē · et īuitos
imo etiam nescientes in legē peccati mortisq; trās
duci · habent p̄fecto p̄ quibus ad deū iugiter in
gemiscāt · et in veritate humiliati atq; cōpuncti ·
ad gratiam dei que impios iustificat cōuolantes ·
cum aplo prestanē Infelix ego homo quis me libe
rabit de corpore mortis huius ⁊c̄ Et cōdelectanē
quidem legi dei secūdum interiorē hominē · q̄ uisi
bilia vniuersa trāscendentes conāē deo sēper uni
ri sed vident aliam legez in mēbris suis · que repu
gnat legi mentis eorū ⁊c̄ · Vere enim lex peccati ē
q̄ humano generi p̄uaricatō induxit · quia maledi
cta terra in opibus tuis Que terra post agnitōez
boni ac mali · cogitationū spinas cepit ac tribulos
germinaē · quaruz aculeis · naturalia virtutū semi
na p̄focantur · ne illū panem qui de celo descēdit
quiq̄ cōfortat cor hominis edere absq; vult? no
stri sudore possimus · CXVIII Qualiter
hoc corpus mortis aggrauat animam ·

Hoc ergo ineuitabile corpus est mortis
in quod pfecti quiq; qui gustauerūt q̄
suauis est dom̄in? quotidie reuoluti · sē
tiūt cū p̄pheta q̄ malū sibi et amaruz sit
discedere a domino deo suo · Hoc est corpus mor
tis quod a celesti eos intuitu retrahēs ad terrena
deducit · quod psallentes eos atq; orationi p̄stra
tos vel humanas effigies uel sermones vel negoti
a vel actus facit supfluos retractare Hoc est cor
pus mortis quod uolentes deo iugiter inherere p
fectōnem tamē huius boni quia mortis corp? ob
sistit inuenire non possunt Sed faciūt malū quod
nolunt · i · traducūtur mente etiā ad illa q̄ ad pfe
ctum virtutū nō p̄tinent · Idcirco quotidianis su
spiriis sācti omnes p̄ hac substātie sue fragilitate
cōpuncti · dum cogitationū varietates et cōsciē
tie latebras p̄scrutanē · suppliciter clamant · Nō in
tres in iudiciū cum seruo tuo ⁊c̄ · Et illud · Quis
gloriabitur castum se habere cor · Et ita infirmam
hominū imperfectāq; iusticiā · ac misericordie dei
semper indigētem indignā esse sentiūt · vt vn? ex
his cuius iniquitates et peccata deus misso de al
tari ignito verbi sui carbone purgauit · post illam
mirificam cōtemplationem dei · post intuitū subli
mum seraphim · et reuelationem sacramētoz cele
stiū dicat · Ve michi quia vir pollutus labiis ego
sum · Orans quoq; non iniquoz tantum sed etiam

iusto⁊ plebem generali supplicatione cõplectitur dicens·Facti sumus ut imũdi oẽs nos ⁊c̃ Quis quis itaq; anamartheton·i·ipeccãtiã nature ascribit humane·non manib⁹ verbis sed cõsciẽtie sue nobiscũ testimonio ac pbatione cõfligat·et siquidem ut nõ dicam ãplius vnã sinaxim sine vlla uerbi uel facti vel cogitationis interpellatione se dependerit celebrasse·absq; peccato se esse pnuncieret·Proinde quia his omnibus ociosis ac supfluis rebus velocem humane mentis excursũ fatemur carere non posse·p hoc vtiq; cõsequẽter sine peccato nos nõ esse veraciter cõfitemur·Quãto enĩ magis pfecerit mens hũana·et ad sinceriorẽ contemplationis peruenerit puritatez·tanto se ĩmundiorem quasi per speculũ sue puritatis inspiciet·quia necesse est ut dum animus ad sublimiorem se tendit intuitũ·et maiora ꝙ agit pspiciens concupiscit·illa in quibus est ut inferiora semper ac viliora despiciat·Plura siquidem denotat sincerior obtutus·paritq; maiorem reprehensionis dolorem irreprehensibilis vita·et multiplicat gemitus atq; suspiria emendatio morũ et emulatio attenta uirtutum·Nemo enim illo in quo pfecerit gradu potest esse contentus·et quãto quis fuit mente purgatior·tanto se sordidiorem videns magis humilitatis ꝙ elationis inueniet causas·Quãtoq; ptimacius ad sublimiora cõscenderit·tanto amplius ꝑuidet sibi supesse quo tendat Deniq; qui carnem suã crucifixerũt cum vicijs et cõcupiscentiis et q̃bus vere crucifixus est mũdus·cum de cordibus suis non solum radicitus vicia vniuersa conuulserunt Verũetiã cogitationes ac memoriã peccatorũ conenẽ excludere·nichilomin⁹ tamen quotidie fideliter pfitenẽ·ne vna quidẽ hora sine macula se posse esse peccati CXIX Q ꝓpt venialia ñ oportet quẽꝙ a sacra cõmunione se subtrahẽ

Nec tamen ex eo debemus nos a dominica cõmunione suspẽdere quia nos agnoscim⁹ peccatores·sz ad eã magꝝ ac magꝝ ẽ ꝓpter animi medicinã et purificationem spũs auide festinandũ·Verũtamen ea hũilitate mentis ac fide ut indignos nos pceptione tante gratie iudicantes·potius nostris remedia vulneribus expetamus·Alio quĩ nec annuersaria quidẽ digne ꝑsumenda est cõmunio·ut quidã faciũt qui in monasteriis cõsistentes ita sacramentoꝝ celestiũ dignitatem et sãctificationem ac meritũ metiuntur·ut estiment ea non nisi sãctos et ĩmaculatos debere ꝑsumere·et non potius ut sãctos mũdosq; nos sua pticipatione pficiant·Qui pfecto maiorem arrogantie ꝑsũptionem quã sibi declinare videnẽ incurrũt·quia vel tunc cum ea pcipiũt digni os se eorum pceptione diiudicant Multo autem iustius est ut cum hac cordis hũilitate qua credimus omni tempore et fatemur illa sacrosãcta misteria nũ ꝙ p merito nos posse cõtingere singulis ea dominicis ob remediũ nostraꝝ egritudinũ ꝑsumamus ꝙ ut vana pstasione cordis elati vel post annum dignos eorũ pticipatione nos esse credam⁹·Quapter ut hec mtelligere et fructuose tenere possimus misericordiam dnomini ut nos ad perficiẽda hec adiuuet attenti⁹ implorem⁹·que nequaꝙ ita ut hũane cetere artes pcedente quadaz ratiõe uerborũ sed actu potius et experientia peũte discũtur queq; rursũ nisi tam collatõnibus spiritaliũ virorũ frequenter exammatà fuerint et polita ꝙ documentis et quotidiana experientia solicite ventilata·

aut absolescunt incuria·aut ociosa obliuione deperunt· CXX Collatio abrahã de omnimoda solitudine appetenda· Ex libro septimo·

Ultima collatõ abbatis abrahã xpo fauẽte pcuditur·Ad quez impugnationem cogitatõnũ nostraꝝ anxia confessione dutulimus qua ad repetendam prouinciã nraz aimi estibus urgebamur·Hinc etenĩ nobis maxima desideriorꝝ nascebaẽ occasio·p tanta religione atq; pietate parentes nostros ꝑditos recordabamur ut eos nequaq̃ impedituros nostrũ ꝓpositũ ꝑsumeremus·quodq; pfectũ magis ex illorũ essem⁹ assiduitate capturi nullaq; nos corporaliũ rerum solicitudine occupandos·illis affatim oẽ cũ gaudio ꝑbitionem nostre necessitatis explentib⁹·Insuper etiam spe inanium gaudiorꝝ animũ pasceba mus·credentes fructũ nos maximũ pcepturos ꝺ cõuersione multorum qui velut nostro essent adiuuam salutis exemplo ac monitis dirigendi·Tum ꝑterea ipsorũ locorꝝ situs in quib⁹ erat maioribus nostris auita possessio ipsaq; amenitas iocũda regionum ante oculos pingebatur·ꝙ congrue soli tudinis spaciis tenderetur·ita non solum delecta re monachum possent secreta siluarum·sed etiam maxima victus cũctis ꝑbere cõpendia· Que omnia seni cum secũdum fidem cõscientie nostre suppliciter panderemus·tacitus ille diuq; cũctat⁹ atq; ad extremum grauiter ingemiscens ita respondit·Nec dum nos desideriis renũciasse mũdanis nec mortificasse cõcupiscentias ꝑstinas cogitationum nostrarũ ꝓdidit infirmitas· Nã sicut desidiam cordis uestri desideriorꝝ uestrorũ ꝓuagatõ ꝓtestatur·hanc pegrinationem ac parentũ absentiã ꝙ mente potius suscipere debuistis carne tãtum modo sustinetis·Ideoq; uos illa ocii egritudie sẽtio laborare que in ꝓuerbiis ita notatur·In desiõriis est omnis ociosus·Nã et nobis potuerãt hec que cõmemorastis carnaliũ cõmodoꝝ non deesse cõpendia·nisi nobis illa sentẽtia saluatoris occurreret·qui non reliquerit siue oderit patrez et mzẽ·Potuimus etiã cellulas saltem nostras supĩ li fluminis alueum collocatas aquaz habere ꝓforibus·ne eam a quattuor milibus passuũ nostris cogeremur deferre cuicib⁹·nisi nos ad tolerãtiaz laboris istius ĩdefessos beat⁹ apl⁹ reddens hoc iugiter animaret eloquio·vnusquisq; ꝓpriaz mercedem accipiet secundum suũ laborem·Nec ignoramus esse nõnulla etiã in regionibus nostris amena secerta in quibus pomoꝝ copia et ortorũ gratia necessitati corporũ expedirent·nisi impingẽdã nobis illam exꝑbrationem uereremur·quia recepisti cõsolationem in vita tua· Sz despectis illis oĩbus his tãtum squaloribus delectamur·vniuersiq; deliciis horrendam solicitudinis istius ꝑferim⁹ uastitatem·Parũ est enim renũciasse monachũ sermel·id est·in ꝑmordio cõuersionis sue cõtempsisse ꝑsentia·nisi quotidie eis renũciare perstiterit· Idcirco ei qui de interioris hominis puritate solicitudinem gerit·expetenda sunt ei loca que mẽtez eius nulla ad culture distensionem ubertatis sue fecunditate solicitent·nec de cellule fixa statiõe perturbent·Non enim cogitationũ suaꝝ tempestatibus obuiare iugi solicitudine ac perseueràti intẽtione didicerũt·qui sub diualib⁹ quotidie operib⁹ dsudãtes·tota die sb aereis ianitare ñ solũ corpore·verũ etiã mẽte ꝓuolitãt et cogitatõnes suas cum mobilitate corpea passim ĩ apta diffundunt

CXXI Q figendum sit et corpus in loco et mens in deo.

DEc mix si in cellula quis residens quasi intra artissimū claustrū cogitationibus cōgregatis cum foras pgredi ānietatum multitudine suffocetur que de carceribus habitaculi cū homine prūpentes cōtinuo velut equi effrenes in diuersa puolitant. Cū vero ad cellam ppriam remeāt grauiores excitat stimulos ipa inueterate licētie cōsuetudo. Hi ergo qui necdum possūt vel nouerūt volūtatum suarū instigationibus reluctari cū accidia pectus in solicū uehementi impugnante itra cellā fuerint anxiati si pgrediendi sepius libertatem sibi remissa districtōnis lege cōcesserint acriorem aduersum se pestem hoc ut putant remedio suscitabūt sicut gelidissime aque haustu vim internarū febrium q dam restringere posse se credūt cum utiqz accendi ex hoc estum illū cōstet potiꝰ qꝫ sedari. Siqdē momentaneā illam relcuationez multo grauior cō sequitur afflictio. Quāobrem ita omnis monachi intentio in vnū semp est defigenda cūctarūqz cogitationū eius ortus atqz circūitus ad ipm i me moriā dei strenue reuocandi uelut siquis absidis camerā uolens in sublime cōcludere subtilissimi illius centri lineā iugiter circūducat ac secūdū certissimā normam omnem rotūditatis parilitatē et structure colligat disciplinā aliter indecorā i core suo atqz indignam spūisancto domū cōtinuoqz lapsurā imprudenter attollit non glorificāꝰ beatifico habitatoris hospitio sed ruina constructionis sue lugubriter oppressurus. CXXII Q quedā facta pfectorū nō sūt infirmis trahenda in exemplum. Germanus

PArentum vicinā quā nec uos nimiū respuistis cur tanto opere a nobis debeat euitari non satis claret. Abraham Nōnūqꝫ mala ex bonis rbus sumi uidētur exempla nam siquis eadem agere non eodem affectu atqz ppositō aut dissimili vtute psūpserit pfecto exinde laqueū deceptionis ac mortis incurrit unde aliis eterne vite fructus acquiritur Qd puer dauid gigāti illi in certamine pparat haud dubie ptulisset si fortissimis saulis armis fuisset indutus et non tam prudenti discretione congrua adolescentie sue armoꝝ genera delegisset Quam mensurā viriū suarum cōsiderare cōueīt vnūquēqz nostruꝫ Non enim quia bona est anachoresis vniuersis eam cōgruam cōprobamꝰ Nec quia institutionem cenobioꝝ uel curā fratrū sanctam atqz laudabilem merito pfitemur idcirco ab vniuersis eam expetendā esse censemus Proinde primus regionis vestre atqz huius inter se pensanda sūt instituta deinde vires hominū iugi vl virtutū ul viciorū assiduitate collecte diuersa inuicem lācetrutinādo Fieri etenim potest ut quod alteri gētis homini arduū atqz impossibile est hoc aliis insita cōsuetudo quodāmodo uertit i naturā Itaqz diligenter expēdite vtrū in illis torpidis ut fama est regionibus et velut frigore nimie infidelitatis obstrictis hanc nuditatem sustētare possitis Nostris enim istam ppositi fortitudinez naturaliter quodāmodo indidit sancte cōuersionis ātiquitas Quorū si cōstātie atqz virtuti pares vos esse cernitis vicinā patrū fratrumqz uestroꝝ similiter fugere non debetis Rimamini itaqz nūc archana pectoris uestri prudenterqz cōijcite an talē etiam uos iuxta parentes uestros districtionem mētis iugiter retentare possitis Cumqz uos in hac aīmi mortificatione cōsimiles eidem senseritis tūc scitote pentum fratremqz uicmiam uobis quoqz similiter noxiam non futuram ut si eis qꝫuis in pximo ostitutis velut mortuos uos esse credatis ita ut nec illos uestris fouere solacijs nec uos illorū sinatis obsequio relaxari. CXXIII Q per fectionem appetenti fugienda sint parentum et amicorum blandimenta.

SAne quid ppositō nostro oberit si illis sūministrātib? vniuersa nos solicitudine pandi uictus penit? absoluti lectioni tantū et orationū opam dederimus. Abraham Non meā cōtra hoc uobis sed beati anthonij sententiā pferam Nā cum ad illum quidam ueniens anachoretica disciplinā minime diceret admirādam maioris pnūcians esse virtutis ea que pfectionis sūt inter homines quispiam qꝫ in heremo positus exerceret beatus anthoni? ubi nam ipe cōsisteret pcūctāe Cumqz ille se iuxta parentes suos habitare dixisset et eorū pbitione ab omni cura et solicitudine diurni operis absolutū lectioni tātum et orationi insistere Rursus ātho nius Dic inquit fili vtrū in eorū damnis vel aduersis casibus cōtristeris pariqz etiam modo sup eorū psperitate cōgaudeas Ille vtriusqz rei se pticipem esse cōfessus est Cui senex Noueris te etiam inquit in futuro seculo in eoꝝ sorte censendū cum quibus in hac vita in lucri detrimenti ue cōsortio vel gaudeo vel meroze cōcuteris Hec conuersatio atqz hic tepidissimus stat? non hoc solo quo dixi te feriunt detrimēto Licet id nūc ipe nō sentias dicens quodāmodo fecerūt me sed nō dolui cē qꝫ scilicet diebus singulis mentem tuā pro casuū varietate mutantes indesinēter ad terrena demergunt verū etiā qꝫ fructu manuū tuaruꝫ et iusta pprii laboris mercede defraudant nō pmittētes te horū pbitione suffultum secūdum beati apli regulam quotidianū tibi victū manibus ppa rare Ideo cum etiam nobis pentū psidia non deessent tamen hāc cūctis opibus ptulim? nuditatem et quotidiana corporis alimenta nostris maluim? sudoribꝰ prepare qꝫ secura parentum prebitione fulciri laboriossime huic penurie illam quā predicas ociosā scripturaꝝ meditationem atqz ifructuosam lectionis instātiam postponētes Noueris autem te etiā ex hoc non leui? qꝫ illo quod supra diximus feriri detrimēto quia cū sis sani corporis ac robusti stipe sustentaris aliena que iuste solis est debilib? attributa secūdum apl'm qui ociosis penitus interdicens opem largitatis aliene qui non opatur inquit nec māducet His beatus anthonius aduers? quendā usus verbis etiā nos magisterij sui informauit exemplo ut parētū pniciossima blandimenta et omniū qui victui necessariam sūministrat agapem insup etiam omnem amene habitatōis gratiā deuitem? CXXIIII Q melius sit pauca merita cum securitate acquirere qꝫ ad maiora lucra cum periculo aspirare

NAm qꝫ alios quoqz saluare vos posse cōfiditis et spe maioris lucri ad reuisendam patriam festinatis audite etiaz super hoc quādam abbatis macharij fabulam iocūdissime atqz aptissime figuratā quā et ille cuidam similibus desideriis estuanti ingesserit. Erat inquit in ciuitate quadam pitissimus consor

qui denarijs trimis vnūqūēqz detondens· necessa
ria victui quotidie cōparabat·centūqz denarios
expleta omni corporis cura marsupio suo diebus
singulis inferebat Sed audiuit ī quadā lōge posi
ta cuitate singulorū solidorū singulos homēs tō
sori prebere mercedem Itaqz sumens artis sue p
tmus instrumenta·expensis in sūptu omnib9 que
hic multo tempore collecta seruauerat·ad vrbem
illam questuosissimā cum sūmo labore puenit Vbi
cum ea qua ingressus est die· secūdum hoc qō cō
peat ab vno quoqz mercedem sui operis rcepisset
ad uesperum videns se grandez solidorū numez
cōquisisse·ad macellum letus intendit·escas emp
turus·Quas cum cepisset magno solidoruz pcio
compare·expensis in pexiguo victu vniūsis quos
acquisierat solidis·nec vnius quidem denarii itu
lit lucrum·Cūqz itaqz acquisitionem suam singul'
diebus vidisset insūmi apud se recogitans· reuer
tar inquit ad ciuitatem meam·illumqz repetam te
nuissimum questū·Questuosior fuit michi ille nū
morum·qē iste solidorum imaginarius quest9· ex
quo non solum nichil exupat quod recondā·sed e
tiam uix ipsa quotidiani victus necessitas susten
tatur·Idcirco nobis est rectius hunc solitudinis
huius tenuissimū fructum indirupta iugitate se=
ctari·quem nulle seculares cure nulle mūdane di
stensiones·nulla cenodoxie ac vanitatis abrodat
elatio·nulle diurne solicitudinis necessitates imi=
nuant·Melius est enim modicū iusto qē affectare
illa lucra maiora·que etiam si pta fuerint questuo
sissima cōuersione multorum nec.ssitate tamē mū
dane cōuersationis et quotidiane distensionis di=
minutionibus absumūē Melior nāqz est pugillus
vnus cū requie·qē duo pugilli cū labore et pūpti
one spūs· Quibus illusionib9 atqz dispendiis om
nes admodū infirmos necesse est implicari·qui cū
etiam ō salute sua sint dubii·ipiqz adhuc magiste
rio atqz institutione egeant aliena·ad cōuertēdos
alios ac regendos dyabolicis illusionibus instigā
tur·quiqz etiam si potuerint lucri aliquid ex quo
rundam cōuersione cōquirere·impatientia sua at
qz inconditis moribus quidquid acquisierit pfli
gabūc·Illud quoqz eis eueniet·Qui mercedes cō
gregat misit eas in sacculum ptusum Et melior ē
vir ignobilitate seruiens sibi·qē qui dignitatem si
bi acquirit et indiget pane· CXXV De ra
dicibus viciorum in anima· Germanus

SAtis ogrue nobis his cōpatōib9 dispu
tatio tua illisionū nostrarū manifestauit
errores·quorū causas et curatiōes simi
liter optamus agnoscere·et unde accide
rit nobis ista deceptio· Abraham·Omniū uici
orum vnus fons atqz principium est·secūduz qua
litatem vero mēbri quod in anima fuerit viciatuz
diuersa vocabula passionū corruptionumqz sorti
tur·Quod nōnūqē etiam morborū corpaliū pbat
exemplo· Etenim cum arcē corporis·i·caput uis
noxii humoris obsiderit·cephalargie pcreat passi
onem·Cum vero aures oculos ue puaserit ī otal=
gicum siue obtalmicū uertitur morbum·Cū se ad
articulos quoqz et ad manuū sūma trāsfuderit·
articularis atqz cirogrica dicitur valitudo· Cum
autem ad pedum ima defluxerit·podogra nuncu
patur·Totqz vocabulis vna atqz eadē noxii hu=
moris origo distinguitur.quot mēbrorum cepit
portiones·Eodemqz modo anime nostre pūbus
vni9cuiusqz vicii esse creoamus Nam si ratiōa
bilem eius ptem viciorū pestis infecerit·cenodox
ie·elationis·inuidie·supbie·pūptionis·cōtentiō
ris·hereseos vicia pcreabit· Si irascibilem vulne
rauit·furorem·impatientiam·tristiciam·accidi
am·pusillanimitatem·crudelitatemqz pturiet· Si
cōcupiscibilem vulnerauit·castrimargiam·fornica
tionem·filargiriā·et desideria noxia terrenaqz ge
nerabit· Et idcirco si fontem vicii huius vultis a
gnoscere rationabilem mentis uestre portionē no
ueritis esse corruptam·ex qua pūptōnum vel ce
nodoxie solent vicia pullulare·dum non solū ad
pfectionis iam pueniisse fastigia·sed eriaz alios do
cere posse uos credetis·et per elationem cenodo=
xie ac peruagationum uanitate raptamini·Quas
amputare absqz difficultate poteritis·siqē difficile
le sit vnicuiqz uestrum saluare animaz suā mentis
uestre contritōe discatis·et intimo cordis affectu
non modo longe uos ab illa docendi pūptōne sū
motos·uerum etiam adhuc egere doctoris agno
scatis auxilio·Adhibete ergo huic mēbro vel pti
anime uestre quā spēaliter diximus vulneratā·ue
re humilitatis medelam· CXXVI Q nō sit
fugienda penitus hominū frequētia· Germ9

INter cetera illusionū errorqz nostrorū
genera·que nos ad desiderium patrie no
stre flamauerant etiam hec vel maxima
extitit causa· qē interdum a fratrib9 fre
quentati iugi secreto ac diuturno silentio secūdū
desiderium nostrum nequaqē possumus inherere
per quod necesse est intercidi mēsurā quotidiane
contimentie quā per castigationem corporis indi=
ruptā perpetuo cupimus retentare Qō nullatē9
in nostra pūncia credimus euenturū·in qua aut
nullum aut certe rarissimum pfessionis huius vi=
rum inuenire possibile est Abrahā·Irrationabi
lis atqz incōsiderate districtionis·imo potius fū
mi teporis indiciuz·nequaqē ab hominib9 frequē
tari·Qui enim in hac quā arripuit via nimiū tar
dis passibus graditur·equū est ad eum non dicaz
sāctorū sed nec hominū quidem vllus adueniat·
Vos autem si deum qui vtiqz caritas est pleno spi
ritu3 feruore sectamini·ad quelibet loca maccessi
bilia fugeritis·necesse est ea ab homin.b9 frequē
tari·ūntoqz uos ppores deo amois diuini ardor
effecerit·tanto ad uos maior sanctorum fratrum
cōfluet multitudo·Nō enim potest ciuitas abscō
di sup montem posita·quia diligētes me inquit do
minus glorificabo·Verūtamen nosse debetis hāc
esse subtilissimam inimici foueam in quā miserabi
les et incautos quoqz pcipitat·ut duz maiora eis
pmittit necessaria·quotidiani fructus emolimē=
ta surripiat·obstrusiones sc3 ac vastiores solitu=
dies expeti ōbē psuadēs·easqz velut miris ameni
tatibus consitas in eorū corde pingens.

CXXVII De austeritate interdum aliqua
tenus relaxanda·

ILla quoqz remissionis atqz humanitatis
intercapedo gratissima· q nōnunqē pro
aduentu fratrum interuenire consuevit·
licet molesta uobis ac fugienda uideat·
tamen qē sit utilis ac salubris tam corpori qē spūi
uestro·paucis patienter attendite· Sepe accidit
non dicam nouiciis et infirmis sed etiam expimen
tissimis atqz pfectis·ut nisi mētis eorum directō
atqz censura quibusdam mollita fuerit uicissitudi
num laxamentis·aut in teporem spiritus aut cer
te impernicioſam corporis ualitudinem collabat·

Et idarco a prudentibus atqꝫ pfectis cum inter
cesserit fratrum crebra etiam visitatio·non solum
toleranda patienter·sed etiam grataner est ãple=
ctenda· Primũ qꝺ puocat nos auidius semp so
litudinis desiderare secreta·nam quodãmodo cur
sum nostrum dñ interpolare creditur infatigabilẽ
iugemqꝫ cõseruat·qui si nullo obice iterdũ tarda
retur·usqꝫ ad finem cõtendere indefessa ptinacita
te non posset · Deinde cum necessitatem reficien
di corpusculi cum fructu humanitatis indulget·
maiora nobis cõfert lucra cuꝫ iocũdissimo corpo=
ris laxamento·qꝑ illa sint que per abstimentie fati
gationem fuerãt acquirenda·Super qua re aptissi
mam cõpationem antiq narratione vulgatã breui
ter vobis indicabo·fertur beatissimus iohãnes e=
uãgelista·cum pdicem manibus molliter demulce
ret·quendam ad se habitu uenatorio uenientẽ sbi
to cõspexisse Qui miratus q uir tante opinionis
ac fame ad tam parua et humilia se oblectamẽta
summitteret· tu ne es inquit ille iohãnes·cuiꝰ fa
ma insignis atqꝫ celeberrima me quoqꝫ sũmo desi
derio tue agnitionis illexit·Cur ergo oblectamẽ
mentis tam vilibus occuparis· Cui beatus iohan
nes·Quid est quod manu gestas·At ille· Arcus
ait·Et cur eum non inquit tensum semp circum=
fers Cui respõdit Non oportet ne iugi curuamĩe
rigoris fortitudo laxata mollescat atqꝫ depereat·
et cum optuerit ut fortiora in aliꝙ feram specula
dirigentur·rigore per nimietatem cõtinue intẽ=
tionis amisso violentior ictus non possit emitti·
Nec nostri inquit beatus iohãnes animi te offẽdat
o iuuenis tam parua hec breuisqꝫ laxatio·qui nisi
remissione quadam rigorem intensionis sue inter
dum releuet ac relaxet· irremisso rigore lentescẽs
virtuti spũs cum necessitas poscit obsecũdare nõ
poterit· CXXVIII De suaui iugo christi
et eius exasperatione· Germanus

QVoniam nobis illusionum cũctarũ rme
dia cõtulisti et dyabolice quibꝰ quatie
bamur insidie per doctrinã tuam domi
no donante detecte sunt·hoc quoqꝫ no
bis pcamur edisseri quod in euãgelio dicitur Iugũ
meum suaue est·et onus meum leue·Quippe cum
aplus dicat·omnes qui uolũt pie uiuere in xpo p
secutionem patienter· Abraham·Verissimã dñi
esse sententiam expientie ipsius facile pbabimus
documento·si perfectõnis uiam legitime fuerimꝰ
aggressi·Quid enĩ gue poterit esse· qꝺ durũ ei q
uera humilitate fũdatus·in omnibus que fuerint
sibi irrogate letatur iniuriis·dicens·cõplaceo mi=
chi in infirmitatibus Quo familiaris rei cruciabi
tur damno·qui perfecta nuditate glorios· mũ
di facultates omnesqꝫ cõcupiscentias arbitratur
ut stercora·qui omnia que ab aliis auferri possũt
sua non esse cognoscit·Cuiꝰ inopie necessitate fu
gabitur·qui cuꝫ aplo gloriatur in ieiuniis multis
in fame et siti in frigore et nuditate Quis labor qꝺ
ue tam arduũ seniorꝭ pceptum·trãquillitatẽ pe=
ctoris eius poterit perturbare·qui omnibus que
sibi fuerint imperata non solum patienter sed eti
am gratãter occurrit·dicens et ipse· Non sicut e=
go uolo·sed sicut tu·Vt autem nobis econtrario
iugum xpi nec leue nec suaue uideatur cõtumacie
nostre est ascribendum·qui diffidentia atqꝫ incre=
dulitate deiecti contra illius cõsilium qui ait· Si
uis perfectus esse uade·uẽde omnia tua et sequẽ
me·inepta puersitate pugnamus·terrenarũ scilicꝫ
facultatum materias retentantes·Quarũ cum ne
xibus animum nostrũ dyabolus teneat illigatum
quid supest nisi ut cum uoluerit nos spiritualibꝰ
gaudiis separare·earũdem imminutione ac pua
tione mestificet·secularium curaꝫ flagris semper
excruciet·ex nobismetipis quo dilaceramur excul
pans·Ipe enim nobis tormento sunt quibus uti
mur uoluptates·et oblectamenta huius carnis at
qꝫ delicie carnificum uice in suũ retorquentẽ auto
rem·Nos inqꝑ non esse manifestum est· qui semi=
tas domini rectas ac leues puis ac duris desideri
orum cãtibus exaspamus·qui viam regiã aplicis
ac ppheticis silicibus cõmunitã sãctorũqꝫ omniũ
atqꝫ ipsius domini uestigiis cõplanatam amentissi
me deserentes·deuia queqꝫ ac dumosa sectamur
et psentium oblectationum illecebris obcecati· p
obscuros impeditosqꝫ uiciorum anfractus laceã
tis cruribus·et disrupta nuptiali ueste reptamus
non modo acutissimis ueprium aculeis cõfringen
di·sed etiam uirulentorum serpentiũ uel scorpio
num illic latitantium ictibus uulnerandi· Oblitꝰ
est inquit me populus meus·frustra libantes et ĩ
pingentes in uiis suis in semitis seculi ut ambula
rent per eas itinere non trito·vie eorum secũdum
sententiam salomõis sũt strate spinis·et ecclesias
tes hoc exprmens labor inquit stultorꝫ affligit eos
Et reuera si cõpare uolueris splendentem uirgini
tatis florem et suaue olentem castimonie purita=
tem·tetris ac fetidis libidinũ volutabris quietẽ
securitatemqꝫ monachorꝫ·piculis et erũnis quibꝰ
mũdi huiꝰ homines ĩplicantẽ· pauptatis nostre re
quiem·edacibus diuitum tristiciis·ac puigilibus
curis in quibꝰ non absqꝫ sũmo vite periculo die=
bus ac noctibꝰ cõsumũtur· suauissimũ iugũ xpi
onusqꝫ leuissimum facilime cõpbabis.

CXXIX De cẽtuplo perfectorꝫ ĩ hac uita

ROinde etiam illa retributio pmiorũ q
perfecte renũciantibus in hac vita cẽtu
plum dominꝰ repmisit·verissime eodẽ
sensu suscipitur Multo credibiliꝰ ẽ·eũ
scilicet qui aliquid seculariũ vel affectuuꝫ vel bo
norũ xpo suadente cõtẽpserit·a fratribꝰ atqꝫ cõ=
sortibꝰ ppositi sui qui ei spũali glutino colliganẽ
centuplo gratiorem etiam in hac vita recipere cai
tatem·Hanc siquidẽ quã societas copule seu psan
guinitatis necessitudo cõiũgit·satis breuẽ esse pstat
ac fragilem Monachi soli ppetuam cõiũctõnis re
tinent vnitatem·atqꝫ indiscrete possident vniuer
sa qui omnia sua esse que fratrum· omnia fratruꝫ
credũt esse que sua sunt·Ergo istam cẽtupli retri
butionem in magnitudine meriti et in discretõne
tam incomparabilis caritatis noueritis exprssã·Si
autem p ire turbatione iugem patientie lenitatẽ
p laboꝛe solitudinis securitatis quietem p infru
ctuosa seculi huiꝰ penaliꝫ tristicia salutaris ẽsti
cie fructuꝫ·p vanitate letitie temporalis gaudii
spũalis appenderis vbertatem·retributõnẽ ĩ horꝫ
affectuũ cõmutatione centuplã puideb Et si uni
uscuisqꝫ uicij breui ac lubrice uoluptati ptrariarũ
virtutum merita cõferanẽ·centuplo hec esse meli
ora multiplicata iocũditas appbabit Centuplam
nanqꝫ fratrũ parentũ ue recipiet quãtitatẽ ·quis
quis patris vnius vel matris seu filii p xpi noĩe
caritate cõtempta·in omniũ qui xpo deseruiũt di
lectionem sincerissimã transit Multiplicata etiam
domorũ atqꝫ agrorum possessione ditabitur·quis
quis vna domo p xpi dilectione reiecta·inumerã

monasteriorū habitacula tanꝑ ꝓpria possidebit · in quacūqz orbis parte uelut in sue domus iure su ccedens · Quomodo enim nō centuplū sed plus qꝑ cētuplū · ꝛcipit qui · x · vel · xx · suorū ministeria uita vl' coacticia ꝺrelinquēs · tot īgenuorū ac no bilium spontaneo fulcitur obsequio · Sed hoc sā cto ministerio merito ac fiducialiter pfruūtur · q̄ prius in seruitutez fraternitatis seipos suaqz om nia voluntaria deuotione subdiderint Quisquis autem hec humilitate sincera cōsortibus suis āte non detulerit · quomodo defezri sibi ab aliis patiē ter admittit · cum grauari se eorū obsequiis mtel= ligat potius qꝑ foueri · CXXX De pſecutio nibus adiūctis et de fine sermonis ·

Nec tamen omnia non cum remissa securi tate · nec cū inerti oblectatione pcipiet · sed secūdum verbum domini cū pſecuti onib? id est · cū ꝑsuris seculi huius ac sū mis angoribus passionum · Regnum enim celoruz non delides · non remissi · non delicati · non teneri sed uiolenti diripiūt · qui non aliis sed volūtatib? suis p̄claram inferunt violentiam Qui direptōne laudabili omni se p̄sentiū reruz uoluptate fraudā tes · p huiusce modi zapinam regnum celorū viole ter inuadūt · Et idcirco saluator ut nobis āputan darum volutatum nostraz formā traderet · nō ue ni inquit facere volūtatem meā sed volūtatem ei us qui misit me · Quā virtutem illi specialiter ex= ercent · qui in cenobiis cōmorantes senioris regū tur imperio · qui nichil omnino arbitrio suo agūt · sed volūtas eorū ex volūtate pendet abbatis · Po stremo ut iam disputationis hui? sermo claudat · nonne obsecro in hoc centuplā gratiam euidentis sime qui fideliter xp̄o deseruiūt cōsequūtur · duz ꝑ nomine eius a sūmis principibus honorant · ac licet ipsi hūanam gloziam non requirant · venera; biles tamen etiam in pſecutionum āgustiis iudici bus cūctis ac potestatib? fiunt · quorū vilitas eti am mediocribus forsitan despicabilis esse potuis set vl' ꝑ obscuritate natalium · vel ꝑ cōditōne ser uili si in seculari cōuersatione mansissent · Pro xp̄i aūt milicia nobilitatis nemo status calūniam pmo uere · nemo obscuritatez generis audebit opponē Quimpoti? illisip̄is uilissime cōditōnis opꝓbriis quibus confundi et dehonestari solent ceteri · ipsi famuli gloziosius nobilitantur Tali beatus abza ham sermone de illusionis nostre vel origine vel medela disseruit · atqz oculis quodāmodo nostris cogitationum quas ꝺyabolus autor ingesserat ꝑ palauit insidias · nosqz ad desiderium nostre moz tificationis accendit · quo etiā multos licet incom pto hec omia ꝓmōe digesta sint credi? iflamādos

Contimentia et capitula · xxj · libri ·

Icesimus p̄m? liber cōtinet histo riam · lxviii · annoz ꝑ tempora · v · ī patoz · s · ab īpio theodosij iunio= ris usqz ad fimē īpii zenonis · et mē hec floēs quorūdā catholicoz · s · petri · rauennatis · et pape leonis · ꝓsperi quoqz et fulgentii · Habet aūt capl'a · cxj ·

E imperio theodosii iunioris quo solus imperauit ·j·

E impio eiusdē theodosii cum ualentini ano · ij

De quibusdam euentib? illius tporis iii

De origine et priori statu sancti germani antisio dorensi ·iiii·

De ordīatōne eiusdē et obitu sācti amatoris · v

De vita eiusdem sācti amatoris episcopi · vi

De austeritate uite sancti germani · vii ·

De primo transitu eiusdem in britāniam et de san cta genouefa virgine · viii ·

De egritudine sancti germani et eius pugna con tra saxones ix ·

De secunda pfectōne eiusdem in britāniam et di scipulo suscitato · x ·

De rege britannie ab eodem expulso et subulco substituto · xi ·

De sācto cassiano augustudunēsi qui respōdit ei de tumulo · xii ·

De latrone eius diumitus irretito · et duobus au= reis compensatis · xiii

De opib? pietatis ei? et asini sui suscitatōe xiiii

De transitu et exequiis eiusdem · xv

De sancto lupo trecensi · xvi

De uita sancti mamertini abbatis · xvii ·

De sancto mariano monacho xviii ·

Adhuc ō miraculis et trāsitu eiusdem xix ·

De sanctis episcopis eucherio lugdunensi et hy lario arelatensi · xx

De sancto honorato arelatensi episcopo et eius p mordiis · xxi ·

De uita eius mōastica et cp̄atu eiusdem · xxii ·

De sancto patricio hibernorum episcopo xxiii

De baculo hiesu sibi dato et purgatoio sibi ostē so · xxiiii

De patronio bononiensi et scriptis eius · xxv ·

De ceteris eiusdem temporis doctoribus et scri ptoribus · xxvi ·

De quibusdem illius temporis accidētib? xxvii ·

De obitu sācti augustini yponensi epi · xxviii ·

De sancto leone papa sermologo et de scriptis eius · xxix ·

De quibusdam incidentibus illius temporis et ō merlino et eius ꝓphetia · xxx ·

De pſecutione wandalorum in africa et · vii · dor= mientibus · xxxi

De resurrectione predictorum vii · fratrum et ō stupefactione malchi · xxxii ·

Qualiter eorum resurrectione diuulgata rursus obdormierunt · xxxiii

De quibusdam euentibus et obitu theodosii et codice eiusdem · xxxiiii

E īpio marciani et ꝺcilio calcedonēsi xxxv

De persecutione hunorum in gallia et ex pugna tione eorum · xxxvi

De sancto nichasio remensi et eius sorore eutro= pia · xxxvii ·

De martirio vtriusq; · xxxviii

Icerū de pſecutione hunorū in gallia et de mira culo trinitatis in vnitate · xxxix ·

De sancta virgine ursula cum sociabus suis unō cim milibus · xl

Qualiter romani nauigantes a papa ciriaco susce= pti sunt · xli

Qualiter idez papa multiq; alii magnates eis ad iuncti sunt · xlii ·

De martirio totius predicte multitudinis apud coloniam · xliii ·

De quibusdam earū miraculis post trāsitū xliiii ·

De persecutione hunorum in ytalia et de morte attile regis et sepulcro sancti seruacii · xlv ·

De sācta genouefa ūgine et eius infantia · et qua= liter urbem pisi? liberauit ab hunis · xlvi ·

De austeritate uite eius et basilica sancti dyonisij quam edificauit. ·xlvii·
De amabilitate eiusdem et eiꝰ miraculis· xlviii
De quibusdam gestis illius temporis· ·xlix·
De morte ualentiniani et marciani et imperio leonis· ·l·
De sancto simeone anthiocheno et eiꝰ uita monastica· ·lj·
De puteo ī quo latuit & colūnis in qbꝰ stetit· lii
De multis eiusdem miraculis· ·liii
De transitu eius et exequiis· ·liiii·
De quibusdam euentibus & victoria uterpēdragon· ·lv·
De īstitutōe rogationū et uictoria arthuri lvi
De translatione sancti martini· lvii·
De pspero et theodoro et libris eorum· lviii
De floribus psperi metricis· lix·
De eodem lx
Adhuc de eodem· lxi·
Item de eodem· lxii·
Iterum de eodem· lxiii·
De flosculis eius psaicis· lxiiii
Item dicta eius de angelis et uita eterna· et uita contemplatiua· lxv·
De officio predicationis· lxvi·
De auditu uerbi dei et modo corripiendi· et contemptu seculi· lxvii·
De abstimentia & suaui iugo xpi· et abijciēdo iugo seculi· lxviii
De ypocrisi et īuidia· et ō pudicicia quoqz et superbia· ·lxix
De īuidia et uana gloria· lxx·
De timore supplicii & amore dei· lxxi
De temperantia et iusticia· lxxii·
DE imperio zenonis & eius astucia· lxxiii·
De honorico rege wandalorum et eugenio cārthaginensi episcopo lxxiiii·
De mitō persecutionis honorici in ecclesiam africanam· lxxv·
De crudelitate eiusdem in suos· lxxvi
De signis que persecutionem catholicorum precesserunt· lxxvii
De īpiis edictis in milites et episcopos et sacras uirgines· lxxviii·
De uiris ecclesiasticis et mulieribus et infantibꝰ in auxilium directis· ·lxxix·
De carceribꝰ eorꝝ artissimis et tetrimis· ·lxxx·
De mortuis in itinere et exilij aspitate· ·lxxxi·
De citatione reliquorum episcoporum catholicorum ad cōcilium· lxxxii·
De felice ceco p beatū eugeniū illūinato· lxxxiii
De cōuētu epoꝝ ad ꝯciliū cōgregato· lxxxiiii·
Expositio fidei catholice contra arrianos· lxxxv·
De pscriptione catholicorum episcoporum et expoliatione· ·lxxxvi·
De iuramento per dolum ab eis exacto· lxxxvii·
De martirio sancte dionisie et suorum· lxxxviii·
Passio sancti maiori et sancte uictorie· lxxxix
Passio sancti uictoriani pconsulis· et duorū germanorum· ·xc·
De illis qui linguis abscissis loquebantur· xci·
De psecutione que facta est in carthagine· xcii·
De sancto murita dyacono et increpatiōe elpidofori· ·xciii·
De tormentis exulantium· xii· infantium a grege separatoꝝ· xciiii·
De passiōe sācti eugenii carthaginensis epi· xcv·
De passione sancti abdīner epi et ceterorum· xcvi·
De cōstancia liberati et uxoris eius· xcvii·
De angustia famis in africa· et īmeritu honorici tiranni· xcviii·
De regno ytalie et cathologo regum ipsius· xcix·
De sancto remigio remensi archiepiscopo c·
De gelasio papa et scriptis et statutis eiusdeꝫ· ci·
De inuentione cripte sancti michahelis in garganо monte· cii·
De inuentione sancte barnabe et uiris illustribꝰ illius temporis· ciii·
De ozigme sancti fulgentii ruspensis et eius monachatu· ciiii·
De episcopatu eiusdem et exilio· cv·
De iterato eiusdē exilio· et regie monasterii· cvi·
De īstitutōe cleri· et trāsitu eiusdē fulgētii· cvii
De libris et dictis eiusdem· cviii
Iterum de eodem· cix·
De eodem· cx·
Adhuc de eodem· cxi·

·I· De imperio theodosii iunioris qui solꝰ imperauit· ¶ Sigibertus·

POst mortem honorii theodosius eiusdem nepos cepit anno domini· cccc· xxv· mundi uero quarti milleſimo ·ccc· lxxxviii· et impauit solꝰ ānis· iii· Huius anno p̄mo wandali mauritaniam īuaserūt Anno secūdo celestinus romane ecclesie q̄ragesimusp̄mꝰ p̄sidet· Hic constituit ut psalmi dauid· cl· ante sacrificiū canerentur anthiphonati ex omnibus· quod ante nō fiebat· nisi tātum epistola beati pauli et sanctū euāgeliū recitabatur Ex hoc īstituto excerpti ō psalmis introitus· gradalia offertoria ante sacrificium orationes inter cōmunicādū cum modulatione admissam in ecclesia romana cātari ceperūt Theodosius p ardaburiū ductu angeli iohānem tirannū opprimit· Rome inter ethiū et bonefaciū ex rei militaris gloria orta īuidia reipublice ptarit dispēdia· Anno sequenti cassianus de ecclesia ꝑstātinopolitana a iohāe crisostomo eiectꝰ· et in massiliaz gallie p̄sbiter ordinatꝰ· multa scripsit· inter q̄ etiam cōptas in egipto uitaspatrū doctrinasqz et regulas· datis ad plīmos libris exposuit· Actor Hic est iohānes heremita cuiꝰ dicta supiꝰ et collationes abbreuiatas ad edificationem legentiū inserui· licet apocrifa reputari uideanē· eiꝰ opuscula decreto pape gelasii II· ¶ De imperio eiusdem theodosii cum ualentiniano ¶ Sigibertus

ANno theodosii· iij· theodosius ualentinianum placidie amite sue ex cōstātio filiū ꝛmpatorem facit· eumqz cuz placidia matre romā ad īperādum mittit et regnauerūt simul annis· xxiiii· Ceperūt autem anno dñi· cccc· xxviii mūdi scilicet quartimilleſimo· ccc· xci· Horum anno p̄mo in bithinia thimotheus quidā cōscientie et religionis imagine multis illudens eos ad errorem sue hereſis induxit dicens xp̄m uerum q̄dem deum et uerꝝ hominem de uirgine maria natū fuisse· sed mentiens dicēdo q̄ diuina natura cōuersa sit in humanam· Romani hunos a pānonia fugant q̄ per· l· annos tenuerant· Anno secūdo gūtericꝰ rex wādalorū capta hyspali· cū īpie elatus manus ī ecclesiā ipsiꝰ ciuitatis extēdisset· mox dei iudicio

a demone corrept⁹ interiit · Cui genseric⁹ frater in regno succedens regnauit annis · xlviii Hic ut fertur de fide catholica in arrianā sectam apostotauit · Anno · iii · clodius pharamūdi filius rex crinitus · annis xviii · regnat super frācos · et ex hoc franci ceperūt habere reges crinitos · Hic clodius thorīgiā inuasit · et in dispargo castello thorīgorum aliquādiu habitauit · Inde missis exploratoribus usq; ad urbem cameracū · rhenum transiit · et pstrato multo romanorū populo citra renū usq; ad ligerim habitātiū · carbonariam siluam ingressus tornacum obtinuit · Indeq; usq; ad cameracuz pperauit · ubi pauco tempore residens romanos si quos inuenit ibi pemit · et exinde usq; ad somenaz fluuiuū gueniens omnia occupauit · Anno quīto mittit p̄mum ep̄m · post quē ad eosdem ab eodem celestino missus est sanctus patricius genere brito · filius cōbes sororis sancti martini thuronē sis · qui in baptismo quidem dict⁹ est suchat · a sācto germano magom⁹ · a sancto celestino uero patricius · a quo archiep⁹ scotorū ordinatus p · lx · ānos signis sanctitate et doctrina excellens · totaz insulam hiberniam cōuertit ad xp̄m · Nestorii cōstantinopolis · epus factus fit actor heresis sepātis m xp̄o hominē a deo dicens purum hominem non deum de maria natū et a iudeis crucifixum · Wādalos qui olim timore athanulfi excesserant a galliis · Wallia rex gothorū expellere parat etiam ab hispaniis · III De quibus dā euentibus illius temporis · ·

ANno sequenti tercia synod⁹ vniuersalis ephisena p̄ma ducentorū ep̄orū iussu theodosii iuniorīs augusti edita est · que nestorium duas psonas in xp̄o asserentez iusto anathemate cōdemnauit · ostendens manere in duas naturas vnam domini nostri hiesu xp̄i p̄sonam · In hispaniis · xx · milia ferme militū cōtra wādalos pugnātium cesa sūt Gensericus odia gothorum veritus et simul a bonefacio inuitatus · cum wādalis et omnib⁹ eorū familiis ad africā trāsfretauit · eamq; inuadens et delacerās multam multo tempe cladez romanis intulit · In gallia cū supbā rex hunorū burgūdionenses nimis opp̄meret · illi in deum xp̄ianorum spem suā ponentes se baptizari petierunt · et statim hunis cōgressi pauci multa milia pemerūt · et sic rabiem ip̄orum refrenauerūt Anno sequenti sixtus romane ecclesie xlii · p̄sidet · Romani in africa wādalis cōgressi supantur bonefacius cōflictu cū ethio habito · victor quidē sed moriturus abscedit · In britānia dux saxonū hēgistus cōsiderans aīam regis ad amorem sui sueq; gentis inclinatum · postulauit tātum terre spaciuz sibi dari q̄ntum vna corrigia posset ambiri ut ibi p̄montorium edificaret · Cui tamen rex acquieuisset · accepto ille corio tauri incidit illud in corrigiam longissimam · et loco quē p̄uiderat circūducēs intra ambituz illi⁹ cōstruxit castellū · appellauitq; illud castrum corrigie · Anno sequenti sixtus papa a basso criminatur et iussu valentiniani imperatoris rome cōgregata synodo coram · xv · epis synodico iudicio purgatur · bass⁹ vero dānat · p̄scribitur · et non multo post adeo pcussus ipsius sixti manibus honorifice sepeliē · Germanus anthisiodorensis · lupus trecassinus · eugenius lugdunens hilareus arelatensis · episcopi in galliis darent ·

IIII De origine et priori statu sancti germani āthisiodorensis · Ex gestis eius ·

HIc sanctus germanus anthisiodorensis opidi indigena fuit pentibus splendidissimis p̄creatus · et ab infantia studiis liberalibus institut⁹ · post auditoria quoq; gellicana rome iuris scientiam acquisiuit · Deī de tribunalia prefecture p̄fessione aduocationis ornauit in quo actu multiplici laude splendēs · sb limen genere moribus et diuitijs uxorem sortit⁹ est p̄tim⁹ eum respublica ad honorum p̄sumpsit insignia · Cūq; territoriū anthisiodorēse gubernaēt mos erat tyrūculorum potius industriis indulgere · q̄p̄ xp̄iane religioni operam dare · Erat autē arbor pirus in urbe media · ad cuius ramusculos feraz ab eo deprehensaz capita p̄ admiratione venationis nimie dependebat · Quem sanctus amator episcopus ciuitatis his frequens cōpellebat eloquiis desine queso vir bonorum splendidissime hec ioculata que xp̄ianis offēsa · paganis vero imitanda sunt exercere Ille tamen nullo modo admonenti se uoluit obedire · Cum autem quadā die in sui iuris predia secessisset · sanctus amator illam arborem cum caudicibus abscidit · igniq; cōcremādam ilico deputauit · oscilla vero dependentia lōgius a ciuitate p̄sici precepit · Quod cum audiēt germanus · iza animū accendit · ita ut sancte religionis oblitus cuius iam munere fuerat insignitus mortem beatissimo viro minitaretur · Et ne xp̄ianorum cōuent⁹ ei furenti resisteret · turbas suoz sibi coadunans ciuitati imp̄uis⁹ aduenit · Hec omnia dum a quibusdam cognita sancto amatori p̄deretur · ait · Ego me indignū iudico testem fieri fuso sanguine salnatori V De oratione eiusdem et obitu sancti amatoris ·

DIuina ergo reuelatione finem suū et germanum sibi successurum p̄uidens · eduam p̄fect⁹ ē · ubi iuli⁹ reipublice rector et gubnator gallie presidebat Quē sic allocutus est · Finem meum domino michi inotescente cognoui · et quia non est alter qui regimē sācte ecclesie suscipiat nisi illustrissim⁹ germanus sicut michi reuelauit domin⁹ · posco celsitudinē tuā ut michi eūdem tonsorare ēbuas licentiam Cui p̄fectus · Licet inquit reipublice necessarius sit · tū quia deus ut tua beatitudo testatur sibi eū elegit · cōtra dei p̄ceptū uenire non possum · Tunc sanctus amator uoti cōpos ad urbem suam cum letitia rediit · Subeunte aūt illo ecclesiam cū et populus ingredi vellet · sic eum allocutus est · Exonera te filii manus iaculis quia hic est domus oratiōis non martis statio p̄liantis · Quod etiam fecerūt Tūc videns episcopus germanum nichil horroris truculenti portātem · p̄cepit hostiariis ut fores ecclesie claustris artarent Ipse vero glomerata secum turba clericorū iniciens manus germanum apprehendit · et inuocato noīe domini cesariē eius capiti detrahens reiectis secularibus ornamentis habitu religionis cum honore promotionis induit talibus eum verbis exhortās · Satagere te oportz frater quo incōtaminatū custodias cōmissum tibi honorem · quia tibi oīpotens deus pastorale ofsit officium · populo quoq; adhortato ut volūtati dei de electione germani cōsentiret · omnis turba cōsentiens ad cōfirmatōnem psuasionis ei⁹ respōdit amen Ipse autem kl' · maii · iiij · feria cepit acrius dissolutione corporis fatigari sed nec inter dolores a predicatione cessabat · et dicebat · Prohibete lamenta · ibi p̄fecto luctuage uoces emittēde

sunt vbi meliozi deterioz fuerit succeſſurus· huiꝰ
aũt non ſolum vita ꝓderit vobis ſed etiam moꝛs
Tũc precepit ſe ad eccleſiam ꝓuehi· ut ibi ſpiritũ
datoꝛi redderet· vbi die ac nocte ſolebat eidez ꝓ
fiteri· Et aſcendens pontificalem thronum fere
hoza diei tercia emiſit ſpiritum· Cõtinuo chorus
ſanctoꝛum ſucceſſit· ut ſpũm eius cum himnis et
laudibus in ſpecie colũbe multis ceznentibus ad
celum ꝓuexit· Inde coꝛpus ad ſepulturam deduci
tur· Vnde cum redeũt quendã paliticum ꝓſpici=
unt· qui iam· xxx· annis hoc moꝛbo detenebaꝫ cer
uicibꝰ hominũ baiulari· Hic oꝛabat· ut vel aquis
paululum frui merẽtur quibus ꝓfuſũ fuerat ſan=
ctum coꝛpus· Cuius fidem admirans germanus
tunc ꝓſbiter iuſſit ex eadem aqua mẽbꝛa eius ꝓfũ
di· et ꝓtmus omnis languoꝛ receſſit· VI

De vita eiuſdem ſancti amatoꝛis epiſcopi
Ex geſtis eius·

Hic ſanctꝰ amatoꝛ in iuuenili etate literis
optime eruditus· coactus eſt a parẽbꝰ
quandã uirginem deſpõſare· Sed cũ tẽ=
pus copulationis urgeret· ſe mutuo ad=
hoꝛtantes votũ virginitatis fecerũt Et ecce ange
lus affuit· qui duas eis coꝛonas attulit· ꝓpoſitum
laudans et ad ꝓſeuerãdum adhoꝛtans. Poꝛro pu
ella virginũ cetui ſe tradidit. amatoꝛ vero in cleri
catu tãtis ꝓconijs uirtutũ enituit· ut poſt exceſſũ
ſancti eladij mereret in pontificatũ ſubſtitui· Sã
ctus ergo põtifex multis enuluit miracꝛlis· cecos
illuminãs· paliticos ſanans· moꝛtuos etiã reducẽs
ad vitam· Cum aũt mꝛtos ſubiecꝛiſſet fidei· tũ exhi
bitione miraculoꝝ· tum ex inſtantia ꝑdicandi· vi=
dẽs quam adhuc ibi eſſe baſilicã nec poſſe capere
xꝑianorũ multitudinem taz ingentẽ· petijt a quo
dam athiſioõ· ciue ruptilio nomine· ut ſibi cõcede
ret domiciliũ quod intra clauſtrũ habebat urbis
amplum et excelſũ· Ille ſtatim abnegat· ſed nõ mꝛ
to poſt grauiſſime infirmatus ſancto ãnuit quod
rogarat· Tunc uir dei eandem domũ baſilicã con
ſecrauit in qua ſanctum germanum poſtea tonſo
rauit· Hec eſt actenus baſilica in honoꝛe protbo=
martiris ſtephani xꝑianis populis frequentata·

VII De auſteritate viri ſancti germani
Ex geſtis eius·

Itur germanus ſuſcepit ſacerdotium
coactꝰ et inuitus· ſed repente mutatur
ex omnibꝰ deſerit mũdi militia· celeſtis
aſſumitur uxoꝛ in ſoꝛoꝛem mutaẽ· ſbſtã=
tia ĩ pauperes erogatur· Ex die qua ſacerdotij ſũ
pſit exoꝛdiuz uſqz ad uite terminũ nũq̃ panẽ fru=
menti· non uinũ· non oleum· non legumen· nõ ſal
tem ſalem ad uſum cõdiẽdi ſapoꝛis accepit· Sane
die reſurrectionis uel natiuitatis dominice potio
nes ſingule ſumebãtur ĩ quibus vini ſapoꝛ aquis
nimiis diluebaẽ· In refectionibus ꝓmum cinerem
ꝓlibauit· deĩde panem oꝛdeaceũ ſũpſit quem ta
men ipſe excuſſit et moliuit Indumẽtũ ſemper cu
culla et tunica· nec hieme adiectio nec eſtate leua
men admiſſum eſt· Quod utrũqz tandiu uſui fuit
vel forte donatũ eſt· donec attritione nimia ſolue
retur· cilicio ſemper interius inhere nte Spacium
vero lectuli ſui trabecule dolatiles ambiebant· in
iectos cineres uſqz ad margimem cõtimentes· qui
tamen quotidiana impreſſione denſati inconfecti
ſoli duriciem ꝓferebãt· Stratuz omne ſubiecto
cilicio· et ſuppoſito vno tãtum guſagulo fuit· Ca
put autem ab humeris ꝓ ceruices cõfinium nulla
ſubleuauit obiectio· ita ut ꝓnus ꝓſtrata ad ter
ram mẽbra damnauit· Noctibꝰ nũq̃ ueſtituz· ra
ro cingulum raro calciamenta detraxit· Redimiꝰ
loꝛo ſemꝑ et capſula ſanctoꝝ reliquias cõtimẽte
lugis gemitus· & oꝛatio ꝓſeuerãs· Hunc abſolu
te definio inter tot cruces longũ traxiſſe martiriũ
Omnibus ſine acceptione ꝓſone boſpitiũ ꝓbuit
pedes omnibꝰ manibus ſuis lauit· VIII

De ꝓmo trãſitu eius in bꝛitanniã et de ſancta
genouefa virgine·

Qvnqz uita eius et fama multis fulgeret
miraculis· ex bꝛitãniis dirꝛa legatio galli
canis epis nũciauit· pelagianã hereſim ĩ
locis ſuis late populos occupaſſe· et fi=
dei catholice ſuccurri debere· Ob quã cauſaz ſino
dus numeroſa collecta eſt· omniũqz iudicio ꝑcla
ra regionis luminaria germanus et lupꝰ ꝑcibus ã
biũẽ· negociũ deuotiſſime ab eis ſuſcipiẽ· Quibꝰ
pariſiace vrbis territoziũ ꝓmeãtibus· ciues obui
am ꝓcedunt tãtoꝝ benedictionem virorũ expe=
tunt· eiſdem debitã venerationem impendunt· in
vico cui nemethodoꝛi vocabulũ eãt boſpitati ſũt·
Cũqz beatus germanꝰ multitudinem cõfluentem
verbi ſalutaris exhortatiõe refoueret· puellã quã
dam nomine genouefã inter aſtãtes eminus ꝑſpe=
xit· et neſcio quid in ea celeſte vel ãgelicum auſpi
catus· tali eã preconio extulit· eius genitoꝛes ſic
affatꝰ· Beatos inquit dies illa vos fecit quia tãte
ꝓlis pentes uos eſſe cõtigit· cuius natiuitas ipſis
quoqz angelis leticiam pepit· Erit enim preciosi a
pud deum meriti· & ſpũalis ꝓfectione ꝓpoſiti·
Plura quoqz in laude virginis ꝓſecutꝰ· tandez ip
ſam benignitate ſuaui cõplectiẽ· et inter leuia blã
dimẽta ꝑcũctatur ſi ſãctimonialis vite celibatum
velit ſuſcipe & chriſti ſpõſalicio titulari· Illa tan
ti ſponſi nomine delectata titulũ virginitatis am
plectitur ſeqz huiꝰ ꝓfeſſionis iam dudũ aſtringi
deſiderio ꝓfitetur· Interea greſſum diuertit idem
ſanctus ad eccleſiã maximo populoꝝ agmine ꝓſe
quente· ibiqz inter ſãctos ꝑalmos ac ꝓlixã oratõ
nem manum dexterã ſup caput virginis imꝓoſuiſſe
tenuit· Deinde in craſtino cum illa ad eũ rediſſet
et ipſe de pridiana ꝓfeſſione eam allocutꝰ fuiſſet
ipe vultũ in terrã defixit· moxqz nũmum ereũ diui
na foꝛſitã allatũ ſentẽtia expreſſione crucis ĩ ſcul
ptum inſpexit· ac ꝓtinus a terra collegit· quẽ loco
muneris genouefe tradidit· ac ſemꝑ collo ſuſpen
ſum ob ſui memoziã ferre precepit· Ceterũ inquit
alia mũdialis pulcritudinis ornamenta nũq̃ tuis
vel collo vel digitis inſeri patiaris· Ita fatus uir
gini valefecit· & ut ſui memoꝛ eſſet ãmonuit· com
mendanſqz eã pentibus iter ceptũ cũ beato lupo
prexit· IX De egritudine ſancti germani
et eius pũgna contra ſaxones·

Vadã die dyabolꝰ inſidiatoꝛ caſualibus
laqueis ꝓpatis· germani pedem lapſꝰ
occaſione cõtriuit· ignoꝛans illiꝰ merita
ſicut beati iob afflictione coꝛporis ꝓpa
ganda Et dũ aliquãdo vno in loco infirmitatis ne
ceſſitate cõſtringitur in vicinia qua manebat caſu
ale exarſit incendiũ· Quod cõſũptis domibꝰ que
illic paluſtri aruẽdine tegebãtur· ad illud habitacu
lum in quo idem vir iacebat flagzis ſtimlãtibus fe
rebatur· Sed boſpitiũ ſãcti viri expaueſcens fla=
ma trãſiliuit ultra citraqz deſeuiens multaſqz ũtu
tes faciebat infirmus Et cũ debilitati ſue nichil re
medij pateretur adhiberi· quadã nocte cãdentem

niueis uestibus vidit sibi adesse psonam· q̄ manu extensa videretur iacentem extollere·eūqz firmis vestigiis īpabat cōsistere·Post quam horā ita fugatis doloribus recepit sanitatem·ut die reddito mrepidus subiret itineris laborem·Interea saxones pictiqz bellum aduersus brītones iūctis viribus susceperūt·et illi trepidi sanctorū antistituz auxilium petierūt· Qui p̄missū maturātes aduentum·tantū cōtulerūt fiducie·ut maximus crederetur exercit9 aduenisse·Itaqz aplicis ducib9 xp̄9 militabat ī castris ītantum·ut quotidianis p̄dicationibus īstitui·certatim ad gratiam cōuolarēt baptismatis·Ita baptismate madidus p̄cedit exercitus·et cōtēpto armorū p̄sidio dei auxiliū expectatur·Hec īstitutio vel forma castrorum hostibus nunciatur·qui victoriam quasi de īermi exercitu p̄sumentes·assūpta alacritate festīmant· Germanus signifer et dux exercitus·omnes admonet ut voci sue vno clamore respōdeant appinquantibus hostib9 alleluia tercio repetitū·Sacerdotes exclamāt·sequit̄ vnus clamor omniū·et repcusso aere montiū īclusa multiplicāt·hostile agmē terrore p̄sternitur·et ruisse super se non solū rupes circūdatas·verū etiam ipsam celi machinaz cōtremiscūt·vix sufficere pedū p̄nicitas credit̄·passim fugiunt·arma p̄icīūt·gaudentes vel nuda se corpora eripuisse discrimini·plures etiā timore p̄cipites flumen quod sensim venientes trāsierāt denorauit·Sicqz hostibus sine sanguine supatis· collectis spoliis·xp̄iani triūphant· et sancti ātistites ad p̄pria redire festīmant· X De secūda profectione eiusdem īm brītānīā et discipl'o suscitato

ON multo post nūciāt̄ p̄fatos hereticos īm brītānīis iterū pullulasse· Rursumqz ad sāctum germanū p̄ces omniū deferūtur·ut cautam dei quā pius obtinuerat tutaret̄·Adiūcto itaqz sibi sancto seuero treuerē si episcopo libenter ānuit·dū et laborībus ōlecta tur·et se xp̄o gratanter impendit·iamqz eo aliqn tulum p̄gresso·vnus ex discipulis ei9 qui euz de hibernia secutus fuerat·ad hanc ipsam delectus expeditionem·quia cū ipso exire nequiuerat post eum p̄fectus est·Cūqz ad tornodorz peruenisset· ibi decūbens post paululū defunctus est·Cū aūt sanctus germanus cū socijs suis hereticos sicut et antea cōfudisset·et ad p̄pria remearet·contigit eum ad eūdem deuenire locū·Cognoscenscqz p spiritum ibi decessisse discipulū·accedens ad locum quo fuerat tumulatus·iussit reuelli sepulcrū·īpmqz vocans nomine et quid ageret·et si secum ad huc militare cupet requisiuit· Mox vitali resumpto spū defunctus resedet· cūctaqz sibi constare suauia ac se nolle huc ulterius reuocari respōdet Tūc sancto ānuente ut quiesceret·ille capite deposito rursū obdormiuit īm xp̄o· XI De rege brītānie ab eodez expulso et subulco sb̄stituto

GErmanus igitur cū īm brītānia p̄dicaēt die quadā regis brītānie palatiū cū suis discupulis introiuit·et directo ad regē nuncio p vehementi frigore et supueniente nocte hospitium postulauit· Sed cum rex īmitis cōcedere noluisset·germanus cum discipl' suis sub diuo p̄sistens·niuem et grādinem patienter sustinuerat·iamqz ueniente nocte subulc9 regis regressus a pascuis acceptam īm palatio p̄bendam suam ad p̄pium tuguriū referebat·Is ubi sāctum germanū cōspexit uehementi frigore cū discipulis tabescentē·psone dignitate pmot9·ozo ait quisquis es domine ut tibi et sociis peas·et ueniens ad hospitiū meum·officium mee pauptatis suscipias benigne·Cūqz germanus ad eum humiliter declinasset·porcarius ille uxorem suaz monuit vt vnicum vitulum quem habebāt occideret·& hospitibus cenaturis apponeret· Post cenam igit̄ger·mulierez euocat·iubetqz ut ossa uituli diligēter collecta sup pellem eius ante matrem īm prese pi cōponat·Quo facto uitulus sine mora surrexit matriqz coastans comedere fenū cepit Tūc germanus hoc audiens rogat hospites suos·ut saluo iure hospitii hoc iterim beneficiū acceptarēt·Facto autem mane germanus ad palatiū p̄gredit̄· et regem egressurum de palatio p̄stolatur· Exeūti festinus occurrit·et cur ei sero hospitium negasset potenter īquirit·Rex stupore defixus·et sancti auctoritate attonitus·respondere nō potuit· Tunc german9·Egredere īquit·et regnū melio ri dimitte Illo hesitante germanus cūctātem impellens·egredieris ait·et sicut dominus definiuit nequaq̄ deīceps potestate regia abuteris· Rex autem auctoritatem celestem īm p̄sule reformidans·cum cōiuge et liberis īdifferenter exiuit· et ulterius īgredi non p̄sūpsit·Tunc german9 subulcum cum cōiuge uenire fecit·et uniuerso stupēte palatio regem cōstituit Ex tunc reges exīmi generis p̄decūtes·dominātur genti brītonum deo res humanas mirabiliter ordinante p beatum germanum· XII De sancto cassiano augustudunensi qui respondit ei de tumulo·

QVnqz de brītānia remearet p augustudunum trāsiens·ad tumulum sancti pontificis cassiani puenit· Quem cū quomodo se haberet īquireret·ille statim e tumulo audientibus cūctis dixit Dulci quiete p̄fruor·et aduentum redēptoris expecto· Cui germanus respondit Quiesce p longum īm christo tēp9 & p nobis attentius intercede·ut obtīmere sacre resurrectionis gaudia mereamur· Ex gestis eius Hic cassianus olim ex nobili genere īm alexādria urbe natus·a sancto zenone eiusdem urbis episcopo diuinis literis eruditus· deum ab īfantia coluit·& omnia p christo deserens·īm ortēsi urbe ecclesiam īm honore sancti laurentii sicut ab eodē īm uisu doctus fuerat cōstruxit Tūc iouinian9 imperator deum timens qui successerat iuliano apostate·elegit eum cōclamante populo m ortēsi urbe episcopum·Sed cum eam aliquādiu īm omni sāctitate rexisset·ualedicens omnibus omnia dereliquit·et cum paucis clericis p christo pegrinationem arripuit· Intrāsqz mare p̄sperāte dō usqz ad massiliam nauigauit·et īde seuiente hereticorum et paganorum p̄secutione augustudunū puenit· a sancto simplicio epō gratanter exceptus·ad petitionem ipius simplicii cum eo p trienniū mansit Quarto anno sanctus simplicius migrauit ad dominum·et omnis clerus et populus cassianū elegerunt epm·Cui tantam gratiam dominus hies9 christus cōferre dignatus est·ut assidue miracla p eum ostenderet·cecis lumen donaret·surdis auditum debilibus sospitatem·egrotis īcolumitatem tribueret·et omnem hominē diligebat sicut seipsum·Cōsūmauit autem regēs ecclesiam beat9 cassianus episcopus annos·xx·et migrauit ad dominum hiesum christū·qui est resurrectur9 cum sanctis īm gloria eterna·

XIII De latrone eius ꝓdigio diuinitus irre
tito & duobus aureis compensatis.

Qvm autē rediſſet vir ſanctus germanus
in galliam·quadā die īmmente iaz ueſpa
comitatui ſuo nudꝰ pede·cucullo vacu
us viatoꝛ acceſſit·cuius etiam nuditati
cōdoluit·Qui doloſe īherens cōtubernio·iūgiē
manſioni et inter occupatos cuſtodes qui deo nō
animalibus vigilabant·iumentum quo ſenioꝛ ve
hebatur ꝓdo nocturnus arripuit· Die redito a
miſſo euectōis obſeqo agnoſciē·et ut ſacdoti aīal
ñ deeſſet vnus ex clericis ī pediteē ex equite muta
tur· Et dum iter agiē·circūuecti comites beatum
virū intuentur extra morem cōceptā leticiam uul
tus obūbratione velantem Tum unus auctoꝛita
te cōcepta cauſā leticie pcūctatur· At ille· Paulu
lum inquit remoꝛemur· quia infelicis illius laboꝛ
& irridendus eſt et dolendus quē mox uidebitis
eſtuantem Cūqz ſubſtitiſſent·reſpiciūt poſt ſe ca
ptum animal peditem manu deducentē·Cūqz ex
pectaſſent accelerātem·ille ſtatim veſtigiis ꝓuo
lutus crimen quod cōmiſerat cōfitetur·& ita to
tius noctis ſpacio irretitū fuiſſe ſe retulit ut lon
gius ꝓire non poſſet·nec euadendi viam aliā re
piſſet·niſi ut ablatum animal reſtitueret· Ad hec
vir ſanctus Si heſterna inquit die nudo tibi tegi
men dediſſem furandi neceſſitas nō fuiſſet Acci
pe quod deeſt redde quod noſtrū eſt Ita ꝓfeſſoꝛ
crimīis non ſolum veniā ꝓ pena cōmiſſi·verū eti
am p̄mium cum benedictione ſuſcepit· Quadam
die dum iter carpet·occurrunt pauperes elemoſi
nam poſtulantes·Conſulit dyaconem q̄ntuz eſſet
ī cōſūptibus· Tres tātum aureos eſſe reſpondit
Quos ille totos ſtatim erogari p̄cepit Ad hec dy
aconus· Vnde uicturi hodie ſumuz·Qui reſpon
dit·Pauperes ſuos paſcit deus· Tu quod habes
p̄ſta paupibus·Dyaconus quaſi ꝓuidꝰ duos ero
gat·et vnum reſeruat·Poſt paululū eq̄tes q̄dem
poſt eū venientes·obtulerūt ei munꝰ ducentorū
ſolidoꝝ·Deinde cōuerſus ad dyaconem ait·Acci
pe que tradūtur·& intellige te fraudez feciſſe pau
peribꝰ·Nam ſi totū quod dedi indigentibꝰ con
tuliſſes·remunerator noſter hodie trecentos red
didiſſet Contremuit dyaconꝰ·ſecretum reatꝰ ſui
innotuiſſe pontifici· XIIII De operibus pi
etatis eius et aſini ſui ſuſcitatione·

Idem ſanctus dum alpes ytalie cōſcendō
ret·quibuſdā mercatoꝛibus aſſociatꝰ vi
dit inter alios quendā claudū et ſenem·
qui toꝛꝛentem trāſire non poterat ō mō
tibus decurrentem·Huius faſcem vir ſanctꝰ ar
ripiens ꝓꝓriis humeris trāſpoꝛtauit·ipm quoqz
ſenem iterato trāſitu ſubiecta ceruice trāſpoſuit
Ecce mira virtus caritatis que ſācto viro tantam
vim cōtulit·ut quem tāta ieiunioꝝ inedia fatiga
bat·quem cōtinui itineris fatigatio diſtrahebat·
qui deniqz ſemetipm ferre uix poterat·cum etiam
eſſet ꝑſona tam nobilis ruſticū etate & debilitate
grauiſſimū faſce ꝑpus trāſpoſito ſanctis humeris
vectitaret·Cum aūt rauennam peueniſſet vbi tūc
petrus pōtifex eccleſiā xp̄i aplica inſtitutione gu
bernabat·diu cū deſiderio expectatus excipitur·
Occurrūt principes·ambiūt ꝓceres·eccleſia eum
cū exultatione amplectiē Sed et regina venerabi
lis placidia·que cum filio ſuo valentiniano roma
num regebat impium·ad ſacerdotis diu erſorium
vas argenti ampliſſimū·cibis delicatioꝛibus ꝛfer
tum·ſine ulla carnis admixtione trāſmiſit· Quod
ſuſceptum ipſe ita diſtribuit· ut cibos miniſtris
ſuis traderet·Ipſe uero argentum vendicaret·re
mittens loco muneris patenulā ligneam panē oz
deaceum cōtimentem·At illa cū ingenti gratulati
one vtrūqz cōplexa eſt·q̄ et argentū ſuū trāſmi
ſiſſet ad paupes·et illam eſcā beati viri cū miniſte
rio abiecti vaſculi ſuſcepiſſet·nā et lignum auro
poſtea ambijt·et panem multis remediis ac ūturi
bus reſeruauit·Cum aūt rauenne moꝛam faceret
ibi et moꝛtuū ſuſcitauit·et multis miraculis eius
fama refulſit·In illa ſiquidem rauenna cū eum re
gina placidia et ad p̄dictum vel ad aliud cōuiuiū
euocaſſꝰ·et ille hūiliē ānuiſſꝰ·ſenio·ieiuniis uigiliis
laboꝛibuſqz cōfectus·ab hoſpitio ſuo uſqz ad pa
latium aſino deferente poꝛtatꝰ eſt·Cum ergo mē
epulas miniſtri ſecreto regine dixiſſent·aſinū ſan
cti germani repente defūctum·et illa tacere iuſſi
ſet·mire māſuetudinis equū vice aſini ſācto p̄ſen
tari precepit·Quem ille intuens·meus inquit mi
chi aſinꝰ preſenteē·quia qui me huc attulit repoꝛ
tabit·Pergenſqz ad cadauer diſtēſū· Surge inqt
muſcio reuertamur hoſpitio Statimqz ſubſiliens
ſemetipſum cōcuſſit·et quaſi nichil mali paſſꝰ eſſz
germanum alacrioꝛi virtute poꝛtauit· XV

De trāſitu et exequiis eiuſdem·

Sed anteq̄ de vrbe rauenna exiret· qua
dam die matutinali ſolennitate pfecta
dum cum epiſcopis ſermonem de religi
one cōferret triſtiſſimā ptulit mentionē
dicens·Cōmendo vobis fratres cariſſimi trāſitū
meū videbar michi p nocturnū ſopoꝛem a domīo
viaticū pegrinationis accipe·factuz eſt aūt poſt
aliquot dies·cum ingraueſcente incōmodo migra
ret ad dominū·capſulā cū reliquiis regina ſuſce
pit·Cucullam cū cilitio petrus epiſcopus uſurpa
uit·Ceterorū antiſtitum vnus accepit palliū·alē
cingulū·duo tunicā·duo ſagulū diuiſerūt· ut ali
quid monimenti ex ſucceſſione haberent ſanctita
tis·Coꝛpꝰ autem in galliā ad vrbem ſuaz relatum
eſt ſicut adhuc viuens petierat a regina placidia·
Cūqz ad vrbem vercellenſem poꝛtitoꝛes venirent
ſanctꝰ euſebius eiuſdem vrbis epiſcopꝰ·cōpato
ſancti germani deceſſu·eccleſiā quā ei ſāctus ger
manus cū rediret dedicare p̄miſerat·eam dedica
turꝰ ſolenniter ingreſſus·cereos accendi iuſſit Qz
miniſtri eos admota flama accēdere non valebāt
licet id ſepius attemptarent·Q̄ uidens ſanctus
euſebiꝰ intellexit dedicatōnē aut in aliud tempus
debere differri·aut alij epiſcopo reſeruari· Interea
ſacri funeris pōpa venire narratur·et obuiantibꝰ
ei cūctis·p manꝰ ſancti euſebij in p̄dictā eccle
ſiam inducit̄·et ſtatim oēs cerei diuinitꝰ inflamā
tur Tunc ſanctus euſebiꝰ p̄miſſionis ſancti ḡma
ni memimit·et quod viuens ſe facturū p̄miſerat
moꝛtuū feciſſe cognouit· Vnde feſtum die p̄opu
lo indicens ad altare acceſſit·et quāto alicꝰ potu
it·gloria in excelſis decātans·poſtea ſacras exequi
as celebrauit Itaqz coꝛpus ſancti germani cū mul
ta deuotōne et frequentia populoꝝ a ꝓꝓriis ciui
bus kl'·octobꝛis excipitur·et honoꝛifice ſepelitur
Obijt aūt anno domini·cccc·l·epiſcopatꝰ ſui·xxx
Siquidem tres moꝛtuos ſuſcitauit Vnū quando
aurelianū trāſiens a ſancto aniano epiſcopo· toti
uſqz populi cōcurſu reuerenter exceptus· moꝛtu
um iam elatū obuiam habuit quē mox ūtute p̄cis
vite p̄ſtine reformauit· Alterum vero cum apud

ytaliã prefecti filiũ quẽ vis febriũ extixerat·reuocauit ad vitã·Terciũ vero discipulũ suũ· XVI

¶ De sancto lupo trecensi et petro episcopo rauennensi· ¶ Ex gestis eius·

PRoro sanct⁹ lupus lencoz familie p̃m⁹ fuit· cui glozioſe memorie pimimola sancti hilarij arelatensis episcopi germana cõiunx fuit· vii·anno cõiugii se ad cõuersionem hortatu mutuo cõtulerunt· Tunc ille relictis omnibus sanctũ honoratum abbatem lirinẽsem expetiit·cuius institutione cenuice subdita õnium vigiliarũ abstimentiazqz dogmatib⁹ ĩstitutus est Post annũ vero regrediens·ut que sibi remãserant pauperibus erogãda distraheret·ad urbis tricassime ilico põtificatũ raptus est ubi populum viã salutis docens·clerũqz strenue gubernãs post bienniũ cum sancto germano im britãniam p rexit·In quo itinere signorũ mirabilibus cũctis admirationi fuere· Nec longe post cum p gallias vbiqz diffusus p̃meret hunozũ exercit⁹ tricassimã vrbem patentib⁹ cãpis expositam·nec armis munitam nec muris·vir sanct⁹ recurrens ad nota p̃sidia·sola ad deũ intercessione & prece interposita supno auxilio defendit·Multis quoqz aliis miraculis claruit·Nam et mulierem paliticã sanauit puellam impulsu demonis mutã signo crucis ipositolibezauit·et alios plures egros sanauit Annis ferme·xxv·expers lectuli·iacendi labozem super positus tabule fustinuit·Cui indumentũ non nisi cilicij cõsuetudo fuit·vnius tunice semp usu contentus·im orationib⁹ puigil ac alternis noctibus pdurabat·biduanis ieiuniis defatigato cozpuscu lo iuuentutis incentiua p̃sternens·fletib⁹ oza futuris intentus indefesse rigabat·Ceterũ que fuerint eius facta·ex scolis eiusdez discipulozꝝ uirtutis exempla docuerũt·Nam in sancto policromo meaunensi episcopo curationũ gratia plucebat·sãctum seuerũ treueris ozdinatũ germanie gentib⁹ p̃dicantem·aplorum nõ ambigim⁹ societate pmixtum·Sanctus autem lupus·lij ãnis sacerdotõ fũctus spũm emisit ad celum· Actoz Extãt uero sermones elegantes sancti petri rauẽnatis epi·ex quibus excerpta plurima opusculis nostris inserui· XVII ¶ De vita sãcti martini abbatis· ¶ Ex gestis eius·

QUoquoqz tempe fuit sanct⁹ mamertin⁹ qui quondã pagan⁹ cũ ydola colẽt unuz oculũ p̃didit et alterius man⁹ aridităẽ incurrit Qui cũ se deos offendisse putaret·et ab eis veniam iugiter implozaret·quadam die dũ iret ad templa deozũ obuiauit ei q̃dam nomine sauinus·tõsus capite et habitu religionis amictus·Qui dũ eum requireret vnde ei talis ĩfirmitas accidisset·respondit·Deos nostros offendi·et ideo semp eos cum lacrimis rogo·ut michi recõciliati que abstulerũt irati reforment p̃icit· Tunc ille·erras inquit demones deos putãs Sed fac quod dixero tibi Si uis in oculo et manu sanari·uade ad sanctũ germanũ autisiodorensem episcopũ·et si cõsilio eius acqueueris· cõtinuo sanus eris·Qui statim iter arripiens·venit ad sepulcra sancti amatozis epi et aliorũ sãctozum et cogẽte pluuiosa nocte secessit illuc ad quãdam cellulam sup tũbã sãcti cozcodonii collocatã· Et cũ fatigatus itinere obdozmisset·apparuit ei uisio mirabilis q̃ quidã uir pulcerrim⁹ uenit ad hostiũ celle illi⁹ et uocauit sãctum corcodoniũ dyaconũ·ut ueniret ad festum quod sãctus pegrinus et sanctus amatoz cum aliis epis faciebãt Cui ille respondit de tumulo·Non possũ modo ire quia hospitẽ habeo quem me oportet custodire ne a serpentibus qui hic sunt occidatur Abiit ille nũciare quod audierat·et reuersus est dicens· Sãcte corcodonie surge et veni·et adduc tecum iunianuz subdyaconum et iunianum lectozem·ut faciãt officium suum alexander enim qui tecum est custodiet hospitem tuum Visũqz est ita sancto mamertino q̃ sãctus corcodonius apzehensa manu eius duxit eũ secum et ostendit ei sanctum pegrinum et sãctũ amatozem·et duos alios epos· Et cum issset ad eos sanctus corcodonius·dixit ei sanctus amatoz Quis est ille qui tecum ecclesiã ingressus est Qui respondit hospes meus est· At ille expelle iquit eum a nobis·quia pollutus ydolis nobiscũ esse ñ debet·Qui cum expelleretur· pstratus coraz eis impetrauit gratiam sãcti amatoris·Qui iussit ei ut iret ad sãctum germanum·Mox ergo euigilãs et visione certificatus uenit ad eum·et p̃cidẽs ante eum veniam postulabat· Et cum ei cuncta ita narraret·prexerũt simul cum multis aliis ad tumbam sãcti corcodonij vbi serpentes erant·Et remoto lapide uisi sunt serpentes·viij· quozũ un⁹ x·pedum longitudmem excedebat· Et cum astantes p̃ timoze diffugerent·beatus germanus stans ĩmobilis iussit eos illuc secedere·ubi nulli possent omnino nocere·Et post hec baptizatus est et sanatus sanctus mamertinus· et factus est monachus monasterii sãcti germani·et postea fuit abbas ipsius ecclesie post sanctum allodium·

XVIII ¶ De sancto mariano monacho· ¶

TEmpoze sancti allodii successoris sancti germani circa annũ domini·cccc·lxxx· sãctus marianus de territozio bituricensi uenit ad monasterium sancti germani tract⁹ opinione sanctitatis que adhuc mibi ꝛdolebat·Cunqz ibi toto desiderio recipi postularet· et receptus in breui verãnis monach⁹ sanctitatẽ imitabilem se p̃beret·sanctus mamertinus tunc abbas uolens p̃bare obedientiam eius·vili⁹ ei monasterii cõmisit officium·pastorem eũ cõstituens buculaꝝ·Cum ergo iussu abbatis in quadã silua que erat p̃pe villam que dicitur mieiglis vl' mesigles·boues et vaccas libentissime custodiret tanta sãctitate pollebat q̃ etiã aues siluestres ad se venientes manu p̃pria nutriebat·Vbi die quadaz cũ esset in nemore canes eius aprũ latratibus exercitãtes·cum iã eum grauius purgerent·fugit ad cellam sãcti mariani Qui vbi canes latrãtes audiuit desertis bob⁹ illuc p̃perans·et canes cõpescuit· et aprũ incolumẽ abire p̃misit·Quidam latrones cũ eũ in cãpo expoliassent· vestẽ ei⁹ secũ ferẽtes abierunt·solum ei palliolum dimiserũt Qui statim clamauit post eos dicẽs Reuertimini domini mei ecce denarius in meo pallio colligatus qui uobis forsitan erit necessarius·Qui p̃mus reuersus cuz pallium cũ denario rapuissent·eum nudũ penit⁹ dimiserunt·Sed cũ festinantius ad suas latebras p̃perarent in ipso crepusculo ad hostium celle ei⁹ muẽti sunt· Quos ille in cella sua benigne ꝛcepit et pedes eozum lauãs hospitalitatem quãtam potuit ministrauit·unde cũctis facti sui penitẽtib⁹ vnus eozum ad fidem cõuersus est· XIX Adhuc de miraculis et transitu eiusdem·

Quodam etiam tempore monachi cuz ei ad bouz custodiā fuerant deputati · iuue nili uolūtate ursam quādam cū catul' q̄ uitulis eorū insidiabatur laqueis et īge nio capere voluerūt · Cūq̄z illi nocte laqueos ptē dissent · et ursa in eos irruens teneretur · sanctus marianus hoc p̄sciens de lecto surrexit · et eam in ueniens dixit ei · Quid facis hic misera · fuge cito. ne capiaris · Et statim illa humiliter et mānsuete di scessit · Marianus vero monachos excubantes īue niens increpauit · et ursam quam cape cupiebant ī columē rediisse nūciauit · Solebat autem singulis dominicis ad xp̄imq̄ ecclesiam p̄ficisci · Quodam itaq̄z die iussit uni ex monachis secuz ire · Cui ille Non possū inquit hodie quia debeo ad mensā fra tribus ministrare Tunc iuit cogente impio sancti viri · Sed cum essent in ecclesia finito euāgelio sta tim foras egreditur · & ascendēs equū suū ad do mū redire ctius nitebat · Sed cum equū inde mo uere non posset licet eum dure calcarib9 purgēt· intelligens causā cōfusus redijt ad ecclesiam · & fi nita missa dixit sanct9 marianus Dic michi frater prexisti ubi volebas · qui me relicto discedere cu piebas · Ecce equus obediuit deo · cui tu repugna bas · Adueniente die pasche · rogabāt eum fratres ut diem pasche in fontaneto monasterio celebraēt Quod cuz fecisset · sequenti die corripitur dolore febriuz et quarta feria migrauit ad dominū · Quē dum portitores veherent ad anthisiod · in quadaz villa existentes · moueri inde penit9 nequiuerunt donec quidā qui erat p̄ suis forefactis in carcere cōpeditus · fractis cathenis & apto carcē liber ex iens venit ad corp9 · & cū alijs portauit usq̄z ad vrbem · Qui cū p̄cessione ep̄ali solēniter excepto · in ecclesia sācti germani est sepultus · XX

De sanctis episcopis eucherio lugdunensi & bilario arelatensi · Actor ·

Duo sācti ep̄i eucherius lugdunensis et bilari9 arelatensis · quos eodem tempo re cū sācto germano anthisiod · florui sse iam supra diximꝰ · ambo viri nobilissi mi fuerūt & eloquētissimi · Eucherius ex nobilissi mo senatoz genere inter spelūcam inclusus · reue lante angelo pontifex factus est · Cuius natalis ē xvj · kl' decembris · Hilari9 multos sermones ad po pulū splendidissimos cōposuit · Cuius natalis est iij · nonas maij · Sancti vero honorati xvii · kl' fe bruarii · Eucherius ut ait gēnadius scripsit ad va lentinianū p̄inquū suū · de cōtemptu mūdi & se cularis p̄hie ep̄lam vnam scolastico et ratōnabili sermone · et aliaz ad psonam filiorū salonii & verani postea ep̄orum obscurā · Sed et sācti cassiani q̄dā opuscula lato tensa sermone angusto verbi reuol ueus tramite in vno coegit volumine · que tam ec clesiasticis q̄ monasticis studiis sūt necessaria Mo ritur inquit valentiniano et marciano regnātibus Idem quoq̄z gennadi9 de beato bilario ita scripsit Hilarius arelatensis ep̄9 vir in sanctis scripturis doctus · et pauptatis amator · et erga inopū pui sionem non solum pietate mentis · sed et corporis sui labore solicitus · Nam p̄ficiendis paupib9 · eti am rusticationem contra vires suas homo genere clarus et longe aliter educat9 exercuit · sed nec in spūalibus laborare neglexit · nā et in docendo gra tiam habuit · et absq̄z p̄sonaz acceptione in oīb9 castigatum opus p̄dicationis īgessit · Ingenio ue ro morali aliqua etiam pua edidit q̄ eruditē anīe et fidelis lingue iudicio sunt · In quibus p̄cipuo et ad multoz utilitatem necessario operee uitam sā cti honorati p̄decessoris sui cōposuit Moziē valē timiano et marciano regnātibus · XXI De sācto honorato arelatensi episcopo et eius pmor= diis · Hylarius ·

Hic honoratus in adolescentia baptismū arbitratu p̄prio concupiuit · et maturo cōsilio sanct9 mortez expauit · Itaq̄z adhuc catbecumin9 lasciuiam respuebat · cleri= cos vt patres honorās · et puerili interdum sensu paupem iuuans · Hūc iam baptizatū pater ei9 ter rene pietatis suspitione solicit9 timēs sibi a xp̄o p̄ ripi · conatur eum studiis iuuētutis illicere · vena tib9 et ludis · variisq̄z mūdi voluptatib9 irretire · domū fastidiebat adolescēs · quo grādeu9 oblecta= bat pater · tali se semp adhortatione cōpellēs · De lectat hec vita sed decipit · Itaq̄z cōuers9 iugo do minice huitutis se subdidit · intelligens sūmū esse captiuitatis gen9 licentiam iuuentutis · Tonſ igi tur capillis et ueste mutata · sic repente totus ex a lio alius ostenditur · vt non alter pater ei9 q̄ se or batū filio lamentaret · Occurrit · renititur · cōmi= natur · nec tamen ullo horum puericia deo freta cōcutitur · Tironi suo domin9 cōsolator astitit · ei q̄z vnum ex germanis suis in collegiū suscitauit · qui eius exemplo cōuersus · senior iuniorem cōse cutus est · Cūq̄z multis virtutib9 emicarēt · et om nem simul patriā adornarēt · cepit alter alterū lau di obijcere et glorie exponere Sed dum vnusquis q̄z sub vmbra alterius obscurari volebat · tāq̄ rep cussa claritas vtrūq̄z radiabat · Gloriā itaq̄z suam pauentes · in hac vita mercedem se p̄cepisse puta= bāt · et hūanā cōuersationem et gratiā fastidiētes heremi amore flagrabāt Omnib9 igit̄ erogatis ō terra sua exeunt · et ne quid iuuenili ausu temere ab eis inceptum putaretur · senem p̄fecte grauita tis sāctū cāpasiū eratis sue custodem assumunt Queritur ergo latebra pegrinationis fugiē fama virtutis at vbicūq̄z iter · ibi alia vellent nollēt fa ma p̄iebatur · XXII De vita eius mona stica et episcopatu eiusdem ·

Deniq̄z germano suo ī xp̄o viro veneāto defūcto · sāctus honorat9 ad heremum vrbi arelatensi p̄pinquā puenit · vacātez q̄z insulā ob nimietatem squalorīs · et in= accessā venenatoz animaliū metu petijt p̄pter se= creti opportunitatē · Ingrediēte eo fugit horror so litudinis · cedit turba serpentiū · ibiq̄z mīris ad eū cōfluentibus · fact9 est pater multoz monachoz multisq̄z admirādis virtutib9 fulgēs · de aduenis quoq̄z et pegrinis recipiendis magno ope solicit9 erat · et pauperibus largiter erogās · nichil sibi su= isq̄z p̄ter victum p̄sentium dierum ac vestitum reseruabat · Exhausta est aliquādo dispensationis substātia · fides nūq̄ · Vnde quadā vice cum vnuz iam ex multis milibus aureum arca p̄flua ac mu nifica retineret hunc ipsū etiā in multorū rerū de fectu cōstātissime pauperi dedit · et michi atq̄z ali is astātibus ait · Certum iā est a p̄pinquare qui de fecerat · Vix triū aut quattuor horarū spaciū trā sierat · et mox qui verbis suis fidem faceret occur rit · Mici quoq̄z gratia patriā quā fastidierat acces sit · meq̄z durum et indomitū uix tādem suis pijssi mis exhortationibus simulq̄z lacrimis ac p̄cibus ad deum cōuertit · secūq̄z ad heremum p̄duxit Et p̄mum quidem lacte postea cibo sapientie nutuit

Tãdem in hac ecclesia dũm regnum accepisset · sb illo flozuit xpi ecclesia sicut monasteriũ ãte floruerat · Somno tãdem ultimo excipitur · multozum interea variis uisionibus somnus cõcutitur · quoz facies erat · q · silli sãcto occurrerent officia sanctozum · Et vere ille in eodem medie noctis puncto ecclesiã in occursum sãcti corporis cõuenit impleuit · ut non nisi ãgelicis nũcijs suscitatus putaretur · Sicqz cum honoze sepulture traditur.

XXIII ¶ De sãcto patricio hiberniozum episcopo. Sigibertus.

Otempoze celestimus papa ad scotos i xpm credentes palladium mittit episcopum · post quem ab eodem missus est sãctus patricius ad eos · genere brito · filiꝰ cõches sozoris sancti martini · Qui in baptismo quidẽ dictus est suchar · a sancto germano magomꝰ · a celestimo vero patricius · a quo scotoz archiepus · ozdinatꝰ p ãnos sexaginta sãctitate signis & doctrina excellens totam insulam hibernie cõuertit ad xpm · ¶ Actoz Hec sigibertus · Legitur tamẽ q idem patcius magomꝰ cognoĩatus sit · et apd scotos pozcarius pmũ fuit · Inde liberatus romã adijt · sacras literas affatim didicit palladio autez epo defũcto quem celestimꝰ papa ad scotos miserat · mittitur cũ germano patcius & hibernijs episcopꝰ ozdinat · Axilius aũt & serui nus cũ eo in i feriozi gradu ozdinati sũt · Preter virtutes reliqs quas fecit · lx · mozтuos suscitauit · captiuos ml'cos pprijs sũptibus redemit · ecclesias · ccc · lxv · fundauit · et totidem epos ozdinauit · pbiterozꝝ · iij · milia · dsecrauit · xij · milia hominũ baptizauit · vii · reges filios almogith vno die baptizauit · xl · diebus & · xl · noctibus m vertice montis hely ieiunauit lxxx · annis in hibernia pdicauit · cxx · vixit & sepulcrum eiꝰ non mueniẽ · Cõpleto in hely · xl · dierum & noctiũ ieiunio · tres petitiones p hibernien sibus fecit · eo q fidem recepissent · Primã ut vnus quisqz credentiũ penitentiũ scz in extremo vite sue statu susciperet · Secũdam ne hibernia a bãbaris in eternũ cõsumeretur · Terciã ne aliquis hibernien sium supuiuat in aduentu iudicis · Hinc pro honore sancti patricii delenda dicitur · vii · annis ante iudicium · In colle hibernien siũ populo benedixit · & p eo ozauit ibi aues multicoloes inumerabiles ad eũ venerũt · ut benediceret eis Quibꝰ signantur quiqz fideles qui p eum cõuersi sunt ad dominũ · XXIIII · De baculo hiesu sibi dato et purgatozio sibi ostenso ·

Terum in pmis cũ pfatam gentem admodum bestialem et terroze tozmentozum et amoze gaudiozũ ab errore conuertere voluisset · dicebant ad xpm se nũqꝑ quer tendos verbis eius vel miraculis · nisi aliquis eoz et tozmenta illa malozum et gaudia beatozũ ĩtuerí posset · ut rebus visis certiozes fierent qꝑ pmissis · Cũqz ille etiam tũc p salute populi ieiuniis & ozationibus deuotõr fieret apparuit ei pius doĩ hiesus uisibiliter · dans ei textum euãgelioz et baculum · Que bucusqz p magnis pciosisqz reliquiis in bibernia veneration habenẽ · ac p signo sũmi presulatus · i · archiepiscopatꝰ illiꝰ patrie cuiuslibz habẽti hec reputãẽ · Ipse quoqz baculꝰ p eo q illum dominꝰ hiesus dilecto suo patricio contulit baculus hiesu cognommat Itaqz dominꝰ eundem sanctum in locũ desertũ deduxit · et quãdaz foueam rotũdam intrinsecꝰ obscurã ostendit ei dicẽs

Quia quisqz ueraciter penitens et vera fide armatus · fossam eãdez ingressus · vnius diei ac noctis spacio mozam in ea faceret · ab omnibus peccatis suis purgaretur · et p illam trãsiens nõ solum tozmenta malozum uideret · sed etiã gaudia beatozum Sicqz domino ab oculis eius disparente · letus statim in eodem loco ecclesiam cõstruxit · et beati patris augustini canonicos in ea cõstituit · Fossam autez que est in cimiterio · extra frontem ecclesie muro circũdedit · et ianuas seraſqz apposuit · ne quis eaz temere et sine licentia ingredi presumeret Clauez vero custodiendã pozi eiusdem ecclesie cõmendauit · Ipsius autem beati patris tempoze multi peĩtentia ducti · fossam ingressi sũt · qui regredientes et tozmenta maxima se ppessos et se uidisse testati sunt · Quoz relationes iussit beatus patriciꝰ in eadem ecclesia notari · Eoz vero attestatione · cepe rũt alii predicationem beati patricii susciperе · Et quoniã a peccatis ibidem homo purgaẽ · locus ille purgatoriũ sãcti patricii nominatur locus autez ecclesie reglis dicitur Verũ historia hec a multis non recipitur · ppter illud maxime q ibi dictũ est aĩmas a purgatozio liberatas · non statim ad celũ euolare · sed in padiso terrestri tãꝑ ĩ loco quietis intermedio tempaliter cõmanere · et inde statuto tempore ad celi palatia trãsmeare · cum ecẽtra nl'lus credatur locus esse medius animaz inter purgatozium et celestem padisum · XXV ¶ De petronio bononiensi et scriptis eius ·

Eodem tempoze fuit patroniꝰ bononiẽsis ytalie ecclesie episcopꝰ · vir sancte uite et monachorum studiis ab adolescentia excitatꝰ · Hic scripsisse putaẽ uitas patrum monachozum egipti · quem velut speculum ac nozmã pfessionis sue monachi ãplectunẽ · Legi inquit gennadius sub eius nomine in ozdinatione episcopi · ratione et humilitate plenum tractatum · quem lingua elegãtioz ostendit non ipsiꝰ esse · sed ut quidã dicũt patris eius petronii eloquẽtissimi et eruditissimi in secularibꝰ literis viri Nã et pfectum pretozii se fuisse in ipso tractatu designat · Mortuus est theodosio et placido valentiniano regnãtibus · Actoz · De quodã libro petronii ptim metrico · ptim pſaico · pauca hec moãlia que sequũtur excerpta notaui · ¶ Petronius · Quid faciunt leges vbi sola pecunia regnat · aut vbi paupertas vincere nulla potest · Iam nunc iudicium nichil est nisi publica merces · Tutius est puo ere rem poitam recuperare qꝑ in ambiguaz litem descendẽ · Periculosuz est alienis interesse secretis · Non bibit inter aquas poma · aut pendẽtia carpit Tantalus infelix · quem sua vota pmunt · Diuitis hec magni facies erit omnia cernẽs Qui tenet et sicco cõquirit oze famez Heu heu nos miseros · qꝑ totus humũtio nil est · Nil erimus cũcti postqꝑ nos auferet ozcus · Ergo viuamus dum licet esse bene · Omnes opertis oculis · bona sua cõputant · Cum fortuna manet vultuz seruatis amici · Cum cecidit turpi verritis oza fuga · Raram facit mixturam cum sapientia forma · Ego sic semper et ubiqz uixi ut ultimam quanqz lucem tanꝑ non reddituram cõsumem · Quid non commune est · quod natura optimum fecerit Nescio quomõ bone mentis est sozoz pauptas · Nichil tam arduum est quod non ĩpbitas extorqueat · Ingeniosa gula est · Ad predã strepitũqz lucri suffragia uertit · Venal' populꝰ · venalis curia pmum · ipsaqz

maiestas auro co⁹zupta iacebit· Querit se nā nec iueīt·Oīnib⁹ ergo scozta placent fractiqz nerui serpē gress⁹ Et laxi crines·et tot noua nomīa vestis·Quisquis habet nūmos secura nauigat aura· fozunāqz suo tempat arbitrio Carmina cōponit declamat cōcrepat omnes·Et pagit causas·fitqz cathone por· Parua loquoz qō vis·nūmos pben tibus opto eueniet clausum·possidet arca iouem· O maxima rerū· Et merito pietas·homini mitissima virtus XXVI De ceteris eiusdez tempozis doctoribus et scriptozibus.

EOdem tempoze fuit celestinus·qui ātez ꝑ pelagio cōcurreret imo adolescēs scripsit ad parentes suos ò monasterio suo epistolā in modum libelli·in omnib⁹ deum desiderātibus necessariā·mozales siquidez ī eis dictōnes·nichil vicij postmodū ꝓditi sed totum ad virtutis incitamentū tenuit·Fuit et tunc iulianus epūs campan⁹ vir acris ingenij in negocio·ī diuinis scripturis doctus in greca et latina līgua scolasticus·Prius ergo ꝙ impietatem pelagij in se apiret· clarus in doctozib⁹ ecclesie fuit Poste a vero heresim pelagij defendere nis⁹· scripsit aduersus sāctum augustinū impugnatozem illius· libzos·iiii·et iterū libzos·viii· Est et liber altrica tōnis ambarū ptium·Hic iulian⁹ ī elemosinis tē poze famis et angustie indigentibus omnib⁹ prozogatis suis·multos nobiliū miserationis specie ꝓcipueqz religiosoruz alliciens heresi sue sociauit· mozt⁹ est valentiniano et cōstantino filio regnā tibus·Flozebat etiā tunc paulinus nolan⁹ episcopus. qui multa cōposuit uersu breui·et ad leessuz quendā epitafii uice cōsolatoziū libellum sup mozte xp̄iani et baptizati infantis spe xp̄iana unctum et ad seuerū plures ep̄las·et ad theodosiū imperatozem ante epūatum pangericū sup victoria tiranozū·eo maxime ꝙ fide et oratione pluſq armis viceret·Fecit et de sacramento himnos ad sozozem quoqz epistolas multas·De cōtemptu mundi et de diuersis causis diuersas disputationes et tractat⁹ edidit·Precipu⁹ tamen omniū ei⁹ opus culozū liber est de penitentia et de laude generali omniū martirū·Claruit tempibus honorii et valentiniani non solū obseruatione et sāctitate vite sed etiam potentia aduersū demones·Scripsit eodem tempe eutropius p̄sbiter ad duas sozozes ācillas xp̄i·que ob deuotionem pudicicie et amozez religionis exheredate fuerāt a pentibus·epistolas in modū libellozū cōsolatozias·eleganti et apto sermone duas·non solū ratōne sed etiam testimoniis scripturarū munitas·Scripsit et tunc uigili⁹ dyaconus ex traditione patrū monachozū regulā que in cenobio ad ꝓfectū fratrum in cōuentu legitur·breuiatā·et apto sermone totius monastice ꝓfessionis tenentē in se disciplinam·Scripsit et tūc uictozius massiliensis rethoz in geneſi a p̄ncipio libri usqz ad obitum abzahe patriāche·et quattuoz edidit libzos xp̄iano quidem et pio sensu·sz utpote seculari literatura occupatus homo·et nl lius magisterii in diuinis scripturis exercitatus· leuiozis ponderis sententias figurauit·Mozt⁹ est theodosio et valentiniano regnātibus·

XXVII De quibusdā illius tempozis accidentibus· Sigibertus·

APud ꝓsas hoc tempe xp̄ianitas dilatata ē·nā maruthas episcop⁹ legatōne ad eos fūctus·filiū idigois r̄gis ozādo a demonio liberauit·p qō q̄dē maioz gl'a fidei accreuit ac contra ab inimicis dei grauioz ī xp̄ianos p̄secutio exarsit·Eudoxia augusta vxoz theodosii hierosolimā ex uoto ꝓperauit·et inde reliquias p̄thomartiris stephani·et duas cathenas quas āgel⁹ ò manib⁹ petri apl'i diſiecit·dei nutu attulit·eisqz adiūcta cathena qua etiam rome petrus uīct⁹ fuit triadem fecit·et inde cuz cōsilio romani p̄sulis solennitatem sācti petri que dicit ad vincula rome īstituit·id maxime ut populū reuocaret a gentilis superstitionis pompa·qō adhuc solennizabat ī hac die ciuitas ex ritu gētili p uictoria octauiani augusti collata· Dyabolus iudeos in specie pseudoꝓphe·moysen se esse mētiens seduxit·et ꝑmittēs se in terram repmissionis eos reducturū·ad mare trāsfretandum adduxit·ibiqz eoz̄ multos multis modis pire fecit· Que res multis eoz̄ hoc p̄culo erutis·credendi in xp̄m causa fuit·

XXVIII De obitu sācti augustini yponēsis episcopi·

ANno eoz̄dem impatozum·xiii· wandali inuasam africam deuastāt omnimodis· Sub hoc turbine tribulationis sanctus augustinus migrauit ad dominū tercioōcimo mense obsidionis sue urbis·anno etatis sue lxxiii·clericatus vel epat⁹ xl Qui tāta scripsit·ut nullus libros ei⁹ in omni tempe vite sue·nō soluz scribere·sed ne legere quidem valeat· Ciuitas enī p·xiiii·mēses obsessa est a barbaris· quia vero p̄dicandi facultas ei non erat·coepiscopos et alios qui tūc forte ad vrbem cōfugerāt ad pacem commonebat·orans iugiter dominū quatin⁹ aut ciuitatem liberaret·aut se de seculo vocare dignareē Tercō mense obsidionis lecto decubauit·et inter cetera quibus exitū suum communiebat·vii·psalmos penitenciales flendo iugiter decātabat Dicebat enim post ꝓceptum baptismū etiam laudatos xp̄ianos·absqz digna et cōpetenti penitia non debere de corpore exire·Hic non solū clericos sed etiam laicos ab omni iuramento cōpescebat·Propter loquacitatem & detractionē que maxime ī cōuiuiis abūdare solet·hos uers⁹ in mēsa sua scribi fecit·Quisquis amat dictis absentū rodrre famā hanc mensā indignā nouerit esse sibi·Propter hoc etiam et ꝓpter edificatōnem·legi semper faciebat ad mensā· Vestes eius & calciamenta & lectualia ex moderato & cōpetenti habitu erāt·nec nitida aut speciosa nimiū·nec abiecta plurimuz· Migrauit autem·xiii·mense obsidionis vrbis sue·

XXIX De sācto leone papa sermologo & de scriptis eius·

ANno predictorū impatoz·xiiii·leo romane ecclesie·xliii·p̄sidet·Hic in omeliis declamādis multum ualuit·Hic in canone misse addidit·sāctum sacrificiū et immaculatā hostiam·Hic quotiens rogabatur ab aliquibus ut eis aliquozum apl'ozum vel martiruz reliquias daret·cōsueuit ad corpora vel memorias apostolozū uel martirū·quozū reliquie petebātur missas celebzare in ipsozū honoze· sicqz bzate am altaris quo cōsecratum corp⁹ domini inuoluerat ꝑticulatim diuidebat·et ꝓ reliquiis apostolorum vel martirū dabat· Vnde si ab aliquibus dubitabaē cultello pānos illos pungens sanguinē eliciebat sic palam cūctis faciens·q̄ in cōsecratione misteriozū christi sanguis apl'ozū vel martiruz· q̄ ꝓ illo effusus est·intret ꝑ diuinā virtutē ī pānos

illos. & ideo merito illos dari p reliquiis sanctorū in quorū honore cōsecrati sunt. ¶ Actor. Hic scripsit epistolas decretales. lxx. sermones ad populū. lxxix. vnde et dict9 est sermolog9. De his autem ad eiusdem sancti viri ingenij prudentis et eloquentie venustatis cōmendationē simul etiā ad legentium edificationem quedā excersi .q. et opuscul̄is nostris p diuersa loca inserui. XXX

¶ De quibusdā euentibus illius temporis et de merlino et eius pphetia. ¶ Sigibertus.

ANno theodosij et valentiniani prenotato. corpa pisci aliorūq; cuz eo apud athisiodorum passorum. germano episcopo diuinitus reuelantur Anno eorūdem. xvii. corp9 iohānis crisostomi in exilio defuncti tandem cōstantinopolim refertur. instantia pculi episcopi et iussu theodosij imperatoris cum lacrimis oratis. vt ueniam daret archadio patri suo & eudoxie matri. qui eū exiliauerant. Et p hoc finita est dissensio que adhuc erat in ecclesia p eiusdez iohānis dampnatōne. Cōstantinopolim p. iiii. menses terremotu terra fluctuāte. qdā coram oib9 oratib9 flat9 in aere diuina virtute āmonitus est a diuina uoce ut factis letanijs canerent omnes Sanctus deus. sanctus fortis. sanctus imortalis. miserere nobis nichil aliud apponentes. quo facto cessauit terremotus. Anno sequenti rex wortigern9 cōsilio imito cum sapientibus quid agere deberet ad tutam̄ sui. iussit ueīre artifices ut ei turrim fortissimaz cōstruerent. Sed cum opera eorū tellus absorberet. suasum est ei vt hominem sine patre querēt. & eius sanguine lapides et cementū aspgi p̄cipēt quasi hoc facto fūdamentū stare potuisset Inuentus igitur adolescens cui nom̄ erat merlin9. q cū matre sua adducit̄ coram rege. que pfessa est de spū in specie hominis se illum cōcepisse Merlinus autem multa obscura reuelauit. multa p̄dixit futura. Aperuit enim sub fūdamento lacum. sub lacu duos latere dracones. quoz vnus rubeus populum britonū. alter vero albus gentem saxonū designaret. & quis in cōflictu suo alteri p̄ualeret. p̄dixit aurelium ābrosiū deuicto hengisto et cōbusto wortigerno regnaturū. fratremq; eius uterpē dragon in regno ei successurū. & vtrūq; veneno piturum. Arthurū vero quem apz̄ū cornubie vocat. pphetauit q ecclesie dei succurrezet. q ilsulas occidentales sibi subiugaret. q gallicanas p̄uincias possideret. q romano exercitui terribilez se exhiberet. et q exitum dubiū haberet. Prenūciauit q archiepatus lūdonia z trāsferendus esset in doroberniam. que modo cātuaria nominat. & q eboracensis archiep9 scilicet beatus samson cuz. vii. epis ad armoricanā trāsiret regionem. que modo minor britānia nominat. Prophetauit etiam q sb normānorum dominio redigenda esset anglia. et alia plurima que vix intelligi possunt donec appere incipiant. Solet enim spūs dei p quos voluerit misteria sua loqui. sicut p sibillam sicut p balaam ceteroſq; huiusmodi. XXXI ¶ De psecutione wandalorū in africa et de septem dormientib9 quomodo se incluserūt in spelunca.

ANno sequenti genserico dolo carthagīem capit. et omnem africā sibi subijciens lacrimabili clade potentiam romani regni deiecit. Hic nichil pensi habens neq; sancti. & infestus cūctis maxime nobilitati et religioni. omia diuina et hūana exterminauit. episcopū et omnem clerū ecclesie carthaginēsis expulit. loca sancta aut suoz habitacula fecit. aut arrianis cōtradidit. et catholicos ubiq; psequi iussit Anno sequenti apud ephesū. vij. fratres a decio impatori p xp̄o tormentati in spelūca se clauserant. et facta oratione ibi obdormierāt. post annos fue dormitionis circiter centum nonagintaduos ore spelūce quod in suo tempe decius obstruxerat patefacto diuinitus a somno surgunt. et asserta fide nostre resurrectionis coram theodosio impatore de qua multū dubitabat. iterū dormiunt in christo Nomina autem eorū hec sūt que in baptismo acceperūt. Malchus. maxianus dyonisi9. iohānes. serapion. cōstātinus. XXXII. ¶ De resurrectiōe p̄dictorū septem fratrū et de stupefactōe malchi

TEmporib9 siquidez theodosij pullulauit heresis eorū qui negabāt resurrectionē mortuorū. Vnde cōtristatus thodosius xp̄ianissim9 imperator. quia fidem tam impie agitari videbat. indut9 cilicio sedens in interiori cubiculo per singulos dies flebat. Quod videns misericors deus cōsolari lugentes et confirmare spem de resurrectione mortuoz voluit. & thesauruz sue pietatis ita predictos martires suscitauit. Misit siquidem in cor cuiusdā burgensis ephesi. ut in illo monte edificaret stabula pastoribus suis Cementariis ergo spelūcam aperientib9 surrexerunt sancti. et se inuicem salutantes putabant se vna tātum nocte dormisse. Et p̄diana tristiciam recordātes interrogauerūt malchuz qui eis ministrauerat. quid de eis decius decreuisset. At ille resp̄ōdit. Sicut dixi sero. Quesiti sumus ut y dol' īmolem9. et ecce malū d nob cogitat ip̄erator Respondit maxianus Deus scit q̄ non sacrificabimus. Cunq; socios confortasset iussit malcho vt emptur9 panes ad vrbem descenderet. et pluēs q̄ heri panes afferens. quid iussisset imperator rediens nūciaret. Tollens ergo malchus. v. solidos de spelūca exiuit. et uidens lapides miratus est. sed aliud cogitans paruz p lapidibus cogitauit. Veniens ergo timidus ad portam vrbis. valō mirat9 est videns suppositum signum crucis. Vnd̄ pergens ad alterā portam idem signū inuenit. vltra modum admiratus est. omnibus portis signo crucis appositō. et mutata ciuitate. signans se ad p̄mam portā redijt. se estimans somniare. Inde se cōfirmans et vultum operiens vrbem ingreditur Et veniens ad venditores panum. audiuit homines de christo loquentes. Et amplus stupefact9 quid est inquit q nemo heri audebat xp̄m nomīare et nunc eum omnes cōfitētur puto q hec non est ephesiorum ciuitas. quia aliter edificata est. sz aliam ciuitatem iuxta nescio Et cum interrogans audisset hanc esse ephesum. errare veraciter se putauit. et redire ad socios cogitauit. Accessit tamē ad eos qui panes vendebant. Et cum argenteos ptulisset. mirati venditores dicebant adinuicem q̄ ille iuuenis ātiquū thesaurū inuenisset Malch9 vero videns illos loqui adinuicez. putauit q vellent eum trahere ad imperatorem. et territ9 rogauit eos ut dimitterent panes et argenteos retinerent. At illi tenentes eum dixerūt ei. Vnde es tu. quia thesauros antiquoz imperatorum inueniſti. Indica nobis et erimus socij tecum. et celabimus te. quia aliter celari non potes. Malchus vero nō inueniebat quid diceret illis pre pauore. Illi ergo videntes eum tacentem. misso fune in collo eius.

trahebant eum p v'cos usq; ad medium ciuitatis Et exijt rumor ad omnes · q; quidã iuueis thesauros inuenisset · Cõgregatis ad euz vniuersis et admirantib? · satisfacere volebat eis q; nichil inuenerat · Et circũspiciens omnes · a nemine cognosci poterat Et pspiciens in populũ volebat aliquem cognoscere de cõsanguineis suis · quos veracit uiuere putabat · Et nullũ inueniens · stabat quasi insanus · in medio populi ciuitatis · XXXIII

¶ Qualiter eorum resurrectione diuulgata rursus obdormierunt ·

Vod cum audissent sãctus marí? epus · et antipatus pcõsul · qui nup in vrbem aduenerat · mãdauerunt ciuibus vt eum caute adducerent & argenteos · Cũq; a mínistris traheretur ad ecclesiã · putabat vere q; duceretur ad impatorem · Epus igitur & pcõsul mirãtes argenteos · interrogauerunt eum vbi thesaurũ incognitum inuenisset · At ille respondit se nichil inuenisse sed de sacculo pentum suoz eosdẽ denarios habuisse · quid ei vero nũc accideit se penit? ignorare · Et ĩterrogat? cui? ciuitatis essz respõdit · Bene scio q; huiz ciuitatis sũ · si tam hec ẽ ciuitas epheziorum · Procõsul dixit · fac venire parẽtes tuos · vt testentz de te · Quos cum nominasset & null? eos cognosceret · dicebãt se eũ fingere vt aliquo modo euaderet · Et ait pcõsul · Quomodo credemus tibi q; hoc argentũ pentum tuoz fuerit cum scriptura eius plusq; · ccc · lxxii · annos habeat · & sit pmoz decij imperatoris dierũ · & ĩ nullo similes sunt argenteis nostris · Et quomodo parẽtes tui ante tãtum temp? fuerũt · tu vero iuueis uis decipere sapientes et senes ephesi · Idcirco te iubeo legibus tradi · donec cõfitearis quid ĩuenisti · Tũc pcidens malchus ante eos dixit · Pro do domini dicite michi quod uos interrogo · et ego dicam uobis quod est in corde meo Decius imperator qui fuit in hac ciuitate ubi est · Ep? dixit · Fili non est hodie in terra qui deci? nominetz · imperator autem fuit ante longũ temp? · Et ait malchus In hoc domine ita stupeo q; nemo michi credit · sz sequimini me et ostendaz vobis socios meos qui sũt in monte celio et ipis credite · Hoc eniz scio q; a facie decij imperatoris nos fugim? · et ego sero uidi q; ingressus est deci? imperator in hãc vrbẽ · si tamen hec est ephesis ciuitas · Tũc ep? cogitans ĩ se ipso dixit pcõsuli · q; uisio est quã deus vult ostẽdere in iuuene isto · Perrexerũt ergo cũ eo et ciuitatis pl'ima multitudo Et ingress? est pus malch? ad socios suos · et post eũ episcop? ingrediens inuenit inter lapides literas sigillatas duob? sigillis ãgẽteis Et vocato pl'o legit eas audiẽtib? et mirãtib? cũctis Et videtes sãctos sedẽtes in spelũca et facies eoz quasi rosas florentes · pcidentes glorificauerũt deum · statimq; epus et pcõsul miserũt ad theodosiũ imperatorem · rogãtes ut cito ueniret · et mirabilia dei nup ostensa videret Qui p tinus surgens de humo et de sacco ĩ quo lugebat · glorificãs deum uenit a cõstantinopoli ephesũ Et obuiantib? ei cũctis · ascenderũt omnes simul ad spelũcam ad sãctos · Et mox ut sãcti uiderũt imperatorem · resplẽduerũt facies eorũ sicut sol · Et ingressus imperator pcidit ante eos glorificãs deuz · et surgens ãplexus est omnes · et sup singulos fleuit dicens · Sic video vos tãp si videre dominuz resuscitãtem lazarũ · Tũc dixit sãct? maxian? ad eum · Crede nobis q; pter te suscitauit nos de? ante diem magni resurrectionis · vt credas indubitãter q; resurrectõ mortuoz est Vere enĩ resurreximus · et viuim? Et sicut infans est ĩ vtero matris non sentens lesionem et viuit · sic fuim? uiuẽtes iacentes et dormientes et non sentientes · Et his dictis videntibus cũctis inclinãtes capita sua in terrã obdormierunt · et tradiderũt spũs suos secũdum dñi impium · Surgens aũt impator cecidit sup eos flens · et deosculãs eos · Et cũ iussisset fieri loculos aureos in quib? mitterentur · in ipsa nocte apparuerũt impatori dicẽtes · et sicut acten? in terra iacuerãt et ex terra surrexerãt · ita eos dimitteret donec eos de? iterũ suscitaret Iussit ergo impator locũ illũ mauratis lapidib? adornari · et omnes episcopos resurrectõnem pfitentes absolui · XXXIIII ¶ De quibusdã euentib? & obitu theodosij et codice eiusdem · ¶ Sigibert? ·

ANno quoq; pnotato ambrosi? aurelius wortegerno incẽso plium cũ saxonibus cõmittit · hengistũ ducem captuz pimit · ceteros intra ciuitates includit · Miseri cordiã poscentib? donat · et terra eis iuxta scotiaz delegata · fed? pacis cũ eis cõfirmat · Deĩde reuocauit ciues · regnum disposuit · leges sopitas renouat · ecclesias reformat · pfules statuit · atq; sepulturã cõsulũ qui in pditione ceciderãt p industriã merlini miris lapidib? cõstruxit · Anno sequenti german? ãthisiodorensis cũ seuero treuerensi episcopo iterũ ad britãniam missus · renascentem pelagianã heresim cõfutat Anno sequẽti remigi? remensis nascitur pnũciatus ex nomine p montanũ monachũ Quo nato idem mõtan? quia cec? erat de lacte cilinie matris ei? oculos suos liniens illumiat? est Anno sequenti in africa ex ardescentib? wãdalis · ita ut libros diuinos exurerent · & de sacris pallijs ac vestib? vestes sibi facerẽt valeriã? ep? octogenari? nolens diuina sacramẽta pfanis tradere · a rege gẽserico omni vrbe et domo exclusus reliquũ vite usq; ad mortẽ nud? sub nudo aere exegit · Tandẽ theodosi? impator obijt · cui mãcianus cum valentiniano successit · Actor · Tẽporib? theodosii ut dicit psper theodosian? liber omniũ legum legitimoz primcipũ in vnũ collataz edit? ẽ · ãno ipii ei? · xv · Hic libz ĩ legib? codex appellatur Codicis aũt appellatõ ad omnes actoẽs extendit · sed cum codicem sine adiectione audis impialis liber antonomatice itelligend? est Iste liber qui dicitur codex cõposit? est ex cõstitutõnibus antiquorum primcipũ in tribus codicib? congregatis · hermogeniano · theodosiano · gregoriano · et aliis cõstitutionibus diuagantib? huc illuc qz disperss · XXXV ¶ De imperio marciani et cõcilio calcedonensi · ¶ Sigibertus ·

POst theodosiũ igit marcianus sũpsit imperiũ anno dommi · cccc · lii · mũdi scilicet quartimillesimo cccc · xv · et imperauit ãnis · vi · cum quo valẽtimianus ãnis v Huius imperii anno · j · instantia leonis pape iubente imperatore marciano cõgregata et habita est uniuersalis synodus apud calcedonẽ · In qua euticem cõstantinopolitanũ abbatem pnunciantem uerbi dei et carnis vnam esse naturã · eiusq; defensorez dioscoz alexãdrinũ quondã epm · vna patrũ sẽtẽtia piudicauit Nestorium etiam cõstantinopolitanũ quondã epm · olim in ephesina synodo dãnatum iterũ anathematizãs cum reliquis hereticis dãnauit Predicans eadem synodus christũ deum sic ô

virgine natum · ut in eo et diuine et hūane nature
substātiam esse fateamur · Hic decretuz est ut ma
ter domini maria non solū xp̄othocos sed etiā the
othocos credat̄ et appelletur · ꝓpter nestorii blas
femias mētientis eam non deuz sed hominem pu
rum genuisse ¶ Actor · In eiusdem sinodi gestis
legitur · ꝙ cum facta eēt iiij · sinodus calcedonēs ·
dc · xxx · patrū vbi erat sanctus leo papa · disputā
tibus hereticis cum orthodoxis · dixerūt orthodo
xi · Scribamus in carta fidem nostram et vos in a
lia uestram · et ponamus eas cum sigillis nostris
super corpus sancte eufemie · et firmemus corpis
sepulcrum coram imperatore et oremus deum se
cūdum fidem nostrā et vos secūdum fidem vestrā
ut deus manifestet nobis rectā fidez · Quo facto
ieiunauerūt orthodoxi · et orauerūt per · vij · dies
post hec abierūt omnes cū impatore ad sepulcrū
Quod apientes viderūt sāctam tenentē in manu
cartam orthodoxorū · et carta hereticoz erat deie
cta sub pedib? eius · Ex gestis illius hec pauca ex
empta sunt · Non desinit ꝓ sordiculas quasdā ma
lignus nisidiari pietatis sequacib? · ſz semp noui
quiddā aduersꝰ veritatem imdagat Placuit nullū
usq; edificare posse neq; monasteriū · neq; orato-
rium · absq; ciuitatis episcopi volūtate · In monas
teriis non esse suscipiendū seruū ad monachū fa
ciendū preter ꝓpriꝰ domini volūtatez · neq; mona
chos ecclesiasticis vel secularib? reb? cōmunicaē
Nec licere clericū duaz pariter ciuitatū ecclesijs
militare Clerici & monachi cōiuratores vel cōspi
ratores ꝓprium amittūt gradum · hoc enim vicīū
etiam apud exterimsecas leges penitus amputat̄ ·
Clericum vel laicū qui ep̄m accusat non suscipi d̄
bere · nisi p̄us eorum estimatio fuerit discussa · Int̄
tres menses ep̄orum ordinationes debere fieri ·
Placuit omnē ecclesiā habentē episcopū etiā ycho
nomū habere de ꝓprio clero · Oportet ut sit nume
rosa seueritas sāctionū · vbi est licētia crebra cul
parum · XXXVI ¶ De ꝑsecutione hunoruz
in gallia et expugnatione eorū · ¶ Sigibertus

EOdem anno terremot? pene assidui · &
signa plurima in celo ostendūtur Vesꝑe
ab aquilone celum efficitur rubeū ut ig-
nis intermixtis p igneum ruborem clari
oriozib? lineis in hastaz spēm deformatis · luna ob
fuscatur · cometes appet · & multa alia que ñ esse
ociosa ostendit instans rerū cōsequentia Anno se
quenti attila hunorū rex walameris ostrogothoz
regis & ardarici gepidaz regis · et multarū aqui-
lonariū gentium sibi subiectarum auxilio fult? et
a pānonijs egressus occidētale impium īuadit cū
quingentis milibus armatoz Et p̄mo p totas gal
lias p eos tanta efferbuit dei indignatio · vt nullā
omnino ciuitatem castellū vel opidum aliqua a fu
rore eorum potuerit tutari minutio Postremo au
relianis vrbem eis obsidentibus · ad subsidiū gal
liarum aduolauit patricius romanorum echius ·
fultus et ipe theodorici wisigothorū regis · et me
ronei frācorum regis · aliarūq; gentium copijs mi
litaribus cōserto p̄lio in cāpis catbalamoz quidaz
recessit · attilam tamen non usq; ad internetionem
deleuit · Cesa sunt ibi centūoctoginta milia pug
natorum · inter quos etiā cecidit theodoricus rex
wisigothorum · Attila resūpta spe ex echeij decess
su repatriauit · maturo rediturus suppleto exerci-
tu · Nichasius remensis ep̄us cum eutropia sorore
a hunis martirizatur ¶ Actor · In gestis tamen
eorūdem legunt̄ passi sub wandalis in hūc modū
XXXVII ¶ De sācto nichasio remensi et ei
us sorore eutropia · ¶ Ex gestis eorum ·

TEmpore quo wandali multas urbes sub
uertentes p diuersas puincias nichil ali
ud ꝙ xp̄ianorum sanguinem sitire vide-
bantur · clarebant in gallijs nichasius re
morum et anianus aurel' · pontifices magnis ꝓdi-
gijs ac virtutibus insignes Qui meritis suis ac p̄
cibus hanc iram indignatōnis dei diu differre de
certauerunt ut populum interim ad penitentiam
reuocarent · at illi thesaurizātes sibi iram nullate-
nus eorum salutaribus p̄ceptis obtempabāt · In-
terea wandali castrametātur circa vrbem remoz
et omni regione depopulata xp̄ianos tātuz velut
dorū suorū inimicos et moribꝰ paganorū cōtrarios
omnino delere cupiebāt Vltimo itaq; subuersiōis
die illis circūquaq; fortiter preliātibus · ciues ter
rore ꝑcussi · ad sāctum nichasiū in orationibus p
stratum cucurrerūt · interrogātes quid vtilius fi
eri decerneret · aut seruituti gentium se tradē aut
usq; ad mortem ꝓ salute vrbis dimicare Qui pre
sciens ex reuelatione ostensionis dei vrbem peni
tus subuertendā · cum magna cōstantia respondit
Indignationem hāc nostris sceleribus ꝓuocataz
non ignoramus · Qua ꝓpter ad flagella diuina cō
puncti non inuiti aut desperātes · sed patientes et
deuotissime cum sūma spe salutis nostre suscipia
mus mortis periculum · q̄tinꝰ ipsa mors presens
non supplicium nobis fiat sed remediuz Ecce ego
quasi pastor ꝓ ouibus mori pat? sum · Instantius
oremus p inimicis nostris salutem illis optantes
tanq̄ amicis · Sancta quoq; eutropia germana su
a · expansis ad celum manibus · plebem p virtibus
ad martirij coronam excitabat · Duz ergo furibū
dus paganorū impitus irruit · vir sāctus comitā
te sorore cuz himnis et cāticis spūalibus ad hosti
um basilice sācte dei genetricis marie quā in arce
sedis fūdauerat eis occurrit · Moxq; vt sēratas a
cies vidit · manu silentium indicēs ait · O nutrib?
diuinis ministra fortitudo · quare contra naturam
humane cōditionis victoriam vestre dignitatis ī
rabiem vertitis · nam veri iuris titul? quondam
nobilium bellatorum inscriptus erat · peere humi
libus & debellare superbos · Et ecce plebs christia
na deo suo humilis & deuota · vestris in cōspecti
b? ꝓstrata · remissionem peccatorum usq; ad mor
tem obediens expectat · Penitemini et vos p sce
leri b? uestris deum verum agnoscentes · ne forte
indignatio ei? que p vos filius fit ad correptionē
salutis · vobis fiet stipendiū tartaree dānationis
Q; si oues meas ꝑseuerāte impietate queritis tru
cidare · me p̄mum ꝓ ipsis victimam diuine maies
tate libate · ut pariter digni beatitudine celesti me
reamur inueniri · XXXVIII ¶ De martirio
veri usq;

HIs dictis cum in oratione ꝓstratus ver
sum hunc decātaret · adhesit pauimento
anima mea · ilico ictu gladiatoris sequē
te capite trucidato verbum sanctitatis
ab ore decollati non destitit · sed īmortalitatis sen
tentiam quā petijt adimplendo impetrauit dicēs
uiuifica me secūdum verbum tuum Sancta uero
eutropia videns circa se impietatem mitigataz et
pulcritudinem suam quasi litibus paganorum re
seruatam · sup interfectorem sacerdotis insiliens
ait · Heu tiranne crudelis magnuz dei uiz īdignis

manibus iugulasti·& me tibi abutendā reseruas diuma te iā iamq; sententia dānat· Tunc eum ad martiriū suū ꝓuocans saltu repentino raptis pal pebris non femineā vitute·sed diuina vltōne ocu los eius vindex euulsit·& sic cōfestim gladios p= sequētiū incurrere ꝙ delectationib? paganorum assentiendo succūbere malens·ilico cuz germano suo & ceteris palmā martirij sustinuit uel ꝓmeru it· Vniuersa autem expleta cede martirij iundāte sacro sāguine terror subitus ꝓsecutores inuasit· quasi dimicātes acies celestes videntes·horribili= qz sonitu ipsa ecclesia reboante ita ut relictis spo= lijs vrbis ꝙ opita irreuocabiliter aufugerēt·Sic qz diu solitaria ꝑmanēte ciuitate sub custodia tā tum angelica martirū ibi corpa seruabanē·ita vt in noctibus a longe cernerenē lumina·& suauissi mi soni ꝙ choreis supnarum uirtutū sideres audi renē a multis carmina· Vnde & ex reuelatione di uine virtutis iā iamq; ꝓfortati cōcines pauciss'imi qui ad sepelienda sāctorū corpora diuina ꝓuidē= tia remāserant·ad urbem cum ieiuniis et oratōni bus ꝓperantes·ibiq; odorem suauissimū haurien do sentientes gemitū gaudio miscentes·i locis cō gruis circa ciuitatem corpa sancta venerabiliter humauerūt·et extunc sine timore hostium domio artentius seruire decertauerūt· Actor· De sā cto aniano iam supius diximus·Sanct? auten ni chasius ut legitur longe ante ꝓdixerat dissipatio nis galliarū causā esse sodomiticā pranitatez que futura erat inernetio remensiū ex saturitate scili= cet et ocio et auaricia et carnis cōcupiscentia

Sigibertus·Anno quoq; ꝑnotato metensis e= piscop? auctor captiuatur·sed hunis cecitate p cussis cū captiuis sue vrbis relaxatur·

XXXIX Iterum de ꝓsecutione hunorum in gallia et de miraculo trinitatis in vnitate·

Hoc excidiuz galliis impendere seruaci? tūgrēsis epus longe ante ī spū ꝓuiderat et rome a petro aplo hoc iuditiū dei ine uitabile fore didicerāt·Ideoq; relicta tū grensi urbe que euertenda erat·ad traiectū sedē epalem trās posuit· Ex vita sācti seruacij· The odorico itaq; ut dictum est rege wisigothorum p empto in crastinū gothis acerrime pugnātib? p cede regis sui·timens ecbi? ne si omnes hunos au xilio eorum vinceret nouos hostes in rēpublicam ꝓuocaret·insipienti usus cōsilio ꝑlium diremit· attila tanꝙ leo insaniens liber dimissus infinitas strages p gallias dedit·tungris diu obsessa capta et dirupta est·In portis remensiū ipe sathanas se se ostendit ductorem barbarorū·Post hoc uētū est ad threcas vbi sanct? lup? uenit obuiam at= tile et ait illi·Tu quis es q vastas terras nostras et gentem nostrā ꝓturbas·Cui ille·Ego sum atti la flagellum dei·Ad quā vocem sanct? lupus ius sit portas apiri dicens·Bene uenerit flagellū dei· Et induxit eum in ciuitatem. Miro autē modo ō= nes humi cecitate ꝓcussi transierūt p mediā ciuita tem a porta in portā nemimem leedentes· Sigi bertus. Pullulāte inter gallias arriana herese que inequales credens esse ꝑsonas sācte trinitatis· di cebat filium minorē esse patre·spūm vero sanctū minorem patre et filio·domin? errantes corrigit· ostenso plano miraculo deum in trib? ꝑsonis vnī us et equalis esse substātie·nec debere ab īdignis de diuinitate tractari·Nam uasatensi vrbe ab hu norum obsidione liberata p diuinū auxilium·cum epus p gratiarū actione missā populo celebraret respiciens sursū uidit desup altare quasi de came ra templi cadere equaliter tres guttas equal' ma= gnitudinis cristallo clariores·que simul defluen= tes et in vnum cōiuncte quasi vnā gemmā pulcer rimā effecerūt·Quā cum in medio crucis auree et gemmate posuissent·alie gemme ceciderūt· Deor sum vero posita infirmis dabat sanitatem Adora tibus vero imaginem sancte crucis augebat ꝺuo tionem·quia pijs et mūdis clara·impijs et immū dis obscura uidebatur Omnib? bellis famosi? fu it bellū quod cādidatus sāctarū·xj·milium virgi num exercitus bellauit duce sancta virgine ursu la· Actor·Haruz igitur vitā et passionē ꝙuis longe ante passe fuerint·ut in earū gestis legitur Hic placuit inserere·eo ꝙ in hoc cronicoz loco si gibertus de his mentionez facit·nescio qua ꝺ cau sa·nisi forte quia sub ꝓsecutione hunoz passe sūt que maxime isto tempore uideē inualuisse·

XL De sancta virgine ursula cum sociab? Hec igitur ursula vnica filia ꝺyo suis· nochi nobilissimi et ditissimi britānoz uz principis·cū nondū nubilis a filio regis anglie ad nuptias peteretur·et patrem suum ualde xp̄ianū sup hoc anxiari uideret·qui ꝺ um metuebat si filiam suā iam deo deuotaz nube re cogeret·et tiranni pagani feritatez timebat si ei filiam denegaret·diuinitus inspirata patri suasit ut tiranno assentiretur·ea tamen illi ꝓposita con ditione ut et ipse tirānus·x·virgines genere for ma et etate electas sibi traderent·et tā sibi ꝙ sin gulis earum mille virgines subscriberent·et com patis ad numerū ipārum·xi·trieribus īducias tri ennii sibi darent ad dedicationē uirginitatis sue· et ipse iuuenis baptizatus his tribus annis īstitu eretur in fide·nouo usa cōsilio·ut aut difficultate ꝓposite cōditionis animuz eius a se auerteret aut hac oportunitate omnes coetus suas secū deo de dicaret·Hac cōditione libenter accepta iuuenis ꝓtinus baptizatus cūcta accelerari que uirgo pe tierat impauit. Tunc pater uirginis accepto cōsi lio caute pordinauit·ut filia sua quā tenerime di ligebat uiros quorū solacio tam ipa ꝙ eius exerci tus indigebat in comitatu suo discedens haberet· Cunq; cōgregari cepissent·multi ad spectandum eas undiq; cōfluexrūt·ita etiā ut quidem epi bri tannie secum irent·Inter quos pantal? episcop? basiliensis eas romam usq; ꝓduxit·et inde reūsus martiriū cum eisdem suscepit·Sancta quoq; geā sina regina sicilie que virum siue regem crudelissi mū quasi de lupo fecerat agnū sororem maurisii epi et darie matris sācte ursule cū pater ipsius ursu le secretum illud ei p literas intimasset illa statim suspizante cū quattuor filiabus suis·babila·iulia na·victoria·et auzea·et puulo filio adriano·qui a more sororum suarū vltro se ingessit peregrinatō ni·relicto regno in manu unius filii sui et duarū filiarum·usq; ad britāniā āglicā nauigauit·eiusq; cōsiliis sacre virgines collecte et ordinate sunt· et semper ductrix earum ad ultimū cū eis passa ē martiriū· XLI Qualiter romā nauigantes a papa cyriaco suscepte sunt·

Vxta cōdictum igitur uirginibus trieri bus et sūptib? cōparatis·ut per trienni um belli ꝓludia cūctis mirātibus facien tes·dūmodo cōcursibus modo discursi= bus interdum fugā interoū balla simulāt· omiq;

genere ludorum exercitate · nichil quod animo oc
curriſſet intemptatum reliquerũt · tãdez ſub uno
die agente vento ad portum gallie q̃ cycla dicit̃ ·
et inde coloniam ſunt appulſe · ibiqz ex angeli mo
nitu qui eis futura p̃dicebat romam tendentes ·
ad urbem baſileaz nauibus · a baſilea uſqz ad romã
pedibus p̃fecte · ibi aliquãdiu morate ſunt · Qua
rum aduentu papa cyriacus valde letatus eſt cuz
omni clero ſuo · et eas cum honore ſuſcepit · Nam
et ipſe de britãnia natus plures cõſanguineas int̃
ipſas habuit · et ipſe ſemp virgo p̃manſit · In ipſa
nocte fuit ei diumit? reuelatũ ſe cum eiſdem uir
gimibus palmã martirij p̃cepturũ · Ipe vero celãs
hoc apud ſe multas eazum baptizauit · que neduz
baptizate erant · Cum autem oportunũ temp? ad
eſſet · manifeſtauit uolũtatem ſuã · et coram eccle
ſia reſignauit officium dignitatis ſue · cum p? põ
ciannm papã rexiſſet eccleſiam anno vno et · xj · sep
timanis nonuſdecimus poſt beatum petrũ · Sed
cum in hoc reclamarent omnes · et maxime cardĩa-
les qui eum delirare putabãt · q̃ quaſi poſt fatuas
mulierculas declinaret · ueſcientes monitõnem an
geli qui eum vrgebat · ipe cõſtanter p̃manens · in
loco ſuo virũ ſanctum qui anteros dict? eſt or-
dinauit · Vnde quia ſedem ap̃licam inuito clero re
liquit · nomen ip̃ius de cathalogo romanorũ pon
tificum idem clerus eraſit · et ab illo tẽpore om̃ez
gratiam quã p̃us in romana eccleſia habuerat ſac̃
ille uirgimum cõuentus amiſit · XLII Qua-
liter idem papa multiqz alij magnates eis adiun-
cti ſunt ·

QVm autem ſic eſſent rome maximi? &
africanus duo iniqui p̃incipes romani
uidentes magnam virgimũ multitudinez
et q̃ multi ad eas cõfluerent · timuerũt
ne forte p̃ eas creſceret religio xp̃iana · Vnde cum
explorazſent iter earum quo ire debebant · miſſis
nũcijs ad iulium cognatũ ſuum p̃incipez gentis
hunorum · monuerũt eũ ut educto contra eas ex
ercitu ip̃as cum venirent coloniã trucidaret · Exe
unte itaqz beato cyriaco papa de vrbe cũ p̃dictis
virgimibus · ſecutus eſt ipſũ vincenti? p̃sbiter cã
dinalis · et iacobus qui de britãnia patria ſua ĩ an
thiochiam p̃fectus · archiep̃atus ibi · vij · annis di
gnitatem tenuit Et cum tunc beatũ papa m cyri
acũ viſitaſſet · et de vrbe roma egreſſus fuiſſet · au
diens de aduentu virgimũ ad ip̃as rediit · et ſe eis
in itinere et paſſione cõiũxit · Mauriſus quo qz la-
nicane vrbis epiſopus · qui et ipſe de britãnia auũ
culus erat duarum virgimũ babile et iuliane · cum
quibus ſepultus eſt · Item foillanus lucenſis ep̃?
et ſulpicius rauẽnenſis epiſcopus · qui tunc romã
p̃fecti · et inde ſuper hoc reuelatione diuina colo-
niam p̃rexantes in occurſum virgimũ que nondũ
redierant prexerunt · et ſic eis adherentes cũ eiſdẽ
occiſi ſunt Eucherius quoqz ſp̃ōſus beate urſule
manens in britãnia anglica · p̃ viſionem a domino
monitus eſt ut matrem ſuã demetriã hortaretur
fieri criſtianã · Nam pater eius agrippinus in p̃mo
anno quo baptizatus fuerat defũctus eſt · et ſuc
ceſſit ei in regnum filius eius eucheri? · qui et ip̃e
ante illud triennium ex cõditione beate vrſule fu
erat baptizatus · Cum autem ſacre uirgies a roma
redirent nũciatum eſt illi eucherio ut exiret de tẽ
ra ſua · et occurreret ſponſe ſue · ut cum ea in urbe
colonia palmam martirij obtineret · Qui confeſtim
diuinis monitis acquieſcens matrem ſuam bapti
ſari fecit · et cum ipſa et ſorore ſua puula florenti-
na iam chriſtiana eis obuians · cum eis martirium
ſuſcepit · cum clemente epiſcopo quem ſecũ addu
xit · Sed etiam martulus epiſcopus grecie cum ne
pte ſua conſtãcia filia dorothei regis cõſtantino-
politani et fraudine regime · que cõſtãcia defũctis
parentibus nubens cuidam adoleſcenti filio regis
alterius ſed ante nuptias morte preuento uirgini
tatem ſuã deo uouit · et ſic cum predicto epiſcopo
romam veniens · ſicut ille a deo p̃ viſionem moni
tus fuerat venientibus virginibus ſe cõiunxit ·

XLIII De martirio totius predicte multi
tudinis apud coloniam ·

SImul itaqz omnes iſti cum multis ſociis
ſuis et ſacris virgimibus · ipſo quo pri?
eundi tenore reuerſe ſunt coloniã · ab hu
nis vndiqz iam obſeſſã · ſtatimqz barbari
explorata re ſubito ſup eas cum clamore irruunt
et quaſi lupi in ouib? ſeuientes totã illã multitu-
dinem occiderũt · Cũ aũt ad beatã vrſulã ceteris
iam iugulatis uenirent · ſtupentes ei? pulcritudi
nem manum et aĩm repreſſerũt Ipſeqz p̃ceps ſce
leris in eius amore ſuccenſus · putauit q̃ eam blã
diciis delimiret · Et cõfortans eaz de nece virgimũ
p̃miſit q̃ eam ſibi in cõiugio copularet Sed cum
hoc illa libere reſpuiſſet · ille non ferens repulſam
directa eam ſagitta trãſfixit · et ſic illa martiriũ cõ
ſũmauit · Erat autem inter illas quedã virgo no-
mine cordula que ceteris virgimibus trucidatis ·
humano timore ſola in alueo nauis illa nocte dili
tuit · et in craſtinũ ſe ſponte morti offerens · mox
ictum tiranni feriẽtis excepit · Vnde et ipſa lõgo
poſt tempe cuidam recluſe apparẽs · quia vna no
cte ſupuixerat · eiuſqz feſtiuitas cuz aliis virgini
bus nõ fiebat · precepit vt ſicut p̃dixie beatarũ vir
ginum colebritas agit̃ · ita ſequens dies beate cor
dule laudibus impendatur · Paſſe ſunt autem be
ate virgines tempore antheros pape et maximini
impatoris · Anno domini · cc · xxxvij · XLIIII
De quibuſdam earum miraculis p? trãſitum ·

QVidã abbas impetrauit ab abbatiſſa co
lonie corpus vnius ſanctarũ virginum
p̃mittens q̃ eã ad eccleſiaz ſuã ferret &
in capſa argentea collocaret Sed cum p
ãnum integrum eam ſup altare in capſa lignea te
nuiſſet · quadam nocte cum idẽ abbas cum cõuẽ
tu matutinas cãtaret · videntibus cũctis virgo ſã
cta corpaliter deſuper altari deſcendit · & ĩdmãs
maieſtati per medium chorũ omnib? monachis ĩ
clinans exiuit · Stupefactus abbas ad capſulã cu
currit · & ea non inuenta coloniam p̃rexãs · cũ rei
ordinem abbatiſſe dixiſſet corpus virginis in tum
ba · vnde illud ſũpſerat ĩuenit · Cunqz petens ue
niam eãdem vel aliam repeteret p̃mittẽs certiſſi
q̃ capſã p̃cioſiorem facere · non tardaret · obtine
re non potuit · Quidã in religione cõuerſus cum
has virgines vehemẽter diligẽt · quadã die uidit
vnã virgimem pulcerrimam ſibi tunc infirmo ap
parentẽ · & ſi ſe cognoſceret inquirẽtem · miranti
qz eius gloziam & ſe neſcire dicẽti · Ego ſum inq̃t
vna virginum · erga quas tu habes tãtum dulce
dinis affectum · Et ut inde mercedem accipias · ſi
amore & honore noſtri undecies milies oratiõẽ
dominicam dixeris · in hora mortis p̃tectionez &
ſolacium nos habebis · & ſic uirgo diſpuit · Tunc
ille q̃ cito potuit hoc p̃fecit · ſtatimqz mãdans ab
batem et cõuentuz inungi ſe uelociter poſtulauit

Sed dum abbas cum cõuentu eũm mungeret. ifir mus subito exclamauit ut fugerent. et veniẽtib9 sacris virginibus locũ darent. Tunc abbas quesi uit ab eo quid hoc esset Et ille seriatim virginis p mssionem exponẽs. recedentib9 cũctis & paulo post redeuntibus. defũct9 inuentus est.

XLV De persecutione hunorum in ytalia & de morte attile regis et sepulcro sãcti Guacij

Sigibertus.

Anno marciani .iij. attila ytaliã aggres sus. omnes pene eius ciuitates aut diri puit aut incendit. ad eum leo papa veit. & non solũ salutem sed etiã ut rediret obtinuit. Rex attila requisitus a suis. cur ei fuisset tam placabilis. Respondit se non fuisse eum reue ritum. sed senem quendã venerabilem euaginato gladio sibi mortez mitãtem nisi eius in omnibus expleret volũtatem. Anno sequenti attila wisigo thos debellare aggress9 a thurcis modo uict9 re diit inglorius. Marciano impatori apparens dñ9 in somnis. arcũ attile fractũ esse ostendit. Nec io vanũ fuit. eadez quippe nocte attila in nuptijs su is crapulatus. crũpente p apoplexiã sanguine re naribus in lecto est effocatus. Hernac filiꝰ eius post eum regnat.

Ex vita sãcti seruacij. Respi rauit igitur mũdus tãta peste liberat9. Inter ista mala vastatis omnibus circũquaqz locis. solũ tra iectum incolume remãsit pcibus sãcti seruacij ser uatum Eo tempe in beati seruacij festiuitate aper to desup celo usqz ad tumulũ ptectũ in basilicam fulgurãtis ignis colũna a vespa usqz ad aurozam visa est dimissa. ab indigenis quicũqz aderant. et ab aduenientibus de lõginquo Quadã die eiusdẽ tectum basilice grauis ruina surruit. Quod cum coopire nitezent̃. nullo modo potuerũt. Nunq̃ ta men vel imber vel grãdo vel nix sup sepulcrũ ei9 cecidit. Item quadã nocte inuẽtum est sepulcrum eius mirabili pallio cooptuz. ãgelicis ut creditur manib9 allato. Post sãctum seruaciũ elect9 ẽ p= sul in traiecto agricolaus. quoniã tũgris indignũ epatu se fecerat.

XLVI De sãcta genouefa virgine et eius infãtia et qualiter vrbem parisi us liberauit ab hunis.

Sigibertus.

Anno marciani sexto genouefa virgo pa risiensis mlta sãctitate p gallias claruit Ex gestis eius. Hanc beat9 german9 cũ sãcto lupo ad britãniam pgẽs. ad ne mothodorensẽ prochiã orandi gratia declinãs. int populũ sibi obuiãtem in spũ intuitus est Et ꝛquisito nomine ei9 et pentibus pdicens etiã multos p eaz pmia eterna pcepturos. quesiuit ab ea utrũ vellet xp̃o cõsecrari et intacta pmanere. Que re= spondit se desiderio quod scisscitabat̃ adipisci. In cuius memoriã dedit sãctus nũmum ereũ. ut trãs foratũ collo suo suspenderet. habentẽ signuz cru cis. Et ne auri vel argenti uel margaritaz orna mentis collũ suũ vel digitos honorar̃et ãmonuit ne celesti ornamento p eis puaretur. Tunc abijt itinere quod ceperat. Et post aliquot dies cũ ma ter eius ad ecclesiã iret. pceperat eam domi rema nere. Illa vero clamabat ei cum lacrimis. Ego fi dem quã b cato germano pollicita sum xp̃o me cõ solãte seru abo. et ecclesie limina frequẽtabo. Ido irata mater dans ei alapam. statim orbata est luie p. ix. menses. Tãdem recordata testimonii quod dederat pontifex de filia. iussit ei affer aquam de puteo. Que pergens fleuit sup margines putei. quia ꝓpter eam mater lumen amiserat. Deinde im pleto vasculo. facto signo crucis super aquã ma tri obtulit. Quã illa cũ fide et veneratione mani bus in celũ extensis suscepit. et ex ea fomẽtans si bi oculos bis et ter lumen recepit. Cũqz cum du a bus puellis iulico epo ad cõsecrãdum offerretur et hoc iuxta numerũ ãnorũ etatis epus diuinitus cõpiens genouefã omnib9 sublimiorẽ ait. Illam q̃ post tergum sequiẽ anteponite. quia celitus hec iam sãctificationem adepta est. Parentibus aũt defũctis hec pisius urbem migrauit. et per tẽp9 aliquod ita est obsessa palisi ut corpus eius duo iam exaime solis paululũ genis rubentib9 custo diretur. Que cum denuo sanaretur. p̃fitebat̃ se i spũ ab ãgelo in requie iustorũ et in supplicio ipio rum deductã. Cuqz hunorũ rex attila gallã vasta ret. pisiorum ciues perterriti facultates suas i ali as vrbes tutiores deferre nitebãtur. Quorũ ma tronas sãcta cõuocãs suadebat ieiuniis orationi= bus et vigilijs insistere. ut possent sicut iudith & hester cladem euadere. Viros etiaz earũ ne bona sua a pisius auferrent. eo q̃ aliis urbibus vasta tis pisius xp̃o ꝓtegente saluaretur. ꝓpter quod i surrexerunt in eã. dicentes pseudoꝓphetã Et tra ctãtibus illis ut eam lapidarent aut gurgite mer gerent. aduenit archidyaconus ab autisiodoro re ferens testimoniũ beati germani de ipsa. q̃ ex ute ro matris a deo electa fuisset. Et ecce inquit eulo gias. quas illi a sancto germano relictas exhibeo Tunc ciues dissipauerũt cõsilium. illa vero oratõ nibus suis p̃dictũ exercitum ne parisius circũda ret abegit.

XLVII De austeritate vite ei9 et basilica sãcti dyonisij quã edificauit.

Quintodecimo vero ãno usqz ad quĩqua gesimum esca erat ei panis ordeaceus & faba quã p9 duas aut tres ebdomadas i olla recõmiscens edebat. a die dominica usqz in v. feria ieiunabat. et a. v usqz in die domi nico Vinum aũt et quodlibet inebriãs nũq̃ pota uit. Post quinquagesimũ ãnum suadentib9 epis. ꝓpter obedientiã piscem et lac cuz pane ordeaceo edere cepit. Multa autem veneratione kathulacẽ sem uicum in quo beatus dyonisius passus est di lexit. cui etiã deuotio erat in honore illi9 basilicã cõstituere. Suadebat p̃sbiteros. ut faceret vnus= quisqz collationem ad hoc edificiũ. Qui respond runt. Erunt forsã quitati nostre uires edificãdi. sed coquende calcis copia deest. At illa spũsãcto repleta uaticinãs ait. Egredimini queso ad pontẽ ciuitatis. et q̃ audieritis nũciate michi Qui egres si i platea stabãt attoniti et ecce duo custodes por corum sermocinãtes. quoz unus ad alterum ait. Dum suis uestigium ob partus uagãtis legerem. inueni furnum calcis mire magnitudinis. Alter re spondit. Et ego inueni in silua sub radicib9 arbo ris a uento euulse furnũ calcis. de quo nichil sub latum credo unq̃ esse. Quod audientes p̃sbiteri. gratias agentes reuersi sunt. Audiens etiam hec sãcta. lacrimis p̃ gaudio sinum impleuit. Lacessi uit itaqz genesium p̃sbiterũ. ut in honore p̃dicti martiris basilicã cõstrueret. sicqz omnibus ciuib9 auxilium cõferentibus illa impleꝛãte. ꝑstructa est In cuius opere collectis cãpentarijs cum potus deficeret accipiens sãcta cuppã seorsum ꝑstrata cum lacrimis orauit Deinde surgens facto signo crucis super vas usqz ad sũmum poculo impletũ est. ex quo operarij usqz ad cõsũmationez basilice

vberrime potētes gratias egerūt · Quadā nocte sabbati circa gallicātum egressa est ad basilicā sancti dyonisij · cereus uero qui anteferebatur extinctus est · Quo turbatis virginib? que cū ea erāt p̄ horrore noctis · sibi dari p̄cepit · Quem ut tenuit statim illuminatus est · Similiter eodem tempore cum in ecclesia diu prostrata in oratione surgeret · cereus nondum igne contactus diuino nuto accensus est in manu eius ō quo et plures infirmi paululum in fide auferentes sanati sunt · Quedaz mulier furata est calciamenta eius · que ut domuz uenit excecata est · deinde p̄strata ad pedes eius veniam petens · signatis ab ea oculis visū recepit

XLVIII De amabilitate eiusdē et ipsi? miracul'

Gildericus etiā frācorū rex valde diligēs eam · timens ne uinctos quos interimere cogitabat sācta eripet · ingrediens urbem pisiorum portā claudi p̄cepit · Quod audiens sācta statim ad liberādas animas prexit Inter cuius manus populo porta ciuitatis se sine claue reserauit · et sic regē cōsecuta ne uinctorum capita āputarentur obtinuit · Fuit etiā eo tempoē beatus simeon in colūna · quem negociatores euntes et redeūtes ferūt de illa interrogasse · & eam veneratione p̄fusa salutasse · & se in orationib? ei us memorem esse poposcisse · Parisius etiā oblati sunt ei energumini · p̄ quibus in basilica beati dyonisij ipsa orāte vociferabātur clamātes p̄pe iam esse quos sibi in solatiū venire beata · G · precabat forsitan āgeli vel martires · Que surgēs & signās vnūquemqz · curauit a spū īmundo · ut fetor grauissimus astātium nares attingeret · A die etiā epiphanie usqz ad cenam domini in cella recluſa soli deo vacabat in orationib? & vigilijs · adueniens puella religiosa ad fores eius magis curiositate q̄ fide p̄mota · quid sācta in cella sua agebat scire uolens statī lumē amisit · Quā sācta p? cōsūmatione xl · egrediens · oratione & signo crucis illumīauit In ecclesia etiā beati martini turonensis cū in āgnlo quodā oraret · vnus de psallentibus arrept? a demonio p̄rios artus lacerabat · Cūqz beata · G · spūm īmundum exire iuberet · & ille p oculum p̄gredi se mimaretur · impante illa fluxu ventris ejectus est feda relinquens vestigia · Per idem tēp? stans in aditu domus sue · vidit puellam in manu āpullam gestātem quā paulo āte emerat & interrogato quid esset · vidit demonem sedentē in ore ampulle · & mīās insufflauit in eam · statimqz ps de ore ipsius āpulle cecidit · In territorio meldēsi cū p̄riam messem meteret · valde turbati sunt operarij p̄ter imbrem īminentem · At illa ingressa tentorium quod sine intermissione facere cōsueuerat cum lacrimis p̄strata oratione obtinuit · ut cuz in circuitu omniū segetes pluuia rigaret · nec messez nec eius messores gutta aliqua cōtingeret Vixit autē plusq̄ lxxx · annis Tātaqz sācti?tate pollebat q̄ etiā p̄phetie spū plena · Omnes quoqz morbos ab humanis corpibus expellebat Egentib? panes integros dabat · adeo vt eius puelle sepe p̄tem panis quā in clibano posuerāt non inuenirent Hui? natale celebratur · iij · nonas ianuarij XLIX

De quibusdā gestis illius tēporis · Sigibē?

Anno marciani · vj · maximus tyrānidem arripuit · eudoxiā relictam valentiniani vi rapuit · Illa genserīcum ex africa inuitat · vt se a maximo eripiat · Genseric? romam capit · omnia diripit ut tamen ab igne cedet

supplicijs hominū abstineret leo papa ab eo obtinuit p · xiiij · dies roma despoliata genseric? eudoxiā cum duabus filiabus & multo populo captiuat · et cāpanie urbes omni vastationis genere exterminat · Inter hec paulinus nolanus epūs dū p captiuo filio vidue se vicariū in seruitutem barbari subijcit · oīes captiuos sue vrbis recepit · His marciani temporibus Iohānem baptistā caput suum duobus monachis reuelasse quidam describūt Sup īsulā britānie stella mire magnitudinis apparuit · cuius radio globus igneus draconi simil' adherebat · Ex cuius ore duo radij p̄cedebāt · quorum vnus vltra galliā se extendebat · alter vero uers? hiberniā tendens in vii · minores radios terminabatur · Eo tempore occiso aurelio ābrosio rege īt rogat? merlinus uates a fratre regis uther ō stelle significatione · dixit eum illo sidere et igneo draconе signatum Per radiū vero de ore draconis p cedentem & gallias respicientem figurari filiū ei potentissimum nasciturū · Altero autez radio porrigi filiā cuius filii & nepotes regnum britānie succedentes essent habituri · Vther autem audita morte fratris sui cepit dyadema īsule · duosqz dracones ex auro iubens fabricari ad īstar ignei draconis · obtulit vnum in ecclesia · altero autem ī plis p̄ signo vtebatur · Et ex eo tempore cognomētum accepit uterpendragon · id ē · caput draconis Saxones vero post mortem aurelii a pactione federis soluti · inuaserūt ciuitates et p̄montoria et ab albania usqz eboracum omnia vastabāt · Cuz q̄ bus rex p̄eliatus fugā cum suis iniit sed nocturno tēpore illos aggressus supauit · Captisqz eorum ducibus octa et eosa ceteros saxones dissipauit · Post hoc adamauit rex uxorē cuiusdam ducis · habuitqz rē cum ea · de qua genuit celeberrimū illum archurum & filiā nomine amā · L De morte valentiniani et marciani et imperio leonis ·

Nugo vbi sup̄ ·

Interea valētiniānus impator factione eradii spadonis agecium interfecit patricium · Sed non multo post idē valentiniānus a satellitibus agecii dolo maximi comitis palacii pfossus interiit · et mox eius īuasit imperium idē maximus · eiusqz uxorem augustam ut dictum est in suum cōiugiuz trāsire coegit · Verum hec incōtinētia non diu letatus est · nā post alterum mensem a famulis regijs membratim dilaniatus et in tiberim est p̄iectus · Post cuius necem romani auitum cesarē creauerunt cum quo marciānus impator unanimitatis fedus cōposuit · Sed cum ābo rem cōcorditer adminīstrarēt · publicam marcianus · vi · imperii sui āno · vi · piter mense defunctus est · Cui leo magnus successit · Sigibē tus · Leo itaqz marciano succesīt · āno dñi · cccc lviii · mundi · s · quartimillesimo · cccc · xxi · et rḡuit annis · xvi · Hic super synodo calcedonensi singulorum patrum singulas sentētias requisiuit et q? omnium unā esse cognouit eam fideliter tenuit · Hic cum walamere ostrogothorum rege fed? pepigit · et theodoricum fratruelem eius pnerū octēnem obsidem accepit · Hucusqz p̄sper cronicam suā p̄duxit · LI De sācto simeone āthiochēno et eius vita monastica ·

EO tempore symeon qui cum xl · annis īclusus in colūna stetit mira sanctitate anthiochie claruit · Ex gestis ei? Hic ex vtero matris electus · cuz duodēnis

paſceret oues patris ſui·uidēs eccleſiā relicto pe
core cucurrit ad eam·& iungens ſe cui dā ſeni ait
Domine pater quid eſt quod legitur·doce me ro
go quia voeota ſum & inſipiens·At ille loquens
ei de virtutibus anime et cōtemptu huius ſeculi·
addidit q licet virtutes a multis in eccleſia fideli
ter impleātur·in monaſterijs tamen deo iuuāte fa
cilius exercentur·Tunc ille cecidit ad pedes ſenis
dicens·Vere ab hodie tu es michi patē et mater·
quia tu es magiſter bonorum opum·Ecce ego ſe
cundū cōſilium tuū vadam in monaſteriū·vbi de
us voluerit Tunc expoſuit ei regulā et afflictōes
monaſterij·ſuadens ei patientiā et pſeuerantiam·
Qui valedicens ei abijt ad monaſterium thimo=
thei·et pijciens ſe ante fores monaſterij trib? di
ebus et noctibus neq; comedit neq; bibit· Poſt
hec egrediens abbas eleuauit eum·et queſita cau
ſa fuge ille reſpōdit·Ser? dei eſſe deſidero Ob=
ſecro ut me in monaſterio tuo ſuſcipias et frat=
omnibus deſeruire iubeas Suſceptus itaq; ab eo
fuit ibi ſex menſi b?·obediens humiliter fratrib?
Aliis autem a mane uſq; ad ueſperā ieiunantib?
ille poſt·vij·dies interdū cibum ſumebat·ānonas
ſuas ſcreto paupib? irrogabat·Quadā die egreſ
ſus ad puteum·funem de palma reſtitū apprehē=
dens·in toto corpore ſuo cōſtrinxit a renib? uſq;
ad ſcapulas·quo temporis ſpacio putrefactus eſt
corp? de obligatione funis·Qui uſq; ad oſſa in=
greſſus eſt·ita ut foris uix appareret· Quadaq; die
aliqui ex fratribus inueniunt eū cibum ſuuq; pau
peribus dātem·et dixerūt hoc abbati Inſup et q
feror grauiſſimus aſcenderet de corpe eius·ut nl'
lus inxta eum ſtare poſſet·et vermes ſtillātes de
corpe eius lectum ſuū ipleuerāt· Abbas vero cū
quereret ab eo veritatem· inclinato capite nichil
reſpondit· Vnde abbas irat? iuſſit eū expoliari
veſtib? Videſq; sūmitatē funis eminētē exclama
uit dicens·Vnde nobis aduēniſti o homo·ōſtru
ere vis regulā monaſterij ut video· quia non vis
ſicut ceteri cū diſcretione deo ſeruire·ozo te rece
de hinc et vade quo vis· Cum graui tamen labo
re tulerūt de corpe eius funem·et curā illius ege=
runt· LII De puteo in quo latuit et colum
nis in quibus ſtetit·

POſtea egreſſus eſt de monaſterio nullo
ſciente·intrauit in puteū deſertū ſine aq
vbi spūs īmundi habitabāt et ipa nocte
reuelatur abbati·q multitudo populo=
rum armatoz circūdaret monaſteriū clamans da
nobis ſeruū dei thimothee·alioquī incēdemus te
et monaſteriuz tuū·quia exaſperaſtit hominē iuſtū
Quod nūciauit abbas fratrib?· Simile etiā vidit
in alia nocte·et expgefactus miſit monachos ad
querendū eum et non inuenerūt. pgēſq; abbas cū
eis· venit ad puteū et faciens orationē deſcēdit
cum fratribus in eum·et vi adduxerūt eū ad mo
naſteriū·Fratres vero omnes pſtrauerūt ſe corā
illo petentes veniā·et fecit ibi quaſi ānum·Vnde
poſt hec egreſſus occulte·prexit non longe mōtez
ubi clauſtrū de ſicca petra edificauit·et ibi fuit ā
nis tribus·Et cōfluentes ad eum vicini· fecerūt
ei colūnam cubitoz·iiij·in qua ſtetit ānis·vij·De
ī de colūnā·xij·cubitozū·in q te pit ſtetit et rurſū
aliam·xx·in qua annis·xxij·et rurſus aliam· xxx·
cubitozū in qua annis·iiii·Et iuxta colūnas duas
baſilicas·Et multi egri virtute eius ſanabanē·&
multi gentiles ad fidem cōuertebātur· Poſt hec
putreſcente femore eius·anno integro ſtetit ſup
pedem vnū vermibus de alio decurrentib? p co=
lūnam in terrā·Anthonius vero qui hoc ſcripſit
aſſiſtens ei·ſecūdum pceptum eius colligens ver
mes in terrā porrigebat ei ſurſū· At ille ponens
eos ad ulcera dicebat·Manducate quod uob dn?
dedit·Audiens autem baſilicus rex ſeracenorum
famā eius·cū fide venit ad eum·Et orante sācto
cecidit vermis de vulnere eius· quē ille currens
apprehendit et tetigit ex eo oculos ſuos· Deinde
aperiēs manū inuenit margaritam pciosam·Cui
ſanctus ait·O homo non p meis meritis hoc fit
ſed ſecūdum fidem tuam datū eſt tibi·Qui grati
as agens abiit·Poſt ſeptem annos mater eius vi
ſitans eum phīta eſt·quia locū mulier non ingre
diebatur·Cui ſanctus ait·Suſtine me mater modi
cum·et videbim? nos ſi deus voluerit·At illa ſo
lutis crimibus·trib? diebus et noctibus plangēs
et depcans eū & increpans· tādē de planctu ī ſō
num cōuerſa eſt·Cunq; ſanctus orasset p ea tra=
didit spūm Rurſū fecerūt ei colūnam·xl·cubitoz
vbi ſtetit annis·vi uſq; ad obitū ſuū· LIII

De eiusdē miraculis·

VNc draco ingens iuxta eū habitabat in
pte aquilonis·unde nec herba ibi naſceba
tur·Cui lignū intrauit in oculum dextz
Venitq; cecus trahens ſe ad hoſtiū mo
naſterii pſtratus·totum ſe in giro cōpleuit·et q
ſi ueniam poſcens oculū dextrū iuxta colūnaz po
ſuit tribus diebus nemini inſidians· Tunc iuſſit
ſanctus·ut de terra et aqua pfunderetur· Quo
facto ſtatim exiit de oculo eius lignū cubiti longi
tudinis·Quod videtes glorificauerūt deū fugiē
tes tamen ppter metum belue· At illa inuoluens
ſe īmobilis pmanſit·donec omnis popul? ptran=
ſiſſet·Deinde ſurgens adorauit ad hoſtium mona
ſterii fere p duas horas·et ſanus reuerſus eſt in
cubiculum ſuū nemini nocens· Sed et mulier no
cte bibens ad yoriam in qua erat modicus ſerpēs
trāſgluciuit eum·Et medicis nichil in ea pficiēti
bus·poſt annos multos adducit ur ad eum·qui
terram et aquā miſceri iuſſit·et in ore eius poni·
et ſtatim exiit ſerpens trium cubitoz p os eius·
Qui eadem hora crepuit·et ad multoruz teſtimo
nium ſuſpenſus eſt ibi·vii·diebus·Aliquādo eti
am piclitāte populo et iumentis p defectu aque·
orationibus eius ſubito dirupta eſt terra·et mu
ta eſt quaſi ſpelūca inestimabilis·habēs aquas ſa
lubres ad potandū uſq; in hodiernum diē· Quo
dam tempore quidā de longe expectantes ei? ra
tionem·diuerterunt paululū ad arboris umbracu
lum·Et videntes ceruam pgnantem q pteribat·
dixerunt ei p orationes ſancti ſimeonis adiuām?
te·modicum ſta·Que ſtatim ſtetit·et apprehendē
tes eam occiderunt·et manducantes ex ea ſtatim
obmutuerunt·Et currentes ad ſanctum ſymeo
nem cum corio fecerunt ibi duos annos·et vix ali
quando ſanari potuerunt· Corium aūt cerue ī te
ſtimonium ibi ſuſpenderunt·Quidam etiā pād?
īgens·vaſtabat homines et animalia loci illl?·Iuſ
ſit aūt vir dei de terra monaſterii vl'de aqua aſp
gi loca illa Quo facto·poſtmodum inuenerūt par
dum illum iacentem mortuum ibi·Suadebat etiā
quos ſanabat·ne iurarent p nomen dei· ſz magis
p ſe humilem peccatorez·Ideo omēs populi orien
tales et barbari illius regiones·p ipſum iurant·
Ionathas autem latro flagicioſus cuz a militibus

psequeretur·ingressus in monasteriuz amplexat? est colũnam·et flens uehemẽt requisit? a sãcto quis esset ait·Ego sum ionathas latro pessimus· qui huc veni penitere·Et ecce ab anthiochia offi ciales·dicentes· Trade nobis inimicũ quia bestie pate sunt ad deuorãdum eum· Quib? sãct? rspõ dit·Non possũ·quia euz timeo q̃ misit eũ ad me·q̃ maioz vobis est·Et p·vii·dies colũnam amplex: ans·ait ad sãctum symeonem· Si iubes·ambula re volo·Qui respondit·An iteruz festinas ad ma la·At ille·Non domine Sed tempus meũ iã ipleː tum est·Et cum hoc diceret·tradidit spũm Et ec ce alijs officialibus requirentib? eũ· respondit sã ctus·Qui illũ huc adduxit·venit cum multitudi ne celestis milicie·& recõciliauit euz sibi·et sic cũ timoze abierunt· LIIII De transitu eius & exequijs

QVadã autem die·vi· sabbati· inclinanit se ad orationem sicut cõsueuerat· Et cũ omnis populus expectasset eius beneː dictionem p tres dies·tũc ascendit ãthoː nius ad eum dicens·Surge domine benedic nos· Cunqz neqz vocem neqz flatuz audiret·sed uelut odoz aromatũ de corpe eius exiret·fleuit amare· & osculatus oculos eius et barbam ait Cui me ꝺ relinquisti domine·et vbi doctrinã tuã angelicã requiramus·Quale responsũ dabo infirmis requiː rentibus te·aut qno amictu opiam colũnam tuaz Et ob tristiciã obdormiuit·Tunc appuit ei uir sã ctus dicens·Non derelinquã colũnam banc neqz montem hunc benedictũ in quo illuminatus sum sed descendens satisfac populo·& ãnuncia anthioː chie quia requieui·Tu aũt ne cesses ministrare in loco isto·& deus tibi retribuet mercedem·Et exː pgefact? iterũ fleuit et ait·Quales reliquias tolː lam a te domine in memoriã·Tunc metũ est corː pus eius·magisqz timuit tangere eum Et descenː dens celeriter misit anthiochiã ad epm· qui venit cum alijs tribus epis & magistro militum· Et exː tenderunt cortinas circa colũnam·& defixerunt vestimenta eius quia ꝓpter aurã cõfixa erant· acː cipientesqz eum·deposuerũt iuxta altare ante coː lũnam·Moxqz colligentes se aues supra colũnã· volabant quasi ꝓ luctu clamantes·ita ut magis accenderet planctus populi et iumẽtoz·Montes etiam & cãpi circa loca illa cõtristati sunt·& resoː nabat plãctus p milia.vij·et facta est nebula tenеː brosa ubiqz ad circiutum· Et vidit anthoni? ãgeː lum visitãtem corp? eius·cuius uult? erat ut fulː gur·& uestimenta eius sicut nix·& circa horã deː cimã septem seniores loquebãtur cũ eo Misteriũ autem ignorauit· Volens ergo papa anthiocheː nus aliquid de barba sãcti ꝓ reliquijs tollere·exː tendit manũ que statim arefacta est Et multe oraː tiones fiebant p eo·donec sanaret·Tulerũt corː pus eius anthiochiam·et iurauit ep? q̃ nemo quic q̃ de corpore eius cõtingeret· Et cum venisset inː vicum qui vocatur meroe·v·scilicet miliario ab aː thiochia·nullus eum mouere potuit·Quidam hoː mo cum esset·xl·annis surdus et mutus·eo ꝓ ui olauerat sepulcrum mulieris q̃ dilexerat· subito pricicẽs se ãte feretrũ clamauit·Bene venisti mihi serue dei·quia tuus aduentus saluauit me Et surː gens apprehendit vnum de burdonib? qui portaː bat feretrum·et sanus factus deseruiebat ei omniː tempore vite sue· Tunc omnes exeuntes de ciuiː tate susceperunt corpus cuz himnis et psalmis et lampadibus·portantes in maiorem ecclesiã·et inː de in aliam ecclesiã que vocatur penitẽtia· Multo autẽ plures virtutes opatur domin? ad sepulcr eius q̃ quas fecerat in vita sua· LV De quiː busdam euentibus et victoria uterpendragon·

Sigibertus·

ANno leonis·iiij·apud tholosam vrbem gallie·ex eius medio sanguis tota die larː gissimo fluxit riuo·Q gothi ꝓ portẽtoː sue potionis acceperũt Anno eiusdem vj·pictor quidam cũ saluatorẽ secũdum similitu: dinem iouis depingere voluisset aruit man? ei?· Quem culpã cõfessũ sanauit gennadius epus conː stãtinopoleos Anno se quenti heliseus ꝓpheta (q̃ duplici helie spũ plenus·multis in vita daruit uirː tutibus·et mortuus mortuũ hominẽ supra corp? suuz casu iactatũ·solo corporis sui attactu resusː citauit·et multo tempore in samaria ubi sepultus est multis claruerat miraculis·ut ꝑter cetera etiã demones ibi frementes varijs vocibus ·ab in inː uasis fugarentur corporib? (alexandriam trãsferː tur·Anno ei usdem ix·uterpendragon rex britoː num diuturna infirmitate vexatur·Et principes saxonum octa et eosa quos tenebat ī vinculis cũ custodib? carceris fugerũt in germaniã· cõmoueː rũtqz inumerabilez armatoꝝ manũ·et reuersi sũt insulam vastaturi·Rex aũt infirmitate decubans ducem belli posuerat generũ suum·Sed ignauia ciuium atqz supbia plurimũ quidẽ eis nocebat· hostib? aũt maiorem audaciã atqz fortitudinẽ miː nistrabat·Cũ qz dubia inter eos alternaret victoː ria rex ut hostes sua presentia deterreret se deferː ri ad ꝑlium iussit· Qui positus in vehiculo et ad bellum delatus·suos quidem animauit·sed hostiː b? risum fecit q̃ semimortu? homo ad pugnã veː uisset·Cõgressu imito britones victoriam obtinuː erunt·saxonũqz duces octam et eosam interfeceː runt·Tunc rex hilaris effectus tanq̃ sanitatẽ reː cepisset·erexit se et ait Vocabant me semimortuː um ambrones isti·sed malo semimortu? eos supaː re·q̃ incolumis supari·ꝑstantius enī est mori cũ honore q̃ cum pudore viuere· LVI De inː stitutione rogationum et victoriis arthuri·

ANno eiusdem·xj·mamertus epus vienẽː sis claruit·qui letanias ante ascensionez domini instituit·hac de causa·quia tẽre motus ī vrbe vienna ecclesias domosqz euertebat·et feritas luporum aliarũqz siluaticarũ bestiarũ toto anno per vrbem vagantium·homiː nes deuorabat· Ad hoc et palacium regis die sanː cto pasche celesti igne cõsũptum·ad cladem mulː tum terroris addebat·Qui letaniarum ritus a uiː ennensi ecclesia in omnes galliarum ecclesias decuː currit·Mortuo autem uterpendragon rege· subː limatus est in regno filius eius arthurus· Cuius mirabiles actus etiã ora lĩgue ve ꝓsonant popuː lorum·licet plura esse fabulosa uideãtur·Qui mlː ta ꝓbitate pollens·cũctis se amabilez exhibebat quia cum uirtute animi etiam mira liberalitate afː fluebat·Porro aduers? saxones scotos et pictos vario cõflictu decertans·tandem cõclusit eos inː quodam saltu·sed illi arboribus ꝓ monimẽto cõː tra britonum tela vtebantur· Quod videns arː thurus·iussit arbores p multa loca incidi·et ī cirː cuitu nemoris poni·ut liberos exitus non habenː tes fame ibi deficerent· Vnde cogente necessitaː te ad hoc compulsi sunt· ut licentiam peterent

reuendi in patriam suam · omnia relicturi · et tributa cum obsidibus reddituri · Sed in reditu positi pactionem ruperunt · et retroactis velis, insulam depopulari ceperunt · Arthurus vero congregato exercitu · processit contra hostes in plium · accinctus gladio nomine caliburno · et auream galeaz simulacro draconis insculptam capiti supponēs clipeumqz in quo imago sancte dei genetricis erat impicta humeris imponens · lanceam quoqz que reu uocabatur assumens · Cūqz pugna ualida vtrimqz fieret · arthurus impetu facto in hostes · occidit ex eis solo caliburno gladio · cccc · lxx · viros · ceteros autem in fugā cōuertit · principibus eorum pstratis · Anno leonis · xiiij · remigius fit remorum epus · Saracenis egipt ū incursātibꝰ hoc tempore · negociatores uenecie corpus sācti marci euāgeliste ab alexandria trāstulerūt ad uenecia ·

LVII ¶ De trāslatione sancti martini ·

His diebus sāctus ppetuꝰ turonēsis episcopus cernens ad sepulcrū sancti martini fieri multa miracula · fecit magnam basilicam fabricari iuxta cellulam in qua corpus ipsius quiescebat · eamqz in eius nomīe dedicans trāstulit in illam sāctum corpus ipsius · p monente piter & adiuuāte quodam sene uenerando canicie formoso · qui nec pus uisꝰ fuerat · nec postea cōparuit · ¶ Ex historia trāslatōis eiusdē Hic itaqz sanctꝰ ppetuus cum ecclesiā sācti martini mirifice ampliasset · & eam dedicare volens · sācti martini corpus trāsferre vellet · cōuocatis epis et pbiteris & clericis voluit hoc agere · iij · kl' iulij · Sed cum vigilassēt una nocte · facto mane discoopto tumulo manus apponentes · mouere sepulcrum non potuerūt · Vigilata iterū alia nocte · mane temptātes nichil pficiūt · Turbati igiē cum nescirent quid agerent · dicit eis vnus ex clericis · Scitis q post hoc triduū natalis epatus eiꝰ celebrari solebat · & forsitan tunc se vellet trāsferri · Tunc omnes ieiu nijset oratōnibꝰ insistentes · quarta die manꝰ mijciūt sed penitus mouere non possūt · Pauore ergo nimio cōturbati · cū iaz tumulum vellent tegere · appuit eis quidā pulcerrimus senex · et ait eis Vsquoqz turbamini et tardatis ñ uidetis sāctum martinū patuz iuuare vos · si uos manus apponatis · Tūc iactans palliū suum · posuit manꝰ ad sarcophagū cū alijs pbiteris · Et statī cātantibus clericis · ad conatū senis cum fūma facilitate sustollie · et in loco vbi nunc colitur collocatur · Cūqz cōpletis officijs uenissent ad cōuiuiū requirētes senem nusq̄ inuenerūt · Sed nec quisq̄ fuit · qui eum de ecclesia exire uidisset · LVIII

¶ De pspero et theodoro et libris eorū Hugo ubi supra

Floruit eo tēpe psper uir aquitanice regionis · et beati pape leonis notariꝰ · Nec non theodorus epus ciuitatis · que a cyro quōdam rege psarū cōdita cyria vocitatur · Qui ecclesiasticā scripsit historiā · a fine libroꝝ eusebie sumēs exordiū et pduxit usqz ad sum · i · usqz ad impatoris huiꝰ leonis tempꝰ quo et defūctus est · ¶ Gennadius in libro uirorum illustrium · Prosper aquitanice regionis sermōe scolasticus · et assertionibus umerosꝰ · multa composuisse dicitur · In quibꝰ ego cronica nomine ipsius ptitulata legi · cōmentia a pmi homis cōditione iuxta diuinarū scripturaz fidem · usqz ad obitum valentiniani augusti · et captiuitatem urb̄ ro me a genserico wādalorū rege factā Legi et libz eius aduersus opuscula cassiani · que ecclesia dei salutaria pbat · ille infamat uelut nociua · Recenī uera cassiani et psperi de gratia dei et libero arbitrio sententie · in aliquibus sibi inueniūtur cōtrarie · Epistole leonis pape aduersus eutice de uera xpi icarnatiōe ad diūsos date · ab isto dicta te credunt · Theodorus cyrie ciuitatis puicie cyrie episcopus · a cyro enim rege psarū cōdita seruat usqz hodie apud cyriam nomen actoris · scripsisse dicitur multa · ad meam tamen noticiam ista sunt q̄ uenerunt · De incarnatione domini aduersus eutycem pbiterum · et dyoscoz alexādrie epm · · qui humanā in xpo negauit carnem fuisse · scripta foztia · p que cōfirmat ut ratione et testimonijs scripturarū · ita illam veram materne substātie carnem habuisse quā ex matre uirgine sūpsit · sicut et veram deitatem quā eterna nascibilitate do patre gignente ipse nescendo accepit · Extāt et historie ecclesiastice libri eiꝰ i qbꝰ imitatꝰ eusebiū cesarien sem cōscripsit a fine libroz eusebij usqz ad suum tempus · i · a uicennalibꝰ cōstātini usqz ad impiuz leonis sub quo et mortuus est ¶ Actor · De opusculis psperi viri religiosissimi et prudētissimi duo tantū exerpta que valde moralia sunt et vtilia · huic operi inserere uolui · Vnum scilicet sententiarum · siue epigrāmatū · qui liber ptim metricus ē ptim psaicus · Alterū ad iulianum pomeriū de uita cōtemplatiua tres libzos cōtinens · Vtrūqz ex dictis beati augustini cōpendio se cōtractū · Hec sunt ergo q̄ ō bis moralia et electa breuitez excē psi · De pmo flores metricos et psaicos sigillatī ponens in hunc modum · LIX ¶ De floribus psperi metricis ¶ Prosper ī libro epigrāmatū me

Vicūqz alium molitur ledere trice
Quem pmum ipse se iaculo pcutiet pprio ·
Nature quisqs ppriū nō spnis honorē ·
In quocūqz hominū que tua noscis ama ·
Sic tamen ut prauos uitet concordia mores ·
Nullaqz sint pacis federa cum vicijs ·
Eternus vere solus deus omniūqz creator
Vita in se viuens · permanet esse quod est
Virtus preteritis prior · vlteriorqz futuris
Nil recipit uarium · nil habet occiduum ·
Multa diu summi differt patientia regis ·
Inspendens equi pondera iudicij ·
Verbere nonnūq̄ castigās sic corda patno
Et curat medicus vulnera vulneribus ·
Laus vera in dominum · depromitur ore pcātis ·
Si que voce fluunt · intima cordis habent
Non pdest cuiq̄ solis bona dicere verbis ·
Ni pia mens habeat quod bene lingua sonat ·
Nam fari recte miserum est · et viuere praue
Damnat uota malū regula iustície
Est et in hac vita reqes multis data sāctis ·
Quorū aīmos mūdus non tenet occidu ·
Quos desideris nullis pitura fatigant ·
Et quibꝰ omne bonū est xpus · et omnis honor
Celestem ad patriam christo redemēte vocatꝰ
Vitam labētis tempis hospes agit ·
Dūqz ad pmissam requiem p non sua tendit ·
Mūdane patrē multa picla uie ·
Que nūc obsessa aduersus nūc pena secūdis ·
Aut frāgit trepidos · obligat aut dubios ·
Inter quos laqueos currētē ad gaudia uera ·
Nō capiet insidiis · cui uia christꝰ erat ·
Mens nullos poterit caznis cōpescere motus

Ni fuerit christi semp amore potens·
Amplis incedit spaciis terrena uoluptas·
Anguſto uirtus limite celſa petit
Hac deſideri deus eſt pietate colendus·
Iuſticie ut merces tota ſit ipſe deus·
Culpare in quoq; q̄ nō ſūt nota malignum eſt·
Preſertim ſi que cognita ſūt bona ſunt·
Non pateāt faciles ſeuis rumoribus aures·
Que neſcire iuuat·credere non libeat
Ex opum ſpecie clarebūt intima cordis
Quis ve hominis mentē ſpūs intus alit·
Spernunt mūdi prelia pace dei·
Non ſatis eſt dñi precepta euoluere lingua·
Is memimit legis·qui memor eſt operis
Scrutare legē poſſūt utcū q; quieti·
Si mundi a ſtrepitu·libera corda iacent·
Doctrine domini penetralia tempore iſto·
Ad plenum nulli puia ſunt homini
Semp enim ſupeſt ſanctis quo creſcere poſſūt
Et pfectorum gloria principium eſt·

LX De eodem·

Orib? i ſāctis pulcra ē concordia pacis
Impia ps mūdi·pti eſt infeſta piorū·
Q; qs ñ cecidit·pceps ſi vib? aptat
Hoc ipſo quo ſe ſtare putat cecidit·
Semper erūt quod erant eterne gaudia vite·
Gaudendi quoniā cauſa erit ipſe deus·
Nec varios piet mot? diuerſa volūtas·
Vnum erit in cūctis lumen·& vnus amor
Inq; bonis ſūmis poſita expientia felix·
Nec volet augeri·nec metuet minui·
Qui ſe peccatis·gaudet feliciter vti·
Infelix nimis eſt pſperitate ſua·
Nullus enim eſt miſons ſola formidine pene·
Qui ſāctum et iuſtum non amat impium·
Non merita obſcurat·grandia culpa leuis·
Et bona que p̄uis nature ex dote ſuperſūt
Augent peccati pondera non minuunt
Cum dat̄ iniuſto peccādi optata poteſtas·
Vt mala mens praue quod cupit efficiat·
Ira eſt magna dei qua multos ſic quoq; punit
Vt quibus exultant crimmibus peant·
Et magis erranti ne pcant flagra timendum ē
Quā ne non fiat·quod voluiſſe nocet·
Sola eſt inumeris armata ſuperbia telis·
Cui poſſūt vires et bene geſta dare
Cūcta bonis pſunt·quo et mors ipa beatos·
Efficit·ut ſumant premia principiū
Mens illeſa nichil violato in corpore perdit·
Inuitā carnis uulnera non maculant·
Nec crimen facti recipit non mixta uoluntas
Velle magis facimus q̄ tolerare nocet·
Qui valet aduerſis oneratam ducere vitam·
Et tolerare magis uult mala q̄ fugere·hic ma
gni eſt animi·
Non ſuile grauat libera corda iugum·
Solus peccator ſeruit malo·qui licet āplo·
Vtat̄ regno·ſatis miſer eſt famulus·
Cum mens carnali nimiū dominante tiranno·
Tot ſeruit ſceptris·debita quot uiciis·
Optima uota deo·quoq; eſt dator ipſe foueāt
Hoc ſurſum dignus eſt ire·quod inde uenit·
Tales a domino quales formamur amamur
Non q̄les noſtris extitimus meritis·
Terrenorū auidos·infima ſuſcipient·

LXI Adhuc de eodem·

Scire voles ſi q̄ ſis rērum pte locand?
Diſcute q̄d timeas q̄d ue ſit q̄d amaſ
Nā cūcti gemio naſcūt comite mot?
Reſpōdentq; ſuis germina principiis·
En miris opm ſignis oſtenditur actor·
Actoremq; ſuū condita queq; canūt·
Non ſemp uere eſt felix·impleta uoluptas
Cum ſepe iniuſti ſint mala uota animi·
Maieſtate dei concludit̄ omne quod uſq; eſt·
Qua ſine nil rerū ſtare uel eſſe poteſt·
Huic homo ſi recte famulatur pximus heret
Si reſilit miſero degit in exilio·
Fallaces curis ſemper torquentur amoris·
Et mala mens nūq̄ gaudia pacis habet
Ad patriam uite de noctis ualle vocati·
Virtutū gradibus ſcādite lucis iter·
Gratior eſt fructus quē ſpes pductior reddit
Vltro obiector? uile aderit p̄cium·
Qui dedit ut q̄ras addet ut inuenias
Magnū pſidium eſt ſacro libamine paſci
Si cor pticipis crimina nulla p̄munt
Ha pperent fontes·peccati abrūpē nodos
Ante diem mortis·dū locus eſt uenie·
Quid iuuat i longum cauſas pducere morbi·
Cur dubiū expectat cras hodierna ſal?
Scimus correctis ueniam non eſſe negandam
Sed nulli noſtrum eſt ultima nota dies
Quādo peccati merito·manus omnipotentis·
Omnia cōcludens·artat vbiq; rerum
Vnum pfugium tutum eſt deus ipſe timenti·
A quo deſcedens·ne peat redeat
Conuerti nāq; ad dominum certiſſīa uita eſt·
Pacem offenſi querere ſola ſalus
Qui terret pcit qui pcutit ipſe medet̄·
Viuere uis illi ſubdere quem metuis
Carnis virginitas·intacto corpore habetur·
Virginitas anime eſt intemerata fides·
Magnum peccatum eſt amor imodeat? hūdi
Et pluſq̄ uite ſufficiat cupiens·
Si qua igitur ſupant quorum nō indiget uſ?·
Debilibus pſint·atq; iuuent inopes·
Quiſquis em̄ cupide non expendenda recōdit
Que nulli tribiut·paupib? rapuit
Terrenis opibus cum diues gaudet iniquus·
Veris ſe miſerum neſcit egere bonis
Cum licet aduerſis ceſſantibus omnia pācant·
Lege tamen mortis ſit faciendus inops·
At bona iuſtorum nullis obnoxia damnis·
Hoſtes et furta·ignes & mare non metuunt·
Omnis virtutum ſemper ſubſtantia ſalua eſt·
Inuitus chriſti munera nemo rapit·
Na uetitorū auidis grauior tūc ira timēda eſt
Cum ſeſe remouent·uerbera iuſticie·
Nam quid erit morbi quod non dominibit̄ illi
Cui ſupa auxilium iam medicina negat·
Felices uere faciunt ſemperq; beatos·
De uero & ſūmo gaudia nota bono
Hā mūdi ex opib? breuis ac pitura uoluptas·
Edita·ppetue ſemina mortis habet·
Non placeat vanis aīm ſubuertere rebus·
Peſtiferiſq; auidam mentem onerare cibis·
Cor mūdum & ſapiens fructu virtutis alat̄·
Et chriſti in noſtro pectore regnet amor·

LXII Idem de eodem·

Omnē habitum mundi totus deus im
plet et ambit·
Quē tēplo cordis mēs pia ſēp habet

Non recto seruat legalia sabbata cultu.
Qui pietatis opus credit in his vetitū.
Nulla dies actus hominum nō dānat iniquos
Omnia cōueniunt tempora iusticie.
Nec corrumpuntur virtutibus ocia sancta.
Tantum a peccatis libera corda vacent.
Libertas nulla est melior·maior ue potestas.
Quam seruire deo·cui bene seruit amor.
Absq; iugo posita ditionis amica volūtas
Que uiget affectu non gemit imperio.
Ancipitis vite·qui vis superare labores.
Dilige quod semper verus amator habet.
Nam nichil est inter carnalia uota quietū.
Nec pax solicitis·nec modus est cupidis.
In solo est mens tuta deo
Lingua assentatrix uicium peccātis acerbat.
Et delectatum crimine laude ligat.
Fraudati non sunt sacro baptismate christi
Fons quibus ipsa sui sanguinis unda fuit.
Et quidquid sancti fert mistica forma lauacri.
Id totum implet gloria martirij.
Tranquillam et uacuam curis sapiētia mētem
Imbuit & placidi pectoris hospes erit.
Absq; doloe quidē nequeūt mala sueta repelli
Sed quos leserunt dulcia·amara norunt
Ad veniam tendunt·iusti pia uerbera regis.
Ira brevis rectis gaudia longa dabit.
Nunq; bella bonis·nunq; discrimina desunt.
Et cum quo certet mens pia semper habet
Pulsant exterius diuersis motibus hostes.
Intus ciuile est et socia'e malum.
Qui credunt ueros verum cecinisse ꝓphetas.
Et qui non dubitant uerba manere dei.
Qui xp̄m passum penas crucis·ultima mortis
In toto celli patris honore uident
Quiq; ipsum multa cum maiestate tremendū.
Expectant·pingui lampade puigiles
His sordent terrena·patent celestia·nec se.
Captiuosq; suo tempore huius aguut.
Imperia et fasces inocti munera uulgi
Quasq; ex bis scelerum semina fecit opes.
Calcarunt·sancta celum ambitione petētes
Querere nil cupiunt·poere nil metuunt

LXIII. Iterum de eodem.

Vm deq; effectū pcibq; n̄ pstat iniq;
Multū cōcedit. q nocitura negat.
Nā iratq; sinēt·qđ prohibet placidq;
Nemo sue mentis motus non estimat equos.
Quod volunt hommes·se bene velle putant.
Delicias iam nunc pmissi concipe regni
Virtute atq; fide quod cupis esse tene.
Esse uolens·gaudē optans·scie abdita q̄rens
Vt te nō teneant ultima sūma pete.
Cum pia mens in laude dei supata laboras.
Gaude q tantum te bene vincat opus.
Quere bonum et sine fine bono pfiste reperto.
Querere non habeant talia uota modum.
Nā qui se nullo iam munere credit egere.
Crescere non cupiens·poit adepta tepens
Ferro·peste·fame·umidis·ardore·calore
Mille modis miseros mors rapit vna homies
Quod sibi qs n̄ fieri uult·non inferat ulli.
Vindictam Iesus nesciat exigere.
Soni non timeat·spernere non soleat.
Non sua non cupiat·que sua sunt tribuat.
Quid rogo mandatis durum censetur in istis
Aut quid inest quod non possit adire fides
Exulta agnoscens te uerbi in carne renatum.
Cuius si pars es·ps tua xp̄us erit
Qui ue damnandi leges mala gaudia mundi
Promissum ad regnum se tibi fecit iter.
Ille deus rerum celi terreq; creator.
Me ꝓpter sacra virgine natus homo est.
Flagris dorsa·alapis maxillas·ora saliuis.
Prebuit et figi se cruce non renuit
Me gessit moriens·me uicta morte resurgens
Et secum ad patrem me sup astra tulit.
Quid nam igitur tanta p spe tolerare recusez
Aut quid erit quod me separet a domino.
Ignem adhibe·rimare manu mea uiscera ferox
Effugient penas mēbra soluta tuas.
Carcere si ceco claudar·nectarq; cathenis.
Liber in excessu mētis adibo deum.
Si mucrone paret ceruicem abscidere lictor.
Impauidum inueniet mors cita uita brevis.
Non metuo exiliū·mundis dom? o mihq; una
Sperno famem domini sit michi sermo cibus.
Nec miraboz opes·nullos sectabor honores.
Pauperiem christo diuite non timeo.
Qua stetero aduersis hac utar mente secūdis
Nec mala me vincent·nec bona me capient.
Nec tamen ista michi de me fiducia surgit.
Tu das xp̄e loqui tuq; pati tribuas.
In nobis nichil audem? sed fidim? in te.
Quos pugnare iubes·et supare facis.
Semp agam grates christo dabo semp honorē
Laus domini semper uiuet in ore meo.

LXIIII De floscullis eius ꝓsaicis

Idem in libro sententiarum ꝓsaice.

Sic diligendi sūt homines·ut eorum non diligāt errores Quia aliud est amare qđ facti sunt·aliud odisse quod faciūt. Nulla dei opera a misericordia uacant·quādo homini et indulgentia cōsulit & flagello. Bene loqui & male uiuere·nichil aliud est q̄ se sua voce dānare Cuius nō uidentur opera nisi bona·iniquū ē eum ex suspitione rep̄hendere·Qui deū colit ut aliud q̄ ipm ꝓmereat· non deum colit·sed id quod assequi cōcupiscit Qui legem diligit·ꝓbet se in omnib? iniquis id quod cōtra legem est odisse n̄ hoīnes·Non est putāda mala mors·quā bona uita p̄cesserit·Bon? etiam si seruiat liber est·malus aūt & si regnet seru? est et tot dominor quot vicior Verius cogitat deus q̄ dr & uerius est q̄ cogitatur·Non pua aūt noticie ps est·si anteq̄ possimus scire quid sit·possum? scire quid non sit·Bone sunt in scripturis sāctis misteriorum ꝓfūdita tes·que ob hoc tegūtur ne uilescāt·ob hoc querūtur ut exerceant·ob hoc apiūtur ut pascant·Non differenda est ad dū cōuersio·Qui enim penitenti indulgentiā ꝓmisit·dissimulāti diem crastinum non spopondit·Omnia que timenē rōnabiliter delimātur. Deus aūt sic timendus est ut ab ipo ad ipm fugiat Vana querentib? nichil sufficit·Alienor quodāmodo retentor est·qui ꝓfutura pauperibus inutiliter habet Paruū est nulli nocere·nisi studeas multis ꝓdesse·Omnis infidelium vita peccatum est·& nichil bonū sino summo bono Non est desperādū de malis·sed p ipis ut boni fiant studiosius supplicādū·quia numer? sāctorum de numero semper augetur impior·Non facile īueniūtur in aduersitate p̄sidia·que non fuerint in pace quesita. LXV. Idem dicta eius de angelis et vita eterna et vita cōtemplatiua.

Idem in ꝓlogo libri de uita contemplatiua·

Ractatō q̄stionū & si non instituit iuenientis quod querit aīm· exercet tamen querentis ingeniū· Sciētia sicut sine dono caritatis inflat·ita si ei caritas admisceatur edificat· Idem in libro primo· Angeli mali quia p seuera cum possent noluerūt·iusto dei iudicō et volūtatem redeūdi & facultatem penitus amiserunt·sicut in sāctis angelis ecōtrario factum est ut que fuit cum deo suo manēdi volūtas·fieret p manēdi volūtaria felixq̄ necessitas·vt deo suo infatigabilit̄ & amāter seruiāt·ita pfecte beati vt nec cupiāt beatiores fieri ultra·nec valeāt·In illa celesti patria ita patebūt singulorū singulis mentes sicut corpalibus oculis subiacent facies corpales·Ibi etiā corpales oculos nichil creature uisibilis latebit·& quocunq̄ spūs ire voluerit·ibi corpus erit sine mora temporis aut impedimēto pōderis·Tūc filiorū pentum cōiugum miseria beatos cōtristare non poterit·quia nomina necessitu dimū corpalium que hic nostra fragilitas habuit· excellentia illi? beatitudinis non admittit·vbi omnes qui fuerint unū corpus erūt et singuli de sua uel singulorum felicitate gaudebūt·Vita cōtēplatiua esse dicit̄ rerum latentiū et futurarūq̄ notitia·siue uacatio ab omnibus mūdi occupationib? siue diuinaꝝ studiū literarū·siue quod his ꝑbat̄ esse pfectius dei uisio· LXVI De officio p dicationis·

Ille cui verbi dispensatio cōmissa est etiam si sācte uiuit·& tamen poīte uiuentes arguere aut erubescit aut metuit· cū omnibus qui eo tacente piunt perit Et quid ei ꝓderit non puniri suo qui puniend? ē alieno peccato·Mentior si nō p ezechielē hoc dominus loquitur dicens·Speculatorem dedi ē· Pastores dici uolumus non tamen esse cōtendimus Officij nostri uitamus laborem·appetim? dignitatem Quādo peccātes diuites vel potentes ospicimus·non solū non arguimus sed etiaꝝ veneramur ne nobis aut munera solita offensi non dirigant· aut obsequia desiderata subducāt·Itaq̄ impitie mee ac fmis recordatus ingemui·& volui sarcina episcopat? mei deposita elongare fugiens·& manere in solitudine·et ibi expectare deum qui saluum me faceret·ap·s·& esse·Hoc specialiter doctor ecclestasticus elaboret·quo fiant qui eum audiunt sanis disputationib? meliores·nō vana assentatōne fautores·lacrimas quas vult a suis auditoribus fūdi ipse p̄mitus fūdat·& sic eos compūctione sui cordis accendat·Tam simplex et aptus etiam si mimus latin? tamen disciplinatus & grauis debet eē sermo pōtificis·ut ab itelligētia sua nullos quasi impitos excludat·sed ī omnium audientiū pectus cū quadā delectatione distendat· LXVII De auditu verbi dei et modo corripiendi et cōtemptu seculi· Ex libro scdo

Vnt qui rationem dictoꝝ sed dignitatē dicentium ꝑua exanimatione discutiūt· et magis quis dicat q̄ qd dicat attendūt et quod facere aut fieri nolunt·dici quoq̄ sibi fastidiūt·patiores aliquid doctrīe etiā qd scire cupiunt ignorare q̄ a psone inferiore cognoscere·cum ueritas undecūq̄ claruerit non humano ingenio sed deo deputāda sit·Ita peccatis dissimilia sūt adhibenda remedia sicut ex dissimilib? causis ueniūt ipsa peccata·Argue coequales obsecra seniores·increpa iuniores in omni patientia et doctrina·quia leuiter castigat? exhibet castigāti reuerētiam·aspitate aūt nimia increpationis offensus·nec increpationem recipit nec salutē·quī potius tales plerūq̄ mole tristicie supra modum grauati succumbūt et sāctorum omniū vultus p quos possūt restitui deo refugiūt·aut certe ad ō nem peccādi impudentiā exacerbati ꝑsiliūt·Quā diu quis peccata sua que nosse et deflere dēbet ignorat·tādiu curiose aliena cōsiderat·Q si mores suos ad seipsuz cōuersus aspiciat·nō requirit qd in alijs reꝑhendat·sed in seipo quod lugeat·Proinde fratꝝ vicia non debemus facile accusare·sed gemere·ut inuicem onera nostra portātes legem xp̄i possimus implere·qui vtiq̄ nō accusauit peccata nostra sed tulit·Huc accedit q̄ et peccata ipsa sic habent̄ occulta vel aliena nobis vel nostra alijs·ut plerūq̄ et sāctus inter peccatores lateat et famam sācti peccator obtineat· Expedit facultates ecclesie possideri·et ꝓprias pfectionis amore cōtemni·Nam et sāctus paulinus ingentia sua predia vendita paupibus erogauit·sed cū postea fact? esset epūs nō cōtempsit ecclesie facultates sed fidelissime dispensauit·sic et sāctus hilarius· sed uterq̄ non ut possessor sed ut ꝓcurator possidebat ecclesie facultates Scientes enim nichil aliud esse res ecclesie nisi uota fidelium·p̄cia peccatorum·et patrimonia paupū·nō eas in usus ꝓprios ut ꝓprias vēdicauerūt·sed ut cōmēdatas pauperibus diuiserunt·Hoc est possidendo cōtemnere nō sibi sed alijs possidere·et quod habet ecclesia cū omnib? nichil habētibus habere cōmune·nec inde aliquid eis qui sibi sufficiūt erogare·cum nichil aliud sit habentib? dare q̄ ꝑdere Nec illi qui sua possidentes dari sibi aliqd volūt·ñ sine grādi peccato suo unde pauper victur? erat accipiunt· Ipi quoq̄ paupes si se possunt suis artificijs aut laboribus expedire·non debēt p̄sumere quod debet debilis et infirmus accipe· LXVIII

De suaui iugo christi et abijciēdo iugo seculi·

A que nolumus obseruare nō impossibilitas facit dura sed volūtas·in usum ueniant et nemin̄ cōturbēt·Ille nobis sūt ambiende diuitie que nos ornare possint pitēr et munire·quas nec acquirere possumus inuiti nec ꝑdere·Hec sunt diuitie virtutū· facultates pauperum·patrimoniū enim corduū diuitie ī corruptibiles morum·quibus nō abūdāt nisi qui carnalibus· scz diuicijs ex corde renūciant· Boni temporales amissio fit iusti exercitium·et iniusti supplicium·quia et iustus celestium desiderio captus omnia temporalia·siue habeat siue amittat omnino non sentit·et iniquus quod cum delectatione habuit sine dolore non ꝑdit· O facimus īauditum·suaui iugo xp̄i cōtempto·ferreū cupiditatis imperium volūtaria mentiū inclinatione suscipimus·et abiecto domini nostri leui onere quod subiectos non onerat sed honorat·nō deprimit omnino sed subleuat·plūbeum pond? nostris cēuicibus aggregamus·quod citius deponi potest q̄ ferri·quia ipa cupiditas cōtemni potest facilius q̄ expleri·Proinde quē possidendi delectatābitio·deum qui possidet omnia que creauit expedita mente possideat·et in eo habebit quecūq̄ habere sācte desiderat·Et quia nemo possidet deuz nisi qui possidetur a deo fit ipse primitus deo possessio et efficitur ei deus possessor et portō Quid

autem ultra querit cui su? cõditor omnia fit · aut quid ei sufficit cui ille non sufficit · Igiẽ qui vult deum possidere renũciet mũdo · ut sit illi deus beata possessio · Quid est ambulare sicut deus ãbulauit · nisi cõtẽpnere oĩa ꝓspera q̃ ille ꝺtẽpsit · ñ timẽ adûsa q̃ ptulit · libẽ facẽ q̃ fecit · docere que docuit · sequi quo ipe ꝓcessit · Nichil contra abstinentiam faciunt qui vinũ non ꝓ ebrietate sed ꝓ corporis salute ꝓpiũt · Si quolibet aduenięte ieiunio intermisso reficior · non soluo ieiuniũ sed impleo caritatis officium · Ipsa cõtinuatio ieiuniorꝝ nisi fuerit quãdo res exigit p̃missa · et me ĩflat · et fratrem cui caritas iubet seruire cõtristat · cuz sine abstinentia quẽlibet hominem catholicum sola caritas ꝓficiat et omnis abstinentia sine adiũctione caritatis aut ꝓdat aut pereat · LXIX

¶ De ypocrisi et inuidia et pudicicia quoqz et superbia ·

Sicut virtus aiaz sibi veraciter inherentez si fuerit vera iustificat · ita simulata condemnat · dupliciterqz rea est anima si & bonum nõ faciat unde spũaliter viuat · & appetat similitudinem boni sub qua male uiuat et lateat · Superbus vult se cõstãtem credi · ꝓdigus liberalem · auarus indigentem · temerarius fortez inhũanus parcũ · gulosus hũanũ · ignauꝰ quietuz timidus cautũ · Impudentia sibi fiducie nom̃ ascribit · ꝓcacitas libertatis appellationẽ obtẽdit · Eloquentiã verbositas fingit · et curiositatis malũ sb̃ spũalis studij colore delitescit · Inuidus alienum bonũ · suũ facit ĩuidendo supplicĩũ · Tãtos inuidꝰ habet iusta pena tortores · quãtos inuidiosus laudatores · Inuidiosũ enim facit excellentia meriti · ĩ uidũ pena peccati Quosdã pudicos aut tempatõ corporũ facit · aut timor supplicij tempalis ab impudicicie actõne suspendit · aut occasio negata ꝺstituit · Sed licet necessitate pudici sint non uolũtate · tamen et p̃mi si de beneficio nature sue deo gratias agunt · & secũdi et tercij si pudice viuere cõsuescũt · in virtutem de necessitate ꝓficiunt · & paulatim ipi? pudicicie delectatõne crescente pudici veraciter fiunt · In quibusdã superbia tam apte regnat · ut nec digneẽ se occultare nec ualeat · quorum etiã ipe habitus et incessus ceruix erecta facies torua · truces oculi · sermo terribilis · nudã superbiam clamãt Hi quos superbe mẽtis tabes prurulenta corruperit · seniorꝝ suorꝝ non obseruãt impata · sed iudicant · de suis negligentijs obiurgati aut rebellãt insolenter aut murmurãt · De loco superiori disceptant · p̃ferri se melioribus etiã imprudenter affectant · simplicitatem spũaliũ fratrum irridenter exagitant · sententias suas ꝓcaciter iactãt · obsequia delata fastidiũt · negata ptinaciter querũt · Habẽt ĩ itentione ptinaciã · in corde duriciam · in sermocinatõe iactãtiã · In hũilitate fallaces · In iocatione mordaces · In odio ptinaces · Ad opus bonũ pigri · ad cõmunionẽ seri · ad obsequium duri · Ad exequendũ quod nesciũt ꝓmpti · ad fraterna obsequia inhũani · Temerarij in audiẽdo clamosi in loquendo · fastidiosi in audiendo · ꝓsũptuosi in docendo · efferati deformiter in cachino · In grati beneficijs · inflati obsequijs · impiosi abiectis · LXX

¶ De inuidia et uana gloria ·

Inuidi sãcte viuentiũ merita sua · faciũt inuidendo peccata · et quidquid boni fieri vel dici a sãctis audierint · aut omnio non credũt aut in malũ male interptãdo cõuertunt · et omne malũ quod de illis mendax fama iactauerit statim tãq̃ si ipsi uiderint credunt · ac feraliter eis qui illud non verũ esse ꝓbauerint cõtradicũt · omẽs suos emulos fingunt quorũ ꝓfectu deficiũt · Inimicicijs gratuitis ardent · ꝺprehendi pectoris sui malicią timent semper amari · nũq̃ certi · amici ꝺyaboli · inimici sui · omnibus doloſi · ad gaudenda anxii · ad plãgẽda leti · utrobiqz puersi · Inter amicos discordias seminãt · opiniõez bonorꝝ mendacijs decolorãt · odiorꝝ sibi occasiões p̃uis suspitõnibus docolorãt · velut amici ĩ obsequio · hostes in aĩmo · cõtinentes in verbo · turpes in facto Considerate obsecro qualiter ĩuidos punitura sint mala sua · quos etiã bona puniunt aliena · ubi poterunt fieri boni qui sũt in bono mali · aut quãdo malis bene usuri sunt qui malis bonis vti non desinunt · Quis enim poterit subuenire · qui se sibi exhibet inuidendo carnificem · ¶ Vanitas est inflata quedã circa delectatõnes varias animi lãguentis affectõ · potiendi bonoris auida simul et nescia · morbo excellentie ĩanis afflata · caua morbida · turbulenta · animorꝝ leuiũ dña · male fũdatis omnibus blanda · repugnãtibꝰ fumea capiẽdis seductoria · captis inuicta · Hec vanos homines afflatus sui vento circũfert qui se de operibus quorꝝ sibi cõscii non sũt turpiter iactant · & ab omnibus se p̃dicari affectant · salutationibus occurrentium gaudent · adolatoribus suis fauent voluptatibus parent · gestiunt docere quod nesciunt · credi de se sublimia volunt · delectabilia gravibus anteponunt · in promissione veloces · in exhibitõne mendaces · in verbo graues · vbiqz fallaces · leti ad ꝓspera · fragiles ad aduersa · inflati ad obsequia · anxii ad opprobria · ĩmoderati ad gaudia · difficiles ad honesta · LXXI

¶ De timore supplicii et amore dei

Nulla res sic nos ab omni peccato seruat ĩmunes sicut timor supplicii et amor ꝺi Ad penã que peccãti debeẽ mens ãteq̃ peccet aspiciat · et nulla eam ad peccandum delectatõ corporalis inclinat · Cogitate q̃le malum sit ab illo gaudio diuine cõtemplatõis excludi · beatissima sãctorum omnium societate priuari · morti uite eterne · & morti uiuere sempiẽne · ꝓfundo gehenne fluctuãti ĩmergi · edacissimis uermibus ĩeternum dilaniari nec finiri · exundantis incendij terribilis crepitus pati · baratri fumantis amara caligine oculos obcecari · non sentire in illo igne quod illuminat · sentire quod cruciat Hec & multa similia cogitare · nichil aliud est q̃ viciis oĩbus repudium dare · et omnia carnalia blãdimẽta refrenare · Caritas est recta voluntas ab omnibꝰ terrenis ꝓrsus auersa · et deo insepabiliter vnita igne quodam spũsãcti a quo ẽ et ad quem refertur incensa · inquinamenti omnis extranea · supra omnia que carnaliter dirigunẽ excelsa · affectõnũ omnium potentissima · summa bonarum actõnuz salus morum · mors criminum · vita virtutuz · uirtus pugnãtium · palma victorum · anima sãctarꝝ mentium · causa meritorum · premium ꝓfectorum quã fides cõcipit · ad quam spes currit · cui ꝓfectus omnium seruit · Quidam honesta p̃dicare ñ cessant · non ut auditores eorum p̃dicatione ꝓficiant · sed ut ipsi videanẽ curare que predicant · & hoc modo turpitudinem sue cõuersationis obnubilẽt Quid ẽ diligere deum nisi occupare illi aĩm cõcipere fruende uisionis eius affectum · peccati

odium·mundi fastidium·diligẽ etiaz ꝓximũ quẽ ipe censuit diligendũ·in ipo amore seruare modũ et ordinem legitimum· Proximos aũt sicut nos diligimus·si non ꝓpter aliquas utilitates uel affinitates vel cõsanguinitates·sed ꝓpter hoc tãtum q̃ nature nostre ꝑticipes sunt diligam9·Naz si ꝓpinquos nostros q̃uis turpes et icõpositos plus q̃ quoslibet sãctos a sãguie nostro extraneos diligimus·grauiter in eozũ tali dilectatione peccamus·Hec est autem ꝓximi tota dilectõ·ut bonũ quod tibi cõferri uis cõferas & ꝓximo·

LXXII De temperãtia et iusticia·

Temperãtia est virtus que libidines frenat·desideria sãcta multiplicat·omnia intra nos cõfusa ordinat·ordinata corroborat·mentem placida trãquillitate·cõponit·et ab omni viciorz tempestate defendit Tẽpantie est q̃ loquenti seniori ꝑstamus silentium· q̃ ipi9 ad loquendũ ꝑstolamur impiũ·q̃ nõ attollimus ĩmoderatũ in collocutõnibus sonũ· q̃ risu ꝓrũpẽ non audemus in cachinnũ·q̃ nulli detrahimus·nec detrahentib9 acquiescim9·sed nec detrahentes equanimiter sustinemus·qui ad hoc alios viles videri uolunt ut se cõmendent eozũ cõpatõ ne quos carpũt·& uideanẽ ea in se vicia nõ habere que maliciose ĩ alijs reꝑhendũt·Ex iusticia manat equitas·que facit ut nos omniũ necessitates hominũ nostras esse dicamus·nec nobis tãtum·sz etiã generi humano nos natos utiles esse credã9· et quidquid cuilibet homini nocere potest tãq̃ si nobis noceat cuitemus·Qui enim homines sum9 nichil hũani a nobis alienũ putare debemus·Sicq̃ dem beluarũ est sibi viuere·nec suas vtilitates in cõmune conferre· Duo autez sunt iniusticie genera·vnum quod iniurias irrogam9·alterũ qõ ab alijs irrogatas cum possim9 ꝓpulsare negligimus· Neqz enim michi aliquid ꝓdest q̃ non circumuenio aliquẽ uel decipio·si eum decipi vel circũueniri ꝑmitto· Et in omnibus peccantibus pecco·q̃ quos peccare vel peccasse scio·quadã crudelis animi malignitate non increpo·Qui amicũ ꝓpter cõmodũ quodlibet amat·non amicũ cõuicitur amare·sed ꝯmodum·quod cũ esse desierit amare cessabit·Qui autem ꝓpter deum diligit·sicut de9 etẽ nus est ita ĩeternuz ipa amici dilectõ ꝑmanebit· Dominetur vicijs ratõ·subijciatur corpus aĩmo & animus deo·et impleta est homis pfectõ·Qui equitati seruiũt omnes ommũ bono viuũt· ac velut sibi mutuem nati salutem mutuã tuenẽ et diligunt·ac ꝑ hoc contra iusticiã faciunt·hi qui merito sue cõuersationis vel eruditionis electi·ocõsũ studium fructuose utilitati regende multitudis anteponũt·Sed quia sunt multi qui se impes tãte sarcire norunt·tales iuste se etiã quesiti nõ offerunt·ne videantur non ecclesiasticos labozes uel le suscipere sed honozes ambire·cum dignitas ecclesiastica nec ambienda sit nec uitanda·

LXXIII De imperio zenonis et astutia ei9·

Sigibertus in cronicis·

Oztuo leone impatore·ãno domini·cccc lxxiij·mundi scilicz quartimillesimo cccc xxvj·successit zenon·et impauit annis· xix·Hic theodoricũ r̃gẽ osthzogothoz cõsulem ordinariũ fecit·que post impialem dignitatem p̃ma est dignitas·et equestrem statuã aueam ante regiam illi collocauit· Hugo floziacen sis libzo quinto Zenon iste scripturam cõtra fidẽ ecclesiasticã cõposuit·regnum ytalie sibi ꝑsũpsit & usurpauit·Quod ut sibi ꝓbenniter cõfirmaret· filias suas vicinis regibus copulauit·dans vnam earum regi gothozũ alarico et alteraz regi burgũdionum ligismũdo·Neptem vero suã almalbertã copulauit regi thoringorum hermenfrido·Vtqz gentem sibi frãcozum faceret etiam federatã r̃gis dodonij filiam suo cõiunxit matrimonio·Sozorẽ quoqz suam wãdalozũ regi copulauit·sessionezqz suã rauenne cõstituit·homo arriane secte et bestialem contra catholicos viros gerens ĩ animo crudelitatem· Sigibertus vbi supza· Hoc tempore gensericus rex wandalozũ successione regnãdi inter filios suos ordinata·ut fratri moziente frater supstes sine cõtrouersia filiozuz succedẽt moritur·Cui succedens honoricus filius eius regnauit annis octo·Sub hoc eugenius carthagĩẽsis epus & omnis clerus eius contra arrianã heresim wãdalozum ꝓ xp̃o fortiter agonizant

LXXIIII De honozico rege wãdalorũ et eugenio carthaginensi episcopo· Ex gestis eiusdem eugenij·

Hic quidem honozicus im̃ pmozdio r̃gnij ut habet subtilitas barbarozũ cepit mitius et moderatius agere·et maxime circa religionem nostram·et ut se rẽligiosũ ostenderet solicit9 requirebat hereticos manicheos·ex quibus multos incendit·plurimos autez ꝺstruxit nauibus trãsmarinis quos pene omẽs manicheos sue religionis ĩuenit·et p̃cipue ꝑsbiteros et dyaconos arriane hereseos vnde magis erubescens amplius in illis exarsit· Dedit autem licẽtiam zenone impatoze atqz placida ꝓ edita libri rogantibus·ut carthaginensis ecclesia sibi quez uellet episcopum ordinaret que iam xxiiij ãnos tali ornamento fuerat destituta·Destinauit ergo pnotariũ suuz edictũ quod publice legereẽ· iubẽs ut iuxta petitionez zenonis ecclesia carthaginis religionis sue ꝓpzium haberet episcopũ·Quod dũ edictum nobis ꝑsentibus ecclesie legeretur gemere cepimus·eo q̃ mediantibus dolis malozz esset futura ꝑsecutio ꝓparata·et ita legatio r̃ꝑõi9 Si ita est·interpositis his cõditionib9 piculosis· ecclesia non uult habere episcopũ·gubernet eum christus·qui semper dignat9 est gubernaẽ Quã suggestionem legatus accipe neglexit·simul et popul9 (ut tunc fieret) ut ignis exasit·cui9 erat clamoz intolerabilis·qui nulla posset ratione sedari· Ordinato itaqz episcopo eugenio viro sãcto deo quoqz accepto sublimis nata ẽ leticia et gaudiuz cum latũ ẽ ecce dei exultãs mltitdo catholica sub bãbara dñatõe dozdiatõe põtificis repati· Cepit enĩ ille vir di p cõsatõez bonã· veneabil et reuerẽd9 haberi·his etiã q̃ foris sũt·et ita esse oñib9 gratus·ut si fas esset animam suam ꝓ eodem vniuersos ponere delectaret·pecunia apud eum nunq̃ mansisse ꝓbatur·nisi forte tali hora offeret qñ sol diei explicans cursum·nocturnis tenebris ozordinem daret et locum·tantũ reseruabat quãtuz diei sufficeret·non quãtum cupiditas expetisset· deo nostro subinde quotidie ĩgẽtia & maiora dominãte· LXXV De initio ꝑsecutionis Honorici in ecclesiam africanam

Ed cum fama eius esse vbi celebzis atqz manifesta·ceperunt exinde arrianorum episcopi inuidia graui torquezi·quotidianis (et p̃cipue cyrileas) eũ calumnijs

insectantes · Quid plurimum · suggerunt regi ō illo et suum nequaq̄ sederet thronum · nec ad dei populū verbum faceret cōsuetū · Deinde quoq; mares vel femmas in habitu barbaro incedentes · in ecclesia cōspicere ꝓhiberet · Ille respondit ut ō cuit · Domus dei omnib? patet · intrātes null? poterit repellere Et maxime quia ingens fuerat multitudo nostrorū catholicorum in habitu illorū ī cedentium · ob hoc q̄ domui regie seruiebant · At ubi ab homine dei tale respōsum accepit · statuit in portis ecclesie collocari tortores · Qui vidētes femmā uel masculum in specie sue gentis ābulantes ilico palis minoribus dētatis iectis m capite crinibusq; in eisdem collocatis · at uehementius stringentes · simul cum capillis omnē pelliculā capitis aufarebāt · Nonnulli dum fierent statim oculos amiserūt · alij ipo dolore defūcti sunt · Mulieres uero post hanc penam capitib? pelle nudatis p̄cone p̄eunte p plateas ad ostensionem ciuitatis ducebātur quod sibi magis que patiebanē lucruz maximū cōputabāt · Quorū nos plurimos noui? nec scimus tūc aliquem eorū etiā penis urgentib? a recto itinere destitisse · At vbi isto modo fidei infrīgere non valuit illū · cogitat ut nostre religionis homines ī aula ei? cōstituti neq; ānonas neq; stipendia solita potirenē · Addidit quoq; et laboribus eos cōterere rusticanis · et dirigit viros ingenuos et admodū delicatos ad cāpum uticēsē ut sub ardentis solis incendio cespites messiū desecarent · Vbi omnes cum gaudio p̄gentes · in domino letabanē · In quorū cōtubernio q̄dam fuit arida habens manū · que p ānos q̄plurimos nulluz ei p̄stiterat obsequiū · Qui cum veraciter excusaret se opai nō posse · magis uiolenter iussus est pgere · Sed vbi ad locū ventū est · & p̄sertim p eo orādo ingemuerūt omnes · pietate diuina illa arida incolumis cōfessori di r̄stituta est manus Hinc iam honorici psecutio doloris atq; p̄ebaitōnis nostre sūpsit inicium · LXXVI De crudelitate eiusdem in suos ·

IPse aut q̄ sese iam dudū omnib? bene ostēderat · desiderās post obitum suum filijs quod non cōtigit regnuz statuere · theodoricū fratrē filiosq; eius · guntimisq; fratris nichilomin? filios crudeliter cepit insequi Quoz nullū dimitteret nisi eis moz desiderii sui voluntatem auferret · Primo sciens vxorem theodorici fratris astutā · credo ne forte maritum aut maiorē filiū q; (prudens & sapiens videbaē) osilijs acrioribus aduersus tyrānum armasset · crimine īposito gladio eam interfici iubet · Post occiditur et ille filius magnus literis institutus · cui secūdū cōstitutionem genserici eo q̄ maior omnib? esset regnum inter nepotes potissimū debebatur · Accēditur adhuc crudelius aliquid ꝓpetrare · astante vulgo in media ciuitate p gradib? platee noue · ep̄m sue religionis nomine iocūdum · quem patriarchā vocitabāt p̄cepit īcendio cōcremari · ob hoc q̄ ī domo theodorici ḡmani r̄gis acceptissī? habebatur · cuius forte suffragio memorata domus regnū poterat obtinere · Tunc et guntunis maiorez filium nomine godagis · cū uxore absq; solatio seuiant ancille crudeli exilio delegauit · fratrem vero theodoricū post occisionez uxoris et filij nudū atq; destitutū similiter exulauit · Post cui? morte filium qui superat infātulū · duasq; filias ei? adultas impositas asinis longius affligendo ꝓiecit · ꝛ3

& comites q̄plurimos & nobiles gentis sue obiectōnib? falsis insectans · ob hoc q̄ germano fauerent · alios incendit · alios iugulauit gladio · imitator existens genserici patris · qui sui fratris vxorem ligato pōdere lapidum m ansaga fluuiū cirtense fetilosum iactando dimersit · et post necem matris etiā filios interfecit · Sed multos ei gensericus pater moriens sacramento interposito commendauerat · quos ille īmemor fidei et sacramenti uiolator diuersis penis et incendio trucidauit · Nam eldicū quendā quem pater p̄positū fecerat regni · iam annosū atq; veteranum cum dedecore capite trūcauit · eiusq; uxorem cum alia noīe cheuarica in medio ciuitatis incendit · Quarū corpa p vicos et plateas trahi mandauit · que tota die iacentia rogat? a suis epis uix uespere sepelire cōcessit · hoc p quinq; uel ampli? ppessi sunt annos · Quib? hec supplicia sufficere poterāt ad eternam mercedē · si catholici fuissent · & fidei sue memorata ista p̄ferrēt · Sed istud ideo silere nequiuimus ut impietas regis etiā in suis minime silereē Qui nō solum ep̄m suū iocūdum flamis adussit · sed etiam p̄sbiteros & dyaconos suos · id est arrianos q̄plurimos incendit · & insup bestijs mācipauit ·

LXXVII · De signis que p̄secutionem catholicorū p̄cesserunt ·

IMputatis igiē in breui omnib? quos timebat · et solidās sibi ut putabat regnū quod breue fuerat & cadacum · ex parte odiosus atq; securus uniuersa tela furoris ī p̄secutōnes ecclesie catholice rugiens sicut leo cōuertit · Ante p̄secutōnis tamen tempestatez multis p̄euntibus uisionib? & signis īmmens demōstratum fuerat malū Nam ferme ante biennium q̄ fieret · uidit quidam fausti ecclesiā solito in ornatu fulgentem · et dum letareē candore tanti fulgoris · cereis quoq; fulgentibus · palliiq; velamento ac lampadibus rutilante · subito ait · lumis illius cōcupiscibilis extinctus est fulgor · ac tenebris succedentibus aduēsari? naribus nat? est fetor · & omnis illa albatorum turba expellētib? qui busdā ethiopib? mutata est foras · Ob hoc lamen tandū · q̄ eam in claritate p̄stina nequaq̄ uiderit iterum restitutā · Nam uisionem istā nobis presētibus sācto retulit eugenio · Vidit & quidā p̄sbiter istam fausti basilicā refertam turba īnumerabilium populorū · & post paululū euacuatam · et repletam multitudine porcorū atq; caprarum · Iterum alius uidit areā triticeam vētilatōni paratā granis ventilatoris iudicio nec dum a palea separatis · Et dum ingentis masse cōfuse magnitudinē mirareē · subito ecce turbo veniens tēpestatis soniuago flatu cepit aduentum suū surgēte pulvere demonstrare · Cuius impetu palea illa omīs oīno uolauit · remanentibus granis · Post hoc uenit quidam p̄cerus splendido vultu · habituq; nitido fulgens · et cepit grana vacua · macilēta · atq; simulagini rep̄ba · purgando p̄icere · Que diu examinās uix magnitudinem illi? masse licet p̄bate ad acceruū tamē p̄onxit exiguum · Sed quintinianus honorabilis ep̄us uidit se supra quēdam montem stare · de quo cōspiciebat gregē īnumerabiliū ouium · et in medio gregis due erant olle nimiū bullientes · Aderant autem ouium occisores · quarum carnes ollis bullientibus demergebāt · Et cuz ita fieret omnis illa magnitudo cōsūpta est gregis · Reor ergo illas duas ollas cārthagī · et larentem

duas esse ciuitates· in quibus multitudo ꝑma fuit cõgregata· & a quibus incendiũ mitiũ sũpsit· aut honozicum regem et cyrillam epm eius· Sed de multis visionibus quia breuitati cõsulendũ fuit· hec dixisse sufficiat LXXVIII ¶ De ipijs edictis in milites et episcopos et sacras uirgies

QVid ultra· censet ꝑmo tirãnus iussione terribili· ut nemo in eius palatio militarz neqz publicas ageret actõnes nisi se arrianum fecisset· Quoz ingens numerus uigoze muicto ne fidem ꝓderet· militiã tempalem abiecit· quos postea domibꝰ ꝓiectos omniqz sbstãtia expoliatos· in insul' sicilia & sardinia relegauit· Quod etiam statuere ꝑ totam africã festinauit· ut nostroz epoz defunctorũ fisci sibi substãtiam uendicasset· Qui autem defũcto succedere poterat· nõ ordinaretur· nisi fisco regali quingentos solidos obtulisset· Sed hoc edificium vbi cõstruere visus est dyabolus· statim illud ostruere· dignatus est xp̃us Suggerũt ei domestici sui dicẽtes· Si istud seruauerit ꝓceptõ uestra· nostri epi in ꝑtibus tracie et alijs regionibus constituti peioza incipient pati· Precepit deinde sacras virgines cõgregari dirigens wãdalos cum sue gẽtis obstetricibus ad inspiciendũ et cõtrectandũ· contra ius uerecũdie et pudoris· ubi nec matres aderant nec aliqua catholica matronarum· cremãtes graui suspendio· atqz ingentia pondera pedibus colligãtes· laminas quoqz ferri ignitas dorso· uẽtri· mãmillis et lateribus apponebat· Quibus intẽ supplicia dicebatur· Dicite ꝙ epi uobiscũ pcũbũt et clerici uestri· Quarũ acerbitate penarũ· plurimas scimus tunc extinctas· Alie que remãserunt cutibus arescentibꝰ facte sũt curue· Nitebaẽ enĩ semitam inuenire· ꝑ cuius aditum publicam sicut fecit faceret ꝓsecutõnez· Et ita faciẽs nullo modo inuestigare potuit· quomodo xp̃i ecclesiam macularet LXXIX ¶ De viris ecclesiasticis et mulieribus & infantibus in exilium directis·

QVibus aũt ꝑsequar flumínibꝰ lacrimaz quãdo epos ꝑsbiteros dyaconos et alia ecclesie mẽbra· i· quattuoz milia nõgentos sexaginta sex ad exiliũ heremi destinauit· in quibus erant podagici ꝙplurimi· alij per etatem ãnosam lumine tempali ꝓuati In quorum erat numero beatus felix abirritanus epꝰ· habẽs iam in epatu· xliiij annos· Qui palisi morbo pcussus· nec sentiebat quicq̃ nec penitus loquebatur De quo nos maxime cogitãtes· ꝙ non posset iumẽto portari· suggessimus ut a suis rex peteret· ut saltem eum ꝓpere moziturũ carthagini esse iussisset· ꝙ ad exilium nulla ratõne posset ꝓduci· Qui ita ferẽ tirãnus cum uxore dixisse· Si aĩali sedere non potest· iũgantur boues indomiti qui eũ colligatum funibus trahendo ꝓducant ubi ego ꝑcepi· Quem ex trãsuerso super burdonem uinctum quasi quendã ligni trũcum toto itinere portabãꝰ Cõgregantẽ uniuersi in succensez et lazensẽ ciuitatem· ut illuc occurrẽtes mauri sibi traditos ad hẽmum ꝓducerent· Superuenientes igitur comites duo· subtilitate dãnabili blandis sermonibꝰ cum dei cũfessoribus agere ceperunt· Quid vobis inquiunt uidetur ut ita ꝓtimaces sitis· & domini nostri ꝑceptis minime obtempetis· qui esse poteritis in cõspectu regis honorabiles· si eiꝰ festinetis facere uolũtatem· Statim illis ingenti vociferatõne clamãtibꝰ et dicentibus· xp̃iani sumus· trimitatem in vnum deũ inuiolabilem cõfitemur· icludũtur grauiori quidem sed ad huc letiori custodia· Vbi nobis copie dabantur et introire· ac verbuz admonitõnis fratribus facere· et diuina misteia celebrare· Ibi et infãtuli fuere ꝙplurimi quos genitrices materno sequebãtur affectu· alie gaudentes· alie retrahentes· alie gaudebãt se martires pe pisse· alie moliendo diluuio rebaptisationis nitebantur a cõfessione fidei reuocare· Nullum tamez tũc blandimenta uincerũt· nec carnalis pietas aliquem inclinauit ad terram· Nam quedã tunc que fecerit augustinꝰ· breuiter delectat referre· Duz enim iter ageremus cũ dei exercitu comitantes· et forte magis noctibus ꝓmouimus ꝓpter solis ardorem· cõspicimus mulierculã sacculuz et alia uestimenta portãtem· manu infantulũ vnũ tenentẽ atqz in his sermonibus cõsolantem· Curre domine meus· uides vniuersos sãctos quomodo ꝓgunt· et festinãt hilares ad coronã· Quã nos cum increparemꝰ ꝙ importuna uideretur aut uiris ꝑ sexu iungi aut exercitui xp̃i sociari· respondit Benedicite· bñdicite· et orate ꝑ me· et isto nepote puulo meo· cum quo ad exilium ꝓgo· ne inueniat eũ solum inimicus· et a uia veritatis reuocet ad mortẽ Ad hec verba repleti lacrimis· nichil dicere valuimus· nisi ut voluntas fieret dei·

LXXX

¶ De carceribus eoz artissimis et teterrimis

SEd vbi aduersarius· qui iam forte dicebat partibor spolia· replebo animã meam· interficiam gladio meo· dominabiẽ manꝰ mea· nullo potuit ꝓoccupare reꝝ rit angusta et teterrima loca· ĩ quoz cõclauibꝰ di exercitum coartaret· Tunc eis etiã visitatõnis humane negata est cõsolatõ Puniũtur et fustibus ꝗ uiter affligunẽ· Iactanẽ cõfessores xp̃i· angustia coartante· vnus sup alium ut agmina locustarum & ut ꝓprie dicituz ut pretiosissima grana frumentorum· In qua cõstipatõne secedendi ad naturale officiũ nulla ratõ sinebat loci· sed stercoris & unine urgente necessitate ibdez faciebãt· ut illic tũc fetor et horroz vniuersa penarũ genera superet· ad quos aliquãdo datis ingentibꝰ muneribꝰ mauris dormientibus wãdalis uix clam admissi sumꝰ intrare· Qui introeũtes veluti ĩgurgite luti usqz ad genua cepimus mergi· illud tunc hieremie uidentes fuisse cõpletum· Qui nutriti sũt in croceis· amplexati sũt stercora sua· Quid multa· ꝑcepti sũt vndiqz pstrepentibꝰ mauris ad iter vbi destiati fuerãt se ꝑparare Exeũtes itaqz die domini ca limita habentes stercoribus vestimeuta· et facies simul et capita a mauris tamen crudeliter minabãtur himnũ cũ exultatõne domino decãtes Hec est gloria in omnibus sãctis eiꝰ· Aderat enĩ tũc beatus pontifex cyp̃anus uinzidilensis ep̃us· cõsolator egregius· qui singulos pio et paterno fouebat affectu· non sine fluminibꝰ currentiũ lacrimarum· patus ꝑ fratribus animã ponere· & se ultroneum si dimitteretur talibus passionibꝰ dare· Qui totum quod habuit· egentibꝰ fratribus in illa tunc necessitate expendit Querebat enim occasionem· qualiter cõfessoribus sociaretur· ipso animo et virtute cõfessor· Qui postea ꝑ multos agones et squalores carceris· in exilio quod desiderabat cum exultatione ꝓrexit· LXXXI

¶ De mortuis in itinere et exilij asperitate·

QVante et tūc multitudines de diuerſis regionibus et ciuitatibus ad uiſendos dei martires cōcurrerint populoꝝ· teſtātur vie vel ſemite que agmina uiſentiū neq; capiebāt·p vertices montiū & valliū cōcurrentes turbe fidelium ieſtimabiles deſcendebāt·cereos manibus geſtātes·ſuoſq; infantulos veſtigijs martirū pijcientes·ita ut uoce clamabāt Quibus nos miſeros relinquitis dū pgitis ad coronam ·q̄ hos baptizaturi ſunt puulos fonte aque phennis Qui nobis penitentie manus collaturi ſūt·& reconſiliatōnis īdulgētiā & obſtrictos peccatoꝝ vinculis ſoluturi·quia vobis dictū eſt· quēcūq; ſolueritis ſup terrā·erit ſolutus & in celis·Qui ſolēnibus exatōnibus ſepulturi ſūt morientes· q̄b? diuini ſacrificij ritus exhibend? eſt cōſuetus·Vobiſcuꝫ & nos libebat pgere ſi liceret·ut tali modo ſilios a patrib? nulla neceſſitas ſepaēt·In his uocib? & laudib? null? iā pgere admiſſ? ē ꝓſolatoꝛꝫ arbitrabaē mltitudo ad currēdū·ut ubi tūc nauis erat p̄parata laborioſā capent manſionē·Qui cū ſenes deficerēt·& alij forte & ſi iuuenes delicati·ceperūt p̄mo haſtiliū cuſpidib? ad currendum & lapidibus tundi·unde magis deficientes amplius laſſabāē Poſt vero impatū eſt mauris· ut qui ambulare non poterāt ligatis pedibus velut cadauer aīalis mortui traherētur p dura & aſpa loca· ubi p̄mo ueſtimenta poſtea mēbra ſingula carpebanē q; p gladios acutos petraꝝ hic caput cōterebaē alibi latera ſcindebāē·& ita inter trahētiuꝫ man? ſpūm exalabāt·quoꝝ numerū colligere nequaq; ualuimus multitudine coherente·extat tam̄ p totū aggerem publicū uilis ſepultura ſāctoruꝫ loquent.b? tumulis Reliqui habiliores ad ſolitudinis loca pueniūt·in quib? collocati ordeum ad ueſcendū ut iumenta accipiūt·vbi etiā uenenatorū aīaliuꝫ atq; ſcorpionū tanta eſſe dicit multitudo·ut ignorātibus incredibilis uideaē·Que ſolo flatu etiā p̄cul poſitis veneni uirus īfūdat· Scorpione autem p̄cuſſū·nullū dicūt aliquādo euaſiſſe Quorū feritas uirulenta uſq; ad p̄ſēs xp̄o defēdente·nullū ſeruoruꝫ eius nocuiſſe docetur·Sed cum illi alūtur ordeaceis granis·poſtea et hoc ablatū eſt·quaſi non poſſet de? qui pluerat patrib? māna·paſcere & tūc tali exilio mācipatos·

LXXXII De citatōne reliquoꝝ epiſcopoꝝ catholicorū ad cōcilium·

QOgitat acriora aduerſus eccleſiā dei·ut qui mēbra aliqua abſciderat totū lanianḍ p̄deret corp?·Naꝫ die aſcenſionis domini legato zenonis īpatoris rege ñ p̄ſente·legēdū media eccleſia eugenio ep̄o dirigit p̄ceptū· tali tenore cōſcriptū q̄ etiā uniuerſe africi ueredarijs diſcurrentib? deſtinauit· Rex honoricus wādalorum & alanorū· vniuerſis epiſcopis omouſianis ñ ſemel ſed ſepi? cōſtat eſſe p̄hibitū·ut ī ſortib? wādalorū ſacerdotes ueſtri cōuentus mīnīe celebrarent·ne ſua ſeditōne animas ſubuerterēt xp̄ianas·Quā rem ſpnentes plurimi·nūc repti ſunt cōtra interdictū miſſas in ſortib? wādaloꝝ facē· aſſerentes ſe integrā regulā xp̄iane fidei tenē·Et quia in p̄mcijs a deo nobis cōceſſis ſcādaluꝫ eē noluimus· ideo dei p̄uidentia cū cōſenſu ſāctoꝝ ep̄orum noſtroꝝ hoc nos ſtatuiſſe cognoſcite·ut ad diem kalēdaꝝ ianuariaꝝ p̄xima futuraꝝ amiſſa omni excuſatōne formidinis·omnes carthagīez veniatis·ut de ratōne fidei cū noſtris venerabilibus epiſcopis poſitis mire cōflictum· & de fidei omouſianoꝝ quaꝫ defenditis de diuerſis ſcripturis p̄p̄rie a p̄p̄betis·quo poſſit agnoſci ſi integrā fidem teneatis· Huius aūt edicti tenorem nos q̄ aderamus cognoſcentes ſimulq; legentes ingemuim? ·eo q̄ future p̄ſecutōnis furorem indicaret· & p̄ſertim vbi dixit in p̄mcijs nobis a deo cōceſſis· Tunc ſācto eugenio ratōnabile uidēaē ut ſic cor barboraꝝ ſuggerendo mollireē·nitebatur q; regi ſuggerere·cōſortes ſue religionis etiā trāſmarinos vocari debere· Agnoſcat inquit demen tia regis·nos diſputatōnem legis cū adiutorio di nullaten? declinare vel fugere·ſed ſine vniuerſitatis aſſenſu nos non debere aſſerende fidei noſtre cauſas aſſumere· Hoc autem agebat eugeni? non q̄ deeſſent in africa qui aduerſarioꝝ obiecta ꝓuellerent·ſed ut illi ueniſſent qui alieni ab illoꝝ dominatu maiorem fiduciā libertatis haberēt ·p̄itq; oppreſſionis noſtre calūniā vniuerſis terris & populis nūciarent· Ille ergo qui nectebat dolos audire noluit·ratōnem agens argumētatōnib? creb̄is·vt quoſcūq; epiſcoporū audierat eruditos· uarijs inſectatōnib? agitaret· Iaꝫ ad exiliū mura nēſem ſecūdum donatianū impoſitis centūquumq; gīnta fuſtibus miſerat ep̄os·necnōut ſubſeculēſē p̄ſidiū virū acutum· Tunc & venerabiles man ſuetum germanū fuſculum.& multos alios fugauit· Dum hec gerūtur impat ut noſtre religionis illoꝝ menſa nullum cōmunē haberet·neq; cū catholicis omnino veſcerenē·Que res non ipſis a i quod p̄eſtitit beneficiū·ſed nobis maximū cōtulit lucrū·Nam ſi ſermo illoꝝ dicente ap̄lo ſic̄ cancer cōſueuit ſerpere·quātomagis cōmunis mēſa aborum potuit inquinare·cū dicat idem apoſtolus cū nefarijs nec cibi habere cōmuīonē·Sed cū ignis p̄ſecutōnis accēdēt̄ur· & flama infeſtantis vbiq; regis arderet·oſtēdit domin? noſter quoddam miraculū p ſeruum ſuū fidelem·quod p̄eterire non debeo

LXXXIII De felice ceco p beatum eugenium illumīnato·

EVit in eadem ciuitate carthagine quidā cecus hui? ciuitatis notiſſimus nomine felix·hic uiſitaē a domino·Dicit̄q; ei nocte per uiſū·dies enim epiphaniorum luceſcebat Surge & vade ad ſeruum meū eugeniū epiſcopū & dices ei·quia ego te ad illū direxi· Et illa hora qua benedixerit fontem vt baptizenē accedentes ad fidem·cōtinget oculos tuos & aperienē & videbis lumen Qui cum tali viſione cōmonit? eſt· putans ſe quomodo aſſolet deludi per ſōnuꝫ·ſurgere noluit cecus Sed cum iterū vrgereē in ſomno·ſimiliter ut ad eugeniū pergēt compellit̄ē rurſum negligit· Teraoq; feſtinanē & grauiter īcrepatur·Excitat puerū qui ei ſolitus erat manū porrigere·pgit ueloci agilitate ad fauſti baſilicā · & orat·Et ueniens cum ingentibus lacrimis·ſuggerit cuidam ſubdyacono nomine peregrino· ut eū epiſcopo nūciaret·indicans ſe habere aliquod ſecreti genus intimandū· Audiens epiſcop? iuſſit hominē introire·Iam enim ob celebritatē feſtiuātis himni nocturni per totam eccleſiam canente populo increpabāt·Indicat cecus ānſtiti ordinem uiſionis ſue· dicitq; illi ·Non te dimittam·niſi ſicut a domino iuſſ? es·michi reddideris oculos meos·Cui ille·Recede a me frater·quia peccator ſū· Cūq; ille inſtaret·attendens eugenius inuerecūdā credulitatē eius·& quia iam temp? urgebat·pgit

cum eo comitante officio clericozum ad fontem·
ibiqz fixis genibus cum ingenti gemitu pulsans
singultib? celum·crispātē bñdixit aque fontem·
Et cum cōpleta oratōne surrexisset·respondit ce
co·Iam tibi dixi frater·homo peccatoz sum·sed q̄
te uisitare dignatus est·prestet tibi secūdum fidē
tuam·Simulqz vexillo crucis oculos eius cōsigna
uit·Qui statim visum recepit·quē secū quousqz
baptism? celebraēt ibi ōtmuit·fit hoc ecīe maīfe
stum·statimqz nuncius pergit ad tirānum·Rapiē
felix inquiritur ab eo quid factum sit qualiterqz
lum̄ receperit Dicit ille ex ozdine totū Dicūt epi
arrianozū hoc p̄ maleficia fecisse eugeniū·Et quia
oppressione cōfusi·lumen non potuerūt nubilare
eo q̄p felix uniuerse ciuitati manifestus esset & no
tus·tamen uolebāt eū si fas esset necare·Quomo
do iudei suscitatū lazarum cupiebant occidere·

LXXXIIII De cōuentu epozum ad conci
lium congregato·

Appropinquabat iam futur? ille dies ca-
lūniosus kalendaz februariaz ab eodez
statutus·Cōueniūt non solū uniuerse a-
frice·uerum etiā insulaz multarū epi· afflictione
& meroze cōflicti·fit silentiū diebus multis· quo
usqz pitos quosqz et doctissimos uiros exīde sepa
ret calūnijs oppositis necādos.Nā vnū exipo cho
ro doctoz nomine letū·strenuū et doctissimū ui
rum·post diuturnos carceris squalozes incendio
cōcremauit·extimans q̄p tali exemplo timozem in
cuteret reliquis & lesurā·Tādem venitur ad dis-
putatōnis cōflictū·ad locū·s·quem elegerāt·ad-
uersarij·uitātes igit̄ nostri vociferatōnis tumul
tus·ne forte postmodū arriani dicerent·q̄p eos ali
quis nostroz oppressserit·delegūt de se nostri qui
p̄ omnibus respōderent decem· Collocat sibi gi-
rilla cum suis satellitib?·i loco excelso supbissimū
throzum astātib? nobis·Dixerūtqz nostri episco
pi·Illo est semp tractāda locutō·vbi supb a non
dñatur potestatis elatō·Conuersiqz nostri girille
dixerūt·ppone quod disponis·Girilla dixit·Nes
cio latine·Nostri dixerūt epi·Semp te latine esse
locutum manifeste nouimus·modo excusare non
debes p̄sertim quia tu hui? rei incendiū suscitasti
Si autem nostram fidem cognoscere desideratis·
hec est veritas quā tenem? Regali enim impio fi
dei cabolice quam tenemus p̄cipimur reddere ra
tōnem Ideoqz aggredimur p̄ nostraz uirtū medi
ocritate fidei adiutozio·quā credimus vel p̄dicā?
breuiter intimare·Primum igit̄ de vnitate substā
tie patris et filij·quod greci omouſion dicūt· ex-
ponendum nobis esse cognouimus·

LXXXV Expositō fidei catholice cōtra ar
Atrez & filiū & spūmsāctū ita rianos
in unitate deitatis p̄fitemur·ut & patrē
in sua pprietate psone subsistere·& filiū
nichilomin? in ppria extare psona atqz spūmsan
ctum psone sue pprietatem retinere·fideli cōfessi
one fateamur·Non enim eundem asserētes patrē
quem filiū·neqz filium cōfitentes quia pater sit a
spūssanct?·neqz spūmsāctuz accipim? ut aut pa
ter sit aut filius sed ingenitū patrem et de patre
genitū filium·et de patre et filio p̄cedentem spi
ritūsāctum·vni? credim? esse substātie vel vni?
essentie·quia ingeniti patris et geniti filij et p̄ce-
dentis spūssācti vna ē deitas·tres uero psonarū
pprietates·Et quia contra hāc catholicā uel apli-
cam fidem heresis exorta nouitatem quādā indu-
xerat.asserens filiū non de patris substātia genitū
sed ex nl'lis extātibus·i ex nichilo eum subsistisse
Ad hanc impietatis p̄fessionem que cōtra fidem
emerserat reuellendā et penitus abolendā omousi
on sermo grecus posit? est quod interp̄tatur vni-
us substātie uel essentie·significās filiū non ex nul
lis extātibus nec alia suba sed de patre natū esse·
Qui ergo putat omousion auferendū· ex nichilo
vult asserere filium extitisse·Sed si ex nichilo non
est·ex patre sine dubio est·et recte omousion uni
us cum patre substātie filius est·Ex patre autez
esse id est·uni? cū patre substātie his testimonijs
appbaē apl'o dicente·Qui cum sit splendoz gloie
et figura substantie·Ipe quoqz in euāgelio dicit·
Ego in patre et pater in me·et ego et pater vnuz
sumus·Quod nō ad vnitatem tātummō volūta-
tis sed ad unā referē eandemqz substātiā· quia nō
dixit·ego et pater unū uolum?·sed vnum sum?·
Verum quia duas in filio p̄fitemur eē naturas·
id est ōuz verū et hoīem·quicquid excellentis sb
limitatis & potētie de eo referūt scripture·ad me
morādā eius diuinitatē tribuendū sentim?·et q̄d
quid infra honorem celestis potentie de eode hu-
milius narrāt·non uerbo dei sed homini reputā?
assūpto·Secūdum diuinitatez ergo est hoc quod
supius diximus·ubi ait·Ego et pater unū sumus
et qui me uidet uidet et patrem·et omnia quecū-
qz pater facit eadem et filius facit·similit & ce-
tera que supius cōtinent Illa uero que de eo secū
dum hominez referunt ista sunt·Pater maior me
est·et non ueni facere uoluntatem meā et pater si
fieri potest ꝛc̄·Non est etiā filius dei degener·q̄
deus ueri? de deo natus est vero·sicut iohānes di
cit·Hic est uerus de?·et uita erterna Et ipe domi
nus ait·Ego suz uia ueritas et uita·Petrū de spū
sancto dicit aplus·Diuisiones gratiaz sunt·idem
autem spūs ꝛc̄·Et post·Hec autem omnia opat
unus atqz idem spūs diuidens singulis p̄ut vult·
Vnō īdubie claret spūmsāctum·et deū esse et sue
uolūtatis autorem·qui cuncta opari·et secūdum
pprie voluntatis arbitrium diuine dispensatōnis
dona largiri aptissime demonstrat·quia vbi volū
taria gratiaz distributō p̄dicat non potest vide
ri cōditō buitutis·Habes quoqz creatorem spūm
sanctum in libro iob·Spirit? inquit dominus est
qui fecit me·et spiritus omnipotentis qui docet
me·Et dauid dicit·Emitte spūm tuum et creabū
tur·Vna itaqz est religio·una glorificatō trini ta
tis·ut audiamus apl'm sicut audierunt corinthij·
Gratia dñi nostri iesu christi·ꝛc̄· LXXXVI·

De pscriptōe catholicoz epoz et expoliatōe
Hec est fides nostra euāgelicis et apostoli
cis traditōnibus·et omniū que in mun
do sunt catholicarum ecclesiarū societa
te fundata·in qua nos p̄ gratiā dei omnipotentis
p̄manere usqz in finem terre huius cōfidimus &
speāmus Qui cum noster libellus legerē oblat?
ueritatis lumen nequaq̄ sufferre cecis oculis po-
tuerunt·insanientes uocibus infrem tes grauiter
qz ferentes quaē nos nomine nostro catholic? di
xeim?·statimqz mentientes suggerunt regi ō no-
bis q̄p strepitum fecerimus audientiam fugiētes·
Qui eadem hora accensus & credens mendacio·
festinauit facē quod uolebat Iamqz cōscriptum ō
cretum habens·et occulte cum eodem ōcreto pē
diuēsas p̄uincias suos homines dirigens· episco
pis carthagīe positis una die uniūse africe ecīas

clauſit · uniuerſamq; ſubſtãtiam epſcopoꝝ et ec
cleſiarum ſuis ep̃is munere cõdonauit · Neſciens
quoq; quid loq̃reꝛ neq; de q̃b? affirmabat · legem
quã xp̃iani impatores noſtri cõtra eos & ꝓtra ali
os hereticos p honorificentiam ecclesie catholice
dederãt aduerſũ nos illi ꝓponere nõ erubuerint ·
addentes multa de ſuis ſicut placuit tirãnice po-
teſtati Poſt hec dicta feãlia veneno toxicato trãſ
uerſa · iubet cũctos ep̃os qui carthagine fuerant ·
cõgregati · quoꝝ iam eccleſias domos & ſubſtan
tiam ceperat · in hoſpitijs quibus erant expoliati ·
& expoliatos foris muros ꝓuelli · Non animal ñ
ſeruus non mutãda que ferebãt ueſtimenta peni-
tus dimittunt̃ · Addidit adhuc ut nullus quẽpiaꝫ
illoꝝ hoſpicio recipet · aut alimoniam p̃ſtitiſſet · q̃
autẽ miſeratõnis cã ſec? facere tẽptaſſet · cũ vni-
uerſa domo ſua incenderet̃ · Sapienter tũc etiam
ꝓiecti ep̃i fecerũt · ut licet mẽdicãtes exĩde nõ ab
irent · Quia ſi recederent non tantũ ueolenter om
nino reuocarent̃ · ſed & mentirent̃ eos ſicut m̃titi
ſunt fugiſſe cõflictũ · maximeq; quia vbi reuerte-
rentur iam nequaq̃ fuerat eccleſie ſ̃ba etiã eorum
domibus occupatis Dum ergo gementes in circũ
itu muroꝝ nudo ſub aere iacerent · factũ ẽ ut rex
impius ad piſcinas exiſſet Cui vniuerſi occurrere
maluerũt · dicentes · Vt quid taliter affligimur ·
p quibus malis forte cõmiſſis iſta ꝓpetimur · Si
ad diſputationem ſum? cõgregati quare expolia
mur Quare ẽducimur · quare deferimur · & ſine ec
cleſijs & domib? noſtris foris ciuitatem fame &
nuditate laborãtes medijs ſtercoꝝib? uolutamur ·
Quos ille coꝝis oculis aſpiciens · p̃uſq̃ ſuggeſti
onem eoꝝ audiſſet · iuſſit ſup eos cum ſeſſoꝝibus
equos dimitti · ut tali uiolentia poſſent non ſoluꝫ
cõteri · verũ etiã enecari · Quoꝝ tũc multi cõtriti
ſunt · & p̃cipue ſenes · LXXXVII · De iu
ramento per dolum ab eis exacto ·

Vnc deinde iubent̃ ad quendã locũ qui
dicit̃ edes memorie · illi viri dei occurre
re neſcientes fraudem ſibi aptataꝫ · Vbi
cum uenisſent · carta eis oſtendit̃ ĩuolu-
ta · Dicituꝫq; illis ita ſubtilitate ſerpenti s · Dn̄?
noſter rex honoricus licet doleat q̃ fueritis cõtẽ
ptores · ut adhuc eius uolũtati obedire non tãde
tis & eius efficiammi religionis cui? eſt ip̃e · nũc
tamẽ de uobis bonũ cogitauit · Si iuraueritis ita
ut q̃d iſta carta cõtinet faciatis · dimittet vos ec
cleſijs & domibus ueſtris · Ad quod uniuerſi epi
ſcopi reſpõderũt · Semp dicimus & diximꝰ et di
cturi ſumus · ep̃i ſum? · xp̃iani ſum? · aplicã fidem
& unam & ueram tenemus · Accelerauerũt quoq;
illi a rege deſtinati · ſcripture eis ꝓpalare tenorem
qui huiuſmõi ſermonib? fuerat coloratus Sic enĩ
calũnioſa ſeries cõtinebat · Iurate · ſi poſt obitum
domini noſtri regis eius filiũ hilderith deſideãtis
eſſe regem · uel ſi nullus ueſtrũ ad regiones tranſ
marinas epl̃as dirigat · Qui ſi ſacramentũ huius
rei dederitis · reſtituet vos eccleſijs ueſtris · Cogi
tauit tũc multoꝝ pia ſimplicitas · etiã cõtra ꝓhi
bitõnem diuinã ſacramẽtũ dare · ne dei populus ĩ
poſterũ diceret · q̃ uicio ſacerdotũ qui iurare no
luerũt · non fuerint eccleſie reſtitute · Alij quoq;
aſtutioꝛes ep̃i ſentientes dolũ fraudis · nequaq̃ iu
rare uoluerũt dicẽtes ꝓhibitũ fuiſſe euãgelica au
ctoꝛitate ip̃o dommo dicente · Nõ iurabis ĩ toto ·
Quib? miniſtri regis · In ꝑte ſecedãt inquiũt · qui
iurare diſponũt · Qui cũ ſecederent · notarijs ſcri
bentibus quis quid diceret · & ex qua ciuitate fu
iſſet · Similiter factũ eſt illis qui non iurauerunt
Statimq; ꝑs utraq; cuſtodie mãcipat̃ · Poſt vero
fraus que celabat̃ appuit · Iurantibus dictum eſt
Quare cõtra p̃ceptũ euãgelij iurare voluiſtis · Iuſ
ſit rex ut ciuitates atq; eccleſias veſtras nũq̃ vi
deatis · ſed relegati coloĩas iter ad excolẽdũ agꝝ
accipietis · ita tamen ut non pſallatis neq; oꝛetis
aut ad legendũ codicem manib? geſtetis · nõ bap
tizetis neq; ordinetis · aut aliquem reconciliare p̃ſu
matis · Similiter non iurãtib? ait · Quia regnũ fi
lij domini noſtri nõ optatis · idcirco iurare nolui
ſtis · Ob quã cauſã iuſſi eſtis in coꝛiſcanã inſulã re
ligari · ut ligna ꝓfutura nauib? · dñis icidatis Ad
didit itaq; beſtia illa ſanguinẽ ſiciens innocentũ ·
ep̃is necdũ in exilia directis · p vniuerſas africãe
terre ꝓuincias uno rempe toꝛtoꝛes crudeliſſimos
deſtinare · vt nulla remãſiſſet dom? & locus · vbi
non fuiſſet ululat? & luctus · ut nulli etati · nulli p
cereꝛ ſexui · niſi illis qui eoꝝ ſuccũberent volũta
ti · hos fuſtibus · illos ſuſpendio · alios ignib? con
cremabant · mulieres etiã p̃cipue nobiles cõtra iu
ra nature nudas oĩno in facie publica cruciabant
ex quib? unã noſtrã dyoniſiã · curſim ac breuit̃ no
minabo · LXXXVIII · De martirio ſãcte
dyoniſie & ſuoꝝm ·

Qvm uiderent eam nõ ſolũ audacem eſſe
ſed etiam matronis · ceteris pulcriꝛem
ipſã p̃mo niſi ſũt fuſtibus expoliataꝫ ap
tare · Que cuꝫ pateret̃ · diceretq; de do
ſum ſecura · qualiter libet cruciate verecũdã tamẽ
mẽbra nolite nudare · ampliꝰ illi magis furentes
celſioꝛi loco ueſtimentis exutã cõſiſtũt · ſpectacu
lum eam omnib? facientes · Que inter ictus virga
rum · dũ riuuli ſãguinis toto iam corpe fluitarẽt ·
libera voce dicebat Miniſtri dyaboli q̃d ad oꝛꝛ
brium meũ facere cõputatis · ipſa laus mea ẽ · Et
quia eſſet ſcripturarũ diuinaꝫ ſcientia plena · ap
tatis artata peĩs · & ita iã martir · alios ad martiri
um cõfoꝛtabat Que ſuo ſãcto exemplo pene uni
uerſã ſuam patriam liberauit · Hec quoq; cũ filiũ
ſuũ unicum admodũ adhuc tenere etatis & delica
tũ nomine maioꝛicũ · timoꝛe penarũ foꝛmidoloſũ
cõſpiceret verberãs eum nutib? oculoꝝ · & imꝛe
pãs auctoꝛitate materna · ita cõfoꝛtauit ut matre
multo foꝛtioꝛ redderet̃ · Memento fili mi q̃ in no
mine trinitatis in matre catholica baptiſati ſum?
Non ꝑdamus inditũ noſtre ſalutis ne ueĩens
inuitatoꝛ veſtem non inueniat nuptialẽ · & dicat
miniſtris · Mittite in tenebras exteꝛioꝛes · vbi erit
fletus oculoꝝ & ſtridoꝛ dentiũ · Illa pena timen
da ẽ que nũq̃ finit̃ · illa deſideranda uita que ſem
per habet̃ · Talibus itaq; ſolidãs filiuꝫ verbis · ue
lociter martirem fecit · Amplexanſq; illa hoſtiam
ſuam quãtum potuit vocibus dño gratias agẽs ·
ad gaudium ſpei future · in ſua maluit domino ſe
peliri · ut quotiẽs ſup ſepulcrũ eius trinitati pre
ces effunderet · alie nã ſe a filio nũq̃ eſſe cõfidẽt ·
Quãti ergo p eam in illa ciuitate ut fati ſum? ac
quiſiti ſũt deo · longũ eſt enarrare · Nam et ei? gẽ
mana nomine datima · atq; leoncia filia ſancti ger
mani epiſcopi · cognatuſq; datime venerabil̃ eme
lius medicus · vel ſibidenſis bonefaci? quãta ptu
lerint qualibuſbz cruciatibus euiſcerati ſũt · qui
valet ex ordine dicat · LXXXIX · Paſſio ſã
cti maioꝛi et ſancte victoꝛie

Seruus quoq; tuburtane ciuitatis maio
r?. generosi & nobilis uiri. p christo q̃s
ptulerit q̃s explicet penas Qui post ce
des inumerabiliũ fustiũ trocleis frequẽ
tibus eleuat?. dũ totam p vrbem penderet. nunc
in sublime sublatus & ictu celeri demissus iteruz
cãnabinis sup silices plateaz pondere corpis ueni
ẽs. ut lapis sup lapides corruebat. Sed & sepius
tractum et lapidibus acutissimis ofricatum ẽ. ut
cutibus sepatis pelles corporis lateribusq; uide-
res et vẽri pendere. Iste iam temporib? genseri
ci non valde dissimilia ptulerat. ne amici cuiusdã
sui secreta nudaret. In ciuitate vero culusitana ñ
valeo q̃ gesta sunt nunciare. quia et ipsaz quanti
tatem martirũ vel etiam confessorum homini im
possibile est suputare. Vbi quedam matrona au
ctrix sui nominis uictoria duz in cõspectu vulgi
cõtinuato suspendio cõcremaretur a marito iam
pdito filijs p̃sentibus taliter rogabaẽ Quid pate
ris cõiunx. Si me despicis vel horũ quos genuisti
miserere. Impia puulorũ quare obliuiscer̃is vte
ri tui. & p nichilo ducis quos cũ gemitu pepisti.
vbi sunt federa cõiugalis amoris ubi societatis uĩ
cula que iter nos duoũ honestatis iure tabule cõ
scripte fuerũt. Respice queso filios ac marituz &
regie iussionis implere festina p̃ceptũ. ut īmemen-
tia adhuc tormenta lucreris. simul & michi done
ris & liberis nostris Sed illa nec filiorũ flet?. nec
serpentis audiens blãdimenta. affectũ oculorum
altius eleuãs a terra. mũdum cum suis desideriis
cõtẽpnebat. Quã cum iam cõtinuato suspendio
auulsis humeris etiã qui cruciabãt p̃spicerẽt mor
tuã deposuerunt. p̃sus omni parte graminatam
Que postea reculit quãdam sibi uirgmez astitisse.
atq; tetigisse mẽbra singula. & ilico fuisse saluã-
tam. XC. Passio sãcti victoriani pcõsulis
& duorum germanorum.

Qualiter autem adrumitane ciuitatis ci-
uem uictorianũ tunc pcõsulem cartha-
ginis p̃dicẽ (nescio deficientibus verb̃)
quo in africe pribus nullus ditior fuit.
Qui etiam apud impiũ regem p rebus sibi cõmis
sis fidelissimus habebaẽ. mãdatur ei a rege famil
iariter. dicitq; q̃ eum habiturus esset p̃ omnib? si
eius pcepto facilem cõmodasset assensũ. Sed ille
vir dei missis ad se tale dedit cum fiducia magna
respõsum. Secur? sum de xp̃o deo & domĩo meo
& hec regi dicatis. Surrigat ignib?. adigat besti
is. excruciet oĩm tormentorũ genere. si cõsensero
frustra sum in ecclesia baptisatus. Nã si hec p̃ses
sola uita fuisset. & aliã que vere est non sperarẽ?
eternam. nec ita fecissem ad modicũ tempaliẽ glo-
riari. & ingratus existerem (qui suã michi fidem
cõtulit) creatori. Ad quod tirãnus excitat?. quã
torũ tormentorum et quãtis eum afflixerit penis
hũanus sermo non poterit explicare. Qui tripu-
dians. feliciterq; cõsũmãs. martirialemq; coronã
accepit. Apud tambadensem quoq; ciuitatem ge
sta quis queat et certamina martirũ explicaẽ. ubi
duo germani aquisregiẽsis ciuitatis sibi secuni d
dominio inuicem iurauerũt ut rogarent torto-
ut vna pena pariq; supplicio torquerenẽ. Et dum
p̃mo suspẽdio molibus lapidũ pedibus alligatis
tota die penderent. vnus illorũ petiuit se deponi
et sibi mouicias dari. Cuius frater ali? metuẽs ne
fidem negaret. de suspendio clamabat. Noli noli
frater. non ita iurauĩ? xp̃o. accusabo te cum ante
thronum eius terribilem uenerimus. quia super
corp? et sãguinem eius iurauim? ut p eo mutuez
patiamur. Ista dicens et alia. cõfortauit germanũ
ad pl̃ium passionis. Qui clamãs ingenti voce di-
cebat. Adijcite supplicijs quecunq; uultis et peĩs
xp̃ianos artate crudelibus. quod frater meus fa
ctur? ẽ hoc etiã et ego. Quãtis iam lamĩs adusti
sunt ignitis. quaiib? stimul' exarati. quibus cruci
atib? torti. ipa res docet q̃ eos ipi tortores a sua
facie piecerũt dicentes. Istos imitaẽ vniuers? po
pulus ut null? ad nostrã religionem penit? cõuẽ
taẽ. Et p̃cipue quia nulli liuores nulla penarũ ue
stigia. in eis penitus uidebãtur XCI.

De illisqui linguis absciss loquebãẽ.

Nitacensi vero quod gestũ est maurita
nie maioris ciuitate ad laudem dei dice
re festinem Dũ sue ciuitati arrianũ ep̃m
ex notario cirille ad pdendas animas or-
dinatum uidissent. omnis simul ciuitas euectõne
ualida pximo ad hispaniã cõfugit. relictis paucis
simis qui aditũ non inuenerãt nauigãdi Quos ar
rianorum ep̃us p̃mo blãdimentis postea minis cõ
pellere cepit. ut eos faceret arrianos. Sed fortes
in domino non solũ suadentis insaniã iraiserunt.
verũetiã publice misteria diuina in domo vna cõ
gregati celebrare ceperunt. Quod ille cognosens
occulte cãthagini relatõnem aduersus eos direxit
Que cum regi innotuisset. comitem quendã cum
iracũdia dirigens. precepit ut in medio foro con
gregata illuc omni puincia linguas eis et manus
dextras radicitus absciderẽt. Et spũsãcto prestan
te ita locuti sunt et loquũtur. quomodo antea lo
quebãtur. Sed si quis incredulus uoluerit esse. p
gat nũc cõstãtinopolim. et ibi repiet vnum de ill'
subdyaconũ repatum. ob quã causã venerabilis
nimiũ in palatio zenonis imperatoris habeẽ. et pre-
cipue regina mira cum reuerentia veneraẽ. Sed
quis cõgruo sermone possit assequi. aut coacerua
re diuersitates penarũ. quas ex iussu regis sui eti
am ipsi wãdali in suos homines exercuerunt.

XCII De psecutõne q̃ facta ẽ in cãthagie.

In ipsa quoq; que gesta sunt carthagine
si mitaẽ scriptor sigillatĩ astruere. etiã si
ne ornatu sermonis nec ipsa nomina tor
mentorũ poterit dicere. Que res hodie
posita in p̃mptu demonstrat alios sine manibus.
alios sine oculis. alios absq; pedibus alios trũca
tos auribus. alioq; nimio suspẽdio scapulis evul-
sis caput eorũ quod emimere solebat in medio sca
pularũ fuisse demersũ. dum iugiter in altis eoib?
suspendio cruciantes. impulsione manuũ funib?
agitatis. p uacuum aerem huc atq; illuc faciebãt.
uagare pendentes. qui nõnunq̃ dirruptis funib?
de illa altitudine suspensionis ictu ualido corruẽ
tes. plurimi arcem cerebri cum oculis amiserunt.
alij cõfractis ossibus spũm cõtinuo reddiderunt
alij post paululum exalauerũt. Sed qui hoc fabu
losum putat aniũ zenonis legatum interroget. cu
ius presentia precipue gesta sũt. illa scilicet causa
quia ueniens carthaginem sese p defensione eccle
siarum catholicarũ uenisse iactabat. et ut illi ostẽ
deret. tirãnus se neĩez formidare. illis plateis ul'
uicis plures tortores et crudeliores statuit ĩ qui-
bus legatis moris est ascendendo ad palatium et
descendendo transire. ad oppbrium uidelicet ipsi
us reipublice. et nostri iam deficientis temporis
fecem. Tunc igitur et quedã uxor cuiusdã celarice

regis nomine dagili qui temporib9 gēserici multotiens iam cōfessor extiterat · matrona nobilis ac delicata flagellis et fustib9 omnino debilitata exilio arido et niueo relegaē · ubi null9 hominū forte cōsolationis gratia ueniendi haberet accessum relinquens cum gaudio domū maritū si l' & filiū · Cui postea oblatū esse diciē · ut in mitiori heremo trāslata frueretur si uellet solatō sociorū · Illa vero ingens sibi adesse · gaudiū ubi nullus hūanus esset consolatōnis affectus · ne fieret supplicauit · Tunc etiam eugenio pastore iam in exilio cōstituto · & uniuersus clerus ecclesie carthaginis cede ī ediaq3 macerat9 · fere quingenti vel amplius · īē quos ꝑplurimi erant lectores infantuli · gaudentes in domino ꝓcul exilio crudeli traduntur ·

XCIII · De sācto murita dyacono & increpatione elpidofori ·

SEd tunc dū in media urbe cederenē · muritam dyaconū ceteris liberiorem tacere non debeo Fuit quidā elpidofor9 noīe nimiū crudelis & ferus · cui fuerat delegatum mēbra cōfessorum xpi supplicijs grassanti bus laniare · Hic enim fuerat apud nos dudū in ecclesia fausti baptizat9 · quē venerabilis murita dyaconus de alueo fontis susceperat generatū · P9 vero dū apostotaret · tante extitit · feritatis adūs9 ecclesiā dei ut supior omnib9 executor ꝓsecutōis fuisset iuentus · Quid mlta · Dū p° pbiteri ī supplicijs macerandi ordine citarenē · post archidyaconem salutarem aptaē penis memorat9 murita · fuit enim secūdus in officio ministrorū · Qui cuz elpidofore sedente & fremente · honorabilis semi or cepisset extendi · pusq3 exueretur clam forte nescientibus cūctis illa quib9 eum susc̄ipiens de fōte dudū texerat sabana baiulabat · Quib9 uentilatis simulq3 in ostensionē cūctorū extentis · in his verbis totam ad fletū & lacrimas cōmouisse dicitur ciuitatem Hec sūt lintheamina elpidofore minister erroris · que te accusabūt dum maiestas venerit iudicantis · custodienē diligentia mea ad testimoniū · tue pditionis · ad demergendū te in abissū putei sulphurantis · hec te imaculatū cinxerūt de fonte surgentem · hec et acrius ꝓsequētur flamantem gehennā cum cepis possidere quia induisti te maledictionem sicut vestimentū · scindens atq3 amittens veri baptismatis & fidei sacramentum · Quid facturus es miser · cum serui patrisfamilias ad cenam regiā cōgregare cepīnt inuitatos Tunc te aliquādo vocatū terribiliter indignat9 exutum stolā rex cōspiciens nuptialem · dicet tibi Amice quomodo huc ueneisti · uestem non habēs nuptialem · Nō uideo quod cōtuli · non cognosco quod dedi · pdidisti milicie clamidem · quā in tela uirgineorū mēbrorum gesto · decem mensib9 texi et tendicule crucis extendēs aqua mūdaui · et purpura mei sanguinis decorauī · si cōspicio vultum signaculi mei · caracterez non uideo trinitatis · Talis intrezesse non poterit epulis meis · ligate eum manib9 & pedibus suis funiculis · q̄ se ipm volūtarie separi uoluit a catholicis fratribus suis · Ipe funes extendit cōtinuatos in laqueū · quibus & semetipm uincit · & alios ne ad istud venirent cōiuiū impediuit · Iuxta semitam multis scandalum posuit · quē nūc cum rubore ppetuo & dedecore sempiterno de cōuiuio meo pieci · Hec et alia murita dicente · igne cōscientie ante ignem eternū obmutescens elpidofor9 terrebat · XCIIII ·

De tormentis exulantiū et xij infantium a grege seperatorum

PArentes vniuersi igiē dorsa sua verberibus · alacres ad exilium pgunt · quib9 adhuc in itinere longioris vie cōstitutis · dstimanē epis arrianorz suggerentib9 homines imisericordes ac violēti · ut illud quod eis forte miseratō xpiana uictui cōtulerat pfuturuz crudeliter auferretur · quādo vnusquisq3 eorum libentius forte cantabat Nud9 exiui de utero matris mee · nudū etiam me oportet ad exiliū pgere quia dominus nouit esurientibus cibū porrigere et in deserto uestire · Nam et wandali duo sub gē serico fidei cōfessores · comitante matre · cōtemptis omnibus diuitijs suis · cū eisdem clericis ad exiliū prexerūt · De multitudine autem pgentiuz cōfessorū · i · ecclesie carthaginis clericorz · suggerē te quodam ex lectore theucario pdito · quos ille nouerat uocales strennuos atq3 aptos modul'cantilene · designatōne sua debere dicit · xij · infantulos seperari · quos ille dum catholic9 esset tūc discipulos habuit · Statim illo suggerente sub festiatōne dimittūtur · & vi barbarici furoris bissenus numerus puerorū de itinere uocatur · Segregantur corpe non spū a grege sanctorz · Qui timētes pcipitiū · cū suspirijs lacrimaz · ne diuellerenē cō stringebant manib9 genua sociorū · Quos violentia tamen heretica minacib9 sepans gladijs · catha gini reuocauit · Sed dum cū eis quasi cum tali eta te non blandicijs ageret · supiores suis inuēti sūt annis · Et ne obdormirent in mortem · lucernā sibi euangelici luminis accenderūt Indignanē ad hoc grauiter arriani · et se supatos a pueris erubescūt Vnde accensi · subdi iterū fustib9 iubent · quos iā ante paucissimos dies varijs verbeib9 dissiparāt Impmūtur vulneribus vulnera · et rursum pena restauāta crudescit · Factū est domino cōfortante · ut nec etas iunior deficeret ī dolore · & magis animus cresceret roborat9 in fide Quos nūc cartha go miro colit affectu · & quasi · xij · apl'orz chorum cōspicit puerorū · Vna degunt · simul vescūē · pie psallūt · simul in domino glorianē · Illis diebus & duo negociatores frumenti9 & alius frumēti9 ipsi eiusdem vrbis egregio martirio coronati sunt · Tūc & · iiij · fratres non natura sed gratia in mōasterio cōmanentes · cōfessionis certamine expleto imarcessibilem puenerūt ad coronam id est · libeā tus abbas · bonefaci9 dyaconus · rogat9 monach9 & maxim9 monachus XCV · De passione sācti eugenij carthaginensis epi ·

QAm illo tempe crudelius arrianorum epī pbiteri · clerici · q̄ rex & wandali seuiebāt Nam ad psequendū ipsi cum suis clericis vbiq3 gladijs accincti currebant · sicut quidā ep9 inter illos ceteris crudelior anthonius nomine q̄ tam nefaria & incredibilia in nostris exercuit · vt narrari non queant · Fuit iste in quadā ciuitate p̄xima heremo · que tripolitane puincie vicinatur · qui ut bestia insatiabilis catholicorz sitiens sāguinem · huc illucq3 ad rapiendū rugiens excurrebat Nam impius honorific9 sciens ferocitatem anthonij · in ipsis heremi ptibus uoluit sanctū eugeniū relegare · Quem dū custodiendū anthonius accepisset · ita eum artiori custodia cinxit · ut nulluz ad eum introire pmitteret · insup variis insidiaz atq3 penarum supplicijs extinguere cogitaret · Sed eugenius sanctus dum nostre ꝓsecutōis defleret

ĩcõmoda·& alpeitate cilicii senile attereret corp9 nuda mqz sup humũ cubitãs stratũ sacci irrigaẽt imbribus lacrimarũ·aliquãdo sensit infestũ palis morbum·quo nũcio in gaudiũ cõuersus· arrian9 pgit festinus ad cubile exilij hominis dei Et cum uideret arcente passione uerũ pontificem balbuti entia uerba pducere cogitauit simul extĩguẽ quẽ supesse nolebat· Precepit igitur ut acetũ aspũ ni misqz & acerrimũ quereretur·Quod cũ fuisz al latum·venerabili seni recusantib9 & nolentibus faucibus ingerebat·Nam sicut cõmunis domin9 qui ad hoc uenerat vt potaret cũ gustasset noluit bibere·quãtomagis iste seruus & cõfessor fidelis omnimo nollet nisi heretica feritas ingessisset·Ex quo accepto pticrtim illi passioni noxio· morbus accepit augmentũ·Cui pietas xpi miserico2diter subueniens·postea salutem exhibuit· XCVI

De passione sancti abdimer epi & ceterorum·

ALio autem epõ nostro abdimer similiter relegato adlunensis ciuitatis in qua anthonius fuerat·quãtum potuit infestari res ipa demonstrat·Nam cum diuersis eum p secutõnibus affligeret·nec posset facere arrianuz videretqz xpi militem semp in cõfessione cõstãtez pedibus maibuqz ligatis uiculis ingentib9 ozeqz obturato ne lingua clamaret·aquã corpi ut puta bat rebaptisatõnis spgit·quasi valeret cõscientiã ligare cũ corpore aut non adesset qui audit gemi tus cõpeditoz·& cordis secreta rimat·vel supa re posset aqua mendax tante volũtatis ppositum quod iam homo dei lacrimis miserat ligatũ in ce lum· Exuit statim uirũ uinculis·et tali quasi gau dens voce psequitur·Ecclesie nostre frater abdi ner xpianus effectus est·Cui abdimer·Illa est im pie mortis athonij dãnatio·ubi uolũtatis tenetur assensio·Ego fidei mee tenax uocibus cõfitẽs cre bris·quod credo & credidi clamabo defendi·Sz et postea ꝑ cathenis uinxisti·& oris ianuam opi lasti·in ptorio cordis mee uiolentie subscribenti bus angelis gesta cõfeci·& lectitanda imperatori meo trãsmisi·Erat generalis quidem ista uiolen tia tirãnorum Nam wãdali p hac re vbiqz fuerãt destimati ut trãseũtes itinera sacerdotib9 suis ad ducerent iugulandos·Non licebat siue puatis si ue negociatorib9 alicui trãsire nec aliquid emere vel uendere·nisi qui haberet caracterem bestie ĩ fronte sua & in manu sua·Nam et epi atqz pbite ri illorũ cum armatoz manu nocturnis tempibus uicos vl' opida circũibant·& sic de spicatis posti bus ianuaz·aquã gladiũqz gestãtes aiarum pdo nes intrabãt·Et quos domi repererãt alios forte in lectis sopoatos·igneo imbre atqz flumineo re spgẽtes demonica uociferatõne xpianos suos ip sos parit uocitabãt·ut ludũ potius sue hereseos· ꝙ aliquã religionem ostenderent·In quo min9 ca paces et ignaui impletũ in se pollutõnis sacrilegi um imputabãt·prudentõres uero nichil sibi quod nolentibus atqz dormientibus ingestũ est obesse gaudebãt·Nã et multi eadem hora cimerem suis capitibus iniecerũt·alii sese uel quia factũ est ci licio lugubri texerũt nõnulli ceno fetido linierũt et linteamina uiolenter ĩposita a pfidis cõciderũt atqz ĩ latrinis fetidisqz locis manu fidei piecerũt Tali uiolentia nobis uidentibus ibi carthagie fi lius cuiusdã nobilis annoz circiter·vii·iussu ciril le a pentibus sepatus est·sine verecũdia matrona li matre solutis crinibus post raptores tota vrbe currẽte·damãs ut poterat xpiã9 sũ·xpiã9 sũ p lã ctum stephanũ christian9 sũ· Cui et os obturan tes insontem infantiã in suum gurgitẽ dimerserũt

XCVII De cõstantia liberati et uxoris ei9

TAdo medici filiis uenerabilis liberati fa ctum esse pbatur Nam iussu regis·cum uxore et liberis ad exilium mitti iubetur cogitauit impietas ariana a pentibus puulos su os separi·et per pietatis affectũ uirtutem pster nere genitorũ·Disiungũtur a pentibus tenera pi gnora filiorum·Qui cũ uellet liberatus lacrimas mittere·auctoritate uxoria increpatus·ĩ ipo me atu exitus sui ilico lacri me siccauerũt·Ait enim et cõiũx·Et pter filios liberate poturus es ani mam tuã·cõputa eos non fuisse natos·Nam et ip sos uindicaturus omnino est christ9 Nõne uides eos clamãtes et dicentes·xpiani sumus·Sed hec mulier que in cõspectu iudicũ egerit·tacendũ nõ est·Nam cũ ipsa uel maritus licet seorsũ carceris custodia tenerent·ita ut se penitus non uiderent mãdatur mulieri dicit qz illi· Solue iam duriciam tuam·ecce uir tu9 paruit imperio regis·et noster factus est xpianus· At illa Videã illum·faciã et ego quod uoluerit deus· Educta igit de carcere inuenit uirum suũ statem cum ingenti multitudie p tribunalibus cõnexum·et verũ estimans qd im xerant inimici·iniecta manu apprehendẽs vestimẽ torũ eius gutturi pxima·uidentib9 omnibus suf focabat eum dicens· Perdite & repbe·gratie dei et misericordia ei9 indigne·quare uoluisti ad mo dicũ gloriari·et ineternũ pire· Quid tibi pderit aurum·quid argentũ·Nũquid liberabũt te de ca mino gehenne dixit et alia multa·Cui maritus re spondit·Quid pateris mulier·Quid tibi uidetur aut quid de me audire forte potuisti Ego in noie xpi catholicus pmaneo·nec aliquãdo amittere po tero quod teneo Vbi heretici mendacii sui cõsci et detecti fallaciam suam colorare minime pote runt·Et quia superi9 de uiolentia ĩmanitatis eoz breuitnr diximus·hanc plurimi metuentes·alii se in spelũcis·alii in desertis locis uiri vel femie nl' lo sibi cõscio sese claudebãt·et ibidẽ nulla succur rente sustentatõne ciborũ fame vel frigore victi contritum et cõtribulatũ spũm exalabãt inter hec afflictõnis incõmoda inuiolate secũ fidei securita tem portantes sic enim crescorius pbiter mizerta ne ciuitatis in spelũca quizensis montis repert9 ẽ putrescenti cadauere iam solutus. XCVIII

De angustia famis in africa et interitu bono: rici tiranni·

EA tempestate facta ẽ iczedibilis fames et cepit africam totã una depopulatõne uastare·null9 tunc affuit imber· lurida remanserat terre facies omnis·quia nec boues sẽ erant nec castra usqꝙ omnimo remanserant·sed et rusticorũ manus alia interierat·et subinde q̃ for te superat iam sepulturam querebat· Alii diffusi p campos·alii secreta silue petebant antiquas ra dices herbarum vel quisquilia aliqua requirẽtes Nõnulli tñ cũ domos nitentur ingredi· in ipso limine corruentes cater uatim fame debellãte cad bant·Strate vero vel semite cadaueribus reple te·exalantium fetore mortuorũ gradientes uiuos ex omni pte necabant·nec deerant quotidie vbi qz expirantium funera et non erat virtus q̃ mise ratõnis impenderet sepulturã·Neqz enim suffici ebãt ad sepeliendum uiui fame dominante·et ipsi

post paululū moriturī · Vrgeba ē ifelix multitudo ad ipsam vrbem carthaginem cōgregari Et dum adhuc cateruatim illuc exaīata cadauera fluerēt vbi rex inferendarum mortiuz vidit strages · pelli urbe omnes ilico iubet · ne cōtagio deficientiū cō mune paret etiā examini eius sepulcrū · ¶ Sigibertus in cronicis · Tandem honorifico iudicio dei pcussus · scatens vermibus miserabiliter expiauit Post quem guntheramūdus annis · ix · regnat · & hic eugenium epm ab exilio reuocat · XCIX ·

¶ De regno ytalie et cathalogo regum ipsius ·

Empore zenois odoazer rex ytalie phe letcum regem rugoruz bello oppressū ex tinguit · Huic pheleto & uxore eiꝰ gise · fāctus seuerinus hec futura pdixerat · quia eos a malis cōpescere non poterat · Exterminatis autē rugis longobardi rugilā · i · rugorum patriā · inua dūt · quibus tūc tempis quintꝰ rex gudeoch prin cipabat · Quia ergo longobardoz mentionem fe cimus · quoz tēpora ꝓpter ignoratā historice nar ratōnis distinctōnem nondū attigimus · iā nunc narratōnem eorū ordīamur & paulatim ad plenā & distinctā eorum historiam ascendere nitamur · Horū itaqz post iboz et agion primus fuit rex agel mūdus · secundꝰ lamisso hic dictus ꝙ a lama · id ē uoragine fuit extractus · Naz mater eius septem uno ptu enixa · cum eos in piscinā iecisset · et rex agelmūdus iter faciēs eos hasta reuolueret · is ha stā eius firmiter tenuit & ab eo nutritꝰ eo virtu tis ꝓcessit vt ī rgno succedēt ei necē eiꝰ ī bulgaē ultus sit · lethus tercius · hildeoch quartus · gude och quintus fuit Exquo ergo in rugilā pfecti sūt usqz ad annos · xl · talis fuit rerū gestarū eoz con sequentia · Sub gudeoch & filio eius claffone re ge sexto in rugila habitauere Sub taccone septīo rege in campis affed habitauere · vbi tercio anno rodulfo herulorz rege a taccone pēpto · & regno herulorum destructo · longobardoz creuit potē tia · Tacconem uuacho primit · & ipe octauꝰ rgna uit ānis · xl · secū duz cronicas · filiūqz suū waltha rich successorem regni reliquit · qui regnauit ānis septem · Post hunc andohin · xvij · Albuinꝰ filius eius · xxxj · s · xxv · in pānonia · & vj · in ytalia · cleb · ij · Post quem fuerūt sub ducibus annis · x · Post hoc Auctari regem sibi statuerūt quem ob digni tatem flauium appellauerūt · a quo omēs dīnceps longobardoz regis flauij appellati sunt · Huic ānis vj · ānotantur · Argilulfus · xxv · adaloaldus filiꝰ eius · xiij · Rocharich · xvj · Rodoaldus filiꝰ eiꝰ · v · Ariperch · ix · Huius filij de regno contenderunt anno · j · Quorū godobertū grimoardus dux tau rinatū dolo pemit · eiusqz regnū arripuit · & soro rem eius uxorem duxit · ac regnauit ānis · ix · Post hunc percarich alter filius ariperch ānis · xvij · Cu niperch filius eius · xij · Cui successit filiꝰ eius lui perch habens tutorem auspradiū · Quē regūber tus dux taurinensiū in bello supauit & regnauit anno · j · Quo mortuo ariperch filius eiꝰ annis · ix · Cum quo auspradus cōflixit · eoqz fugiente & in fluuiū dimerso regnum recepit Sed eo post tres mēses mortuo luitpradus filius eius regnit · ānis xxxij · Rascis septē · Quo monacho effecto aistul fus frater eius ānis · vij · Quo iudicio dei pcusso desiderius regnauit xviij · annis · in quo regnum finitum est sub karolo magno sicut infra dicetur Hec de regno lūbardoz · Tempore quoqz zenois fame inualescente in burgūdia · senatoz ecticius quatuor milia paupes sustentās celestis pmissio nis uocem audiuit · C · ¶ De fācto remigio remensi archiepiscopo ·

EO quoqz tempe claruit in galliis fāctꝰ remigius remensis epus ¶ Ex gestis ei us · Cum enim quondā pscutō wādaloz totā frāciā grauiter deuastasset · quidā reclusus vir fāctus cū sepissime orasset ꝓ pace fācte eccle sie · quadā nocte diutius uigilans tandē fatigatꝰ leuiter obdormiuit · & subito nutu dei uisū est ei ꝙ angelis interesset · Qui cum ex pietate de suc cursu gallicane ecclesie loquerentur · venit uox ad eos dicens · Mulier illa cilinia nomine pariet filiū nomine remigiū qui gentem suā liberabit ab īcur su malorz · Statim ille euigilans ad domum cilinie cucurrit · & quod audierat nūciauit · Cui non cre denti ꝙ iam anus ex marito sene cōcipe posset · re spondit · Scias ꝙ cum ablactaueris puerū · pūget oculos meos de lacte tuo · & recipiā uisum · Nam ut meritū illi accresceret sicut & tobie · oculorum lumen amiserat · Sicqz factū est ut pdixit Literis itaqz tradit ꝙcito puer potuit rclusuz intrauit Et cum · xxii · esset annorz · ab omni populo archi epus remensis electus est · imo potius rapt ꝰ. Sed cum reniti conaret · descendit subito radius noui luminis sup eius verticem · ac si sol ipe de celo mo tus sup eum cecidisset · Qui cū ante & post omi uirtute polleret · tāte mānuetudinis fuit ꝙ etiam ad mensā eius passeres venieb āt · & in manu eius ciborū reliquias comedebāt · Quodam autem tem pore cum parrochias circūiret · hospitatus est in domo cuiusdā cognate sue · Et dum ad inuicē lo querenē · famulus domꝰ consuluit domina sua · ꝙ caupo totū iā uinū uēdiderat excepto modico qō ꝓ seruan do vase retinuerat · Videns ergo beatꝰ remigius illam erubescentem · cognita causa ꝓhi bauit eam · & statim in uiridariū quasi spaciaturꝰ exiuit · et veniens āte hostium cellarii intrauit & si quid haberet vini quesiuit · Ecce inquit famulꝰ modicū quod remānsit · Et ille Claude inquit hosti um · et sta ibi donec reuertar ad te · Et pgēs retro doliū · fecit crucem sup illud · Cūqz flexis genib ꝰ oraret · statim vinū p būdonem egreditur · ita ꝙ p mediū cellariū fūdebatur · Quod videns famulus exclamauit · et cucurrit ad dominā suā · et hoc qō viderat nunciauit · C ¶ De gelasio papa et scri ptis et statutis eiusdem · ¶ Sigibertus

GElasius romane ecclesie · xlvii · psidet · Hic manicheos rome inuentos in exilium deportari fecit · et codices eoz in cendit · Hic tractatus et himnos cōposuit · Hic īt cetera · sacramentoz pfatōnes et oratōnes · cauto et limato sermone fecit · ¶ Ex libro pontificali · Hic amator pauperū clerū āpliauit · et a periculo famis romā liberauit · Scripsit contra nestoriū & uticen libros quinqz contra arriū · ij · Fecit etiā hī nos in modū sācti ābrosii · & sacramentorū pfatō nes · et multa alia · Sedit ānis quattuor · Hic sug gestione sinodi cum fletu sub satisfactione libelli pgatū mesenū epm reuocauit · quē ecclesie sue re stituit · Sepultus est autem in basilica beati petri xij · kl' · decēb ¶ Actor · Idem etiaz cū multis epis vt in decretis ysidori legitur · decretū cōposuit · in quo libros quosdā tanq̄ autenticos approbauit · alios vero tanq̄ apocrifos reprobauit · Quod vide licet decretū in capite huius operis michi iserere placuit · ut hoc totū opꝰ ex diuisis libris collectū

qui legeret·in ipo capite opis quid esset apocri fum et quid autenticū discernere posset·Idem ge lasius in quodam decreto negociatōnem clericis interdixit hoc modo·ut ex ipso decreto breuiter excerpsi·Nup ad nos missa relatō nūciauit pluri mos clericoz negociatōnibus ihonestis et lucris turpibus iminere·nullo pudore cernentes q dn̄ ipse negociatores e templo verberatos flagellis expulit·nec aplica uerba quib? ait·nemo militās deo implicat se secularibus negocijs· psalmistam quoqz surda dissimulātes aure cātantem· quoniaz non cognoui negociatōnes introibo in potētias domini·Proinde huiusmōi postea questibus indi gnis nouerint abstinendum·et ab omni cuiuslibz negociatōnis ingenio vel cupiditate cessandum· aut ī quocūqz gradu sint positi mox a clericalib? officijs abstinere cogantur· CII· De inuen tione cripte sācti michabelis in gargano monte·

Hugo floziacensis

HOc etiam tempore cathedre romane ec clesie gelasio papa p̄sidente facta est in= uentio sācti michabelis archangeli·ī gā gano monte·sub zenone impatore· anno incarna tionis dn̄ice quadringentesimo septuagesimop°·

Ex historia eiusdem memorie· Est enim locus in cāpanie finibus·ubi inter sinū aderaticū & mō tem garganum ciuitas sepontus sita est·in q̄ fuit p̄diues quidā nomine gargan?·qui ex euentu suo monti vocabulū indidit Huius pecora dum p de uexi montis latera pascerent·cōtigit thaurū gre= gis spnētem cōsortia singularem incedere solitū & ad extremū redeūte pecore domū non esse re= gressū Quem cū domin? cū seruis p deuia queqz requireret·inuenit tādem in uertice montis fori= bus spelūce cui usdā assistere·iraqz pmotus eo q̄ soliuagus icederet·correpto arcu appetijt illū sa gitta toxicata· que velut uēti flamine retorta eū a quo missa est pcussit· Turbati ciues & stupefa cti nec audentes pius accedere·cōsuluerūt epi= scopū quid facto opus esset· Qui indicto tridu ano ieiunio a deo monuit esse querēdum· Quo p acto sanctus michabel archāgelus domini appa uit ep̄o p visionem dicens·Ego sum michabel qui in cōspectu domin semp assisto·locūqz hunc ī ter ris incolo·& hoc uolui p̄bare inditō uidelicz ho= minis telo suo pcussi·me omniū que ibi gerūt·ip sius quoqz loci īspectorem esse atqz custodē Hac reuelatōne cōpta cōsuetudinem fecerūt hic domi nū p̄cibus & sāctum michabelē deposcere· Nec tamen ultra criptā p̄ruptam intrare audebāt· sed p foribus quotidie oratōni vacabāt·Est igitur ī loco illo ecclesia·ipius archāgeli & opere cōdita & nomine cōsecrata·Hanc enim ad p̄merendam mortalibus ibi supnorū ciuium societatem· p̄pria manu cōdere dignatus est·uertice siquidem mon tis excelsi posita·de corpe eiusdem saxi instar spe lunce excauata ostendit̄· Ibi cum neapolite paga nis adhuc ritibus oberrantes·sepontinos tempta rent bello lacessere illi antistitis sui monitis edoc= ti triduo petunt induciās·ut triduano ieiunio li ceret sancti michabelis implorare p̄sidium·Ecce iam nocte que belli diem p̄cedebat·adest in uisio ne sanctus michabel ātistiti·p̄ces dicit exauditas uictoriam affuturam spondet·& quarta hora di ei hostibus occurrendū p̄monet·Quod cum fiēt in p̄mo belli patu garganus imenso tremore con cutitur·fulgura crebra uolāt·& caligo totū mon tis cacumen obducit·impleta p̄phetia que dicit· Qui facit angelos suos spūs ꝛc·fugiunt pagani· ptim ferro hostiū ptim igniferis impulsi sagittis· neapolim usqz cedentibus aduersarijs·Menia tan dem urbis sue morbūdi subierant· CIII

De inuentione sancti barnabe et viris illustri bus illius temporis· Sigibertus·

EO tempore barnabas ap̄lus qui apud sa lamīam cipri a bariem mago et a iudeis p̄ xp̄o igne crematus est· corpus suum quod a iohāne marcho cōsobrino suo in cripta occultatū adhuc latebat· reuelatōne sua in ueniri fecit·Cum quo etiam euāgeliū mathei ipsi us mathei manibus hebraice scriptū· quod erat si mul recōditum inuenitur·Quod euāgeliū ipe ba nabas ex doctrina ap̄lorum secum semp ferre so lebat & vbicūqz inueniebat infirmos ponebat il= lud sup illos et tā fide barnabe q̄ merito mathei omnes sanabātur Hoc quoqz tempore florueruṅ in gallia sāctus remigius remensis episcop?·et eti am sanctus p̄cipuus frater sācti remigij suession epis cop?·& sāctus auitus uiennensis ep̄us ·qui gallias ab arriana heresi defendit·Hic metrice de cōditōne mūdi libros cōposuit· Sanctus quoqz solēnis carnotensis episcop? claruit·qui in predi= cando frācis christū non segniter īstitit In africa fulgencius episcop? ruspensis·in ytalia germā?· capuanus·et epiphnnius ticinen?· Actor Iste germanus capuan? quāte pfectōnis fuerit p illō solum miraculū de trāsitu eius patet·in quo beat? benedictus eius animā uidit ad celum in spera ig nea ferri: Que autem de fulgentio legi hic breuit̄ inserui · CIIII De origine sancti fulgētij ru spensis et eius monachatu Ex gestis eius·

HVlgentius natus est ex fulgentio patre et matre martiana in tellepte ciuitate·d̄ nobili genere carthaginensiū senatoruz Quem p̄mo mater sua fecit erudiri gre= cis literis·et nichilomin? de latinis donec ī grecis eruditus esset a puero·adult? fact? est pcuātor Cum autem legisset expositōnem beati augustini de psalmo·xxxvi·cepit uelle monachum p̄fiteri· Potens est inquit deus volenti dare facultatem qui nolenti tribuit volūtatem·fact? est monach? a beato fausto episcopo· q̄ p fide religat? ab ho norico arriano ·ī loco suo mōasteriū sibi cōstruxit Quo audito·cucurrit mater ad eum clamans ad faustum·Redde michi filium meū·Ille autem con tumelias eius irridens·nec saltem uidendi filiū li centiam ei dedit·Post hoc fulgeuci? de nimia ab stimentia obsessus ē impetigme·Qui p hoc se cul pantibus aiebat·Infirmātur etiaz illi qui quotidie cibis lautioribus saginantur·Iterum expulso exī de fausto accepta licentia petiit vicinum monas terium·vbi felix p̄erat paucis· sed simplicibus fratribus·a quo statim coactus est abbatis locuz tenere·Et quia se dilexerant ab adolescentia·altē sumpsit nomen alterius Trahūtur postea hi duo a quodā p̄sbitero arriano felice nomine·faculta tibus locuplete·Dūqz fulgencū sāctum verbera rent·ait felix·Parcite queso fratri fulgentio q̄ nō potest tormenta sufferre·cōuertat̄ in me crudeli tas vestra·Tandem p̄sbiter illos decaluatos et vestibus ablatis·nudos et manes a domo sua p̄ie cit·Cunqz multi dicerent fulgentio ·ut queremo niam faceret de p̄sbitero q̄ eos ceciderat· rn̄dit Non licet in hoc seculo·querere vindictā xp̄iano

Nouit deus quomõ seruoꝝ suoꝝ defẽdat iniurias. Post hoc ad monasteriũ suũ reuersꝰ est. et iterum inde fugit ad aliud districtioris regule vbi nomen posuit abbatis. Ibi duo senes ꝑsbiteri. abbatis officio fungebanẽ. Quibus se subijciẽs fulgentiꝰ scriptoris arte laudabiliter vtebaẽ. & palmarum folijs flabellos sepissime cõtexebat. Cui operi etiam cum fuisset abbas in suo monasterio vacabat. Sed coactus est ꝑ faustũ episcopũ. ad ꝓprium redire locum.

CV. De episcopatu eiusdem et exilio.

Actus autẽ postea episcopꝰ ruspensis. ꝑpus ꝓpositũ tam in ueste ꝙ in cibo retinuit. cõtentus vna vilissima tunica tam in estate ꝙ in bieme. & nec inter hospites mãducãs Orario sicut omnes episcopi non utebatur. pelliciũ cingulũ gestabat. Caligis in tempe hiemis. caliculis estatis tempe simpliciter vtebaẽ. Intra monasteriũ soleas ĩterdũ accipiebat. Sepe nudis pedibꝰ ãbulabat. Casulam ꝓciosã vel supbi coloris nec ipse habuit. nec monachos habere ꝑmisit. Subtus casulã nigello vel lactimio pallio circũdatus incessit. Scapulis nudis nũq̃ a nobis visꝰ est nec ꝺpositio cingulo somnũ petuit. In tunica dormiebat. in ipsa sacrificabat. & in tempore sacrificij mutãda potius corda ꝙ vestimẽta dicebat. Carnes cuiuslibet generis nũq̃ comedebat. sꝫ simpliciter olera ptisanas & oua. Quãdiu iuuenis fuit sine oleo. postq̃ senuit supfuso oleo. ne caligo oculorum lectõnis ĩpediret officiũ. & a vino tamẽ sanus semp abstinuit. quod cũ ꝓpter infirmitatem biberet. sic obruebat aqua ut vinũ vix sapet. Sẽper añ fratres surgebat ad uigilias Post hec missus est in exiliuꝫ apud sardiniam. lx. & ampliꝰ episcopi cũ eo cathena ligebãtur exilij. Quoꝝ omnium ipe lingua & ingeniũ erat. & sicut beatꝰ aurelius carthaginenꝭ epus inter sua ꝓuilegia meruit ut literas in africano cõcilio dandas. solꝰ ipe scriberet. similiter iste ut literas in illo dirigendas solus ipe dictaret. inuitatus est carthaginem a trasemũdo rege arriano Cui idem rex q̃dam plena pfidie scripsit. quibus ille capitulatim respondit. Fecit ad eum & tres libellos. quibꝰ pinta epꝰ arrianus rñdere voluit magis ꝙ ualuit. Cõtra quẽ fulgentiꝰ postea scripsit libꝝ. quem titulauit adũsus pintã. Mirabilia facere nũq̃ delectatꝰ. hanc gratiã sibi dari nullatenus desiderauit.

CVI De iterato eiusdem exilio et regimĩe mõasterij

Qvm secũdo mitteretẽ in exiliũ. ꝓdixit uiro liteo viro religioso nimis dolenti de illius recessu. ꝙ cito reuertereẽ Et addidit Hoc queso secretũ sit apꝺ te. ꝙ me nimia caritas indicare cõpellit. Dicebat enim. Mirabilia non cõferũt homini iusticiam. ꝓ hoĩm noticiã. que magis fugienda est ꝙ querẽda Quisquis enim fuerit hominibꝰ notꝰ. nisi fuerit iustus. ad eterna puenietꝰ supplicia cõdemnatꝰ. Iustus autem in ospectu ꝺi & si hominibus fuerit incognitꝰ. Beata ſãctoruꝫ gaudia ꝓcipiet coronatꝰ. Itẽ dicebat Vt mõachꝰ lautioribus forsitan cibis utaẽ. interdũ cogit ĩfirmitas corpis Vt aũt cupiat in quibuslibet exiguis rebus iuris ꝓprij dominiũ uendicare. supbe uolũtatis & auare cupiditatis euidens testimoniuꝫ est. Item de ſbstãtia cõmuni quisquis aliquid plꝰ accipit. omniũ fit debitor quoꝝ est illa suba debitorem vero sola iuuat humilitas. Item ueri mõachi sunt. qui iustificatis volũtatibus suis pati sũt nichil uelle. nichil nolle. ꝓ abbatis tãtum mõ cõsilia uel ꝓcepta ꝺuare. Si quis aũt presũpsisset plus q̃ accipet petere. negabat cõtinuo etiam si mereretur accipe. dicens monachũ his que accepit debere esse cõtentum. Sine suo autem cõsilio nec suuꝫ ꝓpositum sinebat aliquẽ agere. laborantes fratres & opera carnalia indefessis uiribus exercentes. lectõnisq̃ studiũ habentes minus diligebat. nec honore maximo dignos iudicabat. Amatoꝝ autẽ scientie spũalis. etiam si virtute corpis esset destitutus. ab eo peculiariť amabatur. Amabat quando coram fratribꝰ disputabat. si quis ei questiones acerrimas ꝓponeret in quibꝰ laborabat. licebatq̃ passim omnibus fratribus etiam natura simplicibus unꝺ vellent interrogare. nec ꝓsq̃ satisfactũ sibi cõpiteneẽ. ratõnem reddere uictꝰ tedio vel labore cessabat. Scripsit contra faustũ epm gallicarum qui occulte cõsentiebat pelagianis. apte uolens catholicus uideri. Cum autem reuocaretur ab exilio tã deuote a populo susceptꝰ est. ut de suis pallijs sup eum extensis nouũ genus tabernaculi facerent. Egresso illi de carthagine. obuius occurrebat vbiq̃ populus cũ lucernis & lãpadibꝰ & arborũ frondibus.

CVII De institutione cleri & trãsitu eiusdem fulgẽtij.

Svmmã diligẽtiã prebuit. ne quis clericꝰ ãbitiosis vestibꝰ ornareẽ. aut negocijs secularibus occuparetur. iussit omnes clericos non longe ab ecclesia domos habere. manibus ꝓprijs ortum colere. psallendi suauiter & pnũciãdi curã gerere. ꝑ singulas septimanas omnes clericos & uiduas & quicũq̃ potuisset ex laicis. iiij & vj feria statuit ieiunare. In cõcilio imtensi iudicio omniũ sacerdotum qui cõuenerãt. prelatus est epo cuidã nomine ꝙ vult deo qui ꝓzemi se illius cõfirmabat Tunc autem tacuit ne auctoritatem cõcilij minuere uidereẽ Sentiẽs autẽ post cõcilium dolere epm. timensq̃ ꝓpter suum honorẽ generare sãcti scãdalum. melius iudicãs ꝑ caritatem se fieri minorẽ. ꝙ sine caritate maiorẽ. exegit postea precibus ĩportunis a supbecano cõsilio ut nomen suũ posteriꝰ recitareẽ. Bonefacius epus carthaginensis apud burnos ecclesiã dedicãs. duob9 dieb9 se pñte ꝓmonẽ tractãtẽ expectauit tantum delectatus in uerbis eius ut tãdiu lacrimis terrã rigaret donec ille ꝓmonẽ finiret. Anno uno ãte mortem suã ecclesiasticas occupatones reliqt. & a suo monasterio secrete recedens. in insulam circmã in quoꝺã scopulo breui cui nomen est chilmi habitauit. vbi edificato mõasterio deo uacauit & sibi. Infirmatus est acerrime. lxx. diebꝰ. et hoc solum dicebat. Domine da michi modo hic peitẽtiã. postea indulgentiã. Suadentibꝰ medicis. vt balneis uteretur. non acquieuit dicens. Nũquid balneꝰ poterũt facere. vt non moriaẽ in tempore suo homo mortalis. Moriens circũstãtibus fratribus dixit Ego fratres animarũ vestrarum saluti ꝑspiciens. molestus apud vos forsitan & difficilꝭ extiti. & ꝺo obsecro vos ut ignoscat michi quisquis aliquid dolet. Iussit autem egentibus pecuniã dari. ꝑ seipsum memoriter recolens uiduarũ pupillorũ pegrinorũ cõtractorumq̃ illic indigẽtiuꝫ nomina. quibus. quid. cui. sigillatim daretur ꝓpria deliberatõe ꝓstituit. Obijt kl'. ianuarij. ãno epatꝰ sui. xxv. uite. lxv.

CVIII De scriptis eiusdẽ.

Actor.

Scripsit aũt idez fulgentiꝰ opuscula nõ nulla ad edificatõnem ecclesie utilia. Si quidez edidit ad eucimum de remissione peccatoꝝ li ij. Ad donatũ de fide li j. De misterio mediatoris li iij. Ad mommũ de predestiatõne & quibusdã alijs questionibꝰ li iij. Responsionũ cõtra obiectiones trasamũdi regis arriani li j. De cõtinentia cõiugatorũ seruanda post votum li j. Ad ꝓbam ꝺ virginitate & hũilitate li i Ad eandem de oratõne & cõpũctione li i Ad eugippũ de caritate li i. Ad theodorũ senatorẽ li i. Ad uenãciam de penitentia & indulgentia li i. Scripsit & sermones nõnullos. pcipueqz de natiuitate domini ac de solẽnitate beati stephani protomartiris pulcerrimos. Et de his omnibꝰ opusculis eius plura quidem notabilia dicta excerpsique et opusculis nostris ꝑ loca diuersa iserui Hic tamen etiam pauca de quisdã eoꝝ ad eius eloquii cõmendationem inserere volui

CIX

¶ Exhortatio ipsius ad sanctimoniã vite vidualis.

¶ Fulgentius ad gallam de uiduitate seruanda.

Post obitum tempalis mariti omnes in corde tuo reliquie debent mũdane cogitatõnis extingui Habitus quoqz tuꝰ talis sit qui non ad lasciuiã excitet sed ad cõtinẽtiã puocet. Nec queras ut placeas oculis hominum sed ut xpi non offendas aspectũ. Ille in te qꝺ diligit uideat quod dedit mueniat quo delectẽ agnoscat. Sit oratõ crebra in cogitatõoe sancta & operatõne cõtinua. Oratõ nanqz est in cõspectu dei omne bonũ opus quo delectat nullo indigẽs deus. Refectõne tua non uoluptas expleatur sꝫ infirmitas sustentet. Disce nichil tibi assignare ꝺ nobilitate generis sed in eo te illustrez fieri agnosce in quo uirtus accrescit humilitatis. Volũtarium ieiunium tuũ esuriem subleuet indigentium ut in fructu misericordie tuoꝝ possit ieiuniorum fecũditas appere. Prosit etiam tibi vilitas vestiũ & ꝑ te vestiat nuditas paupũ. Tunc enĩ utilit fugies pciose vestis ornatum si nudos vestias nec ipsis pauperibꝰ quos pascis aut vestis supiorem te credas tanqꝫ ideo potior sis qꝫ plura cõtempseris fruſtra enim cõtẽnis facultates tuas si noxias iactantie teneas in corde diuitias. Plures diuitias zacheus ꝓ xpo dicitur impendisse pauperibus ꝓ quo uilissima retia reliquit petrus & nauẽ & tamen a xpo non zacheus diues paupi petro sꝫ pauper petrus diuiti zacheo pponitur ut diuitibus xpi nulla de cõtemptis diuitiis iactãtia nascetur In opibus bonis laudet te quidez humana lingua sed tu laudem a solo deo desidera Sic fiet ut dum tu laudem ab hominibꝰ non quesieris de ns laudetur in operibus suis. CX ¶ De commendatõne uirginitatis ac de ieiunio et lacrimis

¶ Idem ad ꝓbam de virginitate et humanitate.

Virgo dicitur quasi virago uirago autez dicitur a uiro & uir a virtute. Claet itaqz inter ceteras ecclesie donatones illiꝰ pcipuum munꝰ spualis esse carismatis. vbi virtꝰ ipa integritatis pfectio meretur uocabulo censeri uirtutis nec in eo qꝺ uirginalis itegritatis agnoscimus culmen pudicicie cõiugalis asserimꝰ crimẽ Sed sãctam uirginitatem dicimꝰ merito potiore distare a cõiugali uita quãtum distant a boĩs melioꝛa a terrenis celestia a carne spũs. ab ifirmitate uirtus Nec dicere dubitamꝰ tãtũ a sancta uirginitate carnis et spũs fidelium cõiugatoꝝ licet a deo cõcessum distare cõcubitum quãtũ similitudo pecorũ ab imitatõne discernitur angelorum. In uno quippe ad terram spũs terrena carnis voluptate depmitur in altero terrena caro celesti ꝺ lectatõne spũs ad celestia subleuatur. Ieiuniis sic est adhibenda temperies ut corpus nostrũ nec saturitas excitet nec inedia imoderata debiliteꝛ Saturitas facit ut maniꝛ ieiunemus debilitas ne ieiunare possimus. Vestis talis sit sacre uirginis que testis existat intime castitatis. Virgo que parat intuentibus illecebrã non habet castitatem ueram sed uirtutũ splendoꝛe spoliat animam suam. Hec fidem non fuat xpo que populo magis querit placere qꝫ sponso. ¶ Idem ad eandem de oratõne et cõpũctione. Humilium fletus magnus ẽ cõcupiscentie carnalis interitus lacrime quoqz q̃ ex cõpunctione coꝛdis ueniunt et inimicũ uicũt et nobis donum leticie triũphalis acquirunt. In celesti uero patria non minoꝛ erit laudatione nostra delectio nec inferioꝛ dilectõne laudatõ.

CXI

¶ De quibusdã aliis moꝛalibus dictis eiusdem

¶ Idem ad theodoꝛũ senatoꝛem.

Quantum iesse luctuꝝ dyabolo putas qꝫ a te cõtemptũ ꝓspicit mũdum et te cõuersũ agnoscit ad xpm. Quãuis enim xpus equaliter sit cũctis fidelibus moꝛtuꝰ tamen cõuersio potẽtiũ seculi militat acquisitõnibꝰ xpi In deo nichil deest quia in illo totũ est nichil ibi supest quia nichil preter illum est. Si qui ergo rerum temporaliũ amoꝛe cõtempto in illius dilecti onem trãseunt in illo pleni sunt in quo nullo idigetur in illo securi i quo nichil timetur in eo vero glorioſi cuius gloꝛia non aufertur. Quiã mãdatoꝝ currere delectaris non hoc tibi dat natura sed gratia. Nam et oculus sic factꝰ est ut uidere lumen possit sed uidere non potest nisi se illi lumen infuderit. Qꝫ ergo uidet oculus beneficium ẽ lumis quo si caruerit cecus manebit in tenebris. Nil itaqz tibi boni tãqꝫ tuum assignes ne nõ accipias quod accipere poteras et quod acceptas ꝺas. Detestabilis est coꝛdis hamani supbia qua facit homo quod deus in hominꝰ damnat sed illa detestabilioꝛ qua sibi tribuit homo quod deus in hominibꝰ donat. Dãnabilis est qui substantia seculi male utitur sed dãnabilioꝛ qui spũalibꝰ donis supbus effertur. ¶ Idem ad venãciã de penitentia ec spe indulgentie. Non est pfecta boitas a qua non omnis malicia uincitur hec non est pfecta medicina cui moꝛbus aliquis incurabilis inuenitur. Nemo igitur de medico despans i ifirmitate remaneat peccati quia dicit aplus ꝓ impiis moꝛtuus est. Salubris cõuersio duplici ratõne sbsistit si nec penitentia sperãtem nec spes deserat penitentem Si diuturnitas peccatoꝝ misericoꝛdiam uincereꝛ non in etate mũdi nouissima xpꝰ ueniret ut peccatũ mũdi peuntis auferret Quacũqz ergo quis etate uocatus si benignitatem dei vocãtis non spnat necesse ẽ ut denariũ uite accipiat Nec unqꝫ est penitentia apud deũ sera in cuiꝰ cõspectu semp ꝓ presentibus habenẽ tam preterita qꝫ futura. ¶ Actoꝛ. Hec ad presens de illius dictis sufficiant. Vsqz ad hoc tempus gennadius librum suum de illustribus uiris ꝓduxit qui presbiter massiliensis fuit. Hec de temporibꝰ zenonis sufficiant imperatoꝛis.

Contimentia et capitula ·xxij· libri·

Iceſimusſecūdus liber cōtinet hiſtoriā ·xcj· annorū p ſucceſſionē. v ·impatorū· ab impio. ſ· anaſtaſij uſq; ad impium mauricij· Cui ui delicet hiſtorie· pauca interſerūt dicta moralia quorūdam ſapiētū· boecij· ſ· euno dij ſidonij· caſſiodori· & aratoris Habet autem capitula· cxxxv·

De imperio anaſtaſij et ſymacho papa & ā tipapa laurentio· ·j·

De ſeditōne romane eccleſie· & geſtis ſymachi pape· ·ij·

De quibuſdā incidētibus illius tempis· ·iij·

De diſpoſitōne lotildis a lodoneo rege frācorum· iiij·

Qualiter ei lotildis xp̄ianiſmū ſuadebat· v·

De modo cōuerſionis & baptiſmo lodonei populiq; francorum· vj

De ſancto genebaudo laudunenſi· & eius lapſu & penitentia· vij·

De demoniaco curato a ſancto remigio et de trāſitu eiuſdem· viij·

De ſancto uedaſto attrebacenſi· ix·

De ep̄atu eius· & trāſitu & exequiis· x·

De vita ſācti leonardi lemonicenſis· xj·

De obitu ipſius & miraculis ſequentib?· xij·

Qualiter clodoneus auxilii dei ſignis animat? de gothis triūphauit· xiij

De ſymaco patricio boecii ſocero & dōis ei? xiij

De ſcriptis boecii & q̄buſdā dictis eius· xv

Iterum de dictis eiuſdem· xvi·

Adhuc de eodem· xvii·

Ad huc de eodem· xviii·

De eodem· xix·

De eodem· xx·

De ſācto ſeuerino abbate agaunenſi· xxj·

De ſācto maxēcio abbate pictauenſi· xxii·

De scilio auralianenſi q̄ p̄mū fuit ī frācia· xxiii·

De ſācto melanio redonēſi ep̄o xxiiii·

De uita ſācti arnulfi martiris· xxv·

De martirio ſācti ſigiſmūdi regis· xxvi

De hormiſda papa & interitu anaſtaſii imperatoris· xxvii·

De eunodio cicinēſi ep̄o et dictis ei? xxviii·

De imperio iuſtini ſenioris· & de ſācta brigida virgine· xxix

Item de miraculis eiuſdem· xxx·

Adhuc de eodem· xxxi·

De eodem· xxxii

De iohanne papa & eius legatōne ad imperatorē conſtantinopolis· xxxiii·

De filiis clodonei r̄gis & ſtrage chorīgor· xxxiiij

De pugna hildeberti contra regem gothorum p ſororē ſua· xxxv·

De crudelitate lotharii ī nepotes ſuos· xxxvi·

Qualiter idem lotharius a p̄ſecutōne fratrum di uinitus eſt liberatus· xxxvii

De obſedione ceſarauguſte· & morte hildeberti & lotildis· xxxviii

De ſancto vigore baiocenſi & mortuo ab eo ſuſcitato· xxxix·

De ceteris ei? miraculis & obitu eiuſdē· xl·

De ſāctis karilepho et auito abbatib?· xlj·

De reuerentia a beſtiis ei exhibita et irreuerentia regis hildeberti· xlii·

De elatōe ip̄i? et humiliatōe ēga p̄fatū viz· xliii·

De cautela ſācti karilephi in uitando mulieruz aſpectu et de obitu eiuſdem et miraculis ſequentibus· xliiii

De tranſitu ſancti auiti abbatis et quodam eius miraculo· xlv

De ſydonio aruernēſi ep̄o et ſēptis eius xlvi·

De floſculis ep̄larum eiuſdem· xlvii·

Adhuc de eodem· xlviii·

De caſſiodoro ſenatore et floribus epiſtolarum eius· xlix·

E īperio iuſtiani et p̄ſtiano grāmatico· ceteriſq; viris illuſtribus illius temporis· ·l·

De aratore poeta et dictis eius· li·

Adhuc de eodem· lii·

De ſancto gregorio linguonenſi epiſcopo· liii·

De ſācto bn̄dicto abbate et boīs ei? initiis· liiii·

Qualiter ſe habuit in cura regiminis· lv·

De floretio eius emulo et monacho ſuperbo lvi

De monialib? p? obitū abſolutis et monacho terrore draconis ad monaſteriū reuocato· lvii·

De mltiplicatōe olei· et trāſitu ſācti bn̄dicti· lviii

De quibuſdam incidentibus illius temporis· lix·

De uita ſancti clodoaldi p̄ſbiteri lx·

De ſancto agapito papa· lxi·

De ceteris uiris illuſtribus illius temporis et de ſancto medardo ſueſſionenſi· lxii

De ſancto germano piſienſi· lxiii·

De promotōne eius in epiſcopatum et miraculis ipſius· lxiiii

De moribus et obitu eiuſdem· lxv·

De ſanctis epiſcopis ſabino· caſſio· fulgentio· cē bonio· lxvi·

De obitu ſancti benedicti et legatione ſācti mauri in galliam· lxvii·

De inſtitutione ſanctorum fauſti et mauri ſb̄ beato benedicto· lxviii

De theophilo uicedomino et cyrographo quod dedit dyabolo· lxix

De penitentia eiuſdem et cyrographi reſtitutōne per beatam virginem· lxx

De aduentu ſancti mauri in andegauiam et mōaſterio quod edificauit· lxxi·

De mltiplicatōne fratrū et diminutōne· lxxii·

De miraculo benedicti iunioris et ceteris quibuſdam incidentibus· lxxiii·

De arthuro rege britannie· lxxiiii

De vigilio papa et eius afflictione p̄o ātenio patriarcha· lxxv

De paſſione ſancti herculani puſini ep̄i· lxxvi.

De quibuſdam euētibus illius temporis lxxvii·

De miraculo pueri iudei qui cum chriſtianis eucariſtiam perceperat lxxviii·

De ſancta radegunde regina· lxxix

Qualiter incarceratos precibus et miraculo liberauit veſtemq; ſecularem mutauit· lxxx·

De ſancto brendano ſcoto et bonis initiis ſancti gregorij· lxxxi

De ſancto leonardo corbiniacenſi· lxxxii·

De ſancto lannamaro carnotenſi et latronib? eius ſtupefactis· lxxxiii

De ceteris ei? miraculis et tranſitu eiuſdē· lxxxiiii

De monaſterio pictauis a ſancta radegunde conſtructo et eius p̄ſecutione· lxxxv·

De mira eius abſtinentia et humilitate· lxxxvi

Iterum de eodem· lxxxvii

De laboribus eius et afflictōne carnis· lxxxviii

De moribus eiuſdem laude dignis· lxxxix·

De miraculis eius in uita sua ostensis.. xc.
De miraculis eiusdem post obitum. xci
De miracl'o imagínis a iudeo transfixe et quibus dam aliis. xcii.
De sancto madouio et eius infantia. xciii.
De ínsula ꝑpe eius ꝓseruatõez miracl'ose fca xciiii
De psalterio eius qꝫ in mare missum ad ipm nata uit. xcv.
De igne quem in gremio tulit et eius nauigatio ne et electione in episcopum. xcvi.
De secunda eius nauigatione et gigante quem re suscitauit et baptisauit. xcvii.
De missa quã sup cetum ī mari celebrauit xcviii
De quibusdam eius miraculis. xcix.
Adhuc de eodem. c.
De morte iustiniani et ippio iustini iuniozis ci
De sancto columbano abbate. cii.
De miraculis eiusdem. ciii.
Adhuc de eodem. ciiii.
De sancto sansone dolensi et eius ozigíne et magistro eius elcuto. cv.
De bona índole eiusdem sansonis. cvi.
De ozdinatõe ipi? in dyaconē cũ miraculo. cvii.
De ueneno sibi ꝑpinato. cviii.
De itinere ipsius ad patrem suum infirmuz et dyacono ꝑpter theomacham stupefacto. cix.
De responso eiusdem uetule dyabolice & sanatõ ne diaconi & pentum sansonis conuersione cx.
De reditu eius ad monasterium & electione ipsius in abbatem. cxi.
De ozdinatione eiusdem in episcopum. cxii.
De transitu eius in britanniam minozem & monasterio dolensi. cxiii.
De sancto ethbino eius discipuulo & qualiť dominum per latera tenuit. cxiiii
De uita et miraculis eiusdem. cxv.
De sancto basolo remensi anachozita et eius miraculis. cxvi.
De diuisione regni francorum inter filios lotharij et uxozibus eozum. cxvii
De insidiis fredegundis contra galsiundam rginam cxviii
De ozdo sancti amandi traiectensis episcopi et eius vita. cxix.
De peregrinatione eius in uasconiam et reditu ī galliam. cxx.
De sancto maglozio dolensi archiepo. cxxi
De sancto paulo leonensi episcopo & bonis eiꝰ initiis. cxxii
De miraculis eiusdem. cxxiii.
De sancto gregozio thuronensi archiepo cxxiiii
De miraculis et scriptis eiusdem. cxxv.
De quibusdam euentibus illius tempozis. cxxvi.
De morte iustini et ipio tiberij scdi. cxxvii
De pugna hilperici regis contra fratrem suum sigibertum. cxxviii.
De nece sigiberti p insidias fredegundis. cxxix.
De incestu mezonei et malicia fredegundis et eius breui penitentia. cxxx.
De luxuria eiusdem et ꝑprij uiri nece. cxxxi
De pelagio papa et legatione beati gregozij ostãtinopolim. cxxxii.
De legatione eiusdem gregozii in angliã. cxxxiii.
De reuocatione eiusdem adhuc in itinere constituti cxxxiiii
De sancto erminigildo rege et martire. cxxxv.

·I· De ipio anastasii et papa simacho et anti papa laurentio. Hugo vbi supza.

Oztuo zenone anastasius ab augusta assumpt? impator simul et auguste maritus. cũctis inotuit. Actor. Anno domini cccc xciii se cũdũ cronica. Mũdi vero quãtimillesimo cccc lvi sũ psit impialem purpuram et impauit ãnis xxv. Iste a bachario deꝑuatus est cõstãtinopolitano epo faue bat hereticis & psequebať catholicos. Ex libzo pontificali. Tempibus anastasii augusti simach? papa flozuit. Hic sub intentione ozdinatus ē uno die cum laurentio simachus in basilica cõstantiniana laurentius in basilica beate marie. Ex q̃ causa sepat? ē cler? & diuis? ē et senat? alii cũ simacho alii cũ laurẽtio. Et fca ptẽtiõ e hoc cõstituerunt ptes ut ambo ad rauennã pgerent ad iudiciũ regis theodozici. Qui cum ãbo introissent rauennam hoc iudiciũ equitatis inuenerunt ut qui p̃mo ozdinatus fuisset vel vbi ps maxima cognoscereť ipe sederet in sede apl'ica. Equitas in simachum uenit & cognitio ueritatis et fact? ē p̃sul simachus. Eodem tempe papa simachus cõgregauit sinodũ et cõstituit laurẽtiũ in micerinã ciuitatem ep̃m intuitu misericordie. Post annos vero quattuoz zelo ducti aliqui ex clero & alii ex senatu maxime festus et pbinus inerimmauerũt simachum et suboznauerunt testes falsos quos misẽrũt rauennã ad regem theodozicũ accusãtes beatum simachũ et occulte reuocauerũt laurentium Post libello rome facto fecerũt scisma et diuis? est iterum clerus et alii adherebant simacho alii laurentio. Tunc festus & pbinus senatozes miserunt relatõnem regi & ceperunt agere ut uisitatorem daret rex sedis aplice Tunc rex dedit petruz altine ciuitatis ep̃m quod canones ꝑhibebãt. Eodem tempe simachus cõgregauit epos. cxv et facta sinodo purgatur a crimine falso. dãnatur petrus altinensis epus inuasoz sedis apl'ice et laurẽtius micerinus quia uiuo simacho epo puaserũt sedem eius. Tũc ab omnib? epis p̃sbiteris et diaconibus et omni clero uel plebe reintegrať beat? simachus cum glozia apud beatum petrũ sedere p̃sul. II De seditõne romane ecclesie et gestis simachi pape.

Eodem tempe festus caput excõsulũ & pbinus excõsul ceperũt intra vrbem romam pugnare cum aliis senatozibus et maxime cuz fausto excõsule et cedes homicidia exercere in clero ex inuidia Qui vero cõmunicabãt beato simacho iniuste et publice qui inuenti fuissent intra vrbem gladio occidebantur. Sãctimõiales mulieres et virgines deponentes de mõasterio vel ò habitaculis suis et denudãtes sexũ feminẽũ cedibus plagaz afflictas vulnerabãt et omni die pugnã cõtra ecclesiã media ciuitate gerebãt etiam et multos sacerdotes occiderũt inter quos dignissimũ et gordianũ p̃sbiteros ad vincula beati petri apl'i & ad sanctos iohãnẽ et paulũ quos fustibus et gladio inter fecerunt multos etiã xp̃i anos ut nulli esset securitas die ec nocte de clero in ciuitate ambulare. Solus autẽ faustus excõsul ꝑ ecclesia pugnabat. Post hec omnia beat? simachus inuenit manicheos in vrbe roma. Quozum omnium simulacra vel codices ante fores basilice

cōstātīmiane incēdio cōcremauit et eosīpos exilio relegauit·Hic etiā captiuos p liguriā et mediolanum· et p diuersas puincias pecunijs redemit·et dona multiplicauit et di misit· Multa quoqz opeā pclara in vrbe roma fecit in ecclesiis extruēdis illūstrādis·et decorandis· ¶ Sigibertus Hic etiā simachus cōstituit omni die dominico·vel natali tō martirū·gloria in excelsis deo·ad missas cantari·Quem himnū thelesforus septimꝰ a petro papa·nocte natalis domini ad missas a se in ipa nocte instītutas·cantari instituit·et in eo ad angelorum verba que sequūtur adiecit III ¶ De quibusdā incidentibus illius temporis·

O tempore trasamūdus rex wādalorum in africa·clausis catholicorꝫ ecclesijs·cc.xx epos exiliauit·erga quos symachus papa manū sue libertatis beniuole exercuit Hac psecutione·fulgentius epus·sāctitate·sapientia·& scientia·stilo·& facūdia pclarus·multa ab arrianis p vera fide ppessus·diutino in sardiniaz exilio maceratur·Ceterū in africa olimpius quidā·dum in balneis sanctam trinitatem blasphemaret·ignito iaculo celitus ueniente visibiliter cōbust9 ē·Constātinopoli dum deuterus arrianus epus barbam quendā baptisaret·& male distinguens trinitatez diceret Baptiso te barba in nomine patris p filiū in spūsācto·aqua disparuit· Alamūdarus rex saracenorū ab ortodoxis baptizatus· cū eum vellēt euticiani seducere·reuellit eos hac fabulosa inuectione dicens·qd literas accepit michahelem ārchāgelū mortuū esse·Illisqz rūdentibus hoc impossibile esse co qd angeli sint impassibilis nature Quomodo ergo inquit secūdum vos nudus crucifix9 est xp̄us nisi duarū naturarꝫ esset· quādoqdē nec āgelus mortuus est Hoc etiā tempe gibrian9 scotus cum fratribus et sororibus in gallia pegrinatus·vrbem remēsem & vita & morte sua illustrauit Genouefa virgo piesiēsis octogenaria ad domimū trāsijt in alexādria multi utriusqz sexus arrepti a demone·repente quasi canes latrabāt·

IIII ¶ De desponsatōe lotildis a lodoneo rege Ex histoia frācorum· ¶ Gregorius thuro·

IN illo tempore gūdeugus rex burgūdionum regnabat·q̄ ex genere athanarici fuisse phibetur·Huic fuerūt quattuor filij· Gondobaudus Godegisil9·hilpicus·& godomarus·Gondobaud9 igitē hilpicum fratrem suū mtē fecit gladio·uxoremqz hilpici ad collū ligato saxo in aqua pcepit necari·filias quoqz duas eius quarum vna senior vocabatur trona·hanc mutata veste exilio cōdemnauit·iuniorem vero lotildem nomine secū domi retinuit· Lodoneus itaqz rex frācorū adhuc paganus·dū adhuc frequenter legatōnem in burgūdiā mitteret·lotildis puella inuenitē a legatarijs Qui cū eam uidissent pulcrā & elegātem atqz sapientez·lodoneo nūciauerūt de ea·At ille hoc audiens·iterū legatōnem ad gūdobaudū misit·p lotilde nepte sua petendo·Erat autez xp̄iana Quadā die dñica·cū ad missarū solennia lotildis venisset·aurelianus missus lodonei accepta veste paupcula· vestes quas secū attulerat relict9 sodalibus suis in siluis·& āte ecclesiā matriculam i medio pauperū cōsedit·Trāsactis uero missaruz solennijs·lotildis iuxta osuetudinē erogare cepit elimosinā pauperibus· Cūqz ad aurelianuz uenisset·misit aureum vnū in manum eius At ille oscultus est manū ipsi9 puelle·Post hoc illa ingressa cubiculū suum·misit ācillā suam vocare pauperez illum·At ille anulum lodonei regis tenens manu astitit humiliter corā illa·Cui ait illa· Cur te pauperem simulas·domin9 inquit meus lodone9 rex frācorum misit me ad te·& vult te habere regimā Accepto itaqz anulo reposuit illū i thesauro auūculi sui·Et salutem dicens lodoneo regi· Nō est inquit rectum·xp̄iānā feminā pagano nubere·Et adiecit·Vide ut hāc causā nemo sciat·sed sic dñ9 deus meus vult sic fiat·At ille ueniens nunciauit hec domino suo·Anno insecuto·misit rex legatarium ad gondobaudū p sponsa lotilde· Audiens hoc gondobaudus ait·Renūcia domio tuo·quia frustra mendaciū locutus est sponsā se habere neptem meā·Burgūdiones cōsiliarij eius·metuētes valde irā lodonei·dato cōsilio requisitis omnib9 thesauris regis·inuenerūt anulum lodonei in scriptōne & imagine signatum·Tūc cōtristat9 valde gondobaud9 ait· Simplicitē & sine cōsilio hoc ita actum fuit·Acceptā ergo eaz cū ira aureliano misso lodonei tradidit·Ille autem lotildē cū magno gaudio adduxit lodoneo suessionis·Gauisus ego rex·eā copulauit sibi in matrimonium· V

¶ Qualiter ei lotildis christianismū suadebat

QVnqz esset sero·die illa quādo insimul nuptiali more accūbere deberent·illa cōfisa in dominū ait·Domine mi rex decedere digneris qd̄ dp̄cor·ātep̄ fumula tua tibi societur· Et rex ait·Postula quod uis·At illa· Primū peto ut in deum celi patrem omnipotentē credas· qui te creauit·& in hiesū xp̄m regem regū qui te redemit·& in spūmsāctum cōfirmatorem & illumīnatorem iustorꝫ omniū·hāc maiestatem agnitā credō & ydola vana dereīque·& ecclesias sāctas q̄s fucendisti restaura·Memento etiā queso ut reqras portionem genitoris mei·& genetricis mee quos gondobaud9 auūculus me9 malo ordine interfecit·& vna sāguinem eorū dominus uindicet· Et lodoneus ait·Vnuz restat quod difficile petis·ut deos meos relinquā·& deū tuū colā·alid vero qd̄ petis ut potero faciā·Et illa·Hoc inquit maxime obsecro·ut dominū deum celi adores·Lodoneus ergo iterum aureleanū ad gondobaudū direxit· ꝓpter thesaurum lotildis regine· Qui in ira omotus ait·Nunquid in man9 lodonei·tradet regnuz meū aut thesauri mei·Recede a me·Aurelian9 ait Mādat tibi dominus me9 rex· vt ei certissime firmādes ubi p thesauris uxoris sue cum exercitu suo tibi occurrat Tūc burgūdiones dato cōsilio dixerūt regi suo·Da nepti tue d̄ facultate tua quod ei cōtingit·qz sic iustū esse decernitē·habeasqz fed9 cū lodoneo & gente frācorum·ne forte irruāt in terram nostrā·quia populus ille ferocissimus est·& sine deo existens· Obeudiens gondobaud9·dōit p manus aureliani lodoneo· ptem maximā ex thesauro suo suppellectilibq; neptis sue in diebꝰ illis dilatauit lodoneus regnum suum usqz ad secanā· et sequenti āno usqz ad ligurē occupauit· Concepit deniqz lotildis regina filiū·et pepit· quem et baptisari voluit· Que etiā regem vt in deum celi credet quotidie rogabat·sed ille audire nolebat· Baptizatus autem puer·in ipsis albis de hac vita trāsiuit· Vnde rex cōtristatus ait Si nomine deorum meorū dedicatus fuisset·utiqz uixisset Regīa vero ait·Ego p hac causa nullo dolore cōturbor in corde meo·sed deo gratias ago·quia me dignā duxit ut d̄ utero meo p̄mogenitū recipere dignet

im regnum suū. Post hūc genuit alterū quem baptizatum vocauit lodomirē. Et hic cum egrotare cepisset. dixit rex. Non potest aliud nisi & de isto sic sit. quomodo et de fratre eius. Sed ozāte regina. sanitatem a do ꝛcepit. VI De modo cōuersionis et baptismo lodonei populiqz frācozum

Actum est autem bellante frācoꝛ exercitu cum alemannis. vt lodonei exercit9 nimis cozzueret. Et aurelianus regem intuens ait. Dñe mi rex. creō tm̄modo in deū celi quē domina mea ꝛgina p̄dicat. et p̄stabituꝛ tibi victoria. Ille vero eleuatis ad celum oculis. cōmot9 lacrimis ait. Hiesu xp̄e quem regina mea predicat esse filium dei viui. qui subuenis in tribulatōne q̄das auxilium in te spantibus. tuū adiutoziū deuotus postulo. vt si michi uictoriā sup hos hostes dederis. & exptus fuero illā uirtutem quaz de te populi p̄dicant. credā tibi & in nomine tuo baptizaboꝛ. Inuocaui enim deos meos. et non auxiliantē michi. Ideo eos nulla potestate esse p̄ditos. qui sibi credentibus non succurrūt. Te igitē verū deū ac dominū inuoco. tibi credꝛe desidero. tm̄modo vt liber ab aduersarijs meis. Cūqz hec ozans clamaret. alemāni in fugā lapsi terga uerterūt. Cunqz regem suū vidissent interfectū. lodonei potestati se subdunt. & ille terrā eoꝛum sub iugo tributario cōstituit. Facta igitur victoꝛia reuersus est in frāciam ad regimā suam. narrauitqz ei qualit̄ p inuocatōnē nom̄is hiesu xp̄i domini victoriā obtinuit. Facta sunt hec anno quintodecimo lodoneo regnāte. Tunc regina clam vocauit sāctuz remigium. vrbis remensis antistitem. depcans eum ut regi viam salutis p̄dicaret. Conueniens autem rex cum populo. cepit cohortari eos ad fidem xp̄i. Acclamauerūt autem omnes populi frācoꝛ dicētes. Moꝛtales deos derelinquere gloziose rex. & deum verū īmoꝛtalem credere quem remigi9 p̄dicat pati sumus. Nūcianē itaqz hec sācto remigio. Ille quoqz magno gaudio repletus. iussit baptismum lauacri pari. Velis diuinitus depictis adūbrātur platee. fabricātur ecclesie. cōponitur baptisteriū. Venit nouus cōstātinus ad baptismum. abnegatis omnibus dyaboli pompis. Quo īgresso ad baptismū. sanctus dei remigi9 sic ait. Oze facundo mitis depone colla sic ambro. Adoza qō intendisti. & intende quod hacten9 adozasti.

Ex gestis sancti remigij. Cūqz non adesset qui crisma afferre debuerat. ecce subito colūba celit9 elapsa. ampullam cum crismate rostro detulit. de quo pontifex regem in baptismo līniuit. Hec ampulla in remensi ecclesia hodie quoqz seruatur. & etiam m̄de reges francozum im̄gunē. Gregoꝛius thuronensis. Igitur lodonei9 in nomine sācte trinitatis baptisatus est. & de exercitu eius plusq̄ tria milia virorum baptizantur. & sozores eius ipo die. & postea cūctus populus frācoꝛuz cum gloꝛia. VII. De sācto genebaudo laudunē si & eius lapsu ac penitentia. Sigiberus.

Collatis autem a lodoneo rege multis p̄dijs ecclesie remensi. sāctus remigius ml'ta coꝛum pte data ecclesie laudunēsi. sedē epatus ibi esse pstituit. p̄mūqz illuc epm genebaudum cōstituit. Ex gestis sācti remigij. Hic ꝛlicta uxoꝛe. nepte scilicet beati remigij. cum ipo iā viuere ceperat. Qui genebaudus parū attendēs virtutem hominis contra peccatū. uxoꝛem suam clausā causa instruendi frequenter ad se uenire p misit. Tandem sicut gutta cauat lapidem. crebꝛe frequentatōnes & blanda collo quia animū episcopi ad peccatū traxerūt. Cōcipiens ergo mulier mādauit ei secreto dicens quia filium masculum genuisti. Qui cōfusus remādauit dicēs Puer generatus est in latrocinio volo ut latro voceē. Ne suspicio inde p̄cederet. uxoꝛem suam sicut prius ad se uenire p̄misit. Qui tamen iterū post fletum illius peccati ad peccatum rediit. cōcepitqz mulier et ut p̄us mādauit q̄ filiam genuerat. At ille eam vulpeculā nominauit. Tandem in se reūsus epūs. misit ad sāctum remigium vt laudunū veniret. quia talis causa emerserat quam ipe p se emendare non poterat. Veniens & deuote susceptus epm interrogauit cur eum vocauerat. Tūe genebaud9 cū maximo fletu et eiulatu. volēs tollere stolam suam de collo suo. & p̄cidere ad pedes sancti remigij. cum magna virtute ab eo retentus est. ne stolam deponeret. Et postq̄ diu ābo fleuerunt. intellexit enim remigius episcopum aliquod peccatum īcurrisse ꝓpter quod stolā uellet deponere. vix poterat ei genebaudus quod fecerat pre lacrimis enarrare. Quod sanctus remigius uidens. cōtritum et pene desperatū. blande cōfortauit eum dicens. q̄ peccaret magis eo q̄ ō spabat. q̄ de hoc quod fecerat. Recluſit itaqz eū in p̄ua cellula. vij. annis. & ipse interim ei9 ecclesiam gubernauit. Septimo autem āno cum idē genebaudus cene domini in vigilia p̄noctaret ī oratione. et se lacrimis afficeret. de hoc q̄ ipse qui alios penitentes feria quinta domino recōciliare solebat. nec inter penitentes in ecclesia esse merebatur. Ecce angelus domini media nocte apparuit ei. dicens peccatum eius esse dimissum. precepit qz ei vt exiret. et sicut debet epūs. penitentes in crastino recōciliaret Qui cum p̄ nimio terroꝛe respondere vix posset. ait. Non possuz hinc egredi quia dominus me9 sanctus remigi9 clauez huius hostij secum habet. quod et sigillo suo signauit. Cui angelus Vt scias me tibi a deo missum. sicut celum tibi aptum est. ita et hostium patebit tibi. Et statim saluo sigillo et cera aptum est Tunc genebaudus iactans se in medio hostij in modū crucis ait. Et si hiesus christus modo veniret ad me non hinc egrediar nisi sanctus remigi9 huc uenerit qui hic me recluſit. Et statim angelus recedēs apparuit sancto remigio. qui in ozatōe uigilabat in quadā cripta beate marie. et quasi obdozmiēte rei ozdinem mtimauit. Et iussit vt cito iret laudunum et genebaudum sicut p̄us restituꝛet ī locuz suum. Sicqz fecit. et ille in sanctitate usqz ad obitum p̄durauit. Cui filius eius latro successit. q̄ et sanctus fuit. VIII. De demoniaco curato a sancto remigio et de transitu eiusdem.

Beatus autem remigius xxij. ānos in clericali ozdīe egit. in episcopatu. lxxiiij. Quē dā demoniacū curauit. quē bē9 bn̄dict9 curare non potuit. cum multum p̄ eo ozando et ieiunādo laborasset. cōfitente demone p os obsessi. q̄ nisi a remigio expellendus non esset. Vnde gaudens beatus benedictus. misit ad sanctum remigium humillimam epl'am. rogans euz p̄ ifirmo ut in eo pficeret quod ipse non potuerat. Tādez defunctus beatus remigius cum deferreē ad sepulturam uersus ecclesiam sāctorum thimothei et appollinaris. sec9 ecclesiam beati christoferi ita feretrū grauari cepit. q̄ nullo mō moueri potuit

Stupentesq; nimis cum vellent eũ ferre ad eccle-
siam p̃dictor̃ martirũ feretrũ mouere nullaten⁹
potuerũt. Tandem coacti dñm orauerũt. vt ost̃ē
deret eis vtrum vellet sepeliri ī illa ecc̃iola sancti
xp̃oferi. que erat in cimiterio remẽsi. vbi mille san
ctorũ reliquie quiescebant. Statiq; feretrũ leuis
sime sustulerunt. & ibi corpus sc̃ti remigii hono
rifice posuerũt. Vbi cũ multa miracula quotidie
fierent. ãpliauerunt ecclesiã. Et facta cripta retro
altare. cũ effossũ corp⁹ vellẽt ibi reponere. moue-
re nõ potuerunt. Cũq; in oratioĩb⁹ pnoctarent.
et media nocte oĩes p̃iter obdormissẽt. ī crastinũ
s. kl'. octobris ĩuenerunt sepulcrũ cũ corpe sc̃ti
remigii in illã criptam retro altare ab angelis de-
portatũ Post longũ etiã tp̃s eodem die translatũ
est ī pulcriorẽ criptã et ī capsa argẽtea collocatũ.

IX. De sancto vedasto attrebacensi episcopo.

Sigibertus.

Eodem quoq; tẽpe floruit in gallia sanct⁹
vedast⁹. qui fuit attrebacensis episcop⁹.
Actor. Huius vitã scripsit alcuinus.
qui et albin⁹. vnde hec excẽpta subieci Albin⁹.
Sanctus uedastus p̃dicator egregius. tempe lo-
donei regis frãcorũ fuit qui alemanis bella infere
bat regno suo tunc p̃ se potentib⁹. Qui collecta
fortissima manu. regi lodoneo ẽca ripas rheni flu-
minis obuiauerũt vnanimes. Tũc rex in arcu posi
tus. oculos ad celũ cum hac voce leuauit. O de⁹
vniuerse potestatis & sũme maiestatis. quez regi
na lotildis uxor mea cõfitetur & adorat. concede
michi hodie de inimicis meis victoriã. Naz ex hac
die. tu solus eris michi de⁹. Presta michi igit̃ triũ
phum. & ego tibi seruitiũ p̃mitto sempiternum.
Mox diuina virtute terga verterũt alemani. & vi
ctoria cessit regi & frãcis. P⁹ hanc victoriã venit
rex ad tullũ opidũ. vbi noueat p̃sidẽs sc̃m uedastũ
Hũc a sãcto remigio accepit sociũ. quatin⁹ ab eo
instruerẽt in fide. Quem cũ sãctus vedast⁹ ad be
atum remigiũ causa baptismi cõsequendi deduce
ret. cecũ illuminauit p̃pe regulicũ villam in pago
noginsi. vbi postea a religiosis viris facta est eccle
sia in testimoniũ tãti miraculi. Quo miraculo rex
valde cõfortatus in fide. festinauit ad sãctum re-
migiũ. Cum quo aliquãtis moratus est dieb⁹. vt
ante baptismũ penitentie lacrimis abluerẽt. & sta
tuit sãctus remigius diem quo rex baptizaretur.
Qui tãdem baptizatus cũ optimatib⁹ suis & po
pulo cõmendauit illi sãctum vedastũ. Ad hũc san
ctum vedastũ. venit postea vir quidã nobilis &
religiosus visitare illũ. Quem discedentem nolu-
it sãctus dimittere sine viatico. & mãdauit puero
ut siquid ei remãsisset vini auferret. Qui aridum
inuenit vasculũ. in quo vinũ seruare solebat. Qõ
cum tristis nũciasset sãcto. ille cõfis⁹ de dei gratia
ait. Vade et quidq̃ inueneris affer. Qui currens
vas vino optimo plenũ et supaffluẽs inuenit et at
tulit. Sanct⁹ autem vedast⁹ sub magna attestati
one p̃cepit puero. omnib⁹ diebus vite sue hoc ta
cere miraculũ

X. De ep̃atu eius et trãsitu et exequijs

Post hoc sãctus remigius ordi-
nauit eum ep̃m. et misit attrebatũ. qui m
ipa ciuitatis porta sanauit claudũ quẽdã
& aliũ cecum illũiauit. Inuenit aũt inter domorũ
murorũq; fragmenta. antique ruinas ecclesie Qõ
dũ videns suspiraret. ecce subito ex ruinoĩ spelũ
cis urs⁹ p̃siliuit. Cui vir dei p̃cepit. ut deserta lo
ca peteret. ne vltra ripas illius fluis trãsiret. Qui
nũq; postea visus est in illis ptibus Post hec qui
dã nobilis francus otmus nomine. regem lothari
um lodonei filium vocauit ad prãdiũ. et cũ eo san
ctum vedastũ Qui domũ intrans more sibi solito
dextra extenta. omnia signo sãcte crucis signauit
Quedã vero ibi vascula erant cereuisia plena. sed
male gentili errore demoniacis incãtatõnibus ĩfe
cta. que mox p̃ virtutẽ sancte crucis dirupta cre
puerunt. & quidquid liquoris cõtinebãt in terraz
effuderunt. Territus rex et eius optimates. quesi
erũt causam tanti p̃digij Qua audita. multũ in fi
de cõfortati sũt. annis fere. xl. ecclesie attrebacẽsi
p̃fuit. Nocte illa qua trãsijt. visa est colũna clari
sime lucis a culmine domus in qua iacebat. vsq;
ad sũmum celi. horarũ ferme spacio duarum stae.
Cõuenerũt ad eius exequias chorus & popul⁹ co
piosus. aliarũq; ecclesiarũ sacerdotes et dyaconi
& clerici multi. et inter lacrimãtiũ uoces in terra.
audiebãtur psallentiũ voces in celo. Et dũ feretr̃
in quo iacebat patum staret in medio. accedentes
mouere. eum non valebãt Tũc scisitati sunt scopi
lionem archip̃sbiterũ. qui secretari⁹ fuerat p̃mo-
nũ viri dei. si quid eum de sepultura sua mãdasse
memorare. Qui respondit sepius eum audisse se
dicentem. q̃ nullus intra muros ciuitatis sepeliri
deberet. quia omnis loc⁹ ciuitatis debet esse uiuo
rum non mortuor̃. Volebant enim illũ in ecclesia
beate marie sp̃ uirgĩs vbi ep̃⁹ presederat tumula
ri. Ipse vero sepulture sue locum ī oratorio quod
paupe sũptu. i. ligneis tabulis p̃pe litus ẽncionis
fluuioli edificauerat. fieri dispos uisse cognoscitur
Sed indignũ duxerũt tãti viri corpus in loco tã
humili sepelire. quia palude obsitus inaccessibilis
erat populo. Tunc scopilio cũctos hortatus est
ad oratõm. & clamauit cum lacrimis. Heu michi
pater beatissime. quid vis ut faciam. quoniã et di
es in vesperũ iam declinat. & qui ad tuas cõuene
rũt exequias ad p̃pria remeare festinãt. p̃mitte ob
secro te p̃ferri ad locum qui tibi filiorũ cura p̃pa-
ratus est. Et his dictis. accipientes feretr̃ nullus
onus sentientes portauerũt illud ad ecclesiã san
cte dei genetricis. et sepelierunt illud in dextera
p̃te altaris. & iacuit ibi usq; ad tempus sãcti ãtbẽ
ti. qui septimus ei in sede pontificali successit.

XI. De uita sancti leonardi lemonicensis

Ex gestis eius.

Floruit quoq; eodem tempe beatus leonã
dus qui a sãcto remigio de sacro fonte le
uatus. et ab ipso salutaribus disciplinis ĩ
structus. Cum pentes eius p̃mi essent in palatio
regis francie lodonei. tãtam ab ip̃o rege gratiam
obtinuit. ut quoscũq; incarceratos pl̃onaliter vi
sitaret absolueret Tãtum quoq; a domino ip̃etra
uit. ut omnibus infirmis ad se cõfluentib⁹ sanita
tis remedium obtineret. Cum ergo fama sanctita
tis eius se vbiq; diffũderet. rex eum secum mane
re multotiens rogauit. donec optuno tempore ei
ep̃atum daret. s; ille humiliter renuit. & optãs in
uenire solitudinem. relictis omnibus auzelianuz
predicando cum fratre suo liphardo puenit. Vbi
post̃q̃ in quodam cenobio aliquãdiu vixerũt. cũ
lipardus ibi sup ligerim solitarius remanere uel-
let. & leonardus in acquitania predicare dispone
ret. osculantes se adinuicem discesserũt. Leonar
dus igitur cõstanter vbiq; predicans. & miracula
faciens. in quadã silua p̃pe vrbem lemonicas habi
tauit. Accidit autem quodam rempore. ut rex cũ

suis iuuenibus more solito in illo nemore venare
tur & regina que cum ipso causa delectandi pre
xerat ptu piclitās morereē. Duz ego moziē ti me
dici subuenire ñ possent·et rex et familia ꝓpter eā
vehementer lugerent·leonardus tunc ꝑ nem? it
faciens planctus eoꝝ audiuit·& illic ex pietate
veniens·ad regem sine mora vocat? intrauit·Cū
qz interrogatus quis esset et vnde·leonardum se
esse & discipulū sācti remigij fuisse se diceret· rex
spem nouam cōcipiens·eum ad regiā mouxit·ro
gās vt ꝓea oraret·quatin? de edita ple & libera
ta cōiuge·d uplex ꝑ illum gaudiū obtineret Tunc
uir dei fusa oratōne quod petebat obtinuit Et ob
latis ei copiosis muneribus cūcta respuit· hoc so
lum a rege postulās·vt sibi et posteris suis deo ꝑ
uituris tātum de nemore illo daret·quātum ipse
nocte cum asino circūiret·Cōstructo itaqz mona
sterio strictissime deo viuens·duos secum mona
chos habuit·Et quia aqua vno ab eis miliario lō
ge erat·puteo quem foderant aquā ꝑcibus venire
faciens·locum ipm nobiliacū ꝓpter regem nobilē
qui locum dederat appellauit·Ibi quoqz tantā cō
tulit deus ei gratiā vt vbi cūqz aliquis nomen ei?
in carcere vel in uinculis inuocasset·statim solut?
& liber ad eum ueniens·suas ei cathenas & cōpe
des ꝓsentaret·Huiusmōi plures cum eo impetu
um remanebāt·& qui male aliena rapuerāt·iam ꝺ
suo labore etiam alios sustentabāt Septem quoqz
familie de genere eius ad euz venerūt·& distribu
to singulis nemore·ibi cum ipō manentes exem=
plo suo plurimos attraxerūt· XII De obitu
ipsi? et miraculis sequentibus·

POstq̄ autem in pace quieuit·& in loco illo
vbi ꝑmū sepultus est miracla multa fecit·
reuelatū est clericis illius ecclesie· ut ali=
bi ecclesiam fabricarent·& ibi corpus sācti leonar
di honorifice trāsportarent·At illi pacto in orati
one triduāo ieiunio·tercia nocte ꝓspiciētes ·totā
puinciam imensa luce fulgentem viderunt·ꝑter il
lum locū vbi corpus trāsponere debuerūt·Ibiqz
trāslatus·infinita circa incarceratos et cōpeditos
miracula faciens·quāti apud deum meriti sit mō=
strat· Vicecomes lemonicensiū quādam maximaz
cathenā fecerat·q̄ ad terrorem malorū ita in cip=
po sue turris cōfixerat q̄ reliquū cathene foris ꝑ
minens·ad omnem aeris intempiem quēcūqz tene
bat·mille quasi mortibus exponebat·Tūc accidit
q̄ quidam seruus sācti leonardi in ea sine culpa li
gatus·cum iam incipet mori sāctum leonardum
rogauit·ut qui extraneos absoluebat·seruo suo in
iuste morienti misericorditer subueniret· Statim
sāctus leonardus in alba veste apparens impera
uit vt surgeret·& ꝑeuntē subsequens cathenam
illaz ad suā ecclesiā baiularet·Quod et fecit·et ad
laudem dei videntes hoc plurimos excitauit Qui
dam pegrinus a sācto leonardo rediens·in aruer
nia captus ē et·querenti cur innocentem in carce
re cōclusissent·responderūt·q̄ nisi se copiose rdi
meret non exiret·Sequenti nocte domino castel=
li sāctus leonardus apparuit·& ut pergnū suuz
innocentē abire ꝑmitteret imperauit·Sed ille ma
ne euigilans et visionez quasi somniū puipendēs
de sācti impio nichil fecit· Altera nocte similiter
sōniauit·et tamen ꝓpter hoc hominē non laxauit
Tercia nocte sanctus leonard? pegrinū arripiēs·
extra opidum deduxit·et statim turris cū media
ꝑte castelli corruens oppressis plurimis·solū ꝑm
eipem ad sui cōfusionem fractis cruribus reser ua
uit·In britānia similiter quidā tenebatur·sed tam
sāctum leonardū ut sibi succurreret cōtinue ꝑca=
batur Vnde ipse sā ctus in medio carcere statim
affuit·& palam custodibus hominē sic absoluit q̄
imposita ei cathena quā ad ecclesiā suam fēret·ma
nu ꝓpria p mediū illorum deduxit· XIII
Qualiter lodoneus auxilij dei signis animatus
de gothis triūphauit· Gregorius thuro·

QVm aūt venisset rex lodoneus pisins·ait
ad regiā et ad populū suū· Satis michi
durum uidetur q̄ gothi arriani· ꝓtez gal
liaz optimā tenent· Eamus igitur·& cum dei gra
tia eiiciamus eos ꝺ terra ·Cui regina ait·Faciam?
ecclesiā in honore beati petri apli·ut ī bello sit au
xiliator tibi Tunc rex in directū ꝓiecit a se bipen
nem suam·et dixit·Hic fiet ecclesia beatorū apo=
stoloz·dum auxiliāte deo reuertemur· Cōmouit
hinc rex cūctum exercitum suū frācorū· et picta
uos direxit·Ibi enim alaricus rex gothorū cōmoā
batur·At vero cum multa ps hostiū ꝑ territoriū
thuron·ciuitatis trāsiret·ꝑcepit rex ꝓ reuerentia
sācti martini·ut nichil aliud nisi herbā ꝑsumerēt·
accipere ad eoruz equos sustentādos· Direxit ita
qz nūcios rex ad beati martini basilicā cum mune
ribus multis·et equū suum quem amabat pⁱmū
& ait·Ite & forsitan aliquid victorie ex sancto
sermone accipietis a sāctis scripturis. Tunc datis
muneribus nuncijs dixit·Si tu domīe adiutor mi
chi es·et gentem hanc incredulā meis manib? tra
deris·in ingressu basilice sācti martini digē? esto
michi reuelare. Veniētibus aūt pueris eius ad be
ati martini ecclesiā·cum ipa limina introissent·pri
micerius ecclesie hāc antiphonam imposuit dicēs
Precinxisti me virtute ad bellum ⁊c· Quā vocem
psallentiū ut audirent·deo gratias agētes·dimis
sis muneribus cū letitia anūciauerūt regi·Cū ve
nisset aūt rex ad fluuium uincennaz cum exercitu
suo·in quo loco eum uadare deberet non inuenie:
bat·mūdauerat enim a multitudine pluuiaz·De
ꝓcatusqz est dominū vt vadum illi ostenderet·Et
nocte illa ibidem fuit Mane autem facto cēua mi
re magnitudinis eos domini nutu ꝓcedēte· vadū
ostendit· Illaqz vadante·populus quoqz sequēs
vadauit· Veniente vero rege apud pictauos·dū
ꝑcul ab ecclesia sācti hilarij tentoria fixisset·ea no
cte farus igneus ex ea uisus est exisse·apparuit nē
pe super ipa tentoria in auxilium lodoneo regi cū
virtute beati hilarij· Precepit ergo rex exercitui
suo ut nec cibum nec quippiā stipendij de pago ip
so accipent neqz etiam spolia· Tunc fortiter dimi
cauit cum rege gothoz in cāpo vagladimse super
fluuium clyuum·miliario decio ab vrbe pictaua
Illisqz inter se pugnātibus·gothi cum rege suo ni
mis collisi·terga uerterunt·et lodone? rex victor
extitit·Deinde thuron·ciuitatem reuersus· mul
ta munera basilice beati martini tribuit·Equū ue
ro quem antea ad ipsum ecclesiam trāsmiserat·rci
pere voluit ab illis matricularijs datis ꝓ eo argē
ti solidis centum·Quibus datis·equus ille nulla
tenus se mouit·At ille ait· Date alios centum so
lidos·Cunqz dedissent statim equus solut? ab ijt
Tunc cum letitia rex ait· Vere beatus martinus
bonus est in auxilio·sed carus ī negocio· Ab ana
stasio imperatore accipiebat tunc codicillos lodo
neus rex in basilica sancti martini Qui corona au
rea in capite suo imposita·ascenso equo aurum et

argentum in atrio quod est inter ciuitatem et ecclesiam beati martini·pśente populo multū erogauit manu ppria XIIII De symacho patricio boecij socero et dictis eius. Sigibertus.

EOdem tempore symachus patricius rēpublicam illustrauit·& cum eo gener ei⁹ boecius uir cōsularis·cōspicu⁹ in vtraq; lingua·eruditōne omniū liberaliū artiu; quas pene omnes a greco in latinū trāstulit & exposuit.

Actor·Scripsit aūt simachus eplaru; librum vnum·de quo paucas istas notabiles sententiolas hic excerptas subiecī·Omnis ostentatō nō caret suspitōne mendacij·quia quidquid assumit̄ ppriū nō putatur·Facit affectio tenerior vt sit grela pcliuior·Mollis est animus diligētis·et ad omnem sensum doloris argui t̄·Si negligentius tractes cito marcescit vt rosa·si durius teneas liquescit ut liliū·Letitia loquax res est·atq; ostētatrix sui·Semper natura gaudet equalib⁹·& familiare sibi est omne quod simile est·Natura rerū est·vt qui balbutiūt plus loquātur.affectant enim copiam sermonis pudore defectus·Quorū mens honesta est imbecilla frons est·Iusta cōiectura est q̄ de amicorū pondere et estimatōne colligit̄·Pro optimis viris quisq; interuenit·non magis illorū videtur iuuare omodum·q̄ suū cōmendare iudicium·Leuatur egritudine animus·quotiens ī officia amica dirigitur·Minus est alienā sententiā spnere·q̄ a ppria discrepare·Odiui puo corpe longa uelamina·Illa vestis decenter induitur·que ñ trahit puluerem·nec in humum dimissa calcatur·Scio senes ad capescendū laborem segnes fieri·sz quia crescūt vicia cum tempe·aptius est negocijs intimādis viue uccis indiciū·Supuacanei laboris est cōmendare cōspicuos·vt sine sole positis facē pferas·Ex meo animo metior amicicia non posse sentire officiorū sacietatem In re apta piget esse plixum·in arduis aūt rebus multū valet longior diligentia·Reuera omnis affectio impatiens est·etiam iuste & legitime tarditatis·Mediocribus scriptis amicorum benignitas scit fauere·aliorū autē inuidia nescit ignoscere Patriā defectu alimentor labozantem piculosū est inhabitare·crudele et impium deserere·Non deest nobis usus aduersa tolerādi·nā crebro ictum fortune ferre didicimus·Sicut in vestitu hominū ceteroq; vite cultu·loco ac tempi apta sumūtur·ita ingeniorū varietas in familiaribus scriptis negligentiā quandam debet imitari·ī forensibus aūt acuere arma facūdie·Bonis familiare est studia bona cumulare·quor gratiā sentiunt non pire· XV De scriptis boecij et quibusdā dictis eius.

BOecius quoq; multa cōposuit·Tempore nāq; eius vt legitur exorta est heresis de trinitate·sed ipe cōgregata omni synodo se subtraxit·ne sibi ppter facūdiam eloquentie cau se imponerent̄ agende·Ob quā causam cū suspectus a xp̄icolis haberet̄·cōposuit contra ipos hereticos de sācta trinitate librum vnū·Quādo autem rex gothorū theodoricus romanā rempublicam armis inuasit·boecius plus omnib⁹ ei rstitit postmodū apud eū accusatus·q̄ solicite laboraēt vt senatum et rempublicā ab eius manibus eriperet·cum pluribus alijs pscriptus atq; in exiliū miss us·papie incarceratus est·In carcere aūt positus quasi de graui glorie ac rerū mutatōne doleret·ut cōsolatōnis medicinas tanto dolori non tā sibi q̄ alijs quereret·librū edidit de cōsolatōne phie·ostendens gloriā & dignitatem ceteraq; terrena nō vera bona·sed nichil esse·& ideo nulli appetenda esse·nec de eorū amissione dolendū·vel adeptione gaudendū·Tādem vero longo exilio fatigat⁹·ab ipo theodorico pemptus est·Anno domini quingentesimo·xxj·secūdum cronica·preter hec etiaq; que p̄dicta sūt inuenit̄ scripsisse librū de disciplīa scolariū·& librū de musica·de logica vero libros topicor et diuisionū·libros eē cathegoricorū silogismor & ypotheticorū·et cōmenta sup aristotelis libros et alia plura·de quibus ad pśens hic inserere placuit hec pauca moralia. Boecius in libro cathegoricorum silogismorū·Nemo si quid in puerilib⁹ disciplīs accepit·id sacrosāctum iudicet·quādoqdem res teneris auribus accomodatas.senior phie tractatus elimīnat Idem in libro ypotheticorū secūdo Nullū bonum est quod nō pulcr̄ elucescat·si plurimorū noticia cō pbetur·Hoc in se obtinet ppriū munus amicicia·vt nolit habere solitarias cogitatōnes·nam quod honeste quisq; cogitat nulli pmpti⁹ q̄ ei quem diligit cōfitetur· Idem in libro diuisionum·Quis hoc nō videat plurimū ad bonarū artiū valere defectuz·si apud mentes hoīm nūq̄ sit despatio displicendi·

XVI Iterum de dictis eiusdem· Idem ī libro de cōsolatōne philosophie primo·

DOlor hominū felix que se nec dulcib⁹ ānis Ingerit·& mestis sepe vocata veīt Quid me felicem totiens iactastis amici·Qui cecidit·stabili non erat ille gradu·Studia phor in fructuosis affectuū spinis·vberē fructib⁹ rationis segetem necant·hoīmq; mentes assuefaciunt morbo non liberāt que dolores eius nullis fouēt remedijs·sed dulcibus insup alūt venenis·sirenes usq; in exitiū dulces·Talia tibi cōtuleram⁹ arma que nisi prior abiecisses·inuicta te firmitate tuerentur·Stultorū et si numerosus exercitus tamē spernendus est·quia nullo duce regit̄·sed errore tātum temere ac passi limphāte raptatur·Si opē medicantis expectas oportet vt vulnus detegas·Hoc cōscientie libertas habet·p tuendo iure·spreta a me potentiū semper offensio·Minuit se quo dāmodo pbantis cōscientie secretū·quotiēs ostēdendo quis factū recipit fame p̄cium·Vltimam hanc dixerim aduerse fortune sarcinā·q̄ dū miseris aliquod crimen affigitur·que pferunt meruisse credūtur Quātas rerum lubrica uexat fortuna uices·Premit īsontes debita sceleri noxia pena·Ac p uersi residēt celso mores solio sāctaq; calcāt·latet obscuris cōdita virtus clara tenebris·Nubib⁹ atris cōdita nullū fundere possunt sidera lumen·Tu quoq; si vis lumine claro cernere verum·tramite recto carpe callez·gaudia pelle·spemq; fuga to·pelle timorem nec dolor assit·Nubila mens est uinctaq; frenis·hec vbi regnant XVII

Adhuc de eodem· Idem in libro secūdo

OMnis subita rerū mutatō·non sine quasi quodam fluctu cōtingit animor An pcō sam estimet quis felicitatem habiturā·an cara ut fortuna pśens nec manendi fida·& cū discesserit alatura merorem·Nō qd̄ ante oculos situ est sufficit intueri·Rerum exitus prudentia metitur·Quis enim est tam cōposite felicitatis ut nō aliqua ex pte cum status sui qualitate rixetur Nemo facile cum fortune sue felicitate cōcordat·Inē enim aliqd̄ singulis·quod inexptus ignoēt·expt⁹

exhorreat·Adde q̄ felicissimi cuiusq3 delicatissi? sensus est·& nisi ad nutum cūcta suppetāt·omīs aduersitatis insolens mīimis quibusq3 p̄sternit adeoq3 p̄exigua sunt que fortunatissimis sūmam beatitudinis detrahunt·Locus iste quem exilium vocas·incolentibus patria est·Adeo nichil est miserum nisi cū putes·cōtraq3 beata sors omnis est equanimitate tolerātis·Quis enim est ille tā felix qui cum dederit impatientie manus· statum suum mutari non optet·Paucis mīimisq3 natura contenta est·cuius satietatem si supfluis urgere velis aut iniocūdum quod infuderis fiet·aut noxium· Pluribus adminiculis opus est·ad tuendā p̄ciose suppellectilis varietatē·Verūq3 illud est pmultis indigere·qui pmulta possident· cōtraq3 mīimis q̄ abūdātiā suā nāe nc̄te ñ ābit? supfluitate metiunt·Cetera aīalia suis finibus cōtenta sūt vos autem deo mente cōsimiles a rebus infimis excellentis nature ornamenta captatis·nec intelligitis q̄n tam cōditori vestro faciatis iniuriā·Ille genus humanū terrenis omnibus p̄stare voluit· vos dignitatem vestram infra infima queq3 detruditis·naz si omne cuiusq3 bonū·eo cuius est cōstat esse p̄cio sius·cum vilissima rerū vestra bona esse iudicatis eisdem vosmetip̄os vestra estimatōne sūmittitis· In omni aduersitate fortune infelicissimū infortunij genus est fuisse felicem Quā multis amaritudinib? hūane felicitatis respsa est dulcedo·que & si fruenti iocūda videatur·tamen quo mīnus cū velit abeat retineri non potest· Liquet igitur q̄ sit mortaliū rerum misera beatitudo· que nec a pud eq̄nimos ppetua durat·nec anxios tota dilectat· Diuitie magis effundendo q̄ coaceruādo nitent· Tunc enim p̄cioſa est pecunia·cum trāslata in alios largiendi usu desinit possideri·Auaricia semp odiosos·claros largitas facit·O angustas inopesq3 diuitias·quas nec habere totas pluribus licet & ad quemlibet sine ceterorū pauptate non ueniunt. XVIII Adhuc de eodem·

Nvmane nature ista cōditō est·vt tunc enī ceteris rebus cuz se cognoscit excellat eadem tamen ī bestias redigatur·si se nosse desierit·Nam ceteris animalibus sese ignorare nature est·hominibus vicō venit·Tu qui nunc contum gladiūq3 solicitus ptimescis·si uie huius callem vacuus viator intrasses·corā latrone cātares O p̄clara opū mortaliū beatitudo· quā q̄ adept? fuerit securus esse desistit·Non virtutibus ex dignitate·sed ex virtute dignitatib? honor accedit & collata impbis dignitas·non modo non efficit dignos·sed pdit poti? & ostentat indignos Nos nisi ad populares aures īaneſq3 rumores recte facere nescimus·& relicta cōscientie virtutis p̄stantia de alienis p̄mia p̄munculis captam?·Quidam cum adorsus esset cōtumelijs quēdam qui non adhere virtutis usum sed ad supbā gloriā falsū sibi nomen p̄bi mouerat· adiecit iam se sciturum an ille philosophus esset·videlicet si illatas iniurias patienter toleraret·Tum ille patientiā parūp assum p̄sit·acceptaq3 cōtumelia·velut insultās iam tandem inquit p̄bim me esse intelligis· At alter nimiū mordaciter·Intellexrā inquit si tacuisses·Fugare indigentiā copia querimus·ad hoc nobis incōtrarium cedit·qui pe plurib? adminiculis op? est·ad tuendam p̄cioſe suppellectilis varietatem· verūq3 illud est pmultis īdigere·qui pmulta possident·Mors spernit altam gloriā·inuoluit humile piter & celsum caput·equatq3 sūmis infima· Ego plus hominibus reor aduersā q̄ p̄speram p desse fortunā·Illa semper spēm felicitatis blanda mentitur hec semper vera est·Illa fallit·hec īstruit·Postremo felix a vero bono blādimentis deuios ducit·aduersa plerūq3 ad vera bona reducens vnco retrahit·An hoc etiam inter mīima estimā dū putas·q̄ amicorū tibi fideliū mentes hec aspa hec horribilis detegit·hec tibi certos sodaliū vultus ābiguosq3 secernit·Illa discedens suos aufēt tuos relinquit·Felix nimiū p̄ior etas Cōtēta fīlibus aruis·Nec inerti pdita luxu Facili que sera solebat Ieiunia soluere glande Nō bachica munera norat Liq̄do cōfundere melle Nec lucida velle ra serū tirio miscere veneno·Somnos dabat hēba salubres·Potū quoq3 lubricus amnis·Vmbras altissima p̄mus Vtinā modo nostra redirent In mores tempa p̄riscos·Sz seuior ignib? ethne Feruēs amor aroz habendi Heu p̄mus quis fuit ille Auri q̄ pōdera tecti Gēmasq3 latere volentes·Preciosa picula fodit·Si nūc inter mures uideres vnū aliquem ius ac potestatem p̄ ceteris vendicātem quanto moueneris cachīno·Quid vero si corpus spectes imbecillius homine repire queas·Nemo autem in quēpiā ius aliquod nisi in solum corp?· & quod infra corpus ē (fortunā loquor) exēcere potest Omnia fortune bona ad īpbissimū quēq3 vberiora pueniunt·& collata impbis dignitas ñ modo efficit dignos·sed pdit potius & ostentat indignos· XIX De eodem in libro tercio·

OMnis mortaliū cuā quāml'cipliciū studiorum labor exercet·diuerso quidem calle pcedit·sed ad vnū tamen beatitudīs fontem nititur puenire·quo quis adepto nichil vltra desiderare queat·ē enim cūcta intra se bona continens·Liquet ergo beatitudinem esse statū bonorum oīm cōgregatōne pfectū·Quem ut diximus mortales omnes diuerso tramite adipisci conātur Est enim hoīm mentibus veri boni naturalis īsita cupiditas·sed ad falsa deui? error adducit·Nature quidem minimū·auaricie vero nichil satis ē· Regum familiares·regia potestas sepe incolumis sepe elapsa p̄sternit·Quem felicitas amicū fecit· infelicitas inimicum facet·Nulla pestis efficacior ad nocendum q̄ familiaris īimicus Si tuā non habes·splendidū te aliena claritudo non efficit· Voluptatum appetentia est plena anxietatis·satietas vero penitentie·Pecuniā ne cōgerere conaberis· at ne eripies habēti· Dignitatib? fulgere vis·dāti supplicabis·& q̄ p̄ire ceteros honore cupis poscendi humilitate vilesces·Potentiā ne desideras subiectorū insidijs obnoxi? piculis subiacēb Gloriam petis· sed p aspa queq3 distractus securus esse desistes·Voluptariā vitam degis· quis ñ spnat & abijciat vilissime rei·s·corporis seruitium· Quis legem det amātibus·maior lex amor est sibi Quod quisq3 p̄ ceteris petit·hoc sūmum bonum iudicat·Potentem cēses q̄ satellite latus ambit q̄ quos terret ipe plus metuit·Tragicus exclamat O doxa doxa·que mentibus hominū nichil alio facta es q̄ aurium inflatō magna·Qui falso p̄dicāt suis ipī necesse est laudibus erubescant· Si voluptas corporalis beatum facit· beatiores sūt pecudes hominibus·quarū omnis ad explendā corporalem lasciuiam festinat intentio· O qui perpetua mundū ratōe gubernas Terrarū celiq3 satorꝫ·qui tēpus ab euo iubes Stabilisq3 manēs das cūcta

mouere·pulcrum pulcerrimus ipe mundū·Mente gerens·qui numeris elementa ligas·Nichil est quod non omnipotens·sed malū facere nō potest ergo malū nichil est· XX· De eodem·

Idem in quarto libro·

IMpante flozenteq; nequitia virtus nō solum pmio caret·verū etiā sceleratoz pedibus subiecta calcatur·Qui virtute deserta homo esse desinit·cum in diuinā cōditōnez trāsire non possit uertitur in beluā·Eorū qui in possessione vel in pfectu vel adeptione virtutis sūt· omnem quecūq; sit bonā iudico·in impbitate uero manentibus omnem pessimā esse fozunā Sicut pbis pbitas ipa pmium est· ita impbis nequitia ipa supplicium·Miserum est voluisse praua· potuisse miserius· sine quo voluntatis misere languet effectus·Triplici ergo vrgentur infoztunio q̄ sceleus volunt possūt pficiunt Et si nequicia miseros facit·miseriozes fit nece ē diuenioz nequā Infelitōzes sunt mali impuniti q̄ supplicia luentes·q̄uis i eorum supplicio nulla spes cozrectōnis·null? respectus habeatur exempli Nā pena ratōe iustīcie bona est·impunitas merito iniquitatis mala·Mali similes sunt auibus·quaz intuitum nox illuminat· dies cecat·Illata iniuria non accipientis·sed inferentis miseria est· Idem in libzo quinto Qui recto celum vultu petis·Erigisq; frontē i sublime feras animū quoq;·Ne grauata pessum·Inferior sidat mes·cozpe celsq; eleuato·Eternitas ē immīa bilis vite tota sil' & pfecta possessio·Magna vob si dissimilare non vultis inuita est necessitas pbitatis·cum ante oculos agitis iudicis cūcta cernētis· ·XXI· De sācto seuerino abbate agauensi· Ex gestis eius·

QVm autem lodoneus iā p annos·xxv·regni frācoz̄ apicem gubernaret·subito febrili doloze cozreptus· cum a nullo medicoz̄ sanari posset·audiuit famā sācti seuerini abbatis agauensiū monasterij qđ ab incolis loci multis signoz̄ titulis insignis haberet·eūq; ad se accedere p nūciū suppliciter rogauit·Qui deuotus & benignus ad eum accessit·eūq; pcibus suis ab infirmitate sua diutina liberauit Porzo p aliqđ temporis spaciū cum illo manens·multos de domo eius simul & de pisiaca plebe·diuersis calamitatib? oppressos·ad sanitatem sacris oratōnib? reformabat·claudis videlicet restituens gressū·mutis loquelam cecis lumen·surdis recreabat auditū·immūdos quoq; spūs de cozpibus pellens obsessis· pclaris virtutum diuulgabat titulis· Rex deniq; lodoneus benigno eum poscebat affatu Obsecro inquiens abba pater·accipe pecuniam de thesauro nostro quātūcunq; volueris & eam pue libet eroga paupibus· Rei etiaz quicūq; in regno meo carcere recluſi p sua detinētur nequitia·tua indulgentia cūcti laxentur·Iubente itaq; rege cuncti in regno suo pādantur carceres·& inumera eoz̄ multitudo qui diuersis erant cruciatib? afficiēdi· & morte debita puniendi·beati seuerini aduentu letabūdi egredientes·soluūtur ab omni tozmēto rum genere·Cum aūt obitū suum appinquare cognosceret·sicut ei ostensū fuerat ab angelo·ab urbe pisius pmouens ad montem quē castrū nanconis vocāt puenit·in cuius vertice erat ozatozium in quo duo pbiteri deo seruiebāt·Quibus cozp? suū cōmendauit sepeliendū·sicut ei fuerat reuelatum ab āgelo·A quibus honorifice susceptꝰ·inté sacra eoz̄ colloquia spūm exalauit· Ipa autem hora obitus eius· instar stelle totus lumine circū fusus est locus·Huius festū recolitur·iij· id? februarij· ·XXII· De sācto maxencio abbate pictauensi· Sigibertus·

QVinctianus ruthenensis epus·& maxencius pictauensis abbas·hoc tempore m gallia claruerūt· Ex gestis eiusdem maxē cij·Hic maxencius inter cetera virtutū miracula mortuū suscitare pmeruit·multotiēs aues fere relictis nemoz̄ ramis·in manu eius modo tritici gēna modo panis fragmenta sumebāt·Sepius etiaz visitabaē ab āgelis·adeo ut splendoz cellule ī qua psallens iugiter habitabat·veluti micātiū globoz astrozum uidentibus ministris vel monachis reluceret·Refectio eius erat panis ozdeace? & aqua· frequenter tamen diuinis dapibus pascebaē ab āgelis·Sic autez ozatōnib? īcūbebat· ut se īcuruā do adinstar camelozū·in eius mēbris velut gibbi apparerent·Quodā tempoze estiuo·dū monachi iter opa estuātes siti grauarentur·idez vir dei ozatōne expleta·baculū quem tenebat i aruo fixit·& in cōspectu astātium fons viuus deoz̄sū effluxit vnde & monachi deo gratias agentes sitim extinxerūt & multi lāguentes postea sanati sūt· Quo dā tempoze frāci cuz gothis cōflictu bellico aduenientes·pcedente eos rege lodoneo·cuz monasterio cui maxencius perat appinquasset·cogitare cepērūt ut illud debellarent·& sāctū virum occiderent Cūq; suadente dyabolo· vn? ex barbaris manum extenderet·ut eum decollaret·suspenso in aere gladio & man? gladiatoris maniter remānsit extēta·& ceruix sācti viri pmānsit illesa· post paululum aūt cepit serpm dentibus laniare· & ppzium corp? crebris vulneribꝰ lacerare· & tādem accensus insania ppzius infelix extitit homicida· Reliq; vero repente luminibus sūt cecati·mente turbati vt uix alter alterum recognosceret·Qđ cuz ad aures lodonei puenisset·ad sāctum virū ocius accurrit·seq; psternens humiliter adozauit·& uenia sibi suisq; postulauit Vir autem deo plenus mot? precibus regis·signo crucis sup eos expresso· & eulogiarū ex panis fragmine benedictōne largita·sanitatem intulit·& eos īcolumes ad castra redire pmisit·Post hoc quidā segetis cultoz cum ad euellendū silicem die dominico pperasset in messē man? eius circūstricta p bienniū pmānsit·ita ut nl' lus medicoz̄ adhibere posset medicinā· Tādem ad virum dei prexit·qui ozatōne fusa sanitatē integrā manui eius reddidit Simili modo mulier cū cupiditate stimulāte die domīco fila torq̄ret mā? eius inutiles facte sunt·Que ad virū dei prefatū venit·& ille mox p signum sācte crucis eā·sanam reddidit Obitum quoq; suum longe āte presciuit & monachis suis·vj·kl'·iunij hora nona diei se ō mūdo trāsiturū indicauit·Quod & ita accidit·ut vir sāctus pdixit· ·XXIII· De cōcilio aurelianensi quod pmum fuit in frācia·

PRima synod? a frācis hoc tempoze iussu lodonei regis aurelianis habita est·ī qua multa decernūtur ecclesie utilia·Hāc sinodum·xxxij·episcopoz̄ cōgregauit sāctus melanius·qui regi lodoneo familiaris erat·fuitq; actoz canonum ibi pmulgatoz̄ sicut in prefatōne eiusdem synodi legitur·Ex cuius decretis sunt ista· Populus a missa non discedat·āteq; messe solēnitas impleatur·& nisi episcop? fuerit benedictōez

accipiat sacerdotis·Rogatões ãte ascensionem domini ab omnibus ecclesijs placuit celebrari·ita ut triduanũ ieiuniũ p̃mittatur·p quod triduũ seruí & ãcille ab omni opere relaxentur·quo magis plebs vniuersa cõueniat·Quo triduo omnes abstineãt·vt q̃dragesimalibus cibis vtantur·Clerici uero qui ad hoc opus sãctum adesse cõtempserit secũdum arbitrium episcopi ecclesie suscipiãt disciplinã·Si clericus monachus scolaris·diuinationes vel auguria crediderit·vel sortes quas mentiuntur esse sãctorum quibuslibet putauerint ītimãdas·cum his qui eis credũt ab ecclesie cõmuniõe pellãtur·Epõ si infirmitate non fuerit impedit? ecclesie cui p̃ximus fuerit die dominico deesse nõ liceat·Hec & alia plura ibidem ecclesie vtilia·ut dictum est·autore sãcto melanio redonensi decreta sunt

XXIIII De sãcto melanio redonẽsi

Ex gestis eius·

EVit aũt sãctus melanius de venetensi parochia·de villa placio nobilis genere·forma p̃cipuus·corpe castus cuius consilio rex lodoneus paupes alebat·& sãctos honorabat Hic habuit aliquãdo dyabolũ obuiũ ī specie thaurí cornutum·Quem interrogãs sãctus quo iret·respõdit ille·Ad fratres vado·potionem eis dare Et mox iuit sãctus ad oratoriũ suum·Dyabolus aũt vnum de seniorib⁹ haurientem aquã ingressus est·Quem cũ vexaret·sãctus uexato alapam dedit·& demonem excussit tãteq; virtutis erat·vt demões ãte illũ celare se ñ auderẽt Quadã die cõuenerũt apud andegauis sãctus melani? & sanctus albinus·& sãctus victor·sãctus marsus·atq; lautonus·Quibus cũ eulogiã dedisset sãct? melanius & omnes accepissent·sãctus marsus tenuit eulogiã·& in sinum suũ cadere p̃misit·q̃ uersa est in cingulũ serpentis·Quod ille sentiens·cucurrit ad pedes sãcti melanij·Quem ille misit ad sãctum albinũ·ut cõfiteretur quod fecerat·Sanctus aũt albinus misit ip̃m ad sãctum victorem cenomãnis·qui remisit eum ad sãctum melanium redonis·Qui orans fudit sup eum benedictionẽ·& uersus est serpens in p̃stinã eulogiaz·Et ita cõmunicatus est beatus mars? a beato melanio Idẽ sãctus melanius oratoriũ suum quod dicit placõ manibus p̃prijs fabricauit·Sanctus albinus & victor & lautonius & marsus·admoniti sunt p angelicam visionem ire ad corpus eius mortui custodiendũ·Quod dũ deferrent nauigando·p vicennam ad vrbem reponem·xij·vincti qui tenebant in carcere·in turre iuxta aquam clamauerũt·Sancte melani miserere nobis·Et statim diuisa ẽ turris in duas ptes·a sũmo usq; deorsũ·& sic libeãti sũt·In uenetensi pago puerũ mortuũ suscitauit·qui a demonio vexabatur·quem demon seducens & saiens se eijciendum·in secreto cubiculo laqueo trãsgulauerat·

XXV De vita sancti arnulfi martiris· Sigibertus·

HOc tempore sanctus arnulf?·sãcti remigij in baptismo filius in gallia claruit·qui post multos in p̃dicãdo christũ agones·in silua pisiorũ aquilana martirizatus est· ¶ Exgestis eius·Huius arnulfi pater p̃mo gentilis quiriacus dict? est·mater p̃mo gentilis similiter quiciana·Postea baptizati a sãcto remigio·ille rogacianus·ista eufrosina dicta est·Qui omnia que habebãt in villa reiteste·sãcto remigio tradiderunt Sanct? autem remigius cũ lodoneũ baptizasset·cum omni fr ãcorum exercitu·cõmendauit ei sanctum arnulfũ·Qui lodoneus scaribergam neptẽ suã dedit in uxorem·& eos ambos sãcto remigio tradidit·Quib⁹ ille psuasit·vt virgines pmanent In quo p̃posito cũ beatus arnulfus vitã decreuisset finire·facta est ad eum vox de celo in somnis dicens·Si quis non renũciat omnib⁹·que possidet non potest esse me? discipulus·Et itez Si vis perfect? esse·vade & vẽde omnia que habes & da pauperibus·& veni·& sequere me·& habebis thesaurum in celo·Qui statim expgefactus cũ sũma festinatõe abijt remis ad sãctuz remigiũ & ei? fidei spõsã suam credens·& testamento suo omnia relinquens viaticũ petijt et accepit·In pegrinatõe sua·xxvij·annos in laicali habitu p̃fecit Apud rauennaz die dominica post matutinas sol? remãserat in ecclesia ad orandũ·vbi cuiusdã peccatoris aĩma quam dyabolus ad infernũ trahebat exutam a corpore cepit clamare·Sãcte arnulfe dei electe succurre·et hos impetus inimicorum cõprime Tũc ille his fletibus cõmot?·flẽs largissime orauit·& anima ad corp? redijt·& homo reuixit·et cuius meritis saluat? fuerit indicauit·et q̃ ipe essz arnulfus pegrinus clara voce p̃sentibus patefecit·Statim sãct? p̃pter inanem gloriã fugiendã fugit ad sãctum remigiũ·Veniens autem sup secanam fluuiũ ad locum cui cella nomen est·obuiũ habuit quendam mortuũ in feretro Orauit sãctus et ille resurrexit quem secũ adduxit ad sãctum remigium·Sãctus aũt remigius suã uxorem ei reddidit·Beat? autẽ arnulfus fugiens populũ remensem·itz pegrinationem arripuit·venitq; causa orãdi tholosam ad sãctum saturninũ·et pictauis ad sãctum hilariũ·et deinde thuronis ad sãctum martinũ·Ibi angelo reuelante factus est ep̃?·Vbi dum quadaz nocte incipet ad vigilias·domine labia mea aperies et clerici obdormirent·et nemo esset qui respondet·angelus subiũxit·et os meũ anũciabit laudem tuam·

XXVI De martirio sãcti sigismundi regis· Sigibertus·

QO tẽpore sigismũdus mortuo patre suo gondobaudo regnauit in burgũdia·Lodoneus autem regno frãcorũ per omnes gallias dilatato·et legitime et pacifice cõfirmato·mortuus est·et pisius in basilica sancti petri apli quam ipe et regina lotildis edificauerũt sepultus est· ¶ Gregorius thuronensis in historia francorum·Igitur post mortem lodonei regis·iiij·filij eius videlicet thedoric? lodomiris·hildebertus·& lotharius regnum eius inter se diuiserũt equalit·Habebat quoq; tũc theodoricus filiũ nomine theobertum strennuũ et vtilem Eleuatiq; sũt in potẽtia magna·Amalaricus quoq; filius alarici gothorum regis·sororem ad cõiugiũ sibi petijt a supra dictis fratribus·et obtinuit·In diebus illis lotildis regina pisius ueniens·rogauit filios suos·vt iniuriã eius indignantes·patris et matris sue mortem vindicarent·Qui in ira magna cõmoti·cũ exercitu magno burgũdiaz petierunt·cõtra sigismũ duz et godomarũ reges filios gondobaudi·Tũc temporis·edificauit sigismũdus rex monasteriũ sanctorum martirum agaunensiũ in burgundia sancti mauricij cum socijs·sex milium·dc·vj·martiruz Cõmoto igit exercitu burgũdionũ cõtra lodomirem regem et hildebertum et lotharium fratres·filios lodonei illisq; inter se pugnantib⁹ burgũdones sũt cesi cũ godomaro· Sigismũd⁹ vero

dum ad sanctos agaunēses fugeret·insecutus est cum lodomaris et cōprehendit eum et uxorem eiꝰ et filios·captosqꝫ in pagum aurelianensez eos adduxit·atqꝫ in carcerem intrusit· Beatus aūt auitꝰ qui erat tunc sāctus dei abbas in aurelianis ciuitate·deꝑcabatur lodomarem vt non occidēt eos Sed iste nolebat eum audire· Interfecit autē ipm & uxorem eius et filios·piecitqꝫ in puteū·in loco qui dicitur colūna uico ¶Sigibertus Hic sigismūdus filium suū sigericum ꝓmerat·malo nouēce illius usus cōsilio Qui cōpetenti penitentie se adiiciens·et martiribus agaunensibꝰ se totum deuouens·ꝙ dignus fuerit venia·testatur crebra pꝰ mortem eius ꝑ eum multis cōcessa sanitatū gratia et ꝑ eum febricitātibus indulta curatio· ¶Actor Huius festū recolitur·iij·kl'·maij· XXVII

¶De hormisda papa et interitu anastasij imperatoris· ¶Sigibertus·

POst symachū papam·hormisda romāe ecclesie quinquagesimus ꝑsidet Hic clerꝝ cōposuit·et psalmis eruditit·Hic respectu apl'ice hūanitatis·grecos cōuictu hereticorū maculatos absoluit ꝑ nūcios suos· ¶Ex libro pontificali·Idem quoqꝫ cum cōsilio regis theodorici·direxit eunodium epm ticinensem·& fortunatū episcopū cathinensem·et uenātiū ꝑsbiterū vrbis rome·et vitalem dyaconem sedis apl'ice·et hilarium notariū·qui euntes ad anastasiū augustum nichil egerunt·Idem secūdo misit eunodiū ipm·et pegnum epm mesenensem portātes epl'as cōfortatorias fidei·et cōtestatōnes secretas numero·xix· & textum libelli·In quo libello noluit cōsentire anastasius augustus·quia ipe in heresi euticiana communis erat·voluit itaqꝫ legatos ꝑ remuneratōnē corrūpere·legati vero sedis apl'ice cōtemptu anastasio augusto nl'atiꝰ ꝓferūt accipē pecunias·nisi satisfactōnem sedis apl'ice oparetur· Tunc impator repletus furia·eiecit eos ꝑ posticulam· & imposuit eos in nauem piculosā cū militibꝰ & magistratibns et prefectis eliodoro et demetriano·qui & hoc dedit in mādatis·ut nullam ciuitatem ingrederentur·furoreqꝫ repletus anastasiꝰ cōtra papā hormisdā·inter alia fatua sua hoc scripsit dicens·Nos iubere uolumus non nobis iuberi· Eodem tempe nutu diuinitatis ꝑcussus est anastasiꝰ impator fulmine diuino & obijt· XXVIII

¶De eunodio ticinensi epo et dictis eius·

¶Ex decretis yuonis carnotensis·

NIcolaus papa michabeli augusto· Magnꝰ inquit cōfessor xpi eunodius ticinēsis episcopus·qui ab hormisda apl'ice memorie cōstātinopolim missus·inumeras miserias a grecorum vesania ꝑ xpi fide & statu ecclesie non semel ptulit ¶Iohānes·viij·bertini abbati·Absit a pijs mentibus quid de romani culminis pontifice siniſtrum sentire·cū beato eunodio cōfessore ticinē sis vrbis ante scribente doceamur quia deꝰ omnipotens aut claros ad tāta fastigia erigit· aut certe quos eligit illustrat ¶Synodus simachi pape Synodus dixit·Ea que in libello quem eunodius vestra auctoritate cōscripsit sicut in nostra ꝑsentia relecta sunt·ut ꝑcijs manibus roborent roga mus·atqꝫ imꝑpetuū cōseruentur·sicut ꝓdictuꝫ ē·vestra auctoritate apl'ica firmen·Symachus respondit·fiat· ¶Actor·Ex libro eunodij paucos flores·morales excerptos hic supposui ¶Eunodius·Supflua scribere res iactātie est necessaria re ticere cōtemptus· Amica est homini ad genitale solum reuertenti semp hilaritas· Male ꝓmax(ō us)liuoris obloq uēdi fomitem ō loco glorie querit·Exultatō eloquentiā dat·quā ingeniū negat· Ira iusto liberior· suum plusqꝫ alios lacessit actorem·Liberior iusto laudatō tātum glorie decēpit quātum falsitatis adiecerit·fit enim vana narratōque ex mendacijs crescit· Artiū mater est instātia· nouerca eruditōnis negligentia· Argumentū est nil merentis rogare diu Supni beneficij uix dimo scitur qualitas dum tenetur·postqꝫ migrauerint cupita dulcescūt·Nisi vires estimes dū aggredeis sarcimā subiacebis Nemo in altero mores āplexat nisi quos in se formauerit XXIX ¶De imperio iustini senioris et de sācta brigida

¶Sigibertus·

POst anastasiū impauit iustinꝰ senior ānis x·Cepit āno domini·d·xviij·mūdi scilicꝫ quartimillesimo·cccc·lxxxj· Hugo tamen aliter dicit sic·Iustinus igiē senior xpianissimus impator·anastasio ꝑfido succedens in regno āno incarnatōnis diuine·d·&·xj· impauit ānis·xxiij· Ad hunc misit hormisda venerabilis papa in vrbe regia sāctum germanū capuanū epm·& iohannem & blādimū ꝑsbiteros·felicem quoqꝫ & diosc orum dyacones·necnō et petrū notariū· ut episcopos quos anastasius ꝑ catholica exiliauerat· fide·ad ꝓprias reuocaret ecclesias Quos omnes cū grādi letitia suscepit clementissimus impator·& remisit honorabiliter· ¶Sigibertus·Eo quoqꝫ tempore virgo dei brigida obijt in scotia·scilicet āno ꝓmo iustini senioris· ¶Ex gestis eius·Hec de xpianis ac nobilibus parentibꝰ orta in scotia· a puericia bonarū rerum studijs moleuit· pudicicie & sobrietati semper intenta·& semper de bonis ad meliora crescens·& ab ipa puellari etate ūtutū signis extitit ad mirāda Cū a matre sua trāsmissa esset vt de vaccarū lacte butirū cōgregaret & ad pondus redderet·sicut alie puelle in illis regionibus facere solebāt· hec iā tunc hospitalis uirgo magis volens obedire deo ꝙ hominibꝰ·paupibus & hospitibꝰ tā lac ꝙ butiꝝ largiter distribuere cepit·Et cum tempus aduenisset vt oñes rōderent fructū vaccaꝝ coopatrices eius monstrauerunt opera sua Vētū ē ad brigidā· vt redderet opꝰ suū·Que pauida non habēs quid redderet· quia totū pauperibus erogauerat·timore matris pauida se totum cōuertens ad dominū· cucurrit ad oratōnem quā doīꝰ exaudiuit·& mox pꝰ oratōnem super omnes coopatrices suas·opus suum in butiro āplius abundās matri assignauit·

XXX ¶Iterum de miraculis eiusdem·

NOn multo post·cum pentes eā more hūano desponsare voluisset·illa celitus inspirata·virginem castā se uouens & volens exhibere xpo·ad epm sāctissimum beate memorie machillā prexit·qui pallium albū & vestem candidā super ipius venerabile caput imposuit· Que corā deo et epo ad altare genua humiliter flectēs et suā virginalem coronā domino offerens· fūdamentum ligneum altaris tetigit· Quod statim viride factum est·et usqꝫ hodie sic virescens lāguores et morbos de fidelibus expellit·Cum aliquando lardum aduenientibus hospitibus in caldaria coxisset·cani adulāti ac flagitāti misericorditer dedit·Et cum lardum de caldaria tractum ac postea hospitibus esset diuisum·pleniſſime est reptum ac

si non esset dēptū. Aliquādo cōuocauit messores et operarios in messē suā. et facta est dies illa nebulosa et pluuialis valde per circūitum in totam ꝓuintiā. sed in messem eius gutta non cecidit. Cū suas oues aliquādo pasceret in cāpestri. et herboso loco nimia pluuiaꝝ īundatōne facta humectis vestibus domū rediit. Et cum radius solaris p foramina domus intrim secus intraret. illa vmbrā obtusa oculorū acie arborem fuisse trāsuersā & fixā putans. desup suā vestem cōplutaꝫ posuit. et ita tāq̄ in arbore grandi & firma. in ipō tenui solari radio pependit. Lepsi ab illa flagitabāt cereuisiā. quā cum illa non haberet. videns aquā ad balnea patam. cum virtute fidei benedicens. in optimam cereuisiā cōuertit. & sitientibus abūdanter tribuit. Quidā venit ad eā petens sal. illa lapidem bñdixit & in salem cōuertit. & poscenti tribuit. Ceco nato oculos restituit. XXXI. Adhuc de eodem.

QVidam fures nequissimi de alia ꝓuincia venientes. & amnem grādem facili meatu pedū egredientes. boues eius furati sūt. Quos eadem reuertentes via. impetus flumīis īundatōne subita facta turbauit fures dimersi sunt. boues de manibus eorū liberati loris ad cornua pendentib? ad ꝓpriū armentuꝫ reuersi sunt Quidā ap ferus & singularis & siluestris. ad gregem porcorū brigide p̄cipiti cursu p uenit. quem illa cernens benedixit. deinde impaui d? ac si familiaris esset cū grege illi? pmānsit. Quidam simplex vulpem vidit ābulantem p regis palatiū. quā nesciens esse domesticā & varijs artib? agilitatis doctā occidit. Quo cognito. rex iussit illum occidi. & uxorem eius & liberos & omnia q̄ habebat in seruitutem redigi. nisi sibi vulpis simili ter docta redderetur. Quod audiēs brigida iūcto curru regem rogatura p planiciem cāpi ꝓgebat viam que ducebat ad palatiū regis. ex intimo corde rogās deum. Statimqꝫ domm? vnaꝫ de ferís vulpibus ad eam trāsmisit. que currens p campestria appinquauit currui beate brigide. & lenit se eleuans in currū intrauit. et sub veste beate uirginis se cōstituens. māsuete cum ea in curru sedebat. pueniens ad regem brigida rogare cepit. ut q̄ ignozās deliquerat absolueretur. Noluit rex nisi ei vulpes simīlis restitueretur. Protulit brigida vulpem suā omni callidītatis artificō. vt prior illa fuerat edoctā. Mirat? rex & eius optimates. iussit illum reū liberū abire. Nō multo post illo liberato. cuꝫ sācta brigida remearet domū vulpes dolosa inter turbas se torquens & callide mouēs aufugit. & capi nō potuit Altera die brigida uidēs anates pectore in aqua natātes. & p aerea interdum volitātes. ad se uenire p̄cepit Et venerunt. Quas aliquādiu manu tāgens & āplectens. redire pmisit. XXXII. De eodem.

NOuem viri cōsueti erant supstitōne q̄daꝫ nefaria votis et iuramentis constrīngere se. q̄ in kl̄. iulij hominē iugularēt Quib? brigida p̄dicabat. ut ab hoc errore desisterēt. Noluerūt. nisi ꝓus voto cōpleto. Illa p obcecatōne cordis eorū. cepit rogare deum. Egressi illi. cōtēplātur imaginem instar viri quem dispositerāt iugulare. Quā cōtinuo suis lanceis & gladijs cōfoderūt. & quasi post triūphum de suo aduersario cum armis suis cruentatis. ad brigidā reuertūtur & sic ad penitentiā cōuertūtur. Quidā vir lugridima nomine tam fortis erat. vt in vno die laboraret quātum alij. xij. & solus comedebat quātum xij. Is ōp̄catus est beatā brigidam. vt rogaret dominū quatin? eius īgluuiem salua sua fortitudie temperet. Quod et fecit. Nam post p̄cem virgis cibo vnius viri cōtentus. laborabat quātum. xij. Arbor ingens securi excisa in silua. cum ad locuꝫ destinatū cū multis bobus & machinis trahi non posset. beate virginis oratōne cūctis recedentib? sine ulla difficultate ad locū quo volebāt delata est. Quidā uir secularis & nobilis in cuiusdā femine cōcupiscētiam exarsit. & callide suā sentem āgēteā p̄ciosamqꝫ illi cōmendauit. Quā dolose retraxit illa ignorante. & iecit in mare. q̄tinus cum illa non posset reddere. sibi esset ācilla. & ea vteretur ut vellet. Quo facto. cum ille repeteret sentem suam. et illa reddere non posset. ꝓpendens dolum eius pudica femina. cucurrit ad brigidā. Que cuꝫ cogitaret de hoc. supuenit ad eā quidā cum piscibus de flumine tractis quorū ilia cum apta et excisa fuissent. inuenta est sentis illa argentea. et data est illi viro crudeli. et sic femina liberata est Tūc ille cōfitens brigide culpā suā. subdit? fact? est illi. Aliquādo diuertit brigida ad quādaꝫ pauperculā mulierem. Que cū non haberet vnde ignez faceret ad coquendū cibū brigide. & eis qui secuꝫ uenerāt. incidit ligna telaria in quib? tele texabāt et iecit in ignem. et uitulum qui erat in pascuis occidit. et p̄patum eis apposuit. Mane facto inuenit uitulum in similitudinem p̄oris forme. & ligna telaria p̄oribus similia restaurata. Aliquādo tres lepsi ab ea aliquid petebāt. quibus statim vas āgēteum dedit. et ne diuisio fieret et eis causa rixe. cuidā perito ponderū dixit. ut illud dispt̄iret. in tres equales ꝓtes. At ille se excusare cepit. dicens hoc esse difficillimū et pene impossibile. Tūc brigida vas apprehensum cōtra lapidem iecit et tres ꝓtes equalis ponderis fecit. Nūq̄ pauperes sinebat a se recedere sinu vacuo. Quidā necessitate compulsus poscebat ab ea sextariū mellis. Illa dolens q̄ ñ haberet ad manū id quod petebatur. subito audiuit murmur apum sub pauimento dom? pfosso loco. repertū est sextarium mellis. XXXIII. De iohāne papa et eius legatōe ad imperatorem cōstātinopolis. Hugo vbi supza.

POst hoꝛmisdā iohānes cathedram ap̄licā tenere meruit. Qui et ip̄e ad p̄cipem iustinū uenit. Et cum in cozinthi ꝓtes iaz uenissent. necesse ei fuit ut in itinere ad sedendum ei equus requiri debuisset. Quod illic quidā nobilis vir audiens. equū sup quem eius cōiūx sedere consueuerat. ita ei cōcessit. ut eo ad loca alia peruenīēte. cum illi aptus equus potuisset inueniri. deberet ille quē cōcesserat ꝓpter suā cōiugē trāsmitti. Quod et factū est. Nā cum p̄dictus vir usq̄ ad certum locum equo eodē subuehente pductus fuisset. mox ut alium repit illum quem acceperat retrāsmisit. Sed cum denuo p̄dicti nobilis uiri cōiunx equū illum ex more cōscendere voluisset ultra non ualuit. Cepit nempe īmēso flatu et fremitu. atqꝫ totius incessante coꝛporis motu. q̄si despiciendo ꝓdere. quia post mēbra pontificis mulierem ferre nequiret. Quod uir eius prudenter imtuitus. hūc ad eūdem uenerabilez uiꝝ retrāsmisit equum magnis p̄cib? petens. ut ip̄e illum possideret quem iuri suo sedendo dedicasset De niqꝫ cum cōstātinopolim peruenisset. et ibidē vir dei honorifice ab impatoꝛe et ab omni feꝛe poplo

eiusdem urbis susceptus fuisset · mox in eozũ con spectu ad portam que aurea uocitaẽ roganti ce co lumen indulsit · Demum uero impetratis ꝑ q̃ bus ierat · rauennã remeauit ¶ Helmandus in cro nica sua · xliij · libro · Miserat autem eũ theodozi cus m legatõe ad iustinũ ꝓpter ecclesias arriano rum · quas iustinus volebat catholicis dare · ut ar rianis redderentur · alioquin ipe theodoricus om nem · ytaliã gladio daret · Qui iohãnes infirmat9 · ãbulauit cum fletu cũ senatozibus & excõsulib9 · Susceptus est autem ab omni ciuitate cõstãtimo poli a miliario · xv · cum cereis & lãpadib9 et cru cibus · q2 beati petri vicariatũ meruerat suscepis se · Iustinus autem bũiliauit se · & adozauit ꝓnus in terrã sãctum iohãnem papã · Qui iohãnes cum ceteris legatis rogauit iustinũ ut susꝯpet legatio nem · quatinus ytalia liberareẽ · Quod factũ est · ¶ Hugo vbi supza · Impetratis igitur ut dictuz est ꝑ quibus ierat rauennã remeauit · vbi sepe no minatus tyrãnus theodozicus zelo & inuidia qua audierat eum ab augusto honozifice susceptũ at q3 tractatũ cum comitibus eius tenuit eũ & car ceris afflictõe pemit · symachũ patriciũ interfecit Sed & boeciũ cõsularem virũ sũme ꝓuidentie · q̃ dyaleticã & arithmetricã atq3 musicã suo ẽmone nobilitauerat · & alios libellos elegãtissime ꝯposu erat · idem tyrãnus exilij pena dãnauit & in territo zio mediolanensi iugulari fecit · Hac tamen ĩma nis seueritatis ĩpunitate theodozicus nequaq̃ ẽ gauisus · Nam non multo post hozzibili & ꝯpi nata mozte pollutã peccatis animã exalauit · ¶ Si gibertus · Hic etiam a quodã sancto heremita vi sus est nudus & discalciatus · a iohãne papa et sy macho patricio in ollã vulcani esse detrusus ·

¶ Ex libro pontificali · Obijt aũt papa iohãnes rauenne in custodia · v · kl̃ · iunij martir · Cuius coz pus trasla tũ est de rauenna · & sepultũ in basilica beati petri ap̃li · sub die kalendaz iunij ·

XXXIIII · ¶ De filijs lodonei regis et strage thozingozum · ¶ Hugo vbi supza ·

Odonei itaq3 filij patri defũcto succedẽ tes regnum frãcorũ inter se diuiserũt · & theodozicus sedem regni sortitus ẽ metis lodomiris aurelianis · lotharius suessionis · hilde bert9 vero pisius ubi & pater eozũ Sed & sozoz ipozum chrotildis amalarico nupsit & in hispani am ꝓducta est · ¶ Gregozius thuro · ĩ historia frã cozuz Lodomir9 aũt sigismũdo rege burgũdie cũ uxoze & filijs ei9 ꝓmpto · ut supza dictũ est · itz fratri eius godomaro cõgress9 ac ꝓcuss9 corruit & mortuus est · Quod videntes frãci · nimio dolo re & ira cõmoti · godomarũ ꝓsequentes exterminãt · omnesq3 regiones deuastãtes a puero usq3 ad se nem · omẽs pemerũt · & ita reuersi sũt · Lotharius hec audiens uxozem fratris sui accepit in cõiugiũ gũdeugam nomine · filios quoq3 lodomiris orpha nos theodoaldũ · gũtariũ et clodoaldũ · lotildis re gina nutriebat secum illos retimens · Eo tempoe theodozicus et theobertus filij eius · et lotharius rex · cum frãcozum exercitu rhenum transeũtes in thozingiaz dirigũt cõtra hermenfridũ regem tho ringoz · Hec audientes thozingi · fossatos fecerũt sub dolo · desup coopientes eos cespitibus · Cũq3 ad bellum ibidem cõuenissent · intelligentes q̃ eq̃ eozum ibidem cozruissent · indignati sũt valde · tã taq3 cedes ibi fuit de thozingis · ut ipe fluuius ex eorum cadauerib9 repletus · frãci sup eos tanq̃ ꝑ pontem transirent et cõculcabant eos · vastantes q3 omnem regionem illã · et captiuos adducentes omnia depopulati sũt Hermenfrid9 quoq3 ꝑ fugã lapsus vix euasit · franci aũt cũ spolijs reuersi sũt Fuerunt huic hermenfrido duo fratres balderic9 et berecharius · ¶ Hugo vbi supza · Lotarius ve ro inde rediens redegũdem berechanj regis filiaz hermenfridi neptem secũ adduxit · et eam sibi legi timo matrimonio copulauit · Sed illa post temp9 modicũ relicto maritali thoro intra pictauensem vibem vestem suscepit religiosã in qua pseuerãs · cursum vite laudabiliter cõsũmauit · ¶ Gregozi us thuronensis vbi supza · Theodoricus aũt data fide hermenfrido regi ad tulpiacũ ciuitatem fecit eum ad se venire · Cũq3 supra murũ ciuitatis ipi9 colloquerẽt · impuls9 de muro ipo cozzuit ad tẽ ram et mortuus est · huius infantes theodoricus iussit interfici · XXXV · ¶ De pugna hildeber ti cõtra regem gothozũ ꝓ sozoze sua ·

Hildebertus quoq3 cum esset apud auerniscivitatem · misit sozor eius uxoz amalarici regis gothozũ nũcios ad eum · et innotu it ei quãta mala amalaricus fecisset · et qualiter ei insidiaretur ꝓpter fidem catholicam · Nam cuz ad ecclesiam xp̃i iret · et ozatõnem faceret · stercora et multos fetozes ipe sup eam ꝓijciebat · atq3 intãtũ eam verberabat · ut sanguinẽ vomeret · quem illa in sudario suo collectũ fratri suo trãsmisit dicẽs · Vindicati dulcissimi frẽs laboze et iniuriã meã dñi carissimi Cũ hec audiss3 hildebt9 rex · ĩ ira magn̄ cõ mot9 · hostẽ maximã ẽbã collegit · et ĩ hispaniã di rexit · atq3 pugnam iniit cõtra amalaricũ Qui ĩ fu gam uersus dum nauem ad fugiendum quereret et hanc non taz cito ut volebat attingere posset · ab exercitu hildeberti circũdatus · cum ad ecclesiam xp̃ianorũ fugeret · anteq̃ ad ĩtroitũ ecclesie pueniss set · francus quidã lancea eum ꝓcussit · et mortu9 ẽ Tũc hildebertus deuastata hispania · tholetum ur bem ingressus · thesauros magnos inde abstulit · et vna cũ sozoze sua reuersus est · Sed nescio quo piculo ĩminente · languoze in ipo itinere mortua ẽ pisius quoq3 deportata in basilica sancti petri iux ta patrem suum sepulta est · Hildebertus vero in ter reli quos thesauros · ministeria ecclesiaz detu lit · ĩ · de vasis salomonis p̃ciosissimis · sexaginta ca lices · quindecim patenas · xx · capsas euãgelioz ex auro purissimo · gemmario opere celatas et pulcre ornatas · Que omnia ille noluit cõfringere sed ꝑ ecclesias cũcta distribuens dispensauit ·

XXXVI · ¶ De crudelitate lotharij in nepo tes suos ·

Lotildis aũt regina post mortem viri sui frequenter thuronis pgens ad basilicã sã cti martini diuitissime cõmorata domino seruiebat · raroq3 pisius uisitabat · filios autẽ filij sui lodomiris ut dictum est nutriebat · Cũ autem pisius resideret · uidens hildebertus rex q̃ illa fili os fratris sui seniozis enutriret · et nimis eos dili geret · cogitans q̃ eos reges facere vellet · dixit lo thario fratri suo · Mat nostra filios fratris nostri uult eleuare · Consilio accepto ꝓtractare debem9 quid de eis facere debeamus · aut tondeam9 eos aut intereficiamus · regnũq3 fratris nostri ꝑ patris eozum inter nos diuidamus · Miserũt aũt ad regi nam pisius archadiũ nobilem uirum et moustriũ · dolose dicentes · Dic matri nr̃e · ut mittat ad nos filios fratris nostri · nepotes nostros · ut eos r̃ges

cõstituam? · At illa credens hoc vez esse gaudẽs eis trãsmisit · Apprehendit lotharius puerũ seniorem · pieitqz eum ad terram ac defixit in ascellaz eius cultrũ · Qui trãsuerberatus · statim mortu? ẽ Frater quoqz eius iunior cum hoc uidisset · pieit se ad pedes hildeberti dicens flendo Succurre mihi pissime pater · ne & ego peam sicut & frater meus · Tunc hildebertus cõmot? lacrimis ait · Obsecro te carissime frater vt huius michi vitam cõcedas · & quãtũcũqz volueis dabo tibi p hoc · Et ille in ira succensus ait · Aut eijce eum a te · aut cẽ te p eo morieris · Tu es qui hoc malum ptractasti · & modo tu vis liberare eum · Hec audiens hildebertus · proiecit eum a se · Lotharius quoqz elisit eum in terrã · & defixo in ascellaz eius cultro ĩterfecit eum · & pueros nutricios eorũ similit iugulauit · ascensisqz equis abscesserũt · Regina hec audiens nimio furore attrita · cõpositis eorũ corpusculis · cum magno cetu psallentiũ · & imenso luctu pisius ad basilicam sancti petri deportata eorum corpuscula sepelinit · Quorũ vnus erat · x ãnorum & alius · vij · Tercius vero nomine clodoaldus effugit · & p auxiliũ virorũ fortiũ liberatus est Qui postea relicto regno terreno ipe se pro pria manu totondit · & clericus fact? est · ac boĩs opibus põtitus pb̃iter ordinatus est · Lotildis autem regina in elemosinis pfluens · cum sũma abstinentia & sobrietate vite iugiter degebat · In ill' diebus mortuus est theodoric? rex · reg̃uit aũt ãnos xxiij · theodobertus quoqz filius eius regnũ eius suscepit · XXXVII Qualiter idem lotharius a psecutõne fratrum diuinit? est liberatus ·

POst hec hildebertus & theodobert? commouentes exercitum cõtra lotharium ire disponunt Ille hoc audiens · & videns q eorũ exercitui resistere non posset · ĩ silua cõfugit in arelau · fecitqz tũbros · totamqz spem suã in dei pietate trãsfudit · Sed lotildis regina hoc audiẽs beati martini sepulcrũ adijt · ibiqz in oratõne prostrata · tota nocte vigilãs depcabaẽ domĩũ ne inter filios ciuile bellum cõsurgeret Cũqz pueniss̃et cum hostibus magnis cõtra lotharĩũ · vt sequenti die eum interfecerent · mane facto in loco in quo erãt pgregati · orta est tempestas magna tentoia disrũpens cũ ĩmixtis fulgoribus · atqz cũcta subuertit · irruentibus imbrib? cũ tonitruis validis · Illi vero pstrati in terram corruentes · cesi grãdinibus validissimis · & grauiter verberati corruũt nullũ eis tegimen remãsit nisi solus clipe? · et hoc maxime timebãt · ne ab igne celesti cremarent̃ · Qz equi eorum ita dispsi sunt · ut vix in uigesimo stadio repirent̃ Alĩi eẽ ỏ his ñ sũt iuẽti · Tũc illi lapidib? cesi · et humo pstrati · peitẽtiã agẽtes veniam depcabãt̃ a dõ · eo q talia ptra sãguiez suũ agere voluiss̃et · Sup lotharĩũ vero neqz una q̃dẽ gutte pluuia decidit · neqz sonit? tonitrui ẽ audit? · Illi quoqz mittentes uũcios pacem & cõcordiã petierũt · Qua data · in ppria sũt reuersi ·

XXXVIII De obsidione cesarauguste & morte hildeberti & lotildis ·

POst hec iterũ hildebertus & lotharĩ? cõmoto magno exercitu · ĩ hispania dirigũt In quã ingressi ipam terram vastãtes succenderunt · & interficientes populũ cesaraugustam ciuitatem circũdantes obsederũt Popul? autem qui ibidem obsessus tenebaẽ · indutus cilicijs aspso capiti cinere · in tãtam humilitatem ad deuz cõuersi sunt · ut cum tunica beati vincentij martiris muros ciuitatis psallendo circũirent Quod hi reges uidentes apprehenso vno rustico de ciuitate dixerunt · Vade dic epõ ciuitatis · vt cum fiducia ueniat ad nos nichil dubitans · Ille uero cum hoc epõ nũciaret · ipe cuz muneribus statim occurrit eis · Hildebertus quoqz postulauit ab epõ sibi dari reliquias beati vincentij martiris · At ille dedit ei stolam eius · Memorati ergo reges acquisita maxima pte hispanie · cum multis thesauris & spolijs reuersi sunt · Hildebertus vero pisius veniẽs · ecclesiam in honore beati vincentij martiris edificauit · Tandem hildebertus egrotaẽ diutissime cepit · & apud pisius febribus decubãs mortu? est · & in basilica beati vincentij martiris · quã ipe cõstruxerat sepultus est · Cui? regnũ & thesauros · lotharius rex accepit · Sed & bone memorie glorioss̃ima lotildis regina · bonis opibus pollẽs apd̃ vrbem turonic am migrauit ad dominũ plena dierum Que cum magno psallentiũ choro pisius deportata · in sacrario basilice beati petri ad lat? lo doneĩ regis uiri sui sepulta est a filijs suis hildebto & lothario regibus · vbi & beatissima genouefa sepulta est · XXXIX De sãcto vigore baiocensi & mortuo suscitato ab eo

Ex gestis eius ·

TEmporib? hildeberti regis frãcorũ floruit sãctus uigor baiocasine vrbis episcop? Qui attrebacensi puincia nobilibus pentibus & fide pollentibus oriũdus intra sãcti vedasti monasteriũ in religione mõachorz cohabitauit Tantaqz in eo obedientia & hũilitas erat · ut omnium gratiosior uideretur · Quem cum pentes eius valde locupletes in rerum oplentijs euz supstitez habere cuperent · ille magis celestibus imbians assũpto secum vno puerulo nomine theodemiro pegrinatõne nesciens quo iret arripuit iẽ & diuino nutu in regionem baiocasinã puenit · Cũqz essz in itinere · ãgelus domini eum in somnis admonuit dicens · Perge quo ire decreuisti qz locus tibi a domino pparatus est · & plebs non modica p te ad fidem veram cõuertenda est · Itaqz dei adiutorio fretus · puenit ad vicum qui redenerus dicit̃ · vbi erant homines bruti ydolorz cultu detenti · et veri dei cultus ignari · Illic igitur edificato oratorio vigilijs & oratõnibus pnoctans · assidue dominum pcabatur · ut ad ueritatem ognoscendam · populum uirtute sui spũs illustraret Tantãqz dominus ei gratiam cõtulit · ut p eius pdicatõnem et sãctitatis exemplum omnes pene cõuerterent̃ ad fidem xp̃i · Cum autem uellet deus militẽ suũ manifestum fieri · cuiusdã uiri filium quem puuluz ipe cõuerterat ad fidem xp̃i · uexatum febribus contigit mori · Cuius cadauer nimijs doloribus fatigata mater in lectulo collocauit · & cum ullulatu cucurrit ad uirum dei · rogãs ut eũ resuscitaret Qui cõpleta p puulo oratõne · cõuersus ad mulierem ait Si ex toto corde in deum uerum quem xp̃iani colunt credideris · quecũqz petieris impetrabis Illa hoc audito credens abij · Cunqz e foribus dom? sue pcessisset vidit filium suũ exilientẽ & laudãtẽ deum Propt̃ hoc ergo miraculũ lõge lateqz fama uiri dei psonuit · & egrotãtiuz medicimã multimodam pietas diuina p oratõnes eius tribuit · ut cecis uisũ · claudis gressum · languentib? sanitatem ·

XL De ceteris ei? miracl'is et obitu eiusdẽ

VIr quidam locuples rogauit eum· ut ad possessionem eius accederet eo qꝫ in loco silue serpes esset imanis valde· qui homines & pecora flatu suo exureret· si forte p oratoes suas ualeret eos ab eius interitu liberare· Qui facta oratone· pgens ad locum iuenit semitā p quā idem serpens ad fontem ibat· & iterū ad specum suum remeabat· Accessit igitur ad specum & ait Serpens antique & sathana· in nomine iesu xpi pcipio· ut exeas ō specu illo· Qui exijt erecto capite flamas vomens· ac stridens dentibus & quasi ad deuorādum patus· Eratq; pedum xl· lōgitudo illius· Quem mox dei famulus ut uidit· eleuata manu signū crucis iniecit· At ille clauso ore & deppressa ceruice· ad eum uenit Quem vir dei orario p collū ligauit· tradiditq; famulo suo theodemiro· & ait· Vade & duc eum ad litus maris· ne hic possit ulterius cōmorari· Tūc omnes populi qui cōuenerāt ad spectaculū· glorificauerūt deū Aliū quoq; serpentem eiecit ō loco qui dicit cella alium vero de loco trāsfretū qui dicitur cameron Ob quā causam cūcta pfata predia· viro dei tradita sunt in possessionem· Defūcto aūt baiocasino epo· petenti clero & populo· dei nutu ordinatus epus· magis studuit dei famulatū exercere· ieiunijs vigilijs & oratōnib9 ac lectōnib9 vacare· Comes beltulfus auaricia estuās· agrū illius supbe & violenter occupauit· eumq; aratris conglobatis arare cepit· Sed orāte uiro dei domīnū· vt hereditatem ab eo sibi datā defenderet· Supb9 ille de equo quo sedebat corruit· & fractis ceruicibus expirauit· His & alijs multis uirtutib9· idez vir sāctus claruit· Nam & olim dum in utero matris necdū editus esset· meruit eius uenerabil' genitrix audire ab angelo sācto somno deplla· qꝫ in utero filiū haberet· quem domin9 gratia sua illustraturus esset· Obijt autem senex· kl'· nouembris plurimos discipulos in fide educatos relinquens

XLI· De sāctis karilepho & auito abbatibus· Ex gestis eius·

PReterea tempibus hildeberti & lotharij regum frācorū· sāctus karilephus floruit & in castris sācte ecclesie tāq; strenu9 miles cōtra potestates aereas clipeo fidei ptectus· spicula doctrine cōtorsit· fulmina miraculoꝝ emisit· Hic in aruernensi territorio clarissimis pentib9 ortus doctrine gratia in monasterū menace mittitur· vbi literaꝝ facūdiam & sancte cōuersatōis excepit formā· Cūq; uellet singulari cōtra dyabolum dimicare certamine et heremiticā vitam ducere· eiusdez cenobij monach9 auitus nomīe· ei collocutōis gratia affuit· vir meritoꝝ sūmorū p̄rogatiua predit9· Dum ergo inter se colloquia serūt· codicem sācti euangelij apiunt· & linea que p̄ma fronte occurrit hec fuit· Qui plus diligit patrem aut matrem qꝫ me· non est me dignus· Itaq; beatus auitus qui apothecis monasterialib9 erat p̄positus· claues cellarij clam abbatis sui supposuit ceruicali· Et pgentes simul in suburbium aurelinense deuenerūt· auditaq; sācti maximi fama qꝫ ibi monachorū coh9tibus in cenobio miciacensi degentiū p̄erat· ad eum uisendum cōuolauerunt· & ab eo humaniter excepti· sacerdotali dignitate p eum insigniti sunt· Sed postmodū remoti9 habitaculum pquirentes vastas pbiti salt9 solitudines expetūt· Quas pagrantes inter opaca queq; nemorū & lustra abditissima ferarum· obuiū se tulit eorū cōspectib9 fertilis locus· qui tunc picia tus dictus est· at nūc cella sācti auiti vocatur· Illic fonte uinentis aque repto beatus karilephus eum manu sua ut aque retentor esset tereti circū doit edificio· & actenus ob amorem illius a duotis non ignobili tegitur opculo· Illic ergo manentes diebus plurimis deuote deo seruierūt· Deniq; cum fama beati auiti regis aures occupassz· iussu ipsius regis in eodem loco basilica fabricatur· opibusq; regijs ditatur· Beatus aūt karileph9 pꝫ ut moris ē sāctis viris· pspera uitare· sinistra ob custodiam sui appetere· in his carissimum suū relīquens auitū in carne ab eius presentia in interiora secessit heremi· cū tamen ei inextricabilib9 esset deuinctus nexib9 animi· Itaq; assūpto secum suo cōmilitone daumero· cōseruoq; itidem gallo· pedem uertit in ptes cenomānice vrbis· Tandemq; diuertit in locum ueterū uocabulo casagaiā nūcupatum· situm in prochia labrosinensi Ibi erat loc9 a cuiuslibet accessu secretus· at tamen terre fertilitate iocūdus· quē sibi deo gratias agens ei seruiturus elegit vir sāctus·

XLII· De reuerētia a bestia ei exhibita & irreuerentia regis hildeberti

ITaq; heremi ferarū aduentu sepe uisitabatur· ita ut quodāmō de eo ꝑphie dictū uideretur· & bestie terre pacifice erūt tibi Inter hec hildebertus cum cōiuge sua omniq; & comitatu ptes cenomānicas adijt· ibiq; ei cōsistēti· nunciatur bubalū in locis illis insitatā bestiaz delitescere· Rex autem gaudens iussit venatores p̄parare necessaria bestie capiende· Quib9 pactis cum terrā curiose perrarent· signa itineris bubali diu rimata reperūt· & acres post eū molosos ad insequendū funibus absoluūt· Miser aūt iamiam qz capiendus· ad sāctuz karilephū decurrit bubal9· & quasi cui quaq̄ersuz fuga negarēt domuz uirum quasi singulare adijt suffugiū· Sane venatores sequentes· deuenere ad locum vbi sāctū virum· & post tergū illius p̄dictū astātem veluti q̄rulum ac trementem videre bubalū· Tum vero insolita rei nouitate turbati· nec bestiam attingere· nec sancto uiro aliquam molestiam ingerere ausi sunt· rex uiso miraculo naquaq̄ dei potentiā honorauit· sed indignat9 ait· Vnde vobis o incognite psone tāta presūptō· ut mei iuris saltū nl'lo cōcedente ausi sitis irrūpere· & nostre venatōnis dignitatem in aliquo mutilare· At uir sāct9 ait· O rex bone nequaq̄ despectus tui gratia· aut cō turbāde venatōis· lustra ferarū irrupim9 sed uti familiarius· atq; enixius domini occuparemur sē uitō· inaccessibilia hominibus loca petiuim9· Rex aūt nimio felle suffusus· precipio ait auctoritate nostra & te & socios tuos hinc secedere· & ut deinceps nullus hic ex vobis inueniaē cauete·

XLIII· De elatōe ipsi9 & humiliatōne erga prefatum· virum·

VNc uir sāctus nec in minimo minis perturbat9 regalib9· ad implenda diuina precepta sese uertit· et regi dixit Est nobis īclite rex seruis tuis aliquid vimi· qō pua uitis hic inuenta atq; exculta elicuit· petimusq; serenitatē culmīnis uestri· ut aliquātisp eius poculo indulgeatis· quatenus alacrius ad palatiū redeūdi habeatis facultatē· At ille hoc spernēs tumore īmodrato distentus· cum iter in redeūdo accelerare uellz equ9 illius stupore repentino captus subito pstitit· et licet hinc inde cruentatus pcessum regi de

negauit·Inter hec admirato timori sociata mēte occupat et quid facto opus esset omnes cogitare cōpellit·Sed cum diu in his hesitarent·vnus illorum qui prudentior erat·ait·Optime rex·homo ille ut estimo qui a nobis cōtumeliose tractat? ē domini seruituti deuotus est·Cuius virtute hoc pstitit domin?·ut quia a te non ut decuit est tractatus·tibi quoq; ad ea que vis pagenda denegetur effectus·Itaq; celer ad virum dei dirigit nūcius·qui & de pteritis uenia impetraret·& rspōsionem illius de his que agenda forent regi deferet Qui audiens hec domini misericordia se bonorātem glorificauit dicens·Vad fili·& dic regi ut reuertatur·& quia sine benedictōne recessit ira pmotus·benedictōnem accipiat a domino p famulum eius·Itaq; ipe quidem oratōni deuotissime incubuit·appitor vero ad regē celeriter rediit·Qui mox ut verbū serui dei audiuit·eis quib? vinct? fuerat solutus est nexibus Itaq; equo absoluto festime ad hominē dei deuenit·Rex dudū tremend? modo tremebūdus· & oculos quos dudum p ire magnitudine cruentata obsederat nubes· nunc abluebat cor cōtritū lacrimas eliciens· Ceruicem quam dudū supbia reddiderat rigidā·nūc humilitas reddebat curuā·Plantis itaq; sācti aduolutur·dextera pect? frequēter quatit·reūq; se itez iterūq; fatet·& veniā petit·At vir sāctus regē pstratum humiliter adijt & ut deinceps se a tali leuitate temperet admonuit·Ille vero se iterum vestigijs eis sūmittens·loco magni beneficij habiturum se dicebat·si beati viri munificentia·vino illo quod dudū nichil habuerat nūc potaret·Cūq; vir sāctus celerrime vinū & calicem afferri iussisset·regi poculū porrexit· Qui osculata manu ei? ori admouit & eo hausto deo gratias retulit·itidemq; comitum ei? quisq; fecit Mirū aūt erat uidere vas ppuulum in tātam exuberasse copie magnitudinē·vt liquor ille uitreus vbertim singulis ppmaretur·nec tamen detrimentū inopie· quousq; omnes sufficienter biberēt pateretur

XLIIII De cautela sācti karilephi in vitādo mulierum aspectu·& de obitu eusdem & miraculis sequentibus.

Regina quoq; altrogodis domini deuotōe nobilissima·viri dei vite qualitatem audiens·cibi·scilicet pcimoniā·& noctiū insōnietatē·vestium quoq; uilitatem·erat enim ei cōsuetudo cinere & cilicio corpus obuoluere·& qn sūma exigebat lassitudo quieti indulgere nuda humo corpus supsternere·misit ad eum apparitores desiderās eius psentia pfrui·& animā suā deo cōmendare p eius interuentōnem· Q; si inquit precibus meis ānuerit·omnia fisci illius in cuius pte residet·pdia ei tribuam·Quib? auditis·vir sāct? pumper ōliberās cogitabat·Vnde talia regine ut tātopere me uidere exoptet·diutinis sudoribus in cultum·ieiunior squalore horridū·rurali exercitio rusticum·Noui certe noui uirulentaz ueterni hostis calliditatem·quia in padisi amenitate p femineā ibecillitatem fregit viri uigorem·Ideoq; equū est michi cauere muliebrē aspectū· ne capiar ego laqueis inimici incolens squalida heremi loca·Ite inquit optimi iuuenum·& domine vre hec verba referte·Si quod pualeo p ea exorabo·Certum tamen habeat qdiu in corpore supfuero faciem me' mulieris neqq uisurū neq; hoc cenobiū qō domino pcipiente cōstruxi·ingressui mulieris vn qp patebit·neq; enim decz nos qui de xpi cēsemur familia·uendere nostrū mulieribus aspectū· aut p capescēda terra inimico humani generis animā nostrā pstituere·Ideoq; animū suum ab hac itē tōne sūmoueat·& fisci sui ptem cui libuerit attribuat·Que cōsuetudo·in eodem monasterio domino fauente actenus manet incōuulsa·Paulo post monachis astātib? resolutōnem suā futurā pdixit & ut sui memores essēt admonnit Post eius excessum ad eius sepulcrū ceci visū receperūt·debiles sanati sunt·& demones ex obsessis corporibus ppulsi·Cūq; p ora uulgi fama pcurreret·beato karilepho nūq; cordi fuisse in uita sua mulierem videndi·sed & petitōnem fudisse ad deum· ut a cenobio eius mulieris arceretur cōuentus· cuiusdā inhoneste mulieris cor sathanas adeo face icredulitatis igniuit·ut an fama vera esset expiri vellet Hec igitur nomine gūda comā capitis incidit·& cōtra dei iura virilia sūpsit induīta·Itaq; armis accincta·baculoq; innixa·puenit ad monasterium At vero ea domus interiora petēte·& curiose p scrutazi uolente,gemina capitis eius lumina crepitu repētino multata sūt·& que irreuerēter incon cessa sibi cōtemplari uoluit·ad ea que cōsueuerat uidenda ius uisionis amisit·Nā simul & demone puasa·undā cruoris teterrimi p os arca ei? pectoris repēte emisit·que vbertim defluēs terrā cruentādo madefecit·

XLV De trāsitu sācti auiti abbatis & quodā eius miraculo.

Ex gestis eius·

Sanct? quoq; auit? abbas carnotensis pagi·quē portēsim vocāt·sepi? imine dissolutionē sui corpis spūsācto reuelāte pdixit·Qui recedēs a corpore·honorifice apud aurelianensem vrbem humatus est·Sup quem fideles xpiani eccliā cōstruxerūt· Post cuius obitū āniuersarius assūptōnis eius dies cū sūmo coleretur honore·vnus ex ciuibus alijs ad missaz solennia spectāda euntibus·accepto rastro vineā pastinare surrexit Increpituſq; a multis·cur huic festo ō esset·redire noluit dicens·Et hic quez colitis operarius fuit·Verum vbi mgressus uineā pmo apparuit·ptinus retorta ceruice facies eius adterguz cōuersa est Tunc tremēs·spectātibus poculis cū fletu magno basilicā sancti ingreditur· Post paucos uero dies·orans in eodē loco assidue directa ceruice cōualuit

XLVI De sidonio āuernē si episcopo & scriptis eius Actor·

EO tempore legit floruisse solius sidonius appollinaris apud āuernoz urbem ex prefecto epūs·uir secūdum seculi dignitatē nobilissimus·& literali disciplina pitissimus·

Helinādus in libro·xliiij· Hunc sidoniū gēnadius in libro uirorum illustrium nisi fallor·appellat saluianum massilienſem pſbiterū de quo cum multa laude memmit in hūc modū· Saluian? massilienſis eccleſie pſbiter·humana & diuina litera tura instructus·& ut absq; inuidia loquar epor magister·scripsit scolastico & apto ſmone multa Ex qbus sunt ista q̄ legi·de uirginitatis bono ad marcellum pſbiterum libri tres·Aduersus auariciam libri·iiij·De pn̄ti iudicio libri·v·& p eorum merito satisfactōnis Ad salonium epm liber vn? Et expositōnis extreme ptis ecclesiastis liber vn? Ad claudium epm uiennensem·epl'arz·li·j· Et in more grecorum de principio geneſis usq; ad condītōnem pmi hominis·pposuit ūsu q̄si hexamerō

libz·j·Omelias epis factas sacra mẽtoz vero q̃n tas·nec recozdoz· Hec gennadius·Claudius aũt epus uiennensis ad quem dicit sinodiuz scripsisse epl'as·ipe est sãctus mamertꝰ uiennensis ep̃ us·q̃ etiã cognominatꝰ est claudianꝰ·de quo supza·

¶Actor·Hunc claudianũ qui librũ de statu ani me cõposuit·idem sidonius in epl'is suis multum cõmendat·Hic enim sidoniꝰ vir ingeniosꝰ & ac curate eloquentie ·multas difficiles scripsit epi= stolas·ex quibꝰ has mozales excerpsi sententias·

XLVII ¶De flosculis epl'azum eiusdem·

¶Ex primo libzo

NOn minꝰ ẽ mozũ naturaliũ psonã suaz ex colere·q̃ villam·Amico reuerentia debe tur·etiã afflicto·Roma domiciliũ regum gimnasiũ literarũ·curia dignitatũ· vertex mũdi· patria libertatis·Non grãdis alicui gloria datur si deteriozũ collatõne clarescat· ¶Ex libzo secũ do·Hoc ip̃m q̃ copiã tui iurgãtibus difficile con cedis·iudiciũ est bene iudicaturi·Quis enim se ñ ambiat arbitrũ legi· aut p̃cio aliquid indulturus aut gratie Sententiã tuã nec uictꝰ accusat vt stolidus·nec victoz irridet ut argutꝰ· veritatisq̃ re spectu ipendunt tibi ad dicti reuerentiã·gratiam libertati vitãda sunt plerũq̃ cõsilia medicoz assi= dentiũ & dissidentiũ·qui parũ docti & satis seda li languidos multos officiosissime occidũt· Quidam ius fasq̃ cõmune supgressi sũmam beatitudi nem sũmã potestatem putãt·hoc ipo satis miseri= ozes·q̃ parum intelligũt se iequietissimo famula tui subiacere·Nam sicut hominibꝰ reges·ita regi bus dominãdi ỏsideria dominãtur·Nõ magis cor di esse debet aut voluptati·ager cum redditibus âplis·q̃ vicinꝰ equalis moribus bonis ¶Ex ter cio libzo·Garrulo non respõdere cõuiciũ est Plu rimum laudis iuuenes mozibꝰ suis applicãt·quo= tiens de negociozum meritis ambigentes ad pitoz̃ psilia r̃currũt· Est hic loq̃x nec dicax ridiculꝰ nec letus·arrogans nec cõstãs curiosus nec pspicax· tempa presentia colens·p̃terita carpens futura fa stidiens·bñficij si rogatꝰ imemoz ẽ ipoztunꝰ petẽ di·derogatoz negati·emulatoz accepti·callidꝰ re formãdi·querulus flagitati·garrulꝰ restituti·At si rogãdus simulatoz pati·dissimulatoz petiti·uẽ ditoz p̃stiti·publicatoz occulti·calũniatoz moza= ti·inficiatoz soluti·osoz ieiunioz·sectatoz epula rum·laudabilem pferens·non de bene viuente sz ỏ bene pascente sententiã Intẽ hec tñ ip̃e auariss̃iꝰ quem non tam pascit panis bonus q̃ alienus·aui dus bibendi·auidioz detrahendi rapido piter oze spirans cenum·spumãs vinũ·loquens venenum· Ita viuens paucis est voluptati·nullis amozi·om nibus risui·facilius inuenies qui seria loquẽs ob scene uiuat·q̃ qui piter existat & dictis pbet & moribus· ¶Ex quarto libro Nemo ut claudiãꝰ qui librũ de statu anime scripsit tempe meo que uoluit affirmare sic valuit·Sentit ut pictagoras diuidit ut socrates·explicat ut plato·implicat ut aristoteles·blanditur ut eschines·irascit̃ ut ỏmo stenes·uernat ut hortensius·mozatur ut fabius· simulat ut crassus·dissimulat ut cesar·suadz vt ca tho·dissuadet ut appius·psuadet ut tulliꝰ·Iam si ad sacrosãctos patres p cõpatione veniat̃·istru= it ut hieronimꝰ·destruit ut lactãtius· astruit vt augustinus·attollitur ut hilarius·sũmittit̃ ut io= hãnes·corrigit ut basilius·cõsolatur ut gregoziꝰ affluit ut orosius·stringit̃ ut rufinꝰ·narrat ut eu sebius·ut paulinus p̃uocat·ut ãbrosius p̃seuerat Sodales uetustos nũq̃ p cõsequẽtiũ nouitate fa stidias·aliter enim videberis sic uti amicis quasi floribus tãdiu gratis q̃diu recentibus·Bonũ pu blicũ semper euertũt studia puata· XLVIII

¶Adhuc de eodem·¶Ex quinto libzo·

PErfecta dilectõ non tam debet recolere quid officioz soluerit q̃ meminisse quid debeat·Exactissimũ virũ posse cẽsere ar bitroz·de quo ciuis malus loqui bonus tacere nõ possit·Non maioz est gloria dixisse quod noueris q̃ siluisse quod nescis·Est hec quidem vis malis moribus·vt innocentiã multitudis deuenustẽt sce lera paucoz·cum tamen ex diuerso bonoruz rari tas flagicia multoz uirtutibus cõmunicatis neq= at excusare·quis non exacerbescat cum videat soz didari uirtutem crimatõne vicioz·Si eligimus humilem·vocatur abiectus·si erectũ supbus·Si minꝰ institutũ·p̃pter impitiã credit̃ irridendꝰ Si aliquatinꝰ doctũ·p̃pter scientiã clamatur inflatꝰ· Si seuerũ tanq̃ cruodelis horretur·Si indulgentẽ facilitate culpat̃·Si simplicem·despicit̃ ut brutꝰ Si acrem vitat̃ ut callidus ·Si diligentem·supsti= ciosus decernit̃·Si remissum·negligens iudicat̃· Si solertem cupidus·Si quietem·ignarus·Si ab stemiũ auarus·Si bene pascentem·gulosꝰ·Natu= rali vicio fixum radicatuq̃ est pectoz̃ bũanis· ut qui uon intelligũt artes non miretꝰ artifices· Monasterialibꝰ disciplinis egre subdit̃· vel cerui= cositas popularium·uel licentia clericoz·Persõa matrone· verecũdam succinctãq̃ sui exigit men tõnem· Idiotarũ est sicut facile vinci·ita difficile cõpesci·Humana sb̃stãtia rectius mente q̃ mole censenda est·Inter opes quaslibet positi que bõa a stultis falso vocanẽ·si quid agimus nostrum si quid habemus alienũ est His quos amplius diligi mus plꝰ timemus·Quidã supbissimi opinãtur so lo se censu sãcte censendos·qui sic vicijs ut diui= tijs incubãt Iuste sub iusto principe iacet qui p se nminimꝰ·& tamen p sua maximus animo exiguus viuit·& patrimonio plurimꝰ·Vt ved laus oznat ita falsa castigat· O necessitas abiecta nascendi· misera uiuendi·dura moriendi· Multa in te gene ra uirtutũ supno munere cõgesta gaudemus·siq= dem agere narraris·sine supbia nobilem·sine inui dia potentem sine supstitõne religiosũ·sine iactã tia literatũ·sine inepcia grauez·sine studio facetũ sine aspitate cõstãtem·sine popularitate cõmunez Quidã barbarissemꝰ est morũ·sermo iocũdus & animus afflictꝰ·Ad nectar celestiũ poculoz̃·p amaritudinũ terrenaz calices pueniẽt·si quãtalibz nobis anxietatẽ uite p̃sentis p̃pinet afflictõ·pua toleramus si recozdemur quid biberit ad patibu= lũ qui inuitat ad celum· XLIX ¶De cassiodo ro senatoze & floribꝰ epistolaz eius

¶Helinandus·

EOdem quoq̃ tepoze flozuit cassiodorus p̃us senatoz·postea monachus·qui theo dozici regis ytalie fuit cancellarius & ex pte eius multas fecit epistolas ad diuersas perso nas de negocijs curialibus· ¶Actor·Idem supẽ psalmos cõmentatus·cl·tractatꝰ fecit·librũ quo q̃ de ratõne anime eleganter cõposuit· & libz de orthographia·de ipsis epl'is pauca excerpsi nota bilia·que in hoc loco inserui· ¶Cassiodozus in plogo epl'arũ·Declimãda est suasio que plꝰ habet peiculi q̃ decozis·Aliter multa lectõne satiatis·

aliter mediocri gustatõne suspensis aliter a litera
rum sapore ieiunijs·psuasionis causa loquendum
est·ut plerumq; sit pitie genus uitare quod pla:
ceat doctis· ¶Idem in epistola tercia. Cõuentus
sapientiũ dignitas est impantiũ· Facilis recti pẽ
suasor est innocens iudex·sub cuius p̃oicabili cõ
uersatõne pudet mores ꝓbabiles non habere·
¶Idem in libro·vij Iniquũ valde est ut de una ſb
stãcia quibus cõpetit equa successio·alij abũdãter
affluant·alij pauptatis icõmodis ingemiscant
¶Idem in nono· Decet quemq; honorem quem
gerit nomine·moribus exhibere· ¶Idem in xiij·
Animus dolosus non arbitriũ sequitur imperan:
tis·sed suas potius explicat volũtates· Debem⁹
omnes bene gerentibus·ut eos laudis nostre co:
mitetur assensus·Nam si equor⁹ curs⁹ clamorib⁹
incitantur·& insonãtum manib⁹ agitur·ut a mu
tis animalibus uelocitas expetatur·quantũ et ho
mines stimulari posse credimus·quos ad laudis a
uiditatem natos singulariter inuenimus· ¶Idez
in·xiiij·Libentes omnibns p̃beamus assensũ·quo
tiens est vox iusta poscentiũ·non decet esse diffi
cile beneficiũ quod non patiẽ largitate detrimen
tum· ¶Idem in·xix·Peruie sunt semp iniurijs fa
cultates absentiũ·& quodãmodo uidetur occasio
in delictum trahere que non potest animũ p̃uadẽ
tis insultatõne terrere· ¶Idem in·x·Regnantis
facultas tunc ditior fit·cum remittit· & acquirit
nobiles thesauros fame·neglecta vilitate pecuĩe
¶Idem in·xxiij·Latet sub ocio laudabilis fortis
tudo·& dum se ꝓbandi non habet spaciũ·occul
ta est lux tota meritor⁹· Quod in iuuentute non
discitur·in etate matura nescitur· Maior in cõser
uãdis reb⁹ q̃ inueniendis adhibenda cautela est.
¶Idem·xxiiij·Maiora p̃incipem decet tribuere
q̃ a seruiente uideatur accepisse· ¶Idem·xxviij·
Procliuior semp ad misericordiã via bonis menti
bus patet· ·L· ¶De impio iustiniani & p̃scia
no grãmatico ceterisq; viris illustribus illi⁹ tem:
poris· ¶Sigibertus·

IVstinus deniq; iustiniano ex sorore ne:po
te suo in regno substituto moritur· Qui
iustinian⁹ impium sũpsit anno domini·d
xxviij·mundi scilicet quartimillesimo·cccc xc·& j
impauit ãnis·xxxviij·Hic psas ab irruptõnibus
in ptes romanor⁹ p bilisariũ repssit·& libros rõa
nor⁹ legum in uno volumine quod iustinianũ vo:
catur adbreuiauit·Florebãt hoc tempore cassiodo
rus senator·post monachus·azator poeta·p̃sciã⁹
grãmaticus·& uictor capuan⁹ ep̃⁹ qui ciclos pa
scales scribẽs errores uictorij redarguit· Grego
rius quoq; linguonensis·& nicecius treuerensis
& domicianus tungrensis ¶Actor. De cassiodo
ro & scriptis eius iam supius diximus·Porro de
domiciano tungrensi & nicecio treuerensi nichil
aliud reppi·nisi q̃ nicecius multũ in martirilogio
cõmendatur·Priscianj libri vbiq; patent·cui⁹ est
illa sententia in maiori volumine·Nichil in huma:
nis adinuentõibus ex omni pte pfectũ esse credo
Ex hoc aũt loco patet eos errare·qui dicũt eũ fu
isse tempibus iuliani apostate·Scripsit emim ma:
ius uolumen de ptibus oratõnis non iuliano apo
state qui fuit antea longo tempe·sed juliano cõsu
li ac patricio·sicut legitur in ipo libri titulo·Scri
psit autem & uolumen minus de cõstructõne·&
aliud minimũ de accentibus·& hec omnia de grã
matica·Extat etiã liber p̃sciani de naturalibus q̃

stionibus ad cosdroe regem psarũ direct⁹·ỏ quo
plura exerpsi·& in supiori huius opis cõgruis lo
cis iserui ·LI· ¶De aratore poeta & dictis ei⁹

ARator fuit romane ecclesie subdyacon⁹·
qui libros metricos duos ỏ historia actu
um apostolor⁹ eleganter cõposuit·de q̃b⁹
bos paucos flores exerptos ad eiusdem viri soler
tiam insinuãdam hic inserui· ¶Arator in p̃mo li
bro ·Ha sceleris iudea sui polluta cruore ausa ne
fas cõpleuit opus·Proditor amens mercedez sce
leris soluit sibi·tedia noxe horruit ip̃e sue· Celo
terreq; posus·inter vtrũq; perit Turba phẽnem
portatura crucem·dominũq; secuta fidelẽ·Spre
uit agros habitura polos·hec nẽpe facultas·For
tior est de pte magis cõquerẽ totum· Atq; cadu
corum pensare manentia causis·& questũ p dam
na sequi·Auri cesset amor·qui pectora semp adu
rit·Quo capitur mortale genus·qua pollulat om
ne·De radice malũ·cuius insolentius ardet ãbicõ
Crescente modo stimulãteq; rapinis addita lucra
famem·Spũs almus nescia mensure fert p̃mia·
plusq; ministrãs·q̃ spantis erat p̃cedit gratia vo
tum·Clauditur obscuro·sed non sine lumine pe:
trus·Carcere·nec possũt tenebre caligine furna·
Ecclesie celare diem·quem ditat honore· te domi
num cõfessus amor·De nomine petre· nomen pe
trus habens eterna vocabula portat·Fũdamenta
gerens nũq̃ passura ruinam·Corpore sõnus erat
huic·sed uigilabat in illo·que nescit dormire fides
hec cãtica clamãt·dormio corde vigil· LII
¶Adhuc de eodem· ¶Idem in libro secũdo·

XPũs accensam verbo radiante lucernam·
Sub modio lucere vetans secernite saulũ
dixit· Ventris ameni fructus ad etne flo
rescit semina vite·Dauitica nam stirpe satus geni
trice maria·Xp̃us adest·quez tota canũt oracula
uatum·Venturũ sub carne deum·seseq; creatẽ·
virgineos mirare sinus· O lupe paule rapax de
dit hec benedictõ iacob·Nomen habere tibi quio
iam remanebit in orbe·Quod non in ore trahas
postq̃ solertia grata·Cessit·& in victas in dogma
te vincis athenas·Repellitur error in diuersa tra
hens cum spũs efficit vnum· Cognosce furorem
gens inimica tuum· Demõ regnare fatetur·quez
venisse negas·Atq; hoc cõuiceris ip̃o·quo stimu
lante tuis·Hec est vera fides· quã lex comitatur
amoris·O male pta quies·o semper vedita sõno·
pectora nuda bono·quãtis patet ille ruinis Quẽ
nox sola tenet·nescit uigilare periclo· Qui patiẽ
dormire deo O dilecta manus que xp̃i militat ar
mis·O sũmo plebs nata deo·mitissima sors ẽ·pe
narũ quas vota gerũt regniq; facultas perpetuo
p̃ rege pari·Arcet amor scelerũ·cupiũtq; in san
guine pauli sacrilegas uersare man⁹ que dure ma
lor⁹ vota· o pallida cordis imago pocula sũt meli
ora·tibi iudea cruoris q̃ laticis nullasq; volẽs cõ
tingere mensas·esuris ad facinus· saturãq; cada
uere iusti·queris habere famem·Non hec ieiunia
moyses cõdidit exemplo tot cõsũmata dieb⁹ Me
dijsq; tenebris apparet radiata fides· Sit laurea
iustis Ex p̃cõ q̃ terror agit · mansuraq; uirtus
escit in aduersis que testibus usa periclis·ad me
ritum discrimen habet· Certeq; humanũ trãscen
dunt gaudia uotum·hoc facile est p̃stare deo·cui
muneris usus·hic potior q̃ nemo putat· O quan
tum per inania currit·mens ignara boni· ·LIII·
¶De sãcto gregorio linguo· epo ¶Ex gestis ei⁹

Sanctus aũt gregorius ex senatoribꝰ augustudunensibus ortus est·& regionẽ illam ꝑ·xl·annos rexit· ita seuere & districte·ut eum rei sustinere non possent·habuit cõiugem nomine armentanã·de qua filios suscepit·pꝰ cuius mortem electus est in epm linguonensem· Sub panibus triticeis tenues ordeaceos sibi faciebat apponi·& triticeos frãgens & erogans· ordeaceos nl'lo sciẽte comedebat·sil'it et ꝺ uino faciebat cũ ei pĩcna aquã porrigẽt ꝺss vinuz ĩfũdi iubebat tale vitz eligẽs qꝺ claritatẽ aq̃ obtegẽt Multi de uirga quam ille ferre solebat·signatos energumínos curabãt·& de stratu eius si quis egrotus aliquid abstulisset curabaẽ Hic ignorãter ꝓhibebat sepulcrũ sãcti benigni frequentari· Cui sanctus benignus apparens corripuit eum·& monuit ut oratoriũ edificaret sup sepulcrũ suum·letusqz effectus ꝓ inuentõne martiris·flebat amarissime qꝺ pus ꝓhibuerat·& criptam ãtiquitate collapsã de cẽter repauit. Ibi habebat oratoriũ ꝓ amore martiris·in quo multoz sãctorũ reliquie habebãtur· ad quod nocte de domo sua baptisteio adherẽte pgebat·& hostium clausũ sola manu pulsãs apiebat·ingredienſqz diutissime orabat in silentõ·postea voces sãctorum cum eo psallentiũ ꝑ tres horas & ampli? audiebãtur·quo expleto·reuertens ad lectulum·ita caute se sup stratum deponebat vt nemo sentiret·Obseruatores autez baptisterij claue sua hostiũ referabãt·ac si nemo illꝺ apperuisset·& cõmoto signo·sãctus gregori? sicut & reliqui ad diuinũ officiũ ꝟsurgebat· In die sepulture illius quidã religiosus uidit celos aptos·Defunctus faciem habebat roseam·& ceterũ corp? candens vt lilium·fecit se sepeliri iuxta sãctum benignũ·Cum deferretur corp? eius ad sepulturam· vincti clamabãt ut sui misereretẽ·& ita aggrauatum est corpus ei? vt sustineri non posset·Quo ꝺ posito trabs in qua pedes vinctoz inclusi erant & coartati·repulsis obicibus scissa est media··& liberati sunt a iudice·Post multa tempa cũ transferretur corpus eius in aliã asidã·a sãcto tetrico successore·& filio eius·facies eius integra & illesa inuenta est·& nichil de vestimento eius immutatũ·Quedã puella die domico pectens caput suum sensit dentes pectinis ita affigi digitis suis et palmis·vt valde cruciaretur·hec ad sepulcrũ sãcti gregorij curata est·pectine decidente quẽ diu adherentẽ portauerat ·LIIII De sãcto benedicto abbate & bonis eius mitijs· Sigibert? Anno iustiniani·ij·sãctus benedictus cuz de loco cui sublac? vocabulũ erat ad mõtez cassiũ trãsmigret·ad oñe biuiũ duo ei angeli occurrebãt·viam qua ire deberet·ꝓmõstrãtes·Huius admirabilem uitã virtutibus plenam sãctus papa gregorius scribit in libro ꝺyalogoz tercio· vbi etiaz testatur eum non aliter vixisse qꝫ docuit· Gregori? in ꝺyalogo libro·ij·Fuit uir vite venerabilis gratia benedict? & nomĩe·Qui ex mursia puincia ortus·literas ab infantia deserens·in quendã specum intrãs tribus ãnis ĩcognitus hominibus fuit·excepto quodã romano mõacho qui semper ei quãtum potuit ministrabat·& ei panem lõgissimo funi ligatum cũ timtinnabulo porrigebat·Sed ꝺyabolus istius refectõni & illius caritati inuidens·lapidem iactauit & timtinabulum fregit· Sed tamen ille monachus ꝓut potuit ministrauit Cuidã post hoc pbitero domi? in festo pasche appuit dicens· Tu tibi delicias ꝑparas·& seruus meus in illo loco fame cruciatur Qui ꝓmus surrexit·& cum difficultate maxima ad locũ ueniens dixit ei vt comederet quod ei domin? misit·& dixit· Hodie dies pasche ẽ· abstinẽ non debes·longe quippe ab hominib? positus qꝫ pascha esset ignorabat·Ibidem quodã die feminã quãdam quã aliquãdo viderat cogitare cepit·& ꝺyabolus in specie merule volitans·tãto calore eius animũ incendit·qꝫ etiã deserere heremũ voluptate victus volebat·Sed subito ad se ꝑ dei gratiam reuersus exuit se·& nudũ in spinis & vrticis que ibi erãt se ꝓiecit & ibi diu volutatus ex magno dolore corporis extinxit calorem cordis· Ex quo ei cõtigit·qꝫ deinceps nullam temptatõez libidinis in se sensit ·LV Qualiter se habuit in cura regiminis·

Crescente itaqz fama eius· dum abbas cuiusdã monasterij obisset tot? ille cõuent? ad illũ venit·& vt eis pẽsset orauit· Qui diu negando distulit·suisqz illoz moꝺib? non posse cõuenire dixit· Sed pcibus uict? tandẽ cõsensit·Cũqz illic regũlam districti? seruari cõpleret·dolentes illi qꝫ assueta relinq̃rent·quia ꝑuis moꝺibus semper grauis est uita bonoz·venenuz in vino recũbenti obtulerũt·Sed benedict? extẽsa manu signo crucis quasi iacto lapide vitrũ fregit·vnde vir sanct? surrexit·& vultu placido ualedicens ad heremũ remeauit·& ibi crescentib? signis & multis ad eum venientibus·xij·mõasteria cõstruxit·In vno aũt illoz quidã monachus erat· qui diu esse in oratõne non poterat·sed orãtibus alijs ipe semp exiens aliquid facẽ volebat Quod cum abbas beato bñdicto dixisset iuit illuc·& vidit qꝫ illũ monachum qui stare in oratõne non poterat ·quidã niger puerul? ꝑ vestis fimbriã foras trahebat Et dixit sãctus bñdictus abbati & mauro cuidam monacho·si uiderẽt quis illũ foras traheret·Qui cum dixissẽt nõ ait·Oremus vt uideatis·Et cum biduo orasset maurus vidit·sz abbas videẽ non potuit·Die ergo tercio egrediẽtẽ ꝺ oratõne monachũ benedictus uirga ꝑcussit·& ex tũc ille ĩmobilis in oratõne pmãsit· ·LVI De florentio eius emulo & monacho supbo·

Tantis eius laudibus quidam florenti? inuidens ad hoc ductus est·ut ei panẽ venenatum quasi benedictõnem trãsmitteret Quem sanctus gratãter accepit·& coruo qui ꝺ manu eius panem accipere solebat ꝓiecit dicens· In nomine domini tollehunc panem·& ibi euz ꝓice vbi nullus eum ualeat inuenire Tũc coruꝰ apto ore expãsis alis circa panẽ cepit volitare & crocitare·ac si apte dicẽt & obedire se velle·sz iussa implẽ non posse·Cui sãctus iterum iussit dicens Tolle eum securus·& ꝓice·Qui tollẽs eum post tres horas rediit·& de manu eius panẽ sicut solebat accepit·Vidẽs ergo florẽtius qꝫ nichil sic ꝓficeret·vij·puellas nudas in orto monasterij ludere et cãtare ꝑcepit·ut monachos sãcti benedicti ad libidinem ꝓuocaret Qꝺ uir sanct? de cella ꝓspiciens·et lapsum discipulorꝫ metuens·inuidie locum dedit·et ordinatis fratribus et rebus ecclesie inde recessit Sed florentius pbiter stans ĩ solario cum eum recessisse cognoscẽt et gauderet repente solarium cecidit et eum occidit·Reuersus autem cum quadam nocte cenaret·monach? quidam filius defensoris lucernã ei tenens cepit ĩtra

se cogitare dicens · Quis est hic cui ego mãducanti assisto lncernam teneo · seruitiũ impendo Quis sum ego & quis est hic ut ei seruiam · Cui statim sãctus ait · Signa coꝛ tuum frater · quid est qꝺ cogitas · Vocatisqꝫ fratribus · iussit ei lucernã ꝺ manibꝰ tolli · & ipm a mimisterio recedere · & quietũ sedere · Qui requisitus a fratribus quid cogitauerat · cũcta dixit · LVII De monialibꝰ post obitum absolutis & monacho tẽpoꝛe draconis ad monasteriũ reuocato ·

NOn longe ab eius monasterio due sancte moniales erãt ex nobili genere · que illuꝫ qui eis seruiebat quotidie cõtumelijs prouocabãt · quod cum diutius tolerasset · retulit sancto benedicto · & ille eis mãdauit dicens · Coꝛrigite linguã vestrã · quia si nõ emẽdaueritis excõmunico vos Quã excõmunicatõnis sentẽtiã non pferendo · sed intentãdo dixit · Ille vero nichil coꝛrecte · post paululũ defũcte & i ecclesia sepulte sũt Vbi dum misse celebꝛarentur · & dyaconꝰ ex moꝛe diceret · qui non communicat exeat foꝛas · nutꝫ eaꝫ que sẽp p eis offerebat quotidie eas de sepulcris extra ecclesiã exiẽ videbat Qꝺ cũ sãcto benedicto cum lacrimis retulisset · ille manu sua panez dedit ei quem offerret dicens Vade & p eis hoc offer · & vltra excõmunicate non erunt · Qꝺ cũ factum fuisset · & dyaconus ex moꝛe clamaret · ille de ecclesia nũqꝑ demceps exiẽrũt · Quidã iuuenis monachus leuitate mentis m monasterio manere non valens sãcto viro tandiu ĩstitit donec iratus eum abire pmisit · Qui mox ut de mõasterio exijt cõtra se assistere repente apto oꝛe dracõꝫ in via muenit · Quem cum deuoꝛare vellet · cepit tremere & magna voce clamare dicens · Curꝛite curꝛite · qꝛ draco iste me appetit deuoꝛare · Et currentes fratres draconem non viderũt · se ꝺ trementem monachũ ad monasteriũ reduxerũt · Qui statim pmisit · nũqꝑ se de monasterio recessurũ Sãcti quippe pcibus draconem cõtra se viderat · quem pus male sequi volebat · LVIII De mulciplicatõne olei & trãsitu sãcti benedicti ·

QVodã tempoꝛe fames magna totã puiam fatigabat · & sãctus ita omnia q̃ habere poterat distribuit · qꝺ nichil in monasterio pter modicum olei in vitreo vase remãsit · quod cuidã petenti ptinus dari iussit · Sed cum cellerarius non dedisset · timens ne nichil fratribꝰ remaneret · iratus vir dei iussit alijs ut hoc ipsuꝫ vas uitreum cũ oleo p fenestrã pijceꝛent · ne quid in cella p inobedietiã remaneret Proiectũ itaqꝫ sup saxa · ita cecidit suauiter ac si mãsuete locatũ fuisset · quod vir dei iussit leuari · & dari integrum postulanti · & vocatis fratribus monachũ illũ increpãs simul cum illis oꝛauit · & statim quoddam doliũ quod ibi erat vacuũ repente oleo muentum est plenũ · Tandem ãte sextũ obitus sui diem · iussit suam fieri sepulturã · & statim febꝛibus fatigatus singulis diebus ingꝛuescente lãguoꝛe · vij · die fecit se ferri ad monasteriũ · Et cum cõmunicasset oꝛãdo migrauit ad dominũ Ipa die duo fratres ĩ diuersis locis manentes · uiderũt uiã pallijs & cereis splendidã · a cella sãcti benedicti uersus oꝛiẽtem usqꝫ ad celum tendentem · Cui veneꝛãdo habitu vir desuper clarus existens · cuius esset via quã cernerent mquisiuit · Qui cum nescire se dicerent · Hec est mquit via qua dilectus dei benedictus ascendit · LIX De quibusdã inciden

tibus illis tempoꝛis · Segibertus ·

ANno quoqꝫ pnotato coꝛpus ãthonij mõachi diuina reuelatõne inuentũ et alexãdriam delatũ est · scilicet ãno domini · ꝺ · xxix Anno iustiniani · iij · in africa quidã oꝛthodoxi epi linguis sibi abscisis radicitus · a wãdalis · postmodum clare loquendo miraculo multis fuere · Qꝺ miraculũ vnus eoꝝ auxit · qui in elatõnem uersus statim dei dono puatus obmutuit · Actoꝛ · Hec sigebertus · Gregoꝛius tamen in dyalogo dicit · qꝺ vnus eoꝝ in luxuriã lapsus mox dono miraculi est puatus recto dei iudicõ ut qui cõtinentiam carnis seruare neglexeꝛat · sine lingua carnis non habẽt verba uirtutis Sed foꝛte duo fuerunt quoꝝ unus uersus est in elatõnem alter coꝛruit in libidinem · et uterqꝫ pdidit miraculi uirtutẽ ·

Sigibertus · Anno sequenti clodoaldus filius lodomiris ꝛgis · fratribus suis olim ĩpie a patruo suo lotharío exctitis · mũdanam nobilitatem trãs ferens ad nobilitatem diuine seruitutis in clerica li gradu pmmuit exemplo sanctitatis LX De uita sancti clodoaldi pbiteri ·

Exgestis eius

ITaqꝫ patrimoniũ quod ei de iure heredi tario obuenerat a patre ditissimo · laudabili liberliatate ĩdigẽtibꝰ curabat distribuẽ Coꝛpusculum quod regio cultu ĩ bisso et purpura enutritum fuerat · vilis ĩdumenti aspitate domabat et qui dudum doꝛmire nisi in pluma pre nimia teneritudine nesciebat · sup nudam humuꝫ tectus cilicio dulcem somnũ capiebat · Tandem deliberauit · apud se plausus hominũ sibi fauenti um · et opus pclarum tantũmodo diuino amoꝛe patratum · uanis et humanis laudibꝰ extollentiuꝫ deuitare et declinare · et regionem longe positam que puincia nũcupatur adire · ut ibi quasi ignotꝰ in cepto ꝓposito posset deo seruire · Sed quia nõ potest lucerna latere · positꝰ in eadem regiõe magno emicuit virtutum fulgoꝛe · Deuiqꝫ pcibꝰ fugabat demones de obsessis coꝛpibꝰ · apiebat oꝛa mutoꝝ reddebat cecis visum · surdis auditum claudis gressum · et cũctis ex fide poscentibꝰ dei clemetiam impetrabat opem sanitatis · Sed nec illud duco tegi silentio quod claruit eius dono · cũ in pte pfate regionis cõstrueret domum oꝛatõis · pauper quidam venit et elemosinam ab eo dari sibi poposcit · Vir autem dei cum in pseti nõ haberet quod indigenti daret · cucullam qua indueba tur dedit Qua pauper accepta recessit · et ĩ domũ cuiusdam fidelis hospitandi gratia uenit · Qui cum se post cibum et potum sopoꝛi dedisset · magna iam trãsacta pte noctis paterfamilias de nocte surrexit · ac domũ suam claro lumine splendere uidit · Qui ilico sue cõiugi excitare a sõno narrare curauit Illa uero rem musitatam intuens dixit Aliquid muneris · diuini · pegrinꝰ hic qui a nobis susceptus est secũ detulit Qui mane ab eis requisitus · retulit eis qualiter cucullam loco muneris a sancto uiro acceperit · Qꝺ factũ ĩ illo loco ĩ laude omnipotentis dei uulgi oꝛe circũqꝫ est diffamatũ · et celebꝛi sermone uulgatũ · Talibus donis a deo honoꝛatus pisius reuertiẽ · et turba populorum gaudentiũ excipiẽ · ab eusebio epo ciuitatis pbiter oꝛdinatur · Condidit aũt monasteriũ in loco quodam nomine nouigento quod eius et noie pollet et merito · Migꝫitqꝫ ad dominũ · vij · idus septembꝛis · LXI De sancto agapito papa

ANno iustiniani sexto · theodat9 rex ytalie & ostrogothoz · regiā amalsiūdam q̄ secum eum in regnū asciuerat exiliauit · eaq3 non multo post in balneo strāgulata iussu theodati · solus sup ostrogothos anno · j · regnauit · Qui sciens p̄ hoc izā se īpatozis incurrisse · agapitum papā cōstantinopolim misit p impetrāda huius facti impunitate · ¶ Ex libro pontificuz · Hic agapitus in oztu ep̄atus sui · libellos anathematis quos inuidie dolo extozserat bonefaci9 p̄sbiteris & ep̄is cōtra canones & cōtra dyascoz in medio ecclesie cōgregatis omnibus incendio cōsūpsit & absoluit totā ecclesiā de inuidia p̄sidoz Hic miss9 a theodato rege gothoz ad iustinianū augustum in legatōne m ābulauit cōstātinopolim · & cū gloria susceptus est · Et p̄mum cepit habere altricati onē cum augusto pijssimo impatoze de religione Cui respōsū reddidit de dño hiesu xp̄o do & hōine · hoc est de duab9 naturis in vno xp̄o · Et dum intentō verteret ita domin9 affuit · ut ep̄m cōstātinopolitanū nomine āteniū inueniret hereticum · Et cum intentō verteret cuz augusto & agapito papa · dixit ei impator · Aut cōsenti nobis · aut exilio te deportari faciā · Tūc beatus agapitus respondit cū gaudio · Ego quidem peccator ad iustinianum impatozem xp̄ianissimū ōsideraui venire nunc aūt dyoclecianum inueni · attamen minas tuas non ptimesco · Et ut scias te ydoneū non esse religioni xp̄iane ep̄us tuus non cōfitetur duas naturas in xp̄o · Tūc ex p̄cepto augusti acēsito epo antenio · & discussione patefacta · nunc̄p confiteri voluit duas naturas in vno domīo nostro hiesu xp̄o · Quē cōuicit sāctus papa agapitus · & glorificatus est ab omnib9 xp̄ianis Tunc impator gaudio repletus · hūiliauit se sedi ap̄lice Et adorauit beatissimū agapitū · Eodem tempe amouit āteniū a cōmunione · & expulit in exilio · Tunc pijssimus august9 cogauit agapitū · ut in locum ātenij ep̄m catholicū cōsecraret nomine menā · Ipse vero papa omnia obtinuit ex qua causa directus fuerat · Post dies vero aliquātos egritudine cōmot9 · ōfūctus ē cōstātinopoli x · kl' · maij · Cuius corpus in loculo plūbeo trāslatum est usq3 basilicā beati petri ap̄li · vbi & sepultus est · xij · kl' · octobzis ·

LXII ¶ De ceteris viris illustrib9 illius temporis & de sācto medardo suessionensi ·

¶ Sigibertus ·

EO tempe florebāt in gallia theodoricus abbas discipul9 sāncti remigij · & theodulfus abbas discipul9 ipsi9 theodozici · Fratres quoq3 uterini · vno & eodē die nati · & pōtifices cōsecrati · medardus ad titulū nouiomēsem gildardus ad rothomagensem · & vno die absoluti a seculo & assūpti a xp̄o · Gēman9 quoq3 pisiēs Pozzo sāctus medardus sedem ep̄alem que pri9 erat vermādis p̄ter eiusdē subuersionem trāstulit nouiomū · Ipse etiā post ōcessū sāncti eleutherij thoznacensis epi regendā suscepit thoznacensium ecclesiā · In ytalia quoq3 clarebāt episcopi · sabin9 camisin9 · cassius narmens̄ fulgenti9 vtercolensis cerbonius populonij · ¶ Actoz · De sācto gildardo nichil aliud reppi · q̄ quod hic dicē · Nam nec in legenda sāncti medardi fratris eius aliquid ō eo legitur · quod valde mirū est · In qua legitur q̄ sāctus medardus natus est in territorio viromādē si filius nectardi · de fozti frācoz genere · & p̄thasie romane · Cum fozte casulā quaz ei genitrix sua deberat ferret ad ātificem · dedit eā cuidā ceco sibi obuiāti · Similiter q̄dq̄ ad escā accipiebat · duz gregem porcoz pasceret egenis dabat · ipse ō die egens · Cū adhuc esset puer in scolis · p̄dixit cuidā compi suo eleutherio · q̄ in actōne publica comitiuam assumeret · & cum · xxx · ānoz fozet futurus pontifex esset · Qui postea factus est ep̄9 thozna censis s̄m hoc verbū medardi · vj · idus iunij trāsiuit ad dominū · In cuius trāsitu vidit willachari9 p̄sbiter celos aptos p̄sus & āte cozpus sācti diuina micare luminaria · videntib9 cūctis qui aderāt p tres hozas · Mox in terrā grande fluxit diluuium · pluuia nimis calida de celo cadente · Floruit tempe lotharij regis · LXIII · ¶ De sancto germano parisiensi ·

SAnct9 vero german9 territorij augustudunensis indigena fuit · patre eleutherio matre eusebia · Que p̄ eo q̄ h ūc post alterū infra breue spaciū cōcepisset pudoze mota muliebri cupiebat eū āte ptū extinguere · Et accepta potōne vt eum extingueret · dum ei nocere nō posset · incubabat in uentrem · ut vel pondere p̄focaēt quē venena non lederēt · Hēbat sociū stracidium cuius mater ut hereditatez germani accipet · filio suo tempatā potōnem in āpulla cōdidit & vinuz in altera · precipiēs puelle ut venientib9 e scola ā bobus · illi pozrigeret vinū & illi maleficiū · Illa ignozāter mutauit piter & ampullas & pocula · & illi dedit maleficiū · huic aūt vinū · Cui stracidio solicite impenso studio · & si moz vitā non abstulerit tamen signū mortis infixit · German9 a venerabili pontifice nectario abbas asciscit ad sāctuz simphorianū · cuius bonis opibus inflamat9 ep̄9 · eum in custodia trusit · Cui nutu diuino apiebat̄ ergasculū · sed tamen non inde exibat nisi supplex & episcopalis daretur p̄cept̄ · Cui incendium fortuite accidisset · rapta de foco cucuma · ascendit germanus sup fabricam cōcimēs alleluia · fūdēs q3 paululū aque in modū crucis restinxit incendia Karilulfus quidam frācus res eius inuaserat · quē uindicauit ursus singulis diebus tres equos eius deuozans · & damnū semp triplicans donec ille resipisceret · Anna uxoz ebzonis · ingrediēte ad eam germano ait · Ecce beatus german9 cozruta facie michi uidetur incedere · Ebzo vero eodem die sed̄ re iuxta sāctum nullaten9 p̄sūpsit · honozis causa piter & terrozis · Credimus aūt q̄ p̄ colloquio domini sicut moyses meruit · sanct9 iste cozrut9 videri LXIIII ¶ De p̄motōne eius in episcopatum & miraculis eius ·

ANte · iiij · annos ognouit se futurū episcopum · Vidit enim in sopoze a quodam sene claues pozte pisiace sibi pozrigi · & int̄ rogans cur hoc fieret · accepit responsū ut saluas facēt animas · Ac post ciuitatis eius episcopo decidente · dum regi hildeberto occurreret · mox electus est in episcopū · Factus ep̄us p̄ victoria sic satagebat corpis · ac si simul accessissēt dignitas & necessitas · Cum de basilica sancti martini ad uillā sancte ecclesie seueriaco recurreret · adiūgit in itinere quēdam amantiū iuuenē quem deprehendit a iudeis duci in vinculis · quia se recusaret legib9 subdi iudaicis Tunc dissimulabant cū claue iudei vincula ferri reserare · facto a sancto uiro desup crucis signaculo mox ferri sera euellitur · Itidem cum pisius ad basilicā sāctoz̄ geruasij & p̄thasij ozandi causa p̄cederet · ianuis obseratis ingressus

illi negatus est · Tunc requisitis clauibus nec ipsis aparentib? ·sic reserauit pessuluz facto crucis signaculo · Quid plura · Quacūqz pontifices se cōuertit presentia · nulla morboz generibus defuit medcina · Ante quē etiam demones non tolerātes eius p̄sentiam · terribili ululatu sua gemebāt īcendia · Et cum pedem efferret de domo vel ecclesia · vndiqz strages demonū āte tanti pōtificis ac triumphatoris obtutū cadebant circa sācti ceteruatim vestigia diuersis modis effusa · hec muta · illa clamātia · illa fixa · hec lubrica · & velut ante iudicē dum gesta referrent · ꝑpria non effugiebāt tormēta · Sed ad sācti pconiū quāta est hec laudatō · cū ineffabiliter multa & stupenda fierent sub momēto ·

LXV ¶ De moribus & obitu eiusdem

Oeterū elemosinis quātū ꝑdigus fuerit explicari non potest · Qui frequenter cōtentus vna casula vel tunica · quidquid erat uestiui nudum paupem uestiebat · ut inops calefieret largitore algente · Quāta etiā fuit in eo redēptōnis effusio · cum ad nomen beati cōcurrerent · vndiqz liberādi iugo seruitij · Cum vero aliquatenus nichil esse p̄ manibus · tristis sedens & anxi? seueriox in vultu · austerus erat alloquio · Tunc si fortassis ab aliquo inuitaretur ad prādium compellebat cōuiuas aut ministros ꝑprios ut cōferētes piter vnde vel unū captiuū seruicio libeārēt · Quis vero digne repetat · quāta virtus verborū ab eius ore rotabatur · cum p̄dicaret in populum ut omni literature nasceretur stupor & fieret in cōmune generalis cōpūctō · atqz ex ore dicētis crederes ut formarentur verba ab āgelo · dum pluſq̄ homo loqueretur trāslatus in mentis excessu · cuz abzab maculis sinceritate dogmatis pectora plebis cogeret diuinis effragrare pigmentis · Qui equitans in itinere semp de deo aliquid · aut vēbo cōtulit · aut cātauit · cursū nudo capitate ducens etiam si nix & imber urgeret · Cū vero venisset ad mensā · cōsestim affuit recitans ministez diuīa colloquia · ut inter cibi fercula animi pastu alimēto plus saturaretur cōuiua · Nullū tempus interpolās · quo non aut alij ꝑdesset aut ipe nō ꝑficeret Diez aūt obitus sui hoc modo p̄dixit · āte aliquot dies vocans ad se notariū suum · impat in cubiculo sup lectum suū scribere hoc tātūmodo · v · kl' iunij · Sed ne scientibus omnib? quid hoc essz · postea sāctus eius discessus de seculo manifestauit · nam neqz hoc idem familiari suo domin? abscondere ptulit · Deniqz eadem die post pactum pliū fere octogenarius migrauit ad christū ·

LXVI ¶ De sāctis episcopis sabino · cassio · fulgentio & cerbonio · ¶ Ex gestis eius ·

Porro · iiij · sāctoz quos in ytalia tūc tēpis florere iam diximus · Horū p̄ senio sabī? cecus erat · & spūm ꝑphetie habebat · qui totiliam regem in illis ptibus venientē ad prādiū rogauit · Qui discūbere noluit · sed ad dexterā eius sedit Et cum puer ex more vini poculū episcopo porrigeret · rex ei poculū abstulit & epō porrexit · Qui accipiens dixit Viuat ipa man? De quo verbo rex letus erubuit · Hūc sabinū archidyaconus eius veneno extinguere molitus est · Et cum vnum ex pueris corrupisset · ille poculū veneni edenti obtulit · Cui sāctus · Bibe tu quod michi bibendum p̄bes · Qui tremefactus cū vellet bibere phibuit sāctus dicens · Non bibas · Da michi ego bibā Sed vade dic ei qui illud tibi dedit · ecce ego venenū bibo · sed tu epus non eris · Facto igitur signo crucis · epus bibit venenum secur? · & eadē hora archidyaconus in loco vbi erat mortu? est · ac si p os episcopi ad ei? viscera venenū pueniss̄z Cassius aūt narnienſis epus cōspsam habebat faciem qd̄ rex totilia d̄ nimia potatōne putās īesse despexit eum · Sed in narnienſi cāpo malign? spīritus vnum de eius spatarijs vexare cepit · quem episcopus oratōne facta corā rege sanauit · p? qd̄ idem rex eū in magno honore habuit · Fulgentius autem vtricolensis episcop? eūdem regē totilam valde infensū habebat · Qui cum ad easdem ptes ꝑpinquasset · episcop? illi p clericos suos munera misit · ut eum mitigaret Quod ut ille vidit ptin? spreuit · & iratus iussit ep̄m teneri · & sub omni asperitate constringi · eumqz examini eius reseuari · Tunc gothi circūdantes ep̄m vno in loco stare preceperūt · eiqz in terra circulū designauerunt ultra quem pedē tendere non audēt · Cunqz vir dei sole nimio estuaret · ab eisdem gothis circūdatus & circuli designatōne inclusus · repente coruscz & tonitruus & tāta vis pluuie erupit · ut hi qui eum custodiebāt īmensitatem pluuie ferre nō possent · Intra vero eūdem circulum nec vna pluuie descendit gutta Quod dum regi crudelissimo nūciatum esset · illa mens effera ad magnā episcopi reuerentiā uersa est · Cerbonius hospitalitatis studio valde intentus · quosdā milites trāseūtes hospitio suscepit · quos gothis supuenientib? abscōdit · Quod cum totilia audisset · iussit eum adduci ad se · & ursis ꝑisci ad deuoradum populo inspectāte · Dimiss? urs? īmāissi? ex cauea ocit? petijt ep̄m · Ad quem cum ꝑuenisset · statim sue feritatis oblit? · deflexa ceruice & sūmisso capite · cepit lābere pedes eius Tunc populus cū ipō rege īilli us admiratōnē & reuerētiā cōuersus est De his · iiij · episcopis narrat beatus grego · in li · dyalogorū · iiij ·

LXVII · ¶ De obitu sācti benedicti & legatōne sācti mauri in galliam ·

Anno iustiniani · ix · el̄pado pempto erari us ostrogothis regnat anno j Que rurs? pempto · totilia qui etiam baldwilla regt annis · xj · Qui mox ytaliam inuasit · & a sancto benedicto ventura sibi audit Hoc anno quidam dicunt sāctum benedictū obisse · ¶ Helmandus · Eodem anno quo mortuus est sanct? benedict? · misit ipse beatū maurum in gallias ad edificāduz monasteriū accepta legatōe a beato bertricanno cenomānensi episcopo cum · iiij · monachis · fausto simplicio anthonio · cōstantiniano · dicens ad eos · presentior uobis ero carnis onere depositō · ue striqz p dei gratiam coopator assidu? existam Et hec dicens ait · faustus dans osculum nobis ꝑsecutus est nos cum omni cōgregatōne usqz ad portam monasterij · Et rursus osculans nos · & benedictōe sup nos tradita · dedit sancto mauro libz regule quam ipse sanct? manu sua scripserat · & pondus libre panis · & ereū vasculum eminā vini capiens · Cum autem iuga alpiū trāsierem? · famulus noster sergius de equo cui insederat sup īmane saxum sinistrorsū cadens pedem sibi attriuit · Quem beatus maurus sinistra manu pedem eius tenens · & dextera signū crucis faciens & orās illico sanauit · Exinde cum ecclesiā sanctorū martiz mauricij sociorūqz eius ingressi essemus · cec? quidam ad portam ecclesie sedēs & mēdicās adiurās sanctum maurum p̄ sanctos martires sanatus ē ·

Hic cecus limus nomine xj. annis ecclesiã illam frequentauerat · & ut ab ipo cõpimus tam psalterium q̃ omnia officia nocturna & diurna audiendo didicerat · Cui sanato · p̃cepit sãctus maurus vt ibi iugiter deseruiret · Quod & fecit · clericat? officio in ea fũctus postea · Cum aũt nocte q̃daz iuxta ecclesiam sãcte dei genitricis marie in locis hospitaremur virẽsibus · mulieris cuiusdã uiduecemeie nomine filius adolescens · ex defũcto nup viro susceptus morti p̃ximus a sãcto mauro sanatus est · Qui sanatus dicebat mauro · Vere tu ille es · qui me tuis lacrimis & meritis a tribunali de quo iam tristem accepam sententiam · quia iam incendiosis deputatus eram locis · sup his reuocasti · Die cene domice · antisiodoz veim? Die pascue hora · vj · veni? ad mõasteriũ sãcti romani monachi · qui p reuelatõnem galli as petẽs · cenobium cõstruxerat in pago ãtisiodorensi · in loco qui fõs rogi dicitur · officio solenniter eo die adimpleto dixit maurus ad romanũ · Crastina die beatus bñdictus migrabit ad domimũ · Crastina igitur die trãsacta iam hora tercia beatus maurus in oratione raptus in spũ · uidit illam uiã pallijs strataz & horuscam lampadib? · p quã beatus benedictus celum ascendebat · quã uiderũt cum eo duo gregatõnis nostre fratres ex quibus vnus in nostro morabatur cenobio · alter longius positus vidit · Secũda feria pasche a romano discessimus ·

LXVIII · De institutõne sãctoz fausti & mauri sub beato benedicto · Actor ·

Hic sãcto uiro benedicto p̃fatus maur? oblatus est ut legitur duodẽnis · mãsitqz cum eo · xx · ãnis et cõmoratus ẽ in monasterio qõ ipe edificauit · xl · annis & dieb? xxxvij · Qui simul sũt ãni · lxxij · dies · xxxvij · Huius vitaz scripsit p̃mo faustus monachus beato benedicto a pentibus septẽnis traditus · in cenobio qõ idem sãctus edificauit in cassino · Cuius fausti p̃positũ beatus benedictus sepe expiebaẽ in iũgendo ei ĩposibilia & importabilia · Hic faustus post morte sãcti mauri reuers? ad suũ mõasteriũ · cõpuls? est ab omnibus fratribus cassinensis cenobij · & p̃cipue ab abbate sãcto theodoro · qui tercius post sãctum valentinianũ plixiori tempe lateranẽsi rexit cenobium · ut vitã beati mauri scriberet · Quã postq̃ scripserat bonefacõ pape ostendit Qui eã a p̃bauit · & auctoritate sua cõfirmauit · Hic itaqz maurus generis senatorij · patre enicio · matre iulia natus est · Frequenter eum vidimus in · xl · ait faustus · nec cuculla nec tunica sed tm̃modo sacco vti cilicino · & duabus tãtum uicibus in · ebdomada puissimũ cibum sumere · qui mos in omni vita sãcto benedicto fuit · Reliquo totius anni tẽpoe sub monachali tunica semp asprimo a scapulis usqz ad renes induebaẽ troglo · eiusdem subtegiminis · in stratu sup aggestum calcis & sabuli recumbens tãtũmodo excepto quadragesimali tempoe usus semp cilicio · Tũc enim quãtũ poterat solicite satagebat · non iacendo sed potius stãdo vel cũ nimiũ lassus erat sedendo dormire · · Nemo unq̃ uidit illum de lectulo cum ceteris fratrib? surgere sed semp vigilias p̃uenire p̃curabat · plerumqz quimq̃genos sepe centenos psalmos nõnuq̃ totuz psalteriũ ante nocturnos cõsũmas · exceptis dumtaxat horarũ spacijs quibus cũ lacrimis & gemitu orabat · Silentio vero ac lectõni assidue uacabat ut p̃ hoc etiam ip̃i sãcto benedicto admirabilis haberetur · Plerũqz sãctus benedictus in conuentu fratrũ sup̃sso eius nomine tãq̃ de alio uirtutes eius narrabat · Hic beatus benedict? nigrũ puerulum qui monachũ foras trahebat p vestimẽti fimbriam · uirga eũdem monachũ p̃cutiendo abeodem eiecit · quẽ beatus maur? vidit · cũ pompeianus abbas eius uidere non posset · Hic ip̃e maurus sup aquã cucurrit post puerũ placidũ tertulli patricij filium · Abeũte quadã uice beato benedicto ad quẽdam nobilem · ut uxorem eius & filium nup susceptũ a demonio piter vexatos libera ret · maurus remãsit uicem gerens p̃positi · Quirediens ad horã refectõnis · vj · cũ fratribus de frugibus colligẽdis · inuenit ad portã mõasterij clausum & mutũ puerulũ · quẽ sanauit matre impetrãte ponens sup caput infirmi stolã quam illo ãno iuxta morem gratia sãctitatis indesinenter fẽbat & signũ crucis faciens dixit · In nomine sãcte trinitatis · adiut? meritis sãctissimi magistri nr̃i · sta sanus & incolumis sup pedes tuos rectus & loq̃re · & deinceps beatus benedict? cepit eum ueneratõne habere ·

LXIX · De theophilo vicedomino & cirographo quod dedit dyabolo

Sigibertus ex mariali

EO tempore factum est miraculum ĩ theophilo Hic theophilus fuit quidam ĩ vna ciuitate aliciorum sancte ecclesie vicedomimus moribus & cõuersatõne p̃cipuus · quiete & moderate ad ecclesiã ptimentia optime regens · Qui affectualiter a populo & clero dilect? · mortuo eiusdem ciuitatis ep̃o in ep̃m est electus Sed cũ plurimũ reniteretur · cõtestãs se indignũ tãti honoris officio · vi ad metropolitanũ ep̃m perductus · ab eo cum gaudio est susceptus · & ut volũtati plebis assensũ p̃beret cõmonitus · Vidẽs aũt eius nimiã in renitendo cõ stãtiã dimisit eũ · & alium in loco eius ad ep̃atus p̃mouit officiũ · Porro ordinato ep̃o cum ad p̃priã remeasset ciuitatẽ · quidam de clero instigauerũt ep̃m ut amoto illo alium ecclesie ordinaret vicedominũ Quo facto callidus hostis & inuid? imittens ei vicedñat? zelũ · & ãbitõnis emulat õnem · intantum eũ seduxit vt etiã malificoz postularet auxiliũ Itaqz cũ ingenti desiderio ãbitõnis ureretur ad quendã accessit in ciuitate iudeũ dyabolice artis opatorem nequissimũ · qui iam ĩ infidelitatis & p̃ditõnis foueã multos ĩmerserat ac genibus eius p̃uolut? ait · Quaeso te adiuua me · quoniã ep̃us me? me ad op̃briũ adduxit · & hec & hec in me fecit · Respondit ille · Proxima nocte ueni ad me · & ducaz te ad patronũ meũ · qui subueniet tibi quomõ uolueris Quo facto · duxit eum ad circũ ciuitatis · & ait · Quod cũq̃ uideris · vel quẽcũqz sonum audieris · ne terrearis · Signũ quoqz crucis nullo modo tibi imponas · Illo hoc ita spondente · subito ostendit ei albos clamidatos · cum multitudine cãdelabrorum clamãtes · & in medio p̃incipem sedentem · Erat enim dyabolus & ministri eius · Tenens aũt iudeus manum theophili · duxit eũ ad illud flagicõsũ cõsilium · Et ait ei dyabolus · Vt quid nobis hũc hominẽ adduxisti · respõdit ab ep̃o suo p̃iudicatũ & vestrum auxiliũ postulatẽ · Cui dyabol? · Quale adiutorium dabo homini seruienti deo suo · tamen si seruus me? esse cupit · ego illi subuenio ita ut pl? facere possit q̃ p̃us & impare omnib? etiã episcopo · Audiens theophilus · spopondit omia se facturũ que diceret · cepitqz osculari pedes ei?

& rogare cum · Qui ait ad iudeum · Abneget fili um marie · & ipam · quia odio michi sūt & firmet scripto se p omnia utrūq; abnegare · & post hec quecūq; uoluerit a me impetrabit · Tunc respon dit theophilus · Abnego xpm & matrem eius · fa ciensq; cyrographum · imposita cera signauit anu lo ꝓprio Et abscesserūt cum nimio pditionis gau dio · In crastino aūt epus diuina ut reor puiden tia motus · remoto vicedomino quē turpiter pro mouerat · hūc cum omni honore reuocauit · & du plo q̄ ate fuerat ōnuo sublimauit · ita ut peccasse se clamaret q̄ tam ydoneā psonam alioꝝ delatōni bus eiecisset · & illū mutilem pmouisset · Restitu tus itaq; theophilus cepit sup omnes eleuare se omnibus sibi obedientibus cū metu & tremore ·

LXX De penitentia ciusdē & cyrographi restitutōne p beatā virginem ·

Quamq; puum temp? in huiusmodi iactan tia morarē · creator omniu & redēptor qui non vult mortem peccatoris · recorda tus qualiter p̄us ille fideliter ecclesie sue mīstra uerat · & q̄ pius in mīnistrādo egenis extiterat · ñ despexit creaturā suam · sed dedit ei penitentiam Nam in se reuersus sobrietate recepta · cepit affli gi in his que gesserat · & seipm acriter arguē · Ve mquit michi misero · quo ibo · quem rogabo · cui? auxiliū implorabo · qui diuino meipm fraudaui ad mīniculo · xp̄m & matrem eius negaui · & feci me seruū dyaboli p cyrographū nephāde cautōnis · Quis putas poterit illā abstrahere de manu vasta toris · Cūq; hec & alia sermocinarē · tandem īspi ratus diuinitus cū fletibus ait · Licet sciam xp̄m dei filium quem infelix infideliter negaui de ūgīe maria natū · ibo tñ ad ip̄az et toto corde ip̄az solā itēpellabo · donec misericordiā dñi p ei? intercessio nem obtimeā · Tūc animatus fortiter cū omni hūili tatis deuotōne · pcidit coram templo beate virgi nis · xl · dieb? & noctibus psistens m oratōibus et ieiunijs · eam īcessāter depcādo · ut a maligno dra cone · & ab illa quā gesserat abnegatōne p ip̄az erī peē Quibus expletis · apparuit gloriosa ūgo me dia nocte dicens ei · Cōfitere homo xp̄m quē ego pepi & tu abnegasti · misericors enim est · & susci piat lacrimas penitētie tue · Ideo enim ex me car nem sumere dignatus est · ut peccatores saluaret Tunc ille cū reuerentia sūmisso vultu · cū magno ullulatu · ptestatus est dicens · Credo in deuz pa trē · & adoro filiū dei ex patre ante secula · & ī no uissimis diebus ex te sācta maria virgine natum p nobis peccatorib? pati dignatū · hoc cōfiteor · hunc colo & amplector Cū ego hac p̄catoria cau tōne offer me sācta virgo filio tuo · Quod spon dens beata uirgo · cū dies illuxisset abscessit · Illo vero enixius triduo domīnū postulāte cū lacmis rursū illa nebula clarifica appuit ei hilari vultu & letis oculis dicens · Homo dei ecce ad petitōez meā suscepit deus lacrimas tuas · & p̄cibus ānuit si tamen usq; ad mortē pseueraueris in his q̄ filio meo me teste pmisisti · Qui respondit · Etiā domi na obseruabo & non p̄teribo sermones meos · Ez ego peccator & impi? rogo phēnem fōtem beni gnitatis tue · qui in pfūdum ceni dimersus sum · ut recipe valeā illā execrabilem abnegatōnis mee cartulā ab illo qui me cepit dyabolo signatā · nam hoc est quod sup̄ modū titillat animā meā · Cum in hac triduo postulatōne pseuerasset · iterū eadez virgo maria in uisione ei apparuit et eādem cautō nis cartulā habens in manu de cera sigillatam ex hibuit · atq; eius pectori dormienti superposuit · Quā ille a sōno surgens inuenit · Et letus effect? in crastinū cū esset dies dominica · pgens ad eccle siam in qua cū populo epus aderat · post lectōnē euāgelij pstrauit se pedibus epi eiq; omnē impie tatis sue historiā retexuit · post hoc etiā qualit ad fontem misericordie beatā virginē cōfugiens · ei? meritis & p̄cibus p penitētiam et lacrimas a deo veniā meruit · necnon qualiter cyrographū signa tū pessime scriptōnis receperit adiunxit · & obse crās vt coram omnib? legeret epo porrexit · Om nes itaq; clerici et mulieres tāta dei miseratōne p moti · diutissime gratias deo retulerūt · ep? quoq; gaudio rplet? clamabat ad populū · multis exhor tatōnibus eos puocās ad gratiaꝝ actōnē · et xpi ac sācte matris sue virginis glorificatōnem · Inte rim aūt thophilus solo iacebat pstratus · Quem post oratōnis laudem epus surgere iussit · & ei cā tulā illam nefādissimā in cōspectu omniū cōbure re pretepit · Quo facto · mgressus episcop? missa rum solennia pegit · Cūq; pcepisset theophilus sacre cōmunionis misteriū · statim refulsit facies eius sicut sol · Videntes aūt omnes subitaneam viri trāsfiguratōnem · magis glorificabāt deum q̄ facit mirabilia solus · et beate marie diuinissime lau des referebāt · Beatus autē theophil? in locū illū in quo beatā viderat uisionem declinās tanq̄ fix? pstitit in illo per triduū · post triduū uero omīb? fratribus valedicendo osculū tribuens · aīmāq; su am sācte trinitati et beate marie liberatrici sue cō mendās · vitam hāc in eodem loco feliciter finiuit vbi et corpus eius sepultū fuit · LXXI

De aduentu sācti mauri in andegauiā et mona sterio quod edificauit · Sigibertus ·

EO tempe claruit in gallia sāctus maurus de quo pauloante dictū est monach? san cti benedicti discipulus · Faustus · p? q̄ aūt beatus maurus vidit in spū beati bñdicti anima in celū cū gloria ascendere · tunc secūda fe ria pasche a roma discessimus ex eo loco aure lianis venientes audiuimus beatū bertricānū mi grasse ad dominū · Locus aūt qui ab eo nobis p uisus fuerat rupiacus dicebatur · ipso nomine de formis et scabiosus · Cui bertricāno successit dō nulus epus · Decimo die post q̄ aurelianis fuim? ingressi · iter arripientes rendimus andegauū · ve nimusq; · v · die ad locum qui restis nūcupat · vbi iam bardiardus cum cōiuge sua citilia biduo nos expectauerat · Hic habebat cōsobrinū nomine flo rum · familiarem et carissimū theodberto regi frā corum Hic flor? vidēs beatū maurꝝ hūillimo mo nachali habitu indutum · de equo cui īsidebat sta tim desilijt · ac tercio āteq̄ ei appīquaret toto cor pore in terram se pternens · cum ab eo humilitē et modeste eleuatus esset · omnes nos est osculat? Ad quem maurus · Obseruatō ordinis nostri · sīi mam deposcit quietem et securitatem · Ibi p̄muz edificauit maurus domū oratōnis non admoduz magnā · in nomine sancti martini · ī qua et se sepe liri precepit sicut et sanctus benedict? ī oratorio eiusdem sancti martini · quod ōstructa ara appol linis ipse cōstruxerat sepultus est · Quidam cleri cus longiso nomine qui cementarie artis preerat · de altissimis gradibus corruens sup depositum illic aceruum lapidum · toto corpore cōtritus est et sanatus a mauro · Ex illo die florus ita maurū

habuit in maxima veneratõne·ut nũq̃ postea p̃pius ad eum accedere auderet·Quidaz postea ex oparijs mauro detrahere ceperũt· dicentes eum cupidũ manis glozie & magum·Ex quibus ötra ctoribus tres subito malignus spũs iuasit ita ut vni ex illis nomine flodegiso aĩmam extorqueret· reliqui se inuicem dentibus lacerabãt·Quibus di gitos vtriusq; manus sãctus maurus in os misit & spũs malignos p ventrem eiecit·feda relinquẽ tes vestigia·Tercũ vero resuscitauit a mortuis· cui precepit ut si uellet viuere·in locũ ipm nunq̃ amplius intraret Quod ideo iussit·vt plausuz & fauorem popli vitaret Theodebertus rex·venit illuc ad oratiõẽ·Post oratõnez in uentũ fratz pgens·regali indutus purpura·hũiliter se pstrauit·& ut p illo p̃carentur cũ lacrimis postulauit & dedit eis fiscũ regiũ qui boscus vocaẽ cũ om nibus villis & redditibus ad eum ptinentib? ·Al tera die visitãs fiscũ regiũ sibi donatũ beat? mau rus paliticũ a·vij·ãnis sanauit· ·LXXII·

De multiplicatõne fratrũ & diminutõne·

Secundo ãno aduentus nostri nobiles ad uenire ceperũt·& nostrã habitatõnez ex petere·& filios suos offerre· xxvj· anno fũdatõnis ipsius cenobij fact? est numer? fratrũ c·xl·Quem neq; minui neq; augeri·p̃cepit mau rus·Lotharius rex andegauis ueniens·mandauit viro dei mauro se velle ire ad mõasteriũ ·Qui ue niens·dedit ei fiscũ regiũ qui blazon appellatur· & villam que dicitur longus cãpus Ex eo tempo re·beatus maurus non facile de monasterio iam egredi volebat·Secessitq; in domũ que illi fabri cata erat iuxta ecclesiã beati martini cum duobus monachis qui ei seruirent p̃mo & aniano· substi tuens p̃us bertulfum abbatem sibi succesluz· Et cum ibi duos & dimidiũ ãnos fecisset in oratõne vidit dyabolum sibi mimãtem stragem se facturũ maximã de monachis suis·Quem postea cõforta uit ãgelus domini·Maurus postea cõfortauit fra tres·p̃dicens eis de morte sua & illoz imminẽte Fa ctũq; est ut infra·v·menses·cxvj·monachi more rentur·nec de tãto grege remanerẽt nisi·xxiiij·In ter quos mortui sũt ãthonius & cõstantinian? q̃ nobiscum venerãt·Nec multum post mortu? est sanctus maurus dolore lateris·xlj·anno aduẽtus sui ad illũ locũ·xviij·kl'·februarij ante altare bea ti martini sup ciliciũ stratus sui recubãs

·LXXIII· De miraculo benedicti iunioris & ceteris quibusdã incidentib? illius temporis·

Sigibertus·

Eo tempe i cãpania ytalie benedictũ iuni orem sãctitate clarum rex totilia p xp̃o psequens·cũ eum cum cella sua cõburere voluisset nec valuisset·in clibanũ ardentem euz p iecit·Qui inde die altero illesus cum illesis vesti bus etiã exiuit·Hildebert? rex frãcoz cũ patru ele theodeberto in fratrem lotharium insurgit·sz matre eorum satis agente totilde apud deũ ne in ter fratres fieret ciuile bellum horrẽda intempe state coerciti·cum sup lothariũ ne signũ quidem apparuerit horroris huiusmõi reddũt se fraterne paci·Anno iustiniani·xiiij·in diuersis galliaz lo cis diuersa signa visa sũt· Cometes appuit die sã cto pasche·celum ardere visũ est·verus sanguis ex nube defluxit in vestimentis hominũ·dom? cu iusdam abintus sãguine respsa apparuit·& secu te varie clades & male valitudines cum pustulis & vesicis populos afflixerũt· Anno sequenti cõ stantinopoli morte magna insurgente·statuta est solennitas purificatõnis beate marie· que grece ypapãti·i·obuiatõ dicitur·eo q̃ die illo obuiaue rit symeon oblato in templũ domino· & ita mor talitas illa cessauit·Lotharius & hildebertus fra tres obsessa in hispanijs cesaraugusta·ciuib? deũ adorantib?·& circũlata vincentij martiris tunica accepta ab eis p̃ munere ipsius martiris stola ·re deunt acquisita hispanie parte maxima·

·LXXIIII· De arthuro rege britannie·

Sqz ad hoc tempus·historia britonũ per ducit narratõnem suam de rege arthuro· Refert enim eum post celeberrimã illã cu riam in vrbe legionum habitã·in q̃ omnes reges insularum occidentaliũ & duces galliaz fuerunt· maximũ duxisse exercitum in fines burgũdie·adũ sus luciũ p̃cipem hispaniaz sub leone impatoẽ reipublice p̃curatorem·& in eũdo quẽdam ĩmen sũ gigantẽ singulari pugna deuicisse·Deinde vtra rumq; ptiũ legiones in pago lingonẽsi·ad pliãdũ cõuenisse·& post inumeram cedẽ vtriusq; exerci tus tandem britonibus victoriã p̃uenisse Postea narrat q̃ arthur? iuga alpium trãscendẽ·& romã inuadẽ voluerit·Sed interim audiẽs medredrum nepotẽ suum diadema britãnie p tyrãnidem arri puisse·britãniam reneauerit·atq; in ultimo p̃lio quod cum eo habuit·post neces fere omniũ ducũ ipe letaliter vulneratus fuerit·& in insulã quãdã ad sanandũ deportatus·relicto regni successore ognato suo cõstãtino·Ipe vero arthur? iuxta mẽ limi vaticiniũ dubium habet exitum· quia vtz vi uat an mortuus fuerit nemini cẽtũ extimaẽ esse·

·LXXV· De vigilio papa & eius afflictõe p̃ ãtenio patriarcha· Hilmandus·

Eo tempe uigilius papa quia ẽm p̃missio nem suam noluit ãtheniũ hereticũ reuoca re·cõstãtinopolim ignominiose mittitur Theodora nanq; iustiniani uxor mãdauit ei ut se cũdum p̃missionẽ suam reuocaret ãtheniũ·qui no luit·Quo audito illa misit romã antheniũ scribaz ut adducẽt eum p vi· Qui cum in naui esset ipo situs·& nauis mota esset·popul? roman? iactat post eum lapides·fustes & cacabos dicẽs· Male feciſti romanis·male inuenies vbi vadis· fames tecum·mortalitas tecum·Ingressus est cõstãtino polim vigilia domini nostri hiesu xp̃i·Per bienni um fuerunt intẽtiones de anthenio patriarcha·cui vigilius nullatenus cõsensit dicẽs·ut uideo non me fecerunt·uenire ad se iustinianus & theodora sz dioclecianus & litoria·facite quod vultis dig̃ factis recipio·Tunc quidam dedit ei alapã dicẽs Nescis quibus loqueris homicida·qui siluerium papã occidisti·& filiũ mulieris uidue ad calces et fustibus·Tunc fugit uigilius in basilicam sancte eufemie·& tenuit colũnam altaris A qua abstra ctus eiectus est foras ecclesiam·& missus est fu nis ĩ collo eius·& tractus est p totam ciuitatẽ us q; ad uesperam·Tunc missus est in custodia·ubi dabatur ei modice panis & aqua·Clerus autẽ ro manus qui cum eo erat missus est in exilium ad di uersa metalla incidenda· Tunc gothi fecerũt sibi regem uadua·qui totilia nũcupatus est· Qui de scendẽs obsedit romam·& facta ẽ tãta fames in ciuitate·ut et natos suos vellẽt comedẽ Intrauit totilia romam a porta sãcti pauli in die·xiij·et to ta nocte fecit buccina clangi· ut totus populus

fugeret·uel p ecclesias se celaret·ne interficeret·
Habitauit cum romanis aliq̄diu pater cum filijs
mãsuefactus ut creditur sãcti benedicti moritis·

LXXVI· ¶De passione sãcti herculani paru
sini episcopi· ¶Sigibertus·

ANno iustiniani·xvij·herculanus pusinus
epus·a totilia rege secto capite martiri=
zatur ¶Gregozius in dyalogo·iij·libzo
Nuper flozidus venerabilis vite ep? narrauit me
mozabile valde miraculũ dicẽs·Vir sanctissimus
herculanus nutritor meus pusine ciuitatis epus
fuit ex cõuersione mõasterij ad sacerdotalis ordi
nis gratiã deductus·Totilie aũt pfidi regis tem
poribus·eãdem vrbem ãnis·vij·cõtinuis gotho
rum exercitus obsedit·ex qua multi ciuiũ fugerãt
qui famis piculũ ferre non poterãt·Anno vero
vij·necdũ finito·obsessam vrbem gothoz exerci=
tus intrauit·Tunc comes qui eidem exercitui pe
rat·ad regẽ totiliam nũcios misit·exquirẽs quid
de epo vel populo fieri iuberet·Cui ille pcepit di
cens·Epo pus a vertice usq; ad calcaneũ cozrigi
am tolle & tunc caput eius amputa·Omnẽ uero
populũ qui illic ĩuentus est·gladio extingue Tũc
idem comes venerabilem viz herculanum episco
pum sup vrbis murũ deductũ capite truncauit
eiusq; cutem iam mortui a vertice usq; ad calcane
um incidit·ut eius corpi cozrigia sublata uidere=
tur·Moxq; cozpus eius extra murũ piecit·Tũc
quidã hũanitatis pietate cõpulsi·absciscum caput
ceruici apponentes·cum vno puulo infante qui il
lic extinctus inuentus est·iuxta mauz corp? ei?
sepulture tradi derũt Cũq; post eandem cedẽ die
xl·rex totilia iussisset·ut ciues vrbis illi? qui quo
libet dispsi essent·ad eandem sine aliqua trepida=
tõne remearent·hi qui pus famem fugerãt·uiuẽ=
di licentia accepta sunt reuersi·Sed cuius uite eo
ruz epus fuerat memores·vbi sepultũ esset cozp?
eius quesierũt·vt hoc iuxta honozem debitũ in ec
clesia beati petri apli humarẽt·Cũq; itũ esset ad
sepulcrũ·effossa terra inuenerũt cozpus pueri·pi
ter humati·utpote iam diei·xl·tabe cozruptum·
& vermibus plenũ·cozp? uero epi ac si die eodez
esset sepultum·Et quod est adhuc magna admiã
tõne venerãdum·quia ita caput vnitũ cũ cozpoe
fuerat·ac si nequaq̄ esset abscisũ·sic uidelicz ut nl'
la uestigia sectõnis apperẽt·Cũq; hº & in terga
exquirẽtes si qd signũ uel de alia monstrari incisi=
one potuissent·ita sanũ atq; intemeratũ omne coz
pus est inuentũ·ac si nulla hoc incisio ferri tetigis
set· LXXVII· ¶De quibusdã euentib? illi?
temporis· Sigibertus·

ANno iustiniani·xviij·obijt sãctus remi=
zius remorũ epus·Anno eiusdem xx·cõ=
serto plio inter chunimũdum regem gepi
daz·& albuinũ regem longobardoz cozruerũt·
utrinq; lx·milia eoz·Vbi albuinus chunimũdũ
pemit & ex testa capitis eius poculũ sibi ad bibẽ
dum fecit·filiãq; eius captiuã uxorem sibi acce=
pit·Hunis vero terras gepidaz inuadentib?·de
structum est regnũ gepidarũ penitus Anno eius
dem·xxij·agericus uirdunensis epus claruit·An
no sequenti arboris que dicitur sambucus flores
grana & fructus·in flozes grana & fruct? uitis
trãsformatur Anno eiusdem·xxv·pelagius roma
ne ecclesie·lviij·psidet·Hic insilatus de morte ui
gilij·pape·tenens sãcta euãgelia & crucem iure
iurãdo publice satisfecit·Anno iustiniani·xxvij·
lotil dis regina moritur·hiems niue & glacie ita
exasperatur·ut volucres & fere indomite manu ca=
pi possent·Anno sequenti obijt sãctus medãdus
nouiomẽsiũ & tornacẽsiũ ep?·In cuius transitu
celum aptũ est & diuina ante eũ micuerũt lumi
naria·spacio duarũ horaz·Cuius cozpus rex lotha=
rius trãsferri fecit ad vrbem suessionẽsem·pmit
tens q̄ sup eum decentissimã basilicam edificaret
atq; mibi religiosoz uirorũ conuentũ statueret·
Quod opus ipe quidẽ cepit·sed filius ei? sigiber
tus adimpleuit· LXXVIII· ¶De miraculo
pueri iudei qui cum xpianis eucaristiam pcepat·

QUo tempe in oriente puer quidã iudeoruz
filius cuz a ceteris suis xpianoz filiis ad
hoc adductus fuisset·ut in ecclesia sãcte
matris domini nostri hiesu xpi cozpus & sãguinẽ
xpi pcipet·ꝓpter hoc a patre suo piectus in foz=
nacem ardentem·illesus inde a xpianis extract?
est· ¶Ex mariali·Nam mater pueri cum audisset
q̄ filium cõmunẽ pater deliberasset exuere·cucur
rit ad liberãdum eũ·Sed cum uidisset incendia ab
ore fornacis patulo huc illucq; respgi·ornatuz ca
pitis ad terrã piecit·diffusaq; cesarie se miseram
damitans·ciuitatem vocib? impleuit·Xpiani au
tem cõcurrentes ad spectaculũ·retractis ignib?
ab ore fornacis·inuenerũt puerũ q̄si sup plumas
mollissimas discũbentẽ·Cũq; benedixissent domi
nũ·piectum huius sceleris actorẽ iudeum in for
nacem·ita totũ ignis absorbuit·ut vix de ossibus
eius puum quodãmodo relinquẽtur indicium In
terrogãtes autem infantulũ xpiani·quale ei inter
ignes fuisset umbraculũ·ãit·Mulier que in basili
ca illa ubi panem de mẽsa accepi ĩ cathedra sedẽs
puerulũ in sinu gestat·hec me pallio suo ne ignis
q̄ me uorare et opuit Vnd indubitãdum est·beatã
ei mariã auxilium appendo pbuisse·Agnita vero
infans fide catholica·in patrem & filiũ & spũmsã
ctum credidit·ac salutaribus aquis renatus vna
cum genitrice sua denuo in fide uixit·Multi quo
q; iudeorum·hoc exemplo in urbe illa saluati sũt
¶Sigibertus·Anno iustiniani·xxx·radegũdis
regina·uxor quõdam lotharij regis·mutata ueste
claruit sãctitatis nobilitate LXXIX ¶De
sancta radegunde regina· ¶Ex gestis eius·

HEc natõne barbara fuit de regione tozin
ga·patre rege berechario qua regiõe frã
corum victoria deuastata·exiuit de pa
tria Tunc inter ipos quoz erat in pda regalis pu
ella·fit cõtentõ de captiua·Et nisi reddita fuisset
transacto certamine in se reges arma mouissent·
Que uenies in sortem lotharii regis in ueromãdẽ
sem ducta·atheias uillam regiam nutriendi causa
custodibus est deputata·Quaz cũ pparatis expẽ
sis uictuariaci uoluisset rex pdict? accipẽ·nocte
cum paucis elapsa est·Deinde suessionis cum di
rexisset ut regiam erigeret·illa euitabat pompã
regalem ne seculo crescẽt Sed cui dabatur etiaz
humana glozia non mutatur·Nupsit ego terreno
principi·non tamẽ separatur a celesti· Ac dum sibi
accessisset secularis dignitas·plus se ielmauit·uo
luntas q̄ pmittẽt dignitas Timẽsq; ne a deo degẽ
dasset cum mũdi gradu pficẽt·se cum sua faculta
te elemosine dicauit·Nam cum sibi aliquid de tri
butis accidẽt·ex omnib? que venissẽt ad eaz añ d
dit decimas q̄ recepit·Deinde quod superat·mõa
sterijs dispensabat·& quo ire pede non poterat
misso munere circũibat·Item nocturno tempore

cum reclinaret cum principe·rogans se p hũana
necessitate velle cõsurgere·& leuans egressa cubi
culo·tandiu ãte secretũ oratõni incũbebat iacta
to cilicio·vt solo calens spũ iaceret gelu penetra
ta·tota carne ꝑmortua De qua regi dicebaẽ·habe
re se magis iugalem monachã ꝙ reginam·vnõ &
ipe irritaẽ· qz p bonis erat asperrim? ·Sz illa tol
lerabat modeste rixas illatas a viuge·Diebus ve-
ro q̃dragesime satis ẽ scire·qualiter rexerit se int
vestes regias singulariter penitens· Igitur appin
quãte ieiunij tempe ad religiosã monachã nomine
piam mittebat cui sãcto ꝓposito illa dirigebat ve
nerãter in lintheo sigillatũ cilicium·Quod sãcta i
duens·ad corpus p totam quadragesimã subt ve
stem regiam dulci portabat in sarcma· Sin autez
rex deesset·quis credat qualiter oratõni se diffun
deret·qualiter se tanq̃ ꝑsentis xpi pedibus alliga
ret & quasi repleta deliciis sic longo ieiunio sati a
ret in lacrimis·Cui despecto ventris edulio xps
erat tota refectõ & tota fames erat ei ī xpo·Illud
qua pietate pagebat solicita ut que p oratoria vel
loca venerabilia tota nocte plucrent ·candelas
suis manibus factas iugiter ministraret·

·LXXX· ¶Qualiter incarceratos ꝑcib? et mi
raculo liberauit uestemqz secularem mutauit·

Vali vero si quis p culpa criminali·ut as
solet a rege interfici deputabaẽ sanctissima
regina moriebaẽ cruciatu ne designat? re
us morereẽ gladio·Qualiter cõcursabat p dome
sticos fideles seruientes & pceres·quorũ blandi
mentis mulcebat aim principis·donec ex ipa ira r̃
gis unde pcesserat sors mortis ide curreret uox
salutis·His igitur beatis actibus occupatã·intan
tum paexit diuina clementia·ut etiã in palatõ ad
huc laica domino largiente declararẽtur p eã mi-
racula·Deniqz in pumia uilla post prãdiũ dũ per
ambulauit p ortũ sãctissima·rei trusi p crimie suc
curri sibi clamabãt vociferãtes de carcere·Ipa au
tem quid esset interrogat·Mentiuntur ministri ꝙ
mẽdicorz turba quereẽ elimosinã·Credens hec il-
la·trãsmittebat quo indigebat inopia· Interea a
iudice cõpellũtur tacere·q̃ tenebanẽ in cõpedib?
Cum vero nox supueniisset & solitũ cursũ faceret
fractis vinculis soluti sãcte occurrũt de carcere·
Quo cognito·reos se viderũt qui beate mentiti
sunt·dum qui rei fuerant de cathenis soluti sunt
Et quoniam frequenter aliqua occasione diuini-
tate ꝑsperante·casus cedit ad salutem·ut hec reli
giosius viueret·frater interficitur innocẽter· De
serta igitur a rege·ueniens ad beatum medardũ
nouiomi supplicat instanter·ut ipam mutata ve-
ste dño cõsecraret·moxqz imumẽtuz nobile quo
celeberrima die solebat pompa comitãte regia p
cedeẽ·exuta ponit in altari·ablatis gẽmis & orna-
mentis·mensam diuine glorie onerat uenerabilis
cingulum auro ponderatuz·fractum dat inopijs
paupum ·LXXXI· ¶De sãcto brendano sco
to & bonis mitijs sãcti gregorij· ¶Actor

Per idem tempus floruit in scocia sanct?
brendanus·Qui scilicet magne abstinen-
tie vir & in virtutibus clarus· triuz fere
miliũ monachorz pater fuit Huius aũt pegrinatõ
nis historiã·ꝓpter apocrifa quedã deliramenta q̃
in ea uidentur cõtineri penitus ab ope isto reseca
ui· ¶Sigibertus·Eo quoqz tempe gregorii? filius gordiani senatoris rome adoleuit·qui·vj·mo
nasterijs in sicilia fundatis &·vij·rome in domo
sua·ex ptorẽ urbano factus monach? · sapientia
& doctrina & sãctitate claruit· ¶Ex gestis eius
Hic enim literarũ studijs optime eruditus·etiaz
in adolescentia sua cogitabat quomõ posset deo
fideliter in religione ſuire Sed dum cõuersionem
differret putãs esse melius ut deo in seculari habi
tu ſuiret·cepit ei cura rerum secularium succresce
re·adeo ut iam in mundo non tantum specie sed
etiam tenereẽ & mente· Vnde defũctis pentibus
libere suas erogãs facultates·cũcta distribuens
religionez itrauit·&·vij· abbatias de ꝓprio edifi
cauit·Et qui ante vestiri serico solebat & gẽmis·
post in vili habitu mini strabat paup ipe pauperi
bus·In monasterio aũt ꝓprio ad tãtam pfectõnẽ
excreuit ꝙ in ipso sue cõuersionis initio iam pos
set in pfectorz numero deputari· Tanta etiam di
strictõne corpus suũ afflixit·ut infirmato stoma
cho & tussi grauissima·mori quotidie se putaret·
Cuius virtutum famam papa pelagius audiens
abstractũ de monasterio dyaconũ ordinauit·

¶Sigibertus·Eo tempore terremotus terribil'
nimis·p·x· dies fact? est· Hildeberto rege mor
tuo·monarchia regni frãcorum cedit fratri ei?
thario· ·LXXXII· ¶De sãcto leonardo confes
sore· ¶Ex gestis eius·

Tempibus regis lotharij·sãctus leonard?
in pago cenomanico heremiticã vitaz du
cẽs·sibi & sequacibus suis monasterium
cõstruens·tãte humilitatis inter ipsos extitit·vt
etiam ꝓtis nomen refugeret·& cum esset prelat?
omnib?·cũctis se viliorẽ & inferiorem habitu &
meritis demonstraret·Cuius fama cum se vndiqz
diffunderet·tantus ad eum populus cõcurrebat·ut
cũctis ad supabũdantiam necessaria deferẽtibus·
locus ille in triennio ad coquẽdos panes clibanũ
non haberet·Sed laudi eius inuidẽtes maligni·sug
gesserũt lothario regi frãcie·ꝙ nisi sibi & sue gẽti
psuleret·p leonardũ illum heremitã qui multos sb:
obtentu religionis colligebat·regnũ frãcie detri-
mentum non modicum iustineret· Quibus rex lo-
thariꝰ nimis credẽs·missis militibus expelli eũ
cum iniuria iussit·ut omnes audiẽtes hoc timereẽ
& nequaq̃ tale quid ulterius attẽptarent· Cũ er
go milites ad eum ueniissẽt· & contra eum querẽ
tes calũniam diutius allegareẽt·tandẽ verbis eius
compũcti·mirantes vitam eius tempore oportu
no se futuros eius discipulos spoponderũt & sic
ad regẽ regressi·cũcta que uideraẽt & audierant
retulerunt Vnde rex quoqz cõpunctus ꝺ his·qui
iniuriã viri dei cõcepat·deo gratias retulit·qui tã
cõstantes sibi famulos eligebat· Et intantum san
ctum leonardũ dilexit ꝙ ei cũcta liberaliter porri
gens·& detractatores eius rebus & honoribus
suis ꝓuans·vix tandẽ ꝑcibus sancti viri eos sue
restituit·dignitati· Erat enim ẽga miseros tãte
compassionis affectus·ꝙ & hoc a deo ꝑcibus im
petrauit·ut quicũqz in carcẽ vel cõpedibus tenẽ
tur·mox inuocato eius nomine solueretur· Qua
dam die dum diu in oratõne incũberet·serpẽs ma
ximus a pte pedum surzsum tẽdens & sinum eius
plustrans·non solum ei nocere non potuit·sz nec
mentẽ eius ab oratõne turbare· Et facta oratõe
dixit ei·Scio quidẽ ꝙ ab initio tue creatõis homi
nes quãtum ꝑuales inquietas·& nunc in spe mise
ricordie dei fac in me quidquid merui·si tibi deẽ
potestas· Quo dicto· serpẽs p capicium tunice
eius exiẽs·ad pedes ei? exanimis corzuit & extũc

ibi nullus serpēs apparuit. Perdurās itaqz usqz ad tempa sācti germani pisiensis epi. & sācti dōnoli. qui innocenti epo cenomānensi successit. cū eos forte ab inuicem discordantes sedasset. in crastimū se faciendum & pdicti domnoli aduentū pdixit. Qui & ipe domnolus diuina reuelatō ne p monitus ē. vt iret ad sāctū leonardū. & eiz animam cōmendaret Quo facto. idus octobris circa annū domini. d. lix. obijt & sub hilperico rege frācorum sepultus. duos cecos illuminauit. et etiam nunc quāti apud deum sit meriti. frequētia miraculoz ostendit. Huius leonardi vita apud corbigmacū legitur. quia corpus eius ibi requiescit Vnde & locus ipe ꝑter miraculoz multitudinē quotidie a populis frequentatur. LXXXIII

De lannomaro carnotensi & latronibus eius stupefactis. Ex gestis eius.

Empe quoqz pfati lotharij scilicet filii lodonei seniozis. qui pmus in regibus eiusdem gentis a beato remigio remoz epi scopo baptizatus est. intra galliam lugdunensem lānomarus carnotensiū ptiū ciuis. penitz xpianis natus est. Qui cum in domo patris puerul? nutriretur. gregem patris sui pascens bone spei agebat principia. quia que victui necessaria sibi solicitudo patenter ministrabat. hec egenis & pegnis occurrātibus impiebat. aut coeuis sibi opilionibus diuidebat. Euāgeliū nondū nouerat. sed crucis mortificatōnem ferre gaudebat. usqz ad solis occasum frequenter ieiuniū extendēs. Denigz pentes pueri cōuersionē admirātes Liteālib? studijs eum tradiderūt. & cuidā uenerabilis uite sacerdoti in opido carnotensi. domino militāti commiserūt. Qui susceptum puulū tenere fouebat. et pedetentim ad literaz cognitōnem & sanctitatis normā cohortabatur. Ad tempus ergo celās animi ꝓpositum. dum adhuc in eadē vrbe morareē. sacē dotalem infulam est adeptus. Tandem in tempesta nocte omnibus alto sopore depssis. baculum in manibus sūpsit. & cōcupitā ad heremū puolauit. Dum aūt quadā nocte inter cetera silētia binos deuote meditatōnis deo redderet infestam latronum rabiem pfensit. Qui ut ad eius mortez p uenirent. longos uie errores illi passi sunt. putabant enim eum aliquā pecuniā in deserto seruare diluculo aūt facto. repēte se in cōspectu eius vident. quem tantope quesierāt. Et ad visionem eius diuino timoze correpti. ad pedes eius corruerunt clamātes. Parce nobis vir dei parce. reatum nostrum cognoscimus. & ideo veniam petimus. Quibus ille ait. Et ego dolos vestros non ignoā bam filij. Misereatur vestri dominus. Redite in pace. & iam a rapinis manū cōtrahite. nam michi nulla pecunia est ī terris pecuīa nostra vero christus est. Quibus verbis eius edificati. ad ꝓpria vix p? triduum sunt reuersi. Et plurib? quod eis acciderat narrauerunt LXXXIIII De ceteris eius miraculis & trāsitu eiusdem.

Homo quidam e vicino filiū suū claudum dei cū lacrimis curandū obtulit Qui intra sacra missaz libamīa p sanitate pueri obsecratus solenni pce pacta fragmento panis bene dicti & patrem refecit. & filium a debilitate cuāuit. Casu accidit. ut ianitoz clauem oratozij pdēt Cunqz dei famulus a fratribus secedens orandi gratia oratozium peteret & clauem nō inueniſſet āte foras humi pstrat? aliquātisp orauit. Moxqz ultro ianua est patefacta. Cum aūt monachi de finimibus facta machina supposuissent quod mes fuerāt. ignis accensus paulatim vires capiens cū omnes alia curarent. subito & fruges & domum inuasit incendium Quod vbi uir dei comperit. signum crucis faciens. ignis impetum oratōnibus supauit. Insecuta deinde nocte. inter sacras vigilias inuidia dyaboli eum inquietare tēptauit. & qui a celesti luce cecidit. lāpadis lumen ter extinxit. sed militem xpi sibi preualere sensit. qui p verum lumen xpm lucerne radios repauit. Quadaz etiā die ānosam quercū ad oratoziū cōstruendum non apto loco positam vbi a fratribus dolari posset. vir dei in virtute crucis quo uoluit transpozauit. Vir nobilis ermoaldus in angustia cōstitutus misit ei xl. sol'. obnixe petens & ītercessionis eius meritis. spes ei salutis a deo pstarēt. Qui accipere recusās. tādem tamen latoze purgēte suscepit. Ingressusqz oratoriū oratōnem fudit. ut oblatō viri acceptabilis fieret in cōspectu dei. & sup altare pecuniā deposuit. grādiqz studio vnūquē qz nūmum appendēs manu reuoluebat. et genu sepius flectens orabat. Tandem vnum solidū quē in spiritu mundum & non ex rapina acquisitum ognouit. usib? suis retinuit. Reliquos aūt gezulo tradidit. & ait. O hō pecuīa ista iiq ē et diuimā ñ pē mutare sñaz. sz nec peccatoz remissionē ipetrare. nā victime impiozū abominabiles sunt domino. Sic ille reuersus ad dominū suū adhuc euz uiuentem repit. Seo morbo inualescente ab hac luce est abstractus. Epus autem carnotensis. malardus compta fama viri dei. cupiebat eius collo cutōnis dulcedine recreari. Pro qua re accersit? ab eo cū & finem vite sue appinquare sciēt. iam senioz ad vrbē ꝓperauit. Vbi p aliquot dies moratus egrotare cepit. & pfato epo desolatozē religionis & que p barbaros post obituz vtriusqz futura essent pdixit. & sic ī pace requieuit. xiiij. kl'. februarij LXXXV De monasterio pictauis a sācta radegunde cōstructo & eius pfecutōne

Ex gestis eius

Orro sācte radegūdis supdicte virginis mens intenta ad xpm. pictauis inspirāte & coopante gratia dei monasteriū sibi p ordinatōnē pcelsi regis lotharij cōstruxit. In quo gaudens ingressa est. vbi perfectōnis ornamēta oquirēt. & magnā ogregatōnē puellaz xpo nūp mo aturo sponso ogregaret Quo electa abbatissa et iam cōstituta. tā se q̄ sua omnia ei? tradidit potestati ex ꝓprio iure nichil sibi reseruās. ut curreret expedita post xpi vestigia. et tātum sibi pl? augeret in celo quātum substraxisset de seculo. Sz inimicus bonoz humani generis inimicus. cui? voluntatem etiam dum esset in seculo facere abhorruit eam persequi non cessauit. Sicut enim iā per interncios cognouerat quod timebat. pcelsus rex lotarius cum filio suo pcellentissimo sigiberto turonis aduenit. quasi deuotōnis causa. quo facili? pictauis accederet. vt suā regimā acciperet. Quo cognito. beata radegūdis sacramētales literas fecit sub cōtestatōne diuina. viro apostolico domino germano parisiēsis ciuitatis epo. qui tūc cum rege erat. quas per ꝓculum suum agentē secretius direxit. cum exenio vel eulogijs. At vbi eas relegit vir deo plenus. lacrimās psternit se pedib? regis. ante sepulcrum sancti martini deprecans cuz testatōe diuina. sicut ei literis fuerat intimatū

vt pictauis non accederet · Hinc rex amaritudine plenus intelligens hanc petitõnem esse beate regine penitentia ductus malis cõsiliarijs istud imputans seqz indignum iudicãs · qz talem habere reginam diutius non meruisset · prosternit se & ille ante limina sãcti martini pedibus aplici viri · rogans ut sic ꝑ ipo veniam peteret a beata radegũde · ut ei indulgeret quod in ea ꝑ malos cõsiliarios peccauerat Vnde ultõ diuina de ꝑsenti eos uindicauit · Sicut enim arrius qui contra fidez catholicam certans omnia intestina sua in secessuz deposuit · ita & istis euenit qui contra beatã regĩam egerunt · Tunc rex timens dei iudiciũ · quia regia dei voluntatem magis fecerat qz suam · dum cõmorata cum eo fuerat · rogat beatũ virũ illic celeriter ire Sic uir aplicas domin? german? pictauis ueniens · ingressus monasteriũ in oratorium sancte marie dicatum · prosternit se ad sãcte regine pedes ꝑ rege veniam poscens · Illa vero gaudens se de faucibus seculi ereptam · benigne mulget · & se dei aptat seruitõ · expedita iam sequi xp̃m quocũqz iret ·

LXXXVI De mira eius abstinentia & humilitate ·

Qvalem se gesserit ꝑ singula quis enumeret infinita · q etiã in mensa sub fladone siligineum panem absconsũ vel ordeaceũ mãducabat occulte · sic ut nemo ꝓcipet · Nam ex illo tempe quo beato medardo cõsecrante velata est · usqz ad infirmitatem nichil preter legumen & olera · non pomũ piscem vel ouum vel aliud · esui habuit · Potũ vero ꝓter aquã mulsam atqz piratuz non bibit · Tum uero more sãcti germani iubet sibi molã secretissimã deferri · in qua tota quadragesima tãtum laborauit · quãtũ quatriduana refectõ postulauit · ꝓter quotidianã mẽsã qua refouebat matriculam duobus semp dieb? quinta scilicz feria & sabbato · balneo pato ipa succincta sabano · capita lauabat egenoz · defricãs quidqd erat cruste · scabiei · tinee · nec purulenta fastidiẽs · imẽdum & vermes extrahẽs purgãs cutis putredines singillatim capita pectebat ipaqz lauerat Vlcera vero cicatricũ q̃ cutis laxa detexerat · aut ungues exaspauerãt · euãgelico more oleo supfuso mulcebat morbi cõtagiũ Egredientibus exinde si cui inueterata esse indumenta cõspiceret · tollẽs rasa noua reddebat · ante pãnosos faciebat uenire cultos ad prãdium · Quib? cõgregatis · ministerio pato ipa aquã siue mappã singulis porrigebat · & inualidis ipa ꝓter & os & manus tergebat · hinc trib? ferculis illatis · factis delicijs · stans ãte prandentes ieiuna ꝓsens cõuiuis · ipa incidebat panẽ · carnẽ vl' quidqd apponeret · lãguidis aũt & cecis nõ cessabat ipa cibos cum cocleari porrigere · Mulieres varijs lepre pfusas maculis cõprehẽdens · in ãplexu osculabatur · in deo eas toto diligens aio · Deinde posita mensa ferens aquã calidã · facies lauabat · manus ungens · & vlcera · & rursus adminis trabat · Ipa pascens singulis recedẽtibus ꝑbebat auri vel vestimenti solatiũ vix vna teste munifica · Que etiã prestãte domĩo diuerso fulsit miracu lo · Deniqz si quis pustule desperet de vulnere · offerebat ministra sãcte folium pampini · mẽtiẽs op? hoc sibi esse · Sicqz obtento uix signaculo · portabat ad despatũ vulneriqz suppositũ mox occurrebat remedium ·

LXXXVII Item ꝺ eodẽ

Pret doĩcũ diẽ fuit sacratissime omĩb? diebus ieiuniũ lenticule vel oleris · ꝓpe ieiuna refectõ · non piscem · nec pomũ vel ouũ habens edulio · panis vero delicia7 siligineus fuit · aut ordeace? · quem absconsũ sub fladone sumebat · ne quis ꝓcipet · Hec etiam fuit eius potõ aqua mulsa piratũ · sed modice libata ac sitibũda potatõ Prima quadragesima qua se recusit in cellula donec fuisset transacta · panis non sũpsit cibaria nisi die dominico · sed tãtum herbas aut olera de maluis sine olei gutta · sine sale cõposita · verũ · aque toto ieiunio nec duo sextaria sumens · tãta siti laborabat ut faucibus desiccatis vix psalmũ diceret arida · Ciliciũ autẽ habens ad corp? ꝓ lintheo · ac iugiter cursũ decãtãs pagebat vigilias · añ se habẽs cinerem stratũ supiecto cilicio · hoc vtebatur pro lectulo · non illũ aliquãdo mollis pluma fulciuit · neqz lintheaminis nitor instruxit Manicã q̃ brachium indueret ñ habebat · nisi de caliga sua sibi duas faceret maicas · sed ita se tractabat · ut hec nec abbatissa sentiret · Adhuc monachab? omnib? sopor ãtibus calciamenta tergens & ungens retransmittebat ꝓ singulas · Alijs quadragesimis aliquid relaxãs · quinta feria sumebat · deinde dominica · nã & reliquo tempore ꝓter dies paschales ac sũme festiuitatis · donec infirmitas ꝓmisit · in cinere et cilicõ semper vitã duxit austerã · p? se leuãs ut psalleret qz cõgregatõ surrexisset · nã de officijs mõasterialibus nichil sibi placuit · nisi ꝑma seruiret · & ipa se castigabat si bonum fecisset post alterã · Ergo suis vicibus scopans monasterij plateas vl' ãgulos · quidquid erat fedũ purgãs · sarcmas q̃s alij horrebãt videre · non abhorrebat eueh̃ · Secretum etiã opus purgare non tardãs · sed scopãs rebat stercoris fetores · Credebat se minorem sibi si se non nobilitaret fuitij vilitate · Ligna suportãs brachijs · focuz flatib? & forcipib? admouẽs Cadens nec lesa se retrahebat extra suã hebdomadam infirmãtib? fuiẽs · ipa cibos decoquẽs · egrotis facies abluens · Ipa calidum porrigens visitabat quos fouebat · ieiuna rediens ad cellam

LXXXVIII De laboribus eius & afflictione carnis

Illud quoqz quis explicet · quãto feruoe excita ad coquinã cursitabat · suam faciẽs septimanã · Deniqz nulla monachaz nisi ipa de posticio quantũ ligni opus erat sola ferebat in sarcina · aquã de puteo trahebat · & dispensabat ꝓ vascula · olus purgans legumen lauãs · focum flatu viuificans · & ut decoqueret escas sategebat estuans · vasa de foco ipa lauans · discos lauans & inferẽs · Hinc cõsumatis cõuiuijs · ipa uascula diluens · purgans nitide coquinam · quidquid erat lutulentum ferebat foras ad locũ designatũ · Inde ꝓ egrotantes ferens necessaria ibat non tepida · & pusqz excíperet arelatensem regulã · hebdomada transacta sufficienter faciebat · ad omẽs humanitate sanctissima · pedes lauans & osculans · & adhuc omnib? ꝓstrata deprecabat veniaz pro cõmissa negligẽtia · Itaqz post tot labores quas sibi penas intulerit · ipa vox que refert phorrescit · Quadam uice sibi trãslatos circulos ferreos diebus quadragesime collo vel brachijs innexuit · & tres cathenas inserens circa suum corpus dũ alligasset cõstricte · inclusit durum ferrum caro tenera succressens · & transacto ieiunio cum voluisset sub cute clausas cathenas extrahere · nec valeret · caro per dorsum atqz pectus super ferrum cathenatum est incisa per circulum · ut & sãguis fusus

ad extremuz exinaniret corpusculum· Inde iussit vice altera fieri lamimam de auricalco in signo xpi· Quam accensam in cellula locis duobus corporis altius sibi impressit·tota carne decocta·Sic spiritu flamãte·mẽbra faciebat ãdere·Aliquid ad huc grauius in seipa torrix excogitans·vna qua drageſimaz sup austerũ ieiuniũ & sitis torri diz cruciatum·adhuc lena cilicij tenera mẽbra setis aspis dissipante·iubet portari manile plenũ ardẽtibus carbonibus· Hinc discedentibꝰ reliqs· trepidantibus mẽbris animus armatur ad penã·tractans quia non essent psecutõnis tempa·ut fieret martir·Inter hec ut refrigeraret tã feruentẽ animum·incẽdere deliberabat corpus· Apponit eram candentia·stridunt cremantia mẽbra·cõsumit cutis intima·Quo attigit ardor fit fossa·tacens tetigit foramina·sed cõputrescens sãguis manifestabat quod vox non pdebat in pena·Sic femina p xpi pulcedine·tot amara libẽter excepit·Hinc actum est·vt quod ipa abdiderit·hoc miracula nõ tacerent· LXXXIX De moribus eiusdez laude dignis

INtãtum de corde vel ore illius laus dei non discedebat·vt cum quadã vice uidisset posticiariã monasterij trãseuntez nomine eodegũdem·vbi eã uoluit appellare p eius nomine alleluia clamabat·hec millies fecit· Nũqꝫ mendaciũ·nũqꝫ maledictũ·contra qualẽcũqz pso nam ab eius ore pcessit·& non solum non detraxit cuiqꝫ sed neqz detrahentem audiuit patienter Pro psequẽtibus se semper orauit & orare docuit·Nunqꝫ imposuit alicui·quod ipsa pus non fecit· Vndecũqz seruus dei ueniſſet solicite pquirebat qualiter domio seruiret·siquid vero noui ab eo agnouisset quod ipa non faceret cõtinuo cum omni alacritate sibi pus imposuit & post congregatõnem tam verbo docuit qꝫ exemplo ostendit· Cum uero ãte eam psalmus cessaret·lectõ nunqꝫ discessit·Dum nocte quasi vel vnius hore spacio uideretur somnũ capere·semp tamen lectõ legebatur·& que legebat in se somni marcorem sentiens·putabat eam iam paululum requiescẽ· Vbi vero a lectõne cessasset mens intenta ad xpm·tãqꝫ si diceret·ego dormio & cor meum uigilat aiebat·Quare taces lege ne cesses· XC De miraculis eius in uita sua ostensis·

VIier quedã dum inimici inuasione grauiter laboraret·& vix ad sãctam potuissẽt rebellem hostem adducere impat aduersario ut se suo cum timore pauimento psterneret· Mox ad beate sermonem in terrã se deijciens· qui timebatur extimuit·Cui sãcta plena fide cum calcasset in ceruice·fluxu ventris egressus est·Et in reb? mimis magẽ gloria creatoris· ergo casu dũ globus quẽ sãcta filauerat penderet ꝺ cameã·ueniens sorex ut tãgeret anteqꝫ filum incideret mortuus pependit in morsu·Rogauit beatissima ꝺ loco suo euelli arborem ualidã lauri·& ad suam cellulã piocũditate trãsferri·Quo facto transplantata nõ adherente radice fit tota foliis arida Cui abbatissa ioculariter imputat qꝫ nisi exoraret ut ãbor terre adhereret et se a cibo suspenderet·Qꝺ non manitẽ dictũ est·Nã sãcta intercedente foliis ramis & radice laurus siccata reuiruit·Cuz autem beatissima femina recluſa esset in cellula·audiuit fletũ ꝺ monacha & signi tactu veniẽtẽ qs essz interrogat·Que mortuaz sororẽ nũciauit ifantulam·& frigidã aquã q̃ lauaretur patã iã esse calidã Condolens sãcta tunc impat·ut cadauer ipi? suam deferret ad cellulã Quo sibi deportato excipiens manu ppria·& clausa post se ianua·iubet longe omnes discedẽ ne quis sẽtiret quid agẽt·Sed quod occulte gessit·celari diu non potuit·Interea dum defuncte exequie parentur·fere p horas vij mortue tractat corpusculũ·sed xpo uidente fidẽ cui negare non potuit·reddita prsus salute·surgit hec ab oratõne illa resurgit de funere·Ad petitõnem eiusdem·trãsmisit ei impator legatarios cum euãgelijs auro & gẽmis ornatis· & lignum sãcte crucis·At vbi lignum in quo salus mũdi pẽdebat pictauis aduenit·illa ad honorẽ loci & salutem populi in monasterio suo dimisit·ubi virtute dei coopante potẽtia·cecorꝫ oculi lumen recipiunt aures surde patefiũt·muti loquũt·claudi ãbulant·demones effugantur·Cunqz mississet beata legatos ad impatorem cum simplici vestimento gratias agere·cepit mare fluctibus agi·& nauis eorũ·xl diebus & noctib? piculo subiacuit i medio mari·Iamqz de uita despantes·clamabant dicentes·Domina radegũdis subueni seruis tuis dum tibi obedimus·submersi ne peamus·Ad has voces i medio mari aduenit colũba·que ter nauẽ circũiens fluctuãtem i nomine sãcte trinitatis secus eos ppius cum volaret·seru? beate regine nomine bainfaius extendit manum· & de cauda ei? tres tulit pẽnas·quas mari intingens tempestatẽ cõpescuit·Et ad inuocatõnem nomimis beate·columba que appuit·eius famulos de mortis ianua vite reddit·& facta est trãquillitas magna in medio mari· XCI De miraculis eius p? obitũ

QOmmemorẽt & illud nobile factũ· Persõnium tribun? fisci cognomento ꝺmolemus·die quo sãctissima migrauit de seculo·dum suffocatõnis languore totus deficẽt· videbatur ei qꝫ sãcta i vicum ei? dignabiliter accessisset·pcurrit salutat interrogat quid beata reqreret· Tunc ipa dixit·qꝫ ad eum illic videndum pueneriẽt·Et quia votum plebis erat· ut beati martini oratorium cõderent·apprehendit tribuni m? beatissima dicẽs·Hoc loco sint cõfessoris venerã de reliquie·Hic edificate templum quod sibi ducãt dignissimũ·O quale misteriũ dei fundamẽtuz & pauimentũ reptum est·quo basilica facta est· Adhuc in ipo sopore manũ trahens p fauces ei? & gulã dim delimiens·insup & hec dicens·veni vt tibi melior a deo sanitas cõferatur·videbatur sic rogare·Per meaz uitã volo·ut relaxes illos quos habes in carcere·Euigilãs tribunus·refert quod viderat cõiugi dicens Vere credo·qꝫ hac hora exijt sancta de seculo· Dirigit ad ciuitatẽ· ut p hec vera cognoscẽt·Transmittit ad carcerẽ quo· vij reos ibi retentos admonitus relaxaret·Redeunte misso·refert ea hora iustam migrasse ꝺ seculo·Et triplici misterio·carcẽ vacuato· tribuno sanitati reddito·edificato templo·sãcte pbatur oraculũ Vinoberga vna ei? fuit famula·que ausu temerario in cathedra beate regine post eius discessuz sedẽ psumpsit·Quo facto·iudicio dei pcussa ita ardebat·vt uiderẽt omnes fumum ꝺ ea in altum pcedẽ· Et illa coram omni populo confitens se p clamare peccasse·& ppterea ardẽt·quia in beate sede conſederat·Tribus ẽgo diebus & noctibus incẽdium passa· vociferãs clamabat· Domina radegũdis peccaui·male egi indulge michi·ffrigera

mihi mẽbra duro cruciatu exusta·ĩ tãta pena ipsam omnis popul9 videns·p ea pcabaẽ·Sic beatissima ad pces omniũ benigne mulget·ignẽ ferventez cõpescuit·illa sospes domũ redijt·Hui9 sãcte regime trãsitus·coliẽ idib9 augusti XCII·

¶ De miraculo imagimis a iudeo trãsfixe & de quibusdam alijs· ¶ Sigibertus·

HOc tempe iudeus quidam imagine m saluatoris de ecclesia furtim deponens eam telo trãsfixit·& eam clam ad domũ suã ferens·cum eã vellet flamis exurere·se sanguine imagimis cruciatũ uidens·p stupore eã abscondit Quã xpiani requirentes·& p vestigia sanguimis inuenientes·eã sanguimolentã receperũt·Iudeum vero lapidauerũt·Miserabilis in ytalia pestilẽtia mortalitatis fuit·In gallia mons sup rodanũ fluuiũ multis dieb9 dans mugitũ·tãdem & ab alio monte sibi vicino discissus·cũ ecclesijs & domib9 & homibus & bestijs in rodanũ pcipitat9 ẽ·Lotharius rex chrãnũ filiũ suũ diu contra se rebellantem·& multa mala in regno suo facientem·in britãnia psecutus·ei eiusq3 auxiliario duci britonũ chonobro bello occurrit·& chonobrũ quidem pemit·chranũ vo captũ·igni cũ uxore & filiab9 osumi fecit ¶ Gregori9 thuronẽsis in gestis frãcor9 Post hec dum lothari9 in cotilia silua venatõnez exerceret·a febre valida corripiẽ·& exinde cõpendiũ uillaz que est palatiũ regale adijt·vbi dũ gr a uiter vexareẽ·dicebat· Vach vach Quid putatis qualis est iste rex celestis·qui tam magnos reges sic interfecisse dinoscitur·Et in hoc tedio·spirituz exalauit·Obijt aũt anno·lj·regni sui·quẽ·iiij·filij sui cũ magno honore suessionis deferentes·in basilica sancti medardi sepelierũt· XCIII·

¶ De sancto maclouio & eius infantia·

¶ Sigibertus·

EO quoq3 tempe in scocia brẽdanus claruit Qui fortunatas insulas septẽnali nauigatõne pquirens·multa miraculo digna vidit·a quo machutes qui & maclouius regulariter educatus·& ipius nauigatõnis socius·in britãnia sanctitate & miraculis claruit· Qui a britãnis exacerbatus·eis maledictis trãsiuit ad gallias·& sub leũcio sãctonũ epo multo tempe virtutibus claruit·Britãnos ꝓpter suã maledictõnem varijs cladibus addictos·data rursũ benedictõne absoluit & sanauit· ¶ Ex gestis eius· ¶ Hic pentibus generos in britãnia quadrãgula ort9 ẽ·matze ut fertur iam decrepita·i·lxvj·ãnorũ que sozor erat haymonis patris sãcti sãsonis·& vmbrasel patris sãcti maglorij·Hec ad monasteriuz in valle que caruãna dicitur situ cui sãct9 abbas brẽdanus erat·in vigilia sãcti pasche ad vigilãdum & oraãdum venit·vbiq3 ipa nocte eundẽ filium suũ edidit·Quem brendan9 baptizãs spũalez filiũ spũaliter educãdũ deiceps accepit & in literis eruditit·Qui licet etate tener·animo tamẽ fortis erat·& stabili ĝuitate fũdat9·igneũ quoq3 vigorem corpusculi in se validũ fẽuere testabaẽ·ita ut dum eius discipuli p nimio frigore stridereẽ dentibus·ille iam spũ ferueus·omnib9 horis calebat in corpe·ita ut simplo vestimento cõtent9·cõtinue guttas sudoris emitteret· XCIIII·

¶ De insula ꝓpter eius cõseruatõnem miraculo

TAqz more puerorz ipe & se factam·discipuli ad lit9 maris prexerũt·ut laborem discipline iocandi licentia releuareẽ·Sed cum ceteri ante inundatõnem maris cõtinue estuantis fugerent & ludum relinqueutes ad scolas redirent·puer sãctus dormiens sup fascez alge remãsit in litore·Cũq3 appinquaret mare minime eum tangens circũdedit nutuq3 diuino quãtum circa eum crescebat·tantũ locus litoris supquez ille iacebat exaltabaẽ·Tandez puer p horrore sonitus fluctuũ maris euigilãs·dũ circũspiciẽs neminem videret·cõdiscipulos nominatim inclamare cepit·Cui cum nemo responderet· ait secuz Deus omnipotens·vbi nũc positus sũ ego·ne d relinquas me sed adiuua & salua Interea magister solicite querebat a discipulis·vbi esset alũn9 eius carissimus·Quibus respondentib9 eum vna cum illis ad litus isse·seq3 illũ dormientem in litore vidisse·sed vtrũ post ibi remãserit nescire· ĩgemuit·& iam imminente vespe cũ scolasticulis suis ad litus maris prexit· Et ecce insula nũq3 ante visa·in ipo mari appuit·Quã cum iter se mirati fuissent ceperũt circũquaq3 p litus & p vndas maris intueri·si forte cadauer pueri cõtingeret videri· Quo facto·nocte iam instãte ad monasteriuz redierũt·& intrãtes ecclesiam exequias pueri ãsi iaz mortui celebrarũt·Nec multo post pentes pueri ad brendanũ miserunt·ut filium eoruz sibi sanum & incolumem redderet·qualem sibi eũ cõmiserũt Tunc sãcto brendano instanter ea nocte uigilijs & oratõnibus insistenti·astitit angel9 domini·& ait·Noli timere serue dei·quia puerz de cuius interitu angebaris·deus omnipotens inter undas illesũ cõseruauit·Ecce enim p ei9 cõseruatione facta est ibi ppetua insula vbi quiescẽdo firmãserat·Et ut hoc primum diuine virtutis in eo declaratũ miraculũ ppetuo testimonio cõmendeẽ· mare quod quotidianis pus illic accessib9 adesse vel recessibus abesse solitũ erat nunc iussu dei taz stabili pfunditate eam insulã circũcinget·ut nũq3 inde redeat·nec quisq3 absq3 nauigio illuc puenire q3at· XCV· ¶ De psalterio eius qõ in mare missum ad ipm natauit·

¶ VNc sãctus gratias agẽs·mane cum fratribus ad litus abijt·Ibiq3 puerũ in supiori loco insule ouas dño cõmente prospexit·gaudensq3 eum salutauit· Qui omnes ad bñdicendũ dominũ inuitas·addidit Nunc saltem vna die pmittit me pmanẽ·vbi dei pietas saluationis miraculo me dignata est illustrare·Sz psalteriũ meũ ut mecũ habeam efficite·& si non est efficacia quo ad me pferaẽ·in mari illud ponite·Tũc magistro illud in manu tenẽte·& in mare mittente·fascis alge sup quez ille dormiebat accurit·& sup se psalterium excepit·& ad ripam sup quam puer stabat aquis minime infectũ sustulit·In crastino aũt nauiculã p puero miserũt· & eũ ad monasteriũ adduxerũt·Tunc eius pentibus ait brẽdanus·Nunc filiũ vestrum misericordia dei sanũ & incolumem sicut stomochati mãdastis recipite Quod audiẽs puer·lacrimabiliẽ ait·Magister sãcte et michi uenerãdo p pentib9·nõne cũ euãgeliũ legẽtur·audiui te dicentem·Nolite vobis vocare patrem sup terram· Parentes itaq3 penitẽtes de legatõne dure directa·& venia flagitantes eum cum magistro dimittũt & ad sua redeunt·

XCVI· ¶ De igne quem in gremio tulit & ei9 nauigatõne & electione ĩ episcopum

RAt aũt mos·ut un9 puerorz ĩ hebdomada sua ferret lucẽnã ãte magistrz adeũtez

noctu basilicam·matutinalis officij causa· Aduenie
nte ergo septimana felicis pueri·alij cõpes sui
instigante inuidia restinxerũt focũ quo accẽsa lu=
cerna ire debebat·cupiẽtes eũ ob hoc a magistro
verba ppeti· Tũc puer quid ageret ãbi gẽs abijt
ad officinam vbi sicera fiebat·petens a cõfectore
sibi ignẽ ꝑbeĩ·Illo aũt nolẽte imo pigtãte lum̃ ac
cendere·tandem ab anxiante puero· impositi sũt
carbones in gremio illius·a quibus nil lesũ est ve=
stimentum eius·reuersusqz ad magistrũ· repperit
candelã iam ab angelo diuinitus illuminatã·Itaqz
omni vita sua virgo in seculũ ꝑmanens· monasti=
cum habitũ induit· & celibem vitam duxit·Tan=
dem remotiorem locũ sibi querere desiderãs·quã=
dam siluam occeani nomine imã cũ magistro suo
& socijs nauigio adire disposuit·que padisi deli
ciaz similitudinem habere dicebaẽ· Parata itaqz
naui cum omnib? necessarijs·xcv.circiter fratres
hac & illac nauigando vagãtes cũ insulã iueniẽ ne
quirent ·ad patriam redierũt·& multis ãnis ela=
psis·sãctum machutẽ ꝑsepe miraculis coruscantẽ
reges & nobiles illius ꝓuincie ad epãtus apicez
vnanimiter elegerũt· XCVII De secũda ei
us nauigatõne & gigãte quem resuscitauit & ba
ptizauit·

QVi solenniter ordinatus sacrũ officiũ ali
quãdiu feliciter adminstrãs·naualibus ite
rum appatibus instructis ad ꝑfatam ĩsu
lam in qua etiam celi ciues angelos habitare fe=
rebaẽ·cum sacro quondã magistro suo brẽdano·
alijsqz viris sãctis aggressus est nauigare·In qua
nauigatõne pluribus ãnis ꝑmeantes im ãno· vij·
sepulcrũ mire magnitudis in quadã insula reppe
runt·mirãtibus omnib? si hũana statura tantum
spaciũ videreẽ occupatum· Tunc beatũ machu=
tem cui nichil apud deũ impossibile fore credẽbãt
sãctus brẽdanus cũ omnibus fratribus deposce=
bat·ut corp? illud quodcũqz tumulatũ oratõne
sua suscitareẽ·Quod ipe ꝑmum expauit·indignũ
se iudicãs ad hoc impetrãdum·Sed multis ꝑcib?
magistri coactus ne inobediens ei videreẽ·lacri=
mabiliter se in oratõne ꝓstrauit·Quã cum audiẽ
tibus omĩb? ꝯclusisz·ecce toto tremefacto tumu
lo ꝓcere & icõpabilis stature homo ꝓdijt ·Inter
rogatus quis & cuius cõditõnis fuerit·gigantez
se nomine milduinũ & ydolatrã fuisse respondit·
tormenta etiã que cũ alijs ꝑditis in inferno susti=
nuerat narrauit & quia meritis beati machutis ĩ=
de ereptus sit·Confitebaẽ quoqz xp̃m verũ deuz
& filium dei esse ·iudeosqz eius crucifixores cẽti
es eterno incendio plus alijs incredulis cruciari
se vidisse ·Tũc quoqz deitatis ope se suscitatũ in
telligens ·vitam querebat eternã·aqua scilicet &
spũ renasci cernue efflagitãs Sanct? aũt epus eũ
in fide plenius instruxit·& sic eũ baptizauit· His
pactis scisscitati sunt ab eo·utrũ insulaz quã que
rebant nomine imã·ipe maris incola noscẽt·Qui
bus ille respondit·se imã insulam olim cũ ꝑ mare
ãbularet uidisse·omnibus insulis nitore & delici
is ꝑstantem·Introitus aũt inquit in ea null? mi=
chi apparuit·Credo inquit equidem me indignum
utpote gentilem·talia intrare nõ meruisse menia
quoz decorem mirabãtur celi palatia·Tũc sãcto
epo petente ab eo·vt preuius ductor nauim eoz
in eam ꝑtem dirigeret·ille ruentem qua nauis
anchora retinebaẽ manu cepit·& quasi cedria ꝑ
ceritate sublimis ꝓfundũ pelagi pedetentim gra
diendo sulcãs post se nauim trahebat·si forte eos
ad locũ illum ducere posset·Sed ꝛpetẽte fretis fẽ
uentibus·insanientibusqz vẽtis·oborta tempesta
te cõtraria·cũ non ualerent illuc ꝓgredi reuersi
sunt ad insulam vbi gigantẽ ipm̃ beat? machutes
suscitauerat·Vbi cũ deo deuote seruiẽdo mora
rentur cõtigit denuo ibi gigantem ex vita migra
re·Cuius inopinũ obitũ epus & socij eius admi
rantes ·animã eius deo fideliter cõmendauerunt
& corpus terre cõmiserũt XCVIII De mis
sa quã sup cetum in mari celebrauit·

IPsi vero a spe inueniendi insulã quam q̃
rebant in patriam redire diiudicãt· Deni
qz carinam a statõne sũmouentes illuces
cente sacratissima die pasche circũspiciẽtes·quasi
modicam insulã uiderũt·ad quã & applicuerunt·
Illic sãctus machutes suggerentibus fratribus ·
missaz solẽnia celebrare cepit·Cũbz fratres psal
lendo missã canerent·ꝓuentũ est missali ordie us
qz ad oratõnem dominicã tũ subito tota illa que
videbaẽ quasi insula cõmota est·Erat autẽ belua
ex his que cete dicũtur abissi incola·tante enor
mitatis & magnitudinis·vt credereẽ pauloante
ab epo & socijs eius insula esse vel terre spacium
aliquod·Aduerterũt igiẽ supstantes viuum aial
esse·& exterritis omnib?·seqz iam mergendos·&
deglutiendos clamãtib?·vir dei fidens in domio
interritus ꝑstitit·donec impleta missa fratrũ caẽ
uam cõfortare cepit·ꝓponens eis ionã ꝓphetaz tri
duo in ventre ceti incolumẽ seruatũ· diuinaqz ad
esse suffragia·vbi ꝓsus desunt hũana· Tũc diffu
gientibus cũctis ad nauim·sãctus vir in oratõne
se ibidem ꝓstrauit in uo cans deũ·ut cetũ illũ cui
supstabat ĩmobilem faceret·donec illa cõgregatõ
fratrũ illesa transeũdo euaderet·Qua oratõne cõ
pleta·belua virtute diuina quasi rupes vel mons
facta est ĩmobilis·donec sanct? machutes libero
post omnes de naui gressu descẽderet· Sicqz lau
dantes deum·ꝑspero cursu ad patriam redierũt
incolumes· XCIX De q̃busdã ei? miraclis

QVm aũt sanctus machutes in vigilia pa
sche missaz celebraret·transibant ante fo
res ecclesie uini cadauer mortui portãtes
quos ille usqz ad cõsũmatõnez misse subsistẽ mã
dauit·eaqz expleta oratõnem omnibus circũstan
tibus indixit·ꝑ suscitatõne mortui· Cũqz illo sil'
oratõe mortu? surrexisset·fatebaẽ se sitim feruidã
tolerare·haustũqz vini sibi ꝓmari cepit obsecra
re Sed quia vinũ nusq̃ ꝓpe habebaẽ·ispiciẽs epi
scop? vasculũ marmoreũ·iussit sibi afferri· Sup
quod epali benedictõne edita· mutauit illud in
vas vitreum ·aquã vero introfusã vertit in vinũ
Sicqz vno die tria tam mirifica patrauit miracla
Mortuũ reddidit viuũ·marmor fecit vitrũ·lim
pham falernũ· Cum autẽ trãsiret ꝑ britãniaz euã
gelij semina serens·inuenit quendã subulcũ merẽ
tem non modice·ꝑ quadaz porca quã iactu lapi
dis iteremerat·eo q̃ messes iportũa voratrix se=
pissie irrũpebat·Cui icũbebãt·vij ·suilli fet? nec
lac nec quicq̃ a mãmillis solito haustu elicere ge
stientes·Cunqz saret ꝑsul angorem subulci iram
doñi sui ꝑ interfecta sue fecundãtis uiscerali pi
etate cõpassus·posuit cuspidem baculi sui in au
re scrofe·& statĩ rediuiua effecta·ꝑbuit vber fo
mentum lactis fetibus suis·Que res apud domi
nũ subulci adeo conualuit q̃ ꝑ seip̃m pontificem
adiẽs·seqz illi hũilians & opẽ sue gratie efflagitãs

eandem villã ei iure dominij possidendã donauit Die aũt quadã idem sãctus epus · cũ aliquot monachis suis in agrum causa putãdi vineam iuit · & ut posset leuius ac pmptius opari · capam in quodam loco vinee deposuit · pactoq3 labore cuz vellet capam reinduere · inuentũ est in ea cuiusdã auicule ouũ Quo cõpto vir dei cõdescensionis illius non expers sine cuius puidentia nec vnꝰ passer pit sup terram · phibuit indumẽtũ de loco amoueri · donec suos auicula fetos pullos excluderet · Interim tamen nulla aeris ĩtẽpies vel pluuia ipm sacri psulis vestimentũ inficere vel attaminare vi diuina inhibita psũpsit uel temerauit

C · ¶ Adhuc de eodem

Post mortem haliloth ducis britãnie q̃ beatuz maclouiũ q̃diu uixit honorauit · surrexit impia generatõ hominũ illiꝰ pumcie contra sãctum dei inuidia & malignitate feruens · Accidit aũt ut eius pastorem male fustibus & flagellis cõtusũ sup litus maris sternerent · arcuatisq3 viminibus ne se illinc tollere posset vndiq3 artarent · ut ab accessu etiã maris statĩ eneca retur & piret · Hoc audito · epus oratõnibꝰ obtinuit · ut mare exiens & inundans more solito · ĉca virum illũ spaciũ circũquaq3 miliarij relinqueret inaccessũ · ne estus sui feruore famulũ eiꝰ absumeret vel necaret · Deinde ut citius potuit locũ vbi ille artatus & irretitus iacebat adijt · eumq3 sanctitatis sue psentia effectũ incolumẽ secum vegetũ & sanum reduxit · Deniq3 emulos suos exẽplo domini declinãs · sãctonice vrbis pagũ puicie aquitanie cuz cenobitis expetijt · Cui aliq̃diu illic manenti · cõtulerũt sibi pagenses de rebꝰ suis multa donaria · Inter quos quidam rusticus cõtulit ei asellũ · ligna de silua vsibus necessarijs allaturũ Hunc asellũ psul mãcipio cõmẽdauit · qui cũ vna dierũ ligna asello imponenda decideret · lupꝰ rapaci auiditate eum inuadens occidit & absũpsit · Quod egre ferens famulus · lignoz ptem humeris imposuit · & psuli deportauit · narrãs que de asino acciderãt · Qui dixit ei · Dirigito me puius in siluam · Quã ingressꝰ epus · pcibꝰ facilli-ne obtinuit psto sibi adesse lupũ · quem iussit sterni more iumenti struẽq3 lignoz ei supponi · & onustaz domũ minari · Qui lupus postea extitit quasi canis domesticus · pgens semp cum famulis · & rexꝰ custodibꝰ · custodiã puigilem & instantem sagacissimo rependens astu · Obijt aũt · xvij · kl' · decẽb

CI ¶ De morte iustiniani & impio iustini iuniozis ¶ Hugo quinto libzo ·

Interea iustinianꝰ augustus dũ a diuis mãdatis aurem cozdis auertit · iusto dei iudicio amẽtiam incurrit · Vnde accersito iustino viro xp̃ianissimo · curopalatẽ eũ cõstituit & ei totius curam impij delegauit · Quod cuz fecisset decessit impij sui ãno · xxxviij · & mense · vij Iustinꝰ itaq3 iunioz genere trax · ex curopalate factus impatoz · habuit uxozem noĩe sophiã · quam & cozonauit augustam · Huiꝰ tempibꝰ narses romanoz patricius cuius sup memiꝰ · cũ ab incuria diuersozũ hostiũ totam quietã reddidisset yta liam · p magnis beneficijs magnã inuidiã ptulit a romanis · ita ut in vrbe regia iustino mãdarẽt dicentes · quia melius erat romanis gothis seruire q̃ grecis · vbi narses eunuchꝰ impat · & p sua libidine dominaẽ · Quibus monitis cõmotꝰ ipa toz · longimũ pfectum seruũ narsetis loco substituit · Sed & augusta sophia hãc narseti mandauit cõtumeliã · vt cõstantinopolim remearet · & cum puellis suis in geneteo feminaz lanaz pensa diuideret · Ad que verba narses dicit̃ respõdisse · talẽ se ei telam ozditurz · q̃diu viueret nũq̃ deponeret Et neapolim secedens lõgobardis mandauit · vt pauprima pãnonie rura que incolebãt desererent & ad ytalie fertile solum possidendum cõfluerẽt · Quod audiens alboin rex lõgobardoz hunis pãnonia tradita · in ytaliam cõmeauit cũ multitudine magna lõgobardoz · anno ab incarnatõne domini quingẽtesimo · lxviij · Deinde mediolanũ ingressus est · & intra breue spaciũ tempis pene sibi totam pter romam & rauennã subiecit ytaliaz · Antez tamen alboin ytaliam inuaderet · ignee acies appuerũt ĩ celo · hũano sãguine qui postea effusꝰ est chozusc̃tes · ¶ Sigibertus · Supsit aũt iustiꝰ impium ãno domini · d · lxvj · mũdi scilicet quarti milesimo · d · xxix · & impauit ãnis · xij · Huiꝰ ãno · j sãctus colũbanus pbiter veniens de scotia · clarus habetur in britãnia · CII · ¶ De sãcto colũbano abbate · ¶ Ex gestis eius

Hic colũbanus ex hibernia insula inter primozdia fidei gentis illius natꝰ est · Cuius etiã mater cũ iam cõceptu grauida teneẽ subito p noctem sopore depssa · vidit ex sinu suo rutilantẽ solẽ pcedere · & mũdo lumẽ iã magnum pbere · Cum aũt iã vicesimũ annũ ageret · cuz · xij · comitibus nauẽ ingressus · xp̃o duce britãniaz p uenit · & inde ad galliam tendit · Agebat autẽ vt quecũq3 ad loca pgredereẽ · uerbũ euãgelicum p nũciaret · Peruenit aũt fama eius ad aures sigibẽti regis · qui duobus scilicet austrasioz burgũdionũq3 perat regnis · Data itaq3 optõne regis suasionibus obtempãs · heremũ vastã nomine vosagũ petijt · ibiq3 cũ suis resedit · lx · iam ãni trãsierant · quo non alias carpserat dapes · q̃ herbas salt̃ · & arbozũ cozt̃ices · Cũ abbas mõasterij cui ẽ salicis nomen p visum a deo cõmonitꝰ ẽ · ut famulo suo colũbano in heremo deferret necessaria · Qui exp factus cellerariũ suũ marculfũ iussit omia q̃ posset pare · & beato colũbano deferre · Oneratis igitur vehiculis · marculfus iter arripuit · Sed cũ viam ignozaret · cõsiliũ fuit · vt si in hoc esset dei impiũ · pmissis equis impantis potentia viã apiret · Mira virtus ãtecedentes equi ignotũ ungula callem terũt · rectoq3 itinere ante fozes beati columbani pueniunt · Ille grates cõditozi rependit · qui sic famulis suis in deserto mensã pauit · Quadam die dũ secessit ex cella · vasta heremi penetrãs · reperit saxũ imane cuiꝰ aboita pscrutãs reppit urli habitaculũ ipmq3 intus residentẽ · qui eius imperio abijt · nec vltra redire ausꝰ est · Ibi ergo vir sãctus in rupe cõcaua in diebus festiuis ab alioruz societate se segregãs tutabat · ut absq3 curarũ inq̃etudine solus oratõni uacaret · nec aliud penitus victui erat · q̃ agrestium herbaz exigua mensura ul' pomoz heremi paruulozq3 que bullugas uocãt potus uero aqua · Eratq3 ĩ eius ministerio puerulus nomine domoalis · qui cum sub silenti uoce q̃reret q̃ in pmptu aquã non haberet · seo hanc cuz magno labore per montis ardua deferret · colũbanus pcepit ei paulisp saxi terga scisc̃itari · At ille patri obediens · rupem cedere est aggressus · Tũc uir sanctus genibus puclueꝰ deum pcabatur · ut necessitati sue opozturna tribueret Moxq3 latex p ducta manare cepit fons pbẽnis · qui usq3 hodie

manat· Cunqz iam multoz monachoz societate
densaretur querens in eadem heremo potiorē lo
cum quo monasteriū cōstrueret. inuenit castrum
olim fuisse munitissimū· nomīe luxouiū· vbi aque
calide eximio cultu cōstructe habebanē· & ima
ginum lapideaz densitas quas pagani coluerant·
sed solum tūc ibi feraz multitudo frequentabat
Ibi ergo residens· monasteriū ꝓstruere cepit· Ad
cuius famam plebs vndiqz cōcurrit· ita ut multi
tudo monachoz adunata· vix vnius cenobii col
legio valeret cōsistere· ·CIII· ¶ De miraculis

QVm aliq̄do fratri nomine eiusdem
gallo p̄cepisset ut ad bruscā iret· piscesqz
capēt· ille abijt· ratūqz duxit· ut ad ligo
nem amnē pgeret· Quo cū pueniss̄et & retem al
ueum iactasset aspexit piscīū multitudinem ueni
re nec prsus reti teneri· sed quasi in pietem impi
gerent retrocedere· itaqz p totū diem laborauit·
nec vnū cape quiuit· Reuersusqz· de frustrato la
bore patri nūciauit· Ille inobedientē increpās ait
Vade cito ad denūciatū locū· Qui pgēs ut vndis
rete apposuit· tali copia impletū est· vt vix p̄ ml̄
titudine trahi posset· Quadā aūt vice dum mora
retur in p̄fato scopuli sinu· a quo ursū expulerat
cognouit p reuelatōnem fratres qui apud luxoui
um erāt diuersis morbis vexari· nec amplius q̄ꝑ q̄
egrotis ministrabāt remānsisse· Egressus ergo de
specu· illuc puenit· Cūqz omnes afflictos cerne
ret· impauit ut omnes surgerent ac messes ī area
virga cederent· Quod cū obedienter ac fideliter
facerent· mirabātur de sospitate nullo dolorisue
stigio remanente· Tempe aūt messis cū urgēt ne
cessitas ne mature segetes germine misso pirent·
irruebāt venti cum imbriū vehemētia· Inter hec
anxius vir dei fide ornatus· fratres accersiuit om
nes· & segetem p̄dī iussit· quattuor angulis mes
sis quattuor fratres p̄ponens· & ipe cū reliq̄ me
dius messem p̄cidit· Mira virtus· fugiebat īber a
segete· & diffundebaē vndiqz· medios tamē mes
sores solis ardor torrebat· estusqz vehemens quo
adusqz messem cōderent afflauit. Quadā die quo
qz dum ad p̄scindendā messē cum fratrib9 ueniss̄z
ꝓtigit ut vnus eoz theodegesil9 digitū sibi falce
p̄cideret· nec prsus haberet p̄ter pue pellis retē
taculū· Itaqz vir dei stātem eū cernēs· impat ve
cum fratrib9 opus pficiat· qui cū rei geste causaz
pmpsisset· ille celer ad eū ꝓperauit digitūqz sali
ua illitū p̄stime statim sanitati reddidit· Demde ī
perat ut celer ad ceptū opus vires augeat· Alia
vice eū ad capiēdū cibū veniret· cirothecas quas
ad laborē opis habere solebat· super lapidē ante
fores refectorij deposuit· Mox q̄ete reddita· cor
uus aduolauit· vnāqz ex eis rostro ferens abstulit
Peracta refectōnis hora· vir dei egrediens ciro
thecas requisiuit Cūqz omnes inter se quis abstu
lisset cōquirerent· uir sāctus ait· q̄ nullus ali9 at
tingere p̄sūpsisset· nisi ales qui ad arcā a noe dimis
sus non redijsset· addiditqz se nullo modo pullos
suos alituz si rapax furtū celeri volatu nō rferet
Expectātibus illis· in medio omniū corui9 aduo
lat· & furtum rostro reportat· nec se fuga conaē
eripere sed ferocitatis oblitus· vltōnez expectat
Quem uir sāctus abire impat· ·CIIII· Ad
huc de eodem·

QVadam die dū hora refectōnis ap̄iqua
ret· & minister refectorij cereuisiā admi
nistrare conareē· vas quod ciprū vocant
ad cellariū asportauit· & āte vas quo cereuisia or
dita erat apposuit· tractoqz seraculo meatū in ci
prū currere sinit· Quem beati colūbani impio ali
us ex fratribus vocauit· At ille obediētia ferues
oblitus meatū referare· cucurrit ad patrē seracu
lum qd̄ ducīculū vocāt manu deferēs P?q̄ sibi
vir dei quod voluerat dep̄mpsit· oblit? negligen
tie celer ad cellariū rediit cōijciens nichil ī vase d̄
quo decurrebat cereuisia remānsisse· Intuit? est au
tem sup̄ ciprū cereuisiam creuisse· nec mīmaz q̄
dem stillā foris cecidisse· ut credēs in longitudi
ne ciprū geminatū esse· ut qualis & quāta rotūdi
tas infra ciprī corona inerat· talis in altū creuisset
vrna· Sic apparuit & impantis meritū· & obediē
tia obsequentis Eo tempore uir dei solitudinis a
matoz ābulās· repperit cadauer cerui a lupis p̄re
ptī ursum uelle deuorare· cuius iam sāguinē lābēs
exiguam carnis partem uorauerat· huic impauit
ne coriū q̄d̄ ad calciamētoz usus necessariū erat le
deret· Tūc bestia cōtra naturā mitis effecta blan
diens· ac colla sūmittens· cadauer reliquit· Quod
uir dei ad fratres rediēs indicauit· p̄cipiēs ut irēt
& e cerui cadauere corium auellerēt· Abeūtes itaqz
reppeūt undiqz rapacī ū alitū multitudinez adesse
nec ad cadauer sup̄ uiri dei interdictū audere ac
cedere· Erat aūt in ipo cenobio luxouio quidā fra
ter· & ipe colūbanus nomīe· ex genere beati colū
bani· unoqz comitatu ex hibernia p̄cesserāt· Cui
etiam bestie & uolucres sicut beato uiro pebant·
Nam ad imperiū eius fere & aues ueniebant seqz
manu blandientis attrectari sinebāt· eiqz gaudē
tes ac ludentes sicut catuli solēt domīis exulta
bāt Hic febre correptus· cū iam ultimo halitu ca
rere uellet· sidus de celesti munē quod & lōgo fa
mulatu quesierat· uidit ad se uiruz fulua luce ami
ctum accedē· sibiqz dicere· Non te modo a corpe
educē possum· quia oratōnib9 & lacrimis patris
tui p̄pitior· Quod cum audisset merēs sāctum
colūbanum ad se per nūciuz accersiuit· & ait Cur
me in hac erūnosa uita tuis oratōnibus detines·
nā assunt qui me ducē uolūt· si tuis p̄cibus non p̄
pediātur· Recedētib9 ergo solue obstacula· ut mi
chi iam pateāt regna celestia Tunc ille corp9 xp̄i
ab hac uita abeūti uiaticum p̄buit· ac p9 extrema
oscula fūctōnis cātus impleuit· ·CV· ¶ De sā
cto sāsone dolensi & eius origine & magistro ei9
eltuto. ¶ Sigibertus·

ANno quoqz p̄notato· sāson dolensis archi
ep̄us· cōsāguineus beati maclouij & suc
cessor sāsonis magnorius· qui de trāsma
rina britānia ad cismarinam trāsierāt britāniā· cla
ret sāctitate & doctrina Ex gestis eius· Hic sā
son de meciana p̄uincia nobilibus pentibus ort9
fuit· Huius mater anna cum sterilis putaretur· d̄
spato iam fetu cum marito suo āmone ieiunijs &
elimosinis frequentibus incūbebat· Cui nocte q̄
escēti p uisum dominus ait· O mulier firma in fi
de stabilis in dei dilectōne· ac pseuerās in p̄ce ne
timeas neqz diffidas quia plē habebis· & p̄mariū
filium sāsonem uocabis· hic erit coram deo sāct9
d̄oqz iubente sacēdotali officio cōdign9 Itaqz mu
lier cum gaudio cōcepit & pepit· & infanti bapti
zato nomē sansonis imposuit· Qui cum esset āno
rum circiter· v· xp̄i scolam adire voluit· sed pater
eius ne fieret clericus contradixit· Tandem vero
celesti increpatōne p somniū admonitus· eūdem
ad scolam duci cōpulit egregij scilicet britānorū

magistri nomine eltuti qui ex discipulis erat sancti germani. Erat aũt omniũ sẽpturaꝝ veteris scilicet & noui testamenti. & omniũ artiũ phie. omnium britãnoꝝ cõptissimus. & futuroꝝ pscius. Qui post gesta mirifica cum egritudie mortis teneretur. duos alios abbates scilicz ysanũ & attrochũ ad se vẽnire fecit. eisqꝫ dixit. Gaudeo fratres de aduentu vestro. quia tempus adest mee ĩ xpo dormitõnis & vos debitũ obsequiũ michi pbebitis. Sed cõfortamini. quoniã & vos cito post me trãsibitis. vno quidem trãsitu. sed diuerso euẽtu Ego quidem hac nocte pscntibus vobis ãgeloꝝ manibus pcipiar. ita ꝙ ĩ similitudinẽ aquile duas pennas aureas habentis. aiam meã ysanꝰ vidẽbit. & animã attrocliꝫpiter. ĩ aquile quidẽ tipũ sed duas pennas plũbeas habentis grauiter volitare & post. xl. dies frater ysanus & ipe equalitẽ cum eo exitu feliciter pueniet ad xpm. Tu quidẽ frater attrocli cõcupisti ea que mũdi sũt. sed mũdus es ꝓpter ãtiquã sãctitatez tuã. ab infãtia hucusqꝫ reseruatam. Grauidus aũt ĩ pennis tuis. ꝓpter plũbeum auaricie pondꝰ. quas pennas omnipotens deus a te dignet euellẽ. Hec & huiusmodi dicens. media fere nocte de carne cum himnis & chorꝭ feliciter exijt. aimãqꝫ suam p imaginariam spẽm sicut ipe dicebat beatus ysanꝰ vidit. & alterius fratris aiam similiter ut ille dixerat ẽnit. vixqꝫ p eius suggestionem. & sãctoꝝ oratõnes. & missas multas cãtatas redempta fuit. ita qõ & ipe solus eam vidit ĩ melius repatam. ac de pessimis peccatoꝝ suoꝝ vinculis solutam. & ille nichilominꝰ die cõdicto. & simili exitu ꝑm ꝓmissionem senis feliciter puenit ad xpm. CVI. De bona indole eiusdem sanctonis.

Hic itaqꝫ sãctus eltutus electũ dei puerum sãsonem de manu sue matris excipiẽs cum eum amanter deosculasset. respiciens ĩ celum. & benedicens eum ait. Gratias agimus deo qui hoc luminare nobis indignis de gente nostra dignatus est accendere. En omniũ nostrũ caput augustũ. En oĩm britãnorũ sacerdos egregiꝰ multisqꝫ citra & ultra mare ꝓfuturus. Itaqꝫ literis apud eum puer eruditus. cũ esset ãnoꝝ circiter xv ieiunijs ac vigilijs plus omnibꝰ fratribus se exẽcebat. ita ꝙ sepe biduana ieiunia facere cõtendebat. Quadã ec die ipe & magister eius inciderũt ĩ quadã alta questõne cuiꝰ explanatõnem nullatenus potuerũt repire. Tunc destinauit sanctõ intra se ieiunijs ac vigilijs incũbere donec eam deꝰ illi dignaret ostendere Dum aũt tercia nocte oraret. assistere sibi uidit lucem celitꝰ emissam. ac uocem audiuit de luce suauiter sibi dicentem Ne fatigeris amplius electe dei. ecce etem̃ non solũ hãc questõnẽ ꝑ qua laboras cõsequeris. sed etiã que cũqꝫ petieris a deo p oratõnem & ieiuniũ exigentibus tuis bonis meritis impetrabis. Quadã die ĩ estiuo tempe dũ irent fratres ad purgãda mala gramina de messe. bilider quidam de rubo exiliens quẽdam fratrem momordit ĩ inguine & ad terrã cadens semiuiuꝰ remãsit. fratres aũt ẽca eũ flẽtes orabãt nec aliud ꝙ morituꝝ spabãt. Quo audito sanctonꝰ qui cum magistro erat cucurrit etiam inuentẽs fratrẽ extremũ pene halitũ iaz trahẽtem ꝑpetuo morsui signũ crucis imposuit. & p iij. horas oratõnez ꝓtelans. aquãqꝫ oleo mixtã benedicens. fratrem pene mortuũ. deo opante reddidit incolumem & sanũ CVII. De ordinatõne ipsius ĩ dyaconem cum miraculo.

Deniens aũt papa dubraciꝰ ad domũ eltuti. sanctonem dyaconũ ordinauit. In quo facto grãde miraculũ interfuit. Tres fratres ibidẽ ordinati sũt duo ĩ ꝑsbiterijꝫ. & ille tercius ĩ dyconatus officio. Sed cum ad genua flectenda iuxta morem fratres imitarentur. vidit papa sãctus vna cũ magistro eltuto. colũbam celitꝰ emissam ꝑ feneſtrã sursũ aptam descendẽ. ac supra sãctum sãctonem non vt est moris aufugitare vel volitare. sed sẽp sine vllo pennicule motu imobiliter stare. quim etiã epo manũ ad cõfirmãdum eũ dyaconem sup eum leuante. illa quod est mirabilius ĩ scapula eius dextre descendit ibiqꝫ cõstanter mansit tãdiu donec officiũ ab epo ꝓsumaret totũ Nec longe post ab eodem epo ordinẽ ꝓsbiterij dignus accepit. & quale signũ celitus visũ est quãdo dyaconus factus est. tale etiaꝫ visũ est quãdo ꝓsbiteratus ordinẽ suscepit. Quãto aũt ĩ maiori gradu ĩ beserat. tãto & ĩ artioris abstimentie tramite se inserebat. Qui etiam libidinosa incentiua adolescentie sue floze vincẽs. volũtariam carnis mũdiciã ꝑ natura habebat. Nec vnq̃ aliquid alicuius aialis ĩ sua tota vita gustabat. CVIII. De veneno sibi ꝓpinato.

Et duo fratres dyabolicis repleti venenis & maxime quidã malus ꝓsbiter ei inuidebãt. sꝫ nullam in eo causã reatus inuenie bant. vnde quasi ebrij & amẽtes huc & illuc vertebantur. Frater aũt eiusdem ꝓsbiteri pistor effectus est monasterij. qui accepto mali fratris cõsilio. venenũ sãcti sãsonis miscuit poculo. Tillum qõdã fricans ei ꝓpinauit. & vt fieret ꝓbabile morti ferũ parum de eo ꝑ aiali dedit. quod salicz animal vt bibit. saltũ pcipitem dedit. & statim mortuũ est. Sancto vero sanctoni orãti. spũs domini monstrauit sibi malũ nup ꝑpatum. At ille de dei ꝓmissione cõfidẽs. vbi ait. & si mortiferũ quid biberint nõ eos nocebit letus refectoriũ est ĩgressꝰ eo ꝙ ipe monasterij esset yconomꝰ. pocula fratribus bñdicens. & sãcte crucis signaculũ imponẽs absqꝫ hesitatõne totum bibit. nec vllũ ꝓuissimuꝫ dolorem cordis vnq̃ sensit ex eo. Tunc pistor mali cõmissi penituit. & fratrem de liuoris malicia increpauit. sꝫ in obstinatõne ꝑdurans. nullũ assẽsũ bono cõsilio ꝓbuit. sꝫ vindicta dei velox affuit Nã dominica die ꝓxima de manu sanctonis sãcti ꝑmunicans. cũ buccella in os eius intrasset. eadem hora a demonio est arreptus. ita vt pallens. tremẽs ac discerpens. seqꝫ impudenter denudans. labra sua dentibus mordẽt. & alios fratres absqꝫ verecundia degarriret. Sꝫ sancto sanctone ei cõdolente. & ꝑ eo cum lacrimis orante. sanitatez recepit maliqꝫ cõmissi penitudinem agens coraꝫ omnibꝰ fratribus agnouit. Itaqꝫ vir sanctus totam diem opibus manuũ & oratõnibꝰ. totã vero noctez lectõne scripturaruꝫ & meditatõne ducebat. Et si quando vt homo quiescẽ opus haberet. seipm pieti aut alicuius rei dure firmamento inclinans. nũq̃ in lecto dormitabat. CIX. De itinere ipsius ad patrem suum infirmũ & dyacono ꝓpter hoc admiratam stupefacto.

Quadaꝫ hieme pater eius egrotãs ad mortem. affirmabat se nunq̃ vl mortẽ gustarum. vl sanitatem recepturũ. vl sacrificium orationis ꝓcepturum. nisi sãsonẽ ꝑmogenitũ suum videret. ꝑ quem pariter corporis & anime

sanitatem se pcepturum dicebat Quod beatꝰ san
son ut a nunciis a se directis audiuit · apud se im=
gemuit & ait · Iam nisi fallor egiptum reliqui · nō
est opus me in ipam redire · potens est autē deꝰ
egrotātem sanare · Sanctus vero piro misericor=
dia motus dixit ei · Quare sic dicis electe dei Cu
ram te oportet habere de aiarū pfectu · tuaqꝫ mē
ces grādis erit cum deo · dum vbi carnalia creue=
rint spūalia seminētur · Qui respondit · Vtinā vo
lūtas dei fiat · Nam ppter deū & ppter aiarū luc̄ ·
omnibus patus sum · Itaqꝫ faciēs nūcios pgredi
subsecutus est ipe cum quodā iuuene dyacono si
bi ab abbate associato · Et dū irēt oratēs p vastis
tissimā siluam · dirissimam audierūt vocē · a quadā
psona horribili valde · ad dexterā ptez iuxta illos
terribiliter strepitātem · In cuius auditu dyaconꝰ
expauescens & pallens · equū quem manu tenue
rat cito dimittens · & palliū suū iactās · in velocē
fugam se dedit · Clamāte post tergū beato sansōe
cōfide frater cōfide · ne timeas · sed eo nō intēdē
te · ac semp fugitāte · eminꝰ lacrimabilibꝰ oculis i
spiciens · scutum fidei firmiter tenēs · seqꝫ semper
crucis signaculo circumuallans vidit theomatam
hirsutam · canutāqꝫ iam vetulā crisulatā venalem
in manu sua tenentem siluasqꝫ vastas veloci cur=
su volucritātem · & fugientē recta linea insequen
tē · At sāctus in fide stabilis māsit · & intrepidꝰ
palliūqꝫ fugientis in equū imponens ac fugiētem
& psequentē fiducialiter secutus · fratrem semine
cem repit · ipmqꝫ paululū intuens · theomatā anū
currentē alonge uidit · & cernens eam in vallē iā
descendentē exclamauit · Quid fugis mulier · Et
ego homo sum · ut ille quem pstrasti · Si i potesta
te tua datus sū · ecce assum · At illa non attendēte
sed semp fugere nitente · iterū clamauit · Impo ti=
bi in nomine iesu xpi · ab eo loco in quo mō stas
vltra donec veniā ad te pedem non moueas ·

CX · De responso eiusdē vetule dyabolice
& sanatōne dyaconi & pentum sāsonis cōuersiōe

Vnc illa stāte & tremente & venalē i ter
ra laxāte · vir sāctus aduenit & ait · Que
es mala forma · vl' ālis Que cū ingēti tre=
more respōdit Theomata sū · cuiꝰ gētes usqꝫ huc
vobis puaricatrices extiterūt · & nūc nulla ō meo
genere remānsit in hac silua nisi ego sola · habeo em̄
viij · sorores & matrem · que non hic sūt · sed in vl
teriori silua degūt · Ego aūt marito i hac heremo
tradita sū · eoqꝫ iam mortuo secedē de hac silua n̄
possū · Cui sāctus ait · Nunquid potes fratrē quē
pcussisti redimiuū reddere · vl' certe solicitari ō p
fectu aīme tue · Illa respondit · Nolo · Nec in meli
us repari possū · nullū enim bonū facere possū · sed
semp ab infantia mea hucusqꝫ ad mala exercitata
sū · Tūc scꝰ ait · Deū oipotentē iploro · ne āplius
iniuriā facias Sꝫ cū sis irremediabil' · hac hora mo=
riaris · Tūc illa saltū pcipitē in latus sinistrū dās
ad terram corruit · & mortua est · Tunc vir sāctꝰ
ad fratrem iacentē venit · & diligenter pscrutans
in pectore tātum vitalem flatū manere repperit ·
& more bilisei os ori mēbraqꝫ cetera singulis cō=
ponens · flens & orans eum sanitati restituit · Iter
igitur ceptū piter pegerūt · & amonē patrem sā=
cti sansonis egrotantem in lecto inuenerūt · Qui
in aduentu eorꝫ gauisus · capitale crimen ad mor=
tem quod in secelauerat in mediū publicauit · ꝺo
qꝫ se seruituꝝ usqꝫ ad fīm̄ suū deuouit · & capud
suū eadem hora tondei fecit · uxore sua maxime ei
suggerēte · atqꝫ dicentē · Non solū egō & tu ve
decet & cōuenit uiuamus deo sed & totā plē no
stram in dei uitute iūgamus · & omnia nostra di
tota fiāt · Quo ascendente psentatis · v · fratribus
suis sācto sansone vna cum sorore valde puula ·
paululū silens respondit · Fratres quidem mei bo
ni sunt · & deo donati · sed hec pusilla ad mūdanas
voluptates data est · tamen nutrite eā quia homo
est · CXI De reditu eius ad monasteriū &
electōne ipsius in abbatem ·

QOnfirmatis itaqꝫ suis in bonis operibus
& ad monasteria fundāda suggestis · san=
ctus sāson vna cū patre suo & auūcl'o &
dyacono in pace prexit · Et dū iter agerent · prece
dens illos amō vidit semitam · & quasi igne exu=
sta rura circa eaz ac vestigiū quoddā quasi trabes
p exustas herbas traheretur · Et pmo quidem in=
tremuit · fratriqꝫ suo sequenti se mōstrauit dicēs
En quē audiuim̄ esse in hac silua spens antece=
dit nos & nisi fallor non lōge a nobis est · Qꝺ au
diens sāctus sāson cōsolans eos ne timerent · sed
in deo cōfiderēt addidit · Stabiles estote · expectā
tes me donec reuertar ad vos · orātes & silentes
Sedentibus autem illis · ipe pgrediens vidit alō=
ge spentem flameo capite spirantem · psallensqꝫ
& dicens · domim̄ illuminatō mea rē · ad eū cucur
rit · At spens morsu glebā ex terra apprehedens ·
in aduenientis facē iactauit · ac sibilā dire vocis q̄
si gladio cederetur emisit · postea tremēs · & caudā
rabidis dentibus rodens · in sperā se velociter col
legit · sāctus aūt circulū faciens · & signuz crucis
īponens · ait · Vade nūc quousqꝫ pmitteris · Et ait
comitibus suis · Venite & vidēte opa dñi · Qui ue
nientes viderūt spentez e circulo suo pigre se sol
uentem sup terrā repi · et usqꝫ ad locū fixi baculi
sācti in giro rotitare Qui nullatenus vltra termi
nū caput poterat erigere Tunc sāctus multis vē
bis eos cōfortās · et ut creatorem credētes creatu
rā non timerent exhortās · tādem impauit serpen
ti in nomine iesu xpi · ut eis psentibus morereē ·
Qui mox ad caudam stās · et caput sursum leuās
arcūqꝫ de se inepte faciens omne venenū euomu=
it et mortuꝰ est · Tūc illi deo gratias agentes p
fecti sunt · et ad monasteriū cū psperitate puene
runt · In quo sāctus sanson abbas ab omnibꝰ elec=
tus · fratres suos ꝺm regulā suauiter instituit ·
nec ibi plus āno dimidio pmatū tenens · in dapes
et pocula ieiunus semp et sitiens esse studuit Tan
dēqꝫ vastissimā heremū adire destimauit · vbi exp
to specu secretissimo · celestem uitam agens habi
tauit · Sꝫ cum ei aqua omnino deficēt · vij · die duz
ieiunus et sitiens pstratus oraret · sudantem gle
bam sensit · et hasta baculi sui infixa fons aque dul
cis emanauit · CXII · De ordinatōne eiusdē
in episcopum ·

GRat aūt mos epis in cathedra sācti petri
ad ordinādos epos cōuenire · Illo igitur
festo ppm quante · beatus sanson vidit in
visu quadam nocte tres epos egregios diadema
tibus aureis coronatos · et oloseriсis vestibus in
dutos sibi assistere · et causa oratōnis secum parē
ecclesiam intrare Tunc eorum nomina sedule pcū
ctatus · ab eis responsum accepit · petrum et iaco
bum fratrem domini · iohannem euangelistam esse
eosqꝫ ad eum sacerdotem domini cōfirmandū ad
uenisse · Perfūcto itaqꝫ ab eis scōm morē integre
epi officio · benedictōnem eorum accepit · et illis

abeũtibus eꝑm iam se factũ ꝑ spũm intellexit· Venientibus igitur eꝑis ad diez cõdictũ·& duos secum ad ordinandũ deferentibus·terciũ vero ordinare volentib?·sed adhuc quis esset ignorãtibus nocte sequenti affuit sãcto dubricõ ãgelus domini in somnio·sãctum sansonem sacerdotem fore firmans·deiqz placitum esse dicẽs Tunc sãct? dubricius omnes cõsiliarios ꝑ gaudio expgisci·& in vnũ cõueniri fecit·eisqz quod viderat & audierat enarrauit·Qui & omnes sine vllo distictu eũ eꝑm fieri accepte firmauerũt·& eꝑalem cathedrã insedere statuerũt·Quo facto omẽs ibi astantes viderũt colũbam celitus emissã·cõsuetã vicẽ rededere·& tãdiu sup eum quo usqz ꝓfecte eꝑus essz ordinatus imobiliter stare·Eodem etiã die missã illo cantãte·ꝑsentibus omnibus visũ est dubricõ & duobus egregijs monachis·quasi ignem ꝺoze & naribus eius irrũpere· Quod aũt his mai? ẽ· ab eo die quo ꝑsbiter fuit·usqz ad finem suũ·quã do missam cãtabat·ãgeli dei semp altaris & sacrificij ministri fiebãt·oblatõnemqz cũ suis manib? illo solo vidente frequenter frãgebant ·CXIII·

¶ De trãsitu eius in britãniam minorem & mõasterio dolensi·

QVadam nocte pasche cũ missã cantasset· & ad altare stans solus oraret·in excessũ mentis exijt·& assistere sibi virũ valꝺ fulgentem vidit·Qui ei dixit· Confortare dei sãcte non enim debes in hac patria diutius imorari·peregrinus enim es destinatus·& vltra mare maxim? in ecclesia futurus·Post hec & alia verba angel? ab eo recessit·& ille visionẽ memorãs iter arripuit·& in via matrem suã visitauit·sororẽ suam iaz a matre discessam a dulterio pollutã repperit·& i hoc malo ꝓdurãtem excõmunicauit· Multũqz in locis illis doctrina & miraculis proficiens·nauigio tãdem in britãniam puenit·Descendens autez de naui·vidit ꝓpe portũ tuguriolũ·& ad hostiuz eius ꝓuatum plorãtem·ac semp ad mare inspiciẽtem·Qui pcũctatus ab eo quid hoc esset·respondit·Vxorem habeo in hac mãsione lepsam·& filiam demoniacã·& ꝓmissionem habui illaz in hoc portu sanandaz·a quodã quem michi de? ꝓmisit venire trãsmarinũ·Tũc sãctus mcũctãter mãsiũculam introiens·& sup vtraqz egrotãtes oratõez fundens·corã omnibus eas incolumes dimisit·Indeexiens·aptissimũ ibi repperit locũ·& honorificum·Ibi fũdauit monasteriũ·usqz hodie dolũ nũcupatũ·Vt aũt ferebãt de eo q̃ i vita sua satis cõpti erant·supponens frequẽtissimas· necnõ & biduanas·interdũ aũt & totas hebdomadas id est vij dies totos pagens septimo demũ die reficiebat·Noctes vero longissimas sepissime trãsire solebat·stando de luce vsqz ad lucis recꝑcum·nec stans omnino lassabaẽ·Non dieb?·nõ noctibus ab oratõnibus & diuinis colloquijs cessabat·tempus uero quadragesime sic eum pegisse audiuim? vt i initio i quodã remotiori loco ab hominib? segregatus oblatõnes secũ tres portans·inde tantum usqz ad pascha deo illũ cõfortãte vtebatur· zelo dei & ecclesiarũ eius in pectore ardebat·sermonem suũ sale diuino cõditũ·ꝓuꝺenter ꝑm qualitates peccãtium tempabat omnib? utputa deo plenus affabilis & carus erat·multisqz miraculis clarus·requieuit in domino·Hui? natale celebratur·v·kl'·augusti· CXIIII· ¶ De sãcto ethbino ei? discipulo & qualiter dominũ ꝑ latera tenuit· ¶ Ex gestis eius

DOzzo sãctus ethbinus in britãnie ptibus fuit natus·& in domo patris sui nobilissimus·vsqz ad·xv·ãnum leberalibus artibus eruditus·Quo scilicet ei? patre mortuo·mater eius ad sãcte sansonis ꝑsidiũ cõfugit·Qui eaz sacro velamine cõsecrans deo dicauit·& filiũ suũ ethbinũ coma capitis radens clericauit Qui ãnis aliquot cum eo manẽs eiqz iugiter seruiẽs·eo quadam die celebrante·audiuit verba domini in euangelio dicentis· Qui nõ renũciauerit omnib? que possidet·nõ potest meus esse discipul?· Hac voce ꝑpuls?· cũcta reliquit·& ad sãctũ sinmilianũ abbatem ꝓuenit·habitũqz monachalẽ de eius manu suscepit·& in cauraco monasterio sub iugo domini ceruicẽ suam inclinauit·In quo scilicet monasterio habitabat sãctus wingualocus sacerdos & monachus·cui iussu abbatis ecclesiã vno miliario distãtem a monasterio visitare·ibiqz hostias offerre cõsuetudo fuit·& ad hoc secũ ethbinuz dyaconem sociauit·Quadam igitẽ die dũ irẽt·iuenerũt lepsum in messe iacentẽ·totũ vulneribus plenum flebili voce ab eis auxiliũ postulantẽ· Qui requisitus de infirmitate suspirãs ait·Graues dolores grassantur in corpe meo·Sed insup inest vn? dolor tam nociu?·vt si hũc diẽ sine eius auxilio transiero·mortẽ ꝓximam esse puto Nares enim mee plene stercoris·cõcremantur ab ardore infirmitatis· Tũc ethbinus eũ ꝑ latera arripiẽs·a terra sursum erexit·& wingualocus ad nares eius manũ porrexit·Sed & paup flebili voce clamare cepit·Noli senior manib? nares cape·quia dolor nõ ꝓmittit sed si dolorem meũ leuiare volueris·necesse ẽ vt i ore tuo nares meas miseris·et ita traxeris·Tũc ille meritis exaltatus humuliauit se·et quãdo putauit dolorẽ alleuiaẽ paupi ore suo cãnẽ excepit filij dei Mox ergo ut ad se traxit·ꝓcia mirabilis in eius ore cecidit·Beatus aũt ethbinus ꝑ latera domũ tenens sursũ aspexit·celũ aptum vidit·& in capite domini quẽ tenebat sãcta crux apparuit angelosqz in obuiam domini venire vidit Tũc sacerdoti ait·Pater sancte ipm quem teneo manibus et tu ore·dominũ hiesũ xpm qui ꝓ nobis seipsuz dedit esse crede· Cũqz dominũ vellent tenere manibus·eleuauit se nubibus dicens Non me erubuistis serui mei in angustijs meis·nec ego vos erubescam in regno patris mei Hereditas vestra mecũ est et bijs qui memores vestri fuerint in orationib? suis sal? i regno meo His dictis euanuit ab oculis eorũ·et cum magna voce receptus est i celum·vocẽ quidem audiebant·sed neminẽ videbãt Cunqz stupefacti laudassent· dñm wingualocus ethbino ait Hoc tuis meritis nobis accidit frater qui tãte humilitatis es et obediẽtie·ut quidquid humana lingua ꝓcipe potest·tu in corde deuotissimo impleas·At contra ethbinus ait Nõ est ita pater·sed tu qui quotidie carnem et sanguinẽ domini ĩmolas·ipm meruisti videꝝ in corpe suo·quẽ assidue tenes in animo· ·CXV· ¶ De vita et miraculis eiusdem·

DEniqz cum franci vastassent britanniam sanctus ethbinus hibernie ptes petẽs·in silua que nectensis dicitur·ut panp pegrinus tuguriũ fecit et ecclesiam fabricauit·i qua assidue domino militauit·et quadam die claudũ ab eo petentẽ elimosinaz in noĩe xpi sanauit Quedaz etiam mulier pro sanitate filij sui paralitici ab eo

postulauit· Cui ille respondit· Nos peccatores sumus·hoc miraculū in usu non habemus· sed si uis sanari filiū tuū·pduc eum ad sācte brigid̄ sepulcrū·At illa·Ibi inquit o pater eum iā portaui sed quadā nocte expletis vigilijs vocez michi dicentem audiui·In nectensi silua morat̄ seruus dei etbbinus·ad quem si filiū tuū duxeris sanitatem suis meritis obtinebit·Viuit ergo domin9 q̄ a te non recedam·donec filiū meū incolumē ante me reducam·Tunc sāctus oratoriū intrans in oratō ne ante altare iacuit·quousq3 adolescens de domo matris veniens dixit ei Gratias ago tibi pat̄·qui me i lecto egritudinis iacentē visitasti & tuis manibus erexisti·tanteq3 infirmitate sanitatem donasti·Tunc erigēs se vir sāct9 deum benedixit· & adolescenti ut nemini diceret·eo q̄ non suis meritis sed gratia dei sanatus esset·p̄cepit· Vixit aūt in eodem loco·xx·ānis·opus dei opans·& sanitatem infirmātibus donans·Tāteq3 ibi abstimentie fuit vt in hebdomada ābus in eo non intraret·nisi tantum in·v·feria panis & aqua·Vinū autē nō bibebat·nisi tātūmodo quādo cōmunicabat Cunq3 iam esset·lxxx·triū ferme ānoz·acri dolore fatigatus·fratribus qui in eadem silua morabātur cōuocatis·obitū suū p̄dixit·eisq3 deo cōmendatis· ante altare spūm reddidit·xiiij·kl'·nouembris·

CXVI· De sācto basolo remensi anachorita & ei9 miraculis· Sigibertus·

ANno iustini·ij·basolus abbas & sindulfus p̄biter & reclusus in frātia clarent

Ex gestis eius· Sāctus basolus in territorio lemonicino ortus cū tempa adolescētie sacri tirocinij incremento cōtigisset·ad diuine fruitutis opus totum se cōuertit· Cunq3 extra regni sui fines pedem pegrinatur9 extēderet·apparuit ei angelus domini socius itineris·quo duce ad remensem vrbem puenit vbi pontificatū tenebat·sāctus vir egidi9 post beatū remigiū·iiij·Hūc rex frācorum chilpicus & regni pceres valde diligebant·In ea quoq3 altercatōe que inter hilpicū & hildebertū de principatu regni fuerat oborta idez p̄sul chilpici regis auxilio non defuit Vnde & mlta postea aduersa sustinuit· Ab hoc vir dei basolus honorifice susceptus·petijt ab eo secreti9 cōcedi habitaculū sibi·eo q̄ habēt p̄pter turbas vitare populum Et p̄mo quidem eiusdem p̄sulis auctoritate & gratia·in quodā cenobio ad radices montis remoti monasticā vitam duxit·Demō cuz de virtute in virtutem sublimiter excreuisset·volens aggredi vitā solitariā·in nemorosi mōtis cacumīe cellam sibi cū oratorio cōstruxit·vbi p̄·xl· ānos habitans·singulariter contra ātiquā serpentem deo fideliter & fortiter militauit Ibi cū aque penuria vir sāctus laboraret·quadā die dū ad fodiendam terrā in celsitudine mōtis accedēs·aquā sibi deesse anxius ferret·deuote ad deū cōuersus orauit· Mox dicto citius·fons in eodem loco fluere abūdātissimus cepit· Qui etiam usq3 hodie ō supioribus ad ima dilabitur·haustu dulcis·& infirmis ad potādum salubris· Attila quidā diues & p̄potens cum venandi gratia siluā suam cellule viri dei cōtiguam intrasset·mire magnitudinis aprū fugientem insequebat̄ anhelātib9 eqs·At illa immanis bestia mōtem in quo vir dei refed̄rat ascendit·& ad cellā ei9 r̄cto gressu puenit Depositaq3 feritate āte pedes eius p̄uoluta est hispida belua·quasi vite sue p̄sidium imploratura·At ille misertus·tāta insecutores virtute vno in loco fixit·ut & bestiā sibi p̄ximam oculis vid̄rent·& tamen omnino cōtingere non possent·Tūc attila cognita dei virtute·p̄sumptōnis sue veniam flagitans·quidquid circa locū sui iuris fuerat·nōnl' la etiam possessionis p̄prie p̄dia·p̄dicto sācto viro cōtulit locūq3 eius traditis facultatibus p̄m9 ipe ditauit·Homo quidā p̄ crimine cōmisso diiudicatus·& patibulo suspensus·cū iaz in extremis ageret inter laqueos·Huius sācti cōfessoris sibi subito memoria incidit·Voce itaq3 qua poterat· astrictus vt erat faucibus·omni conamine spūm colligens·totis p̄cordijs sanctū basolum inuocat & ut sibi succurrat lacrimabiliter postulat· Mox laqueus rūpitur·& ille ab alto labitur· Sup omnes stupoz & admiratō fuit·ille liber a morte recedit·

CXVII· De diuisione regni frācorum inter filios lotharij & vxoribus eorum· Gregorius thuronensis·

HIlpicus vero post patris sui mortem thesauros qui in villa brunacho cōgregati erāt accepit & ad frācos vlteriores petijt ip̄osq3 muneribus multis donatos sibi subdidit· & mox pisius ingredie·sedemq3 hildeberti regis occupauit·sed non diu licuit ei possidere nā coniuncti fratres eius eum inde expulerūt·Et sic inē se hi quattuor haribert9·gūtrānus·hilpicus·atq3 sigibertus·diuisionem legitimā riteq3 se fecerunt Accepit nāq3 haribertus regnū hildeberti·sedeq3 cōstituit pisius·Guntrānus regnuz lodomiris aecepit·& aurelianis instituit sedem·Hilpicus uero regnum lotharij patris sui accipiens·suessiōis ciuitatis sedē statuit·Sigibertus aūt regnū theodorici sortitus·sedem statuit se habere remis ciuitatem· Haribertus rex ingobergā duxit vxorē· habebat ip̄a regina puellas duas cuiusdā paupis filias·nimis specōsissimas nomen seniozis macouena·& nomen iunioris meroflidis In quaz amorem rex nimis exarsit· Ob hoc ingoberga quoq3 affligebat eas nimio odio·nā & patrem eaz compositorē lanificij iusserat fieri·Pro qua causa rex nimis iratus ingobergā reliquit·& meroflidē vxorem sibi accepit·Post hoc etiā macouenā sororē eius ad cōiugium sibi copulauit· Et ob hāc causā a sācto germano pisiensi epo excōmunicat9 ē·Sz cū rex eam relinquē nollet·p̄cussa iudicō dei mortua est·Et nō post multū temp9 haribert9 ec rex mortu9 est·& in blauia castello in basilica sancti romani est sepultus.porro sigibertus rex cū videret q̄ fratres eius indignas sibi vxores accipent· & ancillas ad cōiugiū sibi copularēt legatōnez in hispaniam misit·& multis muneribus datis athanagildi regis filiam petijt·Erat enī puella elegās & pulcra·atq3 ingeniosa noīe brunichildis Quā in vxorē acceptā·quia arriane legi fuit subiecta· p̄cepit baptizari·Quod videns hilpicus rex·cum iam plures haberet vxores·sororem ipsius bruni chīldis nomine galsiūdam petijt·p̄mittens p̄ legatos alias vxores se dimissurz· Qua ab eo in cōiugium assūpta & baptizata·magne sanctitatis effecta est femina·

CXVIII· De insidijs fredegundis cōtra galsiundam reginam·

DEr odium aūt fredegūdis pessime concubine sue·ortum est inter eos magnū scandalum·Itaq3 dicebat galsiūda· se nullatenus posse tantas iniurias fredegūdis sustinere Petijtq3 a rege·ut relictis thesauris quos secum de

hispania deculerat·liberam dimitteret redire ad patrem suum·Sed ipe eam verbis mollib⁹ blandiebatur·Per cōsilium itaq; pessimū fredegundis eam p noctem in stratu suo strāgulauit· P⁹ cui⁹ obitum·deus p ea virtutes ostendit·Quo facto fratres hilpici hoc indignantes·euz de regno eij cecere voluerūt·Habebat tunc hilpicus tres filios de audouera regina sua·scilicet theodobertuz meroneū·& loooneū·Ipa quoq; versuta fredegū dis·dominā suam audouerā decepit·Nam & ipa fredegūdis ex familia infima fuit· de villa sancti vedasti que vocatur babancurt Cum igitur hilpicus rex in hostem pgeret·cuz sigiberto fratre suo contra saxones·audouera regia domi grauida remansit·& filiam pepit·Cui fredegūdis cōsiliū dedit·vt eam cito faceret baptizari· quaten⁹ rex de ꝓlio rediens·filiā baptizatam grataner respicēt· Vocato itaq; epo ut eam baptizaret·cum non esset matrona que puellā suscipet·ipa mater a fredegunde monita·eā de sacro fonte suscepit· Veniē ti aūt regi victori exijt· fredegūdis obūiaz·dicēs Deo gratias·quia domin⁹ noster rex·victoriam recepit de inimicis suis·Nataq; est tibi filia· Cuz qua domin⁹ meus dormiet hac nocte quia domina mea regina est cōmat tua de filia tua hildesinde·Et ille ait·Si cum illa dormire nequeo dormiā tecū·Cunq; introisset rex in aulā suam· occurrit ei audouera regina cum ipa puella·Et ait rex·Ne fandam rem feci⁹ti p simplicitatē tuā·iaz enim cōiunx mea āplius esse non poteris· Rogauitq; eaz sacrum velamen imduere cū ipa filia sua·& dedit ei p̄dia multa & villas·Epm vero qui eam baptizauit exilio cōdemnauit·& fredegūdem ad reginam sibi copulauit· Sigibertus· Anno iustmi v·sāctus vedastus obijt· CXIX De ortu sancti amandi traiectensis epi & eius vita·

ANno iustmi·vj·sāctus amādus nascitur Ex gestis eius·Hic ex nobilib⁹ pentibus ortus ab infantia sacris literis eruditus·pentes suos reliquit·& in quodam monasterio religionis habitum assūpsit Qui dū quadā die circa monasteriū ambularet·repente quēdā max imū serpentem inuenit·quē statim virtute crucis & oratōnis ad foueā suam nūq̄ inde exitu⁹ redire coegit· Post hoc exiens de monasterio illo qd erat ꝑpe mare·causa pegrinatōnis·venit turonis ad sepulcrū sācti martini·& fuit ibi in quadā cella·xv·ānis·cilicio semp tect⁹·& aqua & pane ordeaceo sustentatus·Ex hinc iuit romā ad sāctum petrū·vbi dū quadā nocte vigilare voluit·iueniens eum custos ecclesie· nimis irreuerēter eiecit· Qui dū ante fores ecclesie dormitaret·apparuit ei sāctus petrus·rogās ut causa p̄dicatōnis remearet·Quo dam venisset·& verbū dei cōstātissime p̄dicans multas iniurias esset passus·dū ipm rḡē frācie dagobertū de suis crimin⁹ increparet d regno eius expulsus est·Tandem rex filiū non habens·orauit dominū·vt ei daret filiū·qui succedere posset ad regnū Cum ergo nutu dei filiū genuisset cepit valde inquirere quis eum baptizaret· Et sic ei in mentem uenit·vt amādū ꝑter hoc requiri solicite iuberet·Inuent⁹ ergo·cū regali impio cōtraire metueret·ad regem veniens cuz magno gaudio est susceptus·Rex aūt eius pedibus aduolut⁹·p̄cabatur vt peccatū quod de eo habebat remitteret·& filiū quem ei de⁹ dederat baptizaret·Ille vero p̄mā eius petitōnem benigne concessit·sed secularibus negocijs metuens implicari secūdam ꝓsus renuit & abscessit Rex tamen misit ad eum sāctū eligiū & socium eius dominē·q tunc in curia morabātur· Quoz ꝑcibus fatigat⁹ amādus ad regem veniens·eius filiū baptisauit·

CXX De pegrinatōne ei⁹ in vasconiam & reditu in galliam·

POst hec traiectens epus obijt· & rex sanctum amādum licet plurimū reluctātem in traiectensi vrbe pōtificali cathedra sublimauit· Vbi cū triennio verbū dei cōstanter omnibus p̄dicasset·& a plerisq; suam p̄dicatōnē cōdemni videret·cōtemptores suos deseruit ·& in vasconiā gentem ferocissimam causa predicationis intrauit·Vbi dum similiter p̄dicaret· iocula⁹ quidam leuis & lubricus·verbis eius detrahere cepit·sed statim a demone corrept⁹· ꝓpriis dētibus se discerpens·& q̄ iniuriaz viro dei fecerat cōfitens·ꝓtinus expirauit·Inde pgens ad aliam ciuitatem·ab epo ciuitatis reuerenter excep⁹ est Cui cū ille epus causa hūilitatis & more hospitalitatis aquaz in manibus daret·iussit famulo ut a quā illā diligentius custodiret·credebat enī q̄ meritis viri dei·essz multoz ꝓfutura saluti·Nec enī fides ista fefellit·Nam & cecus quidā ante fores ecclesie mēdicās·ex cōsilio ips⁹ epi aq̄ illa oculos suos lauit·& ꝓtinus clare vidit·Post hec rediēs sāctus amādus in galliam·impetrauit a rege hildeberto locū qui dicit vanco· vt ibi edificaret cenobiū·Sed quidā epus ꝓxime ciuitatis molestē hoc sustinens·iussit famulis suis vt eum imō eij cerent·vel ēte occiderēt· Qui veniētes ad eū dolose dixerūt ei·vt secū pgeret·& illi locū aptum ad monasteriū cōstruēdum ostenderēt·Sāct⁹ autem malicia eoz deo reuelāte agnoscens·iuit cum eis ad cacumen montis·vbi eū occidere cupiebāt Nec suis hoc dixerat·quia valde martiriū cupiebat·Sed subito orta tempestate·pluuie & grādines ita montē texerūt·qd maligni qui eū occidere volebāt·penitus nichil viderūt·& iaz se mori putantes· ꝓstrati veniā postulabāt·& ut eos viuos abire pmitteret exorabāt· Tunc sāctus tādiu exorauit·donec reddita sanitate·& visu recepto ad ꝓpria redierūt·Itaq; sāctus amand⁹ euadens·& multa alia miracula faciens·tādem in pace q̄euit

CXXI De sācto maglorio dolēsi archiepo Ex gestis eius·

PAtro sāctus maglorius quasi magna gloria·merito tali refulget nomine·qd acq̄sivit in opere·Hic ex britannia oriūdus genere spectabilis·sancti sansonis cōsors fuit Qui etiam decedēs eum in archiepatu dolēsi sibi cōstituit successorē·Vbi cum spectabilibus documentis simul & exemplis enitescēt·angelus ei in somnis apparuit.eumq; admonuit·vt pontificat⁹ culmine relicto·ad remotōris loci latibula pgens solitariam vitam duceret·vbi monachoz gregē pascens ·laudes quoq; domini licentius celebraret· Qui expgefactus gratias egit deo·& in epatu uiro nomine buduco substituto mandatū impleuit multisq; miraculis effulsit Quidam comes opulētus iam·vij·annis lepsus·fama eius audita veīt· & eius p̄missis oratōnibus·manu quoq; eius toto corpore tactus·plenam sanitatez·recepit·Huius terraruz magnitudo triplici ptimeb aē diuisiōe quarum vnā non integram sed dimidiam beato maglorio contulit in munere· Hus aūt diuisiōes

copiosa similitudo auium · que mire magnitudis & pulcre erant · consuete frequentabāt · Captura quoqz piscium ingens · in sinum maris ecōtra pul lulabat · Cōtigit ergo cū beatus maglozius porti onem suam penetrasset · & omnis auiū & piscium cōgeries que alteri medietati comitis merat · fu gam miret & sancti ptem expeteret · Quod vx oz comitis grauiter ferens · ei suasit vt illā sibi vē dicaret & quā vtroqz genere ozbatā tenebat · bea to maglozio daret · Cuius ille suggestōnē nequā mox suscipiens · quod non debuit expleuit · facta qz nefande cōmutatōnis cōtrouersia · subito aues & pisces ab illa pte quaz comes auare sācto viro surripuerat recesserūt · & mox ad dominū suum magloziū sūt reuersi · Tūc comes apud se peniten tia ductus · vtrāqz ptem sācto maglozio cōcessit · & tunc auiū & piscium agmina vtrāqz ptē sicut ante repleuerūt · Cūqz virgo esset hic sanctus ab vtero · panem ozdeaceū & viliora legumina etiam ptem sumebat · iiij · & · vj · feria ab omni pabulo ab stinebat · Corpus eius cilicio iugiter tegebaē · vesti mentis aforis mediocribus vtebaē · vinū & sice ram non bibebat Excubias noctis cum fratres se sopori darent · clam ab eis frequentatus sup alue um maris puigil ducebat · Deniqz multis miracu lis clarus in vigilia pasche dum in ecclesia de mo re pnox excubaret · angelus domini chozusc? ei a stitit · obitūqz suū īmimere · & dignam mercedem certaminis eum manere pdixit · Cunqz ille hesita ret ne dyabolus forte in angelum lucis se trāsfor masset · ozatōnem diutissime ptelauit · & eū āgel? de visione certū reddere cupiens · bis & ter eūdē sermonem repetijt · Tandē de manu ipsius āgeli viaticū visibiliter accepit · & ab illo die nisi causa ineuitabilis extitisset · usqz ad diē vocatōnis sue verſiclū hūc semp in oze repetijt · Vnā petij a do mino zc̄ · Et · ix · kl̄ · nouemb · ad dominū migrauit ·

·CXXII· De sācto paulo leonēsi epō & bo nis eius mitijs Ex gestis eius

Anctus quoqz paulus leonensis ep?·be ato viro bidulto a pueritia traditus ē·do ctrina & moribus informādus · simul cū beato sāsone futuro postmodū epō · & alio nomi ne gilda · & alijs pluribus · Tell? aūt marmis eua cuata fluctibns · sācti bidulti seruiebat usib? · In cuius lata planicie triticū seuit · quod vastabant alites marine · Quas nulla arte valens abigē · cure iiij · discipulozq impositit messem defendere · Vna aūt nocte que paulo ōputata fuerat · exercit? aui um ita cāpum vastauit · vt nulla spes colligende frugis remaneret · Qui ante aurozā cōsurgēs cam pum adijt · detrementū segetis mox agnouit · seqz pigrū custodem accusās · bi duo a pceptoris sui p sentia iuuenilis gratia pudoris abstinuit · Tercia die cōdiscipulos suos cūueniens · cāpum piter cin gunt · & infestarū auiū īmensā multitudinē velut ouiū gregem ad claustra monasterij quasi reos ō ducūt · Dirigūtur ad caulas pēnata aialia · velut quedam inertia pecora · Vbi aūt ventū est ad lim carceris · tāq captiui repleuerūt celū clāgore mise rabili · Ad quod spectaculū cōfestim accitus ma gister · quozsū huiusce mōi pda deduceret īquirit Cui paulus · Hi sūt hostis segetis tue vastatozes quos tibi deduximus · vt impio tuo debitas luāt penas · ob cōmissa psūptōnis flagitia · Ad cui? vē ba stupefact? pater hesit · & sinapi cōpandā ī dul ci filio fidem admirās expauit · Huius sācti scilicz paulī cibus post longā carnis maceratōnem pais erat · equa trutina pensus · cū sale sicco dieb? solē nibus addebat paucos piscīculos p magno appa ratu · Bipedis vel quadrupedis carnez in omi vi ta sua gustu non legitē cōtigisse · Vinū & siceram nūq̄ pter missaz solennia libauit · quippe qui nec aquam sumebat · nisi quātum nature necessitas ex poscebat ·

·CXXIII· De miraculis eiusdem

Hic etiam cū venisset ad domū sozozis sue deo deuote · sup litus maris britānici sitā rogatus ab ea · pcem ad deū fudit · quati nus statuto fluctus maris coerceret alueo · & tē ra optata aliquo sibi & incolis illius insule āplia retur spacō · Cūqz subito mare vndas retrahere & terra sicca appere cepisset · ab oratōne piter ip se & soror surgunt · & ad ripam accedūt · Tunc paulus sozozi impat · vt in manibus lapillos usqz ad sūmam maris marginem deferat · nā mille pas sibus vel āplius aquis exhausta terra · p eius oza tōnē dilatata est Tunc genua in ozatōne sup ripā flectūt · Qua finita · paulus ad mare cōuers? ait · Lapilli quos in finibus tuis posui · sint in signum inter me & te · ut denuo nūq̄ eos transgredi · nec hec nostra territoria audeas ingredi · Cuius ꝓmo nis īpiū · usqz hodie obuat · horridū maris elemtū Cūqz reūtereē domū · subito uidrūt pfatos lapil los diuia vtute colūnas lapideas mire magnudis factos · ut res simplex postulata · redderet dupli cata · Via quoqz quā eo die tenuerūt · p medias il as colūnas incedentes · adhuc a britonibus semi ta pauli vocaē · Quadā die cū iter agerent · disci puli eius grauiter fessi siluas pagrātes aquā exq rūt · nec mueniūt · Quoz lamentatōnib? ille mise ricorditer cōmotus · oratōne p̄missa cōfideēter tri b? ī locis trā baculo suo pcussit · tresqz īde glebas effodi iussit · singulas de singulis · Quas euulsas tāta largitas aquaz secuta est ut non solū sitim a stantis caterue reficeret · sed etiā copioso ductu totam patriā decoraret · Serpēti quoqz cui? fero citas orientalem īsule plagā vēdicabat · ita ut nec ab armatis in aliquo ledi posset · & plures necaēt vir sācte crucis signo cōfidenter occurrit arma tus & stola qua mouebaē collū eius astringens · baculo suo velut canē furiosū · sepe feriendo eum usqz ad mare deduxit Quē in cōfinio maris & tē re respiciēs ait · Anteq̄ marinis caribdib? demer garis · cerulea extēde colla · ut mea recipiā moumē ta · Quo recepto · in p̄cipitiū maris iussit eū abire cū interdicto p̄cipiens · ne quēpiā hominū ulē no ceret · Quo dicto · citius disparuit His & alijs v tutibus clarus · ad epatū licet renitens plurimū · ꝓmotus est · Huius festū recoliē · iiij · idus marcij

·CXXIIII· De sācto gregozio thuronensi archiepiscopo · Sigibertus ·

Anno iustini · vij · gregozius thuronensiuz ordinatur epus · & clarus habetur in om nibus · Ex gestis eius · Hic aluernice regionis indigena · cū aliquādo de burgūdia ad al uerniam iter faceret · magna cōtra se tempestas exorta est · Densus aer in nubibus cogiē · celū cre bris ignib? micare · & tonitruis resonare cepit · omnibusqz timore pallētib? · gregozius sāctoz re liquias quas indesinenter collo ferebat de sinu p traxit · ac nubibus cōstanter opposuit · Que proti nus diuise · dextra leuaqz ptereūtes · illesū iter gra dientibus prebuerūt · At supbia que plerūqz nu tritur virtutibus · iuuenili animo ꝓtim? irrepsit ·

& quia ſupbie vicimus eſt caſus·duz ꝑuatim gau
dens·ſuis meritis ꝑſtitum arrogaret·equꝰ cui in=
ſederat ilico lapſus·hunc ad terram grauiter eli=
ſit·ita vt omni corpe cõtuſus vix poſſet aſſurgere
Cauſãq ruine intelligens·ſatis deinceps cauit·ne
ſe vane glorie ſtimulus qualibet occaſione deiſce
ret Anno·c·lxxij·poſt obitũ ſãcti martini thuro
nenſis·regni ſigiberti·xij·ãno· beato migrãte eu=
fronio·gregorius beati martini amore flagrãs· &
paſtorali officio exiſtens ydoneꝰ·eius vice cathe=
dram thuronenſem regendã accepit Eccleſias plu
res inſtruxit·& libros in laudẽ ſãctoz vel ĩ expo
ſitõnem ſcripturaz ſãctarũ edidit·Matrem quo=
q ecclesiã quã beatus martinꝰ cõſtruxerat·hic ni=
mia vetuſtate cõfectã arcuato ſtemate repauit·at
q hyſtoriatis ꝑ eiuſdẽ martini geſta decorauit·

CXXV ¶ De miraculis & ſcriptis eiuſdem

Qvm aũt aliquãdo ꝑ viam graderet·& cru
cem aureã cũ relquijs collo geſtaret cuiſdã paupe
ris hoſpitõlũ foliis ac ſurculoz cremijs obtectũ cre
mari cõſpexit·Illoq cũ vxore & liberis hac & il=
lac curſitãtibus & ſtrepentibꝰ·& aquã afferenti=
bꝰ·flamã mitigare ñ poterãt Tũc gregoriꝰ accur
rit·& ꝓtra flamaz globos crucẽ eleuauit·Moxq
in aſpectu ſãctaz reliquiaz ita totus ignis obſtu
puit·ut nec ea q̃ iã apprehẽderat·vltra vel ad mo=
dicũ uſtulare poſſz·Cauſa fuerat qua remẽſe opi
dum adire debuerit·vbi ab egidio pontifice hũani
tus ſuſceptus·noctu quieuit· In craſtino vero ſi
go quõdã ſigiberti ferentarius·ad eũ acceſſit Dũ
q ſermocinarẽtur·& ille de ore gregorij pẽderet·
ſubito auris eius que peridẽ obſurduerat·cũ quo
dã ſtrepitu reſerata eſt·Aliquãdo ſepulcrũ beati
hilarij gregorius ſupplicaturꝰ adijt·ad viſendum
quoq ſãctã radegũdem regĩã diuertit· Et cũ ſe
cum quaſi duo incole padiſi de tempibus loquerẽ
tur oleũ quod ante pignora ſãcte crucis guttati
illic defluere ſolebat·ſic in aduẽtu põtificis auctũ
eſt·vt infra vnius hore ſpaciũ vltra vnũ ſextariũ
exũdaret·Porro cũ hec beata regina ad regem ce
loz accerſienda eſſet·gregorius de eius trãſitu nũ
ciũ accepit·Cum iam illa eo accurrente migraſſet
ſãcta eius mẽbra ſepulture locauit· Xvj ãnis hic
in epatu exegerat·cũ equiuocus ille magnus gre
gorius·in ſede aplica ſurrogatꝰ eſt· Opinata quo
q res eſt q̃ duoũ alter alteri peculari ſit amicicia
deuinctꝰ·Cuz igitur ſacra aplorz limina hic expe
tiſſet·cũ magna reuerẽtia ſãctus eũ papa excepit
Quẽ ad beati petri cõfeſſionẽ introducens ex late
re cõſtituit·ꝑſtolans quo aſſurgeret·Interim aũt
vt erat ingenio ꝑfũdiſſimꝰ·ſecretã dei diſpãſatõ=
nem admirãs cõſiderabat in huiuſmõi homĩe·erat
eñ ſtatura breuis·tantã gratiaz ꝑfluxiſſe·Quod
ille mox diuinitus ꝓſentiens·& ab oratõne ſurgẽs
placidoq ut erat vultu ad papã reſpiciens·domi
nus inquit fecit nos·& non ipe nos·idem in quis
qui & in magnis·Cũq illud cogitatõni ſue ſãctꝰ
papa reſponderi cognoſceret·ipa ſua depbenſiõe
gauiſus·gratiã quã actenus in gregorio mirabat
in magna veneratõne deinceps habẽ cepit· Sedez
q turonicã ita nobilitauit·ut etiã aureã ei cathe=
dram donaret que apud ꝑſtitam ſedẽ ꝑfatã in po
ſterũ ſeruaretur·Cum aũt morarẽ·ĩ tali ſtatu vl'
loco ſepeliri fecit·vbi ſemꝑ omniũ pedibꝰ oculca
retur·nec in vlla reuerẽtia haberẽ·Sed grex bea
ti martini talia non ferens eum de loco leuauit·et
edito pulcro mauſeolo·ad leuam ſãcti ſepulcri di
gna reuerẽtia collocauit· Obijt aũt·xv·kl'·decẽb

¶ Actor·Hic ſcripſit hyſtoriã regũ frãcorum ꝺ
qua multa in hoc ope poſuimus·Miracula quoq
beati martini poſt obitũ eius oſtenſa ſcripſit ĩ qt
tuoz libris·& quedã alia· CXXVI ¶ De qui
buſdam euẽtibus illiꝰ temporis· ¶ Sigibertus·

EO tempe hiſpani & frãci ꝺ paſcha celebrã
do diſſentiũt·hiſpanis·xij·kl'· april' fran
cis vero·xiiij·kl'·maij·paſcha celebranti
bus Sed frãcos recte celebraſſe ꝑ hoc dinoſcens cla
ruit·q fontes in hiſpania qui in ſabbato ſãcto pa
che ad baptizandũ ſponte diuinitus repleri ſolẽt·
non in hiſpanoz ſed in frãcoz paſcha ſunt repleti
Albuinꝰ rex longobardoz ab armigero ſuo pimi
tur fraud uxoris ſue·cuius patrẽ chimimũdũ gepi
daz regem ipe olim in bello ꝓmerat· & ex teſta
capitis eius ſibi paterã ad bibendũ fecerat·Quaz
cum vno die ſibi porrigeret·dicens·bibe cum pa
tre tuo·illa femineo furore accenſa·illũ ab armige
ro eiuſdem in lecto pimi fecit·Cleb ſuzzogatuſ re
gno lõgobardoz regnat annis duobus·Anno iu
ſtini decimo benedictꝰ romane eccleſie·lx·ꝓſidet
Ab hoc gregorius ad ꝓdicãdum anglis abire ꝓ=
miſſus·ſed populo tumultuãte retractꝰ·ſeptimꝰ
leuita eſt ordinatus Athanagildo rege wiſigotho
rũ mortuo·leuuigildꝰ cum fratre ſuo leuua·& pꝰ
ſolus annis regnat·xvj·Fortunatꝰ poeta venienſ
ab ytalia·claret in gallia· Actor· Hic fortuna
tus vt dicit hugo floriacenſ· vir egregiꝰ·ingenio
clarus·ſenſu celer·ore ſuauis Qui ab ytalia thuro
nis aduenies·actꝰ beati martini quattuor libris
heroico·cõtexuit metro Verum inde aſſũptus·pi
ctauoz ordinatus eſt epus Scripſit autem etiam
vitaz beati hilarij pictauenſis & beati maurilij an
degauenſis Huiꝰ eſt illa ſententia breuis & vtiliſ
Pauper in auguſto regnat habendo deum·

CXXVII ¶ De morte iuſtini & impio tiberij
ſecundi ¶ Hugo vbi ſupra·

PRoinde iuſtinꝰ impatoz· viii· ĩperii ſui ã
no pedibus cepit infirmari Qua de re aſ
ſumens comitez excubitoz tyberiũ adop
tauit eum in filiũ & ſucceſſorem ſuũ ipm declara
uit Sigibertus·Iuſtino itaq impatore mortuo
cepit tyberiꝰ ãno impii ſui xii·ſcilicet anno domi
ni·d·lxxvii·mundi ſcilicet quartimilleſimo·d·xli·
& regnauit annis vi Hic miſſa ab egipto frumen
ti copia·romam liberat ab inedia Nam ãtea vrgen
te fame·multi romanoz ſe longobardis dederant

¶ Hugo vbi ſupra Iſte fuit vir catholicus & re
ligioſus vnde multas in cõſtantinopolitana vrbe
renouauit eccleſias Hic etiam terram ꝑſarũ ĩtra
uit·& eos poẽtiſſime debellauit Indeq egred ẽs
tãtam molem ꝑde cum elephãtis multis adduxit·
vt hũane cupiditati crederetur poſſe ſufficere

¶ Sigibertus·Huius ãno ꝑº ſigibertꝰ rex fratri
ſuo hilpico pugna cõgredit ibiq theodebertꝰ fili
us hilpici ꝓmitur Francis vero ꝑ hilpico exoſo ſi
gibertũ ſup ſe regem leuare uolentibus·a duobꝰ
pueris a fredegunde hilpici uxore immiſſis· ſigiꝰ
tus ꝓmitur · CXXVIII ¶ De pugna hilperi
ci regis contra fratrem ſuũ ſigibertum ¶ Hiſtoria
Hilpicus ſiquidem theodebertũ ¶ frãcoz
filium ſuum ſenioꝛem qui antea ſigiberto
iurauerat·vltra ligerem cum hoſte direre
xit. Qui abiens ciuitates ſigiberti auunculi ſui ꝑ
uaſit·id eſt turonis pictauis & reliquas· Apud
pictauos autem cõtra gundobaldũ ducẽ puguit

collisusq; est exercitus gundobaldi · & fugit · magnāq; illic cedem theodobertus fecit · Cōmoto in de exercitu · lemoīciū caduricumūq; abiēs puasit atq; vastauit · ecclesias accendit · monasteria ōtraxit clericos interfecit · monasteria virorū deiecit · puellarum delusit · & cūcta deuastauit · Fuitq; eo tempore p̄or in ecclesijs gemit⁹ · q̄ tēpe p̄secu tōnis diocleciani & maximiani impatorū · Inter has discordias hilpicus etiā cōmoto exercitu vsq; rhenū accessit · cūcta incendens atq; debellās · Quod audiens sigibertus · cōuocatis gentibus illis que vltrā rhenum sūt · pisius venit · & cōtra fratrem suū ire dispposuit · Hilpicus quoq; p rodomagensē fugiēs cum vxore sua & filijs thurnacū ciuitatem ingressus · ibi se reclusit & cōmuniuit · Sigibertus vo ciuitates illas que vltra pisi⁹ sūt posite usq; ad rodomagū accepit · & reuersus est inde pisius ·

CXXIX (De nece sigiberti p̄ insidias fredegūdis

Vnc frāci qui quondā ad hildeb gūdis tum seniorē aspexerāt · ad sigibertū legationē mittentes · relicto hilpico ipm sigibertum sibi regem stabiliūt · Qui misit eos ut fratrē suū in memorata vrbe tornaco obsiderent · dicens se cū exercitu eos esse secutū · Cui beatus gmanus epus dixit · Si abieris · & fratrem tuū interficere nolueris vn⁹ & victor inde redies · Si autē aliud cogitaueris · morieris · Sicut enim dominus p salomonē ait · foueā quā fratri tuo p̄abis cades ī eam · Quod ille audire neglexit · Tūc fredegundis memor artiū suarū · inebriauit duos pueros tornacēses · dixitq; eis · Ite ad cuneū sigiberti · & assimulate vt eum sup̄ nos regem eleuare debeatis · & interficite eum · Si euadere potueritis viui · ego mirifice honorabo vos & sobolem vestrā Si aūt corrueritis · ego p̄ vobis elemosinas multas p̄ loca sāctorū tribuam · Illi vero nec dubij · fero ad eū vt erant corde venientes · cum aliam causā se suggerē velle simularēt · abstractis cultris quos vulgo scrāsaxos vocāt · vtraq; ei latera feriūt · At ille vociferās corruit · & emisit spūm · Vbi etiā homicide illi corruerūt · Hilpicus vero nesciebat · donec ei fredegūdis omia ō iteritu frīs narrauit Tūc hilpicus rex de thornaco egressus · sigibertū fratrē suum apud lambras vicū sepeliuit · Interempto igit sigiberto rege · brunichildis regina cū filijs suis residebat plena luctu quid agere deberet ignorās · Gundobald⁹ aūt dux apprehēdit hildebertū filiū eius furtim p̄ noctē · & cū eo in austri fugit · Collectisq; gentibus sup̄ quas pater eius regnauerat regem eum instituit · Hilpicus vero rex pisius veniens apprehensa brunichilde · apud rodomagensē vrbem eam in exiliū intrusit · thesauris ei⁹ ablatis filias quoq; eius meldis vrbe teneri p̄cepit

CXXX · (De incestu meronei & malicia fredegūdis & eius breui penitentia ·

Hilpicus post hec filiū suum meroneū cuz exercitu vltra ligerem direxit · At ille relicta ordinatōne patris · tūc p̄ cenomānicū reuersus · matrem suā audouerā se vitare fingens · rodomacū venit · ibiq; brunichildi regine cōiūct⁹ eam sibi in cōiugiū copulauit · Hoc aūt sciens hilpicus scilicet quod contra fas & legem canonicaz vxorem patrui sui accepisset · valde amarus fact⁹ est · & festinus ad ipsam vrbem p̄exit · Illi vo cuz cognouisset q̄ eos separe deberet · ad basilicā sancti martini · que est ligneis tabulis sup̄ murū constructa p̄fugiūt · Rex vero illos ingenio inde eijce re non valens · iurauit eis dolose · Si inquit volūtas dei est ego eos non separabo Quo audito · de basilica sūt egressi · & dignāter acceptis · epulatus ē cum eis rex · Post hec vero insidiāte fredegunde p̄pter cōiugatōnem brunichildis · meroneus tōsoratus est & iubēte hilpico rege · p̄sbiter ē ordiat⁹ & ī insulā vinomānicū directus ut illic regulariter degere debēt · Tēpore quoq; illo beatus gmā⁹ pisiorum epus · plenus virtutib⁹ magnis · migrauit ad dominū · & gloriose cū magno psallentium choro in ecclesiā beati vincencij delatus · ibidē sepultus nitet · Hildebert⁹ post hec iunior legationem ad hilpicū misit p̄pter brunichildē matrē suā Ille quoq; pacifice reddidit eam · Hilpicus igitur rex descriptōnes nouas & graues per cōsiliū fredegūdis · in omni regno suo fieri iussit · p̄ qua causa multi relinquentes ciuitates illas · & possessiones suas alia regna petierūt · dicētes melius esse peregrinari · q̄ tali periculo subici · populus vero valō op p̄ssus vociferabaē ad dominū · Eo tēpore · hilpic⁹ rex grauiter egrotauit · Quo recupante · filij eius grauiter egrotauerūt · & fredegūdis plena doloē filioz & gemitu · ait ad regem iam repenitēs Diu nos male agētes · pietas diuina sustinet · Sepe em nos febribus & alijs malis corripuit & emēdare neglgimus · Ecce iam perdim⁹ filios · iam em eos lacrime pauperū · lamenta uiduaz · suspiria orphanorum interimūt · Ecce auri & argēti īmēsa p̄dera · cellaria & horrea plena redūdant · & nescimus cui cōgregamus ea · Ecce quod pulcrius habebā⁹ p̄didimus · quid nobis p̄derūt ista omnia · Nunc igitur placeat tibi cōsiliū meum & iube reddē q̄ male peruasim⁹ · & descriptōnes nouas quas iuste & nequiter fecimus iube igne cremari · ut & filios p̄didimus · ul' penam perpetuā euadamus · Tunc rex corde cōpūctus · tradidit omnes descriptōnes iniquas igni cōburēdas. Post hec fili⁹ ei⁹ paruul⁹ mortuus est alius quoq; nomine lodobē tus · Fredegūdis aūt filiū peperit · quem uocauerūt lotharium Hic postea fuit rex magnus · qui etiā genuit dagobertū · Maxime tunc etiam discordie īt hilpericū & hildebertū nepotē suum cōsurgebāt irritabant etem eos ex utrisq; partib⁹ · fredegūdis & brunichildis ·

CXXXI (De luxuria eiusdē & p̄rij uiri nece ·

Erat aūt fredegūdis regina pulcra & īgeniosa nimis · atq; adultera · Landric⁹ em erat tē ī aula r̄gis hilperici uir efficax atq; strenuus · quē memorata regina diligebat multuz quia luxuriabaē cū ea · Quadā itaq; die cuz matutinus rex ad uenatōnem exercendā de uilla calense in parisiacum dirigēt reuersus est in cameram latij de scapulo equitū Illa faciē suam erat abluēs aqua in ipa camera · & rex retro ueniens · eam ī nates suas fuste percussit · At illa cogitans q̄ landrici esset · ait · Quare sic facis landrice · Respiciens q; uidit q̄ rex esset · & expauit uehemenē · Rex uero nimiū tristis effectus · in uenatōnem perrexit · Fredegūdis itaq; uocauit ad se lādricū · & narrauit omnia que fecerat dicens · Cogita quid agere debeamus · quia crastina die ad tormēta ualida exhibebimur · Et ait landricus cōtritu spū · & cōmotus lacrimis dicens · Tam mala hora te uiderunt oculi mei · Ignoro enim quid agere debeam⁹ · quia cōp̄munt me undiq; angustie · At illa dixit ei · Noli timere · Audi cōsilum meum · et faciamus hanc rem et non moriamur · Cum rex de uenatōe sūmo

vespe obtenebrāte aduenerit mittam? qui eū īfi=
ciat· & pcones clamēt qp insidie sint hildeberti·
Illo quoqz mortuo·nos cum filio meo lothario re
gnabimus· Factū est aūt in initō noctis·reuer=
te hilpico rge ō venatōe·qdā puer adulatores ine
briati vino a fredegūde missi·dū de equo descēde
ret·pgentibus reliquis pfonis ad metata sua·ipsi
gladiatores pcusserūt regem in aluū scrāsaxis· At
ille vociferans·emisit spūm· Succlamauerūtqz ad
ulatores·quos regina fraudulenter miserat· dicē
tes· Insidie insidie fecerūt hoc hildeberti regis au
strasiorz sup dominū nostrū· Tūc exercit? huc illuc
qz discurrens·cum nichil inuenissent·reuersi sunt
ad ppria sua

CXXXII De pelagio papa & legatōne beati gregorij cōstātinopolim·

Sigibertus·

ANno tiberij iiij·pelagius romane eccleſie
lxj· psidet· Hic obsidentibus romā longo
bardis ordīatur absqz iussione primcipis
Hic decreuit quotidianā sacramētorz pfatōnem·
ad missas·ix·tm̄modo pfatōnibus sm antiquā ro=
manorz ordinē esse cōmutandam scilicet in natali
domini·in apparitōne·in pascha·ī ascensione·ī pē
thecoste·de sācta trinitate·de aplis·de sācta cru
ce·de ieunio quadragesimali· Ab hoc gregorius
cōstātinopolim apocrisarius direct? ·hortatu leā=
dri hispalensis epi libros moraliū in iob cōposuit
Et ibidem euthiciū pstātinopolitanū epm· male ō
resurrectōne dogmatizātem·corpus nostrū in illa
resurrectōnis gloria impalpabile·vēris aereqz sb=
tilius esse venturū·in psentia imperatoris tiberij cō
futauit·& illo non multo post mortuo penit? ex=
tinxit·Duces longobardorz gallias aggrediuntur
& vario bellādi genere nūc lōgobardi inter se col
lidūtur·Hospicius famulus dei in gallia claret q
etiam aduentū longobardorz p̄oixerat· Eo tempe
wimiocus brito veniens de britānia·sāctitate cla
ret in gallia·Lupi burdegalam vrbem ingressi·ne
minem metuentes deuorauerūt canes·

CXXXIII De legatōne eiusdm gregorij in angliam· Ex vita beati gregorij·

QVm die quadā aduenientibus nup mercā=
toribus·multa venalia in forū rome colla
ta fuissent·multiqz ad emēdum hinc inde
cōfluerent·cōtigit & gregoriū ante scilicet qp pon
tificale dec? haberet p forz trāsitū facere·ac vidit
se inter alios pueros venales po sitos· lactei cor=
poris·ac venusti vultus·capillos quoqz pcipui cā
doris habentes·Quos cū aspiceret·interrogauit
de qua regione essent allati·dictūqz est·quia ō bri
tānia insula·cui? incole tali omnes decore niterēt
Rursus incerrogauit·vtrū in eadem insula xpia=
ni essent an paganorz erroribus implicati· Dictū
est·qp essent pagani·At ille intimo ex corde longa
trahēs suspiria· Heu pdoloz inquit qp tā lucidi
vultus homines tenebrarz autor possidet· tāqz
frontis specie gens grata·mentem ab ternis gau
dijs vacuā gestat·Rursus ergo interrogauit·quod
esset vocabulū gentis illius·Respōsum est·qp āgli
vocarentur·At ille·Bene inquit·Nam & āgelicaz
habent faciem·& tales āgelorū in celis decet esse
coheredes·Quod habet inquit nomen ipa puicia
de qua isti sunt allati·Responsū est·quia deiri uo
carent·j·puintiales· At ille bene inquit deiri·de
ira eruti·& ad misericordiā xpi vocati·Rex ait p
uincie illius quomō vocatur·Responsū est·qp e'le
vocarē·At ille alludens ad nomē ait·Laudez dei
creatoris illis in ptibus oportet cātari·Accedens=
qz ad pontificē aplice sedis·rogauit ut genti āglo
rū in britāniam aliquos vbi ministros·p quos ad
xpm cōuertere mitteret·asserens & seipm in hoc
opus dño coopante pficiendū patum esse· si tamē
eidem aplico pape hoc fieri cōplaceret·Quod cuz
ei pmo mime pōtifex ānuisset·postremo in fatiga
bilib? eius pcib? vict? assensit· Qui ciuibus pfe
ctōnis sue celās negociū·quoniā si id nossent nul
latenus illi quoquo pacto acqeuissent·quāto cele
rius potuit·iter cū aplica benedictōne arripuit·

CXXXIIII De reuocatōe eiusdem adhuc in itinere cōstituti

SEd interea ad notitiā populi veniebat &
mox vnanimi odicto omnes vrbici ac sub
urbani·vel quicūqz audientes accurrē po
tuerūc·sese in tres ptes diuidūt & pficiscēti aplī
co pelagio ad ecclesiā sancti petri tribili uoce cla
māt·Eya aplice quid fecisti·Sāctū petrū offendi
sti·romā destruxisti·gregoriū non tā dimisisti· qp
expulisti·His aūt vocibus horribiliter pmot? pō
tifex·populūqz vehementissime metuens·post eū
sūma cū festinatōe legatōnem·ut quātoti? romā
rediret cū interdictōne direxit Sed ātecp missi eū
adissent·triū dierū iam cōfecto itinere·dū idem
vir domini gregorius·ut iter agentibus moris ē·
circa sextā horā in quodā prato sociis quibusdā q
escentib?.alijs aūt illi assidentibus·vel quibusdaz
rebus necessarijs occupatis· sederet ac legēt·ve=
nit ad eum locusta·& dans saltū pagine quā pcur
rebat insedit·Cernensqz eam beat? gregori? tam
māsuete loco quo assederat pmanere·cepit collec=
tans sodalibus ipsi? recipcās nomen quasi inter
ptari·Locusta hec ingp dici potest·q· loco sta· &
subiūgens·Sciatis inquit non pgressi? nos iter ce
ptum licere ptendere· Verū tamen surgite·& iu
menta sternite·ut quātū licuerit quo tēdim? ppe
remus Dum aūt hinc mutuo cōfabularent· & se
cum quererent·puenerūt missi aplici equis sudāti
bus·& admodū fatigatis·statimqz illi cuz magna
celeritate epl'am quā detulerāt porrexerūt Qua p
lecta·ita est inquit socij ut p̄oixerā Romā celerit
remeabimus· Taliqz ordine interim dilato sue de
uotōnis effectu·mox ut ipe pōtificatus officō fū
ctus est·opus diu desideratū pfecit·

CXXXV De sācto herminigildo rege & martire· Sigibertus·

ANno tyberij vj·hermīgildus leunigildi re
gis wisigothorz filius·filiā sigiberti regis
vxorē duxit·p quā ad orthodoxā fidē cō
uersus·iram patris sui leunigildi arriani icōpabi
liter incurrit Hugo vbi supra·Hildeberti regis
sororis ingundis hermimigildo leunigildi hyspano
rum regi filio nupsit Hermimigildo? vero pdicatō
ne leandri hyspalensis epi·& adhortatone sue cō
iugis ab arriana heresi·qua pater suus lāguebat·
ad catholicam cōuersus est fidem Quod ut pater
cognouit illū ad eādem heresim ut rediret·& pre
mijs suadere & minis terrē conabat Cui cum ille
cōstātissime responderet·nūqp se veram fidem pos
se relinquē·quā semel agnouisset·iratus pater eū
regno puauit·rebusqz omnibus expoliauit· Sz cū
nec sic virtutem mentis illius emollire valēt·arta
eum custodia·concludēs·collū manusqz ei? ferro
ligauit· Supueniēte aūt paschalis festiuitatis die
intempesta nocte silentio ad eū pfid? pat arrianū
epm misit·ut ex eius manu sacrilege consecratōis

cõmunionem ꝓciperet·ac ꝑ hoc ad patris gratiam redire mereretur Sed vir ꝺo ꝺilect⁹·arriano ep̃o ueniẽti exꝓbrauit ut ꝺbuit ei⁹ qꝫ a se ꝓfidiã dignis increpatõnibus repulit·quia & si exteri⁹ iacebat ligatus·apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus·Ad se itaqꝫ reuerso ep̃o·arrianus pater infremuit·Statimqꝫ apparitores suos misit qui illũ ubi ille iacebat occiderent·Qui mox ut ingressi sunt·securim cerebro illius infigentes·uitã corpis abstulerũt Sed ꝑ ostendẽda uera ei⁹ gloria·supna non defuere miracula·Nam cepit in nocturno silentõ psalmodie cãtus ad corp⁹ eiusdẽ regis & martiris audiri·& lãpades ardentes uideri·Quod & pfidus pater illius audiens·cõmotus penitentia hec se fecisse doluit·nõ tñ usqꝫ ad optinendam salutem·Nam quia uera esset fides catholica agnouit·sed gentis sue timore ꝓterritus·peruenire ad hanc non meruit·Oborta tamen egritu ꝺine ad extrema ꝓductus·leandro ep̃o quẽ p⁹ uehementer afflixerat·richaredũ regẽ filiũ quẽ ĩ sua hẽsi reliquebat cõmendare curauit·ut & in ipo talia faceret·qualia in fratrem eius suis exhortationibus pegisset·Qua cõmendatione cõpleta·defũctus est·Post cuius mortem richaredus rex non patrem pfidum·sed fratrẽ martirem sequẽs ab arriane heresis prauitate cõuersus est·totanqꝫ wisigothoꝝ gentem ita ad uerã ꝓduxit fidem·ut nullũ in suo regno militare ꝑmitteret·qui regno dei hostis existere ꝑ hereticã ꝑuitatem non timeret·

¶ Contimẽtia & capitula vicesimitercij·libri·

Icesimustercius liber ꝓmet hystoriam·xxix·annoꝝ·Quibus impauerẽt mauricius & focas·Maximam nero partem huius libri contimẽt flores sancti gregorij pape·Habet autem capitula·cx·

DE imperio mauricij & subuersione partis antiochie ·j·
De somnio gũtranni regis·& regno fredegũdis ac landrici ij
De pugna francoꝝ ꝓtra hildebertũ regẽ austrasiorum nj·
De stimulatõne brunichildis & theodorici contra sanctum colũbanum mj·
De exilio eiusdem & damnatis e carcere liberatis per eum v·
De iterato eiusdem exilio vj
De quibusdam miraculis eiusdem vij
De cõpletione ꝓphetie eius sup domo theodorici regis & obitu ipsius·& quibusdam alijs vnj·
De peste inguinaria que accidit rome·& electõe gregorij pape ix·
De quibusdam euentibus illi⁹ tempis x·
De legatione augustini in angliam & conuersiõe illius gentis xj·
De conuersione cantuariorum & regibus norꝺanimbrorum xij·
De sãcto goare & eius falsa accusatione apud archiepiscopum suum xnj
Qualiter aduersariorum suorum famem & sitim sedauit xmj
Qualiter voce pueri peccatum episcopi coactus publicari fecit xv
Qualiter in archiep̃m postulatus·& renuens beneficio mortis euasit· xvj
De quibusdã euentib⁹ illi⁹ tempis xvij
De pena mauricii iuxta reuelationẽ dei sibi p̃sentē inflicta ut euaderet futuram xviij
De moꝛib⁹ & ꝑsatione beati gregorij pape xix
De miraculo veri corpis xp̃i ꝑ eũ oñso xx·
De ptibus corpaliũ quas ꝑ reliquijs misit·& de q̃bus sanguis exiuit xxi·
De duobus magis quos intuitu solo excecauit & anima traiani quã ab inferis euocauit xxij·
De transitu eiusdem & pena successoris eius sibi detrahentis xxnj·
De libris ab ipo beato gregorio ꝓpositis xxmj
De miraculo circa eum ostenso dum visionem ezechielis exponeret xxv·
De libro moralium amisso·& ꝑ miraculum inuento xxvj·
De excerptis predictoꝝ libroꝝ·& ꝓmo ꝺ cura regiminis xxvij
De illis qui ex diuersis causis recusant officiũ pastoris xxvnj·
Qualiter hoc officium recipiendum sit· & qualit̃ declinandum xxix·
De vanis argumentis ambicioso⁹ xxx·
Quã eminentis debeat esse vite qui p̃latõnis officium suscipit xxxj·
Qualis esse debeat in cogitatõne & opere·in silẽcio & sermone·ĩ ꝓassione & ptẽplatione xxxij
Qualiter se debeat subiectis equare·& qualiter preferre· xxxnj
Q⁹ erga subiectos seruari debeat·& amoꝝ & vigoꝝ· xxxmj
Qꝫ diuersimode admonendi sũt·& aliter egeni q̃ diuites·& leti q̃ tristes· xxxv·
Q⁹ aliter admonendi sũt subditi q̃ prelati·& serui q̃ domini xxxvj·
Qꝫ aliter impudentes q̃ verecũdi·& inuidi q̃ beniuoli xxxvij·
Qꝫ aliter impuri q̃ simplices·& egri q̃ incolumes xxxvnj
Q⁹ aliter taciti q̃ loquaces xxxix·
Q⁹ aliter mansueti q̃ iracũdi·& hũiles q̃ elati·xl
Q⁹ aliter abstinentes·& aliter gulosi xli·
Qꝫ aliter misericoꝛdes·aliter rapaces & aliter inter vtrũqꝫ medij· xlij·
Qꝫ aliter discoꝛdes q̃ pacati·& ꝓsperitate fruentes q̃ miseri· xlnj
Q⁹ aliter cõtimentes q̃ coniugati xlmj
Qꝫ aliter admonendi sunt qui peccata deplãgũt & qui non· xlv·
Qꝫ aliter illi qui mala sua laudant·& qui econtrario· xlvj·
Qualiter illi qui in minimis frequẽter exceꝺunt·& qui bona incepta non ꝓficiunt xlvij
Qualiter illi qui mala occulte agunt·& bona publice & qui econtrario xlvnj
Qualiter vox p̃dicatoris tempari debet inter vicia contraria xlix
De cõflictu viciorum & virtutum·p̃mo de supbia cum filiabus suis et horũ contrarijs ·l·
De inuidia et ira cum filiabus suis·et virtutibus contrariis· li·
De tristicia cum filiabus suis·et virtutibus cõtrariis lij
De cupiditate et gula·et luxuria·et filiabus suis et uirtutibus contrariis liij·
De miraculis sanctoꝝ petri et pauli· lmj·
Adhuc de corpib⁹ eoꝝ et cathena sãcti pauli·lv·
De claue aurea sancti petri· lvj
De quibusdã miraculis sancti andree ap̃li·lvij·

Adhuc de eodem lvni.
De sancta simplicitate & patientia libertini fũdẽ sis ppositi. lix.
De ortolano eiusdem monasterij & fure depben so lx.
De virtutibus sancti abbatis equicii. lxi
De virtutibus sãctoz cõstãcii & marcellini. lxii.
De virtutibus sãcti bonifacii episcopi. lxni
De bonis eius initijs ab infantia & eius abstinentia. lxmi.
De muliere voluptuosa p sanctuz fortunatũ episcopum a legione demonum curata. lxv.
De ceteris eiusdem episcopi virtutibus lxvi.
De virtutibus sãctoz martirij & seueri. lxvij.
De sãcto benedicto abbate. & eius virtute cõtra demones. lxvnj.
De spiritu ꝓphetie quo futura vel absentia nunciabat. lxix.
Qualiter in somnis apparens cuidam quid agẽdũ esset ostendit. lxx.
De quibusdam eius miraculis. lxxj
De sancta scolastica sorore eius. & visionibus ei ostensis. lxxij
De iudeo signato qui episcopi temptationem a dẽmonibus didicit. lxxni
De sanctis episcopis datio mediolanẽsi & sabino placentino. lxxmj
De sancto ysaac spoletano. lxxv
Iterum de quibusdam eius miraculis. lxxvj
De sãcto florẽcõ & urso sibi ĩ solatiũ dato. lxxvij
De sancto martino solitario. lxxxnj.
De scis stephano pſbro et mẽa solitario. lxxix
De miraculis ĩ quibusdã ecclesijs oñsis lxxx.
De miraculis in dedicatione cuiusdam ecclesie demonstratis. lxxxj
De sancto gregorio q sãcti eleutherij pcibus robur corpis accepit & de sãcto maximiano. lxxxii
De viro dei sanctolo & eius transitu. lxxxnj
De vita anime post obitum. lxxxmj.
Exempla quedam ad hoc probandum lxxxv.
De viro dei seruulo. & eius transitu. lxxxvj.
De puuli blasfemi interitu & dura morte quorũdam sanctorum. lxxxvij.
De quorũdam obitu diuinitus reuelato. lxxxvni.
De igne gehẽnali qui iã reprobos exurit. lxxxix
Q; ignẽ illũ etiam in presenti mortalibus ad terrorem deus ostendit. xc.
De visione cuidam militi ostensa. xcj.
Qualiter misericordibus elemosine sue post mortem suffragantur. xcij.
De inquieto theodoro qui draconi traditus penituit. & ypocrita monacho qui a dracone liberari non valuit. xcni.
De igne purgatorio & pascasio dyacono xcmi
De pauore & cõsolatione sãctoz ĩ obitu suo xcv
Q; reprobis in ecclesia sepeliri non ꝓdest seo potius obest. xcvi
Iterum exempla ad idem. xcvii.
Qualitẽ hostie salutaris oblatio liberat animas a purgatorio. xcni.
De monacho ꝓprietario p eandem hostiam sacraz liberato. xcix.
Qualiter eadem hostia prosit etiam viuis & libẽt eos a periculis. c.
Qualiter debeant viuere qui eandem hostiam sibi volunt prodesse. cj
De contemptu mundi. cij
De bono hospitalitatis & elemosine. cnj.
De initio impii foce. & strage belli. senoñ. cmi.
De nece theoberti & theodorici regum. cv.
De nece brunichildis. cvi.
De quibusdam incidẽtibus post obitũ beati gregorij pape. cvii.
De sco iobe elemosinario et eiꝰ misericordia. cvnj
De sãcta eiꝰ cõuersatõne et humilitate. cix
Adhuc de doctrina et actibus eiusdem. cx

I. De imperio mauricii et subuersiõe patris antiochie.

Uberius quoq; augustus. vbi sibi finem vite imminere ꝑuidit elegit ad impiũ quẽdam virũ genere capadocũ strenuũ ac sapientissimũ. q̃ et mauricius nũcupabatur Cui etiam filiam suaz cõstãtiam ornatam tradidit regalibus indumẽtis. dicẽs. Sit tibi ĩperiũ meum cũ hac puella cõcessum Vtere ergo eo feliciter. et habe in mente incessanter. eq̃tatem et iusticiã. ꝑcipua optimi imperatoris esse insignia. Qd postq̃ dixit. spũm exalauit. Tũc mauricius purpura indutus. et diademate coronatus ad circũ ꝓcessit. et acclamatis sibi laudibus. et lãgitis ẽm morem muneribus ꝑmus ex grecoz gente romano potit? est imperio Idem in. vi. libro Hic fuit vir fide catholicus. et reipublice satis vtilis. Siquidẽ huni qui et auares appellãtur. ei? sũt industria supati. atq; edomiti. Sigibertus. Cepit aũt impare mauricius anno domini. d. lxxxmi. mũdi scilicz quartimillesimo. cc. xlvn. et impauit annis. xxi. Circa hoc temp? thuronis ver? ẽ fracto pane sanguis effluxit. Anno mauricii ꝑmo. pse armeniã ꝑdis incendiis captiuitate eꝓz ac populoz ꝓturbant. ecclesiaz tamen. xlvni. martirum apud armeniam sub licinio passoz. nullo modo incendere potuerũt. Anno scẽo. antiochia diuinit? subuertitur hoc modo. Quidam ciuis illi? adeo elemosinis et hospitalitati dedit? ut nullo vnq̃ die sine paupe vel hospite comederet cum vno die usq; ad vesꝑam vrbez circũisset. ut paupem vel hospitem inueniret. inuenit virum seniorez in veste alba cum duobus sociis stantem in medio ciuitatis. et inuitans eum ad hospitiũ hoc respõsũ accepit ab eo. Non poteras o homo dei cum vestro simeone hanc vrbem saluare. ne subuertereꝰ. Et hoc sudariũ quod in manu tenebat excussit sup vnam medietatem vrbis. statimq; ipa medietas cũ habitaculis et habitatoribꝰ est subuersa. Et volẽs adhuc excutere sudariũ sup aliam medietatem vrbis vix ab illis duobus sociis suis multa ꝑce flexus ẽ. ut ꝑceret residue vrbis medietati. Sicq; virũ qui hoc aspiciebat attonituz cõsolatus ex saluatõe domus sue. discessit et vltra non cõpuit. II De sõnio gũtrãni regis et regno fredegũdis et lãdrici

Nno quoq; mauricii. ni. gũtrann? francorum rex in venando fessus. dũ in gremio armigeri sui dormiret iuxta riuum aque vidit armiger ex eius ore puum aĩal exire. Cui uolenti transire riuũ nec ualenti. armiger gladio trãsriuum posito uiam ei eũdi et redeũdi pauit. Quo iterum in os eius intrãte rex exprectus est. et stupefactus dixit se ꝑ somniũ per pontez ferreũ trãsisse. et sub quodã monte multos thesauros uidisse. ubi cum rex perrexisset ẽm fidez somnii. mltos

thesauros inuenit eosq; acceptos sancte ecclesie rsibus delegauit·Anno eiusdem·mj·hilpicus rex frācōrū īmissu sue vxoris fredegūdis primitur·lo thārius filius ei? infans·mj· mensiū in regno sub limatus regnauit ānnis·xlmj ¶Hystoria frācoꝝ Itaq; fredegūdis viro suo hilpico ingeniose pem pto·ipa cum lothario rege paruulo suo et landri co quē maiorē dom? palatij elegerūt·in regno re sedit·franci quoq; p̄dictū lotharīū regem sup se in regno statuunt· III· ¶De pugna francoꝝ contra hildebertum regem austrasiorū

AVdiens vero hildebertus rex austrasiorū filius sigiberti omnia hec·hostem collegit Nam defūcto gūtranno patruele suo·re gnū burgūdie ipe acceperat·Igitur burgūdiones & austrasij & supiores frāci simul p̄moto magno exercitu p cāpanias digressi·pagū suessionicū cuz gūdebaldo & wintrione deuastant·Hec audiens fredegūdis cum lādrico & rliquis frācorū ducibus hostem cōgregat·& ad brunīacū villā veniēs multa dona & munera francis dedit·eosq; ad pugnādum contra inimicos suos incitauit·Cum autem cognouisset q̄ multus esset exercitus austrasiorum·coadunatis frācis qui cū ea erant cōsilium dedit eis dicens· De nocte cōsurgam? cōtra eos cum lucernis·quas portāt ante nos p̄cedentes· & simul ramos siluaꝝ in manibus nostris feram?·cū tintinabulis sup̄ equos ligatis·vt eorū vigiles & custodes equoꝝ nos cognoscere nequeāt·& illucescente initio diei sup eos meamus·& forsitā eos deuincemus·Placuitq; hoc cōsiliū·Cū autez dnū ciatū fuisset placitū qua die ad pliāduz in loco nū cupato trūcia in pago suessionico cōuenire deberent·illa sicut cōsilium dederat·de nocte psurgēs cum armoꝝ apparatu·cū ramis in manibus·vel reliqua que supius diximus·ascensis equis lotharium puulū regem in brachio vehitās vsq; ad trunciam puenerūt·Cum aūt custodes hostiū austrasiorum·ramos siluaꝝ quasi in mōtibus ī agmīe frācoꝝ cernerent·& timnitū tintinabuloꝝ audirent· dixit vir ad sociū suum·Nōne hesterna die ī illo & in illo loco cāpestria erant·quomō nūc siluas cnimus·At ille irridens eum dixit· Certe hac nocte mebriatus fuisti·& modo deliras· Nūquid audis tintinabula equoꝝ nostroꝝ iuxta ipam siluam pascentiū·Dum hec agerentur & aurora diei initiuz daret·irruerūt frāci cum strepitu turbarū sup austrasios & burgūdiones dormientes·& interfecerunt maximam ptem exercitus eoꝝ a maiore vsq; ad minorē·Gūdebaldus quoq; & wintrio p fugā delapsi vix euaserūt·landricus quoq; insecutus ē wintrionem·sed ille cursu velocissimi equi euasit At vero fredegūdis cuz reliquo exercitu vsq; ad remos accessit·at tota cāpania succensa cum multis spolijs reuersa est suessionis ciuitatem Eo tempore hildebertus rex austrasiorum habebat duos filios senior vocabatur theodobert? ex pcubīa iunior vero ex regina natus erat nomine theoderic? quē cum auia sua brunichilde ī burgūdiā ī regnū gūtranni regis magni direxit Eo tempore mortuus est hildebertus rex iunior·regnauitq; ānis xx· Theodobertus aūt filius ei? in regnū patris sui successit·i·in austri·theodericus vero in burgundia·Eo tēpore mortua est fredegūdis regina plena dierū·& in basilica sācti vincencij martiris est sepulta· IIII ¶De stimulatōne brunichildis & theoderici contra sanctum colūbanum·

THeodericus ergo quia infra regni sui termīnos sāctum colūbanū haberet gratulabatur·Ad quē vir dei sepissime cuz veniret cepit increpare eum·cur cōcubinaꝝ adulteris misceretur·& non potius ad regalem plez procreandā legitimo cōiugij solamine frueretur·Cuz q; ad eius impinm rex obtempans se ab omnibus illicitis segregari responderet·eius auia brunichildis cōtra virū dei stimulata est· verebaē enim ne si rex abiectis cōcubinis regīnā auie p̄fecisz dignitatis sue & honoris modū āputaret· Quadā igiē die dum ad eam veniret·illa theoderici filios ad ulterimos ad eum adduxit Quo scissitante quid sibi vellent·ait·Regis filij sunt· tu eos tua benedictōne roborа·At ille·Nequaq; illos regnaturos scias·quia de lupanaribus emerserūt· Tūc illa furens puulos abire iussit·Egredienq; vir dei aulā regiam·dum limitē trāsiliret· fragor subito est exortus·qui totā domū quatiēs·omnibus terrorem incussit·nec tamē misere femine furorē cōpescuit· Tunc monasterij p̄positis p nūcios impat·ut nulli eorum extra termimos iter pandatur· nec receptacula monachis eius vel quelibet subsidia tribuantur·Cernens vir dei regios animos cōtra se pē motos·ad eorū frāgendam ptinaciā ꝓperās apud pisam villā publicam·vbi tunc rex erat occidente sole puenit·Quod cum regi nūciatū esset·iussit regio cultu optuna subsidia pari·deiq; famulo dirigi·Qui cum vidisset dapes & pocula cultu regio administrata·quesiuit quid sibi d̄ his agere vellēt Qui dixerūt· Tibi sunt hec a rege directa· Abhominatus ea sanctus dixit·Munera impioꝝ repbat altissimus Nec dignum est ut ora famulorum dei cibis eius polluātur·qui non solum in suis·verum etiam in aliorū habitaculis dei famulis adituz denegat·His dictis vascula omnia in frusta dirupta sunt vinaq; & sicera solo diffusa·ceteraq; sepatim dispsa·pauefacti ministri·rei geste causam regi nunciāt·& ille pauefactus· cum auia sua diluculo ad virum dei ꝓperat·de cōmisso uenia p̄canē Deq; postmodū emendare pollicētur·His pacat? p̄missis ad monasteriū redijt· V ¶De exilio eiusdem & de damnatis e carcere liberatis per eū

HEc pollicita demonij iura nō diu seruata uiolantur·solitoq; a rege adulteria ppetrane Quo audito· uir dei literas ad regem uerbis plenas & comminatorias direxit· unde rursuz permota brunichildis animū regis cōtra eum excitauit·Epos etiam solicitare aggressa ē ut eius religioni detraherent·ac statutum regule quam monachis suis indiderat·uitupando macularent·Abactus itaq; rex luxouiū venit·quest? est cum eo·cur a puincialiū moribus discedēt·& intra septa secretiora omnibus xp̄ianis aditus nō pateret·Cui beatus colūbanus·ut erat audax & animo ingens ait·Si in hūc locum ueneris ut habitacula feruorū dei destruas·& regulare disciplinam macules·scito regnum tuū fūditus ruituruz & cum omni ꝓpagine regia dimersurū Quod postea rei ꝓbauit euentus·His ergo dictis territ? foras refectoriū quod ingressus fuerat celer rpedauit·Cunq; uiri dei duris increpatōnibus urgeretur·ait·Martirij coronaz me tibi speras illatuz sed non sum tante dementie·ut hoc tantum scel? perpetrem·Quimpotius placet·ut qui aliorū moribus regulari tuo ꝓposito discordas uia q̄ ueneris repedare studeas·Ad hoc ille se dicit de cenobij

septis non egressurū·nisi violēter abstrahēt· Dis cessit ergo rex·& virum ꝓcerem nomine bandul fum reliquit·qui virū dei a monasterio pellēs· pe nes neſoncionēſe opidum ad exulādū ꝓduxit· Ibi ergo omozās·audiuit carcerē ī loco illo plenū esse damnatoz·Illuc ꝓperās·& nullo obstāte ingress? verbū dei dānatis ꝓposuit· Qui cum sponderēt se si liberarētur emendaturos· & penitētiā acturos ille supdicto ministro suo domoali pcepit ut fer rū quo eōpedes erant innexi·apprehēderet & tra heret Quod cū faceret· velut frutex putrefacta p ptes ominuiē· Tūc egdi dānatos ex carcē iussit·p actoq·euāgelici cultus officio pedes lauit & lin teo absterſit·Deinde impauit vt ecclesiā peterēt· & cōmissū scelus fletibus abluerēt· Properantes ergo eccleſie fozes obseratas repiūt·Tribun? au tem cū vidisset carcerem vacuū·ipe & milites dā natoz calces insequi ceperūt Qui post tergū eos appinquare videntes·& obseratas eccleſie fozes· gemina vallati angustia·virū dei ut eruātur opel lant·Ille sursū caput attollit· precaturq deuz·vt sua virtute ereptos ex ferro non sinat ōnuo tradi satellitū nexui·nec morata di bonitas· fozes firmi ter obseratas reserauit·& in angnstijs positis adi tum pandit·Pernici cursu intrāt ecclesiā fores ve ro post eoz introitū in oculis militum absq; hūa na manu obseranē·ac si custos moze clauigero p niciter eas reserasset & obseraſſet Nec quisq; po stea dānatis inferre iniuriam ausus est· quos diui na virtus eruisset· VI· De iterato eiusdem

POst hec vir dei cernens q; nullis exilio custodijs angeretur·videbāt enim omnes in eo dei virtutes flagrare·& ideo omēs ab eius iniurijs segregabātur·ne culpaz socij fo rent·ascendit dominica die ī cacumē montis illi?· Cunq; nullū videret qui iter ad monasteriū reuer tendi phiberet p mediā vrbem cum suis ad mona steriū regressus est· Quo audito rex & auia eius atro ctioribꝰ aculeis ire stimulati iubent cohorti militū·vt virū dei rursū vi abstrahant·& ad pstī num exiliū reuocent·Qui cū tribuno veniētes·se ptaq; monasterij puagātes eum pquirūt· ille in a trio ecclesie sedebat·libzūq; legebat·vbi cum sepe venissēt·& ꝓpe eū trāsissēt ita ut nōnulli in eū pe dibus offenderēt·obcecati luminibꝰ· ipm nequa q; videbant·Eratq; spectaculū pulcerrimū·quia et ille orans cernebat querētes·& illi in medio eo rum positū non videbāt·Veniens aūt tribun? & intuitus p fenestrā·vidit virū dei inter ipos letū residere·& legere·cernensq; dei virtutē·ait·Ne quaq; amplius erzore insanie·cor nostrū decipiat Non em̄ potestis inuenire·quē virt? diuina tegit Renūciantibꝰ illis talia regi·ille aucto furoze ber tarium comitē & supdictū bandulfū destimauit Qui cum eū in ecclesia psallentē repissent·sic eum allocuti sunt· Vir dei precamur· vt regis pceptis obedias·egressusq; quo ꝑmū huc veisti itinere p gas·At ille se ait iam sepi? esse testatū·nisi vi tra heretur se nō discessuz·Illi gemino vallati pclo cum formidine palliū eius attigerūt·alij genibus puoluti pcabāt·vt tanti sceleris culpā illis igno sceret·qui non suis desideriis·sed regijs obtēpa rēt pceptis Videſ uir di pclū alioz eē si seuerita ti sue satisfaceret·cum omniū eiulatu egressus ad aualonē castrū puenit·Sed pusq; illuc pueniret·ī via custos equoz theodorici ei occurrit·eūq; lan cia trajicere voluit·sed eum mox diuina vltō pe culit·nā dextra quā contra sāctum tetēderat toz pente·lanceā ante pedes suos terze defixit·& ipse a demone corzeptus·ante vestigia sancti corzuit· Quem cernens ille coz̄ se vltōne diuina pcussuz die illa noctuq; penes se tenuit·& sequēti die ad se accersiuit·deoq; fauente curatus ad ꝓpria rme auit· VII· De quibusdam miracul' eiusdem

VOdam tempe dū vir dei p ligerim ad vrbem thuronicā pueniſſet·ad beati mar tini sepulcrū accessit·ibiq; tota nocte ī oratōne excubauit·Sublato deinde prādio ad sca pham rediit·suosq; multa tristicia depssos repit. Inqrens aūt inuenit preterita nocte quecunq; in scapha habuerāt furto pdiuisse silq; aureos quos in pauperes non erogauerat furtim ablatos fuis se·Quo audito·ad sepulcrū sancti rediit·questus se nō idcirco ad eiꝰ excubias excubasse·vt ille sua ac suoz damna patrari sineret· Nec mora is qui saccellū cū aureis furatus fuerat· cepit int̄ flagel la corpozis & penas clamare·illo & illo in loco au reos occultatos se habere·Quod videntes socij· omnes curzūt·furto sublata omnia reddūt· virū q; dei pcantur·ut tanti sceleris culpas ignoscat· Post hec ad meldense opidū venit·quo vir nobil' clangericos·theodoberti cōuiua·vir sapiens·& cōsiliarius regis gratus·miro gaudio eū recepit· Qui domū eius benedixit·& filiā eius nomīe pha ram deo vouit Quodā etiam loco ꝓpe sueuos cū moraretur reperit habitatores loci sacrificiū pfa num litare velle & cuppam magnā·l·circiter modi oz·cereuisia plenam in medi positā esse·Cūq; inq reret quid de illo agere vellent·aiūt se deo suo no dano quē alij mercuriū autumāt·velle immolare· Audiens opus pestiferū vas insufflauit· miroq; modo vas cum fragoze dissolutū ē·& ī frusta di uisū·visq; rapida cū liquoze cereuisie prupit·vn de & datē itelligi dyabolū ī vase occultatū ut cape ret animas sacrificātiū Stupefacti barbari·aiunt virum dei habere ābelitum· qui posset dissoluere vas ligaminibus munitū·Multiq; verbis eius ab erzoze castigati·ad xp̄m cōuersi sunt baptizati Cūq; sub quodam scopulo iter vasta heremi ieiunio corpus cōficeret·& nichil aliud p̄ter supdicta ru ris poma in cibos capit·hora refectōnis ꝓpinquā te·chanoaldū ministrū direxit·ut cōsuetam mēsu ram pomoz deferzet· Qui abiens vrsum inter ru ris frutices rubos puagari pspexit·ac poma lābē do carpeze· festinus ergo rediit· patriq; indica uit·Ille imparauit vt iret·partemq; furticuz in ci bos fere dimitteret·aliā sibi rebuari iuberet· Abi it ergo·& iussa impleuit·diuisitq; virga frutices· rubusq; que poma ferebant ptē suā ut fera cōme dat iubet·aliamq; partez in vsum viri dei rebuet· Mira ī fera obediētia·nequaq; sibi ex parte phibi ta cibos capere ausa ē·sed in segregata & permis sa sibi fruticum pte tantūmodo pabula requisiuit quādiu vir dei in loco illo cōmoratus est·

VIII· De cōpletōne ꝓphetie eius super do mo theoderici regis & obitu ipsi? & q̄busdā aliis

POzro theoderic? penes metense opidum diuinitus percuss?·inter flagrātis ignis incendia mortuꝰ est·Post quē brunichil dis filiū eius sigibertum in regno suffecit· At lo tharius memor ꝓphetie viri dei·collecto exercitu fines regni q̄ sue ditōni debebāt volēs recipere·si gibertū captū peremit· fratresq; eiꝰ·v·theodrici filios cum auia brunichilde cepit·& pueros q̄dq;

ſeparim ꝑemit · b unichildem vero ignobiliter ca
melo impoſitã hoſtibus girãdo mõſtrauit primo
poſt que domitoꝝ equoꝝ caudis irretitã miſera=
bilitẽ vita ꝑuauit Funditus ergo radicatuſq; the
oderici ſtirpe delata · lotharius trium regnozuu=
monar chia ſolus potitus eſt · & ſic beati colũbani
ꝓphetia in omnib? impleta eſt · Obijt aũt vir ſan=
ctus · xj · kl' · decemb' · Huius vitã ſcripſit frater io
nas · cetera eius miracula quidã alius · In quadam
petra veſtigium pedis eius dextri ſic impreſſum
eſt ſicut & hodie appet · ac ſi aliquis ſigillũ in cera
impreſſiſſet · vnde & ipe locus ob reuerẽtiã ſancti ·
lingua ruſtica vocatur · ad vinam ſãcti colũbani ·

¶ Sigibertus · Anno mauricij · vij · nimie pluuie i
undãt · vt oĩs dicẽt · qz aq̃ diluuie ſup iundarẽt
& tãta clades fuit · ut nl'l? ḡuiozẽ a ſeclo fuiſſe me
minerit Magn? eẽ draco i modũ valide ẽbis cum
imunerabili ſpẽciũ multitudie p tiberim in mare
deſcẽdit · a qb? ſuffocate beſtie maris · & ad lit? ꝓ
iecte · putredine aerem corzupũt · Anno ſequenti
hormiſdam regem pſarũ a pſis excecatũ filius ei?
coſdroe occidit & ad mauriciũ imperatorẽ cõfugit ·
eiuſqz uirtute pſas debellans · regnũ pſaz accepit
& ãnis · xxxvnj · regnauit · Leunigildo wiſigotho=
rum rege mortuo · richaredus filius eius reg̃uit
annis · xv · In ytalia facto vltra fidẽ pene diluuio
omniũ · poſt multã cõfuſionem rez ſubſecuta eſt
per cladem inguinariã ĩmedicabilis mortalitas ho
minum · IX · ¶ De peſte inguinaria que accidit
rome & electõne gregorij pape ¶ Ex geſtis eius

EO namqz tempe tiberis fluuiuſ ita ripas
ſuas exceſſit · vt ſup muros vrbis influẽſ
maximam ptem regionis occuparz · & plu
res domos euerteret · Tunc etiã multitudo ſerpẽ=
tiũ cum ingenti draccone p mediũ fluuiũ in mari d
ſcenderũt · & ſalſis fluctibus ꝑfocati ad litus eie
cti ſunt · De quorũ fetore ſecuta eſt plaga peſtia ·
quã inguinariã vocant · Que tanta fuit · vt etiã ip
ſum papã pelagiũ occideret & paſſim ſubtractis
habitatoꝝib? · plurime domos in vrbe vacue rma
nerent · Sed quia eccleſia ſine rectore eſſe nõ p ote
rat · gregoriũ licet totis viribus renitẽtem plebs
omnis elegit · & electõnem eius impator mauric?
cõfirmauit · Cũ ergo benedici deberet · & lues po
polũ deuaſtaret · ꝓmonem fecit ad populũ · vt pe=
tentiam agentes letaniã cum ꝓceſſione facerent ·
& p remouenda peſte deũ attentiuſ exorarẽt Dũ
omnes ſimul orarent cũ lacrimis · morb? ille intati
tũ deſeuit · ut in hora vna · lxxx homines expiarẽt
Finito itaqz ſermone & peſte ceſſante · volẽs effu
gere · ſed non valens · quia ſemp portas vrbis ꝓp
ter eum vigiles obſeruabãt · obtinuit tamen a ne=
gociatoribus ut in dolio ſup quadrigam educere
de urbe · & ſic triduo latuit · donec illũ oratõnibus
& ieiunijs roman? popul? colũna luciſ tercia no
cte ſup eum emiſſa obtinuit · In qua colũna · ange
los aſcendentes & deſcendentes quidã recluſ? ꝓ
ſpexit · X · ¶ De quibuſdam euentibus illius tẽ
poris · ¶ Sigibertus ·

ANno mauricij · x · in gallia quidã in ſilua ce
dens ligna · adeo a muſcis infeſtatus eſt ·
vt p bienniũ amens fieret · Deinde ſub re
ligionis habitu exhibebat ſe pſeudo ꝓpheram · de
inde magum · Deinde etiam ſanitates ſup infirmoſ
faciẽs · xp̃m ſe eſſe dicebat · & p xp̃o ſe adorari iu
bebat · Nolentes ſe adorare cuz populo · qui ei ml'
tus adherebat · impetebat hoſtiliter Qui poſtea a
quodam fideli occiſus eſt · & ita ſequaces ei? diſ
pſi ſunt · Richaredus rex wiſigothoꝝ · termios ro
manoꝝ inquietauit · Hoc tempore regnabat in hi
bernia inſula philtan? · Et in ſcotia regnabat brien
dinus · cui frater erat nomine adelfi? De cui? adel
fi filia · que vocata eſt gelgebes · genuit rex hibnie
philtanus ſãctum furſeum · & fratres eius voil
lanum & vltanum · Hucuſqz gregorius thuronen
ſis hiſtoriam francoꝝ digeſſit · Anno ſequẽti tuni
ca domini noſtri ieſu xp̃i in ciuitate zaphat · nõ lõ
ge a hieroſolima · cõfeſſione ſymeonis iudei inuen
ta · & ab epis gregorio ãtiocheno · & thoma hiero
ſolimitano · & iohãne cõſtãtinopolitano · hieruſa
lem i loco vbi crux xp̃i veneratur eſt poſita · Gau
thericus cameracenſ epus claret · Anno ſequenti
richaredus rex wiſigothoꝝ ſinodo · lxij · epoꝝ apd
tholetum cõgregata · ibiqz arriana hereſi abdicata
& anathematizata · ſe cum tota wiſigothoꝝ gente
cõfirmat in fide catholica · Conſtãtinopoli naſcit̃
puer quadripes · & alter duos vertices hns Que
ꝓdigia ꝓtendunt aduerſa locis in quibus naſcũt̃
Anno ſequenti agilulfus rex longobardoꝝ in ro
manos inſurgit · Sed agente theudelinda regina ·
non multo poſt cum eis fedus iniit · Huic regine
gregorius papa libros dyalogi ſui miſit · His die
bus irruentes longebardi in montẽ caſſinũ · diripu
erunt omnia que in monaſterio ſãcti benedicti in
uenire potuerunt · neminem vero tenere valuerũt
ſicut idẽ famulo ſuo domin? ꝓmiſerat · ut ſi ref gẽ
tibus tradẽt · animas ſuaret · Monachi aũt fugien
tes · romam petierunt: codicem regule a beato be
nedicto editum · & pondus panis · atqz menſuraz
vini ſecum deferentes Sol a mane uſqz ad meredi
em mioratus eſt uſqz ad terciã ſui ꝓtem · Anno ſe
quenti gũtrãnus rex ſãctitate claꝝ? dormit in xp̃o
Regnum eius ceſſit fratrueli ſuo hildeberto ·

XI · ¶ De legatõne auguſtini in angliaz & cõ
uerſione illius gentis ·

EOdem anno gregori? papa quod ipe oĩ
facẽ intenderat · auguſtinũ cum alijs ad
ꝓdicãdum in ãgliam deſtinauit · ¶ Ex ge
ſtis eius · Itaqz ſerui dei mellitus auguſtinus & io
hãnes ad eandem inſulam directi cum multis ali
is deum timentibus monachis · intra breue tẽpis
ſpacium · regem illum qui in capite inſule moraba
tur cum ſuo populo cõuerterũt · Quibus de? tan
tam faciendoꝝ miraculoꝝ gratiã cõtulit · ut vẽ
bum dei quod ore ꝓdicabãt · ſignoꝝ efficia cõfirma
rent · Vnde factum eſt · ut paucis elabentib? ãniſ
etiam ceteri reges ipſius inſule cuz his qui erant
ipis ſubiecti accedẽnt ad fidem xp̃i · De cuius gẽ
tis uerſione ſimul & miraculoꝝ ꝓdigijs · q̃ ibidẽ
fiebant · ita beatus gregorius in libris moralibus
phibet dicens · Ecce lingua britãnie que nichil alĩ
nouerat q̃ barbarum frendẽ · iam dudum in diui
nis laudibus hebrea cepit verba ſonare Ecce quõ
dã tumidus · iam ſubſtratus ſãctoꝝ pedib? ſer
uit occeanus Eius barbarus motus quos terreni
principes edomare ferro nequiuerãt · hos p diuia
formidine ſacerdotum oza ſimplicibus vbis ligãt
Et qui cateruas pugnãtium infidelis nequaq̃ me
tuerat · iã nunc fidelis hũiliũ linguas timet · Quia
enim ꝓceptis celeſtibus verbis · clareſcentib? quo
qz miraculis · uirtus ei diuine cogitatõnis infũdi
tur · eiuſdẽ deitatis terrore frenaẽ · ut praue agere
metuat ac totis deſideriis ad eternitatis gratiam
uenire cõcupiſcat · Quod totũ ut fieret · ita eadez

beato gregorio dei gratia cõcessit·vt merito ab an glorum populis debeat aplius appellari ¶Hugo libro·vj·Quã gentem pfatoꝝ labore viroꝝ deo lu crifaciens·lõdonie & elboraci metropolitanos cõ secrauit epos· ¶Sigibertus Anno mauricij·xv· sãctus colũbanus abbas & pbiter doctor scoto ruꝝ & pictoꝝ obijt·qui posteris suis multa sãcti tatis monimẽta reliquit·pterꝙ qꝫ rustica simplici tate pascha dominico die celebrari debere neqꝫ di dicit neqꝫ docuit·Marculfus abbas baiocacensis sãctitate claruit in gallia· XII ¶De cõuersio ne cãtuariorꝝ & regibus nordanimbrorum·

ANno sequenti edilbertꝰ rex anglorꝝ qui cantuarij vocanẽ pdicãte augustino cuꝝ gente sua baptizaẽ·Porro gens anglorꝝ qui mercij dicũtur·& gens nordanimbrorꝝ qui qꝫ ad aquilonarẽ ptem humbri flumĩis habitent ita vocanẽ·sub regibus echelfrido & elle nõdũ audi erat verbum vite· ¶Guilderimus malmesbiriẽs· Annis·xcix fuere nordanimbri duces cõmuni ha bitu cõtenti·sub impio cãtuaritaꝝ·Quibꝰ nordanimbris pmi pfuerũt frater hengesti ocha eiusdẽ filius hebusa·Sed ãno ab incarnatõne dñi·d·xlvij post mortem hengesti·lx·ducatus in regnũ ẽ mu tatus·regnauitqꝫ ibi pmꝰ yda vir nobilis etate & viribus integer·wodenio quippe fuerũt tres filij· weldegius a quo reges cãtuaritaruꝝ withlegiꝰ a quo reges mercõrꝝ·beldegiꝰ a quo reges west sa xonũ & nordanimbrorꝝ pter duos·Yda igitẽ a bel degio··nonus·xij··ãnis regnauit·post hunc alla annis·xxx·Huius tempe venales ex anglia pueri romam deducti·saluti omnium cõpatriotaꝝ suo rum occasionẽ dedere.p beatũ gregoriũ tũc archi dyaconũ·Quos ille cõspicatus quesiuit ab astãti bus qui genꝰ·vnde domo respõsũ est genere esse anglos·puincia deiros·est eniꝫ deira puincia nor danimbrie·alle rege subditos·paganismo ꝺditos Quod extremũ dolentibꝰ suspiriis psecutus.re liquis eleganter alluſit·vt angli ãgelis similes de ira dei eruerenẽ·& alleluia cãtare docerenẽ·Alla tamen rex nescio quo infortunio de xpianitate ni chil audire meruit·Sed ad filiũ eius manauit ele ctõ·Post allã regnauit eldericꝰ yde filius ãnis v· post quẽ filius eiꝰ echelfridus·Hic fugauit regez scotorꝝ edam·in quo bello mortuꝰ est frater echil fridi theobaldus·ciuitatem ligonũ que nũc castra dicitur expugnauit·pus in monachos debachat qui p salute populi supplicaturi frequentes cõue nerãt·Quoꝝ maximus cõuentus erat in loco qui dicitur bancor Eduuinũ alle filiũ regno & puicia eliminauit·Qui fugiens·venit ad redualdũ regez orientaliũ anglorꝝ·qui cõtra eum pugnauit·& eũ dez occidit·amisso pus filio remero·Regnauit au tem eldefridus ãnis·xxmj·Hic habuit ex acca filia alle sorore euduuini filios duos osualdũ duodẽ nẽ·& osuinũ quadrimũ·Qui occiso patre i sco tia sũt delati·Post echelfridum regnauit euduui nus· XIII· ¶De sãcto goare & falsa eius acc usatõne apud archiepm suum·

¶Sigibertus·

ANno mauricij·xvij·sanctus goar veniẽs ex aquitania·claret in gallia Ex ge stis eiꝰ Hic i suburbano treuerico iuxta fluuiũ uuocara eccĩolaꝫ fecit·multoꝝqꝫ ibidem re liquias sãctoꝝ collocauit Ibi die noctuqꝫ deo ser uiebat in ieiunijs·vigiliis pdicatõne·& oratõne· multosqꝫ paganos verbo cõuertit·& egrotos mi tos oratõne sanauit·Vnde dyabolus virtutibus eius inuidens·multas ei tribulatõnes ingessit·Ita qꝫ contigit vt legati epi treuerici nomine rusti ci scilicet alboinus & almãnus ad cellã viri dei qsi speculatores aduenirẽt·ut ibi aliquã rem nouã vi manem inuenire possent Viderũt ergo qꝫ more so lito mane post psalmodiã & missam·cũ pegrinis & paupibus in caritate cibum sumeret·Quod ip si non caritate sed gulositate fieri estimãtes·accu sauerũt eum apud archiepm·dicentes se eũ vidis se sine tempamento mane comedere·vel potuꝝ su mere·Qꝺ audiens archiepus statim iussit ipos le gatos illic redire & sãctum dei goarem sibi psen tari dicens·qꝫ inquisitõnez de ipo facere vellet·vt posset scire quo ingenio vel arte talia psũpsissꝫ ple bi sibi cõmisse exempla monstrare·Qui venientes ad sãctum goarem·locuti sunt ei dolose·putãtes qꝫ accusatõnem illam p quã eum infamauerũt pos sent blandiciis verboꝝ obtegere Archiepꝰ in qũt noster rusticus salutem tibi mãdat·iubetqꝫ vt ad colloquiũ ipsiꝰ treueris festinanter accedas·Hec audiẽs hõ dei sãctꝰ goar·cũ gaudio dixit Faciat michi deꝰ faciat vt possim ei obedire· quia obedi entia sine mora est faciẽdia·Nocte illa fecit illi cenam ꝺm vires suas·& ipe in dei laudibus vt sole bat fuit pseuerans·Mane aũt facto·postqꝫ cursũ suũ finiuit·missaꝝ solẽnia celebrauit· cũqꝫ oplesꝫ diuinũ officiũ die illo·dixit mĩstro suo·Fili fac no bis letum diem de abũdantia nostra· vt isti legati archiepi simul nobiscum faciant caritatẽ· qꝫ in iti nere sunt·& forsitan deꝰ aliquẽ pegrinũ vel pau perem adducet· vt piter epulemur·Quod audien tes illi non potuerũt malignitatem cordis abscon dere·nec ei voluerũt cõsentire·Ac sãctus introdu cto quodã pegrino·p caritatem comedit cum illo Quod videntes legati·cũ letitia strauerũt equos dicentes·Nunc manifeste vidimꝰ·qꝺ domino no stro archiepo nũciemus· XIIII ¶Qualiter ad uersarioꝝ suoꝝ famem & sitim sedauit·

ACcepto itaqꝫ a viro ꝺi cibo & potu i vas cul' ad viaticũ itineris ãbulãtes cũ eo cepe runt·fame & siti vehementer vrgeri·Mi serũtqꝫ manus ad sistarciã & ad vtrem·& nichil inuenerũt cum vtiqꝫ de domo sãcti goaris·suffici entem in eisdem deportassẽt alimoniã·Et ait albu inus ad almãnum·Talem ego famem & sitim nun qꝫ habui·Et hec dicens·cecidit de equo suo· qua si mortuus·Almãnus vero cõversus·ait ad famu lum dei odarem Succurre nobis pie sacerdos xpi quia fame & siti morimur· Sãctus goar cum hoc audisset·cum gaudio dixit· Hodie filij quãꝺ ome indignũ vidistis caritatem facere·non ꝺbuissetis recusare·Ista vero que nunc patimini·ad corripi endũ vos deus meus pmittit fieri Dum hec illis diceret·quos vehemẽter cruciabat fames·venerũt tres cerue mire magnitudinis·quasi sãctã trinita tem pfigurantes·steterũtqꝫ alonge·ipos qui loqꝫ bantur aspicientes·Quas cuꝫ vidisset vir domini & inuocasset sanctam trinitatem·iussit eas stare· Que cum stetissent·apprehendit vasculum suum· & mulsit eas·Quod cũ factũ fuisset·pcepit eas abire & ex ipo lacte liniuit mẽbra pdictoꝝ viroꝝ & statim nullum dolorẽ lassitudinis qui in eis de media acciderat senserunt· Hoc remedio cõforta ti·mox vt miserunt manus ad sacculos·inuenerũt que apta erãt ad mãducandũ et bibendum·vsqꝫ ad abũdantiam·et ceperũt epulari·Cũqꝫ mirarẽt

de his que viderant·et stupentes timerẽt ceperũt incitatis equis velociter itinerare·donec venirẽt treueris ciuitatẽ·Seruus aũt dei goar·p oratoria et ecclesias sanctoꝝ·sicut solitus erat facere·pgebat·Et sepe dicti legati festinanter venientes ad epm metropolitanũ·inuenerũt eum in synodo sedentem in solio suo vna cum clero·Narrauerunt qꝫ ei omnia que acciderãt eis·vel que facta viderant ab ipo sãcto goar·Que cũ audisset·cũ iracũdia cepit dicere·Inquãtum intelligẽtia cordis cõsiderare valeo·cõsuetudo istius ptinacis viri·q̃ sic mane comedit·& bestias mulget·sine dubio potius deputanda est gulositati q̃ caritati·Inquirẽdꝰ est tamen quãobrem vel quo hũane laudis desiderio hec faciat·& vtrũ ex pte dei sit·an ex decepti one aduersarij· XV Qualiter voce pueri peccatum epi coactus publicari fecit·

Dix uerba pleuerat·& ecce vir dei goar intrauit in domũ in qua ipe archiepus residebat·Ingressus domũ·itaqꝫ cepit quaq̃ sum aspicere·si forte esset locus vbi possꝫ stare discipulus eiꝰ·& capam suã pendere vel abscondere·Diu ergo circũspiciens·vidit in angulo domꝰ quasi similitudinẽ fustis·qui certe non erat fustis sed radius solis·qui p fenestrã penetrabat interiora mãsionis· Cũqꝫ appiasset ad radiũ solis·speciẽ grossioris ptice ptendentis·appendit capã suã sup ipm·ibiqꝫ stare pcepit ministrũ suum·Qꝺ cum vidisset rusticus archiepus·vna cũ clero suo dixit Videtis quid nũc fecit Vere si hec causa ex ꝺo fuisset tam mane non comedisset vel bibisset·quia anteriores sãcti p elemosinas & ieiunia intrauerũt in regnũ dei·hoc aũt mirabile factũ quod video· quid sit oĩmodis nescio·sed inde non mediocriter stupeo·Mane comedit & bibit·bestias mulget·capã cẽ suã in radio solis suspendit Quid plura Accedat ppius·vt reddat ratõnem circũsedentibus· Tũc venit quidã portans in brachio suo infantem tres noctes habentem·qui fuerat piectus in conchã marmoreã·vbi paupcule feie solẽt ifãtes suos iactare·Quem videns archiepus inquit ad sãctũ goarẽ·Nunc optet vt ostendas nobis ministeriũ tuũ·si verum sit an falsũ·Si veruꝫ est·p verã obedientiã pcipio tibi·ut facias istum infantẽ nob̃ inotescere genitorem suũ·& genitricẽ suã·Si hoc facere potes·credemus tibi & virtutibus tuis Sin aũt nichil tibi credere debemꝰ·Tũc vir dei suspirauit grauiter·& lacrimas fudit·vehemẽter admirans·quãobrem pontifex suoꝝ vituperatoꝝ operuꝫ talem sibi inanem atqꝫ ineptam obedientiã facere pcepisset·& fũdens oratõnem aic Trinitas sãcta te inuoco·atqꝫ te infans in nomine eiusdẽ trinitatis cõiuro·vt genitorem tuũ p nomẽ denomines· & genitricẽ tuã similiter·Respõdens infans dixit Iste rusticus epus est pater meꝰ & mater mea afflagia nũcupatur·Quo audito·epus cecidit velociter ad pedes sãcti goaris·dicens· Nunc scio vere·& credo dei te sãctum fore seruum·cui scelera mea que sic absconsa putabã ut nullꝰ alius pterẽ me & illam mulierẽ·& vnũ puerũ meuꝫ vnq̃ nosse posset·ita sunt tibi patefacta p ipsius nati mei verba·Hec audiens beatus goar·stupore miraculi repletus·atqꝫ quasi in excessu factus mentis dixit ad eum Heu heu domine·quare p me miserum peccata tua actenus latentia facta sũt manifesta· melius quidẽ fuisset spontanea & secreta corã ꝺo cõfessio·q̃ ista contra votum tuũ ignominiosa publicatõ·Deinde solicite ac benigne monuit eũ ad penitentiam dicens· Quantũ saluatoꝝ noster piꝰ est ad dimittenꝺuꝫ·tm̃ nos oportet patos esse ad penitendũ·Ego autẽ inquãtum pietas diuina me exaudire·& vitam dignabitẽ cõdonare·vij· annis penitentiã p te cõpellente fraterna caritate iã deliberaui facere XVI· Qualiter in archiepm postulatus & renuens beneficõ mortis euasit·

Ante igitẽ sãctitatis famã vel noua gesta audiens sigibertus rex frãcoꝝ·statim trãsmissis legatis suis·iussit sãctum goar ad se venire·Mirãte aũt rege atqꝫ dicente omnia que facta fuerãt a sãcto miracula·vniuersus populꝰ vnanimiter clamabat ad regẽ·quatenꝰ ipm dei virum cõstitueret treuerice ciuitati epm·Quod rex gratanter audiens·petijt beatũ goar vna cum cõsensu sacerdotũ & clericoꝝ ut epꝰ fieret treuerorum·Statim aũt ut vir dei hec audiuit·dixit· Melius est michi mori q̃ super episcopum adhuc viuentẽ ministeriũ illius accipe·& peccare in conspectu domini Cõsidera nunc o rex·si te deꝰ rgez seculi cõstituit·scito tamen regez sempitnũ te habere i cel· Ideo dimitte rusticũ penitere facinora sua sicut vis ut dominꝰ dimittat tibi peccata tua Hec audiẽs rex suspirauit grauiter & ait·Per salutẽ principum volũtarie obediam cõsilijs tuis·at tamen aliud non fiet nisi quod definiuit cuꝝ uolũtate totius populi·scilicet ut episcopꝰ treuerorũ efficiaris·quãuis cõtra uotum tuũ Cũ hec audissꝫ uir dei ingemuit & dixit· Gloriose princeps sine me pus ad cellã meam pgere·ut ad rnsuꝫ tue celsitudini dando ũ preparẽ me· Ait ad eum rex·Vade cum pace·Et transactis·xx·diebus inducias·iterum ueni metis ciuitatem ad colloquiũ predestinatum·Cũqꝫ pueniss ad cellam suã·cepit tristari·& a valida febre fatigari·& nimiũ corpali afflictõne cõteri·Quid multa·die ac nocte dominũ precabatur ut ei donaret defẽsionis sue auxiliũ· & eriperet eum de tam grauí iugo·quod rex ei imponẽ cupiebat·Sicqꝫ sex ãnos trãsigens·ad regem redire nõ potuit·Sed tandem in bona senectute obijt ĩ pace·pridie nonas iulij XVII· De quibusdam euentibus illius tempis· Sigibertus·

Anno mauricij·xvij·augꝰ ab etherio archiepo cõsecratur ãgloꝝ episcopꝰ Hildebertus rex frãcoꝝ mozitur·cui theodebertus & theodericus filij eius surrogãtur·Anno sequenti cõtentõ inter romanã ecclesiã & arrogãtiam iohãnis epi cõstãtinopolitani·uniuersalis patriarche nomẽ sibi usurpãtis·sub pelagio papa cõcepta·& a gregorio iam inde non leuiter exagitata·non antea quiescere potuit·q̃ iohannes ipe subita morte obijt·In nilo egipti flumine uisa sũt animalia hũane forme·uir scilicet & mulier·usq̃ lũbos sup aquam extantes·Qui & ab hominibus p deum adiurati·a mane usqꝫ ad nonam se uidendos pbuerũt·Anno sequenti augustinꝰ epus anglorum·habita sinodo cum britonũ & scotorũ epis quia sacerdotes et monachos inuenit aduersarios equitatis·quos noluit habere socios predicatõis terruit eos uaticinio future sup eos calamitatis· Sãctus colũbanus ex hibernia in burgũ diaꝫ ueit ibiqꝫ pmissu theoderici regis·cenobium luxouiuz edificare cepit· Anno·xxj·mauricij orientales angli cum rege suo sigiberto p mellitum episcopuꝫ cõuertũtur ad christum· Per archiepiscopum augustinũ translata est digtas archiepiscopatus q̃

prius lõdonijs erat · ad cãtuarienſem eccleſiã · Anno eodem mauricius impator · cum vxore & filijs a foca pimitur · & impat focas annis · vnj ·

XVIII · ¶ De pena mauricij iuxta reuelatõez dei ſibi plentialiter inflicta vt euaderet futuram ¶ Hugo vbi ſupra ·

Mauricius auguſtꝰ dũ eſſet vir deũ timẽs · malebat ĩ hoc ſeculo facinoꝝ ſuoꝝ corpali ſupplicio vindictã ꝓſoluere · q̃ tormentis gehẽnalibꝰ cruciari Quod cũ iugit̃ in ſuis oratõnibus dominũ deprecaret̃ · exaudiri meruit Quadam itaq; nocte dum in ſtratu ſuo quieſceret · vidit ꝑ ſomniũ ante ſe eneam aſtare ſaluatoris effigiem · que erat ante portam palatij · ex qua eſt emiſſa vox ad eum dicens · Date mauriciũ · Et tenẽtes eum quidã iudiciarij miniſtri · exhibuerũt ei · Tũc ait ad eum ſaluatoris imago · Vbi vis reddam tibi mala que meruiſti · hic an in futuro ſeculo · Et ille · O amator hominũ domine · hic potius q̃ in illo · Tunc iuſſit diuina vox tradi eum · & cõſtantiã eius vxorem · & omnem eoꝝ cognatõnem · foce militi · Expfectus vero · miſit ad accerſiendũ philippicum generũ ſuũ · Cui ſibi aſſiſtenti dixit mauriciꝰ · Scis inter agmina noſtra · aliquẽ militem nomine focam · Cui ille · Scio vnum Et impator · Cuius eſt qualitatis · Qui ait · Iuuenis tumidus · & temerarius · Tunc referens auguſtus philippico ſomniuꝫ · glorificauit magnifice dominũ · ꝑ huiuſmodi ꝛuelatõne Ipa etiã nocte apparuit in celo ſtella que dicitur cometes · Nata ſunt ꝓterea eadẽ tempeſtate ꝓdigia in ſuburbanis bizantij · puer videlicet quadrupes · & alter duos vertices habens · Sꝫ & apõ egiptum in nilo flumine ſicut iam dictũ eſt · apparuerũt duo aialia hũane forme vir ſcilicet et mlie Et vir quidem erat pectoroſus · & vultu terribilis · rufa coma · caniſq; ꝑmixtis · Qui etiã uſq; ad lũbos cũctis demõſtrabatur nudus · & reliq̃ corpis mẽbra cooperiebat aqua · mulier quoq; mamillas habebat · & femineũ vultuꝫ · ceſarieſq; ꝑplixas · & uſq; ad horã nonã omnis populꝰ admirabatur hec aiantia videns · Poſt hec aũt mauricius auguſtus in hoſtili terra poſitus · cũ milites ſuos ferro & rapinis abſtinere cõpelleret · nec tamẽ eis conſueta ſtipendia largiretur · focacem rogare ceperunt · ut impij regnũ ſup eos accipet · Quibꝰ ſepe dictꝰ focas obaudiens · regalem purpurã ſũpſit · Quod audiens mauricius animo diſſolutꝰ · rebus aduerſum ſe fluẽtibus ceſſit · & in quandã ſiluã mari cõtiguã fugit · In qua cum vxore & · v · filijs iuſſu foce ceſaris interẽptus eſt ·

XIX · ¶ De moribus & cõuſatõne beati gregorij pape Exgeſtis eius

Gregorius itaq; aiaduertens ſe ideo ſummũ põtificez a deo cõſtitutũ ut iuxta illud ꝓpheticũ radicem vicioꝝ euelleret · & tuteſq; plãtaret · omnes cõſuetudines quas cõtra aplicam traditõnem nouiter pollulaſſe cognouerat anathematis intermiatõne damnauit · A cubiculo ſuo non ſolũ iuuẽculos · ſed & omnes ſeculares excluſit · clericoꝝ vel monachoꝝ pruderitiſſios ſibi familiares cõſiliarios elegit · Qui ſãctimonia vel ſapientia carebat ſubſiſtendi corã eo fiduciam non habebat · Mox ut papa factus eſt · ſupſticioſũ vniuerſalis vocabuli nomen refutauit ꝑmuſq; ſe ſeruũ ſeruoꝝ dei ĩ epliis ſuis nomiauit · Mediocribus indumẽtis ad ſue hũilitatis indiciũ ĩ põtificalibꝰ vtebatur · Paupibus itaq; ſeruiebat · vt quaſlibet aboꝝ ſpecies eis ſuo tempe miniſtraret · Ex qbus paupibus dũ vnũ in quodã receſſu mortuũ viſpiliones reppiſſent · gregorius eſtimãs eum ſtipis inopia piſſe · per aliquot dies a miſſaꝝ celebratõe penitendo ceſſauit · Apl'atus ſui gloriã ita vilipendẽbat · vt ãgelus domini ad quendã heremitã q̃ vnũ cattũ ꝑ releuãdo tedio ſecum habebat · de eodem gregorio teſtaretur dicens · Maiorem delectationem habes in hoc catto q̃ gregorij in omni impio romano · Tante hũilitatis fuit · vt cum idẽ heremita pegrinus ei in ſolẽni apparatu pcedẽti ſe pſternere vellet · ipe eidem pegrino põr de equo deſcẽdens · metaneũ faceret · Crimina ſemel audita · nl'a tenus indiſcuſſa ꝓteribat · Subdyaconem ordinari vetuit · niſi cõtinẽtiã a cõiugio pfiteretur · Nulluz qz altius ꝓgredi pmiſit · niſi cuius caſtitas in ſubdyaconatu pbata fuiſſet · XX · ¶ De miraculo veri corporis xpi per eum oſtenſo ·

Paterfamilias quedã rome nobilis erat q̃ religionis & deuotõnis ſtudio oblationes facere · & die dominica ad eccleſiã deferre · ſũmoq; pontifici · eccleſiaſtice cõſuetudinis & familiaritatis eiuſdez gr̃a offerre ſolebat · Que cum quadã die ex more ad õnicãdũ de manu apli ci ordine ſuo accederet · illiq; pontifex hoſtiã dñici corporis porrexiſſet dicens · corpus domini noſtri hieſu xpi pſit tibi in remiſſionẽ peccatoꝝ omniũ & vitã eternã · ſubriſit · Quod vir domini cernens illi õnionem ſacrã retraxit · & ſepatim ſuper altare poſuit · eamq; dyacono ſuãdam vſq; dũ cũcti cõmunicarẽt fideles tradidit · Expleto vero ſacro miſterio · interroga uit eã beatus gregorius dicens · Dic ergo quid corde tuo emerſit · cum cõmunicatura riſiſti · Ait illa · Recognoui inq̃ illam portiũculã ex eadẽ oblatõne fuiſſe · quã ego ꝓprijs manibus feci · & tibi obtuli · Et cũ eã te intellexerim corpus domini appellaſſe ſubriſi Tũc ſanctus dei pontifex ſmonem eximde fecit ad populuz · & hortatus eſt cum · vt dñm ſuppliciter exoraret · q̃tenus ad multoꝝ fidem corroboratã carnes oculis oſtenderet quod infidelitas huius mulieris mentis oculis videre & fidei lumimibꝰ ꝑſpicẽ debuiſſet · Quod cum fuiſſet oratũ · ipe vna cuz populo & eadem muliere exurrexit · & ad altare cũctis cnentibus · & ſeſe ad cernẽdum celeſte ſpectaculũ cõpmentibus corpalem pallaz releuauit · & vniuerſo populo ipaq; muliere intuẽte ptem digiti auricularis ſãguine cruentatã muenit · ac mulieri dixit · Diſce inq̃ veritati · vel modo iam credere pteſtãti · Panis quem ego do caro mea eſt · & ſãguis meus vere potus eſt · Sed põſcius ꝺonator noſter infirmitatis noſtre ea poteſtate qua cũcta fecit ex nichilo · & corpus ſibi ex carne ſemp virginis opante ſpũſãcto fabricauit · panẽ & vinũ aqua mixtuz manente ꝓpria ſpecie · in carnẽ & ſãguinẽ ſuuz ad catholicam p̃cem ob repatõnẽ noſtrã · ſpũs ſui ſãctificatõe ꝺuertit · Indeq; vniuerſos iuſſit diuinã p̃cari clemẽtiam · vt in formã ꝑſtinã ſacroſãctum reformaret miſteriũ · quatenus mulieri ad ſumendum fuiſſet poſſibile · Quod et factum eſt · Vnõ ſtupefacta mulier plurimũ in ſancta religione et fide ꝓficiens · ꝑticipatõne dominici ſacramẽti conſecrata eſt Et omnes qui viderant m diuino amore et orthodoxa credulitate feruẽtius excreuerũt

XXI · ¶ De ꝑtibus corpaliũ quas ꝑ reliquijs miſit et de quibus ſanguis exiuit ·

Quidam quoq; nobilis et potens cũ familiaritatem aplice ſedis adeptus eſſz · miſit

p legatos cōdigna exenia ad sedem pontificalē·pe
tens reliquias beatoꝝ apl'oꝝ ac martirū sibi trās
mitti·Quos sanctus apl'icus honorabiliter susci
piens aliq̄diu secū morari fecit atq; indesinēt san
ctoꝝ apl'oꝝum memorias ac cimiteria martiꝝ·ex
more prisco p hui usmōi negocio missas celebran
do·& reliquias in eoꝝū veneratōe cōsecrando cir
cūiens·pfatosq; legatos sibi comites semp habēs
cum explicuisset eoꝝuꝫ celebratōnes· quoꝝ reliq̄e
petebantur·pticulatim eosdem pannos psecratos
sup quibus sancta celebrauerat·diuidit·& singu
lis singillatim bustis imposuit·munitisq; eis sigil
lo suo petitoribus tradidit·Qui accepta benedi=
ctōne gaudētes pfecti sunt·Sed dū iter carpent
ei qui p̄mus ceteris habebat amica hūanitati furti
puit curiositas·dicens sodalib9·stulte tāte it ime=
ris subisse laborem·cū nescirent quid p̄cios domi
no suo referrent·Pedetētim aūt crescente collatō
ne verboꝝ·& virescēte suggestione socōꝝ·cōfra
ctis dignitatis apl'ice sigillis·apte sūt bustule·&
in singulis singule panni sūt repte porciūcle Mox
q; cum indignatōne romaꝫ regressi·archidyaconū
adeūt cōquirentes·ut quid inquiūt domin9 apl'i
cus tam vilipendit dominū nostrū·qui tātam gra
tiam se apud eum obtinuisse spauerat·q̄ sic volu
erit illi illudere·& nos dehonoratōni et offensioni
sue addicere Festinauim9 siquidē nos ossa apl'oꝝ
uel martirū p̄ciosa hinc ferre·sicut decuerat tātū
virū uti domin9 noster est·a tanta nichilominus
sede quesita·tam longo & difficillimo satis itine=
re·& date nobis sūt panni modice porciūcule·ac
si huiusmōi pāniculi genus apud nos nequiuisset
inueniri·Quos archidyacon9 molesta increpatōe
redarguit·cur in tātam p̄sūptōnem erupim·ut a
postolica sigilla corrupim·hortās eos vt rediret
& que accepant domino suo cuꝫ honore deferrēt
Sed nullaten9 monitis ei9 acquiescentes·vsq; ad
domini gregorij venere p̄sentiā·factoq; cōperto
patientissime eoꝝ tulit stulticiā·eosq; sacrosāctis
missaꝝ solēnijs p̄cepit interesse·Vnde cū ad locū
sui ꝑmonis est ventum·suadet populo dei & san
ctoꝝ gratiam exorare·quatinus in hac re dignet
aptissime sic suam potentiā patefacere·vt q̄d me=
reatur fides euidentius mi9 credulī & ignorātes
possit cōgnoscere· Et data oratōne accepit ab eo
cultellum qui temerauerat signa·& sub altare cor
poris sācti petri acceptā vnam panni portionē p
medium secuit Ex qua statim sanguis decurrit &
omnem eādem pticulā cruētauit Videntes igitur
legati & populi stupendū miraculū·ceciderūt p=
ni in terrā adorātes dominū·Et facto silentō·dix
it beatus gregorius·Scitote fratres·quia in conse
cratōne corpis & sanguinis domini·cū ob sancti
ficatōnem reliquiaꝝ in honore apl'oꝝ vel martiꝝū
eius offerebant·semp illoꝝ sanguis hos pānos in
trauit·qui effusus est p nomine eius· Et edifica=
tis in fide cūctis qui viderant·monitisq; iteꝫ si=
gno suo bustulis·voti sui munera legatis tradidit
& cum gaudio ad dominū suū reuersi·hec ei p or
dinez narrauerūt·Qui sācta reuerenter susceptt
& in loco venerabili p̄didit·quo deus etiā frequē
tioꝝ miracula q̄ in ecclesia beati petri fecit·

XXII·De duobus magis quos intuitu solo excecauit & aīma traiani quā ab inferis euocauit

PAterfamilias erat rome ditissim9·sed nō
mimus vicijs plenus q̄ rebus Qui qꝫ sibi
vxoꝝ sua displicuit·cōtra p̄ceptuꝫ domini
diuorciū fecit·Quod beatū gregoriū non latuit·
Qui cum suauissimis monitōnibus & diuini iudi
cij terꝝoribus eū īdesinenter suadere cōtendēt·vt
eam in gratiaꝫ reciperet pactā·ille ꝑtinax ei9 mo
nita spreuit·Quem beatus gregori9 ab ecclesia sb
anathemate nisi resipisceret sequestrauit Quā ille
sententiam egre ferens·duos magos pecunijs lo
cauit·vt ad sāctum apl'icū apodixen artis sue ad
vindictā exercerent·Qui quadā die vt eum ad p=
cessionem ex more pgentem viderūt equū illi9 re=
pente maleficijs suis vexari a demonib9 fecerunt·
Statim ille nomen dominī hiesu inuocauit·& edi
to signo crucis ab equo demonia ꝑturbauit· Re
spicensq; in ꝑtem·mox vt magos vidit cecati sūt
& ab eisdem demonibus quasi retrorsū ceciderūt
Vnde id eoꝝ nequitia ꝑpetratum intellexit·eosq;
ad se duci iussit Qui interrogati·cum ordinem rei
ꝑdidissent·papa respondit Perpetuo ceci esse de
betis·ne videntes ad cōsuetam peruersitatē redi
re temptetis·In nomine domini ih̄u·a vexatōne d
monū liberi sitis·Qui mox a demonib9 emūdati·
& credētes·baptizati sūt·Sed ꝑpetua cecitate dā
nati·iubente beato gregorio de cetero stipe eccle
siastica aliti sūt· Beatus igitur gregorius cū quo
dam tempore ante palatia traiani transiret·recor
datus clemētie eius vt plenius uidelicꝫ supi9 enā
ratum est·amarissime cepit flere·& p eo tādiu an
te altare sancti petri fīēs orauit·donec vox ad eū
dormientem dixit·traianū p̄cibus eius a penis in
fernalibus liberatū·sed de cetero caueret ne p=
aliquo infideli defūcto orare p̄sumeret·

XXIII·De trāsitu eiusdem & pena succes soris eius sibi detrahentis·

QVm aūt sedissꝫ beat9 gregori9 annis·xnj
āno domini·dc·vj·migrauit ad dominū·
Cui9 caput ansegisus monach9 archiep9
senonensis a roma trāstulit ad senon·āno domini
dccc·lxxx·& in ecclesia sācti petri vini collocauit
honorifice· Post obitum beati gregorij cū fames
grauis totā ꝑuintiaꝫ fatigaret·venerūt ad succes
sorem eius religiosi & pauperes·quibus sanctus
gregori9 ministrare solebat·& dixerunt·Dñe pa
pa quos paū noster gregori9 pascere solebat tua
sanctitas fame perire non sinat·Quib9 verbis in
dignans papa sic semper respondebat Si gregori
us ad famā sue laudis cūctos populos euasit sus
cipere·nos omnes nō possum9 pascere· Sicqꝫ va
cuos remittebat· Vnde sanctus gregori9 tercio
ei apparuit·& tercio blande corripuit de sua ꝑtra
ctōne·& illius tenacia·& pauperū necessitate At
ille nec ad misericordiā se flexit·nec a detractōne cō
pescuit·nec manū ad misericordiā extendit Vnō
illi quarto apparēs·horribiliter redarguit·& com
minans illum in capite ꝑcussit· cuius dolore vexa
tus in breui defūctus est·

XXIIII·De libris ab ipso beato gregorio compositis·

ANte pontificatuꝫ cū a papa pelagio ō mo
nasterio ad ecclesiasticū officiū assūptus
leuita esset ordinatus·& p responsis ec=
clesiasticis cōstātinopolim apocrisarius directus
a fratribus enixe rogatus· maximeq; a leandro
hispalensi epō·qui p causis wisigothoꝝ legat9 cō
stātinopolim aduenerat cōpulsus est vt libꝝū be
ati iob multis inuolutū misterijs enodaret·Quez
quomō iuxta literam intelligend9·qualiter ad xp̄i
& ecclesie sacramēta referēd9· quo sēsu vnicuiq;
fidelium sit aptandus·p·xxxv·librorꝝ seriem mira

ratõne ꝓdocuit·In quibus ita de virtutibus vicisq; disseruit·vt non solũ eadem verbis videatur exponere·sed formis aliquo modo visibilib? ꝺmõstrare·Vnde non dubiũ eum ꝑfectõnem ipaꝝ assecutũ virtutũ·quarũ tam efficaciter ĩtimare valuit effectũ·Porro eo tempe quo ad pontificatũ raptus est·dũ a iohãne rauẽnatis vrbis epõ ꝛpre hensus fuisset·cur a pastorali officõ delitescendo se subducere vir tam ydoneus voluisset·hac occasione cõpulsus libꝝ pastoralẽ ꝓposuit·In quo manifeste apparuit·qualis ad ecclesie regimẽ assumi· qualiter ipi rectores viuere·qua discretõne singulas quasq; psonas ĩstruere·quãtaq; cõsideratõne ꝑpriam quotidie debeant fragilitatẽ pensare Sed & euãgelioꝝ omelias·xl·cõposuit·qs in duobus codicibus equa sorte distrinxit·Libros etiam ꝺyalogoꝝ·mj·edidit·ĩ quib? rogatu petri ꝺyaconi sui virtutes sanctorũ quos ĩ ytalia clariores nosse vel audire poterat·ad exemplam viuentiũ ĩ posteros collegit·vt sicut ĩ libris expositionum suaꝝ quib? sit virtutibus ĩsudãdũ edocuit ita etiam de scriptis sãctoꝝ miraculis que virtutum earũ sit claritas ostenderet· Primã quoq; & vltimaꝫ ezechielis ꝑtem que videbãt obscuriores ꝓ omelias·xxij·quãtum lucis ĩtus habeãt demõstrauit·Scripsit ꝑterea vir sãctus & alia nõnulla sed etiam epl'as quãplures·Eoq; magis miruꝫ est tot euꝫ & tãta cõdere volumina potuisse·quẽ omni fere iuuẽtutis sue tempe creber viscerꝫ dolor cruciabat·horis atq; momentis oĩb? fracta stomachi virtute lacessebat·lentis quidem sed tamẽ cõtinuis febribus ãbelabat Fatigabat eũ ꝑterea ꝺ ordinandis vrbis vigilijs·ne ab hostibus caperetur solicitudo cõtinua·vrebant animũ eius incessanter filioꝝ hinc inde discrimina nũciata·

XXV De miraculo circa eum ostenso duz visionem ezechielis exponeret

Deniq; a fideli & religioso viro & ei familiarissimo·fiꝺliẽ ꝑ? obitũ ei? narratũ ꝺidicimus·ꝙ cum visionem vltimã ezechielis ĩterꝑtaretur ·oppensũ velũ ĩter ipm & exceptorem eũdem tractatus sui· illo ꝑ ĩtervalla plixi? recitante isdem mĩister eius stilo ꝓforauerit· & euentũ ꝑ foramẽ cõspiciens·vidit colũbã niue cãdidiorem sup caput eius sedentem·rostrũq; ipsi? ore diu tenere appositũ·Que cũ se ab ore eiusdem amoueret·incipiebat pontifex loqui· & a notario graphiũ ceris ĩpmi·Cum vero reticebat sancti spũs organũ·mĩister eius oculũ foramĩi iteruꝫ applicabat·eũq; ac si in oratõne leuatis ĩ celũ manibus simul & oculis· colũbe rostrũ more solito cõspicabat ore suscipe· Quod tandẽ eodem spiritu reuelãte·sãctus pontifex cognouit·& vehemẽtissime tristis effectus·ĩtermĩatus est auctoritate aplica miraculi diuini in se ꝑpetrati cõsciũ·ne in vita sua ꝺ alicui quoquo modo patefaceꝫ Qꝺ is iterum secretũ custodiens· post defũctõem sãctissimi sacerdotis opulsus quorũdã ĩuidia· qui obtrectabãt virũ beatissimũ·ꝑsũptionis tumore tãta ac talia de celestiũ archanoꝝ misterijs fuisse locutum·ita hec se ꝓ omnia vidisse fideliter reuelauit

XXVI De libro moraliũ amisso & ꝑ miraculum ĩuento

Post decessũ beati ysidori·qui beato leandro germano suo in archiepatu hispalẽsi successerat·libri moaliũ beati gregorij m iob·quos eodem leandro petente ediderat·per negligentiã amissi sunt·ita ut ĩ tota hispania nõ ĩueniręt·Post aliquot ãnos· ximdesimꝺ? rex hispanie ꝙsilium·xxx·epoꝝ in vrbe toletana ꝙgregauit·& oĩm cõsilio taionem cesaraugustanũ epm·q̃ diume scripture ferentioꝛ amatoꝛ erat· rome cũ eplis suis ꝑ libris eisdem requirendis misit·Qui cum de die in diem videret petitõnem suã a papa differri·quasi ꝑ multitudine libroꝝ alioꝝ ꝑfati libꝛ non possent in arcio sedis aplice ĩueniri tandem petijt & obtinuit vna nocte licentiã in ecclesia beati petri vigilandi· Vbi cum enixius deum obsecraret·vt iãiamq; ꝓsperũ iter suum faceꝫ·mltitudinẽ virorꝝ reuerendorꝝ cõspexit ecclesie ianuas ingredientẽ·& ordine decenti·binos ac binos ad altare sancti petri incedentẽ·Territ? itaq; cuz se mouere nõ auderet·vidit duos ex illis ad se uenientes·ex quibus vnus dulciter eum salutatum pcũctat? est quis esset·vnde & cur venissz· Qui cum ꝑtinus ei causã sui aduent? exposuisset ·ille digitum ꝑtendẽs in scrinio ĩquit illo qꝺ cernis cõtinentẽ libꝛi quos queris· Tũc epus ꝓfitens·obsecro inquit domine·vt apias michi seruo tuo· que sit illa tam ꝑclara virorꝝ ꝑcessio·Cui ille respõdit Duo illi quos vides ꝑcedẽtes seqz admuicẽ inserta manu cõplectẽtes·apostoli sũt petr? & paul? Ceteri vero successoꝛes eoꝝ romani põtifices eodem ordine quo eos secuti sunt in pontificatu·& nũc ĩ ꝑcessione sequũtẽ· Tũc epus magis exhilaratus·obsecro ĩquit domine·dic michi quis ipe sis qui mecũ tam dulciter loqueris· At ille·ego sum ait gregorius·ꝑ cuius libris tãti laborem itineris sustinuisti Et adiecit ep? Edic etiã obsecro michi si hic est·& quis nam est beatus pater augustin? cuius libꝛos non min? q̃ tuos semp dilexi· Ille respondit·Beatũ augustinũ excellentissimũ virum de quo loqueris·altioꝛ a nobis cõtinet loc? · Hoc dicto· statim cum socio suo qui secũ venerat· ad cetum alioꝝ rediit· Post hec vidit epus ꝙ omes ad altare sãcti petri submissis capitibus reuerentẽ inclinãtes·eodẽ ordine quo venerãt ianuã ecclesie repeterent In crastinũ aũt omnia que viderat pape retulit·acceptosq; moraliũ libꝛos in hispaniã detulit·Hec visio in omnibus libris moraliũ·ãte ipm ꝙlogum ꝑ totam hispaniam ĩueniẽ

XXVII De excerptis ꝓdictorum libꝛoruz & primo de cura regimĩis · Actor

Preter libꝛos beati gregorij sup nomĩatos extat & apud nos cõmentariolus ei? sup cãtica cãticorum·& liber de cõflictu vicioꝝ & virtutum· Quem tamen pleriq; ascribũt augustino·quidã aũt gregorio·Porro registrum gregorij·j·liber epl'aꝝ eius decretaliũ ꝑ·x·libꝛos ptiales diuiditur·Qui cõtinẽt epl'as numero·dcxc·De his aũt omnibus pauca capitula q̃ sequũtẽ causa brevitatis hic ĩseruim? Gregorij? in pastorali libꝛo primo·Pensandũ valde est ad culmẽ quisq; regimĩis q̃liter veniat·atq; ad hoc rite perueniens·qualiter viuat·& bene viuens q̃liter doceat·& recte docens. ĩfirmitatẽ suã quotidie quãta cõsideratõne cognoscat·ne aut humilitas accessum fugiat·aut ꝓuentõi vita contradicat·aut uita doctrina destituat·aut doctrinã ꝑsũptio extollat·Nulla ars doceri ꝑsumiẽ·nisi intenta ꝓius meditatione discaẽ· Ab ĩpitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipiẽ· quãdoquidem ars est artiũ regimẽ animaꝝ·Sepe vero ĩpitia pastoꝝ meritis ꝙgruit subiectoꝝ·quia quãuis lumẽ

scientie culpa sua exigēte non habeāt districto tamen iudicio agiē · vt p eoꝝ ignoratiam hi etiam q̄ sequūtur offendāt · Vnde scriptū est · Obscurentē oculi eoꝝ · ne videant · & dorsum eoꝝ semp incurua · Obscuratis enim oculis dorsū flectiē · quia cū lumen scientie ꝑdunt qui ꝑeunt · ꝓfecto ad portā da peccatoꝝ curuāt onera eoꝝ q̄ sequūt Et sūt ñ nulli q̄ solerti cura spūalia p̄cepta scrutantē · sed q̄ intelligendo penetrant viuēdo cōculcāt et quod verbis p̄dicant moribus īpugnāt · vnde fit vt cū pastor ꝑ abrupta ḡdiē · ad p̄cipitiū grex sequaē · Hinc p ꝓphetam dominꝫ ptra ptemptibilē pastoꝝ scientiā querē dicens · Cum limpidissimā aquam biberitis ꝛc̄ · Hinc rursū de sacerdotibꝫ dicit · Facti sunt domui israhel offendiculū iniq̄tatis · Nemo quippe in ecclesia amplius nocet · q̄ p̄ q̄ puerse agens nomen vel ordinem sāctitatis habet · Deliquentē quippe hūc redarguē nullus ꝓsumit · & i exemplum culpa vehementer extendit · quādo p reuerentia ordinis peccator honoratur · Sepe susceptа cura regiminis cor ꝑ diuersa diuerberat · & impar quisq̄ muenitur ad singula · dū cōfusa mente diuidit ad multa · Vnde sapiens ꝓinde admonet dicens · Fili ne in multis sint actus tui · Quia videlicet nequaq̄ plene in vniuscuiusq̄ opis ratō ne colligitur · cum mens ꝑ diuersa ptē · Cunq̄ foras ꝑ insolentem curā trahitur · a timoris ītimi solliditate uacuaē fit in exterioꝝ dispensatōne solicita · & sui solūmodo ignara · Scit multa cogitare se nesciens · Hec aūt ꝓferentes non potestatē rephendimus sed ab appetitu illius cordis infirmitatē munimus ne impfecti quiq̄ culmen regiminis arripe audeant · & qui in planis stātes titubant · in p̄cipicio pedem ponant ·

XXVIII ¶ De illis qui ex diuersis causis recusant officiū pastoris ·

Sunt aūt nōnulli · qui eximia virtutū dona p̄cipiunt & ꝑ exercitatōne ceterorum magnis muneribus exaltāē · Qui nimiruꝫ culmen regiminū si vocati suscipe renuunt · ipa sibi plerūq̄ dona adimūt · que non ꝑ se tm̄modo · sz etiam ꝑ alijs acceperūt · Cunq̄ sua & non aliorū lucra cogitant · ipis se que ꝑuata habere appetunt bonis ꝑuant · Hinc petro dominus ait · Si diligis me · pasce oues meas · Si ergo testimoniū dilectionis est cura pastōis · quisq̄ virtutibus pollens · gregem dei renuit pascere · pastorē sūmum cōuincitur non amare · Ideo enim xp̄us ꝑ omnibꝫ mortuus est · vt qui viuūt iam non sibi viuāt sed ei q̄ ꝑ ipis mortuꝰ est & resurrexit · Hinc moyses ait · ut vxorem fratris sine filijs defūcti supstes fratē accipiat · atq̄ ad nomē fratris filios gignat · Sunt itaq̄ nōnulli q̄ magnis (ut diximus) muneribus ditati · dum solius cōtemplatōnis studijs īmardescunt · parere utilitati ꝓximoꝝ in p̄dicatōne refugiunt · de quo si districte iudicentē · ex tātis ꝓculdubio rei sunt · quātis venientes ad publicū ꝓdesse potuerūt · Qua enim mente is q̄ ꝓximis ꝓfuturus enitesceret · utilitati ꝓximoꝝ secretuꝫ p̄ponit suum · quādo ipe sūmi patris vnigenitus · vt multis ꝓdesset · de sinu patris egressus est ad publicū nostrum · Et sūt nōnulli q̄ ex sola hūilitate refugiunt · ne eis q̄bus se impes estimāt ꝓferantē · Quoꝝ ꝓfecto hūilitas · si ceteris quoq̄ virtutibꝫ cingiē tunc ante oculos dei vera est · cum ad respuēduꝫ hoc qđ utiliter subire p̄cipiē ptimax non est ·

XXIX ¶ Qualiter hoc officiū recipiendū sit & qualiter declinandum ·

Quum ergo alicui regiminis culmen imponitur · si iam donis p̄uentus est · & ex co · ꝺ debet fugere · & imuitꝰ obedire · Quāuis nōnunq̄ p̄dicatōnis officiuꝫ nōnulli laudabiliter appetūt & ad hoc nōnulli laudabiliter coacti pē huntur · Esaias quippe domino q̄renti quem mitteret · vltro se obtulit dicēs · Ecce ego · mitte me · Hieremias aūt mittiē · & tamen ne mitti debeat hūiliter reluctaē dicens · A · a · a · domine deꝰ ꝛc̄ · En ab vtrisq̄ exterius diuersa vox prodijt sed non a diuerso fonte dilectōnis emanauit · Per actiuā em vitam ꝓdesse proximis cupiens esaias · officium p̄dicatōnis appetit · Per ptemplatiuā vero Hieremias ꝓditoris amoꝝ inherere cupiens · ne mitti ad p̄dicandū ꝺbeat cōtradicit · Quod ergo laudabiliter alter appetijt · hoc laudabiliter alter expauit · Iste ne tacite cōtemplatōnis lucra loquendo ꝑdet · ille ne damna stultiosi opis tacendo ꝑciret · Sed hoc in vtrisq̄ subtiliter ītuendum est · quia & is qui recusauit plene non restitit · & is qui mitti voluit ꝑ pus se ꝑ altaris calculū purgatū vidit · ne aut nō purgatus adire quisq̄ sacra misteria audeat · aut quem supna gratia elegit · sub hūilitatis specie supbe cōtradicat · Quia igiē valde difficile est purgatū se quemlibet posse cognoscere · p̄dicatōis officium tutius declinaē · non tamen declinari ptinaciter debet · cū ad suscipiēdū hoc supna voluntas agnosciē · Qꝺ moyses vtrūq̄ miro ope expleuit · qui ꝑesse tante mu'te tudini & noluit & obediuit Hinc ergo & quiq̄ p̄cipites colligant cum quanta culpa ex appetitu ꝓprio ceteris p̄ferri non metuūt · si sācti viri plebium ducatū suscipe deo etiam iubente timuerūt · Moyses suadēte dño trepidat · & infirmus quisq̄ vt honoris onꝰ accipiat ā helat · Et q̄ ad casum valde urgeē ex ꝓprijs · humerum libenter oppmendū pōderibꝫ sūmittit aleis

XXX ¶ De vanis argumentis ābitiosorum ·

Plerūq̄ q̄ ꝑesse cōcupiscūt ad vsum sue libidinis · instrumentū aplici ꝓmonis arripiunt · quo ait · Si qs epatum ꝺsiderat · bonum opus desiderat · Qui tamen laudās desiderium · in pauorem protinꝰ vertit quod laudauit dicens · Optet aūt episcopū irreprehēsibilē esse · Non tandum quoq̄ qꝫ hoc illo in tempe diciē · quo quisq̄ plebibus preerat · ꝑmus ad martirij tormēta ducebaē Tunc ergo laudabile fuit episcopatū querere · quando ꝑ hunc quemq̄ dubiū nō erat ad supplicia grauiora pueuire · Vnde ipsum quoq̄ episcopatus officiū boni operis expressione defmitur cum dicit · Si quis episcopatū desiderat · bonū · ode · Sacrum ergo officium non solū nō diligit oīo sed nescit qui ad culmen regiminis ābelans in occulta cogitatōne ceteroꝝ subiectōne pascit · laude ꝓpria letaē · ad honorem cor eleuat · rerū effluētia exultat · Sz plerūq̄ hi qui subire pastorale magisterium cōcupiscūt · nonnulla quoq̄ bona opa animo ꝓponūt · & quāuis hoc elatōne appetāt operaturos tamen se magna pertractāt · fitq̄ ut aliō in imis intentio supprimat · aliud tractātis animo superficies cogitationis ostendat · Nam sepe sibi de se mens ipsa mentiē · & fingit se de bono opere amare quod non amat · de mundi autem glozia non amare quod amat · Cunq̄ percepti principatus officio perfrui seculariter ceperit · libenter obliuiscitur quidquid religiose cogitauit · Pensetur ergo quisq̄ qđ subiectꝰ egerit · & repēte agnoscit si prelatus bona agere que ꝓposuerat possit quia

nequaꝫ valet in colmine humilitatem discere qui in imis positus non desijt superbire. Nescit laudem cum suppetit fugere. qui ad hanc didicit cum deesset ãbelare. Ex anteacta ergo vita se quisqꝫ iueniat. ne in appetitu se culmis imago cogitatõis illudat. Quãuis plerũqꝫ in occupatõne regiminis ipe quoqꝫ boni opis vsus ꝓcitur. qui in trãquillitate tenebaꝫ quia ꝙto mari recte nauem & impitus nauta dirigit. turbato aũt tempestatis fluctibus. etiã pitus se nauta cõfundit. Quid nanqꝫ ẽ potestas culminis. nisi tempestas mentis.

XXXI Quã eminentis vite debeat esse qui prelatõnis officium suscipit

INter hec itaqꝫ quid tenendũ est. nisi vt virtutib⁹ pollens coactus ad regimen veniat. virtutibus vacuꝰ nec coactus accedat. Cõsiderãdum quippe est. quia cũ causã populi electus ꝑsul suscipit. quasi ad egꝛ medicꝰ accedit. Si ergo adhuc in eius corpe passiones viuũt qua ꝑsũptõne p cussũ mederi ꝓperat. qui in facie vulnus portat. Ille igiẽ modis omnibus debet ad exemplũ viuendi ꝓtrahi. qui cũctis carnis passionibus moriẽs. iam spũaliter viuit. qui ꝓspera mũdi postposuit. qui nulla aduersa ꝓtimescit. Qui ad aliena cupienda non ducitẽ. sed ꝓpria largitẽ. Qui p pietatis viscera citius ad ignoscendũ flectitur sed nũqꝫ plus qꝫ deceat ignoscens ab arce rectitudinis inclinaꝫ. Qui nulla illicita ꝓpetrat. sed ꝓpetrata ab alijs vt ꝓpria ꝺplorat Qui ex affectu cordis aliene infirmitati cõpatitur. sicqꝫ in bonis ꝓximi sicut in suis ꝓfectibus letaꝫ. Qui sic studet viuere. vt ꝓximoꝝ quoqꝫ corda arentia doctrine valeat fluentis irrigare. Qui oratõnis vsu & expim̃to didicit. vt obtinere a domino que poposcerit. possit. Si enim homo apud hominẽ de quo mínie ꝑsumit fieri intercessor erubescit. qua mente apud dominũ intercessionis locũ p populo arripit qui familiarẽ se eius gratie esse p vite meritum nescit Aut quomõ ab eo alijs veniam postulat. qui utꝫ sibi sit placatus ignorat. Est adhuc & aliud solicitius formidãdum. ne qui placare iram posse creditur. hãc ipe ex ꝓprio reatu mereaꝫ. Quid cuꝫ his qui displicet ad intercedẽdũ mittitẽ. irati animus ad deteriora ꝓuocaꝫ. Tãtum itaqꝫ debet actõnez populi actio trãscendere ꝑsulis. quãtuꝫ distare solet a grege vita pastoris. Oportet nãqꝫ vt se metiri studeat. quãta tenende rectitudinis necessitate cõstringitẽ. sub cuius estimatõne populꝰ grex uocatur. XXXII Qualis esse debeat i cogitatione & ope in silentio & sermone in ꝓpatõne & contemplatione.

SIt ergo necesse est cogitatõne mũdꝰ. vt i alienis quoqꝫ cordibus pollutõis maculas tergat. qꝛ necesse est vt esse mũda studeat manꝰ q̃ diluere sordes alienas curat. ne tacta queqꝫ deterius inquinet. si sordida insequẽs lutuꝫ tenet. Sit opatione ꝑcipuus. vt viam vite subditis viuendo denũciet. & grex qui pastoris vocem moresqꝫ sequitẽ. p exempla melius qꝫ per ẏba gradiaꝫ. Illa nãqꝫ vox libẽtiꝰ auditoꝝ cor penetꝛt. qꝫ dicentis vita cõfutat quia quod loquendo imꝓrat ostendendo adiuuat vt fiat. sit discretus in silẽcõ vtilis in verbo. ne aut tacenda ꝓferat aut proferenda reticescat. Sepe nãqꝫ rectores imꝓuidi hũanã gratiã amittere formidãtes. loqui libere recta primescũt. nec iam gregis custodie pastoꝝ studio. sꝫ mercenarioꝝ vice deseruiũt. quia veniẽte lupo fugiũt. dum se sub silentio abscõdũt Hinc ꝑ ꝓphetã dominꝰ dicẽs queriẽ. Non ascendisti ex aduso ⁊c. Hinc rursum delinquẽti populo dicitur Prophete tui viderũt tibi falsa & stulta. nec apiebãt iniquitatem tuam ⁊c. Clauis quippe apertõnis est ꝺmo correctõnis. quia increpatõ culpam detegit. quaꝫ sepe nescit etiã qui perpetrauit. Prouidendũ quoqꝫ rectoribus est. vt nõ solum praua nullo modo sed ne recta quidem nimie & inordinate ꝓferanẽ quia sepe dictoꝝ virtꝰ perditẽ. cũ apud corda audientiũ loquacitas incauta opportunitate leuigaẽ. Vnde paulus discipulũ de instãtia ꝓdicatõnis admonẽs dicit Predica verbũ insta opportune importune. Dicturꝰ importune ꝑmisit opportune. quia scilicet apud auditoris mentez ipa sua vilitate se destruit si habere importunitas opportunitatẽ nescit. Sit etiam rector singulis cõpassione proximꝰ ꝑ cũctis ꝺtemplatõne suspensus. quia tũc ad alta caritas mirabiliter surgit. cum ad ima proximoꝝ se misericorditer attrahit. & cũ benigne descẽdit ad ima valenter recurrit ad sũma. Tales quoqꝫ se se qui ꝑsũt exhibeant. quibꝰ subiecti occulta quoqꝫ sua prodere nõ erubescãt. vt cũ temptatõnum fluctus puuli tolerant. ad pastoris mẽtẽ quasi ad matris sinum recurrãt. XXXIII Qualiter se debet subiectis equare & qualiter ꝑferre

SIt aũt & bene agẽtibus socius. & honore suppsso equalem eis se credat. ĩ nullo se ꝑferat. omnes homines natura equales genuit. sed uariãte meritoꝝ ordine alios alijs culpa postponit. Ipa aũt diuersitas que accessit ex vicio diuino dispensaẽ iudicõ. vt quia equꝰ stare ñ valet omnis homo. alter regaẽ ab altero. Vnõ cũctis qui ꝑsũt nõ in se potestatem debẽt ordinis sed equalitatem pensare ꝺitionis nec ꝑesse se hominibus gaudeãt sed prodesse. Antiqui etem patres ñ reges hominũ sed pastores pecoꝝ fuisse memoraẽ Et noe ac filijs eiꝰ diciẽ. Terror vester ac tremor sit super cũcta aialia terre. Quoꝝ videlicꝫ terror quia esse super animalia ꝑcipiẽ. profecto esse superhominem prohibeẽ. quia ꝓtra naturã superbire est ab equali velle timeri. Et tamẽ necesse ẽ vt rectores a subditis timeaẽ. quãdo ab eis deum minime timeri deꝑhendũt. vt humana saltez formidine peccare metuãt qui diuina iudicia nõ formidãt. Nouenim ꝑpositi ex hoc quesito timore superbiunt. in quo nõ suam gloriã. sed subditoꝝ iusticiã querũt In eo enim qꝫ metũ sibi a peruersis viuentib⁹ exigũt. qua si nõ hominib⁹. sed aialib⁹ dñanẽ. quia ex qua ꝓte bestiales sũt subditi. ex ea debẽt etiam formidini subiacere prostrati. Sed plerũqꝫ rector dum ad vsũ ei cũcta subiacẽt. dum ad votũ velociter iussa cõplenẽ. dum omnes sbditi si qua bene gesta sũt laudibus efferũt. male gestis autẽ nulla auctoritate ꝓtradicũt. dum etiã plerꝫqꝫ laudãt qꝺ reprobare debuerãt. seductus ab his q̃ infra suppetũt. super se animo tollitẽ. & dum foris imenso fauore ciꝰ cũdaẽ. intꝰ veritate vacuaẽ atqꝫ sui oblitꝰ ĩ voces se spergit alienas taleꝫqꝫ se esse credit qualẽ foris audit. non qualẽ intus discernẽ ꝺbuit Subiectos despicit. & quos forte potestate excedit. trãscẽdisse se etiaꝫ vite meritis credit. Cũctis se estimat amplius sapẽ. quibus se videt amplius posse Sicqꝫ usqꝫ ad eius similitudinẽ ducitẽ. ꝺ quo scriptum est. Omne sublime videt. ⁊c. Apostate quippe similis angelo efficitẽ. dum homo hominibus esse similis dedignatur. Hãc autez potentiã bene

regit·qui & tenere illam nouerit & impugnare· Qui scit & per illam super culpas erigi· & cum illa ceteris equalitate cõponi· equalem se cuz illa ceteris cernere·& tamen se peccãtibus zelo vltionis anteferre·Sũmus itaqz locus bene regiẽ·cum is qui p̃est vicijs potius q̃ fratribus dominatur·

XXXIIII· Q2 erga subiectos suari ỏbeat &

Plerũqz etiã dignũ ẽ vt amor & vigor eosdem quos corrigimus tacita nobis cogitatõne p̃feramus·Illoz nanqz vicia pernos disciplíne vigore feriũtur·in his vero que ipsi omittimus.ne verbi quidem ab aliquo muectiõe laceramur Tãto ergo apud deum obligatõres sumus·quãto apud homẽs multe peccamus·Disciplína vero nostra subditos diuino iudicõ tãto líberiores reddit·quãto hic eoz culpas sine vĩdicta non deserit·Seruãda itaqz est & in corde humilitas·& in ope disciplína· Atqz inter hec solerẽ ĩtuendum est·ne dũ ĩmoderatius custodiẽ virtꝰ hũilitatis·soluãtur iura regimĩs·Teneãt ergo rectores exteriꝰ·quod p̃ alioz vtilitate suscipiũt·& ỹuent interius qõ de sua estimatõne p̃timescũt Sz tamen quibusdã signis decenter erũpentibꝰ·eos apud se esse humiles etiã subiecti depbendãt·q̃tinus & in auctoritate eoz quod formidẽt videãt & de humilitate quod imitenẽ agnoscãt Curãdũ qz est·vt rectorem subditis·& matrem pietas.& patrem exhibeat disciplína·ne aut districtõ rigida aut pietas sit remissa·Erga subiectos enim in esse rectoribus debet· & iuste ꝑsulens misericordia·& pie seuiens disciplína·vt nec multa aspitate exulcerenẽ subditi·nec nimia benignitate soluãtur·Sit itaqz amor sed non emolliens sit vigor sz non exasperãs·vt p vinũ putrida mordeãtur·per oleum sanãda foueanẽ·Caput subiectoz sũt cuncti qui p̃sunt·A subiectis itaqz inferiora gerẽda sunt·a rectoribus sũma cogitãda·vt scilicet oculum qui p̃uidendis gressibus p̃mimet cura pueris nõ obscuret·Aliquãdo subiectoz vicia prudẽter dissimulãda sũt·sed quia dissimulatẽ mdagãda aliquãdo & apte cognita mature tolerãda·aliquãdo vero subtiliter occulta pscrutanda aliquãdo leniter arguenda·aliquando aũt vehemẽter icrepãda· XXXV Q2 diuersi diuersimode admonendi sũt ut aliter egeni q̃ diuites & leti q̃ tristes

Idem in secũdo libro·

Sicut longe ante nos venerande memorie gregorius nazanzenus edocuit nõ vna eademqz cũctis exhortatõ ꝓgruit·quia nec cũctos p mozz q̃litas astrĩgit·sepe nãqz alijs officiũt·q̃ alijs· p̃sũt·qz & plerꝫqz herbe q̃ q̃dã aniãlia nutriũt alia occidũt·& leuis sibilus equos mitigat·catulos ĩstigat & medicamentũ quod hũc morbũ ĩmmuit·alteri vires iũgit· & panis qui vitam fortiũ roborat·puulos necat· Pro qualitate igiẽ audiẽtiũ ỏbet formari sermo doctoz· vt etiã ad sua singulis ꝓgruat·& tamẽ a p̃nis edificatõis arte nũq̃ recedat· Aliter itaqz ad monendi sũt in opes·aliter locupletes·Illis nãqz debemus offerre solatiũ contra tribulatõnem·istis vero ĩferre metũ contra elatõnem·Illis dicẽ elegí te ĩ camĩo pauptatis·de istis vero dicẽ·diuitibꝰ huius seculi p̃cipe·non sublime sape·nec spare in ĩcerto diuitiaz·Aliter leti aliter tristes Habẽt enim leti ex p̃ximquo luxuriam·tristes iram·Discant itaqz leti ex mimaz aspitate qõ timeant·audiant tristes premioz gaudia de quibus p̃sumãt· XXXVI·

Q2 aliter admonendi sũt subditi q̃ plati & serui q̃ domini

Aliter admonendi sũt subditi·aliter plati Illos ne subiectõ cõterat·istos ne locus supioz extollat Illi ne minus impleãt que iubenẽ·isti ne plus iusto iubeãt que cõpleãt· Illi discant quomõ ante occulti arbitri oculos ĩteriora sua ꝓponant·isti quomõ etiam ꝓmissis sibi exempla bene viuendi exterius p̃beant· Scire etem̃ plati debẽt·quia si puersa nõnunq̃ ꝑpetrant·tot mortibus digni sũt quot ad subiectos suos pditionis exempla trãsmittũt·vnde necesse est vt tãto cautius se a culpa custodiãt·quãto p prauа q̃ faciunt non soli moriũẽ·sz & alioz anime quos p̃uo exemplo destruxerũt·Admonẽdi sũt illi ut tanto circa se solicitius viuãt·quanto eos aliena non ĩplicant·isti vero vt sic alioz curas expleant· quatimꝰ & sua agere nõ desistant· & sic in ꝓpria solicitudine ferueant·vt a cõmissoz custodia mĩe torpescant·Sicut scriptum est·Fili si spoponderis pro amico tuo ꝛc̃·Pro amico spondere·est alienã aĩaz ĩ piculo sue ꝓuersationis accipe·Verbꝫ ozis sui illa queaẽ·quia dũ cõmissis sibi cogiẽ bona dicere·ip sum necesse est ꝓus que dixerit custodire·Apỏ districtũ enim iudicẽ cogiẽ ĩ ope tãta exoluẽ· quãta eum cõstat alijs voce p̃cepisse· Admonẽdi sũt qui p̃sunt·vt p circũspexionis studiũ oculos puriles ĩtus & in circũitu habeant·& celi animalia fieri cõtẽdant·quatinus & interno iudici ĩ semet ipis placere studeãt·& exempla vite exterius prebentes·etiam ea que ĩ alijs corrigẽda sũt depbendant·Subditi vero admonẽdi sunt·ne p̃positorũ suoz vitam temẽ iudicẽt·si quid eos fortasse agere repbensibiliter vidẽt·ne cum culpas eoz cõsiderant· cõtra eos audacõres fiant·Sed sic si qua valde sũt eoz p̃ua apud semetip̃os diiudicẽt· vt tñ diuino timore cõstricti·ferre sub eis iugum reuerentie ñ recusent Cum em̃ ẽga p̃posito delinqm̃ ei ozdinatõni qui nobis eos p̃tulit obuiam̃· dicente moyse·Non contra nos est murmur vestrũ sed contra dominũ·Aliter admonẽdi sũt hui·aliẽ domini·Illi ut in se semp humilitatẽ conditionis aspiciant·& dominos nõ despiciãt·ne deuz offendant·si eius ozdinatõni supbe contradicãt·isti vo ut nature sue memoriam non amittant· sed quos p conditõnem subditos tenẽt·p nature consortiũ sibi equales agnoscant Illi vt sciãt se huos esse dominoz·isti vt cognoscant se huos esse huorum

XXXVII· Q2 aliter impudentes q̃ verecundi & muidi q̃ benuoli·

Aliter admonendi sũt impudentes·aliẽ vero verecũdi·Illos nãqz nõ nisi ĩcrepatõ dura ꝓsecit·istos autẽ plerumqz ad melius exhortatio modesta ꝓponit·Illos melius corrigit qui muehendo repbendit·istis maioꝛ pfectꝰ adducẽ·si hoc quod in eis repbendiẽ quasi ex late re tangaẽ Aliter impatiẽtes aliter patiẽtes·Impatientibus nãqz dicẽdum est quia dum frenare spiritum negligunt·p multa etiam que non appetũt iniquitatum abrupta rapiunẽ·quia videlicet mentem furoꝛ impellit·quo desiderium non trahit ·& agit ꝓmota uelut nesciens vnde postmodum doleat sciens·Audiant ergo quod scriptum est· Melioꝛ est patiens uiro forti ꝛc̃·Animus quippe non aliquid exterius·sed semetip̃m sibiip̃i subigit·quãdo eum patientia ĩtra se frenare ꝓpellit· Audiãt etiam qõ electis suis ueritas dicit· In patientia

vestra pos·a·u· Sic enim cõditi mirabiliter sum? vt ratõ animã & anima possideat corpus· Ius ve ro anime a cozpis possessione repellíẽ·si non pus aĩma a ratõne possideẽ· Patientes vero admonẽ di sũt·ne in eo quod exterius portãt·interius do leant·sed illos etiam studeãt diligere·quos sibi ne cesse est tolerare·ne si patientiã dilectõ nõ sequíẽ in deteriozem odij culpã virtus ostensa cõuertaẽ Vnde caritas inquit patiens est·benigna ẽ·Quia quos ex patientia tolerat·amare etiã ex benignita te non cessat Virtus est cozam hominib? aduersa rios tolerare sed virtus cozam deo diligere· quia hoc solum deus sacrificium accipit·quod ante ei? oculos flama caritatis accendit Admonendi sunt beniuoli ut sic alienis bonis cõgaudeãt·quatinus & ꝓpria habere ocupiscãt·Sic ꝓximoz facta dili genda laudent·vt ea etiam imitando multiplicẽt ne si in hoc p̃sentis vite stadio ad certamen alienũ deuoti fautozes·sed pigri spectatores assistant· post certamen sine brauio remaneãt· & tũc eozũ palmas afflicti respiciant·in quoz laborib nũc ociosi pdurãt· Valde quippe peccam?·si aliena be ne geste non diligimus sed nil mercedis habem?· si ea que diligimus inquãtum possumus non imi tamur·En etiam grauius extrema vltione feriẽdi sũt·quibus placuit quod imitari noluerũt Inuidi aũt admonendi sũt·vt ꝑpẽdãt quãte cecitatis sũt qui alieno pfectu defeciũt·& aliena exultatõne ptabescũt·qui alioz bona que hebere nõ possunt· si diligerẽt sua facerẽt·Nostra sũt nimirũ· que & si imitari non possum?·in alijs amam?·& amãtiũ fiũt quecũqz amanẽ in nobis·Hinc ergo pensẽt in uidi·caritas quãte virtutis sit·que alieni laboris opera nostra sine labore facit·

XXXVIII· Q aliter impuri q̃ simplices & egri q̃ incolumes

ALiter admonendi sũt·simplices· aliter im puri·Simplices quidẽ ut sicut fallaciam semp vtiliter vitant·ita veritatem semp vtiliter pferant·& simplicitatis bono prudẽtiam adiũgant·scõm illud· Volo vos sapiẽtes esse ĩ bo no·simplices aũt in malo· Impuri vero vt q̃ gra uis sit quẽ culpa sustinet duplicitatis laborẽ agno scant·dũ enim deph̃endi metuũt·semp in ꝓbas offensiones querũt·semp pauidis suspitõnib? agitã tur·Nil aũt ad defẽdendũ puritate tutius·nil ad dicendũ veritate facilius· Nam dũ fallatiã suam tueri conãtur·duro coz labore fatigaẽ·Aliter ad monendi sũt incolumes·aliter egri· Incolumes q̃ dem vt salutem cozpis exerceant ad salutẽ mẽtis ne si eam ad vsũ nequicie inclinent dono deterio res fiant·Egri vero·vt eo se filios dei esse sentiãt quo illos discipline flagella castigãt·Consideren q̃ quãta sit salus cozdis molestia tempalis· q̃ ad cognitõnem sui mẽtem reuocat·& q̃ plerũqz sal? abijcit·infirmitatis molestia reformat·que etiã ad missa peccata diluit·& ea que admitti poterãt cõ pescit·que sũpta ab exteriozib? plagis cõcusse mẽ ti penitentie vulnera infligit· Cõsiderent quoqz ĩ cessãter·quãta redemptoz noster ab his quos cre auerãt mala ptulit·q̃ tot abiecta puicioz ꝓbra su stinuit·insultantiũ alapas accepit a pfidoruz spu tis faciem non abscõdit·flagella & collaphos per tulit·spinis caput suppositi·fel in siti sua accepit sub irrisione adoratus tacuit·vitam mortuis p̃pa rãs·vsqz ad mortem ipa vita puenit· Cur itaqz as perũ credíẽ·vt adeo homo toleret flagella ꝓ mal' si tãta de? ab hominib? ptulit mala ꝓ bonis· aut quis sana intelligentia de pcussione sua ingratus existat·si ipe hinc sine flagello non exijt· qui hic si ne peccato vixit·

XXXIX· Q aliter taciti q̃ loquaces·

ALiter admonendi sunt nimis taciti aliter multiloquio vacãtes Insinuari nãqz nimis tacitis debet·quia dum quedã vicia ĩcau te fugiũt·occulte deteriozibus implicanẽ·nam se pe linguam qui ĩmoderatius frenãt·in coze gra uius multiloquiũ tolerant·vt eo plus cogitatõcs in mente fermentent·quo eas violenta custodia ĩdi screti silentij angustat· Plerũqz nimis taciti cum nõnulla iniusta patiũẽ·eo in acriozem dolozem ꝓ deũt·quo ea que sustinent nõ loquũtur·Nam si il latas molestias trãquille lingua diceret·mẽs a do loze cõscientie aliena maneret Vulnera enim clau sa plus cruciãt·Nam cũ putredo que interius fer uet eijcíẽ ad salutem doloz apiẽ·Admonendi sũt itaqz vt si ꝓximos sicut se diligũt·minime illis ta ceant·vnde eos iuste reꝑhendũt·Vocis enim me dicamĩe vtroqz saluti cõcurriẽ· duz & ab illo q̃ infert actio praua cõpescíẽ·& ab hoc qui sustinet doloris feruoz vulnere apto tempaẽ·Qui em̃ ꝓxi moz mala respiciũt·& cum in silentio lingua pre munt quasi cõspectis vulneribꝰ vsum medicami nis subtrahũt·& eo mortis actozes fiũt·quo vi rus cum poterant curare noluerũ· Lingua itaqz discrete frenãda est·nõ insolubiliter liganda· Sic̃ scriptum est·Tempus tacendi·& tempus loquẽ di·At contra admonẽdi sũt multiloquio vacãtes vt vigilanter aspiciant·q̃ mens cozum quot sup uacuis verbis a silentij sui censura dissipaẽ·quali tot riuis extra se ducíẽ·Vnde & redire interi? ad sui cognitõnem nõ sufficit·quia ꝑ multiloquiũ sp sa·a secreto se intime ꝓsiderationis excludit·totã qz se insidiantis hostis vulneribus detegit· q̃ nul la munitione custodie circũcludíẽ·Vnde scriptũ est·Sicut vrbs patens & absqz muroz ãbitu·ita vir qui nõ potest in loquendo cohibere spũm su um ꝛc·Quia enim murum silentij nõ habet·patet inimici iaculis ciuitas mentis·plerũqz dum ociosa verba cauere negligimus ad noxia pueni m? Ocio sum aũt verbum est·quod aut ratõne iuste necessi tatis·aut intentõne pie vtilitatis caret Si ergo ra tio de ocioso verbo exigẽ pensemus que pena ml' tiloquiũ maneat·in quo etiam ꝑ noxia verba pecca tur·

XL· Q aliter mãsueti q̃ iracũdi et hũi les q̃ elati·

ALiter admonendi sũt mansueti·aliter ira cũdi·Sepe enim mansueti dissolutõnis torpescũt tedio·sepe iracũdi rectitudinis fallunẽ zelo·Dum ire sue stimulum iustitie zelum putant·& cum viciũ virtus credíẽ sine metu cul pa cumulaẽ·Ideo spũssanct? ĩ colũba & igne mõ stratus est·quia scilicet omnes quos implet·& co lumbe simplicitate mansuetos·& igne zeli ardẽtes exhibet Admonendi sũt ergo mansueti vt habere etiam emulationem iustitie studeãt·iracũdi vero vt emulationi quã se habere estimant mansuetudi nem subiungant·Sepe iracundi etiam se declinan tes insequuntur·rixe occasionem commouẽt·labo re contentionis gaudent·Quos tamẽ melius coz rigimus si in ipsa ire sue commotione declinamus pturbati quippe quid audeant ignozant·sed ad se reducti·tanto libentius exhortationis verba reci piunt·quanto se tranquilli? toleratos erubescũt Menti autem furoze ebrie·omne quod dicíẽ pũsũ

videtur · Cuz vero ita iracundi sic alios impediũt vt declinari omnino non possint · non apta ex pro bratione · sed sub quadam cautela fũt reuerẽtie p cendo feriendi · sicut legiẽ q̄ pcussit abner asael a uersa hasta in inguine · cum insequens eũ nollet de sistere · Auersa hasta psequentem ferire · est furẽ tem trãquille ex quibusdã tangere · & quasi pcen= do supare · Aliter hũiles · aliter elati · Illis dicatur · quia dum se deijciũt ad dei similitudinẽ ascendũt istis quia dum se erigũt in apostate ãgeli imitatõ nem caduũt Quid itaqz elatõne deiectius · que dũ supra se tendit ab altitudine vere celsitudinis elõ gatur · Et quid hũilitate sublimius · que dum se ī ima deꝑmit · autori suo manenti sup sũma cõiũgiẽ Plerũqz nõnullis qui sibi humiles videnẽ · is qui hominib? deferri non debet timor cõiũgiẽ · & cuz quedã increpãda sunt vicia illi reticent ex timore & tamen tacere se estimãt ex hũilitate · Plerumqz etiam elatos comitari solet libere vocis assertõ · & loquũtur p impatientiã elatõnis · & tamẽ loqui se credũt p libertatẽ rectitudinis · Vnde & elati ad monendi sũt ne plusq̄ decet sint liberi · & hũiles ne plusq̄ expedit sint subjecti · ne aut illi defensio nem iusticie vertant in exercitatõnem supbie · aut isti cum studeant plusq̄ necesse est hominibus sub ijci ꝓpellãtur etiã eoꝝ vicia venerari ·

XLI

Qz aliter abstinentes & aliter gulosi ·

ALiter admonẽdi sũt gulosi · aliter abstinẽ tes · Illos enim supfluitas locutõnis · leui tas opis atqz luxuria · istos vero sepe ipa= tientie · sepe vero supbie culpa comitaẽ · Nisi enim gule deditos imoderata loquacitas rapet · diues ille qui epulatus quotidie splendide diciẽ ī lin= gua grauius non arderet · Rursũ q̄ gule deditos leuitas ptinus opis sequaẽ · auctoritas sacra testa tur · dicens Sedit populus mãducare & bibere & surrexꝝ · Quos tamen plerũqz edacitas ad luxuri am ptrahit · quia dum saturitate venter extendiẽ aculei libidinis excitanẽ · tãtoqz longius a sedo pa rente recediẽ quãto p īmoderatũ vsũ dum man? ad cibum tendiẽ · pentis pmi lapsus iteraẽ · Absti= nentes vero admonẽdi sũt · vt abstinentiã suaz & semp sine īmmutõne custodiant · & nũq̄ hãc apõ occultũ iudicem eximie virtutis credãt · ne si for= te magni esse meriti credatur cor in elatõnez sub leueẽ · Hinc nãqz p ꝓphetam dicitur · Nũquid hoc est ieiuniũ quod elegi · sed frãge inquit esurienti pa nem tuum ꝛc̃ · Qua in re pensãdum est virt? absti nentie q̄ pua respiciẽ · que non nisi ex alijs virtu= bus cõmendaẽ · Nouerint quoqz · quia tũc deo ab stimentiã placentẽ offerũt · cum ea que sibi de alim tis subtrahũt · indigentibus largiũtur · Audiãtqz quod p ꝓphetã domin? redarguit dicẽs · Nũquid ieiuniũ ieiunastis michi ꝛc̃ · nõ enim deo sed sibi ie iunat · qui ea que ventri subtrahit non inopib? tri buit · sed ventri postmodũ offerenda custodit ·

XLII

Qz aliter misericordes aliter rapaces & aliter inter vtrũqz medij ·

ALiter admonẽdi sũt qui iaz sua misericor diter tribuũt · aliter qui aliena rapere cõ= tendũt · Admonẽdi nãqz sũt qui sua mise= ricordiẽ dant · ne cogitatõne tumida se sup eos q̄ bus ꝛrena largiũtur extollãt ne idcirco meliores se estimẽt quia contineri p se ceteros videt · sed a celesti domino dispẽsatores se positos subsidio= rum tempaliũ cognoscãt · & tãto hũiliter p̃beant · quãto & aliena esse intelligũt que dispensãt · Vn= dẽ & necesse est · vt solicite ꝑpendãt · ne cõmissa i= digne distribuãt · ne aliqua quib? nulla · ne nulla q̄ bus aliqua · ne multa quib? pauca · ne pauca p̃be= ant quibus impẽdẽ multa debuerãt · ne p̃cipitatõ ne hoc quod tribuũt inutiliter spgant · ne tardita= te petẽtes cruciẽt · ne recipiende hic gratie intẽtio surrepat · ne datõnis lumen trãsitorie laudis appe titus extinguat · ne oblatũ munus cõiuncta tristi= cia obsideat · ne in bñ oblato munẽ animus plusq̄ decz hilarescat · ne sibi quidq̄ cum totũ recte īple uerint tribuant · & simul omnia postq̄ pegerint p dant Nam ne saltem aliquid illis p̃beãt · quib? om nino cõferre nichil debent · audiãt quod scriptuz est · Da bono · & nõ recepis peccatorem · Nõnulli enim huius mũdi diuites · cum fame cruciẽt xp̃i paupes · effuß largitatib? nutriũt histriones · Qui vero indigenti etiam peccatori panẽ suuz nõ quia peccator est sed quia homo ẽ tribuit · nõ peccato= rem sed iustũ nutrit · quia in illo nõ culpam sed na turã diligit Admonẽdi sũt etiam ne cũ peccata cõ missa elemosinis redimũt · adhuc redimẽda cõmit tant · Qui enim escam vel vestimentum paupib? largiẽ · sed tamẽ anime vl̃ corpis iniquitate pollui tur · quod minus est offert iusticie · quod maius ẽ culpe · sua enim dat deo · & se dyabolo · At contra admonendi sũt qui aliena rape cõtendũt · vt solici te audiãt · quid veniens ad iudiciũ domin? dicat · Esuriui & nõ dedistis michi ad mãducãdum &c̃ · quibus & p̃mittit dicens · Discedite a me · ma · im &c̃ · Hinc ergo colligendũ est quãta damnatione plectendi sũt qui aliena rapiũt · si tãta aĩaduersio= ne feriunẽ q̄ sua indiscrete tenuerũt · ꝑpendãt q̄ mereaẽ iniusticia illata · si tãta pcussione digna est pietas nõ impensa · Admonẽdi sũt qui nec aliena appetũt · nec sua largiũtur · vt sciant q̄ ea de qua sũpti sũt cũctis hominib? terra omnis est · & id circo alimenta quoqz hominib? omnib? ꝑfert · In cassum ergo se innocentes putãt · qui cõmune dei munus sibi ꝑuatim vendicãt · qui cũ accepta non tribuũt · in ꝓximoz nece grassãtur · quia tot pene quotidie pimũt · quot morientiũ pauperũ apud se subsidia abscondũt · Nam cũ quelibz necessaria in digentibus mministram? sua illis reddimus · nõ no stra largimur · & iusticie potiꝰ debitũ q̄ miserico rdie opera implemus · Hinc enim psalmista dicit · Dispersit dedit pauperib? ꝛc̃ · Quidã vero nõnũ q̄ dicere solent · Concessis vtimur · aliena nõ que rimus · & si dignã misericordie retributionem non agimus · nulla tamen peruersa perpetram? · At il lum diuitẽ qui mouebaẽ purpura & bisso · e · c · s · post hãc vitam vltrix flam a suscepit · nõ quia ali ena rapuit vl̃ aliquid illicitum gessit · sed quia in fructuose ꝓpriis vs? fuit · & īmoderato vsu totũ se licitis tradidit · Admoñ di sũt ergo tenaces · vt nouerint q̄ hanc p̃mam deo iniuriã faciũt · quia dã ti sibi omnia nullam misericordie hostiã reddunt ·

XLIII

Qz aliter admonendi sũt discordes q̄ pacati & ꝓsperitate fruentes q̄ miseri ·

ALiter admonendi sunt discordes · aliter pa cati · Qui abstimentiam a concordia seperat audiat quod diciẽ · Laudate eum in tipa no & chorꝛo ꝛc̃ · In timpano sicca et percussa pell' resonat · in chorꝛo autẽ voces societate concordãt · Quisquis itaqz corpus affligit · sed concordiã de serit · deum quidem laudat in timpano sed ñ lau dat in chorꝛo · Admonendi sũt pacati · nedũ nimis humanam pacem desiderãt · p̃uos hominũ mores

nequaq̃ redarguãt · & cõsentiendo puersis · ab au
toris sui se pace disiũgant · Nam iosaphat q̃ tot ō
anteacta vita p̃coniis attollit̃ · de achab regis ami
cicis pene piturus increpat̃ · & ei a domino p p=
phetã dicit̃ · Impio p̃bes auxiliũ &c̃ · Admonendi
sũt ergo ne si ad correptõnis verba psiliant · tem=
palem pacem sibi pturbare formident · & rursꝰ ad
monendi sũt vt eandem pacem integra dilectõne
interius teneant · quã p infectõnẽ vocis sibi extri=
secus turbant · sicut dauid qui dicit · Cum his qui
oderũt pacem erã pa=c̃ · Admonendi sunt qui in
hoc quod tempaliter appetũt psperanẽ · ne cũ cũ
cta ad votũ suppetũt · dantem querere negligant
sed in his que danẽ aĩm figãt · ne pegrinationez p
patria diligant · ne subsidia itineris in obstacula p
uentõnis puertãt Quisquis enim psperitatẽ qua
vtitur · apud iudiciũ cordis meliozis vite amoze
non repmit · fauorem vite trãseũtis in ppetue moz
tis occasionem vertit · Solerter aũt cõsiderent · qõ
psentis vite psperitas aliquãdo idcirco datur · vt
ad meliozem vitam puocet · aliquãdo vero vt in
eternũ pleni us dãnet. De pmo dicitur · Dedit eis
regiones gentiũ · & labozes populoꝝ possiderũt
&c̃ · De scõo in inferno diuiti cruciato dicit̃ · Re=
cepisti bona in vita tua · c̃ · Idcirco enim hic bona
recepit & malus · ut illic plenius mala recipet · qui
hic nec p bona fuerat cõuersus · At cõtra admonẽ
di sũt qui ea quidem que mũdi sũt cõcupiscunt ·
sed tamen aduersitatis labore fatigãtur · vt solici=
te ppendant · creator dispositorq̃ cũctoꝝ quanta
sup eos gratia vigilat · quos in sua desideria nõ re
laxat. Egro quippe quem medicus despat · conce=
dit vt cũcta que cõcupiscit accipiat · Nam q̃ saua
ri posse credit̃ · a multis q̃ appetit phibet̃ Et pue
ris nũmos subtrahim? · quib? tota simul patrimo
nia heredibus seruamus · Cõsiderent quoq̃ q̃ ple
rũq̃ etiam iustos cũ tempalis potentia sustollit ·
velut in laqueũ culpa cõphendit · XLIIII ·

Q̃ aliter cõtinentes q̃ coniugati ·

Admonendi sũt cõitgati · vt cũ vicissim q̃
sunt alterius coguiãt · sic eoꝝ quisq̃ place
re studeat iugi · vt non displiceat cõdi=
tori · Sic ea que mũdi sunt agant · vt tamẽ appete
re que dei sũt ñ omittãt Sicq̃ qui habent vxores
tãq̃ non habẽtes habeãt · Vxorem quippe q̃si non
habens habet · qui curã carnis ex necessitate toleat
sed eterna gaudia ex desiderio spũs expectat · Ad
monendi sũt · vt suscipiẽde plis causa memmerint
se iuctos · & cum imoderate admixtioni seruien=
tes · ppagatõnis articulũ in vsum trãsferũt volu
ptatis · ppendãt q̃ licet extra non exeant · in ipso
tamen iugio coniugij iura trãscendũt · Vnde ne=
cesse est vt crebris exoratiob? doleant q̃ pulcraz
copule speciem admixtis voluptatibus fedãt · At
tra admonendi sũt qui ligati cõiugijs non sunt ·
vt pceptis celestibus eo recti? seruiãt · quo eos ad
curas mũdi iugũ carnalis copule nõ inclĩat · vt tã
to eos patiores? quãto & expeditõres dies vltim?
inueniat · ne quo meliora agere vacãtes possũt · sed
tamen negligũt · eo deteriora supplicia mereantur
Audiant quod paul? dicit illis quos ad celibatus
gratiã instruit · Non vt laqueũ vobis injiciam zc̃ ·
Plerũq̃ actione seculariũ · pfundit̃ vita otimentiũ
cum & illi vltra habitũ assumũt opera · & isti iux
ta ordinem ppium non excitãt corda Hinc per p
phetam dicit̃ · Erubesce syon ait mare · Quasi em̃
p vocem maris ad verecũdiam syon adducit̃ · qñ
per opationẽ uite seculariũ · atq̃ in hoc mũdo flu
ctuãtium · eius qui munitus & quasi stabilis cerni
tur · vita repbatur · Sic ergo in humano genẽ · &
quidam in meliori ordine deteriores sũt · & quidã
in deteriori meliores · quia & isti sortẽ extremi ha
bitus bene viuendo trãscendũt · & illi superioris
loci meritum moribus non exequẽdo diminuunt ·

XLV · Q̃ aliter admonendi sũt qui peccata
deplangũt & qui non ·

Admonendi sũt qui peccata deplorãt opũ
vt singula queq̃ admissa peccata psidrẽt ·
& dum per vnũquodq̃ erroris sui inqui
nationem deflent · simul se ac totos lacrimis mun
dent · Vnde bene per hieremiam dicit̃ · Diuisiões
aquaꝝ deduxit oculꝰ meus Admonendi sũt · vt ō
misericordia quã postulãt psumãt · rursũq̃ sic ō spe
fiduciam habeant · ne incauta securitate torpescãt
plerũq̃ enim hostis callidꝰ mentem quã peccato
supplãtauit · cum de ruina sua afflictaq̃ respicit · se
curitatis pestifere blandicijs seducit Q̃ figurate
circa factũ dine memoratẽ · Dina quippe vt mulie
res videat extranee regionis egredit̃ · quãdo vna
queq̃ mens studia sua negligens · & actiones alie
nas curans · extra habitũ atq̃ extra ordinem ppri
um vagat̃ · Quã sichem pticeps terre opprimit · q̃
inuentam ĩ curis exterioribꝰ dyabolus corrũpit ·
Deinde quia mens cum a culpa resipiscit afficit̃ ·
atq̃ admissum flere conatur · corruptor aũt spem
ac securitates vacuas ante oculos reuocat · q̃tmus
vtilitatem tristicie subtrahat · recte illic ad iungit̃
Tristemq̃ blandicijs deliniuit · Modo em̃ aliorũ
facta grauiora · modo nichil esse quod perpetratũ
est · modo misericordẽ deum loquit̃ · modo adhuc
tempus subsequẽs ad penitẽtiam pollicet̃ · vt duz
per hec decepta mens ducit̃ ab intentõne penitẽ=
tie suspendat̃ · In pmo quidem pente didicim? q̃
tribus modis omis culpe nequitiam ppetramus ·
suggestione scilicet delectatõne cõsensu · Primuz
per hostem · secũdum p carnẽ · terciũ vero p spũm
ppetrat̃ · Vnde & illic serpens p̃ua suggessit · eua
quasi caro delectatõni se subdidit · adam vero tan
q̃ spũs suggestione ac delectatõne superatus ab
scessit. Admonendi sunt qui peccata admissa ōplã
gunt · nec tamen deserunt · vt sciant · quia flendo
se maniter mũdant · q̃ viuendo nequiter inquinãt ·
Nam & sus in volutabzo luti dum lauat̃ sordidi
or redditur · Et q̃ admissa plangit nec tamen ōsecit
pena grauioris culpe se subijcit qui & ipam quaz
impetrare flendo potuit veniam cõtemnit · et q̃si
in lutosa aqua semetipm voluit quia dum fletib?
suis vite mũdiciam subtrahit · ante dei oculos sor
didas etiam ipas lacrimas facit · Hinc scriptũ est ·
Ne iteres verbum in oratõne tua · Verbum nan
q̃ in oratõne iterare · est post fletũ pmittere quod
rursum necesse sit flere. At contra admonẽdi sũt ·
q̃ admissa deserunt · nec tamen plangunt · ne iaz re
laxatas estimẽt culpas · quas et si agẽdo non mul
tiplicant · nullis tamen fletibus mũdant · Neq̃ em̃
debitor absolutus est q̃ alia non multiplicat · nisi
et illa quibus se ligauerat soluat · ita et cum deo
delinquimus · nequaq̃ satisfacimus si ab iniquitate
cessamus · nisi et voluptates quas dilexim? · econ
trario appositis lamentis insequamur · Nec tamen
deus nostris cruciatibus pascit̃ · sed delictoꝝ mor
bos medicamentis contrarijs medet̃ · vt qui volu
ptatibus ōlectati discessimus · fletibus amaricati
redeamus · et qui per illicita deflendo cecidimus ·

etiam a licitis nosmetipos restringendo surgam?

XLVI. Qualiter illi q̄ mala sua laudāt & qui econtrario

ADmonendi sunt qui illicita q̄ faciūt etiā laudāt · vt ꝑsideret q̄ plerūq; plus ore q̄ ope delinquant · Ope nanq; ꝑ semetipos solos p̄ua ꝑpetrant · ore autem ꝑ tot personas inquitatem exhibent · quot audientium mentes iiq̄ laudantes docent · Admonendi sūt ergo: vt si era dicare mala dissimulāt · saltem semināre ptimescāt De talibus enim scriptū est · Peccatū suū sicut sodoma p̄dicauerūt · Et alibi · Clamor sodomor &c̄ Peccatū in voce est culpa in actōne · Peccatū vero cum clamore · est culpa cum libertate · At cōtra admonendi sūt qui accusant p̄ua nec tamen deum tāt · vt pinde ꝑpendant · quid in districto dei iudicio ꝑ sua excusatōne dicturi sunt · q̄ de reatu crīminū suor etiam semetipis iudicibus non excusātur · Hi itaq; quid aliud q̄ p̄cones sui sūt · qui voces contra culpas ꝓferūt · & semetipos operibus reos trahūt: Nam cum acceptā ad adiutoriū sciētiam negligūt · hāc contra se in testimoniū vertūt Quor nimiq; nequicia cum malū agit quod diiudicat · venturum iam iudiciū hic degustat · vt tanto illic graviora tormēta ꝑcipiat · quāto hic malū non deserit etiam quod ipa cōdemnat ·

XLVII. Qualiter illi qui ī minimis frequēter excedunt & qui bona incepta nō pficiunt ·

ADmonendi sūt qui quāuis in minimis tamen frequenter excedūt · vt nequaq̄ cōsiderent qualia sed quāta cōmittūt · facta sua si despiciūt timere cum pensāt · debent formidare cum numerāt · Solicite quoq; cōsiderēt · quia nōnūq̄ in p̄ua deterius q̄ in maiori culpa peccat Maior enim quo citius quia sit culpa cognoscit · eo etiam celerius emendat · minor vero dum quasi nulla credit · eo peius quo & securius in vsu retinetur · Vnde fit plerūq; vt mens assueta malis leuibus nec gravior phorrescat · atq; ad quādam auctoritatem nequitie ꝑ culpas nutrita p̄ueniat · vt tanto in maioribus cōtemnat ptimescere · quāto in minimis didicit non timēdo peccare · Leuari nāq; nō appetit · qui & hocipm quia cecidit nescit & qui dolorem vulneris nō sentit · salutis remedia nō requirit · Admonendi sūt qui ichoata bona minime cōsūmant · vt ꝑsideret quia dum ꝓposita non pficiūt · etiam q̄ fuerāt cepta cōuellūt · Si enim q̄ gerendū est solicita intentōe nō crescit · etiā quod fuerat bene gestū decrescit · In hoc quippe mūdo hūana aīma · quasi in mari nauis est cōtra ictū fluminis odescēdētis · vno in loco nequaq̄ stare pmittitur · quia ad ima relabit nisi ad sūma conet · Si ergo inchoata bona fortis man? opantis ad pfectionem nō subleuat · ipa opandi remissio contra id quod opatū est pugnat · Hinc ꝑ salomonē dicitur · Qui mollis &c̄ XLVIII. Qualiter illi q̄ mala occulte agūt et bona publice & q̄ ecōtrario

ADmonēdi sūt qui mala occulte agunt et bona publice · vt in fine rer mētis oculos fīgāt · pensētq; humana iudicia quāta velocitate cuolāt · duma aūt iudicia quāta īmobilitate ꝑdurāt · Dum ergo occulta mala sua diuinis iudicijs · recta aūt sua humanis oculis āteponūt · & sine teste est bonū quod publice faciūt · & nō sine eterno teste est quod latenter delinquūt · Cunq; ꝑ recto ope laus trāsitoria querit · eterna retributōne res digna vili p̄cio venūdatur · At cōtra admonēdi sūt qui bona occulte faciūt · & tamēn qui busdā factis publice de se mala opinari ꝓmittunt ne cum semetipos actōnis recte virtute viuificāt in se alios ꝑ exemplū p̄ue estimatōnis occidāt · nemimus q̄ se ꝓximos diligāt · & cum ipi salubrē vinī potū sorbeant · intentis in sui cōsideratōne mentibus pestiferū veneni poculū fūdant · dicēte apostolo · Peribit infirm? in tua scientia frater &c̄ · Sic aūt inquit peccātes &c̄ Plerūq; autem fit vt bonū opus & in occulto fit cū fit publice · & rursum in publico cum agit occulte · Qui em̄ in publico bono ope non suā sed supni patris gloriā q̄rit · quod fecit abscōdit · quia illum solū testem habuit · cui placere curauit · & qui in secreto suo bono opere dep̄hendi ac laudari ocupiscit · & si nullus fortasse vidit · hoc tamē coram hominib? fecit · qu ia tot testes in bono ope secū duxit · quot humanas laudes requisiuit · XLIX. Qualiter vox p̄dicatoris temperari debet inter vicia cōtraria ·

TAnta vox exhortatōnis arte tempanda ē vt cum diuersa sint auditor vicia · & singulis inueniat ogrua · & tamen sibimetipi non sit diuersa · aut inter passiones media vno qui dez ductu teāsear · sed more bicipitis gladij tumores cogitationuz carnaliū ex diuerso latere icidat quatinus sic supbis predicet humilitas · vt tamen timidis non augeat metus · sic timidis infūdatur autoritas · vt tamen supbis nō crescat effrenatio · Sic ptimentibus laudet virginitas corpis · vt tam in piugib? despecta n̄ fiat fecūditas carnis &c̄ · Sic ergo predicāda sunt bona · ne ex latere iubeantur mala · Sic laudanda sūt bona sūma · ne despiciant vltima · Sic nutriātur ultima · ne dum credūt sufficere nequaq̄ tendat ad sūma · Ecce dum ōmōstrare qualis esse debeat pastor inuigilo · pulcrū depinxi hominē pictor fedus · aliosq; ad pfectionis dirigo lic? · qui adhuc in delictor fluctib? vsor ·

L. De pflictu vicior & virtutum & p̄mo ō supbia cum filiab? suis & hor ptarijs ·

SVpbia dicit · Certe multis imo pene omnibus melior es verbo · sciētia · diuitijs · honoribus · Cūctos ergo despice · cunctis te supiorem attende · Humilitas respondet Memento quia puluis & cinis es · qr putredo & vmis es Qui etiam si aliquid es · nisi tanto te humlies quāto magnus es · perdis omnimo quod es Qz si ille p̄mus āgel? de tanta sublimitate per superbiam cecidit · quomodo tu ad tātam celsitudinē superbiēs de imis ascendes · Ceterum · filius dei humiliauit semetipsum &c̄ · Si tāta humilitate se dep̄mit diuina maiestas · quō supbire in aliquo audz hūana infirmitas · Inanis gloria dicit Ostende bonum cūctis quod agis · vt a cunctis bonus dicaris · vt a cūctis venerabilis predicaris · & nemo te despiciat sed debitum tibi honorē quisq; persoluat · Timor domini respondet Imo si boni aliquid agis non ꝑ transitorijs honorib? age sed ꝑ eternis · Occulta quod agis · īquātum vales · quod si ex toto nō vales · sit in animo occultandi volūtas · & non erit ō ostentatōne vlla temeritas · nec criminis erit manifestare quod semper vis celatū habere · Simulatō dicit · Quia nichil boni in abscōdito facis · ne a cūctis cognitis detesteris · finge te foris esse qō īt? non appetis · Vera religio respondet · Imo magis satage esse quod non es · & iuxta domini sententiam p̄us mūda quod intus est · vt fiat & id quod ō foris est mundum Contēpt? · i · inobedientia dicit

Quis tu ut peioribus obtēperes · magis te ꝙ illos decuerat impare · qui tibi non possūt ingenio vel industria coequari Obtempa igiē magis domini ī pio & nō sit tibi cura de aliquo · Subiectō respō det · Si domini obtempandū est impio · hūano ſbō di necesse est megisterio · ipō dicente · Qui vos audit me au · &c̄ · Non est em̄ potestas nisi a deo ꝛc̄ ·

LI ¶ De inuidia & ira cum filiabus suis & vtutibus contrarijs

INuidia dic̄ In quo illo vel illo minor es cur ergo eis vel equalis · vel supior nō es Fraterna cōgratulatō respondet · Si ceteros virtutib⁹ añcellis · tutius in loco infimo ꝙ in sūmo temetipm̄ ꝓseruabis · semper em̄ de alto peior ruina fit · Si aūt alij tibi supiores sūt quid hoc te ledit · Odiū dicit · Absit vt illū ames · quē ī omnibus tibi cōtrarium vides · qui tibi insultat · peccata tua impperat · & te dictis opibus atqz honorib⁹ p̄ire festimat · Nisi enim tibi inuideret · nequaꝙ se tibi ita p̄ferret · Dilectō respondet Nūquid quia hec que narras odio habēda sūt in homīe · ꝓpterea nō est amāda dei imago in homine imago scilicz xp̄i qui & in cruce positos inimicos suos dilexit · & ante crucis tormentū admonuit dicēs · Diligite inimicos vestros ꝛc̄ · Detractō dicit · Quis potest sustinere vel silentio tegere quāta ille vl̄ille p̄ua cōmittit · nisi forte qui ꝓsentit · Libertas iuste correctōnis respondet · Nec tacenda sūt mala ꝓximi · nec cōsentienda · sed caritate fraterna in facie ꝓximus redarguēdus · non occulte detrahēd⁹ Ira dicit · Que erga te agunt̄ · equanimiter ferri ñ possūt · imo hec patienter tolerare peccatū est · qz si non eis cum magna exaspatione resistit̄ · cōtra te demceps sine mēsura cumulāt̄ · Petientia respō det · Si passio redemptoris ad mentem reducitur nichil tam durū quod non equo aīmo toleretur · xp̄us enim passus est nobis relinquēs exemplū ꝛc̄ · Sed quāta sūt in ꝓpatōne passionū illius ea ꝙ patimur · Ille enim opꝓbria irrisiones · alapas · sputa · flagella · spinas · crucemqz sustinuit · & nos miseri ad nostram ꝓfusionē vno ſmone fatigamur · vno verbo deijcimur · At plura sūt inquis q̄ omittit · & me sepius offendit · Ad hec non ego sed dominus respondet · Non dico tibi vsqz septies · sed vsqz ſ · ſ Quā multi aūt sūt q̄ suas iniurias tarde relaxent · dei vero citius indulgent · fitqz nōnunq̄ vt occasione domini iniurias vindicādi · suas vindicēt irati · Tumor dicit · Testem habes deū in celis · nō tibi sit cure · quid de te homines suspicēt̄ ī terris Satisfactio respondet · Non est dāda detrahendi occasio · nō susurrādi suspitio · sed aut si sūt q̄ corrigātur manifestāda · aut certe si desūt humili ꝓtestatione neganda · quia & apl̄us monet · nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia ·

LII ¶ De tristicia cum filiabus suis & virtutibus contrarijs ·

TRistitia dicit · Quid habes vnde gaudeas · cum tāta mala de ꝓximis portas · Spiritale gaudiū dicit · Memēto · quia nostre religionis apl̄i ibāt gaudentes a ꝓspectu concilij · quoniam digni ꝛc̄ · Nullus ergo locus merori sit · vbi tāta letitia succedit · Torpor ignauie dic̄ · Si lectioni ꝓtinuato studio semp̄ insistis caligīē oculoz incurris · si indesinenter lacrimas fūdis · ipsos etiam oculos amittis · si ꝓtelatis vigilijs psallis · in saniam capitis acquiris · si quotidiano labore tecōficis · ad opus spūale ꝓsurgere non poteris · Excercitiū respondet Quid tibi ad hec ꝓserenda tam lōga spacia ꝓponis · Nūquid scis si crastina victurus sis · Discute torporis inertiā · sempqz memento quia regnū celoz non tepidi & molles sed violenti diripiūt · Dissoluta vagatio dicit Si deū esse vbiqz credis · cur vnū singulariter locū vbi tanta mala ꝓpetrant̄ custodis · & non poti⁹ ad alia transis · Firma stabilitas respondet · Si ita est vt asseis quia deū vbiqz esse fateris · ergo nec iste loc⁹ ꝺserendꝰ est quem fugere appetis · quia in ipō de⁹ ē · At inquis meliorem requiro · meliorē inuenio · Cui respondeo Nūquid meliorem · aut etiā talem inuenis · qualē dyabolū & hominē p̄didisse cognoscis Memor esto itaqz quia p̄m⁹ āgel⁹ de celo ruit · & p̄m⁹ homo de paradiso expuls⁹ · ad crūnam hui⁹ seculi p̄uenit · loth exercitio maloruz ꝓbat⁹ · iter solomitas sāct⁹ fuit · in monte vero securitate torpens peccauit · Despatio dicit · Que & quanta & q̄ innumerosa crimina & delicta ꝓmisisti · & pene ī melius nec dum vitam mutasti · Mala cōsuetudīe obligatus teneris · exurgere conaris · sed peccatorū oneriḇ⁹ ꝓgrauat⁹ relaberis · Quid ergo agēdum est · quādo & de ꝓteritis immet certa damnatio · & de ꝓsentibus nulla succurrit emendatio · Spei fiducia respondet · Si de crimin⁹ agit̄ · ecce dauid adulterij simul & homicidij re⁹ · de inferni faucibus dei misericordia liberat⁹ ꝺscribitur · Ecce manasses omniū peccatorū nefandissim⁹ · & sordidissim⁹ · atqz sceleratissim⁹ · p misericordiam dei de morte ad vitam rediit · Sic maria magdalene post innumerarū fornicationum incōnationē · sic petrus post negationem · latro post seditionez & fraterni sanguinis effusionē · paul⁹ quoqz post ecclesie dei p̄secutionem · Vbi ergo tot tātaqz ꝓrecedunt exempla · dēt locū despationis mala colloqa cum etiā scriptū sit · Quacūqz die ingemuerit peccator ꝛc̄ · De cōuersione vero in melius non mutata · quid aliud respondeā nisi vt quod heri quisqz non egit · agat hodie · dum adhuc licet viuere · Sē perqz viribus desup acceptis · p̄ue ꝓsuetudini resistens · dicat mane & vespere · Dixi nūc cepi &c̄ ·

LIII ¶ De cupiditate et gula et luxuria cum filiab⁹ suis et virtutib⁹ contrarijs ·

CVpiditas dicit · Valde sine culpa es · ꝙ quedā habenda concupiscis · quia nō multiplicari appetis · sz egere ꝓtimescis · et qō male alius retinet · ipe melī⁹ expendis · Mūdi cōtē pt⁹ respondet · Quāto quisqz pl⁹ habere cepit · tāto amplius habere concupiscat · fitqz ut modū in cōcupiscendo non habeat · dū inumeris huius seculi curis deseruire festinat · Hic autem auaricie morbus nūq̄ melius cōpescitur · ꝙ cū dies mortis iugiter meditatur · Ventris ingluies dicit · Ad esum de⁹ omnia mūda creauit · et qui saturari cibo respuit quid aliud q̄ muneri concesso ꝺtradicit · Parsimonia respondet · Omnia quidem ad esum deus munda creauit · sed ne comedendi mēsurā homo exceder̄ · abstinentiam impauit · Nā inter cetera sua mala · saturitate panis maxime sodoma perijt · Qua ꝓpter sicut eger ad medicinam · sic ad sumēdas dapes quisqz debet accedere · nequaq̄ scilicet in illis voluptatem appetens · sed necessitati succurrēs · ipsa veritate dicente · Attendite ne grauent̄ corda vestra crā · ꝛc̄ · Et apostolo Esca ventri ꝛc̄ · Huius autem ille plene vicīū superat · qui in sumēdis dapibus non solū parsimoniā tenet · vt ſ · refectōnē semper esuries imperet · verum etiaz accuratōres

& lautiores epulas excepta corporis infirmitate· & hospitum susceptione ptemnit· Inepta leticia dicit· Vt quid animi gaudiū let⁹ abscōdis· Egre dere in publicum letus et dic aliquid vnde vel tu vel ꝓximi tui rideant· Moderatus meror respōdz Compme manem leticiam· quia necdū euasisti· penalem crūnam· necdū de exilio rediſti ad patriam Nonne apud omnes infamis iudicaē· qui carceralibus tenebris reclusus gaudere conaē· An forte memoria excessit quod domin⁹ dicit· Ve vobis q nunc ridetis ⁊c̄· Et alibi mundus autem gaudebit ⁊c̄· Multiloquium dicit Nequaq̄ ille reus tenetur· qui plura quidem sed bona loquitur sed ille qui saltem rara sed mala dicere ꝓbatur· Discreta taciturnitas respondet· Verum est quod dicis· sz dum multa bona ꝓferri videnē· sepe cōtingit ut a bonis locutō inchoans ad aliquid p̄uū diriuetur· dicente scriptura In multiloquio peccatū non deerit· Tenendus est ergo modus in loquēdo· & ab ipis nōnunq̄ vtilibus verbis pcēdū· sicut dauid fecisse se dicit· Humiliatus sum inqnit· & si· a· b· Fornicatio dicit· Si deus misceri hominē in voluptate coitus nollet· in ipo hūani generis exordio masculū & feminā non fecisset· Carnis mūdicia respondet· Nubendi licentia quibusdā· i· his qui cōtinentiam non sūt ꝓfessi tribuiē· fornicatio vo nl' li cōceditur impune· Appetitus seculi dicit Quid pulcri⁹· quid ve delectabili⁹ esse potest· q̄ quod in p̄senti vita quotidie cernim⁹· O q̄ mirabilis celi camera in sole & luna & sideri⁹· q̄ oblectabil' terra in nemor flozibus· in fructuū suauitatibus ī pratoz riuoq̄z amenitati⁹ ⁊c̄ Amor patrie respondet Si te ita delectāt que sub celo sūt· cur ñ magis ea que sup̄ sunt· Si carcer ita pulcer est patria ciuitas & domus qualis est· Si talia sūt q̄ colunt pegrini· qualia sūt ea que possidēt filij· Qua ꝓpter recedat amor p̄sentis seculi· & succedat amor futuri·

LIIII De miraculis sāctoz petri & pauli·

Idem in registro libro· nj· ad pstātinam augustam·

SErenitas vestre pietatis religiōis studio & sāctitatis amore cōspicua ꝓpter eam q̄ in honorem sācti pauli apli in palatio edificatur ecclesiaz· caput eius dē sācti pauli apli aut aliud quid de corpe ipsius suis ad se iussionibus a me p̄cipit debere trāsmitti· Illa p̄cipitis· que facere nec possum nec audeo. Nam corpa sāctoruz petri & pauli apostoloz tātis in ecclesijs suis coruscant miraculis atqz terroribꝰ· vt neqz ad orandū sine magno illic timore possit accedi Deniqz dum beate recordatōnis decessor meus· argentū quod supza sacratissimū corpus sācti petri apostoli eāt longe tamē ab eodem corpe fere quindecim pedibus· mutare voluit· signū ei non pui terroris apparuit Sed et ego aliquid similitē ad sacratissimū corpus sācti pauli apostoli meliorare volui· & qz necesse erat vt iuxta sepulcrum eius effodi alti⁹ ō buisset· p̄positus loci ipsius ossa aliqua nō quidē eidem sepulcro cōiūcta repperit· Que quoniā leuare p̄sumpsit· atqz in alio loco trāsponere· apparentibus quibusdā tristib⁹ signis· subita morte ō fūctus est· Preter hec aūt sācte memorie p̄decessor meus idem ad corpus sācti laurentij martiris quedā meliorare desiderās· dum nesciē vbi corp⁹ esset venerabile collocatum· effoditur exquirēdo & subito sepulcrū ipsius ignorāter aptum ē· Et hi qui p̄sentes erant atqz laborabāt mōachi et mā sionarij: qui corpus eiusdē martiris viderūt· omnes intra decem dies defūcti sūt· ita vt null⁹ vite supesse potuisset· qui sāctum & iustū corp⁹ illius viderat· Cognoscat aūt trāquillissima domina· quia romanis cōsuetudo non est· quādo sāctorum reliquias dāt· vt quicq̄ tangere p̄sumant de corpe· sed tātūmodo in pixide prādiū mittitur atqz ad sacratissima corpa sanctoz ponit̄ Vnde cōtigit q̄ beate recordationis leonis pape tempore sicut a maioribus tradit̄· dū quidā greci de talib⁹ reliquijs dubitarent· p̄dictus pontifex incidit· & ex ipa incisione sanguis effluxit· In romanis nāqz vel totius occidentis ptibus omnimo intolerabile est atqz sacrilegū· si sāctoz corpa tangere quisq̄ fortasse voluerit· Qz si p̄sūpserit· certum est· q̄ hec temeritas impunita nullo modo remanebit· Pro qua re de grecoz psuetudine qui ossa leuare sanctoz se asserūt· vehementer miramur· & vix credimus·

LV Adhuc de corpalibus corūz & cathena sācti pauli·

DE corpibus vero beatoz apostoloz quid ego ductuzus sū dum cōstet quia eo tempore quo passi sunt ex oriente fideles venerūt· qui eoz corpora sicut ciuiū suoz repeterēt Que ducta vsqz ad scām vrbis miliariū· in loco q̄ dicitur catacumbis collata sūt· Sed dū ea eximō leuare omnis eorū multitudo cōueniens niteretur· ita eos vis tonitrui atqz fulguris nimio metu terruit ac dispsit· vt talia denuo nullatenus temptare p̄sumerēt Tunc aūt exeūtes romani· eoz corpa qui hoc ex pietate domini meruerūt· leuauerūt· & in locis quib⁹ nūc sūt cōdita posuerūt· Sudarium vero quod similiter trāsmitti iussistis· cum corpore eius est· quod ita tangi non potest· sicut nec ad illius corpus accedi· Sed quia serenissime domīe tam religiosū desideriū ñ debet esse vacuū· de cathenis quas ipe sāctus paulus apl'us in collo & in manibus gestauit· & quib⁹ multa miracula in populo demōstrantur· prem vobis aliquā trāsmittere festinabo· si tamen banc tollere limādo prevaluero· Quia dum frequenter ex cathenis eisdem multi venientes benedictōnē petunt· vt parū q̄d ex limatura p̄cipiant· assistit sacerdos cū lima & aliquibus petentib⁹ ita cōcite aliquid de cathenis ipsis exutitur· vt mora nulla sit· quibusdaz vero petentibus diu p̄ cathenas ipas lima ducē & tamen vt aliquid exinde exeat non obtinetur·

LVI De claue aurea sancti petri Idem in libro sexto theocliste & andree·

SAncti petri apostoli clauem a sacratissimo eius corpe trāsmissam· de qua videlicet claue hoc est gestū quod nāro miraculum· Dum eam quidā longobard⁹ ciuitatem īgressus in trāspadanis ptibus inuenisset· quia sancti petri clauis esset despiciens· sed p̄ eo q̄ eam auream vidit· facere sibi ex illa aliquid alio uolēs· eduxit cultellum vt illam incideret Qui mox cultellū cum quo eā p̄ ptes minuere voluit· arrept⁹ p spiritum sibi in gutture defixit· eademqz hora extinctus cecidit· Et dum illic rex lōgobardoz autharith· atqz alij multi eius homines adessent· & ipe qui se pcusserat seorsum mortuus· clauis vero seorsum iaceret in terra· factus est omnibus vehementissimus timor· vt eandem clauem de terra leuare null⁹ p̄sumeret Tūc quidam longobard⁹ catholicus· qui sciebatur orationi & elemosinis dedit⁹ minulf nomine vocat⁹ est· atqz ipse hanc leuauit

de terra. Autharith vero p eodem miraculo aliaz clauem auream fecit. atqz cū ea piter ad sācte memozie deceſſozez meū trāſmiſit. indicās quale per eam miraculū cōtigiſſet. LVII De quibuſdam miraculis ſācti andree apoſtoli. Idem in libzo octauo ad ruſticanam patriciam

OElemoſina quā beati andree aplī monaſterio feciſtis. quid neceſſe eſt me aliquid dicere. cum ſcriptum ſit. abſconde elemoſinā in ſinu paupis. & hec p te ozabit. Si ego apd ſecretas aures domini habet ipa bona opatio vocem ſuam. ſiue nos clamemus ſiue taceam? hocip ſum quod bene egiſtis clamat Indico tamen quia tanta miracula. tāta cura. tanta cuſtodia mōachorum. in eodem monaſterio eiuſdem aplī eſt. ac ſi ſpecialiter abbas monaſterij ipe ſit. Nam vt pauca de multis loquar. que abbate ac pposito monaſterij narrātib? cognoui quadā die duo exīde fratres trāſmiſſi ſunt qui aliquid emere p mōaſterij humilitate debuiſſent vnuſ iunioz qui pzudentōr videbatur. alter ſenioz q̄ cuſtos iunioris eſſet. Perrexerūt vterqz. & de pcio quod acceperūt. ipe q̄ cuſtos iunioris miſſus fuerat. neſciente altero de eodem pcio furtū fecit. Qui mox vt in monaſterium ſūt reuerſi. atqz āte oratoziū limē venerūt arreptus a demonio is qui furtuz fecerat cecidit & vexari cepit. Dimiſſus aūt a demonio ocurrentibus mōachis requiſit? eſt. ne forſitan de eo quod acceperat furtū feciſſet. Negauit atqz itez vexat? eſt. Octo itaqz vicibus negauit. octo uicib? vexatus eſt. Poſt octauā vero negationē cōfeſſ? ē. quātos nūmos furto abſtulerat. Et agēs penitentiam pſtratus ſe peccaſſe teſtat? eſt. pceptaqz penitētia vteri? ad eū demoniū ñ acceſſit Alio quoqz tempe dum in die natalicō eiuſdē aplī iam meridianis horis fratres quieſcerēt. ſubito quidam frater aptis oculis cecatus cepit tremē. voces imgentes emittere. quib? vocib? teſtabaē ferre ſe ñ poſſe quod petiebaē Cōcurrerūt fratres. viderūt cecū oculis aptis tremētem & clamātem. & a pſentibus alienū. ni chilqz quod foris agi poterat ſētiētem. eumqz in manibus leuauerūt atqz āte altare ſācti andree apoſtoli piecerūt. ipi quoqz p eo in oratōne pſtrati ſūt. Qui ſtatim ad ſe reuerſus. qd paſſus fuerat cōfeſſus eſt. quia ſenex quidā ei apparuit. & canē nigrū ad eum dilaniādum dimiſit dicens. Quare de monaſterio iſto fugere voluiſti Cunqz euadere ō canis morſibus nullo mō potuiſſem. venerūt quidā monachi. & eūdem ſenez p me rogauerūt. Qui ſtatim iuſſit canem abſcedere & ipe ad me reuerſus ſū. Qui etiam ſepe cōfeſſ? eſt poſtea dicēs. quia eo die quo iſta ptuli. ſiliuz habueram de eodem monaſterio fugere.

LVIII. Adhuc de eodem

ALius quoqz monachus diſcedē ex eodem monaſterio latēter voluit. Cūqz hoc mēte tractaſſet. voluit oratoriū ingredi. & ſtatim demonio traditus. vehemētiſſime vexat? eſt. Reliquebaē vero a demonio & ſi extra oratoriuz ſtetiſſet. nichil patiebaē aduerſi. ſi vero conat? fuiſſet ingredi. ſtatim maligno ſpūi tradit? vexebatur. Cūqz hoc ſepi? fieret. culpā ſuam cōfeſſ? eſt quia de monaſterio egredi cogitabat. Tūc p illo fratres collecti ſeſe p triduū i pcib? aſtrinxerūt. atqz ita curatus eſt. vt ad eum poſtmodū nunqd malign? ſpūs accedēt. Dicebat aūt eūdē ſe beatū apoſtolū dum vexareē vidiſſe. ſeqz ab eo increpatum eē cur voluiſſet abſcedē. Alij quoqz duo fratres de eodē monaſterio fugerūt. atqz aliqua p? colloquēdo fratribus ſigna dederūt. quod p apiā deſcēdentes hieroſolimā tēderēt. Qui exeūtes diuerterūt de itinē. & vt a ſequētibus mueniri minime potuiſſēt. retruſas criptas iuxta flameā portā mueniētes in eis ſe occultauerūt. Cū vero veſpertinis horis requiſiti minime m cōgregatōne muenti eſſent. aſcenſis caballis eos quidā fratres ſecuti ſūt p metroni portam exeūtes. vt eos in latinam portam vel apiā viam ſeqrent. Subito pſiliū eis ortum eſt. vt eos in ſalariā viam requirēnt extra ciuitatem. Igit pgētes deflexerūt in ſalariā. eos vommime mueniētes p portam flameā decꝛeuerūt reuerti. Cunqz reuertēnt. mox vt equi eorū āte criptas illas venerūt in quibus ſe abſcondezāt. fixerunt gradum. Pulſati & cōpulſi. paſſū mouē noluerūt. Cōſideraverūt monachi. rem talem ſine miſterio eē non poſſe. Attēderūt ad criptas vidrūt earum aditū miſſa maceria dānatos. Sz caballis ſuis nuſqd euētibus. deſcēdenteſqz depoſuerūt lapides qui in introitu criptaz poſiti fuerāt. Ingreſſi ſūt. coſqz in eiſdem tenebroſis latibul' oſternatos terre inuenerūt Qui ad monaſteriū reducti. ex eodem miraculo ita meliozati ſūt. vt eis multū pfuerit. ad paz temporis de monaſterio defuiſſe.

LIX. De ſācta ſimplicitate & patientia libtimi fūdēſis prepoſiti. Idem in dyalogo li. pmo

IR reuerēdiſſimi? libertin? regis totile cē poze. fūdenſis monaſterij prepoſit? fuit. dumqz varida gothoz comes cū exercitu in eūdem locum veniſſet. dei ſeru? ex caballo quo ſedebat ab homin? eius eſt piect? Qui iumenti dānū libēter ferens. etiaz flagellū quod tenebat diripientib? obtulit dicens. Tollite. vt habeatis qualiter hoc iumentū minare poſſitis. Quibus dictis. ptin? ſe in oratōne dedit. Curſu aūt rapido predicti ducis exercitus puenit ad fluuiū nomīe vulturnō. vbi equos ſuos ceperūt ſinguli haſtis tūdere calcaribus cruentare. ſed tamen equi vberibus ceſi. calcarib? cruentati. fatigari poterāt. moueri non poterāt. ſicqz aquam flumīis tangē. quaſi mortale precipitiū ptimeſcebant. Cūqz diu ſedē vo ſſozes ſinguli fatigarenē. vn? eorum iculit. quia ex culpa quaz ſuo dei in via facerent. illa ſui itineris diſpendia tolerabant. Qui ſtatim reuerſi poſt ſe. libertinū repiūt in oratōne pſtratū. Cui cum dicerēt ſurge. tolle caballū tuū Ille reſpōdit Ite cū bono. ego op? caballo non habeo. Deſcendētes vero inuitū eum in caballo de quo depoſuerant leu aueſt. & ptin? abſceſſerūt. Quorū equi tanto curſu fluuiū traſierūt. ac ſi alue? aquam minime habēt. Sicqz factū eſt. vt dū ſuo dei vn? ſuus caballus redditur. omnes a ſingulis recipenē. Eodem tempore i campanie ptibus buccellin? cuz frencis venit. De mōaſterio vero prefati dei famuli rumoz exierat q̄ multas pecunias habēt. Ingreſſi oratoziū franci ceperunt ſeuientes libertinuz querē. libertinum clamare. Vbi ille in oratione pſtratus iacebat. mira valde res. querētes ſeuienteſqz franci in eum impingebant. & ipſum vidē non poterant. Sicqz ſua cecitate fruſtrati. a mōaſterio vacui ſunt regreſſi Quadam die is qui poſt honorati exitum monaſterij regimen tenebat. cōtra eūdem libertinum in graui iracundia exarſit. ita vt eum manibus cedēt. Et quia virgam qua eū ferire poſſet mīme inuenit. oph̄enſo ſcabello ſuppedaneo

ei caput & faciem tutudit·totūqz illius vultū tumētem & liuidū reddidit·Qui vehemēt cesſ?·ad ſtratū ꝓpꝛium tacit? receſſit Expletis himnis matutinalibus ad lectū abbatis venit oꝛatōnem ſibi hūiliter petijt·Cūqz ille ꝓ vtilitate monaſterij ad ꝓſtitutōnem cauſe egreſſus fuiſſet·multi viri noti ac nobileſ qui eum valde ſemꝑ honoꝛabāt.admirati requirebāt·quid hoc eſſet quod tā tumentem & liuidā facīē habēt Quib? ille dicebat·Heſtēno ſero peccatis meis facientib? in ſcabello ſuppedno impegi·atqz hec ꝑtuli·Sicqz vir ſāctus ſuans in pectoꝛe honoꝛē veritatis & magiſtri·nec patris ꝓdebat vicīū nec falſitatis crimen incurrebat·

LX De oꝛtolano ejuſdem monaſterij & fure deꝑꝛehenſo·

IN eodem monaſterio·quidaz magne vite monachus erat oꝛtolan? Fur vero venire ꝓſueuerat ꝑ ſepē aſcendē·& occulte oleꝛa auferre·Cunqz ille multa plāctaret que minus ınueniret·& alia pedibus ꝑculcata·alia dirꝑta cō ſpiceret·totū oꝛtū circūiens·ınuenit iter vnō fur venire cōſueuerat· Qui in eūdem oꝛtū deābulās repperit etiam ſerpentem·Cui p̄cipiens dixit·Sequere me·Atqz ad aditū furis ꝓueniens· impauit ſerpenti dicens·In nomine bieſu xp̄i p̄cipio tibi· vt aditū iſtum cuſtodias·ac furem huc ingredi n̄ ꝓmittas·Pꝛotinus ſerpēs totū ſe m itinere in trāſ uerſū tetendit·ad cellā monachus rediit· Cunqz meridiano tempe cūcti fratres quieſcerent· moꝛe ſolito fur aduenit·aſcendit ſepem· & dum in oꝛtum pedem poneret·vidit ſubito quia tenſus ſerpens clauſſiſſet ujam· Extremefact? poſt ſemetipm cōcidit eiuſqz pes ꝑ calciamētum in ſude ſepis inhęſit· Venit oꝛtolan?·pendētem in ſepe furem repperit·Serpenti aūt dixit· Gratias ago ꝺo impleſti quod iuſſi·Recede mō·Qui ilico abſceſſit·ad furem vero ꝑueniens ait·Quid eſt frat·tradidit te michi deus·Quare in laboꝛe monachoꝛū furtū totiens facere ꝑſūpſiſti·Qui hec dicens·pedem eius a ſepe in qua inhęſerat ſoluit·eumqz ſine leſione depoſuit·Cui dixit·Sequere me· Quē ſequentē duxit ad aditū oꝛti·& olera q̄ furto appetebat auferre·ei cuz magna dulcedine p̄buit dicens Vaꝺ & poſt hec furtū n̄ facias·ſed cū neceſſe habes·huc ad me ingredere·& que tu cum peccato laboꝛas tollere·ego tibi deuotus dabo

LXI De uirtutib? ſācti abbatis equicij·

VIr ſāctiſſim? equicius nomine in valle ptibus·ꝑ vite ſue merito apud omnes illic magne admiratōni habebaē·Hūc cum in iuuentute ſua acri certamine carnis incentiua fatigarent·& hac in re a deo remediū cōtinuis precibus quereꝛet·nocte quadā aſſiſtente āgelo eunuchizari ſe vidit·eiuſqz viſioni apparuit q̄ omnem motū ex genitalibus eius mēbris abſciderent·Atqz ex eo tempe ita alienus extitit a temptatōne·ac ſi ſexum non haberet in coꝛpe· Qua virtute fretus ex ꝺi auxilio vt viris āte ꝑerat·ita excepit poſtmodum etiam feminis ꝑeſſe Quadā vero die· vna ꝺi famula ex monaſterio virgnū oꝛtuz eſt ingreſſa· Que lactucā cōſpiciens concupiuit·eamqz ſigno crucis benedicere oblita·auide momoꝛdit·Sed arrepta a ꝺybolo pꝛotinus cecidit· Cunqz vexaretur eidem patri equicio ſub celeitate nunciatum eſt vt veniret citius·& ut oꝛando ſuccurreret· Moxqz vt poꝛtā monaſterij idem pater eſt ingreſſus· cepit ex eius oꝛe quaſi ſatiſfaciēs ipe qui hāc arripuerat ꝺyabolus clāmare dicens·Ego quid feci·Ego ꝺo feci Sedebā michi ſup lactucā· Venit illa & momoꝛdit me Cui gui ꝺigītōe vt abſcedēt p̄cepit vir dei·& locū in dei famula non haberet. Qui pꝛimus abſceſſit·nec eā cōtingere ultra ꝓ̄ua luit·Quidā vero felix nomine·mirſie ꝓuintie nobilis·cū eundem venerabilem viz? ſacrum oꝛdinē non habere cōſpiceret·& ꝑ ſingula loca diſcurrere·atqz ſtudioſe p̄ꝺicare·eū quadā ꝺie familiaritatis auſu adijt dicens·Qui ſacrū oꝛdinem nō habes·atqz a romano pōtifice ſub quo degis p̄ꝺicatōnis licentiā non accepiſti·p̄ꝺicare quomō preſumis·Qua eius inquiſitōne cōpulſus vir ſāct?· indicauit pꝛedicatōnis licentiā qualitē accepit dicēſ Ea que michi loqueris·ego quoqz mecū ipſe ptracto·Sed nocte quadā ſpecioſus michi ꝑ viſionez iuuenis aſtitit·atqz in lingua mea medicinale ferramentū·i·fleothomū poſuit dicens. Ecce poſui verba mea in oꝛe tuo·egredere ad pꝛedicādū·Atqz ex illo die etiā cū voluero·de ꝺo tacē nō poſſū Tātus quippe illū ad colligendas animas deo feruoꝛ accenderat·vt ſic monaſterijs pꝛeeſſet· quati n? ꝑ eccleſias ꝑ caſtra ꝑ vicos·ꝑ ſingulo? quoqz fideliū domos ēcūquaqz diſcurꝛeret·& coꝛda audientium ad amoꝛem patrie celeſtis excitaret Erat vero valde vilis in veſtib?·atqz ita deſpect?· vt ſi quis illū foꝛtaſſe neſciꝛet·ſalutatus etiaz ſalutare deſpiceret·Et quotiens ad alia tendebat locaiumentū ſedere cōſueuerat· quod eſſe deſpicabilius iumentis omnibus in cella potuiſſet·repiri·in quo etiā capiſtro ꝑ freno et veruecū pellib? ꝑ ſella utebaē

LXII De virtutibus ſāctoꝝ cō ſtācij & marcellini·

FIr ſāctus cōſtācius· eccleſie beati ſtephani māſionarius·dū in eadem eccleſia oleū deeſſet·& vnde lāpades accenderet omnimodo non haberet·omnes eccleſie lampades a qua impleuit·atqz m medio ex moꝛe papirū poſuit·quā allato igne ſuccendit Sicqz aqua arſit in lāpadibus ·ac ſi oleum fuiſſet·Perpende igē cuius meriti vir iſte fuerit·qui neceſſitate cōpul? elemēti naturā mutauit·Quia vero valde opimio ſāctitatis eius exꝛeuerat·multi hūc ex diuerſis ꝓuintijs āxie videre ſitiebāt·Quadā igē die·ex longinquo loco ad videndum eū quidā ruſticus venit· Eadem ꝺo hoꝛa caſu cōtigeꝛat·vt vir ſāctus ſtās in ligneis gradibus reficiendis lāpadibus deſeruiret·Erat aūt puſill? valde·exili foꝛma atqz deſpecta·Cunqz is ad videndum eum venerat· quiſnā eſſet inquireret·hi qui illum noueraē mōſtꝛaueꝛt quis eſſet·Sed ſicut ſtulte mentis homines meritum ex qualitate coꝛpoꝛis metiunē· eum puulum atqz deſpectum videns·non credidit q̄ ipſe eſſet Cui ipſum eſſe dum a pluribus fuiſſet aſtructum deſpexit & iꝛriſit dicens·Ego grandem hominez credidi·iſte autem de homine nichil habet. Qō vt vir dei cōſtantius audiuit.lampades quas reficiebat ꝓtinus letus relinquens·cōcitus deſcēdit & in eius ruſtici amplexū ruit dicens·Tu ſol? es qui in me oculos aptos habuiſti·Ex qua re penſādum eſt·cuius apud ſe humilitatis fuit·qui deſpicientem ſe ruſticum amplius amauit· Qualis eē quiſqz apud ſe lateat·cōtumelia illata ꝑbat·Eiuſdem quoqz ācbonitane antiſtes eccleſie uenerabilis uiꝛtute carcellus fuit·cuius greſſum dolore nimio podogra cōtraxeꝛat·eumqz familiareſ ſui ubi neceſſe eſſet·in manibus ferebāt·Quadā ꝺo die·

p culpā in curie eadem ciuitatis succensa est· Cū=
q3 vehementer arderet·cōcurrerūt omnes vt ignē
extinguerent·Sed illis aquā certatim pjciētib9
cum obsistere nullus valeret·deuct9 manib9 ue
nit epūs. & tāta piculi nēcitate opuls9 familiaib9
suis se portātibus pcepit dicens· Cōtra ignē me
ponite· Cepit aūt miro modo in semetipm incen=
dium retorqueri·ac si reflectōne sui impetus ex=
clamaret se trāsire nō posse· Sicq3 factū est vt fla
ma frigesceret·& cōtingere vlterius quicq3 edifi
cij non audcret·Perpēdis petre cuius sāctitatis
fuerit·egrū hominem sedere·& flamas exorando
pmere· LXIII· De virtutibus sācti bonefa
cij episcopi·

Vit vir vite venerabilis·bonefaci9 noīe
qui in ea ciuitate que ferentis dicīē episco=
patū officio tenuit·moribus impleuit·
Hic pactis missaq3 solēnijs·cuz ad nobilis viri for
tunati mensam inuitatus veniss et pusq3 deo him
num diceret sicut quidam ludendi arte solent vi
ctum querere·repente ante ianuā vir cum simia
astitit·& cimbala pcussit· Quem sāctus vir soni=
tū odigē9 dixit Heu heu mortu9 ē miser iste mor
tu9 ē miser iste·Ego ad mīsā refectōis veni·os ad
huc ad laudē dei ñ apui· & ille cū simia veniēs ci
bala pcussit·Subiūxit tamen & ait· Ite & p cari
tate ei cibū potūq3 ēbuite· scitote tamē q3 mortu
us est·Qui infelix vir·dum panez & unū ex eadē
domo pcepisset.egredi ianuā voluit sed saxum in
gens subito de tecto cecidit·eiq3 i verticez venit·
die vero altero scōm viri dei sentētiā fūdit9 spi
uit vitā Qua in re aperte pensandū est·quatinus
sit sāctis viris timor exhibendus·templa etenim di
sūt· Et ad iracūdiam sāctus vir ttahiē·quis aliuſ
ad irascendū nisi eiusdem templi inhabitator exci
tatur· Tāto ergo metuenda est ira iustoz quanto
& cōstat·quia in eoz cordibus ille psens est. qui
ad inferēdam vltōnem quā voluerit inualid9 nō ē
Alio tempe ostātius pbiter nepos eius equū suū
xij· aureis vendidit·quos in ppriaz arcam ponēs
ad exercendū aliquod op9 discessit·Cū subito ad
epm paupes venerūt·qui importune pcabanē·vt
eis aliquid largireē·Sed vir dei quia quod tribue
ret non habebat·estuare cepit in cogitatōe·ne ab
eo paupes vacui exirent·Cui repente ad memori
am rediit·quia cōstātius equū vendidisset·& pci
um in arca sua haberet· Absente igitur eo accessit
ad arcam & pie violentus claustra arce cōminuit
&·xij·aureos tulit· eosq3 indigentib9 diuisit· Ita
q3 cōstantius reuersus arcam fractā repperit· &
caballi sui pcium quod illic posuerat non inuenit
cepit magna voce pstrepere·& cū furore clamare
Cunq3 eum vir dei locutōne blanda tempare uo
luisset·cepit ille cū iurgio respondere dicēs·Om
nes tecū viuūt·ego solus hic ante te viuere non
possū·Redde michi solidos meos.Quib9 vocib9
omot9 episcop9·beate marie semp virginis eccle
siam est ingressus·Et eleuatis manibus stando ce
pit orare·Repente in sinu suo xij·aureos inueit·
quos in sinū furentis pbiteri piecit dicens· Ecce
habes solidos quos quesisti Sed hoc notū tibi sit
quia post mortem meam tu huic ecclesie episcop9
noueris ·ppter auariciam tuā·Ex qua sentētie ve
ritate colligiē·quia eosdem solidos presbiē p adi
piscendo episcopatu prepabat·Quadā die ingres
sus ortū·magna būc erucaz multitudine inuenit
esse cooptū. Qui omne olus depire ospiciens·ad
easdem erucas uersus dixit Adiuro vos in noīe
domī nostri ihesu christi ·ŕcedite hinc atq3 hec o
lera comedere nolite· Qui statim ad viri dei vbū
ita omnes sūt egresse·vt ne vna quidem ītra spa
ciū orti remaneret· LXIIII· De bonis ei9 in
itijs ab infantia & eius abstimentia·

Do tēpe quo cū matre sua puer habitabat
egressus hospitiū·nonnūq3 sine linea cre
bro etiā sine tunica reuertebaē·q3 mox ue
nudū quēpiam repisset vestiebat·Die quadā maē
eius horreū ingressa·pene oīe triticū quod sibi ī
stipendio totius anni pauerat· inuenit a filio suo
pauperibus expēsū Cūq3 semetipsā alapis pugnis
q3 tunderet·q3 quasi anni subsidia pdidisset·super
uenit bonefaci9 puer dei·eamq3 verbis q̄b9 valu
it cepit cōsolari·Que cū nichil solationis admit
teret·hāc rogauit ab horreo exire· seseq3 illic pti
nus in oratōnem dedit. Post paululū egressus ad
horreū matrem reduxit· Quod ita tritico plenū ī
uentū est sicut ante plenū non fuerat Quadaz vo
die dū in vestibulo puer bonefaci9 staret· vulpes
ex more venit·& gallinā abstulit·Ipse aūt cōcitus
ecclesiam intrauit·& se in oratōnem psternens di
xit·Placet tibi domine·ut de nutrimento matris
mee mādūcare non possim·ecce eā gallinas quas
nutrit·vulpes comedit·Qui ab oratōne surgens
ecclesiam est egressus·Mox vulpes rediit·gallinā
quā in ore tenebat dimisit·atq3 ipsa mortēs·āte ei
us oculos in terrā cecidit· LXV· De mulie
re voluptuosa p sāctum fortunatū episcopū a le
gione demonum curata·

Matrona quedam nobilis in vicinis ptibus
tuscie hēbat nurū·que intra breue quo fili
us eius eam accepat·cū eadē socru sua ad
dedicatōnem oratorij beati sebastiani martiris fu
erat inuitata Nocte vero eadē q̄ sequētī die ad
dedicatōnē predicti oratorij fuerat pcessura·vo
luptate carnis deuicta·a uiro suo sese abstinere ñ
potuit·Cūq3 mane facto cōscientiam deterrēt p
petrata carnis delectatō·pcessionem vero impa
ret uerecūdia·pl9 erubescēs vultū hominū q̄ dei
metuēs iudiciū·cū socru sua ad dedicatū oratoriū
pcessit·Mox uero ut martiris oratoriū sūt ingresse
matrone nurū malignus spūs arripuit· & coram
omni populo uexare cepit·Eiusde uero oratorij p
sbiter·dū hanc uehemētissime uexare cōspiceret·
ex altari ptin9 sindonē tulit·eamq3 coopuit Sz et
hunc repēre simul & dyabol9 inuasit· quia ultra
uires uoluit quicq3 presumē· Ducta itaq3 est ad
fluuiū·atq3 in aquam mersa· Ibiq3 diutinis incan
tatōnib9 agere malefici molieban̄·ut is qui eā m
uaserat dyabol9 exiret·Sed miro dei iudicio· duz
puersa arte ab ea vnus repellitur·in eam subito le
gio intrauit·Cepit ex hoc illa tot motibus agitari
tot uocibus clamoribusq3 pstrepe· quot spiritib9
tenebaē·Tūc mito consilio·pentes eius sue pfidie
culpam fatētes·hanc ad uirum di fortunatū epis
copum duxerūt·eiq3 reliquerūt· Qua ille susce=
pta se diebus & noctib9 in orationem dedit·Nō
post multos dies·eam sanam atq3 incolumē redi
dit LXVI· De ceteris eiusdem episcopi
virtutibus·

Alio quoq3 tempore·idem dei famulus
ex obsesso quodam immūdumspiritū ex
cussit·Qui spiritus aduēspascente iā die
pegrinum quēpiam eē se simulans·circumire cepit
plateas ciuitatis & clamare· O virum sanctum

fortunatū ep̄m·ecce quid fecit·pegrinū hominez de hospitio suo expulit·quero vbi requiescere ōbe am· & in ciuitate eius non inuenio Tūc q̄dā in ho spitio cum vxore sua & puulo filio ad prunas sedē bat·qui vocem eius audiens· & quid ei ep̄us fece rit requirēs·hūc hospitio inuitauit·& sedere secū iuxta prunas fecit·Cunqz vicissim aliqua ꝓfabula rentur·puulū eius filiū isdem malignus spūs iua sit· & i easdez prunas p̄iecit ibiqz mox eius auimā excussit·Qui orbatus miser·vel quem ipse suscepe rit·vel quem episcop? expulisset agnouit Mul ta p̄terea videē bona sed nō sūt quia bono aīmo non fiūt·Ego nāqz hūc virum qui dū quasi hospi talitatē exhibēt orbat? est·non pietatis ope delectatū estimo·sed ep̄i de rogatōne· nam pena sībse quens innotuit·q̄ p̄cedens illa susceptō sine cul pa non fuit·Sūt nāqz nōnulli qui idcirco bona fa cere student·vt gratiam aliene opatōis obnubilēt nec pascūtur bono quod faciūt· sed laudz boni q̄ ceteros p̄mūt Qua de re existimo hūc ostentatiōi potius intendisse q̄ opi·ut meliora q̄ ep̄us feciss videretur·Accessit idem vir sāctus aliquādo ro gatus·ad locū vbi iacebat corp? exanime·ibiqz se in oratōnem dedit·Defūctum p nomen vocauit· dicens·Frater marcelle·Ille aūt ac si leuiē dormi ens oculos apuit·atqz ad ep̄m respiciens·dixit· O quid feciſti·o quid feciſti·Quid inquit ep̄? At ille ait. Duo hesterno die venerūt·qui me eijcien tes ex corpore in bonū locū duxerūt·hodie autez vnus missus est qui dixit Reducite eū·quia fortu natus ep̄us in domū illius venit Quib? expletis verbis·mox ex infirmitate qualuit· & in hac vita diutius māsit Nec tamen credēdum est·quia locū quem accepat p̄uidit·quia dubiū non est·q̄ intē cessoris sui p̄cibus potuit post mortē meli? viue re·qui & ante mortem studuit domino placere

LXVII· De ūtutib? sāctoz martirij &

Vidā aūt in valeria p̄uincia martirij· fuit·Qui dum quadā die fratres illi? sub cinericiū panem feciss·eiqz obliti essent signum crucis imp̄mere·vt i hac p̄uincia crudi panes li gno signari solent. affuit. eisqz referentib? signatum non fuisse cognouit Cunqz iam panis prunis & cineribus esset cooptus·dixit. Quare hunc mi nie signastis·Hec dicens·signū crucis digito contra prunas fecit·p̄timus imēsum crepitū panis dedit·Qui dū coctus fuisset ab igne subtractus ea cruce signatus inuentus est·q̄ non cōtact? sed fi des fecerat·Erat quidā uir vite valde admirabil nomīe seuer? ecclesie beate marie virginis sacdos Hūc cuz q̄dā patrfamilias ad extremū venisset diē missis cōcite nūcijs·rogauit vt ad se quātoti? veniret·suisqz oratōnibus p peccatis eius intercederet·vt acta de malis suis penitentia. solut? culpa & corpore exiret·Qui scilicet sacerdos inopinate cōtigit·ut ad putādam vineā esset occupat? atqz ad se venientib? diceret·antecedite·ecce ego vos subsequor·Cunqz videret sibi in eodem ope paz aliquid supesse paululū morā fecit·ut opus quod minimū restabat expleret·Quo expleto·cepit ad egrū p̄gere·Eūti vero in itinere· occurrentes hi qui p̄us venerāt obuiam facti sūt·dicētes· Quare tardasti pater·noli·fatigari·quia iam dēfūctus est Quo audito·ille p̄tremuit·magnisqz uocibus se interfectorem illi? clamare cepit· Flens itaqz p̄uenit ad corp? defūcti seqz coram lecto il lius cū lacrimis in terrā dedit· Cunqz vehemēt fleret·seqz reū mortis illius clamaret·repente defūctus animam recepit·Cunqz eum requirerēt vbi fuerit·vel quomodo rediss·ait· Tetri valde erāt homines qui me ducebāt·ex quoz ore & naribus ignis exibat·quem tolerare non poteram ·Cunqz p̄ obscura loca me ducerent·subito pulcre visionis iuuenis cum alijs nobis eūtibus obuiā factus est·qui me trahentibus dixit·Reducite illū·q? sedeuer? p̄sbiter plāgit·eius enimeū lacrimis dñs donauit·Qui scilicet seuer? p̄tim? de terra surrexit eiqz penitentiam agenti opem sue intercessiōis p̄buit·Et dū p dies·vij· de p̄petratis culpis penitētiam eger redeuiu? ageret·vnj·die let? de corpe exiuit·Perpende queso hūc seuerū q̄ dilectū domin? attendit·quez cōtristari nec ad modicū p̄tulit·

LXVIII· De sācto benedicto abbate & eius virtute contra demones Idem in secundo libro·

Vit vir vite venerabilis gratia benedict? & nomine·a puericia corde gerens senile h in monte cassino habitās·p̄dicatōne cōtinua ad fidem vocabat·Sed hoc antiqu? hostis tacite n̄ ferēs apta visione eiusdē patris se oculis ingerebat· & magnis clamorib? vim se perpeti querebat· ita vt voces illius etiam fratres audirēt· quāuis ei? imag nem minime cernerent·p̄us etem hūc vocabat· ex nomine dicens·Benedicte benedicte Et cum eum sibi in nullo respondere cōspiceret·p̄tim? adiungebat·Maledicte non benedicte·quid mecuz habes·Quid me persequeris·Quadā die duz fratres habitacula p̄struerent celle. lapis in medio iacebat·quem in edificiū leuare decreuerūt Sed ita immobilis māsit·ac si radicitus in terra teneret ut palam daretur intelligi·q̄ super eum ip̄e p se antiqu? hostis sedēt·Difficultate igit facta ad virū dei missum est·Qui mox uenit·oratōnem fatiens bn̄dictionem dedit·& tanta lapis celeritate leuatus est·ac si nullum p̄us pond? habuisset· Tūc in p̄spectu viri dei placuit·ut in loco eodē terrā foderent·Quam dū fodiendo altius penetrarēt & ereū illic ydolum fratres inuenerūt Quo ad horā casu in coquinam p̄iecto·exire ignis repente vis? est·atqz in eūctoz monachoz oculis· quia omne eiusdem coquine edificium cōsumeret ostēdit·Cū qz iacendo aquam· & ignem quasi extinguendo p̄ strreperent·pulsatus eodem tumultu vir domini aduenit·Qui eūdem ignem in oculis fratz esse in suis vero non esse p̄sideras caput p̄tim? in orationem flexit·& ut oculos suos signarent monuit· & sanū illud coquine edificium assistē cernerent et flamas quas ātiqu? hostis finxerat non vidēt Rursū dum fratres parietē paulo alti? edificarēt uir dei oratōnis studio inē celulle sue claustra morabaē·Cui antiqu? hostis insultās·appauit· et q̄ ad laborantes fratres p̄geret indicauit Quod eti am vir dei per nūcium fratribus celerime indicauit dicens·Fratres caute vos agite· quia ad uos hac hora malign? spūs uenit·is qui mādatum detulit·uix uerba compleuerat·et malign? spūs eūdem parietem qui edificabaē euertit·et unum puerulum monachum cuiusdam curialis filium oppri mens ruina contriuit·Cōtristat omnes patri benedicto studuerunt hoc celeritez cū graui luctu nuciare·Tunc isdē pater·ad se dilaceratū puez deferri iubet·Quez portare n̄ nisi i sago potuerē

quia collapsi saxa pietis · eius non solũ mẽbra sed etiam ossa cõtriuerãt · Vir dei oratõni instãti? incubuit · hora eadem hũc incolumem ad eundẽ iterum laborem misit · LXIX De spiritu pphetie quo futura vel absentia nunciabat.

CEpit vero inter ista etiaz pphetie spũ pollere · vẽtura pdicere · psentib? absẽtia nũtiare · Gothoz tempibus cum rex eozum totila sanctum virũ pphetie spũm habere audisset ad eius monasteriũ pgens paulo longius substitit eiqz se ventuz esse nũciauit · Qui dã vero ei? sparius riggo dicebatur · cui calciamenta sua pbuit eũqz inoui regalibus uestib? fecit · quem quasi i psona sua pgere ad dei hominem pcepit · Quẽ ille venientem cõspiciens · clamauit dicens · Pone fili · pone hoc quod portas · non est tuũ Qui riggo p tm? i trã ceciderit · & qz tãto viro illudẽ pfusilliz expauit · Tũc p se isdem totila ad dei hominẽ accessit · Quem cũ longe sedentem cerneret · non ausus accedere se in terrã dedit · Quem de terra leuãs ꝺ suis actibus increpauit · & cũcta que illi erãt ventura pnũciauit · dicens · Multa mala facis · multa mala fecisti · iam aliquãdo ab antiquitate cõpescẽ · Et quidẽ romã igressur? es · mare trãsitur? · ix · annis regnabis · x · emozieris Quibus auditis rex vehementer territus · oratõne petita recessit · atqz ex eo tempoze min? crudelis fuit · Quodã tempore exhilaratus noster trãsmiss? a domio suo fuerat · vt dei viro in monasteriũ · vino plena duo lignea uascula · que vulgo flascones vocantur deferret · Qui vinũ detulit · alterũ vero pgens in itinere absondit · Vir aũt domini quẽ facta absẽtia latere non poterant · vinũ cũ gratiaz actõne suscepit · & discedentẽ puez monuit dicens · Vide fili de illo flascone quem abscondisti · iam non bibas · Sed in dima illũ caute · & inuenies quod intus habetur · Qui cõfusus valde a dei homine exiuit · & reũsus volens adhuc pbare quod audierat · cũ flasconem inclinasset · de eo ptinus serpẽs est egressus · Tũc exhilarat? puer p hoc qꝺ i vino repperit · expauit malũ quod fecit · Alio tempe in eadem campanie regione fames incubuerat · iãqz in benedicti monasterio triticũ deerat · panes vero pene omnes consũpti fuerãt · vt non plusqz · v · ad refectõnis horã fratribus inueniri potuissent · Cũqz eos venerabilis pater cõtristatos cerneret ait Quare de panis inopia vester animus cõtristatur · Hodie quidẽ minus est · sed die crastina abũdanter habebitis · Sequenti aũt die · cc · farine modij · ante fores celle i saccis sũt muenti · Quod omnipotẽs de? quibus defezentib? trãsmisisset · nũc vsqz manet incognitũ · Quod cũ fratres cernerẽt · domino gratias referentes didicerũt iam de abũdãtia nec i egestate dubitare · LXX Qualiter in sõnis apparẽs cuidam quid agendum esset ostendit

QUodã fideli viro fuerat rogat? · vt i eius pdio cõstruere monasteriũ debuisset · Qui & rogãti cõsentiens · deputatis fratrib? patrem cõstituit dicens · Ite · & die illo ego uenio & ostendo vobis · in quo loco oratoriuz · in quo etiam refectoriũ fratrũ · in quo susceptõnem hospitũ · vel quecũqz sũt necessaria edificare debeatis · Qui benedictõne pcepta · ilico prexerũt Nocte vero qua pmissus illucebat dies eidem seruo dei quẽ ibi patrem cõstituerat · ac eius preposito uir domini i sõnis apparuit · & loca singula vbi qꝺ edificare debuisset subtiliter designauit · Cũqz vẽ qz a somno surgeret · sibi inuicem quod viderãt retulerũt · Non tamen visioni illi omnino fidem dãtes · virũ dei expectabãt · Cũqz cõstituto die non venisset · ad eũ sũt reusi dicẽtes · Expectauim? pater vt venires sicut pmiseras · & nobis ostẽderes vbi quid edificare deberemus · & non veisti · Quibus & ipe ait. Nunquid sicut pmisi nõ veni · Nũ quid verisqz vobis dormientib? nõ apparui · & loca singula designaui · Ite & sicut p visionem audistis · omne habitaculũ monasterij ita pstruite · Vix ipa petre cõmunis eius locutõ a virtutis erat põdere vacua · quia cuius cor se in alta suspenderat · nequaqz verba de oze eius in cassum cadebant ·

LXXI ·

De ceteris eius miraculis ·

QUadam aũt die · dũ qnidam eius puerul? monachus pentes suos vltra qz debuit diligens · & ad eoz habitaculũ tendẽs · sine benedictõne de monasterio exisset · eo die mox vt ad eos puenit · defũctus est · Cũqz esset sepultus die altero pjectũ foras corp? ei? inuẽtũ est · Qꝺ rursus tradẽ sepulture curauerũt · Sed & sequenti die · ita pjectum exteri? ut pus inuenerũt · Tũc cõcite ad benedicti vestigia currẽtes · cum magno fletu petierũt · ut ei suam gratiã largiri dignareẽ · Quibus vir dei manu sua ptinus cõmunionẽ domini corpis dedit · dicens · Ite & hoc dñicũ corpus sup pectus ei? cũ magna reuerẽtia ponite · eumqz sepulture tradite · Qꝺ dũ factũ fuisset · susceptum corp? ei? terra tenuit · nec vltra pjecit · Quadam die vir dei · dum ad beate iohãnis oratorium pgẽt · ei antiqu? hostis ĩ mulo medici specie obuiam venit · cornu & tripedicã ferẽs Quẽ cum requisisset dicens · vbi vadis · ille respondit · Ecce ad fratres vado · potõnẽ eis dare · Vnũ igitẽ senio rem · monachum inuenit aquã haurientẽ · ĩ quo statim ingressus eũ ĩ terram pjecit · Quẽ cũ vir dei; ab oratõne rediens tam crudeliter vexari ospicẽt ei alapam dedit · & ab eo malignũ spũm ptim? excussit · ita ut ad eum vlteri? redire non audẽt · Gothorũ quidam galla nomine · auaricie estu succẽs? · ĩ rapinã rerum inhians · dum quẽdam rusticũ torrentis crudelib? affligẽt · uictus penis rustic? · seres suas bñdicto dei famulo cõmẽdasse est cõfess? ut dum hoc a torquente creditur · suspẽsa interim crudelitate · ad uitam horre rapent Tũc eum idem galla lozis fortibus astringens ante equũ suum cepit impellere · ut quis esset benedictus qui ei? res suscepat demõstraret · Quem ligatis brachijs rusticus antecedẽs · duxit ad sãcti viri monasteriuz eumqz ante ingressũ celle solũ sedere repit · & legẽtem · Eidem aũt subsequenti & seuiẽti galle rusticus dixit · Ecce iste est de quo dixerã benedictus pater · Quẽ dum feruido spũ cum puerse intis insania fuisset intuit? · cepit uocib? clamare dicens Surge · surge · & res isti? rustici redde quas accepisti · Ad cui? vocez uir dei oculos ptim? leuauit a lectõne · eumqz intuit? · mox etiam rusticuz q̃ ligat? tenebaẽ attendit · Ad cui? brachia dũ oculos deflexisset · miro modo tanta se sceleritate cepert alligata brachijs lora dissoluere · ut dissolui tam cõcite nulla hominum festinatõne potuissent · Ad tãte potestatis uim tremefactus galla ad terrã corruit · & ceruicem crudelitatis rigiꝺ ad ei? vestigia inclinans · oratõnibus se illius commendauit

LXXII De sancta scolastica sorore eius & uisionibus ei ostensis ·

Sozor eius scolastica · domino ab infantie
tempore dedicata · ad eum semel p anū ve
nire cōsueuerat · Ad quā uir dei non lon
ge extra ianuam · in possessione monasterij descen
debat · Quadā vero die venit ex more · & ad eam
cum discipulis descendit Qui totū diem i dei lau
dibus sacrisq; colloquijs ducentes · incubentibus
iam noctis tenebris simul acceperūt cibos · Cūq;
adhuc ad mensaz sederēt · & inter sacra colloquia
tardior se hora ptraheret · eadem sāctimonialis
sozor eius eum rogauit dicens · Queso te · ut hac
nocte me non deseras · vt vsq; mane aliquid de ce
lestis vite gaudijs loquamur · Cui ille respondit ·
Quid est quod loqueris sozor · Manere extra cellā
nullaten⁹ possū : Tāta vero erat celi serenitas · ut
nulla in aere nubes appet · Sāctimonialis aūt · cuz
verba fratris negātis audisset · ī sertas digitis ma
nus sup mensam posuit · & caput in manib⁹ dñm
rogatura declinauit Cūq; leuaret de mensa caput
tanta cozuscatōnis & tonitrui virtus tātaq; iun
datō pluuie erupit · ut neq; benedict⁹ · neq; etiā
fratres qui cū eo aderāt · extra limem pedē moue=
re possent · Cepitq; cōqueri cōtristatus dicens ·
Parcat tibi deus sozor · quid est quod feciſti · Cui
illa respondit · Ecce te rogaui · & audire me nolui
sti · rogaui dominū meum · & audiuit me · Sicq; fa
ctum est · ut totam noctem pernigilem ducerēt ·
atq; per sacra spiritalis vite colloquia sese vicaria
relatōne satiarent Cunq; die altero eadem femina
ad cellam ꝓpriam recessisset · vir dei ad monaste=
rium rediit · Tū ecce post triduū in cella consistēs
eleuatis in aera oculis · vidit eiusdem sozoris sue
animam de eius cozpe egressā in colūbe specie ce=
li secreta penetrare · Qui tāte eius glorie ꝓgaudēs
deo gratias reddidit · eiusq; obitū fratrib⁹ denū=
ciauit · Quos etiā ꝓtinus misit · vt eius cozpus ad
monasteriū deferrēt · & in sepulcro qđ sibi ipe pre
pauerat ponerent · Quo audito · cōtigit vt quoz
mens vna semp in deo fuerat · eozū quoq; cozpo=
ra nec sepultura separet · Cūq; vir dei benedict⁹
adhuc quiescentib⁹ fratrib⁹ istās vigilijs · noctuz
ne ozatōnis tempa ꝑueniſſet · ad fenestraz stās &
dominū depcans · subito respiciens vidit fusaz lu
cem desup cūctas noctis tenebras effugasse · tan
toq; splendore clarescere vt diem vinceret lux il=
la que iter tenebras radiasset · Mira aūt res ī hac
speculatōe secuca est · qz sicut postea ipe narrauit
omnis etiam mūdus quasi sub vno solis radio col
lectus ātē oculos eius adductus est · qui dū intē=
tam oculoz aciē in hoc splendore infigeret · vidit
germani capuani epi aiam in spa ignea ab angelis
in celū ferri. LXXIII. ¶ De iudeo signato q
episcopi temptatōnem a demonibus didicit

¶ Idem in libro tercio

AD memoriā venit quid erga ādream fūda
ne ciuitatis ep̄m diuina misericordia fe=
cerit · Hic nāq; vir cū vitam multis plenā
virtutibus duceret · seq; in arce cōtinentie custo=
diret · quādam sāctimonialē quā secū ꝑpus habueāt
noluit ab epi sui cura repellere · sed certus de sua
eiusq; cōtinētia · secū hāc ꝓmisit habitare · Ex q re
actū est vt antiqu⁹ hostis apud eius aīm aditum
temptatōnis exquireret Nam cepit spēm eius ocu
lis mentis illius imꝑmere · vt illect⁹ nefāda cogi
taret · Quadaq; vero die · quidā iudeus ex cāpanie
ptibus romā ueniēs · capue iter carpebat · Qui ad
fūdanū cliuū ꝓueniens · cū diem iā adueſpascere
cerneret · & quo declinare posset minime rep ret
iuxta appollinis templū fuit · ibiq; se ad manendū
cōtulit · Qui ip̄m loci illius sacrilegiū ꝓtimescens
quāuis fidem crucis minime haberet · sig no tamen
crucis se munire curauit Nocte aūt media pio so
litudinis pauore turbatus puigil iacebat · & repē
te cōspiciens · vidit malignoz spirituū turbā qua
si in obsequiū cuiusdā potestatis preire · euz vero
qui ceteris ꝑerat in eiusdem gremio loci cōsedisse
Qui cepit singuloz spirituū obsequētiū sibi cau
sas & actus discutere · quatinus vnusquisq; quā
tum nequicie egisset inueniret · Cunq; singli spiri
tus ad inquisitōnem eius exponerēt · quid operati
cōtra bonos fuissent · vnus in mediū ꝓsiluit qui in
andree epi aīm p speciem sāctimonialis femine q
in episcopio eius hītabat · quātā temptatōnez car
nis cōmouisset apuit · Cum vero hoc malignus q
ꝑerat spūs inhianter audiret · & tāto sibi factum
lucrū gr. inde crederet · quāto sāctioris viri animū
ad lapsū ꝓditōnis īclinaret · ille spūs qui hec eadē
fatebat ad iūxit · qz vsq; ad hoc quoq; die ꝑterito
vesptina hora eius mentem traxierit · vt in terga
eiusdem sāctimonialis femine blādiens alapā daēt
Tūc malignus spūs & būani generis ātiqu⁹ īimi
cus · exhortati ꝑ hūc blāde est · vt ꝓficeret quod ce
pat · quatinus ꝓ uime illius singularem inter cetero⁹
palmā teneret · Cunq; iude⁹ qui aduenerat hec vi
gilās cerneret & magne formidinis āxietate palpi
taret · ab eodem spū qui cūctis illic obsequentib⁹
ꝑerat iussum est · vt requirerent quisnā esset ille · q
iacere in templo eor ē ꝑsūpsisset · Qui maligni spi
ritus ꝓgentes & subtilius intuentes · crucis miste
rio signatum viderunt mirāteq; dixerūt · Ve ve
bas vacuū & signatum · Quib⁹ hoc renūciātib⁹ ·
cūcta illa malignoz spirituū turba dispauit · Iude
us vero qui hec audiera tilico surrexit · atq; ad epi
scopū cum festinatōne prienit · Quem in ecclesia
sua repiens seorsum tulit · ei qua temptatōne urge
retur inquisiuit · Cui cōfiteri ep̄⁹ tēptatōnem suā
verecūdatus noluit · Cum vero ille diceꝫ q̄ in illa
tali dei famula ꝑui amoris oculos iniecisset · & ad
huc ep̄us negaret adiūxit dicēs · Quare negas qđ
inquireris · qui ad hoc vespe hesterno es ꝓductus
vt posteriora ei⁹ alapa ferires · Ad que nimiz vē
ba deprehensum se episcop⁹ intuens · humiliter ē
cōfessus quod p⁹ ꝓtinaciter negauit · Cui⁹ ruine
& uerecundie isdem iudeus ꝓsulens · qualiter hoc
cognouisset · vel ea que in ꝓuentu malignoz spiri
tuū de eo audisset · indicauit · Qđ ille cognoscens ·
sese in terram ꝓtinus ī orationem dedit · moxq; ō
suo habitaculo non solum eādem dei famulā · sz &
omnem quoq; feminam que in eius illic obsequio
habitabat expulit · In eodem vero templo appollī
nis beati andree apostoli repente oratorium fecit
& omni illa temptatione carnis funditus caruit ·
Iudeum vero cui⁹ visione et increpatione saluat⁹
est ad eternam salutem traxit · LXXIIII ·

¶ De sanctis episcopis dacio mediolanensi et
sabino placentino ·

QVm dacius mediolanensis vrbis episco
pus causa fidei exactus · ad constantino
politanam vrbem ꝑgēt cozinthū ꝓuenit
Aspexit eminus domū ꝓgruentis magnitudinis ·
eamq; sibi ꝓparari ad hospitandū iussit Cūq; eius
dem loci incole dicerent · in ea hūc manere ñ posse
quia multis iam annis hanc dyabolus inhabitaret
atq; ideo uacua remansisset · daci⁹ respōdit dicēs ·

Immo ideo hospitari in domo eadem debemus·si hāc malignus spūs iuasit·& ab ea hoīm habitatio nem repulit·Itaqz nocte cū uir dei quiesceret·ātiquus hostis imensis vocibus cepit imitari rugit? leonū·balatus pecoꝝ·rudit? asinorum·sibulos serpētū grūnit? porcoꝝ & stridoes sozicū Cūqz ꝛpē te dacius tot bestiaꝝ vocib? excitatus surzexit vehementer iratus·& cōtra hostē cepit clamare dicens·Bene tibi cōtigit miser·& qui imitari dominum indigne noluisti·ecce vt dign? es bestias imitaris·Ad quā eius vocem deiectōnez suā spūs malignus erubuit·qui eandē domū ad exhibenda mōstra que cōsueuerat·vlterius nō intrauit·Venerabilis viri venācij epi miraculū relatōne cognoui·quod in placentia vrbe phibet gestū·In ea nanqz ciuitate sabinū nomīe fuisse asserūt·mire virtutis epm·Cui dum die quadā suus dyacon? nūciasset ꝙ cursus sui padus alueū egressus·ecclesie agros occupasset·totaqz illic loca nutriendis hominibus ꝓfutura teneret·respondit dicens·Vade & dic eiMādat tibi epūs vt te cōpescas·& ad ꝓpriū alueū redeas·Quod dyaconus eius audiēs·despexit·& irrisit·Tūc vir domini accersito notario·dictauit dicens·Sabinus domini hiesu xpi seru?·ꝑmonitorium pado.Precipio tibi in nomine dñi hiesu·vt d alueo tuo in locis istis vlterius non exeas·nec terras ecclesie ledere pſumas Atqz eidem notario sb iūxit dicens·Vade hoc scribe·& in aquam eiusdez flumims pijce·Quo facto sanct? viz pceptū sus ꝯpiens·statim se a terris ecclesie flumīis aq̄ compescuit.& ad ꝓpriū alueū reuersa·exire vlteriuſ in loca eadem nō presūpsit· Qua in re petre quid aliud ꝙ inobedientiū·hoīm duricia cōfūdiē·quādo ī vtute hiesu etiā elemētū irratōabile sācti viri pceptis obediuit· LXXV ¶De sancto ysaac

Empoꝛibus gothoꝝ fuit· ||spoletano iuxta spoletanā vrbem vir vite venerabilis ysaac noīe·Hic cū ꝑmo de syrie ptib? ad spoletanā vrbem venisset·ingress? ecclesiam a custodibus petijt.vt sibi quātum vellet licētia cōcederē ozandi·eūqz horis secretioꝛib? egredi nō vrgerent·Qui mox ad ozādum stetit·diem quoqz tercīū ī oratōe pegit Cūqz hoc vn? ex custodib? supbie spū inflatus cerneret vnde ꝓficere debuit inde ad defect? damna puenit·Nam hūc sil'atoꝛez dicere·& verbo rustico cepit in pastoꝛē clamare·qui se tribus diebus & trib? noctibus orare ante oculos hoīm demōstraret·Qui & ꝓtinus viz dei alapa pcussit vt quasi religiose vite simulatoꝛ de ecclesia cum ꝓtumelia exiret·Sed hūc repente vltoꝛ spūs inuasit·& ad viri dei vestigia strauit·ac ꝙ os illius clamare cepit·ysaac me eijcit·ysaac me eijcit.Vir qnippe pegrinus quo censereē nomine nesciebatur·sed eius nomen ille spūs ꝓdidit·q̄ se ab illo posse eijci clamauit·Mox aūt super vexati coꝛpus uir dei incubuit·et malign? spūs qui eū ī uaserat abscessit·Currere viri et femine nobiles & ignobiles piter ceperūt·certatimqz eum in suis rapere domibus conabatur· Egressus vrbē non lōge desertū locuz repperit·ibiqz sibi humile habitaculum ꝓstruxit·Ad quem dū multi ꝙgunt· exemplo illius eterne vite accendi desiderio ceperunt· atqz sub eius magisterio in domini seruitiū se ꝺderunt·Cunqz ei crebꝛo discupuli humliiter inuerēt vt ꝙ usu mōasterij possessiones que offerebantur acciꝑet·ille solicitus sue pauptatis custos foztem sententiā tenebat dicens·Monach? qui ī terra possessionem q̄rit monachus nō est·Sic quippe metuebat pauptatis sue securitatem ꝑdere· sicut auari diuites solent picturas diuitias custodire

LXXVI ¶De quibusdā eius miraculis

Bi itaqz ꝓphetie spū·magnisqz miraculis cūctis longe lateqz habitantib? vita ei? inclaruit·Nam die quadā ad vespez in oztum monasterij fecit iactare ferramēta·que vsitato nos nomine vangas vocam?·dixitqz discipulis suis·Tot uāgas in oztum ꝓijcite et citius redite· Nocte vero eadē duz ex moze cū fratrib? ad exhibendas laudes domino surzexisset precepit dicēs· Ite et oparijs nostris coquite pulmētum· vt māe ꝑmo sit patum Facto aūt mane fecit deferri pulmentum quod pari iusserat·atqz oztum cum fratrib? ingressus quot vāgas iactari ꝑceperat·tot i eo labozantes oparios inuenit·Ingressi quippe fures fuerant·sed mutata mente ꝑ spūm apprehenderunt vangas quas inuenerūt·et ab ea hoza q̄ ingressi sūt quousqz vir domini ad eos veniret·cuncta ozti illius spacia que inculta fuerant coluerunt·Quib? vir domini mox vt ingressus est ait Gaudete frēs multum labozantes·iā quiescite· Quibus ilico alimenta que detulerat ꝑbuit·eosqz post tanti laboris fatigatōnem refecit:Sufficienter aūt refectis ait·Nolite malū facere·Quotiēs de oztu alq̄d vultis·ad ozti aditum venite·& trāquille petite·cum benedictōne ꝓcipite·& a furti prauitate cessate· Quos statī collectis oleriб? onustazi fecit·Actū qz est ut qui ad oztum nociturī uenerant ·cū laboris sui premio et repleti ab eo et innocui rēdirent· Alio quoqz tempe accesserūt ad eum pegrini q̄dē misericozdiam postulātes scissis vestimētis·pānisqz obsiti·ita ut pene nudi viderenē Cunqz hūc uestimenta peterēt·eoꝝ verba vir domini tacit? audiuit·Qui unum ex discipulis suis ꝓtinus silēter uocauit.eiqz ꝑcepit dicens·Vade et in illa silua in tali loco cauam arbozem require·et vestimenta q̄ in ea inueneris affer·Cunqz discipulus abisset·âborē ut fuerat iussū exquesiuit. Vestimenta repperit et latenē detulit magistro·Que uir dei suscipiēs p egrinis nudis et petētibus ostēdit et ꝑbuit dicēs Venite·quia nudi estis·ecce tollite et uestite uos Hec illi inuentes·recognouerūt que posuert magnoqz pudore ostenati sunt.et qui fraudulenter uestimenta querebāt aliena·ꝓfuse receperūt sua· Alio quoqz tempoze quidā se eius oratōnibus cōmendans·sportas duas plenas alimentis eip puerum transmisit·quaꝝ unam isdem puer surripuit atqz in itinere abscondit·unam uero ad dei hoīem detulit·quā uir domini benigne suscipiens·eūdez puerum admonuit dicēs·Gratias agim?· sed uide sporam quā in itinere posuisti ne incaute tangere ꝑsumas·quia in eam ingressus est serpens Esto ergo solicitus ne si incaute tollere volueris a ꝺpē te feriaris·Quibus uerbis puer ualde ꝓfusus· reuersus ad sportam caute attendit·sed eam iā sicut uir domini ꝑdixerat serpens tenebat

LXXVII ¶De sancto florentio et uzso sibi in solatium dato·

Odem quoqz tempoze in mirsine ptis ꝓuintia·duo uiri in uita et habitu sancte ꝓuer satōnis habitabāt quoꝝ un? euthici? fratrum ꝑcibus acquiescens multis annis monasterium rexit·At ne oratoꝛium in quo ꝑus habitaueāt solum remanere potuisset·illic uenerabilem uirū alterum·scz flozentium reliquit· In quo dū solus

habitaret·die quadam sese in oratõne pstrauit·& a domino petijt·vt ei illuc ad habitãdum aliqd so latiũ donare dignaretur·Qui mox vt opleuit ora tõnem:oratoriũ egressus·ante fores vsũ reperit stantem·Qui dũ ad terrã caput declinaret·nichil: qz feritatis in suis motibus demõstraret·apte da bat itelligi·quod ad viri dei obsequiũ venissz Qd vir domini ptim? agnouit·Et quia in eadem cella pecudes quattuor vel quinqz remãserant·qs omnino deerat qui pasceret & custodiret·eidẽ vsu pcepit dicens·Vade & oues ad pastũ eijce·ad se xtã vero horam reuertere·Cepit itaqz indesinẽter hoc agere Iniũgebaẽ vso cura pastoralis·& quas mandere cõsueuerat pascebat oues bestia ieiuna· Cum vir domini ieiunare voluisset·ad nonã pcipi ebat reuerti vso cũ ouibus·cum vero voluisz ad sextam·& ita in omnibus viri dei mãdatis obtem pabat vsus·Cunqz diu hoc agereẽ· cepit in loco eodem tãte virtutis longe lateqz fama crebrescẽ· Quattuor aũt viri ex discipulis venerabilis euthi cij vehementer iuidentes·qp eorũ magister sig nõ faceret·& is qui solus ab eo relictus fuerat·tan to miraculo clarus appareret·eũdem vsum insidi antes occiderũt·Quẽ vsqz ad vespam expectans cepit affligi·qp is quẽ ex simplicitate multa fratrẽ vocare cõsueuerat vsus minime reuertereẽ· Die vero altera prexit ad agẽ vsum piter ouesqz que siturus·quem occisuz repperit·sed solicite iquirẽs citius a quibus fuerat occisus inuenit· Tũc sese i lamentis dedit·fratẽ magis maliciam·qp vsi mor tem deplorãs· Quem venerãdus vir euthici? ad se deductũ osolari studuit· Sed idem vir domini coram eo doloris magni stimulis accensus impre catus est dicens·Spero in deo quia in hac vita an te oculos oim ex malicia sua vndictã recipient·q nichil se ledentem vsum meum occiderũt·Cuius vocem ptimus vltio diuina secuta est·Nã quattu or monachi qui eũdez vsũ occiderũt·statim mor bo elephãtino sũt pcussi·ita ut mẽbris putrescen tibus interirent·Quod factũ vir dei florenti? ve hementer expauit·seqz fratribus maledixisse perti muit·Omni em vite sue tempe flebat quia exaudi tus fuerat·se crudelẽ in eoz interitu clamabat ho micidam·Idem florenti? uir dei egit aliud· quod fileri non debeat·Cum em magna eius opinio lon ge lateqz crebrescceret·quidam dyacon? lõge posi tus ad eum pergere studuit·vt eius se oratõnib? commendaret· Qui ad eius cellulam veniẽs·om nem locũ p circuitum inuenit·inumeris serpenti bus plenũ·Cunqz vehementer expauisz·clamauit dicens·Serue domini ora· Erat aũt tunc mira se renitas·Egressus vero florenti? oculos ad celum & palmas tetẽdit·vt illã pestẽ sic sciẽt dñs auferret Ad cui vocez subito celũ intonuit·& idẽ toni trus omnes illos qui eũdem locũ occupauerãt ẽ pentes interemit·Quos dũ vir dei florenti? inte remptos aspiceret·dixit· Ecce occidisti eos dñe· quis eos hinc leuat· Moxqz ad eius vocem tante aues venerũt·quãti serpentes occisi fuerũt· Que eos portantes singulos & longi? pijcientes·locũ habitatõnis illius mũdum oĩno a serpentib? red diderũt· LXXVIII De sancto martino solitario·

Vper quoqz in pte cãpanie vir ualẽ ve nerabilis martinus nomĩe·in monte mar sico solitariã vitã duxit·multisqz ãnis in specu angustissimo inclusus fuit· Cui? hoc mira culũ pmũ fuit·qp ut mox se in pdicti montis fora mine cõtulit ex petra eadem que in semetipa cõca ua angustũ specũ fecerat aque stilla prupit: que martino dei famulo in vsu quotidiano sufficẽt·& nec pl? adesset nec necessitati deesset Sed ãtiqu? hostis eius viribus iuidens·amicã sibi bestiã· scili cet serpentem ingressus·hũc ab eadem habitatõne eijcere facto terrore est conatus·Cepit etenim ẽ pens in spelũcam venire sol? cum solo· eoqz oran te se ante eũ sternere·& cũ cubante piter cubare Sed vir sanctus oĩno impterritus·eius ori manũ vel pedem extendebat dicẽs·Si licẽtiã accepisti vt ferias·ego non phibeo·Cunqz hoc p trienniũ gere reẽ·die quadã antiquus hostis tanta ei? hac cõ tinua fortitudine victus ifremuit·seqz p deuexuz montis latus i pcipitiũ serpens dedit·omniaqz ar busta loci illius flama ex se exeũte ocremauit Qui in eo qp montis latus omne cõbussit·cogente deo monstrare cõpulsus est quãte virtutis fuerat·qui victus abscedebat Perpende queso iste vir domi ni in quo montis vertice stetit·qui cum serpente p trienniũ iacuit securus·In specu vero illi? ma gna desup rupis eminebat·que cum ex pte exigua monti videretur affixa·martini celle pminens ca sum suũ quotidie & illius meritũ ruitura mĩaba tur·Itaqz dũ ea que uenerat multitudo conareẽ· si posset sine piculo uiri dei illud igens quod ẽsu per incubuerat saxum leuare·cũctis uidentib? re pẽte res admirabilis cõtigit·quia moles ipsa quã conabãtur euellere·subito ab eisdem laborantibus auulsa ne spelũce martini tectũ tangeret·saltuz ẽ dit·& quasi serui dei lesionem fugiens lõgius ceci dit·Hic cũ pus i eodem monte se cõtulit· necduz clauso specu habitans·cathena sibi ferrea pedem ligauit·eamqz saxo ex pte altera affixit·ne ei ultra liceret pgredi·qp cathene eiusdez quãtitas tenẽba tur·Quod uir uite uenerabilis benedict? audiẽs cuius supius memoriã feci·ei p discipulum suum mãdare curauit· Si es seru? dei· non te teneat ca thena ferrea·sed catena xpi·Ad quã uocem marti nus ptimus eandẽ cõpedem soluit·sed nunqp post modũ solutũ tetendit pedem· ultra locũ quo hũc tendere ligatũ cõsueuerat· LXXIX De fi ctis stephano pbitero & mena solitario

Vir vite uenerabilis stephanus nomine·ua lerie ptimtie pbiter fuit Hui? nostri bo nefacij dyaconi &j dispensatoris ecclesie agnatõne ptimus· Qui quadã die quasi de itine re domũ regressus· mancipio suo negligenter lo quẽs pcepit dicẽs·Veni dyabole discalcia me·Ad cuius uocem mox ceperũt se caligarũ corrigia i sũ ma uelocitate soluere·ut apte constaret qp ei ipe q notatus fuerat ad extrahendas caligas dyabolus obedisz·Quod mox ut pbiter uidit uehementer expauit·magnisqz uocibus cepit clamare dicens· Recede miser recede·non enim tibi sed mancipio meo sum locutus·Ad cuius uocẽ ptimus recessit & ita ut imuente sunt magna iam ex pte dissolute corrigie remãserunt Qua in re colligi potest·anti quus hostis qui tam pnto est factis corporalibus qp nimijs insidijs nostris cogitatõnibus insistat· Nuper in sannie puincia·quidam uenerandus uir menas nomine solitariam uitaz ducebat·qui nichil aliud ad usum suum nisi pauca apum uascula pos sidebat Huic cum longobardus quidam in eiusdẽ apibus rapinam uoluisset ingerere·pus ab eodem uiro uerbo correptus est·& mox p malignũ spũm

ante eius uestigia uexatus Qua ex re factum est· ut sicut omnes incolas. ita etiam apud eadez barbaram gentem eius celebre nomen haberet· Sepe em ex vicina silua venientes vrsi·apes eius comedere conabant· quos ille deprehensos ferula quam portare sueuerat cedebat. ante cuius vbera ima nissime bestie rugiebāt ·& fugiebāt·& que gladios formidare vix poterāt·ex ei? manu ictus feruie ptimescebāt·Huius studiū fuit·nil in hoc mundo habere·nil querere·omes qui ad se caritatis cā ueniebāt ad eterne vite desideria accendere·si qn aūt quozūlibet culpas agnosceret·nūq; ab increpatōne pcere·Possessor quidā carterius noie·imundo desiderio deuictus·quādaz sāctimonialē feminam rapuit·sibiq; illicito matrimonio cōiūxit·Qō mox vt vir domini cognouit· ei p quos potuit q fuerat dignus audire mādauit· Cūq; ille sceleris sui cōscius timeret·& ad virum dei accedere neq; p̄sumeret·ne forte hūc aspe vt delinquētes solebat increparet·fecit oblatōnes suas·easq; iter alioz oblatōnes misit·vt eius munera saltem nesciēdo suscipet·Quod vt ille p spūm cognouit·spreuit & abiecit dicens·Ego tuā oblatōnem non accipio·quia suaz abstulisti deo LXXX De miraculis in quibusdam ecclesijs ostensis

AD hoc fere quinquēniū quādo apud hanc romanā vrbem·alueum suū tiberis ē egressus·tantūq; crescens vt eius vnda super muros vrbis influeret· & in ea maximas regias occuparet·apud veronensem vrbem fluui? artes excrescens·ad beati zenonis martiris & pontificis ecclesiā venit·Cuius ecclesie dū essent ianue apte· aqua in eam non intrauit·Que paulisp crescens· vsq; ad fenestras ecclesie que erant terre pxime peruenit·Sicq; stans aqua ecclesie ianuam clausit·ac si illud elementū liquidū in soliditatez parietis esset imutatum·Cūq; essent multi interius inuenti sed aquaz magnitudine ecclesia omni circūdata q̄ possent egredi non haberēt·ibiq; siti & fame deficere formidarent·ad ecclesie ianuā veniebāt·& ad bibendū hauriebant aquā·Ad ostendendū igitur cūctis meritū martiris·& aqua erat ad adiutoziū & quasi aqua non erat ad inuadendū locū·Quid aūt mirū·si electi quiq; in carne positi multa facere mirabiliter possunt·quozum ipa ossa mortua plerūq; in multis miraculis viuūt· in valerie nāq; puincia·res est hec gesta quam narro·Ibi etenim quidā venerabilis sacerdos defūctus est·& ante ecclesiam sepultus·Quadā autem nocte cū clericis intra ecclesiā psallentib? fur venisset·vt ingressus caulas furtū faceret·veruecē tulit & concitus exijt·Cū vero peuenisset ad locum vbi vir domini sepultus erat·repente hesit·gressūq; mouere n̄ potuit·veruecem quidē de collo deposuit·eumq; dimittere voluit sed manū laxare non valuit· facto aūt mane·expletisq; laudib? dei·ab ecclesia egressi sūt clerici & inuenerūt ignotū hoiem veruecem manu tenentē·Res venit in dubiū·vtz veruecem tolleret an offerret·Sed culpe reus citius indicauit penam·Qui se ptinus in oratōnem dederūt suisq; pcibus vix obtinere valuerunt· vt qui rez ozz venerat rapere·saltem vacu? exire mereretur Cum ad spoletanā vrbem longobardoz epūs. scz arzianus venisset·& locū ibi vbi solēnia sua agēt non habēt·cepit ab eius ciuitatis epo ecclesiā petere quā suo erzori dedicaret·Qō dū valde ep? negaret·idem qui venerat arzianus·beati apostoli pau

li illic ecclesiā cōmi? sitam se die altero violēter intraturū esse pfessus est· Quod eiusdez ecclesie custos audiens·festin? cucurzit·ecclesiā clausit· seris muniuit: facto aūt vespe lampades oēs extinxit·seqz in interiozib? abscondit·In ipo autem subsequētis noctis crepusculo·arzianus ep? collecta multitudine aduenit· clausas ecclesie ianuas effringē patus·Sed repente cūcte simul regie diuinitus cōcusse·abiectis longi? seris apte sūt·atz cum magno sonitu omnia ecclesie claustra patuerūt·effusoqz desup lumine·omes que extincte fuerāt lampades accense sunt·Arrianus vero epūs qui vim facturus aduenerat·subita cecitate ē percussus·& alienis manibus ad suū habitaculū reductus·Quod dū longobardi in eadem regione positi oēs agnoscēt·nequaq; p̄sūpserūt vlterius catholica temerare· LXXXI De miraculis in dedicatōne cuiusdā ecclesie demonstratis

ARrianozum ecclesia in regione vrbis huius que fura dicit·cū clausa vsq; añ biēnium remāsisset·placuit vt fide catholica introductis·illic beati sebastiani & sācte agathe martirum reliquijs dedicari debuisset·Quod & factum est·Nam cū magna populi multitudine veniētes·atq; oīpotenti domino laudes canētes·eadem ecclesiā ingressi sumus· Cunq; in ea iam missaz solēnia honeste celebrarētur·& p eiusdez loci angustia populi se compmēt multitudo·quidā ex his qui extra sacrariū stabant·pozcū subito intra suos pedes huc illucq; discurzē senserunt· Quendum vnusquisq; sentiret·& iuxta se stantibus indicaret·isdem pozc? ecclesie ianuas petijt· & omnes p quos transiuit in admiratōnem omouit· sz vidē non potuit quāuis fēcire potuisset·Quod eo circo diuina pietas ostendit·vt cunctis patescēt· quia de loco eodē imundus habitator exiret Peracta igit missaz solēnitate recessimus· Sz adhuc nocte eadē magnus in eiusdem ecclesie tectis strepitus factus est·ac si ī ea aliqui errādo discurzerēt·Sequēti aūt nocte grauioz sonitus excreuit cum subito tanto terzore insonuit·ac si illa omnis ecclesia a fūdamētis fuisset eūsa· Et ptinus recessit ac nulla illic vlteri? antiqui hostis inquietudo apparuit·sed p terzoris sonitum quem fecit inmotus a loco quē diu tenuerat·q̄ coactus exibat· P? paucos uero dies·in magna serenitate aeris sup altare eiusdem ecclesie·nubes celitus descendit· suoq; illud uelamīe opuit·omnez ecclesiā tāto terzore ac suauitate odoris repleuit·ut patentibus ianuis nullus illuc p̄sumeret intrare· Et sacerdos atq; custodes·uel hi qui ad celebrādā missaz solēnia uenerāt·rem uidebāt. ingredi minime poterant·& suauitatem mirifici odoris trahebāt· Die uero alio cū in ea lampades sine lumīe dependerent·emisso diuinitus lumīe sunt accense· Atq; post paucos dies·iterum cū expletis missaz solennijs·extīctis lampadibus·custos ex eadē ecclesia egressus fuisset post paululum intrauit·& lampades quas extinxerat repperit· quas negligenter extinxisse se credidit·atq; eas iam solicitius extinxit· Qui exiens ecclesiam clausit·Sed post horarū trium spacium regressus est·et lucentes lampades quas extinxerat inuenit.ut videlicet exillo lumīe apte clarescerent·quia locus ille de tenebzis ad lucem uenisset

LXXXII· De sācto gregozio q̄ sācti eleuterij precibus roboz corporis accepit et de sācto maximiano

Cum ergo quodã tempore in monasterio positus incisionem vitalium pateret. crebrisq; angustijs p horarũ momenta ad exitũ ꝑpinquarem. quã medici molestiam greco eloquio sincopin vocant. & nisi me frequẽt fratres cibo reficerent. vitalis michi spũs interdici videretur. paschalis supuenit dies. Et cum sacratissimo sabbato in quo omnes & etiam puuli pueri ieiunant. ego ieiunare non potuissem. cepi plus mere ꝑ infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius iuenit. ut eleutheriũ virũ dei secreto in oratoriũ ducerem. eumq; peterem. quatin9 ut michi die illo ad ieiunãdum virtus daretur. suis apud dominũ precibus obtineret. Quod factũ est. Nam mox vt oratoriũ ingressi sumus a me humiliter postulatus. sese cũ lacrimis in oratõnem dedit & post paululũ ꝓpleta oratõne exijt. & ad vocem benedictõnis illius. virtutez tantã me9 stomach9 accepit. vt michi fũditus a memoria tolleret cib9 & egritudo. Et cepi mirari quis essem quis fuerĩ Quia & cũ ad aĩm redibat infirmitas. nichil ĩ me ex his que meminerã recognoscebã. Cunq; ĩ dispositõne monasterij occupata mens esset. obliuiscebar fũditus egritudinis mee. Si vero vt ꝓdixi rediret egritudo ad memoriã. cũ tam fortez me esse sentirem. mirabar si non comedissem. Qui ad vesperuz veniens tante me fortitudinis inueni. vt si voluissem ieiunium vsq; ad diem alterũ trãsferre potuissem. Sicq; factũ est. vt in me ꝓbarẽ ea etiam de illo vera esse. quibus ipe minime interfuissem. Dũ iussione pontificis mei in ostantinopolitane vrbis palatio responsis ecclesiasticis deseruirem. illuc ad me venerabilis maximian9 caritate exigente cum fratribus uenit Qui cũ ad monasterium meũ romã rediret. in mari adriatico nimia tẽpestate deprehensus. ĩestimabili ordine & inusitato miraculo. erga se cũctosq; qui cum eo aderãt omnipotentis dei & iram cognouit & gratiã. Nam cũ in eoz motte uentoz nimietatibus eleuati fluctus seuirẽt. ex naui claui fũt ꝓiti. arbor abscissa est. vela in vndis ꝓiecta. totũq; vas nauis quassatũ nimijs fluctibus ab omni fuerat ꝓpage sua dissolutum. Rimis itaq; patentibus intrauit mare atq; vsq; ad supiores tabulas impleuit nauez. ita vt non tam nauis inter vndas. q̃ vnd ĩã intra nauem esse uiderentur. Tunc in eadem naui residẽtes non iam ex mortis vicinia. sed ex ipa eius pfẽtia & visione turbati. omnes sibimet pacem dederũt corpus & sanguinẽ redemptoris acceperunt. deo se singuli ꝓmendantes. Sed oĩpotens de9 q̃ mentes eoz mirabiliter terruit. eorũ quoq; vitaz mirabilius seruauit. Nã dieb9. vnj. nauis vsq; ad supiores tabulas aquis plena ꝑpriũ iter pagẽs enauit. Nono aũt die in corronensis castri portum deducta est. vbi cũ omnes egressi fuissent incolumes. mox in eiusdẽ portus ꝓfundũ nauis demersa est. ac si illis egredientibus ꝑ ponderе subleuatõne caruisset. LXXXIII De viro dei sanctolo & eius transitu.

Ille quadã a longobardis captus quidã dyaconus tenebatur ligat9. eũq; ipi qui tenuerãt interficere cogitabãt. Aduespascente aũt die. vir dei sãctolus ab eisdem longobãdis petijt. vt relaxari eiq; vita concedi debuisset: Quod posse se facere oĩno negauerũt. Cũq; mortẽ illius deliberasse eos cerneret. petijt vt sibi ad custodiam tradi debuisset. Cui ꝓtinus responderunt. Tibi quidẽ eum dam9 ad custodiendũ. sz ea cõditõne interposita. vt si ipse fugerit ꝑ eo ipso moriaris. Quod vir domini libenter accipiens. ꝑ dictũ dyaconũ in sua suscepit. Nocte media cũ lõgobardos oĩes somno graui depressos aspiceret. excitauit eum & ait. Surge et velit9 fuge. liberet te omnipotens dñs. Sed isdem dyacon9 ꝓmissionis eius non ĩmemor respondit dicens. Fugere pater ñ possum. quia si ego fugero ꝑ me sine dubio morieris Quẽ vir domini sãctolus ad fugiendũ compulit dicens. Surge & vade. oĩpotens dominus te eripiet. nã ego in manus eius sum. tantũ ĩ me possunt facere. quãtum ipe ꝓmiserit. Fugit itaq; dyaconus. et quasi deceptus in medio fideiussor remãsit. Facto igitur mane. lõgobardi qui dyaconum ad custodiendũ dederãt venerũt. et quẽ dederãt petierũt. Sed hunc venerandus pbiter fugisse respondit. Tunc omnibus qui illic aderãt longobardis placuit. vt eũ capite truncare debuissẽt. quatenus sine graui cruciatu vitã ei9 cõpendiosa morte terminarẽt. Venerandus igitur uir inter armatos deductus. ad sua arma statim cucurrit. Nam petijt. vt sibi paululuz orandi licentia dareẽ. Cui dũ cõcessũ fuisset. in era se strauit et orauit. Quidum paulo diutius oraret. hũc elect9 interfector calce pulsauit vt surgeret dicens. Surge et flexu genu tende ceruicez. Surrexit aũt vir domini. genu flexit. et ceruicem tetẽdit. Sed tẽso collo. eductam cõtra se spatã intuens. hoc vnum ferẽ publice dixisse Sancte iobãnes suscipe illã. Tũc elect9 carnifex euaginatum gladiũ tenens. ac nisu forti in altum brachiũ ꝓcussurus leuauit. sed deponere nullo modo potuit Nã repente diriguit. et erecto in celum gladio brachiũ inflexibile remãsit: Tunc omnis longobardoruz turba que ad illud mortis spectaculũ aderat. in laudis fauorem cõuersa mirari cepit. virũq; dei cum timore venerari. q9 ꝑfecto claruerat cuius sanctitatis esset. qui carnificis sui brachiũ in aere ligasset. Itaq; postulat9 ut surgeret. surrexit. postulatus ut brachiũ sui carnifici sanaret. negauit dicens Ego ꝑ eo nullo modo orabo. nisi michi ante iuramentũ dederit. q̃ cum manu ista xpianum hoĩez non occidat. Oĩes igiẽ tante uirtutis hoĩem cognoscentes: boues & iumenta que depredati fuerant. certatim ei offerre ĩ munere uolebant. Sed uir domini tale munus suscipere renuit. munus aũt bone mercedis q̃siuit dicens. Si michi vultis aliquid cõcedere. omnes captiuos quos habetis michi tribuite. ut habeã unde ꝑ uobis debeam orare. LXXXIIII.

De uita anime post obitum.
Ex libro quarto.

Carnales quiq; quia inuisibilia scire nõ ualent ꝑ expimentum dubitant utz ne sit q̃ corporalibus oculis non uident. Que nimirum dubietas ꝓmo penti nostro esse nõ potuit quia exclusus a paradisi gaudijs. hoc quod amiserat quoniam viderat recolebat Hi aũt sentire uel recolere audita non possunt. qui eoz nullũ sicut ille saltem de preterito expimentum tenent. Ac si enim pregnans mulier mittatur in carcerem. ibiq; puerum pariat. qui natus in carcere nutriatur & crescat. cui si fortasse mater que hunc genuit. solẽ lunam. stellas. montes. & campos. uolantes aues curzentes equos nominet. ille uero qui est ĩ carcere natus et nutritus. nichil aliud q̃ tenebras carceris sciat. et hoc quidem esse audiat. sed quia ea ꝑ

expimentum nō nouit·veraciter esse diffidit·Ita ī hac exūlij sui cecitate nati homines·dum esse sūma atq; inuisibilia audiunt·diffidūt an vera sint·quia sola hec infirma in quibus nati sunt visibilia noue runt·Vnde factū est·vt ipe inuisibilium & visibi lium creator spūmsanctuz ad corda nostra mitte ret·quatinus p eum viuificati crederem?·que ad huc scire p expimentuz non possum?· Quotquot ergo hunc spūm hereditatis nostre pignus accepi mus·de vita iuisibilium non dubitam?·Nam quia post mortem carnis viuat aīma·patet ratio sed fi dei admixta· Et quidnam sancti apli & martires xpi presentē vitam despicerent·pro amore dei ani mas ponerent·nisi certiorem animaq; vitam subse qui scirent·Et ecce hi qui aīmas in morte posuer atq; aīmarum vitam post mortem carnis esse cre diderunt·quotidianis miraculis corruscant·Ad ex tincta nāq; eoq; corpora viuentes egri veniūt·& sanantur.Si igitur vitā aīme manentis ī corpore deprehēdis ex motu mēbroq;·cur non ppendis vi tam aīme post corpus.& iam p ossa mortua ī vir tute miraculoq;·Nam & multi nostroq; mētis ocu lum fide pura & vberi oratōe mūdātes· egredien tes ex carne aīmas frequenter viderunt·

LXXXV·Exēpla quedā ad hoc pbandum·

Venerabilis pater noīe spes· mōasteria cō struxit·Cui cū iam āni quadragesimi fuis set in cecitate temp? exemptū·ei domin? lumē reddidit·vicinū suū obitū denūciauit· atq; vt monasterijs circūquaq; pstructis verbū vite p dicaret·āmonuit·quatin? corpis recepto lumine· visitatis in circūitu fratribus cordis lumen aperi ret·Qui statim iussis obtempās fratq; cenobia cir cūiuit·mandata vite que agendo didicerat p̄dica uit·Quītodecimo igit die ad monasteriū suū pa cta p̄dicatōne reuersus est·ibiq; fratribus quoca tis astās in medio sacramentū dñici corpis & san guinis sūpsit·moxq; cū eis misticos psalmoq; cāt? exorsus est· Qui illis psallentib? oratōni intent? aīmā reddidit·Omnes vero fratres qui aderant· exore eius exisse colūbam viderūt·que mox apto tecto oratorij egressa·aspicientib? fratrib? penet b t celū·In eadem quinta mirsie contigisse refere uat abbas stephā?·q plbiter q̄dam cōmissam sibi cū magno timore domini rgebat ecclesiā·Qui ex tpe ordinis accepti·psbiterā suam vt sororem dili gens·sed quasi hostem cauens·ad se ppius accede re nūq; sinebat·Anno q̄dragesimo ordinatōis sue inardescente grauiter febre corrept?·ad extrema deductus est·Sed cū eum psbitera sua conspicēt· solutis iā mēbris quasi in morte distensū·si qō ad huc ei vitale spiramen inesset·naribus eius appositа curauit aure dinoscere ·Quod ille sentiens cui tenuissim? inerat flat?·quāto valuit erupit dicēs Recede a me mulier adhuc ignicul? viuit·paleaz tolle·Illa recedente· ocrescente virtute corpis·cū mag̃ cepit leticia clamare dicēs·Bene veniunt dñi mei bñ veniūt dñi mei·qd ad tātillū puulū vestq; estis dig̃ti cōuenire·Venio venio· Gras ago gra tias ago Cunq; hec iterata crebro voce repeteret quibus hoc diceret noti sui qui illū circūsteterant requirebant·Quibus ille admirādo rndit Nūquid cōueniisse hic sanctos apostolos nō videtis·petq; & paulū p̄mos apostoloq; nō aspicitis· Ad quos iterum conuersus dicebat·Ecce venio·& ecce ve nio.Atq; inter hec verba animam reddidit·

LXXXVI·De viro dei puulo et ei? trāsitu:

Sciendū est·quia sepe aīmabus exēunti b? electoq; dulcedo solz laudis celestis crūpē vt dū illa libenter audiūt· dissolutōnem carnis ab anima sentire minime p̄mittāt Vnde in omelijs quoq; euāgelij iā narrasse me memini·q in ea porticu que eūtibus ad ecclesiā beati clementis est puia·fuit qui dā seruul? noīe cuius te quoq; non ambigo memimisse qui paup quidez reb?·sed meritis dives erat· quē longa egritudo dissoluerat: Nā ex quo illū scire potuim? vsq; ad finē vite paliticus iacebat·Quid dicā quia stare ñ poterat·qui nunq̄ in lecto surgere sed ad sedēdū valebat·nunq̄ manum suam ad os ducere· nūq̄ se potuit in latus aliud declinare· Huic ad seruiēdū mater cū fratre aderat·& quidquid ex elemosinis potuisset accipere·hoc eoq; manibus pauperibus erogabat·Nequaq̄ literas noverat· sed scripture sacre sibimet codices emerat·et religiosos quosq; in hospitalitate suscipiens·hos coram se legere stu diose faciebat·Factumq; est vt iuxta modū suum plene sacrā scripturā disceret·cū sicut dixi literas funditus ignoraret Studebat in dolore semp gra tias agere·himnis dei et laudibus diebus et noctī bus vacare·Sed cū iā tpus esset vt tanta eius pati entia remunerari debuisset·mbroq; dolor ad vitalia redijt·Cunq; se morti iā pximū agnouit peregri nos viros atq; ī hospitalitate susceptos admonu it vt surgerent·et cū eo psalmos pro expectatōne exitus decantarent ·Cunq; cū eis et ipse moriens psalleret·voces psallentiū repente cōpescuit cum terrore magni clamoris·dicēs· Tacete tacete·Num quid non auditis·quāte resonant voces ī celo·Et dū ad easdem laudes quas ītus audierat·aurē cor dis intenderet·sancta illa aīma carne soluta est· Qua sz exeunte tāta illic fragrātia odoris aspsa ē vt omēs illi qui aderant inestimabili suauitate re plerentur· LXXXVII·De puuli blasfemi ī teritu et duza morte quorundā sanctoq;·

Qvm hūanū genus multis atq; inumeris vicijs sit subiectuz· hierlm celestis maxi mā ptē ex puulis vel infantibus arbitror posse cōpleri·Et si omēs baptizatos infantes atq; in eadē infantia morientes ingredi regnū celeste credendum est·omēs tamen puulos qui scilicet iā loqui possunt·regna celestia ingredi credēdū non est·quia non nullis puulis eiusdē regni celestis ad itus a parentibus clauditur si male nutriātur·Nā quidā viz cūctis in hac vrbe notissim?·ante trien nium filiuz habuit ānoq; sicut arbitror q̄nq;· Quē nimis canaliter diligēs·remisse nutriebat·atq; isdē puulus(quod dictu graue ē)mox vt eius animo aliquid obstitisset·maiestatē dei blasfemare cōsue uerat·Qui in hac ante trienniuz mortalitate pcus sus·venit ad mortē:Cunq; euz suus pater in sinu teneret·sicut hi testati sunt qui p̄sentes fuerunt· ad se malignos spūs venisse trementib? oculis pu er aspiciens·cepit clamare· Obsta pater·obsta pa tri·Qui clamans declīabat faciē· vt se ab eis in si nu patris absconderet·Quez cum ille trementē re quireret quid videret·puer adiunxit dicens·Mau ri homines venerunt·qui me tollere volunt· Qui cum hoc dixisset·maiestatis nomen ptinus blasfe mauit·et statim animam reddidit· Vt em̄ omipo tēs de? ostenderet p quo reatu talib? fuisz execu toribus traditus·vnde viuentem pater suus nolu it corrigere·hoc morientem permisit iteraze.quare n? reatū suum pater eius agnosceret·q puuli fili

aīam negligens·nō puulū peccatorē gehēne ignibus nutrisset·Longobardi seuiētes duos monachos in ramis vnius arboris suspēderūt· Qui suspensi eodem die defuncti sunt· Facto aūt vespere vtrorūqz eorum spūs claris illic aptisqz vocibus psallere ceperūt·vt ipi quoqz q̄ eos occiderāt cuz voces psallentiū audirēt·nimiū mirati terrerentē· Electi ergo q̄ ꝓculdubio ad ꝑpetuā vitaz tendūt quid eis obest·si ad modicū dure moriantē· Et est fortasse eoꝝ nōnunquā culpa licet mīma q̄ in ea debeat & morte resecari· Nā vir dei ꝓtra samariā missus·qa p inobedientiā in itinere comedit· hūc leo eodem itinere occidit. Sed statim illic scriptū est·qa stetit leo iuxta asinū & nō comedit de cadauere. Ex q̄ re ostenditē qō peccatuz inobedientie in ipa fuerit morte laxatū· qa isdē leo quē viuentem ꝑsumpsit occidere·ꝺtīgere non ꝑsumpsit occisuz·

LXXXVIII· De quorūdā obitu diuinitus reuelato·

IN moāsterio meo q̄dam frater añ decēmū gerūciuſ dicebaē·qui cū graui molestia corpis fuisset depſſus·in visione nocturna albatos viros descendere de supioribus aspexit. Qui dū corā lecto iacentis assisterēt·vnus eoꝝ dixit Ad hō veniꝰ vt ō moāsterio gregarios quosdā fratres in militiā mittamꝰ·atqz alteri precipiens adiūxit. Scribe marcellum·valētinianum· agnellū atqz alios quoꝝ nūc mīme recordor·Quibus expletis·addidit dicens· Scribe & hūcipsum q̄ nos aspicit·Ex q̄ visione certꝰ reddituꝰ p̄dictus frater·facto mane innotuit fratribꝰ. q̄ & q̄ essent ex eadē cella morituri. quos se etiā denūciauit eē secuturū·Tū die altero p̄dicti fratres mori ceperunt·atqz sub eodē ordine se in morte secuti sunt quo fuerāt in descriptōe noīati . Ad extremū vo & ipe obiit·In portuēsis ciuitatis moāsterio mellitus moāchus infirmatꝰ·felici epo se consolāti respondit·cursus sui tpa esse ꝑpleta. dicēs apparuisse sibi iuuenē·atqz epl̄as detulisse dicentē. Aperi & lege. Quibꝰ aptis asseruit·qa se & omēs q̄ eodem tpe a p̄dicto episcopo in pasca fuerāt baptizati·scriptos in eisdē epistol'literis aureis inuenit Primū q̄dem vt dicebat nomē suū repit. ac deīde oīm in illo tpe baptizatoꝝ·Qua de re certū tenuit & se & illos de hac vita esse sub celeritate migraturos·Factūqz ē vt die eadē ipe moreretur .atqz post eū cūcti illi qui baptizati fuerant· ita secuti sunt vt intra paucos dies eorū nullus in hac vita remāeret ·in ea mortalitate que patricij narsi temporibꝰ hanc vrbē vehemēter afflixit.in domo valeriani puer armētarius fuit·p̄cipue simplicitatis & huīlitatis ·Cū vero eiusdē domus eadem clade vastareē·idez puer percussus est·& vsqz ad extremum deductus·Qui subito sublatus a p̄sentibus rediit·sibiqz dn̄m suū vocari fecit· Cui ait·Ego in celo fui & q̄ de hac domo morituri sunt agnoui· Ille & ille atqz ille morituri sunt· Tu vero ne timeas. quia hoc tpe moriturꝰ nō es·Vt vero scias qō me in celo fuisse verū fateor·Ecce accepi illic vt linguis oībus loquar· Cui tūc grece dominus suus locutus est·atqz ita ille in eadē lingua respōdit·vt cuncti qui aderant mirarentē·In ea quoqz domo p̄dicti narsi spatariꝰ bulgar manebat · qui festine ad egrum deductꝰ ei bulgarica līgua locutus est·Sed ita puer ille in ytalia natꝰ & nutritus in eadē barbara locutōne respōdit ·acsi ex eadem fuisset gēte generatꝰ· sed die tercio quo occulto dei iudicio nescitur ·manꝰ ac brachia lacertosqz suis dētibꝰ laniauit.atqz ita de corpe exiuit·Quo mortuo·omēs illi quos p̄dixerat ex hac ptimꝰ luce subtracti sūt·Nullusqz in illa domo eadem tempestate defunctus ē·qui voce illiꝰ denūciatꝰ non esset· LXXXIX De igne gehēnali q̄ iam reprobos exurit·

Sicut aūt electos beatitudo letificat·ita credi necesse est q̄ a die exitus sui ignis reprobos exurit·Ignē vero gehenne corporeū esse non ābigo·in quo certū est corpa cruciari·Gothoꝝ tempe quidā spectabilis vir reperatus noīe venit ad mortē·Cūqz iam mortuū familia lugeret·subito rediit·Et ait Citius ad ecclesiā beati laurentij martiris que ex nomīe ꝺditoris damasi vocatur·puerum mittite·& q̄ de tiburtio p̄sbitero agaē videat. & renūciare festinet·Qui videlicet tunc tiburtius carnalibuſ desideriis subiacere ferebaē ·Cū vero puer pergeret · narrauit isdem repatus qui ad se reuersus fuerat· q̄ illum vbi ductus fuerat agnouit dicens·Paratus fuerat rogus īgēs·deductus aūt tiburtius p̄sbit & in eo est superpositꝰ·atqz suppositō igne crematus·Alius aūt pabatur rogus ·cuiꝰ a terra m celū cacumen tendi videbaē · Cui emissa voce clamatum est cuiꝰ esset His igitur dictis·statim reparatus defunctus est·Puer vero q̄ ad tiburciū transmissus fuerat iam eū mortuū inuenit· Quidam curialis sacratissimo pascali sabbato iuuēculam cuiusdā filiā in baptismate suscepit· Qui post ieiunium domū reuersus·multoqz vino inebriatꝰ eādem filiā suaz secū manere petijt·eamqz nocte illa qō dictu nefas est perdidit · Cunqz mane fcō surrexisſz·reus cogitare cepit·vt ad balneū pergeret·acsi aqua balnei lauaret maculaz peccati· Perrexit igitur·lauit·cepitqz trepidare ecclesiā ingredi·Sed si tanto die non iret ad ecclesiā erubescebat hoīes·si vero iret pertimescebat dei iudicium Vicit itaqz humana verecūdia·perrexit ad ecclesiam·sed tremebundus ac pauens stare cepit·per singula momēta suspectus qua hora immūdo spiritui traderēē·& coram oīi populo vexareē·Cūqz vehemēter timeret·ei in illa missarū celebritate nil contigit·Qui letus exijt·& die altero ecclesiā securus intrauit·factū est vt p̄ sex cōtinuos dies letꝰ ac securꝰ ꝓcederet·estimās q̄ eiꝰ sceluſ dn̄s aut non vidisset .aut misericorditer visum dimisisset· Die aūt·vij·subita morte defunctꝰ ē·Cunqz sepulture traditus fuisset·p longū tēpus cunctis videntibus de sepulcro illius flama exijt & tamdiu ossa eiꝰ cremauit quousqz omē sepulcrū ꝑsumeret·& terza q̄ in tumulo collecta fuerat de fossa videretur. Quod videlicet omīpotēs deus faciens ostēdit q̄d eiꝰ aīa in occulto ptulit.cuius etiā corpus añ huānos oculos flama ꝑsūpsit·

XC· Q̄ ignē illuz etiam in p̄senti mortalibus ad terrorem deus ostendit·

Ille vulcani in sicilia ·vt solent narrare q̄ nouerunt·laxatis quotidie finibus sic excrescunt·vt mūdi termīo ꝓpinquāte q̄nto certū est illuc amplius exurendos colligi·tanto & eadē tormētoꝝ loca amplius videantur appere Quod omīpotens deus ad corruptōem viuentiū in hoc mūdo voluit ostendi·vt mentes infidelium que inferni tormenta esse non credunt·tormentorum loca videant·que audita credere recusant· Messores aūt angeli zizania ad comburendum in

fasciculos ligant· compares paribus in tormētis similibus sociāt·vt superbi cū superbis·luxuriosi cū luxuriosis ardeant· Superna quoqz pietas ex magna misericordie sue largitate disponit· vt nō nulli etiam post exitū repente ad corpus redeāt & tormēta inferiora q̄ audita n̄ crediderāt·saltim visa ptimescāt·Nā illustris vir stephanus quē bñ nosti·de semetipo mihi narrare psueuerat·qa ī cō stantinopolitana vrbe p quadā causa demorat? molestia corpis supueniēte defunct? ē·Cūqz medicus atqz pigmentari? ad apiendū eum atqz condiendō essz q̄situs·& die eodē mīme inuent?·subsequenti nocte iacuit inhumatū corp? · Qui ductus ad inferni loca vidit multa que prius audita nō credidit·Sed cū p̄sidenti illic iudici p̄sentatus fuisset·ab eo receptus non ē·ita vt diceret· Non hunc deduci·sed stephanū ferrariū iussi · Qui statim reduct? in corpe ē·& stephan? ferrari? q̄ iuxta eū habitabat eadē hora defunctus est· Sicqz pbatuz est vera fuisse verba q̄ audierat·dum hec effect? mortis stephani demōstrauit·

XCI De visione cuidā militi ostensa·

IN te triēnium quoqz in hac pestilētia q̄ hanc vrbē clade vehemētissima depopulauit·in q̄ etiā corpali visu sagitte celitus venire & singulos quosqz ferire videbanē·sic nosti·stephan? isdem defunct? est · Quidā vero miles in hac eadez nostra vrbe pcussus·ad extrema puenit·Qui educt? ex corpe exanimis iacuit sed citius rediit·& q̄ cū eo fuerāt gesta narrauit· Aiebat eñ sic tunc res eadē etiā multis innotuit qa ponz erat sub quo niger atqz caliginosus fetoris intolerabilis nebulā exalās fluui? decurrebat Trāsacto aūt ponte amena erāt prata atqz virētia odoriferis herbaz floribz exornata·in qbus alba torū boim puenticula esse videbanē· Tantusqz in loco eodē odor suauitatis inerat vt ipa suauitatis fragrātia illic deābulātes habitāteszqz satiaret· Ibi māsiones diuersorū singule·magnitudie lucis plene·Ibi quedā mire potētie edificabaē dom?· que aureis videbaē latercul'ostrui·sed cui? eēt nō potuit agnosci· Erant vero sup ripā p̄dicti flumis nōnulla habitacula . sz alia exurgentis fetoris nebula tangebanē · alia aūt exurgēs fetor a flumine mīme tāgebat·Hec vero erat in p̄dicto pōte probatō·vt quisquis p eū iniustoz vellet trāsire· ī tenebroso fetentiqz fluuio labereē·Iusti vero qbus culpa nō assisteret·securo p eum gressu ac libero ad loca amena pueīrent·Ibi se etiā petrū ecclesia stice familie maiorē·q̄ añ quadriēniū defunct? ē deorsū positū in locis teterrimis magno ferri pōdere ligatū ac deplssuz vidisse ofessus est· Qui dū requireret cur ita esset·ea se dixit audisse q̄ nos q̄ eū in hac ecc̄iastica domo nouim? sciētes ei? acta recolim?·Dictū nāqz est·hec idcirco patiē · qa si quid ei p faciēda vltōne videbaē ad iferēdas plagas plus ex crudelitatis desiderio q̄ ex obediētia seruiebat· Quod sic fuisse· nullus q̄ illum nouit ignorat·Ibi se etiā quēdam pegrinū p̄sbiteruz vidisse fatebaē·qui ad p̄dictū pontē veniens tanta p eū autoritate trāsijt q̄nta & h̄ sinceritate vixit

XCII Qualiter misericordibus elemosine sue post mortē suffragantur·

IN eodem quoqz pōte hunc quē p̄fixi stephanuz se recognouisse testat? est·Qui dū trāsire voluisset· ei? pes lapsus ē·& ex medio corpore iā extra pontē deiectus a quibusdaz viris teterrimis ex flumie surgentib? per coxas deorsum·atqz a quibusdaz albatis & speciosissimis viris·cepit p brachia sursū trahi·Cunqz hoc luctamē esset·& hūc boni sursum·mali deorsum traherēt·ipe q̄ hoc videbat ad corp? reuersus ē·& q̄d de eo pleni? gestū sit·mīme ognouit·Qua ī re de eiusdē stephāi vita daē intelligi·quia in eo mala carnis cum elemosinazū opatōne certabant·Qui eñ p coxas deorsum·p brachia trahebaē sursum·patet nimiruz quia elemosinas amauerat·& carnis vicijs pfecte nō restiterat·que eū deorsum trahebāt·Sed ī illo occulto arbitrij examīe quid in eo vicerit·& nos & eū qui vidit & reuocat? est latet . Constat tñ quia idem stephan?·postq̄ sic supius narraui·& infernī loca vidit·& ad corp? rediit·pfecte vitaz mīme correxit· Petrus · Quid ē hoc q̄so te·q̄ in amenis locis cuiusdā dom? laterculis aureis edificari videbaē·Ridiculū valde est·si credim?·q̄ ī illa vita adhuc metall'talib? egeamus · Gregorius·Quis hoc si sanū sapit intelligat·sed ex eo qđ illic ostensum est·quisquis ille ē cui mansio ista ostruitur · apte datur intelligi·quid ē qđ hic opatur·Nam qm̄ premiū lucis eterne elemosinaz largitate p̄merebitur·nimirū cōstat·qa auro edificat māsionē suam·Quod eñ supius memoriam feci vt dicerem·isdē mlef q̄ hoc viderat narrabat q̄ eosdem laterculos aureos ad edificatōz domus senes ac iuuenes puelle & pueri ferebāt·Qua ex re colligitur·quia hi quib? hic pietas facta ē·ipi illic opatores esse videbanē·Sic etiā quidā iuxta nos deus dedit nomīe religiosus habitabat·qui calciamēta solebat opari· De quo alter p reuelationem vidit·q̄ eius domus edificabaē·seo ī ea cō structores sui solo die sabbati videbanē operari· Qui eiusdē viri postmodū subtiliter vitā req̄rēs·ī uenit·qa ex bijs que diebus singul'laborabat·qđ quid ex victu atqz vestitu supesse potuisset· die sabbati ad beati petri ecclesiā deferre psueuerat· atqz indigentibus erogare· XCIII De inquieto theodoro qui draconi traditus penituit & ypocrita moācho qui a dracone liberari n̄ valuit

IN quiet? valde theodoz? noīe puer fuit· qui in meū moāsteriū fratrem suū necessitate magis q̄ voluntate secut? est·Cui nimiū graue erat·si quis p sua aliqđ salute loquezetur·bona aūt non solū facere·sed etiā audire n̄ poterat·Nunq̄ se ad sancte quersatōis habitū veīre·iurādo·irascēdo·detrahēdo testabaē. In hac āt pestilētia·q̄ nup huius vrbis populū mag̃ ex pte psumpsit·pcussus in īguine ē deduct? ad mortem Cūqz extremū spiritū ageret.quenerunt fratres· vt egressū illi? orādo p̄tegerēt·Iam corp? ei? ab extrema fuerat pte mortuū·ī solo tantūmodo pectore vital' adhuc calor ābelabat· Cūcti aūt fratres tanto p eo ceperūt enixius orare·q̄nto eum iam videbant sub celeritate discedere · Tñ repente cepit eisdē assistētib? fratrib? clamare atqz cū magnis vocib? oratōes eoz interrūpe·dicēs·Recedite·recedite·Ecce draconi ad deuorandō datus sum·qui p̄pter vestrā p̄ntiā deuorare me n̄ potest caput meū in suo ore iam absorbuit· Date locum vt non me amplius cruciet·sed faciat qđ factur? est·Si ei ad deuorandum datus sum · quare propter vos moras patior · Tūc fratres ceperunt ei dicere·Quid est quod loqueris frater · Signum tibi sancte crucis imprime· Respondebat ille cuz magnis clamoribz·dicens·Volo me signare. sed

non possum · quia squamis huius draconis ꝑmor
Cunqꝫ hec fratres audirent · prostrati in terram
cum lacrimis ceperunt pro ereptõne illius vehe-
mentius orare · Et ecce subito cepit eger cum ma
gnis vocibus clamare, dicens · Gratias deo · ecce
draco qui me ad deuorandũ acceperat fugit · o-
ratõnibus vẽstris expulsus stare nõ potuit Pro
peccatis meis modo intercedite · quia ꝙerti para
tus sum · & secularẽ vitam funditus relinquere ·
Homo ergo qui sicut iam dictuꝫ est ab extrema
corpis fuerat ꝑte ꝑmortuus · reseruatus ad vitã
toto ad deũ corde conuersus ẽ · At contra qȯdaꝫ
monasteriũ cõgalaton dicitẽ · in quo quidaꝫ mona
chus magne estimatõnis habebaẽ · moribus atqꝫ
in omĩ sua actione composit? · Sꝫ sicut ex fine res
patuit · longe alit ꝙ appebat fuit · Nam corpis su
perueniente molestia · fratres ad se omẽs cõgre-
gari fecit · At illi tali vt putabant viro morientẽ ·
magnũ quid ac delectabile se ab eo audire credi-
derunt · Quibus ipe afflictus & tremẽs ꝓpulsus
ẽ ꝓdẽ · cui hosti tradit? cogebaẽ exire · Maꝫ dixit
Quãdo me vobiscuꝫ ieiunare credebatis · occulte
comedebã · Quare nũc ecce ad deuorandȯ draconi
traditus sum · qui cauda sua genua pedesqꝫ liga-
uit · Caput vero suũ intra meũ os mittens · spũm
meuꝫ ebibens abstrahit · Quibus dictis statĩ de
functus est · atqꝫ vt penitendo liberari potuisset
a draconе quẽ viderat expectatus non est ·

XCIIII · De igne purgatorij & pascasio
dyacono ·

DE quibusdã vero leuib? culpis esse ante
iudicium purgatori? ignis est credẽdus
ꝑ eo qȯ veritas dicit · quia si quis in san
cto spũ blasfemiã dixerit · neqꝫ ĩ hoc seculo remit
tetur ei · neqꝫ in futuro · In qua sentẽtia daẽ intelli
gi quasdã culpas in hoc seculo · quasdã vero ĩ fu-
turo posse relaxari · Quod eĩ de vno negaẽ · con
sequẽs intellectus patꝫ · quia de quibusdã dicitẽ
Sed de paruis minimisqꝫ peccatis fieri posse cre-
dendũ est · sicut ẽ assiduus ociosus sermo · ĩmode
ratus risus · cura rei familiaris · aut in nõ grauib?
rebus error ignorantie · Hoc tñ sciendũ quia illic
saltim de mĩmis nil quisqꝫ purgatõis obtinebit ·
nisi bonis hoc actibus in hac vita adhuc positus
vt illic obtineat ꝑmereaẽ · nã cũ adhuc essem iuuẽ
culus a maioribus atqꝫ scientib? audiui · ꝙ pasca-
sius huiꝰ apostolice sedis dyacon? · cuiꝰ apȯ nos
rectissimi & luculenti de sãcto spũ libri extãt · mi
re sanctitatis vir fuerit · elemosinarũ maxĩe operi
bus vacans · cultor paupeꝝ · & contemptor sui ·
Sed hic in ea ꝓtentõe que inardescẽte zelo fideliũ
inter simachũ atqꝫ laurentiũ facta est · ad pontifi
catus ordinẽ laurentiũ elegit · & oĩm post vnani-
mitate supatus · in sua tñ sententia ad diẽ sui exi-
tus pstitit · illũ amãdo atqꝫ ꝓferendo quẽ episco-
porũ iudicio ꝓesse sibi ecclesia refutauit · Hic ita-
qꝫ cũ tempibus simachi esset defunct? eiꝰ dalma
ticam feretro suppositam demoniac? tetigit · sta-
timqꝫ saluatus est · Post multũ vero tempis san
cto germano capuano episcopo medici pro cor-
poris salute dictauerunt · vt in anglanis termis
lauari debuisset · Qui ingressus eas dẽ termas pre
dictũ pascasiũ dyaconũ stantẽ & obsequentẽ ĩ ca
loribus inuenit · Quo viso vehemẽter extimuit ·
& quid illic tantus vir faceret inquisiuit · Cui ille
respondit · Pro nulla causa alia in hoc penali loco
deputaꝫ sum · nisi qȧ in ꝑte laurentij cõtra simma-
chuꝫ sensi · Sed queso te ꝑ me dñm depcare · atqꝫ
in hoc cognosces vtrũ exaudit? sis si huc rediens
me non inueneris · Qua de re vir dñi germanꝰ se
in ꝑcibus strinxit · & post paucos dies rediit · sed
iam ꝓdictũ pascasiũ in loco eo deꝫ minime inuenit ·
Quia eĩ non malicia sed ignorãtie errore pecca-
uerat · purgari post mortẽ potuit a peccato · Qȯ
tñ credendũ est · ꝙa ex illa elemosinaꝝ sinarũ largi
tate hoc obtinuit · vt tunc potuisset ꝑmereri ve-
niam · cũ iam nil posset operi · Hac etiã in re magꝭ
debet omnipotẽtis dispensatõ · & quã sit multiplex
agnosci · cui? iudicio actũ est · vt isdem vir pasca
sius & ipe vltõꝫ ad aliquantũ tempis reciperet ꝙ
peccasset · & tamẽ ante humanos oculos mira per
corpus suũ post mortẽ faceret qui ante mortẽ
eis quoqꝫ cognoscentibus pia opa fecisset · vt ne
qꝫ hij qui bona eiꝰ viderãt de elemosinaꝝ illiꝰ esti
matõne fallerenẽ neqꝫ ipi sine vltõne laxareẽ cul
pa quã nec esse culpã credidit · & ideo hanc fleti
bus nõ extinxit ·

XCV · De pauore & consolatione sancto
rũ in obitu suo ·

PLerumqꝫ de culpis mĩmis ipe solus pa
uor egredientes aĩmas iustoꝝ purgat si
cut narrari de quodam sãcto viro mecũ
freqnẽter audisti · ꝙa ad mortẽ veniẽs vehemẽter
timuit · sed post mortẽ discipul' in stola alba appa
ruit · & ꝙ ꝑclare sit susceptus indicauit · nõnunꝙ
vero omnipotens trepidantiũ mẽtes quibusdaꝫ re
uelatõnibus roborat vt in morte mĩme ptimescãt
Nã quidam mecũ in monasterio frater anthoniꝰ
nomĩe viuebat qui multis quotidianisqꝫ lacrimis
ad gaudia patrie celestis ãhelabat · Cunqꝫ studio
sissime & magno feruore desiderij sacra eloquia
meditareẽ · non ĩ eis verba sciẽtie sed fletũ ꝓpũcti
onis inqrebat · qtinꝰ per hoc excitata mẽs eiꝰ iar
desceret · & yma deserens ad regionеꝫ celestis pa
trie ꝑ contemplatõem volaret · Huic ꝑ nocturnam
visionеꝫ dictũ est · Paratus esto · & ꝙa dñs iussit
migra · Cunqꝫ ille nõ habere se sumptꝰ ad migrã
dum diceret · Responsũ ꝓtinꝰ audiuit dicens · Si
de peccatis tuis agitẽ · dimissa sunt · Quod cum se
mel audisset & magno adhuc metu trepidarꝫ · no
cte quoqꝫ alia in eisdẽ verbis est ãmonitus · Cuꝫ
post quĩqꝫ dies febre correptus cũctis fratribus
flentibus orãtibusqꝫ defũct? est · Aliꝰ etiã frater
in eodẽ moãsterio merulꝰ dicebaẽ · vehemẽter la
crimis atqꝫ oratõi intentꝰ · psalmodia vero ex ore
illiꝰ pene nullo tempe cessare ꝓsueuerat · excepto
aut cũ alimẽto corpi · aut mẽbra dediss et sopori ·
Huic nocturna visione apparuit · ꝙa ex albis flori
bus corona de celo ĩ caput illiꝰ descẽdebat · Qui
mox molestia corpis occupatꝰ cũ magna securita
te animi atqꝫ hilaritate defunctus est · Ad cuiꝰ se
pulcrum dũ petrus ꝙ nunc ꝑest sibi sepulturã fa
cere post ãnos ꝗttuordecĩ voluisset · tãta vt asse
rit de eodem sepulcro illius fragrãtia suauitatis
emanabat · acsi illic florum oĩm fuissent odoramẽ
ta aggregata · Ante hoc aũt trienniũ cum quidaꝫ
frater fuisset mortuus · atqꝫ in eiusdem monaste
rij cimiterio a nobis sepultus · cunctis nobis ab
eodem cimiterio exeuntibus · isdem iohannes sic
postmodum pallens & tremens indicauit illic in
uentus ab eodem fratre qui mortuus fuerat de
sepulcro vocatus est · Quod mox etiam subsequns
finis docuit · Nam post diesꝫ decẽ imasus febrib?
carne solutus est ·

XCVI. ¶ Q reprobis in ecclesia sepeliri nō prodest·sed potius obest·

QVm grauia peccata non deprimūt·hoc prodest mortuis si in ecclesijs sepelian tur·q eorum proximi quotiens ad ea sa era loca cōueniunt.suoz quoz sepulcra aspiciūt recordantur & pro eis preces dño fundunt·Naz quos peccata grauia deprimunt non ad solutōez potius q̄ ad maiorem damnatōnis cumulū eoruz corpora in ecclesijs ponunē·Quod meliꝰ ostendimus si ea que diebus nostris gesta sunt breuiē enarremus·Vir nanqz vite venerabilis felix por tuensis episcopus in sabinensi prouincia ortꝰ atz enutritus est·Qui quandā sanctimonialē feminā in loco eodē fuisse testatur·que carnis quidē con tinentiā habuit·sed lingue procacitatē atqz stulti loquiū non declinauit·Hec igiē defuncta atqz in ecclesia sepulta est·Nocte aūt eadem eiusdē eccle sie custos per reuelatōem vidit·quia deducta aī sacrū altare per medium secabaē·& pars vna illiꝰ igne cremabaē·pars autez altera intacta remane bat·Cunqz hoc surgens mane fratribus narraret & locū vellet ostēdere in quo fuerat igne sūpta· ipa flame combustio ita ante altare in marmoribꝰ apparuit·acsi illic eadez femina corpeo fuisset igne concremata·Valerianus patricius vsqz ad etatez decrepitaz leuis ac lubricus extitit·modūqz suis prauitatibus ponere contempsit·Huic in ciuitate brixa defuncto·eiusdē vrbis episcopus sepulture locum in ecclesia p̄buit accepto p̄cio·eadem vero nocte qua sepultus.beatꝰ faustinꝰ martir ī cuiꝰ ecclesia corpus illius fuerat humatū·custodi suo apparuit dicens·Vade & dic episcopo·proiiciat hinc has fetētes carnes quas hic posuit· quia si n̄ fecerit die tricesimo ipe morieē·Quam visionē cu stos episcopo timuit confiteri·& rursus admoni tus declinauit·Die aūt tricesimo eiusdē ciuitatis episcopus cū vesptina hora sanus atqz incoluis ad lectum redisset subita & inopinata morte de functꝰ est XCVII ¶ Iterum exempla ad idē

QValentinus mediolanēsis ecclesie defen sor defunctꝰ est·vir valde lubricus & cunctis leuitatibus occupatꝰ·cuiꝰ cor pus ī ecclesia beati martiris sīi sepultū est· nocte aūt media in eadē ecclesia facte sūt voces acsi q̄s violenter ex ea repellereē atqz trahereē foras· ad quas voces nimirū cucurrerunt custodes·& vi derunt duos quosdam teterrimos spiritꝰ·q eius dem valentini pedes quadā ligatura strinxerant & eum ab ecclesia clamantē ac nimiū vociferātez foras trahebant·qui videlicz exterriti·ad suū stra tum reuersi sunt Mane aūt facto aperiētes sepul crum in quo isdem valētinus positus fuerat eius corpus non inuenerūt·Cunqz extra ecclesiā que rerēt vbi p̄iectum esset·inuenerunt hoc in sepul cro alio positū ligatis adhuc pedibus sicut de ec clesia fuerat abstractū·Ex quare petre collige·qz hij quos peccata gra uia deprimūt si ī sacra loca sepeliri se faciant·restat vt etiā de sua p̄sumptio ne iudicenē·quatinꝰ ea sacra loca non liberēt·sed etiam culpa temeritatis accuset· Nā quid quoqz in hac vrbe perpetrarit·timctoz qui hic habitāt mul titudo testat·Q quidam artis eoz primus cum defunctus fuisset·in ecclesia beati ianuarij marti ris iuxta portaz sancti laurentij a coniuge sua se pultus est.Sequēti aūt nocte ex sepultura eadez audiente custode eiusdem spiritꝰ cepit clamare·

Ad eo ·ardeo·Cum vero has diu voces emitterz custos hoc eius nūciauit vxori· Vxor vero illius eos qui diligēter inspicerent artis eiusdem viros trāsmisit ad ecclesiā volens cognoscere q̄liter eiusz esszcorpus in sepulcro de quo eius spiritus talia clamaret·Qui apientes sepulcrū vestimēta quo qz intacta repperunt ·q̄ nunc vsqz ieadez ecclesia p̄ eius cause testimonio seruanē·corpus vero illius oīno non inuenerunt·acsi in sepulcro eodez positum non fuisszEx qua re colligendū ē q̄ vlti one aīma eius damnata sit·cuiꝰ & caro est ab ec clesia proiecta· XCVIII ¶ Qualiter hostie salutaris oblatio liberat aīmas a purgatorio ·

SI culpe post mortē īsolubules nō sunt multū solet aīmas etiam post mortem sacra oblatō hostie salutaris adiuuare· ita vt hoc nōnunquā ipe defunctoz aīme videā tur expetere·Presbiter quidā in loco in quo aq̄ calide vapores nimios faciunt·quotiēs necessitas corpis exigebat lauare p̄sueuerat·Vbi dum die q̄ dam fuisszingressus·inuenit quendā incognitum virū ad suū obsequium p̄paratum qui sibi de pedi bus calcia mēta abstraheret·vestimēta susciperet·& exeunte ex caloribus sabana p̄bezz·atqz omne mi sterium cū magno famulatu pageret·Cunqz hoc sepius fieret·isdē p̄sbiter die quodam ad balnea iturus·intra semetip̄m cogitans dixit· Viro illi qui mihi solet tam deuotissime ad lauādū obseq̄ ingratus appere non debeo·sz aliquid me necesse est ei pro munere portare·Tunc duas secū obla tionū coronas detulit·Qui mox vt peruenit ad lo cum hominē inuenit·atqz ex more eius obsequio in oībus vsus est·Lauit itaqz Et cum iam vesti tus voluisszegredi·hoc qd̄ secum detulerat obse quēti pro bñdictione obtulit·petens vt benigne susciperz qd̄ ei caritatis gratia offerrz Cui ille me rens afflictusqz respondit · Mihi ista quare das pater·Iste panis sanctus est ego hunc manducaē non possum·Me etenī quē vides·aliqñ loci hui domimus fui·sz pro culpis meis hic post mortem deputatꝰ sum·Si aūt mihi p̄stare vis oñipotēti deo pro me offer hunc panē·vt pro peccatis meis interueniaz·Et tunc exauditum te eē cognosce· cum huc ad lauandū veneris & me mīme inuene ris·In quibus verbis disparuit·& hijs qui homo esse videbatur euanescēdo innotuit·quia spiritꝰ fuit · Isdem vero p̄sbiter hebdomada cōtinua se pro eo ī lacrimis afflixit·salutarē hostiā quotidie obtulit·& reuersus post ad balneū · eum iam mi nime inuenit·Qua ex re q̄ntū p̄sit aīabus īmola tio sacre oblatōnis ostendiē·qñ hanc & ipi mor tuorum spūs a viuentibus petunt & signa indi cant quibus p eam absoluti videantur ·

XCIX ¶ De monacho p̄prietario per eam dem hostiam sacram liberato·

QVidam moachus iustus nomīe medici nali arte fuerat imbutus qui mihi ī eod̄ moasterio sedule obseq̄·atqz ī assiduis egritudinibus meis excubare consueuerat Hic ita qz lāguore corpis p̄uentꝰ ad extremū deductus est·Cui ī ipa sua molestia frater germanꝰ nomīe copiosus seruiebat Sed p̄dictus iustꝰ cū iam se ad extremū pueīsse agnouisszeidem copioso fra tri suo qa occultos tres aureos haberet innotuit Qd̄ nimirū fratribꝰ nō potuit celari·sz subtiliter īdagātes atz illius oīa medicamēta perscrutātes eosdē tres aureos īuenerunt ī medicaie abscōsos

Quod mox vt mihi nunciatū est. tantum malum de fratre q̄ nobiscū cōiter vixerat eq̄nimiter ferre non valui. Tūc nimio meroze pcussus cogitaē cepi vl'q̄o ad purgatōez moriētis facerē. vel quid im exēplum viuētib? fratrib? ꝓuiderem. Preciosso igitur eiusdem monasterij ꝓposito ad me accito dixi Vade & null? ex fratrib? se ad eū morientem iungat. nec sermonē ꝺsolatōnis ex cuiuslibet eoz oze ꝓcipiat. sed cū im morte cōstitut? fratres quesierit. ei suus frater carnalis dicat q̄a pro solidis quos occulte habuit. a cūctis fratrib? aboīatus sit. vt saltem ī morte de culpa sua mentē illi? amaritudo trāsuerberet. atq; a peccato q̄ perpetrauit purget Cū vero mortu? fuerit corp? illi? cū fratrū cozpib? non ponat. sed fossam im sterq̄limio facite. im ea cozp? ei? ꝓjcite. Ibi quoq; super eum tres aureos quos reliquit iactate. simul oēs clamātes. Pecunia tua tecum sit im ꝓditōez Et sic eū terra operite. In quibus vtrisq; rebus vnam morienti. alteram vero volui viuentibus ꝓdesse vt & illū amaritudo mortis a culpa solubilem faceret. & istos auaricie tanta damnatō misceri im culpam ꝓhiberet. Quod ita factū est. Nam cuz isdem moāchus pueniss̄et ad mortē. atq; anxie sequereret fratribus cōmendare. nulluſq; ex fratribus ei applicare & loqui dignaret. ei carnalis frater cur ab oīmibus eēt aboīatus indicauit. qui ꝓtinus de reatu suo vehemēter ingemuit. atz im ipa trisꝉicia de cozpe exiuit. Qui ita est sepultus vt dixeram. sed fratres omēs eadem sententia ꝓturbati ceperunt singuli extrema queq; & vilia & q̄ eis habere regulariter semp licuerat ad mediū ꝓferre. vehemēter formidare. ne quid apud se essz vnde deꝓhendi potuissent. Cū vero post mortez eius. xxx. iam essent dies euoluti. cepit aīm? me? defuncto fratri ꝓpati. eiusq; cū dolore graui supplicia pensare. & si q̄d esset ereptōis remediū q̄rere. Tunc euocato moāsterij nostri ꝓposito trisꝉis dixi. Diu est q̄ frater ille qui defunct? est im igne cruciaē. debem? ei aliq̄d caritatis impēdere. & eum q̄ntū possum? vt eripiaē adiuuare Vade itaq; & ab hodierna die dieb? .xxx. ꝓtinus offerre ꝓ eo sacrificiū stude. Qui protim? abscessit & paruit. Nobis aūt alia curantibus atq; euolutos dies non numerantib?. isdem frater q̄ defunctus fuerat. nocte quadā fratri suo germano copioso per visionē apparuit. Quē ille cū vidisset. inquisiuit dicēs. Quid est frater. Quomodo es Cui ipe respondit. Nunc vsq; male fui. sed iam modo bñ sum. qz hodie ꝓmunionē recepi. Quod isdem copiosus pgens. protinus indicauit im monasterio fratribus. Fratres vero solicite ꝓputauerunt dies & ipe dies extiterat quo pro eo tricesima oblatō fuerat impleta. C. ¶Qualiter eadem hostia prosit etiam viuis & liberet eos a periculis.

QAssianus naruiensis episcopus qui quotidianū deo sacrificiū offerre ꝓsueuerat se q; im lacrimis inter ipa sacrificioz archana mactabat. mandatū dñi ꝓ cuiusdā sui visionem ꝓsbiteri suscepit dicens. Age q̄d agis. operare q̄d oparis. Natali apostoloz venies ad me & retribuā tibi mercedem tuam. Qui post ānos septem im ipo natalicō aplōz die cū missarum solēnia pegisset. & misteria sacre ꝺmunionis accepiss̄z ex cozpe exiuit. Hoc quoq; audiuim? quēdā apud hostes in captiuitate positū. & im vinculis religatum fuisse. pro quo sua cōiunx diebus certis sacrificium offerre ꝺsueuerat. qui longo post tempe ad ꝓiugem reuersus. quibus dieb? ei? vincula solueren̄ ꝺmotuit. eiusq; cōiunx illos fuisse dies q̄bus pro eo offerebat sacrificium recognouit. Agato etiam panormitan? episcopus sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sūt atq; testanē. cuz beate memorie decessoris mei tēpe iussus essz. vt romā veniret. vim nimie tempestatis pertulit ita vt se ex tanto vndarū periculo euadere posse diffideret Nauta vero illi? varaca noīe qui nūc eiusdem ecclesie clericat? officio fungiē. post nauē carabum regebat. rupto fune cū eodem karabo imē vndarū cumulos repēte disparuit. Nauis aūt cui ep̄us ꝑerat. tandē post multa ꝓicula ad hostilem ꝑsulam fluctib? quassata puenit. Cūq; die tercio eps nautā q̄ ab eo abreptus im carabo fuerat. im nulla maris ꝓte videz apere. vehementer affli ctus mortuū credidit. Sed ꝓ obsequiū caritatis vnū q̄d mortuo debebat impēdit. vt oīnipotenti deo pro absolutōne ei? aīme offerri sacrificiū victime salutaris iuberet. Quo oblato restaurata naue prexit ad ytaliam. Cunq; ad romanū portū venissz. illic nautā reppit quē mortuum putabat tunc imopinata exultatōne gauisus ē. eūq; qualiē tot dieb? ī illo tāto maris ꝓiculo viuē potuissz ī quisiuit. q̄ videlicet indicauit. quotiens im illis tēpestatis fluctib? cū eodem quem regebat carabo versat? qualiter cū illo vndis pleno natauerat & quotiēs eo a supioꝛi parte deorsum verso. ipe carine ei? supsederat. adiūgens etiam cū diebus ac noctibus hoc incessanter facerz. iamq; ei? virtus fundit? ex fame simul & labore cecidissz. quo euz ordine misericordia diuina seruauerat indicauit. eteni hoc etiam nūc vsq; testaē dicens. Laborās im fluctib? ac deficiens. subito mētis pondē sum grauat?. ita vt neq; depssus somno essem neq; vigilare me credere. Cū ecce ī eodē medio mari me posito q̄dā apparuit qui mihi panē ad refectōem detulit. quē mox vt comedi. vires recepi. nec longe post nauis transiēs affuit. que me ab illo vndarum ꝓiculo suscepit atq; ad terram duxit Q̄ sz eps audiens. req̄siuit diem. atq; illum fuisse diem reppit. quo pro eo ꝑsbiter ī hostica insula oīnipotēti deo hostiā sacre oblatōis īmolauit. Idcirco credo q̄a hoc tam apte cū viuentib? ac nesciētib? agitur. vt cunctis hec agentib? atq; nesciētibus ostendaē. quia si insolubiles culpe non fuerint ad absolutōem prodesse etiā mortuis victima sacre oblatōnis possit. C I. ¶Qualiter debeāt viuere q̄ eandē hostiā sibi volūt ꝓdesse.

Sed sciendū est q̄ illis sacra victima mortuis ꝓsit. q̄ hic viuendo obtinuerūt. vt eos etiā post mortē bona adiuuēt. q̄ hic ꝓ ipsis ab alijs fiūt. Inter hec aūt pensandum est q̄ timor via sit vt bonuz q̄d quisq; post mortem suā spezat agi ꝓ alios. agat dū viuit ipse ꝓ se. beatius est q̄ppe liberū exire q̄ post vincula libertatē q̄rere. Pensem? q̄le sit ꝓ nobis sacrificiū q̄ pro absolutōne nostra passionē vnigeniti filij semper imitatur. Quis em̄ fideliū habere dubiū possit. in ipsa īmolatōis hora ad sacerdotis vocē celos apiri. ī illo iesu christi misterio āgeloz choros adeē sūmis yma sociari. terrā celestib? iūgi. vnū q̄dem ex visibilib? atz iuisibilib? fieri. Sz ncēe ē vt cum hec agim? nosmetipsos deo ī cordis ꝓritōne mactem?. qz q̄ passionis dñice misteria celebram? debem? imitari q̄d agimus. Tūc ergo vera ꝓ nobis

deo hostia erit cū nosipos hostiā fecerim? Sz stu dendū nobis est· vt etiam post oratōis tempa ꝙntum deo largiente possumus · in ipo aīm suo pondere & vigore seruemus · ne cogitatō fluxa dissoluat·nec vana mētis letícia surrepat· & lucz compunctōis aīma per incuriā fluxe cogitatōnis perdat· Mun? etiā non accipiē· nisi añ discordia ab aīo pellaē· dicēte veritate Si offers mun? tuū ad altare ꝛc̄· Qua in re repensanō est·cū oīis culpa munere soluatur ꝙ̄ grauis est culpa discordie ꝙ̄ qua nec mun? accipiē· Debem? itaqz ad proximū quāuis longe positū lōgeqz disiunctū mente ire· eiqz aīm subdere· humilitate illū ac beniuolētia placare· Et sic oditor noster dum tale placitū nostre mentis aspexerit· a peccato nos soluit· qz munus pro culpa sumit· Igiē dum per indultū tēpis spaciū licz· dū iudex sustinet· conflem? in lacrimis duriciā mentis formem? in proximis gratiā benignitatis· Et fidenter dico· qz hostia salutari post mortē nō indigebim?· si ante mortem deo hostia ipi fuerim?· CII· De contēptu mundi·

Idem in omelia euangelica·

Relictis retibus & p·s·sunt e· Audistis fratres karissimi· qz ad vnius iussionis vocem petrus & andreas relictis retibus secuti sunt redemptorē· At fortasse quis dicat· ad vocem dñicam vterqz iste piscator qd aut ꝙntum dimisit qui pene nihil habuit· Sed hac in re fratres karissimi· affectū debem? potiꝰ pensaē ꝙ̄ sensum· Multū reliquit qui nihil sibi retinuit· ꝙ̄ quātūlibz paruū totū deseruit· Certe nos & habita cū amore possidem?· & ea que mīme habē? ex desiderio querim?· Multū ergo petrus & andreas dimisit· quādo vterqz etiā desideria habendi dereliquit· A sequētibus ergo tanta dimissa sunt ꝙnta a non sequētib? cōcupisci potuerunt· Multa fratres reliquītis si desideriis renūciatis· Exterioza em̄ vestra dño quātūlibet praua sufficiunt· Cor nanqz & non substantiā pensat· nec perpendit ꝙntum i cius sacrificio· sed ex ꝙnto ꝑferatur Estimatōem quippe pcij non habet· sed tñ regnū dei tātū valet quantū habes· Valuit nāqz zacheo dimidio substātie· petro & andree retib? & naui Valuit vidue duobus minutis· Valet alteri calice aque frigide· Pensate igiē fratres quid vilius cum emitur· quid cari? dū possidetur Si fortasse nec calix aque frigide suppetit ꝙ̄ indigenti ꝓbeaē etiam tunc securitatē nobis promittit sermo diuinus· In terra inquit pax hoībus bone voluntatis ante dei nāqz oculos nūquā est vacua man? a munere· si arca cordis repleta fuerit bona voluntate Hinc etenī psalmista dicit. In me sunt deus vota tua ꝛc̄· Nihil quippe offerē deo diti? volūtate bona· Voluntas aūt bona est sic aduersa alteri sicut nobis ptimescere· sic de prosperitate ꝓximi sicut de nostro profectu gratulari· aliena damna nostra credere· aliena lucra nostra deputare· amicuz non propter mundū sed ꝓpter deum diligere· inimicum etiā amādo tolerare· Nulli qd̄ pati nō vis facere· nulli qd̄ tibi iuste impendi desideras denegare· Necessitati ꝓximi iuxta vires occurrē· Sz hoc bone voluntatis sacrificū nunqꝫ plene persoluitur· nisi mundi huius cupiditas pfecte deseraē nam quidqd̄ in eo concupiscim? · hoc pculdubio proximis inuidem?· Videtur etenim quia nobis desit qd̄ alter assequiē· Et quia semper inuidia a bona voluntate discordat· mox vt mentē ceperit illa discedit· vnde p̄dicatores sancti vt possent proximos perfecte diligere· studuerunt in seculo nihil amare· nihil vnquā appetere·

CIII De bono hospitalitatis & elemosine

Idem in omelia· xxiij·

Vidaz paterfamilias cū tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat Cunqz quotidie ad mensam suā peregrinos suscipet· quadā die peregrin? quidam inter alios venit & ad mensā ductus est· Dūqz pater familias ex humilitatis consuetudīe aquā vellet in eius manibus fūdere· cōuersus vrceū accepit· sed repente eū in cuius manibus aquā fundere volue rat non inuenit· Cunqz hoc factuz secū ipse miraretur· eadē nocte ei dñs per visionē dixit Ceteris diebus me in mēbris meis· hesterno aūt die me i memetipo suscepisti· Idem in· xl· Homo quidā erat diues ꝛc̄· Hic considerandū ē ꝙ̄ pena multā dus sit qui aliena diripit· si inferni damnatōe percutitur qui ꝓpria non largitur· Nemo itaqz securum se estimet dicens· Ecce aliena non rapio sed concessis licite rebus fruor· quia diues iste nō id circo punitus est· quoniā aliena abstulit· sed quia acceptis rebus semetipsuz male dereliquit· hocqz fuit qd̄ hunc inferno tradidit · qa in sua felicitate timidus non fuit· qa percepta dona ad vsum arrogātie inflexit· qa viscera pietatis ignorauit· qa peccata sua redimere etiam cū sibi abundaret p̄cium noluit· Et sunt nōnulli qui cultū subtilium preciosarūqz vestiū· non putant esse peccatū · Qz si culpa non esset· nequaquā sermo dei tā vigilanter exprimeret · qꝫ diues q̄ torqueē apud inferos bisso & purpura indutus fuisset· Nā quia ꝓ sola inani gloria vestimentū p̄ciosius queriē· res ipsa testatur qꝫ nemo vult sibi p̄ciosis vestibus inuidi· vbi ab alijs nō possit videri· quā culpā possumus melius etiam ex diuerso colligere· qz si abiectio vilis indumēti virt? non esset· euāgelista vigilāter de iohāne non diceret qꝫ erat indut? pil' camelozꝫ

CIIII De initio īperij foce & strage belli senonēsis.

Actor·

Hec de beati gregorij scriptis q̄busdam ad pñs excerpsim? nūc ad ordinē historie redeam?· Hugo vbi supꝰ· Focas igiē ꝓpria temeritate romanū inuadēs īperiū· imperauit ānis· vnj· Hic vt fact? ē impator· leonciā vxorē suā coronauit augustā· Sigibertus· Sūpsit aūt imperiū āno dñi· dcv· mūdi vero ꝙrtimi lesimo· d· lxvnj· Huius āno primo gregori? dyalogus obiit· Cognita aūt morte mauricij graſſanē p romanoz ꝓuintias hīc p se· & inde huni· lotharius & theodoric? inter se plio collidunē· in quo plusqꝫ· xxx· milia cesa referunē· theodoric? tñ victoria potiē· Historia frācoz· Hic itaqz theodoric? rex burgūdie erat pulcer & strenu? atqꝫ callid? nimis· q̄ p filiū auie sue brunichildis exercitū maximū ex burgūdia ogregās otra lotharium patruelē suū venit· Quod ille audiēs· omoto frā coz exercitu otra eū festim? prexit· Cōueniēteſqꝫ sil' in pago senonico sup fluuiū aroantia bella cōmiserūt in inuicē· Tāta cedes ibidē fuit de vtroqꝫ ꝓplo· vt ipe alue? ō boīz cadaueriꝫ rplet? aq̄ ipa peit? currē ñ valerz rubefcā p̄ multitudīe sāguīs effusi· Ibi igiē i ꝑmo certamīe visus fuit āgel? dñi· euaginato gladio sup ꝓplm ipm· Lotharī? āt rex esū cernēs exercitū suū in fugā delapsuſ sec? fluuiū secanā miclitonē castꝫ ingressus· exinde pisi?

reit· Theodoric⁹ quoq; regionē illā deuastās·re uersus ē cū spolijs mltis·lotharí⁹ āt a pisi⁹ egres sus vsq; arelāno siluā ꝑperauit

CV· De nece theodeberti & theodorici regum·

BRunichildis vo sepi⁹ peioza osilia theodorico nepoti suo sūmmistrabat dicens· Cur negligis & ñ req̄ris thesauz patris tui ac regnū ei⁹ o maū theodeberti·cū certissime sciaz eū nō eē fratrē tuū· q; fili⁹ ē meretricis ꝺcubine patris tui & ī adulterio fuit nat⁹· Cū audisset aī hº theoderic⁹ rex acerb⁹ vt erat moribus exercitū plimū ꝺmouit conē theodebertū fratrez suū germanū & ad culpiacū castellū ꝺuenerunt Ill' igiē ímē se ofligētib⁹·theodobert⁹ lesū cernēs exercitū suū ím fugā dilabiē & coloniā ciuitatē ím gressus est· Theodoric⁹ āt totā terrā ribuaricēsez succēdit atz vastauit.ꝑpl's ítaq; regioīs illius ei⁹ sedítōibus subdūt·dicētes· Parce nobis pijssime rex·iā ei subditi sum⁹ tibi·noli nos āpli⁹ oꝑmē At ille ait·Aut adducite mihi viuū theodobertuz aut caput ei⁹ āputātes afferte si vultis vt vobis parcā. Illi aī hec audientes ipam ciuitatē ingressi ei alia ꝑ alijs mentiētes dixerūt·Sic mādat frater tuus·Redde thesaurū patris tui quē apd te retines·& post hoc cū exercitu suo reuertē·Cunq; ei mētientes hoc dicerēt·ille cū eis ím palatiū thesauri sui īgressus ē·Cunq; ī arca thesauroz ozna mēta req̄rez·vn⁹ euagīato gladio a retro euz ím ceruice ꝓcussit & āputauit caput e⁹ sustulerūteq; illd ꝑ muz ciuitatis colonie· Theodoric⁹ vo hoc vidēs·ipaz ciuitatē oꝑhēdit cū thesauris multis· Cunq; sacramēta ab ipis frācoz sublimib⁹ accepissz·ī basilica sācti gereonis martiris· visuz fuit ei q ꝓcussus fuissz ī latere dolose·At ille ait. Obseruate hostia·nescio q̄s de hijs piuratis ribuarijs me ꝓcussit.Cūq; reuoluissent vestimēta ei⁹· nihil aliud repperūt nisi signū puulū purpureū · Inde reuersus ē rex theodoric⁹ cū spolijs mltis & cuz filia theodeberti fratris sui·sil'q; cū duobus filijs ei⁹ puul'·Quos metis ciuitatē aduenies interficit vbi & brunichildis regina tūc aderat· Vidēs aūt theodoric⁹ rex filiā theodeberti neptē suā q eēt pulē·voluit sibi eā copulare ad uxiū. cui brunichildis ait·Quō accipe potes filiā fratris tui· At ille ait·Nū tu dixisti mihi q eēt frater me⁹ · Cur inimica dei fuētrix malorz & auctor mortis· cur ī duxisti sup me hoc peccatū vt fratrē & parētes ī terficerē·& euaginato cultro voluit eā ītsuerberare·Illa vero a circūstantib⁹ erepta euasit·Post hoc odio nimio infecta·potionē venenatā ꝑ manus mīstroz erudeliū ei direxit·Qui nesciēs hūc dolum veneni ebibit illud·ac deīde deficiēs imiquū efflauit spiritū·Illo quoq; mortuo.puulos filios eius ꝑfata regina nequiter iugulauit·Sed & minorem filiū ei⁹ ī albis elisso cerebro ad petrā interfecit·His regib⁹ mortuis·burgūdiones & austrasij cū francis pace facta·lotharīū filiū hilpici regem ím totis tribus regnis ím monarchiā sup se stabilierūt

CVI De nece brunichildis regīe

REx igiē lotharius ꝺmoto exercitu ī burgundiā abijt·fingēs se dolose q̄si brunichildē vellet sibi ad uxiū copulaē·Et dāta fide·veīre illa accelerat oznata cultu regali· Qui cū illam vidissz·ait·inimica dei cur tāta mala ꝓpetraē ꝑualuisti vt tā nobilē regū sobolē maleficijs tuis ínterimere nō formidares·tantū q; nefas agē ñ dubitasti·tūc adunato agmīe francoruz & burdionū·cūct⁹ ꝑpl's clamabat voce magna brunichildē dignam esse morte turpissima. Tūc iubēte lothario rege ī camelū leuata & ꝑ totū exercitum deducta ē.ac deīde equoz pedib⁹ īdomitoruz alligata·dissipatis mēbris obijt·ad postremū igni combusta sepulcro caruit·Rex vero pace per circūitum fcā·reuersus est· Sigibertus .Hec brunichildis cum filio suo childeberto vel childeberti filijs regnū gubernās ꝓter insolentiā moz adeo intolerabilis erat frācis·vt merito crederē sibillam de ea vaticinatā esse·Veniet ait bruma ꝺ pūb⁹ hyspanie. ante cui⁹ aspectū gentes vel gentiū reges pibunt·ipa vero calcibus equoz dirupta peribit·que quāuis ita esset insolēs.tñ dei ec desias honorabat·plura etiā sanctoruz cenobia fundauit·& edificia admirādi o peris ostruxit·vt miraculo fuerit tāta ab ea fieri potuisse·

CVII· De quibusdaz incidentib⁹ post obitum beati gregorij pape·

ANno impij foce secūdo sabinian⁹ romane ecclesie.lxnj·p̄sidet·Hoc quoq; tpe paup q̄dam cum a nautis elemosinā peteret nec accipet·dicēte naudero desiste elemosinam petere a nobis·q̄ nihil hic p̄ter lapides habem⁹·cū subiecissz paup·ergo oīa vertāē ī lapides quidq̄d mādducabile ī nau erat ī lapides ꝺuersum est colore & forma rerū earūdez ꝓmanēte · Fame romam aggrauāte romani gregorio pape iam defūcto derogātes·q; thesauros ecclesie sua nimia liberalitate dissipasset·cū ñ eēt ꝑsona ím quā exardescerēt·meōriā noīs illi⁹ ī libris ei⁹ delere volebant·ac ꝑ hoc libros gregorij pape romanis exurere volētibns obstitit petrus ꝺyacon⁹·ꝓdens se spiritūsanctū ī colūbe specie sup caput gregorij tractātis sedentē vidisse sepi⁹. Ioq; cōfirmās iurisiurandi sacramēto·mox moriēs ex ꝺicto fecit fidem suo testimonio Anno sequēti sabinian⁹ papa cū & ipe liberalitati gregorij p̄decessoris sui derogarz·& sub hoc ꝺtentu manū egenis subtraheret·gregorius eū ꝑ visum ter ꝑ culpa tenacie· & hui⁹ derogatōnis īcrepatum q; ñ resipisceret· etiā q̄rto horribiliter īcrepās & ꝺmīnās ī capite ꝓcussit·Quo ille doloe vexat⁹·ñ mlto post obijt Post quē bonefaci⁹ romane eccīe·lxmj · presidet hic obtinuit apd focā impatorem·vt eccīa romana caput essz oīm ecclesiaz·q; eccīa cōstātinopolitana scribebat se esse p̄mā oīm eccīaz Hic ī cilio lxij · epoz decreuit sub anathemate·vt null⁹ vi uēte epo ciuitatis sue de altero eligēdo audeat loqui·vl'ptes sibi facē·Sed·nj·die depositōis eius fiat licēter a clero & ꝑpl'o electio sacerdotis·Anno sequēti corp⁹ sancti victoris thebei apd salodoz cū sācto vso passi inuenitē·Secūd⁹ famulus dei ī ytalia clarz · Desiderius viennēsis eps a theodorico exiliaē. Anno seqnti augustin⁹ p̄m⁹ āglorum eps moritē·eiq; larentius substituitē·Bonefacius romane eccīe·lxv·p̄sidet·hic pantheon rome a foca īpatore īpetratū·vertit ī eccīam sācte marie & oīm martiz·& ím kl'·nouēbris ibi īstituit solennitatē oīm martiz·q̄ posteza crescēte religioē christiana decreta ē fieri ím honorē oīm sanctoruz Anno sequenti perse romanorum prouintijs grauitez incubant·Anno sequenti alexandrie iohannes episcopus clazuit·qui ob eximiam ín christū liberalitatem nomē elemosinarij habere meruit·

CVIII De sancto iohāne elemosinario & eius misericordia. Ex gestis eius:

Hic patriarcha sāct⁹ ut ipse retulit cū esset cypro adhuc iuuenis annor⁹ xv· vidit vna nocte in somnis puellā sup solem splendi dam & ornatam· que stetit ante lectū suum· & eū in latere pulsauit· Qui expgefactus cū vere vi dēret eā stantem· & putaret esse mulierem· que eti am sup caput habebat coronā ex ramis oliuarum si gno crucis sigtus dixit· Que es tu· & quō ausa es ītrare sr̄ me dū dormio· Illa hilari vultu labijs q; subridendo· dicit ei· Ego sū p̄ma filiarum regis· Si me amicā posseueris· ego te ducā in ꝓspectu ī patoris· Nemo em̄ habet po testatem apud eum si cut ego· que feci eū hoīem fieri in terris· & hoīes saluare· Et hec dicens· disparuit: Ille igitur ī se re uersus· intellexit visionem & ait· Credo elemosi na & cōpassio est· que veraciter deū carne vestiri fecit· Statim ergo se vestiuit· & nullū excitans in ecclesiam abijt· Eratq; iam aurora· Et dū iret· ob uiauit cuidā fratri frigore vexato· expoliauitq; se indumento capr̄imo· & dedit ei· Nondū aūt eccles iam apprehenderat· & subito obuiauit· ei quida m albis vestibus indutus· deditq; ei ligaturā centum numismatū dicens· Accipe hec frater· & dispēsa vt vis At ille p̄ gaudio statim hec suscipiens reū sus est· volens ei reddere ligaturam illaz quasi ni chil indigens· & amplius non vidit aliquem Intel ligens ergo visionem non esse fantasiā sed verita tem· sepe fratribus que poterat erogabat· Quidā dines cuius domū fures fuerant ingressi spoliaue rūtq; vsq; ad stramentū· deprecat⁹ est illū cū ma gna reuerentia· dicens ei calamitatem suā Qui mi sertus eius iussit ei dari· xv· libras auri· At ille cui creditū erat aurū apprehendit cōsiliū economi· & dyaboli opatōne inuidentes nō dederūt ei nisi q̄n q; libras· Cum ergo de collecta rediret archep̄us mulier uiduta dedit ei in scriptis noticiam exenij· v· centenariorum auri· Quam cū suscepisset cōuoca uit dispēsatores· & ait illis· Quot libras dedistis ei q̄ ad me accessit Qui dixerūt Domine· xv· ut sā ctitas vestra iussit· Cunq; p̄ inhabitātem in se g̃ tiam cognouisset illos esse mentitos· adduxit eum qui accipat & interrogauit quid accepisz· Illo di cēte quinq; libras· pferens ille pictaciū quod ei traditū fuerat· ait eis· A vobis exquiret deus et a lia· x· centenaria quia si dedissetis· xv· libras vt di xit humilitas mea· que attulit· v· centenaria· xv· daret· Et vt certos vos faciam· mittā & adducam eam Cunq; p̄ nūcios accersisset femina· illa statim surgens cū quantitate auri uenit· & vestigia san cti apprehendit· Qui cuz suscepisset oblatōnes & orasset sup eam· Dixit ad eam· Obsecro te nonne hoc tantū voluisti offerre deo· an aliud aliq̄d· At illa cū sensisset deiferū illum cognouisse quod fe cerat· tremore cōcussa dicit· Per sanctū memiam· ego ancilla tua manu ꝓpria scripserā centēaria· xv in pictatō vt darem tibi domino meo· & inueni· x deleta a seip̄o· Tūc stupefacta intra me dixi· Vti q; voluntas dei non est vt dem nisi· v Tunc patri archa eam dimittēte· ceciderūt ad pedes eius dis pensatores indulgentiā petentes· & nichil tale vl terius se acturos affirmantes CIX

Da sācta ei⁹ cōuersatōne et humilitate·

Habebat aūt hic sanctus scientiā scriptura rum· non in sapiētia sermonis ad inanem gloriā sed p̄ opū actōnem· Et in secreto quotidiani cōsilij sui nullus sermo ociosus audie batur· nisi forte ordinatō rei ciuilis exigeret· sed aut sanctor⁹ patrum religiones· aut scripturaruz traditōnes· aut dogmatica ꝓblemata ꝓpter multi tudinem hereticor⁹ regionem circūdātem· Si quis alicui detrahere incipiebat hūc p̄ alteram ꝑmocma tōnem vt sapiens ingeniose remouebat Et si itez ꝑmanebat· hūc aduocās hebdomadario p̄cipiebat ne vlterius eum intrare sineret vt p̄ eum ceteros temptaret et erudiret· Cunq; in imo stratu re cumberet et vilibus operimētis in cella sua vtere quidā possessor ciuitatis ascendens ad eū et vidēs q̄ optorio scisso et laneo tegeretur· trāsmisit ei co optorium numismatū· xxxvj· rogans euz multum vt eo coopiretur ad memoriā ipsius· Quod ille p pter instantiam viri suscipiens· vna nocte eo coo ptus: p totam fere noctez dicebat ad seip̄m vt cu biculariꝰ ei⁹ recitabat· Quis dicet q̄ humilis iohā nes pallio· xxxvj· numismatū tegatur· et frēs xp̄i frigore necantur· Quāti desiderant saturari de io ta olerū que de coquina mea ꝓiciūtur: quanti vel odorare vinum quod in cellario meo fūdit· Quā ti putas fame et frigore et miserijs· affliguntur· Tu vero expectans etiam eternam iocunditatez assequi· et vinū bibis et pisces īmanes duoras· et in cubiculis demoraris· Nunc aūt cum omnibus malis tuis et in cooptorio· xxxvj· numismatuz te calefacis· Vere ita uiuens et ī tali laxamento conū sans· non expectabis illic p̄paratis gaudijs frui· Sed et audies utiq; quod ille diues audiuit· rece pisti bona in uita tua et la· si· ma· zc̄ Benedict⁹ de us· humilis iohānes alia nocte te non coopietur· Iustum est enim ut tegantur· cxl· fratres et domi ni tui· q̄ tu infelix· Mox ergo misit· ut euz in cra stinū ut uenū darēt· Is aūt qui hoc obtulerat emit illud et rursuz patriarche obtulit ut eo tegeretur· Cunq; id tercō fecisset· sanctus uir gratulabūdus dicit ei· Videbimus quis deficiat· ego an tu· Erat enim ille opulentus valde· Quem suauiter vir san ctus quasi uindemiabat· paulatim ab eo multa au ferens ut paupibus daret· Valde quoq; diligens eloqui de actibus sanctor⁹ qui elemosinarij fuer̄t una dierum cū recitaret de uita sācti serapionis q̄ uocabat sindonius· inuenit eū ut ferē amictum su um egeno dedisse· et iterū paululum illuz p̄cessis se· et frigus patienti obuiasse eiq; tunicaz p̄buisse Et quia nudus sedebat tenens euāgeliū· interroga tus a quodā quis te expoliauit alba· demonstrans euangelium· ait· Iste· Alio quoq; tempe hocipsuz euangelium uendidisse· et elemosinam dedisse· Di scipulo aūt dicente· alba ubi est euangeliū ait· Fi li· hoc quod dixit michi uēde que habes et da pau peribus· ipsum uendidi· et eis tedi· ut habeā fidu ciā in die iudicij· Et cum quedam uidua petisset a liquādo ab eo elemosinam: quia filij ei⁹ esuriebāt· eo non habente omnino aliquid· seip̄m ei tradidit ut eum uenderet ad dominos grecos· quos & in paucis diebus fecit xp̄ianos· Hec legens ō sācto serapione: uir snactus stupefactus et totus lacri mis infect⁹ ait Credite michi· quia usq; hodie pu taui q̄ uel aliquid facerem dans quas haberem pe cunias· nesciens q̄ et seipsos uenderent quidam cōpassione supati· CX Adhuc ō doctrina et actibus eiusdem·

Recipiebat autem collatōnes p̄ defun ctis impigre facere· dicens· Quia añ pau cum tempus· quidaz captiu⁹ a pfis duct⁹

& in carcerem trusus est. Quidam ergo fugiētes illinc. et venientes in cyprū. interrogati a parentibus illius si forte vidissent eum. responderunt se ꝓpriis manibus eum sepelisse. Non aūt erat ipse sed quidā ei similis. Illi ergo tanq̄ ꝓ mortuo faciebāt ei tres collectas p singulos annos. p⁹. mj. aūt annos. ille fuga lapsus a pris. uenit in cyprum Cunq; audisset a suis q̄ memoriā eius quasi mortui fecissēt ter in anno scilicet in theophania. & in dominica sancta. & in penthecoste respondit His tribus tempibus anni veniebat quidā cādidatus ut sol. & dissoluebat iuisibiliter me a vinculis ferreis & a custodia. & mouebat tota die deābulando nemoq; me recognoscebat. & in crastinū inueniebar vincula ferrea portās. Ex hoc igitur ait sāctus iohānes dormientes quietem habere discī⁹. quādo ꝓ eis collectas facimus. Huic quidā totū aurū quod habebat scilicet. vij. libras & dimidiaz obtulit. rogans eū flexis genibus. vt oraret. ꝓ salute vnici filii eius. & ut deus nauem eius que in africam abierat cū bono reduceret. Quod cū ille fecisset. mortuus est puer. & nauis illa in qua frater illius hominis erat naufragiū ptulit. totumq; quo plena erat periit. preter aīmas & scaphā vacuam. Cunq; vir ille ultra modū tristis esset. vidit p noctem in somnis quēdam quasi ī habitu sācti patriarche dicentem sibi. Vt quid turbaris frater. Nonne rogasti me vt peterez a deo quatenus filiū tuū saluaret. Ecce salu⁹ fact⁹ est. Crede michi. quia si viueret. p̄u⁹ & īmundus homo fieret. Et de naui tua scito. quia nisi deus ꝓ bono quod feciſti placatus esset. sententia data erat ut tota cum aīmabus in ꝓfūdum pgeret. & fratrem tuuz poi disses. Sed surge. et glorifica deū qui donauit tibi eum et ab hoc seculo vano saluauit filiū tuuz Euigilans ergo uir. īuenit coz suū cōsolatū. et curens ad sāctum patarchā iactauit se ad pedes ei⁹ et gratias egit narrans visionem quā viderat. et ille glorificauit deū. Quodā monacho girāte ī ciuitate cū vna puella iuuencula et petente elemosinā quidā hos uidentes scandalizati nūciauerūt patriache ꝙ ille mōachice vite mulierem habēs deroga ret. Tunc vero sanctus volens ꝓhibere peccatum iussit mulierē flagellari. monachū vero uerberari et in carcerez retrudi. Quo facto. apparuit ei per visum nocte monachus. ostendens ei dorsū suum ex flagellis putrefactū. et dicens ei. Ita placet tibi domine patriarcha. Crede michi. hac vice vt homo errasti. Et hec dicens recessit Mane autez vir sanctus memor visionis. sedit sup̄ lectū suum mestus. et mittens ꝓ monacho qui erat in carcere fecit eum despoliari coram se. ut dorsū eius vidēret. si ita esset vt in somnis viderat Quo facto dei voluntate solutus est. etiā amict⁹ quo erat inoutus cecidit. Omnesq; viderūt eū eunuchū. Tūc vir sācte ait. ignoranter se peccasse in deū & in eum. monens tamen eū non ita optere monachū circumducere mulierem ad scandalū videntiū. At ille humiliter rōez reddidit dicēs. Nup. cū essē gaze. exeunti me de vrbe hec mulier occurrit. dicens se esse hebream. et velle fieri xp̄ianam. ptestās etiā me vobis horribilibus ne dimitterem eam pire. Timens ergo iudiciū dei. sūpsi eam et baptisaui Et girabā cum ea simplici corde modicū exposcens sūptum. quaten⁹ introducerem eam ī monasteriū. Tūc sanctus narzata visione his qui p̄sto erant. ptulit. c. numismata datur⁹ ei. At ille nichil accipe voluit. sed ait. Monachus si fidē habet. horū non indiget. & si horum eget fidem non habet. Hoc maxīe omnib⁹ qui audierūt fidē fecit. ꝙ seru⁹ dei esset.

Continentia. xxmj. libri.

Iicesimus quart⁹ liber cōtinet hystoriam. clxxxix. annoz ꝓ successionē. xmj. impatoz. scilicet heraclij constantini. heraclone. constātis qui etiā et cōstāti⁹. cōstātini tercij. iustiniani secūdi. leonis patricij. tiberii tercii. et itez iustiniani. philippici. anastasij. theodosii tercii. leonis tercij. constantini quarti. leonis quarti. hyrene et constantini quīti. Interhec aūt continet multa de gestis ac lege machometi. Habet autem capitula. clxxvj.

De impio heraclij & quodā miraculo sācti iohānis baptiste. j.
De sancto deicolo abbate et eius peregrinatione. ij.
De iniqua sententia in eum lata et interitu werfarii. nj
De birro sācti deicoli ī radio solis suspenso. mj
De apro per eum a uenatoribus liberato et ceteris eius gestis. v.
De sancto bauone recluso. vj
De artissima ei⁹ penitētia et trāsitu eiusdē vij.
De quibusdā regib⁹ anglor et actib⁹ eor vnj
De sancto lupo senonensi et eius exilio et miraculis. ix
Adhuc de miraculis et obitu eiusdē. x.
De ogressu heraclij otra psas et ei⁹ victoria xj.
De superbia et interitu cosdroe et sācte crucis exaltatōne. xij
De bonefacio papa. xm
De passione sancti anastasii monachi cum sociis suis. xmj
D sācta virgine phara et fratrib⁹ ei⁹ xv
De fuga eius et carcere quem tulit pro virginitatis amore. xvi.
De sancto pharone fratre eius qualiter fact⁹ est meldensis epūs. xvn.
De miraculis ei⁹ et tēptatōne carnali. xvnj.
Adhuc de miraculis ei⁹ et obitu. xix
De sanctis abbatib⁹ eustasio et attalo. xx.
De sācto walarico et bonis ei⁹ imitiis. xxi.
De pegrinatōne ei⁹ et spū ꝓphetico xxn
De vindicta dei in cōtemptores eloq̄or ei⁹ xxnj
De sanctitate cōūsationis eiusdē. xxmj
De sancto hildeūto meldensi epo xxv
De sācto austregisilo bituricēsi arepo. xxvi
De sācto sulpicio eiusdē successore xxvn.
De miraculis eiusdē sācti sulpicii xxvm
De tēptamētis demonū ab eo supatis. xxix.
De sācta salaberga abbatissa. xxx.
De sancto ysidoro hyspalensi archiepo et scriptis eius. xxxi.
Dca eiusdē de tēpt aō ib⁹ carnis. xxxn.
De humilitate et patientia xxxm
De bona et honesta ci⁹ uersatōe. xxxmj.
De dagoberto rege frācor. xxxv
De miraculo dedicationis ecclesie beati dyonisij xxxvi
De ꝓpalatōne eiusdē miraculi xxxvn
De sco magnobodo ādegauēsi epo. xxxvnj.
De heresi heraclii et principatu ac lege machome-

ti. xxxix
De quibusdam libellis in quibus agitur de ipsius fallacijs. xl.
De origine ac uita ipsi9. xlj.
De furtis & latrocinijs eius. xlij.
De crudelitate ipsius. xlnj
De ipudicicia eiusdē et flagiciis. xlmj
De hoc qō falso ꝓba dictus sit. xlv.
De fabulis ab eo ꝓfictis. xlvj
De morte ipsius. xlvnj
De istabilitate sectatoꝝ eius. xlvnj
Q lex ei9 non sit diuina. xlix.
Qualiter p fallaciā fuit data. l.
Qualiter alcorani liber ꝓfectus sit lj
Qualiter eiusdē scriptura dilacerata sit. lij.
De iterata collectōne illi9 et dissipatōe. lnj
Qualiter recollecta & dissipata sit. lmj.
De utilitate stili ei9 et materie. lv
De ipitia et fictōne illi adherētiū. lvj.
De noīe machometi qꝫ falso dicatur in trono scri ptum lvij
De supsticōb ieiuniis et lauacris saracenoꝝ. lvnj.
De circūcisione & ꝓhibitōe carnis porcine et ux oris repudio. lix.
De pegrinatōe ad domū mecha. lx
De hoc qō in domo illa dicūtur fieri mira: lxj.
De hoc quod machometus iubet hoīes ad sectam suā uiolenter cogi. lxij.
De uanis ꝓmissionib9 et minis machometi. lxnj.
Expositō cultus saracenici. lxmj
Descpto padisi iuxta figmenta machometi. lxv.
Adhuc de eodem. lxvj.
Descpto inferni iuxta eundem. lxvij
De triumpho heraclij ex saracenis et de sanctis illius temporis. lxvnj.
De sācta aurea uirgine et abbatissa. lxix
De reclusione eiusdem et acerrima penitentia & morte. lxx
De eleuatōe corpis eiusdē et miraculis. lxxj.
De sācto romarico abbate et boīs ei9 iitijs. lxxij.
De miraculis et trāsitu eiusdē. lxxnj.
De sācto goezico metēsiū epo. lxxmj
De uita ꝑdicti aruulfi et epatu ei9. lxxv
De miraculis eius. lxxvj
De miraculis ei9 et trāsitu eiusdē. lxxvij.
De trāslatōe corpis eisdē. lxxvnj.
De imperio constantis et de miraculis sācti ofual di regis. lxxix.
De quibusdā mādētib9 illi9 tempis. lxxx.
De sco furseo et ꝓmo ei9 raptu ac reditu. lxxxj.
De secūda uisione eiusdē. lxxxij.
De reditu anime eius ad corpus et sequenti ouer sacōne ipsius. lxxxnj.
De gestis sancti martini pape lxxxmj
De sancto elegio nouiomensi et bonis eius initijs lxxxv.
De elemosinis eius et miraculis et habitu eiusdez lxxxvj.
De promotōne eius in episcopatū et miraculis se quētibus lxxxvij
De gestis ei9 ēca ecclias et sāctoꝝ rliqas. lxxxvnj.
De translatione corporis sancti quintini martiris lxxxix.
De miraculis p eūdem martirem oīsis. xc.
De sancto andoeuo rothomagensi et bonis eius initijs. xcj.
De electōne ei9 et pegrinatōe et reditu. xcij.
Iterum de miraculis eiusdē. xcnj.
De sācto philiberto abbate. xcmj.
Adhuc de miraculis eiusdem. xcv.
De sancto richario pōtinensi. xcvj.
De obitu ei9 et miraculis sequētib9 xcvij
De sācto geremaro abbate flauiacēsi xcvnj.
De sācta angadrisma uirgine. xcix
De sponso eius ariberto postea rothomagensi ar chiepo c.
De sancto agilo abbate resbacensi et bonis eius initijs. cj.
De miraculis et ꝓmotōe ipi9 in abbatem. cij
De hospitalitate et felici trāsitu eiusdem cnj.
De sancto remaclo ceterisqꝫ sanctis qui tunc tē poris clarebant in gallijs cmj:
De sācto iodoco et eius pegrinatōe. cv.
De sāctitate et miraculis et obitu eiusdem. cvj
De quibusdā icidentibus illius tpis cvij
De sancto audamaro taruanensi epo. cvnj
De miraculis eiusdem post obitum. cix.
De sancto bertino abbate. cx.
De miraculis ei9 post obitum. cxj.
Adhuc de eodem. cxij
De isania clodouei regis et epla martini ꝑpe. cxnj
De sancto berchario remensi et sancto niuardo archiepo. cxmj
De martirio sancti bercharij et de maioribus domus. cxv.
De sancta bathilde regina. cxvj.
De sācta gerdrude uirgine niuigellensi. cxvij.
De nece constantis et imperio filii eius constanti ni. cxvnj
De sācto ꝑiecto aruernēsi epo et martire. cxix.
De mortuo i anglia suscitato et ei9 uisione. cxx.
De expositōne ipi9 uisionis et ꝓpalatōe cxxj
De trāslatōne corporum sancti benedicti et sco lastice sororis eius. cxxij.
De quibusdā euentib9 illius temporis. cxxnj.
De sācto loedegario augustudunē. epo. cxxmj.
De martirio eiusdem. cxxv.
De sācto uigilio antisiodorēn. epo cxxvi
De ipio iustiani scdi et de sergio papa cxxvij
De sācto leufredo abbate. cxxvnj.
De sancto wandregisilo abbate cxxix.
Item de uersatōe et miraculis eiusdem. cxxx.
De trāsitu ei9 et miraculis sequentib9. cxxxj.
De fine imperij iustiniani. cxxxij.
De beda uenerabili pbitero et scptis ei9: cxxxnj.
De impio leonis patricij. cxxxmj.
De passio ne sancti lamberti traiectensis epi et ō sancto cuthberto. cxxxv.
De imperio absimari qui et tyberius et interitu eius cxxxvj
De iterato ipio iustiniani et ei9 nece. cxxxvij
De ipio philippici et ei9 exoculatōne. cxxxvnj.
De ipio anastasij scdi et uita sancti egidij. cxxxix
Adhuc de actibus eiusdē abbatis sancti cxl
De sanctis episcopis cesario arelatensi et albīo ādegauensi. cxlj
De miraculis sancti albini cxlij.
De ceteris miraculis eius ante obitum eius et p9 cxlnj.
De breui ipio theodosij tercij cxlmj.
De imperio leonis tercij et sancto wlfranno senonensi. cxlv
De seductōne rathbodi frisonū ducis. cxlvj.
De miraculosa strage saracenoꝝ apud pstātinopolī

& de gradali· cxlvij
De confusione & subiectõe wisigothoꝝ & q̃busdam alijs cxlvnj
Adhuc de quibusdã euẽtibꝰ illius tpis· ·cxlix·
De trãsitu bede p̃sbiteri et quibusdã alijs· cl·
De ipio ostantini filii leonis & eiꝰ neq̃cia clj
De translatione corporis sancte amrie magdalene clij
De quibusdam eius miraculis· clnj·
De quibusdã incidentibꝰ huius tpis· clmj·
Qualiter apud floriacũ impedita est diumitus relatõ corporis sancti benedicti. ·clv·
Qualiter stephanus papa pipini regis auxlium expetijt cõtra lõgobardus· clvj·
De sancto bonefacio maguntino & epla eius ad regem anglorum· clvij·
De tyrannide constantini contra ecclesiam et quibusdam aliis· clvnj·
De sancto gengulpho martire· clix
De crucifixione imaginis xp̃i cuius miraculis conuersi sunt iudei· clx
De q̃busdã gestis pipini regis & morte eiꝰ· clxj·
De duobꝰ pueris similibꝰ amico & amelio· clxii·
Qualiter se inuicem querentes inuenerunt & ad curiam karoli conuenerunt clxnj·
Qualiter amicus amelium a crimine liberauit eiq̃ filiam regis tradidit· clxmj·
Qualiter amicus lepra p̃cussus & abiectꝰ ab amelio susceptus est· clxv·
Qualiter eum amelius sanguine filiorum suorum aspgens curauit· clxvj·
De sco stephano papa et tirãnide ostãtini clxvij
De adriano p̃pa et q̃busdã gestis karoli clxvnj·
De victoria karoli de longobardis & nece sãctorum amici & amelij· clxix·
Adhuc de gestis eiusdẽ karoli regis· clxx·
De iteritu ostãtini & ipio leonis quarti· clxxi·
De imperio hyrene vxoris eius & euentibus illiꝰ temporis· clxxij·
De alcuino qui & albinus· clxxnj·
De scriptis eius· clxxmj
De imperio constantini filij leonis & euentibus illius temporis· clxxv·
De iterato imperio hyrene & incidentibus illius temporis· clxxvj

I. De imperio heraclij & quodam miraculo sancti iohannis baptiste.

Hugo vbi supra.

Vm igit̃ focas in suos crudeliter domesticos deseuiret· ipse quoq̃ heraclii africe patricij iussu peptus ẽ· Qui post eiꝰ necem· sibi rẽ publicam vendicauit· Heraclius ergo romano potitꝰ imperio· ipauit annis ·xxx· Hic muenit valde dissolutã rempublicã· et attritã· Siquidem europam vehemẽt̃ auares vastauerũt· & asyam p̃se· Sigibertus· Sumpsit aũt impiũ anno dñi· dc· xnj· Mundi vero ãrti millesimo· d· lxxvj· Huiꝰ regni anno p̃mo virtꝰ et nomen sancti iohãnis baptiste miraculis declarat̃ apud vrbem gallie mauriennã· de reliquijs corporis ipsius diumitꝰ illustratã hoc modo In ea olim mulier sancto baptiste nimis deuota ·expectabat a deo donari sibi aliquid de mẽbris eius· & in hac orãdi instantia p triẽnium existens· cũ alter quiuis posset despare ipa spem in deo ponens· iurauit se non mãducaturã· donec quod petebat acciperet· & sic vij· diebus ieiunans· vij· tandẽ die desup altari pollicem miri cãdoris appere vidẽs· leta donũ dei accepit· ad quod orandũ· tres epi venientes cũ de hoc sancto pignore ptem elicere vellẽt· tres sanguinis guttas ex eo stillare in linthco supposito stupuerũt· & singuli singulas se meruisse sũt letati· Desideriꝰ viẽnensis epus cõsilio brunichildis· a theodorico rege lapidibꝰ obrutꝰ martirizatur· Anno heraclj· ii· deus dedit romane ecclesie lxvi· p̃sidet· Hic cõstituit secũdam missam ĩ clero· Hic etiã secũdum instituta suoꝝ maiorũ decreuit vt siqui vir vel mulieres· suos ipi filios quocũq̃ modo de sãcto lauacro suscipent· separentur abinuicem· vel siquis vir cõmatrem suã· vel siqua mulier cõpatrẽ suũ a p̃mo dono spũssancti quod est pabulũ salis sacrati vsq̃ ad septimũ donũ· ss· ĩ cõiugium duxerit· separenẽ· Mulier tamẽ maritalem dotem recipiat· & post expletũ annũ alteri si vult nubat Sanctꝰ colũbanus a theoderico rege instimctu brunichildis auie· expellit̃ de francia· Quiꝑ relicto gallo discipulo suo in almania· cenobium bobiũ construxit in ytalia· II· De sancto deicolo abbate & eiꝰ pegrinatõe Ex gestis eiꝰ

Vm aũt sanctus colũbanus de cenobio luxouiensi exturbatꝰ· discipulis comitantibus ad duo miliaria p̃gressus fuisset· & venissent ad locũ qui nepras dicit̃· beatus deicolꝰ sancti patris monachus· iam p̃uectoris etatis existens· pedibus vehemẽter debilitari cepit Nec mora p̃uolutus genibꝰ patris· licentiam remanendi supplicat deuote· At ille mitissimo affectu condolens ĩbecillitati fratris licentiã ei non negauit· atq̃ diume misericordie illũ paterna voce cõmẽdauit· pias lacrimas simul cũ eo copiose fũdẽs· Tũc pater viam ceptam arripuit· & discipulus ob mꝝtoꝝ salurem sicut deus disposuit apud burgũdiones remansit· Decursis aũt passim incertis siluarũ diuerticulis· intente queritans opportuna bũane bita cõni loca· tandem venit ad locũ quendam aridum satis· angore sitis depssus· Cunq̃ flexis poplicibꝰ diu ibidem rerũ inuentori supplicasset· fulcitorio quo vtebatur terrã paululũ egerens· subito famulo suo sideli largam fonticuli deus vndã donauit Qui limpidissimo riuulo exinde loca vicinia irrigat & vsq̃ dũ hum̃ erit· ab vniuersis incolis eiusdẽq̃ patris nomine & vocitat̃ & amatur et amabil' colitur· Cunq̃ vir sanctꝰ quasi erraticus viatoꝝ cõuenientia manendi loca disquireret· quippe cũ patꝝ suꝰ sb̃ obedientie titulo denũciauit· ne luxouiense monasteriũ vlterius intraret inspato contigit· vt suillum gregem videret· Subulcus ab eo interrogatꝰ· an in vicinio esset aliquis locus habitabilis respondit esse non longe locum palustrem & fõtibus satis irriguũ· in p̃dio cuiusdaꝝ p̃potẽtis vasalli nomine werfarij· Cui vir sanctus· Potes ne iqt michi frater ducatũ p̃rebere· quo possũ locũ ipsũ videre· At ille respondit· Possẽ inquit aliquo modo· sed gregem meũ absq̃ puisore dimittere non p̃sumo· Cui beatus deicolus· Noli inquit michi fili tantillum spacij tenaciter negare· Veracit̃ sciaꝝ quia si mecum pgere disponis nec minimũ porculum interi p̃des· Et si aliquid discredis· ego tibi fustem meum constituo custodem vicarium· ut in redeũdo cognoscas quantũ fideꝝ mea valeat cum

caritate tua·Hoc dicto fustem quē manū gerebat solo radicitus fixit·& p̄cedente ductore ad locuz tetendit noīatuz·Cunqz post longū hore spaciū porcarius eadē repedasset via·gregē videre solícitus·inuenit scōm viri pollicitatōez gregē suum circa fustē giratū·saturumqz accubasse·nec vnuz quidē ex illo deesse·Vir venerabil' deicol? ad locum desideratū pueniēs·diuino semp opi īdefessus existēs·vtpote is q̄ crucifixus erat mundo totūqz semetip̄m obtulit deo·inueīt ecclesiā ī clíuo cuiusdam montis sitā in honore sancti martini consecratā·Vir aūt dñi secretuz hore spacium expectāſ qñ solus soli deo se substernere posset mirū dictu quo ecclesie eiusdē ianuas solus adijt absqz moza nullo referante largū illi p̄buere īgressum· III· De iniqua sentētia in eū lata & interitu werfarij·

Vare a p̄sbitero agnita·his verbis se conq̄ri in publico cepit·Heu mihi q̄pē vnū monachū iā hic viuere nō possum Cunqz populatō non modica q̄ ad eccīam pertinebat percūctareť q̄d sibi talia vellent p̄sbiter adiecit·Latitat q̄dam in ista siluula moāchus q̄dā peregrin?·qui nescio quib? incantōib? vtič·& mediis noctibus oratōis grā huc freq̄nter veīre solitus·ianuas diligenter obfirmatas dicto citi? reserat & int? oratōnibus vacat Testor deū celi & terre·qz si post hac illū in ecclesia īuenero nostra dignis verberib? affectū reijciā & iniuriatū· At vir sanctus deo nocte dieqz supplicās·minas homīnū non verens·quippe q̄ custodia semp erat septus āgelica·more solito eccīam intrabat · quouscqz p̄sbiter cū officialib? acriter illū insequeretur· Sed cū deus oīnipotens seruū suū a manibus impioz seruaret innocuū·fraudulēti malicia iteruz adducti fenestras eccīe aperuerūt · ianuas āt patefactas maxīa ogerie vep̄riū·spinarū·ac tribulorum ·postes & limināria vsqz ad sūmuz obstruxerunt·dicētes· Fortassis si moāchus ille modo nititur ingredi ·absqz signo nō euadet infortunij·sed q̄a nec sapiētia nec prudētia nec p̄siliū potest eē contra deū·maliuolētia illa viruz dei non nocuit Verū quotiens ille p̄modū duxit potēter īterauit Qua de re viri stolidissimi vltra modū debachati legatōez q̄stuosam dño suo q̄ tunc tp̄is in allodio suo manebat·ī loco q̄ dicič villacallonis transmiserunt·dicentes·Placet tibi vt moāch? q̄daz capellam tuā sibi vendicet in oratoriū·nec vll? eum ejicere possit .His igič auditis werfarius furore p̄cipiti arreptus·crudelē nimis sentētiā in virum dei sanxit dicens. Ite cū festinatōe & si q̄s illuz fidelium meorum capere possit·sine audiētia castretur· Vix ille mandatū dedit · vna eadēq; hora laqueum quē seruo dei iniuste pauit·iusto dei iudicio ip̄e miserabiliter incidit·Nā idem mēbrū q̄ famulo dei p̄cidi iussit·mox illi in tumorē versum est·ita vt oīa viscera eius in eūdem locū violēter inciderent·& mortē vicinā parent·Cunqz vehemēti doloze vexari videreť vxor ei? berūldis nomīe memor sententie quā viro dei temere īposuit · cum luctu graui illū admonuit dicēs·Certe credo q̄a p̄pter peregrinū quē sine causa castrari iussisti dolor ip̄e in te retorsus est· Mittā ergo veloci? & accersiā illum·si forte per oratōes eius dolor tantus effugeť·Sed q̄a nihil fit ī terra sine causa ·antequā nuncij ad virum dei pueniret · idem werfarius morti subactus finē viuendi fecit·

IIII· De birzo sancti deicoli ī radio solis

Quib? auditis·beat? deicol? suspenso non iniuriā irreligiosi militis·sed fidē deuote mulieris inspiciens· pedetētim iter arripuit · Cunqz ad locū venisset · religiosa feīa iam vidua effecta·maximo eum honore sicut tantū patrē decuit suscepit·Ipse vero vtpote de itinere lassus antequā sessum p̄geret·birrū suum quē greci anfibulū vocant dep onere voluit refrigerandi grā·Quod seruitores quāplurimi q̄ aderant videtes vndiqz accurzerūt vt viri vestimentum diligēter mitterent in salinū·Quib? ille·Nō ita inquit erit filioli·Nā ego seruitorem inueniq̄ vestimentū meum fideliter sezuet· peregrinus sum p̄o christo·quiq̄d de seruo suo illi placz fiat Mira res atqz stupenda·Vir venerabil' aspiciens radium sol' per fenestrā dom? ad instaz trabis ingredientē·qđ nihil aliud est iuxta diffinitōez philosophoz nisi crassitudo aeris & illustratō solis accessit & vestimentū suppositū·Ibi q̄pe fere me duaz aut triū horaz spacio absqz terreno sustēta culo pepēdit·& viz dei q̄ndo se reinduere vellet expectauit·Quod videns beretildis·pedib? eius prouoluta luctū geīare cepit·& viz dei vt aīme viri sui misertus p̄ ea supplicarz exorauit·simulqz locū in quo sancti martini eccīa constructa ē cuz omīb? appēdicijs suis·villā quoqz ipam in qua tunc erat cum omīb? ad se p̄tinētibus·libens tradidit iure p̄petuo possidendū·vbi viz sanct? copiosis donarijs loco illo dicato a fidelibus · duo oratoria formoso ope compleuit · vnū in honore p̄cipis apostoloz·aliud vero ī honore doctoris gentiū · Quibus patratis·ceperūt vndiqz religiosi viri ad tanti patris magisteriū cōfluere· & colla sua suaui iugo dñi deuote sūmitteze·Et fact? est loc? ille scōm voluntatē dñi paradisus monachoz·q̄ hactenꝰ patuit latibul' ferarum

V De apro p̄ eum a venatoribus liberato & ceteris eius gestis·

Quadā die dum beatus viz vigilandi studio operi diuino cū fratrib? insisteret· contigit vt inclit? rex lotharius q̄ scōm q̄ ei pater colūban? p̄phetie spū plen? p̄dixit. iaz erat triū regnoz soliditate roborat? ·in vicīniam eiusdem moāsterij gratia adueīsset venandi·Quadam vice cum multi optimatuz venatu nobili·singulazem maximū ap̄ū insequerēť · extemplo fera viri dei cellam ingredič· viz aūt sanct? manū misericorditer illi p̄buit & ait·Crede mihi·q̄a ad caritatem cōfugisti·hodie vita ñ priuaberis·tū ecce vndiqz venatores bestie vestigia insectantes ·ad viri dei cellā vsqz peruenerūt·ingressi cū bestiam inueīssent ferocitate postpoīta āte altare accubare.pene spīm pre stupore nō habebant· & celeriť legatos miserunt·q̄ regē ad tāte virtutis spectaculum vocarēť · Qui cum regaliter veīsset·oratione facta virū interzogauit huiliter vnde essz vel q̄d studij habuisset·& cū agnouisset· q̄a beati columbani discipul? esset ait ·Omīa que hucusqz ad mei arbitriū in ista vicinia p̄timebant·siue ī siluis vel piscatōib? regalib?·p̄ratis quoqz vel pascuis ab hodierna die & deinceps tibi trado·His itaqz firmatis ·vidente rege & omīb? q̄ aderāt·viri dei iussione aper absqz vllius lesione consueta cum impetu petijt lustra·Sicqz deuotus rex benedictione patris deuote p̄cepta cum gaudio remeauit ad p̄pria. Tandem vir sanctus collecto cetu

fratrū romā petijt & a papa honorifice sucept? apostolor7 limina visitauit & oratōnem opleuit: Acceptoq3 a papa moāsterij sui libertatis priuilegio in galliā redijt · ꝑtosis onerat9 martirū reliquijs & ecclesiasticis ornamtis· Postꝙ vero seleto pacto labore dom recepit·& omia que ad deum pertinēt religiosissime in monasterio ordina uit·quēdam discipulū suū noīe colūbinū. quē & de sacro fonte leuauit. & p semetipm instituit· ō cuius vita & moribus valde erat secur? cum electione fratrū in locum suū abbatē constituit·atq3 regimen aiaꝝ ei ꝓmisit·quo ordinato ipe ad secretiorem locū atq3 artiorem vitam anhelās· seorsuq3 sibi oratoriolū paruulū ostruxit·& cū maria sec? pedes dñi sedere & verbū e? intēte audire decreuit·Obijt aūt egregi? pater die·xv·kl'· februarij

VI· De scō bauone recluso· Sigibert?·

ANno quoq3 ꝓnotato · sc3 impij heraclij secundo·sanctus amādus eluonensis p gallias miraculor7 & ꝓdicatōnis gratia clarescebat·Allouuimus etiam qui & bauo p eum ex predone uersus·& gandaui solitarie reclusus sanctitatis exēplum erat omnibus· Ex gestis eius·Hic sanctus allouuin? quē vulgo bauonem nomiant·in iuuētute sua seculi voluptatē prauis actibus exercuit·Sed hoc eius vitiū christus in bonitatē uertit·habuit vxorez filiā odilionis comitis de q̄ genuit angladrudē virginē christi·cui in ꝓmis ānor7 crepūdijs vox sūmo missa est throno·Crede inquiens·Vxore aūt defuncta noluit aliam ducere·sed sanctū amādū pontificē inspirāte deo expetijt·ꝓpunctōq3 cordis oīdit·qui ei scripturarū verba protulit·ita q̄ ille iuxta consilium euangelicū facultates ꝓdior7 suor7 paupibus erogauit atq3 ad ꝑfatū pontificē qui morabat apd gādauum castrū repedans clericatū obtinuit ī ceno bio clericor7 qd in eodē castro erat constructum Die quadā fratres ipius moāsterij ad obedientiā directi sunt·vt cellā viri dei bauonis construerēt Quidam aūt ex eis q̄ cū vehicul' cementū mīstrabant sup plaustrū vnū sedit Quē egressi de vico canes circūdederunt·& ceperūt fortiter insistere qui cū inuidia replet? ·virū dei bauonē blasfemasset·dyabolus eū sibi subiectū impugnās·aīmaliacū vehiculo sup eum ꝓiecit·ita q̄ illo pōdere oppressus spiritū exalauit·Quē vbi vir dei mortuū vidit ingemuit·& cū lacrimis sibi pect? tūdens· ac sibi culpam reputās q̄ in labore suo mortē accepisz·oratōi incubuit eūq3 suscitauit· Quadam vero die vidit quendā viz de exilio regressuz quē olim ī habitu seculari degēs ipe venūdarat· Quo viso ī lamēta uersus·& ei? genib? ꝓuolut? ait· Queso ne memineris iiurie q̄m tibi irrogaui Rogo quoq3 vt ꝓpter scel? ī te cōmissum· corp? meum flagell' cedas·caputq3 meū more latronū decaluet & me vinctū manib? & pedib? vt dign? sum in custodia trudas·forsitā ei diuīa pietas si hec fecer is veniā mihi ꝑstabit·At ille sācti pedib? ꝓuolutus·ac penit? hoc in eū facere nō audēs & renitens·tandē pcib? eius victus qd sibi iusserat impleuit·i·manib? vinctū ·capite cusū·ac pedibus ligno strictū·custodie puplice mancipauit.

VII· De artissima ei? penitentia & trāsitu

IBi vsq3 in ꝓximū exit? die ¶ eiusdem· vinct? pstitit·die noctuq3 flere nō desinens·act? secli quos prius exercuit· ordeacee tantū cinere mixto pane cōtēt?· atq3 potu aque quā in mēsura bibebat· Stratū quoq3 e? nuda hum? erat·in quo p die parump̄ q̄escere solebat ·Vilissimū aūt cilicīū sup stratū eius expansum erat cinis desup aspsus·& capiti illi? lapis suppositꝰ cū dormiret·Sicq3 mēbra sua domabat que oli delectatio secli inq̄nauerat·In hac quoq3 retrusione normā obedientie nō reliquit·sz abbatem suū popolcit vt ita eū sup pauimentū retruderz·vt si qñ ad dei laudes dicēdas assisterz· dextra leuaq3 ita circūseptus foret·ne declmādi facultatem ī aliquā ptē haberz·sz die noctuq3 q̄si ī agone suspēsus ad deū oraret·man? ad ethera tēdēs & ad alta suspiria trahēs·Qd & factū est· Tum vir dei magis ac magis īgemiscēs·iamq3 ad celestē patriā anhelans mīstro sibi parenti p̄cepit vt sibi lapidē afferrz· At ille laterem grandē attulit. Cui vir dei iussit·vt adhuc maiorē q̄reret·tandem inuentū lapidē q̄ vix duor7 manib? vehi poterat detulit·quē vir dei gaudēs accepit· & dū ad dei laudes dicēdas assistebat ipm humeris portabat· sed antiqu? hostis inuidens ei? ꝓfectibus· diuersis mimis & nefandis ymagīnibus ex eadē cella molieb̄ eū eijcere·bestiarūq3 & volucrū & serpentium diuīso gne replens·gestiebat ei formidines īgerere·At vero illo ostāter certāte·malignī spūs nihil industriā suam ꝓfecisse cernentes cōfusi abscessere · Cunq3 vir deo plen? paululum se sopori dedissz angelū dñi in spē columbe spū sup se venientē conspexit·totā q3 cellulā inestimabil' suauitatis fragrantia repleuit·Nec īmerito angel? lucis ei in specie colūbe ostēsus est·q3 simplicitatē colūbe gerebat in corde. & astutiā serpentis non deserebat in tēptatōne·Cū aūt vltimū diē sibi ap proquare intelligerz·& hoc ipm abbati & fratribus nūciasset·quēdam fidelē presbiterū lōge a se positū euocari fecit·cui? colloquio frui voluit· Mīster aūt obedietiam non renuēs·sed viam q̄ pergeret nesciens ire cepit· angelo dñi comitāte ad eundē presbiterū sub omī celeritate puenit & p vastaz solitudinē rectissimo tramite vterq3 ad virū dei incredibili festinatōe puenerūt. Quo viso vir dei repletꝰ est gaudio·& p̄cepit ei vt curā agerz funeris sui. Tunc corpe & sanguīe redemptoris se muniens·aīaz carne solutā reddidit creatori die vnj ·mēsis octobris· & stati beatissimē virgini gertrudi cū alijs virginib? secū ꝓmorātibus longi? a se positis spūs ipi? iubet sibi vestimenta mitti ad sepeliendū corpus suū·qd & factū est·

VIII· De quibusdā regibus anglorū & actibus eorum Sigibertus·

ANno heraclij ·iij·edilfredus rex nordanī bror7 regē scotor7 cū oīmibus pene suis ī bello extinguit·hec calamitas scotis contigit scd̄m vaticiniū agustini episcopi·qui ītermi natus ē scotos ab anglis fore pmēdos qui āglos ad vitā eternā duerti egre ferebant· In moāchos quoq3 scotor7 ira dei seuiente·q̄ cū rege suo ad bō bellum ex more exeūtes·vt rege armis pugnāte ipsi orando p eo pugnarēt·pempti sunt ab āglis mille ducenti·tm̄·l·p fugam elapsis· Lodesindis metensis claret·q̄ sponsū fugiens ·velamine capitis misso sibi a dō p āgelū. se & sua deo delegauit

Helinandus·Anno sequēti edilbertus rex cantuarior7 obijt·qui p̄me predicatōi augustini nobile rñsū reddidit dicens·non posse se noue secte aīm tā cito adhibere·relictis cultib? quos semp cum tota gente anglie exercuerat · Veruntamen

nulla eos molestia exacerbandos·quī potiꝰ ꝓdicatōis pmissu & amplo victu iuuādos & libēter audiendos·ꝙ tam longā a natali solo pegrinationem suscepīt·vt anglis que optīa putabāt īdulgēti benignitate cōicarent·Sicqꝫ vt dixit fieri ꝓcepit donec explorata sensim fidei veritate ipe cū subiectis fidelis inuentꝰ ē·Decessit aūt post acceptam fidē āno·xxj·scōm willm malmesbirienſem scōm sigibertū āno·xvnj. Post quē regnauit eadbaldus filius eius ānis·xxij·vel scōm alios·xxv·hic mox exufflata christianitate nouerce sue pudorem expugnauit·Sed ꝓ horas crebro afflatus demoīo ꝑtumacis pfidie penas luit·quibus offēsus laurētius augustini successor·duꝫ ꝑuīntia cedere meditareē·dei aīatus verbo sententiam reuocauit·& regē ad fidē reduxit·& incestas nuptias relīquere fecit·Post hec idē rex edificauit monasteriū extra muros cantuarie·qō pater eiꝰ edilbertus fūdauerat·Radualdus aūt rex orientaliū anglorꝫ edilberto rege cantuarī·mortuo·illam super anglos regnandi potentiā accepit·vt sub nutu eiꝰ alij anglorꝫ reges regnarēt·Edilfredo aūt rege nordanībrorꝫ mortuo a radualdo rege pempto·eduuinus post eū regnauit· ¶Sigibertus·Anno ꝓnotato secꝫ impij heraclij·mj·sanctꝰ lupꝰ senoñ·epūs claruit·cui aliqñ eucharistiā cōsecranti gēma de celo a deo in calice descendit

IX· ¶De sancto lupo senonēsi & eius exlio & miraculis· ¶Ex gestis eius·

Hic parentibus inclitis ꝑpe aurelianis iuxta ligerim oriūdꝰ exꝑte regali sanguī fuit otiguus·cuiꝰ parētes diuina reuelatōne cōmoniti·ꝙ deo dignum antistitē in prole funderēt·mox editum puulū literis tradiderunt Erant aūt fratres matris eiꝰ venerādi antistites·austrenꝰ aurelianēsis·& aunarius antisiodorēsis qui cernentes puerū normā religionis & christi ꝓcepta diligere·eum clericatꝰ officio manciparūt·Itaqꝫ rigore abstinētie carnis rebellionē domans sepulcra martirꝫ oratōibus freqntabat·misericor die opibꝰ insistebat donec fama eiꝰ crescēte post artemiū senonēsis epūs est electꝰ & ordinatꝰ·Hic noctē quandā xpō ducens puigilē·cū sācti aniani basilice limībus astaret·& obseratū hostium ingressum ꝓhiberꝫ·ipso orāte repente celitꝰ auulso repagulo hostia patuerūt·Defūcto theodorico dum rex clotariꝰ burgundiā cepissꝫ intrare.blide bodus ab eo cū exercitu senonas directꝰ·ꝙuiter vrbem iaculis infestare cepit·sed vir sanctꝰ ecclesiam bēi stephani petens dū ad euocandū ꝑplm signum tangerꝫ·tantꝰ terror sup hostes irruit·vt nullatenꝰ euadere se crederent nisi fugam expetere rent.Obtento igiē regno burgūdie·clotariuſ precepit farulfo potēti duci regalia negocia exercere Qui ꝑpe senonas veniēs exarsit indignatōe·ꝙ sāctus epūs non ei cū muneribꝰ occurrisset·Vñ regressus·plura falsiloquijs cōtra eū regijs auribꝰ intulit donec rex felle cōmotus virū sanctuꝫ exilio retrusit in neustria traditū duci pagano noīe bosoni landegisilo·quē ille direxit in villam andefaginā sup fluuiū auciam vbi erant templa fanatica·gaudebat ergo in dño sentiens se a dño missum ad ꝑplm incredulū instruendū·Ibiqꝫ quendā cecū illuminās·ꝑdictū ducem supbū & francoꝝ exercitū ꝙ adhuc errore detinebaē·cōuertit & baptizauit·Deniqꝫ sanctꝰ vuinebandus abbas sancti lupi crecassini regē erga viꝝ dei placuit·missisqꝫ e latere regis eū de exilio reuocatuꝫ ad palatium adduxit·Quē videns rex ante pedes eius prosternitur & veniam ꝑcaē·Cernens quoqꝫ corpus eiꝰ tabefactū abstimentia vt erat intonsus capite & barba tremens & eiulās ad gemituꝫ moueē & lacrimis irrigaē·iussitqꝫ eum cū honore repari comā & barbam detondeī·multisqꝫ muneribꝰ ei a rege oblatis·valedicēs ei vna cū sancto vuinebando cū parisius pertransirēt·multa reoꝝ turba cathenatoꝝ vel incarceratoꝝ eorū virtute solutaeis obuiā est egressa·Dum aūt vir sanctꝰ ad meledunū castrū deuenisset·repente i mane horreū plenū vallauit incendiū·nec poterat qs ꝓstare auxiliū·Tunc in oratōne ꝓsterniē & flumē emissum sup incendiū cerniē·flamaqꝫ ilico extinguiē & illesa apotheca seruaē· X ¶Adhuc de miraculis & obitu eiusdem·

REuersus igiē senoīs·cū hymnis & cāticis obuia plebe susceptꝰ·qdā die celebrante corā sacerdotali vel leuitico choro·gēma de celo in calicē inter manꝰ eiꝰ descēdit a dño que radio fulgēte pulcerrima diu seruata·iusso regio inter sanctoꝝ pignora deportata ē palatio·Audito rex clotariꝰ de signo sācti stephani·ꝙ mirā dulcedinē haberet·iussit illō ꝓtari parisius vbi sepius illud audirꝫ·Qō dum sancto viro non placuit·mox vt ab vrbe ē sublatuꝫ dulcedinē sonitꝰ sui ꝓdidit·Quo rex agnito ipꝫ loco ꝓristino restitui iussit·Quod vbi puenit ad pontē suriacū.reddito sibi sono a dño insonuit miliario septīo·& vir sanctus obuiā ꝓrexit cū psalentiū choro·Nocte quadā dū vigilans psalleret dyabolus ei validā sitim inflixit·& ipse ministro deferī iussit frigidaꝫ aquā·Intelligēsqꝫ doloſ imici·signatoqꝫ plumatō suo subserato capite strictū sup vasculū posuit·ibiqꝫ hostē inclusit·ꝙ nocte tota vsqꝫ mane varijs vocibꝰ vlulans·quis fuissꝫ ostendit·& confusus abscessit·Erat sācto consuetudo vt pene singul'noctibꝰ & ītra menia & circūquaqꝫ vicinas sanctoꝝ basilicas circūiret & hora ꝓpetenti ad matutinas ꝓpria manū signuꝫ ecclesie tāgerꝫ Quadā igiē nocte dū ꝑgerꝫ duos inter se clericos audiuit rixantes.adulterare cum mulieribꝰ volentes.Tunc quidēꝫ se eis ostēdere noluit·ne iterū in eiꝰ absentia ad voluptabrū redirent·sed ꝑgēs ad ecclesiā oratōeꝫ ꝓ eis fudit·Cūqꝫ sācti stephani signū ad matutinas tāgereē·mox vt i eoꝝ auribus signi sonitꝰ sanctitas cū dextera ꝓuenit·ilico ab eoꝝ cordibꝰ stimulꝰ ardoris recessit·tunc ad ecclesiā currūt·& expleta psalmodia ab eo correpti veniā petunt·viteqꝫ melioris exordia sumūt·Quadā die dñica dum vir nobilis herlefredus eū causa prandii ticiaco villa inuitaſset·& ipe deuotus sacrificiū offerꝫ·ea hora dum vico ꝑgeret·audito in celo sonitu equo insidens diu in vno loco astitit·celoqꝫ intētus oratōeꝫ dñi cā inter angelicos chorꝰ audiuit.Itaqꝫ sufficere sibi credidit·ꝙ sub pātia christi laudes supnas audisset·ac per hoc cepto itinere nō prexit.Deniqꝫ sentiēs se corꝑe iam resolui·cōuocatis sacerdotibꝰ eos sacris verbis admonuit·& sic ad dñm migrauit·Statimqꝫ de illo fragrauit odor nectariꝰ acsi fuisset multis aromatibꝰ delibutus·Post obitum quoqꝫ multis miraculis claruit·Huius natale celebraē kl'.septembris·

XI· ¶De congressu heraclij contra persas & eius victoria· ¶Sigibertus·

ANno heraclij .v. paleſtina a perſis bello
ꝑmitur ſancta quoq; ciuitas capiē. ī ea
vſq; .xc. milia viroruz pimunē zacharias
priarcha captiuaē .crux ipa dñica ſancta aſporta
tur ¶ Hugo vbi ſupꝝ. Coſdroe rex pſarū cepit da
maſcū. & deuaſtauit hieroſolimam & venerabilia
loca q̄ erant ī ea pflagrauit & pl'oz copias capti
uauit vna cū priarcha eiuſdē vrbis zacharia. & p̄
cioſū crucis chriſti lignū ſecū in pſidem aſporta-
uit. Sepulcri vero dñi locū nunq̄ itrare aut vio
lare diuina virtute ē̄ pmiſſus. Ad quē miſit hera-
clius rogans magnis p̄cibus vt ab illo loco rece-
deret. vtq; diffinirz tributa & accipet pacta Qđ
ille facere noluit. ſed inefficaces ad heraclīū lega
tos remiſit. Anno itaq; impij heraclij .vj. occupa
uit coſdroe totam egiptū & alexandriā & libiam
atq; cartaginē. Qđ vt audiuit heracli⁹ aſſūpſit fi
liū ſuū conſtantinū. & regio dyademate redimi
tum appellauit auguſtū. Collecta itaq; armoz ml'
titudine āno impij ſui .x. mēſe aprilis die quarta
ſecūda feria paſce. aduerſus coſdroe mouit iter.
ferens ſecū ſancte dei genitricis yconiā q̄ apd̄ bi-
zantiū eſt. non hois manu ſic̄ ferē ſed diuīo mira-
culo pictam. & proficiſcēs dimiſit ī vrbe p̄fatuz
filiuu ſuū heraclīū conſtātinū cū ſergio venerabi
li priarcha. & bonoſo patricio ſagaci & ſtrenuo
viro & arripiens iter p̄ ſiriam venit vſq; gazotez
ciuitatē. Quod vt coſdroes compit fuga vſus
ante eū igne ꝓburens oīa fata p̄ q̄ fugiebat. He
raclius quoq; deuaſtabat ciuitates & regiones
p̄ quas ambulabat. Tūc ordinauit coſdroe duos
p̄ozes ſarabagā & ſarbaran qui cū heraclio ōcer
tarent. Quod audiens heracli⁹ militū alis adū-
ſus eos deſtimatis .ipe cū reliq⁹ exercitu trāſmea
uit eufraten. & ptrāſiuit thaurū montē ꝑuenitq;
ad amnē ſaron & obtinuit pontē cū ꝓpugnacul'
q̄ in ipo erant. puenit etiā ſarbarus ad eundē pō
tem. & ante eū caſtrametat⁹ eſt. Tunc excurzētes
multi romanoz p̄ pontē inozdinate pſis intulē cō
flictū. Qđ videns ſarbarus ꝓcul a ſe inſidijs col
locatis. oñdit ſe romanis q̄ſi fugientē. ac ſic mul-
tos eoz abſtraxit ad inſecutōez ſui p̄ter votū im-
peratoris. Et ſubito a fuga reuerſus contra ſe in
ſeq̄ntes impetū ꝺcitauit. & multos protin⁹ ꝓſtra
uit vindictā inobediētie ſue ꝓpeſſos Multitudo
deniq; barbaroz p̄ flumīſ ripā diffuſa. romanos
ſup pontē cū impatore ſtātes acriter ſagittabant
Impator aūt cū paucis eis viriliter reſiſtebat. vñ
& multas in hoc p̄lio plagas licet nullā p̄iculoſaz
accepit. tunc q̄dam vir pia gigāteus impatorem
ī medio pōtis aggrediē. Impator aūt hūc lancea
trāſfoſſū in annis fluēta ꝓiecit. quo ruēte terziti
barbari in fugā ſūt verſi Poſt coſdroe miſit adū
ſus eū aliū p̄ozem noīe ſaym. cū quo heracli⁹ di-
micans illū p̄ interceſſionez dei genitricis marie
ſupauit. Grando q̄ꝑ vehemens ſup eius exerci-
tum cecidit & multos ex eis extinxit. Acies autē
chriſtianoz trāquilla ab ipa tēpeſtate manebat
Poſt hec coſdroes aceruatis militijs ſuis p̄ozez
ſup illas razatem ꝓduxit. & cū aduerſus heraclīū
deſtinauit Qui veniēs cū exercitu magno duritez
cū heraclio dimicauit. Sed hūc heracli⁹ dei geni
trice marie opitulāte ſupauit & occidit. perſiſtēs
in bello viriliter vſq; ad hozā .ix. In quo bello ce
cidit razates & tres turmache pſaz & principes
multi & maxīa pars exercit⁹ ipoz. tulerūtq; īde
romaī bāda perſaz .xxvij. & ſpolia magna nimis

XII. De ſuꝑbia & interitu coſdroe & ſan
cte crucis exaltatōne. Ex hiſtoria & exultatōe
ſancte crucis.

SIc coſdroe in tantā p̄rumpe ꝓteruiam
auſus ē. vt ab incol' vicinaz gentiū q̄s
nefario ſuo ſubiugarat impio coli ſe iu
beret vt deū & vocare regem regū & dīm dñan
tium. Fecit quoq; ſibi turrī argenteā ī q̄ interlu
culentib⁹ gēmis throнū extruxit aureū. ibiq; ſol'
quadrigā & lune & ſtellaz ymaginem collocaue-
rat. ac per ſubtiles & occultos meat⁹ aquā aſper
gebat. vt q̄ſi deus pluuiā deſup videret̄ infundē
Cū aūt ſiriam & paleſtinā ſubiugaſſz & eccleſias
chriſti ſubuerſis etiā ligni crucis ſalūatoris ꝓtem
quā ibi ſancta helena reliquerat aſportaſſz cōtra
heraclīū ꝓgens filiꝰ coſdroe iuxta danubiū ſedit
cū exercitu ſuo. tandē inſpirāte dei clemētia. pla-
cuit vtriq; p̄cipi vt ipſi ſinguli in medio flumīs
pōte ꝑfligerēt. & cui ſors victoriā ꝑferz ipe ſine
dāno vtriuſq; exercit⁹ imparet. Quid plura pul
ſat⁹ dñs lacrimis xpianoz. fideli ſuo heraclio cō
ceſſit de hoſte triūphum. tantaq; mentis mutatō
coſdroe īuaſit exercitū. vt ſponte cū oīi familia
& ꝓle heraclio ſe ſubderent tā poteſtate q̄ fide.
Ipſe chriſtianiſſim⁹ p̄ceps cum ſuo tīn exercitu
regna q̄ coſdroe inuaſerat. circūquaq; perluſtrās
ad ſedem ipſi⁹ puenit. ſedentēq; in throno aureo
reppezit. Qui cuz tremefactus heraclīū ſalutaret
ille reſpōdit. Pro eo q̄ lignū ſācte crucis quāuis
indignus honorifice tractaſti ſi credere voluerīs
dño ieſu chriſto & illi⁹ te ſeruū eſſe ꝑfeſſus fue
ris. regnū tibi perſarū tīn cū patrimoīo tuo & vi
ta acceptis a te pacis obſidib⁹ dabo. Qđ ſi nolue
ris. mox gladio meo īteribis. Cū āt ille nequaquā
acq̄eſceret. extracto gladio eaput ei⁹ amputauit
Suſcepit igiē lignū ſancte crucis & oīes popu
li ꝓgaudentes cū ramis & cereis & cāticis alij ob
uiā pergūt. & alij ſubſequūtur. Cunq; impator
de mōte oliueti deſcendens. per portā q̄ dñs ītra
uerat qñ ad paſſionē venerat cum equo regio &
ornamētis impialib⁹ intrare vellet. repente lapi
des porte deſcēdentes clauſerūt ſe inuicē. & fcūs
eſt paries vn⁹. Cunq; mirarenē attoniti & nimio
merore ꝑſtricti. reſpiciētes in altū viderūt ſignuz
crucis in celo flameo fulgore ſplēdeſcere. Angel⁹
quoq; dñi accipiens illō manib⁹ ſtetit ſup̄. portā
& ait. Cū rex celoz paſſionis ſacramēta ꝓpetu
rus per hūc aditū introiuit non ſe purpuratum
nec dyademate renitentē exhibuit. vel equi potē
tis vehiculū requiſiuit. ſed humilis aſelli terga inſi
dens. cultoꝛib⁹ ſuis humilitatis exemplū reliquit.
His dictis angelus in celū ꝑfeſtim redijt. tūc im
perator gandēs de viſitatu āgelico depoſitis im
perij inſignib⁹ diſcalciaē. ꝓtin⁹ zona linea tīn ꝑci
ctus crucem dñi manu ſuſcipiēs. pfuſus faciem
lacrimis. oculos ad celū erigens ꝓperabat ad por
tam. Illo humiliter ꝓpinquāte. duricia lapiduz cele
ſte ſenſit imperiū. ſtatīq; porta ſe ſurzigens. libe
rum intrantib⁹ patefecit ingreſſum. Odor quoq;
ſuauiſſim⁹ q̄ voluntate diuinit⁹ aura de pſaruz
ꝓuincia per longa terraz ſpacia hieroſolimis fue
rat illapſus. eodez momēto quo de fano coſdroe
ſancta crux fuerat heraclio baiulāte egreſſa. tūc
rediit. et per pectora ſe gratāter infudit. Igitur
ꝑpl'o dei laudāte potentiā. glorioſus quoq; augu
ſtus erūpens in laudib⁹ ait. O crux ſplēdor aſtriſ
zc. Hec cū dixiſſet. preciosū illud lignū in loco

suo restituit. ¶ Sigibertus. Eodē tpe terremot? maior mense auguste fuit. & secuta clades in pl'o percusso. scz scabierū ita vt nullus possz agnoscē mortuū suum. XIII. ¶ De bonefacio papa.

BOnefaci? tūc romane eccīe. lxvij. p̄sidebat. hic decreuit vt null? trahatur violenter de eccīa. hic constituit vt moāchi in officio sacerdotal' gradus vtanē potestate ligandi atz soluendi. ¶ Ex libro pontificū. Hic bonefacius natōe campanus sedit annis. v. Constituit aūt vt testamūtū valet scōm iussionē p̄cipis & vt nullus trahaē de eccīa. & vt null? accollit? p̄sumat reliquias sancto. matiz leuare nisi p̄sbiteri. Erat autē mitissim? sup omēs hoīes & misericors. hic amauit clerum & togam integrā clero suo dedit. Eodem tpe ante diem ordinatōis eius eleutherius patrici? & exarcha fact? in tharcha assumpsit regnū. & venientē eum ad ciuitatē romanā ad castrum qō dicit̄ lutheol'. ibiōē a militibus rauēnatis interfect? est. Cui? caput ductuz est constātinopolim ad pijssimū p̄incipē. Sepultus est aūt ad beatum petrū. vnj. kl'. nouembris. Cui successit honorius. XIIII. ¶ De passioē sancti anastasij moāchi cū socijs suis. ¶ Sigibertus in cronicis.

ANno heraclij octauo. anastasius persa ex mago christian? & moāchus a persis captus. post verbera. vincula. & carceres. post diutimā appensionē p vnā manū. tandem abscisso capite cū alijs. lxx. martirizatus ē. ¶ Ex gestis ei?. Passus est aūt hic sanct? xj. kl'. februarij sub rege cosdroe qui crucē dn̄i captiuā tenuit Et p̄mo qdem iussum est eū deorsum poni. & lignū sup cibias eius imponi. duosqz viros fortissimos stare supra metā duaz partiū ligni. Cunqz dolores fortiter sustinuissz. iussus est ex vna manu suspēdi. & saxū magnū ad pedem ligari. & sic deliqui. tandē cū alijs. lxx. missis in gutture funibus suffocat? est. & postea decollat?. Seqnti die duo qdem in custodia carceris ꝓfabulabanē ad invicem. dicente vno ad aliū. scis qa venerūt canes & sederūt iuxta corp? illi? moāchi & non ꝓtigebant illud. sz custodiebant. Alio vero dicēte. Et ego qn̄ suppleui vigiliā meā & ambulaui in domū meā. vidi sicut stellā sup pauimentū lucidā. et pergens viderem qd esset. stellā iam nō vidi. sed corpus illi? moāchi ibidem iacēs reppi. Custodib? hec dicentib?. christiani q in carcere erāt & aliqd de locutōne p̄saica ognoscebant. audientes alijs christianis retulerunt. absoluti aūt a vicul' vbiqz diffamauerunt. XV. ¶ De sancta virgine phara & fratrib? ei?. ¶ Sigibert?.

EO tempe virgo christi phara clāruit in francia. cui? sanctitatē imitat? frater eius pharo ex comite clericus. ex clerico factus meldensiū ep̄us claruit. ¶ Ex gestis ei?. Hoz genitor hagueric? ex gente burgundionum duxit p̄sapiam. atz in aulā regis theodoberti inter p̄tores & p̄ceres non mediocriter fulsit. erat nanqz ꝓcilijs regalibus notus. ac nobilitate sapientie vallat?. hospitalitate dedit?. atz sanctorum virorū susceptor deuotissim?. quoz in mētibus p̄spicaci oculoz ac mentis inspectōne xp̄m agnoscebat. Hic est adeptus sui non imparē generis iugem nomie leodegūdam. Ex qua tres suscepit liberos. pharaonē virū sanctissimū walbertum. & chalnoaldū. filiamqz mire p̄bitatis nomine pharaz. Chalnoald? beato columbano erudiendus a patre tradit? ei? mīster deuot? . dū in solitudine vasta heremi morareē. ei olim belua paruit ad p̄ceptum magistri colūbani. sicut in gestis ei? sup̄ posuim?. Iste qdem chalnoaldus germā? beati pharaonis. postmod̄ p̄sul in ciuitate lugduno clauato claruit nobil'. vt in vita beati eustasij repertū est. Beat? vero walbert? a sancto columbano in luxouiensi cenobio cū fratre chalnoaldo & beato agilo filio agnoaldi fratris supra memorati haguerici. omissus ē erudiēd? eustasio magne eruditōis viro cum multis alijs q̄ postmodū ecclesiaz dei p̄sules eximij claruerunt. Cū apd̄ villā papimisiū dei cultor eustasi? a genitore p̄noīatorum fratrū officiosissime suscept? morareē. atqz ognouissz sororem eoz pharā beati colūbani bn̄ dictione sacratā. graui oculorū fatigari cecitate. quā ptraxerat assidui flet? meroze. eo q̄ dispone reē a patre nuptiali opi inseruire. & sanctimonie vota frustrari nup deliberata. patrem asperitate verboz obiurgaē. dicens. hoc sui esse opis q̄ virgo afficereē tāto discrimīe piculi. Ad hec siquidē pater simulatōe verboz filie se dixit post habere nuptiaz diunctōem tm̄. vt ip̄i? mereret̄ iocunda ri corpali sospitate. itaqz vir dei horum credulus verboz ad locū in quo egra decubabat puella accessit. & verū in sanctimoniali habitu viuē vellet scisciteē. At illa suspirans ait se pudicitiam āgelis sociam desiderare. potiusqz supnū sponsū ocupiscere q̄ terreno flebiliter inhezere. Mane vero visus est ei astitisse vir reuerenti vulti oculis ardentib?. dicens. Certa esto famula dei meisqz promissis firma. hodie tibi viz aduenire q te sospitati restituet. Hac expleta visione post modicū intrante ad eā beato eustasio visionis ordinē virgo phara enarrauit. & credere se illum esse p quē sibi audierat visum reddēdū. Tunc eustasi? oratōne facta p̄missum diuinit? adiutoriū virgini accelerāte sanitatē letantez ꝓtulit. XVI. ¶ De fuga ei? & carcere quē tulit pro virginitatis amore.

QVod videns pater voluntatē cordis factis appetit. sponsū aduocat. sponsalia firmat. temp? nuptiarū statuit. At illa fugam arripuit. & pauitanti cursu eccīam beati petri ingressa. atqz in terrā p̄strata. pugnis tenerū pectus quassabat. lacrimisqz terrā vbertim irrigans hijs verbis orabat. O petre q̄ iustis regna reseras celestia. obseras iniustis. huc ad tua confugi limina. tua volens esse virgūcula. Et tu o xp̄e qui semp flecteris precib? humiliū remittēdo sordes. serua virginitatē meā oblatā tibi per eterna secula. Quo pater cognito pueros ilico dirigit. mādans eā in loco interfici. Sed pueri pudo cōsilio aliquātulum in eūdo obstitūt. vt ip̄o morarus spacio patris mitigareē seuicia. Deniqz eo veniēte atqz acriter seuiente. mīstri ominatōem mortis artificiose intentabāt. Ad quos illa. Non inquit a genitore talia munera debenē filie. sed iocundi? est mihi in hoc loco pulcrā mortē appetē q̄ p̄ florē iuuentutis p̄dere. Hoc aūt certissime genitor noverit meus. quia nunq̄ copule nuptiali in vita s̄b di sentiā ista. Referentibus ergo famul' hec dn̄o suo. ille furorem animi nequaquā sine lesione filie mitigare voluit. sed custodie deputās seruabat eā ad ea q̄ facere disponebat. Dumqz ista geruntur dei faciente misericordia ptigit beatū eustasium p ipsum haugericū reuerti ab expletōe legatōnis

regis lotharij. Qui cognoscens tam diram regis aīaduersionem in filiā irreuocabiliter deseuire. studuit eiꝰ animi seuiciā duris verboꝝ aculeis terebrare· & ad penitendū ꝓpūgere. Neqꝫ vero īde rediit quousqꝫ & puellā desiderato sanctimoniali habitu ꝑ gondoessenū meldēsez epm ornaret· et vt idem hauguericū moāsteriū ī ꝓprio selo famularum dei congruū habitatōi ꝓstruerꝫ· Porro sanctus vir walbertus clarescentibus vite meritis· post gandoaldum·xix·a sancto dyonisio ꝑmo antistitū meldensiū pontifex egregius successit·

XVII. ¶ De sancto pharone fratre eius qualiter factus est meldensis episcopus·

Restantissimꝰ itaqꝫ hauguericꝰ filium dilectuꝫ pharonē tirocinij tēpe in aula regis theodeberti exercendū alebat·vt sibi ad dignitatē honoris habendā quā in palatio retinebat succederꝫ· Quod oīpotentia deitatis fauēte ita actū ꝓgnouimꝰ· Eteni quādiu honore sublimatꝰ est regio theodobertꝰ· pharo sanctus iuuenis togā militari vestitꝰ inter ꝓceres palatij familiaritatis plīmū apd eū retinuit locū·& postmodū deuictis a clothario theodoberto & theodorico·cū clotharioꝰ triū regnoꝝ monarchiā obtinuisset·beatum pharonē inter reliquos regni ꝓceres amicicie sue familiaritate sublimiter nobilitauit· Qua fiducia fretꝰ sepe ꝑ seipm regē monebat vanos huiꝰ vite fauores supnis desideriis calcaē oīmbꝰ se amabilē ꝓbere·oēs actꝰ & mores ꝓpositos habere· Cōsilia quoqꝫ regalia puplica & priuata·amoris dei munificēcia prudētissime disponebat· Cunqꝫ misericordie opibꝰ insisterꝫ·& reos a morte liberaret·regiqꝫ clothario multa bona persuaderet·cognouit sanctā pharam sororē suā desiderio viuendi se grauiter affligi· Ad quā cū veīsset. intm eius familiare colloquiū beati pharonis ꝓmouit mentē·vt palatini gloriaꝫ ꝓcipatus atꝫ regalis amicicie ꝓtemnerꝫ·licitaqꝫ diugia in iuuentutis floē posit refrenarꝫ·seqꝫ eccīastico ordini sociaret·& vxorē suam blidechildē sacro velamīe consecraret· Ecclesiam sancti stephani meldensis quā magna ꝑmebat pauptas ditissimis villaꝝ opibus munerauit·locū quoqꝫ virginis phare magnifice sublimauit· Conciues & ꝑegrinos & exules ex facultatibus suis alebat eiusqꝫ fama odorifera longe lateqꝫ diffusa resonabat· Quaꝓpē gēs anglorꝝ eius amore irretita·suas quoqꝫ virgines monasterijs duobꝰ kalescꝫ & phare deo militaturas ꝑ eum mancipabāt · Idem sanctū chillenū scotuꝫ ad ꝓmtiā attrebatēsez misit· quā sana doctrina christo acquisiuit·& claris miraculis illi attraxit· Quadā die cū idē chillenus cum sancto pharone corpꝰ reficerꝫ·vas vitreū quo vinū ꝓpinabaē pincerna tenēte casu ruens cōfractū est· Cernēs aūt beatꝰ chillenus vultū mīstri in pallorē versum·innuit illi latēter dari frusta calicis fracti ·sup quē oratōne fcā·repente vas vitreū reintegratum est· Interea post dormitōem walberti epi meldensis frater eiꝰ sanctꝰ pharo ad idez pontificiū petiē · & a rege clotario quē ille de sacro fonte susceperat assensus requirīē· Qui cū magna cordis alacritate nō modo fieri mādauit·sed etiā sine aliqua scrupulositate id fieri iudicauit· Vere admirabil' eterna sapientia q̄ tres germanos sub sacrato trimitatis numero ꝓdicauit·pontificali dignitate insigniri·eoꝝ quoqꝫ germanā magnis vite meritis decorari· Postqꝫ vero sanctꝰ pharao in cathedra sublimat' est qꝫ mira sāctitatis opa in eū clarescīte· stātur vīrtutes q̄s ob meritū eiꝰ declarandū xps opari ē dignatus · XVIII· ¶ De miraculis eiꝰ & tēptatōne carnali·

Ide pasce cū beatꝰ pharo manus īpositōe plurimos sāctificarꝫ·atqꝫ sese vt fieri solet vtriusqꝫ sexꝰ multitudo ꝓmerꝫ. quidam puer allatꝰ est inter ceteros ad cōfirmādum orbatus luie oculoꝝ· Cuiꝰ frontē cū vir deo plenus oleo līniret visibili·& sāctispūs donū & lumen oculoꝝ recipe puer ꝑmeruit·qr xps famulū suū ꝑ olei infusionē quāti meriti existeret ꝓcipibus suis voluit declarare Cū sanctus ātistes p ciuitatē transiens·quibꝰ cōpetebat visitatōis pietatem conferrꝫ·contigit ante vinctoꝝ carcerē euꝫ trāsire·quē cū vincti cognouissent adesse·petere veniam facinoꝝ & solutōem vinculoꝝ ceperunt· Quibꝰ vir dei·exite inquit liberi·eo q̄ peniteami statimqꝫ soluta sunt vincula· nec etiā silentio est omittendū q̄nte virtute animi eiꝰ diunx noīe blidechildis·sacro velamīe mācipata sancti pontificis tēptamenta aduersum se antiq̄ hostis iniecta malignitate repulerit ·Cū igē hec sanctimonial' domi seruirꝫ sanctimoīe studijs·ī villa residēdo quā vulgo dicunt pinneūdo·presul pharo recordatꝰ ipius amoris sil' & pulcritudīs ad hoc vsqꝫ ꝓductus ē. vt eā ad se veīre mandaret · Que famula dei cū ꝓma auditōne renuisset agere·non distulit antistes dei mandatū ingemīare· At illa secundā· huic prime negligentiā diunxit · Cūqꝫ hijs duobꝰ mandatis tercīū adiecissꝫ·illa obstinatū intelligēs aīm eius·argumētosū excogitauit ꝓsiliū· quo pōtificē a ꝓposito abstraherꝫ·& suā castitatē conseruaret· Eteni ornatū abijciēs vestiū·totondit cesariem capitis·& cilicio inuta·sese cōtēplandā ei ꝑbuit·cunqꝫ in eā intendezꝫ·exhorruit vehementer facinus se deliberasse aīmo illicitū·atqꝫ abstractū se a disposito ope sagaci consilio prudētis femine miratus ē·q̄ abijecit scandalū pulritudinis sue a se ne ꝑ oculos capeē corpis ꝓpatus mīnister deo & sāctificatū templū spīritusācto·

XIX ¶ Adhuc de miracul' eius & obitu.

Ide q̄dā egressus ē vrbē grā orandi ad oratoriū sācti remigij· Dumqꝫ ab oratōne surgerꝫ·subito flebilis clamor audiē fremitusqꝫ lugentiū & heu īgemētium · Referē nauis demersa medijs in fluctibus plena grandi populo·ēpus ascēso pōte fit ꝓnior frigida humo & humilē vultū deiecit vsqꝫ ad frigidā terzā Vix hora media orarꝫ & flumīe baculo quē dextra tenebat tāgit· Mirū dictu·ecce videres nauim depulsam relabi in sūmo fluctu non stridēte vllo rudēte nec remigio secāte·& cunctos demersos referi sūmo litore ·facto longo agmīe obediēte sācto pontifici elemento flumīs· Dū beatus audoenus in ꝓpria tellure in burgēsi saltu moāsteriū cōstruxissꝫ sup torrentē quē vetetes incole resbacē noīauerunt·ac oratoriū beati petri apostolorum prīcipis dedicaē statuissꝫ·idē pharo sanctissimus huic dedicatōi interfuit·qm̄ idē moāsteriū in sua dyocesi construebaē·& beatus audoenus omnem ordinatōnē eiusdē loci cū consilio eius disposuerat agēdam. Ipsa die dedicatōis eiusdē oratorij parijū marmor decētissime politū cōuocati pontifices bn̄dicētes·cū vellent ponē sup ipm altare· repēte de manibus eorꝫ elapsum terzaten? ruit & ꝑ medium fractum est tam recte vt si quispiam

ferzo illud secuisſz · Quod cernẽtes põtifices · beatus pharo & sanctus amandus cum optimatibus audoeno & eligio · de quoz manibus idẽ lapis elapsus est · terze sese strauerũt . ozatõis gemitum deo fundẽtes · Surgẽtes vero ab ozatõe · vt signauerunt lapidẽ signo crucis ita reiũctis ẽ solide acsi mĩme fuisſz fract? · Idem sanct? vir extitit a clothario rege filiolo ipi? antistitis vsqz ad tẽpa childerici pronepotis ipi? clotharij · & sedez episcopalẽ rexit · lxvj · ãnis · in quib? & feliciter certamĩs agonẽ expleuit · & viã vniuerse carnis gloriose ingressus ẽ · Hui? natale celebraẽ · v · kl' · nouẽbris · XX De sanctis abbatib? eustasio & attalo · Sigibertus ·

ANno heraclij · x. sanctus colũban? obijt cuius discipul? gall? ĩ alemania claruit Eustasi? quoqz abbas luxouiẽsis & attala bobiensis post colũbanũ claruerũt · Ex gestis ei? · Hic sanct? eustasi? a beato colũbano abytalia paterno affectu directus equo iure subditas monachoz cateruas rexit tempe clotharij regis · adeo oĩb? grat? vt null? se beatũ colũbanum potuisse gemerz · qui ei? doctrinis imbutus fuisſz · De hoc iã supza diximꝰ ĩ gestis sancti pharonis · hui? natale celebraẽ · mj · kl' · aprilis · Ex egstis sãcti attali · Pozro sanct? attal? beato colũbano de hac luce migrãti succedẽs · cum egregie luxouiense cenobiũ regerz · dyabolus contra eum aliquoz subditoz cozda suscitauit · q̃ se dicebant tanti feruozis austeritatẽ & ardue disciplĩe ponderа ferze non posse · At ille sagaciter pia fomẽta ꝓbere · & mollire cozda tumẽtia nitebaẽ · suadens remĩsci patres p mozt̃ificatõem & ptemptũ ꝑsentis vite r̃gna celestia possidẽ · Cũqz se nihil ꝓficẽ iam cernerz ptinaces ire pmisit · q̃ postꝫ ab eo se gregati sũt · cũ virũ dei suis detractõibus lania rent · vn? eoz subito ígne febriũ accensus · ĩt̃ penas incendij clamare cepit se si posſz ad beatum attalũ venire velle & admissi crimis damna penitentie medicamẽto lenire . Vix hoc ei dicere licuit obmutuit & extremũ halitũ finalit̃ dimisit · At illi q̃ aderant videntes iniuriam viri dei adeo vindicari · q̃dam ad eũ cũ penitentia redeũt · quos ille miro gaudeo recepit · suisqz locis suas agnoscẽtes culpas restituit · Alij vero q̃ datũ penitẽtie locuz non redeũdo contẽpserunt · diuersis mortibus direpti sunt · nã vnus eoz securi percussus interijt · alius dũ parui flumĩs alueũ transmearz · irretitis poplicib? paruula vnda necat? est · tercius cum se in mari carine tradidisſz dimersus est · Quodã tẽpe cũ bobius fluuiol? turgidis aquaz molibus violenter & rapacitez defluens · molinũ monasterij suffodere ac totam officinã ocius demergere · videreẽ · vir dei hoc audiẽs · sinoaldũ dyaconẽ ad se accersiri fecit · Cui dixit · Apprehẽso baculo qº sustentabaẽ vade ad bobiũ impantisqz voce dicito · signũ dñice crucis ꝑlato vt istas ripas pfodẽ desinat · ne ꝑsumpte audacie modos suppleat · Sed alio incedens latera ista sinat esse illesa · impijs se cognoscat dñi recessurũ · Cũqz ille viri dei imperio obedisſz · mox quoqz fluui? obediens · relicto alueo collis latera cedẽs fluenta p ardua coll'latera velut aialis strictos latices sustentabat · quo adusqz concaua aluei paterẽt · quo sustentãte liquido fluerẽt · vnus moãchoz dũ ĩ agro laboraret inopinato ictu ferramẽti pollicez sibi ex leua procidit & suppositа gleba q̃si funꝰ sepeliuit · pgẽsqz ad moãsteriũ rẽ patri prodidit · Cumqz vir dei ptem abscissi pollicis terze cõditã sulcoqz sepultaz sibi afferri iussisſz · sputo suo illitã manui iunxit · Coniũctusqz pollex carnis glutino vt antea fuit adhesit · Tacitoqz silentio vt abirz impauit . Cum aũt in supmis vite pñtis hoza fungereẽ . inter mesta suspiria & fluẽtes lacrimas celos intuens · vidit sibi subito eosdẽ aptos · quo per multaz hora rum spacia · cozdis rugit? pmebat · Deinde grãs agens · & fratres exhoztãdo confoztãs · aiam celo reddidit XXI · De sancto walarico & boĩs eius mitijs · Ex gestis eius ·

EX discipul' quoqz beati colũbani fuit sãctus walaric? · qui de alueznica quondã regioẽ ozt? · oues patris sui pueru'? ad huc pascebat · Audiẽs aũt qualiter pueri nobiliũ in scolis solebant eruditi · eodẽ desiderio puocat? tabellã sibi fecit · & cũ sũma veneratõe & instãtissima ꝑce impetrauit a magistro infantium vt sibi scriberz alphabetũ · & pima elementa monstraret quo facto · let? ad opus sibi iniunctũ remeabat · Sicqz in breui dei fult? auxilio patre suo ignozante totum pauit psalteziũ · Deinde cepit eccl̃iaz frequentare · non multo post secut? est auũculum suũ ad monasteriũ nomĩe autuino · quẽ secutus pater su? minis & terzoz̃ib? atqz blandicijs reuocare ñ potuit · quãuis abbas & fratres eũ deꝑcarentur vt cũ patre redirz · & imponerẽt ei ieiunia duoz vel triũ dierũ si hoc non facerz · Illo aũt firmiter in ꝓposito pſistente · ait abbas fratrib? · Non abij ciam? qõ nob̃ misit dñs · Post hec cepit semp ad altioza festinare · & pegrinatõnẽ pro amoẽ dei appetere · Tunc prexit ad moãsterium macharij quõdam ãtisiodozensis epi · qõ in suburbio ipi? ciuitatis in quodam viridario ezat constructũ · vbi a ꝑfato pontifice benigne suscept? est · Ibi etiaz di strictissime viuens cepit a mlt̃is ꝑdicari . Ad quẽ dum visitandi gratia q̃dam diues & nobilis lobo noĩe deuenisſz · audiens ab eo verbũ dei cuz eo remansit · nec vltra ad seculũ est reuersus · Hij duo piter luxouium pezrexerũt ad sanctũ colũbanum Sub hui? colũbani magisterio factus ẽ sanctus walaric? oztulan? · qõ officiũ ei iniunctũ est cansa humilitatis ꝓbãde · Hui? olera nec a vermib? nec a quoquã aiali leoi poterant · cũ alia olera circũquaqz deuastarenẽ . Qõ walericus fratrũ meritis ascribebat . Tũc cepit sanctus colũban? eum inter probatos moãchos reputaẽ · iudicãtib? alijs adhuc eũ quasi nouiciũ inter pulsãtes ponendu Cũ aũt ad audiendũ verbũ dei a sancto colũbano fratzes certatim ꝓpezantes intrazẽt · intrante sancto walarico cũ ceteris ĩ ipo lumĩe sentiebat sanct? colũbanus odorẽ magne fragrantie & suauitatis ad se venire. XXII · De pegrinatione eius & spiritu prophetico ·

POst hoc q̃dam e fratrib? noĩe wandolenus · accensus desiderio sancto petijt a sancto colũbano vt ei licentiã p̃dicãdi inter gentes concederz · & p solatõ fouẽde religionis walaricũ secũ abire pmittezet · Qõ & ille permisit · Cunqz pitez ĩ neustria venissent · a rege clotario remotũ locũ residendi poposcezent · Et cuz ad quendã locũ ãbianensiũ gualimago pueĩssent contigit vt q̃dam ob reatus sui meritũ ĩ equuleo suspensus esſz ac defunctus · Quem cũ alõge beatus walazicus inspexisſet · pzmotus pietatis viscerib̃ · cursu con cito ad stipitem peruenit · Et

phibentib⁹ eũ carnificibus ne cadauer mortuum tangerz·Ille tñ intrepidus vinculuz soluit· & cor pus defuncti ꝓprijs manibus ad terrã deposuit & sup supinata mẽbra eius se cũ lacrimis in ora tione prostrauit·ita vt a facie sua faciẽ illius imꝑ meret·Sicqz astantibus cũctis· ymo stupẽtibus quasi ex profundo somno paulatĩ calefaciẽtibus membris·mortuus incolumis reuixit· Prefatus aũt rex cũ ambianẽsis pontificis consensu locum eis secretũ vt petierant q̃ leucanaus dicebaẽ occes sit·vno ex latere vicinitate maris est amenus·ex a lio currit pistifer somne fluui⁹·Ibi se beat⁹ wala ricus in quadã cellula segregat⁹ a fratribus reclu sit·vt oĩ cura mũdi postposita solito more tãtũ diuine meditatõi insisterz·ceteri vero fratres con struentes sibi cellulã de elemosina regis iubebanẽ habere substantiã·cũ aũt q̃dam matrona panẽ & flascones aliq̃ndo per quendã puerum ei misisset puer auiditate pot⁹ & cibi circũuentus·ptẽ sibi retinuit· ptemqz aliam seruo dei ꝑsentauit. Qui cũ hoc factũ diuino numĩe cognouisszaitQuod nobis allatũ est. inde deo grãs referim⁹· Sed & tu fili hoc ꝑuide ne quid incaute sũpseris de illo paẽ vel flascoẽ quod tibi ĩ quodã loco abscõdisti qz serpens iam est in illo vasculo·& ĩ pane illo ve nenũ mortiferũ·tunc stupefact⁹ puer·ilico terzo re obziguit·moxqz reuersus cũ vasculũ apuisset & inde anguẽ exire vidisszillũ panẽ ptingẽ non audebat·sed tremefact⁹ & cõfusus de hoc quod gesserat·ad seruũ dei rediẽs penitentiã egit·

XXIIII· De vindicta dei in ꝓtemptores eloquiorz eius·

IDem amicus dei cum de quodam loco caldis ad septa moãsterij tempe hyemis repedarz·contigit vt pre austeritate fri goris in domũ cuiusdã ꝑsbiteri cũ sodalibus suis ad calefaciendũ se declinarz·At illi qui tm̃ hospi tem eximio cultu venerari debuerãt·vt huius sa cro eloquio sicut ei mos erat ĩstruerenẽ· magis ei turpia ac luxuriosa & inhonesta verba vna cũ iu dice loci illi⁹ audacter & cõtumaciter loquebantur·At ille vt semp ꝓsueuerat·putridis hoĩm cica tricib⁹ salubria verbi dei medicamẽta imponebat dicens·Fili nunqd illõ in euangelio non audistis De oñi verbo ociosõ ratõem reddituri sum⁹ in die iudicij·Sed illi cõtempto ei⁹ ꝑcepto·magis ac magis ĩpudicissimis ebulliebãt sermoib⁹ Tũc ille Volui inq̃t ꝓter rigorẽ frigoris corpusculũ meũ ab igne paulisꝑ refoueze ·sed vestris ꝓhibeor sceleratissimis verbis ·& nũc etiã exire a vobis non calefact⁹ cõpellor·Egressus qz de domo puluerez ibi de pedib⁹ suis excussit·& ad locũ destinatum iter direxit·sed illos infelices & ꝓcaces vltõ diui na mox subsecuta est·nã ille ꝑsbiter qui recte sibi vel alijs ꝓuidere neglexerat·oculorz subito lumen amisit·& ꝑfato iudici ipi⁹ loci statiz emarcuerũt virilia·tũc sera penitẽtia ducti supplicabãt humiliter·vt itez famul⁹ dei domũ illã vellz intrare ·sz ille ꝑcib⁹ eorũ non assensit·Itaqz vn⁹ m cecitate sua ꝓmansit. alius contracto corꝛe & putrescẽtibus genitalib⁹ de hoc seculo migrauit·

XXIIII· De sãctitate ꝓuisatõis eiusdem

ET merito vir sanct⁹ tantis virtutibus emimebat·q̃ ab vtero matris virgo manebat·Humilitas ei⁹ & benigtas modum humanũ excedebat·& intm̃ diuina grã & cõpunctione plen⁹ erat·vt quotiens ꝑdicabat discipul· vel deo psallens celũ aspiciebat·totiens lacrimas effunderz·tãta in eo erat mãsuetndo vt auicule in manũ ei⁹ sine formidine cibũ sumerẽt· & articulis suis q̃ndocũqz vellet oblitas sue feritatis & quasi domesticas eas palpitarz·Lectul⁹ eius ex virgis context⁹. vili lectaziola tegebaẽ· Facies eius valde pallida & macie ꝓfecta·qz freq̃nter in tota hebdomada nisi in die dñico·nihil sumebat ĩ cibo ñ vinũ ñ sicerã·tñ in aduentu quodam hospituz & in caritate de bijs oĩb⁹ poculꝰ prezustabat Qñ vo ꝑ eũ dñs languẽtibus grãz curatõnum cõfere bat·vl futura & occulta ꝓnũciabat: tũc roseo co loze gene ei⁹ nimio fulgoze micabãt·vt palã oẽs ĩ telligerẽt·q̃ ea ꝑ eum facta vel dicta spũsancto coopante fiebant·sic ad felicẽ ꝓspere ꝓperauit fi nẽ·multotiẽs in vigilijs pnoctauit·furtiuas ora: tiones inter cõdensa vepziũ & cõuexa vallium fre q̃nter fecit·tuica cũ capella tm̃ vtebaẽ· Peccantẽ aliquẽ de fratrib⁹ iuniozibus postq̃ iusserat flagellari sepe hoc fieri prohibuit·sz vocatum ad se blande admonebat vt ista sola verecũdia ei suffi ceret·quatim⁹ decetero illõ viciũ non iterarz·

XXV. De sancto hildeunto meldẽsi epo

Ex gestis eius·

PEr idẽ tẽpus flozuit sanctus hildeũtus natus in ciuitate meldẽsi·cui episcop⁹ prefuit·Quĩquennis traditus ẽ sancto pharoni sacris literis ĩbuendus·Cõuicia sodaliũ patientissime portabat·ex quo presbiter a sancto pharone fact⁹ ẽ semp cilicio ad carnẽ vsus ẽ· moꝛ tu sancti pharoĩs moãsteriũ petijt· Post beatum pharonẽ episcop⁹ fact⁹ ẽ·Iuxta vrbẽ meldensiuz habebaẽ eccia crucis sancte·in qua quõdaz sepul tuz fuit corꝛ⁹ sancti pharoĩs·In hui⁹ eccie atrio meldẽses mortuos suos sepelieb ant·accĩt aũt vt q̃dam maligni viri bẽm hildeuntũ peterent. vt in illo atrio sibi aliam eccĩam liceret edificare· Qõ & factũ est·sed idẽ templũ auaricie studio fabri catũ·nocte precedẽte qua in crastimũ dedicari õ buerat·fũdit⁹ corꝛuit·quo timore ꝓterrit⁹ beat⁹ hildeũt⁹ est penitẽtia duct⁹·romam adijt ad bo nefaciũ papam venit vt penitẽtiam sibi iniungerz sup hoc peccato·Qui post factisfactõem ab illo missus est ad predicandũ·Introiens aũt ꝑ singlas domos dicebat. Pax huic domui. pax ingredienti bus & egrediẽtib⁹ ·& sic verbũ incipiens ad finẽ vsq̃ ꝓplebat·Hoc faciebat vsq̃ ad hierosolimam ꝓgrediens·Et reuertẽs septio anno egressionis sue. retulit papę q̃ gesserat·Rediens aũt in galliã cũ autozitate dñi pape in loco q̃ dicit latiniacus· inuenit moachum noĩe fulseũ·sanctitate precipuũ cui angel⁹ dñi ꝑ visum astitit dicens·Hildeuntis episcop⁹ mane venturus est ad te·cui a dño pcã noueris eẽ dimissa·vide ergo vt eũ suscipias cuz honore·Ad hunc cũ venirz sanct⁹ hildeunt⁹· ꝓ iecit se ad pedes eius·Qõ ille videns·ruit in faciẽ suam·Deinde pueĩt hildeũtus in vicum quendaz vij·ab vrbe meldensiũ miliario q̃ eccĩam in honoẽ beate marie ipse fũdauerat·quã postea dedicauit & ibi missam celebrauit ·Cunqz ibi de maĩbus ci rotecas traxisset·apposuit eos radio sol' & fusten tati sunt ab eo triũ horaruz spacio·deinde suscita uit quendã puerũ sine baptismo mortuũ· Quẽ ba ptizãs vocauit aldebertũ ex noĩe patris sui· Quẽ iuxta se precepit sepeliri·vij·anno postea moritu rum·Mortu⁹ est aũt beatus hildeuntus ·vij· kl· iunij Horum duoꝛ corꝛpora beatus maiol⁹ abbas

ex reuelatõne ãgelica postea leuauit de terra·ipe & epi plurimi. XXVI. De sancto austregisilo bituricensi archiepõ· Sigibertus

Lozebant eo tpe in gall' austregisil? bituricẽsis archiepus·& sub eo sulpici? cumbert? colonien sis & iohãnes tungrensis· Ex gestis beati austregesili· Hic austregisilus inter cetera virtutum miracl'a q̃bus in vita sua claruit. quẽdam molendinarium curauit q̃ die dñico temerario spũ volens emẽdare molã accepto ferzo ancipiti q̃ vulgo scotõ vocant·cepit molam terere· Ex quo peccato adhesit manui eius manubriũ ferri illi?·quod nullus poterat de manu ei? auferze·& tanta districtone artat? est vt inter digitos ei? iam cepissz sanguis prorumpere·& aspicientib? ob fetorem fastidiũ facere· veitqz ad prefatũ dei hoiem·q̃ postulãs dei auxilium accepit manũ ei? vbi adheserat malleus·& digitos primũ extendẽs tulit ferrum istud·& manũ ei? attrectans oẽm dolorẽ expulit·sanatusqz homo recessit·Post obitũ eiusdẽ sancti cũ pipinus francoz princeps cõtra eudonẽ aq̃tanie principẽ volens dimicare ad vrbẽ bituricã perueisset· barbari de exercitu domũ quandã in villa carobria q̃ prefati sancti fuat·in q̃ freq̃nter manẽs iacuerat vel dormierat·vicinis ptradicẽtib?·totã vallaue runt incendio·Statimqz arrepti a demoio· vnus ex eis abstracto hostio de ipa domo q̃ ardebat·in flamã se piecit·ibiqz vitã finiuit·Alij etiã sese dẽtib? lacerabant Nõnulli vero sibi inuicẽ mẽbra trũcabant·nec multopost cũ prefat? eudo vnũ d̃ optiãtibus suis agnũ noie i moãsterio sancti austregisili manẽ iussissz ·ille q̃quid inueire potuit in ipo cenobio comitib? suis dispensand̃ tradidit· ita vt nulla fratrib? substãtia remanerz·Cũqz ãt abbas ei supplicassz dicẽs·miserere seruis tuis vt possint viueze & pro te ozare·& ille supb? pces ei? despiceret·accedẽtes moãchi ad sepulchrum sancti cũ lacrimis oraze ceperũt·vt eos dñs ab inimico eripet·At ille infelix agnus omẽs sancti austregisili villas plustrans·pecora & alia quecũq̃z repiebat secũ ducebat·Et dum iter agerz appuit ei sanct? austregesil? p somniũ dicens·cur me tã grauiter p̃datus es & mihi seruiẽtes reliq̃sti tam tristes·Hec dicens. pcussit eũ in cerebro· At ille euigilans·se a sancto austregesilo pcussum exclamauit·& paulopost expirauit· XXVII.

De sancto sulpicio eiusdez successore· Ex gestis eius.

Beat? quoqz sulpici? clarissimis ort? parentib?·in floze p̃meue etatis christi militiam·ruptis seculi laqueis tã ardenter suscepit. vt si pscutõnis temp? nõ defuissz· pericul'se spõte ingererz·Nihil aliud adhuc i seculari habitu posit? visus ẽ agere q̃ monasteria ostruere. eccias instaurare & miseris auxilium ferze·In eccia haud longe a parentuz domo posita·clam silentio noctis indutus vestimẽtis penitẽtie sacris oratõibus pnoctare pgebat·Et diluculo rursum seculari veste ornat?·sanctũ q̃positũ occultabat. hic erat hui? infantie ludus tal' in eo coalescebat in deũ affect?·Nocte q̃dam in illa eccia cũ duobus pueris vigilans·cũ ocemplatõni profundius intenderz·duo teterrimi ethiopes apprehẽsos singuli pueros ab eccia trahere nitebanẽ·Quos vir dei post tergũ magnis clamorib? eiulantes attendens tetros illos respexit·& manum contra eos eleuans·illos crucis vexillo repssit·Quibus ilico elapsis pueri sospites mãserunt·Ex eo tpe hostis callid? omia contra dei militẽ molimina versans quẽ mẽte non valebat corrũpe· minis fantasticis nitebaẽ deterre·Fama aut de eo longe lateqz respsa·cũ a fidelib? lothario pncipi hoc essz suasuz ab austregisilo burice vrb̃ epo petijt·vt vir sanct? q̃ ia leuitice sortis graduz attigerat·i castris suis abbatis officio potireẽ·Et post eodem sacro epo migrante ad dñm·idem vir sanct? dño pcurante epal'apicis emeruit primã aq̃tannie sedem· Decus igiẽ pontificale nact? oneri succubuit nõ honori·Omibus oia fact?·tradẽs seipsũ ieiunijs indesinẽtib?·& vigilijs pene iugibus·ita vt si qñ parũ aliq̃d somni necitas natural'exigerz· hũc nõ supra strati mollicie qua nunquã vti cõsueuerat· sz sup solius matule cilicijqz supficiẽ dephenderz Tanta in eo grã virtutũ augebaẽ·vt non minus p eum signa q̃ duõ p apostolos fierẽt·Mã demoẽs verbo fugauit·egros oratõne curauit·mortuum etiam suscitauit· XXVIII. De miraculis eiusdẽ sancti sulpicij·

Qvunqz ad euz q̃dam dè optimatibus visendi grã veiss et·& ei humanitatẽ quam omib? impiri nouerat exhiberz ·mistris in aliud detẽtis·ignis flama velocitez tecta deuoraze cepit·Ipsa respsa ceperũt quati vniuersa·& mimãte ruina. vniuersis presidio despatis fugam arripientib?·sacerdos manũ cum vexillo crucis resistere nitiẽ flamis·Et mirantib? oĩb?·ita flamaz globi extẽplo restincti sunt antequã manũ suam seru? dei retraxissz·acsi magni aquaz flumis impetu vndiqz vallati fuissent·Quedã mulier illustris spicis segetũ repleuerat horreũ magnũ· Intempesta nocte scelest? ingrediẽs·ignem cõiecit & flama serpente tumultus increpuit· vir dei reperta causa·curens cũ canticis spiritualib? rogum circũit·& miris modis cũ baculo terminuz defigit· quẽ igneus collis trãsgredi nequeat·flame itaqz ex omĩ pte vicinas domos dum tangerẽt·ad se reuerse chaos fugiunt q̃ trãsgredi non audent· procul ab vrbe arborẽ imanẽ succidi pcepit ·que dum succisa velox corruit·vn? ex pueris in aliud intentus & attonit? sistens·non mortẽ refugit p tinus sacerdos manũ cum signo crucis eleuãs arborem in altezam ptez vertit· Et sic de mortis piculo puerũ abstraxit vn? ex sceleratis i pmptuarium sancti viri noctu se violent? iniecit·& dirã peze nitens q̃ facim? furti concepat·cũ abire festinaret·null? remeãti exitus patuit·sed quasi carcẽ sept? ligaẽ vndiqz reus·Sic toti? noctis itineze cõsumpto·mane vir dei vnũ de custodib? euocat mittens ad sociũ mandat·vt quẽ erzoze lassatum & q̃si q̃busdam vinculis artatũ·ita crimĩe innexũ in pmptuario reppissz attraheret·nec mora ministez sociũ adiens vocauit scelestũ intro reperiunt & vt attraherẽt comphendũt·Sed inter eoz manus elapsus·timẽs se in crimĩe dephensum & vndiqz a turbis vallatũ. malẽsqz celerẽ mortem subire q̃ longos cruciat? traheze·in puteũ cubitoruz feze·lxxx·qui ibi emin? erat se precipitauit·& tñ cum eũ vorax terra susciperz ·beati antistitis suffragia postulabat· Tũc vir dei velociter accurrẽs iubz quẽdam de pueris descẽdeze nexũ & scelestũ attraheze circũplexũ·Cũqz omẽs eũ nec posse viueze clamitarẽt·sz iam interisse crederent. illo vrgente famul? igredie signaculo sancti viri armat?

reppitq; alacrē quē oñes credebāt esse exanimē
Cōnexus ergo funibus captiuꝰ ad solū reuoca
tus sancti vestigijs prostratus·postulat facino-
ris veniā·Ilico pietate plenus indulget·& eiꝰ usi-
bus necessaria tribuit·sepe monēs vt potiꝰ petat
q̄ rapiat·Cum aūt vnus ex discipul' repedādi ad
ꝓpria licentiam sibi postularꝫ de ordine leuitarum
ille dilectōis affectu ne aliq̄d casu longi itineris
accideret dare renuit·Hic vero spū supbie arma-
tus·vix curarū obliuionez quies ꝑma laxauerat·
cū vehiculo fugā arripuit Sed ita est celeritate per
cussus. vt huc & illuc p totam noctē vacuo labo
re discurreret·Reddito terris die in loco ō quo
festinus iter arripuit se ꝓsistere cernit· Ad sacer-
dotem veniēs veniā petijt·cuiꝰ pia mēs ilico ve
niam tribuit confitēti· XXIX· De tēpta
mentis demonū ab eo superatis.

QVm aūt quadā nocte psalmoꝝ cantus
i baptisterio pegisſz prexit ad bēi marti
ni basilicaz · vt ibi reliquū noctis vsqz
ad matutinas in diuinis laudibꝰ explerz·Ingerēs
se demon in spē auis teterrime·lumē q̄ puer p̄fe
rebat ꝑmo suffocare nitiē·deinde se i faciē oculoſ
qz sācti viri cū ipetu injciēs·& huc illucq; emi
nus circūuolitans · violentū & infestū se reddebat
Cuiꝰ vir dei gesta ꝓpēdens·scio inquit q̄s sis anti
qui serpētis mīster·& facto signo crucis euanuit
Sed ō inuidia sancti viri stimulos accēdit·Cūq;
vnū de pueris pro paupez exhibēdo subsidio ad
quendā locū ire p̄cepisset·demon se ei obuiā intu
lit·eumq; de vehiculo eijecit·& male multatum
flagris exanimē reliq̄t· Ita deferē a ꝓxīs ad domū
& nemo retulit ad virū Tandem ipe spū ꝓphetie
sensit eū continuatis dieb9 decē mutū & cecum p
manere·oīaq; mēbra pmortua·& ita obseratis dē
tibus & ore vt nec aq̄ guttā aliq̄s posset interius
fūdere· Tunc ex affectu lacrimas fundēs·& i ora
tione se ꝓsternēs·panis buccellā cū vino iubet ei
deferri. Mox aūt vt in ore eius reseratis cū ferro
dentibus·stillā vini q̄ miserat ꝓximi pfuderunt
sensus amissi redduntē & in vigorē ꝑstinū mēbra
redeunt·nec multopost in eccīa sanct9 cū paucis
aggrediē pnoctare·Et ꝑmū quidē serpentis astu
tia tenui sibilo demulcz in aura·demū valido im
petu arcꝰ·aras·lucernas·ceteraq; officia cōcutit.
ita vt putarent discipli eccīam fundit9 euerti· &
cū pauore nimio tremētes ac pauētes·relictis cā
ticis·interitū expectantes pauimēto adhererent.
vir sanct9 fortiter & alacriter in diuis canticis p
sistebat·puipendēs q̄ inuid9 ꝓpetrabat At ille tā
dem cū exercitu suo in vna mole se cōglomerat et
putans eiꝰ cōstantiā grauioribꝰ sonitibꝰ deterrē
imenso tumultu ante faciē eius pstrepēs pauimē
tuz percutiēs se p̄cipitat·ita vt putarēt discipuli
magistrū in frusta contritū fuisse·Qui & diu at
toniti pmāserūt.sacerdos vo diuinis iacul' aduer
sariū vulnerans in spūalibus canticis ꝑstitit·disci
pulos arguit·q̄ ꝑlectis hymnis deterriti eēnt mi
nis fantasticis·Vnꝰ etiā ex ill' cū aliq̄ndo pnocta
re ad eccīam pgerz·dyabol9 bonū opus impedire
nitēs ei occurrit· afflictūq; cedibꝰ pene exanimē
reliquit·Quo vir sanct9 repto·iuxta eū se ꝓster
nens fortiter ingemuit·viq; dētibꝰ reseratis sacri
ficium in ore eiꝰ ꝓprijs maibꝰ infudit·& ita repē
te apprehensa manu eiꝰ incolumis surrexit·nec mi'
toposť vnꝰ ex rusticis arrepta manu securi nefa
rio ope diē resurrectōis dñice polluit·Ilico ma
nus eius arescit·& cū nexuis securis adhesa redu
ditur·Qui cū ad seruū dei ꝓperans·eiꝰ vestigijs
se obuoluerz lugentē reum vir sanctꝰ potiꝰ veni
re iubet·Ipse aūt cellulā ingressurꝰ i oratōe pro
tauit·& facto maē cū ad eccīaz ꝑ soluēdis laudi
bus veīsz. vulgo hoiem cū securi intuēte in ora
tione mox incūbit Ita aūt reus nō sustinēs crucia
tus magnis clamoribꝰ pstrepebat· vt putareē ille
locꝰ eē inmotus·& pauor vniuersos arripet·Inte
rea sacrilega manus subito restituiē securis ex ea
resilit·Reus vbertim flens ꝓpeccatum suū fateē
& absoluiē·Hic vir sanctꝰ tandem plenꝰ dierum
in pace quieuit. & post obitū etiam multis mira
culis claruit XXX De sancta salaberga ab
batissa· Ex gestis eiꝰ·

EVit etiaz eo tempe salaberga abbatissa
hec i suburbano lencoꝝ oppido territo
rio liguonico ꝓfmi· parentibus nobili
bus & religiosis oriunda fuit·Cūq; beatus eusta
sius abbas sancti colūbani successoꝝ·ad elimina
dam bonosiacam heresim in germaniā ꝓperassz·&
remeās ad p̄fate puelle patrē gondoniū pueniſſet
ille velut gratissimū munꝰ euz suscepit·q̄ inter sa
lubria exhortatōis verba scissitari cepit vtrum ei
soboles essz·Cui ille duos adolescētulos ob bñdi
ctōnis grām pcipiendā p̄tauit.sz vir sanctus si
adhuc proles supessz requisiuit·Cui parētes se fa
tentur habere puellā dudū lumīnibus orbatam ·ve
niat inq̄t & ipa triduano igiē a semetipo exacto
ieiunio sup oc'los puelle oleuz bñ dictōnis īfudit
& mox sanitatem pristimā recupauit·Post hec pa
rentes eiꝰ de liberoꝝ successioē cogitātes·eā cō
tra voluntatē suam cuidā generoso in matrimoio
tradiderūt·q̄ vix eam duobꝰ mēsibꝰ habens mor
tuus est·Beatꝰ quoq; eustasiꝰ post rerū discrimi
na & labores·post hereticoꝝ ꝓcellas & scismati
corū fraudes fūmis pollens miracul' migrauit ad
dñm Cuiꝰ loco sanctus walbertꝰ in regimine fra
truz subuectꝰ est·Sancta aūt salaberga viduata
sub laico habitu·vigilijs·ieiunijs·elemosinis intē
tenta·doctrinā quā a beato eustasio accepat aīo
trutinabat·sepiusq; ruminabat·Iussu autē regis
dagoberti ob liberos ꝓcreandos·cuidā viro bal-
duino q̄ i aula regia morabaē i coniugiū sociata·
inq; filios genuit·Tandē viro cōuerso ꝓbusq;
deo sacratis veste religiois accepta·inito cū san
cto walberto consilio cōniuentia existente mariti
cenobiū puellaz in suburbio linguonēsi in hereditate paterna extruxit·Post hoc bello ciuili inē re
ges francoꝝ circa fines illos orto·loca vicina ꝺpo
pulata sūt·& corpa quoq; sanctorū igne crema
ta· Tunc illa inito consilio cum sancto walberto
quē postea habuit·& comitē itineris & sociū la
boris paternū solū relinq̄ns·ad vrbem lugdunen
sem cuz maximo apparatu & cū aīabus a deo sibi
cōmissis ꝓcexit·Ibiq; extructo monasterio intra
paruū temꝰ trecente circiter faule christi sūt ad
unate·Quadam die dū beati viri walberti p̄stola
retur aduētū & falerni copia deēt.iussit fere nisi
fieri & in tōnā mitti·sed cū vas applene refertū
non essz soror q̄ cellariū custodiebat ad eā humili
ter veniens ait·Quid faciemꝰ dña·q; vas plenuz
non ē & aer estuat·si sanct9 abbas in veniēdo mo
rā fecerit·vereor ne potꝰ liquor acescat Ad quā
illa·vade inquit & q̄d subsequēs exliquore cōfe
ctum est fūde in vase·At illa celeriter pgens vt
iussionez impleret· reppit vas plenū·q̄d pauloan

reliquerat semiũacuũ. Quodã tempe vidit sancta salaberga tabernaculũ e polo mire claritatis delcẽ dere. qõ deorsũ spaciosum & sursum arduũ videbatur. In quo recepta auis miri candoris & splẽdoris. apprehẽsam eam transfluuiũ q̃ndam ingentem asportauit. & in prata valde amena dimisit. vbi diuersoꝝ floꝝ & odoramentoꝝ gña fragrabant. & inter candẽtia lilia ac rosarũ rubentium flores. immẽsa vidit infantiũ agmina vtriusqz sexus. niueis cicladibus & laureatis capitibꝰ ouantes. Inter quos vidit venerabilẽ virum anstericũ suessionẽsem pontificẽ quẽ crebriꝰ in domo sua accersierat. sibi obuiaz veientẽ & dicentẽ. Ecce tibi locꝰ prepatꝰ est. sz quia sororibꝰ adhuc necessaria es. beata maria filiũ suuz deprecata est vt a supis celeriꝰ illuc reuertaris. iterum auis illa eam apprehendit. datoqz i ore eiꝰ halitu a supis remisso. Dum aũt q̃dam nocte soporẽ capet. angelus dñi in specie sancti walberti tercio ei apparuit. q̃ cingulũ eius de renibꝰ abstractum secuz detulit. qõ vlteriꝰ non cõpuit. Ipe aũt nimio candore refulgens. sic eam affatꝰ est. O dulcissima filia ppara te vt brauiũ accipias. & exituz tuũ prestolare q̃a & ego ex victoria tua cupio brauiũ accipere. Centesima eñ die laboris tui fructũ cum multo feruore recipias. Precepit qz ei angelꝰ dñi. vt per singulos dies & noctes infra illum centenarium numerũ explerz psalteriũ. illa aũt q̃nto certior de promisso. tanta alacrior de obsequio. Huius natale celebraẽ. x. kl. octobris. XXXI De sancto ysidoro byspalensi archiepo & scriptis eius.

EO quoqz tpe in hispanijs Sigibertꝰ ysidorꝰ byspalensis. tũ sanctitate. tũ doctrina claruit. Actor. Hic sanctus ysidorus byspalensis epus scripsit multa vtilia. Ex qbus sunt hec q̃ subiecta sunt. soliloquiorum vel synonimoꝝ li. ij. Sentẽciarũ. li. nj. Ethimologiarum. li. xx. De origine officioꝝ. l. ij. Ad florentinam sororem suam contra iudeos. l. ij. Ad orosiũ epm de significatõe ve. & no. te. l. ij. Allegoriaz i genñ. l. j. In exodo. l. j. In leuitico l. j. In libo nũi l. j. In deuteronomio. l. j. In iosue. l. j. In libro iudicũ. l. j. In libro regũ. l. j. De corpe & sanguiẽ dñi tractatꝰ vnꝰ. & plura alia. Extat apud nos lib decretoꝝ apostolicoꝝ. quem primus compilauit ysidorus. sez epistolas decretales romanorum pontificũ. canonesqz cõcilioꝝ q̃ p successiones tẽporũ diuersis locis p orbẽ ab epis catholicis celebrata sunt in vnũ grande volumẽ cõpingens. Ex quo scz volumie siue ex eiꝰ ptibꝰ. i. epistol' pontificalibꝰ & consilijs. simul & catholicoꝝ doctorũ opusculis manifestum est yonis & gratiani decreta fuisse exerpta. XXXII. Dicta eiusdẽ de temptatioibꝰ carnis.

IN libro q̃dem soliloquioꝝ contra temptatões carnis sic armat lectorẽ Ysidorus in soliloquijs l. j. Patienter ab vno ferendũ est qõ multis accit. Secutus es carnem. in carne flagellaris. Tua contra te ducunẽ arma. telis tuis vulneraris. p q̃ etem peccasti. per hec & torqueris. heu difficile ẽ prauã consuetudinem vincere. Assidua consuetudo in naturaz vertitur. assiduo vsu viciũ inaturaẽ Quero a lapsu resurgere. & nõ valeo vsui repugnare. trahor boni amoẽ. retrahor male consuetudis lege. quãuis cum dolore. malo vsui resiste. Propone tibi aduersus carnis ardores futuri supplicij ignes. Meõria ardoris gehenne. ardorẽ excludat luxurie.

IDem in libro secũdo. Corrũpi non potest corpus. nisi pus corruptꝰ fuerit aimꝰ. castitas eteni boiem celo cõiungit. & angeloꝝ comitẽ fcit. Saturitati libido semper est astricta. At contra ieiunio libido restringiẽ. luxuria supatur. Venis vino repletis. luxuria in mẽbris pullulat. Pocula ei sũt luxurie instrumẽta. & igni adiecto fomite. incendiũ magis crescit. Si vis eñ a fornicatõne eẽ tutꝰ. esto corpe & visione a muliere discretꝰ. Circa serpentẽ eñ positꝰ. non eris diu illesus. Ante ignem consistẽs & si proximꝰ periculo. diu tutus non eris. Ferreꝰ sis aliq̃ndo dissolũis. ocio etiam deditos cito luxuria surripit XXXIII De humilitate & patientia.

QVantũ huĩlitate inclinaẽ coz ad infima. tantũ proficit in excelso. Primꝰ huĩlitatis gradus est libenter veritatẽ audire. memoriter retineze. volũtarie proficere. Veritas mẽtem fugit quã huĩlem non mueit Descẽde vt ascendas. huĩliare vt exalteris. ne exaltatꝰ huĩlieris. Esto paruꝰ in oculis tuis. vt sis magnꝰ i oculis dei. tanto eñ eris apud deũ precios quanto fueris ante oculos tuos despectõr. Humilitas casum nescit. Equalis esto in omibꝰ. mentẽ nec gaudio nec merore cõmutes. nullꝰ te casus impatum inueniat. Nullꝰ sit caũs quẽ non pmeditatõ tua preueniat. Propone tibi nihil eẽ qõ non possit accidere. nã precogitatõ molestias futuras attenuat improuisa aũt mala grauiter feriũt. Disce mala ferre potiꝰ q̃ referre. Qõ tibi in alio displicz. i te ipo displiceat. Para tibi contra verbũ asperũ tolerantie clipeũ. contra lĩgue gladiũ patiẽtie scutum. cõuiciũ non retorqueas. cõtumeliã ne repetas. tene silentij pacientiã. tacendo citiꝰ vinces. aperi tranq̃llo corde dolorẽ iniurie. vulnꝰ quamuis graue sit apertũ euaporat. valde aũt aim comedit. vulnꝰ inclusũ Inuidia sibimet primũ nocet pmũ actorem suũ mordet. est eñ aime timea q̃ sensum comedit pectꝰ vrit. mentez afficit. corr quasi pestis depascit. Nec fauor te seducat. nec vituperatio frangat. q̃ laudem nõ appetit. nec cõtumeliã sentit. XXXIIII De bona & honesta eiꝰ Rofessionẽ tuam habitu quersatõne & incessu demõstra. sit i gestu grauitas i incessu honestas. nihil lasciuie. nihil decoris. nihil petulãtie. nihil isolentie. nihil leuitatis in incessu tuo appareat. Mores homis lingua pandit. q̃lis ei sermo ostendiẽ talis & aimꝰ comprobaẽ. alienã vitam non laceres. de malo alieno os tuũ non inq̃nes Non detrahas peccanti sed cõdole Qõ m alijs detrahis. in te potiꝰ pertimesce Detrahentes quoqz non audias. pari eñ reatu dtrahentes & audientes tenenẽ. inter fideles non cõputanẽ q̃ qõ vouerũt non impleuerũt q̃a fidez pmissionis non soluũt. m malis pmissis rescinde fidem. in turpi voto muta decretũ. impia est promissio q̃ scelẽ impleẽ Nulla pena grauior q̃ mala conscientia. mẽs eñ male conscia pprijs stimulis agitaẽ. Grauas cogitatões tuas manifesta. vicium eñ proditũ cito curaẽ. i bonis dilatõ nocz Sepe natura moribꝰ imutaẽ. cõsuetudie supatur iugis vsus in naturam se vertit omia vsui cedũt Quod cũ difficultate ceperis. p vsũ cũ volũtate perficies Bonũ qõ didiceris doce. sciẽtiaz quam aure concipis ore effũde Sapientia eñ dando fit largior. retinendo minoratur. in disputatõe tolle

certamē·tolle pertinacē vincendi defensionez ·Cito cede vincēti·plus dilige audire q̄ dicē·in prīcipio audi·nouissim? loquere·p̄m? taceas·postremū dicas·finis pl? habet honoris·nam in omī re finis intendit̄ Extrema querunt̄·& melior ē finis oratōis q̄ prīcipiū Non solum factor sed & cōscius peccati tenet̄ obnoxi? Timor nō seruat diu turnā fidem·vbi em̄ timor ē sequit̄ audacia·talē ergo te p̄de subditis vt magis ameris q̄ timearis fidez etem̄ met? tollit·affect? restituit.impia iustitia ē.fragilitati humane non ignoscere·lex tua te constringit·iudiciū qō alijs ponis ipe portab·Caue honores quos sine culpa tenere nō potes Sublimitas honor magnitudo scelerū est·& i maiori gradu sine dubio maior erit & pena. Potēteſ em̄ potenter tormēta patient̄ · quāto itaq; maior honor·tanto maiora picula Alta arbor vētis foris agitat̄·& rami eius citi? in ruinā constringuntur·Excelse turres grauiori cāu p̄cumbūt· & altissimi mōtes crebris fulmīnibus feriunt̄·Cito patet insidijs gloriosus·Gloria em̄ inuidiā parit·inuidia vo picula·quāuis q̄s secti gl'ia fulgeat·quāuis cultu p̄cioso redimit? emineat·semp tñ est in pena·semp in angustia·In sericis stratis cubat sz turbidus·in pluma iacz·sed pallidus·in lectis aureis sed turbatus·Tale erit opus tuū qual' & intentio tua fuerit· Qui cū tedio dat·mercedē poit Non auferas alteri·vnde alteri tribuas·

XXXV De dagoberto rege francorum·

DOrtuo rege francor lo Sigibert?· thario regnauit fili? ei? dagobertus ā no impij heraclij·xx·s· ab incarnatōne dñi·dc·xxxij·regnauit annis·xmj· Ex historia francor·Hic dagobert? tria regna in moārchiaz suscepit·Qui scz & ipe dagobertus fuit nutritor orphanor & benignissimus in francos·in iudicio iust?·ecclesijs largus·q̄ prim? elemosinaz copiaz p̄ecias sanctor de fisco palatij erogari iussit in cuncto suo regno·Rumor eius in bonos·simulqz met? & timor in omēs regiones p circūitū pueit Pacem in omī regno suo statuit·ac velut pacific? salomon q̄etus regnū francorum obtinuit Sigibertus·Ipse dagobert? aliq̄n iraz prīs sui lotharij regis verit?. qz consiliariū ei? cesū & detōsuz debonestauerat·pisi? ad ecciaz sancti dyonisij cōfugit.Et qz inde nullo mō extrabi potuit·locum illum semp cordi habuit· XXXVI De miraculo dedicatiōis eccie beati dyonisij· Ex historia eiusdem .

INstante aūt die dedicatōis eiusdē eccie vj·kl'·marcij·nocte q̄ diem ipam p̄uei bat·pplis ex more ab eccia seclusis·quatim? die crastina liberior epis p̄paretur ingress? res cōtigit digna memoratu q̄ & tempor futurorum etatib? fideli innotescat relatu·an ianitorum ignorātia incertū habem?·an industria cōtigerit· leprosus q̄dam excubitorib? tñ non incognitus i eccia p̄dictor martir fide plen? pnoctauit sacr qz locuz vigiliaruz grā solus occupauit·Reliq̄ siq̄dem vt dictū est populi·& ipius eccie custodes forinsec? excubabāt·In ipo aūt noctis cōticinio tm̄ iubar totā illam eccīam illustrauit·vt multor cereor splendor illi iubari cederz.vtpote quā sol diuin? suo iubare illustraſſz·insomnē ducebat leprosus noctē illā·& p̄ claritate ineffabili obstupuit· & si q̄d subsequeret̄ lucē illam solertissimus expectare cepit·Ecce aūt repēte dns hiesus p̄tificū pontifex cū illis suis familiarib? beatis apostolis petro & paulo affuit·sanctūqz illō collegiuz sibi adiunxerat martires glorioſos·dyonisiū· rusticuz & eleutheriū·Quā visionez nequaquā sicuti p̄uenire freq̄nter assolet somniātis more videbat·sed omēs & omia visibilib? oculis p̄pendebat · Videbat nanqz ip̄m dām hiesū niueis vestib? indutuz p̄cedentē·& signa sue dedicatōnis luculēter illis pietibus impmentē·& seriatim officiū ep̄ale complentē·ip̄m venerabilē fideliū suor p̄cessionez sb sequentē·inter quos specialiter & p̄dictos ap'los & inclitos martires ānotauit·Completoqz ō more dedicatōis officio·ad leprosuz saluator accessit eiqz voce q̄ posset intellegi dixit·intrepid? audi et foris expectantib? nostris ep̄is q̄ vidisti & q̄ tibi mandauero api.ne solicitent̄ decetero p dedicatioīs eccie officio·qm̄ & nos ei manū sacratoris adhibuim?·& prout vidisti totū consecratōnis officiū expleuim?·Leprosus aūt & pro ordie diu expectate visioīs iam securior·& p saluatoris alloq̄tuz ·vere dedicatōem istius eccie a dño deo factā hac ī nocte vidi et audiui & ita demū p̄dit? sū sospitati·Et extendēs digituz·hec ē iquit festra per quā dns aulam hanc introiuit·Si mihi ñ creditis saltem veīte & ipsis opibus credite·Et adduxit eos ad lapidem nobilib? exenijs insignē rex admiratur qm̄ adhuc de veritate ambigebat· videbat hoiez pegrinū et tāq̄ mēdicantē aspnabatur et egenum·Tandem discredēti detracta statim fecit cesaries & sup lapidem posita index miraculi leprosa fuit effigies·Indubitandū et euidens p̄debebat testimoniū·decorati vultus supstes indicium·vt em̄ verū fatear limiamēta mēbror capitis auriū dico et palpebraz oris et nariuz ita suis locis manebāt imarcida·quatin? omī ambiguitate procul expulsa de miraculi veritate ceruicosi etiam et incredulī si qui fuerant stuperēt confutarentur et crederēt Nam vt magis stupeas molli cuticula liez intus manis et vacua durans integra sic riguerat acsi gemīs ossibus sustentaret̄ et carnibus alerēt Albugines etiā et ipetigines elephātine p̄cussioīs siç illo in pileo dinoscebant̄ vt ad

huc ipse vlcerose cicatrices humore intercutaneo sudare viderentur · Ipsus rumor et certus ad ãmiratõem & grãz actionem muitat epos & cõ globatos ad dedicatcem · ad laudẽ cogit populos Visum ibant omnes certatĩ · lepzosi capitis formã intuebanẽ · & admirabanẽ · & congratulabantur · Parietes diumis ĩsigniti manibus rei geste testimoniũ perhibebant. Que & sigñ nec abolita nec abolẽda · vsqz hodie totum ita fem pclamant · Alloquunẽ seniozes luculenter populos · & ostensa omĩbus cesarie tollunẽ ambages de medio · Recõditur cesaries illa opetenti in capsula quã vsqz hodie inter honozabiles reliquias & gazas celebziores illius eccie conseruãt scrinia · vtpote quã ipa dei manus tetigerat · Cõuenerunt aũt ppli · & qm̃ no men eiꝰ ignozauerunt · extũc eum sanctũ peregrinũ vocitauerunt · letõzes redeunt ad ppria · & de diumitꝰ consecrata passim contestanẽ ecclesia Dagobertꝰ sup hoc non mediocriter letificatus · de honozanda eccia cogitauit · & ne cui decetero subiacereẽ nisi romano pontifici · priuilegio beati petri fecit eam muniri · Insup etiã regalibus eam donarijs honozauit · cui quidqd de suis fiscis regalibus conferebat parũ erat · XXXVIII

¶ De sancto magnobodo andegauẽsi episcopo · ¶ Ex gestis eius ·

Empozibꝰ huiꝰ dagoberti claruit sanctus magnobodus andegauẽsis epus cuiꝰ festũ celebzaẽ · xvij · kl' · nouembzis · Qui scz dagobertꝰ fama bonitatis eiꝰ compta · eũ ad se parisius accersiri pcepit · Cũ ergo ciuitatem ingrediens valuas trãsiret · rei q̃ in ergastulis tenebanẽ · cõpto eius aduentu · vocibꝰ importuis eiꝰ solatia petebant · Iudicẽ ergo adiens · rogare cepit · vt damnatis veniã prestaret · Et voluntati eiꝰ aduersans · eũ sine effectu abire fecit · q̃ eccias qua tendebat igressus christũ exorauit · vt noxios liberaret a nexibus · repente compedes sũt attriti manicisqz cõcussis aditus carceris libere vinctis patuerunt · psilientesqz & sancti viri vestigijs p uoluti grãs retulerunt Idem vir dyocesim sibi cõmissam illustrando circũiens cũ ad predictũ quod quartiniacꝰ dicitẽ pueissetꝰ · pueri garruli cõuicia nefanda ludendo iactabãt. Quos illo intuẽte · subito vnꝰ ex eis puleri mixtus · cuz omi pnicitate raptus · p aeris vasta more globi hac illacqz ferebatur. Tunc sodales cũ pentibus tristes ac territi p deuia queqz ac rupiũ & valliũ anfractꝰ sectantes · nihil profecerũt · Iamqz despatõe adacti · tandez p iuia ac dumosos tramites fatiscẽtes puez repperunt inter condensa vepziũ semianimẽ · & vix exilẽ anhelitũ trahentẽ · quẽ parentes cũ magno gemitu pallio inuolutũ · & pene cũctis artubus discerptũ · in pntia sancti viri obtulerũt · qui apprehensa manu eũ leuauit & vite ppotem ac valentẽ pentibꝰ reddidit · Quodã vero tpe cũ iter faciens nauali solatõ ad trãsmeãdũ fluuiũ indigeret linter circa amnẽ sitũ videbaẽ · sed deerat qui ei adducẽ conareẽ · qui cũ more solito ad oratõez confugerz · repẽte proza ex loco in quo ãnexa tenebaẽ exiliens · absqz remige ad littus in quo pstola bundus aderat natãdo deuehitẽ · q̃ deo grãs agẽs cũ omi comitatu suo in eã descendit · & ad locum quo tendebat pspero cursu pueit · Quodã tempe cũ ex famis media ad virũ dei vt consuetum erat agmina paupez vndiqz pfluerẽt · ipe vt dapsil' largitoz agapem fecit · & omes vsqz ad satietatẽ refecit · Cunqz clientuli eiꝰ sũmã numoz̃ indagarẽt q̃ in cibis paupez distribui fuerãt · duplicata reppererũt q̃ erogando consũpserant · Abbas qdam heraclioꝰ virtutibꝰ eiꝰ inuidẽs · per viros malicie sue pscios · poclm mortis clã ei ppinari iussit · quos ille ad se venire conspiciẽs pstigia eoz̃ mortifera diumitꝰ intellexit · Sed euãgelici pcepti memor · omnẽ eis humanitatẽ in cibo & potu exhibuit · deinde monita salutis adhibẽs · vt a tam nefanda vesutia secederẽt · ne strictiꝰ pena in baratro multa renẽ psuasit · datoqz pacis osculo in dẽnes abire fecit. XXXIX

¶ De heresi heraclij & prici patu ac lege machometi · ¶ Hugo vbi supza ·

Per idem tẽpus sirꝰ alexandrinꝰ episcopus & sergiusꝰ ostãtinopoleus priarcha monethelitarũ heresim pdicabant · qui scz vnam tm̃ in christo naturaz eẽ putabant · a q̃bus depzauatꝰ heraclius augustꝰ · post tantas victozias oberrauit a catholica fide · vñ diumo iudicio agareni q̃ & saraceni dicunẽ · hũmaro duce eiꝰ imperiũ gñiter ceperunt lacerare Nã hũmarꝰ damascũ & regionem phenicis & hierusalẽ totã qz siriam occupauit · & antiochiaz optinẽdit · Promotus est etiã mauchias a prefato tirãno ptoz & amiras totius regionis q̃ est ab egipto vsqz ad eufraten · Hac pterea tẽpestate saraceni q̃ & thurci dicunẽ · machomet pseudo ppha eis ducatũ pbente a suis sedibus exierunt · et imperiũ heraclij graviter deuastaẽ ceperũt · Pozro iste machomet saracenoz̃ et arabuz̃ princeps et speudo ppha fuit de gne hysmahel filij abzhae · Qui cũ ĩ pmeua eate sua eẽt mercator · pgebat freqnẽ cũ camelꝰ suis apud egiptum et palestinã cũ iudeis et christianis a qbꝰ tã nouũ q̃ vetꝰ didicit testamtũ · Sz et mag̃ pfectissimꝰ effectꝰ ẽ. Et cũ hac illacqz discurreret · contigit vt cozozoniaz ingredezeẽ puintiã cuiꝰ puintie dña · cadigaz noiabaẽ · q̃ cũ diuersas species q̃s secũ machomz attulerat mirazeẽ · cepit ei prefata mulier familiarius adherere · Quã machomet incantatõnũ suarũ prestrictam fatasma te · cepit astu paulati in errozẽ inducẽ dicẽs ei · q̃ ipe essz messias quẽ eẽ venturũ adhuc iudei expectant · Suffragabanẽ verbis eiꝰ tam incantatõnũ prestigia · quã calliditatis eiꝰ ingenia copiosa · quaopinione non solũ potẽs mulier ẽ decepta · sed et omẽs iudei ad quos fama eiꝰ ptingẽ poterat · ad eum cum saracenis cateruatim cõfluebant · attoniti tanta nouitate rei · Quibꝰ cepit nouas leges fingere et eis tradẽ · adhibẽs etiam ipsis legibꝰ testimonia de vtroq testameto · Quas leges hysmahelite suas appellant · eumq suũ legislatorẽ eẽ fatẽtur. Prefata quoqz mulier videns hoiem iudeoruz et saracenoruz piter ptubernio vallatum · existimabat in illo diuinã latẽ maiestatẽ · Et cũ eẽt vidua · assumpsit eum sibi maritũ · Sicqz machomz totiꝰ prouintie illiꝰ obtinuit principatũ · Deinde vero arabes ei adherẽtes · regnum psidis ceperunt infestare · ac demũ oriẽtalis impij fines vsqz ad alexandriam sup heraclium inuadẽ · Post hec vo machomet cepit cadẽ freqnter epilẽtica passioẽ · Quod cadigaz cernẽs · oppido tristabaẽ · q̃ nupsissz impurissimo homĩ et epilẽtico · quã ille placaẽ desiderans · talibꝰ sermonibꝰ demulcebat eã dicẽs · quia gabrielẽ archangelũ loquẽtez mecum cõtemplor et non ferẽs splẽdorem vultus eius · vtpote carnalis homo deficio et cado · Credidit ergo mulier · et omẽs arabes et hysmahelite · q̃ ex ore archãgeli

gabrielis illas suscipet leges·quas suis discipulis dabat·eo ꝙ gabriel archangel⁹ sepe a deo mitta tur hominibus sanctis· XL. ¶ De quibusdaꝫ libellis in quibus agiē de ipsius fallacijs·

HErtur autē eē libellus in pti ¶ Actor· bus trāsmarinis ꝺ machometi fallacijs ī quo legiē ꝙ ipe volēs sibi conciliare aīos populi arabū·dicebat se eē ꝓphām ad eoꝝ salutē diuinit⁹ missum·vt videlicꝫ legem iudeis & chri stianis q̄ nimirum rigida nimis ac seuera essꝫ ·mi tiorꝝ p̄ceptorꝝ ꝓmulgatōne temperet·Et vt eiusꝺ missioni ad instar moysi prodigia q̄dam viderenē attestari·populū assignata die vocauit ad certū locum·q̄si legē diuinit⁹ missam ī signis & prodi gijs accepturū·Tunc eo sermocināte ad populuz colūba q̄ in vicino erat ad hoc ipm fallaciter edo cta·sup humerū ei⁹ aduolans stetit·& in ei⁹ aure iuxta morem solitū grana ibi reposita comedēs q̄si verba legis ei suggere simulauit·thaurus quo qꝫ similiter ad hoc ipm cōsuetudīe quadā edoct⁹ vt de manu ei⁹ pabulū accipet·ad vocē ei⁹ coraz populo venit·& quasi legis noue mādata celitus missa·q̄ ipe cornibus ei⁹ alligauerat detulit· Sed & picerias lacte ac melle plenas·quas ipe in cer tis locis terre latenter infoderat·q̄si ꝑ diuinaz re uelatōem ·ibidē effodi fecit.& populo velut in si gnū abundātie future·quā ꝑ eiusꝺē legis obseruā tiam idem popul⁹ mereri iubereē ostendit·Sicqꝫ q̄si miraculis & magnalib⁹ diuinis congratulan= tes & acclamātes seduxit·atqꝫ ad legem suā qua si diuinā recipiendam ptinaciter animauit· Por ro de libro regis ipsi⁹ q̄ alchoran⁹ diciē qualiter confict⁹ sit & ꝙ dilacerat⁹ atqꝫ cōfusus dicetur paulo iferius.Hic em̄ pauca libet inserere de libel lo disputatōis cuiusdam saraceni & cuinsdā chri stiani de arabia sup lege saracenoꝝ & fide christi anoꝝ inter se·q̄ ambo ꝓbati phi·& in secta sua p fecti emirhelmomini regi saracenoꝝ erant familia res ac noti·sibiqꝫ inuicem amici carissimi·Hūc aē librū fecit dn̄s petrus abbas cluniacēsis de arabi co in latinū trāsferri a magistro petro toletano· iuuante petro moācho scriptore·cū eēt idē abbas in hispanijs constitut⁹ cū impatore adefonso .eo anno quo idē impator chorīā ciuitatē cepit· & in de saracenos fugauit· XLI ¶ De origine ac vita ipsi⁹·

HOmo igiē iste videlicꝫ machomet pupil lus fuit in sinu patrui sui abdamanef·q̄ cognoīatur abdemutalla·In cuius tui tione pater ipsi⁹ moriens eū ꝺmēdauerat· eratqꝫ tutor & curator illi⁹.Ipe vero ꝑterea cultor fuit ydolorū·q̄ vocanē ellech & aleze in mecha ·cuz oī domo & generatōne sua·sicut ī sua scriptura te stificaē·dicens·ita dictū sibi fuisse· Nōne tu fui sti pupill⁹ & collect⁹ es & ī errore & iustificat⁹ es·& paup·& ditatus es·Ita ergo vixit vsqueq̄ puenit ad seruitiū camelorꝝ adige filie hulert · c⁹ fact⁹ fuerat mercenari⁹·Et proficiscebaē cum ca melis in siriam & in alia loca donec duxit eā vxo rem·interueniēte causa quā tu scis. Postꝙ vo se diuitē factū eiusꝺē mulieris opib⁹ vidit·conatus est sup gentē & patriā suam regnū arripe·sed dū hoc ad effectū ꝓut cupiebat non possꝫ ꝓduce·. p sertim cū paucos adhuc fautores haberꝫ·arte & ī genio magno vsus ē·vt q̄ rex eē non poterat·pro phetā se dei simularꝫ eē & nunciū.Hoc displicuit oīmi parētele·& gn̄atōni ei⁹ q̄ vocabatur chorais

Cūqꝫ hoc modo ꝓphē sibi nomē vsurpassꝫ·ingres sus est ad hoīes q̄ tanto facili⁹ qualibet astutie machinatōne decipi poterāt·q̄nto longius ab oī sapiētia & vsu ciuilitatis·totiusqꝫ humane prudē tie honestate ꝑ agros & villulas seq̄stratī·q̄ dei nūcius vel ꝓpha essꝫ aut in quo cognosci deberꝫ· deniqꝫ q̄ inter veritatē & mēdacium· inter factui tatem distarꝫ & sapiētiā discernē nesciebant·Ad hos ꝺecipiēdos·cuiusdā astrologi cui⁹ postea no men & causā dicem⁹·ope & consilio nō mediocri ter confortat⁹·hoīes ad se pestiferos & viarum īsidiatores·fugitiuos quoqꝫ & homicidas sibi ag gregauit·quos etiā ad deuia siluaꝝ ad cacumina montiū & ad proxima fontib⁹ loca cir cumquaqꝫ mittebat.insidiari scꝫ negociatorib⁹ & iter agenti bus ad interficiēdū eos.& diripiēdū tam camelos q̄ cetera q̄ ducebāt·vl' q̄ negotiatōnis vel necita tis cā portabāt XLII ¶ De furtis & latroci nijs eius·

DEipo etiā scim⁹ ꝙ primo tpe ꝓphie sue cuz de ciuitate veīret ad mechā & inuenirꝫ hominē camelū habē tem·eundē illi camelū abstulit·& cū iā qnq̄ginta triū annoꝝ essꝫ·tali bn̄ficio p̄dicatōnis sue p̄mor dia dedicauit·habuit aūt ibi q̄draginta de suis q̄ affuerunt custodientes eū ab illis ꝺ mecha· quos valde infestos habebat·eo ꝙ ipsi oēs artes eius & maleficia nossent·Oderant quippe illum nimis· qꝫ cū latro & pestifer essꝫ·ꝓphām dei se eē stultis hominibus mētiebaē · Abijt aūt in ciuitatē q̄ndam destructā·quā ex maiori pte iudei paupes inhabi tabāt·in quā cū ingredereē volēs ostendē iusticie sue regulam et prophetie modū·pupill' cuiusdam carpētarij filijs domū abstulit·et in eam meskidā fecit· Deinde misit in prima sua expeditōne hanze tam filium abdimelech cū equitatu triginta viro rum·ad siluas regionis ī hemē rape camelos cho rais q̄n reūtebanē ꝺ siria·Cūqꝫ illi occurrēt hebe gel filius hysseu ·in trecētis viris ꝺ mecha dispersis vbiqꝫ cum eo erāt nullum certamē ausus omit tere fugit Post hec in secunda expeditōe misit hu gaida alazachi filij amichallabi sicut tu nouisti in lx·militib⁹ vt essꝫ duplex numerus p̄mo cetui·nec facile ab aliquo terreri posset ad loca proxīa alfa gati·Cui occurrit ebezefm cū suis militib⁹ · Inter quos tāta extitit effusio sāguinis quātā ipse noui sti·Ego aūt nullū ibi ab āgelis auxilium eē audiui cum dicaē in alcorano·ꝙ angelus gabriel in sil'itu dinē equitātis sup albam equā hn̄s vestimēta viri dia comitatus fuit filios israhel·cū eos ꝑseq̄retur pharao in q̄dringētis curribus·Qz veniam⁹ ad ter ciam expeditionē·in q̄ cum missus essꝫ zaid filius ebibacad·sil'iter non longe ab algafati in viginti viris & n̄ inueniss̄ camelos·iā em̄ altera die trāsie rant· spe sua et desiderio frustrat⁹.ianis et vacu⁹ redijt·licz aūt tres iste expeditōes sufficē possint ad conuincendaz falsitatē tui ꝓphe · non tn̄ alias ipsius q̄s ꝑ se voluit facē improbitates tacebim⁹ illā scꝫ primū ꝺmemorātes q̄ egressus ē ad capien dos camelos chorais q̄n venit ad locuz qui dicē gueden· Vbi cū ꝺueniss̄ vmbrez filiuz gubselmu bim·et non ꝑualerꝫ aduersus eū·rediit vacu⁹·Ite rum exijt ꝑ semetipꝫ donec venirꝫ iābo·q̄rendo ite rum camelos chorais·qui erāt apud sem·et q̄bus ī sidiabatur in redeundo· et quāuis tunc pro eis a criter dimicarꝫ· tādem confusus abscessit. Aduer te si hmōi expeditōes ad dei ꝓphaz debeāt ptinē· in quib⁹ nihil aliud ꝙ fraus et violentia·et huāni

sãguis effusio. & quidq̃ prosl? latrones & viarum insidiatores faciunt agebatur. Fuerũtq; expeditõnes ipius vigmtisex pter insidiarũ assult? qui fiebant nocte ac die. quaz nouẽ ipemet fecit reliquas socijs impauit. XLIII De crudelitate ipsi?

Faciebat etiam q̃ peius ẽ vt si qui ei in istis suis maleficijs cõtradicerent. vel in aliquo eum reprehenderẽt statim eos vbicunq; sibi contigerz. aut p se aut p suos. dormiẽtes siue vigilantes proditorie iugularet. sicuti senẽ illum iudeũ dormientẽ securum in lecto suo ideo iugulari fecit. qz se ab illo vituperatum dicebat. Quis vnquã non dico pphã. sz q̃ vel in modico qualẽcunq; dei noticiã haberz. talia fecisse auditus est. An non poterat aliter ꝺ iudeo illo suas iniurias vindicaẽ. nisi dormientẽ cõfoderz. q̃ non solũ apud deũ. sz & apud oẽz creaturam ipo auditu sup oĩa mala horribile est. Certe q̃ de brutis aĩalibus ipa humani cordis naturalis affectio fieri detestaẽ adeo vt pupillos auiũ in nido repertos nullaten? occidẽ p lege teneat. iste de hoĩbus faciebat. Vnde igit̃ hoc illi. nisi ex dyaboli pte q̃ proditor & homicida prim? ab initio extitit inesse poterat. q̃ & humano & diuino iudicio omnes impietates exupat. vbi est q̃ dicebas eum in sua scriptura dixisse. missus sum ad hoĩes cũ pace & misericordia. Hec & hijs similia que si p singula dicerenẽ. possent fatigare legẽtẽ tu vide si pphete dei opa sunt. Nam illam ridiculosam ipsi? expeditõem supfluũ puto retexere. ĩ qua cũ ei preciso labro dentiũ etiam inferioz me di? excussus fuisset. ĩsup & a gutheba filio abhia cad in fronte & facie vulnera suscepissz. filius cu mẽne dextrũ cũ humero brachiũ pene illi sustulerat. nisi a thala filio humetcalla q̃ ibi digitũ poi dit. defensus euaderet cui tñ digitum q̃ satis pphetã decuisset non restituit. ostẽdens q̃ alienus sit ab illo q̃ sicut euangeliũ narrat etiã inimico auriculã abscisam reddidit. Iste emñ nec amico qui se pro illo morti obiecerat ĩ aliquo subueĩre potuit Et vbi erant angeli q̃ olĩ cuz pphetis semp fuisse legunẽ. eosq; a psecutorib? defẽdisse. sicut helyã ab ahab. danielez & socios ei? a nabuchodonosor multosq; alios quos enumerare longũ est Ego aẽ mirari non sufficio quo pacto tibi psuasũ sit dei eẽ nunciũ pphã. hoĩem cui? vt breuiter ei? facinoz̃ vitã demonstrẽ. nulla fuit alia opatõ vel meditatõ. q̃ hoĩes interficere. aliena diripe. ĩcest? & adulteria ppetrare. XLIIII De impudicicia eiusdẽ & flagicijs

Qui tale de dec? in scriptura pphetie sue sibi facẽ non erubuit. vt diceret datum suis renib? a deo q̃dragmta viros ĩ coitu potentissimos fortitudine libidĩs adequare. vbi quoq; inter cetera reb? odoriferis & mulieribus se delcãri dicit Sz vt etiã de hijs aliq̃d noĩatĩ dicam?. nonne ipe cũ adamasz zameb filiã gaissi vxorẽ zaidi & non posz eã habere. deũ illi in alcorano introduxit loq̃ntem ita. Cui dedit deus ego illi faciam virũ tuũ retineri sup te. tu aut timebis deũ & celab q̃ factur? est. Et si times hoĩez. magis deum. Itez ad seipm loq̃ deũ faciens. cuz ĩpleuerit zaidi vir ei? votũ suũ in ea. tunc eaz dabimus tibi. Nihil ẽ ei pphete difficile. ĩ eo q̃ de? instituit. Quid vero turpius dici potest q̃ q̃ se ĩ sua vxore q̃ vocabaẽ aissa. ipse fecisse dicit̃ Hec emñ cum pulcra esz & libidini dedita. diligebatur azbaphagã filio almubathaz etbsulemi. q̃ & cõsuetudinariuz cum ea stuprũ gerebat ipo machomet sciente & consentiẽte. Cũq; multi inde loquerentur & testificarenẽ maxieq; musatha & hãzen. ad vltimũ vero hali fili? abitalib princeps & nobil' inter suos inde eum liberi? arguerz. copiã mulierz eẽ dicens. nec decere tantũ hoĩez a muliercula dehonestari. dignãq; eẽ repudio confirmarz rñ dit nullam sibi a deo caram vel dilectam. vtpote quã virginẽ acceperat. & adhuc iuuẽcula vidẽbatur non se inde curare. nec propt̃ hoc mulierẽ sibi habilẽ dimissurũ. vñ vsq; hodie odiũ est in arabia inter gñatõnẽ aisse & generationẽ hali Postmoꝺ vero dicit in alcorano mulierẽ illam innocentem eẽ. & sibi hoc diuinit? reuelatum. Fuerũt aut vxores ei? q̃ndecĩ ĩgenue et due ãcille. quaz vna fuit bumetelime cui? nomẽ iud filia abimnei. ipa est seducta mater infantiuz. de q̃ dixit machomz. q̃ auferret ab ea zdum q̃ndo discessit ab eo ad matrez suam fugiens vxorẽ gaiare. quã postea reuocauit dans ei vestes & ornamẽta & duas armillas. Ipsa vo accepit hec de possessione h? seculi & futuri. Alia fuit zameb filia gaissi zaidi cui ipe misit portionẽ carnis. & ipa respuit. Vnde & ipe indignatus est in eam. propter illã quoq; in alias vxores iratus. proposuit se ad nullã earũ ingressurũ per vnũ mensẽ. ĩgressus tñ vicesimono die. Alia quoq; zaphia iudea alabastria filia hai filij aptab. quã docuit gloriari sup alias vxores suas q̃ ĩproperabant ei iudaismũ & vt diceret eis Ego e? pater ẽ aaron. patru? moyses. marit? machomet. O quaz longe ẽ ab ista ĩpura & turbulẽta doctrina christiane discipline pia & sancta religio. si vna sola vxor a dei amore ĩpedit hoĩem. qm̃ q̃ tantas habebat officium prophete congrue adĩplere poterat Officiũ nanq; prophete non aliud ẽ q̃ ieiunaẽ. orare. p̃dicaẽ & hijs filia bona opa facẽ. q̃bus miroz si homo tantis flagicijs dedit? vnq̃ potuit vacaẽ

XLV De hoc quod falso propheta dictus sit

Quod si q̃s obiciat mltos male vixisse. sed tñ bñ docuisse. q̃liter etiam vester propheta docuerat videam?. pphet̃a est ignota p̃dicens. siue de preteritis siue de futuris Scim? aũt q̃ olĩ q̃ndo prophete fuerunt non statĩ q̃cunq; hoc nomẽ vsurpasset auctoritatem habebat Sz longa & diuturna vite sanctitate. signis quoq; & miracul'a principib? & popul' dei primit? cõprobat?. h? noĩs gloriã obtinebat si dixeris eũ multa pterita enarrasse. veluti scilicz de adã. de noe. de abrhaã. de moyse & christo. vtinam sic apud nos erant ipe ea veraciter p̃dicaret & non p multa mendacia delirans. totã pene scripture scẽ veritatẽ subuterz. Quantũ ergo ad preterita iã de ordine prophetaz cecidit. q̃ tot mendacijs veritatẽ corrupit. Sane si aliquas fabulas forsitan ad suũ libitũ cõposuit. q̃ nunquã audite sũt. nullaten? ei credendũ est. qz et hoc a quolibz facile potest fieri et ipse iã in alijs mendax probatus est. De futuris vero q̃ nihil dixerit. nec teipsum ignorare puto. maxie cũ ĩ tota scriptura e? nihil tale iueniaẽ. vnde et quantũ ad futura a prophetali gratia exclusus. iam nec signis nec miraculis nec pphetia. nec vita inter prophetas eẽ merebiẽ nã illud totũ quod de paradiso q̃si predixisse vi deẽ. ad nihil aliud nos cogit. nisi vt dicam? eum ita mentiri de futuris. sicut probat? est mentitus fuisse de preteritis. De signis vero et miracul' q̃

non sint illi data a deo ipe sibi testis est dicēs ita sibi dictum a deo nisi scirem eos tibi non credi turos sicut nec alijs crediderunt darem tibi sig & prodigia Itez forsitan dices quia nisi essz pro pheta nunquā ad talē potentiā pueniss maxīe cū socij ei pauci essent numero qñ pugnauit contra regez persaz q erat fortissim atqz potentissim & obtinuit triumphū quāuis vero semp illi q dei cultores sunt hostes suos supent tñ inueniuntur etiā ī scriptura sacra pauci ydolatre mltos isrhae litas fugasse Sed & illi qui semp vincūt non pro pter sua merita semp vincūt sz quia illi ptra quos dimicant tali pena digni sunt Nihil em mirum ē persaz gētē ydolatrā & spurcissimā a machomet victā esse non qz ipe melior illis erat sed qñ ipsi hoc promeruerāt vt a sibi cōsimli dyabolo puni rent Illud deniqz qō sibi dicit deū dixisse nisi scirem eos tibi non credituros ꝛc ad arabes qd pti nebat qui nec pphetaz viderant & ideo nec signa pphetica contēpsisse vnquā potuerāt Cui autez impudentie est dicere illos signis eius non creditu ros qui ñ sine signis tm sed & sine aliquo alicui boni indicio qō nec pecora facē debuissent pessi me vite homī crediderūt XLVI De fabu lis ab eo confictis

Via ergo illū tā philosophicis ratōib qp diuinis auctoritatib sua etiaz pfes sione ab omī pphetali grā extraneū esse pbaui m restat vt quales sint fabule in quib con tra id qō sup dixerat signa se fecisse asserit videa mus Dicit itaqz ibi qp aliquādo audiēs vlulantē lupū socijs ait se ex voce ei intelligē qp lup ille inter alios maior & prīceps oīm eēt O signū pro phetic Nōne similiter potuit dicere qp lup eū in illa voce pphām eē signarz Quis em inde illuz possz arguere cum qd inter se lupi dicant hoīes nesciant Certe fabulā hanc multo vbani si quid intelligerz cōponere potuiss Sicut & de quodaz alio lupo ibi referē qp cum allocut fuiss vehebē filiuz haizelhsmi statī sic fact ē saracenus vbi si leonē p lupo ille fabulaz opositor posuiss mlto elegantior fabula extitiss Sed nō īmerito fabulis suis pcipue lupos ītexuit q more lupi rabid sem per & cruēt inessit Qui etiā bouem zozoai dño suo locutū fuisse dixit & qp super vbera humema bet mulieris manū suā posuerit Itē qp ipe pcepit arbori & statim adorauit eū Qō tamē saracen ipi falsum eē testanē Iterū dicit qp cuz zameb iu dea vxor zelem filij muslim iudei in oue assa vene num sibi apposuiss scapula ouis locuta sit ei di cens Noli me comedere qa veneno infecta sū & ipe noluit comedē Comedit aūt inde elbetē filij mazuz & mortu est Vellē scire vtrū ipe sol an omēs q cū eo aderant vocē illius scapule audierit si em ille solus audiuit quare sociū suū īde come dere pmisit si vo omēs audierūt mirū est quō ille comedere ausus fuit nisi forte de suo pphēta spe rans qp etiā mortuū resuscitare potuerit Iterum narrat ibi qp aliqñ miserit manū suam in cauerna vñ exierunt aq de quib ipe bibit & socij eius & pecora ei Quod magis de machomet filio azari narrari solet cū de vtroqz apud saracenos incer tum & friuolū habeat Ipe quoqz ista oīm menda cissima eē testat cū in maiori scriptura sua dicat signa sibi non eē data Et cū iterū loquit dicens Non sū miss nisi virtute gladij & qui non suscepe rit meā pphiam occidat aut reddat tributuz p

infidelitate sua & dimittat vñ vero apertius aut manifestius ip o teste falsa eē illa oīa cōprobantur qp ex suis iterū dictis quib in alchorano sic lo quit quid quid inueneritis scriptū pro me oferte illud cū alchorā Et si ei non concordauerit scito te qz innocēs sum ab illa scriptura & non ē mea ergo scōm istaz regulā signa illa oīa respuēda sūt q nullaten in alchoran inueniunt XLVII De morte ipsi

Nam illd tam ridiculū nobis qp lamētabi le suis est qp cum precipiss eis vt mor tuū se nō sepelirēt eo qp tercia die assu mendus eēt in celum ipsiqz preceptū obseruātes magnis hoc desideriis expectarēt & iam a secun da feria in q mortu ut fuat vsqz ad vespam quarte ferie longa expectatōne fatigati nihil aliud in eo qp fetoris magnitudinē supexcrescere cernerēt tā dem sicut retulit humbrā nudū eum proiecerunt. Guibran tamē filis heluzam dixit qp lot & trib vestib indutus sepultusqz sit p manus hali filij abitalib & alfadi filij alahabet filij aboemutalla patrui sui Ferē ei qp p septē dies morbo pleureti co egrotauerit & amiserit sensū septio vo die cō ualuerit Irat ē hali fili abitalib eo qp poiderat sensū & dixit hoc ei At ille iussit nulluz amplius remanē secum in domo nisi alahabz filiū aboemu talla Alia vero die septia mortu est & itumuit vēter eius & retro curuat ē mīm digitus eius Et fuit obit ei secūda feria xij die mēsis rabeg primi āno lxnj vite ipsius postqp egrotare cepit xmj die vita ergo ei lxnj annis extitit quorum in prophia viginti tres expēdit decē in mecha tre decī in ciuitate Hec sūt q fecit machomz a primo pio vsqz ad finē XLVIII De instabilita te sectatorū ei

Mortuo vero machomz oēs ab eo decepti reuersi sūt statī vnus quisqz ad suā quaz añ tenuerant sectam siue ydolatriā siue quālibz aliam pter paucos sue cognatōnis qui ex pectabāt se fore successoes ī regno Ho tēpe fuit eb ubeer filis a michabaf vir prudēs & callid qui non multopost regnū adept est qō vehementer displicuit hali filio abitalib quousqz rex adeo illū obsequijs & blandicijs delinuit vt etiam regnuz ei post se delegarz Illos qui auersi fuerāt a secta machomz omī ingenio ad eā reuocans iteruz eos stulticie mācipauit quidā em timoe quidā spe ho noris & facultatū alij alteri cuiusllbz lucri cā omēs tamē sil'atorie non ex animo redierūt Puto aūt te optīe recordari quid dñs me emurbelmo ni aliqndo cū essem ei astātes (& quidā qrerenē de aliquo qui videbaē esse saracen & non erat) co ram omnibus rndit Dixit em ita Ego miror qp de isto solo qsi aliquid nouū mihi dicatis cum sciam non istū solū sz multos alios nobiliores & probiores in palatio meo saracenos eē oīdūt qui dam se eē sed non sunt Est em inquit mos pene oīm vt sicut de iudeo prouerbium dicit Iudeus nisi postqp efficiē saracen iudeus non ē & vix a liquis suam legē nisi pri aliā accepit diligit Ego aūt de hoc quid aliud debeo vl' possuz facē qp qp dñs meus machomz ipse faciebat Nā illi hoc etiā contigit vt fere omēs & maxīe qui ei proximioes & familiares eē videbātur ñ nisi sil'ate ac decepto rie legē eius tenerēt Adeo em spnabatur ab eis & quidquid dicebat pro nihilo habebant odien tes eum in cordibus suis vt qdam die volentes

eum occidere ·expectarent eū in quadā valle·q̄te nus transeunte illo. terrificarēt subito mulā eius vt p̄cipitatus interiret·q̄ tamē nunquā ꝓter hoc eis se iratum monstrauit·eius igit̄ exemplo omēs istos qui siue de christianis·siue de iudeis·siue de paganis saracenos se esse dicunt in regno meo & nō sunt·nunquā ad aliud cogā·Scio nanq; ꝙ nullus christianꝰ q̄ timore saracenꝰ fieret in saracenitate permanebit·Similiter de alijs sentio· Quid ergo amplius possum facere·videat deus & iudicet hoc solum faciā vt semper maledicam eis·

XLIX ¶Qꝛ lex eius non sit diuina·

SEd iterum si forte dixeris non debuisse me rep̄hendere ip̄m illū si se aliq̄n vindicauit·cū hoc inueniat̄ fecisse iosue & ceteri multi ꝓphete·scias aliud eē qđ fit p̄cipiente deo aliud qđ homo p̄sumit: Deus em̄ hoc ill' p̄cipiebat·de cuius p̄cepto quodcunq; sit· q̄ncunq; sit·non licet homī iudicare Ergo inq̄s·nec machomet de hoc hic rep̄hendi·siquidē & illi deus talia p̄cepit·vñ tamē ꝓbas·ꝙ deus illi p̄cepit· Deꝰ eī ille si deꝰ fuit·in aliquo se deū eē ostēdere debuit scōm ea vero q̄ supiꝰ ostēdim̄·nec signis nec miracul' hoc ostendit·Nos igit̄ eū deū fuisse nō credimus·nā si deus esset·nunquā sine miracul' legem daret· Qđ em̄ de deo credim̄·tā in nouo q̄ in veteri testamēto signis & miracul' cōmendatū nob & cōfirmatū est·nec aliū vnquā ꝑ deo habebim̄ nisi illū vnū & verū qui quotiēs legē dare voluit signis hāc diuinis & mirabilib̄ cōfirmauit· Prophetа vero tuꝰ quis fuit vel vnde venerit nescio cum dicat̄ mihi a dño meo hiesu christo· ꝙ in iohāne baptista finis sit oīm ꝓphetarū·Illud quoq; prudentie tue nullo pacto dubitare arbitror·ꝙ iuitare me voluisti vt scz dimittere sacrosancta & spūalia dñi nostri christi p̄cepta·ex qbus ip̄e mihi non illā sordidissimā quā descripsisti padisū tuaz sed eternā angelorꝫ vitam in celestib̄ ꝓmittit·& accedere ad ip̄urissimos & pecualeꝰ ritꝰ nō a deo qđ absit·ymo a spū fornicatōnis & castrimargie miserrimis &carnal' fetulētie seruis infelicissimis p̄suasos·quorꝫ sicut de silibus paulꝰ apostolꝰ dicit deꝰ vēter est·& gloria in confusione ipoꝝ:q̄ non nisi terrena·caduca· vētri & libidini cōgruētia sapiunt·nec sape possūt·execauit em̄ eos spūs imūdicie·q̄ eternā putredinē & vermes imortales hereditabūt·qꝛ porcorꝫ more semp in stercoē & fetore libidis volutantur. Ego em̄ mirari nō sufficio· quomodo p̄suaderi potuit·nō dico alicui sapiētiscz illi q̄ per somniū aliqđ humani cordis se habē putarz istū fuisse prophetā·cū eius & vita & doctrina ita cōtraria sint·nō solum diuine religioni verūetiaz humane honestati. vt ip̄a quoq; bruta aialia pene hoc intelligē possint·Sed vt iterū aliqđ mitius dicam̄ q̄s vnquā sanctorꝫ & diuinorꝫ nūciorꝫ quos a deo eē missos cognouiꝰ·in terroē gladij se missū asseruit·Quis ita facinorose vixit q̄s deniq; tot spurcicias docuit·aut q̄s ita vētri & libidini genꝰ humanū prostituit· L

¶Qualiter ꝑ fallaciā fuit data:

ITerum tamē ad p̄cepta eiꝰ diligentius inspiciēda reuertamur·q̄ ego nescio ad quā legē ptinē videanē·Duas em̄ a deo accepim̄·vnā gratie·alterā iusticie·Lex gratie a xp̄o data ē·Lex iusticie a moyse·Lex gratie talia iubet·Diligite inimicos vrōs·bñfacite hijs q̄ oderunt vos·& cetera hmōi·Lex iusticie·oculū pro oculo·dēt̄ pro dēte·vsturā pro vstura·peussurā ꝓ pereussura·ꝛc·q̄ ad talionē pertinēt reddi ip̄at· Hanc duarū nullā socij tui esse manifestū ē·Multi tudo eī antequā ip̄e emergerz. vna a christo .altera a moyse data est·Cuz em̄ iste due tantūmodo leges hominibus date sint·quarꝫ altera diuina·altera humana magis eē videt·Ista tercia lex a socio tuo mueta·qđ erit nisi dyabolica·Dyabolo em̄ inspirante maxime hanc subito nescio vñ emersisse cognoscim̄·q̄ nec humana nec diuina eē ꝓbatur·sz inter vtrūq; prodigiosa facie·nūc hoc nūc illō videri volens·& se nunc illā nūc istam eē ꝓfingēs nullū alium nisi dyabolū·q̄ se inter deū & homīes semp mediū facere nisus ē imitat̄.Sz forsitā dices inde probari hanc legē eē diuinam·qꝛ cum machomet ydiota & sine literis essz·nullatenus eam scribere vl' ānunciare hoīb̄·nisi diuīa vtute potuissz maxīe cum ip̄e ibi dicat·qꝛ nec hoīes nec demoēs talem scripturā facere possent·Et itez·Si hanc legem fecissemus descendē sup moutē·inclinaret se mons ip̄e & adorarz eam p̄ timore dei·& alia mlta friuola·& nihil ratōnis habētia·q̄ tu aperta & manifesta signa ꝓphetie socij eē dicis qbus probetur eē vera·O signa & miracula in istis ait machomet·O signa companda mari rubro diuiso & soli ad imperiū iosue stanti & christi p̄cepto mortib̄ iperāti·ymo vere magna tā veritatis q̄ virtutis inopia·q̄ tibi hec sola argumenta·ymo deliramēta omī ratōe & vtute vacua dereliquit LI

¶Qualiter alcoranī liber cōnexus sit·

SErgius monachꝰ cū in monasterio gumē peccassz·& propter hoc excōicatꝰ & expulsus fuissz·venit ad regionē cubenne & inde vsq; ad mechā descendēs vbi erāt duo populi. vnus culeoꝝ ydoloꝝ·& alter iudaicꝰ inuenit ibi machomet q̄ colebat yoola·volēsq; aliqđ facē vñ monachis illis qui eū expulerant placeret· & reconciliari merēt·erant ei heretici nestoriani qui dicunt mariā non peperisse deū·sz hoīem tantum omī studio & conamīe psuadebat ei vt ab ydolis recederz.& christianꝰ nestorianus essz·Quod cū effectui mancipassz discipulꝰ eiꝰ factꝰ ē machomet·& ille se propter hoc nestoriū nūcupauit E ita factum ē vt ab ipo monacho aliqua de veteri & nouo testamēto edoctus·ip̄a i alchorano suo fabulose ac mēdose intexerz· Hoc & ille psuasit· vt in alchorano suo ponerz dictū a deo·ꝙ monachi & presbiteri christiani familiariores ei eē debe rent·qꝛ non superbiunt·Cum vero cognouissēt iudei ꝙ multi & etiam machomet ip̄e ad qualemcūq; quasi vmbrā christianitatis illum moāchū seq̄rent·& pene illud qđ postea factuz est p machomet per istū nestoriū iam consūmatū eēt·prosilierunt tres iudei·& timētes ne in veram christianitatem quādoq; machomet inciderz : accesserunt ad euz·& malicioſa calliditate socios vel discipulos eius se eē in hac secta dicentes·eiq; oīa que turpiora vel nequiora in alchorano sunt scribere psuadētes vsq; ad finē eius cū eo semp fuerunt· Post mortem vero machomet cum sicut diximus vnusquisq; redisset ad sectam suā & successissz i regno ebubere·hali quoq; filius abitalib·licet nobilior eo sub ipso maneret. predicti iudei volentes iterum turbare oīa·psuadebant hali dicentes·Quare cum sis fortis & nobil'· nō te in ꝓphetam eleuas sicut fecit socꝰ tuus machomet qui erat christianus nestorianus et erimus tecū sicut

fuimus cum,illo adiuuantes te in omib9 · Ille aũt vtpote iuuenis & toti9 bone doctrine expers·facile acquieuit·Iam em̃ quasi ad hoc p̃ooct9 fuat·siquidẽ aliq̃ndo cum puer eẽt & vagabund9· vt illi9 etatis est·quadã die per aliq̃ deuia incederet nestorij illius pseudo monachi latibulũ vñ ab eo machomet furtim responsa dabant̃ offendit · At ille cum se depḧensum videret puerũ tam mimis q̃ blandimẽtis induxit. vt hoc nulli hoim ꝓderet Itaqz iam pene ad hoc icipiendo declinauerat hali Sed rex ebuberc hoc operto·iuuenẽ ad se venire mandauit·quẽ cũ venissz.tantis blandicijs a ꝓmissionib9 delimiuit. vt ab hmõi incepto oino desistere·seqz illi subdituz in omnbus exhiberz·iudei tñ non cessauerunt facere qd potuerunt·nã accepto libro ab ipo hali quẽ reliquerat ei machomet qdquid sibi visũ ẽ.aut addiderũt.ã detraxerũt·aut mutauerunt. Ex quib9 illud ẽ vnũ·dicunt iudei· christiani nihil sunt· dicunt christiani sz iudei stulti sunt·Item inter alia multa & fabulosa illud capitulũ vbi est fabula de formica·& aliud in quo ẽ fabula de ape· & aliud de aranea narratur·

LII· ¶Qualiter eiusdem scriptura dilacerata sit·

Valiter aũt scriptura ista nõ ꝓsolum a iudeis sed etiam ab alijs multis varie incepta diuerse intellecta mlt̃is modis exposita·& tandẽ pene tota dilacerta sit ex aliqua pte explicabimus. Post·xl·vel sicut alij volunt post sex mẽses ex quo regnare cepat ebuberc vocauit hali filiũ abitalib & dixit ei·Quare p̃ns non fuisti quãdo fact9 sum rex & non cũ alijs nobis astitisti·cũ sis magn9 primceps & nobil' rñdit hali·qz occupat9 fui in colligenda scriptura sicut inuũxit mihi ꝓpheta·& iam collegerat eleage filius nizef multos codices & diminuerat multa in illis sicqz ceteri multi·Quidam em̃ legebãt scdm hali scz familia & domestici·& ꝓpinquiores ei9·illam scripturã q̃ fuerat apd chozais·& q̃ ꝑma illi9 fuis se dicebat̃ quã tradiderat ei nestori9 monachus· quẽ vocabat aliq̃ndo gabrielẽ·aliq̃n spirituz fidelem·Alij vero legebãt collectũ a diuersis hoibus Multi vero scdm arabez quendã venientẽ nuper de solitudine q̃ multa inde scripserat absqz sensu & ratõe·alij scdm zabefatin & arabin · alij scdm alios·qui omnes i mẽbranis & rotul'qd vnicuiqz videbat̃ trãstulerãt·Erant itaqz varij inter se & discordes·Dicebantqz cũ legerent alter ad alterũ Ego melius q̃ tu.sed tu deterius q̃ ego · Et ego totum habeo.sed tu nihil·Sed tu nihil · & ego totum·Hoc igit̃ modo alijs addentib9·alijs minuẽtibus·alijs mutãtib9·alijs alio quolibz mõ corrũpentib9·liber ille oĩ fide indign9 effectus est·

LIII ¶De iterata collectione illi9 & dissipatione·

Eniqz mortuo ebuberc.& succedẽte sibi ozimen filio hafen cui insidiabat̃ hali fili9 abitalib· & q̃rebat eũ interficere·Cũ platum fuisset ad regem de diuersitate scripture & assiduis contentõnib9 & rixis que ꝓpter eaz fiebant·dicerẽtqz illi sapientiores timere se·ne de hac causa seditões & discidiũ orirentur i regno·maximeqz ne ex toto scriptura illa periret ꝓcepit rex omẽs libros & cartulas vndecũqz colligi·licet tamen hali abitalib & iben muzod libros suos dare noluerunt·Reliq̃ vero collecti·dati sũt in manus zeidi filij zebith aleuzari·& abdalla filij alababet ad redigendũ oĩa in vnũ codicẽ & emendandñ Dictũqz est ill'.Si contigerit vos in aliq9 capitulo non posse accordare·scribite illud scdm exẽplar & auctoritatẽ chozais·qd & ipi fecerũt. sicuti verbigrã·qñ inueneruut in quodam loco arcam·& ali9 dixit arcem·& alius arcum·tandẽ scdm id quod habebat chozais dixerunt·Sic & de multis alijs·faciẽtesqz quattuor sil'es codices · vnum miserunt in mechã·alium in suriam·alium i aleirac aliũ reliquerũt in ciuitate·sed ille qui ad mecham missus fuerat incendio pijt·qñ vastata est mecha ab ozeario·Ille vero q̃ in ciuitate remãsit in dieb9 gezit filij maioma perdit9 est·Terci9 qui in aleirac erat a tpe almustar nusquã comput·Rex aũt ozimẽ qui libzos illos p̃cepat fieri·q̃cunqz remanserunt in cartis p̃cepit cõburi. Ex hijs igit̃ varietatib9 & mutatõibus q̃ supius dcẽ sunt·contigit vt multa ibi capitula diuersa inter se & sibi inuicem contraria inueniant̃·Sicut verbigrã·capitulũ bouis & capitulũ vacce·de quib9 dicit̃·q̃ capituluz bouis ãte fuit prolixi9 capitulo vacce nũc vo breuius·Dicit̃ etiã capitulũ sententiaz corruptũ eẽ & iperfectũ·Dixit etiam aissa vxor machomet. hali multa inde abstulisse & pene totũ demutasse & insup prohibuisse homĩes ne legerent alchozan & propter hoc multos sepe verberasse·

LIIII ¶Qualiter recollecta et dissipata sit·

Post multa iterũ tempa elehegeg filius vizes cũ regnare cepissz·iussit congregari omẽs libros et cartas et volumĩa cõfectoqz ex eis vno codice ad suũ libitum · postq̃ multa adiecit et multa detraxit·multaqz narrauit cetera omĩa q̃ vbicunqz inuenirẽtur iussit incendi Fecit aũt de suo libro exẽplaria·Ex quib9 vnũ misit in egiptũ·altez in siriam·alterũ in ciuitatez. alterum in mechã·alterũ in mesopotamiã·alteruz in albazara·Aliq̃n etiam venerunt ad istos multi de gente elnebbeti qui ydolatre erant·et sil'antes se velle eẽ saracenos·vt legez eoz si possent ãnihilarent·multa nihilomin9 in p̃dcã scripturza vbicũqz latẽtez potezãt·modis oĩbus lacerabãt·Qz si nulla alia varietatis hmõi scriptue cã fuisse videret q̃ ex illo habebatur·scz q̃ hali et ebuberc et ozimẽ et gomar semp discordes fuerũt et inimici sufficerz dũ ꝑ certo ostat singulos eoz pro sua intentione·alterz aduersus alterũ · in libro illo iuxta ꝓpriam voluntatẽ·quicquid sibi placuit ad sue cause cõmodũ·vel addidisse vl'minuisse vel narrasse viri certe probi saraceni.et qui satis inde dolebãt mihi sepi9 hoc dixerunt·q̃ tota alchozani scriptura adeo cõmixta et confusa sit vt quicquid ibi est· totum sine otinuatõne sine compositõe absqz omĩ verboz ordĩe· postremo absqz vllo sensu vel ratõne videatur

LV ¶De vilitate stili ei9 et materie

Iroz aũt quid illic tibi placẽ possit Nã si eloq̃ntia consideretẽ·nemo tam turpiter aliquid arabice scripsit·Quantũ em̃ ad sapientes arabicos scriptores Quid ẽ totũ alcozã nisi digna risu barbaries.Si vero sentẽtie ꝓpẽdãtur·ego nihil ibi video·si tamẽ esse potest aliquid boni·Nã mala illic multa repiri non dubium est· q̃ vel quilibet stult9 siliter·aut certe multo elongantius fingere possit·Esto tamẽ bona ibi videẽt eẽ aliqua·sicuti verbigrã·vt aliq̃ndo ieiunẽt orent et vt fiant aliq̃ elemosine·Nunquid primũ talia inuenta sunt a machomet qualia scz añ ipz nullus audierat·O quãto sancti9·q̃nto honesti9·q̃nto ratõabilib9 et moyses et helias et alij ꝓphetaz

multi · Iohannes quoq; baptista · sed et ipe dns
oim hiesus christus et ieiunauerūt et adorauerūt
& misericordias impenderūt · nos quoq; ieiunaē
& orare & elemosinā dare āte pdigiosaz ppbiaz
machomet infinitis retro tpib? docuerūt · Cesset
cesset machomet earū rerum velle videri magister
prim? quaz nec dign? fuit in aliquo discipul? eē
vel vltim? · Absit absit a nobis talis pdicator ie-
iuniī: q̄ post mōstruosū ieiuniū sic oīi libidini &
ingluuiei opam ipendē pcipit · vt nō ad aliud vi-
deat instituisse ieiuniū · q̄ vt postea voluptuosi?
& appetēci? excitet oīis turpitudo libidinū · Iā
vero illud qō & tu mihi dixisti & ipe in eadē scri
ptura pdicauit · hanc scz scripturā talē eē · qualis
nec ab homībus nec a demonib? fieri potest · cer
te satis ipe elegit q̄b? dicerz rusticissimos videli
cet & agrestes hoīes · qui & nouiter de diūsis se-
ctis venerant · ipamq; etiā linguā arabicā ignora
bant · Ceterū si hoc nobis exponere liceat p oīma
sic ei concedimus · q̄ vere tam stulta tā inhonesta
tāq; irrationabilis scriptura · nec ab homīb? nec a
demonib? fieri potest · puto eī q̄ etiā demones
talia scribere erubescerēt. sane si tī vult macho-
met gloriari de suo alchorano · q̄nto magis glori-
ri possent alij q̄dam quos te ignorare non puto ·
muzeilenia · beleaifi · & ethiopes alabazbi · et calliata
ellecedi qui eodez tpe emulatōe illi? vt & ipi no
men sibi apud homīes comparent · suū quisq; al-
choranū fecerūt multoq; honestiora. & saltē in a-
liquo verisimilia conscripserūt · Sed q̄a non ex toto
ventri & libidini frena laxabant · nō tātos bestia-
lium hoīm greges asinmos post se trahere potue
runt. LVI ¶ De īperitia & fictōe illi adhe

Si ergo miraris quare tī q̄ ¶ rentiū
busdam hec scriptura placuit · p̄certo
teneas nulli vnquā nobili vel sapienti
eam placuisse sz miserrimo impitissimo vulgariū
hoīm generi · q̄ ab eo de locis siluestrib? cōgrega
ti · cum has primas literas audissent · rei nouitate
stupefacti · sacrilegas fabulas diuina esse oracula
crediderūt · Deniq; cū & pauptate & assiduo ru
raliū operū labore confecti fuissent · cibi · potus ·
p̄ciosarū vestiū amenitatis v mbrose · vasoruz spe
ctabiliū · vxorū insup pulcerrimaz & infiniti cō
cubit? · aliarūq; spurcissimarū paradisi deliciarum
quas etiam te prochdolor enumerare nō puduit
beatitudinē audientes · seqz ibi ex promissione ma
chomet iamiāq; futuros eē spantes · ad oīa quecū
qz voluit pecorini hoīes cucurrerūt Inde ē q̄ cō
tra regē psidis exiens · sic adiutus est ab eis vt vī
ceret · promiserat siquidē oībus q̄ in bello ipo mo
ri pro eo eligerēt · sui paradisi delicias · Quidā tam
magis idcirco pugnasse dicunt · vt ortos optimos
quos in pside viderāt obtinerēt · nā & illos se p?
victoriā daturū eis dixerat · vt & i hoc seculo &
in futuro semp in ortis essent · Nosti aūt arabes ·
q̄ntū delectent ortoz pulcritudie · sz dicis Nō so
lum rustici illi · sed & multi alij sunt secuti eum ·
Vere multi alij · sed pessimi & leccatoēs · & q̄ gra
uati ere alieno · vl' pro suis sceleribz? morituri hāc
solam euadēdi viā inuenerāt Nā dic mihi obsecro
quē vnquā sapientē aut nobilē aut honestū ad sa
racenitatem veire vidistis · illi em̄ q̄ e iudeis vl' e
christianis adhuc veniūt ad vos · absit vt aliqua p
uocati honestate hoc faciāt · sz qz miseri & impu
dici legis sue regulas non ferētes · ad latā spaciosā
viam quā soci? tu? docuit se quertūt · qō q̄busdā
maxie christianis contīgit · quoz lex spūal' & cele
stis oīa q̄ in mūdo sunt contemni spe & amore
visionis dei eterne p̄cipiēs · dū carnales & fluxas
infelicium mētes compmit · statī ab ea diffugiūt · qz
pugnare otra occupiscētias negligūt · hoc tī certis
sime scias · q̄a neq; iudei neq; pagani neq; christia
ni quocūq; modo se exteri? habeant. & si venien
tes ad vos de vestra secta se esse fil'ent · vnquā ex
corde nobiscuz sint · sil'ant q̄dem se eē quod non
sunt · vt sicut p̄dixi aliq̄d corpis euadant incōmo
dum · aut vt porcinis voluptatib? quarum apud
vos copia ē pfruanē. Adeo aūt quidq̄d facitis p
nihilo ducūt · vt sepe inter se loq̄ntes · machomet
& legi eius maledicāt nec dignū eum aliqn̄ fuisse
pphetia vl' dei lege affirmēt. LVII ¶ De no-
mine machometi q̄ falso dicat in throno scriptū ·

Ane supfluū mihi videt tecum agere de
ill' q̄ tuam nō latēt industriam · q̄lia sint
apd nos · & q̄ nulli pudēda · s diūsitas ī
pconio celebritatef exequiarū varietas in testimo
nio · orationes solennitatū · solicita ad plagam meri
dianā conuersio · & modus legēdi · & mod? discen
nendi: sil'esq; hmōi varietates · q̄ oīa in corde tuo
q̄ nihil sint scio · cum hec sola supficie teneas · nō
tamē propt principatū quē tenes dimittē vel' por
ro illud qō mihi scripsisti antequā secula crearet
deus · scriptū fuisse in throno · nō ē deus nisi deus
machomet nuncius dei · vñ accepis aut vbi inue
neris nescio · cū nec in alchorano nec ī alia qualibz
ipi? inueniat scriptura · Verūtamē ponam? vt a
licubi hoc reptuz sit · velim ergo vt mihi dicas · si
in hoc throno scriptum ē q̄s hoc scripserit · An a
liquis scripsit hoc deo sz quis possz scribē cū nec
dudum secula creata eēnt · an deus ipe sibi scripse
rit timēs · scz pdere nomē suū nisi illō scriberz · qō
satis absurdū videt · Sz forsitan deo scripsit vt ā
geli possent hoc legē · & hoc non minis insulsū ē
sentire. non em̄ p literas loquit deus angelis · sed
illumīatōe pntie sue · q̄ illis vbiq; adest · nū pte
rea ppter homīes scriptū ē vt ipsi legerent & sci
rent · sz homīes in throno quomodo legerent Re
stat ergo friuolum & vanū eē · qō & teipm intelli
gere credo · teq; tibiipi scienter illudē · sicut q̄daz
de socijs dicūt · qui hoc pro nihilo habēt dicētes
a iudeis confictū eē · & inter alias fabulas mixtuz
vt risum de vobis toti mūdo mouerēt · Certe cū
aliqs vult bndicere machomet & vltra modū lau
dare hoc solūmodo dicit · Deus tu bndic macho
met sicut bndixisti abrahā & generatōi eius · Vñ
& in libro e? scriptū est · O filij israhel recordami
beneficioz q̄ ego exhibui vobis · quia preteli vos
oīib? gentib? · si ergo ita bndici machomz a deo
sicut bndict? fuit abrham & generatō ei? · super
oīes laudes & bndictiones ē · & si filij israel p
lati sunt a deo oīib? gētibus. cuz tam̄ nec abrhaā
nec gnatio eius nomen habeāt scriptū in throno ·
quomō factū vt nomē machomz qui sm hanc re
gulam ipo abrahā & generatō e ei? minor habeē
ibi scriptum sit · LVIII · ¶ De superstitiosis
ieiunijs & lauacris saracenorum.

Deniq; muitas me ad quinq; orationes ·
& ad ieiuniū mēsis ramazan · vbi non tā
tibi respondeo q̄ vt ipe tibi respōdeas
volo · Dixisti em̄ in tua exhortatōne · q̄ inter alia
q̄ de nostra religione cognoueras · etiā orationib?
monachorum & ieiunijs interfueris · genuflexioēs
& instātiam deprcationum videris · & cetera oīa

que vere ſancta & celeſtia eſſe nullus negare po
terit · Sup aiam ergo tuã hoc pono · & teipm iudi
cem facio . Scio nanq; ꝓcerto · qz ſi qđ iudiciũ ra-
tionis exigit inde dicere volueris · ꝯntũ ad ieiunia
& oratões chriſtianoꝝ · i eiunia & oratões veſtro
rum non ſolũ ieiunia & oratões nõ eſſe clamabiſ
Verumetiã ꝙ tales ſordes veris & ſanctis ſeruo
ruꝫ dei virtutib? ſe compare vllo modo auſe ſint
cũ maxĩa indignatõe ridebis . Quod vero freqnti
coꝛpoꝝ lauatõe hoiem purificari creditis . caſq; la
uatões totiens frequẽtatis · hoc tibi reſpondeo
qđ dñs meus in euangelio ſuo iudeis ſilia facienti
bus ait · Ve vobis ypocrite q̃ ſil'es eſtis ſepulcris
ornatis deforis cum habeãt int? cadauera · Ita vos
q̃dem lauatis coꝛpa veſtra forinſecus · & coꝛda ve
ſtra polluta ſunt iniqtate · Quid ergo ꝓdeſt laua
re manus & pedes · & extergere caput · & inſiſte
re oratõibus cũ conſciẽtia coꝛdis & mẽs & aim?
occupata fuerint in effuſione ſãguis & diripien-
dis ſubſtãtijs alioꝝ · vxoꝛib? quoq; & filijs capti
uandis · Vide ergo quõ reſpõdet illis ſpũs viuifi
cans · Oportet em̃ hoiem ꝓius lauare iterioꝛa coꝛ
dis ſui & purificari a cogitatõib? peſſimis · deide
ſi placet & ſi nccẽ eſt etiã coꝛpa · LIX De
circũciſione & ꝓhibitõne carnis poꝛcine & vxo

Circũciſio vero quid ad ris repudio ·
vos ꝓmeat ſcire non poſſũ · cũ nec ma
chomet circũciſus fuerit · nec in alcora
no ſuo inde aliquid dixerit · niſi forte abzaham in
hoc vos ſequi dicatis · cũ em̃ vos hyſmahel' filios
eſſe iactetis · & abzahe dicaẽ a deo . nõ in hiſmahe
le ſz in yſaac reputabiẽ tibi ſemẽ · vos in ſcie abra
he quõ eſtis qui ad yſaac nullo mõ ꝓmetis · ſi vos
dicitis xp̃m fuiſſe circũciſuz · quid ad vos qui chri
ſtiani non eſtis · de cuiꝰ tñ circũciſione q̃ ratõabil'
fuerit · ſi vel digni eẽtis · vl' in aliquo ad eũ ꝓmeri
tis pleniſſime reſpõderem? · Nũc vero cuz nec iu
dei nec chriſtiani ſitis · circũciſionem imueniſtis · niſi
certe qđ valde credibile ẽ · hoc etiaz a iudeis libro
veſtro inſertuz ſit · vt ſicut de quibuſdã paulus a
poſtol? dicit · In carne veſtra gloziarenẽ duz vos
more ſuo circũcidi facerent · & ſuos in erroꝛe ſo
cios habeꝛe gauderẽt · quare etiã machomet por
cum comedi vetuerit neſcio · nam & iudei a poꝛco
& a quibuſdã alijs ꝓhibiti ſunt · ratõ certa apud
nos eſt quoꝝ fidei lex illa militabat . & licet nos
mõ illa coꝛpaliter non ſezuem? · ea tñ q̃ ibi ſignifi
cabanẽ ſpũaliter ĩplem? · q̃bus in nouo teſtamẽto
reuelata ſunt oĩa ꝓ chriſtũ qui vtriuſq; teſtamẽti
cõditoꝛ eſt · Ipe em̃ dixit ꝓ apoſtolũ ſuũ · Oĩa mũ
da mũdis & nihil reijciendũ · qđ cũ gratiaꝝ actio
ne ꝓcipiẽ · illã vero turpitudinẽ quis audiẽs non
exhoꝛreat quã non erubuit machomet in alcoꝛa
no ſuo ponẽ · vt ſcz viro quãdocũq; voluerit q̃li
bet eẽ cã poſſit vxorẽ repudiare ſz ñ niſi ꝑi? alte
ri viro iungaẽ · nec ſi velit poſſit eam reuocare ·
Hanc certe legẽ etiã bruta aĩalia ſi loqui poſſent
turpiſſimã eſſe clamarẽt LX De peregrina
tione ad domum mecha ·

Vid ẽ autẽ ꝙ me inter alia legis veſtre
ꝓtia · etiã ad alabagh · hoc eſt ad pere
grinandũ in domũ dei illicitã q̃ eſt ĩ me
cha exhoꝛtat? es · ad ꝓijciendos quoq; lapillos et
ad imuolutõnẽ linteoli circa renes · Miroꝛ etenim
ꝙ ita mecũ loqueris acſi nunc me ꝓmo noſſe inci
peres · nunquid ego aut cecus aut ſurdus nupeꝛ
effect? ſũ · aut forſitan mutat? in puerũ · cui ſic il
ludere poſſis vt mõ primũ diſcere incipiã manes
& fatuas ſupſtitões · q̃ nec ratõem · nec honeſtatez
in aliquo habere ꝓbanẽ · quaſi vero neſciã quid ſit
& vñ proceſſerit · vl' q̃liter ad vos rit? ipſi? erroꝛ
qz ſtultiſſim? inter alia mala deuolut? ſit · Nonne
hec & illa p̃clara ſocij tui in ydoloꝝ deſtructõne
diligentia . vt cũ a ceteroꝝ cultu ſuos diſcipulos
imbiberz . iſtud tñ in honoꝛe veneris fieri mecham
ſuã pmitterz Quod q̃le ſit vl' a quib? cepit . qm̃ tu
te ignoꝛare ſil'as audi · Duarũ quarundã inde gẽ
tium q̃ vocanẽ zẽchia & albarachuma antiq̃ cõſue
tudo fuit · nudos & decaluatos magniſq; vlulati
bus ꝓſonantes · ſimulacra demonũ circũire · angu
los quoq; oſculari . & ꝓijcere lapides in acerum
qui q̃ſi ꝓ honoẽ dijs extruebaẽ · Inde em̃ ẽ qđ i li
boꝛ ſalomois dicit̃ · Qui ꝓijcit lapidẽ in aceruum
mercurij · Faciebãt aũt hoc bis in ãno · ſole ſcz exi
ſtente in primo gradu arietis · & rurſum cũ eſſet
in primo gradu libꝛe · hoc ẽ i mitio veris & autũni
Hec ergo cõſuetudo cũ ab indis ad arabes deſcẽ
diſſz · eamq; ſuo tpe apud mechã in honoꝛe vene
ris machomz celebꝛari reppiſſz ſic illã manẽ prece
pit cũ tamẽ cetera ydolatrie preſtigia remouiſſz ·
Illud vero ſoli veneri in illa celebratõe dicit̃ exhi
beꝛi ſolitũ vt lapilli retro · id ẽ ſub genitalib? mẽ
bris ꝓijcerenẽ . eo ꝙ ven? illis maxĩe ꝓbus dñeẽ
vñ adhuc ita fit in domo dei quã tu vocas illicitã
id eſt · vbi nihil licet niſi quod ſacrũ eſt Verunta
mẽ cũ hº a nudiſ ex toto hoĩb? ſẽp fieri ſolerz · ñ
tulit hoc humana verecũdia · inſtituerũt aliqui vt
pectoꝛes lapidum . quo ſaltẽ linteolo renes obte
gerẽt · ne oĩno denudati hoĩes canũ impudentiaz
imitarenẽ . Hanc ergo inſaniam merito crediẽ ma
chomet ſaluã & incolumẽ · cũ reliquas demonum
culturas ceſſare ꝑciperz dimiſiſſe · ne dñam ſuã ve
nerẽ in q̃ ſe eſſe potẽtiſſimũ ipe iactabat · penitus
ſine honoꝛe relinq̃ret · Pro quo bñficio talem illi
grãm ven? repẽdit · vt ad eum totã hui? honoris
gloriã referri vtpote ad ſingularẽ amicuz equani
miter ſuſtinerz dũ vos modo nõ veneri · ſed ipi
ꝓphete ei? hoc obſequiũ ipẽdatis · qđ apud quos
dam veſtrũ tante ſtultitie deputaẽ · vt vir prudẽs
gomar filius hazba cuz ad oſculãdos lapides (qđ
ante alia machomet & fecerat & fieri iuſſerat) ali
q̃ndo acceſſiſſet ſic locut? fuiſſe dicaẽ · Ego ſcio
quia lapides iſtos oſculari nec obeſt nec prodeſt .
Sed qz ſic fecit fieri iuſſit noſter ꝓpheta facio · li
cet ſit oĩno iutile · LXI De hoc qđ ĩ domo
illa dicunẽ fieri mira ·

Ecce quid eſt alabagh veſtrum · & alchi
mar · & pegrinatõ ĩ domũ dei illicitam
Ecce ad q̃ ſacra · ad quaz feſtiuitatem ·
ad quãte honeſtatis & vtilitatiſ celebratõem ami
cos tuos iuitas · Obſecro cariſſime · vt & nobis in
hoc & tue quoq; verecũdie ammõ ꝓcas · nec hoĩ
nes ad hmõi ſpurcicias . ſz magis porcos ſi ita vo
lueris aduoca · nunquid autem veriſſimum in tua
laudatõe dixiſti · q̃ ſcz mira ibi fieri videanẽ Et ve
re mira non ſolum videntuz fieri · ſed fiunt quãdo
ratõnabiles homĩeſ in beſtialem ſẽſum mutati iſta
q̃ narzauim? & ſil'ia faciunt · non em̃ hoc facẽ poſ
ſent homĩes · niſi ꝑus ab humane ratõnis iudicio
ad pecualem animalitatẽ ouerterentur · verum ne
dicas nos ſerio non ludo tecum agere debere · di
mittamus paululum ioca et qđ ad rem ptinet diſ
ſeram? · Quero igiẽ a te q̃ ſint illa mirabilia q̃ ibi
fieri vidiſti vel audiſti · nam ſi me interzogareſ de

locis vel de ecclesijs christianoꝝ tale aliqd. non vnum ego sꝫ mille tibi loca enumerare & ostēdē possem·in qbus ceci visum·surdi auditū·muti loquelā·palitici vel quolibet alio modo claudi gressum recipiūt.ad vltimū ibi oīm generꝫ languores & incōmoda siue aīaꝝ siue corporꝫ depellunt·Ibi etiā sepe qđ maius ē·ipi mortui resuscitantur·Et hoc non aliqbus exteriorib? adiumētis·siue quolibet genere medicīe humane·sed fide & oratōe & pura cordis deuotōne id apud deū & sanctos p iustitia & va pietate erba mortuos īpetrāte ·Tu ergo si vnquā vel semel hmōi virt? aliq ī illa quā vocas domū dei facta sit enarra·& si saltē vnum tale quid ibi aliqndo factū mihi ostēdere potes. concedo vera eē q̄ dicis·Sed qm̄ scio te id nullo modo posse·non em̄ illud tacuisses si haberes· qm̄ me imitans·& mirabilia illa narrās nihil habuisti qđ diceres·nisi đa lapilli pjciunt·qđ non virtutis diuine miraculū·sꝫ dyabolice īpuritatis ostat esse deliramentū·cur illa loca sacrata etiā dixeris rndere nequis· LXII· ¶De hoc qđ machometus iubet hoīes ad sectam suā violenter cogi·

Deniqꝫ inuitas me ad viā dei q̄ est expeditio contra aduersarios & incredulos & pticipatores scz īictu gladij·& populatōne & deuastatōe donec ingrediant̄ in fidem dei·& testificent̄ qz non ē de? nisi de? machomet & qz machomet seru? ei? & nunci? ·aut reddant tributū subiecti·O tu prudens & sapiens obsecro te.quō possunt cōtinuari verba tua · Nā multum discrepant·cū dicas hoc contra tuā scripturā quā credis eē adeo q̄ ita dicit· Missus ē hoībus piter in pietate & misericordia·Qualis habetur miseri cordia cū effusione sanguīs & latrocinio & p̄da Sed dico aut tuū certe verbuꝫ est contrariū sibi aut tu mētiris ea q̄ tibi indesinēter imponis·Et q̄ est via dyaboli vel homicidia & furta & preda· Si aūt iterū apposueris nobis moysen·qm̄ ipe cultores ydoloꝝ expugnauerit·recordare illa pdigia & miracula q̄ legisti eū fecisse in lege· & videbis q̄ iustum ē credere illū ex p̄cepto dei hoc fecisse· sil'iter de iosue filio nun cui sol & luna stetere · q̄ miracula cū fieri non possint nisi ab electis dei · credim? ·q̄ quidqd fecere iussu dei factū sit·Tu aūt qđ signū aut qđ miraculū ostēdis sociuꝫ tuū fecisse·qđ sit in testimoniū vñ credam? ei·cū suū proprīū nō sit nisi occidere hoīes & latrocinari et dirīpe aliena·& captiuare pentes cū liberis · Qđ semp qdem malū est·sꝫ multomagis qñ fit contra populū dei q̄ non habēt aliud munimē nisi cultū dei.An non sufficit tibi nisi nūcupes eā viam dei· Absit hoc a deo vt talis sit via dei·aut quisquis talia iusserit sit de plebe aut de electis eius· q̄nto min? de ꝓphetis·Deniqꝫ inuitasti nos ad pcutiēdos homīes gladio·eorūqꝫ facultates dirīpe·atqꝫ oīa pessundare·donec violēter ad tuā fidem veniant·tuisqꝫ legibus inuiti subijciātur · & coacti tuū testimoniū testificent̄·Tu aūt nunquā legisti in diuina scriptura aliquos ad deū violēter uersos·nec p̄ceptis·gladio·direptōe.captiuitate(sic tu? soci? fecit & iussit obedire) coactos· Multi certe olim hereticī fuerūt·quoꝝ tamē nullus nec gladio ne aliq̄ coactōe aliquē ad suam sectā pertrahere conat? est·sꝫ fallacijs Quicūqꝫ em̄ voluit inducē homīes ad veritatē siue ad mendaciū·non potuit hoc facē sine aliq̄ vel saltē verisimili p̄dicatione·& omēs qdem p̄ter sociū tuū ita fecisse nos cūtur·Ipe em̄ ad suā sectam non ita homīes h oc est.non sola arte callidit atis aut ingeniosa loquacitate·sꝫ gladio & violētia & oppressione & depopulatōne coegit · Nunquā auditū ē ab aliquo q ō ille dicebat homīb?·Quicūqꝫ non confitebit̄ me propheram eē dñi seculorū.gladio illū ferīā ego· Et omēs quicūqꝫ de ꝓgenie mea sūt sil'iter facient̄· & domū eius diripiam & oēm familiā ei? captiuitate affligam· LXIII ¶De vanis pmissionibus & minis machometi·

Non scripsim? ex inuidia vel īdignatōne sꝫ causa disputatōis ad quā nos tu prouocasse videris:populisti nos pauca de multis im mediū pferre. Noster siquidē ignis latebat in lapide·sed tua calibe excussus.coactas erupit in flamas·Quo circa tā cibi q̄ oīb? q̄ meum scriptū viderint plane & fiducialiter loquor ·qm̄ illa ad q̄ me inuitasti de reb? labilib? & fugitiuis tam stulta & mania sūt· vt etiā si eterna eēnt nullaten? homo ratōnabil' ea deberet appetē·vel suū ad hoc aīm inclinare·pīertim cū aperta sint asinis & porcis siue ceteris aīalib?·in qbus nihil ē aliud q̄ comedere & bibē & cōcumbere·Hic etem̄ mūdus q̄ maxīe p ista miseros decipit·apō ratōnabiles homīes cuꝫ oīb? illecebris p nihilo deputatur·qui solerter ac veraciter cūcta ei? blādimēta & gaudia fugitiua & misera eē considerātes seqꝫ ab ipsi? laqueis viriliter excutiētes·christi dñi vera & sempiterna bona in futuro seculo p̄mittentis sacrosanctis vestigijs adheserūt.istis aūt tuis inordinatis admonitōib? nemo dign? habeē ·nisi q̄ sue carnis miserie subiacens· pronus & p̄ceps ad q̄libet libidinis incitamēta sic̄ equus & mulus fertur & rapiat̄·Ego aūt te non puto credere me ad talia anbelare·Sapiētes em̄ ac rerū causas subtiliter ppēdētes·ab oīnibus illis q̄ tu pro magno munere in libro tuo p̄mittis·lōge distare videnē Illi em̄ indesinēter toto visu p dei gratiam elaborant cōcupiscētias & vicia carnis extinguē·& vt etiam qđ non naturaliter supfluū habeē·in corpe possit auferri·sanctissimo castimoīe studio seip̄os non desinūt castigare. Deus em̄ nō creauit hoīez ad hoc·nec in die iudicij ad hoc sil'e resuscitari faciet · Tu aūt in libro tui socij scis hoc scriptum eē nos non ad aliud homīes & demones creauimus nisi ad colendū nos·deinde auersus soluit pactū & destruit edificiū·p̄cipiens vxores tres vl' quat tuoꝝ ducere·& ancillas quantecūqꝫ inueniri poterunt vnūquēqꝫ sibi applicare·insup & moꝛe pecudum comedē & bibere absqꝫ ordine·omīqꝫ moderatōnis discretōne·Capitulū vero repudij et licite reuocatōis hic ponerē·nisi plix? eē timerē ·et libꝛū istum verbis inhonestissimis sordidare refugerem·nam et ipsi gētiles q̄ filios suos ydol' īmolant·hanc turpitudmē oīmode abhorrebāt·Ego aūt cōfundor talia nomīare et scribere Illud vero qđ mihi aliqñ dixisti·et me tuis minis verberasti· fiducialiter in christo agēs non timeo·Dixisti em̄ mihi·Considera q̄so diligēter et hāc iniuriā tibi inferre noli·n eqꝫ quod noceat p̄uocat · Audi ergo dñm ihesū christū in suo euangelio mihi dicentez Nolite timere eos qui occidūt corpus·aīaꝫ aūt n̄ possunt occidere·sꝫ potiꝰ eū timere ·q̄ potest et anīmam et corp? p̄dere in gehēnam · Ego igit̄ securus et constās scio et credo·qz null? ī anīmam meā potestatez habet nisi dñs ihesus christ? cui? nomē sit gloriosum et bñdictum·q̄ in me abūdare

fecit clemẽtiam dñi mei emirmolmini· nam et ego & mei sil'es q̃ eius vel longe vel ꝑpe familiaritate gaudem9 sub vmbra alarũ ipi9 i securitate & eq̃ tate atq3 benignitate manemus. LXIIII.

¶ Expositio cultus saracenici·

ERustra igitur inuitas me ad secta tuaz dicens· Inuito te ad quiqz oratones· qs quicuqz impleuerit petitõe sua nõ fraudabit· nec damnuz aliqd ptimescet. eritqz tam in hoc seculo q̃ i futuro laudandus· Iste quippe ora tões duabus institutõib9 date sunt· vna quidem a deo· altera a dei nuncio. Sunt ei post cena tres genuflexiones· & due in auroza· & post meridiẽ due· & due post solis occasũ· Quicuqz aũt aliqd ex hoc dimiserit· a pcto immunis nõ erit· & optet illum penitere· & subdi correptõi· Institutõ orati onis inter diem & noctẽ· xvij· genuflexionib9 cõ stat· i auroza due· post meridiẽ· iiij· i vespa· iiij· post sol' occasũ q̃ttuor· i prima cena añ pmestionẽ due· Post cena q̃ vocat vltima qñ iam ẽ alabatha ma· id ẽ· densitas tenebraz due· Rursuz inuito te ad ieiuniũ mẽsis ramazan qd deus iudex instituit & in eo alcoran venire fecit· i quo mẽse de nocte ꝑdestinatõis testificat9 est· & nox illa mille mẽsibus melior habet· ieiunabis i die ab oĩibus cibis & potibus & concubitu vsque quo solis lumẽ occidat· & noctis ordo incipiat· tũc pmedes & bibes & cõcũbes ꝑ totam noctẽ· quousqz filũ albũ a nigro discerni possit· hoc em liberũ & licitũ est & vita tranqlla & suauis a deo Tunc vero si purita te mentis ad celebrandã noctẽ ꝑdestinatõis ꝓueire meruerís ab oĩi malo & nũc & i futuro securus eris· Dixit etiam deus glorioſus & excelſus· Scripsi vobis ieiuniũ numeratis dieb9 sic scripsi illis q̃ vos ꝓcesserunt· fortasſis timebitis· Si qs infirmus est aut occupat9 itinere· eundẽ dierũ numerum alio tpe soluat· Illorũ vero ieiuniũ qui ieiunare non poterint victu vni9 paupis redimat interim qui obedierit· meli9 illi erit. Si enim ieiuneritis & scieritis qd homib9 vtile ẽ· & iustificatõis testimonia & alfurcan ꝑpiã mercedẽ habebitis· Dormire vo cũ mulieribus in ieiunio licẽtiã vobis tribuo· ille indumentũ vobis sint & vos similiter illis· Presciuit em deus q̃ circũcisuri eẽtis aĩmas vras & penituit eum & liberauit vos· Adherete igit illis & diligite hoc qd vobis scripsit deus· Comedite & bibite donec in auroza discerni possit filũ albũ a nigro· Deinde pficite ieiuniũ vsqz ad noctẽ sine coitu mulierũ· Eritis em pseverantes in domib9 oratonũ· tñ appropiabitis eis· Hec sunt ꝓcepta dei· ꝑferebat em nuncius dei vespertinã cenã matutino cibo· Iterz inuito te ad domũ dei illicitaz q̃ in mecha sita est. & videre illicitum nũcij dei & cõsiderare vestigia & loca ipsius & quo lapilli ꝓijciunt retro· qd vocat alchimar· & inuolutõez linteoli circa renes· et quo osculat angul9 dom9 illius. & videre loca illa sacrata· & multa mira q̃ ab homĩbus appetunt· Iterũ inuito te ad expeditõem diuinã qd ẽ contra inimicos & aduersum incredulos pficisci & expugnare ptiratores in hereticos in ore gladio donec ad fidez dei ingrediant et testificentur· qz non ẽ deus nisi de9 machomz et ipe nũci9 dei & bu9 aut tributũ reddant. LXV ¶ Descriptio paradisi iuxta figmenta machometi·

Iterum inuito te ad cõfessionez dei· ad cuius nutũ resuscitabunt mortui qui iudicabit eos in iusticia & bonis bona retribuet· et malis mala Et faciet suũ ꝓpm eos qui sibi obedierunt et confitẽtes singularitatẽ ei9 testificati sũt qd machomz ẽ ꝓpha ipsi9 et nunci9· et crediderũt omĩb9 q̃ sup eum descenderunt a deo· in excipiẽdo legẽ videlicz de paradiso in quo multa bona sũt illis ꝓpata cũ habuerit armillas de auro et electro eruntqz vestimẽta eoz serica et dicent· Grãs deo qz non abstulit a nobis retributõez· Nulla oppressio vel molestia eos tãget· habebũt certũ alimẽtũ et fructz et erunt i paradiso deliciarũ exultãtes· et sibi inuicẽ occurrẽtes honorificati· Discurrẽt per eos vasis argẽti candidi· quilibet bibẽtes delectabunt· non erit ibi luctus neqz meror· habebũt mulieres venustis oculis· habebũt cenacula et supcenacula sub quibus erũt flumĩa· nunquã ei ꝓmissio dei fallit· Et dicet eis O cultores dei nolite hodie timere tristicia non appropinquabit vobis· Ingredimini paradisũ vos et vxores vre et estote securi Discurrẽt ꝑ vos calathis et scutell' aureis et habebitis qd anime appetunt et ocupiscũt oculi in secura mãsione in ortis et fontib9· ibi primo pmã mortem alia nõ sequet· Et faciet eos securos a tormẽtis inferni· Hec ẽ gratia dei tui· ipa est em libera tio magna· dixit enim deus glorioſus et excelſus· in paradiso quẽ pollicit9 sum timentib9 me· sunt flumĩa aquaz in quibus nihil noxiũ est· sunt fluia lactis· cuius sapor nunquã deficit· flumĩa quoqz vini bibentiuz delectatõ· fluia vo mell' purissimi habẽt siquidẽ omẽs in eo fructus et remissionem a dño· Dixit quoqz glorioſus et excelſus· timentibus deũ optie erit in vltimis apienẽ eis porte orti eden vbi piter discũbentes ꝓcipiẽt sibi afferri vinuz et abundantiã fructuũ et habebunt oculis vxores specioſissimas· hoc eis ꝓmittit in die iudicij· victus ibi nunquã deficiet Dixit itez de9 glorioſus et excelſus in descripiõne paradisi· Sunt i eo duo fontes currentes· Sunt i eo pomoz arbores et palme et malapunica· discũbit in excelſis viridarijs sup pomis et prunis· Adducentur timẽtes deum in paradisuz ꝑ turmas et agmina congregati· Quibus cũ hostiarij ianuas aperuerit dicẽt. pax vobis habemínis suauiter ingredimini et estote h imppetuum LXVI ¶ Adhuc de eodem·

ET dixit glorioſus excelſus Feci eos ocrrere gaudijs et delectatõnib9· et dedi eis pro retributõe paradisum· eo q̃ patientiã habuerũt i quo erũt discũbentes super plumaria· et non pcutiet eos sol neqz frig9· et super eos vmbre illius ꝓmanebũt· ꝑ quos etiam vasis argẽteis et canistris discurrẽt· similit et vasculis modicis argẽti et pixidibus mistrabit eis et facient eos potare vase q̃si cõmixti gingimberi· fons in eo est qui claritas appellat· Nõ audient ibi dolum neqz mẽdacium· Hec est retributõ dñi tui qd est donũ pmaximũ· Domin9 enim eorum liberabit eos a cruciatu inferoruz dicẽs illis· Comedite et bibite securi discũbẽtes in lectulis dispositis· Dedimus eis vxores pulcerrimas· nihilqz eis de suo malo ope imputabit· et vnusquisqz ꝑm q̃ appetit obtinebit· dedimus eis diuersitates pomoz· et quid quid carnis ad edendũ concupiscũt· et vt sibi ꝓpiment inuicem· Ministri sicut aurũ fulgentes discurrent ꝑ eos ad seruiendũ pati· Et dixit bñdict9 et excelſus pcedentib9 et festinãtibus denẽ mãsiones i paradiso voluptatis pauci d ꝓmis et pauci de nouissimis erũt sup lectulis ordinatim dispositis

semetipos ad inuicem intuentes. iter quos erunt mistri sine fine mansuri. tenētes discos & cōchas & vasa preciosa. Quidq̄ de pomis vel de carne volatiliū voluerint obtinebunt cū quibus adhere bunt mulieres velut margarite fulgentes. sz sui opis pmiū. Non exit illic dolus vel miqtas. sz tm pax & salus. Hec ē descriptō padisi quem ppauit deus credētib? in se & in nuncio ei?. vbi pparata sunt illis multa delectabilia edendi & bibendi & dormiēdi cū mulieribus intactis. q̄ sunt velut lapides pcioſi sine fine splendētes. & accipiēt omia q̄ oculi eoꝝ concupiscūt. & habebūt honorem & vitam. & sedebūt sup thoros mollibus indutī & purpureis. ornati quoq; armillis pcioſis & nitidis. vultus eoꝝ hilares & iocundi. inter quos mares & femie seruiētes ambulabūt. & velut aurū rutilantes. fragrabunt vt muſc? & varie aromatum spēs. bibent de fonte suauitatis. & dicēt eis. auete in omī pace. Comedite & bibite & delectamini. eo q̄ digni estis cū omī securitate.

LXVII ¶ Descriptō inferni iuxta eundem. INfideles vo qui pticipes faciūt deo & pares illi attribuūt. & pphete dei non credunt nec epistolā ei? suscipiunt. & pceptis dei aduersus pphām eius rebelles effecti sunt deputabunē gehēne incēdio. eruntq; in cruciatu & stridore ineffabili. & igne sine fine iextīguibili. Quoꝝ cutis quotiēs ignis ardore cōsumitur. totiens ad noua itez supplicia repatur. Mansio eoꝝ pute? abissi. pot? omi felle amarioꝝ. cib? de arbore q̄ appellat azachū & est omi pessimo sapore deterioꝝ. Erūt sub ira dei cū dyabolo & āgelis ei?. Dixit quoq; deus gloriosus & excelsus. Qui non credunt mirabilib? dei & pphas & eos q̄ veritatē pdicant interficiunt. erunt in horribili cruciatu. quoꝝ opa maligna nullo eis auxiliante sup ipoꝝ capita redundabunt. morientē. nec tamē a cruciatu liberabunē. Et dixit. Arbor azachū data est pro delectatōe impijs. Ipsa ē em q̄ in profūdo abissi nascit. cui? fructus quasi demonioꝝ capita. de quo māducātes ventrē suum implebunt. deniq; omībus malis subijcient. & semp ad inferni supplicia reuoluent. Tupius & inferius caligo ignis & tenebre. Et dixit. In die resurrectionis facies eoꝝ qui deo non credunt horribiles atq; nigerrime. Nunq̄ em gehēna mansio impioꝝ non est. & eorū qui nostris signis non credunt. & dānandi sunt. Et dixit. Qui non crediderūt detrudētur in infernū pglobati. ad quē cum puenerint & mistri portas aperuerit. dicent illis. Nōne ex vobis erant nuncij missi ad vos q̄ uobis insinuantes pcepta dei ānūciauerunt diei isti? occursum. intrate igitur portas gehēne ad habitandū in ea sine fine. Hec domicilia pparata sunt supbis. Et dixerūt. qui in igne submersi sūt mistris. Deprecamur vos orāte p nobis deuz. vt alleuiet nobis cruciatum hui? diei. Mimistri responderūt. Orate. sz quid oratō impioꝝ nisi erroꝝ. ex hinc sētiet pondus cathenarū & vincula. Erūt pallētes in igne. & rursum fatigati in igne. Tūc videbit eos afflictione oppressos. & tumidis oculi latēter aspiciētes itez dixit bñdict? & excelsus. impij pmanebūt in cruciatu gehēne: vbi detrusi vlteri? non respirabunt nos nihil ill' iniuste fecim? sz ipsi sibi impij extiterunt. tūc impij vociferabunē vsqueq̄ damnandi sum? o rex. Dixit. ita manebitis sine fine. Et itez dixit. Arbor azachū cib? est peccatoruz. feruet in vētre sicut sulphur. accipite illū & ad horribilia inferni loca deducite & super caput eius cruciatus & dolores infūdite. hec sunt cī opa que facie batis. Et dixit gloriosus & excelsus. afferte aquaz amarā q̄ viscera eoꝝ dirūpāt. Ve non credentib? in die qua nec pmittent loq̄ vt aliq̄ habeant excusatōem. ¶ Lector. Hec de illa disputatōe duorum phoꝝ pagani & christiani breuiter exerpsi. ad insinuāda figmēta & fallacias machometi nūc ad historiā redeam?. LXVIII. ¶ De trium pho heraclij ex saracenis & de sanctis illius temporis. ¶ Sigibert?.

ANno heraclij. xxj. inter romanos & saracenos bellum implacabile oritē hac de causa. quia cū q̄dam spado impatoris heraclij distribuez togas militibus. & inter alios etiā saraceni sub impatore militātes ad accipiēdā venirēt. spadone indignāter eis dicēte. Vix sufficit impator dare militib? togas. q̄ntomagis canibus istis. illi pudoē & dolore citati totam saracenorum gentē ad rebellandū incitāt. Ammirrei at saracenoꝝ romanos aggrediunē & cū militis tres ammirrei a romanis pimunē. Sigibert? infans filius dagoberti a sācto amādo baptizat. vbi tacentib? cūctis ipe infans. xl. dierum amē respōdit & amādus traiectensiū epus ordinat. Anno eiusdē xxiij. saracenis suriam infestātib? heracli? crucez sāctam dñi de hierusalē cōstantinopolim transtulit. Hic dicit beda in historia angloꝝ. q̄ osuald? filij edilfridi regis regno nordanibroꝝ eduwinū suscepto ceduallā siue caduuallonē regē britonuz pemerit. & q̄ fidē christi tenebat sup omēs britānie reges eminuerit. & quattuor linguaꝝ gentes sz. pictos. scotos. britones. & anglos sub ditōe accepit. sz aliter se habet historia britonū. Refert nanq; q̄ caduuallo iste rex britonum osualdū regem et pliando fugatū supauerit. et post occisionē ipi? osualdi diu regnauerit. sicq; pletis. xlviij ānis i pace obierit et a britonibus i ymagine enea ad mēsuram corpis illi? fusa posit? fuit. et eadem ymago sup equū eneū erecta fuit atq; sup portā londoniaꝝ ad deterrēdos saxones pstituta. ecclesia quoq; subtus edificata Aldanus epus sancti colūbani discipul? a scotia veniēs apud anglos clarebat sanctitate et doctrina ¶ Helimādus. hic q̄ndo verbū faciebat ad populū scotica lingua. si deerat interpres. ipe rex osualdus indutus veste regia interptis officio fungebat. idē ipe rex cibos sibi propter paupes subtrahebat. ¶ Sigibertus. Florebāt hoc tēpe tres fratres. adorado. dado q̄ et audoen? ē dictus Qui suam ergā deum onde runt deuotōem. singuli singula cenobia fūdando Ex quibus dado fuit referendari? regis dagaberti Referēdarius aūt dicebat. ad quē publice conscriptōnes referebanē. vt p eum anulo seu sigillo regis cōfirmarenē. hos ad hoc animarat eligius anrifex iam dudum in aula regis lotharij clarus. q̄ etiam ex dono regis dagoberti solenniacuz monasterium cōstruxit. vbi sanct? remaclus ab aquitania veniēs se in christo tirocinio sub eo exercendum dedit. sanctus vo dado qui et audoen? in tra belgēsem saltum cenobium cōstruxit. qō relbatis dicit in quo sanctū agilum p mū abbatem pfecit. sancta aurea claruit quam eligius moāsterio virginum a se pisius constructo pfecit.

LXIX ¶ De sancta aurea virgine et abbatissa. ¶ Ex gestis eius.

Hec igitur virgo parisiꝰ · ccc· puellaruꝫ abbatissa ē constituta gñe nobilissima · tantaqꝫ virtute patiētie ꝓdita · vt nulli malū ꝙ malo redderet · sed sibi inuidētes etiam plusqꝫ ceteras diligeret. Dum autem in villis sororum esset aliquando mater sancta · huius cellaria atqꝫ clauigera sibi dilecta nomīe deda · nunciaē ei defuncta · vñ admodum dolēs mox ad moāsterium ē reuersa · tercia tñ iam luce ab obitu eius ꝓterita · Non em̄ ause fuerāt sorores eam sepelire sine abbatissa · nec etiam poterāt iam migrāti claues officinaꝫ extorquere · asserēti nulli sororꝫ eas se reddere · ante aduentum excelse virginis auree. Tunc illa in feretro iacētem intuita accessit & eā ꝑprio nomīe vocauit · statiqꝫ viua resedit · Quid nam inḋt de rebus moāsterij tibi omissis & de claues egisti · Mox illa ratōem reddēs de vniūsis rebus · & expōitis clauibus cū licētia sancte abbatisse migrauit ad deū · Quadam vice duꝫ panes deessent quib⁹ sorores horā ogruēti vescerentur · illa valde tristis eaꝫ murmuratōes metuēs · cenobij clibanos mueiendi grā circūiuit · & ad vnum ꝑpe rans pistorē an haberꝫ panē paratū interrogauit quo respondēte · ꝓsto existerꝫ · si clibanum scopis nitidū aliqs redderꝫ · illa mox clibanū penetrauit · pruniſqꝫ adhuc fezuētib⁹ cuꝫ cinerib⁹ maīcis suis foras expulsis · fornacē mūdissimā exhibuit · vt ār miraculū duplicareē · & laus sancte virginis augmētaretur · cāpanas in turricula sine manib⁹ sonātes audere sorores, omēsqꝫ ciues circūadiacētes · deūqꝫ cūcte celsis laudibus ꝓdicauerūt · te deum laudamus cōcinētes · Post has igiē laudes suffi cīēter largiti sūt ei optimi panes LXX De recluſione eiusdeꝫ & acerrima penitētia & morte

Quadam die dū missaꝫ audiret · & leuita euāgeliū incōgrue ꝑnūciarꝫ · illa nolēs in verbis dñicis audire fallaciā de humero dyaconi stolam auferēs humero suo imposuit lectionē euangelicā plectura · Vñ & angelica īcrepatōe culpata · in quodā sancti quintini oratorio se recluſit · & ab oīi hoīm aspectu · vij · ānoꝫ curriculis se remouit · Ibidē acerrimā ducēs penitētiā assidue sedebat in cathedra quā sibi mirabilē pari fecerat habentē scꝫ · cl · clauos ī dextra · & totidē ī sinistra · totidēqꝫ ī dorsi regione · Sicqꝫ psalteriū quotidie cantabat · scꝫ · cl · psalmos · inixa totidem clauis dextre ptis · alioſqꝫ totidē in sorte leue cum clauis · tercios siliter in posteriori · nunquā carnes comedēs aut vinū vel sicerā bibens · sꝫ ꝑ vino potabat stillicidiū cinerib⁹ expressum Estimabāt tñ sororū quam eā aliud bibere Vñ quedā temeraria expiri cupiēs · & alijs ꝑpalare qd biberꝫ · latenter ītrauit loculū vbi colabaē cinere pot⁹ eius · Appo nens aūt ori suo tēptatrix extemplo ꝓcussa est paralisi ī vultu · ita vt auricule bucca iungereē · sicqꝫ se ream agnoscēs, ātē pedes sacre virgīs veniam postulauit · quā piter & medelā obtinuit · Tandeꝫ beato eligio appente cuidā adolescēti in eccīa. & sanctā virginē ad se vocāte · cū ille ei nūciasꝫ · sed illa ꝑerante cū illuc veīsꝫ · & iā visio abolita eēt ītellexit se ex hoc mūdo vocari · & migrās ad deū sepulta ē honorifice ī aula beati pauli retro altaē

LXXI · De eleuatōe corpis eiusdē & mira

Apparuit aūt angel⁹ dñi in visi culis one cuidā abbatisse ī siria ciuitate trāsmarina oculos qtez hñti · sꝫ mīme videnti dicēs · vt equora trāsiret · & parisi⁹ adiēs basili cam bī pauli inqreret qz si virginē aureā ab hijs finib⁹ ꝓgrinā illuc ꝓfectā · & illic humatā de humo leuarꝫ · & ī locum magis honorabilem ponerꝫ mox ei⁹ meritis visum reciperꝫ · quā visionez cum epō ciuitatis retulisſꝫ · iter cū illa arripuit . sed illa in itinē fessa remānsit · Cui pīsul dixit · Sta ī hoc loco fabricādi grā scrīniū sanctū virgīs corp⁹ recepturū · tūc francia adijt & pisiorū episcopo visionem narrauit Itaqꝫ duo pīsules cū clero & ꝑplo ad basilicā pueniētes · sanctū corpus ac sup pectus ei⁹ libꝝ quem illa secū de siria detulit īuenerunt · atqꝫ in sepulcro ei⁹ hmōi epithaphiū · Hic iacꝫ aurea ꝓgrina · Leuatoqꝫ corpe brachiuꝫ vnū epō sirio dederūt · Sanguisqꝫ cepit a venis diffluere cū illō a corpe sequestrauerūt · Episcop⁹ vero parisiēsis corpus ī moāsterio sancti eligij cū magno honore deposuit · Syrius vero gaudēs abbatisse brachiū ptulit · & in scrīniū decentissime fabricatum reposuit · moxqꝫ matrona visū recepit · ille quoqꝫ in bonoē virginis in patria nobile monasteriū edificauit · hui⁹ festum celebraē · iiij · nonas octobris.

Sigibertus · Eo tēpe sanct⁹ amādus tugrensi epatu post habito verbi instat officio · sub hoc sācto londoal⁹ floruit qui filiū apri viri illustris lambertū · post epm̄ & martirē futurū a puero imbuens in viā dei induxit · Romaric⁹ abbas & goericus metensiꝫ epus claruit · LXXII De sancto romarico abbate & bonis ei⁹ initijs.

Ex gestis eius.

Hic romaricus cum essꝫ ī aula theoberti quondā regis austrasioꝝ posit⁹ · q̄ sunt cesaris cesari · & q̄ sūt dei reddidit deo oīb⁹ amabilis ī aulicoꝝ cōtubernio · Cumqꝫ multis bonis pollerez in palatō iūctus ē amicicia cuidam viro clarissimo nomīe arnulpho · Cūqꝫ cepissent corda sua sibi pādere mutuo · confessi sūt ares sui cordis illō ꝓceptū dñi tetigisse · Vade & vende oīa q̄ habes ⁊c · Cogitauerūt ergo regem mortalē deserere regiqꝫ eterno militare vt ad mā sura celestis palatij gaudia mererentur ptigē. itaqꝫ lirmēse monasterium expetē decreuerunt · sꝫ aliter deo disponēte impleuerūt · Beatus arnulph⁹ licet cum lacrimis renitezeē metensiū epus constituiē · Romaric⁹ vero spretis oīb⁹ · multos qdem suorum suoꝝ libertatē donauit · plures vero secū ducens · monasteriū luxouiū tunc toto orbe famosuꝫ sancto amato ducente petijt · & sācte ꝑuersatōis habitū cuꝫ hijs quos adduxerat deuote suscipiēs humilitatem & obedientiam sectari intm̄ cepit · vt etiam hijs quoꝝ officiosissimo famulatu ꝑpus fulciri solitus fuerat ꝓ xp̄i amore se subderet · studebat in moāsterio cūctis abiectiorem se non solum ostendere · sed etiā credere · Oblatā ab alijs reuerētiam metuere · furtiuas orationes diligere ad opus dei ceteros ꝑuenire Cumqꝫ beatū amatum dñs ad beatā euexisset requiē sanct⁹ romaric⁹ regendaꝫ suscepit sanctā congregatōez · LXXIII ·

De miraculis et trāsitu eiusdem ·

Cepit etiā post hec viꝝ dei grā signoruꝫ pollē · q̄ ita studebat occultare sic ex auaricia diuites thesauros suos solēt abscondere · cū ꝑ vtilitate moāsterij aliqndo foras exibat ad domū cuiusdā viri in ptib⁹ vosagi sepe hospitādi grā diuertebat · Quā cum q̄dā die ex more ītraret · intuita eum vxor illius ait O dñe mi cur tā sero venisti · habuit ancilla tua siceram quam heri ſnpuenientes compatres et vicini nostri biberūt

Quaz cū videz vir dei anxiari p se ait. Noli time re sed fidens in deo cubiculum tuū ingredere. & supra hostium quo itura erat manu extenta signū crucis edidit. Mulier aūt ingressa. vas qđ a stando standā nuncupant plenū reppit. Et licet seraculum ab educendo duciculū dictū procul iaceret. & patētem meatū reliquisset. nulla tñ gutta celestis dati liquoris exterius effluxit. Solebat hȳ mulier crebro referre. potū hunc postea multoz infirmitatibus salutē contulisse. Quedā puelle in monasterio erant lepra pcusse. quaz vna a balneo quo vir dei ablutus fuerat aquā furtim rapiens. totū corpus suum pfudit. Vnde medela capta lepra paulatim ab ea tota discessit. Dñs aūt eo die quo victor ab inferis resurrexit. sanctuz virū ad gaudia celestia regnatuz introduxit. Quidaz aūt pueri qbus iussum fuerat vigilando introitū porte custodire. viderunt eadē nocte subito nubem densissimā totū montē cum cellula opire. psallēti busqz fratribus in exitu viri dei. mox claritas miri splendoris radians. montē & cellulam impleuit. in quē splendorē cū aciem mentis intenderent viderunt globum candidissimi fulgoris p mediū pdicte nubis scandentē celos penetrare. qđ sancti viri aīam fuisse nemo potest ambigere. Expleto aūt officio sepulture. remansit qdam mulier sola que ad sanctoz amati & romarici se prostrauit sepulcra. Cunqz oratōez deuote protelarz. audiuit infra vnā in qua corpa sanctoz quiescebāt eos colloquētes. & velut murmur qdam gaudij & congratulatōis inter se agētes. Obijt aūt vir sanctꝰ vj. yd us decēbris. sceptruz austrasioz tenēte sigiberto. francoz vero clodoneo. LXXIIII

De sancto goerico metensium episcopo. Ex gestis eius.

Qrto sanctus goericꝰ pmo quidez miles egregiꝰ de aquitania corpe nō voto seculi actibus seruiēs. cū apud deum et homies in magna honestate flozeret. licet q pacis sunt sectarē. qñcunqz tñ paganoz infestatō perurgebat. pmus aciei militari se opponens. barbari cam rabiē dei fretꝰ auxilio potēussime deuicebat & spolia amplissima repozabat. Deniqz subito oculoz & visus amissioē procellē. virtute tñ patientie vndiqz munitꝰ. deo gratias agēs fideliter ayebat. Sicut dño placuit ita factū est. zē. Eo tēpoze regnabat in gallia theodebertꝰ in metēsi vrbe presidebat pontifex beatꝰ arnulphus. Tūc sancto viro goerico in silentio noctis quiescēti āgelus dñi affuit dicens. Venit tēpus serue dei exceIse quo merozꝰ in gaudiū transferaē. quo etiaz lux amissa clarioz tibi restituaē. ergo metensē ciuitatē aggredere & limia beati prothomartiris stephani deuote ingredē. deoqz pces ibi funde & fidem in deo certissimā tenēs. noueris te visum & totius corpis sanitatē ilico receptuz. Arnulphus aūt tibi carne propinquꝰ. ibi pontifex residet. cui spūssanctꝰ te ilico affutuz pmonstrabit. & quid quid erga te & pietatis & misericordie dei bonitas impēdura ē maifestabit. Expgefactꝰ ergo vir sanctꝰ milites cōuocauit. & de aqtania ad pfatā vbē iter arripuit. cui appropinqnti sanctꝰ arnulphus affuit. & facta oratōne dataqz bñdictione eum in domū induxit. Qui obtentu sancti stephani visū & totiꝰ corpis sanitatē recepit plenissimā Post hec sanctꝰ arnulphꝰ spiritali mentis ituitu videns goericū successoz sibi foze dignissimū. consentiente clero & pplo eum constituit. & ipse diu desideratā heremū petijt. Igiē beatus goericus q alio nomie dicitur albo. postozali cura astrictus. vocibus & mozibꝰ ceteros informabat. & q ante episcopatū corpꝰ districtissimis ieiunijs attriuerat. enarzare fas non ē qđ dura ieiunia cumulabat quot etiā dies incibatus vsqz in altez diem pertransibat: qneciam biduanas & triduanas. alacri vultu & mente abstinētias celebrabat. Post obitū vero sancti arnulphi expleto fere anno sanctꝰ vir de translatōne corpis eius ad sedē cui pfuerat sedule cogitabat. accersitisqz duobus epis. tullensi scz & virdunensi cum corpus sanctū cuz laudibus honorifice deferreē. sole ad occasum vergēte forte villam imq homīs & incestuosi offendunt. quā intrare cupiētes. dum sanctarum reliquiaruz portitores iam pene ingrederenē. diuimitꝰ fixi substiterunt & celicam in se virtutem coacti deprehenduntꝰ. Dū emꝫ beatꝰ arnulphus in hac adhuc vita subsisterz. & pastozali autozitate virū cuiꝰ villa erat vt ab imqtate resipiscerz sepe cōmonuisset. efficere non potuit. Idcirco nūc eius hospitium imquū subire contēpsit. qz vo nox imminebat. & nulla alia villa tante multitudini apta pōsto erat. ozā te sancto goerico deum vt eis pstaret quietis diuerticulum. affuit qdam sapiens & diues q huic timeri intererat. Est mihi imqt predium in hac patria. nobis qdem non satis contiguum. sz noui ad cuncta necessaria psentē deum nostrū q & lōgū iter breuiare potest. & quo tendimꝰ sub velocitate poducere. Hec autē sanctus audiens. gaudio & fide repletꝰ corpus sanctū illuc verti. omesqz sequi impat. Cernezes tantam ī eūdo eē velocitatē vt non currē sz auiū moze volare putares. & qđ vnius diei integro spacio vix pagi credē possesduabꝰ vl tribus horis impletum mirareris. Cūqz ad villaz puenissent. qz vini ferax omnino patria non est. cereuisie parum se habē homo ministris referētibus compit. Ez itez fide repletus. sancti goerici meritis & pcibus hoc cōmittit. q nota pitia petēs. deū suoz necessitatibꝰ subuenire postulat. Tantaqz ppli multitudo ex paruo liquore qđ vix credibile est. abūdantissime ē satiata. huiꝰ festū celebraē. xiij. kl. octobris. Sigibertꝰ. Anno heraclij. xxvij. iudei in hispania christiani efficiunē. Sisibodꝰ enim gothoz rex gloziosissimus. plimas in hispania pumtias romane militie sibi bellando subiecit. & iudeos in suo regno ad fidē christi conūtit. LXXV

De vita pdicti arnulphi & episcopatu eiꝰ.

Anno seqnti sanctꝰ arnulphus ex maiore domo mentensiū episcopꝰ. & ex episcopo solitarius. dormiuit in christo. Actor. Hic arnulphꝰ vt ait petrꝰ damianus pater papini fuit & auus karoli magni. Hic nō p cul a flandria in lotharingia ducatū tenebat. q cū vxoris & filiozū affectꝰ postponens. heremū peteret. contigit vt p fluuiū mosellam transitū haberet. Ao cuiꝰ pontis mediū veniēs vbi fluuius pfundioz est. ibi anulū suum sub hac federis pactione piecit. cū ego imqt anulum hunc recepo. tunc ego pculdubio confidam me eē peccatozū meoꝝ nexibꝰ absolutū. quo facto heremū petijt. vbi non paruo tempoe inūdo moztuꝰ. deo vixit Interea defūcto metensi epo electꝰ ē. Dūqz esu carniū abstineret sic in heremo consueuerat piscis ei psentatꝰ est. quē coquꝰ exēterans anulū reppit

quem dño suo letabundꝰ obtulit·quez ille statim recognouit·est aut biduj iter a põte in quo anulꝰ proiectꝰ fuerat vsqz ad locũ i quo p̃sentatus est.

¶ Ex gestis eiusdez· Vt ergo recognouit anuluz iam fidus grãs deo pro suoꝝ agens solutõne peccatorũ vitam postmodũ in nullo remissius duxit sed plus etiã post hoc iciunijs vigilijs & oratõnibus se coartauit·Anulus quippe ille in palatõ adhuc habeẽ·Mirari potest & in bijs deus magfice laudari quõ in p̃senti effectu sanctus vir certificari meruit adhuc casibus subiectꝰ de remissione peccatoꝝ suoꝝ·qõ p̃oculdubio non fierz nisi dignissimꝰ deo forz. mox aũt ep̃atu suscepto·tanta tamqz profusa magnificẽtia in elemosinis paupe rum accreuit·vt etiam de longinquis regionibus atqz ciuitatibus fama currente·innumera caterua pauperꝝ ad sanctuz arnulphũ pontificẽ refocillanda festinaret·Erat nanqz iugiter solicitꝰ & intentus in cunctis bonis actibꝰ·& p̃sertim in susceptione monachoꝝ seu pegrinantiũ deuotissimus imigilabat·ita vt quos hospitio recepisszmaibus ꝓprijs pedes ablueret·i lotosqz vestitos atz refectos deducens·mox alios refocillandos suscipet· Porro abstinẽtie illius normam narrare quis valeat· maxĩe cum interdũ pꝰ triduana seu etiaz ãplius p tracta ieiunia·pane ordeaceo vl'liphe poculo vi ctitaret·Indutꝰ nanqz iugiter intrinsecꝰ occulte cilicio·sicqz exesis iã mẽbris vigilijs atqz ieiunijs gemimũ ingerebat cruciatũ· LXXVI ¶ De miraculis eius.

Vnqz in bijs atqz diuersis bonis actibus iugitez imigilaret·tẽpe quo triduanum ieiumũ celebrare vniuersal' consuuit ecclesia·vir sanctꝰ extra ciuitatẽ cum crucibus atqz ꝓmiscuo ꝓpl'i genere orandi grã ꝑm morem ex vrbe ꝓcessit·Et ecce ex medijs cateruis femĩa arrepta a demonio·clamare cepit·Hanc ille cũ vidisset. vexillo crucis iniecto · mox ab aduersario ereptaz sanauit· Tempibus dagoberti regis cum in palatio eẽt·ei q̃dam leprosus clamare cepit· vi ctum seu vestitũ deposcens· At ille iussit euz statim in hospitiũ deduci ¶ unqz erga illũ scõz morẽ suũ solitam impenderet pietatẽ scisscitari voluit· quia barbarꝰ erat·si sacra vnda baptismatis ablutus fuisset·Repente ille nequaquã ait dñe mi· naz & ego infelix abiectꝰ in ꝓpl'o quis mihi gratiam baptismi tribuerz·Accepto ergo a sancto viro baptismi sacramẽto·repente de corpe eiꝰ lepra discessit·& factꝰ est demceps in vtraqz substãtia sanus·q̃ pus peccator fũat & maculosus·Quidam homo scelestꝰ noie nodo·q̃dam die aluo referẽs vino estuans cũ cõplicibꝰ suis viro sãcto derogare ausus est non eẽ scz cultorem dei·sed potiꝰ hominẽ voluptati deditũ·ad cuiꝰ scz lectũ nocturnis horis non solũ rex·verũetiam & regina tanq̃ consiliũ flagitans ꝓpezaret·Cũ ergo stratum vna cum detrahẽte socio petissziubente dño casu accidit·vt omia vestimẽta illoꝝ flama circũdans vallaret·atqz ilico exiliẽtes flamã·ingentibꝰ deposcebant vocibus aquã·Sed & aqua miecta flamã diuimitꝰ missam non extinguebat · Ardebãt nequit circa nates vl'genitalia loca camisie eorũ nec a se vestimẽta ardẽtia exuere potuerũt · Quid plura· q̃ aliud facẽ non potuerũt exiliẽtes et ad istar porcorum luto sese voluerãtes inuoluũt·sed magis ac etiã magis genitalia ipoꝝ ignis ĩmissus cremabat·tũc q̃dem vt reor impletũ est sup illos quod scriptũ est·Detrahentẽ occulte proximo suo hũc p·nam non post multũ tpis ĩ tantis transgressioñibus p̃fatus nodo dep̃hensus est·vt & scelera illiꝰ vna cũ vita·qz iustũ erat regalis gladiꝰ ãputaret·ac ne solus morereẽ·filiꝰ ipiꝰ mox eadẽ sentẽtia ꝑcussus interijt. LXXVII· ¶ De miracul' eius & trãsitu eiusdẽ·

Vm hec & silles q̃ plures virtutes per illum cepissent crebrescẽ in ꝓpl'o · mox ꝛmotioza a fragozibꝰ vulgi expetijt loca·Interdum calciata nõ multũ lõge ab vrbe cellula retrusus celũ diebus & noctibꝰ p̃cibꝰ pulsabat·Casu contigit vt promptuarium regis ignis vorax vexarz·atqz eructuĩs excellẽtissima flamado mos circũquaqz affines mimaciter lãberz Repẽte exurgens oms ciuitas videtes sui exitiũ in eiu latũ atqz clamorẽ ẽ conuersa Quo audito nos veloci gressu ad domũ viri sancti puenimꝰ et reppimꝰ eũdem·sicut illiꝰ iugiter mos erat·psalmodie melos p̃sonãtẽ·statiqz apprehensa manũ illius ·ait romaricꝰ·Egredẽ·ne qõ absit te ĩ hac vrbe ignis iste cõsumat·Ad hec ille inq̃t·Nequaq̃m dilectissime·sed deducite me illic·& ponite me vicinum illiꝰ·& si ita vult deꝰ vt ardeam·ecce in manũ eiꝰ sum· Tũc nos tenẽtes sanctas manꝰ eius ad larez puenimꝰ·& mox iubente illo in oratõe prostrati· capitulo dicto·surreximꝰ oñes· tũc ille eleuans manũ contra ingentes flamas vexillũ crucis imecit·& mox miro in modo tanq̃ celitꝰ percussus nil alibi nocens·infra pietes in semetip̃m totꝰ retorsus ignis interijt · Ilico aũt cuidã e fratribus talis apparuit visio·Intuens in celum·vidit tanq̃ flamã ignis signaculũ crucis depictũ·& statim ỏ celo ex obliquo crucis vox facta ẽ dicẽs · Cernis hoc inq̃t signum·hac nocte arnulphꝰ eps per ip̃z totã ciuitatem istam ab incendio liberauit· Post hoc antẽ beatꝰ arnulphꝰ relictis cũctis rebus seculi·sic nouꝰ helias ad heremũ properans· & inter bestias & feras silue puulis mãsuculis paratis · quotidiana meditatõe laudes deo p̃sonabat· Ascitis quoqz aliq̃ntulis secũ monachis ·necnõ & lep sis ꝓprijs manibꝰ fidelissimã seruitutem iugit impẽdebat·calciamẽta a pedibꝰ detrahens atz detergens capita·& pedes eorũ crebro abluẽs · nec non & lectos ipoꝝ recprocis diebꝰ studiosissime cõpositos pabat·Nam & coq̃ne officiũ nõ abhorrens. idem ep̃s sanctꝰ & coquꝰ sepe esuriens ipe suos contubernales pascebat·Sz & lectũ eiꝰ vilem spretis dũtaxat mollibꝰ & p̃ciosis vestibꝰ cilicia exornabãt LXXVIII· ¶ De translatione corporis eiusdem·

Post obitũ beati arnulphi successoꝛ eiꝰ goericꝰ ep̃us consilio imito coaceruata clericoꝝ seu etiam populoꝝ caterua ĩ genti·ãsatis quoqz duobꝰ ep̃is secum· vna p̃gũte ad heremũ·Quo in loco excubias cũ reuerẽtia celebrantes·sãcta quoqz mẽbra ab vrna lapidis auferẽtes grabato imponũt·ac cũ gaudio remeant ad vrbem· Dũ aũt gestantes veniũt ad q̃ndaz riuũ· cuiꝰ ripazũ tellure scissa eũtibus conuallez atz lubricũ pandebat meatũ·posteriozes feretrũ portãtes casu corruũt·sz vt reor ip̃m statim ãgeli susceperũt·Nam priozes euehẽtes nullo retardãtes gressu grabato in aere sublato. gradiunẽ libere· atqz surgẽtes qui lapsi fuerãt iã trãsmeato conualle sese iungũt ad collegas Post istꝫ deniqz in illo itinere mox aliud emicuit signũ Quidam homo

ím pago caluomontēſe nomīe cuncta ímceſtuoſus
ſuit· hunc ille cū ſepius redarguens nec ad penitē
tie emēdatōem ꝓducere potuiſſet· ím hac vita ípe
nitētem reliquit· Veniētes aūt ad terminos terze
homīs ímceſtuoſi· repente fígiē greſſus portātiū
ita vt vlterius vehēdi ſacra mēbra facultatē non
haberent· Et ecce anguſtia ſacerdotib⁹ & vniuer
ſo populo. qm̄ ad manſionem ad quam verterenē
ignorabant. p̄ſertī cū iam dies declmata eſſet ad
veſperū. Tunc & noddo dux qui erat ex eūtibus
vnus ait· Videtis qz terram ímceſtuoſi huiꝰ īgre
di deſpicit· Eſt aūt procul villa mea· ſed nos ante
nox íncludet q̄z illuc venire valeam⁹· Sed & de-
eſt mihi ímbi pot⁹ vel apparatus quo hanc multi-
tudinē reficere poſſim· niſi tantūmdo ím vno vaſ
culo modicū quiddaz cereuiſie· Quibus auditis·
vniuerſus popul⁹ íter retorquēs ím tanta veloci
tate pergunt· vt potius geruli ſemetipos portari
q̄z portare ſentirent· atqz diei adhuc lucē habētes
ad eſtimatū locū ꝓueniunt· Tunc noddo ait· nūc
ergo beatus arnulph⁹ paſcat nos nocte iſta · qm̄
qō deeſt nobis· ipo intercedēte poteſt adeſſe· ſta
tim ím tanta exuberantía accreuit modicitas illiꝰ
potus· vt omīb⁹ afatī ſatiatis adhuc ím craſtinuz
ſupeſſz· Poſt hoc aūt cum magna ꝓſperitate & le
tícia ad vrbē ꝓueniunt· Et ecce mox omīs ciuitaſ
cū crucibus & cereis obuiā currit & paſtorē ſuū
quē dudum veluti fugacē amiſerant celo iā r̄gnā
tem recipiunt· atqz ſacruz corpus illiꝰ ím baſilica
ſanctorz apoſtolorz cū reuerentía & grandi exul
tatōne ſepulture reconduūt Mulier q̄dā noīe iulía
lumībus olī cecata· ad ſepulcruz eius acceſſit· vbi
cum proſtrata cuz fide oraſſet abſqz mora lumen
multorz annorū tempib⁹ deſideratū recepit Mu
lier q̄dam auſa fuit dñica die opari· ſed mox diui
nitus verberata · vtraqz manu contracta ē· Ilico
ante valuas ſancte baſilice ſemetipam ꝓſternens
ſe ím oratōez dedit cū lacrimis· ſtatīqz digiti illius
qui iam dudū fortiter palmis ímbeſerāt· reſoluto
rigore príſtinā receperunt medelā· Huius ſancti
natale celebrat· xvij· kl· ſeptēbris· ¶ Sigibert⁹·
Anno quoqz p̄notato clodulph⁹ filiꝰ eiuſdez ſan-
cti arnulphi poſt metenſiū epūs ſanctitatē patriſ
imitat· doda quoqz mater ipíus clodulphi treue
ris ínclusa chriſto ancillat· Ealbado anglorz rege
mortuo· earcūbert⁹ filiꝰ eiuſ poſt eū regnauit an
nis· xxv· Hic ím anglia p̄mus ydola deorz deſtru-
xit & fidē chriſti dilatauit· & ieiuniū q̄drageſime
ím anglia legaliter obſeruari edixit· LXXIX

¶ De ímpio cōſtātis & de miracul' ſācti oſualdi

ANno īperíj ſui· xxx· heraclius ¶ regis·
ímpator mortitur· cōſtantím⁹ filius eiꝰ
ſubſtituīt· & · iiij · menſe impij ſui a no
uerca ſua martina & pirro prīarcha veneno extín
guit· & martina cū filío ſuo heraclona ímperium
arripit· Vez heraclonas abſciſo ſibi naſo· & marti
na mater eiꝰ abſciſa lingua exiliāt· & cōſtans qui
& conſtātím⁹ dicitur filius p̄ſtātini regnauit ānis
xxvj· Cepit aūt āno dñi· dc· xliij · Mūdi vero q̄rti
milleſimo· dc· vj· Huius āno primo oſualdus rex
nordanīborz a penda merciorz rege p̄imit ¶ He
lmādus· Huiꝰ dextra multarū elemoſinaruz largi
trix· hodie quoqz cū brachio & cute & neruis ím
corrupta iacet. toto reliquo corpe ím cineres diſſo
luto. Excitata rebellione a pēda rege merciorz. cū
ipe oſualdꝰ ſup acutā ſiluā ím pectore gererz· p
animab⁹ fideliū ſuorū deo ſupplicabat: huiꝰ defū
cti brachia cū manibuſ & capite ínſatiabil' victo
ris ira defecta & ſtipiti ſūt appenſa. brachia cuz
maib⁹ adhuc ínuiolata ꝓdurāt· que a fratre oſui-
no apud vrbē bembamburch cōpoſita ím ſcrínio
monſtrātur p̄ miraculo· Caput líndiſarni huma
tum a fratre· nūc durelmi eſſe dicit' ínter brachia
ſācti cuthberti· Oſſa reliq̄ corpis cū regina oſtri-
cula vxor echelredi regis merciorz filia regis oſui
ni caritate patrui ducta· bardonio moāſterio ſuo
qō eſt ím regione merciorz· non lōge a lincolnia ci
uitate ínferre vellet· repulerūt eā moāchi ínuidē
tes mortuo quietē oſſū· qz ſuper eos bellico iure
regnū accepat· Sed nocte ínterpeſta per lucernaz
de celo ſup reliquias emiſſaz vltro petierunt qō
añ eíecerant· ibi ex cadēti ſāguíne reuiruit ceſpes
quo ſanat⁹ eſt ſonipes· & quē poſti affixuz ſinuo
ſis anfractibuſ ignis vitabund⁹ effugit Puluíſcu
lus lauature reliquiarū eius · mētis impotes ſa-
nat· ſtipes qui recentē cruorē ſuſcepat lotura ſua
ſanitatez tribuit deſpatis· hui⁹ filiꝰ oſuin⁹ regna
uit poſt eū annis· xxvij · LXXX ¶ De qui
buſdam ínciditib⁹ illiꝰ tpis· ¶ Sigibert⁹·

QO tpe iudicail rex britonū gratiā dago
berti ſibi redimit· virgo chriſti reginul
pha ſanctitate clarz ím gallía · haudmar
āmiras templū ſibi hieruſalē edificat · & qz nullo
modo ſtructura p̄ſiſtere poterat· ſuggeſtione iu
deorum crucē deſup montē oliueti tolli impat · &
ſic ſtructura tēpli ſtare potuit· Anno cōſtantíni
ſecūdo dagobert⁹ rex francorū moritur· de quo
p̄ viſionem cuidā reuelatū eſt· qp aīma eiꝰ ad iudi
cium dei rapta ſit· & multis cōtra eam pro expo
liatōne eccleſiarz ſuarū reclamātib⁹ . cū eam iam
mali angeli vellēt ad penas ínferni rape· interuen
tu ſancti martiris piſienſis dyoniſij cū ipe maxīe
deuot⁹ fuerat a penis liberata ē· Anno eiuſdē ter
cio ſanct⁹ remacl⁹ ordinat⁹ traiectēſiū epiſcop⁹·
Rodoaldus frater itce & auūcul⁹ ſancte gertru
dis· archiepiſcopatū treuerenſē doctrina & ſan-
ctitate ſua illuſtrat· Soror quoqz eiꝰ ſeuera abba
tiſſa ím eadē vrbe a fratris ſāctitate non degene-
rat anno eiuſdē q̄rto p̄ſa quidā ſimulās ſe adorat
haudmar āmiraz ſaracenorū ínfixo ím ventrē eius
gladio p̄emit eum. anno q̄nto ſanct⁹ furſeꝰ ím hy
bernia claruit· q̄ pegrinatōem pro chriſto aggreſ
ſus ad gallias vſqz p̄uenit· & a clodoneo r̄ge ho
norifice ſuſcept⁹. latiniacum cenobium fūdauit·
quē non m̄topoſt fratres ſui foillanus & vlcan⁹
pari peregrinādi voto ſecuti· p̄ gallias claruerūt
E qbus foillan⁹ dono gertrudis virginis ſponſe
moāſteriū poſtea fūdauit· vbi etiā martirio coro
natus q̄eſcit· LXXXI ¶ De ſācto furſeo &
primo eius raptu ac reditu· ¶ Ex geſtis eius·

Hic ſāctus furſeꝰ nobilis generе· ſz nobi
lior fide· ab ínfātia ſacerdotib⁹ p̄ diuinā
prouidentiā cōmíſſus et ſacris literis ac
moāſticis diſciplinis eruditus · dū ínter parentes
ſuos ſacri verbi ſemina ſeminarz· q̄dam die egro-
tantis moleſtia corrept⁹ ad paternā domū cōmi-
grauit· Et dum veſpertinalē exorſus eſt pſalmo-
diā· oratōni ím tentus· haud lōge a domo tenebris
ſubito circundat⁹ ſtetit· & q̄ſi iam mortuꝰ ad p̄
xim̄ caſā deportatus eſt· tunc q̄tuor man⁹ ad ſe
deſuper extēſas conſpexit· que tenentes illū per
brachia pennis ſubuolabant· & illum ex vtraqz p̄
te ſuſtinebāt· ipe aūt q̄ſi p̄ caligínem angelica cer
nebat corpa· terciū quoqz ſe p̄cedere angelum

scuto candido & gladio armatum. Hij tres pari fulgore splendētes. vno incipiente canebāt. Ibūt sancti de virtute in vtutē. vi. d. d. in sy. audiebat quoq; & aliud quasi ignotum canticū. multorum milium angelorū. vnde & vix panca poterat ītelligere. exierunt obuiam christo. Tunc vnus ex supernis agmīnibus. armato pcedentiq; angelo iussit ad corpus virum reducere. suamq; secū debē solicitudinem deferre. tunc vir sanct? se exutum a corpe ognoscēs. & tedio separāde societatis āgelice affectus dixit se ab eis separi noluisse. Cui respōdit angelus. Ad te completa pdicta solicitudine suscipiendū reuertemur. tunc cātabant illum dimidium versiculū. Videbit deus deorū in syon Cui? carmīs suauitate letificata aīma qualiter in corp? intrauit. intelligē non potuit. tūc circa pullorum cantū. audiuit verba admirātiuq; sibi circū stantium. Et dixit eis. Quid stupētes sonos inquietos emittitis. At illi ordinē referebāt qualiter eo vespere trāseunte vsq; ad gallorū cant? exanime corp? in medio seruassent. at ille sedens angelicaq; claritatem & dulcedinem mēte reuoluens. de āgli solicitudine admonitus fuissq; practās. mest? erat qđ qui ei clare exponeret nō erat. Ne reuertētes āgeli eum inuenirēt impatū. petijtq; & accepit sacri corporis cōmunionē & sāguinis. & vixit infirm? die illo & altero. Media vero nocte. iij. feria pedibus eius frigore inuratis. manibus in oratōe extēsis. recordans iocūdissime visionis. let? mortem excepit. LXXXII

De secūda visione

Ecidensq; in lectū quasi somno grauatus. audiuit horribiles multitudinis voces clamantiū & illuz exire cōpellētium. Apertis aūt oculis nullū nisi tres supdictos āgelos scz duos vtroq; latere positos. & tercium armatū ad caput suū videbat. eorumq; cātica dulcia audiebat. Quibus eū leuātib? vlulatus & clamores demonū p mediū trasiēs audiuit & vnū ex eis dicentē. ātecedam? & āte faciem ei? bella moueamus. Tunc vidit nubē nigram a sinistra parte crispantē & ante faciē eius bellicā aciē constitutam. Demones ignitas sagittas cōtra eos iactabāt. sz āgeli scuto extinguebātur. tūc aduersario virum sanctū blasphemāte. & eum in mltis accusante. āgelo aūt econtra eū in omībus defēdente. respexit vir sanct? vallē tenebrosā sub eo posita. & ignē in aere ardētē. Cuiq; timeret ignem sibi appropinquātez. Dixit ei āgelus. Noli timere quia qđ nō accēdisti nō ardebit in te. Nam ignis iste licet grādis sit & terribilis. tamen scdm merita operum singulos examinat. qz vniuscuiusq; cupiditas in eo ardebit. tūc vidit āgelum pcedentē quasi duos muros vtroq; latere flamā diuidē. & alios duos vtroq; latere eum ab igne defendere. q̄ttuor quoq; demoīa per ignez volātia bellū horribile in medio ignis cōstruere. Vn? aūt euz accusans ait. Dona iniquor? recepit. Cui āgel? respōdit. qz credidit qđ egisset pēitentiā. At ille. Ante inquit debuit penitētiā probaē & sic fruct? suscipere. Sed munera execāt oculos sapientū et subuertunt. Cui āgel? Iudicemur añ dnm. tūc ille in blasphemiā erupit dicēs. vsq; nūc estimauī? deū veracem esse. at hic homo in terra delicta sua ñ purgauit. neq; hic recepit. vbi ē ergo iusticia. Cui angelus. Nescitis occlta iudicia dei. tandem iudice dño triumphātib? āgelis. deuictisq; aduersarijs. imēsa claritate circūfusus est vir sanct? . ãgelor? quoq; chorīs cōcīnētib? . Nullus labor dur? . nullum longū temp? videri debet. quo gloria eternitatis acquirit. Vidit etiā sanctor? hoīm agmina aduolātia eūq; circūdātia. omniq; ignis formidīe & demoīs terrore abiecto. tandē duos venerabiles pōsules illius puincie in q̄ nat? erat qui nuper videbanē obijsse & ad celestia migrasse . vidi a secreto celi cū ingenti claritate ad se veīre q̄ sibi pōpiunt ad seculum redire. Qui cū taceret hui? nū cij tristicia stupefact? . aiūt illi Quid times. vni? diei res est quo laborat? es. Cūq; eū de modo viuendi docuissent. & multis sermonibus hortati fuissent. angelicum agmen celo receptū est. Illoq; cū tribus angelis solis ad terram reuersuro. maxim? appropinquabat ignis. sed āgelus dñi sicut ante mediū ignem diuidēs findebat. Vir autez vn? ex igne prosiliēs. demoīb? illum projcientib? sup hūmerū ei? maxilla sua illius maxillaz expressit. quē vir sanct? cognoscebat eum esse q̄ vestimētuz ei proprīū morīēs donauerat. humerūq; ei? ac maxillam incendēs. ab āgelo sancto in ignem vñ exiuit ē proiect? . Tūc dyabol? ait. Noli repellē quē añ suscepisti. sicut suscepisti bona ei? . sic etiaz debes eē pticeps penarum eius. Angelus aūt dñi respondit. nō propter auariciā. sz propter aīam ei? liberandam suscepit. tūc cessante igne. dixit āgelus dñi ad furseū. Quod mēdisti hoc arsit in te. si em̄ hui? viri in peccatis suis mortui vestimēta non suscepisses. in corpe tuo pene illi? nō ardent Predica ergo omībus pēitentiā. LXXXIII.

De reditu aīme ei? ad corp? & seqnti cōuersatione ipius.

His & alijs sermoībus instruct? . sup tectum eccie inter sanctos āgelos stans suūq; corpus cōsiderans. iubē illō cognoscē & resumere. q̄ cū illud quasi cadauer ignotū timerz. & appropinquare nollet. ait āgel? . Noli timere hoc corp? suscipe qđ sine vlla infirmitatis vl' viciorz repugnatōe. quāuis inualidū patieris. Cōcupiscētias em̄ illicitas in hac tribulatōe superasti. vt vetera cōtra te nō pualeant. tūc pectore corp? apiri vidit & intrauit. quasi ergo de profūda quiete mortis. psente multitudine pentum. vel etiaz vicinor? seu clericorz exurrexit humane stulticie magnitudinē ingemiscēs arduū & difficilem transitū admirās. Quod aūt de viro iniquo sumpsit icendiū mtez scapulas & i facie ei? apparuit. mirūq; in modū demonstrabaē in carne qđ aīma sola sustinuit. Egressus ergo ide verbū dñi predicabat. & ea q̄ viderat vl' audierat omīb? gothorz pplis pdicabat. Cūq; diuinis vtutib? clar? & de hijs q̄ ad op? pdicatōnis cōgrua sūt. itez ab angelo sancto edoctus. mlto tempe in hibernia pdicassz irruentiū pplorz mltitudines nō ferēs. & aliquos cōtra se iuidia cōmotos deprehendēs. discessit. peregrinaq; litora petēs. per britāniam i saxoniā trāsuectus est. vbi a rege sigiberto honorifice susceptus. locū monasterij ab eo sibi traditū accelerauit cōstruere. quo facto ab omi seculi & ipi? monasterij cura alienare se cupiens fratri suo sācto foillano curā eius reliqnit. & ipe heremū petijt. vbi cū alio fratre suo vlcano p ānū philosophar? est. Cū aūt quibusdā causis īgruentibus a pplo vl' rege ad consiliū mvocat? . ymo etiā compulsus. desideratam sibi hezemum reliquissz. omīa animo pzuigili tractans ad galliazū litora nauigauit ibiq; a francorz rege clodoneo honorifice susceptus

monasteziũ ī loco quem vocãt latiniacum ꝑstruxit·Nec multopost fratrib9 ozdiatis cũ rege iter agens·infirmitate cozrept9·ad celestia regna migrauit·cui9 cozpus in villa q̃ parrona dicit̃ in ecclesia prope altare reuerenter cõdit̃·Cõstructaq3 ad oziẽtalem ptem altaris domũcula·post q̃ttuor fere annos ibidẽ a reuerendis episcopis eligio & autberto imaculatũ sine vlla putredie trãsfertur Huius natale celebrat̃ q̃rto non·marcij·

LXXXIIII ¶ De gestis sancti martini pape· ¶ Hugo vbi supza·

HAnno quoq3 p̃notato martinus romane ecclesie·lxxij·p̃sidet·Eo tpe cõstans imperator in monocbelitaz hereſiz ĩcidit·sicut & auus ei9 heracli9. Proinde martin9 papa celebzauit rome cõsiliũ·vbi & damnauit oms pzaui dogmatis assertozes·Sed maxie paulũ constãtinopolitanũ falsi nomis patriarchã·q̃ recognita idem cõstans martinũ papã ꝑstantinopolĩ euocauit·& inde eũ exilio apud cersonã relegauit· multos etiã orthodoxoz verberib9 & exilijs ꝑdemnauit·eo ꝙ hereſi sue nullaten9 acq̃escere vellent.

¶ Ex gestis pontificũ. Ipsis diebus direxit imperator olimpiũ cubiculariũ ad regẽdam ytaliã·qui romã veniẽs·inuenit ecclesiã coadunatã·voluitq3 scisma sancte ecclesie intromittẽ·& nõ illũ oĩpotens deus ꝓmisit·q̃ nitebat̃ pficere·Videns ergo se a sancta dei cotholica eccĩa supatum·dũ ei cõmunionẽ porrigerz sãctissim9 papa·voluit eum interimere·vt demãdauerat suo spatario·sz deus execauit spatariũ olĩpij exarchi·& non ẽ ꝓmissus videre põtificem q̃n exarcho cõmunionẽ perrexit vel pacẽ dedit·Quod & postmodũ p̃dict9 armiger diuersis cũ iureinrãdo ꝓfessus ẽ·Videns ergo olĩpius exarchus·qz manus dñi circũtegebat martinũ·necesse habuit secũ pontificem ꝑcozdare. & oĩa q̃ ei iussa fuerant eidẽ sanctissimo viro indicare Qui facta pace cũ sãcta dei eccĩa colligẽs exercitum. profect9 ẽ siciliam aduersus gentẽ saracenoz q̃ ibidẽ inhabitabãt·Et peccato faciente magnus mrerit9 in exercitu romano ꝓuenit·& post hoc isoẽ exarch9 morbo interijt·deinde directus est ab imperatore theodoz9 exarch9 cognomẽto caliopa cũ theodoro impiali cubiculario q̃ & pullurius dicebat̃ cũ iussione·Et tollẽtes sanctissimũ martinũ papam de eccĩa saluatozis q̃ & ꝓstãtinopolitana noĩatur·ꝓduxerunt ꝓstãtinopolĩ·& nec sic etiã eis acq̃euit·Deinde directus ẽ sepius dictus sãctissim9 vir in exiliũ in locũ q̃ dicitur cersona·& ibidẽ vt deo placuerit vitã finiuit ĩ pace christi ꝓfessoz·qui & multa mirabilia opat̃ vsq3 ĩ hodiernũ diem·Deposit9 est aũt·xv·kl'·octobris

¶ Actoz·Huius tñ natale celebrat̃ q̃rto yd9 nouẽbris· ¶ Sigibert9·Anno ꝓstãtis q̃ & constantinus·vj·eligius nouiomi audoenus q̃ & dado rhothomachi clarẽt epi & philibertus de herio ĩsula & richarius pontmẽsis·& geremarus flauiacẽsis abbates·angadrisma quoq3 sacra virgo sec9 belnacũ·ansegisus etiã filius sãcti arnulphi clarebat cui begga soroz grimoaldi nupserat· ¶ Actoz· Vitam bẽi eligij scripsit sãctus audoenus·

LXXXV· ¶ De sancto eligio nouiomẽsi & bonis eius initijs· ¶ Ex gestis eius.

HIc ĩ terretozio lemonice vbis fuit oriũdus patre eucherio·matre vo terrigia nat9·quẽ cũ mater adhuc haberz in vtero vidit ĩ somnio aquilã volantẽ supza lectũ suũ & se tercio ĩclamantẽ·& ei nescio q̃d ꝓmittentẽ Que cũ ex voce aquile euigilassz·pterrita nimis·cepit cogitare de somnio quid hoc essz Cunqz postea in ptu piclitaret̃·mandauerũt ad q̃ndam sanctum virũ vt veniret & orarz pro ea·q̃ cũ venissz ait illi· Ne timeas mater·qz puer iste sanct9 erit· & magnus in eccĩa·cũ aũt essz iuuenis fecit eũ patez suus ab aurificib9 erudiri·Et cũ iam sciret totam artẽ illam·in franciã veĩt & cuidaz aurifici q̃ faciebat regis opa se iunxit·quodã tpe cuz rex pquirerz quis sibi sellã de auro & gemmis pulcerrimã facerz·respondit ei magister sancti eligij se inuenisse artificẽ·q̃ optime regi facerz quiq̃d vellz· Et accipiẽs a rege auri massam magnã tradidit eligio·q̃ ex eodẽ pondere duas sellas pulcerrimas fecit· & deferẽs vnã regi alterã penes se detinuit· quã cum omẽs mirarent̃·rex eũ copiose remunerauit·tunc eligius alteram ptulit & regi p̃sẽtauit· dicens·ꝙ de auri residuo hanc fecissz· Et rex amplius stupefact9 q̃siuit quomodo eas ex eodẽ põdere facẽ potuissz·Bene inquit·Et excreuit fama eligij in curia regis· LXXXVI ¶ De elemosinis eius & miraculis & habitu eiusdẽ·

BEatus aut̃ eligius intim̃ paupes diligebat·ꝙ quicq̃d poterat vsq3 ad nuditatẽ suam eis erogabat·qui intim̃ eum diligebant & sequebant̃·vt si quis sanctũ eligium quereret·ad domũ vallatam pauꝑibus mittereẽ·quadam die duz ꝓpria manu elemosinã daret vn9 eorum contractã habẽs manũ·alterã ad elemosinaz extẽdit·cui eligi9·alterã inquit tende·quã cũ pro posse extẽderz cepit cã palpare & extẽdere & sic eam oleo vngẽs sanauit·Quadã etiaz die cũ totuz aurum & argentũ suũ pauꝑib9 erogassz·venientibus & alijs pauperibus nihil habẽs q̃d eis daret· vnaz marchã auri quã a quodã vicino suo mutuauerat erogauit·Et postmodũ veniẽtib9 alijs . nõ remiscens q̃d ꝓpus fecerat·iuit ad bursam suam quã ꝓpus solicite scrutatus fuerat·& tunc inuenit vnã marchã auri & laudans deũ pauꝑibus erogauit·Erat aũt statura ꝓlixus. facie rubicund9·cesarie formosus·crine circinatus·angelici vult9·simplicis & prudẽtis aspectus. aurato & gẽmato in ꝓmis habitu nitens·zonas habens comptas ex auro & gemmis limeas metallo rutilas. oras sarcharum auro optas. vestimenta omia ꝑciosa·pluraq3 oloserica ·ob ostentatõnem fugiendã·intrinsecus aũt ad carnem cilicĩũ·que omia postea in egentiũ necessitatibus consumpsit· deinde villosis vestib9 vsus est·funiculo cinctus. plerũq3 ꝓpter paupes etiam expoliatus·Cui rex tunc dabat ꝓprium vestimentũ & cingulũ·quia sicut aiam suã ita illum diligebat·a quo quicq̃d idem eligius postulabat sine dilatõne impetrabat & omia expendebat in egenos captiuos & debiles LXXXVII ¶

¶ De ꝓmotione eius in episcopatum & miracul' HEmpe aũt brunichildis ‖ sequentibus a regime vsq3 ad tpa dagoberti simoniaca pestis in gallia viguit·ꝑ qua aufezenda tunc solicite inuigilabant eligius & audoenus· tunc electus est eligius eccĩe nouiomensi post acharium eiusdem vrbis antistitem·cum quo piter electus est & audoenus sodalis eius ad eccĩam rhothomagensez Prefuit aũt eligius viromandẽsi metropoli tornacẽsi quoq3 quondaz regali ciuitati nouiomẽsi quoq3 & flandrẽsi gandẽsi & cortuariacensi Habebat aũt statutum locum in quo

certis quibusqz dieb? egēnos ac debiles intromit tens deuote illis seruiebat·squalētia capita ill' la- uans· ac deformē cesariem manu ppria radēs po tuz singulis & cibū pbens·nudos vestitos dimit tens·quibus exeūtibus alios si adessent intromit tebat·quos siliter refouebat· Qd si plurima tur ba confluer et aliqn cūctis siliter faciebat· singul' aūt diebus xij·sic reficiebat·ipe cum eis hora co n grua cōuescēs·ita tamē vt pus singulis aquā mai bus funderz·vinū & panē manu ppria pberet·pte ria obtinuit apud regē impetrauit p eo· In dyocesi eius qdam pbiter nimis infamis erat·Quē cū sā ctus eligius freqnter corripet·& ad cōfessionem modis oībus inuitarz·ille semp crimen suū tege bat·Tunc sanct? eligius videns qd nihil pficerz eū excōicauit vt quousqz publice peniterz·nullo mō celebrare psumerz·Presbiter vo negligens·& epi sententiā puipendēs post aliquot dies cū vellet celebrare & altari insisterz·statim ad terrā cecidit & expirauit·Multa aūt & alia miracula i vita fe cit et adhuc facit LXXXVIII De gestis eius circa ecclesias & sanctoz reliquias·

EDificauit in nouiomo monasteriū ancil larum christi Corp? sancti quitimi mar tiris reuelauit per eum dns·Suessionis quoqz inuenit sactos martires germanos·crispinū & crispinianū·quos ex quada cripta platos miri fice cōposuit·Sz & in beluacēsi municipio beatuz martirē lucianū quōdam collegā sācti quintini in uentū siliter trāstulit atqz oposuit .apud pisi? ce cū illumīauit in pōte·Rursus apud pisius custos sancte colūbe·nūciauit ei eccīam suā omi ornatu suo nocte a furibus fuisse spoliatā·tūc eligi? per gens ad oratoriū sācte columbe ait·Audi sancta colūba q dico·Nouit redēptor meus·nisi cito or namēta hui? tabernaculi furata reduxeris·spinis allatis faciam ianuaz ita obserari·vt nunqd tibi in hoc loco veneratō pbeat ab hodie·quo dicto dis cessit·Sequēti die custos matuti? surgēs ·inuenit omia vela vsqz ad mimā pallā sicut pus fuerāt re stituta·Hec sunt aūt sepulcra·q auro argento & gēmis fabricauit·germani·seuerini piatonis·quin tini·luciani·genouefe·colūbe·maxiani·& iuliani· & pcipue beati martini thuronis·dagoberto rege impēsas pbente·necnō & tūbam sācti briccionis & aliam vbi corp? beati martini du dū iacuerat & māseolum sancti dyonisij martiris pisius ciuitate & thuguriū sup ipm mazmoreū miro ope auro et gēmis·Criptā quoqz & spēs de fronde & axes in circūitu throni altaris auro operuit· Mortu? est aūt āno vite sue·lxx·Qui cū anno reuoluto de- lo co suo trāsferreē·ita pulcer & incorruptus inuen tus est·vt semp vixisse in tumulo putareē· & qō mirabili? est·barba & capilli tēpe obitus sui rasi· mirū i mod creuisse i tumulo videbanē Actor Nūc de inuentōe sancti quitimi qō hucusqz distu lim? psequamur· LXXXIX· De trāslatō ne corpis sancti quitimi martiris· Ex libro trā

QLeric? qdam nomie maurin? slatōis· sepi? iactitare solebat se & martiris lo cum nosse· & illū sine nutatōe inuenire posse·Qd cum auditoribus pbare gestiret· facti sui piculū aggressus est·sūptoqz ligone·dū paui mentū basilice martiris violaē psumpsit·maūbriū ligonis infixū suis manibus adhesit·qō cū nec di mitti nec auferi possz·ceperunt man? putrescē· vermibusqz scaturire·q pena multat? · seqnti die miserabiliter defecit·hinc tātus pauor in cunctis excreuit· vt nemo post hunc quāuis probatissime fuit vite pter sāctum eligiū nouiomensem episco pum hmōi negociū temptarz psumere Is qppe pō tifex fcūs pfati martiris locū cepit freqntaē · Vñ & diuīa doct? reuelatōe triduanū ieiuniū cuz la crimis pagens·& attenti? orans·in loco vbi de in uentōe corpis suspicō nulla esse poterat· sanctis maībus sarculo effodē cepit; ibiqz tūbam veterri mā tegentē corp? sacrum inueit·Quo terebrato· tantus odor pdiit si cū immani lumine ex eo pdiit q etiam ipe pōtifex p splēdore luminis & fragrā ti a odoris amētat? vix subsistere potuit·Nam et globus lumīs q ex mausoleo ictu ferētis pdiit· tam imensū splendorē edidit. vt noctez illā valde tenebrosā q iam media transacta erat p plurimaz prouintie partē in claritatē diei verteret· Vñ mul ti de stratis suis consurgentes ad op? seruile sic in die ex more ire festimabāt·sz procedēte tēpe cla ritatis q p re signifera fulsit dato signo recessit· Tūc sanct? eligi? corp? sacrū cū gaudio lacrima bili deosculās·reliqas sibi vndecūqz voluit segre gauit·ex qbus etiā multa loca pdiuit·medelāqz di uersis morbis eas impriendo pbuit·dentes etiam p medela languentiū ex maxilla abstulit·qō dum facerz ex radice vni? dentis gutta sāguis exiuit. deinde corp? sanctū cū diligētia sūma oloserico obnolutū·retro altare trāsposuit·tūbamqz ex au ro et argento ac gēmis miro ope desuper fabrica uit·ecclesiā quoqz q exigua erat āpliatā decorauit

XC De miraculis p eundē martirē ostēsis· LAtro qdam equū pbiteri cū furtim ab stulisz inuent? a pbitero iudici maīfe stat·a ppzehensusqz et vinct? opus suū cōfitens·patibulo diiudicat·Sz pbiter metuens ne ob damni sui causā aīma hois auferreē · iudicē depcat? est·vt pcessa illi vita reus absolueretur dicens sibi iam eē satisfactū·q p tot gna torme tor latro q gesserat declarasz· Seueritas autem iudicis nullis pcib? inflecti potuit·sed reum pati bulo iudicauit·tūc pbiter pstrat? ab beati marti ris tumulū·supplicitez eū pcabaē·vt paupem illū quē aspezitas humane neqcie absoluere renuit·ipe de morte clementez eriperet ne sibi hoc in oppro briū fierz·si p ei? accusatōnez homo moreret. hoc eo cū lacrimis depcante·disruptis vinculis pati buli·reus ad terrā ruit·qō audiens iudex timore pterrit?·et diuinā admiras virtutem·nihil ei vltra nocē psūpsit·hoc narrat gregorius thuronensis· Fuit quida nobilis et diues homie mulierz? · qui

per supplam & morum intemperantiã deum offendebat. sed eũ sanctꝰ quãdiu sepe admonẽs in sõnis eius pternaciã redarguebat. Qui cũ nollz acqescere monitori. ꝙdam eũ nocte verberibꝰ attigit. ipamqz cedẽ vt oĩ pplo ostẽderz pcepit. tũc ille quãuis coactꝰ palã oĩbus vulnera ostẽdit. deide uersus ab errore suo. multa donaria in eadẽ basilica deulit. Alter falsus testis noĩe Bnumus ĩ rebꝰ ipsis ecclie beati martiris falsũ ferebat testimoniũ volẽs ꝙndã siluã de predio nogarioo penitus auferre. quẽ sanctꝰ martir in somnis redarguit. appreheẽsoensqz nasũ eius falsatorẽ pclamauit. ad qd dictũ ipe expgefactꝰ. pedibus calciatꝰ cũ faciez suam aqua limire deberet. accersita diuge. cepit ei explanare qd in somnis vidisslz. Vt aũt puentũ ẽ ad hoc qliter ipe martir nasum ciꝰ tenẽs falsatorẽ eũ vocauit. extẽta manũ nasuz suũ cesũ recepit. statimqz in vase quo aqua de manibus ciꝰ diffluebat cecidit. q nimiũ territus. ad palatium quo ipa die p prefata silua deberz ire distulit. nec tñ hoc supplicio coercitꝰ. insup ob supbie fastũ aureum sibi nasum fabe icare. cathenulisqz aureis aptare conatus est. quẽ itez idem sanctus visu admonuit dicens. Nõne tibi naturalẽ abstuli nasum. vt te oĩbus mõstrarẽ falsũ testimoniũ dixisse. Et nũc ob supbiam ausuz es aureũ supponẽ. Vade nũc pĩ ce illũ abs te & cũctis inotescere stude te falsuz testimoniũ ptulisse. Ob indiciũ ergo fidei nasus ipe ex auro multis diebus ad meõriã futurorz ibidem seruatꝰ mansit. XCI. De sancto andoeno rhothomagẽsi & bonis eius initijs.

Anctus vo andoenus gestis eiusquõdam opido suessionico noĩe sancia co ortus. cũ duobus fratribꝰ adone & radone. sancto colũbano a matre ad bñdicendũ ẽ oblatꝰ. Qui futurorz pscius infantulos bñdixit. eosqz futuros & charistiane religionis virtutibus eximios. & honoribꝰ seculi claros. spiritu pphetico pdixit. nec incassum. Mox em vt pubescẽ ceperunt. pmũ lothario regi deide dagoberto in cunctis gratissimi mueti sunt. deniqz pmogeitꝰ noĩe ado mundũ spnens. moasticam vitã petijt. Rado vero thesaurorz regaliũ pcuratore effectus. iusto cos ordine dispẽsauit & custodiuit. Sanctꝰ vero andoenus q & dado. sigillũ vel anulũ regis custodiebat. ad cuiꝰ nutũ cuncta palatina negocia gerebanẽ. Regez quoqz assidue hortabaẽ. vt regem oĩm christũ sine quo nullꝰ regnat pie colerz. subiectorz sibi pplorz socium magisqꝫ oĩm se putaret. subditis pceret. supbos debellaret. Tunc etiã sanctus eligius mirãdus virtutibꝰ in aula regis fulgebat. hisqz duobꝰ cor vnũ & aĩma vna erat. A quibꝰ cũcti francorz pceres sumebãt exẽpla christiane religionis & hauriebant monita doctrine salutaris. Hij sub habitu seculari militabant eterno regi. Itaqz sanctꝰ andoenꝰ sepissime vestibꝰ pretiosis & aureo pcinctꝰ baltheo foris vtebaẽ. & subtus cilicio caro tegebaẽ. Persistebat infatigabiliter in oratõibus. in ieiunijs. vigilijs. & diuina lectione in pauperz infirmorz mĩsterio. & hospituz susceptõe. in pprio quoqz patrimonio moasteriuz extruxit. quod & possessionibꝰ opimis & ornamentis ecclasticis. & libris ac diuersis rebꝰ ad dei seruitiũ ptinẽtibus deuotꝰ impleuit. Ibiqz sanctorz moachorũ multitudinẽ congregauit. eisqz sanctum agilũ ex sãcti colũbani discipul' abbatez ppposuit. Cum & ipe vellet abiectis seculi dignitatibꝰ soli deo. in moasterio seruire. resistebat rex & optimates eiꝰ dicẽtes eum potiꝰ utilitati plurimorz debere psulere. ꝙz sue tñ singularitati satisfacẽ. deniqz iussu regali multisqz religiosis suadẽtibꝰ tonsurã clericatꝰ accepit. vno eodẽ tempe viro dei eligio comã deponente. XCII. De electõe eiꝰ & pegrinatõne & reditu.

Interea defuncto sãcto romano rothomagẽsi epo. sanctꝰ andoenꝰ oĩm psensu eligiẽ. & licet huiliter renitens in cathedra cõstituiẽ. qui etiam sciens sub quanto piculo neophicus ordineẽ. non statim sacrũ ordinẽ sumere psumpsit. sz relicta sede ad predicandũ verbum dei gentibꝰ lõge positis exul efficiẽ. Tunqz in hispanijs reppisslz pplos nimia siccitate iam diu laborasse. iam em septẽ anos absqz pluuia trãsierant. pstrauitqz se in oratõe. Statim tanta pluuie abũdãtia sequiẽ. vt priorẽ penuriam recõpensare videretur. Confortato igiẽ hyspaniarũ pplo fide. verbo miraculo. reuertẽs ad sedem ppriam. ĩ andegauensi regione ꝙndaz paupeculũ obuiũ habuit. qui cũ dñica die contra vsum ecclasticũ opus seruile exerceret. & in mola farinã conficeret. manũ qua molam rotabat aridã subito & sibi inutilẽ offẽdit nam & pollex ad supioza manus ita astrictus est vt sanguis in ipa figura pollicis exiret. ipm lignũ quo mola rotabaẽ inter pollicẽ & palmã tam stricte tenebaẽ. vt auelli nullatenꝰ possz. pcidens ergo paup ad genua sãcti miseriam suã deplorat & reatum suũ cõfiteẽ. At ille signum crucis manu eiꝰ impssit. & osuetudini pristine deseruire precepit paupeculũ admonẽs dñicis diebus & festiuis magis ad ecclesiam venire & verbum dei audire qm molam rotare. aut vllum opus seruile exercere sine summa necessitate. Cum itaqz rhothomagum peruenisset. sub vno die ordinati sunt pariter andoenus eiusdem vrbis episcopus. Suscepto igitur episcopatu multis virtutibus claruit. corde humilis. vultu grauis. doctrina pcipuꝰ. deuotõe armatus. in colloquio sapiẽs. in cõsilio prudens. in corrigendo vehemẽs. in diligẽdo ardens. in aduersis patiẽs. abstinẽtie rigorẽ ora pallida demõstrabãt. maxille lacrimis humecte cõtritõem cordis iudicabãt. lactea colla circuli ferrei premebãt ventrem & brachia ferrũ eque ostrigebat. ipsius etiam lecti cõgeries. nõ ex mollibꝰ plumis pictis ve tapetis. sed ex aspis construebatur virgultis. Et sepissime ĩ cubiculo lux immesa celitꝰ emissa a discipulis eius visa est. voces quoqz angelice cũ eo colloqntes audiebanẽ. XCIII. Iterũ de miraculis eiusdem

Interea vuannigus qdam diuitijs & seculari dignitate prepollẽs. iudicio dei morbo percussus acerbo. in extasi mentis iam pene mortuꝰ rapiẽ. multaqz ifernalis supplicij tormẽta cõtemplanẽ. sz a beato andoeno visitabaẽ. qui oratõem fundẽs bñdictõem sup eum dedit. eumqz pstine sanitati reddidit precipiẽs vt illum locum in quo iacebat deo cõsecraret. Et ne tanti pontificis admonitõ cassa fieret iterũ monetur a beata eulalia. vt iuxta pontificis iussionẽ in eodem predio q vocaẽ fiscãꝰ vbi dudum iacuerat. cenobium construi faciat. & vt in hoc mũdo adhuc. xx. annos habere debeat meruit audire. Quodam tempe cũ vir sanctꝰ prochiã suam predicãdo lustraret. & p locum qui nunc crux christi sancti andoeni dicit. iter ageret. curru sedens

nō em̄ iam nimio senio fessus equō vehi poterat. muli qui currū trahebāt subito substiterūt quos auriga pcutiens nullaten⁹ a loco auellere potuit. Sentiēs aūt vir dei nutu dei aīmalia manere īmo bilia extemplo oculos ad celū reflexit. ac vexillū crucis amplo splēdore micās aspexit. cunqz spū si bi reuelāte intelligerz. qp eundē locū ad sibi seruiē dum dn̄s elegisserz. subito cōuersus quēdam arantē vidit. cui⁹ stimulū sumēs signū crucis exp̄ssit. ea qz defixa in terra. sanctoꝝ etiā reliquijs suppos tis discessit. cunqz sol occūberet. colūna ignea in ipō loco p totam noctem visa est. cui⁹ splendor solis claritatē vincē videbaē. & a totius p̄mtie hoībus cernebaē. Itaqz confluebat illuc multitu= do pꝓꝝ. dn̄o vota sua offerentiū. ibiqz diuersis languoꝛib⁹ detenti sanabanē. Illic igit̄ beat⁹ leu fredus eccīam cōstruxit. q̄ dedicata est in honore sācte crucis & sancti andoeni pōtificis. ibiqz mꝰ titudo monachoꝝ regulariter vsqz hodie deser uit deo. Alia vice trāsiens vir sanct⁹ iuxta īsulā beluonicā. accedēs paululū se dixit reqescere vel le in loco diuino v tiqz admonitus oraculo. cūqz sopore teneē. āgelicis alloquijs fruiē. & in eodem loco basilicā sācti stephani p̄thomartiris vt edi ficet p̄docēē. Accersito itaqz ausberto qui tūc fo timelle cenobio abbas p̄erat. in cui⁹ territorio idē locus esse videē. hoc negociū patrandū impōsit. idem apostoloꝝ limia rome visitās. singul' aposto loꝝ & martirū meōrie se p̄sternēs. tam p se q̄ p pace eccie p̄ces obtulit. lacrimas tn̄ magis q̄ ver ba fudit. Deniqz ad cōfessionē beati petri aposto li cum hūc versū incipet. exultabūt sācti in gloria diuinit⁹ respōsum est. letabūtur in cubilib⁹ suis. qui cū p. xj. ānos iam mutū obuiū habuit. cui⁹ ca piti signū crucis impōsit. & linguā tacentē loqui cōtinuo fecit. Exīde populis p̄us discūbētib⁹ pa cis federe sociatis ad vrbem virdunensem venit. vbi cū eccīam ingrediē. mulier q̄dam a spū immū do vexata. frēdensqz dentibus viꝝ dei rapido cur su iuadere nitebaē. q̄ caput e⁹ manū strīxit. & ilico demonē eiecit. sanāqz pentib⁹ reddidit. xlmj. ānis eccīam rhothomagēsem rexit. & .xc. habēs annuz ad deum migrauit. nj. noñ. maij. ip̄mqz sacratissi mū corpus tam alienū inuentū est ab om̄i corru p̄one q̄ primū viuēs decoratū est virginitate.

XCIIII De sācto philiberto abbate.

Exigestis eius.

Sanctus quoqz philibertus cū essz bone īdolis adolescēs regi dagoberto nūcia tus. aduocaē in palatiuz. receptusqz in ordine nobiliū. adeptus ē ādoeni optimatis p̄sor tium. q̄ sub aureo baltheo deū valde diligēs post modū p̄sul gētib⁹ vite meritis cathedrā subijt ro thomagensiū ciuitatis. Cū aūt essz philbertus ānō rum. xx. diuina p̄cepta audiēs elegit christi disci pul⁹ fieri Agnitoqz dei milite agilo q̄ p̄erat rsba censi cenobio. illuc veniēs comā deposuit omībus qz suis in elomosinas erogatis iugū christi suaue susc epit. vbi cū multo religionis & abstimētie cul mine excrescerz. ita vt viris p̄fectioꝛib⁹ imitabil' sieret. ātiquus hostis muidēs pulsaē ei⁹ aīm cepit vt āpliora edulia sumeret. sz dei nutu detect⁹. vi ro dei p somniū est ostēsus. nā cum quadā nocte fuisset cibo refect⁹ ille ventrē ei⁹ palpare cepit & dicere. Modo hic bene. Tūc ille inimici iacula co gnoscēs. rigorem abstimētie cepit triplicaē. & cō tra arma tirāni dei auxiliū imploraē. Cūqz singul' noctibus eccīam frequētaret. in trib⁹ se otra īpm temptatoīb⁹ dir⁹ anguis erexit. Nam vsi specie eū intra eccīam tēptauit primū terrere. & nocte alia de ferzo cādelabri visus est eū trāsfigere. & nocte tercia hostiū eccīe expānsis brachijs voluit phibere. Sz omīa ei⁹ machimamēta philibert⁹ ex pulit virtute diuina p̄ sancte crucis īmagia. Cuz āt beat⁹ agil⁹ obijsset in xp̄o. fratrū cōsēsu phili bertus regimīs curā suscepit. cepitqz domum sibi tradita strenue gubernaē. nulli⁹ p̄sonā accipe in uenta vicia radicit⁹ extirpare. tūc q̄dam e frātri bus assumpta rebellione. sācta dei de eccīa p̄e sumpserūt extrahere. Sed vltrix man⁹ dn̄i hoc ī punitū non p̄tulit. Nam vn⁹ ex eis ictu fulguris mteriit. alius etiam more arrij in sterq̄liniū omīa intestina sua deposuit. indignāqz vitā digna mor te finiuit. reliq̄ timore p̄cussi. veniam petētes eū studuerūt reuocare. & deinceps cuz caritatis stu dio obedire. cūqz deus in corde ei⁹ potuisset. vt ex p̄prio labore templū dn̄o fabricaret. a rege franco ruz clodoueo & bathilde regina. suggestione sup plici. locū in pago rhothomagēsi gemeticū appel latum obtinuit. vbi nobile cōstruxit cenobium.

XCV Adhuc de miraculis eiusdem.

Qvm aūt p causa moāsterij ad ebroīnuz francoꝝ p̄ncipem vellet q̄dam mona chū destimare. inueniēs eū valida febre p̄stratum. iniūxit ei causā obediētie ī virtute xp̄ī vade īquiēs & reuertere & amplius noli febricita re. q̄ statim sanus effect⁹ iussa cōpleuit. Sicqz ser mo viri dei & causā obtinuit & morbum fugauit Aliqñ pisi⁹ exigente causa discordie p̄exit pacē reformare. obtento qō voluit latro quantos eius furari p̄sūpsit. quos ille in crastino nō inueniens. more solito patientiā tenuit. Sed infelix ille p̄cus sus a dn̄o. furtum qō fecerat patefecit. ardere se eiulās clamabat & aliud loq̄ nō poterat. nisi extē tis brachijs sinum cū furto abscōdito demonstra bat. illo morte multato. ciues ad sanctū cenobiuz reportauerūt. Quadā nocte cuz in basilica sancti petri vigilarz & psalleret. q̄dam monach⁹ qui ite rius vigilabat. repente aspexit. & tanqz duas ful gentes lampades oculos illi⁹ ī spūsancto micaē p̄uidit. Erat em̄ ei lacrimarū vbertim grā ocessa. Maximūqz illi studium erat. vt antea cibuz nō su merz. q̄z eum dn̄s p cōpunctōnis grām visitaret. cū aūt vn⁹ ex monachis veisset ad extremū mor tis mutus effect⁹ est labijs. ad quā vir dei ingres sus. blandiēs cepit suadere. vt si haberz occultuz facin⁹ vñ penitentiā nō egisset manū eius strige ret. qō cum ille fecisset. vir dei eccīam sancte ma rie ingressus. cepit exorare dn̄m vt linguam egro redderz. ne p absconso cri mīe aīam ei⁹ in baratrū hostijs submergerz. cunqz de oratōne surgeret. ei frater alius nunciauit q̄ eger loqui possz & c cōfes sionē dare satagaret. qō & factū est. Nā cōfessio ne data recepta penitētia. tradidit aīam. Quadaz vero die dum messem fratres succiderent & mani puli sparsim p agros iacerēt. tempestas frendens inconuit. & ne labores fratres perderent. vir san ctus extensis brachijs dn̄m iclamauit. quo ab ora tione surgēte. diuina virtus tempestatē abstulit & in duabus p̄tibus diuisam effugauit. moxqz se renitate reddita. monachos in laudis dei p̄conia concitauit. Quedā religiosa femina pinerno ī vil la virum dei ī p̄priam ediculam recepit roganꝰ eū vt cellarium īgredi & vas vinariū qō tōna dicit

benedicere·& in eadem domo refectõne pata dignaretur ea nocte cõmanere· Quo obtento cum in honore sancti cũcti habitatores vel etiã hospites dom⁹ illi⁹ fuissent largiter ꝓpinati· illo matutius discedente·ꝑdicta femia ingressa cellariũ ita vas ipm reppit plenũ·ac si ex eo nihil fuisset expẽsum·Cũ aũt virorũ creuisset in moãsterio multitudo·cõstruxit femiaz moãsteriũ noie pauliacum decẽ miliaribus a gemetico sequestratũ·Tandem flentibus ꝓpl'is·gaudentib⁹ ãgelis·aĩma sãcta de mũdi ludibrio migrauit ad christũ·xiij·kl'·septẽb·

XCVI· De sancto richario pontmensi· Exgestis eius·

Sanctus vero richarius nat⁹ est ĩ villa cẽtula ꝓuintie pontme·q̃ de rustico fact⁹ ẽ vir religione notiss̃im⁹ ·cõuersus est ad magnã religionẽ ꝑ chaldocũ sacerdotẽ quẽ de hibernia veniẽtẽ hospitõ suscepit ·vescebatur pane ordeaceo cinere ꝑmixto·& aqua cũ lacrimis tempata·Leprosos balneis fouebat·& eadẽ post ipos intrabat·ꝑdicauit in britãnia·Rex dagobertus eũ visitãs·oratõibus ei⁹ se cõmẽdauit·quẽ ipe famul⁹ dei vtriqz & sanctitatis sue bñdictõe robozauit·& sacerdotali autozitate libera voce castigauit·denunciãs ei ne in seculari supbiret potẽtia·ne in fugitiuis sparet diuitijs·ne etiam vanis adulãtiũ extolleret rumozib⁹ sed magis dei timeret potẽtiã·illiusqz ĩmensaz laudarz gl'iam & huã nam potẽtiã· vel gloriã nullã putarz·q̃ subito sic̃ spuma sup aquã vento temptatõnis flante cuanescit·& hoc magis timendo cogitaret· qz potẽtes potẽter tor·pa.& cui plus daẽ·plus exigetur abeo·& cui vix sufficit ꝓ se solo ratõz reddere· quõ poterit pro tantis milib⁹ ꝓpl'i ꝑmissis·qua castigatõe rex vt fuit sapiẽtiss̃im⁹ benigniss̃ime suscepta congaudẽs de ei⁹ libera veritatis fiducia. sacerdotem christi secum ad cõuiuia venire rogauit·q̃ vt ꝑdicatõnis nanciscereẽ occasionẽ·veit cum rege ad mẽsam·totaqz die illa & nocte inter epistolas leticie verbi dei dapes salutiferas ꝑuiuis suis mistrauit·Exinde sanct⁹ dei q̃ ab homĩb⁹ venerabatur homĩes fugere meditabaẽ·Cui gisilmar⁹ vir illustris & christiane religioĩs deuotus amator. simul & mauronci⁹ nobilis q̃dam vir & terraruz vel siluarũ ad regẽ ptinentiũ seruator ·ꝑbuerunt locũ manẽdi in silua chrisiacẽse·quã vir dei habitatõem cũ solo ꝑmilitone ẽ ingressus·quo tamen thuguriũculo vilissimo ope facto cõtent⁹·vt habitatõ vite ꝓueniret·At mibi tãta se mortificatõne carnis castigauit·vt vix ossa arentia disiꝑatis ꝓuncturis adhererẽt·& tremẽtia baculo regente vestigia difficile mouerz·ac mẽte seculo maior solа celestia semp cogitarz·illũ quotidie vincens in heremo·a quo adam olĩ nectus est in padiso·Nec clausa heremi ãgustia·lucis colũna latere potuit q̃n magis sui fulgoris radijs lõge lateqz ĩnotuit quaꝓpter vndiqz ad hoiem dei diuersi fatigati infirmitatibus ꝓfluxerunt·quos sanctaz medicinis oratõnũ sanauit·oñesqz ad se quocũqz morbo afflictos veniẽtes vel tristicie cuiuslibet rancore angustiatos·sanos & hilares domũ remeare fecit·

XCVII De obitu eius & miraculis seqn: Rescius diei euocatõnis sue· tibus· dum salutifero corꝑis christi & sãguis viatico suũ iter muniuit·inter gratiaz actioẽs & verba oratõis spiritũ emisit. posituszq ẽ in sepulcro a discipulo in loco vbi ipe ꝑceperat

Sed mirũ dictu ĩtẽr exequias paternas subito discipul⁹ sopore oppressus·vidit ĩ visu q̃si rapt⁹ esset in aulã splẽdidissimã·oñiqz decore pulcerrimã·ymo visibili luce clariorẽ·In qua beatuz richarium ꝑclaro & hilari vultu vidit habitãtẽ· sibiqz loquentẽ·Ecce frater sigobarde q̃lem mansionez ꝓpauit mihi deus·ꝓ vili quã habui ĩ terra pulcerrimã in celo·pro otẽptibili glorioſam ꝓ obscura lucidissimã·& ꝓ fumosa oñi suauitate renitentẽ· qui euigilans letior op⁹ exequiarũ ꝑfecit· deo ꝓuidente vt fili⁹ consolareẽ & patris gloria ostenderẽ·Nõ multopost fratres a cẽtula moãsterio· cum sancto abbate ocialdo viro religioso etiaz & successore venerunt·& corꝑ⁹ sancti richarij tulerunt & posuerunt in loco quo & nunc cũ magna meritorum gloria reꝛesscit·ibiqz ꝑstante deo ꝓ serui sui reliquias noua sepius audiuntur miracula geri·Quidã igiẽ ptractus·corꝑe debilis·sz fide robustus·freq̃ntabat orando sancti dei sepulcrum q̃ optatã subito sanitatẽ recepit.Sed & multi demoniaci ad corꝑ⁹ sancti dei suoz obsequio deducti liberabanẽ·Quodam vo tẽpe vinculati & cathenati q̃dam ꝑ publicã ducebanẽ stratã q̃ prope eccĩam beati richarij iacet.q̃ dum emmus ad viri dei venerunt templuz voce magna clamare ceperunt·sancte richari solue nos·& statĩ ruptis vinculis soluti sunt oñes · Item clades magna q̃ vocatur panocula vl' venenosa lacerta longe lateqz morte amara habitatores interfecit terre·& vix a liquis ab ea tact⁹ viu⁹ euasit ꝑcussusqz ea peste· q̃dam e fratribus sancti richarij ·qui licet mortez timeret ꝓpter cladem·vitaz tñ non desperauit ꝓpter patronũ·Et quasi ad certa suffragia comitãtibus fratribus cucurrit ad sepulcrũ serui dei ibiqz ꝑmuĩter oratõe facta & ipe liberat⁹ est a morte·& oñes defensi sunt a plaga·nec aliquis ex ill' fratribus mortifera cladis illi⁹ vastatõe ꝑcussus ẽ Huius natale celebratur quarto kl'·maij

XCVIII De sancto geremaro abbate flauiacensi· Exgestis eius·

Sanctus quoqz geremar⁹ villa guarandra q̃ sita est in ꝓsimio beluacensiũ superfluuiũ itera ortus est·Genitor ei⁹ noie rigobert⁹·& genitrix illi⁹ nomĩe aga ex gente frãcorum nobili orta·Et non erat eis filius nisi beatus geremar⁹·Post quoz mortẽ magis ac magis in christi amore exardescẽs·non cessabat substantiaz suã erogare paupib⁹·Suscepit a beato andoeno monachalẽ habitũ & instruct⁹ celestib⁹ discipl'is·missus est ĩ moãsterium pẽtalli vocabulo nomĩatũ·Erat aũt in eodem monasterio multitudo magz moãchoz·Cui scz ad regẽd patez geremarus constitut⁹ erat·Fuerũt ibi nonnulli malicioſi & impij·qui nolentes recipe ꝑdicatõem ei⁹· cepерũt tractare de morte ipius·Erat aũt illi ꝓfuetudo ĩ ꝓmo galli cantu ad laudes dei surgẽ·& vsqz ad crepusculum lucis in dei laudibus noctem pugilem ducere·Completo aũt officio suo reuertebatuz in dormitoriũ·at illi ꝓterui cõsiliũ inter se acceperunt·ut cultellũ sub lectisternijs ponerent· ut sãctus uir rediens ab eccĩa sup cultellũ se cum im petu corꝑis mijcerz·& sic semetipm iterficerz q̃d & fecerunt·Manubriũ cultelli solo besezunt· acumen vo ferꝛu nuduz in aeris spaciũ erexerunt. Reuertens beat⁹ geremar⁹ ad lectũ spũsãcto adhortante·fecit hoc q̃d solitus nõ erat facere tetigit manu lectum·& circũducẽs manuz mueĩt q̃d

erat abſconditū · Statimqz ut ſēſit fraudem eē pa
tam · relicto lectulo reuerſus ē ad monaſterium ·
Et qđ ſuperat noctis dei amicꝰ lacrimas fundēs
in hymnis & laudibꝰ duxit & mane p̄mo rem q̄ ci
contigerat nemī indicauit · Tercia v̄o hora diei in
capitulo ante pedes oīm p̄ſtratus rogauit · vt a
paſtorali cura illum abſoluerēt · & meliorē quen
cunqz vellent patrē ſup̄ ſe eligerent · Illi aūt nole
bant · ſed magis ac magis petebāt vt eos nō dese
reret Pergēs ergo ad ſanctū andoenū · ſic allocu
tus eſt · Deprecor te ſācte pater vt locū mihi ad ha
bitādum tuis p̄cibus demōſtres · Cōfido etenī · q̄
deus te exaudiet · Tercia aūt nocte in ieiunijs &
oratōnibus poſitis apparuit p̄ viſum vtriſqz āge-
lus dñi dicens · Ite ad locū qui flauiacus nūcupat
& ibi inuenietis deſideriū veſtrū · mane aūt facto
retulit vterqz qđ viderat · Et grās agentes dño
tendunt ad dñm Ecce aūt nebula deſcēdit de celo
& circūdedit totū locū vbi cōſtruendū erat moā
ſteriū · Et cū nebula ſupna vox dicens · xl · āni euo
luti ſunt ex quo dñs hunc locū bñdixit & ſancti-
ficauit · & fideli ſuo geremaro deſtinauit · Cunqz
obtutꝰ ſuos in aſpectu nebule defigerēt · ſtatim
ab aſpectibus eorꝝ ſublata ē · Ex eadem aūt nebu
la in circūitu loci q̄ſi q̄dam virga geometrical' ros
totum locū circūdans remanſit · Beatus aūt ādoe
nus accipiens virgā in manu · p̄ veſtigiuz nebule
mēſus eſt plateā i circūitu vbi eccīa edificaretur
vbi officine conſtruerenē & cetera moāchorū vi-
te vtilia · vt non eēt moāchis neceſſitas vagandi
foras · XCIX De ſācta angadriſma virgīe
Ex geſtis ſancti auſberti ·

Sancta quoqz angadriſma filia fuit illu
ſtris roberti · q̄ generoſa ſtirpe p̄ditus
gerulus fuit anuli regis lothazij · Hanc
religioſiſſimā virginē illuſtris ſinuimuſ a p̄fato ro
berto expetijt · volēs eā auſberto filio ſuo ſociari
Quo ſcz roberto p̄bente aſſenſum a caſto iuuene
caſta deſpōdeē & puella · Deniqz ambo integrita
tem mētis & corpis caſte ſeruare cupiētes · depca
banē dñm vt voluptatū venena a cordibꝰ eorum
dignareē repellere · Deinde orāte beata angadriſi
na virgine · vt ſpecioſitas illiꝰ in deformitatē ver
tereē · ilico dñs p̄ces eius exaudiuit · Nā facies eiꝰ
ita exulcerata ac immūdiſſima lepra coopta mox
apparuit vt a cōſortijs hoīm quicūqz eā vidiſſet ·
extemplo ſegregandā decerneret Medicorꝝ deinde
cucurrit freq̄ntia · ſz q̄nto inſtantiꝰ inſiſtebant tā
to chriſti ſpōſa deformior ulceroſior ve appebat ·
Tum pater diuinitꝰ hoc fieri intelligēs · inq̄rebat
ab ea · vtrū in virginitatis voto vitā elegiſſz diffi
nire · Opto īquit mi genitor · & totis niſibꝰ exoro ·
Nā xp̄s quē concupiui ſponſum · ipe mihi hāc cor
poris infert moleſtiā · vt aīe tribuat nitorem · De
lectat hec vita p̄ns pater pie ſz decipit · q̄ oē qđ ē
in mūdo ē vanitas · Hec audiens pater · illuſtrem
accerſiuit ſinuimū & q̄ circa ſuā filiā geſta erāt lu
cide pandit · Ad hec ſinuimꝰ reſpōdit · Voluntatē
dñi i oībus ſeq̄ oportz · neqz eiꝰ nutui vllo modo
cōtraire velle · Vocatuſqz affuit · & beatꝰ auſber
tus vbi & diſſociabilē cōdidit libellū · vt ſācta vir
go angadriſma nō ſua ſed xp̄i dñi vocareē ſponſa
Hoc facto ad rhothomagū vrbem ſnacto antiſti
ti dirigiē andoeno · vt eiꝰ bñdictōe p̄cepta · & ſa
cro velaīe opta in virginitatis p̄poſito conſecrari me
reē · quo patrato p̄ſtimi pulchritudī & ſpēi elegā
ti extēplo eſt reddita · ita vt cuncti auditorꝝ dice
rent · quia chriſtꝰ eā ſibi ſpōſam & famulā elegiſſz
phēnē · deniqz efficiē gubernatrix cenobij qđ ſitu z
eſt iuxta muros vrbis beluaci · Erat aūt ſicut cete
ris p̄lata · ita cunctis humilior · in veſtitu vilis · in ci
bo mediocris · ab infātia iugi oratōni dedita · pudi
cicia exornatiſſima · hilaritate cordis & corpis cla
ra · patientie virtute · claritatis obſeq̄o · elemoſina
rumqz largitōibus abūdantiſſime cumulata · Hijs
v̄tutum fāctaruz opibus ordinata · in medio v̄gi
num veluti lampas refulgebat accenſa. C.

De ſpōſo eius auſbert o poſtea rothomagenſi
archiepo.

Post hoc vir dñi auſbertꝰ in aula regis licet nolens a genitore per
ductꝰ ſicut erat acumīe ingenij clarꝰ ce
pit eē aulicꝰ ſcriba · doctuſqz regaliū priuilegiorꝝ
& gerulꝰ anuli regalis quo eadē ſignabanē · Cum
vero corā rege & p̄cipibꝰ cōſueto more diuer
ſa muſice artiſ inſtrumēta in cordis & tibijs audi
ret p̄ſonātia aiebat ſibi · O bone cōditor · quale erit
te diligētibus cāticum indeficiēs in celeſtibꝰ audi
re āgelorum · ſi tantam etiā mortalibus p̄bes in du
ſtriā · vt pitia artis ac ſuauitate cantilene p̄uocēt
aīmos audientiū · Poſt hec factus ē moāchus in
fōtanelle moāſterio · vbi tunc p̄erat bt̄us wādregi
ſilus · p̄ſbiter conſecratꝰ eſt a bt̄o andoeno · predi
dixit theodorico adoleſcenti q̄ rex eſſet futurus ·
Ad cuiꝰ p̄phetie fidem ager in quo tūc erat · ſub
hyemali tempe viridē p̄duxit herbā · ceteris agri p
tibus p̄petuo viridiorē · Poſt beatū wandregiſilū
qui fuit abbas annis fere · xx · electꝰ eſt lambertꝰ
tauernēſis · poſtea factꝰ eſt epūs lugdunēſis poſt
beatū geneſium · & beatꝰ auſbertꝰ tunc factꝰ eſt
abbas fontanelle · poſt beatū v̄o andoenū factus
epūs creuit gratijs · creuit metall' · Quadā aūt die
expletis miſſarum ſolennijs cunctos ciues rotho
magenſes tā nobiles q̄ ignobiles introduci iuſſit
ad p̄parata p̄uiuia · vbi cunctis diſpoſite recūbēti
bus ipe ad menſam pauperz reſedit · cenſus qui de
villis publicis canonico ordine ad p̄tem p̄tificis
canonice p̄ſolui cōſueuerāt · i reſtauratōe eccīaꝝ
p̄ſbiteris indulſit · dedit p̄iuilegiū moāchis fonta
nellenſibus · vt ſemp ex ſemetipis abbatē eligerēt
In quo tñ priuilegio alligauit eos ſub vinculo ex
cōmunicatōis · ſi vel ipi vel etiam poſteri eorū a re
gula ſancti benedicti deuiarēt · Quod priuilegiū
factum ē anno incarnatōnis dñi · dc · lxxxij · regis
theoderici · xvj · epiſcopatus beati auſberti · v · indi
tione · x · in urbe rothomago in ſinodo gn̄ali · Cor
pus beati andoeni trāſtulit in editōrem locum ec
cleſie ſancti petri in ſuburbano rothomagi & cō
didit ſup̄ eius ſepulcruz repam mire magnitudiſ
auro & argento & gēmis adornatā In die aſcen
ſionis domini · incuſatꝰ apud pipinū principē · iuſ
ſu eiuſdem deportatꝰ eſt in exiliū apud altū mon
tē · humiliter ſubiit nullo extāte crimīe Eo mortuo
cum ſudariū cera litum capiti eius imponeretur
uiſus eſt apuiſſe oculos · Lampas āte eiꝰ ſepulcꝝ
a fidelibus accēſa · inceſſanter nō ſolū ardebat ſed
etiā redundabat · ita ſub ea ponereē uas i quo eiꝰ
redundātia refundereē · CI. De ſācto agilo
abbate reſbacenſi & bonis eius mitijs ·

Exge
ſtis eius ·

Porro ſāctus agilus quem monaſterio reſbacenſi a ſancto ādoeno
p̄fectum fuiſſe ſupius diximus · filius
fuit agnoaldi viri nobiliſſimi ſigiberti regis con
ſiliarii puer bone indolis · quez p̄pter celeres mo
tus infantie pentes agilum nomīauerūt · ac ſācto

columbano benedicendū obtulerunt · cuius benedictione percepta · tradiē puer eustasio ꝑbate religionis viro sacris literis erudiendꝰ · cū alijs nobilium filijs · qui postea ꝑsules fuerūt · chalnoaldo scz & walberto filijs haugerici patrui eiꝰ · fratribus scz sācte phare · Quoꝝ alter ludono clauato Alter vero meldensis vrbis est ordinatus epūs · Achario quoqꝫ qui virmādoꝝ & nouiomēsis & thornacēsis antistes fuit rignachario q̄ augustudinensis pontifex · & audomaro q̄ taruuanēsis · Porro beato colūbano a theodorico rege de monasterio suo consilio pessime brunichildis expulso · & beato eustasio in locū eius substituto · eo tēpe prudenti fratrū cōsensu decretū est · vt ꝑbus agilus ad eam dirigereē · q̄ maxīe ea causa beato colūbano infesta erat · quia femīarū accessum a monasterio ꝓpellabat · & sibi q̄ regina erat idem cōtradixerat · Itaqꝫ ꝓgens agilus · cū nondū longe essꝫ a monasterio · supuenit cū impetu nepos wādaleni ducis cū satellitibus · qui sub obtētu venātium acceꝑta religione · obseruabāt exitus moāsterij more latronū · Is extēſo brachio nisus est ꝓcutē virum mitissimū · At ille subducto terroꝛe vexillū crucis oppositꝫ · Moxqꝫ brachiū illius obrigуit · & sicut extēsum fuerat adeo inflexibile māsit · vt nemo valeret gladiū de pugno eiꝰ educere · nec etiā ipe pedem de loco mouere. Obstupefactis oīb⁹ · infelix ille q̄ digne torq̄batur singultibus lacrimosis · vt sui rubꝛis seu dolꝛis saltez misereretē · capite submisso petebat · Vñ & sanctꝰ agilus cōmotus · īsolamē fidei oratōez sūpsit · deīnde vt aridum brachium tetigit · cōtinuo ꝑstinus vigoꝛ rediit Caro tamē palme capulū sicut imbeserat secuta ē · & sanguis ꝑ vngulas emanauit · Porro sicut a domito tūc q̄dam moācho · sed postea vesoncionēsi epō dicti qui tūc adolescēs huic facto intererat · saliua cum oratōe & signo crucis eandem palmā beatus agilꝰ perūxit · & ilico caro cum pelle sanitati restituta ē · acsi nunq̄ corrupta fuissꝫ · Presumptor aūt huius scelꝛis penitudīe corrept⁹ relicta militari toga · xp̄i amictu sese vestiuit & ī dicto monasterio sub ꝓfessione moāstica deo militauit · Fama igitur huiꝰ miraculi pueniēs · regia iam impleuerat menia · & p̄clarus agilus eoꝝ cōspectib⁹ sepbet · supplicatōes fratrūz ingerens · Tū ambo repete rex scz & regina cōtriti · humo coꝛā vestigijs illius procumbūt · & indulgentiā sup temeritate quā sanctis viris ingesserant petūt. CII

¶ De miraculis & ꝓmotōe ipsiꝰ ī abbatem

POst hec lotharius in solio triū regnoꝝ sublimatꝰ · decreuit sinodica diffinitōe viros ꝑitos dirigere · qui vicinas gentes ab erroꝛe reuocarēt · Ex multoꝝ igitē epōrum & sacerdotū cetu · ad opꝰ ꝑfatum eligitē prudētissimus agilꝰ · simul & abbas eustasiꝰ · Qui egressi multos ad fidem christi puertūt · In ipo itinere sācтus agilus miraculis claruit · Nam & demonia cum verbo curauit · & sadabergā virginē lumīb⁹ orbatam · oleo bñdicto oculos eiꝰ pungēs · & crucis signo munīēs illumīauit · sibi quoqꝫ ipi cū valitissima febꝛe ignea ꝓfusus essꝫ · ita vt pene spiritum exalaret · sanitatem a domino impetranit p̄cibus · Expleta nāqꝫ oratōe · fessa mēbra & estuātia sopoꝛ occupauit · Ac seminigilās · astare sibi p̄clarum iuuenē vidit · q̄ posuit manū dexteraz sup pectus eiꝰ · & ait · Agile care meus quē ab vtero matriſ custodiui incoꝛruptū · & custodiā donec euo pleno te recipiam · Age qd̄ agis · me donāte · depulsoqꝫ lāguoꝛe surge · Porro beatꝰ andoenꝰ adhuc īm palatio degens · & beati eligij cōsilio vtēs · cum ardentissimo studio moāsteriū ꝓprijs sumptib⁹ ī remotis locis ꝓstruere satagaret · factū ē vt quadam die pagrans heremi confinia · sup torꝛentem quē veteres incole resbacē dixerūt deueīrz · ibiqꝫ paululū subter pomorū arboꝛez subsisterz · facto igitur in ea velociꝰ vmbraculo · silentiū impat · signficans fessa mēbra quieti velle cōcedere quo secretius possꝫ oratōni īc ūbere · diutiꝰ ergo dum prostratꝰ oraſſꝫ · vidit ī aere nubē splēdidam · radijs chorusc̄is figurā crucis ꝑtendētem · Ex cuius claritate p tres noctes tantū lumē contīnuatim emicuit · vt illic videres oīa clare sicut in meridie · p tres etiā dies ros ibidem in moduz crucis a mane vsqꝫ ad vesperaz visus ē donec triduano expleto ieiunio · vna cum beato pharone epo eccīe fundamēta locaret · Factū ē ergo vt vbi orans subter arborem pomiferā iacuerat · ibi in scemate crucis tē plum domino edificaret · Cōpertaqꝫ beati agili fama impetrauit a rege vt eū abbatē monasterio nouo a se edificato ꝓficerz Qui & suscepto regimīe erat inter fratres q̄si vnꝰ ex illis · virtutūqꝫ signis chorusc̄as · speculū factus ē · nō solum sibi omissis sed etiā mūdo · Erat em̄ ī ieiunijs freq̄ns · ī oratōibus assiduus · in elemosinis largus · hospitalitatis amatoꝛ p̄cipuꝰ. CIII · ¶ De hospitalitate & felici transitu eiusdem ·

VAdā itaqꝫ die dū vespe circūiens officinas moāsterij fuerat em̄ eatenꝰ nobiliū hospitū obsequijs occupatꝰ ꝑgeret ad xenodochiū qd̄ illiꝰ ordīatōe sanctꝰ andoenꝰ ibidem cōstituerat · q̄ multis rebus & opimis possessionibus moāsteriū ditauerat · audiuit ad portam monasterij velut plangētis hoīs exilem vocē · aptaqꝫ fenestra q̄ porte imberebat · cernit ante fores iacere paupem vlcerib⁹ plenū petentē se hospitō recipi · Cōuersusqꝫ ad fratrē brandolinū · q̄ solus tunc secū erat ait · Ecce quō aliis vtilitatib⁹ occupati tanta neglexim⁹ · ꝑge igitē velocius · & para ei refectōnē · Illo abeūte ipe apto hostio · ait ad pauperem · Veni frater · En faciem⁹ tibi put cōpetit Quo respōdente se p̄ doloꝛib⁹ vlcerū ambulare nō posse · suis eū humeris imponens · detulit in domū absqꝫ vllo pōdere posuitqꝫ sup sedile iuxta focum hyems enī erat · Accipienſqꝫ vrceū & lintea cum sup manꝰ eius vellz aquā infundere · ilico discaruit · Magnaqꝫ fragrantia iocundi odoꝛis eandē domū quasi aromatū repleuit · Huiꝰ hospitalitati dyabolꝰ inuidens · ei post matutinas ex more oranti in spē īmanissimi draconis apparuit · erecto capite virꝰ aduersus eum emittens · at ille & crucis misterio tuto se muniēs omīa dispōdit · Idem cū quibusdā sibi iunctis fratribꝰ messoꝛes visitasset · subito celo caligante · & tonitruo chorusco terribilitez insonāte · messoꝛibus ꝓmotōez aeris verentib⁹ · fecit ī virtute christi signum mirabile diuisis magis ibrib⁹ · ita vt iuxta eos vndiqꝫ nimia tēpestas apperet · & sup eos vniꝰ saltem pluuie gutta non caderet · Deniqꝫ cum eēt · xc · & · viij · annoꝝ orauit dominū humiliter · vt eum de incolatu vite huiꝰ educerz · & gregē sibi cōmissuz ꝑpetuo custodirz · Oratōe opleta · apparuit ei iuuenis p̄clarꝰ & ait · Agile care meus · expleto biēnio te recipiam · age qd̄ agis · Eroqꝫ tecum · nec te deseram · Expleto itaqꝫ biēnio hac eadē nocte media · scz quarto kl'.

septēbris beatus agilus feliciter migrauit ad xp̄z centenariū. Venerabilis aūt abbo q̄ ad eū trāsitū venerat. totā noctē ducēs puigilem. post matutinas ab oratōne surgēs. vna cū duob⁹ fratrib⁹ audiuit choros virginū in sublimi canentes. Hodie sanct⁹ agil⁹ cū sūmis laudib⁹ pgit ad p̄miū. hodie cū sāctis i celo coronat⁹ triūphat felix valde. q̄a ab infātia seruauit castitatē. & virgo cētenari⁹ ascēdit ad gl̄iam. Cū ergo corpus eius sepulture traderēt. q̄dā e fratrib⁹ validissima febre estuans lintеū q̄ panonē tegebat in fide tetigit. moxq; febris ab eo recessit. Alter vo q̄ doloze dentiū torquebaē. maxillā peplo q̄si ceruicali imposuit. Sicq; dolor omīs fugatus est. CIIII De sancto remaclo ceterisq; sanctis q̄ tunc tempis clarebant in gallijs. Sigibert⁹.

ANno cōstātini. viij. rex sigibert⁹ de posteritate plis desperās. xij. moāsteria hic inde construxit dño. in quib⁹ stabulans & malmūdanariū eminebāt. coopante sibi in hijs maioze dom⁹ grimoaldo & traiectensiū episcopo remaclo. q̄ remaclus non multopost ptesus seculariū tumultu in stabulās moāchice vite assūpsit habitū. Hijs dieb⁹ multi vtriusq; sex⁹ in gallijs claruerunt. q̄ ad testimoniū sāctitatis sue i edificandis deo monasterijs opam suā impenderūt Ex his in nostra vicinia tūc flozebat sānct⁹ landelin⁹ confessoz chr̄isti. q̄ & morosus. ab auberto cameracēsi epo ex p̄pone ad xp̄z retract⁹. & a bēto papa martino ad p̄dicandū ozdinat⁹. fundatoz cenobiozuz lobiensis. alnei. waslaris atq; crispiniēsis vbi corpoze req̄escit cū discīplis suis aldeleno & domici ano. Gislen⁹ cellēsis. madelgari⁹ dux. qui & vicētius altimōtensis & sonegēsis eiusq; piunx waldetrudis castrilocēsis. Sozoz quoq; waldetrudis. adegūdis melbodiēsis Trudo etiam hispaniēsis in tironē chr̄isti adolescebat. p̄tez hos & alij mlti de anglia vl̄ scotia in gallijs pegrinātes verbū dei seminabāt. multūq; fructū deo faciebant. sez ecco. bertuin⁹. eloquius. cenobiū floziacēse a leodebodo abbate fundaē. & nō multopost corp⁹ sācti benedicti abbatis ab agilulfo monacho a castro casſino delatū illuc trāsportaē. corp⁹ vero sozoris ei⁹ sancte scolastice cimomānis transferē. Anno ostāuo. x. iudocus regis britonū filius spreto regno & mundo. pegrinus & heremita i pago pontino requieuit in xp̄o CV De sancto iudoco & eius pegrinatōne. Ex gestis eius.

HIc ex regia britonū natōe. patre sez iudicaīl oziund⁹. fratre suo iudicaīl. cui pater regnū post obitū reliq̄rat in clericuz tonsurato. cum ex ip̄i⁹ decreto regnū deberet suscipere noluit acquiescē. sz. viij. diez inducias poposcit. aliud sez interim magis eligere disponens. Quadā igit̄ die vidēs vndecī pegrinos dicētes se velle romā p̄gere. baculū tm̄ ac tabulā arripiēs secutus ē eos. qui eū attēdentes clericū fecerūt. diū saq; loca pagentes in pago pontino deuote suscepti sūt a duce haymone. qui vidēs iudocū iuuenē elegantez. quodā supne gratie munere dotatū sil̄ & bonis moribus imbutū. secū eum retinuit & ecclesiasticis gradib⁹ sublimari fecit quousq; i eius capella p̄sbiter fieret. in q̄ septē ānis officio sacerdotali functus ē. filiūq; eius vsinū de sacro fōte suscepit. deniq; superno amoze cōpunct⁹ haymonē suppliciter petijt vt data sibi licentia seczetius habitaret vbi p̄ se & suis ozaret quietius. quo anuente venit ad locū brahic vbi edificata eccl̄ia sil̄ & domuncula miraculis etiā cepit claresce. Fertur q̄ ibi volucres diuersi generis & pisciculi more solito de manu ei⁹ escaz sumere mānsuetissime veniebant & itez abibant ad īstar columbaz. dum aūt in eadē cellula cū mirmaro discipulo suo sol⁹ habitaret. ozante eo in eccl̄ia paup ad ianuam petebat elemosinā sibi dari. Quo audito vir dei precepit mirmaro vt panē vnuz qui solus eis ad victū remanserat in duas ptes sciderz & vnā repertiēs inopi vociferāti daret. Quo facto nō multopost alius sil̄iter elemosinā q̄rens veīt. Cui vir sanct⁹ aliū panis q̄ozantez dari iussit. Tercius quoq; venit & ei sil̄iter terciū dari p̄cepit. Discipulo moleste ferente & dicēte. nō vis vt saltez nobis mediet⁹ panis seruetur. Noli inquit fili solicitus eē de cibo & potu. sed memēto p̄missionis ei⁹ qui dicit Date & dabiē vobis. Vix autē paup inde recesserat. & quart⁹ egenus accessit. cui residuum panis dari fecit. iterū discipulo murmurāte. Cōfoztauit eū in fide. Vixq; sermonez exhoztatōis compleuerat. & ecce quattuoz nauicule iuxta numeruz pauperū quib⁹ totum victū suum diuiserat. mittunē ei cibo & potu plene. CVI. De sanctitate & miraculis & obitu eiusdē.

QVm autē dyabol⁹ multos temptaēt ei⁹ aīm diuersis curis affligere. venerabilis haymonis p̄uidētiā qui ad euz visitandū veīre cōsueuerat a loco illo ad alium nomīe ruma chuz migrauit. ibiq; quattuozdecī ānis vitā solitariam duxit. illic. xj. gallinas cuz gallo duodecimo nutriuit quas interdū aquila deuorare cepit. Sed vir sanct⁹ cuz ei mirmarus indicasset q̄si p̄ nihilo duxit. Iamq; p̄ vices. xj. gallinis ab aquila raptis gallus quoq; vnguib⁹ arrept⁹ portabaē. quo vir dei cōperto. moleste tulit. ip̄aq; aquila lōgi⁹ auolante dato signo crucis post eam. cōminaē vt illesum sibi concite gallum reducerz. Cui⁹ impio parens aquila rediit & añ faciem ei⁹ gallū incolumē exponens. ōtinuo expirauit Procedēte autē tēpore dyabolus versus in colubzū mordere ausus ē i pede sanctum virū. quo dolore cōpto grauiter ferens cogitabat ex eo migrare loco cunq; vna cum haymoē locū sibi ad habitādū q̄rez. haymo venatōne p̄secuta grandem aprum p̄sternēs. angustiari cepit p̄pter defectū aque Quē cū monuisset i dño spare illo obdormiēte. vir sanct⁹ baculū suum in terra defixit. & inuocato noīe hiesu baculū extraxit. Moxq; latex sufficiēs aquā viuaz illis qui aderant mīstrans emanauit. Q̄d haymo expgefact⁹ cū admiratōne vidit. iubēte aūt sācto fossa a mīstris facta est in quo fōs pulcerrim⁹ exortus est. qui vsq; hodie mirificus ab īcol̄. & delōge venientibus venerabilis habeē. Cuius etiā gustu sanitatem infirmos recepisse plures qui bñ nouerunt affirmant. Tandez vir sanctus romā petiit. & cum multis sanctoz reliquiis inde rediens puellā a natiuitate cecā sicut in somnijs p̄moīta fuit ad se accedentē illumīauit. cunq; idus decembris obiisset duo nepotes sui wimoch et arnoch in eius locuz succedentes. corp⁹ eius q̄d incorruptū diu māsit freq̄ntez lauare solueuerāt. Hoc igit̄ dux haymoīs successoz deotricus p̄caciter explorare volens eō tra volūtatez eoz p̄ vim sepulcz apiri fecit sciscitari volens an vez esset q̄d sancti corpus integrū adhuc p̄sisterz. q̄d dum absq; vlla reuerentia ītuitus fuisset. subito exterritus ait. Ah sācte iudoce

Statim qz mut⁹ & surdus fact⁹ est · oñiqz corpe debilitatus vsqz in fiñ vite sue pmãsit CVII

De qbus dã incidentib⁹ illi⁹ tpis Sigibert⁹

Anno constãtis · xj · ignis de celo cecidit · & timor magn⁹ sup homies veit · pestilẽ tiaqz grauissima tribus estiuis mensibus grassata est · cunctis visibiliter apparẽte . bonũ & malũ angelu noctu ciuitatẽ circũire · Et quotiẽs iussu boni angeli malus angel⁹ venabulo qõ maũ ferre videbat hostiũ cuiusqz domus pcussisz · tot ex eadem domo seqnti die interibant · Hoc tempe sanct⁹ foillanus fossensis martirizat · Anno eiusdem · xiij · osumus rex nordanibrozũ · facto dei celi voto pende merciox regi cõcurrit cũ exercitu non multo · & inter nimiã mercioz stragẽ ipm regem pendã pemit · gentẽqz mercioz ad christum verti fecit · pictos quoqz regno anglox subdidit

Helmãdus · Osuim⁹ iste frater fuit sãcti osualdi regis q̃ prim⁹ anglox claruit · & post eũ apud bernicios regnauit · Sigibertus · Anno ẽtatis xv. obijt itta mater sancte gerdrudis. hec itta relicta pipini · istictu scĩ amãdi se & sua deo deuonẽs mõasteriũ niuellẽse fundauit · eiqz filiã suã gerdrudez deo dignã virginẽ pfecit · theodardo epõ martirizato · sanct⁹ lambertus filius azi comitis epatum traiectẽsem illustrat · glia nobilitatis · & grã sanctitatis · CVIII · De sancto audomaro taruanẽsi epõ ·

Attrebatis dũ corpus sãcti vedasti trãsfertur ab ausberto epõ pñtib⁹ lãberto tungrensi & audomaro taruanensi · alijsqz sanctis epis & abbatib⁹ · audomar⁹ q̃ p se nio cecus erat · dum pcibus pñtium epox & meritis sancti vedasti illuiat⁹ eẽt · egre se ferens eẽ liberatum a cecitate quã p salute sua sibi a deo immissam esse gaudebat. rursus ad votũ suũ ẽ execatus · Ex gestis eius · Hic quoqz ex nobilib⁹ & religiosis pentibus oziund⁹ fuit in aurea valle nõ longe a ostantia ciuitate · q̃ religiose a cunabulis educatus · matre defuncta ipe & pater eius friulphus etate dispes mente silles · omia p christo relinquẽtes ad luxouiũ cenobiũ a beato colũbano i burgũdia fundatũ piter prexerunt · ibiqz sub sancto abbate eustasio sacre regule se deuote subijecerunt · Illic friulphus laudabiliter vsqz ad finez pseuerauit · debic audomar⁹ forma ei⁹ puulgata ad gubernandũ & docendum taruañ. vrbis pp̃lm epalem honorẽ cũ magna mentis huilitate sũpsit in quo gradu verbũ dei feminãs · aiax & corpox languores curans & misericordie opib⁹ insistens plebẽ sibi creditam rite gubernauit · iposqz taruanẽses q̃ post beatox fusciani & victorici martiz a doctrina sana quã ab eis audierãt ad ydolatriã reuersi fuerãt · euãgelij luce iterũ illuminauit · & ydolox culturã in vrbe fundit⁹ euertit · Cũ autẽ quadã nocte ex more dñm oraret · dyabolus tãtã incentiuã ei carnis tẽptatõez imisit · q̃ ei nunq̃ si milẽ se habuisse memĩt · Remiscenszqz exemplũ incendij beati bñdicti in vrticax & vepriũ aculeos oñi mdumento exut⁹ egressus foras ilico se piecit · ibiqz diu volutat⁹ toto corpe vulnerat⁹ exist · tũcqz bñ penaliter ardẽte foris qõ int⁹ illicite ardebat extixit · Idem cũ ab vrbe ad vicinia loca lustranda pgeret. in quodaz loco ꝑpe villã q̃ iozmacus dicit cõtra meridiẽ volẽs pausare · iacuit sub q̃daz arboze · ide vero cũ a somno surrexit · crucez dñi ex lignis editã in eadẽ arboze fixit. seqnti no-

ete multa ibi appuerunt lumiaria · Et ab eo tẽpe xp̃s p milite suo multox ibidẽ sanauit infirmitates · atqz inumerabiles declarauit virtutes · ad meritox aũt suox cumulũ augendũ · p plurimos añ obitum suũ annos ocl'ox lumen amisit · sicqz foris cecus intus illumiatus · nouus isrhaelita deũ videbat · & corde semper deuoto dicebat · Ad te leuaui oculos meos q̃ habitas in cel' · Cũ aũt obitũ suum imimere sciret · ipa die vltia vite sue de lecto i q° iacebat febre corrept⁹ surrexit · & ingressus eccliaz plixe cum lacrimis orauit · factaqz diutissima exhortatõe ad cleruz & pp̃lm ad stratum rediit · & more solito mortuox omi corpe extẽsus · inter verba grãx actõis & diuie laudis spiritũ cũ gaudio & vultu pclaro emisit · testatiqz sunt q̃ tunc ibid̃ aderant · q̃ tãta in transitu illi⁹ aie sancte i domo illa fragrantia odoris ẽ aspersa · acsi dom⁹ illa oibus aromatib⁹ fuissz repleta · CIX · De miraculis eius dẽ post obitum ·

Post cuius obitũ · ad ei⁹ tumulũ oleũ dei virtute ex lampadib⁹ pendẽtib⁹ visuz ẽ mirabilit stillasse · multasqz sanitates & alia quãplura miracula · dñs ibidẽ p eum dignat⁹ est ostẽdere Quidam vir sceleratus & auar⁹ solidum argenteũ a conpatre suo mutuauerat · & postea fide fraudata · qõ accepat se nunq̃ ab eo accepisse iuramẽto negauit. cui ille rñdit · qui comodatum reqrebat iura mihi supza corpus beati audomari · p merita & virtutes ipius sancti · qz non accepis a me quod a te requiro · & ego negatõis tue cause acquiesco · cunqz ille audaci corde man⁹ ad iuramentuz leuasset · p̃tim⁹ vltio diuia est secuta · Nam i loco quo stabat · ambo oculi ei⁹ crepuerunt in momẽto · & post hoc die tercia miserrima morte ẽ defunct⁹ · Tempe vindemie pastor cuiusdam religiosi viri in vineã gliosa viro collataz intrauit et furtim sinũ de vuis impleuit · sicqz ad coequales suos cũ p̃da rediit · Rogantib⁹ aũt sociis vt secum p̃dam quã asportauerat imptiret i sinũ manũ dextram immittẽti ita ambe imobiles adhe serunt · vt nec sinistra qua sin⁹ tenebaẽ complex⁹ nec in sinũ illata dextra possz auerti · contorto etiã ore retrorsum · lingue pdidit officium · tunc stupẽtes socij puerum duxerũt ad domũ ꝑpriã · non cuz puo timore causam q̃ acciderat referẽdo · Cui dñs eius religiosus cõpatiens · assumpto eo secum ad eccliam prexit · & vna cũ ipo puero prostrat⁹ · cuz fletu dei clementiã intercedẽte sãcto obtinuit · nã puer incolumis surrexit · Rex aũt vir sanct⁹ eccle siam · xxx · ãnis · quibus expletis obijt · v · idus septẽbris · Cuius corpus a sancto bertino abbate trãslatum ẽ · & in moãsterio sithoin sepultũ · CX

De sancto bertino abbate · Ex gestis eius ·

Hic bertin⁹ cum duob⁹ alijs · scz nũmolio & ebertraimo patriã ꝑpriã · scz ostantiensem relinqntes · ad sanctũ audomarz morinensem eccliaz regentẽ venerũt · a quo gratifice suscepti sunt & missi ad p̃dicandũ officiuz legationis sue labore cõtinuo impleuerũt · iterea vir nobilis & p̃diues adroaldus nõ habẽs filiũ · volẽsqz eccleſiam heredẽ facere possessionũ suarũ · de consilio beati audomari quecũqz habẽ poterat trib⁹ ꝑnomiatis socijs conferebat · vt ibi cenobiũ in honore beati petri apostoli construẽdo · turbã monachorũ coadunarent · Quod & factũ est · Decedente aũt acharío nouiomẽsi epo · nũmolin⁹ ad epatũ ciusdẽ vrbis ꝑuehit · & ebtraim⁹ cenobio sancti

quietmi a nūmolmo p̄fertur·Sanctus vero bertī?
īm loco ſibi a deo collato reſedit· & cū ſibi aduna-
tis aptiorē locū edificandi cenobiū querere cepit
Sed illud dictuz dñi cū reuoluēs · Sme me nichil
poteſtis facere·puidentie dei cuncta p̄mittēs·pti
nus nauim p̄ſcendit·ſine gubernatore vel remige
p̄ ſpacioſū ſtagnū cui adheret p̄dictū monaſteriū
dei tm̄ nutu nauis agitabat· angelicoqz miſterio
cerneres carīm trans fluenta fluuij p̄cipitis īpm
gi quouſqz aptū tenēdo portū p̄ſiſterz·& ſanctī
bertīm? hūc verſū pſalmi decantāti p̄meret·Hec
requies mea īm ſeculū ſecu'i &c̄ ·Cognoſcens igit̄
locū illum a deo ſibi electū.ibi monaſteriū nomīe
ſithdīm in honore ſancti petri edificaē cepit·& cō
fluentibī vndiqz religioſis viris·ī breui multitu-
dīnē monachoz coadunauit·quē etiam deus p̄tra
dyabolicas pſuaſiones īmoleſſe pugnantē & ma
gnā de ouibī ſibi creditis habentē curaz· almificis
ſignis glorificauit CXI De miracul'ī? poſt
POſt cuius etiā obitū·plurima obitum
dñs oſtendit miracula p ei? merita·circ-
ca eiuſdē ſepulcrū·Tres viri nocte dñi
ca īm rodano·iuxta beati mauricij moāſterīū·ſerui
em̄ erant illius loci·nauim aſcēdentes·retia exten
dūt ad capiēdos piſces·q̄ ſcz retia īntrauit piſciū
magnoz multitudo·q̄ntā antea numq̄ ceperant
vna nocte·hīc nauigātes ad portū quē ſoliti erāt
poſt piſcatōez īntrare·nequerunt ſe de p̄dicta na
uicula mouere·Duo em̄ ex ipīs pedū ac manuum
officio p̄uati·toto erant cōtrit corpe·tercius vo
pedū officio p̄uatus ac ſurdī? effect? hic duobus
initēdo ſcz fuſtibī?·oratōis cauſa loca ſācta circūī
re decreuit·Tandem ī ſithdīm monaſterio ad bea-
ti bertīm ſepulcrū veīt·& cū fratres nocturnas
cantarēt vigilias.eccīam īntrauit· Cunqz diu cuz
lacrimis ſanitatē poſtulaſſz·euāgelij lectōe recita
ta·vidit cōtra ſe multa lucere luīaria·paulatimqz
a ſe ſenſit infirmitatē recedere·aduituqz recepto
ac recupato pedū officio·poſt ſmaxim letus & ſa
nus ad domū p̄priā repedauit·Quidā maligī? cū
religionis cuiuſdā ſe eē ſimulaſſz·p tres dies cōti
nuos q̄ſi orandi grā beati bertīm eccīaz īgreſſus
valuas diligēter conſiderauit.horā q̄ fratres refe
ctoriū cauſa refectōis peterēt notauit·arreptoqz
clerico callide valuas apuit·& īgreſſus vaſa ar
gētea q̄ ſub coronis ac lāpadibī? pendebāt·furtim
ſurripuit·At dū egreſſus q̄rere cepiſſz aditū por
te vidit vt ipſe poſtea narrauit· quāplurimos &
terribiles ibi īmicos ſibi aſſiſtē·Itaqz reuertēs
p monaſteriū q̄ſi p̄cipiti a parietū & tectorum·
cōcitos cepit dare ſalt? Quod cū vidiſſent ibi de
gentes·ſublatā p̄rſus ambagine hūc eē reū clami
tant & ſacri furez theſauri·ideoqz taliter a demo
nio agitari·Itaqz comp̄henſus & īterrogatī? q̄d
ſibi accidiſſz·ſtatī veritatē expoſuit & īm neruum
miſſus ē·ſed fratres ei cōdolentes·miſerunt ad co
mitē eiuſdē loci·& redditū eſt ei liberū exire·q̄ tm̄
ſeptimanā tantūmodo ſupuixit CXII· Ad
BEniamīm q̄dā nobilis huc de eodē
plurimū ex hereditate p̄pria moāſterio
p̄ferēs ītrauit·& laudabili vt facieten?
videbaē ſimplicitate·totū ſe moāſterio contulit·
ſed non multopoſt īſoleſcens ·cepit opa ſua mala
defendere·& mortiferis pſuaſioībī? cōſentire cor
reptus a fratribus emēdari noluit·verūctiam exo
ſos habuit·Tandē de moāſterio ē egreſſus·cepit
q̄ luſtrare domī? p̄priquoz·freq̄ntare furta & ſtu
p̄ra·aliaqz nephāda exercere facīmoza·at clemētia
dei q̄ ingratos quoſqz p flagella vocat ad regnuz
fecit eū ex nimio capitis dolore corporale lumē a
mittere. Vix aūt tunc obtinuit a p̄pīq̄s·vt aliqō
ei ſolatiū impēderēt p̄pīq̄tatis·ab illis ergo ſuſce
ptus eſt·ſz iugiter verboz otumelijs verberatus
Quadā igit̄ die otumelia freq̄nti valde meſt? ad
monaſteriū bti bertīni p̄uci ſe rogauit·Ibiqz co
rā eccīe ianuis p̄ſtrat?·quotidie dñm de p̄teritis
negligētijs placare ſtuduit ieiunijs & oratōnibus
lacrimiſqz aſſiduis īſiſtēs·Cuī? hūilitatez pater
monaſterij videns·ad portā euz collocauit p̄bēdo
ei victū quotidianū·ille aūt ī peītētia pſeuerauit
quatīm? humū ſepiſſime lacrimis rigās mereretur
audire·Dimiſſū ē peccatū tuū·Quadam igit̄ die
inxta altare ſitum īm media eccleſia ſtetit · caſuqz
ſubitaneo in terrā proruit·quē fratres accurren
tes a terra leuauerunt eūqz videntes oculoz aciē
clariſſime p̄tēdentē·interrogauerūt q̄liter a domi
no recupaſſz viſionē·Ille aūt dicebat·q̄ cum dñm
pura mētis intentōe exoraret duas faculas ex ſe
pulcro beati bertīni vidit iactatas·oculis ſuis cla
riſſimū lumē īmfundētes·ſtatimqz frater īm p̄tem
locū ruocat? ·grās egit·& itinera chriſti deīceps
recto calle p̄rexit· CXIII De īſania clodo
uei regis & epiſtola martīni pape· Sigibert?·
ANno conſtātis·xvij·clodoueus rex cor
pus ſancti dyoniſij piſieñ·diſcoopiens
mimus religioſe·licz cupide· os brachij
eius fregit & rapuit·moxqz īm amentiā p̄petuā īn
cidit·Anno ſeq̄nti ſāctus obiit amādus eluonēſis
Actor Huius vitā adbreuiatā iaz ſupra poſui
mus·Extat ad hūc ſāctum amandū epiſtola decre
talis martīni pape·īm q̄ ſignificaē eundē amanduz
voluiſſe paſtorale obſequiū deponere p̄ eoz īobe
diētia a q̄bī? p̄sbiteri vl' dyaconi p? ſuas ordīatio
nes īm lapſū mquīmbātur·a qua voluntate illuz de
hortaē idē beatiſſimus papa pſuadēs eū ad patiē
tiam·& cōmonēs vt nullā eis ī delicto cōpaſſionē
exhibeat·ſed lapſos oēs ab officio deponat & eoſ
īm iugem penitentiā mittat· Si em̄ inquit tales q̄
rimus ad ſacros ordines p̄mouendos quos nulla
ruga·nullum vite contagiū ab ordinibī? ſacriſ p̄te
pediat·q̄ntomagis ſi aliquis poſt ordinatōez ſuā
īm lapſū cecidezit·& p̄uaricatōis peccato deph̄en
datur obnoxius·oīmode p̄hibendī? eſt cū maībus
lutulentis atqz pollutis miſterium noſtre ſalutis
tractare·Sitqz hmōi ſemp iuxta ſacroz canonum
ſtatuta īm hac vita depoſit?·vt illum q̄ mētis īter
na ſcrutaē·nullūqz de ouibī? erzare ogaudet dum
aſpexerit ſincerā penitentiaz eius īm terribili iudi
cio habeat reconciliatū· Sigibert?·Eo tpe ſan
ctus niuardus remenſis archiep̄us & reolus ſuc
ceſſor eius·berchārius quoqz martir q̄ fuit abbas
p̄mus autillarenſiū·Sancta etiaz berta martir &
abbatiſſa ſāctitate claruerūt ī gallia· CXIIII
De ſancto berchario remenſi & ſancto niuar
do archiep̄o· Ex geſtis eius
HIc ſanctus berchārius ſub p̄fato ſācto
niuardo remoz pontifice·moribus & ſa
pientia imbutus. luxouiēſe moāſterium
expetiit. vbi ſub abbate ſancto euſtaſio monaſti
cā vitam duxit·Cum autez in cura p̄mptuarij re
ctoris nutu aliqī? eſſet implicit? quadaz die ſubi
to iuſſu eius eſt vocatus·forte ille tunc p̄mptua
rium īgreſſus ante vas ſteterat · & fidem q̄ vul
go ducículum a potu ſcz educendo dicit̄ īn manu

tenens·cerealem amphoza potum ímfundebat·Mirum dictu ad vaí? iussionis nutum relictis q̄ habebat ím maíbus cucurrit concít? ardoze obediēcie amphore obseruantiā oblít?·Illoqz ante abbatem stante interím pot? ín vasculū suppositus defluere nō cessans·postq̄ ad supficiē vasis puenit·ím modū colūne supne constipatū in girū corona ri cepit·vltro cerneres illud liquamē qó vix clausum valet ceneri·vt quondam dei pp̄l'o trāseunte absqz litozibus iozdanis fluenta ím sublime tollí·vt liquido pateſceret q̄nta esset virtus obediētie cuí? fructus nullo mō possit ín terra depire·At ille qó acciderat non suo sed abbatis merito deputauit·Iam vero regularibus disciplínis edoctus·ad sanctū niuardū reuertitur·Qui cū in aliquo p̄ diozum suoz edificare cenobiū vellet·cū berchario vicum q̄ndam spernacū quē beat? remigí? ecclesie remēsi p̄cio acquisierat expetēs·ipo p̄cessu itineris graui sopoze depmiē·ita vt eundi facultate remota·oēm illum equestrē q̄ se forte comitabaē ozdinē staze p̄ciperet·Itaqz fag? frondosa eligiē·sub cuí? tegmíe recubans·bercharíj decūbentis gremio vertice composito recipiē·Interī eo quiescente sanct? berchanus ím celum defíxis lumíbus aspicit·subito nineā columbā e sublimíbus descēdere. & arbozi cui substrati erant reside re.q̄ repente ab arboze prosiliēs·& rupēs aeza vacuū future fabzice spaciū circūuolans locū quo cenobiū construi debeat giro designat·p̄sentia sanctificat·Cunqz eosdem sui ambit? circulos tercio repetisſz apto celo reconditē·Et qó idem berchanus corpalibus depbenderat oculis·hoc q̄dez desſcens pontifex senserat sopoze celestis vísioīs·Itaqz a somno excitatus·o ínquit berchaní votorum meoz compar fidíssime·q̄mgratum mibi est huc paululū soporis grā diuertisse·Quod em̄ diu dif ferens cozde gestauerā·visioīs archano maturi? aggrediendū eē compellor·Iloqz visum referente ait berchaní?·O pater sanctíssime·quidqd ī vísione sp̄us diuínitus tibi testaris illatum·noueris etiam me corpaliter fuisse conspicatū·Tunc presul eius índustrie hoc sanctū op? dispositit ómittere·q̄ ín loco ípo q̄ altíuillare dicitē cenobíj fūdamēta iecit·nec p̄us ab ope destitit q̄p opus ceptū ad laudem dei complerz·ibi moāstice ouersatōis víros religiosos aggregauit·& cuncta q̄ huic ozdíni cōmoda iudicanē diligēter ípleuit·Obíjt aūt sanctus niuardus die kl'·septēbris· CXV

¶ De martírio sancti bercharíj & de maioribus domus·

SAnctus aūt berchanius ím ordinādo plurima·forte accídit vt filiolum suū dagoumū quē de sacro fōte susceperat & moachum eē statuerat·exigentib? culpis suis verbere ícrepatōis ferendū decerneret q̄ merito suo sathane cū iuda tradit?. índigne patrís obiurgamía tulit·Et cū ille sessus lectulo reclmat? mēbza sopori dediſſet idē filius sathane irruens ím eū·mortali eum vulneze attēptauit·arreptūqz ferrum quo eū p̄cussérat·ím pisćmā q̄ intra monasteriū erat quāciti? potuit occultādū dedit·Videres tunc laticē velut tāti sceleris cognitorē ferzū ím se receptare expaueſcē·Naz mox vt aquā tetigit velut leuíssime materící pluma sup aquas natauit·ípe aut amēs factus·homicida ecclesiam petijt·cruētisqz maib? signū cepit pulsare fratres ínconsueta hoza cū admiratōne surgentes·& sanctum virū interfectū audientes·ad lectum eius cūcurzerunt·& adhuc ín eo spū repperūt Compbensum igiē dagoumū ei obtulerunt·scire cupiētes q̄d de commísso tanto scelere iudicarz·At ille dñi non ímemor. deū ínquit tibi frater penitentialiter placabilē fieri studeto·Nam quātū ad me attínet·omī te libez ī pietate remitto Ex eius sepulcro longo tēpe post oleū pullulans vísum ē deflu xísse cunctis morbo obsessis salubze· ¶ Sigíbertus·Anno cōstātis·xix·clodoueus rex francozuz obijt·& lotharius filí? eius succedit·& quattuoz ānis regnauit·Hui? maioz dom? post erchanoaldum fuit ebroím?·Ab hínc francoz regíbus a solita fozti tudíne & sciētia degenerātib? ·regni potētia dísponebaē p maiozes dom?·regib? solo noíe regnantib?·Quib? moris erat·p̄ncipari q̄dem ꝑm genus·& nil agere vl' dísponeze q̄p irratōabiliter edeze & bibeze·domiqz mozari·& kl'·maij p̄sidere cozam tota gēte·& salutaze & salutari·obsequia & dona accipe & repēdē·& sic secū vsqz ad aliū maiū pmanere.Batildis regina matez lotharij cozbeíe & kale monasteria dzo construxit CXVI

¶ De sancta batilda regina· ¶ Ex gestis eius·

HEc de transmarinis ptib? depdata ·redē pta ē a venerabili viro hercanoaldo qui tūc maioz domus palatiuz gubernabat·Fuit aūt de claro sanguíne saxonū.aspectu decora·vultu hilaris.ícessu grauis·pudica·sobzia·pzudēs & cauta·húilis & gratiosa·adeoqz placuit p̄ dicto p̄cipi·vt loco pincezne eā cōstituezet·In qua dignitate omib? seniozib? ī domo dñi sui ita húilitez obsequebaē·vt eis calciamēta detraheret & detergeret & aquā ad lauandū affezrz·& vestimēta cozum festímātez paret absqz omī murmure & adulatōe bono & pio aímo·Mortua vero vxore hezcanoaldi·voluit idem p̄nceps eam ducere·Que cū vocareē ad p̄ncipis cubiculuz se absc̄dit ím angulo domatis·& supez se iecit pannos vilíssimos·vt nemo putazet illic aliquē latezе potuisse Eaigitur nō ínuenta·p̄nceps duxit alterā·Tunc illa ıtez̄ quesita ínuenta est·sz a p̄cipe non contracta Postea p dei grāz facta est vxoz clodouei regis filij dagobezti·Et merito·Erat em̄ & ipa d̄ sanguíne regio·Faciebat aūt elemosinas multas ecclesijs & paupibus per manum genesij abbatis quē rex ei ím adiutoziū dedit·qui tunc erat assiduꝰ ím palatio·qui postea fact? est lugdunensis epus Hec regina pestem símoniacā a francia extírpauit & ípijssimas exactōnes publicas cessare fecit.q̄ adeo grauabant pp̄lm·vt multi filios suos magis optarent mozi q̄p viueze·Construxit cenobium sanctímonialiū ī pago pisiaco nomíe kalam ī ābi anēsi moāsteziū cozbeie·qd vill' & p̄díjs magzfice ínstruxit·Diúsis quoqz monasterijs multa dona ria otulit & ecclesiis p̄cipuis ímunitates cōcessit Multos captiuos redemit·multos relaxauit·multos ím moāsteria trāsmísit·Orta tandē contētione ínter francoz pceres p̄ supbia sigebrāni epi·pro qua & ipe occisus ē·desideratum merzuit adimplere ꝑpositum·deductaqz a quibusdā seniozibus regni pcezibus ad moāstezium kalā·religioīs ibi habitum suscepit·In hebdomada sua mīstrabat ī officio coquíne sicut & ceteē sozozes & mundicias faciebat etiā plusq̄p ceteē sozozes·ínquinamēta stez cosū ꝑpziis manib? emundās··Incidit tandē ín yliacam passionē·d̄ qua cum auxilio dei & medi cozum ē sanata·appzopínquante ígitur obitu suo vitio p̄clara ei ostēsa ē·Scala ei videbatur erecta

stare añ altare beate dei genitricis marie·cuiꝰ ca cumen celos attingebat·& ꝑ eiusdē gradꝰ se comitantibus sāctis angelis secreta celestia penetrare·Habebat aūt quādā filiolā quā ex fonte sacro suscepat·proq̄ dñm exorauit vt ante se moreret Quod & factū est·Cuiꝰ mortē & ipa statim est secuta·In exitu aūt aīme eiꝰ a corpe·diuinꝰ splēdor in eius corpusculo clarissime chorusc auit · & visus est a circūstantibꝰ angelorꝫ chorꝰ ei obuiaꝫ aduenisse·& cū eis fidelissimꝰ amicꝰ eius genesiꝰ epus·Visiqꝫ sunt angeli aīam eiꝰ remigio alarꝫ & manibꝰ eleuare ī celū portasse ·monasterium vero kale p̄mo ꝓstruxit clothildis regina·vxor clodouei magni quē sanctꝰ remigius baptizauit · & ꝓstruxit illud in honore sancti gregorij Sed quia ābitus ecclesiole illiꝰ strictior erat·& magno sanctimonialiū gregi nō sufficiēs·eā bathildis regina euerti fecit·& ampliorē construi· CXVII.

De sancta gertrude virgine niuigellēsi· Sibertus· Ex gestis eius.

ANno cōstantis·xxj·obijt sācta gertrudis niuigellensis·Hec ipa die obiꝰ sui apparuit cuidā abbatisse treuerensi noīe modeste sibi in vita sua amicicia familiariter ꝓstricte quāuis corpaliter lōge remote Hec etenī quadam die añ altare beate virginis ꝓstrata cū oratōe finita surrexissꝫ·subito vidit ad dextrā altaris sanctā gertrudē stantē q̄ dixit ad eā·Soror mode sta certissime scias me hodie in eadē hora de habitaculo carnis huiꝰ absolutā·Quo dicto dispuit· Post annū vero decimū in moāsterium niuigella ignē fuisse exortū asserunt·vbi sancta gertrudis ꝓfuit·Et intantū flama vehemēs erupit·vt nullꝰ illuc concurrentiū spem haberꝫ ad liberandum de incēdio moāsteriū·Ancille quoqꝫ christi q̄ ibi congregate fuerāt·ad vicina loca ꝓfugerūt foras murum·Tunc vir vnꝰ cui ꝓmēdata fuit cura regēdi monasteriū·repēte eleuās oculos·vidit sanctam gertrudē in sūmitate refectorij stantez· q̄ cū vela mine quo opta erat iactabat de domo flamaꝫ. Et miro modo viderūt subito moāsteriū liberatū de incēdio·Omēs aūt qui ob remediū aīe & etiā corporis ad sepulcrū virginis ꝓfluētes·cū amore deī auxiliū q̄rebant·sani & incolumes redibāt·Plurimi etiam vinculꝰ cōstricti·eā in necitate sua deprecabanē·& stati ꝓfractis & dissolutis vinculꝰ libe rabanē·Quedā religiosa matrona noīe adella ad monasteriū veīt·& de virtutibꝰ sancte gertrudis dubitās·cū vna dei famula ibi mānēte ꝓtentōez habuit·In die aūt festo sancte gertrudis comedenti bꝰ cū gratiaꝫ actione sororibꝰ·p̄dicte matrone filiꝰ puerꝰ·quez delicate diligebat·huc illucqꝫ iocando discurens ī fontē cecidit·& tādiu quousqꝫ sorores de mēsa surgerēt ibi iacuit·Vna aūt de sororibus supueīt & matrone filiū ī fontē cecidisse ac mortuū eē retulit·Tunc illa q̄ tm̄ de virtutibꝰ sancte gertrudis cū matrona ꝓtēderat exclamauit hoc tu feciſti sancta gertrudis·q̄a mater eiꝰ nolebat credere vtutibꝰ tuis·Sz & obsecro te ꝑ dñm vt eum resuscitare digneris·Tulit ergo infantez & iuxta lectū sācte gertrudis posuit·q̄ miro mō subito cunctis aspicientibꝰ surrexit· Sigibertus Anno ꝓstātis·xxij·obijt sāctꝰ eligiꝰ nouiomēsis epus·Anno·xxv·theodorus archiepus & andria nus abbas a vitaliano papa in angliā diriguntur anno seq̄nti ꝓstans impator q̄ & cōstantinꝰ omnibus suis ꝓsus·siracusis a suis m balneo occisus est· CXVIII De nece ꝓstātis & impio filij eius cōstantini· Hugo vbi supra·

HIc em̄ multos ortodoxorū verberibꝰ & exilijs ꝓdemnauit·eo q̄ hereſi sue nullatenus acq̄escere vellēt·ꝓpter qō cū apud bizantiū pene oībus essꝫ exosus·ad ytaliā nauigauit·volēs illam a potestate longobardorꝫ eruere & ibi manē·Egressus igitē de regia vrbe veīt athenas·ibiqꝫ mare transiens beneuētanorꝫ fines inuasit·Sz exercitū eiꝰ grimoaldus eiusdē puincie dux fortiter attriuit·Igitē cernēs augustꝰ·q̄ nihil contra lōgobardos ꝓficerꝫ·romā p̄exit·Cui sexto ab vrbe miliario vitalianꝰ papa reuērenter occurrit & eum ad beati petri limina cū magna ꝑlī ꝓduxit freq̄ntia.quo eū pueissꝫ·obtulit sancto petro pallium optimū auro textū·Et cū in vrbe iam p · xij · dies resedissꝫ·magna tactꝰ cupiditate varia ornamentorū gn̄a ex ere & marmore q̄bus vrbs decorabat̄·in tiberim vexit·vt ea ꝓstantinopolī ferret Inter q̄ basilicam sancte dei genitricis & martirū oīm que pantheon ātiq̄tus vocabat̄· eris tegulis discoopuit·Quibus patratis·statuit remeare retrorsum·Igitur a roma digressus·ad siciliaꝫ nauigauit·Quo cū quodā die secretius in balneo lauaretur·a suis interficit̄·Post cuiꝰ decessuꝫ milites assumētes mezenciū q̄ndaꝫ armeniū sibi creauerūt imperatorē·sz non post multos dies constātinus cōstantis augusti defuncti filiꝰ cū multo ibidem veniēs nauigio·& impialē purpuraꝫ sumpsit·& mezenciū cū interfectoribus patris sui morte pessima cōdemauit·hic fuit vir fide catholicꝰ & modestus·Sapienti quoqꝫ vsus consilio cū arabibus q̄ damascū īhabitabāt·& cū bulgaribꝰ pacē firmissimam fixit·Restaurauit etiam ecclesias·q̄ fuerant dirute a tpibus heraclij proaui sui·Insurrexit ꝑterea contra monochelitas satagens eorꝫ opiniones subuertere·vñ & sanctā sextam vniuersalē synodō constinopolī cōgregauit·cc·lxxx·eporum·que in vno dño nostro iesu christo duas naturas messe cōprobat & ostēdit· Sigibertus·Cepit aūt cōstantinꝰ impare āno dñi sez·dc·lxx·mūdi vero ārtimillesimo·dc·xxxiij·& impauit annis·xvij·huiꝰ āno p̄o grimoaldꝰ rex longobardorꝫ cū·ix·die pꝰ fleubothomū accepto arcu colūbā pcutē nisꝰ eēt vena brachii eius dirupta est·& supponentibus ei medicis venenata medicamēta defunctꝰ est·ac p tharith filiꝰ aripth r̄gis diuinitꝰ a pegrinatōe ruocatur·& a longobardis ī regnū relocatus regnat annis·xvij·Hoc tempe claruit sāctus p̄iectus aruernensis ciuis et epus·qui etiam martirizatꝰ est ab ipsius primoribꝰ·in vltōem hectoris massilien sium patricii·ab hilderico rege francorꝫ pempti ꝓpter iniusticias aruernēsi eccie ab eo illatas

CXIX De sancto p̄iecto aruernēsi epo et martire· Ex gestis eius·

HIc p̄iectus cum adhuc essꝫ in vtero matris·vidit mater eius in somnis· q̄ platus eius egredereē filius sāguine rubricatus·qō cū cuidam dei seruo mater dixisset·dixit ei q̄ puer ille palmā martirii obtinerꝫ·Natꝰ ergo puer in aruernia ciuitate literis imbuit̄ Et q̄a gratiosus erat in oībus·archidyacono vrbis nutriendus ꝺmittitur.Omībus itaqꝫ virtutibꝰ intentus dum die quadā ad eum multi paupes aduenissent· et elemosinas postularēt·ꝑ famulum suū nouit·q̄ plusq̄ duos denarios non haberꝫ·Cunqꝫ iussissꝫ afferri saculum et dñm inuocassꝫ·tanta ꝓtinus

ibi inuẽta ẽ pecunia·quãta p fozibus stabat cater
ua paupm· Die quodã pasce cũ ipe ad mensã in so
lario cũ mltis aliis resideꝛ tres int eos aderãt q a
carnib? abstinebãt·quos cũ alii deriderẽt·scũs p
iectus eos admonuit·vt quos venerari debebant
irridẽdo ñ icreparẽt·Ꝫ cũ illi nõ se cozrigerẽt·su
bito pauimẽtũ solarij cũ irrisozib? cecidit· tãtũq;
piect? cũ abstinẽtib? residẽs ad mẽsã remãsit·Cũ
igit felix eps ciuitatis obijssꝫ·& cler? & pplus pie
ctuꝫ eligerꝫ·qdã archidyacon? vzbis epatũ vsur
pauit p pmiũ·sꝫ nõ vixit vltra termiñ·xl·dieruꝫ.
Cũ ergo aliũ viꝝ inclitũ eligẽ voluissent·ille ele
ctõi p posse renitẽs·osiliũ dedit & monuit·vt p
iectũ i cathedza slimarẽt. Elcũs ergo piect? · &
sãctitate & grã pollebat i oĩb?·Quodã itaq; tẽpe
cũ regẽ frãcie adire vellꝫ·tñsiuit p q̃ndã abbatiaꝫ
vbi scũs marin? abbas gũiter egrotabat·quẽ mox
ozatõe sanauit·deide regẽ adiens qd voluit impe
trauit·Cũ ergo redirꝫ·marin? abbas secut? ẽ euꝫ
vt sic inuicẽ diligebãt ita sil' martirium osũmarẽt·
Dũ ergo i quodã loco sil' ozarẽt.repẽte sup eos p
ceres vzb pseq̃ntes irruerũt & scm̃ marinũ decolã
tes·cũ scm̃ piectũ se occidisse putarent·ad socios
redire ceperũt·quos scũs piect? d loco i quo ora
bat vocauit dicẽs·Ecce ego quẽ q̃ritis. facite qd
optatis· Tunc vn? eũ gladio pcussit i pectore · q
cũ adhuc viuezet· & p occisoze suo dñm exoꝛarꝫ ·
ille gladio caput ei? pcussit cerebzũq; eiecit·Qui
dã vo ex hijs q mozti ei? osenserãt·de ppe stãtes·
viderũt tres stellas subito sup domũ illã splendẽ
tes·i q̃ sãcti illi cũ vno satellitũ occisi iacebãt·Ra
debert? autẽ q scm̃ piectum occidit·nõ mltopost
viu? osũpt? a vermib? expirauit·Alí? vo dũ die
q̃dam venazet de equo cozruẽs fracto dextro bra
chio. ceteroꝝ mẽbroꝝ debilitatẽ incurrit·Qui cũ
nulla possꝫ medicĩa curari·ad se reuersus ad sãctũ
piectũ se cũ vxoze otulit & veniã postulãs d oleo
lãpadis freq̃nti? se punxit. Sicq; cito curat? quod
dam vas argenteũ·x·marchaꝝ sancto martiri pre
sentauit·Qd cũ ceteri cognouerũt·siliter peniten
tes·multã auri & argẽti copiã obtulerũt Sigi
bertus·Eodẽ tpe i territorio cameracẽsi ·vgo dei
maxelẽois p voto vginitatis hardumũ amatozem
suũ fugiẽs.ab eo martirizat·q mox excecat? · post
triẽniũ ab ea illuĩat·Hoc quoq; tpe qdã in britan
nia a mozte resurgẽs·mlta q vidit de locis penarũ
& purgatorij ignis loco enarzauit· CXX

De mozt̃uo in anglia suscitato & ei? visione ·

Erat d paterfamilias in regione Beda
nozdãbim q vocat incũmemnaum·q prio
noctis tpe defũct? diluculo reuixit · &
obseruantes se in fugã uertit·vxoz ei? quãuis ni
mis pauida remãsit·Cui ille·Noli timere· Surrexi
a mozte q̃ tenebar·& pmissũ ẽ mihi itez apd hoies
viuere·Sed multũ aliter viuẽdũ ẽ mihi a mmodo qp
pus·Statiq; surgẽs abijt ad ozatoriuꝫ ville·& ad
diẽ vsq; ozauit·Et tũc diuisit substãtiã suã in tres
ptes·e q̃b? vnã p̃iugi·alterã filijs tradidit·terciam
vo statim paupibus erogauit·Nõ mltopost ad mo
nasteriũ malcos pueit qd tuido flumĩe circũcigiẽ
& accepta tõsura secretã mãsionẽ ab abbate susce
pit·& ibi vsq; ad mozte in mirabili ouersatõe per
mãsit·Narrauit aũt hoc·Quidaꝫ lucid? aspcũ·&
clar? veste me ducebat·Incedebam? taciti ptra sol'
ozt̃ solstitialẽ·deuenim? ãt ad vallẽ latissimã lõ
gissimã·pfũdissimaꝫ·q erat a leua nostra·& habe
bat vnũ latus flamis feruẽtibus nimiũ terribile ·
aliud aũt feruẽti grãdine & frigoẽ nimis hozrendo
vtrũq; plenũ aiab?·q vicissim hĩcinde iactabanẽ
cũ ipetu·Nã cũ vnũ sufferze nõ possent i aliud ẽn
siliebãt·& cogitabaꝫ intra me q infern? eẽt·Duc
tor aũt me? cogitatõi mee rñdẽs·nõ inqt vt pu
tas h ẽ infern? Et cũ pgrederemur vidi loca tene
bris ita dẽsis repleta ut nihil oĩno viderẽ ptez spe
ciem & vestẽ ductoris mei Et ecce crebri flamaꝝ
globi ascẽdẽtes d puteo & ruzsus decidẽtes in eũ
dẽ·Et statim ductoz me? dispuit·& me solũ reliqt
Erant aũt fastigia flamaꝝ plena spiritib? hoim i
star fauillaꝝ cuꝫ fumo ascẽdentiũ & relabentiũ &
fetoz icompabil' cum ill'ebulliebat·Interea turba d
monũ cachinnãs & insultans.q̃nq; aias hoim educe
bat i tenebzas·E qb? unꝰ erat attõsus ut clericus
q̃dam layc?·qdã femia & descẽdezũt cũ eis in me
diũ baratri ardẽtis·Quidam ãt spũs d abisso illo
ascendẽtes·afflãtes ignẽ purridũ ocul' & naribus
& oze·forcipib? igneis quos portabãt minitabanẽ
pphẽdeze me·& tñ tãgere me ñ potuerũt· & ecce
q̃si fulgur stelle micãtis intez tenebzas post me ap
paruit·h erat ductoz meus q mox eos fugauit·q
uersus ad dextrã cepit me ducẽ ad oztum sol' bru
malẽ·& mox i lucẽ.serenam educt?·uidi muruꝫ p
maximũ·cui? longitudĩs & altitudĩs q̃si null? ter
minus uidebaẽ·in quo etiã nulla ianua vl'ascẽsus
vl'fenestza uidebaẽ·& statim nescio quo ozdine fui
mus in sũmo·& erat ibi subtus camp? latissim? &
letissim?·floscul' vernantibus & odoze suauissimo
plenus·et luce clarioze sole meridiano i quo agmi
na albatoꝝ plurima et sedes mlte letantiũ· Et cũ
me int illos ducerꝫ·cogitabã hoc eẽ regnũ celoꝝ
Et rñdit ille· Non ẽ hoc regnũ celoꝝ ut putas·Et
pcedẽs inde aspicio mlto maiozẽ lumis grãm·et
vocem cantantiũ suauissimaꝫ audio et odozẽ sẽtio
pmagficũ· CXXI De expositõe ipsi? uisio
nis et ppalatõe·

T cuꝫ me intraturũ sperarẽ·mox ductoz
meus gressum retozsit uia qua ueneraꝫ et
nobis reuezt̃ibus ait·vall' quẽ aspexisti
locus ẽ in quo examinanẽ et castiganẽ aie differẽ
tiũ confiteri et emẽdare scelera sua vsq; ad mozt̃ẽ
q et tunc penitẽtes et ofitẽtes d cozpe exeunt·qui
tamẽ omẽs p penitẽtiã dei in die iudicij ad regnũ
celoꝝ pueniẽt·Multos aũt añ diem iudicij liberãt
elemosine·ieiunia·et ozatões viuẽtiũ·et pcipue ce
lebzatõ missaꝝ·Puteus aũt quẽ vidisti ẽ os gehẽ
ne ĩ quẽ qui semel inciderit nunq̃ liberabiẽ· Loc?
aũt floris·ẽ ipe ĩ qno recipiunẽ aie exeuntiũ a cor
poze cum bonis opib?·non tamẽ tante pfectõnis
ut statim mereanẽ in celoꝝ regnũ intrare· Qui oẽs
in die iudicij illud intrabũt·Quicunq; autẽ in uer
bo cogitatõne et ope pfecti sunt·mox ut exeũt dẽ
cozpe ad regnuꝫ illud pueniũt·Ad cui? uicinia pa
tet ille locus in quo sonũ cantilene dulcis et odo
rem suauissimũ hausisti·Ego aũt ad tẽpus a te ab
scessi·ut qd de te fieri deberet agnoscerẽ· Et cum
detestarer iterum uiuere ĩ cozpe·subito me uiuere
ĩter uos nescio quo ozdine uidi·Hec narrabat ille
non passim omĩbus sꝫ illis tantũ qui ul'eterna tor
mẽta timent.ul'gaudia eterna ocupiscunt·In uici
nia celle illius habitabat q̃dam monachus et p̃sbi
ter sanctus nomĩe englis qui nũc usq; in hibernie
insula est solitarius·ultimã etatem pane cibario et
aqua sustentans p quem cognita facta sunt que
ille uiderat Rex etiam adiulfrious uir undecunq;
doctissimus·illum studiose audiebat· Qui & ipse

tandem in monasterio supdicto moachus factus est·cuiꝰ monasterij tempe illo abbas erat vir sanctus & pbiter hedimaldꝰ q̄ nunc epūs ē limoisar nēsis·dicebaē aūt frater ille q̄ hoc viderat dicte limꝰ qui sepissime in fluīe pximo se imergebat ad restringendū calozē cozpis·ita vt etiā cruste glacierum circa eū de veste sua defluezēt·Nā vestimēta humida & algida de flumine nunc deponebat ac nec de suo cozpe calefierēt & siccarenē · Cui cum diceree quare tantā aspitatē frigoris pateretur·respōdit·Frigidioza vidi ego·Et cū diceree ei· quaē tantā austeritatē ptimētie tenerz·respōdebat austerioza ego vidi· CXXII· De translatōne cozpozum sancti bn̄dicti & scolastice sozoris eius

Hugo vbi supra.

PEr idem tēpus mimolꝰ abbas floriacensis diuīa reuelatōne pmonitꝰ·misit vnū de moachis suis·aygulfū noīe ad montem casinū·vt inde sibi deferrz sanctissimi cozpus benedicti·nā cenobiū qd ibidem quondā sanctus pstruxerat benedictus·a pfidis longobardis erat deuastatū & in solitudinē redactū·ibi tñ ipius sancti bn̄dicti corpus cū corpe sozoris sue scolastice vno sepultū tenebaē in loculo·Contigit etiā vt ex cenomaīca vrbe q̄daz eo tpe ad memoratū locum pficiscereē p deferendo sācte scolastice cozpuscu lo·q̄ postcp̄ ad floziacuz deuenerūt cenobiū beato semp adheserūt aygulfo·donec ad sācti puenerūt limīa petri·Quo dū puenissent·mox beatꝰ aygulfus eoz consoztiū deseruit·montēq̄z cassinū solus expetijt vbi etiā pnoctare decreuit Et ecce in tempeste noctis silentio ipm sancti patris bn̄dicti sepulcrū ita celitus vidit illustrari·ac si densis lampadibꝰ circūfundereē·nocte vero trāsacta splendoz ille disputt · Tūc sepefatꝰ aygulfus eo reuerē ter accessit·& effracto a latere sepulcro illud exmaniuit · & quiq̄d ibi reppit ī vniꝰ spoztule sinu recondidit quā ad hoc pꝓauerat·Quibꝰ patratis· dū ad ꝓpria remearz aygulfus socios suos offēdit ī itmeze·& cū eis ad floziacū remeauit moāsteriū Sed anteq̄m illud ptingerz. deueīt in locuz quē nouum vicū appellauit· qui miliario vno a sepe dcō distat moāsterio·Ibiq̄z pdictus abbas mimolꝰ cuz freq̄nti ꝓplī turba eis reuerenter occurrit· cum digna reuerētia assumēs spoztulam·extraxitq̄z ex ea ipa sacratissima ossa q̄ ibi iacebāt confuse pclusa cernēs minoza a maioribꝰ·Quod cū factū fuissetecce dnoz cadaueza defunctoz efferebāē ad sepeliendū·quoz vnum masculini & altez erat sexus femini·Placuit ergo hec applicari Mira res·Nam cum sup masculini corpus maioza fuissent ossa supposita·ptinuo per bn̄dicti meritū ē mortuo reddita vita· Tunc etiā placuit minoza poni sup cadauer mortue puelle·Qd cū fuissz fcm̄ ·reuixit puella ptinuo·Claruit ergo germanos eē meritis q̄ sil allati fuerāt·aderat huic spectaculo ñ minima populi multitudo·Astabāt quoq̄z ciues cenomānici Qui cozpus sancte virginis ideo dei dispēsatōne meruerūt ipetrare ne duo magna lumīaria vno clauderenē ī loculo·cum singul singula possent sufficē loca·Igiē viri cenomānicā remeantes ad vbē·cozpus beate scolastice secū ptulerūt·fabzicata ē etiā iuxta menia eiusdem ciuitatis in eius nomīe eccīa uoua·vbi reuerēter ē illatū atq̄z tumulatuz·deīde crescēte qnotidie miraculozum copia·plures eo sācte deuotionis femine sunt aggregate sub regulari disciplina·Interea vero venerabil pater mimolus·cepit aīmo voluere quonā in loco corpus sācti ssimi digne reconderz bn̄dicti·Et cum quadaz nocte sub nudo celo dnm̄ pcaretur·vt hoc sibi celitus monstrareē·ecce subito lnx emissa ō celo sic fulgur ei apparuit·& locū vbi poni deberet maīfestissime denotauit·Locꝰ aūt ipe vbi illō trāstulit sancte dei genitricis erat oraculum· CXXIII

De qbusdā euētibus illiꝰ tpis Sibertus.

ANno pstātini tercio amatꝰ epūs senoneñ a rege theodorico graui & irreuocabili diu exilio tribulaē. Anno seq̄nti iris apparuit in celo mēse martō·& tremuit omis caroita vt oēs diceree· q̄ pfumatō essz·Anno pstantini quinto theodorꝰ in anglia sinodo habita·pstituit mlta eccīe vtilia·Hic theodozus scripsit libz̄ penitentialem mirabili & cauta discretōne distinguēs modum singulaz culpaz·anno pstantini septimo childericus rex leuitate mozū suozum accēdit in seodia frācozum·Sanctꝰ leodegariꝰ augustudinēs episcopꝰ ab eo in luxouio retrudiē·In italia tante pluuie & tonitrua fuerunt·quales nulla etas hoim memozat·vt etiā hoīes & peculia fulguē interirēt Et nisi plitanias quas quotidie faciebāt dns esset ꝓpiatꝰ·non potuissent hoīes triturare·vl ī horreis frumēta recōdē intantū vt ex ipsis pluuijs denuo legumia renascerētur & ad maturitatē deueīrent·āno sequēti Donꝰ eccīe romane·lxxxvj·psidet·ab augusto p tres mēses stella radijs celos penetranſ·a pte oziētis a gallicantu vsq̄z in mane apparebat·& maxima mozalitas a parte oriētis est subsecuta·anuo seq̄nti kallinicꝰ architectus ab eli opoli sirie ad romanos confugit·ignēq̄z marinum adinueīt·quo vsi romani naues saracenozum exusserunt·& vna cum aīmabus pzorsus incēdunt·& ita victoria sunt potiti·Anno sequenti agatho romane eccleie· lxxvij ·pzesidz·inter romanos & saracenos in ·xxx·annos pax ē confirmata·vt saracenī romanis auri libzaſ tria milia & viros captiuos quim̄q̄gīta & equos nobiles q̄nq̄ginta ānuatim soluerēt·Lodilo francus quē bildericus ligatū ad stipitem cedi ꝓceperat·hildericum in venatōne exceptum cuz blithilde vxore eius pgnante interfecit·& theodoricus regno restituiē.gens bulgarozum q̄ & ipa a scithia egrediēs·passiz debachabaē·per trachiam bathaia duce grassatur·quibus pstantini impatoris occurrēs exercitus·ab eis turpiter fugatus·grauiter ē attritus·& adeo p romanā rempublicam eorum inualuit excursus·vt impatoz cum eis facta pace ānua pacta eis pbere sit coactꝰ· ab hinc igitur regnum bulgarorū ānotandū est· quoruz rex bathayas erat huic annotantur āni vigīti· Post hunc regnauit thezbellis·cui anni vigintisex Post hunc cozmesius·cui anni trigīta tres·Post hunc thesezis·cui anni ·duo · Post hunc sabinus· cui annus vnꝰ·Post hunc paganꝰ septē Thelīgiꝰ octo·Cardanius vigīti nouē·Chzumꝰ·tredecī in quo finitur huiꝰ regni narratio·Anno decimoq̄rto in anglia claret ediltrudis regina que tribꝰ nupta viris virgo permāsit·Cuius mortue cozpus post·xj·sepulture sue ānos incozruptum est inuentum·anno decimosexto theodoricus rex ebzoinuz in gratiaz recepit·eiusq̄z cōsilio sinodum eporum coegit·& ī hac multos eorum ex sententia ebzoini episcopatu priuat aliquos etiam eozum irreuocabili exilio damnat Sub tam procelloso domestice persecutōnis tumultu sanctus iam lambertus a traiectēsi amotꝰ episcopatu ī cenobio stabulās

monachice quietis expetit portuz · ibiq; per septez ānos habitauit · Sanctus leodegariꝰ diu ab ebroi no rozmētatus · post famē & carceris squalōrem . post oculoꝝm euulsionē · post plātarum concisio rem · post lingue & labiorum excisionem · cōmauit tandē martiriū per capitis abscisionē ·

CXXIIII · De sancto leodegario augustu dunensi episcopo · Ex gestis eius ·

Hic leodegarius quondam fuit a nobilissi mis & religiosis parētibus regi clotario cōmendatus · & a didone aulōculo suo pi ctauensi episcopo eruditus · & archidyaconꝰ con stitutus · tanta oīm virtutū gratia prefulgebat · q; nobilitatē generis maiore moꝝ nobilitate decorāsse etiā quandā abbatiā monachoꝝ ad preces episco pi strēnuissime gubernabat · Post hec decedente clotario et succedente ei filio eiꝰ clotario iunio re · quia sensus eiꝰ regendo regno minus sufficere videbatur · ab ipso rege & pceribus multisq; epis coactus est · vt ꝓpter consiliū & prudentiaz regni in palatō moraretur · Ibi aūt tantaz sedz deū ō pie tate solicitudinē habuit · vt eduensi eccīe merere cē in pontificē ꝓmoueri · Post decē vero ānos episco patus sui · decedēte clotario iuniore · vir sanctus negocijs grauius onerat⁹ · voluntate dei & vene rabilium ꝓncipum qui cū ipo pāsule rem agebant · childericū fratrem regis clotarij adolescētez val de idoneum fecit in regem · sed ebroinus theoderi cum ipsius childerici germanū pficere nitebaē · nō ꝓpter regni omodū · sed quia de potestate deiectꝰ oībus odiosus · iram regis & prīcipum verebaē a sua itaq; spe frustratꝰ · metu mortis a rege petijt vt relicto seculo in mōasterio ꝑmanerz · Quo cōce dente · & frātrē suum theodoricū ne cōtra regnum aliquid moliret in liberali custodia detinente · in tā ta pace fuit respublica · vt tota francia sanctitati episcopi & regali industrie ogauderet · Verū post annū dyabolo aduersitatis turbinez cōcitante · mali gnis suggestōibus de magno amore cōtra virū in magnum odium rex deprauatus · iam ita eū latenti odio infestabat · q; oportunitatē & modum mortis eius attētius inquirebat · Sed ep⁹ blāde fezēs · & oēs inimicos suos vt amicos amplectēs · egit cū rege vt diem pasche in vrbe cui preerat celebraret Et ecce ipa die nunciatū est ei q; rex illa nocte ꝺo quid de morte eius tractauerat pficere decreuisset at ille nihil trepidans · sed ipa die cum rege in mis sa cōmunicans · exemplo dñi psecutorem hic fugit · q; in luxuriēsi mōasterio deo seruiēs · etiā ebroino qui ibi in habitu monachali latitabat tota caritate seruiuit · nec mora rege mortuo cū theodoricus re gnaret · gaudētes ciues educ ep̄m suum adeūt · cuz multis lacrimis eum rogantes · vt ad eccīam suam tandiu destitutā rediret · Compulsus igit̄ suorum ciuiū desiderio · & abbatis impio · ad sedē suam cū honore rediit · Et statim apostatās ebroinus . & a rege seneschalli dignitatē adeptus · qui prius oībus malus fuerat · postea peior fuit · toto studio beatū leodegariuz occidere cupiebat · Missis ergo militi bus vt eum de vrbe abstraherent . Comperiēs hoc vir dei · pplm vbi tūc ꝓdicabat monuit ne timerēt Et statī de vrbe in ornatu pōtificali ꝓgressus . & flētium processione circū datus a militibus captꝰ ē · & quia nondū iussi erāt illum occidere · oculis eru tis vsq; ad iussum apostate in quadaz abbatia est retrusus ·

CXXV · De martirio eiusdē ·

Post biēnium vero sanctꝰ leodegariꝰ cū fratre suo garino quē ebroinꝰ cuz multis alijs exiliauerat · in palatiū regis adductus cum ad irrisiones ebroini verba temptantis & iusti cie responderet · plīdus ille iussit garinū lapidibus obrui · sanctumq; episcopū tota die nudis pedibꝰ p quendā fluuium super acutissimos lapides decur rentē deduci · & audiens q; vir sanctus deū in tan to cruciatu laudaret p̄scisa ei lingua cum labijs tra didit eum cuidaz custodi vt eum nouis supplicijs reseruaret · At ille nolēs eum indecentez tractare · in quodā monasterio sanctimonialiū euz reposuit & ibi paululū cōmorat⁹ · diuinitus plenū officiuz loquēdi & predicandi recepit Interea rex theodo ricus cuz ebroino conciliū cōuocauit · in quo dei iu dicō illi qui manū in ep̄um mittere p̄sūpserunt · hoc premiū accepezūt · q; vnꝰ eoꝝ exiliatus · & tandem decollatus est · alter vero cui ebroinus ꝓpter hoc pontificatū deerat · conuictus sceleris & corā oī bus flagellatus laqueo se suspendit · Post hoc leo degarius accersiri iubet · & ne inter ep̄os apparerz extra cōciliuz detineē · sed cum ibi de futuris inter rogatus veraciter rūderet · predixit de seipso & de ebroino · qn̄ & quō vterq; vitam istā finiret · Tunc ebroinus videns eū de suo martirio & ō illiꝰ eter no supplicō gloriari · confusus de consilio exijt · & cuidam militi ep̄m interim seruare p̄cepit · Quem dum miles ad domū suā q̄ longe erat duceret · sancti episcopo quidā comitantiū pectuz tedit & stati lux immēsa in modū corone caput eius circundedit quā cū multi ō celo venisse viderūt · quid hoc esset ab ipso episcopo quesierunt · at ille se in gratiarum actōne prosternens · ductores suos qui p̄ stupore semiuiui corruerant · post oratōem incolumes eleuauit · & vt religiose se deīceps haberēt obtinuit · audiens hoc ebroinus missis q̄ttuor spiculatoribꝰ eū decollari p̄cepit · Eductū ergo de custodia · cuz ad abdita saltuū deduxissent · non est inquit opus fratres nos diutius fatigari · sed hic implete vestri desideriū transmissoris · ad hoc illoꝝ tres diuinitus emēdati · cū p̄stari veniā p̄carenē · quartꝰ eis con uicians · & sanctū post oratōez decollans · stās cor pus impulsu pedis ad terrā deiecit · sed post modi cum ipse furens & a demone in ignē p̄iectus · vitā vt meruerat terminauit · Post biēnium a passione sancti audiens ebroinꝰ illum multis miraculis de clarari · cruciatus inuidia militē illuc misit q̄ sibi re ferret certitudinē huius rei · Sed miles inuidus & superbus · tumbā sancti pede p̄cutiēs · cum dixisset · moriatur q̄ mortuum miracula posse facere credit · mox arreptus a demone · & subito moriens · morte ꝓpria sanctū amplius cōmēdauit · His auditis ipiꝰ apostata fremēs & rabescens inuidia dum famam sancti extinguere optaret · eisdez diebus sicut san ctus in cōcilio ꝓdixerat gladio occisus est · Subla to deniq; corpe dū ad monasteriū vñ abbas fuat ō ferreē · tot & tātis in via miraculis claruit · vt nllꝰ oīno cū fide accedez qui nō statī ab oīi molestia curareē · Sigibertus · Anno quoq; ꝓnotato sane ctus kilianus scotus wirtzburgenꝰ epꝰ clarz · bene dictus romane eccīe · lxxix · claret · CXXVI ·

De sancto vigilio antisiodorēsi epo · & ō q̄paz pestulētia · Exgestis eius ·

Vius beneoicti tēpibus sanctus vigiliꝰ genere nobilis & sāctitate p̄clarꝰ i anti siodorēsi epatu sedit ānis · xxv · Hic eccīaz btē marie extra muros antisiod · ō ꝓprio edificauit

& in ea uentū moachoꝝ constituit. Ibidē etiā hospitale paupm qđ domus dei dicitur collocauit. & possessionibus infinitis eccīam cumulauit. Hic aūt ppē sanctitatē suam inimicis iusticie odiosus. & a warchone senescallo regis francie i cotia silua ppe pendiū occisꝰ ē. Qui waracho successerat i eodē pncipatu ebroino. q sibi scm leodegariuꝫ occidit. Cū aūt scūs vigilꝰ ō cōpendio ad ppriā rediret vrbē delatꝰ est p vrbē senonicā. Cūqꝫ trāsiret ante qndā domū in q rei vincti cathenis tenebant. subito ruptis cathenis ō carcere exierunt. et bti vigilij exeqas celebrātes. & cathenas suas ad eccīam bte marie quā ipe ostruxerat deferētes. se & posteros suos in ppetuū beato vigilio cōmisērūt. ¶ Hugo vbi supra. Hac tēpestate luna eclipsim passa ē p i ditōez octauā solqꝫ defecit hora diei qsi. xv. noñ. maij. Et eodē āno subsecuta ē gravissima pestis tribꝰ mēsibus. iulio scz & augusto et septēbri. fuitqꝫ rome mortalitas magna. hec quoqꝫ pestilētia ciciū. adeo deppl'ata ē. vt ciuibꝰ p iuga montiuꝫ fugiēti bus itra pfatā vrbē herbe nascerent atqꝫ frutecta Tunc etiā visibiliter multis duo appuerūt angeli bonꝰ & malignꝰ. pgentes p ciuitatē quorum mali gnus angelꝰ venabulū manu ferebat. q quotiēs ō venabulo illo hostiū cuiusqꝫ domꝰ boni āgeli iussu pcussisset. tot de eadē domo seqnti die hoīm ca dauera trahebant. sed qbusdā viris in eadē vrbe p reuelatōem dictū est. qm non pus pestis ipa quiesceret. qm i basilica beati petri apli q ad vincula dicit. sancti sebastiani martiris altare construeret. Fcmqꝫ est ita. Nā delatis ab vrbe romana bti sebastiaī martiris reliquijs. mox vt i iam dcā basilica cōstitū ē ipiꝰ altare. pestis illa qeuit. Floruit et p itē tēpus cuthbertꝰ venerabil' archiepꝰ eccīe lindisfarnē sis. q nunc londrēsis dicit. cuiꝰ corpus post annos xj. effossū. cū ueste q tegebat iuentū ē incorruptū

CXXVII De ipio iustiniani secūdi & de Ortuo deniqꝫ apō vrbē sergio papa regiā pstātino orthodoxo augusto filiꝰ eiꝰ iustinianꝰ succedēs impauit ānis. x. Hic cū essꝫ qsi annoꝝ. xvj. temeritate vsus puerili pacē quā pater eꝰ cū abymelech arabū pncipe fixerat soluit. pacē cū bulgaribꝰ nexā pturbans & ea q a patre suo ordinaliter fuerunt facta. Remouit etiā a mari mardaitarū. id ē piratarū exercitū quo impium eiꝰ ab impetu arabum tuebat. quibꝰ repsis pace & quiete est potitꝰ arabū pncipatꝰ vsqꝫ in psentē diem. Et extūc liberiꝰ barbari romam ō populare ceperūt. Cōstituit pterea stephanū persam sacellariū suum virū crudelem & pessimuꝫ. q plures reipublice pncipes grauiter affligebat. quiqꝫ etiā matrem eius dē augusti anastasiā absente eo psumpsit habenis more pueri flagellare. q res maxime fecit eū exosum cūctis pncipibꝰ & domesticis suis. ¶ Sigibertus. Supsit aūt iustiniamꝰ imperiū āno dñi. dc. lxxxvij. mūdi. s. qrtimillesiō. dc. l. Huiꝰ āno secūdo sergiꝰ romaē eccīe psidꝫ. lxxxij

¶ Helmādus Hic sergiꝰ in sacrario sācti petri iuenit capsam argenteā i loco obscurissiō mīte āno situatis. ita vt argentea nō apperꝫ. deo sibi reuelāte in qua sigillū erat expressū. & in sigillo plumariuꝫ olosericum suppositiuꝫ. qđ & stauraci dicit. Quo ablato. inuenit crucem diuersis lapidibus precio sis pnatā. de q tractis quattuor petalis in quibus gēme clause erant mire magnitudīs. ineffabilem portiōem ligni dñici inuenit interiꝰ repositam qđ lignū i die exaltacōis sācte crucis adorat. & osculat ab oñi pplo Hic constituit vt hora confractōis dñici corpis agnus dei a clero & pplo decantetur. Corpus primi leonis pape diuina reuelatōne trāspositꝰ. ¶ Sigibertus. Anno iustiniani qrto. sanctus andoenꝰ rothomagēsis episcopus sānctus amatus & theodorꝰ anglorū archiepus obierunt

¶ Actor. Huic sancto andoeno succesit sanctꝰ ausbertꝰ. cuius vitam supra posuimus.

CXXVIII ¶ De sancto leufredo abbate

¶ Ex gestis eius.

Hvius aūt sancti ausberti tempibus claruit sanctus leufredus. q pago ebroicē si exortus. pentibꝰ christianis nobilibus vanā mundi gliam despiciens. ab adolescētia nuđ christū paup secutus est. Cunqꝫ ppe ebroicas in q dam cellula moraretur. desiderius ebroicensis epus audita eius fama. quia plures ab ipo lumīe veritatis accensi. vitaꝫ apostolicā sectarent. zelo superatus inuidie qꝫ in dyocesi talia agere psumpsisset. q dam die conscenso equo assumptis officialibꝰ suis ad cellam viri dei prexit. eumqꝫ iniuria verborum exacerbauit Sed cū ad hoc immobil' pmanerꝫ eps magis exagitatꝰ furore iussit eū in equū leuari. cū apud se vir dei decreuissꝫ ne unqꝫ equum ascenderet Cum igiē episcopꝰ eum ad ciuitatē perducerꝫ vt illic in eū quecunqꝫ vellet liberiꝰ exerceret. subito equꝰ cui vir dei iſedebat i terrā concidit & oia viscera eius dirupta sūt. Mirantibus cūctis epus ad genua sancti prouolutꝰ. veniam postulauit. & ille placidie oēm iniuriā remisit. Pontifex autem cū sūmo honore eum ad cellulam suā redire fecit. vbi postea multis annis & verbo fidei & miracul' claruit. cetūqꝫ moachoꝝ diutina pace rexit. quos ipe dño exēplis & monitis salutaribus acquisiuit. horū vnus nomīe giselbardꝰ aliqnto tanta demonis malicia pcussus est. vt subito animā exalare sentirꝫ. Quo vir dei pcepto. oratōne fusa pro eo. bñdixit ei. pcipiēs vt ieiunijs deuotꝰ essꝫ. post hoc baculū quē manibꝰ gestabat tradidit ei dicēs. Cōstans esto fili. non morieris modo. Statiqꝫ sanatꝰ ē. Alio tēpe noctu cum ignis flama casu validissime p oia moāsterij habitacula cremādo pualaret. repēte vir dei manꝰ ad celū leuauit. oipotentē inuocans. vt ipse flamaꝝ vires confringerꝫ. q forna cem nabuchodonosoꝝ adūsus tres pueros nihil valere fecit. Oratōe cōpleta. tāto impio ipetū ignis coercuit. vt nihil vlteriꝰ contingē possꝫ. sed tota violētia vētoꝝ in vnū conglobata quasi nūdatōe ymbriū in semetipso emarcuit. tandē vitam in pace finiens ad dñm migrauit. Sigibertus. Anno iustiniani. v. theodericꝰ rex francoꝝ cum berchario & pipino congressus victē. berchariꝰ a suis primitur. theodericus rex a pipino capit. Pipinꝰ sibi neustriā sbiugat. & sub theoderico solꝰ toti rgno pricipādo statum rex meliorat. Sanctum quoqꝫ lambertū i traiectēsi presulatu locat. Sanctus remaclꝰ obijt. Anno. vj. willebrordus cū socijs. xij. veniēs ab anglia. sānctitate clarꝫ in gallia. Sanctꝰ wādregisilꝰ q & vuādo ausegisi maioris domꝰ ex walchiso fratre nepos. hoc tēpe claruit q cenobia fiscanū & fontanellā deo ostruxerat CXXIX.

¶ De sācto wādregisilo abbate ¶ Ex gestis eiꝰ

Hic sāctꝰ wādregisilꝰ in verdun. regione ortꝰ ē. nobilibꝰ & religiosis pentibus cuiꝰ pater fuit walchisus pipini frāco rū pncipis filiꝰ. Ip i adolescētia sb rege dagoberto militaribus gestis & aulicis disciplinis nobiliter

educat? crescētib? scē vite moꝛib?·ab eodē palatij comes ē ostitut?·Qui cū pietatis studio susceptū officiū exercebat·mēte semp celestia tractans liber ad arguendū·huīl'ad obediendū·in fide firmus i bonis opib? ꝓmpt?·in sermone verissim?·in iudicio iust?·i nullo ꝓuidus·i caritate ꝑclar?·Deniq; pentū hoꝛtatu licz inuit?·q̄ndā puellā nobilissimā sibi despōdit·sz castas nuptias celebrās·ei virginitatē seruare suasit·&illa cōsensit·factusq; ex vtraq; pte saluberrī? castitatis ꝓsēsus·Nā &ille clericat? habitū sūpsit·&illam velo pie religioīs optā scīmonialiū moāsterio tradidit·Verꝛ cuꝛ ad huc in habitu layco degēs itez carpet·suoꝛ stipatus obsequijs·q̄busdā barbaris iniuriose i eū irruētibus·ipe oratōem ꝓ gladio sūpsit·statīq; ita stetit īmobil' ꝑuoꝛ ēba vt ꝓpi? accedere ñ valerꝛ xpi sz virtute retēta·deniq; relictis oībus ad moāsticam se vitā trāstulit·&ꝑmū in loco q̄ dꝛ mōs falconis cū scō viro balthfrido hītauit At ꝑfect? rex nitebat ei ꝓsultu suoꝛ molestiā īferꝛe·ꝓ eo q̄ sine ꝓmissu ei? habitu mutato·se religioī moāstice mācipassz·A quo accersiri iuss?·cū ad edes regias ꝓperaꝛ·ante palatij foꝛes offēdit subito q̄ndā pauperculū cū vehiculo q̄ ei sola dom? erat luto demersum·Cūq; omēs miserū ꝑterirent·aut etiā aliqui ꝓmerent·vir scūs de equo cui īsidebat cum grauitate descēdit·&paupi manū poꝛrigēs·eum de luto siml'cum plaustro leuauit Extēplo celitus niueo indut? amictu·āgelus affuit·Qui &vestez illi? diligēter emundās·candidioꝛē q̄ ante fuerat reddidit·P? hoc dño famulū suū ꝓtegēte·ꝑcepit rex vt ei nemo inq̄etus existeret·sed ꝓpositi sui obseruantiā nullo resistēte seꝛuaꝛ·Sicq; securus ad habitatōis delecte locū rediit· CXXX Iterum de quersatōne &miraculis eiusdem.

Sed non mꝛtopost occasione q̄daꝫ loco relicto·in elisgāgium territoꝛiū migrauit vbi &moāsteriū in possessioē ꝓpa ostruxit·Vbi etiā si diuīs vacantē laudib? somn? cōp meret·nudis pedib? &simplici veste ornātus·supbumū stās flexis poplicib? oꝛabat Q̄d cernēs dyabolus·plīmas ei inq̄tudies &uisibiliter &per soꝛē sepi? ingerebat·ita vt in effigies bestiarū volucrū vl'serpentiū se illudēdo trāsformaꝛ·&eius aspectib? se terribilē ꝑbeꝛet·At ille ꝓ scē crucis vexillū &rigoꝛis abstinentiā &iugē oratōez viriliter ei? conat? irritabat·Cū aūt q̄daꝫ nocte vltra solitū doꝛmiuissz·affuit hostis &illudēs ait. Vigilātioꝛ te exiti hac nocte. At ille·Nō dubito inq̄t·ad ruinā aliorꝫ &cumulū damnatōis tue·quigilez te vbiq; foꝛe·sz domabiē caro·q̄ ad hanc me īpulit coꝛporis īertiā·Exurgens igiē a desidia sōni cum eēt hyemis aspitas sub diuo ī medio niuiū &glacierū flēs &lōga suspiria trahēs·dño deuotissime psallebat·sz &ita ieiunijs incūbebat vt ī tota hebdomada excepta ꝓma &q̄nta sabbati escaꝫ mīme sumerꝫ·deniq; m visu admoīt?·vt occidēt alia gallie loca reuiserꝫ·rothomagū puenit·quez scūs andoenus reuerēter suscepit·&licz nimis reluctātez subdyaconū·deīde leuitā ordīauit·post hꝰ etiaꝫ in sacerdotē ꝓ bēm audomaꝫ taruēne pōtificez fecit ꝓsecrari·Sz dū vir scūs districtioꝛez vitā ducē cupiēs·heremi secreta plīmū ambirꝫ·origit vt largiēte erchinoaldo ꝑfecto īmodicaꝫ soli ptem accipet qꝰ fōtanelle cenobiū cū nepote suo godone vt rudis habitatoꝛ ostruerꝫ·Itaq; &moāchos ostituit ī cellul'q̄ diuīs īsisterēt seruitijs·ibi cū alīta peꝛ tus desset celleraꝛi? ei hꝰ patefecit·&ille ī deo ofi vere ꝓsuasit·Itaq; monuit diuīa pietas bathildem ꝛginā ꝓ visū·vt famulo xpi i heremo ofistēti necessaria mīstraret·q̄ expgefacta·onerata vehicula seruo dei direxit·Et ille deo grās egit·xc·etatis ānū ꝑclare excedens ita virilis extabat vt in labore manuū pīre iuuenes videreē·Profecto notū est illū crebro p̄dixisse ventura· CXXXI De trāsitu eius &miracul'seq̄ntibus.

Andoē in vltio senio ostitutus dño crebro supplicabat·vt eū ō hac qualle plozatēis eripet·&suis ospectib? appere faceret· Qui p̄ces ei? exaudiēs·egritudinē ei imisit·&tribus dieb? totidēq; noctibus in excessu mētis rapto ianuam celi aptam mōstrauit·at hostis inuidus hoꝛā remuneratōis ei? instare conspiciēs·cruētus astās pauoꝛes ei mꝛtiformes ingerē nitebaē·quem in tali agone ostitutū·audierūt circūstātes fratres dicentē se fōte lauacri tinctū·demonēq; se ipediētem diuīnitus fugatū·deniq; signo crucis se munīsse xj·kl'aug?·spiritū celo reddidit·&eadē hoꝛa suauissima cāticlena celestis a quodā discipl'oꝛ eius audita fuit·Interfuit āt ei? trāsitui scūs andoenus· Sepultusq; fuit in eccīa sācti pauli annis·xl·Sanctus vero ꝓsul ausber?·ānis·xj·Sāctus vero pōtifex wlfrānus ānis ferme·ix·q̄ postmodū anno sz dñi·dc·lxxxiiij·translati sunt īde ī eccīaz bēi petri Tunc aptis eoꝛ tumulis cū hymnoꝛ laudib? inestabilis ex eis odoꝛ fragrātie ꝓdijt Ita vo mtegri ab oi corruptōe cū vestimentis q̄b? induti fuerāt sunt repti·q̄si eodem die fuissent traditi sepulture Dies ergo trāslatōis sacre ostituta est ꝓdie kl'apl' Post obitū quoq; scūs wādregisilus multis miraculis claruit·Nā cum q̄dam mulier ī festiuitate ei? in pago caletēsi·villa cāpana vicinis ꝓhibentibus textrinū opus agerꝫ·&cozde tumido icrepatōes eoꝛ ꝓ nihilo duceret·siq̄dē ea die terre illius ꝓpīi eccīaz adeūt·&diuīs laudib? vacant·illico manus ei? q̄ tēmā ausu temerario p telā ducebat obꝛ guttramaq; medio palme īhelit·ita vt articulozum vngues in medio palme figerentē·&auelli nullatenꝰ possent·Hac sācti virtute cozrepta prexit·&cuꝫ aspexissz basilicā in q̄ sācti mēbra requiescunt eiusq; pia suffragia deposceret·ab ei? mānu trama cecidit·Cū aūt rex karol? germaniā &saxonū gētiliū terrā bellādo domaret·q̄dā moāsterij fōtanelle miles noīe sigenād?·dū cū ceteris militib? eoꝛūdē gētiliū opes vastaret.ab eisdē ꝓhensus est Cūq; duceret ad locū quo decollādus erat·&patroni sui sācti wādregisili crebro suffragia deposcerꝫ·q̄dam noīe albo ex ipō saxonū ꝓpīo diligenter exq̄rere cepit·cur tā creberime wādregisilū noīaret·Cui ille rñdit·q̄a in veritate ei? faūlus sū·&credo me īteruētu ei? sāctitatis a piculo p̄ntis liberari discrimīs At ille·Hac inquit nocte ipa wandregisilus mihi astitit·monēs vt nihil tibi mali inferrē·sz cuꝫ pacete potius ad tuos redire p̄mitterem·q̄d si aliter facerem·cōtra meā patrarem salutē·Idcirco illesum te abire p̄mitto·Absolutū igiē a vincul'&vestib? indutum·armisq; munitū·ad castra remisit christianoꝛū·Ipe quoq; albo saxonici generis·regi postea obses dat?·&ad fontanellā ꝓduct? cre. ēs ī noīe trinitatis sācte baptizat? ē· CXXXII De fine impij iustiniani Sigibertus

Anno iustiniani·vii·eualdꝰ albus·&cualdus niger presbiteri veniētes ab anglia martirizaē ī gallia &iussu pipini sepeliūē

in agrippinēsi colonia · Anno · vnj · pipin⁹ rathbod ducē frisonū bello vincit · & willebrordū genti illi ad p̄dicādū dirigit · Kyliani wirtzburgēs epi discipulus arnual · adaman⁹ abbas · adelin⁹ & wifridus epi clarent in gallia · Anno · ix · iustinianus impator scām sextā sinodū infirmare nitiē · & sergiū papaz ī hoc sibi resistentē eccīaz deturbare frustra molie Defectio sol' fcā est hora diei · nj · ita vt q̄daz stelle clare parezēt · Anno decio leo patrici⁹ iustinianuz regno p̄uat eūqz naso & lingua trūcatū ī exilio relegat. ¶ Hugo vbi sup̄ · Insurrexit ergo aduersus eū leoncius patricius · ꝑspirāte secū gallimico priaz cha. & carcerib⁹ reseratis solutisqz multis retrub qz. vj · vel · vnj. ānis in vincul' fuerant · quoz plures milites erāt cū eis exiuit in foruz · Moxqz iustiniauz narib⁹ āputatis · apud cersonā exilio relegauit deinde p̄fatoz armis munit⁹ viroz augustalē arripuit dignitatē · ¶ Sigibertus · Eodem āno beda venerabilis p̄sbiter & moāch⁹ clarens in anglia · xxx · etatis annū agit · & reliquū tempus vite · legendo tractādo & exponēdo sacrā scripturā vtiliter exegit CXXXIII · ¶ De beda venerabili p̄sbitero & scriptis ei⁹ · ¶ Guilbermus malmesberiēsis ·

Hic ī extremo nat⁹ orbis āgulo · doctrīe chorusco oēs terras p̄strixit · Anno vite sue. xix · dyaconus fcūs est · xxx · p̄sbiter ex quo vsqz ad lix · aut docere aut scribere ñ desistit · trigintasex · volumina edidit q̄ in · lxx · & · vnj · libros diuisit · Ferunt eū romā iuisse vt libros suos vel ecciasice doctrīe inuenire p̄sens asserer̄z · vel si resultarēt · apostolico nutu corrigeret · eū tñ rome fuisse solide non affirmo · sed tñ ipm imitatuz illuc haud dubie p̄nuncio a papa sergio · Extat em̄ eius epistola ad abbatē hedecelfridus in q̄ inter cetera scriptū ē sic · Hortamur deo dilectaz religiositatis tue bonitatē · vt q̄ exortis quibusdā ecciasticaruz causaz non sine examinatōe lōgius innotescentis · opus nobis sūt ad p̄ferēdū arte literature imbuti · sic̄ decz deo deuotū auxiliatorē sācte matris eccīe vniuersalis · obedientē deuotōz huic nostre adhortatōi non desistas accōmodare · sed absqz aliq̄ rimoratōe religiosū famulū dei bedam venerabil' monasterij tui p̄sbiteꝝ · ad limīa apostoloz p̄ncipū dño rum meoz̄ petri & pauli · amatoz tuoz̄um & p̄tectoz̄um ad nostre mediocritatis conspectū ñ moreris dirigere · Quem fauēte dño sanctis tuis p̄cibus nō diffidas p̄spere ad te redire · pacta p̄missoruz capituloꝝ cū auxilio dei desiderata solennitate erit em̄ vt credimus cunctis credētibus p̄futurum · quidquid ecclesie generali claruerit p ei⁹ p̄ñtiam imp̄etitum · Ita tam celebris erat fama · vt in q̄stionibus enodandis indigeret eo sublimitas romana · incuriose fuit · sed dulcis eloq̄ntie. ¶ Actor · Scripsit aūt beda ea que subiecta sunt · Sup̄ genē l' · j · De tabernaculo moysi · l' · nj · Sup̄ samuelem · li · mj · De tēplo salomonis · l' · j · Sup̄ esdrā & neemiaz li · nj · Sup̄ thobiam · l' · j · Sup̄ psalmos · l' · j · Super parabolas salomonis · li · ¶ Sup̄ canticacanticoz̄ū li · v · sup̄ marcū l' · mj · sup̄ lucam · li · · sup̄ epistolas canonicas · l' · vij · sup̄ act⁹ apostoloz̄ · li · j · sup̄ apocalipsim li · · de q̄stionibus libri regū ad notelmū li · j de locis sanctis li · i · scripsit etiā de tēpibus & ō luna & multa alia · CXXXIIII ¶ De impio leonis patricii · Sigibertus ·

Leo igit̄ patricius sūpsit īperiuz āno dñi dc · xcvij · mūdi scz q̄rtimillesimo · dc · lx · et impauit ānis duobus · Hui⁹ anno p̄mo willebrordus a sergio papa clemēs agnominatus · & ad p̄dicandū gentibus frisonum epūs p̄secrat⁹ ex dono pipini p̄ncipis sedem epalem statuit in loco wltraburch dicto · q̄ nūc wltraiectuz dicit̄ a nomie gētis vultaz & traiecto compositū · quasi vultarū opidū Nam traiectū lingua gallica opid̄ dicit̄ · Apud wirtzburg castrū ostrofrancie sāct⁹ kylianus cū discipulis suis colomāno & tholomano clam martirizatur · & a geilana vxore gothberti principis wirtzburgensiū que timebat separi a viro suo · arguente eum kyliano q̄ eam vxorez quondā fratris eius · etiaz ipe vxorem habezet · Quorum moz cū diu omēs latezet · geilana & p̄cussoribus a demonio arreptis · eoz̄ confessione diuulgata ē Anno seq̄nti · sanctus vrsmarus p̄ intezuentū hildulphi p̄ncipis · lobiense cenobiū a pipino p̄cipe regendū suscepit · Sinodus acquileie facta quitaz vniuersalem sinodū a iustiniano impatore & vigilio papa constātinopoli celebratam suscipere diffinit · quā sergi⁹ papa salubriter redarguit · & ad cōcordiaz reducit · Sancta berga matez pipini ad dominum transit ¶ Hugo vbi supza · Porro arabes affricam infestabāt · contra quos direxit leoncius impator iohannē patriciū cum stolo copioso Qui cum carthagimē pezueīsset · arabes in fugam cōuertit · & ibidē hyemauit · deinde vero ad impatorem regressus est · volēs maiorē ab eo deposcere stoluz sed exercitus qui in affrica remansezat · absente iohanne patricio · elegit quendam absimarum · quem & vocauit tiberiū & creauit illum īpatorem · absimarus aūt stolo sumpto qui secuz erat · nauigauit ad vrbem · & sine moza introiuit in ea per murum blachernā · & apprehendēs leonciū exilio relegauit ¶ Sigibertus · Eodē anno scūs lambert⁹ pipinuz p̄cipem increpare ausus · q̄ pelicē alpaidem plectrudē legitime vxori sue supduxerit · a dodōe fratre ipsius alpaidis leodij martirizat̄ · & traiecti tumulatur eiq̄ sanctus hucbertus epūs surrogat̄ ·

CXXXV ¶ De sācta passioē sācti lamberti traiectensis epi & de sancto cuthberto ·

¶ Ex gestis eius

Hic lābertus ex p̄entibus nobilib⁹ & diuitibus natus · & app̄me literis erudit⁹ ita p̄ sanctitate sua ab omīb⁹ amabat̄ · vt traiectēsi ecclesie post theodardum magistrum suum · p̄moueri in ep̄m merezet̄ · Cū aūt childeric⁹ rex qui eū promouerat & secum habēs p̄ omīb⁹ epis & optimatibus diligebat · ab impijs occisus fuisset · inuidētes ei maligni sine causa deponentes eum · honore debito priuauerunt · & fazamundum in eius cathedra statuerūt · Lambertus vero cum duobus pueris quandam abbatiam ingressus · & ibi p̄ septem annos opportune quiescens ad oratōem · in pauimēto p̄ ignorantiā sonum fecit · Quo audito · abbas nesciens quis h⁰ fecisset ait · Quis hunc sonum fecit · statim ambulet ad crucem · Tunc sanctus lābertus ilico nudis pedibus ī cilicō de lecto exiliens ad crucē cucurrit Ibiq̄ tādiu sb̄ niue & glacie fix⁹ stetit · donec fratrib⁹ post matutīas se calefacientibus abbas eū eē cognouit · Et audiēs aquodam fratrū q̄ ille iuxta crucē discalciatus p̄sistezet · remisces precepit fratribus · vt illuc p̄pezātes p̄stati corā eo humiliter petezent vt redizet · Ille vo eoz̄ precibus obediēt̄ rgressꝰ & ab abbate & moāchis cū sūma humilitate susceptꝰ petētib⁹ veniā nō solū clemēter indulsit

Sz etiã de bono patie ei? sublimit̃ p̃dicauit · Post vij · aũt ãnos faramũd? expulsus ẽ & scus lãbert? ad p̃ces oim iubẽte pipino rege ad sedẽ ꝓpriam cũ honore ẽ reduct? · Cũ aũt sicut & ãte oi sanctitate polleret · & multos etiã gentiliũ verbo et exemplo ouerterz. insurgẽtes in eũ duo maligni · eum et suos guiter infestare ceperũt · Sz amici pontificis licz multis iniurijs iam oppssi · eos vt meruerãt occiderũt · sz duo p̃sanguineus eoꝝ qui occisi fuerãt domesticus pipini regis audita nece suoꝝ in scm̃ voluit vidicaẽ lãbertũ · Et cũ armato exercitu leodium intrãs · domũ epi sic obsedit · qd̃ puer dom? foris veniẽs · viro dei q̃ tota nocte in oratõe vigilauerat · obsessaz domũ ab hostibus nunciauit · At ipe fidens in dño vt eos expugnarz mucronẽ arripuit · Sz statĩ ad se rediẽs · gladium de manu ꝓiecit melius iudicãs vt psistẽdo & moriẽdo vinceret · q̃ ut sacratas man? ꝺ impioꝝ sãguie maculaꝛz · Hoc ei cogitãte · multi p pietes lanceis fixis ingressi sũt sz duo nepotes ep̃i eos arzeptis fustib? verberantes refugẽ opulerunt · Tũc vir dei suos admonuit vt peccata sua ꝓfiterenẽ · & p eoꝝ penitencia incendiũ patiẽter sufferrẽt qd̃ hostes eis & domui minabãt · Sic ergo i dño ꝓfortati · sanctũ lãbertũ vt oraret sicut cepat rogauerũt · Et mox in oratõe cũ lacrimis in modũ crucis ꝓstratum · irruẽtes impij directo iaculo pemerũt · & sic eis descendentibus pauci ex ei? famul' euadentes · corpus ei? occulto nauigio ad pontificalẽ eccĩaz ꝺuxerunt · ibiq̃ cũ magna totius ciuitatis tristicia cõpletis officijs · i sepulcro ꝓpter hostes velociter posuerũt · ¶ Helmãdus. Ho tpe dicit beda scm̃ cuthbertũ post obitum suũ incoꝛruptũ fuisse · hoc modo loquẽs in libro de tẽpibus · Reuerẽdissimus eccie limdipharnẽsis i britãnia ex anachorita ãtistes cuthbert? totã ab infãtia vsq̃ ad senium vitam miraculorũ sigis ꝺictam duxit · cuius corp? humatũ post ãnos · xi · incoꝛruptũ · quasi eadẽ hora defunctũ · simul cum veste q̃ tegebaẽ inuentũ est · Qd̃ in libro de vita et virtutib? eius · ꝓsa nup & exametris versib? ante aliquot ãnos ipsi signauim? · CXXXVI

¶ De impio absimari qui & tyberius & mteritu eius · ¶ Sigibertus ·

Absimar? igiẽ q̃ & tyberi? leone sz ab imperio pulso · eiq̃ naso absciso & in custoꝺia retruso · ipauit ãnis · vij · Cepit aũt anno dñi · dc · xcix · mũꝺi vo · s · q̃rtimillesimo · dc · lxij · hui? ãno p° ꝺodo iterfectoꝛ sãcti lãberti pessimo lãguore cruciaẽ · a vermibus ꝓsumiẽ · & ob itolerãtiã fetoris i mosam fluuiũ demergitur · oẽsq̃ hui? culpe ꝓlices ifra ãnũ ꝺiuitus puniũẽ · pcussor vo sãcti martiris fratri suo cõgressus alter ab altero p̃imiẽ · ¶ Hugo vbi sup̃ · Pozro ipante absimaro iustinian? degẽs i cersona · cepit maifeste ꝓp̃lo q̃ eẽt iterũ suũ resũpturus impiũ p̃dicaẽ · Qua ꝺre loci accole augusti zelo pmoti · ꝓpẽ opinionẽ hmõi pabant eũ q̃si regis isidiatoꝛẽ interficẽ · vl' ꝓbẽsuz ad eũ dirigere · sz cũ hoc idẽ iustinian? sensisset fugit · & thuzcoꝛ chagano se p̃tauit. Chagan? aũt eũ cũ honoẽ suscepit & ꝺedit ei vxoꝛẽ germanaz suã · Inde etiã nauigauit ad terbellũ bulgarie regẽ q̃ et ipe auxiliũ tulit · & suo eũ ipio restituit ¶ Sigibert? · Iustinian? igiẽ auxilio trebell' bulgaroruz regis ipiũ recepit · leonẽq̃ & tyberiũ vsurpatoꝛes ipij i medio circi iugulat · callmicũ p̃archã excecatũ exiliat · & tantã i aduersarios vltõz exercet · vt quotiẽs a naso sibi exciso defluentem reumatis gutt̃ detergerz pene totiẽs aliquã ex hijs q̃ cõtra eum ꝓspirauerũt iugulari p̃cipet · CXXXVII

¶ De iterato ipio iustimiani & eius nece ·

Resupsit igiẽ iustinian? impium ãno dñi dcc · vj · mũꝺi scz quartimillesimo · dc · lxix & impauit ãnis · vij · Hic pacẽ cũ bulgaribus fcãm soluit ãno impij sui · iij · eisq̃ ogressus vix euasit · Anno seq̃nti childeberto monarchiam regni frãcoꝝ tenente · archangelus michael apparẽs authberto abrincatẽsi episcopo · monuit semel & iterum vt in loco maris q̃ ꝓpter eminentiaz sui tumba vocaẽ · fũdaret eccĩam in memoriã sui volentis talẽ veneratõz exhiberi sibi ĩ pelago q̃l' exhibetur ĩ mõte gargano · interĩ thaur? a latrone furtim captus in loco illo religaẽ · Vñ epus tercio admonit? · vt ĩ eo loco fũdamentũ iacerz · vbi thaur̃ religatũ mueniꝛz · & sic eũ terram pedib? ꝓtriuisse viderz · sic eccie ambitũ duceret · eccĩam in honore sãcti archãgeli ostituit · Et ex eo tẽpe sicut in mõte gargano · ita & in illo loco q̃ modo ꝺz in piculo maris veneratõ archãgeli frequẽtari cepit · Adria nus abbas angloꝝ obijt · Anno sequẽti iustinian? ipatoꝛ fidem oꝛthodoxã amplex? · ostãtinũ papaz ad se ostãtinopoli iuitat · eumq̃ veniẽtez & redeũtem gloria apostolica digna honoꝛat · sãctus huc bertus celitus admoni tus · coꝛpus sãcti lamberti a traiecto leodium cũ magna leodioꝝ gl'ia refert · sedẽq̃ epalem in eandẽ vrbem transfert · Anno sequẽti scã oda vxoꝛ boggis ducis aquitãnioꝝ sãctitate claret in gallia · q̃ eccĩas dei sua ditaui munificẽtia · & moriẽs in leodicẽsi ꝺeuit prochia Hugo vbi sup̃. Pozro iustinian? statuit cersonaz vbi exiliatus degerat euertẽ · & colligẽs omẽs naues q̃s habeze potuit · s · ꝺromotes · trieres scaphas · chimeres · elitres · vsq̃ ad chelãdria eo destinauit · recipiẽs oẽs ihabitantes ibi iterfici · a minoꝛe vsq̃ ad maximũ · quo cũ pueiss̃et mauricij patricius & helyas spatarij ꝺm ipatoꝛis iussionẽ oẽs iterfecerũt exceptis ifãtib? · Tuuinũ vo ciuitatis p̃ncipẽ cuz alijs · xl · p̃ncipib? ad ipatoꝛẽ misezũt · & alios septẽ eiusdẽ vꝛbis ꝓmo res igni i vezub? ligneis applicãtes assauerũt · Deide iustinian? misit iterum aliuz stolũ mẽse octobri · p̃cipiẽs vt oẽs pueri q̃ resezuati fuerãt traderenẽ morti · sz ille stol? pene totus i pelag? ẽ ꝺimersus · & piezũt ibi hoim · lxxnj · milia · qb? iustimian? agnitis fuzẽs adhuc magn̄ crudelitate · misit itez aliũ stolũ iubens arari · & ad pauimẽtũ illidi totã ciuitatẽ · Qd̃ audiẽtes hoies illius puitie assũpsezũt philippicũ q̃ illic exulabat & imperatoꝛẽ creauezũt · deide philippic? ostãtinopolĩ veiens iustinianũ augustũ et tyberiũ filiũ ei? piter iterfecit CXXXVIII ¶ De ipio pilippici & ei? exoculatõe ¶ Sigibertus

Philippic? igiẽ q̃ & bardan? iustinianum ipatoꝛẽ iugulauit · & p? eũ ãnis · ij · regnauit Cepit ãt ãno dñi · dcc · xnj · mũꝺi scz q̃rtimillesiõ · dc · lxxvj · Hui? ãno p° grunoard? maior dom? leodij añ altaze scĩ lãbertĩ ozãs a mingario satellite rabbodi ducis frisonum p̃imiẽ & theodoald? filiꝰ ꝺragois ab auo suo pipino maioꝛ domꝰ statuiẽ · scũs vlsmar? epus & abbas lobiẽsis cenobij obiit · eiq̃ scũs huimus succedit · ãno seq̃nti gregorij romaẽ eccie · lxxxvii · p̃sidz · h̃ ostituit vt tpe q̃ꝛagesime · v · feria ieiuniũ & celebtas missaz fierz ĩ eccĩa qd̃ ñ fiebat ãtea petronax ciuis brixianus diuio iſtictu & gregorij pape aiat? hoꝛtatu cenobiũ scĩ bñdicti apd̃ castz cassinum nobiliter

reedificauit · & ſb regimīe ſuo mlt̄os ad regulare
fuiendo deo ogregauit · expletis plō · cx · ānis ex q°
a lōgobardis deſolatuz fuit. Pipinꝰ p̄nceps obijt
& filiū ſuū ex alpiade karolū tutidē ſiue ſarcelluz
cognomēto · p̄ncipatꝰ ſui heredē reliqt · ¶ Hugo
vbi ſupza. Porzo philippicꝰ cū eēt hereticꝰ oſtan
ēmopol' · epm exilio relegauit · & poſuit ī eadem ſe
de q̄ndā ſui ſenſꝰ pſeudo monachū noīe iohānem
Ipe etiā philippicꝰ rome oſtantino pape literas p̄
ui dogmatis deſtinauit · q̄s vir ſcūs cōſilio romani
pplī reſpuit · & p̄cepit ne eiꝰ nomē in cartis pone
retur · aut pcuſſura ſolidoz recipeē · aut ad miſſaz
ſolennia recitareē Et dū impaſſet philippicꝰ vno ā
no & dimidio · inſurrexit cōtra eū anaſtaſiꝰ · q̄ illū
ocul' p̄uauit · & ab ipiali dignitate deponēs eiꝰ ſu:
bi vēdicauit imperiū · CXXXIX · ¶ De ī
perio anaſtaſij ſecūdi & vita ſācti egidij ¶ Sigi
Ratheniꝰ igiē q̄ & anaſtaſiꝰ bertus ·
philippicū p̄uans ipio & ocul' ipauit an
nis duobꝰ · Cepit aūt anno dñi · dcc · xv ·
mūdi ſcz q̄rtimillesimo · dc · lxxvnj · Huiꝰ āno p̄mo
ſāctus egidiꝰ veīens a grecia ſanctitate claruit in
puintia · ¶ Ex geſtis eius · Hic egidiꝰ ex regio ge
nere atheniēſiū · & xp̄ianis pentibꝰ natꝰ lteras
ī ifātia didicit · Quadā die dū ad eccīaz p gerz cui
dam egro ī platea iacēti & elemoſinā poſtulāti · tu
nicā ſuam tribuit · Qua indutꝰ eger · mox ſanitatez
recepit · Poſt hꝰ defūctis pentibꝰ · totū p̄monīū
ſuū erogans · & mlta miracula faciēs · timens huā
ni fauoris piculū · ſolus ad litꝰ maris relictis omī
bus clā deuenit · & videſ alonge nautas in pelago
naufragātes · fcā oratōe tempeſtatē ſedauit · & ap
plicantibꝰ ad ſe nautis · auditoqz q̄ romā tēderet
grās eius meritis reddiderūt · & qō etiā eū ſponte
& gratis ſecū veherēt p̄miſerūt · Cum aūt apud a
relathen veniſſz & biēnio cū ſancto ceſario archie
piſcopo p̄māſiſſz · heremū cupiens claz diſceſſit &
cū ſācto vēdemio hezemita diu fuit · Vbi dū vter
qz miracul' chozuſcarz timēs ne forte ex miraculoz
freq̄ntia ſocij ſui reuerētie diſplicerz · relicto eo in
teriozem heremum penetrauit · & ibi triēnio ſolis
herbaz radicibus & lacte vixit · vbi dū regis armi
geri venarenē ceruā q̄ lacte ſuo egidiū nutriebat
vidētes eā · diſcopulatis canibꝰ inſequūē · a qbꝰ cū
vehemēti? vrgereē · ad pedes egidij q̄ſi ad refugiuz
cucurrit · & mox canibꝰ ad ſuos redeūtibꝰ nox ſup
ueniēs maniter fatigatos domū redire etiā ſecūdo
coegit · Qō rex audiens & epus · cū mlt̄itudīe ve
natoz & canum die · nj · in ſaltū p̄perauit · viſaz cer
uā inſtāti? inſeq̄ntes · vſqz ad locū vbi egidiꝰ mo
rabatur · & directa a quodā ptra ceruā ſagitta · e
gidius p ea orans q̄uiſſime vulneraē · Factaqz cul
tris & mucronibꝰ via · rex & epꝰ vidētes moāchū
etate & canicie venerandō · & ceruā ad pedes eiꝰ ia
centē · viſo etiā cruoze de cozpe eiꝰ manāte · nimis
ambo pterriti iterrogabāt · q̄s & vñ eēt & cur ī tā
to hezemo hītaret · q̄s ve eū tā grauiter vulneraſ
ſet · q̄bus cū ad ſingla rñdiſſz & oblata ſibi īmenſa
munera p adhibēda ſibi cura nec reſpicē voluiſſet
ſciēs virtutē in īfirmitate pfici · rogauit deū · ne q̄
diu viuerz redderetē p̄ſtime ſanitati · CXL ·

¶ Adhuc de actibꝰ ciuſdē abbatis ſancti ·

POſt hoc freq̄ntatōe regis & p̄cibus aſſi
duis victus · cenobiū ibi fecit · & regimē
ipiꝰ cenobij moāchoz̄ ſuoz̄ & regis ī
ſtantia licet plurimū renitēdo ſuſcepit · huiuſ ergo
famā rex karolus audiens & ab eo viſitari deſide
rans · impetrato eius aduētu · ab eo reuerēter eſt
exceptus · eūq̄z interloquēdo rex rogauit · vt p ſe
dignanter orarz · q̄a quoddā facinꝰ fecerat · qō nul
li vnq̄ nec ipſi ſācto confiteri audebat · Seq̄nti ita
q̄z dñica dū ſanctus egidiꝰ celebrās p rege orarz ·
appuit ei angelꝰ dñi ſup altare · cedulā ponēs in q̄
ſcriptū erat per ordinē & regis peccatū · & egidij
p̄cibus iam dimiſſum · ſi tamē eiꝰ peniterz & ab eo
ceſſarz · Adiunctū quoq̄z erat in fine · q̄ quiſq̄s ſā
ctum egidiū p quocūq̄z cōmiſſo inuocaret · ſi tan
tum ab illo deſiſteret remiſſum ſibi a deo eē p̄cul
dubio crederet · Oblata ergo regi cedula · rex agni
to peccato ſuo p̄cidēs veniam petijt · Et egidius
cum honore redieſ apud nemanſē vrbē filium p̄nci
pis q̄ tunc obierat ſuſcitauit · Poſt aliquantū tem
pus p̄nunciās monaſteriū ſuū non longe poſt ab
hoſtibus euertendū · romam cū paucis adijt & cuz
priuilegio eccīe ſue duo hoſtia cipſiina ī q̄bꝰ ſcul
pte erant ymagines apoſtoloz · a papa impetrans
dimittens ea ī tyberim diuino regimī cōmendauit
Reuerſuſq̄z ad moāſterium pactis negocijs mueīt
ea in portu · et gratias agens deo · q̄ ea inter tot et
tanta picula gubernauit · in limībus eccleſie ſue ad
memoriā poſteroz erexit · et ſic tandez ſicut p̄dixe
rat claris vtutibus in pace q̄euit CXLI ·

¶ De ſanctis epiſcopis ceſario arelatēſi et albi
no andegauēſi · ¶ Actoz ·

SAnctus autē ceſarius arelatēſis quē ex
ſupzadictis hoc tēpe fuiſſe pſpicuū eſt
· x · omelias morales et vtiles ad mona
chos edidiſſe repitur · de q̄bus ſentētias notabiles
alibi excerpſi · ¶ Ex geſtis ſancti albini · Eodē tē
poze floruit ſanctꝰ albinꝰ andegauēſis epus · ꝑ ve
netice regionis occeani britānici confinijs īdigena
non exiguis pentibus oriundus · a iuuētute ſua tā
to fidei feruoze flagrauit · vt parentes pro chriſto
ſponte relinq̄ret · et velut hoſtes aīme carnales af
fectus effugerz · vt totum affectum ī celeſti patre
plantarz · Mox in tīmlacenſi monaſterio ſe ſubdidit
humiliter · Eratq̄z ad obediendum patus · ad vicia
calcanda maturus · ita vt in ipo iuuenili tirocinio
iam ſenectutis eēt exēplum · deniq̄z cuz adhuc pue
rulus p pagum ī abbatis ſui p̄ficiſcerētur obſeq̄ū
applicauit apud q̄ndam locum · vbi tāta detonuit
violētia tempeſtatis · tāctumq̄z pluuiatil' ymber ef
fudit vt ipam domū nec ſua tecta defēderent · cū
ergo pro magnitudīne pluuie caſa p campo cōſta
ret · madefactis omībus qui eodez loco tenebanē
hoſpitō ſolum beatū albinū tunc ymber tāgere ex
pauit · q̄a vbi flamā fidei ſenſit ne iniuriaz facerz ſe
gutta detoꝛſit Dehinc celeſtibus donis cum etate
creſcētibꝰ · cū eſſz ānoꝛum · xxx · et · v · monaſterij re
ctoꝛ et piꝰ paſtor eligitur · ad vicia eradicāda ſo
licitus · et ad inſerēda bona celeſtia circūſpectus · ſic
q̄z in abbatie officō p · xxv · ānos · congregatōem ſi
bi cōmiſſam feliciter gubernauit · Et q̄a tanti meri
ti fama ñ latuit andegaua ciuitate paſtoze ſuo nō
nudata ab oī populo licet huīliter reſiſtens ad pō
tificatum eligiē · qui honorē debiti ſacerdotij cōſe
cutus ſe miſericordē in elemoſinis paupm in defen
ſione ciuiū in viſitatōne languentiū in redēptōne
captiuoz̄ p̄buit · CXLII De miracul' ſancti

HIc adoleſcentē defunctum albini ·
audiens a pentibus deplozari · occurrēs
ut mortuū uiuū erigerz · ſe in oratōe pro
ſternit · et increpans diuticꝰ orauit · et dū palleſce
rz iacēs ſacerdoſ ī puluē · aīe uiuacitaſ rubeſcebat

ín corpe donec pulsato celo ·patefactío tartaro iuuenis reuocaret a funere·sacerdos a p̄ce· deínde cū asiacū moāsteriū paterna solicitudīe visitasset· q̄dam vt ei succurrerz iā fide illuīata cec? exclamabat·cui sancte crucis medicamentū īponēs tā fuit illi lumē cito recipe q̄ quesisse·Occurrente eo regi childeberto pisus nūciaī pontifici regē venatōnis causa de ciuitate ín crastimū eē discessurū· mādatz q; se dignū ducē expectandō·Sz q̄a beatū albinum corpalis infirmitas p̄pediuit·ad ei? p̄sentiam p̄fectus rex occurrē maturauit·q̄ donec p illam viaz q̄ ad sacerdotē ducebat īcessit feliciter ꝓperauit· Cum vo ī quodā triuio pueīssz volēs alibi deuiare equ? ei? ac si metallū fusile fuisset mouere gressuz nō potuit·suspicās rex culpā eq magis eē q̄ causealtez sibi fecit sterní·quē dum p ipm iter ingredí ꝓpellerz ac si muro īpēdiēte retent? ire nō valuit Intelligēs ergo rex nihil ꝓfecisse mutasse vehiculum·nisi mutassz occursum·deflectens ín viā q̄ ad sacerdotē ducebat·ea cepit equ? alacriter discurrere·ac si erept? de fouea · cāpi moll' planicīē recepissz·Cū ad ciuitatē venetū vel venericū ipe vir apostolic? accessissz·vno de obseq̄ntib? adolescētulo·quē p morū qualitate peculiarius diligebat ín loco defuncto atq; sepulto·post annū ei? corpusculum índe sublatū ad ꝓpria reuocabat· Tunc remorāte eo causa vtilitatis·voluerūt seruientes pus corpus mouere·q̄ sacerdos occurrerz·sz tanto pōdere fit grauatū vt ātea potuissent gigantea mēbra pēsare·q̄ pueruli corp? ꝓferre·donec antistes rediēs soluit oratōe·qō illi conglobati nō poterant mouere. Cū aūt ī ciuitate andegaua turris porte cohezēs·damnatis eēt carcer effecta·ptereū te beato albino·fiebat insolētia ò vocib? inclusoz Tunc ad iudicē p̄cator accedit·roganſ vt eos pietatis causa de custodia relaxarz Qò cum ille aure surda differret·mox pōtifex ad deū se fida petitione uertens·tā familiares voces ingessit·vt in loco quo oratōz sanct? albin? effudit mire magnitudinis saxeus q̄dr?us exiliēs·porte aditū faceret carceratis·q̄a āte eius p̄cem soliditatē suam lapis seruare non potuit·Hinc egressi q̄si de sepulcro viuētes in basilica sācti maurilioīs dño albino grās referētes se ad vestigia eius ꝓstrauerūt·eo q̄ suspectos de funere redire fecerat ad salutē

CXLIII De ceteris miracul' ei? āte obitū

Item dū q̄dam mulier arrepta maligno spū se beatissimō vīro albino & post· vociferās & eiulās p̄ntaret·mox aduersarius ipe sup eius oculū sil'itudinez vesice sāguinee collegit·tūc pōtifex faciēs signū crucis· increpauit malignū dicēs Inimice odīm quē ñ dedisti nec potes auferre·Mox ò collectōe vesice. in fleubotomi sil'itudinē subtiliter sāguis erupit·quo fluēte· sine lesioē īmūdus hostis euanuit·& puella incolumis impante signo crucis euasit·Sed & hoc magnanimitatis exēplum in eo q̄ p dei negocio apō eū nō fuerit vlla regū potētumq; psonalis acceptō. siq̄dem martir effici cupiebat·si nō defuissz dextera p cussoris·Post ei? obitū·cū sanct? german? epūs & ꝓplus mēbra ei? ín nouam basilicā trāsponenda deuote ferzēt·& ꝓpter cellule āngustiā in qua condit? fuerat nō dareē sacri corpis extrahēdi licentia·cūctis hesitātibus & īcertis q̄d agerēt· repēte nutu diuīo discisso piete q̄ erat ad pedes ei? a pte orientali tres lapides decedunt·s·dato signo p q̄lē locum se iuberet educi posse·Interea facto aditu dum contēctus psallētium corpus sāctū ad sepulcrum prosequit·a loco quo est eductū·palaz trez paralitici iam diu despati·redditi sunt sanitati·& duo ceci sunt illuminati·Hic itaq; sāctus virtutū floríb? adoznatus·xx·ānis & mēsibus·vj·pontificalem apicē gubernās·&·lxxx·etatis ānū feliciter explens kl'·martij·migrauit ad dn̄m·

CXLIIII De breui impio theodosij tercij· Hugo vbi supza·

Anastasius impator cum eēt vir catholic? literas cōstantino pape p scolasticum patricium exortum italie destinauit·quibus se fautorem catholice fidei & sancti sexti consilii p̄dicatorez eē declarauit.deniq; classem in alexandziam contra saracenos direxit·cuius exercit? ad aliud versus consiliū·ab itinere medio cōstantino politanā vrbem regressus·theodosiū virum ortho doxū inquirēs impatorē elegit·& coactum regali solio sublimauit·Theodosius vo anastasiū apō vrbē nicenam ḡui p̄lio supauit Sigibertus·Igitur theodosius anastasiū ò impio deponēs·eūq; p̄sbiterum ordinās·impauit anno vno· Cepit āno dn̄i dcc·xvij·Mundi scz q̄rtimillesimo·dc·lxxx· Qui cum fuissz mers & ydiota·& publicoz negociorz exactor·vi cōpulsus ē ab exercitu impium assumē Egberth veniēs de hibernia sāctitate & doctrīa clarz ín gallia·Sanct? germanus a cizico trāsferē ad epatum ostātinopolitanum· Hugo· Deniq; aduersus impatorē theodosiū ínsurrexit leo q̄dam vir potētissim? ·q̄ quidē eum ab ímpiali vertice ò posuit·sz ídamnatum abire pmisit. Ipse vo post modū clericus fact?·residuū vite trāsegit ī pace· Sigibertus·Eodē anno gregori? papa bonefacium a britānia veniētem epm̄ consecrat· & p eum ī germania verbū dei p̄dicat Rome ímundatō aq̄rū nimis calamitosa facta ē·sz grez·papa crebris letanijs deū p̄cante.ix·post dies ē repssa

CXLV De impio leonis tercij & sancto wlfranno

Eo itaq; post theodosiū sum nonēsipsit imperiū āno dn̄i·dcc· xviii·mūdi scz q̄rtimillosimo·dc·lxxxj·& impauit ānis xxiiij·Hui?āno p̀mo rathbodus dux frisonuz p̄dicatōe wlfrāni epi ad hoc adduct? vt baptizaretur cū vnū pedē ī lauacro intixissz·altez pedem retrahēs ínterrogauit·vbi nā plures suoz maioz eēnt ī ínferno an ī paradiso·& audiēs plures eē ín īferno ínmictū pedē extrabēs·satius ē ínquit vt plures q̄ pauciores sequar·& ita ludificatus ē a demone p̄mittēte q̄ tercia die ab hinc īcompabilia bona ei darz·ipa die tercia subita & eterna morte periit Ex gestis eius·Hic wlfrānus senonēsis epūs ex territorio vasconiēsi fuit·c? pater wlbert? ī aula regis dagoberti & filii ei? lodowici militauit Successit lāberto ī epatu senonēsi·hic ī visu admoīt? ē vt gēti frisonū verbū dei p̄dicarz·qò vt faceret iuit tūc ad moāsteriū fontanellā c? tūc pater erat bēus ausbert? rothomagēsis epūs·ò quo moāsterio coopatores secum assūpsit ad p̄dicandō·qui dū nauigarēt frisiā·& eēnt ī medio marí qò adiacz regioni morimoz·affuit hora vt missam cantarz sāctus wlfrānus·nauí manēte ímmobili poītis anchoris· Dumq; vētum eēt ad locū vbí mīster offerre debebat patenā p̄sulí·p̄sul ext ēsa manu eā expectabat Sz dū mīster eam abluere vellz ín marí ceciderat ꝓstratusq; p̄sulis veniā p̄cabaē ·quí mittēs eū ad locū vbi ceciderat·orādo effecit·vt patena ab imo maris reuecta manui mínistri coherez . Post hoc

filius rathbodi ducis a beato wlfrãno baptizatus· in albis posit? expirauit· Mos aũt erat apud friso nes· vt quẽcũqz sors cõtingerz· offerreẽ de moĩb? immolãdus· Ad hoc elect? ẽ sorte q̃daz puer ouo noĩe· quẽ cum sanct? wlfrãnus expetisſz· Respon= dit dux· Si tuus xp̃us de morte hunc eripuerit sit tu?· Apprehẽsus aũt est in patibulo· Orãte aũt sã cto wlfrãno· dirupta sũt vincula q̃ guttur ei? stri gebãt· & illesus corruit in terrã· q̃ tentus a fcõ sur rexit incolumis· Qui baptizat? & post a regis lau= do rothomagẽsi epo p̃sbiter ordinat? multos codi ces transscripsit monasterio fontanelle· Post hoc rathbodus dux cũ deberz baptizari· vt sup̃ dictuz est pedẽ retraxit· & cum essz in multa dubitatõne misit ad beatũ willebrodũ illi? gentis ep̃m· consu= lens si deberz baptizari· Cui ille respõdit Quomõ mihi credet q̃ sancto fratri nostro wlfrãno nõ cre dit· Ego inq̃t hac nocte vidi eũ cathena ignea li= gatũ· vñ constat eum in eternã damnatõz subisse Cunqz iret ad domũ p̃cipis nũciaẽ eũ iam eẽ mor tuũ· & statim remeauit ad sua CXLVI· De seditõne rathbodi frisonum ducis·

QVomodo aũt rathbodus ille deceptus fuerit a dyabolo p̃dict? quo narrabat· dicens· qz apparuisſz ei in angelũ trãsfigu ratus caput optũ dyademate aureo cũ gẽmis· & veste cũ auro texta· in quẽ cũ rathbodus intẽderz dixit ad eũ dyabol?· Viroz fortissime q̃s te ita se duxit· vt a cultura deoz velis recedere· noli hoc facere· sz mane in his que didicisti & venies ad do mos aureas· q̃s tibi eternaliter in p̃xio sũ daturus Cras ergo accersi wlfrannũ doctorẽ christianoz· & ab eo q̃re q̃ nam sit illa mansio eterne claritatis quã tibi polliceẽ· Quã cũ demõstraẽ nequiuerit· vẽusqz ptis mittanẽ legati & ego ero dux itineris & demõstrabo illis domũ aureã· & mansionẽ pul cerrimã quã tibi p̃mitto· Euigilãs rathbod?· nar rauit cuncta scõ wlfrãno· Qui dixit· Illusorẽ dya bolũ sibi velle illudẽ· Respõdit dux se futuz chri stianũ si illa pulcra mãsio nõ demõstraretur sibi a deo suo· Mittiẽ ergo statim q̃dam friso ex pte ducis & q̃dã dyacõ? ex pte scĩ wlfrãni· q̃ cũ paululum ab opido p̃cessissẽt obuiũ habuerũt q̃ndã itineris co mitẽ q̃ dixit eis· p̃parate cito· nam mõstrabo vobis pulcerrimã mansionẽ rathbodo duci p̃patã Illi ãt pgentes viã latissimã & loca ignota· viderũt quan dã viã diuisoz generib? mamorũ polito ope deco ratã· Viderũtqz alõge domũ q̃si auream· & puene rũt ad plateã q̃ añ domũ erat q̃si auro & gemmis strata· Intrãtesqz ĩ domũ· viderũt domũ eẽ mire pulcritudis & incredibilis splẽdoris· & in ea thro nũ mire magnitudis· Tũc ductoz itineris ait illis· Hec ẽ mãsio p̃pata rathbodo duci · Ad hec dyaco n? obstupescẽs ait Si a deo fcã sũt ista ppetuo ma neant· si a dyabolo cito dispeant· Et cũ signaret se signo scẽ crucis· ductoz ille trãsijt in dyabolum & domus aurea in lutũ· Remãsitqz dyacon? & friso in medio locoz palustriuz q̃ plena erãt lõgissimis virgultis ruscis· Triduoqz imẽsi itineris pficiẽtes itez· reuersi sunt ad opidũ & ducẽ mortuũ inuene runt· narrauerũtqz q̃ viderãt scõ wlfranno· Friso aũt baptizat? est· q̃ dicebaẽ ingomar? vl' cunigus qui & secut? ẽ sanctũ wlfrãnũ ad monasteriũ fon tenelle Fuit apõ frisones scũs wlfrãnus p ãnos· v & postea reuersus ẽ ad fontenellã monasterium· vbi & moãchicũ assumpsit habitũ· ordinato epo ĩ vrbe senonica guerico venerando· Ipe vo sanctus apud fontenellã pluriz? ãnis sine lecto fuit· cilicõ tectus sub cuculla. nunq̃ diuitibus honoris vel ti moris gratia siqua deliquissent reticebat· sed aspa ime ctõe eos corripiebat. missam cãtabat nõ elata in altum voce· sed p̃fusis lacrimis ex imo pectore· Obiit apud fontenellam· xiij· kl'· apulis· Anno dñi dcc· xx· Sepultus est iuxta beatũ wandregisilum·

CXLVII· De miraculosa strage saraceno rum apud ꝯstãtinopoli & de gradali· Sigibert?

ANno leonis secundo constãtinopolitaĩ instantia orandi & constantia preliandi fortiter resistunt saracenis Saraceni fa me· frigore· bello· pestilentia sine numero pereũt.

Actor· Fertur aũt eos miraculose hoc modo pisse apud ꝯstãtinopolim in moãsterio sancte dei genitricis iuxta palatiũ ĩ mari p̃pe sanctã sophiã erat ymago beate marie q̃ tenebat infantez in bra chio quã depinxit ĩ tabella scũs lucas cum adhuc viuerz sancta maria· Hec ymago vocaẽ odigitria id ẽ deductrix· qa duob? cecis apparuit scã maria & deduxit eos ad suã eccĩam· & illumĩauit eos· cũ ista ymagine faciũt p̃cessionẽ omi die martis p totam ciuitatẽ Cum ergo vt supra dictũ ẽ obsessa eẽt ciuitas· & ciues ieiunauerunt & orarẽt simĺ et pugnarent. qdam ciuis admonuit afferri illaz yma ginẽ· & ab omĩbus oratõem ad illam fieri hoc mõ· Sancta dei genitrix que totiẽs nos liberasti· libe ra nos modo de inimicis filii tui· & si vis vt yma ginẽ tuam non mergamus in mari. merge illos· Et cum hoc dixissent· ille secrete ymaginẽ tenuit sub vndas· & statim procella surrexit & omes naues saraceno z· aut mersit aut fregit· Helmanous.

Hoc tempe in britãnia cuidã heremite monstrata est mirabilis qdam visio p angelum· de scõ ioseph de curione nobili. qui corpus dñi deposuit de cru ce· & de catmo illo vel papside ĩ quo dñs cenauit cum discipulis suis· de quo ab eodem heremita de scripta ẽ historia q̃ dicit̃ de gradali· Gradal' autez vl' gradale gallice dr scutella lata et aliq̃ntulũ pro fũda in q̃ pciose dapes cũ suo iure diuitib? solent apponi· gradatim vnus morsellus post aliũ in diũ sis ordinib?· & dicit̃ vulgari nomĩe graal· qa gra ta & acceptabil'ẽ in ea comedẽti· tũ p̃pẽ otimẽs· qz forte argẽtea ẽ vl' ò alia pciosa matia· tũ p̃pẽ oten tum· i· ordinẽ mltiplicẽ dapũ pciosarũ · Hãc histo riã latine scriptã inueire ñ potui· sz tm̃ gallice scr̃ pta habeẽ a q̃busdã pceris· nec facile vt aiũt iue niri potest Sigibert? · Anno secũdo leonis con stantin? filius eiusdẽ ip̃atoris· dũ baptizaẽ a p̃ria tha germano· cacãs ĩ sacro lauacro· magnuz dat p sagiũ· qp futur? eẽt eccĩe dei ĩ scãd alũ·

CXLVIII. De pfusione & subiectõe wisi gothoz & de quiqsdam alĩs·

ANno leonis· iij· saraceni ab obsidione cõ stãtinopol' pfusi dsistũt· ip̃is cũ naub? suis pt̃i mario igne pfũptis pt̃i dimersis pt̃i ignee grandis tẽpestate vastatis· & ex tãta co pia nauiũ vix· v· residuis· potẽtia dei cũctis inno tuit pl̃is· ĩfra ciuitatẽ vo· ccc· milia hoĩm pestilẽ tia pierũt· haumar pseqns xp̃ianos· ml̃tos eoz xp̃i martires fecit· saraceni ex affrica duce abdirama fi lio muhanie amirei ĩ hispania trãsfretãt· eãqz sibi vẽdicãt· ita regnũ wisigothoz & sueuoz ẽ destru ctũ· & redactũ sb̃ saraceis ãnis pl̃ mi̇l̃· ccc· xl vi euolutis ex q° a scithia expulsi sũt ab hunis ex q° vo cedẽtib? wãdalis & deuictis sueuis ceperunt regnare in hispaniis annis circiter· ccl vj· euolutis

Regnū vero tercie ꝑtis hispanie qđ dr gallicie-
siū qđ nec tūc wisigothi nec postea saraceni potue
runt subigere adhuc viget icolume & dei ꝓtegen
te fide manet inexpugnabile: Ꝑ beatū wlfrannum
ecclesie senonēsi ꝑfuit gueric⁹ vir scītate et doctri
na ꝑfulgid⁹ multisq; miraculis glorios⁹ · cui sucess
it sanct⁹ elbo euisdē guerici nepos · hic cū pentib⁹
olī orbat⁹ essz ei qz castz toznodoz hereditario iu
re opeteret senonis latēter fugit · ibiq; ī mōasterio
scī petri viui diu xp̄o sub abbatis impio militauit ·
Cui⁹ loci p̄mo dū abbas fact⁹ · & īde ad pōtifica
tū ꝓmot⁹ · tā signis effulsit q̄ meritis . Anno leo
nis · mj · luit brād⁹ lōgobardoz rex; audiēs q̄ sarace
ni depopulata sardinia illa etiā loca fedassent · vbi
ossa beati augustini ob vastatōez barbaroz olī ab
ippone trāslata & recōdita fuerāt · legatos suos il
luc direxit · q̄ dato auro magno · p̄ciosas illas reliq̄
as secū deuexerūt · & ad vrbē genuensē regressi sūt
vbi ꝑfatus rex occurrēs cū gaudio · corp⁹ almificū
deuote adorauit · & reuerenter excepit · visis nimirū
miraculis ad declarādū scī meritū ibi patratis · Sa
ne rex & sui īde ꝓgressi cū p̄ciosissimo illo thesau
ro iuerūt ad q̄ndā villā ī tridonēsi epi⁹ situā · vexta
mē cū īde corp⁹ scīssimū tollē voluissent · ita stetit
īmobile · vt nulla vis · nulla possz illō ars hūana mo
uere · Qđ vidēs rex · votū vouit · ꝑ si beat⁹ confessor
ex illo loco se tolli ꝑmitteret & trāsduci · papiam
villā cū oīb⁹ appēdicijs suis cedēt suiētib⁹ īpius
ꝓpetuo possidendā · Voto facto atq; firmato · cor
p⁹ scīssimū iestimabili facilitate sustollit · & ticinuz
vsq; trāsuectū · clero pit ac populo ocurrēte bono
rifice & gaudenter excipit · & ī basilica beati petri
quā ꝑfat⁹ rex ostituēs celū aureū dixerat · digniss
me collocar · Q; aūt īm p̄dicta ecclesia corpis ei⁹ p̄
ciosus thesaur⁹ recōdit⁹ sit · stupēdo & euidenti
miracl'o elucescit · Siqdē ī cripta eccie ī q̄ iacz pute
us ē q̄ aliquot ānis ī die festi supundās · totā cripta
supefluxit ī signū · qz sic aq̄ illa sordes diluit sic sor
des hereseon ab eccia affluēs ei⁹ doctria defecit An
no leonis · v · leo īpator sepe & multū laborauit · vt
gregori⁹ papa ꝓmereē · sz frustra ital' & lōgobar
dis ꝓ defēdēdo papa īstanē īpatori resistētib⁹ · In
cāpania italie frumētū ꝓbustū & ordeū & legumīa
q̄ pluuia d celo ceciderūt · Anno eiusdē · vi · karol⁹
saxones debellat · Rigobert⁹ epūs remēsis a karolo
suo ī baptismate filio ab epatu deponiē, ꝓ eo q̄ illi
ntra raginfredū eūti · vbē remēsē p̄ tiore ragīfredi
apire noluit · Eucheri⁹ quoq; aurelianēs epūs ꝓ sil'i
cā epatu ꝑuat⁹ · & apd sarcinū vicū haspanie exu
latus · ī cenobio scī crudonis ī scītate ē ꝑsūmatus ·
CXLIX · Adhuc de q̄busdā euētib⁹ illi⁹ tp̄is ·

ANno eiusdē · vii · iude⁹ qdā maleficus ꝓ
mittēs githeū · xl · ānis p̄cipatuz suadet
vt ī toto regno suo dei & scōz imagies
deponi edicat · Qui spe diu regnādi seductus edi
ctū qdē ꝓponit ipe tn̄ mox obit · p⁹ quē eluctio p̄n
cipat saracenis ānis · xx · Anno eiusdē · vnj · leo īpa
tor a quodā beser refuga fidei seduct⁹ · ntra yma
gines xp̄i & scōz ei⁹ bellū īouciteasq; vbiq; depo
ni & icēdi edicit · ꝓ quo crrore eū gregorius papa
scriptis · multū qdē sz iuanū redarguit · Anno leoīs
ix · mortuo chilpico · theodoric⁹ a karolo martello
surrogat ī regno · regnitq; ānis · xv · Sub hoc tēpe
idē karol⁹ bellicosissim⁹ p̄ceps · armis sbi ugat sa
xones · deuincēsq; laufridū alemanoz ducē · alema
niā sibi efficit vectigalē · sueuos quoq; & baioctas
debellat & eudonē ducē aq̄tanie bello victū fugat
& aq̄taniā grauit deuastat · Eudo ꝙ dux vidēs se
karolo īferiorē · p⁹oīa saracenos ntra eū mutat ab
hispania · Eudo quoq; karolo recōciliat⁹ · castra sa
racenoz dirupit · & reliqas coz ntriuit · Nec m'to
p⁹ idē eudo rebellat · Sz karol⁹ rebellantē ī gasco
nia debellat · eūq; p̄cipatu & vita ꝑuat · Cū filijs
quoq; ei⁹ waifero & waldo dimicat · eosq; deuīcit
& aq̄taniā sibi subdit · lugdunū etiā aliasq; ciuita
tes capit burgundiāq; subigit · Cū ergo m'titudo
hostiū · & assiduitas bellorū incūberet · res eccīasti
cas · ī decimas suis militib⁹ ꝑcessit habēdas · ꝓ q̄ re
aīa ipi⁹ postmodū ī supplicijs īferni a scō eucherio
aurelianēsi epō visa est detineri · Sigibertus ·
Anno eiusdē · x · ostātinopolitani dr leonē īpatorez
ꝓ depositione ymaginum dei tumulantur · aliqui
etiam pro hoc martirizanē · Anno eiusdem vndecīo
gregorius papa · quia leonem imperatorem īcorigi
bilem vidit · romam & italiam & hesp̄iā totam ab
ei⁹ iure discedē facit · & vectigalia īterdicit · Anno
eiusdē · xij · sāct⁹ german⁹ leoni īpatori ꝓ ipietate
sua adūsus a sede epali ē deiect⁹ · Sanct⁹ beckbch
āglorz p̄sbiter obijt · Anno eiusdē · xnj · saraceni cū
oīb⁹ familis suis q̄ī gallijs habitaturi · garzamiaz
trāseūt · omia deuastāt · eccīasq; dei cremāt · Quib⁹
karolus dei auxilio fretus · bello occurrit · et ex eis
ccclxxv · milia cū rege suo abdirama pemit · et mille
o seruoz amisit ludo quoq; karolo recōciliat⁹ ca
stra saracenoz irrupit · et reliqas eoz cōtriuit · An
no eiusdē · xinj · gregori⁹ romane eccie · lxxxvnj · p̄si
det · Qui et ipe leonē īpatorē erzoris redarguit · et
populū romanū ī vectigalia hesp̄ie ab eo auertit
b īstituit p⁹ primā ꝑmemoratōz scōz ī canone miss
se a sacerdote ita dicendū · Et eoz quoz solennitas
hodie ī aspectu tue maiestatis celebrat dñe deus
noster toto orbe terzaz · Quā īstitutōez ī oratorio
rome tabulis lapideis oscribi fecit · In anglia beda
venerabil' p̄sbiter et monach⁹ sanctitate et scīētia
clarus obit · ·CL· De trāsitu bede p̄sbiteri
et de quibusdā alijs · Guilbermus ·

POst ostricū regnāit · vij · abida cedulf⁹ lite
raz p̄it⁹ Cui beda obtulit anglorz histo
riā ab eo elimādā · Huius anno · mj · obit
beda · anno incarnatōis dominice · dccxxxnj · etatis
sue · lxx · Cōtinuis · vij · ebdomadib⁹ āte mortem sto
machi īdignatōe cibos nauseās · et āgusto suspirio
halitū ꝓducēs · literaliū tn̄ studioz opam n̄ reiecit
sz totis his dieb⁹ ꝑter debitū psalmodie pensū ibi
intēdebat · euāgeliūq; iohānis his dieb⁹ anglica lin
gua interp̄tatus ē · Discipulis aūt dicebat · Discite
filioli dū vobiscū sum · Feria tercia añ ascēsionem
modic⁹ tumoz ī pedib⁹ apparuit · tūc accita cōgre
gatōne inūctus · ꝓmunicat⁹ ē · osculoq; cūctis liba
to · futurā sui memoriā a singulis ip̄lorauit Nōnul
lis etiā ob familiarē amicitiā xeniola q̄ī secretis ha
bebat largitus ē · Die ascēsionis ntra oratoriū quo
orare osueuerat · subiecto cilicō decūbēs · illibato
sensu et hilari vultu dicebat · O rex gl'ie dñe virtu
tū · ꝛc · vsq; ad fmē antiphone Qua fmita spīritum
efflauit · subsequēte tā suaui odore · vt omes q̄ asta
bāt in paradiso esse se dicerēt · Humat⁹ ē in eodem
mōasterio · sz mō cū beato cuthberto dunelmi sic⁹
dicit · Epithauiū eius ē hoc · Presbiter hic beda re
quiescit carne sepult⁹ · Dona xp̄e aīam ī celis gaudē
re ꝓ euū · Daq; sophie illū debriari fōte cui ītā · Su
spirauit ouās intēto sp amore · Sigibertus · An
no leonis · xv · ostātinus filiꝰ eiusdē leonis hirenem
filiam cātā auaroz regis vxorē ducit · Que baptisa

ta viro apostatãte rectã fidẽ tenuit· Anno eiusdẽ xvi·gregoꝛi⁹ papa sinoꝺ· ꝺcccciij ·episcopoꝝ rome ꝯgregat· & veneratõnem sc̃ãꝝ imagiñ cõfirmat · eaꝝq; violatores generali sentẽtia anathematizat Anno eiusdẽ· xvnj·obijt sanct⁹ hucbe⁹ ·Abbĩc regnũ ãglorꝝ ãnotare supsedeo ·q; hist̃orias maioꝛuꝫ qs sequar ñ habeo· Anno eiusdẽ xx·sanct⁹ hermi nus epꝰ & abbas lobiẽsis cenobij obijt· ¶ Ex cronicis·N ō multoꝑ⁹ theoderic⁹ rex frãcoꝝ moꝛiẽ · p⁹ quẽ regnat hildꝛic⁹ ãnis·ix·vir iutilis ac remis sus·nichilq; de tota regni potentia possidẽs ꝑter ipm regis nomẽ ac ꝑclaꝝ victũ q̃ ei aule regie mi= strabat ꝑfect⁹· Rex saracenoꝝ iuadit arelatẽ · vastatq; puincĩã Cui karol⁹ occurrẽs auinionẽ capit narbonã obsidet maglũ & nemãsũ deuictis saracenis destruit· & obsides de ciuitatib⁹ ꝑdictis ĩ frãciã ducit·Karol⁹ ꝓceps victoꝛiosissimus·pacato & dilatato ꝛgno frãcoꝝ·obiit· coꝛp⁹q; eius ĩ eccle sia scĩ dionisij sepl'tũ ẽ. In cui⁹ sepulcro p⁹ aliquot ãnos ñ coꝛp⁹ sz ingẽs serpẽs inuẽt⁹ ẽ· Waferio duce aq̃tanie narbonã depꝺãte·ꝓcepſ gothoꝝ pipĩo nemãsũ & magal'·& biterrĩ tradit·frãciq; narbonã diu obsessã a gothis recipiũt·pẽptis saracenis· & waferio q̃ eos ducebat fugato·facta tñ pactõné cũ frãcis·vt illic gothi viuerẽt moꝛib⁹ ac legibus patrie· .CLI· ¶ De impio ostantini filij leois & eius nequitia· ¶ Sigibertus·

ANno.xxmj·leone moꝛtuo ostãtin⁹ ei⁹ filius ei succesſit·Cepit aũt ãno dñi·decxl ii.mũdi·s·q̃rtimillesimo .dcev·& ip̃auit ãnis·xxxv· ¶ Hugo vbi sup̃·Hic ostãtin⁹ impij paterni & ipietatis piter succesſoꝛ·legũq; a patrib⁹ traditaꝝ ꝓsecutoꝛ·oñi vite fue tpe magicis maleficijs.& eciã crudẽtis sacrificijs. & luxurijs opam dedit·Et mlti clerici aut monachi & religiosi laici sb ipo ꝓ recta ꝓclitati sũt fide.Hẽbat etiã sibi ostẽtiẽ tẽ ĩ oib⁹ ꝓpt̃ amoꝛẽ ꝓcipat⁹ terreni·mẽoꝛatũ anastasiũ ostãtinopoleos falsi noĩs patriarchã· Vñ diuinit⁹ ĩdignatõ veit ĩ ciues eiusdẽ vrbis ãmonens impiũ ipatoꝛẽ vt se cohiberet ab insania q̃ flagbat sz ille vt quondã pharao inemẽdat⁹ ꝑmãsit·Veit q̃ppe pestilẽs mors icipiẽs a sicilia & a calabria ĩ regiã vrbẽ·& ita eã deuastauit·vt etiã in ipa plẽs domus integre clauderent̃·eo q̃ ñ esset q̃ eas inhabitaret·Ferebant̃ etiã ĩ plaustris ad sepeliẽdũ cadaũa moꝛtuoꝝ·Sz & anastasi⁹ passione nimia fatigatus q̃ stere⁹ vẽtris euomeret·vt mẽbꝝ mirabilit moꝛtu⁹ ẽ·& successit ei q̃dã hẽtic⁹ monach⁹ noie ostãtinus· ¶ Sigibert⁹·Anno ostãtini p̃mo zacharias romane ecĉie·lxxxix·p̃sidet·hic qꝫ rẽpublicã a lõgobardis ꝓturbatã mueit·stati beninolẽtia sua bñ oĩa ꝯposuit·& cũ lõgobardis ĩ·xx·ãnos pacẽ firmauit Nic libꝛos dyalogoꝝ gregorij de latino in grecuꝫ vertit· Sanct⁹ bonefaci⁹ arẽp̃s magũcie· cenobiũ fuldẽse ĩ baconia silua fũdauit· ¶ Ex cronicis·
Hoc cenobiũ ĩ pub⁹ germanie p̃ ceteris nobile est ac p̃claꝝ·et ei⁹ ãbbas honoꝛi magno habeẽ ĩ curia ipatoꝛis austrasioꝝ·q̃ etiã mille milites ipatoꝛi debet· ¶ Sigibertus·Anno eiusdẽ tercõ emis ꝺ celo cecidit· Anno eiusdẽ mj·petr⁹ damascen⁹ epꝰ· & petr⁹ mauimẽ⁹ ĩ siria martirizãẽ a saraceis· Aq̃nsi vrbe a saraceis desolata·coꝛp⁹ mariemagdalene a girardo coĩte burgũdie ad cenobiũ viceliacũ a se ꝑstructũ trãsferẽ· Quãꝯ aliq̃ scribant q̃ hoc apꝺ ephesũ q̃escat nullũ sup̃ se tegimẽ hñs· ¶ Actoꝛ·
Huius beate peccatricis pegrinatõez & vita m & obitum supius breuiter posui· CLII· ¶ De

trãslatõne coꝛpis sancte mãrie magdalene·

POꝛro qñ de vrbe aquẽsi trãllatũ ẽ coꝛp⁹ sanctũ inuentũ ẽ ĩ sepulcro suo ex oñi pte integerrimũ·cute etiã integerrima supductũ·maĩb⁹ pectoꝛi ipositis ex moꝛe iacẽs extensum·Quã scz sacrã glebã frater badilo viceliacẽsis cenobij·q̃ ad hoc ip̃m ab abbate eudone & girardo comite illuc direct⁹ erat·vt si qꝺ inuenire pignus posset·reuertens ad illos deferret·integerrimã vt dictũ ẽ reppit·& odoꝛ ineffabil'suauitatis ide efferbuit Cui·s·badiloni nocte sequẽte visũ ẽ se aspicẽ quãdã religiosissimã cãdidissimis vestib⁹ inoutam satis accurate a capite circũamictã·diceẽtẽ sibi·Ne formides qm̃ eunduꝫ ẽ nob⁹ vna tecũ ad loeũ a deo ꝑdestinatũ·Mane ergo facto ·secreto suos vocauit·& coꝛp⁹ sacꝝ pãnis inuoluẽs mũdissimis vehiculo ipositi·pgẽtes aũt cũ ad miliariũ ꝑfati cenobij puenirẽt·cepit sacꝝ coꝛp⁹ tãto põdere depmi vt quãlz plurimi accederẽt·nisi laten⁹ ide ferre valerent·donec fratres audito eoꝝ aduentu & ipedim̃to itineris· cũ thuribulis & crucibus·accensisq; cereis m albis occurrerũt cũctiq; sese humi ꝑstrauerũt oñipotentiã dei·& ip̃am amicissimã hiesu xp̃i mariã attenti⁹ obsecrãtes·vt glebã sui coꝛpis a loco illo ad mõasteriũ deferri ꝑmitterꝫ· Itaq; ab oratõne surgentes·tãta agilitate prexerũt· vt magis ip̃i portari q̃ ip̃i aliq̃d portare viderenẽ Sicq; cũ exultatõne sũma melodijs monachoꝝ resonãtib⁹· tinnulisq; signoꝝ ꝑstrepentib⁹·intromiserũt coꝛp⁹ ĩ ecclesiã saucte ꝺi geĩtricis· & beatoꝝ apl'oꝝ petri & pauli honoꝛe a ꝓncipio ꝺsecratã atq; ibi honorifice vt decebat reposuerũt·xmj·kl'·apꝛil'· Quo in loco extũc dño coopãte·diuꝫ signoꝝ vtutib⁹ claruit

CLIII· ¶ De quibusdã eius miraculis·

APud auernensẽ vrbẽ miles q̃dã ĩ p̃lio capt⁹·& hemicyclis boiaꝝ astrict⁹· ita vt quoꝛsũ se oĩno vtere neq̃ret·cũ spõsoꝛez ꝓ se sufficientẽ ñ haberꝫ·attenti⁹ sanctã mariã magdalenã exoꝛauit·vt sic eã xp̃s a vicio suoꝝ peccaminũ absoluit·sic ei⁹ ĩteruẽtu illũ a vinclis ferreis q̃b⁹ tenebaẽ astrict⁹ absolueret· Qꝺ ꝺ dũ sepi⁹ ageret·q̃dã die dũ nomẽ mariemagdalene recitãꝺo reuoluerꝫ·exiliẽs velut trocisc⁹ ferri a boĩs calcãe ꝺcen⁹ traduct⁹ ꝺcidit· Qꝺ ꝺperiẽsis q̃ eũ cepat·abire ꝓmisit·Et ille nudis gressib⁹ viceliacũ ꝓgens ꝓ liberatẽe sua gr̃es redditur⁹·ꝺpedes secũ tulit· Siliter apuꝺ castꝝ nantoĩs plebei⁹ quidã cruelit cathenat⁹·brachijs & cruribꝰ astrict⁹ ob exactio nẽ cupide ĩten tõnis tota deuotõe spõdebat se seruũ beate mariemagdalene fieri·si ei⁹ obtẽtu merẽtur ab his cruciatib⁹ liberari Qui nocte q̃dã vidit specõsam quãdã añ se stare·q̃ sibi leui nutu ĩtiabat vt surgeret. Cũq; ille videreẽ rñdere·ñ valeo·exp gefact⁹ a vinclis solutũ se reppit · Moxq; ferreos nex⁹ assumẽs liberatrici sue detulit. Nobis quoq; dũ supi⁹ rigesta scribere conaremur .eadẽ xp̃i amatrix appuit·Nauis ĩ ligeris flumĩb⁹ viris & mulieribꝰ onusta isurgẽte vento & vndis ipellentibus aq̃s ipleta cepit piclitari & ad ima demergi. Tũc oñs q̃ ĩ naui erãt subite moꝛtis tiꝛoꝛe ꝓterriti. spẽ p̃cis vl' alic⁹ diuini voti spõsionẽ oĩno ꝓꝺeruẽt· Itaq; naui sũmersa·& ceteris qui aderãt vndis iuoluis·subito moꝛiture mulieri cuidã ĩ mentẽ diuino instictu venit. vt voce q̃ poẽat iclamaret·O sãcta mariamagdalena·a xp̃o dilecta p illas lacrimas q̃s eius pedibus infudisti te depcoꝛ vt ab hoc piculo moꝛtis intercessione tua valeã liberari · Erat autez

mulier ꝑgnās pignore filij · quē etiā deuouit si eua deret dño dari & si mascul⁹ eēt viceliaci monachū fieri · Statiqz generose spēi mulier ei appuit q̄ manu extēsa mentū ei⁹ arripiēs · leui natatu ad ripam flumis duxit · Sicqz ceteris peūtib⁹ · sola liberata · natū puerꝝ poposcit baptisari · eūqz deo et bte mariemagdalene vt mēte ocepat obtulit · Vir quidam cecus ad ꝑdictū monasteriū veniēs cū ductor ei⁹ diceret se iā videre ecclesiā ad quā tendebāt · exclamauit dicēs O scā mariamagdalene · si q̄n origerit dño miserāte me videre totalē ecclesie tue · Ilico apti sunt oculi ei⁹ · & q̄ optabat · miliario adhuc interiacēte · osecut⁹ est · ¶ CLIIII · ¶ De quibusdā incidētib⁹ illi⁹ tpis · ¶ Ex cronicis ·

ANno ostantini · v · karolomān⁹ frater pipini regis diumo timore ꝓpunct⁹ · p⁹ aliquot ānos pricipat⁹ sui romā adijt · Ibiqz a zacharia papa in monachū attōsus · in montez serapti migrauit · vbi edificato cenobio in honore sancti siluestri religiose studuit ꝺūsari · Sz cū mlti Francorꝝ nobiles romā veniētes ipm salutandi grā visitarēt · videretqz q̄ ociū quo maxīe delectabat ob visitantiū frequētiā interrūpe cogeret · locuz illum deserēs montē cassinū expetijt · vbi & aliquanto tpe laudabili vita emicuit ¶ Sigibertus · Acholog⁹ pbiter p illatā sibi cecitatē āmonit⁹ q̄ rere corpa scōrꝝ kiliani socioꝝqz ei⁹ · inuētis sācto rū corpib⁹ visū recepit · eaqz re sanct⁹ bonefacius magūcie eps ab achalōgo ad se relata · castꝝ wirtzburg ad honorē kiliani martiris · q̄ ad ꝑdicādū ibi a papa canone eps ordinat⁹ fuerat · ibiqz mortis & q̄etis locū a deo accepat · epalis sedis dignitate insigniri decreuit · & primū ibi epm sanctū burchardū ordinauit · Anno · vij · in calabria & sicilia fit pestilētia et mortalitas hoīm nimia · In vestib⁹ hoīm & in velis ecclesiarꝝ apparēt crucicle q̄i oleo desigte · Anno · vnj · cachis lōgobardoꝝ rex dū rupto fedre romā inq̄etare nitiē · a zacharia papa ñ solū a malo rep̄miē · sz etiā ei⁹ īstinctu cū vxore & filijs romā veniēs · monach⁹ efficiē · Cui haistulf⁹ frater eius substitut⁹ regnauit annis · vij · Anno · ix · hildric⁹ rex francorū ī monachū tōsorat · ¶ Ex cronicis · Pipinus em frācoꝝ princeps · legatos misit ad zachariaz papā · osulēs q̄s poti⁹ rex ee vel dici deberet · q̄ magnos ꝑ regni pace labores sustinēt · an q̄ ocio deditus solo noīe regio otētus eēt · Cui papa remandauit illū debere appellari regē qui augēt rēpublicā Qua rnsione frāci aīati hildrico rege ī monasterio retruso · & mōachico tegmīe palliato pipinū regē ostituūt ānno · s · dñi · dccl · In hoc itaqz pgenies clodouei defecit a regno · succedēte pipio cui⁹ īsignis posteritas p multa p⁹ tpa regnū frācoꝝ obtinuit & adhuc in austrasioꝝ īpatorib⁹ enitescit · Huius quoqz frater remigi⁹ rothomagēsis archiep⁹ mlta laude celebris ē habit⁹ · ¶ Sigibertus · Pipinus ergo princeps autoritate aplica & francoꝝ electōe a sancto bonefacio magūcie archiepo in regē vngit̄ & osecrat̄ · & regnat ānis · xvnj · post ānos circiter oct uagintaocto postq̄ maiores domus ceperunt principari sup reges frācoꝝ · Anno · x · pipinus rex otra saxones pugnat Idē pipin⁹ rex · galliaꝝ ecclesias cātibus romane autoritatis suo studio melioravit · CLV · ¶ Qualit̄ apud floriacū īpedita ē diuin⁹ rela tō corpis scī bñdicti · ¶ Hugo vbi sup̄ ·

INterea vo monachi cenobij cassinēsis auctore karolomāno romā venerūt · rogātes zachariā papā · vt literas pipio regi frācoꝝ dirigēt q̄tin⁹ corp⁹ beati bñdicti · qō floricāses mōachi furtī sibi vēdicauerāt suo restituat loco · Quib⁹ papa ānuēs · p eundem karolomānum epīs frācie scripsit · vt corp⁹ ad tumulū suū referetur · Qō vt fratrib⁹ īnotuit floriacēsib⁹ · triduanū ieiuniū celebrātes · his vbis beatū bñdictū orabāt añ ei⁹ sepulcꝝ · O vnica spes nostra p⁹ deū · ne derelinq̄s nos orphanos · q̄ huc ñ nostris meritis sed p mlta aīaꝝ salute venisti · Credēs sup pauimētū pluere p nimia lacrimaꝝ imundatōne · & cū iā ī hiis singultib⁹ & lacrimis totū expēdissent triduū · ecce mēorati epi assūt mādata regis implē cupiētes moxqz reserari sibi fores ecīe iubēt · Tūc templum scē marie īgressi · añq̄ ad sci bñdicti appimāssēt tumulū · ī desolatōez & formidinē sūt uersi · & tāta cecitate pcussi · vt nec inuicē se recognoscē quirēt Cū aūt se diuīa vltōe cecatos cē sensissēt · cepūt errabūdi p ecīam pgē · quoad restes cāpanaꝝ impegissent · q̄s vi magꝝ cepūt trahere · Nō em aliē potērāt his q̄ foris remānerāt īfortuniū suū notificare · Quo exciti sono frēs · de iā dicta apli petri ꝓcesse rūt ecīa · existimātes triste spectaculū se visuros Explorādi grā q̄dā ex eis iuerūt · & mox p ecīam illos errare depbendētes egressi sūt dicētes · Quia pi⁹ pater bñdict⁹ exaudiuit nos · & suscepit lacrimas nostras · veite & videte magīa dei Cūqz piter itroissent · inuenerūt eos cecos clamātes & dicētes Ve nob · qz scī patris bñdicti requiē temerare veī m⁹ · & iō cecitatē īcurrim⁹ · Vos aūt serui dei mitius agite nobiscū & nolite nob scām p̄sumptōem nostrā reddē talionē · sz orate p nob deū · vt apiat oculos nostros · nosqz vobis pmittim⁹ · nūq̄ talia p̄sumpturos Ad hec vba frēs soloten⁹ fusi orabāt attētius · vt diuīa pietas eis lumē reddē dignaret̄ & cū orarēt · apti sūt oculi eoꝝ · Reūsiqz ad regez · narrauerūt q̄ fuerāt passi · addētes q̄ ñ deberet gallia tā scis ossib⁹ viduari · · LVI · ¶ Qualiter stephan⁹ papa pipini regis auxiliū expetijt ꝺra lōgobardos · ¶ Sigibertus ·

ANno ostātini · xi · haystulpho lōgobardoꝝ rege otra romanos adeo exardescēte · vt tributū exigeret ab vniuscuiusqz capite stephan⁹ papa ad expetendū pipini regis auxiliuz cogit̄ ī francia venire · Cui iueniēdo in vna noctiū appuit magnū signū in celo · glob⁹ · s · igneus a pte australi · ꝺclimās a gallie finib⁹ ī ptes lōgobardoꝝ Mittit̄ etiā karolomān⁹ monachus ab haystulpho ad fratrē suū pipinū regē · ad pturbandā aplicā petitōnem · ¶ Ex cronicis · Porro pipin⁹ rex vbi p̄fatū papā venientē audiuit · p spaciū trium miliū de equo suo descēdēs cū hūilitate magna vice stratoris terze pstratus · vna cū uxore sua & filijs · eū vsqz ad palatiū suū deduxit · Ibiqz dū ītra oratoriuz piter ꝺsiderēt · lacrimabilit̄ īpm pp̄a depcat⁹ est vt p pacis federa cām beati petri ac reipublice romanoꝝ disponeret · Qui iureiurādo mādatis ei⁹ oib⁹ totis se nisib⁹ obedire promisit qō & fecit · Porro idē papa dū apud regē morarēt̄ grauit̄ egrotās · in cenobio scī dyonisij p visionē mirabilē sanitati redditē · Vñ & ibidē altare ī honorē scōꝝ petri & pauli ab ipo osecrat̄ · Per idē quoqz eps edificatū ē · cenobiū fiat̄ · i caturiēsi territorio · ipo dño monasteriū mirabilit̄ osecrāte · pntibus papa stephano ac rege pipīo · ¶ Sigibert⁹ · Pipī⁹ a stephāo papa cū filijs suis karolomanno & karolo in regē vngit̄ et p eū generatō eoꝝ in hereditatem regalis successionis imppetuum benedicit̄ & omnis alienigena ab eius

euasione aplico anathemate interdicit. Anselmus etiam vir illustris. cuius soror erat vxor haystulfi regis. trāsfert corp9 sancti silvestri pape ad cenobiū monantulā a se fundatū. Anno. xij. pipi9 rex vtraliā aggredit. exercit9 haystulfi a frācis vincit. Haystulf9 pacē facere cū romanis ad nutū frāco rū opellit. Karolomān9 monach9 ossa scī bñdicti abbatis ab ecclia floriacēsi. vbi olī trālata fuerāt tollē nitit. vt ea ad castr. cassinū referret. sz miracu lis vt pōtū est a deo oñs. & frācis obsistentibus ab icepto phibet. Hoc tpe terremot9 terrib l' fa ctus ē. quo vrbes alie qdē ex toto. alie ex pte subū se sūt. alie aūt a mōtanis ad subiecta cāpestria cū muris & habitatōnib9 suis itegre & salue. plusq vi. miliaria trāsmigraueriūt. In mesopotamia etiaz terra dirupta ē vsq ad duo miliaria aliaq terra ni mis alba & arenosa de pfūdo ascēdit. Et ex ea ani mal mulmū ascēdit mcōtamīatū. humana voce lo quēs. pnuncias īcursionē gentis ab hēmo adūsus arabes. Anno. xnj. karolomān9 monach9 wienne morit. CLVII. De scō bonefacō magun tino & epistola eius ad regē anglor.

Anct9 bonefaci9 magūcie arep̄s. cum so cijs suis in frisia ab inimicis fidei martirizat. & in fulda cenobio qō ipe ī choro in gia fundauerat. honorifice tumulat. Helmād9 Hic bonefaci9 natōe anglus huiōi epistolā scripsit echelbaldo regi anglor. Dño carissimo echelbaldo bonefaci9 archiep̄s. legat9 germanic9 romane eccie ppetuā in xp̄o caritatis salutē. Audiuim9 q elemo sinis intent9. furta & rapinā phibes. & pacē dili gis. & defēsor paupum & viduar es. & inde deo grās agim9. Q vo legitimū matrimoniū spnis. si p castitate facēs eēt laudabile. sed q in luxuria & adulterio & cū scīmoialib9 voluptanis. ē vitupabi le & damnabile. Quapter fili carissime penitē & memorare. q turpe sit vt tu q dono dei dñatis. ad iniuriam ei9 sis libidis seru9. Audiuim9 pterea q optimates penes oms gētis mercior tuo exemplo legitimas vxores deserāt. & adulteras & scīmoia les ostuperēt. Qō cū sit ab honestate pegrinū do ceat vos aliene gētis institutō. Nā in antiq saxonia vbi nulla ē xp̄i cognitō. sz vgo in paterno domo vl' maritata sub iuge. fuerit adulterata. manu ppria strāgulatā cremāt & supfossā sepulte corruptorē suspendūt aut cingulo tenr9 vestib9 abscisis. flagel lāt eā caste matrone & cultellis pungūt. & de vil la in villā misse occurrūt noue flagellātes donec ī terimant. Wimodi quoq qō ē fedissimū genr9 hoīm hunc hūt morē. vt marito mortuo mulier se in ro gū cremati piter arsura p̄cipitet. Si ergo gētes de um ignorātes zelum castimonie hūt qd tibi cōueīt fili carissime q xp̄ian9 es & rex. pce ergo aie tue. pce multitudī populi tui peuntis exēplo. ō quor aīabus ratōnem redditur9 es. Recogita qso q ter ribilē vindictā de9 in anteriores reges exercuerit. eius culpe quā in te arguim9 oscios. Nā celredum p̄decessorē tuū. stupratorē scīmoialiū & ecclesiasti cor p̄legior fractorē splēdide cū suis comitib9 epulantē. spirit9 arripuit malign9. & sine pfessione & viatico. cū diabolo sermocināti. et legē dei dete stanti. aīam extorsit. Hedredū quoq regē deirorū & bernicior earūdē culpar reū ita effrenē egit vt regnū & iuuenilē etatē ptēptibili morte amitteret Obtestamur & obsecram9 te. vt recorderis q fu gitiua sit p̄sens vita. & delectatō spurce carnis. p quā eterni cruciat9 emunē. & q ignominiosum sit. vt breuis vite hui9 mala exēpla imppetuū po steris relinqs. Actor. Ex his ppendi potest bea ti viri prudētia. & libertas spūs in peccata regū & principū publice arguēdo. p quā cū p̄sentis vite sā ctimonia ad coronā & gloriā martirij felicit̄ pueīt Nunc bonefacō succedit lull9. de quo loquit̄ vita sancti goaris. & hi vsus. Antistes lull9. quo nō ē sanctior vllus. Pollēs diuīa tribuēte deo medicīa Occurrit morbis. vt tot9 p̄dicat orbis.

CLVIII. De turānide ostātini otra ecclesiā & alijs quibusdam. Sigibert9.

Anno impij sui. xnj. ostātin9 sinodū epor tricētor trigīta ostantinopoli congregat. in q edicto ppulgato de imagīb9 dei et sā ctor eius deponēdis. ecclesiā dei nimis scāda lizat. & otra orthodoxos tirānizat. Haystulf9 rex rupto pacis federe romā obsidet. & pipin9 italiā repetēs eū papie inclusū obsidet. & in tu. tū ad fedus pacis repetendū opellit. & scō petro q̄cunq erāt sui iu ris restitui fecit. Fulrad9 abbas scī dionisij pisien sis. corp9 scī nicasij martiris a roma pisius trāstulit.

Ex cronicis. Per hos dies pipin9 fortit̄ saxonū munitōnes irrūpit. & p9 multā strag̃ eos sub tri buto redigit. Deinde auerniacū pagū depopulādo p mit & multa castella ipamq vrbē capit. et blandi nū vrbis comitē cū mltis adducit. Biturīcas etiam vrbē capit. & captā munit. Agennū et petragori cas et engolissimam vrbes aq̄tanie deuastauit. mul tāq ptem aquitanie sibi subiugauit. Anno ostanti xv. caput iohānis bap. in aq̄taniā diuīa voluntate allatū ē sub rege pipino. et honorifice susceptū. at postmodū in eis dē finib9 ecclesia nobili cōstructa cū digno honore repositū. p hanc em scāq reliquar vtutes. plures tūc amici regis pipini. qui in bello fuerāt occisi. subito reuiuiscere se derūt. Sigiber tus. Anno quoq. xv. haystulph9 rex lōgobardor iussicō dei percussus morit̄. p9 quē desideri9 qui erat dux in ptib9 tusciē regnat ānis. xvnj. Anno. xvij. walpert9 abbas in italia. et crodegād9 metensium ep̄s. pipini regis ex lādrada sorore nepos. clarens in gallia. q gorzian cenobiū fundauit in metēsi pro chia. Corp9 sancte petronelle vginis petri aposto li filie. rome a paulo papa trāsponit̄. In cuius mar more sarcofago ip̄i9 apostoli petri manu sculptū legebat̄. Auree petronelle dilectissime filie. Anno xvnj. babdallas psequit̄ eccām dei. Anno ostātini xxi. turci a caspijs portis erūpentes armeniā infe stant in quor patria cū antiquo tpe pestilētia fuis set. suasu xp̄ianor in modū crucis se totunderunt Et qz p hoc signū salus patrie reddita est. Hūc tō dendi ritū tenuerūt. Anno. xxij. pagan9 bulgarib9 dñat̄. Gelu magnū fit a kl'. octob. vsq ad febzua riū. Ex cronicis. Hinc pelag9 ponti vsq ad cen tū miliaria p̄ glaciei rigore fuit in duriciam lapidis versum. hñs trigīta cubitos a supficie in pfundū Nix quoq. p vigīti cubitos illud coopuit. ita vt inde mare obfirmar ē. ac pedibus calcaret̄. Inē men sem vero febzuariū. p virtutē dei gelu oscissum est in diūsas spēs ad instar montiū. Sigibertus. Stelle subito vise de celo ceci disse. ita oms terzue rūt vt putarēt finē mūdi imminere. Anno. xxnj. cro degand9 eps. corpa martir gorgonij naborīs. na zarij. a roma ad galliā transtulit. et gorgoniū qdē in gorzia. naborē ī hilliriaco. nazariū. aūt reposuit in cenobio lorisham. qō canthur comes illustris a se fundatū. metēsi eccie poti anno tradiderat. An no. xxnj. idē crodegand9 metensiū episcop9 obijt

·CLIX· De scō gēgulpho martire· Ex gestis eius·

EO tpe sāct⁹ gēgulph⁹ ī burgūdia claru it·Hic fōtē quē dā emit ī gallia·& eū erī fecit ī burgūdia·Cui⁹ vēditor dū em prozē irziderz. repēte fontē suū vidit siccatū·Cū ergo quadā die iuxta fōtē illū ī orto suo mirabiliē orientē sederet·idē gengulf⁹ cū vxore sua adulta·cepit illā arguē de adulterij sui īfamia Qō crim̄ cū illa vehemenē negaret·facillimā ei purgatōz oppo suit·dicēs·Si vis vt credā te sub hac ītamia falso laborare·denuda brachiū tuū·& affer mihi lapillū de fūdo fonticli hui⁹·si illesū brachiū retexeris·credā q̄ īnocēs sis Qō illa audiēs·secure brachiū īmersit fonti·& stati obustū velut ab ignē retexit·Tūc scūs ad illā. Ecce im q̄t appet veritas flagitij tui·Habe ergo tua·& mare p te. vel cū tuo adultero·Nā socia mea vltra nō eris· Et data e. dimidia parte substātie sue māsit p se·Nō mlto p⁹·dozmiēs ī domo sua occis⁹ ē a quodā clerico·q̄ cum vxore sua adulterare solebat·Cui⁹ corp⁹ dū ī feretro ī sepulturā portarēt·mlta īfirmi de tactu sanati sūt·Dū hoc illi⁹ vxozi referrēt ab ancilla sua scz dn̄m suū tanq̄ martirē scūm miracla facere· irridēs illa & subsamnās ait·Ita īm̄q gengulf⁹ miracula factitat· vt an⁹ me⁹ cātat Moxq; ab ano suo turpes sonos & nūosos vellet nollet cepit emittē Qō ei postea ptigit oī vita sua ī·vi·feria· vt quotiēs ī catē feria ī q̄ vir ei⁹ martir effcūs ē aliq̄ō vbū ab oze pferret·totiēs ab ano turpē sonū edēt Qō audiēs rex pipin⁹·ad maiorē gl̄iaz martiris gēgulfi exiri dignat⁹ ē· CLX. De crucifixione imagis xp̄i cui⁹ miraculis uersi sunt iudei·

TEmpe quoq; ostantī impatoris & byrre vxozis ei⁹·ī siria ciuitate bericho·q̄ subiacet anthiochie·iudei imaginē saluatozis nostri ihu xp̄i īuenientes ī domo cuiusdā iudei·relictā a quodā xp̄iano q̄ ibi māserat·eā iuriose deposuerūt·& oīa oppbria q̄ iudei ihu xp̄o ītulerūt ei⁹ imagini īferebāt·illu dētes ei·ī facē conspuētes cīmiose uulciātes·eāq; pcutientes·manus & pedes ei⁹ clauis ofigētes·acetū & fel ei porrigētes. Tandem latere ei⁹ apto·exiuit de eo sanguis & aq̄ Qō illi suppōita āpulla suscipiētes·ad expimentū vtq; fuerit vera mirac̄la q̄ ihm fecisse audierāt·oēs īfirmos ī sinagoga sua collectos hoc sanguie aspergebāt·& a quocūq; lāguore detinebantur·oms sanabanē· Vñ tandē iudei spūcti·ad ōdatū ciuitatis ep̄m oēs cucurrerūt·eiq; re enarrata ymaginē cum sanguine ei ōtulerūt Quib⁹ baptizatis ep̄s sanguinē p āpullas diuisim lōge lateq; dirigēs p̄dicabat magnalia dei·obtestat⁹ oēs vt singulis ānis·v·idus nouēbris celebrēt passio dn̄ice imagis·Anno·xxv·ostātin⁹ īpator & ab dallas a miras pari vesania ī ozthodoxos deseuiūt mltos q; eoz p xp̄o p̄imūt·Cōstantin⁹ insup egre ferens gloriā scōz miraculis cozuscantiū·etiā lipsana eorū vbiq; iubet effodi & iactari in p̄fundū·

·CLXI· De q̄busdā gestis pipini regis & de morte eius·

EOdē ano in p̄ntia pipini regis frācoz·inter grecos & romanos celebrat synod⁹ de scā trinitate & scōz imaginib⁹·Pipinus aūt rex remistaniū frēm eudonis patruū scilz waiferi q̄ a waifēo ad se·& a se ad waifez trnsfugat captū ī bello a suis suspēdit ī patibulo Rex vero saracenoz·amirmonū· ab hyspania missis legatis & muneribꝰ datis & acceptis· optat grām pipini regis & amicicia·Anno·xxvi·pipin⁹ multo exīmio aquitāniā atterit·scōnas capit·ibiq; waiferi matrē sozores & neptes captas secū adducit· Rome paulo papa mortuo·ostantin⁹ q̄dam subito ordīatur sacerdos ex laico·& tyrānica ābitōne papatu inuaso ecc̄ie dei magno fuit scādalo·Contra hunc phil ipp⁹ a q̄busdā romanoz papa ostituit· & non multo p⁹ deponit·Anno·xxvii·lōga otentō īter pipinū regē frācoz & waifez finit·q; waiferus a suis malozꝝ pressis·īm grām pipini pimit·& nō mlt⁹ top⁹ pipin⁹ mozit· Ex cronicis·Iste pipin⁹ vt dictū ē·ex regalis aule p̄fecto īm regē p̄mot⁹·ī ec clesia sancti dyonisij cū mlta fuit honorificētia tumulat⁹ felix victoriarū successib⁹·regūq; francoz eximi⁹·Hui⁹ fili⁹ extitit karol⁹ ex berta filia heraclij cesaris· Vñ m ipo g n⁹ grecoz & romanoz ac germanozū cōcurrit· Vñ merito ad ip̄m postea trāslatū est impiū Sigibertus·Hic ergo karol⁹ pipini fili⁹ q̄ p felicitatis magnitudie agnoīatus est magn⁹·optato cū fratre suo karloomāno regno regnat p⁹ eū ām̄s·xlvii·Et karol⁹ q̄t ē noticiā regiam accepit cozonā·karolomān⁹ vo ī v.be suessonica CLXII. De duob⁹ pueris similibus amico & amelio· Ex gestis eoz·

TEmp⁹ pipini regis francoz orti sunt duo pueri·miro mō sibi psilēs·vn⁹ ex comite alūnensi·ali⁹ ex milite quodā berīcano·Qui cū a pentab⁹ baptismi causa romā ōferrent· m luca ciuitate se inuicē muenerūt· et societate inter se firmata·romam ingressi sunt· Tanta q; inter puulos erat societas & voluntatis identitas·vt vn⁹ sine alio nollet cibū sumere nec in alio cubiclo requescere·Oblati igit ē scō pape deuot·dit ab eo sunt baptizati·Qui filio comitis iposuit nomen ameli⁹·et filio militis amic⁹ Multiq; romanorū militū eos cū gaudio de fōte sacro susceperunt P⁹ hoc ip̄e papa duos scaphos lignees pari amplitudie opōitos auro et gēmis dedit eis dicēs·Accipite hoc donū·qō vobis ī eternū sit testimoniū·q; ego vos ī basilica scī saluatozis baptizaui· Quib⁹ gratuito acceptis·ad p̄pria sunt reuersi· Adultuz vo bericanū filiū ſ amicū·q̄i altez salomōez de⁹ magna sapiētia decozauit Quē cū esset ānoz·xxx pater e⁹ senex languore cozrept⁹ vir nobilis et sāctus p̄monuit xp̄i militiā exercere· fidē dominis seruare·socijs et amicis auxiliū ferze· misericordie opa exercere·et p̄ter hec societatē filij comitis alūnensis et amicicia oblioni nullaten⁹ tradere finitisq; verbis ad deū migrauit· Cui filius honorem sepulture decēter exhibuit·Mox autē maligni homines iuueni ceperūt inuidere·eiq; dolos et īsidias latenter pare·At ille oms amabat et iniurias illatas patienter tolerabat· Adeo tamē otra eū inquitas impioz creuit·q; eū de paterne hereditatis castro cū tota familia eius expulit· Qui assūptis x·seruis suis·ait·Festinem⁹ ad curiā comitis amelij·mihi societate et amicicia iuncti·forsitā nos bonis suis ditabit·Si aūt ibimus ad hildegardē karoli regis frācoz vxorē Que osulere semp electis osueuit· Euntes ergo ad curiā comitis puenerūt· sz ip̄m non inuenerūt· p̄rexerat em̄ bericū visitare ip̄m amicū suum·cui⁹ patrē audierat esse defūctū Quē nō inueniēs·tristis discesit seqz nō reditur ad patriā nisi pri⁹ eum īueniret p̄posuit· Sz et ip̄e amic⁹ comitē cū suis querere non cessauit· donec apud quendā nobilē vir hospitatus est·q; audito

infortunio quod eis acciderat · sponte filiã suã ei i
piugiũ tradidit. ·CLXIII·
Qualit se iuicẽ querentes inuenerũt & ad curiam
karoli puenerũt.

POst autem annũ & dimidium ibi transa=
ctum · amicus pisius festinauit · cũ seruis
suis vt quereret comitẽ ameliũ Et ipe iã
p bienniũ qsierat amicũ · Qui cũ appinqsset pisi? · in
ueniẽs quendã pegrinũ · mrogauit si vidisset amicũ
militẽ bericanũ a patria expulsũ Qui cũ rñderet
se nunqꝑ eũ vidisse · comes abstractã tunicaz dedit
ei rogãs vt orare p eo ad dñm · quatin? labori suo
quẽ biẽnio patiebat fmẽ imponẽt · Peregn? ergo it
faciẽs circa vespam inuenit amicũ · Qui reqsiuit ab
eo vtz audisset aliqd de amelio alũnenb comitis fi
lio · Qui rñdit Quid me pegrinũ deludis · Nõne tu
es ameli? q hodie a me qsisti · si vidisse amicũ beri=
canũ · & hanc tunicã michi dedisti · Nũc aũt nescio
cur vestimenta tua socios equos & arma mutasti ·
Cui amicus · Nõ sũ ego amelius sz amic? · q nõ ces
so eũ querere · Cũqz & ab eo pegri? rogat? vt ora
ret p eo · accepisse denarios in elemosinã · dixit ei ·
Festina miles pisi? · ibi spero inuenies quẽ qris · Fe
stinãs ergo amic? · inuenit eũ extra pisius · iuxta se
canã in ꝑto florido · cũ militib? suis comedentem ·
Qui cũ vidisset bericãos armatos veniẽtes cito sur
rexerũt & arreptis armis obuiã cucurrerũt · Ami
cus quoqz suoz aios ad pugnã animauit putãs illos
esse pisianos milites q eos aggredi vellẽt · Laxatis
igit frenis vtriqz ocurrũt · hastas erigunt enses eua
ginãt · ita vt nullũ existis euadẽ credes ingruẽtis
piculũ mortis Sz de? q cũcta dispoit · ifonte vtrã
qz ptẽ sistere fecit Tũc amic? ait · Vñ estis milites
fortissimi · q amicũ exulẽ cũ suis socijs interficẽ vul
tis · Ad hãc vocẽ ameli? pallid? obstupuit · & ami
cũ agnouit · Mox illis descẽdẽtib? inuicẽ strigumẽ
aplexib? · oscula sumũt · & de tã ipuisa leticia do
grãs reddũt fidẽ iter se spõdẽt · & ad curiã karoli
simul venerũt · Factusqz ẽ amic? thesaurari? regis
& ameli? dapifer Cerneres iuuenes moderatos · sa
piẽtes · pulcerimos · pares · vno cultu · & eodẽ vul
tu ab omnibus dilectos · & honoratos ·

CLXIIII · Qualiter amic? ameliũ a ẽmẽ
liberauit eiqz filiam regis tradidit.

TRansacto itaqz triẽnio dixit amic? ame
lio · vxorẽ meã videre ꝺsidero · et qꝑ citi?
potero redibo · Tu vo manẽs in curia re
gis · caue tibi ab eius filia · maxĩeqz a neqssimi coitis
barderici fallaci amicicia · Quo verbis ei? annuẽte
discessit · Ameli? vero sup regis filiã oculos iniecit ·
et eã qꝑ citius potuit oppssit · Interea delator hazdri
cus q inqtate gaudebat · et omi ꝓbitati inuidebat
ameliũ sic alloquit · Nescis carissime comes amicuz
regis thesaurũ furatũ esse · et ideo fugisse · Nũc er
go imi mecũ fed? amicicie · & fidẽ meã sup sanctoz
reliqas accipe · Quo facto · ameli? ei secreta sua nõ
timuit fideliꝫ pandẽ · Dũ ergo die ꝙam añ regem
staret vt aquã illi manib? ꝑberet · barderic? ait No
li rex aquã accipe de manu sceleratiq magis dign?
ẽ morte qꝑ honore · qz florẽ ỽginitatis abstulit filie
tue · Ad hoc ameli? tremẽs cecidit · et stupidus non
rñdit · Rex aũt benign? eũ leuauit · et ait · Ne tieas
ameli · Surge et viriliꝫ ab hac ifamia te ꝺfẽde · Qui
surgẽs ait · Noli rex iustissime ỽbis mẽdacib? bar
derici delatoris credẽ · sz spaciũ ofilij michi ꝺcede ·
vt coz̃ te de infamia duellũ cũ eo faciã et eũ ꝺ mẽ
dacõ astãte curia ouincã · Qꝺ cũ ãnuisset rex · amelij
causã hildegardis regina tuẽdã suscepit · Qui dum
osilium q̃reret · amicũ ad regis curiã redeuntẽ iuenit
Cui prostratus ad pedes ait · O vnica salutis mee
spes · heu fidem male seruaui · quia crimen de filia
regis incurri · et ante ospectum ei? cũ falso barderi
co duellum statui · Qui cum eundem dure increpas
set · ait · Cõmutemus vestimẽta et equos · et vad ad
domum meam · et cum ꝓditore comite bellum deo
iuuante p te faciam · Sed caue ne tangas vxorem
meam · Cunqz flentes discessissent · abijt amicus ad
curiam regis sub specie amelij · et amelius ad domũ
socij sub specie amici · et vxor amici vt vidit ameliũ
credens suum esse virum · amplexum et osculum ei
prebere voluit · At ille respondit · Recede a me · qz
instat michi tempus flendi et non gaudendi · In no
cte autem cum eundem intrassent lectum ensem i
ter se et ipam posuit · Vide inquit ne michi appin
quaueris quia statim hoc ense morieris · Sic reliqs
duxerunt noctes · donec amicus rediit · Interea ami
cus indutus socij vestimentis ad regem ingrediẽs
se contra bardericum p infamia pugnaturũ obtu
lit · Cui rex ait · Noli timere comes · quia si victor
fueris · eandẽ filiã meã belixendã p vxore tibi ꝺbz
Mane ergo hora ꝑma barderic? et amicus armati
exeũt in cãpũ · astante rege et tota pisiana gente ·
Tũc amic? osciẽtie sue timẽs · bardericũ sic alloquit̃
O comes nimis stultũ osiliũ accepisti · qꝑ morte me
am tã ardẽt appetis · et te mortis picio tã ipruden
ter omittis · Sz si falsũ crimẽ qꝺ mihi iponis velles
reuellẽ · et duellũ exitiale remittẽ sp meã amicicia
et fuitiũ posses hẽre Ad hec ille furibũ? rñdit se
de amicicia ei? et fuitõ non curare · sed et caput ei?
auferre velle · Iurat igitur eum filiam regis oppres
sisse · iurat et amicus bardericum mentitum esse ·
Certantibus illis victus est barderic? · & amputa
uit amicus caput eius · Cui rex vnicam filiam ab
infamia liberatam in vxorez tradens · q̃ndam iuxta
morem ciuitatem ad habitandum eis dedit · Qua
suscepta · gaudens amicus ad domum suam vbi
erat amelius festinauit · eiqz dicit · Ecce de barderi
co traditore te vindicaui · et filiam regis despõsa
ui · Quam reuers? recepit · et in prefata ciuitate cũ
ea habitauit. CLXV.

Qualiter amicus lepra ꝑcuss? et abiect? ab ame
lio suscept? est.

AMicum vero cũ vxore sua manentẽ ꝑcus
sit deus morbo lepre · ita vt de lecto nõ
posset surgere · Quez cũ vxor eius obias
nomine · sic eum exosum haberet · vt euz multoties
suffocare vellet · vocatis ille duobus seruis suis ait
Tollite me de manibus vxoris mee · sciphumqz me
um latenter accipite · & ad bericanum castrum me
portate Quod cum fecissent · turba obuia quesiuit
quis esset infirmus quem illuc deferent · Iste est i
quit amicus dominus noster lepra percussus · qui
ad vos uẽit · rogans vt ei misereamini · Mox illi im
pij seruos verberauerunt · et ipsum amicum de
curru proiecerunt · minantes eis mortem si ampli?
hoc verbum repeterent · Tunc amicus in fletũ pro=
rumpẽs · ait · Pissime deus · aut morte michi tribue
aut michi misero misericordie subsidium porrige ·
Post hoc romaz se perduci fecit · vbi papa constã
tinus ei occurrit cum multis romanis militibus · q̃
eum de baptismi fonte susceperant · et magna hu
manitatis auxilia sibi suisqz sufficienter ꝑbuerunt
Post triennium vero · fames tam grauis orta est
in ciuitate · vt etiam a se pater filium expelleret ·

Tūc seruis suis vrgētib⁹ inde recessit & ad domū coitis amelij pduci se fecit · Añ cui⁹ curiā cū tabellas more taliū ifirmor⁹ tāgerz · comes audiēs dixit cuidā seruo suo · Panē & carnez accipe & romanū sciphū optīo iple vino · & defez illi ifirmo Miserez vt iussū ipleuit · reūsus dixit · Per fidē meā dñe · nisi sciphū tuū tenerē illū esse credez quē hēt infirm⁹ · qz ābo videnē vni⁹ eē pl'critudis et magtudinis · Tūc comes ifirmū ad se pduci fecit · & iterrogauit vñ essz vl'qliter sciphū tl'ez acqsissz · qui respōdit se bericano castro oriūdū fuisse · & rome a pp̄ de⁹dedit sciphū & baptismū accepisse · stati ergo comes illū eē sociū suū ognouit · q eū a morte reū xerat · & filiā regē i vxorē ei tradiderat · Proiecit ergo se sup illū · clamās & flēs eūqz osculans & āplexans · Vxor quoz ei⁹ crēs solutis crinib⁹ sup eum ml'tas lacrimas effudit · mēorās ql'r hardericū ōlatorē fortiē expugnauit · deniqz itroduxerūt eū i domū · & i loco pcioso eū collocauerūt · eiqz bona sua oia omunicauerūt · CLXVI · Qualiter eum amelius sanguīe filioz suorum aspergens curauit

QVadā nocte vis⁹ ē āgel⁹ dñi raphael eū vocare · eiqz pcipe vt dicerz amelio coiti qtin⁹ duos filios ei⁹ iterficerz ipmqz sanguīe illoz ablueret & sic sanitatē recipet · Qō cuz ille cū magno tremore comiti retulissz · pmo qdez comes gūter accepit · mēor aūt bnficioz ei⁹ · q se p eo corā rege obtulerat pcl'o mortis accepto mucrone ad lectū filioz dormiētiū prexit · & icūbens sup eos amarissime fleuit dicēs · Quis audiuit filios pr̄z spōte iēfecisse · heu filij mei amō ñ ego vobis pr̄ sz cruēt⁹ laniator · Et stillātib⁹ sup eos lacrimis excitati sūt · faciēqz pr̄is respiciētes · ridē cepūt Quib⁹ etatē triū ānoz iā bñtib⁹ dixit · Ris⁹ vester pchdoloz i luctū vrteē · qz sāguis vester innocens nūc ab ipio prē effūdeē · his dictis eos decollauit eoz̄qz cadaūa cū capitib⁹ i lectulo coopta qi dormirēt reposuit · Sāguine vo quē collegerat sociuz aspsit dicēs · Dñe ihu xp̄e q fidē hoib⁹ seruare pcepisti · & lepsū verbo tuo sanasti · hūc sociū meū digneris mūdare p cui⁹ amore sāguinē filioz meoz nō timui fūdere · stati ergo mūdat⁹ ē · & a coite vestimētis suis optīs ē idut⁹ · dū aūt ad eccliaz crezēt vt ibi do grās reddereēt · Mox titinabula deo volente psonare cepūt · qō vt ppls audinit · vndiqz admirando cucurrit · Comitissa vo cū vtrosqz pitez incedē videt · cepit q̄rē qs eoz marit⁹ ei⁹ esset · Indumēta inqt ābor̄ cognosco · sz qs eoz sit comes peit⁹ ignoro · Cui comes ait · ego sū ameli⁹ · & iste ē soci⁹ me⁹ amic⁹ · q fact⁹ ē san⁹ · verūtn crebra comes suspiria trahebat · & morte filioz mēte revoluebat · cūqz coitissa iubez affezri pūos vt ogtularet eis Comes ait · dimitte eos placito sōno requiescere · P⁹ hoc sol⁹ thalamū itrauit · vt sup eos fleret · & iuenit eos i lectulo ludētes · Circa quoz colla cicatrices ad modū fili rubei vsqz ad mortē eoz appuerūt · Et suscipiēs eos comes i vlnis suis · deportauit eos ad gremiū vxoris sue & ait · Gaude cōiūx qz filij tui viuūt · quos occidi āgeli iussione · & coz amic⁹ mūdat⁹ ē sāguīe · Extūc ergo comes & coitissa · vsqz ad exitū vite seruādo castitatē · dei seruitō ifistebāt deuote · Amici vo diūx miq̄ arrepta ē a demone · & cadēs p pcipitiū expirauit · amic⁹ itaqz mouit ad bericanos exercitū · & tādiu obsedit eos · donec se victos reddiderūt · Quos ipse benigne suscepit · & oēz offēsionis culpā eis cōdonauit · deoqz vlteri⁹ i timore seruiēs pacifice cū eis habitauit · CLXVII · De stephāno papa & tirānide constantini · Sigibertus ·

ANno pstātini · xxvii · pstātio pseudo papē p zelū fidelū ab eccīa deēbato · oclisqz p uato · stephan⁹ romane eccīe · xcij · p̄sidz

Hic tā ab italia q̄ a gallia epoz̄ sinodū rome ogregat · m q oīa a cōstātio ordinata reordinaē p̄terbaptismū & crisma · decernēte sinodo vt epi ab illo pfecrati ad gdū quē añ hāc cōsecratōez hēbāt redirēt · & si dig iudicarēē · electi itez pfecrarēē · sz ad altōrē gradū vel ordinē nūq̄ ascēderent · Laici vo ab illo i dyaconos vel pbiteros ordinati · oīo degraderēē & i religioso habitu pseūarēt · Veneratōez etiā scāz imaginū cōfirmat · eazqz pfanatoresana thematizat · Cōstituit etiā vt oī die dñico ad missā gl'ia i excelsis deo canteē · Anno · xxviij · desiderius rex lōgobardoz̄ sub obtētu orādi romā igress⁹ aliquos nobiliū romanoz̄ captos excecauit · anno · xxix · pstātim⁹ ipator oīno a deo auersus · viz scīm stephanū p · xl · ānos iclusū · & gētib⁹ reuerēdū · amara morte martirizauit · oēs etiā sibi subiectos iurare coegit sup scē crucis lignū · ne aliq̄ dei scōrūqz ei⁹ imaginē venerarenē · Eos quoz'q dei genitricē iuocabāt · & eos etiā q vigilias deo agebāt · cos q ecclesiast assueti religiose viuebāt · etiā q a iuramētis & imūdicijs abstinebāt · eos q reliq̄as scōz̄ penes se hēbāt · hos & huiōi dānās primonijs p̄uauit · & oīb⁹ mōis cruciauit · Qui reuerētōres erāt eorum barbis cera & pice illitis · eos oburebat · Mōachos vt vxores · mōachas vt viros ducerēt cogebat · qō etiā multi vitātes martiriū meruerūt · nec sub alic⁹ gentil' psecutōe · pl'es q̄ sub hoc martirizati sunt ·

Ex cronicis · Karolomān⁹ rex frater regis karoli magni cū biēnio regnassz obijt · & ps regni e⁹ ptibus karoli se vniuit · sicqz karol⁹ regni monarchiā tenuit · Sigibertus · Anno · xxx · hunald⁹ dux aq̄tanie romā q̄i ibi pseūatur⁹ veīt · q ad lōgobardos fugiēs apostotauit · Ibiqz nō ml'top⁹ lapidibus obrut⁹ male pijt · Cōstātin⁹ ipator otra bulgares nauali plio pugnatur⁹ · nauib⁹ suis fere duob⁹ milib⁹ ipetu aquiloīs otritis · totū pene exercituz amisit · CLXVIII · De adriano papa & quib⁹ dā gestis karoli ·

ANno · xxxj · adrian⁹ papa romane ecclesie xciij · p̄sidet · Hic ad repmendā rabiē hereticoz̄ imagies dei sanctoz̄qz execrātium nimis laborauit · & libro adūsus eos edito · multis scripturaz̄ iductōib⁹ roborato · eoz̄ errores infirmauit · fidēqz rectā solidauit · Hic i offertorijs & offertorioz̄ vsib⁹ · qō gemīatū ē gemīauit · karol⁹ rex ad saxonicū bellū aīm ītēdit · heresburch castz̄ saxonū capit · horm̄sulfañ · destruit · Ibiqz siti labore exercitu · subito in torrēte largissime aq̄ effuse sūt diuīo nutu · votiqz cōpos karolus obsides accepit a saxonib⁹ · Anno · xxxii · adrian⁹ papa ad tuendas res eccie · karolū romā accīuit · Quo pgēs papiā obsidet · ibiqz relicto exercitu romā pueīt · sanctā resurrectōez crhisti ibi pegit · P⁹ea rediēs · papiā cepit · iterūqz romā rediit · sinodū ostituit cuz adriano papa · aliisqz · cliij · religiosis epīs & abbatib⁹ · i qua adrian⁹ papa cū vniūsa sinodo dedit ei ius eligēdi pōtificē · & ordinādi sedem aplicā · dig tatēqz patriciat⁹ · Insup archiepos et epos p singulas puītias ab eo iuestiturā accipe definiuit · & ut nisi a rege laudeē & inuestiaē eps a nemie oseceē oñesqz huic decreto rebelles anathematizauit · & nisi resipiscer ēt · bona eoz̄ publicari pcepit ·

CLXIX. De victoria karoli de lõgobardis & nece scõr amici & amelij. Ex gestis eor.

Hcitaqz adrian9 papa vt p̃libatum est legatos suos ob eccie romane defẽsionez misit ad karolũ regẽ frãcor. qr valde affligebaẽ a desiderio rege lõgobardor. Mox idem karol9 rex mitissim9 atqz xp̃ianissim9. misit eidem desiderio nũcios suos. depcans vt ciuitates et reliq̃ q̃ beato petro abstulerat. patifice reddẽt. ꝓmittẽs ei etiã dari. xiiij. milia solidor auri. Sz cũ neqz pci b9 neqz muneribz ei9 ferocitatẽ flectẽ valerz ogre gauit regni sui mltitudinẽ. ducũ principũ et alior fortissimor militũ. necnõ epor et abbatum. Inter quos fuit venerabil albin9 andegauẽs eps cui9 vita & meritũ iã i seculo flozuerat. Cũqz rex ad clusas ꝑpinq̃ssz. & volẽs pacifice beati petri iusticias recipe. & sic ad ꝑpria redire. nullaten9 desiderij mẽtẽ malignã possz iflectẽ. q̃ cũ exercitu suo ad resistendũ fortit i ipis clusis assistebat. qs fabricis macerijs curiose munire fecerat. de9 ei9 miquã ꝑuiaz ospiciẽs. dũ velẽt alia die franci ad ꝑpria reuti. misit terrorẽ validãqz trepidatõez in cor eius. oimqz lõgobardor. ita vt eadẽ nocte ꝑpijs dimissis tẽtorijs & omi suppellectili. fugã oẽs arripent. neminẽ psequẽte Qd cernẽs karol9 cũ exercitu psecut9 est eos In quo erãt comes ameli9 & amic9. q̃ ꝑpa q̃dem officia i curia regis agebãt. & tñ opib9 xp̃i quotidie studebãt. ieiunãdo. orãdo. elemosinas faciẽdo. Postea vo desiderio cũ puo exercitu suo in cãpania resistẽte maxio exercitui frãcor. anglor. teuthonicor. & aliaz gentiũ. q̃ in italiã ingrauerãt fcõ ogressu in loco q̃ dicebaẽ tũc pulcra siluula. qz delectabil erat. mortua ẽ ibi nõ ꝓua mltitudo vtusqz exercit9. karoli scz & desiderij. et ob hanc interfectõnem locus ille vsqz hodie mortal vi mortaria nuncupatur. Ibi etiam interfectus est gener regis comes amelius. & socius eius amicus. Quos eniz deus vnanimi concordia & discretõne in vita coniunxit. in morte quoqz separare noluit. Desiderio autem cum suis velociter papiam obfugit. & karolus eum persequens ciuitatez ex omni parte vallauit. Moxqz reginam hildegardem cum filijs ad se adduci fecit. Horrante igitur beato albino cum ceteris epis & abbatibus. vt ecclesia ibi fabricari & interfectorum corpora sepeliri iuberentur. fabricate sunt ibi due ecclesie. vna iussu regis que dedicata ẽ i honore beati eusebij vercellensis. altera iussu regine in honore beati petri. Ex cronicis. Cum autem per. vi. menses rex vrbem obsedisset. magnum habens desiderium visendi apostolorum limina relicto exercitu romã ꝑfectus est. Vbi dũ in sabbato sancto ad beatum petrum appinquasset fere vno miliario pedestris festinauit. omnesqz gradus ecclesie sigillatim osculans. ad adrianũ papam q̃ scilicet sub atrio super gradus assistebat iuxta fores ecclesie puenit. Illic ergo celebrata solẽnitate pascali. concessit ciuitates ac territoria beato petro. sicut in eadem monstratur donatõe. Rex autem quia generum suum multum dilexerat. & socium eius amicum. misit mediolanum. & iussit afferri duas arcas lapideas. In quarum vna conditus est amelius apud ecclesiam beati petri. in alia vero amicus apud ecclesiam beati eusebij. Reliqua vero corpora hic & illic sunt sepulta. Mane autem facto diuina dispositõne est inuentum corpus amelij cum sarcofago. iuxta sarcofagũ amici. in ecclesia regali. Interim exercitus karoli in obsidione ciuitatis laborauit. donec post. x. menses obsidionis. mltis iam absessorum lãguorib9 & clade deficientibus. dei nutu rex karolus desiderium cum suis comꝑhendit. & eorum regnum sue potestati subiugauit. ipmqz desiderium & eius uxorem secum in franciam duxit. Passi sunt christi milites amelius & amicus. sub prefato desiderio. mj. idus octobris. CLXX. Adhuc de gestis eiusdem regis karoli. Sigibertus.

ANno constantini. xxxiii. saxones rupto pacis fedre. francorum fines premunt igne & cede. Sed tamen ecclesiam in frittillar non queunt incendere quam sanctus bonefacius benedixit. eamqz nunq̃ cremandam predixit. Ex cronicis. Hec cum audisset karolus. saxoniam repetens. tripartito exercitu concurrit saxonibus. ei victoria prouenit in omnibus. Sigibertus. Karolus rex offensus dissonantia ecclesiastici cantus. inter romanos & gallos. & iudicans iustius esse de puro fonte q̃ de turbato riuo bibere. duos clericos romam misit vt autenticum cantum a romanis discerent. & gallos docerent. Et primo per hos metensis ecclesia. & ꝑ illam omnis gallia ad romani cantus autoritatem est reuocata. Quicquid autem per multa tempora longobardi romanis abstulerant. karolus eis restituit. Regno vero longobardorum destructo. totã ytaliam sub iure regni francorum redegit. Taliter lõgobardi victi regnare destiterunt. post ãnos. cc. mj. exquo in ytalia regnare ceperunt. Anno. tricesimoquinto. saxonibus berelburch castrum obsidentibus. gloria dei super ecclesiam apparuit omnib9 duobus scilicet scutis sanguineo colore flamãtibus quosdam motus vt in bello per aera dantib9 karolus saxoniam velut tempestas proterit. munitões irrumpit. & ad hoc eos impellit vt se & patriaz ei dedant. & datis obsidibus se christianos futuros spondeant. Ex cronicis. Deniqz victoria de longobardis adepta. totaqz ytalia subiugata. karol9 romã rediit. sinodũ cũ adriano pp̃a ostituit aliqz. clij. religiosis epis & abbatibus. In qua & adrian9 papa cũ vniũsa sinodo dedit ei ius eligẽdi põtificẽ & ordinãdi aplicã sedẽ. dignatẽ quoqz patriciat9 Insup archiepos & episcopos per singlas ꝓuintias ab eo inuestituram accipere diffinuit. & vt nisi a rege laudẽ & inuestiaẽ episcop9 a nemine consecretur. Omnesqz huic decreto rebelles anathematizauit & nisi resipiscerent bona eorum publicari precepit. CLXXI. De interitu constantini & imperio leonis quarti.

Constantin9 aũt ip̃ator plaga pessimi icẽ dij diuinit9 ꝓcutiẽ. & clamans adhuc viuus. igni sum inextinguibili traditus miserabiliter morit. Sigibert9. Leo igit ostantini filius. cepit imperium anno domi. dcc. lxxvii. mũti. s. q̃rtimillesimo. dcc. xl. & ip̃auit annis. v. Cronogꝑh9. Hui9 ãno. j. q̃busdam rebellionem in italia meditãtib9. italiã repetit rex potens karolus. vrbẽ forũiulij capit. & ducẽ eius rollandũ rebellionis incentorem decollari p̃cipit capta quoqz taruisio vrbe. ceteris maiestate sui nomis terrorez incussit. Sigibertus. Eodẽ ãno witichin9 dux saxonũ in normãniã fugit Saxones baptizati pacisc̃untur. vt igenuitatẽ suã et oia sua ꝓdãt. si vnquã a fidelitate xp̃i et regis desistãt. Anno. ii. karolus rex in hispania cesaraugustam vastando delet. pampiloniam obsidet. eiusqz capte muris destructis.

Vascones duosq; saracenor regulos sibi subiecit
aliasq; vrbes in deditõez accipit. Anno mj karo
lus rex albeã fluuiũ trãsgredit. ibiq; i ei? grãz bar
dogauẽses & nordwite baptizãt. Obijt scũs sturi
primꝰ abbas fuldẽs. Anno v. madiãmiras mltos
vtriusq; sex? p xpo martirizat. Karol? rex orãmis
cã romã vadit. ibiq; filij ei? vngunt i reges. pipi?
sup italiã. ludowic? sup aq̃taniã. Leo impator cũ i
saniret cupiditate circa pcõsos lapides. adamauit
magnã ecclie coronã & accipiẽs ptauit eã. & exie
rũt carbũcli i capite ei? et capt? a febre mortu? ẽ

.CLXXII. De ipio byrene vxoris eius & euẽtibus illius tpis.

POst quẽ vxor ei? byrene cũ filio ei? pstã
tio ipauit ãnis. x. Cepit aũt ãno dñi. dcc
lxxxii. mũdi scliczq̃timillesimo dcc xlv
Hui? ãno pmo pstãtiopoli q̃dã laminã aureã inue
nit & i ea vitz iacẽtẽ cũ hac scripta. Xpus nascet
ex vgie maria. & credor eũ. Sb pstãtio & byrene
ipatoribꝰ. o sol itez me videb. Saxones rebellant
& a karolo bello victi. sedicõsos vsq; ad q̃tuor
milia. d. ei tradũt. & obsides ei tribuũt. Anno v.
signũ crucis i vestib? hoim appebat. Anno vi bel
lũ int frãcos & auares oriẽ. Sãguis d celo i terraz
pfluxit. Anno vii. thassilo dux baioarrie pt regez
karolũ re? maiestati adiudicat. Vñ a karolo attõ
sus. cũ filio ei? theodone i mõsterio relegat. i ita
lia int grecos & romanos pugnat & i oib? karo
li? suis pueisse victoriã letat. Instãtia staraslj pri
arche pstãtiopolitaĩ & adriaĩ pape. ij. apd nicheaz
vniũsal' synodus. cccl. epor congregat. In q̃ fides ca
tholica i pñtia byrenes & filij ei? pstãti cũctor sb
scriptõne roborat. & hẽsis execrãtiũ imagies dei
ippetuũ abdicat. Cõiuratõ valida fca ẽ ab austra
lys pt karolũ regẽ autore harderico. Qua detecta
mltí aut mẽbris trũcant. aut exiliant. Anno. vnj.
karol? coloie sup renũ põtes duos pstruit & mu
nit. et sclauiã igress? eã subigit. Adelgis? filiꝰ desi
derij regis. q̃ victo prẽ suo ad grecos pfugerat. aĩa
t? auxilio grecor ad italiã veit. ad repetẽdũ rgnũ
aut ad iferẽdã vltõez. Qui imito bello cũ frãcis. tẽ
tus ab eis amara morte pempt? ẽ. Anno. ix. karo
lus rex honestati eccliastice oĩno itent?. legendi et
psallẽdi disciplinã correxit. Perpẽdẽs etem iteruz
gallos a romaĩs i cãtãdo discrepare. metẽses vẽo
sola nate leuitate paululum q̃d dissonare p cãtores
rurs? ab adriano papa a roma directos. dissonan
tiã cãt? correxit. Circa paupes etiã solicit? ñ solũ
i regno suo. vez & trãs maria. i egipto. syria. & af
frica. pcipue i isrhael'. libalitate elemosinarz. xpia
nis paupib? solaciabat. Trãsmarinor regũ amici
cias ob hoc expetẽs. maxie vt xpianis sub eis degẽ
tib? eẽt releuatõ. .CLXXIII. De alchuino
qui & albinus.

ALchuin? de britãnia oriũd? mgr delicio
s? regis karoli. scia literaz hoc tpe ppollz i
gallia. C? pcipue magisterio ipe rex oẽs
artes didicit libales Hic mlta scripsit. int q̃ emẽt li
bri de scã trinitate sẽpti ad ipm regẽ. Hic etiã iussu
ipi? regis diuinã correxit historiã. Helmandus.
Hic alchuin? a regib? ãglis p pace missus ad karo
lũ ab eo fot? ẽ hospitõ. & apd eũ resedit vir vn d
cũq; doctissim?. Qui karolũ instituit i dyaletica &
rethorica. et pcipue i astronomia. Hic oĩm ãglorũ
p? beatũ adelmũ & bedã doctissim? fuit. & pluri
b? libris igenij piculũ fecit. plat? ẽ a karolo mona
sterio bti martini churonẽsi. Ex cronicis. Adhuc
em erãt i eccia illa mõachi. vbi corp? ei? requiescit
Qui vt refert scũs odo abbas viuebãt delicõse ri
mis. & iduebanẽ vestib? sericis. eorq; calciamẽta
erãt aurei coloris. In cui? eccie dormitorio igressi
sũt ãgeli duo. vn? idicẽ exrẽdebat. & alt mõachuz
quẽ oñderat ille pcutiebat. Vn? aũt q̃ vigilãs hoc
viõbat euasit. ãgelũ em adiurauit dicens. Adiuro
te p nomẽ oipotẽtis ne me pcutias. Hoc itaq; mo
nasteriũ p? hoc vt dictũ ẽ. donãte karolo susceptit
regẽdũ alchui?. scia vitaq; pclar?. q̃ et sapiẽtie itu
diũ de roma pisi? trãstulit. qd illuc quõdã a grecia
trãslatũ fuerat a romaĩs. Fuerũtq; pisi? fũdatoes
hui? studij q̃ttuor mõachi bede discipli. s. rabanz
& alchuin?. claudi? & iobes scot?. In cronicis aũt
metropol' arelatẽn. ita legit. Oipotẽs rex disposi
tor ordiatorq; regnor & tpm. cũ illi? admirande
statue pedes ferreos vel testeos diminuissz i roma
nis. alteri? ñ min? admirabil' statue caput aureum
p illustrẽ karolũ erexit i frãcis. Qui cũ i occiduis
ptib? sol? regere cepissz & studia litaz vbiq; cẽnt
i obliuione. ideoq; vere deitatis culẽa tenet. attigit
duos scotos mõchos de hibernia cũ mercatoribus
britãnis ad lit? gallie deuenire. viros et in sacris et
i scl'aris scripẽtis eruditos. Qui quotidie cũ nihil
oñderẽt venale. ad cõueniẽtes emẽdi grã ẽbas cla
mare cepũt. Siqs sapiẽtie cupid? ẽ. veniat ad nos
et accipiat eã. nã venal ẽ apd nos. Tãdiu dclamata
sũt ista. donec ab admirãtib?. vl insanos illos putã
tib? ad aures regis karoli sp amatoris sapie sũt p
lata Qui celerit illos ad pñtiã suã euocatos iterq
gauit. si vere sapiẽtiã haberẽt vt ipe dpaẽ. Sapiaz
iquiũt et habem?. et i noie dñi eã q̃rẽtib? dare pa
ti sum? Qui cũ q̃sissz ab ill'. qd p pia peterẽt. rñde
rũt. Loca tñ optuna. et aias igenios et sine qb?
ista pegnatõ trãsiri ñ põt. alimẽta et qb? regamur
Quo ille pcepto. imẽti gaudio replet?. pmũ qdẽ
apd se vtrq; puo tpe tenuit. P?ea vo cũ ad expe
ditões bellicas rgeret. vnũ eor noie clementez
i gallia pisi?. s. resid fecit. cui et pueros nobilissi
mos. mediocres. et infimos satis mltos dmẽdauit.
et eis put necessariũ habuerũt victualia mistrari
pcepit. habitacul' optunis ad metandũ deputatis.
Altez vo i italiã direxit. Cui et monasteriũ sci an
g?. iuxta ticenẽsẽ vrbẽ delegauit. vt illuc si voluis
sent ad discendũ congregari posset. Audito aũt albi
n? de natõe ãglor. q̃ gratãter sapiẽtes ac religio
sos viros suscipet karol?. discẽsa nauj veit ad eũ cũ
socijs i oib? scripẽtis exercitatus. vtpote doctissi
mi bede discipul?. Quẽ rex vsq; ad finẽ vite iugit
secũ retinuit nisi cũ ad ingruẽtia bella pcessit. De
ditq; et illi abbatiã sci martini vt qñ ipe absẽs essz
illic reqescẽt. et ad se solitos docẽt. Cui? i tñ do
ctrina fructificauit. vt frãci ãtiqs romanis et athe
niẽsib? equarenẽ. CLXXIIII. De scriptis
ei?. Helmandus.

ALchuin? i epla ad ethelardũ epm añcest
sorẽ cuthberti. et lãberti successorẽ. ait int
cetera. vt cũ romã vadẽs karolũ magnũ
ipatorẽ nepotẽ illi? karoli d quo bonefaci? locut?
ẽ visitarz. ñ adducerz clicos vel monachos usicolo
loris? et põpaticis vestib? idutos. qz ñ solẽt fran
corz clerici nisi religiosis vestib? aiciri. Actor.
Scripsit alchuin? q̃ et albin? d scã trinitate. li. nj.
Scripsit et ad discipulos suos dyalogorz. li. i. Sen
tẽtiarz li. i. Sup gen. ad lrãm. li. i. Sup cãticacãtico
rũ li. i. Epl'arz ad heb. li. i. Sup ecclesiastẽ li. i. Sup
iohannẽ li. vii. Ad eulaliã virginẽ de ratõe aiẽ li. i.

Ad fredegisū dyalogū de trinitate·li·i· De his aūt hic pauca q̄ sequunt̄ inserē libuit·In libro siq̄dē ad karolū tcio ex quo rñsoria & antiphone de trinitate videt̄ eē sūpta loq̄t̄ ita· ¶Alchuin? i libro de trinitate·Adesto de? vn? oipotēs·pater & fi·& s·s·Doce fidē·excita spē·itū de caritatē·Velle mihi adiacz·sz hoc ñ a me·sz a te·mūdū & terras relinq̄re·& celū petē·sz ibecilla pluma ē velle sine subsidio tuo·Da fidei pēnas vt volet sursū ad te·hāc fidē i te·p te·de te ofiteor.te vnū i sba trinitatē i psonis ofiteor·Te sp idē eē·viuē & itelligē ofiteor Genitor·genic? regenerās·O bta trinitas·fōs flumē irrigatō·O beata trinitas·i uisibil' iuisibilit·visibil' iuisibilit·iunsibil' visibilit·O beata trinitas·a quo·p quē·i quo oīa·O beata trinitas·vita viuēs vita a viuēte·viuificator viuētiū·o beata trinitas. On a se·on ab alto·on ab vtroq;·o beata trinitas. Verax pr̄·vitas filiq·vitatis spūssūs. Deus sup quē nihil·ext̄ quē nihil·sñ quo nihil·De? sub quo totū,i quo totū·cū quo totū·Te iuocam?·te adoramus·te laudam?·Exaudi·exaudi·exaudi·Spes nostra·salus nostra·honor noster·Liba nos·salua nos·iustifica nos·o beata trinitas·O beata·& bñ dicta & gl'iosa trinitas·O va sūma·sēpiterna·vnitas·Miserē·miserē·miserē nob·Tibi laus·tibi gl'ia tibi grāz actō·i secla sēpiterna·o beata trinitas·

Idē ad aulaliā vgmē i sme eple· Te hō laudet alme creator·pectore·mēte pacis amore· ñ mō pua ps qz mūdi ē·sz tibi scē sol? imago mag̃ creator mētis i arce·pectore puro·dū pie viuit·O de? & lux laus tua sp pectora & ora opleat·vt te sp amem? scūs vbiqz Idē sup eccīastē·Alchuī? ingrediēs patrū sac̄ pta por.Carpet vt floēs p pia rura sacros

¶Cronogph?·Eo tpe fundatū ē sub yterio abbe corvaricēse cenobiū·qō a beati martī thuronēb ecclesia tā exordiū hūit q̄ sb̄sequēs incrementum·

·CLXXV· ¶De impio cōstantini filij leonis et euētib? illi? tpis· ¶Sigibert?·

ANno ipij hyrene & ostāti·x·idē ostāti? matrē suā hyrenē ipio puat·sol? ānis·vii ipat.Cepit āno dñi·dcc·xcii·mūdi·s·qr timillesimo·dcc·lxv·Eo tpe karol? rex frācor regnum auaror terra mariqz ipetit·eisqz i sola fuga spē euadēdi relinqt·Anno ipij sui·i·ostātin? ogressus carvāo bulgari·ēpiter vict? dhonestaē·Chardam? sublato oi regio appatu ditaē·Pipī? karoli regis ex ocubīa filij·gibbo deformis·a qbusdā frācor pmoris? pmissione illect?·dē prēm diurauit·Vñ duict? tōsoraē·& i pruīa cenobio retrusus·vsqz ad finē vite do militauit·Cōplices ño diuratiōis alij exiliant̄·pauci pmunt̄·Anno·ii·feliciana hereb? doēnaē·& i pñtia adriani pape ab ipo felice autore abdicaē·Hec heresis asserebat filiū dei i duīa naēa rez deū eē·i hūana ño naēa nūcupatiuū·Item i diuīa naēa eū eē rez filiū di·in hūana vero adoptiuū·vnā psonā dei & hois duidēs i duas psonas·s.veri filij·& adoptiui·Saxones i fide dei· & fidelitate regis vacillāt·Anno·iii·ostātin? ipator multos pricipū sibi suspectos oculis puat·Karolus rex ñ solū patria lingua sz etiā pegnis līguis eruditi?·barbara & ātiqssima carmīa qb? retez regū bella & act? canebant̄ scripsit·& mēorie mādauit Inchoauit etiā grāmaticā patrio fmēe·mēsib? anni iuxta ppriā·i·theutonicā linguā vocabula imposuit·vētos etiā·xii·ppriis noīb? appellauit·cū āte qttuor tm̄ cardīales vēti noīarent̄·Anno·iiii·saxones ūtute karoli pterriti·redūt se xp̄i & regis fid

litati·Karol? rex xp̄iana religionē scē & pie colēs ecc̄ias di oīmois honorabat & ornabat sacis vasis & vestib?·edicēs vt ne ianitoris? qdē licerz omūi hītu i ecc̄ia mīstrare Extruxit etiā aqsgrani basilicā plīme plcritudīs·ad cui? structurā a rōa et ravenna colūnas et marmora deuehi feē·Anno·v·leo romane eccleste·xciiii·pfidet·Qui mox clauē pfessiois scī petri cū vexillo romane vrb̄ karolo regi misit·

¶Ex cronicis·Tuelī etiā prīceps auarorz se et patriā suā karolo dedit·& baptismi grām pcepit·

¶Sigibertus·Anno·vi·hēric? dux forojulianorz expoliato i pānonia auarorz prīcipe irmgo·imestia bilē thesaurz ei? misit regi karolo· CLXXVI·

¶De iterato ipio hyrene & icidētib? eiusdē tēpis·

ANno·vii·hyrene ipatrix·sup erepto sibi ipio femineo dolore abusa·ostātimū filiuz suū oculis·& ipio puat·& sola ānis·mj·ipat· ¶Ex cronicis·Eodē āno solis orbita obscurata ē·ita vt i mari naues ob errarēt·et dicerēt homines·qz ppter excecatōez ipatoris hoc factū est· Anno hyrene·j·leonē papā celebritatē letanie maioris agentē romaī capiūt·līguā ei oculosqz euellūt Cui voce & visu reddito diumit?·itez oculos & līguā eruūt radicit?·relinquētes eū semiuiuū in sanguine suo revolutū·Cūqz ab ipis carnificib? i monasterio scī hereſiani i custodia tenereē·rursū loqn di ac videdi·officiū diuit? ei reformaē·& tādē de manu eorz erut?·ad karolū regē fugit quātotius·

¶Sigibertus.Anno hyrene·nj·karol? rex leonez papā i sede romana recollocat·Ipe quoqz romam ppat·cās examīat·reos legaliter dānat·& oēs romanorz mot? sedat·Gerard? dux baioarie i pānonia auaríb? ogress? primiē·De quo i visione wechini legiē qp iter martires sit ānumerat?·In mēse iulio ꝑ naturā aspa & gelu ocreta bis fuit pruina·sz nichil fructib? nocuit·Anno·nj·romani q̄ ab ipatoze ostātinopol'iādiu aīo desciuerāt·nūc accepta occasionis oportunitate·qz mulier excecato ipatore ostātino filio suo eis pabat·vno oīm osensu karolo regi ipatorias laudes acclamāt·eūqz p manū leonis pape coronāt·cesarē et augustū appellāt.Pipinū vero filiū ei? regē italie ordinatū collaudant·

¶Tercium volumen speculi historialis vincentij ordinis predicatorum·explicit

LAUSANNE
BIBLIOTHÈQUE
CANTONALE

Vascones duosq; saracenor regulos sibi subiecit
aliasq; vrbes in deditõez accipit. Anno mj karo-
lus rex albeã fluuiũ trãsgredit. ibiq; i eiꝰ grãz bar
dogauẽses & nordwite baptizãt. Obijt scũs sturi
primꝰ abbas fuldẽẽ. Anno v. madiãmiras mltos
vtriusq; sexꝰ p xpõ martirizat. Karolꝰ rex orcnis
cã romã vadit. ibiq; filij eiꝰ vngunt i reges. pipiꝰ
sup italiã. ludowicꝰ sup aq̃taniã. Leo imperator cũ i
saniret cupiditate circa pcõsos lapides. adamauit
magnã eccie coronã & accipiẽs ptauit eã. & exie
rũt carbũcli i capite eiꝰ et captꝰ a febre mortuꝰ ẽ

.CLXXII. De ipio hyrene vxoris eius &

Huiꝰ ãno
nit & i ea
ex ẏgie m
ipatoribꝰ
& a karo
milia. d. e
signũ cru
lũ imt frã
pfluxit. A
karolũ re
sus. cũ fil
lia imt gre
lꝰ suis pu
arche ost
vniũsal' si
thelica i
scriptõn
ippetuũ
sus ot ka
ml'ti aut
karolꝰ co
nic. et scl
derij regt
tꝰ auxilio
aut ad if
tus ab ci
lus rex h
psallẽdi
gallos a
sola nat
rursꝰ ab
tiã cãtꝰ
i regno s
frica. pci
nis paup
cias ob h
tibꝰ eet

qui & al

artes di
bri de sc
ipiꝰ regi

Hic alch
lũ. ab eo

cũq; doctissimꝰ. Qui karolũ instituit i dyaletica &
rethorica. et pcipue i astronomia. Hic oim ãglorũ
pꝰ beatũ adelmũ & bedã doctissimꝰ fuit. & pluri
bꝰ libris ingenij piculũ fecit. platꝰ ẽ a karolo mona
sterio bti martini turonẽsi. Ex cronicis. Adhuc

eiꝰ ostã
oñi. dcc
dcc xlv
eã imue
s nascet
hyrene
bellant
q̃rtuor
nno. v.
o. vi bel
i terraz
ot regez
lo attõ
at. i ita
bꝰ karo
rasij pri
nicheaz
fides ca
ictor sb
gies dei
austra
otecta
no. vnj.
t & mu
filiꝰ desi
erat. aia
dũ rgnũ
frãcis. tẽ
ix. karo
gendi et
m iteruz
ẽses veo
p cãtores
dissonan
tꝰ. ñ solũ
ria. & af
az. xpia
gũ amici
eis degẽ
alchumo

gr delicio
ppollz i
rex oes
emimẽt li
etiã iussu
imandus.
s ad karo
vir vn o

emẽ erãt i eccia illa mõachi. vbi corpꝰ eiꝰ requiescit
Qui vt refert scũs odo abbas viuebãt delicõse ni
mis. & iduebanẽ vestibꝰ sericis. eorꝫq; calciamẽta
erãt aurei coloris. In cuiꝰ eccie dormitorio ingressi
sũt ãgeli duo. vnꝰ idicẽ exrẽdebat. & alt mõachuz
quẽ oñderat ille pcutiebat. Vnꝰ aũt q̃ vigilãs hoc
vidbat euasit. ãgelũ em adiurauit dicens. Adiuro
te p nomẽ oipotẽtis ne me pcutias. Hoc itaq; mo
nasteriũ pꝰ hoc vt dictũ ẽ. donãte karolo suscepit
regẽ dũ alchuiꝰ. scia vitaq; pclarꝰ. q̃ et sapiẽtie stu
diũ de roma pisiꝰ trãstulit. gõ illuc quõdã a grecia
trãslatũ fuerat a romanis. Fuerũtq; pisiꝰ fũdatoes
huiꝰ studij q̃ttuor mõachi bede discipl'i. s. rabanꝰ
& alchuinꝰ. claudiꝰ & iobes scotꝰ. In cronicis at
metropol' arelatẽn. ita legit. Oipotẽs rex disposi
tor orbiatorq; regnor & tpm. cũ illiꝰ admirande
statue pedes ferreos vel testeos ominuissz i roma
nis. alteriꝰ ñ minꝰ admirabil' statue caput aureum
p illustrẽ karolũ erexit i frãcis. Qui cũ i occiduis
ptibꝰ solꝰ regre cepissz & studia litar vbiq; cẽnt
i obliuione. ideoq; vere deitatis culca tepet. otigit
duos scotos mõchos de hibernia cũ mercatoribus
britãnis ad litꝰ gallie deuenire. viros et in sacris et
i scl'aribꝰ scripticis eruditos. Qui quotidie cũ nihil
oñderet venale. ad cõueniẽtes emẽdi grã ebas cla
mare cepũt. Siqs sapiẽtie cupidꝰ ẽ. veniat ad nos
et accipiat eã. nã venal ẽ apd nos. Tãdiu oclamata
sũt ista. donec ab admirãtibꝰ. vl insanos illos putã
tibꝰ ad aures regis karoli sp amatoris sapie sũt p
lata Qui celerit illos ad pntiã suã euocatos iterzo
gauit. si vere sapiẽtiã haberẽt vt ipe opaẽ. Sapiaz
iquiũt et habemꝰ. et i noie dñi eã q̃rẽtibꝰ dare pa
ti sumꝰ Qui cũ q̃sissz ab ill' qd pipa peterẽt. rñde
rũt. Loca tñ optuna. et aias igenios et sine qbꝰ
ista pegnatõ trãsiri ñ põt. alimẽta et qbꝰ regamur
Quo ille pcepto. imgẽti gaudio repletꝰ. pmũ qtẽ
apd se vtrqz puo tpe tenuit. Postea vo cũ ad expe
ditões bellicas vgeret. vnũ eor noie clementez
i gallia pisiꝰ. s. resid fecit. cui et pueros nobilissi
mos. mediocres. et imfimos satis mltos omẽdauit.
et eis put necessariũ habuerũt victualia mistrari
pcepit. habitacul' optunis ad metandũ deputatis.
Altrꝫ vo i italiã direxit. Cui et monasteriũ sci an
gꝰ. iuxta ticenẽsẽ vrbẽ delegauit. vt illuc si voluis
sent ad discendũ ogregari possẽt. Audito aũt albi
nꝰ de natõe ãglorꝫ. qꝫ gratãter sapiẽtes ac religio
sos viros susciper karolꝰ. oscẽsa naui veit ad eũ cũ
socijs i oibꝰ scriptis exercitatus. vtpote doctissi
mi bede discipulꝰ. Quẽ rex vsq; ad fmẽ vite iugit
secũ retinuit nisi cũ ad ingruẽtia bella pcessit. De
ditq; et illi abbatiã sci martini vt qñ ipe absẽs essz
illic reqescẽt. et ad se ofluẽtes docẽt. Cuiꝰ i tñ do
ctrina fructificauit. vt frãci ãtiqs romanis et athe
niẽsibꝰ equarenẽ. CLXXIIII. De scriptis
eiꝰ. Helinandus.

Alchuinꝰ i epla ad ethelardũ epm añces
sorẽ cuthbti. et läberti successorẽ. ait inẽ
cetera. vt cũ romã vadẽs karolũ magnũ
ipatorẽ neporẽ illiꝰ karoli d quo bonefaciꝰ locutꝰ
ẽ visitarz. ñ adducerz dicos vel monachos usicolo
loribꝰ et põpaticis vestibꝰ idutos. qz ñ solẽt fran
corꝫ clerici nisi religiosis vestibꝰ aiciri. Actor.
Scripsit alchuinꝰ q̃ et albmꝰ d scã trinitate. li. nj.
Scripsit et ad discipulos suos dyalogor. li. i. Sup
tẽtiar li. i. Sup gen. ad lrãm. li. i. Sup cãticacãtico
rũ li. i. Epl'ar ad heb. li. i. Sup ecclesiastẽ li. i. Sup
iohannẽ li. vii. Ad eulaliã virgmẽ de ratõe aiẽ li. i.